

Anötö ndê Yom Lêñsêm
Wakuc

The New Testament in the Bukawa language of Papua New Guinea

Anötö ndê Yom Lêṅsêṁ Wakuc
The New Testament in the Bukawa language of Papua New
Guinea

Nupela Testamen long tokples Bukawa long Niugini

copyright © 2000 Lutheran Bible Translators Australia

Language: Bukawa

Translation by: Lutheran Bible Translators Australia

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
545e5ca3-1e95-59e4-8380-93951e023cf7

Contents

FRT	1
MATYU	3
MAK	64
LUK	102
JON	165
APOSEL	212
ROM	271
1 KORIN	299
2 KORIN	329
GALESIA	348
EPESAS	359
PILIPAI	369
KOLOSİ	377
1 TESALONIKA	384
2 TESALONIKA	390
1 TIMOTI	394
2 TIMOTI	403
TAITUS	409
PILEMON	413
HIBRU	415
JEMS	437
1 PITA	445
2 PITA	453
1 JON	458
2 JON	465
3 JON	467
JUD	469
REVELESEN	472
Read the New Testament	501
Yom Nātô Nahu	513

Anötö ndê Yom Lêŋsêŋ Wakuc
The New Testament in the Bukawa language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Bukawa long Niugini

Lutheran Bible Translators Australia
 197 Archer Street, Adelaide
 South Australia 5006

Anötö ndê Yom Lêŋsêŋ Wakuc

The New Testament in the Bukawa language
 in the Huon Gulf area of Morobe Province,
 Papua New Guinea

Translation by Lutheran Bible Translators Australia

© 2000 Lutheran Bible Translators Australia

Print publisher, 2000 by Lutheran Bible Translators Australia

Web version

2012, Wycliffe Bible Translators

www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

You are free to share – to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Lutheran Bible Translators Australia Inc.* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice – For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong *Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license*. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri**. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating**. Na tu, **yu no ken senisim Tok**.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa. Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela**.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Matyu ndê ñawaê ñayham Yom whê ñawaê ñayham dindec sa-nga

Matyu inŋ Yisu ndê ñgacsêñomi 12 si danŋ, ma inŋ ndê ñaê danŋ bu Liwai (Mak 2:14). Têñ ñamata-nga inŋ kôm gwelenŋ whinŋ gavman Rom-nga ma kôc mone takis-nga yêc lau Israel-nga. Ma tinjambu Yisu kêgalêm inŋ sa ti ndê ñgacsêñom danŋ.

Matyu inŋ ñgac Israel-nga, ma inŋ to ñawaê ñayham dindec gic inŋ dau ndê lau Israel-nga ñawaê. Inŋ to tu bu whê sa bu Mesaya nanŋ Anötö gic bata bu êñkinŋ têtñ lau Israel-nga, nanŋ Yisu dau. Matyu kôc yom daêsam yêc lau Israel si buku dabunŋ (nanŋ dasam bu Yom Lêñsêm Akwa) bu puc yom nanŋ inŋ to pi Yisu, nanŋ dôñ, ma bu tôc asê bu yom honŋ nanŋ propet akwa-kwa sêto pi Mesaya dau, nanŋ ñandô sa pi Yisu. Ma Matyu to yom daêsam pi yom nanŋ Yisu sôm ma kêdôhônŋ têtñ lau, ma pi gêñ nanŋ inŋ kôm.

Ñawaê ñayham dindec gic waê lau Israel-nga tawasê dom, magoc gic waê lau nom-nga honŋ. Nahu bu Matyu to yom daêsam pi †Anötö ndê gôlinŋ (kingdom), ma whê sa bu Anötö tac whinŋ bu lau honŋ sêsôc inŋ ndê gôlinŋ ñapu, ma sêti inŋ ndê balêkoc. Tôm yom nanŋ Yisu sôm têtñ lau Israel-nga, ma Matyu to yêc 4:17, nanŋ yêc bocdec bu:

Anötö ndê gôlinŋ menŋ kêpiñ su. Bocdinanŋ anem daôm kwi ma ahu mêtê sac siñ.

*Yisu ndê apai ñadênanŋ
(Luk 3:22-38)*

¹ Yisu †Kilisi ndê apai si ñadênanŋ dindec. Inŋ sa akêñ Dawid ndê, ma Dawid sa akêñ Abraham ndê.

² Abraham ndê atu inŋ Aisak. Ma Aisak ndê atu inŋ Jakob. Jakob ndê atui †Juda ti inŋ ndê asidôwai.

³ Juda gêm Tama ma inŋlu sêkwê balê lu asê, nanŋ Peres lu Sera. Peres ndê atu inŋ Hesron, ma Hesron ndê atu inŋ Ram.

⁴ Ram ndê atu inŋ Aminadab. Aminadab ndê atu inŋ Nason, ma Nason ndê atu inŋ Salmon.

⁵ Salmon gêm Rahab, ma inŋlu sêkwê Boas asê. Boas gêm Rut, ma inŋlu sêkwê Obed asê. Ma Obed inŋ Jessi damba.

⁶ Ma Jessi ndê atu inŋ Kinŋ Dawid.

Dawid gêm Betsiba, nanŋ munŋnga ti Uria ndê awhê, ma Dawid lu Betsiba sêkwê Solomon asê.

⁷ Solomon ndê atu inŋ Rehoboam. Ma Rehoboam ndê atu inŋ Abaisa. Abaisa ndê atu inŋ Asa.

⁸ Asa ndê atu Yehosapat, ma Yehosapat ndê atu inŋ Yehoram. Yehoram ndê atu inŋ Usiah.

⁹ Usiah ndê atu Yotam, ma Yotam ndê atu Ahas. Ahas ndê atu inŋ Hsekaya.

¹⁰ Hsekaya ndê atu inŋ Manase, ma Manase ndê atu Amon. Amon ndê atu inŋ Josaya.

¹¹ Ma Josaya ndê atui, nanŋ Yekonaya ti ndê asii. Têñ Josaya ndê têm lau Babilon-nga sêñgaho lau †Israelñga su, ma sêkôc ñac sa si sêndôc gamenŋ apa Babilon-nga gitôm lau gapocwalô-nga.

¹² Têḡ ndoc lau Israel-nga sêmbu gamenḡ Babilon-nga, nanḡ Yekonaya kwê Sealtial asê. Tinḡambu lau Israelḡnga sêmbu akêḡ gamenḡ Babilon-nga sêmenḡ, ma Sealtial kwê Serubabel asê.

¹³ Serubabel ndê atu inḡ Abiud, ma Abiud ndê atu Eliakim. Eliakim ndê atu inḡ Aso.

¹⁴ Ma Aso ndê atu Sadok. Sadok ndê atu inḡ Akim, ma Akim ndê atu inḡ Eliud.

¹⁵ Eliud ndê atu inḡ Eleasa, ma Eleasa ndê atu Matan. Matan ndê atu inḡ Jakob,

¹⁶ ma Jakob ndê atu inḡ Josep. Josep gêm Maria nanḡ kôc Yisu, ḡnac nanḡ sêsam bu Kilisi.

¹⁷ Bocdinaḡ, têtḡ Abraham ndê têtḡ ma menḡ têtḡ Kiḡ Dawid ndê têtḡ, Yisu ndê apanḡgaci 14 sêmbu. Ma têtḡ Dawid ndê têtḡ ma menḡ têtḡ ndoc lau Israel-nga sêndôc Babilon, nanḡ inḡ ndê apai 14 tiyham sêmbu. Ma têtḡ ndoc lau Israel-nga sêndôc Babilon, e menḡ têtḡ ndoc Maria kôc Kilisi, nanḡ apai 14 tiyham sêmbu.

Yisu ndê dinda kôc inḡ

¹⁸ Yisu Kilisi dinda kôc inḡ ḡnaminḡ dau dec. ḡnac sêhê inḡ dinda Maria têtḡ Josep su, magoc inḡlu sêmbu sêwhinḡ dau dom, ma sêlic bu Maria daê. Inḡ daê akêḡ ḡlalu Dabuḡ ndê.

¹⁹ Josep, nanḡ sêmasaḡ yom bu nem Maria, nanḡ ḡnac gitêtḡ, ma bu kôm inḡ maya sa dom, dec gauc gêm bu hu inḡ sinḡ gelec.

²⁰ Inḡ kôc gauc dinaḡ su, goc Pômdau ndê aḡela daḡ hoc dau asê têtḡ inḡ ḡa mbê, ma sôm, “Josep, Dawid ndê apanḡgac, tôc daôm dom bu kôc Maria sa ti am nem awhê, bu ḡlalu Dabuḡ dau kêtḡ balêkoc nanḡ mbo inḡ ḡtatac ḡlôm.

²¹ Maria oc kôc balê daḡ, ma am oc sam inḡ ndê ḡaê bu †Yisu, ḡahu bu inḡ oc nem inḡ ndê lau si yêc ḡnac si sac ḡagêyô.”

²² Gêḡ hoḡ dinaḡ hóc asê ma bocdinaḡ Pômdau ndê yom nanḡ propet Aisaya hoc asê muḡ su, nanḡ ḡandô sa. Inḡ hoc yom dau asê bocdec bu:

²³ Alic su nanḡ. Awhê akiḡ daḡ oc daê e kôc balêkoc ḡnac daḡ, ma ḡnac oc sêsam inḡ ndê ḡaê bu Imanuel. [Ais 7:14]

(ḡaê ‘Immanuel’ dau ḡahu bu ‘Anötô mbo whinḡ yac.’)

²⁴ Têtḡ ndoc Josep tapo sa, nanḡ inḡ kôm gitôm Pômdau ndê aḡela gic atu inḡ, ma kôc Maria sa menḡ mbo inḡ ndê andu ti inḡ ndê awhê.

²⁵ Inḡlu sêmbu sêwhinḡ dandi, magoc Josep gic ahê Maria mbo e gitôm inḡ kôc balêkoc dau su. Ma inḡ sam inḡ ndê ḡaê bu Yisu.

2

Lau tigauc sêḡsalê Yisu

¹ Yisu dinda kôc inḡ yêc malac Betlehem yêc gamenḡ Judia-nga, têtḡ têtḡ Kiḡ †Herod gêm gôlinḡ mbo. Tinḡambu lau apa ḡatô sêhóc asê Jerusalem. ḡnac lau tigauc tu sêḡyalê tata-nga, ma sêmenḡ akêḡ gamenḡ ac pi-nga.

² Sêhóc asê ma sêndac, “Balêkoc nanḡ bu ti lau Israel si kiḡ, nanḡ dinda kôc inḡ yêc nde? Yac alic tata wakuc daḡ pô yac mba gamenḡ dec kêtḡ puc yac bu inḡ hóc asê su. Ma yac amenḡ bu atoc inḡ sa ti apôtḡ haḡduc têtḡ inḡ.”

³ ḡnac si yom dinaḡ kôm Kiḡ Herod sô ma gauc gêm yom daêsam. Ma lau Jerusalem-nga hoḡ boc-dinaḡ.

⁴ Goc Herod kêgalêm lau Israel si †dabuḡsiga atu-tu ti lau nanḡ sêndôhônḡ yomsu, nanḡ sa sêpitigeḡ, ma ndac ḡnac, “Mac nem †Mesaya dinda oc kôc inḡ yêc malac bocke?”

⁵ Ma sêo in ndê yom ma sêsôm, “In dinda oc kôc in yêc malac Betlehem yêc gameŋ Judia-ŋga. Propet akwa dan to yom pi in mun su bocdec bu:

⁶ O malac Betlehem yêc gameŋ nan †Juda ndê ton sêwêkain. Malac atu-tu hon nan sêyêc Juda ndê gameŋ, nan nadan hôc gêlêc am su dom, nahu bu gôlinwaga nan oc sa yêc am, nan oc ti ngac atu tu yob anen lau Israel-ŋga.”

[*Mai 5:2*]

⁷ Herod ngô yom hon dinan su, ma kêŋ nac sêsa si. Goc in gic lau tigauc dinan sa tiyham gelec, ma kip yom sa yêc nac, bu bêc bocke tata dau meŋ hôc asê ma nac sêlic. Nac sic min yom hon têt in su,

⁸ ma in kêkin nac bu sêtêt malac Betlehem sêndi, ma sôm têt nac, “Andi anjalê balêkoc dau, ma têt ndoc mac atap in sa, nan goc ambu amên akên nawaê têt aô bu aô daun waloc, ma watoc in sa.”

⁹ Lau dinan sêngô Herod ndê yom su, ma sêsa si. Ma tata nan sêlic su yêc nac si gameŋ ac pi-ŋga, nan wê nac gi e kalhac andu nan balêkoc yêc, nan naho solop.

¹⁰ Nac sêlic tata dau dec kôm nac atac nayham atu.

¹¹ Sêsoc andu dau si, ma sêlic balêkoc lu dinda Maria. Ma sêpôn haduc têt balêkoc dau ma sêtoc in sa. Goc nac sêkac si talhi sa, ma sêkên si awalaun nan naôli atu-tu têt in kain gitôm gol, ma a nakwi namalu ti gêt namalu nayham.

¹² Têt ndoc dinan Anôtô kêŋ puc nac na mbê bu sêmbu sêtêt Herod sêndi dom. Bocdinan sêlhô sêsa seŋ dan dau-ŋga dan, ma sêmbu sêtêt nac si gameŋ si.

Josep lu Maria ma Yisu sêsip Isip si

¹³ Têt têt lau tigauc dinan sêhu nac sin su, Pômdau ndê anjela dan suŋ mbê têt Josep ma sôm, “Herod kêsâlê balê dau bu ndic in ndu. Bocdinan tisa, ma kôc balê lu dinda sa ma asip Isip andi. Ambo dinan e tôm aô wakên puc mac.”

¹⁴ Josep ngô anjela ndê yom su, goc tisa têt ôbwêc dinan ma kôc balê lu dinda sa, ma sêsip Isip si.

¹⁵ Ma nac sêmbu gameŋ dinan, e Herod mbac ndu su. Ma nalêt dau dinan dec Pômdau ndê yom nan propet dan hoc asê mun su, nan nandô sa. Yom dau bocdec bu:

Aô kagalêm anen atunjac sa akên gameŋ Isip-ŋga meŋ.

[*Hos 11:1*]

Herod gic balêkoc dedec ndu

¹⁶ Têt ndoc Josep kôc Maria lu Yisu sa sêsip Isip si, nan Herod hôŋ lau tigauc bu sêkên nawaê têt in pi balê dau. Magoc nac sêmen dom, dec in kêyalê bu nac sênsau in, ma in tac nandê atu. Goc kêkin in ndê lau sin-ŋga sêtêt Betlehem si, ma sic balêkoc ngac dedec hon ndu yêc malac Betlehem, ma yêc gameŋ namakê-ŋga whin. In tap nawaê sa su yêc lau tigauc, pi bêc nan tata hôc asê nac-ŋga, ma bocdinan nac sic balêkoc ngac dedec e gi tap nac nan si yala tilu, nan hon ndu.

¹⁷ Ma tu dinan-ŋga yom nan propet Jeremaya to, nan nandô sa. In to yom bocdec bu:

¹⁸ Lau sêtan dangibo atu yêc malac Rama.* Rakel ndê lau wakuc sêtan nac si balêkoc nan sinja su. Ma lau dan sêtôm bu sênem malô nac dom. [*Jer 31:15*]

Josep kôc Yisu lu dinda sêmbu sêmeŋ

* 2:18: Rama - malac saun dan nan yêc kêpin Jerusalem.

¹⁹ Tinjambu Herod mbac ndu, ma yêc Isip, Pômdau ndê anjela hoc dau asê têtj Josep ña mbê,

²⁰ ma sôm têtj in, “Tisa ma kôc balê lu dinda sa, ma ambu atêtj gameñ Israel-nga andi. Lau nañ sêkôm bu sêndic balê dau ndu, nañ hoñ sêmbac ndu su.”

²¹ Goc Josep tisa, kôc balê lu dinda sa, ma ñac sêmbu sêtêtj Israel si.

²² Tigen Josep ngô bu Akelaus gêm gôliñ gameñ Judia-nga ô damba Herod su, dec tôte dau bu mbu têtj gameñ Judia-nga ndi. Ma Pômdau kêñ puc in ña mbê bu têtj gameñ Galili-nga ndi.

²³ Goc ñac sêtêtj Galili si, ma sêndöc malac dan ñaê Nasaret. Ma bocdinañ yom nañ propet akwa-kwa sêto muñ su, nañ ñandô sa pi Yisu. Ñac sêto yom yêc bocdec bu, “Lau oc sêsam in bu ñgac Nasaret-nga.”

3

*Jon, Ngac Kêku Lau-nga kêmasañ Yisu ndê senj
(Mak 1:2-8; Luk 3:2-17)*

¹ Tinjambu Jon, Ngac Kêku Lau-nga hóc asê gameñ Judia-nga, ma gêm mêtê mbo gameñ sawa.

² In sôm têtj lau, “Anötö ndê gôliñ meñ kêpiñ su. Bocdinañ anem daôm kwi ma ahu mêtê sac sinj.”

³ Gêñ dau kêkuc yom nañ propet Aisaya hoc asê muñ su bocdec bu:

Ñamalac dan ta yom mbo gameñ sawa, bocdec bu, ‘Amasañ Pômdau ndê senj tisolop. Amasañ nem ñalôm bu akôc in sa.’ *[Ais 40:3]*

⁴ Jon sôc ñakwê nañ sêmasañ ña kamel ñamlichu, ma kic piñkap yêc in ñampêbalê. Ma in gêtj gêtj bambaliñ gitôm wakô ma lêp.

⁵ Lau daêsam sêsa sêtêtj Jon si. Ñac lau akêtj malac atu Jerusalem ma malac hoñ yêc gameñ Judia-nga, ma lau nañ sêndöc Bu Jordan ñamakê.

⁶ Ñac sêhoc si sac asê têtj Jon, ma in kêku ñac yêc Bu Jordan.

⁷ Ma lau †Palêsai ti lau †Sadiusi daêsam sêsa sêtêtj gameñ nañ Jon kêku lau mbo, nañ si. Têtj ndoc Jon gêlic ñac in sôm ñac bocdec bu, “Mac mboc ñatui mac! Tu sake-nga mac alhô amen? Mac akôc gauc pi Anötö ndê tac ñandê nañ lau propet sêkêtj puc yac bu oc meñ sa, dec gauc gêm bu amen ma alin sangju ñambwa, a?”

⁸ Anjô! Akôm mêtê ñayham nañ tôte asê bu mac am daôm kwi yomandô.

⁹ Ma asôm têtj daôm dom bu, ‘Abraham apai yac, ma tu dinañ-nga Anötö oc kôc yac sa.’ Aô wasôm têtj mac bu Anötö gitôm bu nem hoc hoñ indinc kwi sêti Abraham ndê atui sêdo mac.

¹⁰ A hoñ nañ sem ñandô ñayham dom, nañ kwahic dec Anötö kêñ ki ñamata têtj ñawakac, ma in oc lêtj su ma tuc pi ya ndi.

¹¹ “Aô wasôm têtj mac hoñ bu ñgac dan oc meñ êñkuc aô, nañ ndê ñaclai hóc gêlêc anej su. Aô ñgac ñambwa, gitôm dom bu wati in ndê ñgac aking tu waker in ndê atapa-nga. Aô dec kaku mac ña bu ñambwa, nañ tôte asê bu mac am daôm kwi su. Tigen in ñgac dau oc êñku mac ña Nalau Dabuñ ti ya.

¹² In meñ bu êñsahê lau, gitôm ñgac nañ whê wit ñandô ti ñapa kôc, goc gic ñandô sa sôc andu gêtj ñandô-nga gi, ma tuc ñapa sip ya nañ sa ñapan, nañ gi.”

*Jon kêku Yisu
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22; Jon 1:32-34)*

¹³ Têtj dinañ Yisu meñ akêtj gameñ Galili-nga ma hóc asê Jon yêc Bu Jordan. In tac whin bu Jon êñku in.

14 Magoc Jon gic yao dau têtj inj ma sôm, “Am bu êmku aö, oc ñayham. Bocke dec am sôm bu aö wan̄ku am?”

15 Tigeñ Yisu ô Jon ndê yom ma sôm, “Am tec dom. Kwahic dec am êmku aö, bu tar̄kuc lêñ solop nar̄ Anötö kêmasañ gwanañ su.” Yisu sôm su ma Jon gôlôc bu êñku inj.

16 Yisu gêlin̄ sangū su ma pi akêñ bu meñ. Ma undambê kac sa, ma inj gêlic Anötö ndê Ñalau sip meñ gitôm balusi ma sac inj ñahô.

17 Ma awha dan̄ sa akêñ undambê, nar̄ sôm bu, “Aö Atun̄gac atac whiñ-ñga dau dindec. Aö gatisambuc inj ñandô.”

4

Sadan̄ kêtôm Yisu

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

1 Tin̄ambu Ñalau Dabuñ wê Yisu sa gameñ sawa gi, bu †Sadan̄ êntôm inj.

2 Yisu gêñ gêñ dan̄ dom tôm acsalô 40 ma ôbwêc 40, ma tin̄ambu gêñ yô inj ñandô.

3 Ma têtj dinan̄ Sadan̄ hôc asê inj ma sôm têtj inj, “Am Anötö ndê Atu, a? Bocdinan̄ sôm têtj hoc dindec bu sênem dau kwi ti gêñ danen-ñga.”

4 Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Mba! Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu, ‘Gêñ danen-ñga ñambwa kêñ lau sêndöc tali dom. Ñac dan̄ga wambu yom hoñ nar̄ Anötö sôm, dec ñac oc sêndöc tali.’ ”

5 Goc Sadan̄ kôc inj sa pi malac dabuñ Jerusalem gi, ma kêñ inj kalhac †lôm dabuñ ñapoc lólôc.

6 Ma sôm têtj inj, “Am Anötö ndê Atu, a? Bocdinan̄ pwê sip ndi. Am oc tisac dom, bu sêto yom yêc bocdec bu, ‘Pômdau oc êñkiñ ndê an̄ela bu sêyob am, ma sêpê am sa lôlôc bu am tin̄ gahim pi hoc dan̄ dom.’ ”

7 Magoc Yisu sôm têtj inj, “Mba! Sêto yom dan̄ tiyham yêc bocdec bu, ‘Êmsahê Pômdau am nem Anötö dom.’ ”

8 Goc Sadan̄ kôc inj sa, ma lu sêpi lôc baliñ dan̄ si. Ma gameñ hoñ nar̄ kin̄ nom-ñga sem gôlin̄, ma kin̄ dau si awa ti gêñ ñayham-ñayham hoñ, nar̄ Sadan̄ têtj Yisu.

9 Ma sôm, “Am bu pôtj hamduc têtj aö ma nem akiñ aö, goc wakêñ gêñ hoñ dec sip am aman.”

10 Magoc Yisu sôm têtj inj, “Mba, Sadan̄! Am kôc daôm sa ndi! Sêto yom yêc bocdec bu, ‘Pôtj hamduc têtj Pômdau am nem Anötö, ma nem akiñ inj tawasê.’ ”

11 Têtj dinan̄ Sadan̄ hu inj sin̄, ma an̄ela sêmeñ ma sem akiñ inj.

Yisu gic hu ndê gwelen̄

12 Tin̄ambu †Herod kêkiñ ndê lau sin̄-ñga si ma sêkôc Jon dôñ, ma sêkêñ inj ndôc gapocwalô. Ma têtj ndoc Yisu ñgô ñawaê, goc inj mbu têtj gameñ Galili-ñga gi.

13 In̄ gi ndôc malac Nasaret dom, magoc inj gi ndôc Kapenaom, malac nar̄ yêc kêpiñ Bugicton̄ Galili-ñga. Muñ-ñga andô †Jakob ndê atu lu, Sebulun lu Naptali sêwêkaiñ nom yêc gameñ dinan̄.

14 Ñalêñ dinan̄ yom nar̄ propet Aisaya to muñ su, nar̄ ñandô sa. Yom dau bocdec bu:

15-16 Ñawê atu dan̄ meñ pô lau nar̄ sêndöc Sebulun lu Naptali si gameñ nar̄ yêc kêpiñ bugicton̄, ma yêc Bu Jordan ñamakê. Gameñ Galili-ñga dinan̄ sêsam bu lau apa si gameñ, ma lau nar̄ sêndöc dinan̄, nar̄ sêmbô tôm

lau nanj n̄sac atu kôm n̄ac ahuc, ma tôm lau nanj sêmpin̄ bu sêmbac ndu. Magoc kwahic dec sêlic n̄awê atu su. [Ais 9:1-2]

17 Têj ndoc dinanj Yisu gic hu ndê gwelen̄ nem mêtê lau-n̄ga, ma in̄ hoc yom asê têtj lau bocdec bu, “Anötö ndê gôlin̄ men̄ kêpin̄ su. Bocdinar̄ anem daôm kwi, ma ahu mêtê sac sin̄.”

Yisu mbwêc lau hale tu sêjkuc in̄-n̄ga
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11; Jon 1:35-42)

18 Têj bêc danj Yisu kêsêlêj mbo Bugictonj Galili-n̄ga n̄amakê. Ma in̄ gêlic Saimon nanj ndê n̄aê danj Pita, lu asi Andru. In̄lu sêkêj wasan̄ sêmbo, bu in̄lu n̄gac sêkôc i-n̄ga lu.

19 Goc Yisu sôm têtj in̄lu, “Amlu amen̄ an̄kuc aô, ma aô wakêj amlu ahê n̄amalac sêmen̄ sêjkuc aô, tôm nanj kwahic dec amlu ahê i.”

20 Ma n̄gahô in̄lu sêtec si wasan̄ yêc, ma sêjkuc in̄.

21 Sêjnsêlêj si, ma Yisu gêlic Sebedi ndê atu lu, nanj Jems lu Jon. Sêndöc wan̄ sêwhin̄ damba Sebedi, ma sêpô si wasan̄ kic sêmbo. Yisu mbwêc in̄lu bu sêmen̄ sêjkuc in̄,

22 ma n̄gahô in̄lu sêhu damba ti wan̄ sin̄, ma sêjkuc Yisu.

Yisu gêm lau gêmbac sa

23 Dinanj su, goc Yisu kêsêlêj golom-golom malac yêc gamen̄ Galili-n̄ga. In̄ kêdôhôn̄ lau mbo ðlôm wê-n̄ga, ma gêm mêtê n̄awaê n̄ayham pi Anötö ndê gôlin̄. Ma in̄ kôm lau ti gêmbac tidau-tidau hon̄ n̄ayham sa.

24 N̄awaê pi gêtj dau gêm gamen̄ Siria-n̄ga hon̄ ahuc, ma tu dinanj-n̄ga lau sêkôc n̄ac si lau gêmbac hon̄ sêtêtj Yisu si, ma in̄ kôm n̄ac n̄ayham sa. Lau nanj sêhóc n̄andê atu, lau ti n̄jalau sac, lau bôlin̄, ma lau den̄den̄ ti mboloctê, lau ti n̄awapac hon̄ dinanj in̄ gêm n̄ac sa.

25 Ma lau daêsam sêsa si ma sêjkuc in̄. N̄atô sêmen̄ akêj gamen̄ Galili-n̄ga, ma n̄atô akêj gamen̄ Dekapolis-n̄ga.* Ma n̄atô sêmen̄ akêj malac Jerusalem ma malac hon̄ yêc gamen̄ Judia-n̄ga, ma n̄atô sêmen̄ akêj Bu Jordan n̄adan̄ga.

5

Yisu gêm mêtê mbo lôc
(Luk 6:20-23)

1 Têj bêc danj Yisu gêlic bu lau daêsam sêjkuc in̄, goc pi lôc danj gi. In̄ ndöc sic, ma in̄ ndê ðsêjomi sêtigasuc in̄.

2 Ma in̄ gic hu kêdôhôn̄ n̄ac ma sôm,

3 “Anötö ndê mwasin̄ gic waê lau nanj sêjgwinij dau yêc in̄ an̄gô-n̄ga. In̄ gêlic n̄ayham bu kôc n̄ac sa sêmbo in̄ ndê gôlin̄ n̄apu.

4 Anötö ndê mwasin̄ gic waê lau nanj sêndöc ti n̄alôm n̄awapac. In̄ oc kôm n̄ac si n̄alôm timalô.

5 Anötö ndê mwasin̄ gic waê lau ti lêj malô ma yom malô. Bu n̄ac oc sêwêkain̄ gamen̄ nom-n̄ga sambob.

6 Anötö ndê mwasin̄ gic waê lau nanj atac whin̄ ndu andô bu sêsa lêj gitêtj en̄. In̄ oc nem n̄ac sa sêti lau gitêtj n̄andô.

7 Anötö ndê mwasin̄ gic waê lau nanj tawalô lau. In̄ oc tawalô n̄ac.

8 Anötö ndê mwasin̄ gic waê lau ti n̄alôm n̄awasi. N̄ac oc sêlic Anötö.

* 4:25: Dekapolis - n̄aê dinanj danem kwi bu ‘malac aman̄lu.’ Malac aman̄lu dinanj sêyêc Bugictonj Galili-n̄ga n̄agamen̄ têtj ac pi-n̄ga.

9 Anötö ndê mwasiñ gic waê lau nanj sêñsalê lêt tu sêmbô ti yom malô-nga.

Inj oc sam ñac bu inj dau atui awê ma ñgac.

10 Anötö ndê mwasiñ gic waê lau nanj sêtap kisa sa tu sêsa Anötö ndê lêt gitêt-nga. Inj gêlic ñayham bu kôc ñac sa sêmbô inj ndê gôlinj ñapu.

11 “Têt ndoc lau sêkêt kisa mac ma sêpu mac ti sêñgôlinj yom sac daêsam pi mac tu mac anjuc aô-nga, nanj ahêgo daôm dom. Bu Anötö oc êmwasiñ mac.

12 Atac ñayham ma atisambuc, bu Anötö oc kêt ñaôli ñayham têt mac yêc undambê. Ma gauc nem bu ñalêt tigenj, lau sêkêt kisa Anötö ndê lau propet nanj sêmbô munj su.”

Anötö ndê lau sêtôm gwêc so ma sêtôm ñawê

13 Ma Yisu sôm, “Dakêt gwêc so sip gêt danen-nga bu dakôm gêt dau ñayham. Ma mac ambo lau nom-nga ñalôm atôm gwêc so. Tigenj gwêc so bu ñamakic ñinga, oc dakôm ñamakic sa tiyham ñalêt nde? Inj tisac su, ma tambalinj sinj ñinga, ma lau sêkwê dôj.

14 “Ma mac ambo nom atôm ñawê bu pô gameñ. Malac danj bu yêc lôc, oc tôm dom bu sinj dau kwi.

15 Ma têt ndoc datuj lam asê, oc tanjatoc ña suc ahuc dom. Tanjinj sa bu ñawê pô gameñ hoj.

16 Bocdinañ, akôm mêtê ñayham yêc lau hoj anjô-nga, nanj gitôm mac nem ñawê bu pô gameñ. Ma lau oc sêlic mac nem mêtê ñayham, ma sêmpinj Damam undambê-nga.”

Yisu sôm yom pi yomsu ma propet si yom

17 “Gauc nem dom bu aô gameñ tu wasenj Anötö ndê yom nanj Moses ti lau propet sêto yêc, nanj su-nga. Aô gameñ tu wasenj su-nga dom, tigenj tu wakôm yom dau ñandô sa-nga.

18 Yomandô, aô wasôm têt mac bu undambê ti nom bu ñinga, magoc yom ñalhô sauj danj oc ñinga yêc yomsu dom e aô dauj wandic dabinj gêt hoj.

19 Asa nanj kêt gili yomsu nanj hêganônj gêt sauj andô danj, me kêdôhônj lau ñatô bu sêkôm bocdinañ, nanj ti ñamalac waêmbe yêc Anötö ndê gôlinj ñapu. Magoc asa nanj danja wambu Anötö ndê yomsu, ma kêdôhônj lau ñatô bu sêkôm bocdinañ, nanj ti ñamalac tiwaê yêc Anötö ndê gôlinj ñapu.

20 Anjô! Lau Palêsai ti †kêdôhônj-waga yomsu-nga sêñsahê ñannga bu sêti lau gitêt, tigenj aô wasôm têt mac, bu mac bu ati lau gitêt ahôc gêlêc ñac dom, dec oc tôm dom bu mac ambo Anötö ndê gôlinj ñapu.”

Yomsu dandic ñamalac ndu-nga ñahu

21 Ma Yisu sôm têt ñac, “Mac anyalê yom nanj Anötö kêt têt abanji bocdec bu, ‘Ndic ñamalac ndu dom.’ Ma ‘Asa nanj bu ndic ñamalac ndu, nanj oc tap ñagêyô sa.’

22 Tigenj kwahic dec aô wasôm têt mac, bu asa nanj tac ñandê têt ñamalac danj, nanj oc tap ñagêyô sa gitôm inj nanj gic ñamalac ndu. Ma mac nem ñagôlinj danj sôm bu lau atu-tu sêmatôc ñamalac nanj sam ndê asidôwa bu ñamalac gauc mbasi-nga. Magoc aô wasôm têt mac, bu asa nanj sôm yom kainj dinañ, nanj gitôm bu tap ñagêyô lambwam-nga sa.

23 “Bocdinañ têt ndoc am bu lic om ma bu kêt nem da têt Anötö, ma bu gauc nem yom danj yêc amlu ñamalac danj ñasawa,

24 nanj goc hu nem da sinj yêc alta ñamakê ma sa ndi tap ñamalac dau sa. Gêt ñamata-nga amlu amasanj yom nanj yêc amlu ñasawa, goc mbu ndi ma kêt nem da têt Anötö.

25 “Ma am nem tōp bu yêc ñamalac danj, ma inj bu wê am têtj ñgac êmatôc yom-ñga ndi, nanj êmasanj yom têtj inj ñgahô, têtj ndoc amlu anj sêlêtj ambo senj. Ma bocdinanj ñgac dau oc kêtj am têtj ñgac êmatôc yom-ñga dom. Bu mba, mboe ñgac êmatôc yom-ñga oc kêtj am têtj ñgac yob gapocwalô-ñga, ma inj êmbalinj am sôc gapoc-walô ndi.

26 Aô wasôm yom ñandô têtj am, am oc ndôc gapocwalô ñapanj e am ndic nem tōp honj pacndê.”

Yomsu mockaij-ñga ñahu

27 “Ma mac anjalê yom nanj Moses to bocdec bu, ‘*Kôm gêtj mockaij-ñga dom.*’

28 Tigen kwahic dec aô wasôm têtj mac, ñgac danj bu tahê awhê danj e ñalôm ñagalac, nanj gitôm inj kôm mêtê mockaij-ñga têtj inj su, yêc inj ndê ñalôm.

29 “Am tanôm danja bu hê am têtj sac, goc kip tanôm dinanj sa ma êmbalinj ninja. Am tanôm danj bu ninja, nanj hóc gêlêc am tanôm lu yêc ma hê am bu kôm sac, ma tinjambu Anôtô kêtj am sip ya lambwam-ñga ti ñamlic sambuc ndi.

30 Ma amam danja bu tim am, goc tim kic ma êmbalinj ninja. Amam danj bu ninja, nanj hóc gêlêc am mbo ti amam lu-lu ma kôm sac su, ma tinjambu sip ya lambwam-ñga ti ñamlic sambuc ndi.”

Awhê lu ñgac sêhu dau sinj dom

31 “Ma Moses to yom danj bocdec bu, ‘*Ñgac danj nanj gauc gêm bu hu nawhê sinj, nanj kêtj bapia sêhu dau sinj-ñga têtj nawhê, goc hu inj sinj.*’

32 Tigen aô wasôm têtj mac, bu yom tigenj yêc bu ñgac hu inj nawhê sinj, nanj awhê dau kôm mêtê mockaij-ñga whinj ñgac danj. Ñgac danj bu hu nawhê sinj ñambwa, nanj kôm inj ti awhê mockaij-ñga. Ma ñgac wakuc danj bu nem awhê dau, nanj kôm mêtê mockaij-ñga* whinj.”

Dasôm yom tidôj goc dakôm ñandô sa

33 “Mac anjalê yom danj tiyham nanj Anôtô kêtj têtj abanj bocdec bu, ‘*Yom bocke nanj mac amatinj tidôj, nanj akôm popoc dom,*’ ma ‘*Yom nanj mac bu apuc dôj bu yomandô yêc Pômduu anjô-ñga, nanj akôm ñandô sa.*’

34-35 Magoc aô wasôm têtj mac, bu asôm yom danj tu apuc nem yom dôj-ñga dom. Asôm yom pi undambê me pi nom tu bu apuc nem yom dôj-ñga dom, ñahu bu Anôtô inj undambê ti nom ñadau. Ma asôm yom pi Jerusalem dom, bu Anôtô kêyalinj malac dau sa ti inj ndê kinj atu ndê malac.

36 Ma asôm yom pi nem ñagôlôj dom, bu mac atôm dom bu akôm nem kêclauj danj tisêp me tiyec.

37 Asa bu lôc bu kôm gêtj danj, nanj sôm ‘Aêc, aô wakôm,’ ma bu kôm dom goc sôm, ‘Mba, aô wakôm dom.’ Yom ñatô bocke nanj mac asôm tu apuc yom dau dôj-ñga, nanj mej akêj Sadanj ndê.”

Daô sac nanj sêkôm têtj yac, nanj dom

* 5:32: Lau ñatô gauc gêm bu yom dau ñahu bocdec. Ñgac danj bu hu ndê nawhê sinj ñambwa, ma awhê dau bu mbo tawasê, dec lau ñatô oc gauc nem bu inj nakwej hu inj sinj tu inj kôm mêtê mockaij-ñga whinj ñgac danj, ma bocdinanj ñac oc sêlic inj tôm awhê mockaij-ñga. Ma lau ñatô gauc gêm bu yom dau ñahu bocdec. Têtj ndoc awhê dinanj nakwej hu inj sinj, goc inj oc nem ñgac wakuc. Tigen Anôtô gêlic bu inj nakwej hu inj sinj ñambwa, dec inj lu si yom sênem dau-ñga gacgej yêc. Bocdinanj awhê dau lu nakwej wakuc sêkôm mêtê mockaij-ñga yêc Anôtô anjô-ñga.

38 “Ma mac anyalê yom nanj Moses to bocdec bu, ‘*Namalac danj bu ndic am tanôm tisac, nanj ndic inj ndê ô. Ma asa nanj tuc nem ñalhôm danj dulu, nanj tuc inj ndê dulu ô.*’

39 Tigenj aô wasôm têj mac bu akôm mêtê sac ô mêtê sac nanj lau sêkôm têj mac, nanj dom. Danj bu tap am sip alim andô danja, nanj kêj danja bu inj ndic whinj.

40 Ma ñgac danj bu wê am têj lau sêmatôc yom-ñga, ma inj tac whinj bu am nemlhi inj ña am nem gêj saunj danj, goc kêj nem gêj atu têj inj whinj.

41 Ma lau †Rom-ñga si ñgac siñ-ñga danj bu kac yom am bu hoñ inj ndê wapa senj ñasawa apê, goc hoñ wapa dau êmsêlêj senj ñasawa baliñ whinj inj ndi.

42 Êmgamij nem gêj têj lau nanj sêtej gêj têj am, nanj dom, ma danj bu ndac am bu nem inj sa ña gêj danj, nanj puc dômwêm inj dom.”

Atac whinj nem ñacyo

(Luk 6:27-36)

43 “Ma mac anyalê yom nanj Moses to bocdec bu, ‘*Atac whinj nem lau menpan am-ñga,*’ ma yom nanj lau sêsôm bocdec bu, ‘*Atac tec nem ñacyo.*’

44 Tigenj aô wasôm têj mac bu atac whinj nem ñacyo, ma atenj mbec tu lau nanj sêkêj kisa mac-ñga.

45 Mac bu akôm boc-dinanj, goc Damam undambê-ñga oc sam mac bu inj atui awê ma ñgac. Inj dau kêj ndê ac pi pô lau sac ti lau ñayham, ma kêj u gic lau gitêj ti lau nanj sêsa lêj giso.

46 Lau sac ma lau nanj sêkôc takis-ñga atac whinj lau nanj atac whinj ñac, ma sêtec lau nanj sêtec ñac. Mac bu anjuc ñac si mêtê, dec tu sake-ñga Anôtô oc lic mac ñayham?

47 Lau sambuc sêtoc dau si asidôwai sa, magoc sêtec lau ñatô. Bocdinanj mac bu atoc nem asidôwai tawasê sa, dec tu sake-ñga Anôtô oc lic mac ñayham hôc gêlêc lau sambuc?

48 Akôc gauc pi yom hoñ dinanj, ma akôm mêtê solop enj, tôm Damam undambê-ñga ndê mêtê.”

6

Yom pi sakinj gitêj ñatô

1 Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Ayob daôm bu akôm nem sakinj anem akinj Anôtô-ñga tu bu lau sêlic e sêmpinj mac-ñga dom. Mac bu akôm tu bu lau sêmpinj mac-ñga, oc atap nem ñaôli danj sa yêc Damam undambê-ñga dom.”

Mêtê dakêj gêj têj lau-ñga

2 “Bocdinanj têj ndoc am bu nem lau ñalôm sawa sa, nanj goc sêc gêj dau ahuc. Ndic dahuc tanj bu kêj puc lau dom. †Lau sêtim yom lau-ñga nanj sêtoc dau sa, nanj sêkôm bocdinanj yêc lôm wê-ñga ti malac lôm, bu lau sêlic e sêmpinj ñac. Yomandô aô wasôm têj mac bu lau si sêmpinj ñac, dinanj ti ñac si ñaôli sambuc nanj sêkôc sa su.

3 Tigenj têj ndoc am bu kêj gêj têj lau ñalôm sawa, nanj sirj ma kêj gelec têj ñac, ma yob bu lau danj sêngô ñayom dom.

4 Bocdinanj am nem mêtê kôm yác lau-ñga oc yêc siñ dau. Ma Damam nanj gêlic gêj nanj yêc siñ, nanj oc kêj ñaôli têj am.”

Mêtê datenj mbec-ñga

(Luk 11:2-4, 9-13)

⁵ “Ma têtj ndoc am bu têtj mbec, naŋ têtj tòm lau sêtim yom lau-ŋga dom. Naç atac whiŋ bu sêtenj mbec sêlhac lôm wê-ŋga ti seŋ ŋamakê, tu bu lau sêlic ma sêmpirj ŋaç-ŋga. Yomandô aô wasôm têtj mac bu lau si sêmpirj ŋaç, dinaŋ ti ŋaç si ŋaôli sambuc naŋ sêkôc sa su.

⁶ Têtj têtj am bu têtj mbec, naŋ goc sôc nem andu ŋalôm ma sêc gatam ahuc, ma têtj mbec têtj Damam yêc malam naŋ lau danj sêlic dom. Ma Damam naŋ kêyalê gêtj naŋ yêc siŋ dau, naŋ oc kêŋj ŋaôli têtj am.

⁷ “Ma têtj têtj mac bu atetj mbec, naŋ atetj mbec baliŋ tòm lau sambuc dom. Naç gauc gêm bu mbec dau oc ŋandô sa tu ŋaç si yom ŋalhô daêsam-ŋga.

⁸ Aŋkuc ŋaç si gêbôm dom, bu Damam kêyalê gwanaj su, gêtj naŋ mac apônda.

⁹ Bocdinaŋ atetj mbec bocdec bu:

Damaŋ, am naŋ mbo undambê. Am nem ŋaê lau sênem dabuŋ maŋ.

¹⁰ Mweŋ ti lau hoŋ si Pômdau. Kêtj lau danja wambu nem yom ŋapep yêc nom, gitôm yêc undambê.

¹¹ Kêtj yac mba gö têtj ac dindec.

¹² Suc yac mba sac ŋatôp kwi, tòm yac asuc lau naŋ sêkôm sac têtj yac, naŋ si sac ŋatôp kwi.

¹³ Yob yac têtj lêtôm bu tap yac sa dom, ma têtj ŋgaç sac Sadaŋ bu kôm yac ŋayom dom.

¹⁴ Mac bu asuc lau naŋ sêkôm sac têtj mac, naŋ si sac kwi, goc Damam undambê-ŋga oc suc mac nem kwi bocdinaŋ.

¹⁵ Magoc mac bu asuc lau si sac kwi dom, dec Damam oc suc mac nem kwi dom bocdinaŋ.”

Mêtê dahu gêtj daneŋ-ŋga siŋ tu danem akiŋ Anôtô-ŋga

¹⁶ “Ma têtj têtj mac bu ahu gêtj daneŋ-ŋga siŋ tu anem akiŋ Anôtô-ŋga, naŋ akôm aŋôm andô masiŋ-masiŋ tòm lau sêtim yom lau-ŋga sêkôm, naŋ dom. Lau dinaŋ sêkôm aŋgô andô tisac, bu lau sêlic ma sêŋyalê bu ŋaç sêhu gêtj daneŋ-ŋga siŋ ma tu dinaŋ-ŋga sêmpirj ŋaç. Yomandô aô wasôm têtj mac bu lau si sêmpirj ŋaç, dinaŋ ti ŋaç si ŋaôli sambuc naŋ sêkôc sa su.

¹⁷ Bocdinaŋ têtj têtj mac ahu gêtj daneŋ-ŋga siŋ tu anem akiŋ Anôtô-ŋga, naŋ aliŋ bu ma amasaŋ daôm ŋapep.

¹⁸ Ma ŋalêŋ dinaŋ lau danj oc sêŋyalê dom bu mac ahu gêtj daneŋ-ŋga siŋ. Tigeŋ mac nem Damam naŋ mbo siŋ dau, naŋ kêyalê gêtj hoŋ naŋ yêc siŋ dau, ma bocdinaŋ oc kêŋj nem ŋaôli têtj mac.”

Tarŋsalê awa ŋandô undambê-ŋga

(Luk 12:33-34)

¹⁹ Ma Yisu sôm, “Andic nem awa ti wapa sa lhac nom dom, bu sop oc neŋ, ma u oc nôm gêtj dau tibalê, ma lau kaŋ oc sênem kaŋ sa.

²⁰ Apo gêtj undambê-ŋga sa ti nem awa ŋandô, ma sop ti u oc seŋ su dom, ma gitôm dom bu lau kaŋ sêsôc sêndi bu sênem kaŋ.

²¹ Aô gasôm yom dinaŋ, ŋahu bu gameŋ bocke naŋ mac nem awa yêc, naŋ mac nem ŋalôm ti gauc oc sap dôŋ ŋapaŋ.”

Ŋamalac si tandô gitôm ya ŋawê

(Luk 11:33-36)

²² “Ŋamalac si tandô gitôm ya ŋawê naŋ tôc seŋ têtj ŋaç. Bocdinaŋ mac nem tanôm bu wê mac asa lêŋ ŋayham, goc mac nem ŋamlic ŋagêtj hoŋ oc yêc ŋawê ŋalôm eŋ.

²³ Magoc tanôm bu wê mac asa lêñ sac-nga, goc mac gacgeñ ambo ñasec ñalôm. Bocdinañ mac bu gauc nem bu ambo ñawê ñalôm, magoc asa lêñ ñasec-nga, nanñ dec ñasec gêm mac ahuc sambuc.”

Danem akirñ ñadau lu dom

²⁴ “Ñamalac danñ gitôm dom bu nem akirñ ñadau lu, bu inñ oc tec danñ, ma atac whinñ danñ, me sap danñ dôñ ma pu danñ. Ma mac bocdinañ, gitôm dom bu mac atoc Anötö ma awa nom-nga lu-lu sa ti mac nem ñadau.”

Dahêgo dauñ dom

(Luk 12:22-32)

²⁵ “Tu dinañ-nga dec ahêgo daôm dom tu gêñ aneñ-nga ti anôm-nga, me tu ñakwê asôc-nga. Anötö kêñ mac ambo tamli, ma gêñ dinañ inñ gêñ atu. Gêñ daneñ-nga inñ gêñ atu dom. Ma Anötö kêñ mac nem ñamlic ñagêñ honñ, ma gêñ dinañ inñ gêñ atu. Ñakwê asôc-nga inñ gêñ atu dom.

²⁶ “Akôc gauc pi mbac. Ñac sêsô gêñ dom, sêhonñ gêñ ñandô ma sic sa sôc andu gêñ ñandô-nga dom. Tigeñ Damam undambê-nga gôlôm ñac. Ma inñ tac whinñ mac ñamalac hôc gêlêc mbac honñ su.

²⁷ Ma mac nem asa bu hêgo dau, dec oc tôm bu ndic têku ndê têm mbo tali-nga?

²⁸ “Tu sake-nga mac nem ñalôm ñawapac tu ñakwê asôc-nga? Akôc gauc pi ñaola ñayham nanñ sêpo sêlhac kwanñ ñalôm, nanñ sêkôm gwelenñ ti sêmasañ ñakwê dom.

²⁹ Tigeñ aô wasôm têñ mac bu Kin Solomon inñ sôc ñakwê ñayham andô, magoc inñ ndê gôlônñ ti ñawasi hôc gêlêc ñaola dinañ danñ su dom.

³⁰ O mac lau nanñ akêñ whinñ gwalec, añgô! Kwanñ ti ñaola nom-nga a sêlhac bêc daêsam dom, ma lau oc sêkêñ ya neñ su. Magoc Anötö kêñ gêñ dau ti ñadalô ñayham, ma yob ñapep. Ma bocdinañ añyalê bu yom ñandô, inñ oc yob mac, ma kêñ ñakwê têñ mac whinñ.

³¹ Bocdinañ ahêgo daôm dom ma asôm bu ‘Daneñ sake?’ me ‘Danôm sake?’ me ‘Dasôc ñakwê bocke?’ lec dom.

³² Lau sambuc nanñ sêñyalê Anötö dom, nanñ sêhêgo dau tu gêñ honñ dinañ-nga, tigeñ Damam undambê-nga kêyalê su bu mac apônđa gêñ honñ dinañ.

³³ Gêñ ñamata-nga akôm ñannga bu atap malam sa yêc Anötö ndê gôlinñ ñapu, ma bu asa inñ ndê lêñ gitêñ. Ma inñ oc yob mac tu gêñ nom-nga-nga whinñ.

³⁴ “Bocdinañ ambo ti nem ñalôm ñawapac tu gêñ lañsê-nga dom. Ahu sinñ yêc e lañsê dau hôc asê. Ñawapac bêc tigeñ-nga nanñ gitôm bêc tigeñ dinañ.”

7

Dapu lau ñambwa dom

(Luk 6:37-42)

¹ Ma Yisu sôm, “Alic lau sac ñambwa tu ñac si lêñ ti sakinñ-nga dom, dec Anötö oc lic mac sac tu nem-nga dom.

² Bu Anötö oc êñsahê mac tôm mac añsahê lau, ma nem dôhônñ mac nem lêñ ti sakinñ tôm dôhônñ nanñ mac am dôhônñ lau si.

³ “Tu sake-nga am hêgo daôm tu gêñ golop saunñ nanñ yêc nem asidôwa tandô, tigeñ gêñ golop atu nanñ yêc am daôm tanôm, nanñ gêlic apu?”

⁴ Ma bocke am sôm têñ nem asidôwa, ‘Aô bu wakôc gêñ golop nanñ yêc am tanôm, nanñ sa.’ Tigeñ gêñ golop atu pôc daôm nem tanôm ahuc?”

5 Am n̄gac tim yom lau-n̄ga! Kôc gêŋ golop atu sa yêc daôm tanôm mun̄ e tanôm n̄awa sa, nan̄ goc kôc gêŋ golop sauŋ dinan̄ sa yêc nem asidôwa tandô.”

Dayob Anôtô ndê gêŋ dabuŋ n̄apep

6 “Akêŋ gêŋ dabuŋ têtŋ giam dom, b u oc sêkac dau kwi ma sêseŋ mac. Ma ambaliŋ nem gôlôŋ n̄ayham têtŋ bôc dom, bu oc sêkwê popoc.”

Anôtô in̄ n̄adaw bu kêtŋ gêŋ têtŋ yac-n̄ga

7 “Ateŋ gêŋ têtŋ Anôtô, dec oc akôc n̄andô, an̄salê in̄ ti ndê lêŋ, ma oc atap sa, ma bu amati gatam oc lêc su têtŋ mac.

8 Bu Anôtô kêtŋ gêŋ têtŋ lau hoŋ nan̄ sêndac in̄, ma lau hoŋ nan̄ sêŋsalê in̄ ti ndê lêŋ, nan̄ oc sêtap sa, ma n̄ac nan̄ sêmati gatam nan̄ oc lêc su têtŋ n̄ac.

9 “Mac dambai an̄gô! Nem balê dan̄ bu teŋ gô têtŋ am, dec am oc kêtŋ hoc têtŋ in̄, a?”

10 Ma bu teŋ i oc kêtŋ mboc sac têtŋ in̄, a?

11 Mba! Mac lau sac, tigeŋ atoc nem balêkoc sa n̄a gêŋ n̄ayham. Magoc Damam nan̄ mbo undambê in̄ gitêtŋ eŋ, ma oc kêtŋ gêŋ n̄ayham-n̄ayham eŋ têtŋ lau nan̄ sêteŋ in̄.

12 Akôm mêtê n̄ayham têtŋ lau hoŋ, gitôm mêtê n̄ayham nan̄ mac atac whiŋ bu sêkôm têtŋ mac. Yom hoŋ nan̄ Moses ti lau propet sêto, nan̄ hêganôŋ yac dakôm mêtê n̄ayham bocdinan̄.”

Yom seŋ lu-n̄ga

13 “An̄sahê n̄an̄ga bu atap gameŋ andôc tamli n̄apan̄-n̄ga sa, magoc an̄yalê bu gatam gameŋ dinan̄-n̄ga in̄ gatam sauŋ. Bu gameŋ andin̄am-n̄ga dê yêc, ma seŋ têtŋ gameŋ dau in̄ seŋ atu, ma n̄agatam atu bocdinan̄. Lau daêsam sêsa seŋ atu dinan̄, ma oc sêsôc gatam atu dau.

14 Magoc gameŋ dandôc tan̄li n̄apan̄-n̄ga n̄agatam in̄ gatam sauŋ, ma seŋ têtŋ gameŋ dinan̄ in̄ seŋ atu dom, ma lau daêsam oc sêtap sa dom.”

Yom pi propet tasan̄

15 “Ayob daôm tu propet tasan̄-n̄ga. N̄ac sêtôm giam pôm nan̄ sêmpaŋ dau ahuc n̄a domba n̄amlic, tu bu sêti gasuc domba-n̄ga ma sêseŋ n̄ac su. N̄alêŋ tigeŋ propet tasan̄ oc sêtêtŋ mac sêloc tu sêŋsau mac-n̄ga.

16 An̄sahê n̄ac si lêŋ dec tôm bu mac an̄yalê bu n̄ac lau tasan̄. N̄alêŋ tigeŋ, yac dalic a n̄andô ma tan̄yalê a dau bu n̄ayham me sac. Oc tôm dom bu dahiŋ n̄andô n̄ayham yêc a sac.

17 Yomandô! A n̄ayham sem n̄andô n̄ayham, ma a sac sem n̄andô sac.

18 A n̄ayham dan̄ gitôm dom bu nem n̄andô sac, ma a sac gitôm dom bu nem n̄andô n̄ayham.

19 Ma a hoŋ nan̄ sem n̄andô sac, nan̄ oc sêlêŋ su ma sêtuc pi ya ndi, ma ya neŋ su.

20 Bocdinan̄ an̄sahê propet si lêŋ, ma an̄yalê n̄ac bu propet n̄ayham me sac.”

Pômdau kêyalê in̄ ndê lau su

21 “Lau daêsam sêsam aô bu, ‘Pômdau,’ tigeŋ n̄ac hoŋ oc sêtap gameŋ undambê-n̄ga sa dom. Mba! Lau nan̄ dan̄ga wambu Damaŋ undambê-n̄ga n̄apep, ma sêkôm mêtê tôm in̄ atac whiŋ, nan̄ oc sêtap undambê sa.

22 Têtŋ Anôtô ndê bêc êmatôc lau-n̄ga, nan̄ lau tasan̄ daêsam oc sêsôm têtŋ aô bu, ‘Pômdau, Pômdau! Yac ahoc yom asê atôm propet, ma atiŋ n̄alau sac su ma akôm gêŋ dalô daêsam am am an̄ôm. Bocdinan̄ kôc yac sa.’

23 Tigenj aõ wasôm têtj ñac bu, ‘Aõ kayalê mac dom sambuc mac lau sac. Alhõ su yêc aõ!’ ”

*Yom gôlinj pi ñgac lu nanj sêkwê andu
(Luk 6:46-49)*

24 “Lau nanj sêngô anej yom ma sêkôm ñandô sa, nanj sêtôm ñgac tiguaç nanj kwê ndê andu kalhac nom ñanja ma kêñ hoc kêgapiñ alhõ dôñ.

25 Têtj ndoc u gic e bu hêc, ma mbu puc ñadinda hóc pi andu dau, nanj andu dau ku sa dom bu hoc kêgapiñ dôñ.

26 Magoc lau nanj sêngô anej yom ma sêkôm ñandô sa dom, nanj sêtôm ñgac gauc mba nanj kwê ndê andu kalhac nom babalê.

27 Ma u gic ti bu hêc, ma mbu puc ñadinda hóc pi andu dau, goc ku sa ma tisac sambuc.”

28 Yisu gic bata ndê yom dinanj, ma lau honj sêhêdaê tu inj ndê yom-ña.

29 Ñahu bu yom nanj inj kêdôhônj têtj ñac nanj yom ti ñaclai, hóc gêlêc lau Israel-ña si kêdôhônjwaga yomsu-ña si yom honj su.

8

*Yisu kôm ñgac ti gêmbac leprasi ñayham sa
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-14)*

1 Yisu sip akêñ lôc menj, ma lau daêsam sêñkuc inj.

2 Ma ñgac danj ti gêmbac ñleprasi têtj inj gi, goc pônj haduc ma sôm, “Pômdau. Am bu tac whinj dec gitôm bu am oc kôm aõ ñamlic ñawasi sa.”

3 Yisu kêmatôc amba sa gi ma kêmasec inj, ma sôm, “Aõ atac whinj, dec wasôm têtj am bu ñamlic ñawasi sa.” Ma ñagahô ej gêmbac hu inj sinj, ma inj ñamlic ñayham sa.

4 Ma Yisu sôm têtj inj, “Am ñgô! Gêñ nanj kwahic dec hóc asê am, nanj sôm asê têtj lau danj dom. Tigenj têtj ñdabuñsiga ndi, tôc daôm têtj inj bu lic bu am nem ñamlic ñawasi sa su. Ma kêñ da tôm yomsu nanj Moses kêñ têtj yac. Ma ñalêñ dinanj lau honj oc sêñyalê bu am ñamlic ñayham sa.”

*Ñgac bata sinj-ña danj kêñ whinj ñanja
(Luk 7:1-10)*

5 Tinjambu Yisu sôc malac Kapenaom gi. Ma ñgac bata Rom-ña danj, nanj gêm gôlinj lau sinj-ña 100, nanj têtj inj gi ma ndac inj bu nem inj sa.

6 Inj sôm, “Pômdau, anej ñgac akinj danj ndôc bôlinj. Inj yêc andu ñapanj ma kêsahê ñandê atu.”

7 Ma Yisu sôm têtj inj, “Aõ oc waloc ma wakôm inj ñayham sa.”

8 Tigenj ñgac bata dau ô yom ma sôm, “Pômdau, am ñgac atu ma aõ ñgac apa, dec mayanj dauñ bu am sôc anej andu. Tigenj aõ kayalê su bu am ñgac ti ñaclai atu, ma bocdinanj dec am bu ndic atu yom, goc anej ñgac akinj oc ñayham sa.

9 Bu aõ dauñ dananj wambu lau nanj si ñaclai hóc gêlêc aõ neñ, ma anej lau sinj-ña danja wambu aõ. Aõ bu wasôm têtj danj, ‘Am ndi!’ goc inj oc ndi. Ma bu wasôm têtj danj, ‘Am mwenj,’ goc inj oc menj. Ma bu wasôm têtj anej ñgac akinj bu kôm gêñ danj, goc inj oc kôm.”

10 Yisu ñgô ñgac bata ndê yom ma hêdaê, ma sôm têtj lau nanj sêñkuc inj bu, “Yomandô wasôm têtj mac, bu yêc lau Israel honj aõ gatap ñac si danj nanj kêñ whinj ñanja gitôm ñgac Rom-ña dindec, nanj sa dom.

11 Anjô! Lau daêsam nanj lau Israel dom, nanj oc sêmenj akêñ nom ñabatinj honj, ma sêtap mwasinj atu sa yêc undambê sêwhinj Abraham, Aisak ma Jakob.

¹² Tigen lau Israel daêsam nan gauc gêm bu sic waê bu sêndöc undambê, nan Anötö oc êmasuc nac su sêndöc gameñ nasec-nga, ma sêtan ti lhö êñsin pi dau.”

¹³ Yisu sôm yom dinan têt lau hon su, goc sôm têt ngac bata, “Am lhö mbu ndi. Aö oc wakôm am nem ngac akin dinan nayham sa, tôm am kêñ whin.” Ma têt nodoc dau dinan gêmbac hu ngac akin dau sin, ma in nayham sa.

Yisu kôm lau daêsam nayham sa
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Tinjambu Yisu têt Pita ndê andu gi ma gêlic Pita lawawê gêmbac lic nandê atu ma yêc.

¹⁵ Yisu têt in gi ma kêmasac in amba, goc gêmbac hu in sin. Ma in tisa, ma ndê gêt danen-nga ma kêñ têt Yisu.

¹⁶ Têt telha dinan ac gi sip su, goc lau malac-nga sêkôc lau daêsam nan nalau sac sêmo nac si nalôm, nan sa sêtêt Yisu si. Ma in gic atu yom, goc nalau sac sêhu lau dau sin, ma in kôm lau gêmbac hon nayham sa.

¹⁷ Nalêt dau dinan yom nan propet Aisaya sôm su nan dec nandô sa. Muñ-nga in to yom pi Mesaya bocdec bu:

In hôc yac neñ nawapac tu nem yac sa-nga.

[Ais 53:4]

Lêt tanjuk Yisu-nga
(Luk 9:57-62)

¹⁸ Têt bêc dan Yisu gêlic lau daêsam sênghi in ahuc, goc sôm têt ndê tñgacsêñomi bu sêlom bugicton ma sêpi danja sêndi.

¹⁹ S êmasan dau sêmo ma kêdôhôn-waga yomsu-nga dan meñ ma sôm têt in, “Kêdôhôn-waga, aö bu wanjuk am, wawhin am watên gameñ bocke nan am oc ndi.”

²⁰ Ma Yisu ô in ndê yom ma sôm, “Giam pôm si hocsun yêc, ma mbac lolôc-nga si naic yêc, tigen †Namalac ndê Atu dau ndê mala yêc bêc-nga mba.”

²¹ Ma sêñom dan sôm têt in, “P ômdau, aö bu wanjuk am, magoc gêt ñamata-nga aö wandi wambo wawhin aner lau e anjuh daman su nan.”

²² Tigen Yisu sôm, “Mba! Am bu gauc nem bu êmkuc aö, nan gêt ñamata-nga. Tec lau batê sêñsuhun lau batê.”

Yisu kôm bu ñampon timalô
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Yisu sôm yom dinan su, goc pi wan dan gi. Ma in ndê ngac-sêñomi sêñkuc in ma sêpi wan sêwhin.

²⁴ Sêlac si, ma mbu puc atu ma gêli bu ñampon sa gic sip wan, e kêpin bu wan pac. Tigen Yisu yêc bêc yêc wan.

²⁵ Dec sêtêt in si, sêun in sa ma sêsôm, “Pômdau, nem yac sa, bu yac oc dapac dandinan.”

²⁶ Magoc Yisu sôm têt nac, “O mac lau nan akêt whin gwalec. Tu sake-nga mac atoc daôm?” Goc in tisa ma sôm yom nannga têt mbu ti bu ñampon, ma gameñ nanen sa.

²⁷ Ma nac hon sêhêdaê ma sêsôm têt dandi, “Ei! In ngac kain bocke? Bu gêt hon sêsôc in ndê yom napu, ma mbu ti bu sêwhin.”

Yisu soc nalau sac su yêc ngac lu
(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Nac sêhêc asê bugicton nandanja ma sêsôc lau Gadala-nga si gameñ si. Ma yêc dindê ngac lu sêsa akêt ôm sêhôn-nga ma sêtêt Yisu si. Inlu ngac lu nan nalau

sac sêmbô inĵu ŋalôm, ma sêkôm inĵu sêti ŋgac pôm. Ma bocdinaŋ lau honj sêtôc inĵu ma sêmbô ahê inĵu, ma inĵu sêndôc ôm sêhôn-ŋga ŋapan.

²⁹ Têŋ ndoc inĵu sêhôn asê Yisu, naŋ ŋalau sac naŋ sêmbô inĵu ŋalôm, naŋ sêmbwêc bocdec bu, “O Anötö ndê Atu! Am bu kôm sake têtŋ yac? Têm bu Anötö êmatôc yac-ŋga yêc dôŋ yêc. Ma bocke am kwahic dec mwenj bu kôm yac ŋayom?”

³⁰ Bôc tonj atu danj seŋ gêtŋ sêmbô ahê gameŋ naŋ ŋac sêlhac.

³¹ Goc ŋalau sac sêteŋ Yisu bu, “Am bu soc yac su, naŋ kêŋ yac asip bôc ŋalôm.”

³² Ma inj sôm têtŋ ŋac, “Andi!” Goc sêhu ŋgac lu dinaŋ siŋ ma sêsôc bôc ŋalôm si. Ma bôc honj sênti sêsip salic sac, sêsip bugictonj ŋalôm si, ma bu kô ŋac sêmbac ndu.

³³ Lau sêyob bôc-ŋga sêlic gêtŋ dau, goc sêlhô sêsa malac si, ma sic miŋ têtŋ lau malac-ŋga pi gêtŋ honj dinaŋ, ma pi gêtŋ naŋ Yisu kôm têtŋ ŋgac lu ti ŋalau sac.

³⁴ Ma lau malac-ŋga honj sêsa sêtêtŋ Yisu si, ma têtŋ ndoc sêlic inj, naŋ sêteŋ inj bu hu ŋac si gameŋ siŋ.

9

*Yisu kôm ŋgac bôliŋ danj ŋayham sa
(Mak 2:3-12; Luk 5:17-26)*

¹ Goc Yisu pi wanj gi ma gic bugictonj kic, ma têtŋ inj ndê malac Kapenaom gi.

² Ma lau gameŋ dinaŋ-ŋga sêmbalanj ŋgac bôliŋ danj yêc sac danj ma sêtêtŋ Yisu si. Inj gêlic bu ŋac sêkêŋ whiŋ inj, dec sôm têtŋ ŋgac bôliŋ dau, “Aneŋ balê, atac ŋayham sa. Kwahic dec aô oc wasuc am nem sac kwi.”

³ Kêdôhônŋwaga yomso-ŋga ŋatô s êŋgô Yisu ndê yom dau, goc sêsôm têtŋ dandi, “Ŋgac dê ndê yom sac sambuc! Anötö tigenj gitôm bu suc sac kwi.”

⁴ Yisu kêyalê ŋac si gauc, goc ndac ŋac, “Tu sake-ŋga mac gauc gêm yom sac yêc nem ŋalôm?”

⁵ Mac akêŋ whiŋ dom bu aneŋ ŋaclai yêc bu wasôm têtŋ ŋgac dau bu, ‘Aô wasuc am nem sac kwi.’ Bocdinaŋ aô wasôm têtŋ inj bu, ‘Tisa ma êmsêlêŋ.’

⁶ Ma têtŋ ndoc mac alic bu aneŋ yom dinaŋ ŋandô sa, goc anyalê bu Anötö kêŋ ŋaclai têtŋ ŋamalac ndê Atu yêc nom, bu suc ŋamalac si sac kwi whiŋ.” Goc Yisu sôm têtŋ ŋgac bôliŋ bu, “Tisa ma hôn nem mbô sa, ma lhô têtŋ nem andu ndi!”

⁷ Goc ŋgac dau tisa ma kôlhô têtŋ ndê andu gi.

⁸ Ma lau daêsam naŋ sêlic gêtŋ dau sêhêdaê ŋandô, ma sêmpinj Anötö naŋ kêŋ ŋaclai bocdinaŋ têtŋ ŋamalac.

*Yisu kêgalêŋ Matyu bu êŋkuc inj
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

⁹ Yisu kêsêlêŋ gi ma gêlic ŋgac danj ŋaê Matyu naŋ ndôc ndê mala kôc takis-ŋga. Ma inj sôm têtŋ inj, “Êmkuc aô!” Goc Matyu tisa ma kêkuc inj.

¹⁰ Tinjambu Yisu gêtŋ gêtŋ ndôc Matyu ndê andu ŋalôm, ma lau daêsam sêmenj ma seŋ gêtŋ sêndôc sêwhiŋ Yisu ti ndê ŋgacsêŋomi. Ŋac lau sêkôc takis-ŋga ti lau ŋatô naŋ lau Palêsai sêsam ŋac bu lau sac.

¹¹ Ma lau Palêsai ŋatô sêlic gêtŋ dinaŋ, goc sêndac inj ndê ŋgacsêŋomi bocdec bu, “Tu sake-ŋga mac nem kêdôhônŋwaga gêtŋ gêtŋ ndôc whiŋ lau sac dindê?”

¹² Yisu ngô ñac si yom dau ma sôm, “Lau nañ sêlic dau bu gêmbac mba, nañ oc sêñsalê dokta dom, magoc lau ti gêmbac oc sêñsalê dokta.

¹³ Gauc nem Anötö ndê yom nañ propet akwa dan to yêc bocdec bu, ‘*Gêñ atu nañ aô atac whiñ, nañ bu mac tamwalô lau, hóc gêlêc domba hon nañ mac bu andic ndu ma akêñ ti da, nañ su.*’ Andi ma akôc gauc pi yom dau e anyalê ñahu ñapep. Bu aô gameñ bu wanğalêm lau nañ sêlic dau bu lau gitêñ, nañ sa dom. Aô gameñ bu wanğalêm lau sac sa, bu sênem dau kwi ma sêsôc Anötö ndê gôliñ ñapu.”

Yao gêñ daney-ñga-ñga
(Mak 2:18-20; Luk 5:33-35)

¹⁴ Ma Jon, Ngac Kêku Lau-ñga ndê sêñomi ñatô sêtêñ Yisu si ma sêndac in bu, “Bocke dec yac ti lau Palêsai akêñ bêc ñatô bu aney gêñ dom tu gauc nem Anötö-ñga, tigeñ am nem ñgacsêñomi señ gêñ tôm bêc hon?”

¹⁵ Ma Yisu sôm têtñ ñac, “Ngac nem awhê-ñga dan bu êñğalêm lau sa sêmbo sêwhiñ in tu sêneñ mwasiñ nem awhê-ñga, dec oc tôm dom bu sêhu gêñ daney-ñga siñ ma sêndôc ti ñalôm ñawapac têtñ ndoc ñgac dau mbo whiñ ñac. Mba! Ma bocdinañ aney ñgacsêñomi sêmbo sêwhiñ aô ti atac ñayham, ma sêhu gêñ daney-ñga siñ dom. Tigeñ ndoc oc meñ nañ lau oc sêkôc aô su yêc ñac, ma têtñ têm dinañ ñac oc ñalôm ñawapac ma sêñkuc lêtñ dahu gêtñ daney-ñga siñ-ñga.”

Yisu ndê yom gitôm gêñ wakuc
(Mak 2:21-22; Luk 5:36-39)

¹⁶ Ma Yisu sôm, “Yac dasi po wakuc pi ñakwê akwa nañ kic, nañ dom. Bu po wakuc oc hóc ñakwê akwa kic e tisac sambuc.

¹⁷ Ma têtñ ndoc lau sêmasañ wain wakuc, nañ sêkêc sip bôc ñamlic wain-ñga akwa dom. Mba! Ñac bu sêkôm, goc wain wakuc oc hóc ñamlic akwa kôc. Ma wain oc wê niñga, ma ñamlic dau oc tisac. Bocdinañ lau sêkêc wain wakuc sip bôc ñamlic wakuc, ma lu-lu oc sêyêc ñayham.”

Yisu kôm awhê lu ñayham sa
(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Yisu sôm yom dinañ mbo, ma ñgac bata dan meñ pôn haduc têtñ in ma sôm, “Aney atuñwê kwahic dec mbac ndu su, magoc am bu mweñ ma kêtñ amam sac in, dec in oc mbo tali tiyham.”

¹⁹ Goc Yisu tisa ma in ti ndê ñgacsêñomi sêwhiñ ñgac dau si.

²⁰ Sêñsêlêtñ sêmbo, ma awhê dan tigasuc in kalhac in dômbwê ma kêmasec in ndê ñakwê ñadali. Awhê dau hóc ñawapac gêm dac-ñga ñapañ gitôm yala 12 su, dec

²¹ gauc gêm yêc dau bu, “Aô bu wamasec in ndê ñakwê ñambwa, dec oc kôm aô ñayham sa tiyham.”

²² Yisu kac dau kwi e gêlic in, goc sôm, “Aney bawhê, atac pa su. Am ñayham sa tiyham tu am nem kêtñ whiñ aô-ñga.” Ma têtñ ndoc dau dinañ awhê dau ñayham sa.

²³ Ma tiñambu Yisu gi e hóc asê ñgac bata dau ndê andu, ma gêlic bu lau toñ atu sêmbo. Ñatô sêyu gasuc ma ñatô sêtañ ti ñanta atu.

²⁴ Goc sôm, “Alhô su, bu bawhê dau mbac ndu dom. In yêc bêc nañ yêc.” Magoc ñac sêmbwac in.

²⁵ Dec Yisu sôm bu sêsoc ñac sêsa sêndi, goc sôc gi kêm bawhê sip amba, ma in tisa.

²⁶ Ma yom dau ñawaê tiapa sambuc yêc gameñ dinañ.

Yisu kôm ngac tapec lu n̄ayham sa

27 Dinaŋ su, goc Yisu kêsêlêŋ gi. Ma ngac tapec lu sêŋkuc iŋ ma sêmbwêc, “O †Dawid ndê Atu, tamwalô alu!”

28 Magoc Yisu kêsêlêŋ gi sôc andu dan, dec ngac lu dinaŋ sêtêŋ iŋ si, ma iŋ ndac, “Amlu akêŋ whiŋ bu aneŋ ŋaclai yêc bu wakôm amlu n̄ayham sa, me mba?” Ma iŋlu sêsôm, “Aêc, Pômdaul!”

29 Goc Yisu kêmasac iŋlu tandô, ma sôm bu, “Tu amlu akêŋ whiŋ aô-ŋga, dec gêŋ naŋ amlu andac, naŋ oc ŋandô sa.”

30 Ma iŋlu tandô po asê. Goc Yisu gic yao iŋlu bu sêsôm gêŋ dau n̄ayom asê têŋ lau dan dom.

31 Magoc iŋlu sêsa si, ma sêkôm iŋ ndê waê sa e tiapa gêm gameŋ dinaŋ ahuc.

Yisu kôm ngac awha mba sôm yom asê

32 N̄ac sêsa si ma lau ŋatô sêtêŋ Yisu sêmeŋ. N̄ac sêkôc ngac dan, naŋ n̄alau sac kôm iŋ awha mba.

33 Yisu soc n̄alau sac sa awê gi su, goc awha mba dau sôm yom asê. Lau daêsam dinaŋ sêseŋ amba ma sêsôm bu, “Yac dalic gêŋ dan bocdec yêc Israel dom andô.”

34 Magoc lau Palêsai sêsôm bu, “Iŋ kôc ŋaclai yêc n̄alau sac si ŋadau Sadaŋ, dec tiŋ n̄alau sac su.”

Yisu tawalô lau

35 Ma Yisu kêsêlêŋ golom-golom malac atu ti saun. Iŋ kêdôhôn lau mbo lôm wê-ŋga, ma hoc ŋawaê n̄ayham pi Anôtô ndê gôliŋ asê. Ma iŋ kôm lau ti gêmbac tidau-tidau hoŋ n̄ayham sa.

36 Magoc têŋ ndoc iŋ gêlic lau daêsam naŋ sêŋkuc iŋ, naŋ tawalô ŋac. Nahu bu iŋ gêlic ŋac sêtôm domba naŋ si ngac yob ŋac-ŋga mba, dec giam pôm sêtê ŋac salin-salin ŋapaŋ.

37 Goc iŋ sôm têŋ iŋ ndê ngacsêŋomi, “Gêŋ ŋandô daêsam yêc ôm, magoc lau sêndic ŋandô sa-ŋga daêsam dom.

38 Bocdinaŋ aten mbec têŋ ôm ŋadau bu êŋkiŋ lau gwelen-ŋga sêsôc iŋ ndê ôm ma sêndic gêŋ ŋandô sa.”

10

Yisu kêyalin †aposel 12 sa

(Mak 3:16-19; Luk 6:12-16)

1 Yisu ta iŋ ndê ngac-sêŋomi 12 sêtêŋ iŋ si, ma kêŋ ŋaclai têŋ ŋac bu sêsoc n̄alau sac su yêc lau, ma bu sêkôm gêmbac hoŋ n̄ayham sa.

2 Aposel 12 dau si ŋaê bocdec. Ngac ŋamata-ŋga iŋ Saimon naŋ sêsam bu Pita, lu iŋ asi Andru, ma Sebedi ndê atu lu Jems lu Jon,

3 P ilip ma Batolomeas, Tomas ma ngac kôc takis-ŋga Matyu, ma Alpayas ndê atu Jems, Tadaus,

4 Saimon naŋ sêsam bu ‘Ngac †Selot,’ ma Judas Iskeriot naŋ tiŋambu hoc Yisu asê.

Yisu kêkiŋ aposel 12 sêsa si bu sênem mêtê lau

(Mak 6:7-11; Luk 9:1-5)

5 Yisu kêkiŋ lau 12 dinaŋ sêsa si bu sênem mêtê, ma gic yomsu ŋac bocdec bu, “Asôc lau apa ti lau †Samaria-ŋga si malac dan dom,

6 tigen gêŋ ŋamata-ŋga atêŋ domba Israel-ŋga naŋ sin̄ga su, naŋ andi.

7 Anem mêtê ma asôm têŋ lau bu Anôtô ndê gôliŋ meŋ kêpiŋ su.

⁸ Akôm lau gêmbac n̄ayham sa, ma akôm lau ti gêmbac leprasi n̄amlic n̄awasi sa. Aun̄ lau batê sêtisa, ma asoc n̄alau sac su yêc lau. Anötô kên̄ n̄aclai tên̄ mac n̄aôli mba, ma bocdinañ anem lau sa n̄ambwa.

⁹⁻¹⁰ Ma tên̄ ndoc mac an̄sêlên̄ andi, nañ gauc nem wapa ser-nga dom. An̄sêlên̄ amam sawa, akôc mone dom, ampwic talhi dom, akôc n̄akwê aô daôm-nga ti atapa dom, ma ahôc tôc dom. N̄alên̄ solop bu lau sêlôm lau nañ sem gwelen̄ mêtê-nga ma sêpuc n̄ac dôñ n̄a gên̄ dinañ, nañ ti n̄ac si n̄aôli ô gwelen̄.

¹¹ “Malac bocke mac bu asôc andi, nañ an̄salê n̄amalac n̄ayham nañ toc Anötô sa n̄apep, bu ambo awhin̄ in̄ e mac ahu malac dau sin̄.

¹² Tên̄ ndoc mac api in̄ ndê andu andi, nañ anem mbec in̄ ndê lau n̄a mbec yom malô-nga.

¹³ Ma n̄ac lau dau bu lau gitên̄, goc yom malô oc yêc n̄ac. Ma n̄ac bu lau gitên̄ dom, goc mac nem mbec yom malô-nga oc gacgen̄ yêc mac-nga.

¹⁴ Ma lau malac dañ bu sêkôc mac ti nem yom sa dom, goc ahu malac me andu dinañ sin̄ ma aton̄ kop su yêc gahim.

¹⁵ Aô wasôm tên̄ mac bu tên̄ Anötô ndê bêc êmatôc lau-nga, lau malac dinañ-nga oc sêtap n̄agêyô sac sambuc sa, hóc gêlêc n̄agêyô nañ in̄ oc kên̄ tên̄ lau Sodom ti Gomora-nga tên̄ têm n̄ambu-nga, nañ su.”

*Yisu ndê lau oc sêtap kisa sa
(Mak 13:11-13; Luk 21:12-17)*

¹⁶ “A n̄gô su nañ! Aô wan̄kin̄ mac asa andi, atôm domba nañ sêsip giam pôm si gameñ. Bocdinañ akôc gauc n̄apep ma akôm nem gwelen̄, ma akôm mêtê n̄ayham en̄ e lau dañ gitôm dom bu sêpu mac.

¹⁷ Ayob daôm tên̄ lau nañ sêkên̄ whin̄ aô dom, bu n̄ac oc sêkên̄ mac atên̄ lau sêmatôc yom-nga andi, ma sêhi mac n̄a sô yêc n̄ac si lôm wê-nga.

¹⁸ Tu mac an̄kuc aô-nga dec n̄ac oc sêkên̄ mac alhac gôlin̄waga ti kin̄ si an̄gô-nga. Ndoc dinañ ti mac nem ndoc bu awhê aneñ yom sa tên̄ lau atu-tu dinañ, ma tên̄ lau akên̄ gameñ hon̄, nañ whin̄.

¹⁹ Ma tên̄ ndoc sêkôc mac dôñ, nañ ahêgo daôm dom tu yom asôm-nga. Anötô oc nem mac sa tu asôm yom-nga.

²⁰ Ma yom nañ mac bu asôm, nañ mac nem yom dom. Damam undambê-nga oc kên̄ in̄ ndê N̄alau puc mac dôñ, ma hóc nem awham sa.

²¹ “Tên̄ ndoc n̄awapac-nga dinañ, lau nañ sêkên̄ whin̄ dom oc sêhoc si asidôwai sêkên̄ whin̄ aô-nga asê bu sêndic n̄ac ndu, ma dambai oc sêkôm tên̄ atui boc-dinañ. Balêkoc oc sêli dau sa tên̄ damba ti dindai, ma sêkên̄ n̄ac sêtên̄ lau bu sêndic n̄ac ndu.

²² Ma lau sambob oc atac tec mac tu aô-nga. Magoc asa nañ bu lhac n̄an̄ga ma hu aô sin̄ dom, nañ oc tap Anötô ndê mwasin̄ nem in̄ si-nga sa.

²³ Ma lau bu sêkên̄ kisa mac, goc ahu n̄ac si malac sin̄ ma atên̄ malac dañ andi. Yom n̄andô aô wasôm tên̄ mac! Mac nem gwelen̄ anem mêtê n̄awaê n̄ayham-nga yêc malac Israel-nga hon̄ oc pacndê dom, e N̄amalac ndê Atu men̄ sa tiawê.”

*Lau nañ sêñkuc Yisu oc sêhoc n̄awapac gitôm in̄ dau
(Luk 6:40)*

²⁴ “Kwapuc dañ oc hóc gêlêc gwalam akwa nañ kêdôhôn̄ in̄, nañ dom. Ma n̄gac akin̄ oc hóc gêlêc in̄ ndê n̄adau dom.

25 Kwapuc bu tòm ndê gwalam akwa ma ñgac akirj bu tòm ndê ñadau, goc tòm. Lau sêpu gôlôwac ñadau aô ma sêsam aô bu †Belsebal, ma bocdinañ ñac oc sêkôm têtj ñadau ndê lau mac, hôc gêlêc su.”

Atôc lau nom-ñga dom

(Luk 12:2-7)

26 “Magoc atôc daôm tu lau nañ sêkêtj kisa mac-ñga dom. Ñahu bu gêtj honj nañ lau sem ahuc, me yêc sijj dau, nañ oc meñj sa tiawê.

27 Yom nañ aô gasôm têtj mac têtj ôbwêc, nañ asôm asê têtj acsalô, ma yom nañ aô gac yom sec têtj mac, nañ asôm tiatu alhac malac lôm.

28 Atôc lau nañ bu sêndic mac ndu-ñga dom, bu ñac gitôm dom bu sêseñ mac gatôm su whiñ. Atôc lau dom, magoc atôc Anötô ma asôc inj ñapu. Bu mba, goc inj gitôm bu kêtj mac ñamlic ti gatôm lu-lu sêsip lambwam sêndi e sêñinga gacgeñ.

29 “Akôc gauc pi mbac kecsoc nañ lau sêlic bu gêtj ñambwa. Tigeñ Anötô gêlic gêtj sauj dinañ bu gêtj ñambwa dom, ma inj bu lôc dom, dec danj oc niñga dom.

30-31 Bocdinañ ahêgo daôm dom, bu Anötô tac whiñ mac hôc gêlêc mbac kecsoc daêsam su. Inj kêyalê mac e pi sa, gitôm inj sê mac nem kêclauñ honj sa timala.”

Dasêc Yisu ahuc dom

(Luk 12:8-9)

32 “Asa nañ sôm asê yêc ñamalac añgô-ñga bu inj kêtj whiñ aô, nañ aô wasôm inj ndê ñaê asê yêc Damanj undambê-ñga añgô-ñga.

33 Tigeñ asa nañ sêc inj ndê kêtj whiñ aô-ñga ahuc yêc ñamalac añgô-ñga, nañ wasêc inj ahuc yêc Damanj añgô-ñga bocdinañ.”

Tanjuc Yisu ti dahôc ñawapac

(Luk 12:49-53; 14:26-27; 9:48)

34 “Gauc nem bu aô gameñj bu wahê wamba lau dom. Mba! Tu aô-ñga dec lau oc sêwhê dau kôc ma sêkêtj kisa dau.

35 Tu aô-ñga dec damba lu atungac oc sêkêtj kisa dau, ma dinda lu atuwê, ma lawawê akwa lu lawawê wakuc oc sêkêtj kisa dau bocdinañ.

36 Ñgac danj oc tap inj ndê ñacyo sa yêc inj dau ndê lau.

37 “Asa nañ tac whiñ damba me dinda me atungac me atuwê hôc gêlêc inj ndê atac whiñ aô su, nañ oc tòm dom bu ti aneñ danj.

38 Ma asa nañ tec bu hôc inj ndê a gicso dau* ma êñkuc aô, nañ tòm dom bu ti aneñ danj bocdinañ.

39 Lau nañ takwê gêtj nom-ñga ñapanj tu puc ñac si ñamlic dôñ-ñga, nañ oc sêñinga. Magoc asa nañ bu hu gêtj nom-ñga sijj tu aô-ñga, nañ oc mbo tali ñapanj.

40 “Lau nañ sêkôc mac sa, nañ gitôm sêkôc aô dauñ sa, ma ñac nañ sêkôc aô sa, nañ sêkôc Anötô nañ kêkinj aô gameñj, nañ sa.

41 Asa nañ toc aneñ propet danj sa, ma kôc inj sa tu inj ti propet gêm aô añôñ-ñga, nañ Anötô oc kêtj ñagêyô ñayham têtj inj gitôm inj kêtj têtj propet dau. Ma asa nañ toc ñamalac gitêtj danj sa, ma kôc inj sa tu aneñ ñaê-ñga, nañ Anötô oc kêtj ñagêyô ñayham têtj inj gitôm inj kêtj têtj ñgac gitêtj dau.

* **10:38:** Yisu ndê yom pi a gicso dau, nañ ñahu bu tamasañ dauñ tòm bêc honj bu dahôc ñandê ti ñawapac tu inj-ñga e tòm dambac ndu tòm inj dau mbac ndu.

42 Ma asa nanj kôm gêñ saurj bocke bu nem lau nanj sêñkuc aö, nanj sa, tôm inj kêñ bu ñalhuc têtñ ñac sênôm, nanj Anötö oc êñlhiñ inj sinj dom. Inj oc kêñ ñagêyô ñayham têtñ inj yomandô.”

11

1 Yom hoñ dinanj Yisu sôm têtñ inj ndê ñgacsêñomi 12 tu êndôhôn ñac-ñga. Inj gic bata yom dau, goc kêsêlêñ golom-golom malac nanj sêyêc gamenj Galili-ñga dinanj, ma gêm mêtê ti kêdôhôn lau.

*Yisu sôm yom pi Jon, Ñgac Kêku Lau-ñga
(Luk 7:18-35)*

2 Têtñ ndoc dinanj Jon, Ñgac Kêku Lau-ñga ndöc gapocwalô, ma inj ñgô ñawaê pi gêñ hoñ nanj Kilisi kôm. Bocdinanj inj kêkinj inj ndê sêñomi ñatô sêtêñ Yisu si,

3 ma sêndac inj bocdec bu, “Anötö gic bata têtñ yac bu oc êñkinj Mesaya. Am daôm dinanj, me yac oc akêñ batanj ñgac danj tiyham?”

4 Yisu ô yom ma sôm, “Ambu andi ma asôm yom têtñ Jon pi mêtê nanj mac anjô aö gahoc asê, ma pi gêñ nanj mac alic aö gakôm.

5 Lau tapec sêlic gamenj tiyham, lau bôlinj sêñsêlêñ tiyham, lau ti gêmbac leprasi ñamlic ñawasi sa, lau danjgasurj bic sêñgô yom, lau batê sêtisa, ma lau ñalôm sawa sêñgô ñawaê ñayham.

6 A ñgô! Lau nanj atac lu-lu tu aö-ñga dom, nanj oc sêtap Anötö ndê mwasinj sa.”

7 Jon ndê sêñomi sêsa si, ma Yisu sôm yom pi Jon têtñ lau toñ atu nanj sêmbo sêwhiñ inj. Inj ndac ñac bocdec bu, “Têtñ ndoc mac asa atêñ Jon yêc gamenj sawa a, dec gauc gêm bu atap ñamalac kainj bocke sa? Mac bu alic ñgac gauc babalê gitôm gakoc nanj mbu kêwic, a?”

8 Mac asa a bu alic ñgac danj nanj sôc ñakwê ñayham, a? Mba! Lau nanj sêsôc ñakwê ñayham, nanj sêmbo gamenj ñayham gitôm kinj si andu.

9 Bocdinanj aö wandac mac, mac asa a bu alic sake? Bu alic propet danj? Yomandô! Inj propet danj, ma inj hôc gêlêc propet hoñ su.

10 Propet akwa danj to yom nanj Anötö sôm têtñ Mesaya bocdec bu, ‘Aö warjkinj anej ñgac ahenj-ñga munj am, bu êmasanj am nem senj.’ Y om pi ñgac ahenj-ñga dau hêganônj Jon solop.

11 Yêc ñamalac nom-ñga, danj hôc gêlêc Jon, Ñgac Kêku Lau-ñga su dom. Tigenj aö wasôm yom ñandô têtñ mac, bu lau hoñ nanj sêmbo Anötö ndê gôlinj ñapu, lau tiwaê, ma lau waêmbe boc-dinanj, nanj hoñ sêhóc gêlêc Jon su yêc Anötö anjô-ñga.

12-13 “Munj-ñga, Moses ti propet akwa-kwa sêhoc yom asê gwananj pi Anötö ndê gôlinj. Ma ñac si yom ñandô sa dom, e Jon menj ma gêm mêtê bu Anötö ndê gôlinj menj kêpinj. Têtñ ndoc Jon gic hu yom dau e menj têtñ kwahic dec, Anötö ndê gôlinj kêsôwec gi tiatu, ma lau daêsam sêkôm mwasac bu sêsôc Anötö ndê gôlinj ñapu.

14 Anötö gic bata bu êñkinj propet danj munj Mesaya, nanj gitôm propet Elaija. Ma aö wasôm têtñ mac bu yomandô, Jon inj propet dau dinanj. Mac akêñ whiñ yom dinanj, me mba?

15 Mac bu danjamsurj yêc, danj anjô anej yom!

16 “Lau têm dindoc-ñga ñac lau kainj bocke? Ñac sêtôm balêkoc nanj sêkôc whê sêmbo malac lôm, nanj sêtucdinj ñac si silip ñatô ma sêsôm,

17 ‘Têtñ ndoc nanj yac ac onj bu datê wê, nanj mac atec. Ma têtñ ndoc yac am wê danjibo-ñga, nanj mac atec bu atanj awhiñ.’

18 Ma lau tēm dindec-nga bocdinañ. Jon meñ ma gēñ gēñ ti nôm gēñ ñayham dom, ma sêsôm bu ñalau sac mbo in ndê ñalôm.

19 Ma Ñamalac ndê Atu meñ nôm ti gēñ gēñ ñayham, tigen sêsôm bu in ñgac gēñ gēñ ti nôm wain ñawahô-nga, ma bu in hê silip tēñ lau sac ti lau sêkôc takis-ñ ga. Bocdinañ, mac lau tēm dindec-nga atôm balêkoc nañ sêkôm tô anññ ñapañ. Tigen Anötô ndê gauc hóc gêlêc gēñ hoñ, ma in ndê lau sêñyalê bu in ndê lēñ in lēñ solop.”

Yisu sôm yom pi lau nañ sem dau kwi dom

(Luk 10:13-15)

20 Tēñ dinañ Yisu gic hu pu lau nañ sêndôc malac ñatô. Nahu bu in k ôm gēñ dalô daêsam yêc ñac añgô-nga, tigen ñac sem si ñalôm kwi dom.

21 In sôm, “Oyaê mac lau Korasin ti lau Betsaida-nga. Mac ac waê bu atap Anötô ndê atac ñandê sa. Lau apa nañ sêndôc Taya ma Saidon, nañ bu sêlic gēñ dalô nañ aô gakôm yêc mac añôm-nga, dec oc tôm sênem dau kwi wandêc su, ma sêndôc ti sêtañ si sac.

22 Tigen mac akôm dom, dec wasôm tēñ mac bu tēñ ndoc Anötô êmatôc lau-nga, nañ in oc kēñ ñagêyô sac sambuc tēñ mac, hóc gêlêc ñagêyô nañ in oc kēñ tēñ lau Taya ti Saidon-nga, nañ su.

23 “Ma mac lau Kapenaom-nga. Mac gauc gêm bu Anötô oc kôc mac sa andôc undambê, a? Aô wasôm mba! In oc êmasuc mac su asip lambwam andi. Lau Sodom bu sêlic gēñ dalô gitôm mac alic su, dec oc tôm sêhu si sac siñ ma sêndôc ñayham e kwahic dec.

24 Aô wasôm tēñ mac bu Anötô oc kēñ ñagêyô sac tēñ mac, hóc gêlêc ñagêyô nañ in oc kēñ tēñ lau Sodom-nga.”

Yisu kēpiñ Damba

(Luk 10:21-22)

25 T êñ ndoc dinañ Yisu teñ mbec ma sôm, “O Damañ, undambê ti nom ñadau. Aô wampin am bu am tōc nem yom ña-ñandô asê tēñ lau nañ sêñgwininñ dau, ma siñ kwi tēñ lau nañ gauc gêm bu ñac lau tiguauc ma sêñyalê gēñ hoñ.

26 Aêc, Damañ, am kôm bocdinañ kêkuc am daôm nem atac whinñ.”

27 Goc Yisu sôm, “Damañ kēñ gēñ hoñ sip aô amañ. Lau dañ sêñyalê Atu dom, Damba tawasê kēyalê in. Ma lau dañ sêñyalê Damba dom, tigen in ndê Atu kēyalê in, ma lau nañ Atu dau atac whinñ bu tōc in asê tēñ ñac, nañ sêñyalê Damba.”

Yisu gêm malô lau kwapac

28 “Mac lau hoñ nañ ahóc ñawapac ma kwapac, nañ atēñ aô amen, ma aô wakēñ mac asê awham su.

29 Amen ma akôm aô neñ gwelen awhinñ aô, ma aô oc wandôhôn mac. Aô ñgac malô ma gatoc dauñ sa dom, ma mac oc atap malam añwhañ daôm-nga sa yêc aô.

30 Nahu bu gwelen nañ mac akôm awhinñ aô, nañ ñadehe dom, ma aô wakēñ mac ahóc ñawapac atu dom.”

12

Yisu in Pômdau bêc Sabat-nga

(Mak 2:23-3:6; Luk 6:1-11)

1 Têñ tēm dinañ ñabêc †Sabat-nga dan, nañ Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêñsêlêñ sêmbô lôcwha nañ gic ôm wit-nga dan kic. Ma gêñ yô ñgacsêñomi, dec sêkôc wit ñandô ma senj.

2 Lau Palêsai ñatô sêlic, goc sêsôm têt in, “Lic su nañ. Am nem ñgacsêñomi sêkôc wit ñandô ma yomsu gic yao bu dakôm gwelenj kainj dinañ têt bêt Sabat-dom.”

3 Goc Yisu ô ñac si yom ma sôm, “Gauc nem yom nañ sêto yêc, pi gêñ nañ Kirj Dawid ti ndê lau sêkôm têt ndoc gêñ yô ñac. Mac asam su, me?”

4 Dawid sôc Anötö ndê andu gi, ma kôc bolom dabuñ nañ lau sêkêñ ti da, nañ Moses kêt yao bu dabuñsiga tawasê sênej, ma lau bambalinj sênej dom. Ma Dawid ti ndê lau senj, magoc lau danj sêñgôlinj yom pi Dawid ma sêsôm bu inj kêtgili yomsu lec dom.

5 “Ma gêñ danj tiyham, nañ mac asam su yêc Moses ndê yomsu. Têt bêt Sabat-nga honj dabuñsiga sêkôm gwelenj yêc lôm dabuñ, ma gwelenj dinañ kêtgili yomsu Sabat-nga. Magoc lau sêñgôlinj yom pi ñac dom.

6 “A ö wasôm têt mac, bu gwelenj nañ aö gamenj tu wakôm-nga, nañ hôc gêtêc sakinj lôm dabuñ-nga honj su.

7 Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec, ‘*Gêñ atu nañ aö atac whin, nañ hôc gêtêc mac nem da honj su, nañ bu mac tamwalô lau.*’ Mac anyalê yom dau ñahu dom. Mac bu anyalê, dec gitôm dom bu mac anğôlinj yom pi lau nañ sêkôm gêñ so danj dom.

8 Bu ñamalac ndê Atu inj gêñ honj ñadau, ma inj Pômdau bêt Sabat-nga whin.”

Yisu kôm ñgac amba balê ñayham sa têt bêt Sabat-nga (Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

9 Yisu kêsêlêñ gi, ma sôc ñac si lôm wê-nga gi.

10 Ma yêc dinañ, ñgac amba tibalê danj ndôc. Lau Palêsai sêñsalê yom tu sêñgôlinj pi Yisu-nga, goc sêndac in, “Yac bu dakôm ñamalac danj ñamlic ñayham sa têt bêt Sabat-nga, oc tanğili yomsu Sabat-nga, me mba?”

11 Ma Yisu sôm têt ñac, “Mac nem domba danj, bu perj sip sê ñalôm têt bêt Sabat-nga, nañ mac oc akôm sake? Mac oc akôc sa.

12 Aêc! Ma ñamalac sêhôt gêtêc domba su! Bocdinañ yac bu dakôm ñayham ma danem lau sa têt bêt Sabat-nga, oc daso yomsu Sabat-nga dom.”

13 Goc Yisu sôm têt ñgac dau, “Êmatôc amam!” Ma inj kêmâtôc amba, ma amba dau ñayham sa tiyham, gitôm inj amba danja.

14 Tigenj lau Palêsai sêsa si ma sem yomgalôm pi lêtj sêndic Yisu ndu-nga.

Yisu inj Anötö ndê Ñgac Akinj

15 Yisu kêtalê lau Palêsai si gauc, goc hu gamenj dinañ sinj. Lau daêsam sêñkuc inj, ma inj kôm ñac si gêmbac honj ñayham sa.

16 Tigenj inj gic yao bu sêsôm inj ñahu asê dom.

17 Ñalêtj dinañ yom nañ propet Aisaya sôm pi Mesaya murj su, nañ ñandô sa. Yom dau sêto yêc bocdec bu:

18 Alic anej ñgac akinj indoc, nañ aö kayalinj inj sa. Aö atac whin inj kêtêc, ma anej ñalôm tisambuc inj. Wakêtj anej Ñalau nem inj ahuc, ma inj oc hoc yom gitêtj matôc-nga asê têt lau akêtj gamenj nom-nga honj.

19 Inj oc sôm yom tac ñandê-nga me mbwêc ñanğa dom. Ma lau danj oc sêñgô inj whasuj yêc malac lôm dom.

20 Gakoc timdec in oc pôn dula dom, ma ya njawê nan tisaun, nan in oc yu ndu dom.* Ma in oc kôm bocdinar e nditôm in ndê yom gitên matôc-nga nem nom sambuc ahuc.

21 Ma lau akên gamen nom-nga hon oc sêkên bata bu Anötö nem nac si tu in ndê njaê-nga. [Ais 42:1-4]

Yisu ndê njaclai njahu
(Mak 3:23-27; Luk 11:14-22)

22 Têj têm dinar lau sêwê ngac dan nan njalau sac kôm in tandô t ipec ma awha mba, nan sêtên Yisu sêmen. Yisu soc njalau sac dinar su, goc kôm ngac dau njayham sa, ma in gêlic gamen ma sôm yom asê.

23 Lau hon sêhêdaê tu Yisu-nga, ma sêsôm, “Mboe †Dawid ndê Atu in ngac dau dec, me?”

24 Tigen lau Palêsai sêngô njawê, dec sêpu Yisu ma sêsôm, “In kôc njaclai yêc njalau sac si njadaw †Belsebal, dec in soc njalau sac su.”

25 Yisu kêyalê nac si gauc, ma sôm, “Lau gamen dan, me malac dan, me gôlôwac dan, bu sêwhê dau kôc, dec nac oc sêlhac njanga dom, ma nac si njacyo oc sêku nac dula.

26 Ma Sadan boc-dinar. In bu soc dau ndê njalau sac su, dec in kên kisa dau, ma in ndê njaclai oc ninga.

27 “Mac asôm bu aô gakôc njaclai yêc Belsebal, dec gasoc njalau sac su. Ma bocke? Mac nem sêjomi nan sêsoc njalau sac sêwhin, nan mac angôlin yom dau pi nac whin, a? Nac oc sêlic mac nem yom bu so ma sêmatôc mac!

28 Tigen aô gasoc njalau sac na Njalau Dabun ndê njaclai, dec anyalê bu Anötö ndê njaclai bu nem gôlin gêj hon, nan hóc asê mac su.

29 “Ngac dan oc sôc nac ti licwalô atu dan ndê andu ma êngaho in ndê wapa su njalêj bocke? Gêj namata-nga in sô nac dau dôn, goc kôc in ndê wapa su. Ma Sadan in gitôm nac ti licwalô atu.

30 “Asa nan kallhac whin aô dom, nan ti anej njacyo. Ma asa nan gic lau sa sêtên aô sêmen dom, nan soc nac su yêc aô.

31 Tu dinar-nga aô wasôm têt mac bu njamalac nan kac ndê njalôm kwi ma hu ndê sac sin, nan Anötö oc suc in ndê sac ti yom sac-sac hon kwi. Tigen yom sac nan njamalac dan bu sôm pi Njalau Dabun, nan Anötö oc suc kwi dom.†

32 Asa nan bu sôm yom sac pi Njamalac ndê Atu, tigen tinambu kac ndê njalôm kwi, nan Anötö oc suc in ndê sac kwi. Magoc asa nan bu sôm yom sac pi Njalau Dabun, nan Anötö oc suc in ndê sac kwi têt têt dindec-nga dom, ma têt têt jambu-nga dom bocdinar.”

Lau si mêtê whê nac sa bu njayham me sac
(Luk 6:43-45)

33 Ma Yisu sôm, “A njayham sem njandô njayham. Ma a sac sem njandô sac. Dalic a njandô, dec tanjalê a bu njayham me sac.

34 Mac lau sac atôm mboc natui! Mac atôm bu asôm yom njayham dan dom! Bu lau sêsôm yom kêkuc gauc ti mêtê nan hóc nac si njalôm ahuc.

35 Gauc ti mêtê njayham hóc lau njayham si njalôm ahuc, dec sêsôm yom njayham. Ma gauc ti mêtê sac hóc lau sac si njalôm ahuc, dec sêsôm yom sac.

* **12:20:** Yom pi gakoc timdec ma ya njawê nan mbac, nan hêganôn lau nan sêkên whin njanga dom.

† **12:31:** Lau Palêsai sêsôm bu Yisu kôc njaclai yêc Sadan ndê ma soc njalau sac su, ma Yisu tóc asê bu yom dau gitôm yom sac sambuc nan sêsôm pi Njalau Dabun.

³⁶ Aõ wasôm yom ñandô têtj mac. Tijnambu Anötö oc êmatôc lau pi yom sac ti yom ñambwa hoj nañ ñac sêsôm.

³⁷ Lau nañ si yom ñayham, nañ in oc sam ñac bu lau gitêtj, magoc ñac nañ si yom sac, nañ oc sêtap in ndê matôc sa.”

Lau sêndac Yisu bu kôm gêtj dalô

(Luk 11:29-32)

³⁸ Goc lau Palêsai ti kêdôhôn-waga yomso-nga ñatô sêsôm têtj Yisu, “Kêdôhônwaga, yac bu alic am kôm gêtj dalô atu bu whê nem ñahu sa.”

³⁹ Ma Yisu sôm, “Mac lau têtj dindec-nga, mac lau sac nañ apuc dômwêm Anötö, ma asa nem lêtj bambalin gitôm lau mockain-nga. Mac andac bu alic gêtj dalô, magoc Anötö oc kêtj gêtj dalô tigen têtj mac alic, tôm gêtj dalô nañ in kôm pi propet Jona.

⁴⁰ Jona mbo i atu ñalôm gitôm acsalô tö ti ôbwêc tö. Ma bocdinañ Ñamalac ndê Atu oc yêc nom ñalôm nditôm acsalô tö ti ôbwêc tö.

⁴¹ Têtj ndoc Jona gêm mêtê lau Ninewa, nañ sêcac si ñalôm kwi. Ma ñac nañ hóc gêlêc Jona su dec mbo, tigen mac am daôm kwi dom. Tu dinañ-nga têtj bêt matôc-nga, lau Ninewa oc sêtisa akêtj lau batê sêwhin mac lau têtj dindec-nga, ma ñac oc sêhoc mac nem sac asê.

⁴² Munjga, Kwin Siba-nga[‡] kêsêlêj sen baliñ bu ngô Kin Solomon ndê yom ti gauc atu. Ma kwahic dec ñac nañ hóc gêlêc Solomon su, nañ mbo dec. Magoc mac akêtj danam in dom. Tu dinañ-nga, têtj bêt matôc-nga, Kwin dau oc tisa whin mac lau têtj dindec-nga, ma hoc mac nem sac asê.”

Ñalau sac sêñsalê mala nañ yêc ñambwa

(Luk 11:24-26)

⁴³ “Têtj ndoc ñalau sac dan sa yêc ñamalac dan, nañ gitôm in kêtj mbo gamen sawa ma kêsâlê mala êñwhañ dau-nga. Tigen têtj ndoc in tap sa dom,

⁴⁴ nañ in oc sôm têtj dau, ‘Aõ wambu wandi wasôc andu nañ aõ gahu sin su.’ Ma in oc mbu ndi ma tap sa bu ñamalac dau ndê ñalôm yêc ñambwa, gitôm andu nañ sêmasañ ñawasi sa.

⁴⁵ Dec in oc sa ndi, wê ñ alau 7 nañ sac sambuc sêhoc gêlêc in su, nañ sêmerj, ma hoj sêsôc ñamalac dau ndê ñalôm sêndi, ma sêmbô dinañ. Bocdinañ ñawapac nañ tap ñamalac dau sa, nañ hóc gêlêc ñawapac ñamata-nga-nga su. Ma ñalêj tigen mac lau sac têtj dindec-nga, oc atap ñawapac atu sa têtj têtj ñambu-nga.”

Yisu dinda ti asii

(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Lau daêsam sêmbô andu dan sêwhin Yisu têtj ndoc in sôm yom dinañ mbo, ma in dinda ti asii sêmerj sêlhac awê, ma bu sêsôm yom têtj in.

⁴⁷ Goc ñamalac dan kêtj ñawê têtj in ma sôm, “Am dinam ti asimi sêlhac awê ma bu sêsôm yom têtj am.”

⁴⁸ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Aneñ dinañ asa, ma asinji ñac lau asa?”

⁴⁹ Goc in têtj amba têtj ndê ñgacsêñomi, ma sôm, “Aõ dinañ ti asinji dau dindec.

⁵⁰ Bu lau nañ danğa wambu Daman undambê-nga ndê yom, nañ ñac aõ asinji ti lhuñwêi ma dinañ.”

[‡] 12:42: Matyu to yom pi Kwin akêtj gamen ñapu-nga (South). Yom dau hêganônj Kwin Siba-nga, nañ ndê min sêto yêc 1 Kin 10:1-13. Kwahic dec dasam gamen Siba-nga bu ‘Arabia.’

13

Yom gôlinj pi ngac kêbalip wit nawhê (Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

- ¹ Têj bêc dinanj Yisu hu andu sinj ma sa gi ndöc Bugictonj Galili-nga njamakê.
² Ma lau daêsam sêkac sa sêngihi inj ahuc e njasawa mbasi. Tu dinanj-nga dec inj pi gi ndöc wanj danj nanj poc kêpinj baö. Ma lau honj dinanj sêlhac baö.
³ Goc Yisu sôm yom gôlinj daêsam têtj nac. Inj sôm yom gôlinj danj bocdec bu, “Ngac danj sa gi bu êmbalip wit nawhê yêc inj ndê ôm.
⁴ Ma têtj ndoc inj kêbalip gêtj dau, nanj njatô sêpej sêsip senj, dec mbac sêmenj ma senj su.
⁵ Ma nawhê njatô sêpej sêsip gamej hoc-hoc, nanj nom njagec sac hoc njahô njambwa. Nawhê dau sêsip nom njalôm gacgej si dom, dec sêpo sêpi sêmenj njagahô.
⁶ Magoc tinjambu ac pec njagatôm ma gêm bôlinj. Nahu bu nom njayham mba tu njawakac sip ndi-nga.
⁷ Ma wit nawhê njatô sêpej sêsip kwanj ti njakwa njalôm, magoc têtj ndoc sêpo sêpi sêmenj, nanj kwanj pi whinj e yanj ndu.
⁸ Ma njatô sêpej sêsip nom njayham ma sêpo sêpi njayham e sem njandô. Njatô sem njandô 30, ma njatô sem 60 ma njatô sem njandô 100.
⁹ Asa bu danjasunj yêc, nanj njgô anenj yom.”

Yom gôlinj njahu (Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

- ¹⁰ Tinjambu Yisu ndê njac-sêngomi sêtigasuc inj ma sêndac, “Tu sake-nga am sôm yom têtj lau na yom gôlinj?”
¹¹ Ma inj ô yom ma sôm, “Anötö ndê gôlinj njalên njahu sip njalôm gi. Inj kêyalinj mac sa bu anjalê njahu dau, magoc lau nanj sêkênj whinj aö dom, nanj oc tôm dom bu sênyalê.
¹² Asa nanj kôc Anötö ndê yom sa sip ndê njalôm e tidônj, nanj Anötö oc kêj gauc têtj inj ênjêc, e inj ênyalê yom dau timala enj. Magoc asa nanj yom dau tidônj inj dom, nanj Anötö oc kôc gêtj honj su yêc inj.
¹³ Tu dinanj-nga aö wasôm yom têtj lau na yom gôlinj. Nac sêlic gêtj njapanj, tigenj nac si gauc sa dom, ma nac sêngô yom njapanj, tigenj nac sênyalê njahu dom.
¹⁴ Yom nanj propet Aisaya hoc asê munj su, nanj dec njandô sa. Yom dau yêc bocdec bu:
 Nac sêngô anenj yom njapanj, magoc sênyalê njahu dom. Ma sêlic gêtj nanj aö gakôm nanj njapanj, tigenj nac si gauc sa dom.
¹⁵ Lau dau si njalôm njadandi. Nac si danjasunj hóc ahuc, ma nac sêpôc si tandô ahuc. Bu bocdinaj dom, dec oc tôm bu tandô sêlic ma danjasunj sêngô, ma sênyalê aö tidônj yêc nac si njalôm e sênem dau kwi, ma aö wakôm nac njayham sa.” *[Ais 6:9-10]*
¹⁶ Ma Yisu sôm têtj njac-sêngomi, “Aö wampinj mac nem tanôm ti danjamsunj, bu mac alic gêtj atu-tu nanj aö gakôm, ti anjgô anenj yom.
¹⁷ Aö wasôm yom njandô têtj mac bu propet ti lau gitênj daêsam nanj sêmbo munj su, nanj sêkênj bata bu sêlic gêtj nanj mac alic su, magoc sêlic dom. Ma sêkênj bata bu sêngô yom nanj mac anjgô su, tigenj sêngô dom.”

Yisu whê yom gôlinj wit nawhê-nga njahu sa (Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 Ma Yisu sôm, “Dec akêḡ danḡam ma wawhê yom gôlinḡ ḡḡac kêbalip wit ḡawhê-ḡḡa sa.

19 Yom pi ḡawhê nanḡ sêpeḡ sêsip seḡ, nanḡ hêḡanônḡ lau nanḡ sêḡḡô yom pi Anôtô ndê gôlinḡ, magoc sêḡyalê ḡahu dom. Bocdinanḡ Sadanḡ dau meḡ kêḡaho yom dau su yêc ḡac si ḡalôm.

20 Ma yom pi ḡawhê nanḡ sêpeḡ sêsip gameḡ hoc-hoc, nanḡ hêḡanônḡ lau nanḡ sêḡḡô Anôtô ndê yom, ma sêkôc sa ḡḡahô ma ti atac ḡayham.

21 Magoc tôḡ ḡawhê dinanḡ ḡawakac sip gi dom, nanḡ yom dau tidônḡ yêc lau dinanḡ si ḡalôm dom. Sêlhac ḡasawa saunḡ, tigeḡ têḡ ndoc sêtap ḡawapac sa me lau sêkêḡ kisa ḡac tu Anôtô ndê yom-ḡḡa, nanḡ sêhu si sêkêḡ whinḡ sinḡ ḡḡahô eḡ.

22 Ma yom pi ḡawhê nanḡ sêpeḡ sêsip kwanḡ ti ḡakwa ḡalôm, nanḡ hêḡanônḡ lau nanḡ sêḡḡô Anôtô ndê yom, magoc yom dau gêm ḡandô yêc ḡac si ḡalôm dom. ḡahu bu ḡac sêhêḡo dau pi gêḡ nom-ḡḡa ḡapanḡ, ma sêsa lêḡ atac whinḡ mone-ḡḡa e gêḡ kainḡ dinanḡ kôm Anôtô ndê yom ahuc.

23 Ma yom pi ḡawhê nanḡ sêpeḡ sêsip nom ḡayham ma sem ḡandô 30, me 60, me 100, nanḡ hêḡanônḡ lau nanḡ sêḡḡô yom ma sêḡyalê ḡahu, ma sem ḡandô daêsam.”

Yom gôlinḡ pi wahô

24 Yisu sôm yom gôlinḡ danḡ tiyham bocdec bu, “Aô bu wawhê Anôtô ndê gôlinḡ sa ḡalêḡ bocdec. ḡḡac danḡ kêbalip wit ḡawhê ḡayham sip ndê ôḡ.

25 Magoc têḡ ndoc lau sêyêc bêc, nanḡ inḡ ndê ḡacyo meḡ, ma kêbalip wahô ḡawhê sip ôḡ dau whinḡ wit ḡawhê ḡayham, goc kôlhô gi.

26 Tinḡambu wit ḡawhê po pi meḡ, ma têḡ ndoc ḡandô sa, nanḡ lau sêlic bu wahô pi meḡ whinḡ.

27 Goc ôḡ ḡadau ndê lau akinḡ sêtêḡ inḡ si ma sêsôm, ‘ḡadau, yac alic bu am kêbalip ḡawhê ḡayham sip nem ôḡ. Magoc wahô dec meḡ akêḡ nde?’

28 Ma inḡ ô yom ma sôm, ‘ḡacyo danḡ kôm gêḡ dau.’ Ma sêndac inḡ, ‘Am tac whinḡ bu yac asa andi ayê wahô dau sa, me?’

29 Ma inḡ sôm, ‘Mba! Bu mboe mac ayê wahô ma apuc wit sa whinḡ.

30 Atec lu-lu sêlhac sêwhinḡ dau ma sêtiatu e ndoc sêndic gêḡ ḡandô sa-ḡḡa. Têḡ dinanḡ aô oc wasôm têḡ lau sêndic gêḡ ḡandô sa-ḡḡa bu sêndic wahô sa muḡ, goc sêkic dôḡ ma sêkêḡ pi ya ndi. Ma tinḡambu sêndic wit ḡandô sa pi aneḡ andu gêḡ ḡandô-ḡḡa.’”

Yom gôlinḡ pi gêḡ ḡawhê saunḡ

(Mak 4:31-32; Luk 13:18-19)

31 Ma inḡ sôm yom gôlinḡ danḡ têḡ ḡac bocdec, “Anôtô ndê gôlinḡ gitôm a soc ḡawhê, nanḡ ḡḡac danḡ sô sip inḡ ndê ôḡ.

32 ḡawhê dau inḡ gêḡ saunḡ-têc, tigeḡ tinḡambu oc po pi meḡ e ti a atu hôc gêlêc gêḡ ôḡ-ḡḡa hoḡ, ma mbac lolôc-ḡḡa oc sêmeḡ sêhê si ḡaic yêc ḡasanjac.”

Yom gôlinḡ pi yist

(Luk 13:20-21)

33 Ma inḡ sôm yom gôlinḡ danḡ tiyham bocdec, “Anôtô ndê gôlinḡ gitôm yist, nanḡ awhê danḡ kêḡ sip plawa lôḡ atu danḡ ma kêḡaluḡ e kôm plawa hoḡ sunḡ.”

Yisu sôm yom gôlinḡ daêsam

(Mak 4:33-34)

34 Yom hoḡ nanḡ Yisu sôm têḡ lau toḡ atu dinanḡ, nanḡ inḡ sôm ḡa yom gôlinḡ ḡambwa. Ma inḡ sôm yom ḡalêḡ danḡ dom.

³⁵ Ma boc-dinaŋ propet ndê yom bocdec ŋandô sa:
Aö wasôm aneŋ yom ŋa yom gôliŋ, ma gêŋ naŋ yêc siŋ dau têtj têtj Anötö
kêŋ undambê ti nom e meŋ, naŋ kwahic dec wasôm asê. [BW 78:2]

Yom gôliŋ wahô-ŋga ŋahu

³⁶ Goc Yisu hu lau hoŋ siŋ ma sôc andu gi. Ma iŋ ndê ŋgacsêŋomi sêtêŋ iŋ si
ma sêndac, “Gitôm bu am whê yom gôliŋ wahô-ŋga ŋahu sa têtj yac?”

³⁷ Ma Yisu sôm, “Ŋgac naŋ kêbalip ŋawhê ŋayham, naŋ Ŋamalac ndê Atu.

³⁸ Ma iŋ ndê ôm, naŋ nom sambuc lec. Yom pi ŋawhê ŋayham hêganôŋ lau
naŋ sêmbô Anötö ndê gôliŋ ŋapu, ma wahô hêganôŋ ŋalau sac si ŋadau ndê lau.

³⁹ Ma ŋacyo naŋ kêbalip wahô ŋawhê, naŋ Sadanŋ dau. Ndoc sêndic gêŋ ŋandô
sa-ŋga, naŋ tôm bêc ŋambu-ŋga, ma lau sêndic gêŋ ŋandô sa-ŋga, naŋ Anötö ndê
aŋela.

⁴⁰ Têtj bêc ŋambu-ŋga, lau sac oc sêsip ya atu ŋalôm sêndi, ŋalêŋ tigeŋ tôm
wahô naŋ lau sic sa ma sêkêŋ pi ya gi.

⁴¹ Ŋamalac ndê Atu oc êŋkiŋ ndê aŋela, ma ŋac oc sêkôc gêŋ lêtôm-ŋga ti lau
hoŋ naŋ sêkôm sac, naŋ su yêc Anötö ndê lau.

⁴² Ma ŋac oc sêmbaliŋ ŋac sêsip ya atu ŋalôm sêndi, ma ŋac oc sêtaŋ atu ti lhô
êŋsiŋ pi dau.

⁴³ Têtj dinaŋ lau gitêŋ si ŋawasi ti ŋawê oc pô gameŋ gitôm ac, yêc ŋac si
Damba ndê gameŋ undambê-ŋga. Mac bu daŋamsuŋ yêc, naŋ aŋgô aneŋ
yom.”

Yom gôliŋ lu pi Anötö ndê gôliŋ

⁴⁴ “Anötö ndê gôliŋ ŋamwasinŋ gitôm awa ŋayham andô daŋ naŋ yêc siŋ dau
yêc nom daŋ ŋalôm. Ŋamalac naŋ tap awa dau sa, naŋ oc siŋ kwi tiyham, ma
lhô ndi ti atac ŋayham atu ma kêŋ ndê gêŋ hoŋ têtj lau sênemlihi, goc nemlihi
nom dinaŋ bu kôc awa dau sa.

⁴⁵⁻⁴⁶ “Ma Anötö ndê gôliŋ ŋamwasinŋ gitôm yac ŋapa ŋaôli atu. Ŋgac tidulu
gêŋ-ŋga naŋ kêsalê yac ŋapa ŋayham tu êmasanŋ gôlôŋ-ŋga, naŋ bu tap yac ŋapa
ŋayham andô dau sa, dec iŋ oc lhô ndi ma kêŋ ndê gêŋ hoŋ têtj lau sênemlihi,
goc nemlihi yac ŋayham dau.”

Yom gôliŋ pi wasanŋ

⁴⁷⁻⁴⁸ “M a yom gôliŋ daŋ tiyham. Ŋalêŋ naŋ Anötö kêgalêm lau sa bu s êmbo
iŋ ndê gôliŋ ŋapu, naŋ gitôm wasanŋ naŋ lau sêkêŋ sip gwêc, ma i tidau-tidau
sêsip wasanŋ dau si e meŋhu. Goc lau sêhê sa pi baö gi. Ma sêndöc sic ma
sêŋyaliŋ i ŋayham-ŋayham sa sip dalu, ma i sac-sac, naŋ sêmbaliŋ siŋga.

⁴⁹ Ma ŋalêŋ tigeŋ têtj bêc ŋambu-ŋga, aŋela oc sêmeŋ ma sêwhê lau sac ti lau
gitêŋ kôc.

⁵⁰ Ŋac oc sêmbaliŋ lau sac sêsip ya atu ŋalôm sêndi, ma ŋac oc sêtaŋ ti lhô êŋsiŋ
pi dau.”

Awa akwa ma awa wakuc

⁵¹ Yisu gic bata yom dinaŋ, goc ndac iŋ ndê ŋgacsêŋomi, “Mac aŋyalê aneŋ
yom hoŋ dindec ŋahu, me mba?” Ma sêlôc, “Aêc.”

⁵² Goc iŋ sôm têtj ŋac, “Kêdôhônŋwaga yomsu-ŋga naŋ sêŋyalê Anötö ndê gôliŋ
ŋahu tidôŋ whiŋ, naŋ sêtôm bu sêwhê yom akwa sa têtj lau, ma yom wakuc
whiŋ. Ma bocdinaŋ ŋac sêtôm andu ŋadau daŋ naŋ gic awa daêsam sa, dec tôte
awa akwa ti awa wakuc asê têtj lau.”

*Yisu ndê lau sêkôc in sa dom
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

⁵³ Yisu sôm yom gôlinj honj dinanj pacndê, goc hu gamenj dinanj sinj.

⁵⁴ Inj mbu têtj inj ndê malachu gi, ma kêdôhônj lau mbo njac si lôm wê-njga. Dec njac sêhêdaê ma sêndac dandi, “Ei! Gauc njayham ti njac lai bu kôm gêtj dalô atu-tu, nanj njac dec tap sa yêc nde?”

⁵⁵ Inj k apenta ndê atu! Inj dinda inj Maria, ma inj asii Jems, Josep, Saimon, ma Judas.

⁵⁶ Ma inj ndê lhuwêi sêmbô sêwhinj yac. Bocdinañ gêtj honj dindec inj kôc sa yêc nde?”

⁵⁷ Ma njac atac lu-lu tu inj-njga. Magoc Yisu sôm têtj njac, “Lau honj sêtoc propet danj sa, tigenj yêc propet dau ndê malachu, inj dau ndê lau sêtoc inj sa dom.”

⁵⁸ Ma tu njac sêkêtj whinj inj dom-njga, dec inj kôm gêtj dalô atu-tu daêsam yêc njac si gamenj dom.

14

*Herod Antipas ngô njawaê pi Yisu
(Mak 6:14-16; Luk 9:7-9)*

¹ Têtj ndoc dinanj †Herod, nanj gêm gôlinj gamenj Galili-njga, nanj ngô njawaê pi Yisu.

² Ma inj sôm têtj inj ndê lau akin bu, “Njac dê mboe Jon, Njac Kêku Lau-njga nanj tisa akêtj lau batê-njga. Ma tu dinanj-njga inj kôc njac lai bu kôm gêtj dalô atu-tu dinanj.”

*Herod gic Jon, Njac Kêku Lau-njga ndu njaminj
(Mak 6:17-29)*

³⁻⁴ Muñ-njga, Herod gêm inj ndê asi Pilip ndê awhê Herodias ti ndê awhê, dec Jon sôm têtj inj, “Am kôm gêtj so sambuc.” Tu dinanj-njga Herod kêtj inj ndê lau bu sêkôc Jon dôñ ma sêkêtj inj ndôc gapocwalô.

⁵ Herod tac whinj bu ndic Jon ndu, tigenj inj tôc lau daêsam nanj sêlic Jon bu propet danj.

⁶ Têtj ndoc danj sêndê mwasinj tu Herod ndê bêc dinda kôc inj-njga, ma Herodias atuwê tê wê yêc mwasinj dau njalôm. Herod gêlic ma tac njayham atu,

⁷ dec inj kêmatinj yom têtj inj ma sôm, “Yomandô aô wasôm têtj am. Gêtj bocke am bu tac whinj nanj sôm, ma aô oc wakêtj têtj am.”

⁸ Goc bawhê dau sa gi gêlic dinda Herodias. Inj dinda tec Jon, dec sôm têtj bawhê bu ndac Herod bocdec bu, “Aô tac whinj bu am tim Jon, Njac Kêku Lau-njga ndê kachu kic, ma kêtj inj ndê njagôlônj sip pele danj ma kêtj têtj aô, bu walic pi tanônj bu inj mbac ndu njandô.”

⁹ Têtj ndoc Herod ngô yom dinanj, inj ndê njalôm njawapac atu. Tigenj tu inj kêmatinj yom yêc lau honj anjô-njga, dec inj sôm têtj inj ndê lau sinj-njga bu sêkôm tôm bawhê dau tej.

¹⁰ Inj kêtj inj njac sêsôc gapoc-walô si, ma sêtj Jon ndê kachu kic.

¹¹ Ma sêkêtj njagôlônj sip pele danj, ma sêkôc sêmenj ma sêkêtj têtj bawhê. Goc bawhê dau kôc sa gi kêtj têtj dinda gêlic.

¹² Tinjambu Jon ndê sêñomi sêmenj sêkôc inj njamlanj sa ma si sêñsuhuj. Goc sêtj Yisu si ma sic minj têtj inj.

*Yisu gôlôm lau 5,000
(Mak 6:32-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-15)*

13 Têḅ ndoc Yisu ḅḅô ḅawaê pi Jon, nan in pi wan dan gi bu pi bugicton ḅadanga, ma lhô tēḅ gameḅ sawa dan ndi ma mbo tawasê. Magoc lau malac-ḅga sēḅḅô ḅawaê bu in pi wan dau gi, ma daêsam sêwê sēḅḅo baô ma sēḅḅuc in.

14 Têḅ ndoc Yisu sôc baô gi, nan ḅêlic lau daêsam dinan ma tawalô ḅac. Ma in kôm ḅac si ḅēmbac ḅayham sa.

15 Tēḅ telha, kēḅin bu ac ndi sip, goc ḅḅacsēḅḅomi sētēḅ in sēḅḅer ma sēsôm, “Gameḅ dec gameḅ sawa, ma ac gi su. Kēḅ lau sēlhô sētēḅ malac sēḅḅi bu sēḅḅmli si ḅēḅ sēḅḅer-ḅga.”

16 Magoc Yisu sôm, “Mba! Oc tôm bu sēḅḅer ḅēḅ yêc dec. Mac daôm akēḅ ḅēḅ tēḅ ḅac sēḅḅer.”

17 Ma sēsôm, “Yac oc akôm ḅalēḅ nde, bu yac mba bolom amanḅan ma i lu solop dec yêc.”

18 Goc in sôm, “Akôc ḅēḅ dau sa amēḅ.”

19 Ma in sôm tēḅ lau bu sēḅḅoc sic sēḅḅoc kwan. In kôc bolom amanḅan ma i lu, tatac undambê goc ḅēm mbec ma pô bolom kôc-kôc. Ma in kēḅ tēḅ ḅḅacsēḅḅomi, ma sic sam tēḅ lau.

20 ḅac ḅon seḅ ḅitôm, ma ḅḅac-sēḅḅomi sic ḅēḅ ḅadêlê sa sip gatop 12 e mēḅhu.

21 Lau nan seḅ ḅēḅ dau, nan si lauḅḅac ḅanamba ḅitôm 5,000. Ma lauwhê ti balêkoc daêsam sēḅḅo sēwhin.

*Yisu kēsêlêḅ mbo bu ḅahô
(Mak 6:45-52; Jon 6:16-21)*

22 Dinan ḅu, goc Yisu kēḅin ndê ḅḅacsēḅḅomi sēḅi wan bu sēḅḅun in sēḅḅu sēḅi bugicton ḅadanga sēḅḅi. Ma in dau ḅacḅen mbo, bu kēḅ lau sēlhô sēḅḅi.

23 Sēlhô si su, goc in pi lôc tawasê gi bu tēḅ mbec. ḅasec sa, ma in tawasê mbo.

24 Magoc wan dau sa awê tibalin gi su, ma mbu ḅadinda ḅêli bu sa e ḅic sip wan.

25 Tēḅ ôḅwêc lôḅ, Yisu kēsêlêḅ mbo bu ḅahô tēḅ ḅac gi.

26 Magoc tēḅ ndoc ḅḅacsēḅḅomi sêlic in kēsêlêḅ mbo bu ḅahô, nan sētôc dau ti sēḅḅwêc, ma sēsôm, “Êê! ḅalau dan!”

27 Goc Yisu sôm tēḅ ḅac, “Atôc daôm dom! ḅalôm pēḅ dôn, bu aô dauḅ dec.”

28 Goc Pita sôm, “Pôḅḅau, bu am daôm dinan, nan goc sôm aô wan sêlêḅ wambo bu ḅahô watêḅ am waloc.”

29 Ma Yisu sôm, “Mwen!” Goc Pita sip yêc wan, ma kēsêlêḅ mbo bu ḅahô tēḅ in gi.

30 Magoc mbu ḅadinda kôm in tôc dau atu ma in kwê bu solon tigeḅ. Goc in mbwêc, “Pôḅḅau, nem aô sa!”

31 ḅagahô Yisu kēḅmatôc amba gi, hê in sa ma sôm, “O am ḅḅac kēḅ whin babalê-ḅga. Bocke ma am atac lu-lu tu anēḅ ḅac lai-ḅga?”

32 Goc in lu sēḅi wan si, ma mbu timalô.

33 Ma ḅḅacsēḅḅomi nan sēḅḅoc wan sēḅḅin haduc ma sēḅḅin in ma sēsôm, “Yomandô, am Anôtô ndê Atu!”

*Yisu ḅēm lau ḅēmbac sa yêc malac Genesaret
(Mak 6:53-56; Jon 6:22-25)*

34 Sêlac wan si e sēsôc baô yêc malac Genesaret.

35 Ma tēḅ ndoc lau malac-ḅga sêlic bu Yisu mēḅ, nan sêkêḅ ḅawaê tēḅ gameḅ ḅamakê-ḅga ḅon, ma lau sêkôc si lau ḅēmbac ḅon sa sētēḅ in sēḅḅer.

³⁶ Nac sêtenj bu sêmasac inj ndê njakwê njadali njambwa, ma lau honj nanj sêmasac inj, nanj njayham sa.

15

*Gênj nanj kôm njamalac njadômbwi sa yêc Anötö anjgô-njga
(Mak 7:1-23)*

¹ Tênj dinanj lau Palêsai ti kêdôhônjwaga yomso-njga njatô sêmenj akênj Jerusalem sêtênj Yisu si, ma sêndac inj,

² “Tu sake-njga am nem njacêsênjomi sêkôm njagôlinj nanj lau andô sic dulu têtj yac, nanj popoc? Têtj ndoc sênenj gênj, nanj sêngwasinj amba munj su dom.”

³ Ma Yisu ô njac si yom bocdec bu, “Ma bocke? Tu sake-njga mac atoc lau andô si njagôlinj sa ma akôm Anötö ndê yomso popoc?”

⁴ Anötö dau sôm, ‘*Toc damam lu dinam sa,*’ ma inj sôm tiyham bu, ‘*Asa nanj sôm yom sac pi inj damba me dinda, nanj oc sêndic inj ndu.*’

⁵ Tigerj mac anjuc yomso dau dom. Njgac danj ndê awa me gênj bu yêc bu nem damba lu dinda sa, magoc inj sôm têtj injlu, ‘Oc tôm dom bu wanem amlu sa, bu gênj dindac aô wakênj ti da têtj Anötö,’

⁶ goc mac alic njayham bu inj toc damba sa dom. Bocdinanj mac aserj Anötö ndê yom nanj sôm bu atoc damam lu dinam sa, nanj popoc, tu bu anjuc lau andô si njagôlinj.

⁷ Mac lau atim yom lau-njga! Yom nanj propet Aisaya hoc asê munj su, nanj hêganônj mac solop. Inj sôm bu,

⁸ ‘*Lau dindac sêtoc aô sa nj whasunj njambwa, tigerj njac si njalôm yêc danj dau-njga.*

⁹ *Njac sem akinj aô njandô dom, ma yom nanj sêndôhônj têtj lau, nanj njamalac si yomso njambwa.*”

¹⁰ Goc Yisu ta lau honj ma sôm, “Anjgô ma anjyalê njapep.

¹¹ Gênj danenj-njga nanj sip njamalac whasunj, nanj kôm njac njadômbwi sa yêc Anötö anjgô-njga dom. Tigerj yom nanj sa akênj njamalac whasunj, nanj kôm njac njadômbwi sa.”

¹² Tênj dinanj Yisu ndê njacêsênjomi sêtigasuc inj ma sêsôm têtj inj, “Lau Palêsai sêngô am nem yom dinanj, dec kôm njac sêlic sac. Am kêyalê, me mba?”

¹³⁻¹⁴ Goc inj sôm têtj njac, “Ahêgo daôm tu njac-njga dom! Atec njac. Lau honj nanj danjga wambu Damanj undambê-njga ndê yom dom, nanj sêtôm wahô nanj inj oc puc sa ti njawakac. Njac bu sêtôc senj têtj lau njatô, magoc njac tandô pec. Ma njgac tapec danj bu wê tapec danj, injlu lu-lu oc sêpenj sêsip sê.”

¹⁵ Dec Pita sôm, “Gitôm bu am whê yom gôlinj dinanj njahu sa têtj yac?”

¹⁶ Goc Yisu ndac, “Ma bocke? Têtj nde mac oc anjyalê?”

¹⁷ Alic! Gênj nanj sip njamalac whasunj, nanj sip inj njatac njalôm gi, ma tinjambu sa menj tiyham.

¹⁸ Tigerj yom sac nanj sa njamalac whasunj, nanj sa akênj inj ndê njalôm, ma sac nanj yêc njamalac njalôm, dec kôm inj njadômbwi sa yêc Anötö anjgô-njga.

¹⁹ Gauc sac, mêtê sêndic njamalac ndu-njga, mêtê mockainj-njga nanj lau nanj sem dau sa su, ma lau nanj sem dau sa su dom, nanj sêkôm, mêtê sênem kanj gênj-njga, yom tasanj, ma yom sêpu lau-njga,

²⁰ nanj yêc njamalac njalôm, nanj kôm njac njadômbwi sa. Tigerj yac bu tanjwasinj amanj dom ma danenj gênj, dec oc kôm yac njadômbwi sa yêc Anötö anjgô-njga dom.”

Awhê Kanan-nga kêŋ whiŋ ŋaŋga
(Mak 7:24-30)

21 Yisu hu malac dinaŋ siŋ, ma iŋ ti ndê ŋgacsêŋomi sêtêŋ malac Taya ma Saidon ŋagameŋ ŋamakê-ŋga si.

22 Ma awhê Kanan-nga dan, naŋ ndôc gameŋ dinaŋ, naŋ têt iŋ meŋ ma mbwêc, “O Pômdau, †Dawid ndê Atu, tamwalô aô. Nalau sac kêŋ ŋawapac atu têt aô atuŋwê, ma kôm iŋ tisac.”

23 Yisu gêm dôŋ ma ô yom dan dom, goc ŋgacsêŋomi sêtigasuc iŋ ma sêsôm, “Kêŋ iŋ lhô ndi, bu iŋ kékuc yac ma mbwêc yom ŋapaŋ.”

24 Ma iŋ sôm, “Awhê dau iŋ awhê Israel-ŋga dom. Anötô kêkiŋ aô bu wanem lau Israel-ŋga sa, bu ŋac sêtôm domba naŋ siŋga su.”

25 Têt dinaŋ awhê dau meŋ pôŋ haduc têt iŋ ma ndac tiyham, “Pômdau, nem aô sa.”

26 Ma Yisu sôm, “Solop dom bu dakôc balêkoc si gêt danen-ŋga su ma tambaliŋ têt giam sêneŋ.”

27 Magoc awhê dau ô yom ma sôm, “Aêc Pômdau, tigen giam naŋ sêndôc ŋadau ndê tebo ŋapu, naŋ seŋ gêt ŋapopoc naŋ peŋ yêc tebo.”

28 Yisu ŋô yom dinaŋ ma sôm, “O awhê, am kêŋ whiŋ ŋaŋga. Aô oc wakôm tôm am ndac.” Ma têt acgatu ŋasawa dau dinaŋ, awhê dau ndê atuwê ŋayham sa.

Yisu gôlôm lau 4,000
(Mak 8:1-10)

29 Yisu kölhô gi ma kêsêlêŋ whiŋ ndê ŋgacsêŋomi mbo Bugicton Galili-ŋga ŋamakê. Goc iŋ pi lôc dan gi ma ndôc sic.

30 Ma lau daêsam sêwê sêtêŋ iŋ sêmeŋ. Ŋac sêkôc lau gahi sac, lau tapec, l au bôliŋ, awha mba, ti lau gêmbac daêsam, ma sêkêŋ ŋac sêyêc Yisu aŋgô-ŋga. Ma iŋ kôm ŋac hoŋ ŋayham sa.

31 Têt ndoc lau sêlic awha mba sêsôm yom asê, ma lau gahi sac ti lau bôliŋ sêŋsêlêŋ tiyham, ma tapec si tandô ŋawa sa, naŋ sêhêdaê ŋandô. Ma sêmpin Anötô Israel-ŋga.

32 Yisu ta iŋ ndê ŋgacsêŋomi sêmeŋ, goc sôm têt ŋac, “Aô taŋwalô lau dindec, bu sêmbô sêwhiŋ aô gitôm bêc tô su. Ŋac si gêt danen-ŋga pacndê, ma aô gatec bu wakêŋ ŋac sêlhô sêndi ti gêt yô ŋac, mbo ŋac tagôlô yêc seŋ.”

33 Magoc ŋgac-sêŋomi sêsôm, “Bocke? Gameŋ dec gameŋ sawa, ma danemlhi bolom yêc nde, bu dakêŋ têt ŋac sêneŋ?”

34 Ma Yisu ndac, “Mac nem bolom hiŋga ndôc?” Ma sêsôm, “Bolom 7 ma i mwambwa ŋatô.”

35 Goc Yisu sôm têt lau bu sêndôc sic.

36 Dec iŋ k ôc bolom 7 ma i sa ma gêm danŋe, p ô kôc-kôc, ma kêŋ têt ŋgacsêŋomi, ma ŋac sic sam têt lau.

37 Ŋac hoŋ seŋ e gitôm, ma tiŋambu ŋgac-sêŋomi sic gêt ŋadêlê sa sip gatop 7 e meŋhu.

38 Lau daêsam seŋ gêt dinaŋ e gitôm. Ŋac si lauŋgac ŋanamba gitôm 4,000, ma lauwhê ti balêkoc sêmbô sêwhiŋ.

39 Tiŋambu Yisu kêŋ lau hoŋ sêlhô si, goc iŋ ti ndê ŋgacsêŋomi sêpi waŋ dan ma sêtêŋ malac Magadan ŋagameŋ si.

16

Lau Palêsai sêndac gêṅ dalô (Mak 8:11-13)

¹ Lau Palêsai ti lau Sadiusi ṅatô sêtêṅ Yisu sêmeṅ bu sêṅsahê inṅ. ṅac sêndac inṅ bu kôm gêṅ dalô bu tôc asê bu inṅ kôc ṅaclai yêc Anôtô ndê.

² Dec inṅ sôm, “Mac bu alic umbonṅ tikoc, goc mac asôm bu ‘Ac oc pi ṅayham.’

³ Ma mac bu alic umbonṅ tiyec, goc mac asôm, ‘U oc ndic.’ Mac alic gêṅ dalô umbonṅ-ṅga dinanṅ, ma aṅyalê ṅahu. Ma bocke dec mac aṅyalê gêṅ dalô daêsam nanṅ aô gakôm têṅ ṅasawa dindêc, nanṅ ṅahu dom?

⁴ Mac lau sac nanṅ apuc dômwêm Anôtô, ma asa nem lêṅ bambalinṅ gitôm lau mockainṅ-ṅga. Mac aṅsalê gêṅ dalô, tigeṅ Anôtô oc kêṅ gêṅ dalô tigeṅ têṅ mac alic, gitôm gêṅ dalô nanṅ inṅ kôm pi Jona.” Yisu sôm yom dinanṅ su, goc hu ṅac siṅ ma kôlhô gi.

Yisu puc lau Palêsai ti lau Sadiusi si giso asê (Mak 8:14-21)

⁵ Têṅ ndoc Yisu ti ṅgacsêṅomi sêmbu akêṅ bugictonṅ ṅadaṅga sêmeṅ, nanṅ ṅgacsêṅomi sêkôc bolom dom, sêṅlhinṅ dau siṅ.

⁶ Ma Yisu sôm têṅ ṅac, “Ayob daôm ṅapep tu lau Palêsai ti lau Sadiusi si yist.”

⁷ Goc ṅac sem yomgalôm sêwhinṅ dandi ma sêsôm, “Inṅ sôm yom dinanṅ ṅahu bu yac dakôc bolom dom.”

⁸ Magoc Yisu kêyalê ṅac si yom dau, dec sôm, “O mac lau nanṅ akêṅ whinṅ gwalec! Tu sake-ṅga mac am yomgalôm awhinṅ daôm, ma gauc gêm bu aô gasôm yom pi yist, ṅahu bu mac nem bolom mba?”

⁹ Bocke mac nem gauc sa pi gêṅ honṅ nanṅ aô gakôm, nanṅ dom? Gauc nem bolom amanṅdanṅ nanṅ gakêṅ têṅ lau 5,000 seṅ. Tiṅambu mac ahonṅ ṅadêlê sa sip gatop hinṅga?

¹⁰ Ma têṅ ndoc lau 4,000 seṅ bolom amanṅdanṅ ṅandôlu, nanṅ ṅadêlê sip gatop hinṅga?

¹¹ Aô gasôm yom pi bolom kainṅ dinanṅ dom, ma bocke dec mac aṅyalê aneṅ yom ṅahu dom? Ayob daôm ṅapep pi lau Sadiusi ti lau Palêsai si yist.”

¹² Têṅ dinanṅ ṅac si gauc sa. Ma sêṅyalê bu inṅ ndê yom hêganônṅ yist bolom-ṅga dom. Sêṅyalê bu inṅ kêṅ puc ṅac bu sêyob dau pi yom nanṅ lau Sadiusi ti lau Palêsai sêndôhônṅ têṅ lau.

Pita hoc Yisu ṅahu asê (Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Yisu ti ndê ṅgacsêṅomi sêhôn c asê gameṅ nanṅ sêsam bu Sisaria Pilipai, ma inṅ ndac ṅac, “Lau sêsôm sake pi ṅamalac ndê Atu? Sêsôm bu inṅ asa?”

¹⁴ Ma sêsôm, “Lau ṅatô sêsôm bu am Jon, ṅgac Kêku Lau-ṅga, ma ṅatô sêsôm bu am Elaija, ma ṅatô sêsôm bu am Jeremaya me propet akwa-kwa si danṅ.”

¹⁵ Goc Yisu ndac ṅac, “Ma mac daôm, mac asôm bu aô asa?”

¹⁶ Ma Saimon Pita ô yom ma sôm, “Am Mesaya, Anôtô Tali ṅadau ndê Atu am.”

¹⁷ Dec Yisu sôm, “O Saimon, Jona ndê atu, aô awhanṅ hôn c am, bu ṅamalac danṅ hoc yom dau asê têṅ am dom. Damanṅ undambê-ṅga kêṅ gauc dinanṅ têṅ am.

18 Aö wasôm têtj am, bu am Pita, ma aö wandic aneñ gôlôwac dabuj sa sêlhac hoc dau ñahô.* Ma ñaclai lambwam-nga gitôm dom bu ku ñac dulu.

19 Ma aö wakêtj ki têtj am bu yob gatam lau sêsôc Anötö ndê gôliñ ñapu-nga. Ma gêtj bocke nañ am bu êmbwala su yêc nom, nañ wambwala su yêc undambê. Ma gêtj bocke nañ am bu sô dôñ yêc nom, nañ wasô dôñ yêc undambê bocdinañ.”

20 Yisu sôm yom dinañ su, goc gic yao inñ ndê ñgacsêñomi ti ñañga, bu sêsôm asê têtj lau bu inñ Mesaya dau dom.

*Yisu sôm gwanaj bu inñ oc hôc ñandê
(Mak 8:31-33; Luk 9:22)*

21 Têtj têtj dinañ Yisu gic hu sôm yom têtj ndê ñgacsêñomi, pi gêtj nañ oc hôc asê inñ. Inñ whê sa bu inñ gic waê bu têtj Jerusalem ndi, ma lau bata Israel-nga ti dabujsga atu-tu, ma kêdôhônwaga yomsu-nga oc sêkêtj ñawapac daêsam têtj inñ e lau sêndic inñ ndu. Ma têtj bêc titô-nga Anötö oc uñ inñ sa mbo tali tiyham.

22 Goc Pita kôc inñ sa ñasawa saunñ gi, ma sôm inñ bocdec bu, “Pômdau, mba! Tu Anötö-nga, oc mba! Gêtj dinañ oc tap am sa dom andô!”

23 Yisu kac dau kwi ma sôm têtj Pita, “Sadañ, kôc daôm sa lhô su! Am gauc gêm bu lhac aö ahuc, a? Am kêyalê Anötö ndê lêñ dom, am bu êmkuc ñamalac si gauc ñambwa.”

*Lau nañ sêñkuc Yisu oc sêhóc ñawapac
(Mak 8:34-9:1; Luk 9:23-27)*

24 Goc inñ sôm têtj inñ ndê ñgac-sêñomi, “Asa nañ tac whiñ bu êñkuc aö, nañ êñgwiniñ dau ma hôc ndê a gicso dau sa, ma êñkuc aö.

25 Bu asa nañ tac whiñ bu sap gêtj nom-nga dôñ ñapañ tu mbo tali-nga, nañ oc ñiñga. Magoc asa nañ bu hu gêtj nom-nga siñ tu êñkuc aö-nga, nañ oc ñiñga dom.

26 Ñamalac dañ bu po gêtj nom-nga hoñ sa, magoc inñ dau gatu bu ñiñga, dec gêtj nom-nga hoñ dinañ oc tôm dom bu nem inñ sa. Gêtj ñayham bocke yêc, nañ gitôm bu dakêtj têtj Anötö ô yac neñ gatuñ?

27 Tiñambu Ñamalac ndê Atu oc mbu meñ ti Damba ndê ñaclai ti ñawasi undambê-nga, ma whiñ añela hoñ. Têtj dinañ inñ oc kêtj ñagêyô têtj ñamalac hoñ tôm ndi, êñkuc mêtê nañ ñac sêkôm.

28 Aö wasôm yom ñandô têtj mac! Lau ñatô nañ sêlhac dec, nañ oc gacgen sêmbo tali e sêlic Ñamalac ndê Atu meñ ti ndê ñaclai nem gôliñ-nga.”

17

*Pita, Jems ma Jon sêlic Yisu ndê ñawasi
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)*

1 Bêc 6 giñga su, goc Yisu kôc Pita, ma Jems lu asi Jon sêwhiñ inñ, ma ñac tawasê sêpi lôc baliñ dañ si.

2 Yêc dindê sêlic Yisu ndê ñamlic kainñ dañ sa. Inñ anğô andô ñawê sa gitôm ac pô gameñ, ma inñ ndê ñakwê ñawasi sêp sambuc.

3 Ma sêlic Moses lu Elaija sêhoc dau asê ma inñlu sem yomgalôm sêwhiñ Yisu.

* **16:18:** Yêc Yom Grik Pita ndê ñaê sêsam bu ‘Petros,’ ma hoc sêsam bu ‘petra.’ Lau ñatô gauc gêm bu Yisu ndê yom pi hoc nañ inñ ndê gôlôwac dabuj oc sêlhac ñahô, nañ hêganônñ yom nañ Pita hoc asê pi Yisu. Bu Pita hoc yom asê ma sôm bu Yisu inñ Mesaya, Anötö Atu, ma yom dau ti gôlôwac dabuj hoñ si yom sêkêtj whiñ-nga ñahu.

⁴ Goc Pita sôm têt̄ Yisu, “Pômdau, ñayham kêlêc bu dambo dec. Am bu tac whiñ, goc aô wakwê bac tō bu mac ambo-nga, am nem bac dan, Moses ndê dan, ma Elaija ndê bac dan.”

⁵ Iñ sôm yom dau mbo, ma dao ti ñawê atu dan sip meñ ma kêgatōc ñac ahuc. Ma awha dan sa yêc dao ñalôm, nan sôm, “Aô neñ atunğac dau indec. Aô gatisambuc iñ, ma atac whiñ iñ ndu andô. Anğô iñ ndê yom man!”

⁶ Têt̄ ndoc ñgac-sêñomi tō sêñgô awha dinan, nan sêtōc dau ñalêñ sac, ma sêhu dau anğô andô sip nom.

⁷ Magoc Yisu têt̄ ñac gi, kêmasac ñac ma sôm, “Atisa ma atōc daôm dom.”

⁸ Ma sêhōc tandô sa ma sêlic bu Yisu tawasê mbo.

*Gêndac pi Elaija
(Mak 9:11-13)*

⁹ Tiñambu ñac sêsip akêñ lôc dau sêmeñ, ma Yisu kêt̄ yao ñac bocdec bu, “Andic miñ pi gêt̄ nan mac alic nan dom, e ñamalac ndê Atu tisa akêñ lau batê-nga.”

¹⁰ Ma ñgacsêñomi tō dinan sêndac iñ bocdec bu, “Lau †Skraib nan sêndôhôn yomsu, nan sêsôm bu Elaija oc meñ hōc asê mun, ma tiñambu Mesaya oc meñ. Yom dau ñahu bocke?”

¹¹ Goc Yisu ô yom ma sôm, “Elaija gic waê bu meñ ma êmasañ gêt̄ hoñ tisolop.

¹² Ma aô wasôm têt̄ mac, bu Elaija meñ su, tigeñ lau sêñyalê iñ dom. Ma sêkôm mêtê sac têt̄ iñ tôm ñac atac whiñ. Ma ñalêñ tigeñ ñamalac ndê Atu oc sip ñac si amba, ma sêkêt̄ ñandê atu têt̄ iñ.”

¹³ Têt̄ dinan ñac si gauc sa bu Yisu ndê yom pi Elaija hêganôn Jon, ñgac Kêku Lau-nga.

*Yisu soc ñalau sac su yêc balê dan
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43)*

¹⁴ Têt̄ têt̄ ñac sêmbu sêmeñ, nan sêtap lau toñ atu sa, ma ñgac dan têt̄ Yisu gi ma pôn haduc.

¹⁵ Ma iñ sôm, “Pômdau, tamwalô aneñ balê ma nem iñ sa. Iñ hōc ñawapac atu dan, ma ndoc daêsam kôm iñ titoñ e peñ sip ya me bu.

¹⁶ Aô gakōc iñ gatêñ nem ñgac-sêñomi ga, magoc ñac sêtôm dom bu sêkôm iñ ñayham sa.”

¹⁷ Ma Yisu sôm, “O mac lau sac! Aô gambo gawhiñ mac ñasawa hic baliñ su, ma bocke mac atôm dom bu akôm gêt̄ dan? Aô wambo wawhiñ mac tu wanem mac sa-nga ñapan dom! Mac nem akêñ whiñ mbasi. Akōc balê dau sa amen.”

¹⁸ Goc Yisu hec yom ñalau sac nan mbo balê dau ñalôm, ma soc iñ sa awê gi, ma ñagahô eñ balê dau ñayham sa.

¹⁹ Tiñambu ñgacsêñomi sêtêt̄ Yisu si, ma sêndac iñ gelec, “Tu sake-nga yac atôm dom bu aseñ ñalau sac dinan su?”

²⁰ Ma iñ ô yom ma sôm, “Mac atôm dom, bu mac akêñ whiñ Anötô ndê ñaclai gitôm dom. Yomandô aô wasôm têt̄ mac, bu mac nem akêñ whiñ bu nditôm gêt̄ saun andô dan, tôm soc ñamatu saun, dec oc tôm bu mac asôm têt̄ lôc dan bu puc dau sa ma têt̄ gameñ wakuc ndi, goc lôc dau oc ndi. Akêñ whiñ, ma mac oc atôm bu akôm gêt̄ hoñ. [

²¹ Yac bu dasoc ñalau sac kaiñ dinan su, goc gêt̄ ñamata-nga dahu gêt̄ danen-nga siñ tu gauc nem Anötô-nga, ma daten mbec ñanğa.]”

Yisu sôm tiyham bu in oc mbac ndu ma tisa tiyham

(Mak 9:30-32; Luk 9:43-45)

²² Tiŋambu Yisu ndê ngac-sêŋomi sêkac dau sa yêc gamerŋ Galili-ŋga, ma in sôm têtŋ ŋac, “Tiŋambu oc sêkêŋ Ŋamalac ndê Atu sip lau ŋatô amba.

²³ Ŋac oc sêndic in ndu, magoc têtŋ bêc titô-ŋga Anôtô oc uŋ in sa mbo tali tiyham.” Yisu ndê yom dinarŋ kôm ngacsêŋomi si ŋalôm ŋawapac ŋandô.

Takis Lôm Dabuŋ-ŋga

²⁴ Tiŋambu Yisu ti ndê ngac-sêŋomi sêhôt asê malac Kapenaom, ma lau nan sêkôt takis lôm dabuŋ-ŋga,* nan sêtêtŋ Pita si ma sêndac in bocdec bu, “Bocke? Mac nem kêdôhônŋwaga oc kêŋ mone nemlhi takis lôm dabuŋ-ŋga, me mba?”

²⁵ Ma Pita sôm, “Hecerŋ, in oc nemlhi.”

Têtŋ ndoc Pita sôt andu gi, nan in gic miŋ yom dau têtŋ Yisu dom, magoc Yisu dau ndac in, “Saimon, am gauc gêm sake? Kiŋ nom-ŋga sêkôt takis yêc lau asa? Sêkôt yêc ŋac dau si atui, me sêkôt yêc lau ŋatô?”

²⁶ Goc Pita ô yom ma sôm, “Ŋac sêkôt takis yêc lau ŋatô.” Ma Yisu sôm, “Bocdinanŋ yomsu takis-ŋga hêganônŋ Kiŋ ndê atui dom.

²⁷ Tigeŋ yham dom bu ŋac sêlic yac sac. Bocdinanŋ sa ndi ma kêŋ gam yêc bugictorŋ. Ma i ŋamata-ŋga nan am hê sa, nan kac i dau whasuŋ sa, ma am oc tap mone sa gitôm bu nemlhi hêclu neŋ takis lôm dabuŋ-ŋga. Kôt sa, ma kêŋ têtŋ ŋac.”

18

Asa ti ŋamalac ŋamata-ŋga?

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ Têtŋ ndoc dinarŋ ngac-sêŋomi sêtêtŋ Yisu si, ma sêndac in bocdec bu, “Lau nan sêmbô Anôtô ndê gôliŋ ŋapu, nan si asa ti ŋamalac ŋamata-ŋga?”

² Goc Yisu ta balêkoc sauŋ danŋ meŋ, ma kêŋ in kalhac ŋac ŋalhu.

³ Ma in sôm, “Anem daôm kwi ma aŋgwininŋ daôm e atôm balêkoc sauŋ. Bu mba, nanŋ wasôm yom ŋandô têtŋ mac bu mac atôm dom bu asôt Anôtô ndê gôliŋ ŋapu.

⁴ Asa nanŋ bu êŋgwininŋ dau nditôm balêkoc dindec, nanŋ ti ŋamalac ŋamata-ŋga yêc Anôtô ndê gôliŋ ŋapu.

⁵ Ma asa nanŋ kôt balêkoc sauŋ danŋ gitôm in dindec, nanŋ sa tu aneŋ ŋaê-ŋga, nanŋ gitôm in kôt aô dauŋ sa.”

Puc pi lêtôm

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ Ma Yisu sôm, “Ŋamalac danŋ bu tim balêkoc sauŋ dindec si danŋ nanŋ kêŋ whinŋ aô bu kôm mêtê sac, nanŋ kôm giso atu. Oc ŋayham bu dasô hoc atu danŋ pi in kachu, ma tambalinŋ in sip gwêc tim ndi, ma gwêc kô in mbac ndu. Ma boc-dinarŋ oc tôm dom bu in tim balêkoc dau, ma tiŋambu tap Anôtô ndê matôt sa.

⁷ “Aô wasôm têtŋ mac, bu gêtŋ lêtôm-ŋga oc sêmeŋ, ma sêkêŋ ŋawapac têtŋ lau nom-ŋga. Tigeŋ asa nanŋ bu kôt gêtŋ lêtôm-ŋga danŋ meŋ, nanŋ oc tap Anôtô ndê matôt sa. Oyaê!

* **17:24:** Tôm yala tigeŋ-tigeŋ laungac Israel-ŋga honŋ nanŋ si yala hôt gêlêc 20, nanŋ semlhi takis lôm dabuŋ-ŋga. Takis dau gitôm lau Griŋ si mone drakma lu, gitôm ŋaôli nanŋ sêkôt tu gwelêŋ bêc lu-ŋga. Alic Eks 30:13; ma 38:26.

⁸ Bocdinaŋ am amam me gahim daŋ bu wê am bu kôm sac, goc tim kic. Oc ŋayham bu am sôc undambê ma ndöc tamli ti amam gatuc me gahim gatuc, hóc gêlêc naŋ am kôm sac ti lic sambuc e Anötö tuc am sip ya naŋ sa ŋapaŋ, naŋ ndi.

⁹ Ma am nem tanôm bu wê am bu kôm sac, goc kip sa ma êmbaliŋ niŋga. Am bu mbo tamli ndöc undambê ti tanôm tigeŋ, naŋ hóc gêlêc am mbo ti tanôm lu ma kôm sac, dec tiŋambu Anötö tuc am sip ya lambwam-ŋga ndi.”

Yom gôliŋ pi domba naŋ giŋga
(Luk 15:4-7)

¹⁰ “Ma ayob daôm ŋapep bu alic lau sauŋ dindéc gitôm gêŋ ŋambwa dom. Aö wasôm têŋ mac, bu ŋac si aŋela naŋ sêmbö undambê, naŋ sêlhac Damaŋ undambê-ŋga ndê aŋgô andô-ŋga. [

¹¹ Ŋamalac ndê Atu meŋ bu nem lau naŋ siŋga su, naŋ si.]

¹² “Akôc gauc pi ŋac daŋ naŋ yob domba 100. Têŋ ndoc domba daŋ bu êŋsêlêŋ bambaliŋ e ndi niŋga, naŋ iŋ oc kôm sake? Iŋ oc hu 99 siŋ sêmbö, ma sa ndi êŋsalê daŋ naŋ giŋga.

¹³ Aö wasôm têŋ mac bu têŋ ndoc iŋ tap sa, naŋ iŋ ndê atac ŋayham tu domba tigeŋ dinaŋ-ŋga oc hóc gêlêc iŋ ndê atac ŋayham pi 99 naŋ sêmbö, naŋ su.

¹⁴ Ma bocdinaŋ, mac nem Damam undambê-ŋga tec bu lau sauŋ daŋ sêniŋga.”

Lêŋ tamatôc asidôwai si yom-ŋga

¹⁵ “Am nem asidôwa daŋ bu kôm sac têŋ am, goc am tamwasêm têŋ iŋ ndi, ma sôm iŋ ndê giso asê têŋ iŋ. Iŋ bu ŋgô am nem yom ma kac ndê ŋalôm kwi, dec amlu apitigeŋ tiyham ma ambo ti yom malô.

¹⁶ Magoc iŋ bu ŋgô dom, dec kôm tôm yac neŋ ŋagôliŋ, naŋ sôm bu yom naŋ lau lu me tö sêpuc dôŋ, naŋ dakôc sa ti yom ŋandô. Boc-dinaŋ kôc ŋamalac tigeŋ me lu sêwhiŋ am, tu bu sêpuc am nem yom dôŋ-ŋga, ma atêŋ nem asidôwa dau andi.

¹⁷ Ma asidôwa dau bu sôc lau dinaŋ si yom ŋapu dom, naŋ sôm yom dau asê têŋ gôlôwac dabuŋ horŋ. Ma iŋ bu tec bu sôc gôlôwac dabuŋ si yom ŋapu, naŋ goc alic iŋ gitôm ŋgac sambuc me ŋgac kôc takis-ŋga naŋ kêyalê Anötö dom.

¹⁸ “Aö wasôm yom ŋandô têŋ mac. Gêŋ bocke naŋ mac ambwala su yêc nom, naŋ wambwala su yêc undambê. Ma gêŋ bocke naŋ mac asô dôŋ yêc nom, naŋ wasô dôŋ yêc undambê bocdinaŋ.

¹⁹ “Ma gêŋ daŋ tiyham. Mac nem ŋamalac lu me tö bu ŋalôm tigeŋ bu atêŋ gêŋ daŋ têŋ Damaŋ undambê-ŋga, naŋ iŋ oc kêŋ têŋ mac.

²⁰ Ŋahu bu gameŋ bocke naŋ mac nem ŋamalac lu me tö akac daôm sa tu aneŋ ŋaê-ŋga, naŋ aö oc wambo wawhiŋ mac.”

Dasuc asidôwai si sac kwi maŋ

²¹ Pita têŋ Yisu gi, ma ndac iŋ bocdec bu, “Pômdu, sôm têŋ aö. Aneŋ asidôwa daŋ bu kôm sac têŋ aö ŋapaŋ, naŋ wasuc iŋ ndê sac kwi tidim hiŋga? Nditôm 7, me tidim hiŋga?”

²² Goc Yisu sôm, “Aö wasôm têŋ am, bu tidim 7 dom. Suc iŋ ndê sac kwi tidim 77 ma hóc gêlêc. Sê sa dom!

²³ “Aŋgô su naŋ! Aö bu wawhê sa têŋ mac, lêŋ dasuc sac kwi-ŋga naŋ gic waê lau naŋ sêmbö Anötö ndê gôliŋ ŋapu. Kiŋ daŋ mbo, ma iŋ tac whiŋ bu êmasaŋ yom whiŋ iŋ ndê lau akiŋ naŋ si töp yêc iŋ.

24 In gic hu gwelenj dau, ma sêkêñ ngac danj kalhac inj anjô-nga, nanj ndê tôp atu andô, gitôm mone talent 10,000.*

25 Ngac dinanj gitôm dom bu ô ndê tôp, goc Kinj dau sôm bu sêkêñ inj ti inj ndê awhê ma balêkoc ma inj ndê gêñ honj bu lau sênemlhi ô tôp dau.

26 Dec ngac akinj dau hu dau sip gi pônj haduc têtj Kinj, ma tenj inj bocdec bu, 'Kêñ ñasawa têtj aô, ma waô gêñ honj!'

27 Goc Kinj tawalô inj, ma hu yom tôp-nga sinj, ma kêñ inj sa gi.

28 "Tigenj tinjambu ngac dau tap ngac akinj danj sa, nanj ndê tôp saunj yêc inj, gitôm mone †denarii 100.† Inj gôlô ngac dau dôñ, hóc inj sip kachu, ma sôm, 'Am ndic nem tôp têtj aô!'

29 Ma ngac dau hu dau sip gi pônj haduc ma tenj inj bocdec bu, 'Kêñ ñasawa têtj aô ma waô neñj tôp.'

30 Tigenj inj tec, ma kêñ ngac dau ndôc gapocwalô e inj ô tôp honj pacndê.

31 Lau akinj natô sêlic gêñ dinanj, dec ñalôm ñawapac ñandô, ma sêtêñ Kinj si ma sic minj gêñ honj têtj inj.

32 Goc inj ta ngac akinj dau ma sôm têtj inj, 'Am ngac sac! Am tenj aô bu tanjalô am, dec aô gahu am nem yom tôp-nga sinj.

33 Tu sake-nga am tamjalô ngac dinanj dom, gitôm aô tanjalô am?'

34 Goc inj tac ñandê atu, ma kêñ ngac akinj dau têtj lau gapocwalô-nga, bu sêndic inj ñamlic ñandê ma ndôc gapocwalô e inj ndic ndê tôp sambuc su."

35 Yisu gic bata yom gôlinj dau, goc sôm, "Mac bocdinañ, asuc nem asidôwai si sac kwi ma gauc nem tiyham dom. Bu mba, dec aneñ Damañ undambê-nga oc kôm têtj mac gitôm Kinj dinanj kôm têtj ndê ngac akinj."

19

Anôtô tec bu awhê lu ngac sêhu dau sinj (Mak 10:1-12)

1 Yisu sôm yom dau su, goc hu gameñ Galili-nga sinj, ma têtj gameñ Judia-nga nanj yêc Bu Jordan ñadanjga têtj ac pi-nga, nanj gi.

2 Lau daêsam sêñkuc inj, ma yêc gameñ dinanj inj kôm ñac si gêmbac ñayham sa.

3 Ma lau Palêsai natô sêtêñ inj si bu sêtim inj, dec sêndac inj bocdec bu, "Yom danj yêc, nanj tôm bu ngac danj hu ndê awhê sinj, me mba? Inj oc êñgilil yomsu, me mba?"

4 Goc inj sôm, "Mac anjalê Anôtô ndê yom nanj sêto yêc, me mba? Yom dau sôm bu, 'Têtj têtj ñamata-nga Anôtô kêmasañ ñamalac awhê ma ngac.'

5 Ma yom danj tiyham sôm, 'Tu dinanj-nga ngac danj oc hu damba lu dinda sinj, ma sap inj ndê awhê dôñ. Ma injlu sêti gêñ tigenj.'

6 Yom dau whê sa bu injlu sêmbo sêtôm ñamalac lu dom, injlu sêti gêñ tigenj yêc Anôtô anjô-nga. Bocdinañ yham dom andô bu ñamalac sêkac gêñ nanj Anôtô dau kêñ pitigenj, nanj su."

7 Goc sêndac inj, "Bocdinañ dec tu sake-nga Moses to yomsu danj, nanj sôm bu ngac danj gitôm bu to bapia hu nawhê sinj-nga, goc hu inj sinj?"

8 Ma Yisu ô yom bocdec bu, "Moses kêyalê bu mac nem ñalôm ñadandi, dec sôm bu ngac danj gitôm bu hu ndê awhê sinj. Tigenj têtj têtj ñamata-nga Anôtô kêmasañ ñamalac awhê ma ngac tu bu sêhu dau sinj-nga dom.

* **18:24:** Lau Grik si mone nanj sêsam bu talent, nanj ñaôli atu andô - talent tigenj gitôm K5-6,000. Bocdinañ ngac dau ndê tôp hóc gêlic 5 milien kina. † **18:28:** Ngac dau ndê tôp gitôm K5-600.

⁹ Aô wasôm têtj mac, bu yom tigenj yêc bu ñgac danj hu ndê awhê sinj, nanj awhê dau kôm mêtê mockainj-nga whinj ñgac danj. Ma ñgac danj bu hu ndê awhê sinj tu gêtj dau-nga danj-nga, ma nem awhê wakuc, nanj kôm mêtê mockainj-nga yêc Anötö anjô-nga.”

¹⁰ Têtj dinanj Yisu ndê ñgac-sêñomi sêsôm têtj inj, “Bu bocdinañ, dec mboe oc ñayham bu lau sênem dau dom, a? Oc ñawapac atu bu awhê lu ñgac sêsôc yom dau ñapu.”

¹¹ Magoc inj sôm, “Mba! Anötö kêmasanj awhê lu ñgac bu sênem dau. Magoc lau tigenj-tigenj inj kêmasanj ñac bu sênem awhê me ñgac dom.

¹² Lauñgac ñatô dindai sêkôc ñac, nanj sêtôm dom bu sênem awhê. Ma lauñgac ñatô nanj sêsê ñac bu sênem awhê dom. Ma ñatô sêkêtj dau sambuc tu gwelanj ñawaê ñayham-nga tu bu sêpo Anötö ndê gôlinj sa, ma tu dinanj-nga dec sem awhê dom. Am asa nanj gitôm bu kôc yom dindec sa ma sôc ñapu, nanj kôc sa.”

*Yisu gêm mbec balêkoc
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)*

¹³ Lau ñatô sêkôc si balêkoc sêtêtj Yisu si. Ñac tac whinj bu inj kêtj amba sac ñac, ma tenj mbec pi ñac. Tigenj ñgacsêñomi sêsôm dinda ti dambai.

¹⁴ Goc Yisu sôm, “Atec balêkoc sêtêtj aô sêmenj. Alhac ñac ahuc dom, bu Anötö ndê gôlinj gic lau nanj sêtôm balêkoc sauj dindec, nanj ñawaê.”

¹⁵ Ma inj kêtj amba sac ñac honj ma gêm mbec ñac, goc tisa ma kôlhô gi.

*Ñgac ti lêlôm
(Mak 10:17-22; Luk 18:18-23)*

¹⁶ Ma ñgac danj têtj Yisu gi, ma ndac inj bocdec bu, “Kêdôhônjwaga, aô wakôm gêtj ñayham bocke, dec tinjambu Anötö oc kôc aô sa wandôc tanji yêc undambê?”

¹⁷ Yisu ô yom ma sôm, “Tu sake-nga am ndac aô bu gêtj sake inj gêtj ñayham? Anötö tawasê inj ñayham. Am bu ndôc tamli yêc undambê, nanj danjam wambu yomsu nanj Anötö kêtj têtj Moses.”

¹⁸ Goc ñgac dau ndac, “Yomsu honj, me yomsu bocke?” Ma Yisu sôm, “Yomsu bocdec bu, *’Ndic ñamalac ndu dom. Kôm gêtj mockainj-nga dom. Nem kanj gêtj dom. Sôm yom tasanj pi lau dom.*

¹⁹ *Toc damam lu dinam sa,’* ma *’Tac whinj lau ñatô gitôm am tac whinj daôm.’*”

²⁰ Goc inj sôm, “Yomsu honj dinanj aô kakuc gambo. Ma gêtj sake yêc tu wakôm-nga?”

²¹ Ma Yisu sôm, “Am bu ti ñgac gitêtj, nanj sa ndi ma kêtj nem gêtj honj têtj lau sênemlhi, ma kêtj ña-awa têtj lau ñalôm sawa. Ma bocdinañ dec êmyalê bu am nem awa ñandô yêc undambê. Ma tinjambu mwej ma êmkuc aô.”

²² Ñgac dau inj ndê yala daêsam dom, ma têtj ndoc inj ñgô Yisu ndê yom dinanj, goc inj kôlhô ti ñalôm ñawapac gi. Ñahu bu inj ñgac ti lêlôm.

*Puc pi awa ti wapa
(Mak 10:23-31; Luk 18:24-30)*

²³ Goc Yisu sôm têtj ndê ñgac-s êñomi, “Yomandô wasôm têtj mac, b u lau ti lêlôm oc tôm dom bu sêsôc Anötö ndê gôlinj ñapu ñagahô, ñahu bu ñac si awa ti wapa hê ñac kwi.

²⁴ Anjô! Bôc atu danj gitôm kamel, oc tôm bu sôc so ñalasê ñagahô hóc gêlêc ñgac ti lêlôm danj, nanj bu sôc Anötö ndê gôlinj ñapu.”

²⁵ Têñ ndoc ñgacsêñomi sêñgô yom dinan dec sêhêdaê ñandô, ma sêndac Yisu, “Bu bocdinan dec asa oc tòm bu tap Anötö ndê mwasiñ nem lau si-ñga sa? Oc ñawapac atu!”

²⁶ Magoc Yisu tahê ñac ma sôm, “Gêñ nan ñamalac sêtôm dom bu sêkôm, nan Anötö gitôm bu kôm.”

²⁷ Ma Pita ô yom ma sôm, “Yac ahu gêñ hon sin tu anñkuc am-ñga. Bocdinan yac oc atap mwasiñ bocke sa?”

²⁸ Dec Yisu sôm têtñ ñac hon, “Yomandô wasôm têtñ mac, bu têtñ ndoc ñambu-ñga nan gêñ hon sêtiwakuc, nan ñamalac ndê Atu oc ndöc in ndê pôn Kiriñ-ñga ti ñaclai ma ñawasi atu. Ma mac lau nan anñkuc aô, nan oc andöc pôn 12, ma anem gôlin lau Israel-ñga si ton 12.

²⁹ Ma lau hon nan sêhu andu me damba lu dinda, me asidôwai ma balêkoc, me nom sin tu aô-ñga, nan Anötö oc kêtñ gêñ kaiñ dinan daêsam têtñ ñac ô. Ma tinjambu in oc kêtñ ñac sêwêkaiñ gamen sêndöc tali ñapan-ñga.

³⁰ “Magoc lau daêsam nan sêti lau ñamata-ñga têtñ têtñ kwahic dec-ñga, nan oc sêti lau ñambu-ñga, ma lau ñambu-ñga oc sêti lau ñamata-ñga.”

20

Yom gôlin pi lau nan sem gwelen yêc ôm wain-ñga.

¹ Goc Yisu sôm, “Anñgô yom gôlin dindac pi Anötö ndê gôlin, oc whê anen yom dinan sa. Ñgac dan mbo, nan wêkaiñ ôm wain-ñga atu dan. In tisa têtñ bêbêc ganduc ma sôc malac lôm gi, ma kêsâlê lau tu sênem gwelen yêc in ndê ôm-ñga.

² In tap lau ñatô sa, ma sôm bu in oc nemlhi ñac ña mone gitôm ðenarias tigen tu gwelen bêc tigen-ñga. Goc in kêtñ ñac sêsôc in ndê ôm si.

³ Ma têtñ acgatu gitôm 9 kilok, in sa gi gêlic lau ñatô sêlhac ñambwa sêlhac malac lôm.

⁴ Ma in sôm têtñ ñac, ‘Andi akôm gwelen yêc anen ôm wain-ñga, ma aô oc wakêtñ ñaôli solop têtñ mac ô nem gwelen.’

⁵ Goc sêsôc ôm si ma sem gwelen. Ma in kôm bocdinan têtñ ac kalhac lhu ma têtñ 3 kilok telha-ñga. In gi tap lau sa, ma kêtñ ñac si sêkôm gwelen.

⁶ Ma têtñ 5 kilok telha-ñga in sa gi tap lau ñatô sa, nan sêlhac ñambwa. Ma in sôm têtñ ñac, ‘Tu sake-ñga mac ambo ñambwa têtñ acsalô sambuc dindac?’

⁷ Ma sêsôm, ‘Lau dan sêmen sêkêtñ gwelen têtñ yac tu akôm-ñga dom.’ Goc in sôm, ‘Mac andi anem gwelen yêc anen ôm.’

⁸ “Têtñ ac gi sip, goc ôm ñadau sôm têtñ in ndê ñgac ñamata-ñga, ‘M bwêc lau nan sem gwelen sêmo, nan sêmen, ma kêtñ ñac si ñaôli têtñ ñac. Nemlhi lau nan sêmen têtñ 5 kilok telha-ñga nan mun, goc tinjambu nemlhi lau nan sêmen têtñ bêbêc.’

⁹ Ma lau nan ñadau kôc ñac sa têtñ 5 kilok, nan sêkôc denarias tigen-tigen ti ñac si ñaôli tôm gi.

¹⁰ Tu dinan-ñga dec lau nan sic hu gwelen têtñ bêbêc, sêkêtñ bata bu oc sêkôc ñaôli hóc gêlic denarias tigen su. Magoc ñac hon sêkôc denarias tigen.

¹¹ Têtñ dinan ñac sic hu sêtucdin ñadau,

¹² ma sêsôm, ‘Lau nan sêmen tinjambu, nan sem gwelen gitôm ñasawa apê, ma yac am gwelen atu ma ac pec yac acsalô sambuc dindac. Magoc yac hon akôc ñaôli kaiñ tigen.’

13 Magoc n̄adau s̄om t̄eḡ ḡac si daḡ, ‘O aneḡ silip! Bocke dec am s̄om bu āo gakoḡm ḡeḡ so t̄eḡ am? B̄eb̄ec lec am ḡoloḡc bu k̄oc denarias tigeḡ ti am nem ḡāoli gwel̄eḡ-ḡga.

14 Boc-dinaḡ k̄oc nem ḡāoli sa, ma lh̄o ndi. Āo tac whiḡ bu wak̄eḡ ḡāoli t̄eḡ lau ḡambu-ḡga git̄om āo gakoḡm t̄eḡ am.

15 Mone dind̄ec aneḡ ḡeḡ, ma wak̄om t̄om āo atac whiḡ. Bocke dec am ḡelic sac bu āo ḡgac wamwas̄iḡ lau-ḡga.’ ”

16 Goc Yisu s̄om t̄eḡ nd̄e ḡgac-s̄eḡjomi, “Bocdinaḡ, lau ḡambu-ḡga oc s̄eti lau ḡamata-ḡga, ma lau ḡ amata-ḡga oc s̄eti lau ḡambu-ḡga.”

*Yisu s̄om tiyham bu iḡ oc mbac ndu
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-33)*

17 Tiḡambu Yisu ma lau naḡ s̄eḡkuc iḡ, s̄eḡs̄el̄eḡ s̄embo seḡ bu s̄eḡi malac Jerusalem s̄endi. Ma Yisu w̄e ḡgacs̄eḡjomi 12 s̄esa si s̄embo dau-ḡga, ma s̄om t̄eḡ ḡac,

18 “Kwahic dec yac oc dapi malac Jerusalem dandi, ma ḡgac daḡ oc k̄eḡ ḡamalac nd̄e Atu sip dabuḡ-siga atu-tu ti k̄ed̄oh̄oḡwaga yomsu-ḡga amba. ḡac oc s̄ekic yom bu s̄endic iḡ ndu,

19 ma s̄ek̄eḡ iḡ sip lau Rom-ḡga amba. Ma lau Rom-ḡga oc s̄esu iḡ susu, ma s̄endic iḡ ḡamlic ḡand̄e atu, goc s̄endic iḡ ndu pi a gicso dau. Ma t̄eḡ b̄ec tit̄o-ḡga, An̄ot̄o oc uḡ iḡ sa mbo tali tiyham.”

*Jems lu Jon bu s̄eh̄oc ḡel̄ec ḡgac-s̄eḡjomi ḡat̄o
(Mak 10:35-45)*

20 T̄eḡ ndoc dinaḡ Jems lu Jon dinda bu teḡ ḡeḡ daḡ t̄eḡ Yisu nem iḡlu awha, goc k̄oc Sebedi nd̄e atu lu dinaḡ sa s̄et̄eḡ Yisu si, ma p̄oḡ haduc ȳec iḡ aḡḡo-ḡga.

21 Ma Yisu ndac, “Am tac whiḡ sake?” Goc awh̄e dau s̄om, “Āo tac whiḡ bu am toc aneḡ atuḡ lu dind̄ec sa, ma s̄om bu iḡlu s̄end̄oc s̄ewhiḡ am t̄eḡ ndoc am nd̄oc nem p̄oḡ kiḡ-ḡga ma nem ḡoliḡ lau. K̄eḡ daḡ nd̄oc amam and̄o-ḡga, ma daḡ nd̄oc gas̄e-ḡga.”

22 Dec Yisu s̄om t̄eḡ iḡlu, “Amlu aḡyal̄e ḡeḡ naḡ amlu andac, naḡ dom. Amlu at̄om bu an̄om ḡeḡ sip laclhu ḡawapac-ḡga naḡ āo wan̄om, a?” Ma iḡlu s̄es̄om, “Āec, alu at̄om.”

23 Ma Yisu s̄om, “Yomand̄o, amlu oc ah̄oc ḡawapac git̄om āo wah̄oc. Magoc āo dec oc wanyaliḡ lau sa bu s̄end̄oc āo amanḡ and̄o-ḡga me gas̄e-ḡga, naḡ dom. Aneḡ Damanḡ ti n̄adau bu eḡyaliḡ lau sa bu s̄end̄oc dinaḡ.”

24 T̄eḡ ndoc ḡgacs̄eḡjomi amanḡlu s̄eḡḡo yom dau ḡawāe, dec k̄om ḡac atac ḡand̄e t̄eḡ Jems lu Jon.

25 Goc Yisu mbw̄ec ḡac s̄et̄eḡ iḡ si, ma s̄om, “Mac aḡyal̄e bu lau sambuc si ḡoliḡwaga s̄etoc dau sa t̄eḡ ḡac si lau, ma ḡac si lau bata s̄eḡḡwiniḡ lau naḡ s̄embo ḡac ḡapu.

26 Tigeḡ mac aḡkuc ḡac si m̄et̄eḡ dau dom. Mba! Mac nem asa naḡ tac whiḡ bu ti ḡamalac tiwāe ȳec An̄ot̄o aḡḡo-ḡga, naḡ nem akiḡ mac.

27 Āec! Asa naḡ bu ti mac nem ḡamalac ḡamata-ḡga, naḡ eḡḡwiniḡ dau ma ti mac nem ḡgac akiḡ ḡambwa.

28 ḡal̄eḡ tigeḡ ḡamalac nd̄e Atu meḡ bu lau s̄enem akiḡ iḡ dom. Iḡ meḡ bu nem akiḡ lau, ma bu k̄eḡ dau ti da bu nemlhi lau dāesam si sac ḡat̄op.”

*Yisu k̄om ḡgac tapec lu ḡayham sa
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)*

²⁹ Têñ ndoc Yisu ti inñ ndê ñgac-sêñjomi sêhu malac Jeriko sinñ, nanñ lau daêsam sêñkuc inñ.

³⁰ Ñgac tapec lu sêndöc señ ñamakê, ma sêñgô ñawaê bu Yisu kêsêlêñ meñ, goc sêmbwêc, “Pômdau, Dawid ndê Atu, tamwalô alu.”

³¹ Goc lau sêsôm inñ bu sênem dau dônñ. Magoc inñ sêmbwêc ti ñanña, “Pômdau, Dawid ndê Atu, tamwalô alu.”

³² Yisu kwê dônñ kalhac ma ta inñ sêmeñ. Ma inñ ndac, “Amlu atac whinñ bu wakôm sake têtñ amlu?”

³³ Ma sêo yom ma sêsôm, “Pômdau, alu atac whinñ bu tanônñ ñayham sa.”

³⁴ Dec Yisu tawalô inñ, ma kêmasac inñ tandô. Ma ñagahô inñ tandô ñayham sa, ma sêñkuc inñ.

21

Yisu hôc asê Jerusalem

(Mak 11:1-10; Luk 19:29-38; Jon 12:12-15)

¹ Ñac sêsunñ sa Jerusalem ma sêhêc asê malac Betpangi yêc Lôc Olib. Ma Yisu kêkinñ ndê ñgacsêñjomi si ñgac lu,

² ma sôm têtñ inñ, “Amlu asêc malac dindê andi, ma amlu oc atap donñki dinda danñ sa, nanñ sêsô dônñ kalhac, whinñ donñki dau ñatu. Anñapwêc su, ma akêc sa atêtñ aô amenñ.

³ Ma ñamalac danñ bu ndac amlu pi gêtñ dau, nanñ asôm têtñ inñ bu, ‘Pômdau tac whinñ bu donñki lu dindec sênem inñ sa,’ ma ñagahô inñ oc kêñ donñki lu dau têtñ amlu.”

⁴ Ñalêñ dinanñ dec yom nanñ propet akwa danñ sôm, nanñ ñandô sa. Yom dau sêto yêc bocdec:

⁵ Asôm têtñ lau †Sayon-ñga bu, “Alic su nanñ! Mac nem Kinñ têtñ mac meñ. Inñ ñgac malô, ma inñ meñ ndöc donñki ñatu danñ ñahô.” *[Sek 9:9; Ais 62:11]*

⁶ Ñgacsêñjom lu dinanñ sêsêc malac si, ma sêkôm tôm Yisu sôm.

⁷ Sêwê donñki dinda lu ñatu sêtêtñ Yisu si, ma sêkêñ ñac si ñakwê awê-ñga sac donñki, ma Yisu pi gi ndöc ñahô.

⁸ Ma lau daêsam sêhê si ñakwê yêc señ, ma sêhêako a ñalauñ ma sêkêñ yêc señ.

⁹ Ma lau tonñ atu nanñ sêñsêlêñ sêmunñ Yisu, ti lau nanñ sêñkuc inñ, nanñ sêmbwêc, “Hosana têtñ Dawid ndê Atu. Anötö nem mbec inñ nanñ meñ gêm Pômdau anñgô. Hosana têtñ Anötö lôlêc-ñga.”

¹⁰ Têtñ ndoc Yisu sêc malac Jerusalem gi, nanñ lau malac-ñga honñ gauc gêm yom daêsam ma sêndac, “Inñ asa dê?”

¹¹ Ma lau daêsam sêñgô ñac si yom ma sêsôm, “Inñ Yisu, propet atu nanñ meñ akêñ malac Nasaret yêc gamenñ Galili-ñga.”

Yisu soc lau su yêc lôm dabunñ

(Mak 11:15-18; Luk 19:45-46)

12 Yisu sôc lôm dabuŋ ŋabatêm-ndô gi, ma soc lau naŋ sic dulu gêŋ ti semlhi gêŋ, naŋ su. Ma iŋ tac lau naŋ sêô mone,* naŋ si tebo sa, ma lau naŋ sêkêŋ balusi† tu lau sênemlhi-ŋga, naŋ iŋ kêbalip ŋac si gêŋ hoŋ giŋga.

13 Ma iŋ sôm, “Sêto Anötô ndê yom yêc, naŋ sôm, ‘Aneŋ andu gic waê bu lau sêteŋ mbec sêmbô-ŋga.’ Tigeŋ mac akôm Anötô ndê andu ti lau kaŋ si gameŋ.”

14 Lau bôliŋ ti lau tapec sêtêŋ Yisu si yêc lôm dabuŋ ŋamakê, ma iŋ kôm ŋac ŋayham sa.

15 Ma balêkoc naŋ sêmbô gameŋ dinaŋ, n aŋ sêmbwêc yom bocdec, “Hosana têŋ Dawid ndê Atu!” Magoc têŋ ndoc dabuŋsiga atu-tu ma kêdôhônŋwaga yomsu-ŋga sêlic gêŋ dalô naŋ Yisu kôm, ma sêŋgô balêkoc dau si yom, dec kôm ŋac atac ŋandê atu.

16 Ma sêndac iŋ, “Am ŋgô balêkoc dindec sêmbwêc yom so, me?” Ma iŋ sôm, “Mba! Sêto yom yêc bocdec bu, ‘Anötô kêyaliŋ balêkoc ti lau sauŋ sa, tu bu sêhoc iŋ ndê waê asê-ŋga.’”

17 Tiŋambu Yisu hu ŋac siŋ ma sa yêc malac Jerusalem gi, ma têŋ ôbwêc dinaŋ iŋ yêc malac Betani.

*Yisu pucbo a kiŋ daŋ
(Mak 11:12-14, 20-24)*

18 Têŋ bêbêc ganduc Yisu kêsêlêŋ bu mbu têŋ Jerusalem ndi, ma gêŋ yô iŋ.

19 Ma iŋ gêlic a kiŋ daŋ kalhac seŋ ŋamakê, goc têŋ a dau gi ma kêsalê a ŋandô. Tigeŋ a dau ŋandô mba, iŋ tap ŋalauŋ ŋambwa sa. Dec iŋ pucbo a dau ma sôm, “Am oc nem ŋandô tiyham dom!” Ma ŋagahô a dau mbac.

20 Têŋ ndoc ŋagacsêŋomi sêlic gêŋ dau, dec sêhêdaê ma sêndac dandi, “Bocke dec a dindê mbac ŋagahô?”

21 Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô wasôm yom ŋandô têŋ mac. Akêŋ whiŋ, ma atac lu-lu pi Anötô ndê ŋaclai dom. Ma mac oc atôm bu akôm tôm naŋ aô gakôm têŋ a dindê. Ma mac oc atôm bu akôm gêŋ dalô atu-tu ŋatô whiŋ. Oc nditôm mac asôm têŋ lôc dindê bu, ‘Puc daôm sa, ma sip gwêc ŋalôm ndi,’ ma gêŋ dau oc ŋandô sa.

22 Mac bu akêŋ whiŋ, goc gêŋ naŋ mac atenŋ têŋ Anötô, naŋ iŋ oc kêŋ têŋ mac.”

*Gêndac pi Yisu ndê ŋaclai ŋahu
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)*

23 Yisu têŋ lôm dabuŋ gi, ma kêdôhônŋ lau mbo lôm ŋamakê, ma dabuŋsiga atu-tu ti lau bata Israel-ŋga sêtêŋ iŋ si. Ma sêndac iŋ, “Am kôc ŋaclai yêc nde, bu kôm gêŋ hoŋ naŋ am kôm? Asa kêŋ têŋ am?”

24 Ma iŋ sôm, “Gêŋ ŋamata-ŋga aô wakêŋ gêndac daŋ têŋ mac. Mac aô aneŋ yom muŋ, goc wasôm aneŋ ŋaclai ŋahu asê têŋ mac.

25 Mac asôm têŋ aô, asa kêŋ ŋaclai têŋ Jon, dec iŋ kêku lau? Anötô kêŋ ŋaclai têŋ iŋ, me mba?”

Goc ŋac sem yomgalôm pi Yisu ndê gêndac, ma sêsôm têŋ dandi, “Yac bu dasôm bu Anötô kêŋ ŋaclai têŋ Jon, goc iŋ oc ndac yac, ‘Tu sake-ŋga mac akêŋ whiŋ Jon dom?’

* **21:12:** Lau sêmeŋ akêŋ gameŋ baliŋ bu sêlic om atu-atu yêc malac Jerusalem, ma bu sêkêŋ da ya ti sêtoc Anötô sa yêc lôm dabuŋ. Ŋac gitôm dom bu sênemlhi gêŋ bu sêkêŋ ti da, me sênemlhi takis lôm dabuŋ-ŋga ŋa mone akêŋ ŋac si gameŋ, ma bocdinaŋ lau ŋatô sêkôm gwelenŋ yêc lôm dabuŋ ma sêô ŋac si mone ŋa mone nanŋ gitôm bu sênemlhi gêŋ-ŋga. † **21:12:** Lau ŋalôm sawa naŋ gitôm dom bu sênemlhi domba bu sêkêŋ ti da, naŋ semlhi balusi bu sêkêŋ ti da. (Alic Lev 5:7; 12:6; 14:22; ma Luk 2:22-24).

26 Magoc yac bu dasôm bu Jon kêku lau kêkuc ñamalac nom-nga si gauc ñambwa, dec lau oc sêkôm yac ñayom, ñahu bu sêlic Jon bu Anötö ndê propet danj.”

27 Bocdinañ sêsôm têtj Yisu, “Yac añyalê dom.” Ma inñ sôm têtj ñac, “Ma bocdinañ aô wasôm aneñ ñaclai ñahu asê têtj mac dom.”

Yom gôlinj pi balê lu

28 Goc Yisu sôm têtj ñac, “Akôc gauc pi yom dindec. Ngac danj ti inñ ndê atu lu sêmboc. Têtj bêc danj inñ ndac balê danj bocdec bu, ‘Aneñ balê, kwahic dec aô bu wandac am bu sôc ôm wain-nga ndi ma nem gwelenj.’

29 Ma balê dau sôm, ‘Mba, aô gatec!’ Tigerj tinjambu inñ kac ndê ñalôm kwi, ma sôc ôm gi ma gêm gwelenj.

30 Ma damba gi tap balê tilu-nga sa, ma ndac inñ bu nem gwelenj ôm-nga. Ma inñ sôm, ‘Aêc, oc wandi.’ Tigerj tinjambu inñ tec ma gi dom.”

31 Dec Yisu ndac ñac, “Mac gauc gêm sake? Balê lu si asa kôm tôm damba tac whinj?” Ma sêsôm, “Balê ñamata-nga.” Goc inñ sôm têtj ñac, “Yomandô aô wasôm têtj mac. Lau nañ sêkôc takis ma lauwhê senj-nga sêsôc Anötö ndê gôlinj ñapu, sêhóc gêlêc mac lau daburjsiga ti lau bata su.

32 Bu Jon hôc asê mac bu tôc lêtj gitêtj têtj mac, tigenj mac akêtj whinj inñ dom. Lau nañ sêkôc takis ma lauwhê senj-nga sêkêtj whinj inñ ndê yom ma sem dau kwi. Ma têtj têtj mac alic gêtj nañ lau dau sêkôm, nañ mac am daôm kwi dom, ma akêtj whinj dom.”

Yom gôlinj pi lau sêyob ôm wain-nga

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

33 Ma Yisu sôm, “Anjô yom gôlinj danj tiyham. Ngac danj sô ôm wain-nga danj, sô tunj kêgihi, kêmasañ gameñ sêmasañ wain ñakwi-nga, ma kwê andu balinj danj, bu lau sêlhac ma sêtíp lau kañ. Goc inñ kêtj ôm dau têtj lau ñatô sêyob, ma kôlhô gi mbo gameñ danj.

34 Têtj ndoc sêhoñ ôm dau ñandô sa-nga, nañ inñ kêkinj lau akinj ñatô sêtêtj lau sêyob ôm-nga si, bu sêkêtj wain ñandô ñatô têtj ñac.

35 Magoc ñac sêlô lau akinj dau dôñ. Sic ngac akinj danj ñamlic ñandê, sic danj ndu, ma sêtuc danj ña hoc.

36 Ma tinjambu ôm ñadau kêkinj lau akinj tonj hic atu tiyham, magoc lau nañ sêyob inñ ndê ôm, nañ sêkôm mêtê kainj tigenj têtj ñac.

37 Tinjambu inñ kêkinj inñ ndê atunjgac têtj ñac gi, bu inñ gauc gêm bu ñac oc sêtoc inñ ndê atu dau sa.

38 Tigerj têtj têtj lau sêyob ôm-nga sêlic ñadau ndê atu dau kêsêlêñ meñ, nañ sêsôm têtj dandi, ‘Balê kêlê oc wêkainj ôm dindec ti ndê gêtj lêtjsêm. Bocdinañ dandic inñ ndu, ma dakôc ôm dindec su ti yac neñ.’

39 Goc sêlô inñ dôñ ma sêhê inñ sa awê gi, ma sic inñ ndu.”

40 Yisu gic bata yom gôlinj dau, ma ndac, “Têtj ndoc ôm ñadau mbu meñ, nañ inñ oc kôm sake?”

41 Ma sêsôm têtj inñ, “Ôm ñadau oc ndic lau sac dinañ ndu, ma kêtj ndê ôm têtj lau ñatô sêyob. Ma ñac oc sêkêtj ôm ñandô têtj inñ têtj ndoc sêhoñ ñandô sa-nga.”

42 Goc Yisu sôm têtj ñac, “Gauc nem yom nañ sêto yêc bocdec bu, ‘Hoc nañ lau sêkwê andu-nga sêtec, nañ kwahic dec ti hoc ñamata-nga yêc andu dau. Pômdau kôm gêtj dau, ma yac alic ñayham.’ Mac asam yom dau su, me mba?

43-44 [Asa nañ peñ tu hoc dinañ-nga, nañ oc ninja, ma hoc dau bu peñ pi ñamalac, dec oc sec inñ popoc.] Bocdinañ aô wasôm têtj mac, bu Anötö oc senj mac su

bu ayob lau nanj sêmbô inj ndê gôlinj njanu, nanj tiyham dom. Ma inj oc ênyalinj lau njanô sa bu sêyob inj ndê lau, nanj oc sêkôm gwelenj njapen ma sênem njandô njayham.”

⁴⁵ Dabuñsiga atu-tu ti lau Palêsai sêngô Yisu ndê yom gôlinj dinanj, ma sênyalê bu yom dau hêganônj njac.

⁴⁶ Dec sêñsalê lênj bu sêkôc inj dônj, magoc sêtôc lau, bu lau honj sêlic inj bu propet danj.

22

Yom gôlinj pi mwasinj atu (Luk 14:16-24)

¹ Ma Yisu sôm yom gôlinj danj tiyham tênj njac bocdec bu,

² “Nalênj nanj Anôtô kêgalêm lau sa bu sêmbô inj ndê gôlinj njanu, nanj bocdec. Kinj danj kêmasanj mwasinj atu danj tu inj ndê atungac nanj bu nem awhê-nja.

³ Ma inj kêkinj inj ndê lau akinj bu sêkênj ahenj lau nanj sic waê bu sênenj mwasinj dau. Magoc njac honj sêtec bu sêmenj.

⁴ Goc inj kêkinj lau akinj njanô ma sôm, ‘Mac asa andi asôm tênj lau nanj aô kagalêm njac sa su, bu aô kamasanj gênj honj pacndê su. Aneñ lau sic makao tôp njayham ndu su, bocdinanj dec amej anej mwasinj dau.’

⁵ Tigenj lau honj sêtec inj ndê yom dau, ma sêmbô si gênj. Njanô sêsôc ôm si, ma njanô sem si gwelenj awa-nja.

⁶ Ma njanô sêlô Kinj ndê lau akinj dônj, sêkôm njanô njayom, ma sic njanô ndu.

⁷ Goc Kinj dau tac njandê atu. Ma inj kêkinj inj ndê lau sirj-nja ma njac sic lau sac dinanj ndu. Ma sêkênj ya gênj njac si malac honj su.

⁸ “Goc inj sôm tênj ndê lau akinj, ‘Aô kamasanj gênj honj su. Magoc aô galic lau nanj aô kagalêm njac sa, nanj gitôm dom bu sênenj mwasinj dau.

⁹ Bocdinanj asa señ malac-nja andi, ma anjalêm lau bocke nanj mac bu atap sa, nanj sa sêmenj ma sênenj mwasinj dau.’

¹⁰ Goc njac sêsa señ si ma sêñsalê lau, ma sêhonj lau daêsam sa, lau njayham ma lau sac sêwhinj sêmenj, e andu njalôm atu sênenj mwasinj-nja menju.

¹¹ “Tênj ndoc Kinj menj bu lic inj ndê njaclej dinanj, dec inj gêlic njac danj nanj sôc njakwê mwasinj-nja dom.

¹² Ma inj ndac, ‘Bocke dec am sôc mwenj, magoc am sôc njakwê mwasinj-nja dom?’ Ma njac dau ndê yom mba.

¹³ Goc Kinj sôm tênj inj ndê lau akinj, ‘Mac asô inj ndê amba ti gahi dônj, ma atuc inj sa awê ndi mbo gamenj njasec-nja. Yêc dê lau oc sêtanj atu ti lhô êñsinj pi dau.’ ”

¹⁴ Goc Yisu gic bata yom dau ma sôm, “Anôtô kêgalêm lau daêsam sa, magoc inj oc kôc njac honj sa dom.”

Lau bu sêtim Yisu pi yom takis-nja (Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Tênj dinanj lau Palêsai sêsa si, ma sêmasanj yom bu sêtim Yisu bu sôm yom so danj.

¹⁶ Goc sêñkinj njac si lau njanô sêwhinj lau Israel-nja njanô nanj sêpuc Herod ma lau Rom-nja si gôlinj dônj, nanj sêtênj inj si, ma sêsôm tênj inj, “Kêdôhônjwaga, yac anjalê bu am njac sôm yom njandô-nja, ma bu am whê Anôtô ndê lênj sa ti yom njandô. Ma am gauc gêm lau si waê dom, magoc toc njac honj sa njalênj tigenj.

¹⁷ Boc-dinanj sôm asê tênj yac. Solop bu dakênj takis tênj †Sisa, me mba?”

18 Yisu kêyalê su bu ñac bu sêtîm îñ, dec sôm, “Mac lau daêtîm-ñga! Tu sake-ñga mac bu atîm aö?”

19 Atôc mone anemlhi takis-ñga danj têtj aö.” Goc sêkêtj denarias tigenj têtj îñ.

20 Ma îñ ndac ñac, “Asa ndê ñagatu ti ñaê yêc mone dindec?”

21 Ma sêsôm, “Sisa ndê.” Goc îñ sôm, “Bocdinañ atoc Sisa sa ña gêtj nanj gic îñ ñawaê, ma atoc Anötö sa ña gêtj nanj gic îñ ñawaê.”

22 Têtj ndoc sêñgô Yisu ndê yom dinañ, nanj sêhêdaê tu îñ ndê gauc-ñga, ma sêhu îñ sinj ma sêlhô si.

Lau Sadiusi bu sêtîm Yisu pi yom datisa akêtj lau batê-ñga

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 Têtj bêc dinañ lau ñatô akêtj Sadiusi si toñ sêtêtj Yisu si bu sêkêtj gêndac têtj îñ. Lau dau sêkêtj whîñ bu dom lau batê oc sêtîsa tiyham.

24 Ma sêsôm têtj îñ, “Kêdôhônwaga, Moses to yom pi ñgac nanj gêm awhê sa su magoc mbac ndu ma îñ ndê balêkoc mba. Moses ndê yom sôm têtj yac bu ñgac dau ndê asi nem awhê sawa dau, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-ñga.

25 Têtj ndoc danj, asidôwa 7 sêmbo sêwhîñ yac. Ñgac ñamata-ñga gêm awhê sa magoc îñ mbac ndu ma balêkoc mba. Ma ñgac tilu-ñga gêm dôwa ndê awhê sawa.

26 Magoc îñ mbac ndu, ma ñalêtj tigenj ñgac titô-ñga sip e gi têtj ñgac ñambu-ñga ñac sem awhê sawa, magoc sêmbac ndu ma balêkoc mba.

27 Ma tiñambu awhê dau mbac ndu.

28 Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtîsa tiyham tôm lau ñatô sêsôm, goc awhê dau oc ti asidôwa 7 dinañ si asa nawhê? Bu ñac hoñ sem îñ su têtj ndoc sêmbo tali.”

29 Goc Yisu ô yom ma sôm, “Mac akôc gauc so, bu mac anyalê Anötö ndê yom ti îñ ndê ñaclai dom.

30 Têtj têtj ñambu-ñga nanj lau batê sêtîsa, nanj lau oc sênem dau dom. Ñac oc sêmbo sêtôm anjela undambê-ñga.

31 Ma yom danj tiyham tôc asê bu lau batê oc sêtîsa. Gauc nem Anötö dau ndê yom, nanj mac asam su.

32 Îñ sam dau bu Abraham, ma Aisak, ma Jakob si Anötö. Lau batê bu sêtîsa dom, dec tu sake-ñga Anötö sam dau bu lau tô dinañ si Anötö? Îñ lau batê si Anötö dom, îñ lau tali si Anötö.”

33 Ñalêtj dinañ Yisu kêdôhônj lau, ma lau hoñ nanj sêñgô îñ ndê yom dinañ sêhêdaê.

Yomsu ñamata-ñga

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

34 Lau Sadiusi sêñgô Yisu ndê yom dinañ ma ñac si yom mba. Ma lau Palêsai sêñgô gêtj dau ñawaê, goc ñac si lau ñatô sêtêtj Yisu si.

35 Ñac si danj îñ gwalam akwa yomsu-ñga ma îñ bu êñsahê Yisu dec ndac îñ bocdec bu,

36 “Kêdôhônj-waga, yêc Moses ndê buku, yomsu bocke ti yomsu ñamata-ñga?”

37 Ma Yisu ô yom ma sôm, “Yomsu nanj sôm, ‘Am atac whîñ Pômdau am nem Anötö, ti nem ñalôm sambuc, ma ti gatôm sambuc, ma ti nem gauc sambuc.’

38 Yomsu dinañ tiñamata ma hôc gêlêc yomsu ñatô hoñ su.

39 Ma yomsu tilu-ñga nanj gitôm ñamata-ñga, nanj sôm, ‘Atac whîñ nem asidôwai gitôm am atac whîñ daôm.’

40 Yomsu lu dinaŋ sêpiŋ yom hoŋ naŋ Moses ti lau propet sêto, naŋ dôŋ sêpitigen.”

*Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)*

41 Lau ŋatô akêŋ Palêsai si toŋ sêlhac dinaŋ, dec Yisu ndac ŋac,

42 “Mac asôm sake pi Mesaya? In asa ndê atunŋac?” Ma sêsôm têtŋ in bu, “Mesaya in Dawid ndê Atu.”

43 Goc Yisu sôm, “Ma bocke Dawid dau sam Mesaya bu in dau ndê Pômdau? Nalau Dabuŋ puc Dawid dôŋ, dec in to yom yêc bocdec bu,

44 ‘Anötô sôm têtŋ aneŋ Pômdau, “Am ndöc aô aman andô-ŋga e nditôm aô wakêŋ nem ŋacyo sêsôc am gahim ŋapu.”’

45 Bocdinaŋ Dawid dau sam Mesaya bu Pômdau, ma bocke mac asam Mesaya bu Dawid ndê Atu?”

46 Ma ŋac si daŋ gitôm dom bu ô in ndê yom. Ma tiŋambu lau hoŋ sêtöc dau bu sêkêŋ gêndac têtŋ in tiyham.

23

*Yisu pu lau bata Israel-ŋga
(Mak 12:38-39; Luk 13:34-35; 20:45-46)*

1 Goc Yisu sôm têtŋ lau daêsam naŋ sêkac dau sa sêmbu, ma têtŋ in ndê ŋgacsêŋjomi bu,

2 “Lau Palêsai ti lau †Skraib sêndôhôn Anötô ndê yomsu têtŋ lau, tôm Moses kôm têtŋ têtŋ ŋamata-ŋga.

3 Bocdinaŋ asôc ŋac ŋapu, ma aŋgô ŋac si yom. Magoc aŋkuc ŋac si mêtê dom, bu ŋac lau sêtŋm yom lau-ŋga. Sêsôm yom ŋayham-ŋayham, magoc ŋac dau sêŋkuc si yom dau dom.

4 Ma yomsu daêsam naŋ sêkêŋ têtŋ lau, naŋ kêtŋ ŋawapac atu têtŋ ŋac, magoc ŋac dau sêkôm gêŋ daŋ tu sênem lau dau sa-ŋga dom.

5 “Ma gêŋ hoŋ naŋ ŋac sêkôm, naŋ sêkôm yêc lau si aŋgô-ŋga tu sêtöc dau sa-ŋga. Yomsu ti apaŋ naŋ sêkic pi dau, naŋ sêmasaŋ atu-tu tu lau sêlic-ŋga, ma sêsôc ŋakwê ti ŋabala baliŋ.*

6 ŋac atac whiŋ bu sêndöc lau tiwaê si pônŋ yêc lau si mwasiŋ ŋalôm, ma yêc lôm wê-ŋga.

7 ŋac tac whiŋ bu lau sêhê mwalêc ŋac yêc malac lôm, ma bu lau hoŋ sêtöc ŋac sa ma sêsam ŋac bu ‘Kêdôhônŋaga.’

8 “Magoc aŋkuc ŋac si mêtê dom. Mac hoŋ ambo nom atôm asidôwai, ma mac nem kêdôhônŋaga tigenŋ mbo. Tu dinaŋ-ŋga solop dom bu lau sêsam mac bu ‘Kêdôhônŋaga.’

9 Ma asam lau nom-ŋga bu mac nem damami dom, bu mac nem Damam tigenŋ mbo undambê.

10 Ma mac nem ŋadau tigenŋ mbo, naŋ Mesaya, dec solop dom bu lau sêsam mac bu ŋac si ŋadau.

11 Asa naŋ gêm akiŋ mac, naŋ ti ŋamalac ŋamata-ŋga yêc Anötô aŋgô-ŋga.

* **23:5:** Lau Palêsai sêto yomsu ŋatô sip bapia ma sêkêŋ sip apaŋ saunŋ, goc sêkic pi si sêcbala ti amba têtŋ ndoc sêtenŋ mbec. ŋac gauc gêm bu Anötô gic yomsu ŋac bu sêkôm bocdinaŋ - alic Eks 13:9, 16; Diut 6:4-9; ma 11:13-21. Ma sêsôc ŋakwê ti ŋabala bu sêtöc asê bu ŋac lau sem akiŋ Anötô-ŋga - alic Nam 15:37-41. Magoc lau Palêsai ti lau Skraib sêmasaŋ apaŋ atu, ma ŋakwê ti ŋabala baliŋ, tu bu sêtöc dau sa ma sêhêc gêlêc lau ŋatô su-ŋga.

12 Bu asa nanj toc dau sa, nanj Anötö oc êngwiniñ inñ, ma asa nanj kêgwiniñ dau, nanj Anötö oc toc inñ sa.

13 “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai! Mac lau atim yom lau-nga! Mac nem lêng kalhac lau ahuc bu sêsôc Anötö ndê gôlinñ ñapu dom. Mac daôm asôc inñ ñapu dom, ma lau nanj tac whinñ bu sêsôc inñ ñapu, nanj mac alhac ñac ahuc. [

14 Oyaê mac lau Skraib ti lau Palêsai, mac lau atim yom lau-nga. Mac atenñ mbec balinñ bu atoc daôm sa yêc lau si anğô-nga, magoc têng ndoc lau sêlic mac dom, nanj mac anşau lauwhê sawa bu anğaho ñac si andu su. Tu dinanñ-nga Anötö oc kêñ ñagâyô sac sambuc têng mac.]

15 “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai! Mac lau atim yom lau-nga! Mac anşêlênñ senñ balinñ yêc b aô ma yêc gwêc, bu atap sêñom danñ sa tu êñkuc mac-nga. Mac Sadanñ ndê lau mac! Ma têng ndoc mac ahê sêñom danñ kêkuc mac, nanj mac akôm inñ ti Sadanñ ndê balêkoc danñ, hóc gêlêc mac daôm su.

16 “Oyaê! Mac bu atôc senñ têng lau ñatô, magoc mac daôm tampec. Têng ndoc lau sêsôm yom pi lôm dabunñ tu bu sêpuc si yom dôñ-nga, nanj mac asôm bu ñac si yom inñ yom ñambwa. Magoc têng ndoc sêsôm yom pi gôlônñ gol nanj yêc lôm dabunñ tu bu sêpuc si yom dôñ-nga, nanj mac asôm bu yom dau tidônñ su, ma gitôm dom bu sêsenñ su.

17 Mac lau tampec, gauc mbasi. Gêñ sake hóc gêlêc su? Gol, me lôm dabunñ nanj kôm gol dau ti gêñ dabunñ?

18 Ma lau bu sêsôm yom pi alta nanj kalhac lôm dabunñ tu bu sêpuc si yom dôñ-nga, nanj mac asôm bu ñac si yom inñ yom ñambwa. Magoc ñac bu sêsôm yom pi da nanj kalhac alta ñahô, nanj mac asôm bu yom dau tidônñ.

19 Mac lau tampec! Gêñ sake ti gêñ ñamata-nga? Da, me alta nanj kôm da dau ti dabunñ?

20 Asa nanj sôm yom pi alta, nanj sôm pi alta ma pi gêñ honñ nanj kalhac alta ñahô whinñ.

21 Ma asa nanj sôm yom pi lôm dabunñ, nanj sôm pi lôm dau, ma pi Anötö nanj ti lôm dabunñ ñadau, nanj whinñ.

22 Ma asa nanj sôm yom pi undambê, nanj sôm pi Anötö ndê pônñ atu, ma pi Anötö nanj ndöc pônñ ñahô, nanj whinñ.

23 “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai. Mac lau atim yom lau-nga! Mac awêhê gêñ saunñ-saunñ ôm-nga honñ kôc gi tonñ amanñlu, ma akêñ tonñ danñ ti da. Magoc mac ahu mêtê ñandô yomsu-nga sinñ. Mêtê atu hêganônñ mac tamwalô lau, ma amatôc lau si yom ñalênñ gitênñ, ma akôm nem yom ñandô sa. Mêtê honñ dinanñ inñ gêñ atu! Solop bu mac akôm gêñ saunñ-saunñ tôm yomsu sôm, magoc akôm gêñ atu-tu whinñ.

24 “Mac lau tampec nanj akôm bu atôc senñ têng lau ñatô. Mac atôm lau nanj sêhêgo dau bu sêngati gêñ golop atêc nanj poc bu ñahô, nanj sa, magoc gêñ ñadômbwi atu nanj poc bu dau ñalôm, nanj sêlic apu.

25 “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom lau-nga! Mêtê tamgatu gêñ ti anenñ gêñ ñawahô-nga hóc mac nem ñalôm ahuc. Bocdinanñ mac atôm laclhu ti pele nanj sêngwasinñ ñadômbwê-nga ñambwa ñawasi sa.

26 O lau Palêsai, mac lau tampec! Gêñ ñamata-nga anğwasinñ laclhu ti pele ñalôm ñawasi sa, goc gêñ awê-nga oc ñawasi sa bocdinanñ.

27 “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom lau-nga! Mac atôm sêhê nanj sêsê pen pi gi e ñawasi sêp sambuc ma lau sêlic ñayham. Magoc yêc sêhê dau ñalôm lau batê si ñakwa ti gêñ mbôp menñhu.

²⁸ Ma mac lau daôm bocdinaŋ. Lau sêlic gêŋ awê-ŋga naŋ mac akôm, dec gauc gêm bu mac lau gitêŋ. Magoc yêc mac nem ŋalôm, mêtê tasanŋ ma mêtê aŋgili yomsu-ŋga hôc mac ahuc.

²⁹ “Oyaê mac lau Skraib ti Palêsai, mac lau atim yom-ŋga! Mac amasanŋ sêhò ti gôlôŋ atu, tu bu atoc lau propet ti lau gitêŋ naŋ mac apami sic ndu muŋ su, naŋ sa.

³⁰ Ma mac asôm bu mac bu ambo têtŋ apami si têtŋ, dec mac oc aŋkuc ŋac si lêtŋ sêkêc propet dau si dac siŋ-ŋga dom.

³¹ Mac nem yom dinaŋ têtŋ asê bu mac asa akêtŋ lau Israel-ŋga naŋ sic lau propet ndu.

³² Bocdinaŋ dec mac akôm mêtê sac tôm apami sêkôm.

³³ Mac mboc, ma mboc ŋatui mac! Gitôm dom bu mac awê Anötö ndê matôc sa. Inŋ oc êŋkiŋ mac asip lambwam andi.

³⁴ “Aŋgô! Aô waŋkiŋ lau propet ma lau tigauc, ma lau ŋatô bu sêndôhônŋ mac. Magoc mac oc andic ŋac lic ŋandê yêc mac nem lôm wê-ŋga, ma ambulu ŋac alom-alom malac. Ma ŋac si lau ŋatô mac oc andic ndu, ma andic ŋatô pi a gicso dau sêndi.

³⁵ Bocdinaŋ mac oc atap ŋagêyô sa tu lau gitêŋ hoŋ si dac, naŋ apami sêkêc siŋ-ŋga. Abel inŋ ŋgac ŋamata-ŋga, ma Berekaya ndê atu Sekaria inŋ ŋgac ŋambu-ŋga.† Sekaria inŋ ŋgac naŋ sic ndu yêc lôm dabuŋ ma alta naŋ kalhac lôm dau ŋasactô, naŋ ŋalhu.

³⁶ Yomandô wasôm têtŋ mac. Mac lau têtŋ dindec-ŋga oc atap matôc sa pi lau hoŋ dinaŋ si dac.

³⁷ “O Jerusalem, Jerusalem. Mac ac Anötö ndê lau propet ndu, ma lau gitêŋ naŋ inŋ kêkiŋ têtŋ mac, naŋ mac atuc ŋa hoc ndu. Ndoc daêsam aô tac whiŋ bu wandic mac sa asôc Anötö ndê gôliŋ ŋapu tiyham, gitôm mbac dalec dinda gic ŋatu sa sêsôc ŋamakê ŋapu. Tigerŋ mac atec.

³⁸ Bocdinaŋ Anötö oc hu mac ti mac nem andu siŋ.

³⁹ Aô wasôm têtŋ mac, bu mac oc alic aô tiyham dom e mac asôm, “Tampin Mesaya naŋ merŋ gêm Pômdau aŋgô.”

24

Yisu sôm yom pi lôm dabuŋ Jerusalem-ŋga

(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Yisu hu lôm dabuŋ ŋagameŋ siŋ ma bu êŋsêlêŋ ndi, ma inŋ ndê ŋgacsêŋomi sêtêŋ inŋ si. Ma sêsôm yom pi lôm dabuŋ ma pi gêŋ ŋayham hoŋ naŋ lau sêkwê yêc gameŋ dinaŋ.

² Magoc inŋ sôm, “Mac alic gêŋ hoŋ dindec. Aô wasôm yom ŋandô têtŋ mac, bu ŋacyo oc sêseŋ hoc hoŋ dindec su e hoc daŋ ndôc hoc daŋ ŋahô tiyham dom.”

Gêŋ wapac têtŋ ŋambu-ŋga-ŋga

(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Tiŋambu Yisu ndôc Lôc Olib, ma inŋ ndê ŋgacsêŋomi tawasê sêtêŋ inŋ si, ma sêndac, “Sôm têtŋ yac, ŋawapac naŋ am sôm yom pi, naŋ oc hôc asê Jerusalem têtŋ têtŋ bocke? Ma gêŋ sake oc kêŋ puc yac bu am oc mbu mweŋ, ma bu bêc ŋambu-ŋga oc hôc asê?”

⁴ Goc inŋ sôm, “Ayob daôm ŋapep bu lau daŋ sêŋsau mac dom.

† 23:35: Yisu sôm yom dinaŋ hêganônŋ lau gitêŋ hoŋ naŋ lau Israel sic ndu, naŋ sêto ŋamiŋ yêc Yom Lêŋsêm Akwa. Abel inŋ ŋgac ŋamata-ŋga - alic Gen 4:8, ma Sekaria inŋ ŋgac ŋambu-ŋga - alic 2 Kr 24:20-22.

⁵ Bu lau daêsam oc sêṅsau bu sênem aō aṅōṅ ma sêsom, ‘Aō Mesaya daun dec!’ Ma ṅac oc sêṅsau lau daêsam.

⁶ Ma têṅ ndoc mac aṅgō ṅawaê bu lau sic siṅ têṅ dau me sêmasaṅ dau tu sêndic siṅ-ṅga, naṅ asō dom. Bu gêṅ hoṅ dinaṅ gic waê bu meṅ hōc asê, magoc tēm ṅambu-ṅga yêc dōṅ yêc.

⁷ Kiṅ nom-ṅga oc sêkêṅ kisa dau, ma lau gameṅ daṅ oc sêndic siṅ têṅ lau gameṅ daṅ. Ma tōbôm ti tiyhō atu oc sêkôm gameṅ ṅatō tisac.

⁸ Gêṅ hoṅ dinaṅ oc ndic hu ṅawapac tēm ṅambu-ṅga-ṅga gitôm awhê naṅ kêsaṅ balêkoc tuṅ iṅ ma gêṅ dau gic hu ṅandê atu naṅ iṅ oc hōc tu kōc balêkoc-ṅga.

⁹ “Têṅ ndoc dinaṅ lau oc sêkōc mac dōṅ ma sêkôm mac ṅayom, ma sêndic mac nem ṅatō ndu. Lau nom-ṅga hoṅ oc atac tec mac tu mac aṅkuc aō-ṅga.

¹⁰ Têṅ tēm dinaṅ lau daêsam oc sêhu si sêkêṅ whiṅ aō siṅ, ma ṅac oc sêhoc si lau ṅatō asê ma sêtec dandi.

¹¹ Ma propet tasanṅ daêsam oc sêhōc asê ma sêṅsau lau daêsam.

¹² Mêtê sac oc êṅsōwec tiatu e lau daêsam oc sêhu mêtê atac whiṅ asidōwai-ṅga siṅ.

¹³ Magoc asa naṅ bu lhac ṅaṅga ma hu aō siṅ dom e ndê tēm pacndê, naṅ oc tap Anōtō ndê mwasiaṅ nem iṅ si-ṅga sa.

¹⁴ Ma bêc ṅambu-ṅga oc hōc asê dom, e lau sêhoc ṅawaê ṅayham pi Anōtō ndê gōliṅ asê, tōm nom ṅagameṅ sambob, ma lau hoṅ sêṅgō su.”

ṅawapac gameṅ Judia-ṅga

(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Propet Daniel hoc yom asê gwanaiṅ su, pi gêṅ sac sambuc* naṅ lau oc sêkêṅ lhac lôm dabuṅ, naṅ oc kôm gameṅ tisac.” (Asa naṅ sam yom dindec, naṅ kōc gauc pi ṅapep, bu ṅahu yêc siṅ dau.)

¹⁶ “Têṅ ndoc mac alic gêṅ sac dinaṅ, naṅ mac lau hoṅ naṅ ambo gameṅ Judia-ṅga alhō api gameṅ lôc-ṅga andi.

¹⁷ Alhō ṅagahô, ma gauc nem mac nem gêṅ daṅ dom. Lau naṅ sêndōc andu ṅasactô, naṅ sêsoc andu ṅalôm bu sêkōc ṅac si gêṅ daṅ sa dom.

¹⁸ Ma ṅac naṅ sêmo ôm, naṅ hocdinaṅ. Sêkac dau kwi bu sêkōc si gêṅ ṅatō dom.

¹⁹ Oyaê. Lauwhê tidaê, ma ṅac naṅ sêkêṅ su têṅ balêkoc, naṅ oc sêtap ṅawapac atu sa têṅ tēm dinaṅ.

²⁰ Ateṅ mbec bu tēm ṅawapac-ṅga dinaṅ tap ma sa têṅ ndoc uhô-ṅga me têṅ bêc Sabat-ṅga daṅ dom.

²¹ Bu ṅawapac tēm dinaṅ-ṅga oc hōc gêlêc ṅawapac hoṅ su. Têṅ tēm ṅamata-ṅga e meṅ têṅ kwahic dec, ṅawapac atu kaiṅ dinaṅ daṅ hōc asê su dom. Ma tiṅambu ṅawapac kaiṅ dinaṅ oc hōc asê tiyham dom.

²² Anōtō oc tawalô lau naṅ iṅ kêyaliaṅ ṅac sa su, ma tu dinaṅ-ṅga iṅ oc kêṅ tēm ṅawapac-ṅga dau tiapê. Bu mba, ma tēm d au tibaliṅ, goc lau hoṅ oc sêṅṅga.

* **24:15:** Alic Dan 9:27; 11:31; ma 12:11. Daniel ndê yom hêganōṅ anōtō tasanṅ Seus ndê gwam naṅ Antioqus Epipanes kêṅ kalhac lôm dabuṅ têṅ yala 168BC. Yisu ndê yom tōc asê bu gêṅ kaiṅ dinaṅ oc hōc asê tiyham têṅ tēm ṅambu-ṅga. Lau ṅatō gauc gêm bu yom dau hêganōṅ lau Rom-ṅga naṅ seṅ lôm dabuṅ popoc têṅ yala 70AD. Ma lau ṅatō gauc gêm bu yom dau hêganōṅ gêṅ naṅ sêto yom pi yêc 2 Tes 2:4; ma Rev 13:14-15.

23 “Têḡ tēm dinaḡ, lau daḡ bu sēsôm tēḡ mac bu, ‘Alic, Mesaya dec meḡ,’ me ‘Mesaya dau dê,’ naḡ akêḡ whiḡ ḡac dom.

24 Bu lau naḡ sêḡsau bu ḡac Mesaya, ma propet tasaḡ oc sêḡhōc asê sêmeḡ, ma sêkôm gêḡ dalō atu-tu bu sêḡsau lau. Ma ḡac oc sêḡsahê bu sêtim lau naḡ Anōtō kêyalih ḡac sa, naḡ sêwhihḡ.

25 Anḡō ḡapeḡ, bu aō gasôm gêḡ hoḡ dindec tēḡ mac gwanaḡ.

26 Bocdinaḡ, lau bu sēsôm, ‘Mesaya kêlê mbo gameḡ sawa,’ naḡ asa andi dom. Ma bu sēsôm, ‘Mesaya kelec mbo andu daḡ ḡalôm,’ naḡ akêḡ whiḡ dom.

27 ḡamalac ndê Atu oc mbu meḡ ḡagahō eḡ, gitôm sickac naḡ ḡic hep tigeḡ, ma umbōḡ ḡasawa sambuc ḡawê sa.

28 Mac bu alic macmḡoḡ sêḡḡihi sêḡḡbo, naḡ aḡyalê bu gêḡ daḡ mbac ndu yêc. Ma bocdinaḡ gêḡ hoḡ dindec kêḡ puc mac pi ndoc ḡamalac ndê Atu mbu meḡ-ḡga.”

ḡamalac ndê Atu ndê bêc mbu meḡ-ḡga

(Mak 13:24-31; Luk 21:25-33)

29 “T êḡ ndoc ḡawapac-ḡga dinaḡ pacndê, ḡoc ac oc nem ganduc, ma ayō oc ḡawê sa dom. Gêḡ ti ḡaclai naḡ sêlhac umbōḡ oc wiwic sa, ma tata oc sêpeḡ akêḡ umbōḡ.

30 Têḡ ndoc dinaḡ lau titōḡ-titōḡ nom-ḡga hoḡ oc sêlic gêḡ dalō yêc umbōḡ, naḡ kêḡ puc ḡac bu ḡamalac ndê Atu oc mbu meḡ, ma ḡac hoḡ oc sêtaḡ daḡḡibo atu. Ma ḡac oc sêlic ḡamalac ndê Atu dau meḡ ndōc dao ḡahō ti ḡawasi ma ḡaclai atu.

31 ḡoc iḡ oc êḡkiḡ iḡ ndê aḡela sêḡdic dahuc taḡ atu, ma sêsa sêtêḡ nom ḡabatih ti undambê ḡabatih hoḡ, bu sêḡdic lau naḡ iḡ kêyalih ḡac sa su, naḡ sa.

32 “ḡauc nem a laḡ. Têḡ ndoc mac alic ḡalauḡ wakuc bu lêc, naḡ aḡyalê bu ndoc ac-ḡga meḡ kêpiḡ.

33 Ma bocdinaḡ tēḡ ndoc mac alic gêḡ naḡ aō gasôm yom pi, naḡ aḡyalê bu ḡamalac ndê Atu ndê bêc mbu meḡ-ḡga meḡ kêpiḡ su, gitôm iḡ meḡ kalhac gatam nem andu-ḡga.

34 Yomandō! Lau tēm dinaḡ-ḡga oc sêḡmbac ndu dom e gêḡ hoḡ dinaḡ hōc asê.

35 Undambê ti nom oc niḡga, magoc aneḡ yom daḡ oc niḡga dom. Gêḡ hoḡ oc ḡandō sa tōm aō gasôm.”

Lau daḡ sêḡyalê Yisu ndê bêc mbu meḡ-ḡga dom

(Luk 17:26-36)

36 Ma Yisu sôm, “ḡamalac daḡ kêyalê bêc me acḡatu naḡ ḡamalac ndê Atu oc mbu meḡ, naḡ dom. Aḡela undambê-ḡga sêḡyalê dom, ma Anōtō ndê Atu kêyalê dom. Damba tawasê kêyalê.

37 Têḡ ndoc ḡamalac ndê Atu mbu meḡ, naḡ lau oc sêḡḡbo tōm lau sêḡḡbo tēḡ Noa ndê tēm.

38-39 Têḡ ndoc dinaḡ, lau sêḡḡhiḡ dau siḡ ma seḡ ti sêḡnôm gêḡ, ma sem dandi e Noa sōc waḡ ḡi, ma bu suḡ meḡ ma seḡ ḡac hoḡ su siḡga. Ma lau nom-ḡga oc sêḡḡbo ḡalêḡ tigeḡ dinaḡ, tēḡ ḡamalac ndê Atu ndê bêc mbu meḡ-ḡga.

40 ḡḡac lu oc sêkôm ḡwelenḡ sêḡḡbo ôḡ, ma Anōtō oc kōc iḡlu si daḡ sa, ma hu daḡ siḡ.

41 Ma awhê lu oc sêḡndê gêḡ sêḡḡbo, ma iḡ oc kōc daḡ sa, ma hu daḡ siḡ.

42 “Bocdinaḡ amasaḡ daôm ḡapeḡ, bu mac am ḡauc bêc bocke mac nem Pōḡḡau oc mbu meḡ.

⁴³ Gauc nem yom dindec. Andu n̄adau dan̄, bu ênyalê ndoc nan̄ ngac kan̄ dan̄ oc men̄, nan̄ in̄ oc yob in̄ ndê andu bu ngac kan̄ dau sôc men̄ dom.

⁴⁴ Ma bocdinañ, amasañ daôm tôm bêc hon̄, bu N̄amalac ndê Atu oc mbu men̄ têtñ ndoc nan̄ mac akêñ batam, nan̄ dom.”

*Yom gôlin̄ pi ngac akiñ n̄ayham ma sac
(Luk 12:42-46)*

⁴⁵ Ma Yisu sôm, “Ngac akiñ n̄ayham ma ti gauc, in̄ ngac kaiñ bocdec. In̄ ndê n̄adau bu lhô têtñ gameñ dan̄ ndi, goc in̄ oc kêtñ in̄ yob lau akiñ n̄atô, ma kêtñ gêtñ daner-nga têtñ n̄ac tôm n̄andoc.

⁴⁶ Ma têtñ ndoc n̄adau mbu men̄, ma tap in̄ sa kôm in̄ ndê gwelen̄ n̄apep mbo, nan̄ in̄ oc lic in̄ n̄ayham ma kôm n̄ayham têtñ in̄.

⁴⁷ Yomandô! N̄adau oc kêtñ in̄ yob in̄ ndê wapa hon̄.

⁴⁸ Magoc ngac akiñ sac oc sôm têtñ dau, ‘Aneñ n̄adau oc mbu men̄ n̄agahô dom.’

⁴⁹ Goc in̄ oc ndic lau akiñ n̄atô, ma sa ndi nôm ti neñ gêtñ whin̄ lau nan̄ sênôm gêtñ êñin̄ n̄ac-nga n̄apan̄.

⁵⁰ N̄adau oc mbu men̄ hôc asê têtñ bêc ti acgatu nan̄ ngac akiñ dau kêtñ bata, nan̄ dom.

⁵¹ Ma in̄ oc kêtñ n̄agêyô sac sambuc têtñ in̄, ma soc in̄ su ndi mbo whin̄ lau sêtin̄ yom lau-nga. Yêc dindê lau oc sêñsahê n̄andê atu e sêtañ ma lhô êñsin̄ pi dau n̄apan̄.”

25

Yom gôlin̄ pi lauwê akiñ aman̄lu

¹ Ma Yisu sôm yom gôlin̄ dan̄ bocdec bu, “Têtñ ndoc N̄amalac ndê Atu mbu men̄ bu nem gôlin̄ gêtñ hon̄, nan̄ lau n̄atô oc sêmasañ dau n̄apep, ma lau n̄atô oc mba. Oc tôm lauwê akiñ aman̄lu nan̄ sêkôc si lam ma sêsa si bu sêhôn̄ ngac nem awhê-nga, nan̄ sêkêñ bata bu oc men̄.

² N̄ac si aman̄dan̄ n̄ac lauwê tigauc, ma aman̄dan̄ n̄ac lauwê gauc mbasi.

³ Lauwê gauc mbasi dinañ sêkôc si lam, magoc sêkôc buya n̄atô whin̄ dom.

⁴ Ma lauwê tigauc sêkôc si lam, ma sêkôc buya n̄atô sip bu akôp tôhôn̄.

⁵ N̄ac sêhôn̄ ngac nem awhê-nga sêmbo, magoc in̄ hôc asê n̄agahô dom e n̄ac kwapac sa, ma sêyêc bêc.

⁶ “Timaniñhu goc ngac aheñ-nga dan̄ ta yom bocdec bu, ‘Oê! Ngac dau men̄! Asa andi ma akôc in̄ sa.’

⁷ Goc lauwê akiñ sêtisa, ma sêmasañ n̄ac si lam.

⁸ Ma aman̄dan̄ gauc mbasi dinañ sêndac lauwê tigauc bocdec, ‘Akêñ buya n̄atô têtñ yac, bu yac mba lam sêmbac.’

⁹ Magoc n̄ac sêo yom ma sêsôm, ‘Mba! Mboe buya oc tôm yac hon̄ dom. Magoc mac andi alic lau nan̄ sêkêñ buya tu lau sênemli-nga, ma anemli nem.’

¹⁰ Magoc têtñ ndoc sêlhô si bu sênemli buya, goc ngac nem awhê-nga men̄ hôc asê. Ma lauwê akiñ nan̄ sêmasañ dau gwanan̄, nan̄ sêwhin̄ in̄ sêsôc in̄ ndê gameñ si, bu sêner̄ mwasiñ awhê-nga. Goc in̄ gic gatam ahuc.

¹¹ Tiñambu lauwê akiñ gauc mbasi dinañ sêmbu sêmer̄ ma sêmbwêc, ‘N̄adau! N̄adau! Lêc gatam su têtñ yac.’

¹² Magoc n̄adau sôm, ‘Mba! Aô wasôm yomandô bu kayalê mac dom!’ ”

13 Yisu gic bata yom gôlinj dinanj ma sôm, “Boc-dinanj anem ali ma ayob daôm ñapep, bu mac anjyalê bêc ti acgatu nanj aô oc wambu wamenj, nanj dom.”

Yom gôlinj pi mone gol
(Luk 19:12-27)

14 Ma Yisu sôm yom gôlinj danj tiyham pi têm ñambu-nga bocdec bu, “Ngac tiwaê danj bu sa têtj gamej baliñ danj ndi. Bocdinanj inj mbwêc inj ndê lau akinj, ma kêtj ndê gêtj ñatô têtj ñac bu sêyob e inj mbu menj.

15 Inj kêtj mone gol nanj sêsam bu talent* têtj ñac, kêkuc ñac si licwalô ti ñac si gauc. Inj kêtj talent amanñanj têtj ñac danj, ma talent lu têtj danj, ma talent tigej têtj danj. Goc inj hu ñac sinj ma kôlhô gi.

16 Ma ñgac akinj nanj kôc mone amanñanj, nanj gi kôm gwelenj pi mone dau e t ap mone amanñanj tiyham sa.

17 Ma inj nanj kôc mone lu nanj kôm boc-dinanj, ma tap mone lu tiyham sa.

18 Magoc ñgac nanj kôc mone tigej, nanj sa gi kwê sê danj ma sinj ñadau ndê mone kwi yêc sê dau ñalôm.

19 “Ñasawa hic baliñ gi su, goc lau akinj dinanj si ñadau mbu menj, ma bu ñgô ñac si yom pi mone dau.

20 Ma ñgac nanj kôc mone amanñanj, nanj kôc amanñanj nanj inj tap sa, nanj whiñ ma sôm, ‘Pômdau, am kêtj mone amanñanj têtj aô gayob, ma lic, aô gakôc amanñanj tiyham.’

21 Goc ñadau sôm, ‘O anej ñgac ñayham, am kôm ñayham. Am yob gêtj amanñanj ñapep, dec wakêtj am yob gêtj daêsam. Mwenj ma mbo whiñ aô ti atac ñayham.’

22 Ma ñgac akinj nanj kôc mone lu, nanj menj ma sôm, ‘Pômdau, am kêtj mone lu têtj aô gayob, ma aô gakôc mone lu tiyham whiñ.’

23 Ma ñadau sôm, ‘O anej ñgac akinj ñayham, am kôm ñayham. Am yob gêtj lu ñapep, dec wakêtj am yob gêtj daêsam. Mwenj ma mbo whiñ aô ti atac ñayham.’

24 “Têtj dinanj ñgac nanj kôc mone tigej, nanj menj ma sôm, ‘Pômdau, aô kayalê bu am ñgac lêtjê-nga dom, ma bu am oc kêtj batam bu ndic gêtj ñandô sa yêc gamej nanj am daôm kêbalip gêtj ñawhê me sô gêtj dom.

25 Bocdinanj aô gatôc dauñ ma kasalê lêtj bu am nem mone niñga dom, dec gasa ga gasiñ kwi yêc nom ñalôm. Lic, gêtj dau kelec.’

26 Goc ñadau ô yom ma sôm, ‘Am ñgac sac solop! Am ñgac oyom. Am kêyalê su bu aô oc wandic gêtj ñandô sa yêc gamej nanj aô gasô gêtj dom.

27 Bocdinanj am gitôm bu kêtj anej mone têtj lau sêyob mone-nga bu sêyob e aô wambu wamenj, dec oc tôm bu sêkêtj mone ñagec sac mone dau ñahô, ma aô wakôc honj sa.’

28 Goc ñadau sôm têtj inj ndê lau ñatô, ‘Akôc mone su yêc inj, ma akêtj têtj ñgac nanj kôc mone amanñlu.

29-30 Ma atinj ñgac akinj sac dindéc sa awê ndi bu mbo gamej ñasec-nga nanj lau sêtanj, ma ñalhô êñsiñ pi dau. Bu asa nanj yob gêtj nanj gakêtj sip inj amba, nanj ñapep, nanj wakêtj gêtj ñatô tiyham têtj inj whiñ, ma inj ndê gêtj oc ti daêsam. Magoc asa nanj yob ndê gêtj ñapep dom, nanj wakôc inj ndê gêtj honj su.’ ”

Pômdau oc whê lau kôc têtj bêc ñambu-nga

31 Goc Yisu sôm, “Têtj ndoc ñamalac ndê Atu mbu menj whiñ anjela honj, nanj inj oc ndôc inj ndê pônj kinj-nga ti inj ndê ñaclai ma ñawasi atu undambê-nga.

* 25:15: Alic yom pi talent yêc Mat 18:24.

³² Njác oc sêndic ñamalac hoñ sa sêlhac inj anjô-ñga. Ma inj oc whê ñac kôc gitôm ñgac yob domba-ñga, nañ whê inj ndê domba ti naniñ kôc.

³³ Inj oc kêñ domba sêlhac inj amba andô-ñga, ma naniñ sêlhac gasê-ñga.

³⁴ “Dec Kij atu dau oc sôm têtj lau nañ sêlhac inj amba andô-ñga, ‘Amenj mac lau nañ Damanj gêlic mac ñayham. Ma andôc mac nem malam yêc gameñ undambê-ñga, nañ Damanj kêmasañ tu mac-ñga têtj ndoc inj kêñ undambê ma nom. Dinañ ti mac nem gêñ lêñsêm.

³⁵ Yom dinañ ña-ñandô inj bocdec. Têtj ndoc aô gêñ yô aô, nañ mac akêtj gêñ aô ganj. Ma têtj ndoc bu yô aô, nañ mac akêtj bu têtj aô ganôm. Aô ñgac apa, ma mac akôc aô sa ma ayob aô.

³⁶ Aneñ ñakwê mba, ma mac akêtj têtj aô. Aô gêmbac, ma mac am yaom aô. Aô gandôc gapocwalô, ma mac amenj ac aô kêsi.’

³⁷ “Ma têtj dinañ lau gitêtj oc sêô yom ma sêndac, ‘Pômdau, bocke? Têtj nde yac alic am gêñ yô am me bu yô am, ma yac akêtj gêñ danen-ñga me bu têtj am?’

³⁸ Ma têtj nde yac alic am ñgac apa, ma akôc am sa, me am pônnda ñakwê, ma akêtj têtj am?’

³⁹ Ma têtj nde yac alic am gêmbac me am ndôc gapocwalô, dec yac amenj alic am?’

⁴⁰ Goc Kij atu dau oc ô yom ma sôm, ‘Alic lau sêkêtj whin-ñga hoñ nañ sêti anenj asinj ti lhuñwêi. Yomandô wasôm têtj mac, bu gêñ bocke nañ mac akôm têtj ñac si ñamalac tiwaê me ñamalac waê-mba danj, nañ gitôm mac akôm têtj aô dauñ.’

⁴¹ “Goc inj oc sôm têtj lau nañ sêlhac inj amba gasê-ñga, ‘Mac lau atap Anötö ndê atac ñandê sa-ñga! Alhö sa yêc aô, asip ya nañ sa ñapanj andi. Ya dau, Anötö kêmasañ gic Sadañ ti inj ndê anjela sac ñawaê.

⁴² Yom dinañ ña-ñandô inj bocdec. Aô gêñ yô aô, magoc mac akêtj gêñ danen-ñga têtj aô dom. Ma bu yô aô, magoc mac akêtj têtj aô dom.

⁴³ Aô ñgac apa, magoc mac akôc aô sa dom. Aô gapônnda ñakwê, ma mac akêtj têtj aô dom. Aô gêmbac, ma gandôc gapocwalô, magoc mac amenj alic aô dom.’

⁴⁴ “Ma ñac oc sêndac, ‘Pômdau, bocke? Têtj nde yac alic am gêñ yô am, bu yô am, am ñgac apa, am pônnda ñakwê, gêmbac kôm am, me am ndôc gapocwalô, ma yac am am sa dom?’

⁴⁵ Ma inj oc sôm, ‘Yomandô wasôm têtj mac, bu têtj ndoc mac alic anenj lau tiwaê me lau waêmbe danj nañ pônnda dau, magoc am inj sa dom, nañ gitôm mac am aô dauñ sa dom.’

⁴⁶ “Têtj dinañ inj oc êñkin ñac sêtêtj gameñ sêhóc ñandê-ñga sêndi, bu sêmbo ñapanj. Magoc lau gitêtj inj oc kôc ñac sa sêndôc tali ñapanj.”

26

Lau bata sêkic yom bu sêndic Yisu ndu (Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

¹ Yisu sôm yom hoñ dinañ su, goc sôm têtj inj ndê ñgacsêñjomi,

² “Bêc lu yêc dôn yêc tu lau Israel-ñga sêlic om atu †Pasowa-ñga. Ma lau oc sêkêtj ñamalac ndê Atu sip lau amba, bu sêndic inj ndu pi a gicso dau.”

³ Têtj ndoc dinañ dabuñsiga atu-tu ti lau bata Israel-ñga sic dau sa sêmbo †dabuñsiga ñamata-ñga Kayapas ndê andu.

⁴ M a ñac sêñsalê lêñ bu sêkôc Yisu dônj gelec ma sêndic inj ndu.

⁵ Magoc ñac sêsôm, “Dakôm têt Mwasinj Pasowa-nga ñandoc dom, mbo lau daésam nanj sêmbo Jerusalem tu Pasowa-nga, nanj oc sêlic ma sêli dau sa.”

Awhê danj gêm oso Yisu
(Mak 14:3, 9; Luk 7:36-50; Jon 12:1-8)

⁶ Tinjambu Yisu mbo whinj ñgac danj ñaê Saimon yêc malac Betani. Munj-nga inj ñgac ti gêmbac leprasi.

⁷ Yisu ndöc tebo, ma awhê danj menj kôc bu ñamalu ñayham nanj ñaôli atu sip kac danj, ma kêc pi inj ñagôlônj.

⁸ Yisu ndê ñgacsêñomi sêlic gêñ dinanj ma tac ñandê. Ma sêsôm têt dandi, “Tu sake-nga inj kêyainj gêñ ñamalu ñayham dinanj?”

⁹ Gitôm bu dakêñ têt lau sênemli ña-awa atu, goc dakêñ têt lau ñalôm sawa.”

¹⁰ Yi su kêyalê bu ñac sêsôm yom dinanj, goc sôm, “Akêñ ñawapac têt inj dom! Inj kôm gêñ ñayham kêlêc têt aô.

¹¹ Lau ñalôm sawa oc sêmbo sêwhinj mac ñapanj. Tigerj aô oc wambo wawhinj mac ñapanj dom.

¹² Inj kêc gêñ ñamalu dec pi aô, tôm inj kêmasanj aô neñ ñamlic gwananj tu sêñsuhuj aô-nga.

¹³ Yomandô aô wasôm têt mac, bu tinjambu lau oc sêhoc ñawaê ñayham asê yêc gameñ hoñ, ma têt dinanj ñac oc sêsôm yom pi gêñ nanj awhê dindêc kôm, ma lau oc gauc nem inj.”

Judas sôm tidônj bu hoc Yisu asê
(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Têt dinanj ñgacsêñomi 12 si danj, ñgac nanj sêsam bu Judas Iskeriot, nanj têt dabunjsiga atu-tu gi,

¹⁵ ma ndac, “Aô bu wahoc Yisu asê têt mac, goc mac oc akêñ sake têt aô?” Dec sêlic ñayham ma semli inj ña mone silba 30.

¹⁶ Ma Judas gic hu kêsalê lêñ tu bu hoc Yisu asê-nga.

Sêmasanj Mwasinj Pasowa-nga
(Mak 14:12-16; Luk 22:7-13)

¹⁷ Têt †Mwasinj Bolom Yist Mba-nga ñabêc ñamata-nga, nanj ñgacsêñomi sêtêtj Yisu si, ma sêndac inj bocdec bu, “Am tac whinj bu yac amasanj gameñ tu danenj Mwasinj Pasowa-nga yêc nde?”

¹⁸ Goc inj sôm yom pi ñgac malac Jerusalem-nga danj, ma kêkinj ñac sêtêtj inj si ma sôm, “Asôc malac ma atêtj ñgac dau andi, ma asôm têt inj, ‘Yac mba kêdôhônwaga sôm bu inj ndê têt menj kêpinj su. Ma inj bu neñ Mwasinj Pasowa-nga whinj inj ndê ñgacsêñomi yêc am nem andu.’ ”

¹⁹ Bocdinañ ñgacsêñomi sêkôm tôm inj sôm têtj ñac, ma sêmasanj Pasowa.

Yisu sôm bu ñgac danj oc hoc inj asê
(Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

²⁰ Têtj ôbwêc dinanj, Yisu ti ndê ñgacsêñomi 12 sêtêtj andu dau si, ma sêndöc sêwhinj dau.

²¹ Ñac señ gêñ sêmbo, ma inj sôm, “Yomandô aô wasôm têtj mac bu mac nem danj oc hoc aô asê.”

²² Yom dau kôm ñac sêsô ma ñalôm ñawapac atu, ma ñac tigerj-tigerj sêsôm têtj inj, “Pômdu, mboe aô, a?”

²³ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Inj ñgac nanj alu anj gêñ sip pele tigerj, nanj oc hoc aô asê.

24 Gêñ dau oc ñandô sa pi Ñamalac ndê Atu, tòm yom nañ sêto yêc. Tigen ñgac nañ bu hoc aô asê, nañ oc tap ñawapac atu sa, ma tu dinañ-ñga in dinda bu kôc in dom, dec oc ñayham.”

25 Goc Judas, nañ oc hoc in asê, nañ sôm, “Kêdôhôn-ñaga, mboe aô, a?” Ma Yisu sôm, “Tôm nañ am daôm sôm.”

Yisu gic hu Mwasin Dabun
(Mak 14:22-26; Luk 22:15-20)

26 Têñ ndoc ñac señ gêñ sêndöc, nañ Yisu kôc bolom, gêm danje ma pô kôc-kôc. Goc in kêñ têtñ ñgac-sêñomi ma sôm, “Akôc loc ma aneñ. Aô neñ ñandô dau dec.”

27 Goc in kôc laclhu wain-ñaga dan ma gêm danje, ma kêñ têtñ ñac ma sôm, “Mac hoñ akôc loc anôm.

28 Aneñ dac wamatin pwac-ñaga dau dec. Wakêc sin tu wasuc lau daêsam si sac kwi-ñga.

29 Aô wasôm têtñ mac bu aô oc wanôm wain tiyham dom e wanôm wawhin mac têtñ ndoc Damañ ndê gôlin meñ sa tiawê.”

30 Tinambu ñac sem wê dan ma sêsa sêtêtñ Lôc Olib si.

Yisu sôm gwanañ bu Pita oc sêc in ahuc
(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

31 Ma Yisu sôm têtñ ñac, “Tu gêñ nañ oc hóc asê aô têtñ ôbwêc dindec-ñga, dec mac hoñ oc ahu aô sin, tòm yom nañ sêto yêc bocdec bu, ‘Aô wandic ñgac yob domba-ñga, ma domba oc sêlhô babalip.’

32 Magoc tinambu aô oc watisa tiyham, ma wamun mac watêtñ gameñ Galili-ñga wandi.”

33 Ma Pita ô yom ma sôm, “Lau hoñ bu sêhu am sin, magoc aô oc wahu am sin dom.”

34 Goc Yisu sôm, “Aô wasôm yom ñandô têtñ am, têtñ ôbwêc dec am oc sêc aô ahuc tidim tö muñ, nañ goc dalec oc tañ.”

35 Magoc Pita sôm têtñ in, “Mba! Gitôm sêndic aô ndu wawhin am, aô oc wasêc am ahuc dom!” Ma ñgacsêñomi hoñ sêsôm yom kain tigen.

Yisu teñ mbec mbo ôm Getsemani
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

36 Goc Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêtêtñ gameñ nañ sêsam bu Getsemani, nañ si. Ma in sôm têtñ ñac, “Andöc dec ma aô wasa dê wandi ma water mbec.”

37 Goc in kôc Pita, ma Sebedi ndê atu lu sêwhin in si. Têtñ ndoc dinañ in ndê ñalôm ñawapac atu ma kedehe in.

38 Ma in sôm têtñ ñac, “Aô neñ ñalôm kêsahê ñawapac atu, kêpin bu oc wambac ndu. Andöc dec ma anem ali awhin aô.”

39 Goc in hu ñac sin ma sa ahic gi, ma hu dau ango andô têtñ nom, ma teñ mbec bocdec bu, “Damañ, aô wandac am bu nditôm, nañ goc kôc laclhu ñawapac-ñga dindec su yêc aô. Magoc êmkuc aô neñ atac whin dom, kôm tôm am daôm nem atac whin bu kôm.”

40 In teñ mbec su, goc tisa ma mbu têtñ ñgacsêñomi tö dinañ gi, ma gêlic ñac sêyêc bêc sêyêc. In un ñac sa, ma ndac Pita, “Bocke? Mac atôm dom bu anem ali awhin aô gitôm acgatu ñasawa dan, a?”

41 A nem ali, ma ateq mbec bu létôm tap mac sa dom. Mac nem gatôm licbalê, tigen ñamlic kwapac.”

42 Goc in sa gi ma ten mbec tiyham ma som, "Daman, am bu koc njawapac dindec su yec ao dom, nan ao wahoc, ma wakom am nem yom njandö sa."

43 In ten mbec dau pacndö, ma mbu gi tiyham ma gelic nac seyec bec seyec. Nac tandö he nac sa njandö.

44 Dec in hu nac sin ma sa gi ten mbec tidim tö-nga, ma som yom tigen dinan tiyham.

45 Pacndö, ma in mbu ten ngac-senomi gi, ma som ten nac, "Tu sake-nga mac ayec bec ma anwhan daom njapan? Anjo su nan! Sêhoc Njamac ndö Atu asö su, ma ndoc men sa bu sekên in sip lau sac amba.

46 Atisa ma dandi, bu ngac nan hoc ao asö dec men su."

Sêkoc Yisu döng

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:1-11)

47 Yisu som yom dinan mbo, ma Judas, ngacsenomi 12 si dan, men hoc asö whin lau daesam nan sekoc bien bali ti sin. Dabun-siga atu-tu ti lau bata Israel-nga senkin lau dau sehwin Judas.

48 Judas kên puc nac gwanan su bocdec bu, "Ngac nan mac anjalö, nan ao wanjutö in tu bu watoc in asö, ma mac akoc in döng."

49 Bocdinan in ten Yisu gi, ma som, "Obwec, Kêdöhönwaga," ma ngutö in.

50 Ma Yisu som, "Aneñ silip, gen nan am gauc gem bu kom, nan kom." Ten dinan lau nan sehwin Judas, nan seten Yisu si ma sekoc in döng.

51 Goc Yisu ndö ngacsenom dan puc in ndö bien sa, ma pa dabun-siga njamata-nga ndö ngac akin ndö dangalau dan su.

52 Magoc Yisu som ten in, "Kên nem bien mbu sip njapan tiyham. Asa nan koc bien sa tu ndic lau-nga, nan oc sendic in ndu na bien.

53 Anjalö njapen bu oc tom bu ao waten Daman ma in oc kên njela tausen ma tausen semer njagahö ma senem ao sa.

54 Tigen ao bu waten bocdinan, dec gen nan seto yec mun su, nan oc njandö sa njalen nde?"

55 Goc Yisu som ten lau daesam dinan, "Bocke dec mac akoc bien ti wapa sin-nga, ma asa amen bu akoc ao döng gitom ngac kan dan? Tom bec hon ao gandoc ti kadöhön lau gambo lom dabun njabatemndö, magoc mac akoc ao döng dom.

56 Tigen gen hon dindec hoc asö bu kom yom nan lau propet seto pi ao mun su, nan njandö sa." Ten dinan Yisu ndö ngacsenomi hon sehu in sin ma selhö si.

Lau bata Israel-nga sematoc Yisu

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12, 13, 19-24)

57 Lau nan sendöhön yomsu ti lau bata Israel-nga sekac dau sa su ma sehön sembo dabun-siga njamata-nga Kayapas ndö andu. Ma lau nan sekoc Yisu döng, nan sewe in seten andu dau si.

58 Pita kesêlen kekuc Yisu mbo ahö e hoc asö dabun-siga njamata-nga ndö andu. Goc in soc gi ndoc andu njatunlom whin lau sin seyob lom dabun-nga jatö, bu lic gen bocke oc hoc asö Yisu.

59 Dabun-siga atu-tu ma lau bata hon nan sendoc fSanedrin si ton, nan senjalö yom tu senjolin pi Yisu-nga ma sekên in sip lau Rom-nga amba bu sendic in ndu.

60 Lau tasan daesam setisa ma sesom yom tasan pi in, magoc yom njandö bu senjolin pi in, nan setap dan sa dom. Tinambu nac si lu setisa,

61 ma sesom, "In ngac dec som bu in gitom bu sen Anötö ndö lom dabun su, ma kwö sa tiyham tom bec tö."

⁶² Goc dabuñsiga ñamata-nga tisa ma sôm têtj Yisu, “Am ngô yom dê sêngôlin pi am, me? Am bu ô yom, me mba?”

⁶³ Magoc Yisu gêm dôñ. Ma dabuñsiga dau sôm, “Sôm yom ñandô yêc Anötö Tali anğô-nga! Sôm asê têtj yac bu am Mesaya, Anötö ndê Atu, me mba?”

⁶⁴ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Tôm nanj am sôm. Tigenj aô wasôm têtj mac honj, tinjambu mac oc alic ñamalac ndê Atu ndöc Anötö ñaclai ñadau ndê andô-nga, ma sip mej ndöc dao ñahô.”

⁶⁵ Têtj ndoc dabuñsiga ñamata-nga ngô yom dinanj, nanj tac ñandê atu dec kêc dau ndê ñakwê kic ma sôm, “Inj ndê yom pi dau dê sac sambuc. Mac honj anğô su. Yac dapônda yom danj tu tanğôlinj pi inj-nga dom.

⁶⁶ Mac gauc gêm sake?” Ma sêo yom ma sêsôm, “Inj mbac ndu manj.”

⁶⁷ Ma sêhê gasôp p i inj anğô andô, ma sênguluj amba ma sêpêtj inj. Ma lau ñatô sêtaj inj,

⁶⁸ ma sêsôm, “Am Mesaya, a? Am bu propet, dec sôm asê bu asa tap am?”

Pita sêc Yisu ahuc

(Mak 14:66-72; Luk 22:55-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Têtj têtj dinanj Pita ndöc andu dau ñamakê, ma awê akinj danj têtj inj gi, ma sôm, “Am ñgac nanj kêkuc Yisu Galili-nga whinj.”

⁷⁰ Magoc inj pa dau yêc ñac honj anğô-nga ma sôm, “Mba! Aô kayalê am nem yom ñahu dom.”

⁷¹ Goc inj sa gi kalhac gatam. Ma bawhê danj gêlic inj ma sôm têtj lau, “Inj ñgac dê, inj ñgac danj nanj kêkuc Yisu Nasaret-nga.”

⁷² Ma Pita pa dau tiyham ma sôm yom ñanğa, “Yom ñandô! Aô kayalê inj dom!”

⁷³ Ñasawa sauj ma lau nanj sêlhac dinanj, sêtêtj Pita si ma sêsôm, “Lau nanj sênguc inj, nanj si danj am! Yomandô! Am sôm yom ña awha nanj gi tap lau Galili-nga dinanj si sa.”

⁷⁴ Goc inj sôm, “Mba! A ô bu wasôm yom tasanj, nanj Anötö ndic aô. Aô kayalê inj dom andô!” Ma ñagahô dalec tanj.

⁷⁵ Dec Pita gauc gêm Yisu ndê yom bocdec, “Am oc sêc aô ahuc tidim tö, goc dalec oc tanj.” Goc inj kölhö sa awê gi, ma tanj dau ndu.

27

Sêwê Yisu têtj Pailot gi

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ Têtj bêbêc ganduc dabuñ-siga atu-tu ti lau bata Israel-nga honj si ñalôm pitigenj bu sêndic Yisu ndu.

² Goc sêsô inj amba dôñ, ma sêwê inj gi ma sêkêtj inj sip Pailot amba. Pailot inj Rom si gôlinjwaga nanj gêm gôlinj gameñ Judia-nga.

Judas kinj dau ndu

³ Têtj ndoc Judas gêlic gêtj dinanj, ma ngô bu sêsôm tidêtj bu sêndic Yisu ndu, nanj inj ñalôm ñawapac bu inj hoc inj asê. Goc inj kêtj mone silba 30 dinanj mbu têtj dabuñsiga atu-tu ti lau bata gi.

⁴ Ma inj sôm, “Aô gakôm so, bu aô gahoc ñgac gitêtj danj asê, ma oc sêkêc inj ndê dac sinj.” Ma ñac sêô inj awha ma sêsôm, “Tu sake-nga am sôm têtj yac? Am daôm nem ñawapac!”

⁵ Dec Judas kêbaliñ mone dau yêc lôm dabuñ ñamakê, ma sa gi kinj dau ndu.

6 Ma lau dabuṣiga dau sêsôm, “Dac hi mone dindec ahuc, ma yac bu dakêṅ sip apa da-ṅga yêc lôṃ dabuṅ, dec oc daso yomsu.”

7 Goc sêsôm yom tidôṅ bu sêkôc mone dau ma sênemlhi ṅgac pec lôṅ-ṅga ndê nom dan, ma sêṅyalin nom dau sa ti lau apa si ôṃ sêhō-ṅga.

8 Tu dinan-ṅga lau tēm dindec-ṅga sêsam gameṅ dau bu ‘Nom ti Dac.’

9 Bocdinaṅ yom nanṅ propet Jeremaya sôm, nanṅ dec ṅandô sa. Sêto yom dau yêc bocdec bu:

Lau Israel-ṅga sêkôc mone silba 30 nanṅ sêṅyalin sa ti inṅ ndê ṅaôli, nanṅ sa,

10 ma semlhi ṅgac pec lôṅ-ṅga ndê nom, tôm Pômdau kêṅ yatu aô. [Sek 11:12-13]

Pailot kêsu Yisu

(Mak 15:2-15; Luk 23:2-3, 18-25; Jon 18:29-19:16)

11 Sêkêṅ Yisu kalhac gôlinṅwaga Pailot aṅgô-ṅga, ma inṅ ndac Yisu, “Am lau Israel si Kij, a?” Ma Yisu ô yom ma sôm, “Tôm nanṅ am daôm sôm.”

12 Têṅ dinanṅ dabuṣiga atu-tu ma lau bata Israel-ṅga sêṅgôlinṅ yom pi inṅ, magoc inṅ ô ṅac si yom dom.

13 Goc Pailot ndac inṅ, “Am ṅgô yom nanṅ sêṅgôlinṅ pi am, me mba?”

14 Magoc Yisu ô yom nanṅ sêṅgôlinṅ pi inṅ, nanṅ danṅ dom. Ma tu dinanṅ-ṅga Pailot hêdaê ṅandô.

15 Tôm yala hoṅ, têtṅ ndoc lau Israel sêndê Mwasinṅ Pasowa-ṅga, nanṅ Pailot kêkuc lêṅ danṅ bocdec bu. Lau Israel-ṅga oc sêndac ṅgac gapocwalô-ṅga danṅ, dec inṅ oc êṅgapwêc inṅ su têtṅ ṅac.

16 Têtṅ ndoc dinanṅ ṅgac danṅ ndôc gapocwalô. Inṅ ndê ṅaê Barabas, ma lau hoṅ sêṅyalê bu inṅ ṅgac sac sambuc.

17 Goc Pailot ndac lau daêsam dinanṅ bu, “Mac atac whinṅ bu wahu asa sinṅ têtṅ mac? Barabas, me Yisu nanṅ sêsam bu Kilisi?”

18 Pailot kêyalê bu lau dabuṣiga dau sem lêmuṅ Yisu ṅambwa, ma tu dinanṅ-ṅga dec sêkêṅ Yisu têtṅ inṅ. Bocdinaṅ inṅ gauc gêm bu êṅgapwêc Yisu su.

19 Ma gêṅ danṅ tiyham. Têtṅ n doc Pailot ndôc inṅ ndê pôn êmatôc yom-ṅga, nanṅ inṅ ndê awhê kêṅ yom têtṅ inṅ bocdec bu, “Kôm gêṅ danṅ têtṅ ṅgac gitêtṅ dinanṅ dom, bu kwahic dec aô gayêc mbê pi inṅ, nanṅ kôm aneṅ ṅalôm ṅawapac ṅandô.”

20 Magoc dabuṣiga atu-tu ti lau bata sêli lau ṅalôm sa, ma sêndac Pailot bu hu Barabas sinṅ têtṅ ṅac, ma ndic Yisu ndu.

21 Dec Pailot ndac ṅac tiyham, “Mac atac whinṅ bu wahu ṅgac lu dec si asa sinṅ têtṅ mac?” Ma sêsôm, “Barabas!”

22 Goc inṅ ndac, “Bocdinaṅ aô wakôm sake têtṅ Yisu nanṅ sêsam bu Kilisi?” Ma ṅac hoṅ sêsôm bu, “Ndic inṅ pi a gicso dau ndi.”

23 Magoc Pailot ndac, “Tu sake-ṅga? Inṅ kôm giso bocke?” Tigeṅ ṅac sêmbwêc atu, “Ndic inṅ pi a gicso dau!”

24 Pailot kêyalê bu ṅac oc sêsôc inṅ ndê yom ṅapu dom, ma ṅac sêli dau sa ṅandô. Bocdinaṅ inṅ kôc bu, ma kêṅwasinṅ amba yêc ṅac hoṅ aṅgô-ṅga, ma sôm, “Gêṅ dec sip mac amam. Aô wawêkainṅ ṅgac dindec ndê dac ṅagêyô wawhinṅ mac dom.”

25 Ma lau hoṅ sêsôm, “Inṅ ndê dac ṅagêyô meṅ pi yac ti yac mba balêkoc.”

26 Goc Pailot kêṅgapwêc Barabas su têtṅ ṅac, ma kêṅ Yisu têtṅ inṅ ndê lau sinṅ-ṅga bu sêhi inṅ ṅamlic ṅandê, ma sêndic inṅ ndu pi a gicso dau.

Lau sinṅ-ṅga sêsu Yisu susu

(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)

²⁷ Pailot ndê lau siŋ-ŋga sêwê Yisu sêsa Pailot ndê andu ŋa-malac lôm si, goc sêta lau siŋ-ŋga hoŋ sêkac sa sêmen, ma sêŋgihi iŋ ahuc.

²⁸ Sêkôc iŋ ndê ŋakwê baliŋ su, ma sêkêŋ iŋ sôc ŋakwê kokoc baliŋ tôm kiŋ sêôsôc.

²⁹ Ma sêwhê wac kêm ma sêkêŋ iŋ uŋ gitôm suŋsuŋ. Ma sêkêŋ a dan iŋ gêm kôm yêc amba andô-ŋga gitôm kiŋ si tôte. Goc sêpôn haduc têt iŋ, ma sêsu iŋ susu ma sêsôm, “Ei! Datoc lau Israel si kiŋ dindec sa maŋ!”

³⁰ Sêhê gasôp pi iŋ, ma sêkôc a dau su yêc iŋ, ma sic iŋ pi ŋagôlôn tidim daêsam.

³¹ Sêsu iŋ susu pacndê, goc sêkac ŋakwê dinan su, ma sêkêŋ iŋ sôc dau ndê ŋakwê sa tiyham. Goc sêwê iŋ sêsa malac Jerusalem ŋamakê si, bu sêndic iŋ ndu pi a gicso dau.

Sic Yisu pi a gicso dau

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

³² Têt ndoc sêwê Yisu sêsa si, nan sêtap ŋgac apa dan sa, nan men akêŋ malac Sairin. Iŋ ndê ŋaê Saimon. Ma sêkac iŋ bu êmbalan Yisu ndê a gicso dau.

³³ Ma ŋac si e sêhêc asê gameŋ nan sêsam bu Golgota. (Ŋaê dau danem kwi bu ‘Gameŋ Ŋakêcyha-ŋga.’)

³⁴ Lau siŋ-ŋga sêkêŋ bu ŋamakic sip laclhu dan whiŋ wain, ma sêkêŋ têt Yisu nôm. Iŋ kêshê ma tec.

³⁵ Goc ŋac sic iŋ pi a gicso dau. Ma tiŋambu sêwhê iŋ ndê ŋakwê kôc, ma sêpuc gapoc bu sêlic asa oc kôc ŋakwê bocke.

³⁶ Pacndê su, goc sêndôc sic ma tatiŋ iŋ.

³⁷ Ma yom nan lau bata Israel-ŋga sêŋgôliŋ pi iŋ, nan sêto ma sêkêŋ kalhac a gicso dau ŋahô. Yom dau sôm bu, “Ŋgac dindec iŋ Yisu, lau Israel-ŋga si Kiŋ.”

³⁸ Têt bêt dinan ŋac sic ŋgac kaŋ lu sêpi a gicso dau sêwhiŋ Yisu, dan kêgalêŋ Yisu ndê andô-ŋga, ma dan kêgalêŋ gasê-ŋga.

³⁹ Lau nan sêŋsêlêŋ si sêmen sêndahiŋ ŋasu ma sêtaŋ bôlê Yisu.

⁴⁰ Ma sêsôm, “Am ŋgac nan sôm bu seŋ lôm dabuŋ su, ma kwê sa tiyham tôm bêt tôte. Am bu Anôtô ndê Atu, nan goc nem daôm si ma sip mwen!”

⁴¹ Ma ŋalêŋ tigen dinan dabuŋsiga atu-tu ti lau nan sêndôhôn yomsu ma lau bata seŋgec iŋ.

⁴² Ma sêsôm têt dau, “Iŋ gêm lau ŋatô sa, magoc gitôm dom bu nem dau sa! Iŋ lau Israel-ŋga si Kiŋ, a? Iŋ bu sip men akêŋ a gicso dau men, dec yac oc dakêŋ whiŋ iŋ.

⁴³ Iŋ kêŋ whiŋ Anôtô ma sam dau bu Anôtô ndê Atu. Anôtô bu tac whiŋ iŋ, dec oc nem iŋ si.”

⁴⁴ Ma ŋgac kaŋ lu nan sic iŋlu sêpi a gicso, nan sêsôm yom kaiŋ tigen dinan pi Yisu.

Yisu mbac ndu

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

⁴⁵ Têt ac kac lhu, ŋasec atu gêm gameŋ sambuc ahuc e agatu gitôm 3 kilok telha-ŋga.

⁴⁶ Ma têt 3 kilok Yisu mbwêc awaha atu, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” (Yom dau danem kwi bu ‘Aneŋ Anôtô, aneŋ Anôtô, tu sake-ŋga am hu aô siŋ?’)

⁴⁷ Lau nan sêlhac sêmpin, nan sêŋgô iŋ ŋapep dom ma sêsôm, “Iŋ ta Elaija.”

⁴⁸ Ma ŋgac dan kêti gi ma kêŋ sôwam dan sip wain ŋamakic, goc sô dôŋ pi a baliŋ dan, ma puc pi Yisu whasun bu iŋ nôm.

49 Ma lau ñatô sêsôm, “Hu inñ sinñ ma dalic. Elaija oc meñ nem inñ sa, me mba?”

50 Têñ dinanñ Yisu mbwêc awha atu tiyham, ma mbac ndu.

51 Têñ ndoc dinanñ po baliñ nanñ kêgalêñ lôm dabunñ ñalôm, nanñ dau kic gi lu, kalhac ñahô-ñga e gi têtñ ñapu-ñga. Ma tiyhô gêm ma hoc atu-tu daêsam popoc.

52 Ma sêhò sêhòc kôc, ma lau dabunñ daêsam nanñ sêmbac ndu su, nanñ sêtisa sêmbò tali tiyham.

53 Ñac sêsa akêñ sêhò sêmeñ, ma tinñambu têtñ ndoc Yisu tisa su, goc sêsôc malac dabunñ Jerusalem si, ma sêhoc dau asê têtñ lau daêsam sêlic.

54 Têñ ndoc ñgac bata sinñ-ñga ti inñ ndê lau nanñ sêyob Yisu sêmbò, nanñ sêlic tiyhô ti gêtñ honñ dinanñ, dec sêtôc dau atu, ma sêsôm, “Yomandô! Ñgac dec inñ Anôto Atu!”

55 Ma lauwhê daêsam sêlhac ahê ma sêlic gêtñ honñ dinanñ. Ñac lauwhê nanñ sêñkuc Yisu akêñ gameñ Galili-ñga sêmeñ, ma sem akin inñ.

56 Maria Magadala, ti Jems lu Joses dinda Maria, ma Sebedi nawhê (Jon lu Jems dinda) sêmbò sêwhinñ lauwhê dinanñ.

*Josep kêñ Yisu ndê ñamlanñ yêc hoc ñasunñ
(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)*

57 Lau nanñ sêñkuc Yisu, nanñ si danñ inñ ñgac ti lêlôm nanñ ndê ñaê Josep, ma inñ meñ akêñ malac Arimatiya. Têñ telha dinanñ,

58 inñ têtñ Pailot gi, ma ndac Yisu ndê ñamlanñ. Pailot gôlôc ma kêñ yom têtñ inñ ndê lau sinñ-ñga bu sêhu Yisu ndê ñamlanñ sinñ têtñ Josep.

59 Dec Josep sa gi, kôc Yisu ndê ñamlanñ ma kêpanñ si ña po ñawasi danñ.

60 Ma inñ kôc sa gi ma kêñ yêc inñ dau ndê sêhò, nanñ sêlêñ gwananñ su yêc hoc ñalôm. Ma Josep kêpi hoc atu danñ gi ndôc sê awha ahuc, goc kôlhô gi.

61 Têñ ndoc dinanñ Maria Magadala lu awhê danñ ñaê Maria, sêndôc sêhò ñamakê ma sêlic.

Lau sinñ-ñga sêyob sêhò

62 Sic Yisu pi a gicso dau têtñ bêc nanñ lau Israel sêmasanñ dau tu Sabat-ñga, ma têtñ ñagalanñsê dabunñsiga atu-tu ti lau Palêsai sêtêtñ Pailot si.

63 Ma sêsôm, “Ñgac atu. Yac gauc gêm yom danñ nanñ ñgac tasanñ dau sôm têtñ ndoc inñ mbo tali. Inñ sôm bu mbac ndu ma tinñambu bêc tō ñinñga inñ oc tisa tiyham.

64 Bocdinanñ ndic atu lau bu sêyob sêhò e bêc tō ñinñga su. Mboe inñ ndê ñgacsêñjomi oc sêmeñ ma sênem kanñ inñ ndê ñamlanñ, ma sêsôm têtñ lau bu inñ tisa su. Inñ kêsau lau ma sôm bu inñ Mesaya dau, magoc ñac bu sêkôm tasanñ dau, oc hóc gêlêc tasanñ nanñ inñ kôm ñamata-ñga, nanñ su.”

65 Goc Pailot sôm têtñ ñac, “Akôc lau sinñ-ñga sa andi, ma akêñ ñac sêyob sêhò ñanñga.”

66 Goc sêsa si ma sêsap hoc nanñ ti gatam sêhò-ñga, nanñ dôñ ñanñga ña a ñakwi bu lau danñ sêkac sa dom. Ma sêkêñ lau sinñ-ñga sêyob.

28

*Yisu tisa
(Mak 16:1-13; Luk 24:1-12)*

1 Bêc Sabat-ñga meñ gi su, ma têtñ wake ñabêc ñamata-ñga, Maria Magadala lu awhê danñ ñaê Maria sêti têtñ bêbêc ganduc ma sêsa si bu sêlic sêhò dau.

² Têñ ndoc dinañ tiyhô gêm atu, ma Pômdau ndê añjela dañ sip akêñ undambê meñ, ma kêpi hoc nañ ndöc sê awha ahuc, nañ su, goc pi gi ndöc ñahô.

³ Iñ ndê ñawasi pô gameñ gitôm sickac, ma iñ ndê ñakwê sêp sambuc.

⁴ Têñ ndoc lau siñ-ñga sêlic iñ, nañ sêtöc dau atu ma sêntitec. Ma ñac tagôlô ma sêhu dau sêyêc gitôm lau batê.

⁵ Ma añjela dau sôm têtñ awhê lu, “Atöc daôm dom. Aö kayalê bu amlu añsalê Yisu nañ sic iñ ndu pi a gicso dau.

⁶ Iñ mbo lec dom. Iñ tisa su tôm iñ sôm gwananñ su. Amenñ alic gameñ nañ sêkêtñ iñ yêc nañ.

⁷ Goc ambu andi ñagahô, ma asôm têtñ iñ ndê ñgacsêñomi bu iñ tisa akêñ lau batê-ñga su. Ma iñ oc muñ mac ndi mbo gameñ Galili-ñga. Yêc dindê mac oc alic iñ. Kwahic dec aö gahoc yom dindêc asê têtñ amlu, ma amlu añgô su.”

⁸ Têñ ndoc dinañ awhê lu dau sêlhö si bu sêkêtñ ñawaê dau têtñ Yisu ndê ñgacsêñomi. Inñlu si ti atac ñayham atu, magoc ñalôm lu-lu ma sêtöc dau. Sênti sêmbö señ,

⁹ ma ñagahô Yisu hoc dau asê têtñ inñlu ma hê mwalêc inñlu. Goc inñlu sêtigasuc iñ ma sêhu dau sêyêc nom. Ma sêkôc iñ sip gahi ma sêmpin iñ.

¹⁰ Goc Yisu sôm têtñ inñlu, “Atöc daôm dom. Andi ma asôm têtñ aneñ asidôwai honñ bu sêtêñ Galili sêndi, ma ñac oc sêlic aö yêc dindê.”

Lau siñ-ñga sêsôm Yisu tisa ñawaê

¹¹ Têtñ ndoc nañ awhê lu dinañ sêmbö señ, nañ lau siñ-ñga ñatô nañ sêyob sêhó dau, nañ sêmbu sêtêñ Jerusalem si. Ma sêkêtñ ñawaê têtñ dabuñsiga atu-tu, pi gêtñ honñ nañ sêlic.

¹² Goc lau dabuñsiga dau sêkac lau bata sa, ma sêmasañ yom pi gêtñ dau. Ñac semlhi lau siñ-ñga ña mone atu,

¹³ ma sêsôm têtñ ñac, “Mac asôm têtñ lau bu, ‘Têtñ ôbwêc yac ayêc bêc ayêc. Ma iñ ndê ñgacsêñomi sêmeñ, ma sem kanñ iñ ndê ñamlanñ.’

¹⁴ Ma Pailot bu ñgô bu mac ayêc bêc, dec yac oc amasanñ yom awhin iñ, bu mac atap matôc sa dom.”

¹⁵ Bocdinañ lau siñ-ñga sêkôc mone dau sa, ma sêkôm tôm lau bata Israel-ñga sêsôm têtñ ñac. Ma yom dau tiapa yêc lau Israel-ñga ñalôm, ma lau ñatô sêsôm e meñ têtñ kwahic dec.

Yisu hoc dau asê têtñ ñgacsêñomi

¹⁶ Têtñ ndoc dinañ ñgacsêñomi 11 sêsa sêtêñ lôc nañ yêc gameñ Galili-ñga si, gitôm Yisu sôm têtñ ñac muñ su.

¹⁷ Têtñ ndoc sêlic iñ, nañ sêpônñ haduc ma sêmpin iñ. Magoc ñac si lau ñatô atac lu-lu.

¹⁸ Goc Yisu tigasuc ñac ma sôm, “Anötö kêtñ ñaclai têtñ aö pi gêtñ undambê ti nom-ñga honñ.

¹⁹ Bocdinañ atêtñ gameñ honñ andi ma andôhônñ lau e sêñyalê aö ma sêkêtñ whin aö. Añku ñac anem Damba, Atu, ma Ñalau Dabuñ añgô.

²⁰ Ma andôhônñ ñac bu dañga wambu yom honñ nañ aö gac atu mac. Ma añyalê pi ñandô bu aö oc wambo wawhinñ mac ñapanñ, e nom ñatêñ pacndê.”

Mak ndê njawaê njayham Yom whê njawaê njayham dindéc sa-nga

Mak in Yisu ndê ngacsênjomi 12 si dan dom, magoc in tiatu yêc Jerusalem ma gêlic gêj hon nan Yisu kôm têj ndoc dinañ. Tinjambu Mak kêsêlêñ whin Pita têj ndoc Pita gêm mêtê, ma to njawaê njayham pi Yisu kêkuc mêtê nan Pita gêm. Lau natô gauc gêm bu yom nan Mak to yêc 14:51-52 nan hêganôn in dau. Tinjambu in gêm Pol lu Banabas sa tu inlu si gwelên-nga. Alic yom natô pi in yêc Apo 12:12, 25; 13:5, 13; 15:36-39, ma yêc Kol 4:10 ma 2 Tim 4:11.

Mak to yom daêsam pi gwelên nan Yisu kôm, magoc yom daêsam nan Yisu sôm tu bu êndôhôn lau-nga, nan in to dom.

*Jon kêmasañ Yisu ndê senj
(Mat 3:1-12; Luk 3:2-16)*

¹ Yom dindéc gic hu njawaê njayham pi Anötô ndê Atu Yisu Kilisi.

² Mun-nga, propet dan to yom nan Anötô sôm têj in ndê Atu bocdec bu:

Aö wakêñ anej ngac ahen-nga mun am. In oc êmasañ am nem senj. *[Mal 3:1]*

Ma propet Aisaya to Anötô ndê yom pi ngac ahen-nga dau bocdec bu:

³ Njmalac dan ta yom mbo gameñ sawa bocdec bu, 'Amasañ Pômdau ndê senj tisolop. Amasañ nem njalôm bu akôc in sa.' *[Ais 40:3]*

⁴ Yom dau njandô sa pi Jon, Ngac Kêku Lau-nga, nan tinjambu hóc asê ma gêm mêtê mbo gameñ sawa. In sôm têj lau bu sêlin sanju tu bu sêtôc asê bu sêkac si njalôm kwi ma sêhu mêtê sac sinj, dec Anötô oc suc njac si sac kwi.

⁵ Lau daêsam akêñ malac Jerusalem, ma akêñ malac hon yêc gameñ Judia-nga, sêsa sêtêñ Jon si. Njac sêhoc si sac asê, ma in kêku njac yêc Bu Jordan.

⁶ Jon sôc njakwê nan sêmasañ nj kamel njamlichu, ma kic pinjkap yêc in njampêbalê. Ma in gêj gêj bambalinj gitôm wakô ma lêp.

⁷ In gêm mêtê ma sôm têj lau bocdec bu, "Ngac dan oc menj ênjuc aö, nan ndê njac lai hóc gêlêc aö neñ su. Aö njac njambwa dec gitôm dom bu wati in ndê njac akinj nan pônj sic ma kêgapwêc in ndê atapa njawalô.

⁸ Aö kaku mac nj bu njambwa, tigenj in oc ênjuc mac nj Njalau Dabunj."

*Jon kêku Yisu
(Mat 3:13-17; Luk 3:21-22; Jon 1:32-34)*

⁹ Têj têm dinañ Yisu menj akêñ malac Nasaret yêc gameñ Galili-nga, ma hóc asê Jon. Ma Jon kêku in yêc Bu Jordan.

¹⁰ Têj ndoc Yisu pi akêñ bu menj, in gêlic undambê kac sa, ma Njalau Dabunj gêm balusi anjô, ma sip têj in menj.

¹¹ Goc awha dan sa akêñ undambê, nan sôm, "Aö Atunjgac atac whin-nga am. Aö gatisambuc am njandô."

*Sadanj kêsahê Yisu
(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)*

¹² Dinañ su, goc Njalau wê Yisu sa gameñ sawa gi, ma in mbo tawasê.

¹³ Tôm bêc 40 in mbo gameñ sawa, ma Sadanj kêsahê bu êntôm in. In mbo whinj bôc gameñ sawa-nga, ma anjela sem akinj inj.

Yisu gic hu in ndê gwelenj

¹⁴ Tinjambu †Herod kêkinj in ndê lau sinj-nga bu sêkôc Jon dônj, ma sêkênj in ndôc gapocwalô. Tênj têt dinanj Yisu gêm mêtê ma hoc Anötô ndê njawaê njayham asê têtj lau yêc gamej Galili-nga.

¹⁵ Inj sôm, “Têm nanj Anötô kêyalinj sa, nanj menj sa su. †Anötô ndê gôlinj menj kêpinj su. Bocdinanj anem nem njalôm kwî, ma akênj whinj Anötô ndê njawaê njayham.”

*Yisu mbwêc laurjgac hale tu sênjkc inj-nga
(Mat 4:18-22; Luk 5:1-11; Jon 1:35-42)*

¹⁶ Tênj bêc danj Yisu kêsêlênj mbo Bugictonj Galili njamakê, ma gêlic Saimon lu asi Andru. Injlu ngac lu sêkôc i-nga, ma sem gwelenj sêkênj wasanj sip bu sêmbo.

¹⁷ Ma Yisu sôm têtj injlu, “Amlu amenj anjkc aô, ma aô wakênj amlu ahê njamalac sêmenj sênjkc aô, tôm nanj kwahic dec amlu ahê i.”

¹⁸ Ma njagahô injlu sêtec si wasanj yêc, ma sênjkc inj.

¹⁹ Inj kêsêlênj njasawa sauñ, ma gêlic Sebedi ndê atu lu, Jems lu Jon. Sêndôc wanj danj ma sêmasanj si wasanj nanj kic.

²⁰ Yisu mbwêc injlu bu sêmenj sênjkc inj, goc sêhu damba Sebedi ti lau nanj sêkôm gwelenj sêwhinj inj, nanj sinj sêmbo wanj, ma sênjkc Yisu.

*Yisu kêdôhônj lau ma soc njalau sac yêc malac Kapenaom
(Luk 4:31-37)*

²¹ Yisu kôc lau hale dinanj ma sênjêlênj sêtênj malac Kapenaom si. Sêhóc asê têtj bêc Sabat-nga danj, ma Yisu sôc †lôm wê-nga gi, ma gic hu kêdôhônj lau.

²² Ma lau Kapenaom-nga sêhêdaê tu inj ndê yom-nga, bu inj kêdôhônj njac gitôm kêdôhônjwaga ti njac lai atu, hóc gêlêc lau Israel si †kêdôhônjwaga yomsu-nga honj su.

²³ Njgac danj ndôc lôm wê-nga dinanj, nanj njalau sac mbo inj ndê njalôm. Inj ta yom bocdec bu,

²⁴ “Ei! Yisu Nasaret-nga. Aô kayalê am, am ngac dabunj nanj Anötô kêkinj. Am bu kôm sake têtj yac? Am mwenj bu señ yac su, a?”

²⁵ Magoc Yisu hec yom njalau sac ma sôm, “Am mamarj ma hu inj sinj!”

²⁶ Goc njalau sac kêmwananj njgac dau ti njannga ma hu inj sinj ti mbwêc atu.

²⁷ Tu dinanj-nga lau honj sêhêdaê ma sêndac dandi, “Gênj bocke dec? Inj kêdôhônj yac njalênj wakuc ma ti njac lai atu. Ma inj kôc njac lai pi njalau sac whinj, bu inj kênj yatu njac, ma sêsôc inj ndê yom njapu.”

²⁸ Ma tinjambu lau sic minj yom pi gênj dau, e njagahô enj inj ndê waê gêm gamej Galili-nga honj ahuc.

*Yisu gêm lau gêm bac daêsam sa
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-43)*

²⁹ Njac sêhu lôm wê-nga dinanj sinj, ma Saimon lu Andru sêkôc Yisu, Jems ma Jon ma sêtênj injlu si andu si.

³⁰ Saimon ndê lawawê gêm bac lic njandê ma yêc andu dau njalôm, ma lau sêkênj njawaê têtj Yisu.

³¹ Bocdinanj Yisu têtj inj gi, kêm inj sip amba ma keñ inj sa. Ma gêm bac hu awê dau sinj, ma inj gêm akinj njac.

32 Têj telha dinan̄j têtj ndoc ac gi sip, nan̄j lau malac-nga sêhon̄j lau gêmbac daêsam ti lau nan̄j ñalau sac sêmba si ñalôm, ma sêkôc ñac sêtêtj Yisu sêmen̄j.*

33 Lau malac-nga hon̄j sêkac dau sa, sêmba andu dau ñamakê.

34 Ma Yisu gêm lau ti gêmbac tidau-tidau daêsam dinan̄j sa, ma soc ñalau sac daêsam su yêc lau. Tigen̄j in̄j kêtj yao ñalau sac bu sêsôm in̄j asê dom, ñahu bu ñac sêñyalê bu in̄j †Mesaya dau.

*Yisu hu malac Kapenaom sin̄j
(Luk 4:42-44)*

35 Têj ñagalan̄sê ac pi men̄j su dom ma Yisu tisa ma hu malac dau sin̄j. In̄j sa gi bu mbo tawasê ma ten̄j mbec.

36 Saimon ma lau ñatô nan̄j sêwhin̄j in̄j, nan̄j sêsa si bu sêñsalê in̄j.

37 Ma têtj ndoc sêtap in̄j sa, nan̄j sêsôm têtj in̄j bu, “Lau hon̄j sêñsalê am.”

38 Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Aô oc wambo malac tigen̄j dinan̄j dom. Dalhõ datêtj malac nan̄j sêyêc gamen̄j ñamakê-nga dandi, bu wanem mêtê wambo dinan̄j. Tu gwelen̄j dinan̄j-nga dec aô gamen̄j.”

39 Ma tin̄jambu in̄j kêsêlêtj golom-golom malac hon̄j yêc gamen̄j Galili-nga. In̄j gêm mêtê mbo lau si lôm wê-nga, ma soc ñalau sac daêsam su yêc lau.

*Yisu kôm ñgac ti gêmbac leprasi ñayham sa
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)*

40 Têj bêc dan̄j, ñgac ti gêmbac †leprasi dan̄j têtj Yisu gi. In̄j pôn̄j haduc ma ten̄j Yisu bu nem in̄j sa. In̄j sôm, “Am bu tac whin̄j, dec gitôm bu am oc kôm aô ñamlic ñawasi sa.”

41 Yisu tawalô in̄j, dec kêmatôc amba sa gi ma kêmasec in̄j, ma sôm, “Aô atac whin̄j, dec wasôm têtj am bu ñamlic ñawasi sa.”

42 Ma ñagahô en̄j gêmbac dau hu in̄j sin̄j, ma in̄j ndê ñamlic ñawasi sa.

43-44 Goc Yisu kêkin̄j in̄j têtj †dabuñ-siga gi, ma sôm ti ñan̄ga têtj in̄j, “Am ñgô! Gêj nan̄j kwahic dec hóc asê am, nan̄j sôm asê têtj lau dan̄j dom. Tigen̄j têtj dabuñsiga ndi, ma tôc daôm têtj in̄j bu lic bu am nem ñamlic ñawasi sa su. Ma kêtj da tu am ñamlic ñawasi sa-nga tòm yomsu nan̄j Moses kêtj têtj yac. Ma ñalêtj dinan̄j lau hon̄j oc sêñyalê bu am ñamlic ñayham sa.”

45 Ma ñgac dau sa gi ma gic min̄j pi gêj dau e yom dau tiapa. Tu dinan̄j-nga lau hon̄j takwê Yisu, dec in̄j tec bu sôc malac dan̄j yêc lhu. In̄j mbo gamen̄j ñamakê-nga, magoc lau akêtj gamen̄j hon̄j sêwê sêtêtj in̄j si ñapan̄j.

2

*Yisu kôm ñgac bôlin̄j dan̄j ñayham sa
(Mat 9:1-8; Luk 5:18-26)*

1 Bêc ñatô gin̄ga su, goc Yisu sôc malac Kapenaom tiyham. Ma lau malac-nga sêngô ñawae bu in̄j mbu men̄j ndôc andu dan̄j.

2 Goc lau daêsam sêkac dau sa, ma Yisu gêm mêtê ñac. Lau daêsam andô sêkac sa e ñasawa mba yêc andu ñalôm ma yêc ñasactô bocdinan̄j.

3 Ma laun̄gac hale sêmbalan̄j ñgac bôlin̄j dan̄j yêc sac dan̄j sêmen̄j, ma bu sêtêtj Yisu sêndi.

* 1:32: Lau Israel si yomsu Sabat-nga gic yao lau bu sêñsêlêtj sen̄j balin̄j me sêkôm gwelen̄j têtj bêc Sabat-nga dom. Magoc bêc Sabat-nga ña-yao pacndê têtj ndoc ac gi sip. Tu dinan̄j-nga dec lau sêhôn̄j e ac gi sip su, goc sêkôc si lau gêmbac sêtêtj Yisu si.

4 Magoc lau daêsam dinaŋ sem gameŋ ahuc, ma tu dinaŋ-ŋga dec ŋac sêpi andu ŋapoc lôlôc si, ma sêkac poc sa ma sêmasaŋ ŋalasê danj yêc gameŋ naŋ Yisu kalhac, naŋ ŋahô-ŋga. Goc sêŋwhaŋ sac ti ŋgac bôliŋ sip têtj Yisu gi.

5 Yisu gêlic gêŋ dinaŋ ma kêyalê bu ŋac sêkêŋ whiŋ iŋ, goc sôm têtj ŋgac bôliŋ, “Aneŋ balê, kwahic dec aô wasuc am nem sac kwi.”

6 Têtj ndoc dinaŋ kêdôhônŋwaga yomso-ŋga ŋatô sêndöc andu dau. Sêŋgô Yisu ndê yom dau, ma gauc gêm yêc ŋac si ŋalôm,

7 “Anötö tigeŋ gitôm bu suc sac kwi. Ma bocke ŋgac dindê sôm yom kainj dinaŋ? Iŋ ndê yom sac sambuc.”

8 Yisu kêyalê ŋagahô bu ŋac gauc gêm yom bocdinaŋ, dec iŋ sôm têtj ŋac, “Tu sake-ŋga mac gauc gêm yom bocdinaŋ?

9 Mac akêŋ whiŋ dom bu aneŋ ŋaclai yêc bu wasôm têtj ŋgac bôliŋ dindec bu wasuc iŋ ndê sac kwi. Bocdinaŋ aô wasôm têtj iŋ, ‘Tisa, kôc nem mbô sa ma êmsêlêŋ.’

10 Ma têtj têtj mac alic aneŋ yom dau ŋandô sa, dec aŋyalê bu Anötö kêŋ ŋaclai têtj †Ŋamalac ndê Atu yêc nom, bu suc ŋamalac si sac kwi whiŋ.” Goc Yisu sôm têtj ŋgac bôliŋ,

11 “Aô wasôm têtj am bu tisa, kôc nem mbô sa, ma lhô têtj nem andu ndi.”

12 Ma ŋgac dau tisa yêc lau hoŋ aŋgô-ŋga, kôc ndê mbô sa ma kôlhô gi. Gêŋ dau kôm lau hoŋ sêhêdaê ŋandô. Sêmpiŋ Anötö ma sêsôm, “Gêŋ kainj dindec, yac alic danj su dom.”

Yisu kêgalêm Liwai bu êŋkuc iŋ

(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

13 Tiŋambu Yisu sa gi mbo bugictoŋ ŋamakê tiyham. Lau daêsam sêsa si sêŋkuc iŋ, ma iŋ kêdôhônŋ ŋac.

14 Ma tiŋambu iŋ kêsêlêŋ gi e gêlic †Liwai, Alpayas ndê atuŋgac ndöc ndê mala kôc takis-ŋga. Goc Yisu sôm têtj iŋ, “Êmkuc aô.” Ma Liwai tisa ma kêkuc iŋ.

15 Têtj bêc danj Yisu ti iŋ ndê ŋgacsêŋomi seŋ gêŋ sêndöc Liwai ndê andu. Ma lau sêkôc takis-ŋga ma lau daêsam naŋ lau bata Israel-ŋga sêsam bu lau sac naŋ sêndöc sêwhiŋ ŋac, bu lau kainj dinaŋ sêŋkuc Yisu tôm bêc hoŋ.

16 Ma lau †Palêsai si kêdôhônŋwaga yomso-ŋga ŋatô sêlic bu Yisu gêŋ gêŋ ndöc whiŋ lau takis-ŋga ti lau sac dinaŋ. Goc sêsôm têtj iŋ ndê ŋgac-sêŋomi, “Tu sake-ŋga iŋ gêŋ gêŋ whiŋ lau takis-ŋga ti lau sac?”

17 Yisu ŋgô yom dau, ma sôm têtj ŋac, “Lau naŋ sêlic dau bu gêm bac mba, naŋ oc sêŋsalê dokta dom, magoc lau ti gêm bac oc sêŋsalê dokta. Aô gameŋ bu waŋgalêm lau naŋ sêlic dau bu lau gitêŋ, naŋ sa dom, aô gameŋ bu waŋgalêm lau sac sa.”

Yao gêŋ danaŋ-ŋga-ŋga

(Mat 9:14-15; Luk 5:33-35)

18 Jon, ŋgac Kêku Lau-ŋga ndê †sêŋomi ti lau Palêsai sêkêŋ bêc ŋatô bu sêneŋ gêŋ dom tu gauc nem Anötö-ŋga, magoc Yisu ndê ŋgacsêŋomi sêkôm dom. Ma lau ŋatô sêmeŋ ma sêndac Yisu bocdec bu, “Tu sake-ŋga Jon ndê sêŋomi ma lau Palêsai si sêŋomi siêhu gêŋ danaŋ-ŋga siŋ tu gauc nem Anötö-ŋga, magoc am nem ŋgacsêŋomi sêkôm dom?”

19 Goc Yisu sôm têtj ŋac, “ŋgac nem awhê-ŋga danj bu êŋgalêm lau sa sêmbô sêwhiŋ iŋ bu sêneŋ mwasin nem awhê-ŋga, dec oc tôm dom bu sêhu gêŋ

daner-nga sinj têtj ndoc ngac dau mbo whinj ñac. Njalêj tigenj kwahic dec aö gambo gawhinj anej ngacsêjomi ma oc tòm dom bu sêhu gêj daner-nga sinj.

²⁰ Tigenj ndoc oc menj nanj lau oc sêkôc aö su yêc ñac, ma têtj ndoc dinanj ñac oc ñalôm ñawapac, ma sêjkc lêtj dahu gêj daner-nga sinj-nga.”

*Yisu ndê yom gitôm gêj wakuc
(Mat 9:16-17; Luk 5:36-39)*

²¹ Ma Yisu sôm, “Yac dasi po wakuc pi ñakwê akwa nanj kic, nanj dom. Bu po wakuc oc hôc ñakwê akwa kic, ma gêj dau oc tisac sambuc.

²² Ma têtj ndoc lau s êmasanj wain wakuc, nanj sêkêc sip bôc ñamlic wain-nga akwa dom. Mba! Ñac bu sêkôm, goc wain wakuc oc hôc ñamlic akwa kôc ma wê sa ninja. Ma bôc ñamlic oc tisac bocdinañ. Wain wakuc dakêc sip bôc ñamlic wakuc.”

*Yisu inj Pômdau bêc Sabat-nga
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)*

²³ Têtj bêc Sabat-nga danj Yisu ti ndê ñgacsêjomi sêjsêlêj sêmbo lôcwaha danj nanj gic ôm wit-nga danj kic. Ma inj ndê ñgacsêjomi sêkôc wit ñandô ñatô bu sênerj.

²⁴ Ma lau Palêσαι ñatô sêlic gêj dau ma sêsôm têtj inj, “Lic gêj nanj am nem ñgacsêjomi sêkôm. Tu sake-nga ñac sêkôm gwelenj nanj yac neñ yomsu gic yao bu dakôm têtj bêc Sabat-nga dom?”

²⁵⁻²⁶ Yisu ô ñac si yom ma sôm, “Gauc nem yom nanj sêto pi gêj nanj Kinj Dawid kôm. Mac asam su, me? Têtj ndoc nanj Abiata inj ñdabuñsiga ñamata-nga, nanj Dawid ti lau nanj sêwhinj inj, nanj sêpônâ dau ma gêj yô ñac. Goc Dawid sôc Anötö ndê andu gi, ma gêj bolom dabuñ nanj lau sêkêj ti da, nanj Moses kêtj yao bu lau dabuñsiga tawasê oc sênerj. Ma inj kêtj têtj lau nanj sêmbo sêwhinj inj, ma ñac señ. Magoc lau danj sêjgôlinj yom pi Dawid ma sêsôm bu inj kêgili yomsu lec dom.”

²⁷ Ma Yisu gic têtj yom ma sôm, “Bocdinañ akôc gauc ñapep pi yomsu. Anötö kêtj bêc Sabat-nga bu nem ñamalac sa. Inj kêtj ñamalac tu bêc Sabat-nga dom.

²⁸ Ñamalac ndê Atu inj gêj honj ñadau, ma inj Pômdau Sabat-nga whinj.”

3

*Yisu kôm ngac amba balê ñayham sa têtj bêc Sabat-nga
(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)*

¹ Têtj bêc danj tiyham Yisu sôc lôm wê-nga gi. Ma ngac amba tibalê danj ndôc.

² Palêσαι ñatô sêjsalê yom bu sêjgôlinj pi Yisu, dec sêtij inj ñapep bu mboe inj oc kôm ngac dau ñayham sa têtj bêc Sabat-nga, dec ñac oc sêsôm bu inj kêgili yomsu Sabat-nga.

³ Yisu sôm têtj ngac nanj amba tibalê, “Tisa, ma lhac ñalhu whinj aö.”

⁴ Dec inj ndac lau honj bocdec bu, “Gêj bocke oc êñgili yomsu Sabat-nga? Dakôm ñayham têtj lau, me dakôm sac têtj lau? Danem ñamalac sa, me datec ñac sêmbac ndu?” Magoc ñac honj sem dôj.

⁵ Inj tahê ñac ma tac ñandê sa, ma ñalôm ñawapac tu ñac si ñalôm ñadandi-nga. Goc inj sôm têtj ngac dau, “Êmatôc amam.” Ma ngac dau kêmâtôc amba, ma amba dau ñayham sa tiyham.

⁶ Têj dinan lau Palêsai sêhu lôm wê-nga dau sin ma sêsa si. Ma nac sêndöc sêwhin lau Israel-nga nan tac whin Herod ma lau Rom-nga si gôlin, ma nac hon sêkôc gauc pi lêj sêndic Yisu ndu-nga.

*Yisu kêdôhôn lau ma kôm gêmbac nayham sa
(Luk 6:17-19)*

⁷ Yisu ti ndê ngacsêjomi sêtêj bugicton si, ma lau daêsam sêjkuc nac. Nac lau akêj gamen Galili-nga ma gamen Judia-nga,

⁸ ma akêj malac Jerusalem ma akêj gamen Judia ma Idumia-nga ma akêj Bu Jordan nadanja, ma akêj malac Taya ma Saidon njagamen. Lau daêsam dinan sêngô njawê pi gêj nan Yisu kôm, dec sêsa sêtêj in si.

⁹ Yisu gêlic lau ton atu nan bu sêngapin in sa, dec sôm têtj ndê ngacsêjomi bu sêmasan wan saun dan tu in pi ndi ndöc-nga.

¹⁰ In sôm yom dinan njahu bu in kôm lau gêmbac daêsam nayham sa su e lau daêsam ti gêmbac sêkôm mwasac bu sêmasec in.

¹¹ Ma têtj ndoc lau ti njalau sac sêlic in, nan sêhu dau sêyêc in angô-nga, ma njalau dau sêmbwêc yom asê bocdec bu, “Am Anötö ndê Atu.”

¹² Tigerj Yisu kêtj gic yao nanja bu sêsôm in njahu asê dom.

*Yisu kêyalin ngacsêjomi 12 sa
(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)*

¹³ Tinambu Yisu pi lôc dan gi ma mbwêc lau nan in atac whin, nan sêtêj in sêmej.

¹⁴ Goc in kêyalin nac si lau 12 sa, ma sam nac bu †Aposel, bu nac oc sêmbö sêwhin in, ma in oc kêtj nac sêsa sêndi bu sênem mêtê.

¹⁵ Ma in kêtj najlai têtj nac bu sêsoc njalau sac su.

¹⁶ Aposel 12 nan Yisu kêyalin nac sa, nan bocdec: Saimon (nan in sam bu Pita),

¹⁷ Jems lu Jon (Sebedi ndê atu lu nan Yisu sam bu ‘wapap atui’),

¹⁸ Andru, Pilip, Batolomeas, Matyu, Tomas, Jems (Alpayas ndê atu), Tadaus, Saimon (nan sêsam bu ‘Ngac †Selot’),

¹⁹ ma Judas Iskeriot, ngac nan tinambu hoc Yisu asê.

Lau sêngihi Yisu ahuc napan

²⁰ Yisu sôc andu dan gi, magoc lau ton atu sêsap in dôj napan e njasawa mba bu in ti ndê ngac-sêjomi sêne jêj.

²¹ Gêj dau njawê tap Yisu dinda ti asii sa, dec nac sêsôm, “In ndê gauc tisac.” Bocdinan dec sêtêj in si bu sêkôc in sa ndi.

*Yisu ndê najlai njahu
(Mat 12:22-32; Luk 11:14-22)*

²² Têtj têm dinan kêdôhônjwaga yomsu-nga njatô sêmej akêj Jerusalem ma sêngôlin yom pi Yisu bocdec bu, “Njalau sac si njadau †Belsebal gêm gôlin in, ma kêtj najlai têtj in bu soc njalau sac su.”

²³ Goc Yisu mbwêc nac sêtigasac in, ma ô nac si yom njahu yom gôlin dan bocdec bu, “Bocke ma Sadan oc soc Sadan?”

²⁴ Gôlinjwaga dan ndê lau bu sêkêtj kisa dau, dec in ndê gôlin oc pacndê.

²⁵ Ma gôlôwac dan bu sêwhê dau kôc, dec oc sêlhac nanja dom.

²⁶ Ma Sadan bu kêtj kisa têtj dau ma whê dau kôc, dec in oc lhac nanja dom, in ndê najlai oc pacndê.

²⁷ Anğô! Sadan in gitôm ngac ti licwalô atu, ma yac bu dasôc ngac ti licwalô atu dan ndê andu bu tanğaho in ndê gên, nan gên namata-nga dasô in dôñ, goc tanğaho in ndê gên.

²⁸ “Yomandô aô wasôm têt mac. Namalac nan kac ndê ñalôm kwi ma hu ndê sac sin, nan Anötö oc suc in ndê sac ti yom sac-sac hoñ kwi.

²⁹ Tigen namalac dan bu sôm yom sac pi Njalau Dabuñ, nan Anötö oc suc in ndê sac kwi dom andô. In kôm gên sac sambuc, ma in ndê giso oc yêc ñapan.”

³⁰ Yom hoñ dinan Yisu sôm, ñahu bu ñac sêsôm bu ñalau sac dan mbo in ñalôm.

Yisu dinda ti asii

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Têt têt dinan Yisu dinda ti ndê asii sêhôt asê andu dau. Sêlhac awê ma sêñkin namalac dan sôt gi bu kôc in sa sa meñ.

³² Lau daêsam nan sêndôc sêñgihi Yisu ahuc, nan sêsôm têt in bu, “Am dinam ti nem asimi dec sêmeñ sêlhac awê ma sêndac am.”

³³ Goc in ndac ñac, “Aneñ dinan ti asin nan asa?”

³⁴ Ma in tahê lau nan sêndôc sêñgihi in ahuc, ma sôm, “Aneñ dinan ti asin dau dindec.

³⁵ Bu lau nan danğa wambu Anötö ndê yom, nan ñac sêti aô asin ti lhuñwêi ma dinan.”

4

Yom gôlin pi ngac kêbalip wit ñawhê

(Mat 13:1-12; Luk 8:4-8)

¹ Tinambu Yisu sa gi mbo bugicton namakê, ma gic hu kêdôhôn lau tiyham. Ma lau sêwê-sêwê sêmeñ e ti ton atu andô. Tu dinan-nga in pi wan dan gi poc bugicton kêpin baô, ma lau daêsam dinan sêlhac baô.

² Yisu sôm yom gôlin daêsam bu êndôhôn lau dinan. In sôm yom gôlin dan têt ñac bocdec bu,

³ “Anğô! Ngac dan sa gi bu êmbalip wit ñawhê yêc in ndê ôm.

⁴ Têt ndoc in kêbalip gên dau, nan ñawhê ñatô sêpeñ sêsip señ, ma mbac sêsip sêmeñ ma señ su.

⁵ Ma ñawhê ñatô sêpeñ sêsip gameñ hoc-hoc, nan nom ñagec sac hoc ñahô ñambwa. Ñawhê dau sêsip nom ñalôm gacgeñ si dom, dec sêpo sêpi sêmeñ ñagahô.

⁶ Tigen tinambu ac pec ñagatôm ma gêm bôlin. Nahu bu nom ñayham mba tu ñawakac sip ndi-nga.

⁷ Ma wit ñawhê ñatô sêpeñ sêsip kwan ti ñakwa ñalôm, ma kwan lu wit sêpi sêwhin dau e kwan yan wit ndu ma gêm ñandô dan dom.

⁸ Ma wit ñawhê ñatô sêpeñ sêsip nom ñayham, ma tinambu sem ñandô daêsam, ñatô sem ñandô 30, ñatô sem ñandô 60, ma ñatô sem ñandô 100.”

⁹ Goc Yisu sôm, “Asa bu danğa-sun yêc, nan ngô aneñ yom.”

Yisu whê yom gôlin wit ñawhê-nga ñahu sa

(Mat 13:10-23; Luk 8:9-15)

¹⁰ Tinambu lau daêsam sêmbo dom, ma lau nan sêmbo sêwhin Yisu, ti ngacsêñomi 12 sêndac Yisu pi yom gôlin dau ñahu.

11 Ma in̄ whê sa têt̄n̄ ñac bocdec bu, “Anötö ndê gôlin̄ ñalêñ ñahu sip ñalôm gi. In̄ këyalin̄ mac sa bu anyalê ñahu dau, magoc lau nan̄ sêmbô Anötö ndê gôlin̄ ñalôm dom, nan̄ wasôm yom têt̄n̄ ñac ña yom gôlin̄ ñambwa.

12 Aisaya to yom pi lau kain̄ dinan̄, nan̄ yêc bocdec bu:

Ñac sêlic gêt̄n̄ nan̄ aô gakôm, nan̄ ñapan̄, magoc ñac si gauc sa dom. Ma ñac sêngô aney yom ñapan̄, magoc sênyalê ñahu dom.

Ñac bu sênyalê, dec oc tôm bu sênem dau kwi, ma Anötö oc suc ñac si sac kwi.”

[Ais 6:9-10]

13 Goc Yisu sôm têt̄n̄ ñac, “Bocke dec mac anyalê yom gôlin̄ dinan̄ ñahu dom? Bocdinan̄ ñalêñ bocke mac oc anyalê yom gôlin̄ ñatô ñahu?

14 An̄gô! Yom pi ñgac nan̄ kêbalip wit ñawhê, nan̄ hêganôn̄ ñgac nan̄ hoc Anötö ndê yom asê.

15 Ma yom pi wit ñawhê nan̄ sêpeñ sêsip señ, nan̄ hêganôn̄ lau nan̄ sêngô Anötö ndê yom, magoc ñgahô Sadan̄ meñ ma kêgaho yom dau su yêc ñac si ñalôm.

16 Ma wit ñawhê nan̄ sêpeñ sêsip gameñ hoc-hoc, nan̄ hêganôn̄ lau nan̄ sêngô A nôtö ndê yom ma sêkôc sa ñgahô ti atac ñayham.

17 Tigeñ tôm wit nan̄ ñawakac mbasi, nan̄ lau dau sêlhac ñasawa balin̄ dom. Têt̄n̄ ndoc sêtap ñawapac sa, me lau sêkêñ kisa ñac tu Anötö ndê yom-ñga, nan̄ sêhu si sêkêñ whin̄ sin̄ ñgahô en̄.

18 Ma wit ñawhê nan̄ sêpeñ sêsip kwan̄ ti ñakwa ñalôm, nan̄ hêganôn̄ lau nan̄ sêngô Anötö ndê yom,

19 tigeñ sêhêgo dau pi gêt̄n̄ nom-ñga kêlêc, ma lêt̄n̄ atac whin̄ mone ti wapa nom-ñga hê ñac si gauc ñapan̄ e kôm Anötö ndê yom ahuc, ma ñandô mbasi.

20 Ma wit ñawhê nan̄ sêpeñ sêsip nom ñayham, ma sem ñandô 30, me 60, me 100, nan̄ hêganôn̄ lau nan̄ sêngô Anötö ndê yom, sêkôc sa e tidôn̄, ma sem ñandô daêsam.”

Dasin̄ lam ñawê kwi dom (Luk 8:16-18)

21 Ma Yisu sôm têt̄n̄ ñac, “Lam in̄ gêt̄n̄ pô gameñ-ñga, ma bocdinan̄ yac tan̄gatôc ña suc ahuc me dasin̄ kwi sôc sasac ñapu dom. Mba! Tan̄kin̄ êñgalêñ ñalhu bu ñawê pô gameñ.

22 Ma ñalêñ tigeñ, yom nan̄ yêc sin̄ dau me ñahu sip ñalôm gi, nan̄ oc meñ sa tiawê.

23 Asa nan̄ dangasur̄ bu yêc, nan̄ ñgô.”

24 Ma in̄ gic têku yom ma sôm, “Akôc gauc ñapep pi Anötö ndê yom nan̄ mac an̄gô. Mac bu atac whin̄ bu anyalê ñahu, dec Anötö oc kêt̄n̄ gauc têt̄n̄ mac, ma in̄ oc kôm mac nem gauc êñsôwec tiatu.

25 Bu asa nan̄ kôc Anötö ndê yom sa sip ndê ñalôm e tidôn̄, nan̄ Anötö oc kêt̄n̄ gauc têt̄n̄ in̄ êñlêc. Magoc asa nan̄ kôc sa tidôn̄ dom, nan̄ Anötö oc kôc in̄ ndê yom hon̄ su yêc in̄.”

Yom gôlin̄ pi gêt̄n̄ ñawhê nan̄ po pi meñ

26 Ma Yisu sôm, “Ñalêñ nan̄ Anötö ndê gôlin̄ kêsôwec, nan̄ gitôm gêt̄n̄ ñawhê nan̄ ñamalac dan̄ sô sip ndê ôm.

27 Ma tin̄ambu in̄ yêc bêt̄c ôbwêc ma tisa têt̄n̄ acsalô, ma ñawhê dau po pi meñ. Magoc ñamalac dau këyalê ñalêñ dom.

28 Têt̄n̄ ñamata-ñga ñawhê dau hôt̄ nom kôc ma ñagatôm pi meñ, malô goc ñamlha sa ma tin̄ambu gêm ñandô.

²⁹ Magoc têtj ndoc gêtj ñandô dau tilôwê inj oc ndic su, bu bêc sêhoj gêtj ñandô sa-nga meñ sa.”

*Yom gôlij pi gêtj ñawhê sauñ
(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)*

³⁰ Ma Yisu sôm, “Aô wasôm yom gôlij bocke tu bu wawhê ñalêñ nanj Anötö ndê gôlij kêsôwec, nanj sa? Aô wanem dôhônj pi gêtj sake bu wawhê sa?”

³¹ Anötö ndê gôlij gitôm gêtj ñawhê sauñ andô danj nanj dasô sip nom, gitôm a soc ñawhê.

³² Gêtj dau gêtj sauñ andô, tigerj yac bu dasô sip nom ndi, dec oc po tiatu e hôc gêlêc gêtj ôm-nga honj su. Ma ñasañgac oc sêhê baliñ e mbac lolôc-nga sêmeñ sêhê si ñaic yêc ayuñ ñayham dau.”

³³ Yom gôlij kainj dinanj Yisu sôm têtj lau ñapanj. Inj kêdôhônj ñac tôm ñac si gauc.

³⁴ Yom honj nanj inj sôm têtj ñac, nanj inj sôm ña yom gôlij. Ma têtj têtj nanj inj ti ndê ñgacsêñomi sêmbo tawasê, nanj inj whê gêtj honj sa têtj ñac.

*Yisu kôm bu ñamponj timalô
(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)*

³⁵ Têtj acsalô dinanj kêpiñ bu ñasac sa, nanj Yisu sôm têtj inj ndê ñgacsêñomi, “Yac dalhö, dapi bugictonj ñadanja dandi.”

³⁶ Goc sêhu lau tonj atu dinanj sinj ma sêkôc Yisu whinj ñac sêpi wanj danj ma sêlhö si. Ma wanj ñatô sêlac sêwhinj.

³⁷ Sêlac si ma mbu puc atu ma gêli bu ñamponj sa gic sip wanj e kêpiñ bu wanj pac.

³⁸ Magoc Yisu terj gwalim ma yêc bêc yêc wanju-nga. ñgacsêñomi sêhu inj sa, ma sêsôm têtj inj, “Kêdôhônjwaga, bocke? Am hêgo daôm dom bu yac oc dandinanj, a?”

³⁹ Goc inj tisa, ma sôm yom ñanja têtj mbu ti bu ñamponj bocdec bu, “Nanj gitôm! Timalô!” Goc mbu timalô ma gameñ ñanjen sa.

⁴⁰ Ma inj sôm têtj ñac bu, “Tu sake-nga mac atôc daôm kêlêc? Bocke? Mac akêñ whinj aô dom, a?”

⁴¹ Magoc ñac sêsô ti sêtôc dau ñandô ma sêndac dandi, “Inj asa dec? Gêtj honj sêsôc inj ndê yom ñapu, ma mbu ti bu ñamponj sêwhinj!”

5

*Yisu kôm ñgac ti ñalau sac ñayham sa
(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)*

¹ Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêhóc asê Bugictonj Galili-nga ñadanja têtj gameñ ac pi-nga, ma sêsôc baô yêc lau Gerasa-nga si gameñ.

² Sêpi baô si, ma ñgac danj nanj ñalau sac mbo inj ndê ñalôm, nanj sa akêñ ôm sêhò-nga ma têtj Yisu gi.

³ Inj ñgac dau êlêmé ndöc ôm sêhò-nga, ma têtj daêsam lau sêñsahê bu sêsô inj dôñ ña wac me ña sen, magoc gitôm dom.

⁴ Têtj daêsam sêsô inj amba ti gahi dôñ ña sen, magoc inj hê sen kic ma senj gapocwalô gahi-nga su. Lau danj sêtôm dom bu sêkôm inj timalô.

⁵ Têtj acsalô ti ôbwêc, inj mbo ôm sêhò-nga ti gameñ ñabaô, ma tanj asê ma kôc hoc ma tuc-tuc dau ñamlic tisac.

⁶ Têtj têtj dinanj inj gêlic Yisu kalhac ahê, goc kêtj gi ma pônj haduc yêc inj anjô-nga.

7-8 Ma Yisu sôm têḡ in, “Ḥalau sac, am hu ḡgac dinan siḡ.” Dec ḡalau dau mbwêc atu ma sôm, “Yisu, Anötö Ḥaclai ti Ḥawasi Ḥadau ndê Atu, am bu kôm sake têḡ aô? Tu Anötö ndê ḡaê-ḡga, aô waterḡ am bu kôm aô ḡayom dom.”

9 Goc Yisu ndac in, “Am nem ḡaê asa?” Ma ḡalau sac ô yom ma sôm, “Aneḡ ḡaê ‘Toḡ Atu,’ bu yac ḡalau daêsam.”

10 Ma ḡalau dau teḡ Yisu tidim daêsam, bu soc ḡac su yêc gameḡ dinan dom.

11 Têḡ têm dinan bôc toḡ atu seḡ ḡêḡ sêmbô lôc ḡapu yêc gameḡ dinan.

12 Goc ḡalau sac sêteḡ Yisu ma sêsôm, “Êmkiḡ yac atêḡ bôc dindê andi, bu yac asôc bôc si ḡalôm.”

13 Yisu gôlôc goc ḡalau sac sêhu ḡgac dinan siḡ, ma sêsôc bôc ḡalôm si. Goc bôc hoḡ sênti si e sêsip salic sac, ma sêsip bugicton e bu kô ḡac sêmbac ndu. Bôc dau toḡ atu, ḡanamba ḡitôm 2,000.

14 Goc lau sêyob bôc-ḡga sênti si, ma sic miḡ yom dinan têḡ lau naḡ sêmbô malac atu ti gameḡ ḡamakê-ḡga. Ma lau dau sêsa si bu sêlic ḡêḡ naḡ Yisu kôm.

15 Sêhóc asê in ma sêlic ḡgac naḡ Yisu soc ḡalau sac toḡ atu dinan su yêc in, naḡ ndôc ti gauc ḡawa ma sôc ḡakwê, dec ḡac sêtôc dau.

16 Ma lau naḡ sêlic ḡêḡ dau, naḡ sic miḡ pi ḡêḡ naḡ Yisu kôm têḡ ḡgac ti ḡalau sac, ma têḡ bôc.

17 Goc lau gameḡ dinan-ḡga sêteḡ Yisu ḡaḡga bu hu ḡac si gameḡ siḡ.

18 Têḡ ndoc Yisu bu pi waḡ ndi, naḡ ḡgac naḡ in soc ḡalau sac su yêc in, naḡ teḡ in ḡaḡga bu whiḡ in ndi.

19 Magoc Yisu sôm, “Mba! Am mbu têḡ nem lau ndi, ma ndic miḡ têḡ ḡac pi ḡalêḡ naḡ Pômdau tawalô am, ma pi ḡêḡ hoḡ naḡ in kôm têḡ am.”

20 Goc ḡgac dau kôlhô gi, ma kêḡihi gameḡ naḡ sêsam bu Dekapolis,* ma ḡic miḡ yom pi ḡêḡ atu naḡ Yisu kôm têḡ in. Ma lau hoḡ sêhêdaê.

*Yisu kôm awhê lu ḡayham sa
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)*

21 Yisu ti ndê ḡgacsêḡnômi sêpi waḡ ma sêmbu sêpi bugicton ḡadaḡga si. Ma têḡ ndoc in sip baô gi, naḡ lau toḡ atu sêkac sa e sêḡihi in ahuc.

22 Ma ḡgac daḡ ḡaê Jairas, naḡ yob lau Israel-ḡga si lôm wê-ḡga yêc gameḡ dinan, naḡ meḡ hóc asê. In ḡêlic Yisu goc hu dau sip nom yêc in gahi-ḡga.

23 Ma in teḡ in ḡaḡga bocdec bu, “Aneḡ bawhê saḡ ḡêmbac atu kêpiḡ bu oc mbac ndu. Aô tac whiḡ bu am mweḡ, kêḡ amam sac in tu bu in mbac ndu dom, ma ḡayham sa tiyham.”

24 Goc Yisu whiḡ in gi.

Yisu kêsêlêḡ mbo, ma lau daêsam sêḡkuc in ma sêḡihi in ahuc.

25 Lau toḡ dinan si daḡ in awhê naḡ ḡêm dac ḡapaḡ tôm yala 12.

26 In kêsâlê dokta daêsam bu sênem in sa, ma ḡêmlhi ḡac e in ndê mone hoḡ pacndê. Magoc ḡac sêtôm dom bu sênem in sa. In hóc ḡandê atu tu ḡac-ḡga, ma ḡêmbac dau hóc ḡêlêc su.

27-28 Awhê dau ḡgô Yisu ḡawaê su, dec gauc ḡêm têḡ dau bu, “Aô bu wamasec in ndê ḡakwê, dec oc kôm aô ḡayham sa.” Tu dinan-ḡga in kêsêlêḡ yêc lau toḡ atu ḡalôm kêkuc in, ma kêmasec in ndê ḡakwê.

29 Ma ḡaḡahô eḡ in ndê dac sa tiyham dom, ma in kêsahê bu in ndê ḡêmbac pacndê su.

* 5:20: Dekapolis - ḡaê dinan danem kwi bu ‘malac amanlu.’ Malac amanlu dinan sêyêc Bugicton Galili-ḡga ḡagameḡ têḡ ac pi-ḡga.

³⁰ Yisu kêyalê bu ñaclai sa yêc inj, goc ñagahô inj kac dau kwi yêc lau tonj atu ñalôm ma ndac, “Asa kêmassec aô neñ ñakwê?”

³¹ Magoc inj ndê ñgacsêñomi sêô yom ma sêsôm, “Lic lau daêsam dindéc s êkôm am si. Bocke dec am ndac bu ñac si asa kêmassec am?”

³² Magoc Yisu taso lau honj, ma kêsalê ñamalac nanj kôm gêñ dau.

³³ Awhê dau kêyalê bu inj ñayham sa su, dec têtj Yisu gi ma pônj haduc yêc inj anjô-nga. Inj tôtec dau ti kêtitec mbo, ma hoc yom asê pi gêñ nanj inj kôm.

³⁴ Goc Yisu sôm têtj inj, “O aneñ bawhê, am nem kêñ whinj aô dec kôm am ñayham sa. Am ndi ti atac malô, kwahic dec am nem ñawapac pacndê su.”

³⁵ Yisu sôm yom dinanj mbo, ma lau ñatô sêmenj akêñ Jairas ndê andu, ma sêsôm têtj inj, “Am atôm wê mbac ndu su. Tu sake-nga am bu kêñ ñawapac têtj Kêdôhônj-waga? Sôm têtj inj bu menj dom.”

³⁶ Tigenj Yisu hêgo dau tu ñac si yom-nga dom, ma sôm têtj Jairas, “Tôc daôm dom, kêñ whinj.”

³⁷ Goc Yisu kalhac lau honj ahuc, ma kôc Pita, ma Jems lu ndê asidôwa Jon, ma sêwhinj Jairas si.

³⁸ Sêñsêlêñ si e sêhôt asê Jairas ndê andu, ma Yisu gêlic lau sêkôm ñanta atu, ñac sêhu danjibo asê ma sêtanj.

³⁹ Goc inj sôc gi ma ndac ñac, “Mac akôm ñanta ti danjibo atu dindéc tu sake-nga? Bawhê dau mbac ndu dom, inj yêc bêc nanj yêc.”

⁴⁰ Magoc ñac sêmbwac inj. Yisu kêñ ñac sêsa awê si, ma kôc bawhê ñadamba lu dinda ti ñgacsêñomi tôtec dinanj sêwhinj inj si, ma sêsôt ñalôm nanj bawhê yêc.

⁴¹ Inj kêmbawhê dau sip amba ma sôm têtj inj, “Talita, k umi.” (Yom Hibru dau danem kwi bu, ‘Bawhê saun, am tisa.’)

⁴² Ma ñagahô eñ bawhê dau, nanj ndê yala ti 12, nanj tisa ma kêsêlêñ. Ma lau honj nanj sêlic gêñ dau, nanj sêhêdaê ñandô.

⁴³ Magoc Yisu kêñ yao ñanja bu sêsôm gêñ dau asê têtj lau ñatô dom. Ma inj sôm bu sêkêñ gêñ danen-nga têtj bawhê dau neñ.

6

Yisu ndê lau sêkôc inj sa dom

(Mat 13:54-58; Luk 4:16-30)

¹ Yisu mbu têtj inj ndê malac-hu gi, ma inj ndê ñgacsêñomi sêñkuc inj.

² Têtj bêc Sabat-nga danj inj sôc lôm wê-nga gi, ma gic hu kêdôhônj lau. Ma lau daêsam nanj sêñgô inj ndê yom, nanj sêhêdaê ma sêsôm têtj dandi, “Aluê! Inj ñgac dec tap gêñ honj dindéc sa yêc nde? Asa kêñ gauc atu-tu dinanj têtj inj, ma ñaclai tu kôm gêñ dalô-nga?”

³ Inj yac neñ ñgac nanj munj-nga kôm gwelenj kapenta-nga. Inj Maria ndê atungac, ma Jems, Josep, Judas ma Saimon dôwa! Ma inj ndê lhuwêi sêmbô sêwhinj yac.” Ma ñac atac lu-lu tu inj-nga.

⁴ Goc Yisu sôm têtj ñac, “Lau honj sêtoc propet danj sa, tigenj yêc inj ndê malachu, inj ndê asidôwai ma inj dau ndê lau sêtoc inj sa dom.”

⁵ Ma yêc gameñ dinanj inj gitôm dom bu kôm gêñ dalô daêsam. Inj kêñ amba sac lau gêmbac tigenj-tigenj, ma kôm ñac ñayham sa.

⁶ Ma inj hêdaê bu ñac sêkêñ whinj inj dom.

Tinjambu inj kêsêlêñ golom-golom malac, ma kêdôhônj lau.

Yisu kêkinj ñgacsêñomi 12 sêsa si

(Mat 10:7-11; Luk 9:1-5)

⁷ Yisu mbwêc ndê ngacsêngomi 12 sêtêj inj sêmenj, ma inj kêkinj ñac lu-lu sêsa sêtêj malac ñatô si, bu sênem mêtê lau. Ma inj kêj ñaclai têtj ñac bu sêsoc ñalau sac su yêc lau.

⁸⁻⁹ Inj kêkinj ñac ti sôm yom têtj ñac bocdec bu, “Anjêlêj andi, magoc akôc wapa daêsam dom. Asôc nem atapa ma akôc nem tôc, dec tòm. Ampwic hacgêlê dom, ma akôc gêj danej-nga me awa me ñakwê aô daôm-nga dom.

¹⁰ Têtj ndoc mac asôc malac danj andi, ma lau sêkôc mac sa asôc ñac si andu, nanj ambo whinj ñac e mac ahu malac dau sinj.

¹¹ Ma lau malac danj-nga bu sêkôc mac ti nem yom sa dom, goc atonj kop su yêc gahim têtj ndoc mac ahu ñac sinj, bu atôc ñac si giso asê.”

¹² Goc ñac sêlhô si ma sem mêtê bu lau sênem si ñalôm kwi ma sêhu mêtê sac sinj.

¹³ Sêsoc ñalau sac daêsam su yêc lau, ma sêmbac olib ñakwi pi lau gêmbac daêsam ma sêkôm ñac ñayham sa.

Herod gauc gêm yom daêsam pi Yisu

(Mat 14:1-2; Luk 9:7-9)

¹⁴ Lau sic minj pi Yisu ñapanj e inj ndê waê tiapa, ma Kinj Herod ngô ñawaê pi inj whinj. Lau ñatô sêsôm bu, “Yisu inj Jon, Ngac Kêku Lau-nga, nanj tisa akêj lau batê-nga, ma bocdinarj inj kôc ñaclai bu kôm gêj dalô.”

¹⁵ Ma ñatô sêsôm, “Mba! Inj ngac dec inj propet Elaija nanj tisa akêj lau batê-nga.” Ma ñatô sêsôm, “Mba! Inj propet danj tòm propet akwa-kwa.”

¹⁶ Magoc têtj têm Herod ngô yom dinanj pi Yisu, nanj inj sôm, “Ngac dê mboe Jon, ngac nanj aô gatim inj kachu kic, nanj tisa akêj lau batê-nga.”

Herod gic Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndu ñaminj

(Mat 14:3-12)

¹⁷⁻¹⁸ Munj-nga, Herod kôc inj asi Pilip ndê awhê Herodias ma gêm ti ndê awhê. Dec Jon hoc Herod ndê giso asê ma sôm têtj inj, “Am gêm nem asim ndê awhê, dec kôm gêj so sambuc.” Tu dinanj-nga Herod kêkinj ndê lau sinj-nga bu sêkôc Jon dôj, ma sêkêj inj ndôc gapocwalô.

¹⁹ Tu Jon ndê yom-nga, Herodias êlêmê tac ñandê têtj inj ma tac whinj bu sêndic inj ndu. Magoc inj gitôm dom,

²⁰ bu Herod kêyalê bu Jon inj ngac gitêj ti dabuj, dec töt Jon ma yob inj ñapep. Herod tac whinj bu ngô Jon ndê yom, magoc Jon ndê yom kôm inj gauc gêm yom daêsam.

²¹ Tinjambu Herodias taplêj danj sa bu lau sêndic Jon ndu. Têtj Herod ndê bêc dinda kôc inj-nga, nanj Herod ndê mwasinj danj ma kêgalêm inj ndê lau atu-tu, ti lau bata sinj-nga, ma lau bata Galili-nga.

²² Ñac sêndôc mwasinj dau ñalôm ma Herodias atuwê sôc menj ma têtj wê. Gêj dau kôm Kinj Herod ti ndê ñaclêj honj atac ñayham kêlêc. Goc inj sôm têtj bawhê dau, “Am ndac gêj bocke nanj am atac whinj, ma wakêj têtj am.”

²³ Ma inj kêmatinj yom têtj inj bocdec bu, “Gêj nanj am bu ndac, nanj aô wakêj têtj am, tòm aô wawhê nejj wapa honj kôc ndi tonj lu ma wakêj tonj danj têtj am.”

²⁴ Goc bawhê dau sa gi ma ndac dinda, “Aô wandac gêj sake?” Ma dinda ô yom ma sôm, “Am ndac Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê ñagôlôj.”

²⁵ Goc bawhê dau kac dau kwi ma kêti mbu têtj Kinj Herod gi, ma sôm têtj inj bu, “Aô tac whinj bu kwahic dec, am tim Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê kachu

kic, goc kêñ in ndê ñagôlôn sip pele dan ma kêñ têt aô, bu walic pi tanôn bu in mbac ndu ñandô.”

²⁶ Yom dau kôm Kin Herod ñalôm ñawapac atu, tiger tu in kêmatin yom yêc ñacleñ hon anğô-ñga, dec kôm tôm bawhê dau ndac.

²⁷ Ma ñagahô in kêkin ñgac dan bu ndic Jon ndu ma kôc in ñagôlôn mbu men. Ñgac dau sôc gapocwalô gi, tim Jon ndê kachu kic,

²⁸ Ma kêñ ñagôlôn sip pele dan. Goc kôc sa gi kêñ têt bawhê, ma bawhê kêñ têt dinda gêlic.

²⁹ Têt têt Jon ndê sêñomi sêñgô gêt dau ñawaê, nan sêmen ma sêkôc in ndê ñamlan sa, ma si sêñsuhun.

Yisu ndê ñgacsêñomi sêmbu sêmen

³⁰ Ñgacsêñomi nan Yisu kêkin ñac sêsa si, nan sêmbu sêtêt in sêmen, ma sic min pi gêt hon nan sêkôm, ma yom nan sêndôhôn têt lau.

³¹ Têt têt dinan lau daêsam sêwê sêtêt Yisu sêmen ñapan, dec ñasawa mba bu in ti ndê lau sênen gêt. Tu dinan-ñga dec in sôm têt ñac, “Mac tamwasêm awhin aô, ma yac dasa gameñ sawa dan dandî, ma tarwhan dauñ.”

Yisu gôlôm lau 5,000

(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-15)

³² Bocdinañ ñac sêpi wan dan bu sêlhô sêtêt gameñ sawa dan sêndi.

³³ Magoc lau daêsam sêlic ñac sêpi wan ma sênyalê bu Yisu ti ndê lau. Bocdinañ lau akêt malac hon yêc gameñ dinan sêñkuc ñac, sênti sêmbu baô ma sêhóc gêlic ñac.

³⁴ Têt têt Yisu ti ndê ñgac-sêñomi sêsôc baô si, in gêlic lau daêsam dinan ma tawalô ñac, bu ñac sêtôm domba nan si ñgac yob ñac-ñga mba. Dec in gic hu kêdôhôn yom daêsam têt ñac.

³⁵ Sêmbu e telha sa, goc Yisu ndê ñgacsêñomi sêtêt in si ma sêsôm, “Gameñ dindec gameñ sawa, ma ac pacndê.

³⁶ Kêt lau dau sêlhô sêtêt malac ti gameñ ñamakê-ñga sêndi, bu sênemli gêt sênen-ñga.”

³⁷ Magoc Yisu sôm, “Mba! Mac daôm akêt gêt têt ñac sênen.” Ma ñac sêo yom ma sêsôm, “Lau dindec ñac lau daêsam andô! Yac bu anemli bolom ña mone atu gitôm +denarii 200, dec oc tôm bu ñac hon sênen ñagec-ñagec. Yac akôm bocdinañ, a?”

³⁸ M a in ndac, “Mac nem bolom hinga ndôc? Andi alic.” Ma ñac si sêlic goc sêmbu sêmen ma sêsôm, “Yac mba bolom limdan, ma i lu sêndôc.”

³⁹ Goc Yisu sôm têt ñac bu sêkêt lau hon sêndôc sic titoñ-titoñ sêndôc kwan.

⁴⁰ Ma lau hon sêndôc sic titoñ-titoñ, toñ ñatô gitôm lau 100, ma ñatô gitôm 50.

⁴¹ Goc Yisu kôc bolom limdan ma i lu sa, tatic undambê ma gêm mbec, goc pô bolom kôc-kôc, ma kêñ têt ñgacsêñomi bu sêndic sam têt lau. Goc in kôm bocdinañ pi i lu.

⁴² Lau hon sen gêt e hóc ñac dôñ.

⁴³ Ma tinambu ñgacsêñomi sic bolom ti i ñadêlê sa sip gatop 12 e menhu.

⁴⁴ Yisu gôlôm lau toñ atu dinan, ma laungac nan sêmbu toñ dau ñalôm ma sen gêt, nan si namba gitôm 5,000.

Yisu kêsêlêy mbo bu ñahô

(Mat 14:22-33; Jon 6:16-21)

45 Têñ tēm dinan̄ Yisu kên̄ ndê ñ gacsêñomi sêpi wan̄ dan̄ si, ma kêkin̄ ñac sêmun̄ in̄ sêpi bugicton̄ ñadan̄ga, bu sêtêñ malac Betsaida sêndi. Ma in̄ dau mbo baô bu kên̄ lau ton̄ atu dinan̄ sêlhô si.

46 In̄ hu ñac sin̄ su, goc pi lôc dan̄ gi bu ten̄ mbec.

47 Ñasac sa su, ma wan̄ dau sa bugicton̄ ñalhu, ma Yisu tawasê mbo baô.

48 In̄ gêlic ndê ñgac-sêñomi sêhêc wan̄ ñan̄ga, bu mbu atu kêsêlêñ ma puc ñac dôñ. Têñ ôbwêc lôm in̄ kêsêlêñ mbo bu ñahô, ma sa têñ ñac gi. In̄ bu hóc gêlêc ñac,

49 magoc têñ ndoc sêlic in̄ kêsêlêñ mbo bu ñahô, ñac gauc gêm bu sêlic ñalau dan̄. Ñac sêmbwêc atu,

50 bu ñac hon̄ sêlic in̄ ma sêtôc dau. Magoc ñagahô in̄ sôm yom têñ ñac bu, “Ñalôm pên̄ dôñ ma atôc daôm dom, bu aô dauñ dindec!”

51 Goc in̄ kêsêlêñ têñ ñac ma pi wan̄ gi. Ma mbu timalô ma binôn̄ sip. Ñac sêhêdaê ñandô,

52 ñahu bu ñac sêlic gên̄ nan̄ in̄ kôm pi bolom ti i, magoc ñac si gauc sa dom pi in̄ ndê ñaclai. Ñac si ñalôm ñadandi.

*Yisu gêm lau gêmbac sa yêc malac Genesaret
(Mat 14:34-36; Jon 6:22-25)*

53 Ñac sêhóc asê malac Genesaret yêc bugicton̄ ñadan̄ga, ma sêsô wan̄ dôñ.

54 Ñac sêsip baô si ma ñagahô lau sêñyalê bu Yisu.

55 Goc sênti sêtêñ malac hon̄ yêc gameñ dinan̄, ma sêkên̄ Yisu ñawaê. Ma tin̄ambu lau sêmbalan̄ si lau gêmbac sêtêñ malac bocke nan̄ sêñgô bu Yisu mbo.

56 Ma malac atu ti sauñ, me gameñ ñamakê-ña bocke nan̄ Yisu mbo, nan̄ lau sêtoc si lau gêmbac sêyêc maket ñamala, ma sêteñ Yisu bu ñac sêmasac in̄ me bu sêmasac in̄ ndê ñakwê ñambwa. Ma lau hon̄ nan̄ sêmasac in̄, nan̄ ñamlic ñayham sa.

7

*Gên̄ nan̄ kôm ñamalac ñadômbwi sa yêc Anôtô an̄gô-ña
(Mat 15:1-20)*

1 Lau Palêsai ti kêdôhôn̄waga yomsu-ña ñatô akên̄ Jerusalem sêtêñ Yisu si.

2 Ma ñac sêlic bu in̄ ndê ñgacsêñomi ñatô sêñgwasin̄ amba dom ma sen̄ gên̄. Bocdinan̄ ñac gauc gêm bu ñgac-sêñomi si amba ñadômbwi.

3 Ñac gauc gêm yom dinan̄, ñahu bu lau Palêsai ti lau Israel-ña daêsam sêñkuc mêtê nan̄ lau andô sic dulu têñ ñac, bu sêñgwasin̄ amba mun̄ su, goc sêneñ gên̄.

4 Ma têñ ndoc sêmbu akên̄ maket sêmeñ,* nan̄ sêñgwasin̄ amba mun̄, goc sêneñ gên̄. Ma ñac sêñgwasin̄ laclhu ti akôp ma suc, ma sêñkuc mêtê kain̄ dinan̄ daêsam, nan̄ lau andô Israel-ña sic dulu têñ ñac.

5 Bocdinan̄ lau Palêsai ti kêdôhôn̄-waga yomsu-ña dinan̄ sêndac Yisu, “Tu sake-ña am nem ñgac-sêñomi sêñkuc ñagôlin̄ nan̄ lau andô sic dulu têñ yac, nan̄ dom, ma sen̄ gên̄ ti amba ñadômbwi?”

6 Ma Yisu ô yom ma sôm, “Propet Aisaya hoc yom asê mun̄ su, nan̄ hêganôn̄ mac lau atim yom lau-ña solop. Yom dau sêto yêc bocdec bu:

* 7:4: Têñ ndoc lau Palêsai ma lau †Skraib sêmbu maket, nan̄ semli gên̄ yêc lau Israel ñatô nan̄ sêhêgo dau tu Moses ndê yomsu-ña dom, ma †lau gameñ apa-ña nan̄ sêmbu maket ñamala. Ñac gauc gêm bu lau dau oc sêkôm ñac ñadômbwi sa yêc Anôtô an̄gô-ña, ma bocdinan̄ sêñgwasin̄ amba têñ ndoc sêmbu akên̄ maket sêmeñ.

Lau dindec sêtoc aô sa ña whasun ñambwa, tigen ñac si ñalôm yêc dan dau-
ña.

⁷ Ñac sem akin aô ñandô dom, ma yom nan sêndôhôn têt lau, nan ñamalac si
yomsu ñambwa.”

[Ais 29:13]

⁸ Goc Yisu gic têku yom ma sôm, “Mac ahu Anötô ndê yomsu sin, ma asap
ñamalac ñambwa si ñagôlin dôn.

⁹ Mac alic ñayham bu asap mac daôm nem ñagôlin dôn, magoc atec Anötô
ndê yomsu, a?

¹⁰ Bu Moses to Anötô ndê yomsu bocdec bu, ‘*Toc damam lu dinam sa.*’ Ma
in to yom dan whin bocdec bu, ‘*Ñgac dan bu sôm yom sac pi in damba lu dinda,*
nan lau sêndic in ndu man.’

¹¹ Tigen mac andôhôn lau bu sêngili yomsu dinan. Ñamalac dan ndê awa me
gên bu yêc bu nem damba lu dinda sa, magoc in bu ndic yao gên dau ma sôm
têt inlu, ‘Gên nan bu nem amlu sa, nan gasam bu Koban.’ (Yom Koban dinan
ñahu bu in kêyalin gên dau sa bu kêñ ti da têt Anötô.)

¹² Tu dinan-ña in gêm in damba lu dinda sa dom, ma mac alic ñayham.

¹³ Ñalên dinan mac asen Anötô ndê yom popoc ma ankcuc lau andô si ñagôlin
nan apami sic dulu têt mac. Mac akôm mêtê daêsam gitôm dinan.”

¹⁴ Goc Yisu ta lau hon sêtên in sêmen tiyham, ma sôm, “Mac lau hon, ançô
ma anyalê.

¹⁵⁻¹⁶ Gên hon nan yêc awê ma sip ñamalac ñatac ñalôm, nan ñadan kôm in
ñadômbwi sa yêc Anötô ançô-ña dom. Magoc mêtê ti gauc sac nan men akên
ñamalac ñalôm, nan kôm in ñadômbwi sa yêc Anötô ançô-ña.”

¹⁷ Tinambu Yisu hu lau dinan sin ma in ti ndê ñgacsênomi sêsôc andu dan si.
Goc sêndac in pi yom gôlin dinan ñahu.

¹⁸ Ma in ndac ñac, “Bocke dec mac atôm lau ñatô nan si gauc sa dom? Alic
bu gên n an yêc awê, ma sip ñamalac ñatac ñalôm, nan oc kôm in ñadômbwi sa
dom.

¹⁹ Ñahu bu gên dinan sip in ñalôm ti gauc dom, magoc sip in ñatac ñalôm goc
tinambu sa men tiyham.” (Yisu ndê yom dinan tôc asê bu Anötô gic yao gên
danen-ña dan bu gên ñadômbwi dom.)

²⁰ Ma in gic têku yom ma sôm, “Gên sac bocke nan sa yêc ñamalac si ñalôm
me whasun, nan kôm in ñadômbwi sa yêc Anötô ançô-ña.

²¹⁻²² Mêtê sac daêsam ñahu yêc ñamalac si ñalôm. Gauc sac, mêtê sênem kan
gên-ña, sêndic ñamalac ndu-ña, mêtê mockain-ña nan lau nan sem dau sa
su, ma lau nan sem dau sa su dom nan sêkôm, lên atac whin awa ti wapa-
ña, mêtê sêlic lau sac-ña ti sênsau lau-ña, mêtê sênen gên ñawahô-ña, mêtê
ñalôm ñagalac-ña ti mêtê lêmun-ña, ma sêsôm yom sac-sac-ña, mêtê sêtoc
dau sa-ña, ma lên gauc mbasi-ña.

²³ Mêtê sac kain dinan hon ñahu yêc ñamalac si ñalôm, ma kôm ñac ñadômbwi
sa yêc Anötô ançô-ña.”

Awhê Kanan-ña dan kêñ whin ñançga
(Mat 15:21-28)

²⁴ Yisu ti ndê ñgacsênomi sêhu gameñ dinan sin, ma sêtên gameñ nan yêc
kêñ malac Taya ma sêsôc andu dan si. In tec bu lau dan sênjalê gameñ nan
in mbo, magoc in gitôm dom bu sin dau.

²⁵⁻²⁶ Awhê dan mbo gameñ dinan, nan ñalau sac dan mbo in atuwê ñalôm.
In awhê Grik-ña nan dinda kôc in yêc gameñ Sairo-Pionisia-ña. Têt ndoc

awhê dau ngô ñawaê pi Yisu, nanj têtj inj gi, ma hu dau sip nom yêc inj gahi-nga. Ma inj tenj Yisu ñannga bu inj soc ñalau sac dau su yêc inj atuwê.

²⁷ Ma Yisu sôm têtj inj, “Gêj ñamata-nga dakêj gêj danerj-nga têtj balêkoc bu sênerj e hôc ñac dôj. Solop dom bu dakôc balêkoc si gêj danerj-nga, ma tambalinj têtj giam sênerj.”

²⁸ Magoc awhê dau ô yom ma sôm, “Yomandô Pômdau, magoc giam nanj sêndôc tebo ñapu, nanj senj gêj ñapopoc nanj balêkoc sênyainj sip nom.”

²⁹ Goc Yisu sôm, “Tu am nem yom dinanj-nga dec aô wanem am sa. Am mbu ndi ma am oc lic bu ñalau sac dau hu am atômwê sinj su.”

³⁰ Goc awhê dau mbu têtj ndê andu gi, ma tap sa bu ñalau sac dau hu inj atuwê sinj ma bawhê dau yêc bêc yêc ndê mbô.

Ngac awha mba ma ñanngasuj bic

³¹ Yisu ti ndê ñgacsêjyomi sêhu malac Taya ñagamerj sinj. Ñac sêjnsêlêj sêmboc senj têtj malac Saidon goc sêtêj bugictoj Galili-nga, ma sêpi bugictoj ñadannga ma sêtêj gamerj Dekapolis-nga si.

³² Yêc gamerj dinanj lau ñatô sêkôc ñgac ñan ñanngasuj bic ma awha mba ma sêtêj Yisu si, ma sêtenj inj bu kêj amba sac inj.

³³ Lau daêsam sêlhac dindê, goc Yisu kôc ñgac dau ma injlu sêsa ñasawa saunj si sêlhac dau-nga. Ma inj kêj amba-atu sôc ñgac dau ñanngasuj, ma inj hu gasôp pi amba-atu ma kêj pi ñgac dau êmbala.

³⁴ Goc inj tatak undambê, sê awha atu, ma sôm têtj inj bu, “Epata.” (Yom dau ñanem kwi bu ‘Po asê.’)

³⁵ Ma ñagahô inj ñanngasuj po asê, êmbala tigolonj, ma inj sôm yom yêc awê.

³⁶ Yisu gic yao lau bu sêndic minj pi gêj dinanj têtj lau ñatô dom, magoc sêsôc inj ndê yom ñapu dom. Inj gic yao ñac tidim daêsam, magoc ñac sic minj pi inj hôc gêlêc su.

³⁷ Ma lau honj nanj sêjgô, nanj sêhêdaê ñandô ma sêsôm, “Inj kôm gêj honj ñapep enj, ma gitôm bu kôm lau ñanngasuj bic sêjgô yom, ma lau awha mba sêsôm yom asê.”

8

Yisu gôlôm lau 4,000

(Mat 15:29-39)

¹ Têtj têtj dinanj lau daêsam sêkac sa tiyham e lau tonj atu sêmboc sêwhinj Yisu. Inj gêlic bu ñac si gêj sênerj-nga mba, goc ta ndê ñgacsêjyomi sêtêj inj sêmerj, ma sôm têtj ñac bu,

² “Aô tanwalô lau dindêc, bu sêmboc sêwhinj aô gitôm bêc tō su, ma ñac si gêj sênerj-nga pacndê.

³ Ma aô bu wakêj ñac sêlhô ti gêj yô ñac, dec ñac oc tagôlô yêc senj. Ñac si lau ñatô sêmerj akêj gamerj baliñ.”

⁴ Magoc inj ndê ñgacsêjyomi sêô inj ndê yom ma sêsôm, “Yac dambo gamerj sawa, ma oc dakôc gêj danerj-nga yêc nde, nanj tôm bu lau honj dindêc sênerj?”

⁵ Ma Yisu ndac ñac, “Mac nem bolom hinnga ndôc?” Ma ñac sêsôm, “Yac mba bolom 7 sêndôc.”

⁶ Goc Yisu sôm têtj lau bu sêndôc sic sêndôc nom. Ma inj kôc bolom 7 dinanj ma gêm ñanngê, pô kôc-kôc, ma kêj têtj ndê ñgac-sêjyomi bu sêndic sam têtj lau, dec sic sam.

⁷ Ma ñac si i mwambwa ñatô sêndôc, nanj Yisu gêm mbec whinj, ma sôm bu sêndic sam têtj lau.

8 Ma lau honj seŋ e hôc ŋac dôŋ, goc ŋgacsêŋomi sic ŋadêlê sa sip gatop 7 e menju.

9 Lauŋac nanj seŋ gêŋ dau, nanj si namba gitôm 4,000. Tiŋambu Yisu kêŋ ŋac sêlhô si,

10 ma inj ti ndê ŋgac-sêŋomi sêpi waŋ danj ma sêtêŋ gameŋ nanj sêsam bu Dalmanuta, nanj si.

Lau Palêsai sêndac Yisu bu kôm gêŋ dalô

(Mat 16:1-4)

11 Lau Palêsai ŋatô sêtêŋ Yisu si, ma sic hu sêŋsu inj. Ŋac bu sêŋsahê inj, dec sêndac inj bu kôm gêŋ dalô danj bu tôc asê bu inj kôc ŋaclai yêc Anötô ndê.

12 Magoc Yisu h ulai ma sôm têŋ ŋac, “Tu sake-ŋga mac lau têm dindec-ŋga aŋsalê gêŋ dalô? Yomandô wasôm t êŋ mac bu aô wakôm gêŋ dalô tôm mac andac, nanj danj dom.”

13 Goc inj hu ŋac siŋ ma pi waŋ tiyham whiŋ ndê ŋgac-sêŋomi ma sêlhô bu sêmbu sêpi bugictonj ŋadaŋga sêndi.

Yisu puc lau Palêsai ti Herod si giso asê

(Mat 16:5-12)

14 Têŋ ndoc ŋgacsêŋomi sêpi waŋ dau si, nanj sêŋlhiŋ dau siŋ bu sêkôc bolom ŋatô, ma ŋac si bolom tigenj yêc waŋ dau ŋalôm.

15 Ma Yisu sôm yom ti ŋaŋga têŋ ŋac bu, “Ayob daôm ŋapep pi lau Palêsai si yist ma Herod ndê yist.”

16 Ma ŋac sem yomgalôm sêwhiŋ dandi ma sêsôm, “Inj sôm yom dinaŋ ŋahu bu yac neŋ bolom mbasi.”

17 Yisu kêyalê yom nanj ŋac sêsôm, dec sôm têŋ ŋac, “Tu sake-ŋga mac am yomgalôm ma gauc gêm bu yom nanj aô gasôm pi yist, nanj ŋahu bu mac nem bolom mba? Bocke mac nem gauc sa pi gêŋ honj nanj aô gakôm, nanj dom? Mac nem ŋalôm ŋadandi sa, a?”

18 Tanôm yêc, magoc mac alic gêŋ danj ŋapep dom. Daŋamsuŋ yêc, magoc mac aŋgô yom dom. Gauc nem gêŋ nanj aô gakôm su.

19 Têŋ têm nanj aô gac sam bolom amaŋdanj têŋ lau 5,000, nanj mac ahonj ŋadêlê sa sip gatop hiŋga?” Ma sêsôm, “Gatop 12.”

20 Goc Yisu sôm, “Ma têŋ têm nanj aô gac sam bolom 7 têŋ lau 4,000, nanj mac ahonj ŋadêlê sa sip gatop hiŋga?” Ma sêsôm “Gatop 7.”

21 Goc inj sôm têŋ ŋac, “Ma bocke dec mac nem gauc sa su dom?”

Yisu kôm ŋgac tapec ŋayham sa

22 Ŋac sêlac waŋ si e sêhôt asê malac Betsaida. Ma lau ŋatô sêkôc ŋgac tapec danj sêtêŋ Yisu si, ma sêndac Yisu bu kêŋ amba sac inj.

23 Goc Yisu kêŋ inj sip amba, ma wê inj sa malac ŋamakê gi. Inj hê gasôp pi inj tandô ma kêŋ amba sac inj, ma ndac, “Am gêlic gêŋ danj me mba?”

24 Ma ŋgac dau hôc tandô sa ma sôm, “Aêc, aô galic ŋamalac sêŋsêlêŋ sêmbu, magoc galic ŋac ŋadauŋ-dauŋ. Aô galic ŋac sêtôm a.”

25 Goc Yisu kêŋ amba sac inj tandô tiyham, ma inj tandô po asê ma ŋayham sa. Ma inj gêlic gêŋ honj ŋawa ŋayham.

26 Goc Yisu kêŋ inj kôlhô gi ma sôm, “Am lhô solop têŋ nem andu ndi. Mbu sôt malac dec ndi dom.”

Pita hoc Yisu ŋahu asê

(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Tinjambu Yisu ti ndê ngac-sêñomi sêlhö bu sêtêñ malac ñatô nanj yêc kêpiñ Sisaria-Pilipai sêndi. Sêñsêlêñ sêmbo señ ma Yisu ndac ñac bocdec bu, “Lau sêsôm bu aô asa?”

²⁸ Ma ñac sêsôm têtñ inñ, “Lau ñatô sêsôm bu am Jon, Ngac Kêku Lau-nga, ma ñatô sêsôm bu am Elaija, ma ñatô sêsôm bu am propet akwa-kwa si danñ.”

²⁹ Dec inñ ndac ñac, “Ma mac daôm, mac asôm bu aô asa?” Ma Pita ô inñ awha ma sôm, “Am Mesaya dau.”

³⁰ Goc Yisu gic yao ñac bu sêsôm inñ asê têtñ lau danñ dom.

*Yisu sôm gwananñ bu inñ oc hôc ñandê
(Mat 16:21-23; Luk 9:22)*

³¹ Têtñ têtñ dinanñ Yisu gic hu kêdôhônñ ñac pi gêtñ nanj oc hôc asê Ñamalac ndê Atu. Inñ oc hôc ñawapac daêsam, ma lau bata Israel-nga ti †dabuñsiga atu-tu ma lau nanj sêndôhônñ yomsu oc sêtec inñ. Lau oc sêndic inñ ndu, ma tinjambu bêc tö ninnga su inñ oc tisa tiyham.

³² Inñ sôm yom dinanñ yêc awê, dec Pita kôc inñ sa ñasawa sauñ gi, ma sôm inñ.

³³ Magoc Yisu kac dau kwi, tahê ndê ngacsêñomi ma sôm Pita bocdec bu, “Sadanñ, kôc daôm sa lhö su! Bu am kêyalê Anötö ndê lêtñ dom, am bu êmkuc ñamalac si gauc ñambwa.”

*Lau nanñ sêñkuc Yisu oc sêhóc ñawapac
(Mat 16:24-28; Luk 9:23-27)*

³⁴ Goc inñ mbwêc ndê ngac-sêñomi ti lau daêsam nanñ sêñkuc inñ, nanñ sêtêñ inñ sêmenñ, ma sôm têtñ ñac, “Asa nanñ tac whiñ bu êñkuc aô, nanñ êñgwininñ dau ma hôc ndê a gicso dau sa, ma êñkuc aô.

³⁵ Bu asa nanñ tac whiñ bu sap gêtñ nom-nga dôñ ñapanñ tu mbo tali-nga, nanñ oc ninnga. Magoc asa nanñ bu hu gêtñ nom-nga sinñ tu êñkuc aô-nga ma tu ñawaê ñayham-nga, nanñ oc ninnga dom.

³⁶ Ñamalac danñ bu po gêtñ nom-nga honñ sa, magoc inñ dau gatu bu ninnga, dec gêtñ nom-nga honñ dinanñ oc tòm dom bu nem inñ sa.

³⁷ Bu gêtñ ñayham bocke yêc, nanñ gitôm bu dakêtñ têtñ Anötö ô yac neñ gatunñ?

³⁸ “Lau têtñ dindéc-nga ñac lau sac, ma sêpuc dômbwê Anötö ma sêsa si lêtñ bambalinñ tòm lau mockainñ-nga. Asa nanñ kwahic dec maya tu aô ti aneñ yom-nga, nanñ Ñamalac ndê Atu oc maya tu inñ-nga têtñ ndoc ñambu-nga nanñ inñ mbu menñ ti Damba Anötö ndê ñawasi, ma anjela dabunñ sêwhiñ.”

9

¹ Ma inñ sôm têtñ ñac, “Yomandô aô wasôm têtñ mac! Lau ñatô kwahic dec sêmbo, nanñ oc gacgeñ sêmbo tali e sêlic Anötö ndê gôliñ menñ sa tiawê ma ti ñaclai atu.”

*Pita, Jems ma Jon sêlic Yisu ndê ñawasi
(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)*

² Bêc 6 giñga su goc Yisu kôc Pita, Jems ma Jon sêwhiñ inñ, ma ñac tawasê sêpi lôc balinñ danñ si. Têtñ têtñ dinanñ Yisu ndê ñamlic kainñ danñ sa, ma sêlic inñ ndê ñawasi.

³ Inñ ndê ñakwê sêp sambuc ma ñawasi atu, hôc gêlêc gêtñ sêsêp nom-nga honñ.

⁴ Ma sêlic Elaija lu Moses sêhoc dau asê, ma inñ lu sem yomgalôm sêwhiñ Yisu.

⁵ Goc Pita sôm têtñ Yisu, “Kêdôhônñwaga, ñayham kêlêc bu yac dambo lec. Yac oc akwê bac tö tu mac ambo-nga, am nem bac danñ, Moses nde danñ, ma Elaija ndê bac danñ.”

6 Ngacsêñomi tö dinan̄ sêtöc dau atu, ma bocdinan̄ Pita gêm gauc yom tu sôm-nga.

7 Têñ dinan̄ dao dan̄ meñ kêgatöc ñac ahuc, ma awha dan̄ sa yêc dao ñalôm, nan̄ sôm, “Aô neñ atun̄gac dau dindec, nan̄ aô atac whiñ ndu andô. An̄gö in̄ ndé yom man̄.”

8 Ma ñagahô ñac tahê gameñ dau, ma sêlic bu Yisu tawasê mbo whiñ ñac.

*Gêndac pi Elaija
(Mat 17:10-13)*

9 Tiñambu ñac sêsip akêñ lôc dau sêmeñ, ma Yisu kêñ yao bu sêsôm yom pi gêñ nan̄ sêlic yêc lôc, nan̄ asê dom e tôm Ñamalac ndê Atu tisa akêñ lau batê-nga.

10 Tu dinan̄-nga ñac sem yom dinan̄ ahuc yêc ñac dau, magoc sem yomgalôm sêwhiñ dandî ñapan̄ pi gêñ dau. Nahu bu Yisu ndê yom pi in̄ tisa akêñ lau batê-nga, nan̄ sêñyalê ñahu dom.

11 Ma sêndac Yisu, “Lau Skraib nan̄ sêndôhôn̄ yomso, nan̄ sêsôm bu Elaija oc meñ hóc asê mun̄, ma tiñambu Mesaya oc meñ. Yom dau ñahu bocke?”

12-13 Ma Yisu sôm, “Elaija gic waê bu hóc asê mun̄ Mesaya, bu êmasan̄ gêñ hon̄ tisolop. Ma aô wasôm têtñ mac, bu Elaija meñ hóc asê su. Ma lau sêkôm mêtê sac têtñ in̄ tôm ñac atac whiñ, tôm Anötö ndé yom nan̄ sêto yêc gwanan̄ su. Ma yom nan̄ sêto yêc pi Ñamalac ndê Atu nan̄ sôm bu in̄ gic waê bu hóc ñandê atu, ma lau oc sêpu in̄ ma sêtec in̄. Mac an̄yalê yom dau ñahu, me mba?”

*Yisu soc ñalau sac su yêc balê dan̄
(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43)*

14 Yisu ma ngacsêñomi tö dinan̄ sêsip akêñ lôc dau sêmeñ ma sêlic bu kêdôhôn̄waga yomso-nga ñatô ma Yisu ndê ngacsêñomi ñatô sêsôm dau sêmbo, ma lau ton̄ atu sêñgihi ñac ahuc.

15 Têtñ ndoc lau hon̄ dinan̄ sêlic Yisu nan̄ sêhêdaê ñandô, ma sênti sêtêtñ in̄ si ti sêhê mwalêc in̄.

16 Ma Yisu ndac ñac bu, “Mac asôm daôm pi yom bocke?”

17 Ma ñamalac dan̄ nan̄ mbo lau ton̄ atu ñalôm, nan̄ ô yom ma sôm, “Kêdôhôn̄waga, aô gaköc aneñ balê dindec gameñ, bu ñalau sac dan̄ mbo in̄ ñalôm ma kôm in̄ awha mba.

18 Têm ñatô ñalau sac dau kôc in̄ dôñ ma tuc in̄ sip nom gi, kôm in̄ whapwic sa ma señ lhô, ma in̄ amba ti gahi ñan̄ga sa. Aô gandac am nem ngacsêñomi bu sêsoc ñalau dau su, magoc ñac sêtôm dom.”

19 Yisu ngô yom dau ma sôm, “O mac lau, aô gambo gawhiñ mac ñasawa hic baliñ su, ma bocke mac atôm dom bu akôm gêñ dan̄? Aô wambo wawhiñ mac ñapan̄ dom! Mac nem akêñ whiñ mbasi. Akök balê dau sa amen̄.”

20 Dec sêkôc balê dau sêtêtñ Yisu sêmeñ, ma têtñ têm ñalau sac gêlic in̄, nan̄ ñagahô in̄ kêmwanan̄ balê dau ti ñan̄ga, goc tuc in̄ sip nom gi, ma in̄ kêpi ti whapwic sa yêc nom.

21 G oc Yisu ndac balê dau ñadamba, “Ñalau sac kôm in̄ bocdinan̄ tôm yala hiñga?” Ma damba sôm, “In̄ mbo bocdinan̄ têtñ têm in̄ balêkoc saun̄ ñapan̄ e kwahic dec.

22 Ma ndoc daêsam ñalau sac dau tuc in̄ peñ sip bu me sip ya, ma kôm bu ndic in̄ ndu niñga. Tigerñ am bu nditôm, dec tamwalô alu ma nem alu sa.”

23 Goc Yisu sôm têtñ in̄, “Bocke dec am sôm têtñ aô, ‘Am bu nditôm?’ Mac bu akêñ whiñ, dec gêñ hon̄ oc nditôm.”

24 Ma ñagahô balê ñadamba ta yom ma sôm, “Aô gakêñ whiñ. Nem aô sa bu wakêñ whiñ ñanga.”

25 Yisu gêlic bu lau daêsam sênti sêmen, dec hec yom ñalau sac ma sôm, “Am ñalau ñangasuñ bic ma awha mba-ña, aô wandic atu am bu hu balê dindéc sin, ma sôc in ñalôm tiyham dom!”

26 Goc ñalau sac dau mbwêc asê ma kêmwanan balê dau ñalêñ sac, goc sa awê gi. Ma balê dau yêc gitôm ñgac batê ñan, dec lau daêsam sêsôm, “In mbac ndu su.”

27 Tigen Yisu kêm in sip amba, ken in sa, ma in tisa kalhac.

28 Tinambu Yisu sôc andu ñan gi, ma in ndê ñgacsêñomi sêndac in gelec, “Bocke dec yac atôm dom bu asoc ñalau ñinan su?”

29 Ma in sôm, “Mac bu asoc ñalau kain ñinan su, nan aten mbec ñanga. Ñalêñ ñan mba.”

Yisu sôm tiyham bu in oc mbac ndu ma tisa

(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)

30-31 Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêhu gameñ ñinan sin, ma sêñsêlêñ sêmbu gameñ Galili-ña. Yisu bu êndôhôn ñac têt têt ñinan, dec tec bu lau sênyalê gameñ nan ñac sêmbu. In sôm têt ñac, “Tinambu oc sêkêñ Ñamalac ndê Atu sip lau ñatô amba. Ñac oc sêndic in ndu, magoc têt bêc tô ñinga su, in oc tisa tiyham.”

32 Magoc ñac si gauc sa pi in ndê yom dom, ma sêtôc dau bu sêndac in pi yom dau ñahu.

Asa ti ñamalac ñamata-ña?

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

33 Ñac sêñsêlêñ e sêhóc asê malac Kapenaom, goc si sêndôc andu ñan. Ma Yisu ndac ñac, “Mac asen ñadôm pi gêt sake yêc sen?”

34 Magoc ñac sem dôn, bu yêc sen ñac sem yomgalôm sêwhiñ dandi pi ñac si asa in ñgac ñamata-ña.

35 Yisu ndôc sic ma ta ñgacsêñomi 12 sêtêñ in si, ma sôm têt ñac, “A sa nan bu ti ñamalac ñamata-ña yêc Anôtô anjô-ña, nan êñgwiniñ dau ti ñgac ñambu-ña, ma nem akin lau hon.”

36 Goc in kôc balêkoc sauñ ñan ma kêt in kalhac ñac ñalhu. Ma in kêtape in ma sôm,

37 “Asa nan bu kôc balêkoc sauñ ñan tôm in dindéc, nan sa tu aô nen ñaê-ña, nan gitôm in kôc aô ñan sa. Ma asa nan kôc aô sa, nan kôc aô tanwasên sa dom, magoc kôc Daman nan kêtin aô gameñ, nan sa bocdinan.”

Lau nan sêkôm gwelen tu Yisu-ña, nan sêwhê dau kôc dom

(Luk 9:49-50)

38 Têt bêc ñan Jon sôm têt Yisu bu, “Kêdôhônwaga, yac alic ñgac ñan kôm gwelen ma soc ñalau sac su yêc lau ña am nem ñaê. Yac ac yao in, bu in kêtuc am whiñ yac dom.”

39 Magoc Yisu sôm, “Alhac in ahuc dom, bu ñamalac nan kôm gêt ñalô ña anen ñaê, nan gitôm dom bu kac ndê awha kwi ñagahô, ma sôm yom sac pi aô.

40 Asa nan kêt kisa yac dom, nan yac nen ñan.

41 Yomandô aô wasôm têt mac bu asa nan kôm gêt sauñ ñan bu nem mac sa tu mac anjuc aô Kilisi-ña, gitôm in kêt bu laclhu ñan têt mac anôm, nan Anôtô oc êñhlin in sin dom. In oc kêt ñagêyô ñayham têt in.”

*Puc pi lêtôm**(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)*

⁴² Ma Yisu sôm, “Njmalac dan bu tim balêkoc sau dan nan kêñ whin aö bu kôm mêtê sac, nan kôm giso atu. Oc njayham bu dasô hoc atu dan pi in kachu, ma tambalin in sip gwêc ndi ninnga. Ma bocdinañ oc tôm dom bu in tim balêkoc dau, ma tinjambu tap Anötö ndê matôc sa.

⁴³⁻⁴⁴ “Am amam bu kôm sac, nan tim kic. Am bu tap undambê sa, ma ndöc tamli ti amam gatuc, nan njayham hóc gêlêc am kôm sac na amam lu-lu e am sip ya lambwam-nnga nan sa njapan, nan ndi.

⁴⁵⁻⁴⁶ Ma gahim bu kôm sac, nan tim kic. A m bu tap undambê sa, ma ndöc tamli ti gahim gatuc, nan njayham hóc gêlêc am kôm sac ti gahim lu-lu e Anötö tuc am sip ya lambwam-nnga nan sa njapan, nan ndi.

⁴⁷ Ma am nem tanôm bu kôm sac, nan kip sa. Am bu ndöc Anötö ndê gameñ undambê-nnga ti tanôm tiger, nan njayham hóc gêlêc am kôm sac ti tanôm lu-lu e Anötö tuc am sip lambwam ndi.

⁴⁸ Yêc gameñ dinañ lau oc sêhóc njandê njapan, tôm yom nan Aisaya to yêc bocdec bu, ‘*Dombo oc mbac ndu dom, ma ya oc sa njapan.*’

⁴⁹ “Bocdinañ ayob daôm tu lêtôm-nnga, bu Anötö oc kêñ ya êmbô lau hon,* gitôm lau sêkêñ gwêc so pi wata tu bu yêc njayham njasawa balin.

⁵⁰ Gwêc so dau in gêñ njayham, magoc njamakic bu ninnga, oc dakôm njamakic sa tiyham njalêñ nde? Bocdinañ ambo lau nom-nnga njalôm atôm gwêc so, ma ambo awhin daôm ti yom malô.”

10*Anötö tec bu awhê lu njac sêhu dau sin**(Mat 19:1-12)*

¹ Yisu ti ndê njacsêñomi sêhu gameñ dinañ sin, ma sêtêñ gameñ Judia-nnga si. Goc sêpi Bu Jordan njadanga nan yêc têt gameñ ac pi-nnga, nan si. Yêc gameñ dinañ lau daêsam sêcac sa tiyham ma sêtêñ in si, ma in kékuc in ndê mêtê ma kédôhôn njac.

² Ma lau Palêsai njatô sêmeñ ma bu sêtim Yisu, dec sêndac in bocdec bu, “Njac dan bu hu ndê awhê sin, nan oc êngili yomsu, me mba?”

³ Ma Yisu ndac njac ô, “Moses to yomsu bocke?”

⁴ Goc sêsôm, “Moses sôm bu njac dan gitôm bu to bapia hu nawhê sin-nnga, goc hu ndê awhê sin.”

⁵ Ma Yisu sôm, “Aêc. Moses to yomsu dinañ tu mac nem njalôm njadandi-nnga.

⁶ Magoc têt têm Anötö kêñ undambê ti nom, nan in kêmasan njamalac njac ti awhê.

⁷ Ma tu dinañ-nnga ‘*njac dan oc hu damba lu dinda sin, ma sap in nawhê dôñ,*

⁸ *ma injlu sêti gêñ tiger.*’ Yom dau whê sa bu injlu sêmo sêtôm njamalac lu dom, injlu sêti gêñ tiger yêc Anötö anjô-nnga.

⁹ Bocdinañ yham dom andô bu njamalac sêcac gêñ nan Anötö dau kêñ pitigen, nan su.”

* **9:49:** Yom nan yêc njabatñ 49 nan njahu yêc awê dom, magoc lau njatô gauc gêm bocdec bu. Anötö tac whin bu lau sêkêñ whin Yisu-nnga sêhu mêtê sac hon sin ma sêsa lêt gîtêñ en. Gêñ bocke nan bu lhac njac ahuc tu sêtap gameñ undambê-nnga sa, nan sêhu sin tôm yom nan yêc njabatñ 43-47 whê sa. Ma Anötö oc kêñ ya êmbô lau gitôm lau sêpec gol na ya tu bu njadômbwi ninnga ma gol njawasi solop yêc.

10 Tinjambu Yisu ti ndê ngac-sêñomi sêndöc andu danj, ma sêndac inj pi yom dinanj njahu.

11 Ma inj sôm, “Ngac nanj hu inj ndê awhtë sij ma gêm awhtë wakuc, nanj kôm gêñ mockaiñ-nga têtj inj yêc Anötö anğô-nga.

12 Ma awhtë nanj hu nakweñ sij ma gêm ngac wakuc, nanj kôm gêñ mockaiñ-nga bocdinañ.”

*Yisu gêm mbec balêkoc
(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)*

13 Têtj bêc danj lau sêhoñ si balêkoc sêtêtj Yisu si, bu inj kêñ amba sac ñac. Magoc inj ndê ngac-sêñomi sêsôm dinda ti dambai.

14 Têtj têtj Yisu gêlic gêñ dau inj tac ñandê, ma sôm têtj ñac, “Atec balêkoc dinanj sêtêtj aö sêmeñ. Alhac ñac ahuc dom, bu Anötö ndê gôliñ gic lau nanj sêtôm balêkoc sauñ dindéc, nanj ñawaê.

15 Aö wasôm yomandô têtj mac bu asa nanj bu sôc Anötö ndê gôliñ ñapu gitôm balêkoc sauñ danj dom, nanj oc nditôm dom bu sôc ndi.”

16 Goc inj kôc balêkoc dau sa ma kégape ñac. Ma inj kêñ amba sac ñac, ma gêm mbec ñac.

*Ngac ti lêlôm
(Mat 19:16-22; Luk 18:18-23)*

17 Yisu ti ma kêsêlêñ mbo señ whiñ ndê ngacsêñomi. Ma ngac danj kêtj meñ ma pôtj haduc yêc inj anğô-nga, ma ndac inj bocdec bu, “Kêdôhônjwaga ñayham, aö wakôm bocke dec tinjambu Anötö oc kôc aö sa wandöc tanji ñapañ.”

18 Goc Yisu sôm têtj inj, “Tu sake-nga am sam aö bu ñayham? Anötö tigen inj ñayham.

19 Am kêyalê yomsu nanj Anötö kêñ têtj Moses, ‘Ndic ñamalac ndu dom. Kôm gêñ mockaiñ-nga dom. Nem kanj gêñ dom. Sôm yom tasan pi lau dom. Êmsau lau bu kôc ñac si gêñ dom,’ ma ‘Toc damam lu dinam sa.’”

20 Ma inj sôm, “Kêdôhônj-waga, aö kakuc yomsu hoñ dinanj, têtj ndoc aö gambo balê ñapañ e kwahic dec.”

21 Yisu tahê inj ma tac whiñ inj kêlêc. Ma inj sôm, “Gêñ tigen yêc tu am kôm-nga. Am ndi, kêñ am nem gêñ hoñ têtj lau sênemlihi, ma kêñ ña-awa têtj lau ñalôm sawa. Ma bocdinañ am nem awa ñandô oc yêc undambê. Ma tinjambu am mweñ ma êmkuc aö.”

22 Magoc têtj têtj ngac dau ngô Yisu ndê yom dinanj inj wec, ma kôlhô ti ñalôm ñawapac gi. Njahu bu inj ngac ti lêlôm.

*Puc pi awa ti wapa
(Mat 19:23-30; Luk 18:24-30)*

23 Goc Yisu tahê lau hoñ, ma sôm têtj inj ndê ngacsêñomi, “Lau ti lêlôm si awa ti wapa kalhac ñac ahuc e gitôm dom bu sêsôc Anötö ndê gôliñ ñapu ñagahô.”

24 Ñac sêñgô inj ndê yom dinanj e sêhêdaê. Ma Yisu sôm têtj ñac tiyham, “O aneñ balêkoc atac whiñ-nga, ñamalac bu sêsôc Anötö ndê gôliñ ñapu, nanj gêñ sauñ dom.

25 Bôc atu danj gitôm kamel, oc tôm bu sôc so ñalasalê ñagahô, hôc gêlêc ngac ti lêlôm danj bu sôc Anötö ndê gôliñ ñapu.”

26 Yisu ndê ngac-sêñomi sêñgô yom dinanj ma sêhêdaê ñandô. Ma sêsôm têtj dandi, “Bu bocdinañ dec asa oc tôm bu tap Anötö ndê mwasiñ nem lau si-nga sa? Oc ñawapac atu!”

27 Yisu tahê ñac ma sôm, “Gêñ nanj ñamalac sêtôm dom bu sêkôm, nanj Anötö gitôm bu kôm, bu Anötö gitôm bu kôm gêñ honj.”

28 Goc Pita sôm têtj inj, “Yac oc bocke? Yac ahu gêñ honj sinj tu anjkuc am-ñga.”

29 Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô wasôm yomandô têtj mac. Asa nanj bu hu andu, me asidôwai, me lhuwêi, me dinda lu damba, me balêkoc, me nom sinj tu aô-ñga ma tu gwelenj ñawaê ñayham-ñga,

30 nanj Anötö oc kêtj gêñ kainj dinañ daêsam têtj inj ô, têtj ndoc inj mbo nom. Ma inj oc tap kisa ti ñawapac sa tu aô-ñga whinj. Ma têtj têtj ñambu-ñga, Anötö oc kôc inj sa, ma kêtj inj ndôc tali ñapanj yêc undambê.

31 Tigenj lau daêsam nanj kwahic dec sêti lau ñamata-ñga, nanj oc sêti lau ñambu-ñga, ma lau ñambu-ñga oc sêti lau ñamata-ñga.”

*Yisu sôm tiyham bu inj oc mbac ndu
(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)*

32 Yisu wê inj ndê ñgacsêñomi ma sêñsêlêñ sêmbo senj bu sêtêñ Jerusalem sêndi. Inj ndê ñgac-sêñomi sêñsêlêñ ti sêhêdaê, ma lau ñatô nanj sêñsêlêñ sêwhinj ñac, nanj sêtôc dau.* Bocdinañ Yisu kôc ñgacsêñomi 12 sêsa si sêlhac dau-ñga, ma sôm yom tiyham pi gêñ nanj oc hôc asê inj.

33 Inj sôm, “Kwahic dec yac bu dapi malac Jerusalem dandi, ma ñgac danj oc hoc ñamalac ndê Atu asê ma kêtj inj sip dabunjsiga atu-tu ti kêdôhôn-waga yomsu-ñga amba. Ñac oc sêkic yom bu sêndic inj ndu, ma sêkêñ inj sip lau Rom-ñga amba.

34 Ñac oc sêsu inj susu, sêhê gasôp pi inj, sêndic inj ñamlic ñandê ma sêndic inj ndu. Magoc tinjamu bêc tô ninja su, goc inj oc tisa tiyham.”

*Jems lu Jon bu sêhêc gêlêc ñgacsêñomi ñatô
(Mat 20:20-28)*

35 Jems lu Jon, Sebedi ndê atunjac lu, sêtêñ Yisu si ma sêsôm, “Kêdôhôn-waga, alu atac whinj gêñ danj, ma bu andac am bu kôm gêñ dau ñandô sa.”

36 Goc Yisu ndac, “Amlu atac whinj bu aô wakôm sake?”

37 Ma sêsôm, “Alu atac whinj bu têtj ndoc am ndôc nem pônj kinj-ñga ti ñawasi atu, nanj am kêtj alu andôc awhinj am, danj ndôc amam andô-ñga ma danj ndôc gasê-ñga.”

38 Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Amlu anjalê gêñ nanj amlu andac, nanj dom. Amlu atôm bu anôm gêñ sip laclhu ñawapac-ñga nanj aô wanôm, a? Ma atôm bu alinj sanju† nanj aô oc waliñ, a?”

39 Ma injlu sêsôm, “Aêc, alu atôm.” Goc Yisu sôm, “Yomandô! Amlu oc anôm gêñ sip laclhu tôm aô wanôm, ma alinj sanju tôm nanj aô waliñ.

40 Magoc aô dec oc wanjalinj lau sa bu sêndôc aô amanj andô-ñga ti amanj gasê-ñga, nanj dom. Anötö ti ñadau bu êñyalinj lau sa bu sêndôc dinañ.”

41 Têtj ndoc ñgacsêñomi 10 sêñgô yom dau ñawaê, nanj ñac tac ñandê têtj Jems lu Jon.

42 Goc Yisu mbwêc ñac sêtêñ inj si, ma sôm, “Mac anjalê bu lau sambuc si gôlinjwaga sêtoc dau sa têtj ñac si lau, ma ñac si lau bata sêñgwininj lau nanj sêmbo ñac ñapu.

* **10:32:** Lau nanj sêñkuc Yisu nanj sêhêdaê ti sêtôc dau, ñahu bu ñac gauc gêm yom nanj Yisu sôm têtj ñac su, pi gêñ nanj oc hôc asê inj têtj têtj inj bu pi Jerusalem ndi. Alic Mak 8:31; ma 9:30. † **10:38:** Yisu ndê yom pi laclhu nanj inj oc nôm, ma sanju nanj inj oc linj, nanj ñahu sip ñawapac daêsam nanj oc hôc asê inj.

⁴³ Tigeŋ mac aŋkuc ŋac si mêtê dau dom. Mba! Mac nem asa bu ti ŋamalac tiwaê yêc Anötö aŋgô-ŋga, naŋ nem akiŋ mac.

⁴⁴ Aêc! Asa bu ti mac nem ŋamalac ŋamata-ŋga, naŋ êŋgwiniŋ dau ma ti mac honŋ nem ŋac akiŋ ŋambwa.

⁴⁵ Ŋahu bu lêŋ dau ti aneŋ lêŋ. Ŋamalac ndê Atu meŋ tu bu lau sênem akiŋ iŋ-ŋga dom. Mba. Iŋ meŋ bu nem akiŋ lau, ma bu kêŋ dau ti da bu nemlhi lau daêsam si sac ŋatôp.”

Yisu kôm ŋgac tapec Batimeas ŋayham sa

(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Yisu ti ndê ŋgacsêŋomi sêŋsêlêŋ e sêhôt asê malac Jeriko, ma lau toŋ atu sêŋkuc ŋac. Têŋ ndoc ŋac bu sêhu Jeriko siŋ, naŋ sêtap ŋgac tapec daŋ sa, naŋ ndôc seŋ ŋamakê ma teŋ gêŋ. Iŋ Batimeas, ŋgac daŋ ŋaê Timeas ndê atuŋgac.

⁴⁷ Têŋ têm iŋ ŋgô bu Yisu Nasaret-ŋga kêsêlêŋ mbo seŋ, naŋ gic hu mbwêc yom asê bocdec bu, “Yisu, †Dawid ndê Atu, tamwalô aô!”

⁴⁸ Goc lau daêsam sêhec yom iŋ ma sêsôm bu iŋ nem dôŋ. Magoc iŋ mbwêc ti ŋaŋga, “Dawid ndê Atu, tamwalô aô.”

⁴⁹ Yisu ŋgô ŋac si yom ma kwê dôŋ kalhac, goc sôm têtŋ lau, “Mac asôm têtŋ iŋ bu meŋ.” Goc sêta yom têtŋ ŋgac tapec dau ma sêsôm, “Tisa ti atac ŋayham! Iŋ ta am bu mweŋ.”

⁵⁰ Goc ŋgac dau kac ndê ŋakwê andô-ŋga baliŋ su yêc nom, ma tisa ŋagahô ma têtŋ Yisu gi.

⁵¹ Ma Yisu ndac iŋ, “Am tac whiŋ bu aô wakôm sake têtŋ am?” Ma ŋgac tapec dau sôm, “Kêdôhôtŋ-waga, aô tac whiŋ bu tanôtŋ ŋayham sa.”

⁵² Goc Yisu sôm, “Am ndi! Am nem kêŋ whiŋ aô dec kôm am ŋayham sa.” Ma ŋagahô iŋ tandô ŋawa sa, ma iŋ kêkuc Yisu mbo seŋ.

11

Yisu sôt Jerusalem gi

(Mat 21:1-9; Luk 19:28-40; Jon 12:12-15)

¹ Yisu ti ndê sêŋomi sêŋsêlêŋ sêhêganôtŋ Jerusalem e sêsuri sa malac Betani ma malac Betpagi yêc Lôc Olib. Goc Yisu kêkiŋ ndê ŋgacsêŋom lu,

² ma sôm têtŋ iŋlu, “Asôt malac dindê andi, ma yêc dindê amlu oc atap doŋki daŋ sa, naŋ sêsô dôŋ kalhac. Iŋ doŋki ŋatu wakuc, naŋ ŋamalac daŋ ndôc ŋahô muŋ su dom. Aŋgapwêc su ma akôt sa amenŋ.

³ Ma lau bu sêndac amlu bu bocke ma amlu aŋgapwêc doŋki dau, naŋ asôm têtŋ ŋac bu, ‘Pômdau tac whiŋ bu doŋki dindec nem iŋ sa ŋasawa sauŋ, goc iŋ oc kêŋ mbu meŋ.’”

⁴ Bocdinaŋ dec iŋlu sêsôt malac dau si ma sêtap doŋki daŋ sa, naŋ lau sêsô dôŋ kalhac seŋ ŋadali k êpiŋ andu daŋ. Iŋlu bu sêŋgapwêc su,

⁵ ma lau ŋatô naŋ sêlhac sêmpinŋ, naŋ sêndac iŋlu, “Amlu akôm sake, dec bu aŋgapwêc doŋki dau su?”

⁶ Ma iŋlu sêô ŋac si yom tôm Yisu sôm têtŋ iŋlu, dec sêhu doŋki dau siŋ têtŋ iŋlu.

⁷ Sêwê iŋ sa sêtêtŋ Yisu si, ma sêhu si ŋakwê awê-ŋga sac doŋki, goc Yisu pi gi ndôc ŋahô.

⁸ Ma lau daêsam sêhê si ŋakwê yêc seŋ. Ma lau ŋatô sêhêako a ŋalaunŋ yêc seŋ ŋamakê ma sêkêŋ yêc seŋ.

⁹ Lau naŋ sêmuŋ Yisu ti lau naŋ sêŋkuc in, naŋ sêmbwêc “Hosana! Anötö nem mbec ŋac naŋ meŋ gêm Pômdau aŋgô.

¹⁰ Anötö nem mbec in naŋ meŋ bu puc aban Dawid ndê gôlin dôn. Hosana têtŋ Anötö lôlôc-ŋga.”

¹¹ Yisu hôc asê Jerusalem, goc sôc lôm dabuŋ ŋabatêmdö gi, ma gêlic gêŋ sambob naŋ yêc dindê. Magoc ac gi su dec in ti ndê ŋac sêŋomi 12 sêmbu sêsa malac Betani si bu sêyêc dindê.

Yisu pucbo a kiŋ daŋ

(Mat 21:18-19)

¹² Têtŋ bêtêc Yisu ti ndê ŋac-s êŋomi sêhu Betani siŋ ma sêŋsêlêŋ sêmbu seŋ, ma gêŋ yô Yisu.

¹³ In gêlic a kiŋ daŋ naŋ kalhac ahê, goc têtŋ a dau gi. Têm dinaŋ in têtŋ naŋ a kiŋ sem ŋandô dom, magoc Yisu gêlic bu a dinaŋ ŋalaŋ kêsôlô su dec kêŋ bata bu mboe kiŋ ŋandô oc sêŋgalêŋ. Magoc ŋandô mbasi, in tap ŋalaŋ ŋambwa sa.

¹⁴ Goc in pucbo a dau ma sôm, “Lau daŋ oc sêneŋ ŋandô yêc a dindec tiyham dom.” Ma in ndê ŋac sêŋomi sêŋgô yom dau.

Yisu soc lau su yêc lôm dabuŋ

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-46)

¹⁵ Yisu ti ndê sêŋomi sêŋsêlêŋ si e sêhôc asê Jerusalem, ma sêtêŋ lôm dabuŋ si. Yêc lôm dabuŋ ŋabatêmdö lau sêtidulu gêŋ ti semlihi gêŋ sêmbu, ma Yisu gic hu soc ŋac sêsa awê. In kac lau sêô mone-ŋga si tebo sa, ma kac lau naŋ sêyob balusi bu lau sênemlihi,* naŋ si pôn sa whin.

¹⁶ Ma in gic yao lau bu sêkôc wapa sêtidulu-ŋga sôc lôm dabuŋ ŋagameŋ tiyham dom.

¹⁷ Ma in kêdôhônŋ lau ma sôm, “Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu, ‘Aô neŋ andu gic waê bu lau akêŋ gameŋ hoŋ sêteŋ mbec sêmbu-ŋga.’ Mac aŋyalê yom dau, ma bocke dec mac akôm Anötö ndê andu ti lau kaŋ si gameŋ?”

¹⁸ Tiŋambu dabuŋsiga atu-tu ma lau naŋ sêndôhônŋ yomsu, naŋ sêŋgô ŋawaê pi gêŋ naŋ Yisu kôm, ma sêŋyalê bu lau sambob sêhêdaê tu in ndê yom-ŋga. Tu dinaŋ-ŋga dec sêtôc Yisu, ma sêŋsalê lêtŋ bu sêndic in ndu.

¹⁹ Yisu ti ndê ŋac-sêŋomi sêmbu Jerusalem e ac gi sip, dec sêmbu sêsa si.

Yom pi lêtŋ dakêŋ whin ti dateŋ mbec-ŋga

(Mat 21:20-22)

²⁰ ŋagalaŋsê bêtêc Yisu ti ndê ŋac sêŋomi sêŋsêlêŋ bu sêmbu sêtêŋ Jerusalem sêndi, ma sêhôc asê a kiŋ naŋ Yisu pucbo. ŋac sêlic bu a dau mbac, ŋasaŋgac ti ŋawakac hoŋ tibasô.

²¹ Ma Pita gauc gêm Yisu ndê yom, dec sôm têtŋ in, “Kêdôhônŋwaga, lic a kiŋ naŋ am pucbo, naŋ mbac su.”

²² Goc Yisu ô yom ma sôm têtŋ ŋac, “Akêŋ whin Anötö.

²³ Aô wasôm yomandô têtŋ mac, bu asa naŋ bu sôm têtŋ lôc daŋ bu, ‘Puc daôm sa ma sip gwêc ŋalôm ndi,’ ma atac lu-lu dom magoc kêŋ whin bu Anötö oc kôm yom dau ŋandô sa, dec gêŋ dau oc ŋandô sa.

²⁴ Boc-dinaŋ aô bu wasôm têtŋ mac bu gêŋ bocke naŋ mac bu aterŋ Anötö bu kêŋ têtŋ mac, naŋ akêŋ whin bu mac akôc su, ma aô wasôm yom ŋandô, in oc kêŋ têtŋ mac.

* **11:15:** Alic yom ŋapu-ŋga (footnote) yêc Mat 21:12.

25-26 Ma têtj ndoc mac bu atetj mbec, ma bu gauc nem lau nanj sêkôm sac têtj mac, nanj goc asuc ñac si sac kwi. Ma mac nem Damam nanj mbo undambê, oc suc mac nem sac kwi bocdinañ.”

*Gêndac pi Yisu ndê ñaclai ñahu
(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)*

27 Yisu ti inñ ndê ñgacsêñomi sêhóc asê malac Jerusalem tiyham ma sêtêtj lôm dabuñ si. Yisu kêsêlêtj mbo lôm dabuñ ñabatêm-ndô, ma dabuñsiga atu-tu ti kêdôhônjwaga yomsu-ñga ma lau bata sêtigasuc inñ.

28 Ma sêndac inñ, “Am kôc ñaclai yêc nde, bu kôm gêtj hoñ nanj am kôm? Asa kêtj têtj am?”

29 Goc Yisu sôm têtj ñac, “Gêtj ñamata-ñga aô wakêtj gêndac danñ têtj mac. Mac bu aô anetj yom, dec wasôm anetj ñaclai ñahu asê têtj mac.

30 Asa kêtj ñaclai têtj Jon dec inñ kêtj lau? Anôtô kêtj ñaclai têtj inñ, me mba? Asôm têtj aô.”

31 Ñac sem yomgalôm pi Yisu ndê gêndac, ma sêsôm têtj dau, “Yac bu dasôm bu Anôtô kêtj ñaclai têtj Jon, goc Yisu oc ndac yac, ‘Tu sake-ñga mac akêtj whiñ Jon dom?’

32 Magoc yac bu dasôm bu Jon kêtj lau kêtjuc ñamalac nom-ñga si gauc ñambwa, goc lau oc sêlic yac sac.” Ñac sêñyalê bu lau daêsam sêlic Jon bu propet danñ, dec sêtôc dau.

33 Bocdinañ sêsôm têtj Yisu, “Yac anyalê dom.” Ma inñ sôm têtj ñac, “Bocdinañ aô wasôm anetj ñaclai ñahu asê têtj mac dom.”

12

*Yom gôlinj pi lau sêyob ôm wain-ñga
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)*

1 Ma inñ gic hu yom gôlinj danñ ma sôm têtj lau bata Israel-ñga dinañ, “Ñgac danñ só ôm wain-ñga danñ. Inñ só tunj sa, kêmasañ gameñ tu lau sêmasañ wain ñakwi-ñga, ma kwê andu baliñ danñ bu lau sêlhac ma sêtij lau kanj. Tinjambu inñ kêtj ôm dau têtj lau ñatô sêyob, ma kôlhô gi mbo gameñ danñ.

2 Têtj têtj sêndic wain ñandô sa-ñga, nanj ñadau kêtj inñ ñgac akij danñ têtj lau sêyob ôm-ñga, tu bu sêkêtj wain ñandô ñatô têtj inñ.

3 Tigeñ ñac sêlô inñ dôñ, sic inñ ñamlic ñandê, ma sêkêtj inñ kôlhô amba sawa gi.

4 Goc ñadau kêtj inñ ñgac akij danñ tiyham, tigeñ ñac sic inñ pi ñagôlônj, ma sêkôm mêtê sac têtj inñ.

5 Tinjambu ñadau kêtj inñ ñgac titô-ñga, magoc ñac sic inñ ndu. Ma inñ kêtj inñ lau daêsam tiyham, ma ñac sic ñatô ñamlic ñandê, ma sic ñatô ndu.

6 Tinjambu ñgac tigeñ mbo, nanj ñadau ndê atuñgac, nanj inñ tac whiñ ndu andô. Goc ñadau kêtj inñ ndê atu dau têtj ñac gi, ma gauc gêm têtj dau, ‘Lau nanj sêyob anetj ôm, nanj oc sêtoc anetj atuñgac dindéc sa.’

7 Tigeñ têtj têtj ñadau ndê atu hóc asê, nanj lau sêyob ôm-ñga sêsôm têtj dau, ‘Ñgac dinañ inñ ñadau ndê atuñgac nanj oc wêkaiñ ôm dindéc ti ndê gêtj lêtj sêm. Bocdinañ dandic inñ ndu ma dakôc ôm dindéc su ti yac neñ.’

8 Ma sêkôc atuñgac, sic inñ ndu ma sêtuc inñ sa awê gi.”

9 Goc Yisu ndac, “Mac gauc gêm bu ôm ñadau oc kôm sake têtj lau nanj sêyob inñ ndê ôm? Inñ oc meñ ma ndic ñac ndu, ma kêtj ôm dau têtj lau ñatô sêyob.

10 Gauc nem yom nanj sêto yêc bocdec bu, ‘Hoc nanj lau sêkwê andu-ñga sêtéc, nanj kwahic ti hoc ñamata-ñga yêc andu dau.’

11 *Pômdau kôm gêñ dau, ma yac alic ñayham.’ Mac asam yom dau su, me?’*

12 Têñ dinarñ lau bata Israel-ñga sêñyalê bu Yisu sôm yom gôlinñ dau hêganônñ ñac, dec sêñsalê lêñ bu sêkôc inñ dôñ. Magoc sêtôc lau toññ atu nanñ sêmbo sêwhinñ Yisu, ma tu dinarñ-ñga sêhu inñ sinñ ma sêlhô si.

*Lau bu sêtim Yisu pi yom takis-ñga
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)*

13 Tinjambu lau bata dinarñ sêñsalê lêñ bu sêtim Yisu bu sôm yom so danñ. Ñac sêñkinñ lau Palêsai ñatô sêwhinñ lau Israel-ñga ñatô nanñ sêpuc Herod ma lau Rom-ñga si gôlinñ dôñ, nanñ sêtêñ Yisu si.

14 Ñac sêhóc asê inñ ma sêsôm, “Kêdôhônñ-waga, yac anyalê bu am ñgac sôm yom ñandô-ñga. Am gauc gêm lau si waê dom, ma toc ñac honñ sa ñalêñ tigenñ. Ma am kêdôhônñ Anötô ndê lêñ têñ lau kêkuc yom ñandô solop. Kwahic dec yac bu andac am bu inñ solop bu yac dakêñ takis t êññ †Sisa, me mba? Yac oc danemlhi takis, me mba?”

15 Yisu ñgô yom dau, tigenñ inñ kêyalê bu ñac gauc gêm bu sêtim inñ, dec sôm, “Tu sake-ñga mac bu atim aô? Akôc mone silba danñ ma atôc têñ aô.”

16 Goc sêkêñ mone danñ têñ inñ, ma inñ ndac ñac, “Asa ndê ñagatu ti ñaê yêc mone dindec?” Ma sêô yom ma sêsôm, “Sisa ndê.”

17 Dec Yisu sôm, “Bocdinanñ atoc Sisa sa ña gêñ nanñ gic inñ ñawaê, ma atoc Anötô sa ña gêñ nanñ gic inñ ñawaê.” Ñac sêñgô Yisu ndê yom dau, ma sêhêdaê tu inñ ndê gauc-ñga.

*Lau Sadiusi bu sêtim Yisu pi yom datisa akêñ lau batê-ñga
(Mat 22:23-33; Luk 20:27-38)*

18 Ma lau †Sadiusi ñatô sêtêñ Yisu si, bu sêkêñ gêndac danñ têñ inñ. Ñac lau Israel si toññ danñ, nanñ sêkêñ whinñ dom bu lau batê oc sêtisa tiyham.

19 Ma ñac sêndac inñ bocdec bu, “Kêdôhônñwaga, Moses to yac neñ yomsu danñ bocdec bu. Ñgac danñ bu ndê dôwa nem awhê sa ma bu mbac ndu ma balêkoc mbasi, nanñ ñgac dau oc nem dôwa ndê awhê sawa, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-ñga.

20 Têñ ndoc danñ asidôwai 7 sêmbo. Ñgac ñamata-ñga gêm awhê sa, magoc mbac ndu, ma balêkoc mba.

21 Goc inñ asi, ñgac tilu-ñga, gêm awhê sawa dau, magoc mbac ndu ma balêkoc mba. Ñgac titô-ñga bocdinanñ,

22 ma asidôwa hale bocdinanñ, honñ sem awhê sawa dau sa, magoc sêmbac ndu, ma balêkoc mba. Ma tinjambu awhê dau mbac ndu.

23 Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtisa tôm lau ñatô sêsôm, dec awhê dau oc ti asidôwa asa ndê awhê? Bu asidôwai 7 dinarñ honñ sem awhê tigenñ dinarñ su têñ ndoc sêmbo tali.”*

24 Ma Yisu sôm têñ ñac, “Mac akôc gauc so, bu mac anyalê Anötô ndê yom ti inñ ndê ñaclai dom.

25 Têñ têm lau batê sêtisa, nanñ lau oc sênem dau dom. Ñac oc sêmbo sêtôm anjela undambê-ñga.

26 Ma yom danñ tiyham tôle asê bu lau batê oc sêtisa. Mac asam su yêc Moses ndê buku. Têñ ndoc Moses gêlic ya golom a danñ, nanñ Anötô sôm têñ inñ bu, ‘Aô Abraham ndê Anötô, Aisak ndê Anötô ma Jakob ndê Anötô.’

* 12:23: Lau Sadiusi gauc gêm bu ñac si gêndac dau tôle asê bu lau batê oc sêtisa tiyham dom.

27 Lau batê bu sêtisa dom, dec tu sake-nga Anötö sam dau bu lau tö dinan si Anötö? Inj lau batê si Anötö dom, inj lau tali si Anötö. Mac nem gauc inj so sambuc.”

Yomsu ñamata-nga

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

28 Kêdôhônwaga yomsu-nga danj kalthac whinj lau nanj sêkênj danja Yisu ma lau Sadiusi si yom, ma inj gêlic bu Yisu ô lau Sadiusi si yom ñapep. Bocdinañ inj ndac Yisu, “Anötö ndê yomsu bocke ti yomsu ñamata-nga?”

29 Ma Yisu sôm, “Yomsu ñamata-nga nanj hôc gêlic yomsu honj nanj bocdec, ‘Mac lau Israel-nga anjô! Pômdau yac neñ Anötö inj Pômdau tigerj.

30 Atac whinj Pômdau am nem Anötö ti am nem ñalôm sambuc, ti gatôm sambuc, ti gauc sambuc, ma ti licwalô sambuc.’

31 Ma yomsu tilu-nga bocdec yêc, ‘Atac whinj lau menñan am-nga, tôm am atac whinj am daôm.’ Yomsu lu dinanj sêhôn gêlic yomsu honj su.”

32 Goc kêdôhônwaga yomsu-nga dau sôm têtj Yisu, “Kêdôhônwaga, am sôm solop. Yomandô, Anötö tigerj mbo, ma anötö ñandô danj mbo dom.

33 Ma yac bu atac whinj A nôtö ti neñ ñalôm sambuc, ti gauc sambuc, ma ti licwalô sambuc, ma yac bu atac whinj lau menñan yac-nga tôm yac atac whinj yac dauñ, nanj hôc gêlic bu yac dakênj wata ti da pi ya ndi, me bu dakênj gêtj ñatô ti da.”

34 Yisu gêlic bu ñgac dau ô yom ti gauc ñayham, dec sôm têtj inj, “Êmkuc gauc ñayham dinanj dec am oc tôm bu mbo Anötö ndê gôlinj ñalôm.”

Yisu sôm yom dinanj, ma tinjambu lau sêtöc bu sêkênj gêndac têtj inj tiyham.

Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

35 Yisu kêdôhônj lau mbo lôm dabunj ñamakê, ma ndac ñac, “Bocke ma lau †Skraib sêsam Mesaya bu Dawid ndê Atu?”

36 Dawid dau hoc yom asê tôm Ñalau Dabunj puc inj dôñ, ma to yom pi Mesaya bocdec bu, ‘Anötö sôm têtj anej Pômdau, “Am ndöc aô amanj andô-nga e nditôm aô wakênj nem ñacyo sêsôc am gahim ñapu.”’

37 Dawid dau sam Mesaya bu inj ndê Pômdau, ma bocke dec lau sêsam inj bu Dawid ndê Atu?” Ma lau honj sêñgô Yisu ndê yom ti atac ñayham atu.

Yisu ndê puc pi lau Skraib si mêtê sac

(Mat 23:1-7; Luk 20:45-47)

38 Ma Yisu kêdôhônj lau ma sôm, “Ayob daôm ñapep bu anjuc lau Skraib si gêbôm dom. Ñac sêsôc ñakwê baliñ ma sêñsêlêñ sêmbo malac lôm, bu ñac atac whinj bu lau sêtöc ñac sa ma sêhê mwalêc ñac.

39 Ñac atac whinj bu sêndöc mala ñamata-nga yêc lôm wê-nga, ma sêndöc lau tiwaê si mala têtj ndoc sêneñ mwasinj.

40 Yêc lau honj anjô-nga lau dau sêteñ mbec baliñ. Magoc têtj ndoc lau sêlic ñac dom, nanj sêñsau lauwhê sawa bu sêñgaho ñac si andu su. Anötö oc êmatöc ñac, ma kêtj ñagêyô sac sambuc têtj ñac.”

Awhê tuc danj kêtj da danje

(Luk 21:1-4)

41 Tinjambu Yisu ndöc sic ndöc lôm dabunj ñabatêmdö kêpinj apa nanj lau sêkênj si da sip-nga, ma tahê lau honj nanj sêkênj si da sip apa dau. Lau ti lêlôm daêsam sêkênj awa atu.

⁴² Tigeŋ awhê tuc ŋalôm sawa daŋ meŋ ma kêŋ awa sauŋ lu gitôm wan toea lu sip apa da-ŋga.

⁴³ Goc Yisu ta ndê ŋgac-sêŋomi sêmeŋ ma sôm, “Yomandô, aô wasôm têtŋ mac bu yêc Anôtô anğô-ŋga awhê tuc ŋalôm sawa dindéc kêŋ da naŋ hóc gêlêc lau hoŋ si da su.

⁴⁴ Ŋahu bu lau ti lêlôm hoŋ sêkêŋ si da, magoc ŋac si awa daêsam gacgeŋ yêc ŋac-ŋga. Magoc awhê dindéc iŋ awhê ŋalôm sawa, ma iŋ kêŋ ndê gêŋ hoŋ ti da.”

13

Yisu sôm yom pi lôm dabuŋ Jerusalem-ŋga (Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Têtŋ ndoc Yisu bu hu lôm dabuŋ ŋagameŋ siŋ, naŋ iŋ ndê ŋgacsêŋom daŋ sôm têtŋ iŋ, “Kêdôhônwaga, lic hoc atu-tu ma andu ŋayham kêlêc naŋ sêkwê sa sêlhac dec.”

² Magoc Yisu ô yom ma sôm têtŋ iŋ, “Am lic andu atu-tu ti lôm dabuŋ dindéc! Aô wasôm têtŋ am, bu tiŋambu ŋacyo oc sêseŋ hoc atu-tu hoŋ dindéc su e hoc daŋ oc ndöc hoc daŋ ŋahô tiyham dom.”

Gêŋ wapac têm ŋambu-ŋga-ŋga

(Mat 24:3-14; 10:17-22; Luk 21:7-19)

³ Ŋac sêsa sêtêŋ Lôc Olib si, ma tiŋambu Pita, Jems, Jon ma Andru tawasê sêtêŋ Yisu si ma sêndöc anğô têtŋ lôm dabuŋ yêc malac Jerusalem. Ma ŋac sêndac iŋ bocdec bu,

⁴ “Sôm têtŋ yac bu ŋawapac naŋ am sôm yom pi, naŋ oc hóc asê Jerusalem têtŋ têm bocke, ma gêŋ sake oc kêŋ puc yac bu têm dau meŋ kêpiŋ?”

⁵ Goc Yisu sôm têtŋ ŋac, “Ayob daôm ŋapep bu lau daŋ sêŋsau mac dom.

⁶ Bu lau daêsam oc sêmeŋ sênem aô aŋôŋ ma sêsôm, ‘Aô Mesaya dauŋ dec,’ ma oc sêŋsau lau daêsam.

⁷ Ma têtŋ ndoc mac anğô ŋawaê bu lau sic siŋ têtŋ dau me sêmasaŋ dau tu sêndic siŋ-ŋga, naŋ asô dom. Bu gêŋ hoŋ dinaŋ gic waê bu meŋ sa, m agoc têm ŋambu-ŋga yêc dôŋ yêc.

⁸ Kiŋ nom-ŋga oc sêkêŋ kisa dau, ma lau gameŋ daŋ oc sêndic siŋ têtŋ lau gameŋ daŋ. Tiyhó oc nem yêc gameŋ hoŋ, ma tóbôm oc sa. Gêŋ hoŋ dinaŋ oc ndic hu ŋawapac têm ŋambu-ŋga-ŋga, gitôm awhê naŋ kêsahê balêkoc tuŋ iŋ ma gêŋ dau gic hu ŋandê atu naŋ iŋ oc hóc tu kôc balêkoc-ŋga.

⁹⁻¹⁰ “Gêŋ ŋamata-ŋga lau oc sêhoc ŋawaê ŋayham asê têtŋ lau sambob, ma têtŋ dinaŋ têm ŋambu-ŋga oc meŋ hóc asê. Ayob daôm ŋapep. Lau oc sêwê mac atêtŋ lau sêmatôc yom-ŋga andi, ma sêhi mac ŋa sô yêc lôm wê-ŋga. Tu aô-ŋga dec lau oc sêkêŋ mac alhac gôliŋwaga ti kiŋ anğô-ŋga, magoc ndoc dinaŋ ti têm bu mac ahoc yom ŋandô asê têtŋ ŋac.

¹¹ Têtŋ têm naŋ sêkôc mac dôŋ ma sêwê mac atêtŋ lau sêmatôc mac-ŋga andi, naŋ ahêgo daôm tu yom asôm-ŋga dom. Asôm yom naŋ Anôtô oc kêŋ têtŋ mac têtŋ ndoc dinaŋ, bu mac daôm oc asôm yom dom, Ŋalau Dabuŋ oc sôm.

¹² “Têtŋ ndoc ŋawapac-ŋga dinaŋ, lau naŋ sêkêŋ whiŋ dom oc sêhoc si asidôwai sêkêŋ whiŋ aô-ŋga asê bu sêndic ŋac ndu, ma dambai oc sêkôm têtŋ atui boc-dinaŋ. Balêkoc oc sêli dau sa têtŋ damba ti dindai, ma sêkêŋ ŋac sêtêŋ lau bu sêndic ŋac ndu.

13 Lau honj oc sêtec mac tu aõ nerj ñaê-nga. Magoc asa nanj bu lhac ñannga ma hu aõ sinj dom e ndê têm pacndê, nanj oc tap Anötö ndê mwasinj nem inj si-nga sa.”

Nawapac gamej Judia-nga
(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)

14 “Gêj sac sambuc nanj oc kôm gamej tisac, nanj lau oc sêkêj lhac gamej nanj gic inj ñawaê dom. (Asa nanj sam yom dindec, nanj kôc gauc ñapep, bu ñahu yêc sinj dau.) Mac lau asa nanj ambo gamej Judia-nga ma alic gêj dau, nanj honj alhõ api gamej lôc-nga andi.

15 Alhõ ñagahô ma gauc nem mac nem gêj danj dom. Lau nanj sêjwharj dau sêndöc andu ñsactô, nanj sêsöc andu ñalôm bu sêkôc si gêj danj tôhônj dom.

16 Ma ñac nanj sêmbo ôm, nanj bocdinañ. Sêkac dau kwi bu sêkôc si gêj ñatô dom.

17 Oyaê. Lauwhê tidaê, ma ñac nanj sêkêj su têtj balêkoc, nanj oc sêtap ñawapac atu sa têtj têm dinañ.

18 Ateñ mbec bu gêj dinañ tap mac sa têtj ndoc uhô-nga dom.

19 Ñahu bu ñawapac ñandô nanj bu sa têtj têm dinañ, nanj oc hôc gêlêc ñawapac honj nanj sêhóc asê nom têtj têm nanj Anötö kêj undambê ti nom e kwahic dec, ma tiñambu oc sa bocdinañ tiyham dom.

20 Magoc Pômdau oc kêj ndoc dinañ tiapê tu bu nem lau nanj inj kêyalinj sa su, nanj sa-nga. Bu mba, goc lau honj oc sêniñga.

21 “Têtj ndoc dinañ ñgac danj bu sôm têtj mac bu, ‘Alic, Mesaya dau dindec,’ me ‘Alic, Mesaya dau dindê,’ nanj akêj whinj ñac dom.

22 Lau nanj sêñsau bu ñac Mesaya, ma propet tasanj oc sêmerj ma sêkôm gêj dalô ti gêj atu-tu bu sêñsau lau. Ma ñac oc sêñsahê bu sêtim lau nanj Anötö kêyalinj ñac sa, nanj sêwhinj.

23 Aõ gakêj puc mac gwananj, ma bocdinañ ayob daôm ñapep.”

Ñamalac ndê Atu ndê bêc mbu menj-nga
(Mat 24:29-36; Luk 21:25-33)

24 Ma Yisu sôm, “Ndoc ñawapac-nga dinañ oc pacndê, ma tiñambu lau oc sêlic gêj dalô atu-tu. Ac oc nem ganduc ma ayô oc ñawê tiyham dom.

25 Ma tata oc sêperj akêj umbonj, ma gêj ti ñaclai nanj sêlhac umbonj oc wiwic sa.

26 Ma tiñambu lau oc sêlic Ñamalac ndê Atu menj ndöc dao ñahô ti ndê ñaclai ma ñawasi atu.

27 Ma inj oc êñkinj ndê anjela sêsa sêtêtj nom ñabatinj ti undambê ñabatinj honj sêndi, bu sêndic lau nanj inj kêyalinj ñac sa su, nanj sa.

28 “Gauc nem a lanj. Têtj ndoc mac alic ñalauñ wakuc bu lêc, nanj mac anjalê bu ndoc ac-nga menj kêpiñ.

29 Ma bocdinañ têtj ndoc mac alic gêj nanj aõ gasôm yom pi, nanj hôc asê, dec anjalê bu Ñamalac ndê Atu ndê bêc mbu menj-nga menj kêpiñ su, gitôm inj menj kalhac gatam.

30 Yomandô! Lau têm dinañ-nga oc sêniñga dom e gêj honj dinañ hôc asê.

31 Undambê ti nom oc niñga, magoc anej yom oc niñga dom. Gêj honj oc ñandô sa tôm aõ gasôm.”

Lau danj sêñyalê Yisu ndê bêc mbu menj-nga dom
(Mat 25:13-15)

³² Ma Yisu sôm, “Lau dan sênyalê bêc me acgatu nan Namalac ndê Atu oc mbu men, nan dom. Anjela undambê-nga sênyalê dom, Anötö ndê Atu kêyalê dom, Daman tawasê kêyalê.

³³ Bocdinañ anem ali ma ayob daôm ñapep! Mac am gauc têm nan bêc nambu-nga dau oc men sa.

³⁴ Gitôm andu ñadau dan nan bu sa ndi lic gameñ ñatô. In hu ndê andu sin ma kêñ in ndê lau akin sêwêkain si gwelen têtêtêñ. Ma in oc sôm têtê ñgac yob gatam-nga, bu in nem ali ma tatin gameñ ñapep e in mbu men.

³⁵ Bocdinañ anem ali, bu mac anyalê ndoc nan andu ñadau oc mbu men, nan dom. In oc hôc asê têtê telha me timaniñhu, me dalec tan, me bêbêc ganduc, nan mac anyalê dom.

³⁶ Ayob daôm ñapep, mboe in oc mbu men ñagahô, ma tap mac sa ayêc bêc ayêc.

³⁷ Yom nan aô gasôm têtê mac, nan dec wasôm têtê lau hon bocdinañ. Anem ali!”

14

Sêlic yom bu sêndic Yisu ndu (Mat 26:1-5; Luk 22:1-2)

¹ Lau Israel si †Mwasin Pasowa ti †Mwasin Bolom Yist Mba-nga ñandoc men kêpin, ma bêc lu yêc dôñ yêc. Ma dabun-siga atu-tu ti lau nan sêndôhôn yomsu-nga sênsalê lêt dan bu sêkôc Yisu dôñ gelec ma sêndic in ndu.

² Tigen sêhêgo dau ma sêsôm, “Dakôm têtê Mwasin Pasowa-nga ñandoc dom, mboe lau daêsam nan sêmbo Jerusalem tu om atu Pasowa-nga, nan oc sêlic ma sêli dau sa.”

Awhê dan gêm oso Yisu (Mat 26:6-13; Luk 7:36-50; Jon 12:1-8)

³ Têtê têm dinañ Yisu mbo malac Betani, ma gêt gêt ndôc whin ñgac dan ñaê Saimon. Mun-nga in ñgac ti gêmbac leprasi. Yisu ndôc tebo ma awhê dan men, nan kôc bu ñamalu ñayham ñaôli atu sip kac dan. In kac gêt dau sa, ma kêc gêt malu dau pi Yisu ndê ñagôlôn.

⁴ Lau ñatô sêlic dec tac ñandê têtê awhê dau, ma sêsôm, “Tu sake-nga in kêyain gêt ñamalu dinañ?”

⁵ Gitôm bu dakêt têtê lau sênemlihi ma datap awa atu sa, ma dakêt têtê lau ñalôm sawa. Ñaôli dau oc hôc gêlêc ñaôli tu gwelen yala sambuc-nga su.” Ma sêhec yom in ñalêt sa.

⁶ Magoc Yisu sôm, “Ahu in sin ma akêt ñawapac têtê in dom. In kôm gêt ñayham solop têtê aô.

⁷ Lau ñalôm sawa oc sêmbo sêwhin mac ñapan, ma bocdinañ dec têm bocke mac bu atac whin, nan oc tôm bu mac anem ñac sa. Tigen aô oc wambo wawhin mac ñapan dom.

⁸ Awhê dindê gitôm bu êmwasin aô ñalêt dinañ, dec kôm. In kêc gêt ñamalu pi aô, dec tôm in kêmasan aô neñ ñamlic gwanan tu sêñsuhun aô-nga.

⁹ Yomandô aô wasôm têtê mac, bu tinambu lau oc sêhoc ñawaê ñayham asê yêc gameñ hon, ma têtê dinañ ñac oc sêsôm yom pi awhê dindê ma lau oc gauc nem in.”

Judas sôm tidôn bu hoc Yisu asê (Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

10 Têñ ndoc dinañ Judas Iskeriot, ñgacsêñomi 12 si dan, têtñ dabuñsiga atu-tu gi ma sôm bu in oc hoc Yisu asê têtñ ñac.

11 Ñac sêñgô in ndê yom ti atac ñayham, ma sêsôm tidôñ bu sênemli in. Boddinan in kêsâlê lêtñ tu bu hoc Yisu asê-ña.

Yisu ndê ñgacsêñomi sêmasañ Mwasinñ Pasowa-ña
(Mat 26:17-19; Luk 22:7-13)

12 Têtñ Mwasinñ Bolom Yist Mba-ña ñabêc ñamata-ña, bêc nanñ lau Israel-ña sic domba Pasowa-ña ndu, nanñ ñgacsêñomi sêsôm têtñ Yisu bu, “Am tac whinñ bu yac amasanñ Mwasinñ Pasowa bu am neñ whinñ yac-ña yêc nde?”

13 Dec Yisu kêkinñ ndê ñgacsêñom lu ma sôm têtñ inñ, “Asôc malac Jerusalem andi, ma amlu oc atap ñgac danñ sa nanñ kêbalañ bu lôñ danñ. Awhinñ in atêtñ in ndê ñadau ndê andu andi.

14 Ma asôm têtñ andu ñadau, ‘Alu mba kêdôhônñwaga ndac am tu andu ñalôm ñacleñ-ña, bu inñ ti ndê ñgacsêñomi bu sêneñ Mwasinñ Pasowa-ña yêc am nem andu.’

15 Ma in oc tôc ñalôm atu danñ yêc andu dau ñahô-ña têtñ amlu. Tebo ti gêtñ honñ tu yac danenñ Mwasinñ Pasowa-ña yêc ñalôm dau, goc amasanñ gêtñ yêc dinañ.”

16 Goc sêñom lu dinañ sêsôc malac si, ma sêtap gêtñ honñ sa tôm Yisu sôm su, ma sêmasañ Pasowa.

Yisu sôm asê bu ñgac danñ oc hoc in asê
(Mat 26:20-25; Luk 22:21-23)

17 Têtñ ac gi su Yisu ti ñgacsêñomi 12 sêtêtñ andu dau si.

18 Ñac sêndôc ti señ gêtñ sêmbo, ma Yisu sôm, “Yomandô aô wasôm têtñ mac, bu mac nem danñ oc hoc aô asê. Ñgac dau kwahic dec ndôc ma gêtñ gêtñ whinñ aô.”

19 Yom dau kôm ñac sêsô, ma ñalôm ñawapac atu, ma ñac tigenñ-tigenñ sêsôm têtñ in, “Mboe aô, a? Mba!”

20 Goc in sôm têtñ ñac, “Ñgac dau inñ mac lau 12 nem danñ, ma kwahic dec alu añ gêtñ sip pele tigenñ.

21 Gêtñ dau oc ñandô sa pi ñamalac ndê Atu, tôm yom nanñ sêto yêc. Tigenñ ñgac nanñ hoc aô asê, nanñ oc tap ñawapac atu sa, ma tu dinañ-ña inñ dinda bu kôc inñ dom, dec oc ñayham.”

Yisu gic hu Mwasinñ Dabuñ
(Mat 26:26-29; Luk 22:15-20)

22 Têtñ têtñ ñac señ gêtñ sêmbo, nanñ Yisu kôc bolom, gêm mbec, pô kôc-kôc, ma gic sam têtñ ñac. Ma inñ sôm, “Akôc sa loc, aô neñ ñandô dau dindéc.”

23 Ma inñ kôc laclhu wain-ña danñ ma gêm danñge, goc kêñ têtñ ñac ma ñac honñ sênôm.

24 Inñ sôm têtñ ñac, “Aô neñ dac wamatinñ pwac-ña dau dec, nanñ wakêc sinñ tu lau daêsam-ña.

25 Yomandô aô wasôm têtñ mac bu aô oc wanôm wain tiyham dom e Damanñ ndê gôlinñ meñ sa tiawê, ma têtñ ndoc dinañ aô wanôm tiyham.”

26 Tinñambu ñac sem wê danñ, ma sêlhô sêsa sêtêtñ Lôc Olib si.

Yisu sôm bu Pita oc sêc inñ ahuc
(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34)

27 Ma Yisu sôm têtñ ñac, “Mac honñ oc ahu aô sinñ, tôm yom nanñ sêto yêc bocdec bu, ‘Aô oc wasenñ ñgac yob domba-ña, ma domba oc sêlhô babalip.’

28 Magoc tinjambu aô watisa tiyham, ma wamuŋ mac watêŋ gameŋ Galili-ŋga wandi.”

29 Dec Pita sôm têtŋ iŋ, “Ŋac hoŋ bu sêhu am siŋ, tigeŋ aô wahu am siŋ dom.”

30 Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô wasôm yomandô bu ôbwêc dau dindéc am oc sêc aô ahuc tidim tō su, goc dalec oc taŋ tidim lu-ŋga.”

31 Tigeŋ Pita sôm yom ti ŋaŋga, “Mba! Gitôm sêndic aô ndu wawhiŋ am, aô oc wasêc am ahuc dom.” Ma ŋac hoŋ sêsôm yom kaiŋ tigeŋ.

Yisu teŋ mbec mbo ôm Getsemani

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 Ŋac sêsa si e sêhôt asê ôm †lib-ŋga daŋ, ôm naŋ sêsam bu Getsemani, ma Yisu sôm têtŋ ndê ŋgacsêŋjomi, “Andôc dec ma aô wateŋ mbec.”

33 Goc iŋ kôc Pita, Jems ma Jon sêwhiŋ iŋ si, ma sêhu ŋgacsêŋjomi ŋatô siŋ. Têtŋ ndoc dinaŋ Yisu ndê ŋalôm ŋawapac atu ma iŋ pô sim dau ŋandô.

34 Iŋ sôm têtŋ ŋac, “Aô neŋ ŋalôm kêsahê ŋawapac atu, kêpiŋ bu oc wambac ndu. Mac andôc dec ma anem ali.”

35 Goc iŋ hu ŋac siŋ ma sa ŋasawa saun gi. Iŋ hu dau sip nom gi ma teŋ mbec, bu nditôm goc Anôtô nem iŋ sa bu êŋlêc têm hôt ŋandê-ŋga naŋ oc hôt asê iŋ.

36 Iŋ sôm, “Damaŋ, O Damaŋ, am gitôm bu kôm gêŋ hoŋ. Kôc laclhu ŋawapac-ŋ ga dindéc su yêc aô. Magoc êmkuc aô neŋ atac whiŋ dom, kôm tôm am daôm nem atac whiŋ bu kôm.”

37 Iŋ teŋ mbec su, dec mbu gi ma tap sa bu ŋgacsêŋjomi sêyêc bêc sêyêc. Goc iŋ uŋ ŋac sa ma sôm têtŋ Pita, “Saimon, bocke dec am yêc bêc? Am gitôm dom bu nem ali tôm acgatu ŋasawa tigeŋ, a?”

38 A nem ali ma aten mbec bu lêtôm tap mac sa dom. Mac nem gatôm licbalê, tigeŋ ŋamlic kwapac.”

39 Goc Yisu sa gi, ma teŋ mbec tigeŋ dinaŋ tiyham.

40 Pacndê, goc iŋ mbu gi ma gêlic ŋac sêyêc bêc, bu ŋac tandô hê ŋac sa ŋandô. Ma ŋac sêpônda yom tu sêsôm têtŋ iŋ-ŋga.

41 Goc iŋ gi ma teŋ mbec tidim tō-ŋga. Ma têtŋ ndoc iŋ mbu têtŋ ŋac tiyham, naŋ iŋ sôm, “Tu sake-ŋga mac ayêc bêc ti aŋwhaŋ daôm ŋapaŋ? Gitôm! Ndoc meŋ hôt asê su bu sêhoc Ŋamalac ndê Atu asê ma sêkêŋ iŋ sip lau sac amba.

42 Atisa ma dandi! Alic ŋgac naŋ hoc aô asê dec meŋ su.”

Sêkôt Yisu dôŋ

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-11)

43 Yisu sôm yom dinaŋ mbo, ma Judas, ŋgacsêŋjomi 12 si daŋ hôt asê whiŋ lau daêsam naŋ sêhôt bien ti siŋ. †Dabuŋsiga atu-tu ti kêdôhônŋwaga yomsu-ŋga ma lau bata sêŋkiŋ lau toŋ dinaŋ sêwhiŋ Judas sêmeŋ.

44 Judas kêŋ puc lau d au gwanan su, ma sôm, “Ŋgac naŋ mac aŋsalê, naŋ aô oc waŋgutô iŋ bu watôt iŋ asê têtŋ mac. Akôt iŋ dôŋ ma akêŋ lau sêyob iŋ, goc awê iŋ sa andi.”

45 Bocdinaŋ têtŋ ndoc Judas hôt asê, naŋ iŋ têtŋ Yisu solop gi ma sôm, “Kêdôhônŋwaga,” ma ŋgutô iŋ.

46 Dec lau naŋ sêwhiŋ Judas, naŋ sêkôt Yisu dôŋ.

47 Yisu ndê lau sêlhac sêmpin iŋ, ma ŋac si daŋ puc ndê bien sa ma pa dabuŋsiga atu ndê ŋgac akiŋ ndê daŋgalaun daŋ su.

48 Goc Yisu sôm, “Bocke dec mac akôt bien ti gêŋ siŋ-ŋga ma asa amen bu akôt aô dôŋ gitôm ŋgac kaŋ daŋ?”

49 Tôm bêc hoŋ aô gambo gawhiŋ mac ma kadôhôŋ lau yêc lôm dabuŋ ŋabatêmdô, magoc mac akôc aô dôŋ dom. Tigenj gêŋ naŋ mac akôm kwahic dec, naŋ kôm Anôtô ndê yom naŋ sêto yêc, naŋ ŋandô sa.”

50 Têŋ dinaŋ Yisu ndê lau hoŋ sêhu iŋ siŋ ma sêlhô si.

51 Ŋgac batac daŋ kêkuc Yisu ma mbo whiŋ iŋ ti ndê lau têŋ ôbwêc dinaŋ, ma iŋ puc po ŋambwa. Lau siŋ bu sêlô iŋ dôŋ,

52 tigenj iŋ hu ndê po siŋ yêc ŋac si amba, ma kôlhô ŋamlic ŋambwa gi.

Lau bata Israel-ŋga sêmatôc Yisu

(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:12, 13, 19-24)

53 Dabuŋsiga atu-tu Israel-ŋga, ti lau bata ma kêdôhôŋwaga yomso-ŋga hoŋ sêkac sa sêmbô dabuŋsiga ŋamata-ŋga ndê andu. Ma lau naŋ sêkôc Yisu dôŋ sêwê iŋ sêtêŋ andu dau si.

54 Pita kêsêlêŋ kêkuc Yisu mbo ahê, e gi sôc dabuŋsiga ŋamata-ŋga ndê andu ŋatuŋlôm gi. Ma iŋ ndôc sic whiŋ lau siŋ sêyob lôm dabuŋ-ŋga ŋatô ma kêsulu ya.

55 Dabuŋsiga atu-tu ma lau bata hoŋ naŋ sêndôc Sanedrin si toŋ, naŋ sêŋsalê yom bu sêŋgôliŋ pi Yisu ma sêkêŋ iŋ sip lau Rom-ŋga amba bu sêndic iŋ ndu. Magoc sêtap yom daŋ sa dom.

56 Bu lau daêsam sêtisa bu sêhoc yom tasanj asê pi Yisu, magoc ŋac hoŋ si yom so dau.

57 Tiŋambu lau ŋatô sêtisa, ma sêkêŋ yom tasanj pi iŋ bocdec bu,

58 “Yac aŋgô ŋgac dau sôm, ‘Lôm dabuŋ naŋ ŋamalac sêkwê sa, naŋ aô oc wasenj su. Ma têŋ bêc titô-ŋga aô oc wakwê andu wakuc daŋ sa, naŋ gitôm andu naŋ ŋamalac sêkwê, naŋ dom.’ ”

59 Magoc ŋac tigenj-tigenj si yom so dau tiyham.

60 Goc dabuŋsiga ŋamata-ŋga tisa kalhac ŋalhu, ma ndac Yisu, “Am ŋgô yom dê sêŋgôliŋ pi am, me? Am bu ô yom, me mba?”

61 Tigenj Yisu gêm dau dôŋ ma ô yom dom. Goc dabuŋsiga dau ndac iŋ tiyham, “Am Mesaya dau, Anôtô Atunŋac, me mba?”

62 Ma Yisu sôm, “Aêc, aô dauŋ dindéc. Ma tiŋambu mac oc alic ŋamalac ndê Atu ndôc Anôtô Ŋaclai Ŋadau ndê amba andô-ŋga, ma sip meŋ ndôc dao ŋahô.”

63 Têŋ ndoc dabuŋsiga ŋamata-ŋga ŋgô yom dinaŋ, naŋ tac ŋandê atu dec kêc dau ndê ŋakwê kic ma sôm, “Yac dapônda yom daŋ tu tanŋôliŋ pi iŋ-ŋga dom.

64 Yom naŋ iŋ sôm pi dau, naŋ sac sambuc! Mac aŋgô su, ma mac gauc gêm bocke?” Ma ŋac hoŋ sêsôm pitigenj bu iŋ mbac ndu.

65 Lau ŋatô sêhu gasôp pi iŋ. Ŋac sêkic iŋ tandô ahuc ŋa po, goc sêtap iŋ ma sêsôm, “Am bu propet, naŋ sôm asê bu asa gic am.” Ma lau siŋ-ŋga sêkôc iŋ sêsa si, ma sêhi iŋ ŋa sô.

Pita sêc Yisu ahuc

(Mat 26:69-75; Luk 22:54-62; Jon 18:15-18, 25-27)

66 Têŋ têm dinaŋ Pita mbo andu dau ŋamakê, ma dabuŋsiga ŋamata-ŋga ndê awhê akiŋ daŋ kêsêlêŋ meŋ.

67 Iŋ gêlic Pita kêsulu ya mbo, goc tahê iŋ ma sôm, “Am ŋgac naŋ kêkuc Yisu Nasaret-ŋga whiŋ.”

68 Magoc Pita pa dau ma sôm, “Mba, aô kayalê am nem yom ŋahu dom.” Dec iŋ tisa gi kalhac kêpiŋ tuŋlôm ŋagatam.

69 Malô goc awhê akiŋ dau gêlic iŋ tiyham, ma sôm yom kaiŋ tigenj têŋ lau naŋ sêlhac sêmpiŋ, “Alic ŋgac kêlê. Iŋ Yisu ndê lau si daŋ.”

⁷⁰ Magoc Pita pa dau tiyham. N̄asawa saun̄ ma lau nan̄ sêlhac dindê, nan̄ sêsôm, “Am ngac Galili-nga. Yomandô, am ngac si dan̄.”

⁷¹ Magoc Pita sôm ti n̄anga, “Mba! Aô bu wasôm yom tasan̄, nan̄ goc Anôtô ndic aô. Aô kayalê ngac nan̄ mac asôm yom pi in̄, nan̄ dom andô!”

⁷² Ma ngaghô dalec tan̄ tilu-nga, dec Pita gauc gêm Yisu ndê yom bu in̄ oc sêc in̄ ahuc tidim tō su, goc dalec oc tan̄ tidim lu-nga. Ma in̄ tan̄ dau ndu-ndu.

15

Pailot kêsua Yisu

(Mat 27:11-26; Luk 23:2-3, 18-25; Jon 18:29-19:16)

¹ Têñ bêtêc ganduc, dabun̄siga atu-tu ti lau bata ma lau nan̄ sêndôhôn̄ yomsu ti lau †Sanedrin-nga hon̄ si n̄alôm tigen̄ tu gên̄ bocke bu sêkôm têñ Yisu-nga. Goc sêsô in̄ amba dôñ ma sêwê in̄ sêtên̄ Pailot si.

² Ma Pailot ndac in̄, “Am lau Israel-nga si kin̄, a?” Goc Yisu ô yom ma sôm, “Tôm nan̄ am daôm sôm.”

³ Têñ dinan̄ dabun̄siga atu-tu sêngôlin̄ yom daêsam pi in̄.

⁴ Dec Pailot ndac in̄ tiyham, “Am oc ô ngac si yom, me mba? Ngac sêngôlin̄ yom daêsam pi am.”

⁵ Tigen̄ Yisu ô yom dom, dec Pailot hêdaê.

⁶⁻⁷ Têñ têm dinan̄ ngac dan̄ ndôc gapocwalô, nan̄ ndê n̄aê Barabas. Mun̄-nga lau n̄atô sêli dau sa têñ lau Rom-nga nan̄ sem gôlin̄ lau Israel-nga, ma sic lau n̄atô ndu. Magoc lau Rom-nga sêkôc ngac dôñ ma sêkên̄ ngac sêndôc gapocwalô. Ma Barabas in̄ ngac si dan̄.

Tôm yala hon̄ têñ ndoc lau Israel-nga si om atu Mwasin̄ Pasowa-nga hôc asê, nan̄ Pailot kékuc lên̄ dan̄ bocdec bu. Lau Israel-nga oc sêndac ngac gapocwalô-nga dan̄, dec in̄ oc êngapwêc in̄ su têñ ngac.

⁸ Lau daêsam nan̄ sêkac dau sa têñ ndoc Pailot kêsahê Yisu, nan̄ sêndac in̄ bu êngapwêc ngac gapocwalô-nga dan̄ su ênkuc ngôlin̄ dinan̄.

⁹⁻¹⁰ Pailot kêyalê bu dabun̄siga atu-tu sem lêmun̄ Yisu n̄ambwa, ma tu dinan̄-nga dec sêwê Yisu sêtên̄ in̄ sêmên̄. Bocdinan̄ in̄ gauc gêm bu êngapwêc Yisu su, dec ndac ngac, “Mac atac whin̄ bu aô wahu Kin̄ Israel-nga sin̄ têñ mac, me mba?”

¹¹ Tigen̄ dabun̄siga atu-tu sêngalôm lau ton̄ atu dinan̄ e sêndac Pailot bu hu Barabas sin̄ têñ ngac.

¹² Goc Pailot ndac ngac, “Bocdinan̄ aô oc wakôm sake têñ ngac dindec, nan̄ mac asam bu lau Israel-nga si Kin̄?”

¹³ Ma sêmbwêc, “Ndic in̄ pi a gicso dau!”

¹⁴ Magoc Pailot ndac ngac, “Tu sake-nga? In̄ kôm giso bocke?” Magoc sêmbwêc ti n̄anga, “Ndic in̄ pi a!”

¹⁵ Pailot bu kôm lau atac n̄ayham sa, dec gôlôc bu êngapwêc Barabas su têñ ngac. Ma in̄ kên̄in̄ Yisu têñ lau sin̄-nga bu sêhi in̄ n̄a sô, ma sêndic in̄ ndu pi a gicso dau.

Lau sin̄-nga sêsu Yisu susu

(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)

¹⁶ Lau sin̄-nga sêwê Yisu sêsa Pailot ndê andu n̄amalacôm si, ma sêta yom bu lau sin̄-nga hon̄ sêkac sa.

¹⁷ Goc sêkên̄ Yisu sôc n̄akwê kokoc balin̄ tôm kin̄ sêsôc, ma sêwhê wac kêm ma sêkên̄ in̄ un̄ gitôm sun̄sun̄.

18 Goc ñac sic hu sêmbwêc inj, “Ei! Datoc lau Israel-ña si kiñ dindec sa mañ!”

19 Ma ñac sêkôc a dan ma sic inj pi ñagôlôn tidim daêsam, ma sêhê gasôp pi inj. Sêpôn haduc têt inj, ma sêñsau bu sêtoc inj sa.

20 Sêsu inj susu pacndê, goc sêkôc ñakwê baliñ dinan su, ma sêkêñ inj sôc dau ndê ñakwê sa tiyham. Ma sêwê inj sêsa malac Jerusalem ñamakê si, bu sêndic inj ndu pi a gicso dau.

Sic Yisu pi a gicso dau

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

21 Lau siñ-ña sêwê Yisu sêmbo sen, ma ñac dan kêsêlêñ mbo sen akêñ gameñ ñamakê-ña men. Ma sêkac inj bu hêc Yisu ndê a gicso dau. Ñgac dau ndê ñaê Saimon. Inj Aleksanda lu Rupas damba, ma inj ndê malachu Sairin.

22 Sêwê Yisu sêsa si e sêhêc asê gameñ nan sêsam bu Golgota. (Ñaê dau danem kwi bu ‘Gameñ Ñakêcyha-ña.’)

23 Lau siñ-ña bu sêkêñ wain ti bu ñamakic têt Yisu nôm, magoc inj tec.

24 Bocdinañ sêhu siñ, ma sic inj pi a gicso dau. Ma tiñambu sêwhê inj ndê ñakwê kôc ma sêpuc gapoc bu sêlic asa oc kôc ñakwê bocke.

25 Ñac sic inj pi a gicso têt bêbêc, acgatu gitôm 9 kilok.

26 Ma yom nan lau bata Israel-ña sêñgôlin pi inj, nan sêto pi bapia dan, nan sôm, “Lau Israel-ña si Kiñ.”

27-28 Ñac sic ñgac sac lu pi a gicso dau sêwhiñ, dan kêgalêñ Yisu amba andô-ña, ma dan kêgalêñ gasê-ña.

29 Lau nan sêñsêlêñ si sêmen, nan sêndahiñ ñasu ma sêtan bôlê Yisu. Sêsôm, “Ei. Am ñgac nan sôm bu sen lôm dabuñ su ma kwê sa tiyham tôm bêc tó.

30 Dec sip akêñ a gicso dau mwen, ma nem daôm sa!”

31 Ma dabuñsiga atu-tu ti kêdôhônwaga yomsu-ña bocdinañ sêsu inj susu ma sêsôm têt dandi, “Inj gêm lau daêsam sa, tigen gitôm dom bu nem dau sa.

32 Yac bu alic Mesaya, lau Israel si kiñ dindec-ña, sip akêñ a gicso dau men, dec yac oc akêñ whiñ inj.” Ma ñgac lu nan sic pi a gicso sêwhiñ Yisu, nan sêsu inj susu bocdinañ.

Yisu mbac ndu

(Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

33 Têt ac kalhac lhu, ñasec atu gêm gameñ sambuc ahuc e acgatu gitôm 3 kilok telha-ña.

34 Ma têt 3 kilok Yisu mbwêc awha atu, “Eloi, Eloi, lama sabaktani?” (Yom dau danem kwi bu, ‘Aô neñ Anôtô, aô neñ Anôtô, tu sake-ña am hu aô siñ?’)

35 Lau nan sêlhac sêmpin, nan sêñgô inj ñapep dom ma sêsôm, “Anjô, inj ta propet Elaija.”

36 Ma ñgac dan kêt gi kêt sôwam dan sip wain ñamakic, ma sô dôñ pi a baliñ dan. Goc inj puc pi Yisu whasuñ bu inj nôm ma sôm, “Dahu inj siñ ma dalic, Elaija oc sip men ma kôc inj su, me mba.”

37 Têt têt dinañ Yisu mbwêc awha atu ma mbac ndu.

38 Ma têt dinañ po baliñ nan kêgalêñ lôm dabuñ ñalôm, nan dau kic gi lu, kalhac ñahô ma gi têt ñapu-ña.

39 Ma ñgac bata siñ-ña nan kalhac Yisu anjô-ña, nan gêlic inj ndê mbac ndu ñalêñ, goc sôm, “Yomandô, ñgac dindec inj Anôtô ndê Atu.”

40 Lauwhê ñatô sêlhac ahê ma sêlic gêt hon dinañ. Maria Magadala lu Maria nan Jems sauñ lu Joses dinda, ma Salome sêmbo sêwhiñ ñac.

⁴¹ Muñ-nga, têt têt Yisu mbo gameñ Galili-nga, nañ lauwhê dinañ sêñkuc in, ma sem akin in. Ma lauwhê daésam nañ sêpi Jerusalem sêwhin Yisu, nañ sêlhac sêwhin ñac.

*Josep kêñ Yisu ndê ñamlañ yêc hoc ñasun
(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)*

⁴² Bêc nañ sic Yisu ndu, nañ lau Israel-nga si bêc sêmasañ dau tu Sabat-nga.* Bocdinañ têt telha,

⁴³ ñgac bata Israel-nga dañ ñaê Josep gauc gêm bu êñsuhun Yisu ñamlañ. Josep in ñgac akêñ malac Arimatiya-nga, ma in lau Sanedrin-nga si ñgac tiwaê dañ nañ kêñ bata Anötö ndê gôlin bu men sa tiawê. In ndê ñalôm pêñ dôñ, dec têt Pailot gi ma ndac Yisu ndê ñamlañ.

⁴⁴ Yom dau kôm Pailot sö, ñahu bu in kêyalê dom bu Yisu mbac ndu su. Bocdinañ in ta lau sin si ñgac bata ma ndac in bu Yisu mbac ndu su, me mba.

⁴⁵ In tap sa bu Yisu mbac ndu su, dec gôlôc têt Josep bu kôc Yisu ndê ñamlañ sa ndi êñsuhun.

⁴⁶ Josep kôc po ñayham dañ nañ in gêmli muñ su, goc sa gi ma kôc Yisu su yêc a gicso dau, ma kêpañ in ahuc ña po dau. Ma in kôc in sa gi ma kêñ in yêc sêhò nañ lau sêlêñ gwanañ su yêc hoc ñalôm. Goc in kêpi hoc dañ gi ndôc sé awha dau ahuc.

⁴⁷ Maria Magadala lu Joses dinda Maria sêlic Josep kêñ Yisu ndê ñamlañ yêc hocsun dinañ.

16

Yisu tisa

(Mat 28:1-10; Luk 24:1-12)

¹ Bêc Sabat-nga men gi su, goc Maria Magadala lu Jems dinda Maria, ma Salome semli gêñ malu bu sênem oso Yisu ndê ñamlañ.

² Têt wake ñabêc ñamata-nga dinañ sêti têt bêbêc ganduc bu sêtêt sêhò sêndi. Ac pi men su ma sêñsêlêñ sêmbo señ,

³ ma sêndac dandi, “Asa oc nem yac sa ma êmpi hoc nañ yêc sé awha, nañ su?”

⁴ Tigen sêhòc tandô sa, ma sêlic hoc atu dau yêc sé awha dom.

⁵ Bocdinañ dec sêsôc sêhò ñalôm si. Sêlic ñgac batac dañ nañ sôc ñakwê sêsêp, ma ndôc andô-nga, dec sêsô ñandô.

⁶ Magoc ñgac dau sôm, “Asô dom. Mac anjalê Yisu Nasaret-nga, nañ sic in ndu pi a gicso dau. In yêc dec dom, in tisa su. Alic mala nañ sêkêñ in yêc, nañ sawa.

⁷ Magoc andi ma asôm têt in ndê sêñomi ma têt Pita bu in oc muñ mac têt Galili ndi. Mac oc alic in yêc dindê, tôm yom nañ in sôm têt mac muñ su nañ.”

⁸ Yom dinañ kôm awhê lu dau sêntitec ti sêhêdaê ñandô. Sêsa akêñ sêhò, ma sêlhò sênti si. Magoc sêtôc dau dec sêsôm yom têt ñamalac dañ yêc señ dom.

⁹ Têt têt Yisu tisa têt Sonda bêbêc, in hoc dau asê ti-ñamata-nga têt Maria Magadala, awhê nañ muñ-nga in soc ñalau sac 7 su yêc in ñalôm.

¹⁰ Ma Maria gi ma sôm asê têt lau nañ sêñkuc Yisu, nañ sêkôm dañgibo ti sêtãñ sêmbo.

* **15:42:** Lau Israel sêsôm bu têt ndoc ac gi sip têt bêc nañ muñ bêc Sabat-nga, nañ têt dau gic hu bêc Sabat-nga. Bocdinañ ñac bu sêñsuhun lau batê muñ ac ndi sip.

¹¹ Maria sôm têtj ñac bu inj gêlic Yisu ma inj mbo tali tiyham. Magoc ñac sêkêj whinj dom.

¹² Tinjambu Yisu ndê ñgac-sêjom lu sêhu Jerusalem sinj ma sêjêsêlêj sêmbo senj, ma Yisu hoc dau asê têtj injlu gitôm ñgac anjô batak danj.

¹³ Dec injlu sêmbu si ma sic minj têtj sêjomi ñatô, magoc ñac sêkêj whinj injlu dom bocdinaj.

Yisu kêtj gwelenj têtj lau nanj sêjkuc inj

¹⁴ Tinjambu ñgacsêjomi 11 senj gêtj sêmbo sêwhinj dau, ma Yisu hoc dau asê têtj ñac. Ma inj sôm ñac tu ñac si ñalôm ñadandi-ñga, bu sêkêj whinj lau nanj sêlic inj têtj ndoc inj tisa su, nanj dom.

¹⁵ Goc inj sôm têtj ñac, “Atôm nom ñagamej sambob andi, ma ahoc ñawaê ñayham asê têtj lau honj.

¹⁶ Lau nanj sêkêj whinj ma sêlinj sanju, nanj oc sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-ñga sa. Magoc lau nanj sêkêj whinj dom, nanj oc sêtap inj ndê matóc sa.

¹⁷ Ma Anötö oc kêtj ñaclai têtj lau nanj sêkêj whinj, dec oc tôm bu sêkôm gêtj dalô bocdec bu. Ñac oc sêkôm gwelenj sênem aö anjôj, ma sêsoc ñalau sac su yêc lau. Ñac oc sêsôm yom awha wakuc-ñga nanj sêndôhônj munj su dom.

¹⁸ Ñac bu sêkôc mboc sac sip ñac amba me sênôm bu ñamalic, dec oc kôm ñac sêtisac dom. Ma ñac oc sêkêj amba sac lau gêmbac, ma sêkôm ñac ñayham sa.”

¹⁹ Yisu sôm yom dinañ têtj ñac su, goc Anötö kôc inj su yêc nom. Inj pi undambê gi, ma ndôc Anötö ndê amba andô-ñga.

²⁰ Ma inj ndê sêjomi sêsa si, ma sêhoc ñawaê ñayham asê yêc gameñ honj. Ma Pômdau mbo whinj ñac, ma kêtj ñaclai têtj ñac bu sêkôm gêtj dalô atu-tu tu bu puc yom nanj sêhoc asê, nanj dôj-ñga.

Luk ndê jawawê ngayham Yom whê jawawê ngayham dindéc sa-nga

Luk in Yisu ndê ngacsêjom dom, ma in ngac Israel-nga dom. In ngac Grik-nga, ma in dokta, ma bocdinar tanjalê bu in ngac tigauc. Luk dau gêlic gêh hoj nanj Yisu kôm, nanj dom, magoc in kip yom hoj sa yêc lau nanj sêmbô sêwhinj Yisu têtj ndoc in gic hu ndê gwelêj e in mbu pi undambê gi (1:1-4). Luk ndê jawawê ngayham hêganôj Yisu ti in ndê gwelêj, ma in to bapia danj tiyham (Aposel) pi gwelêj nanj lau aposel sêkôm ja Nalau Dabunj ndê ñaclai.

Yêc in ndê yom ñamata-nga, Luk sôm bu in to yom têtj ngac atu danj ñaê Tiopilas. Ñaê dau danem kwi bu 'ngac nanj atac whinj Anötö.' Magoc in to tu ngac tiger dinanj-nga dom, in to ndê jawawê ngayham hêganôj lau nanj lau Israel dom gitôm in dau, ma lau Israel-nga sêwhinj. In tac whinj bu ñac sênyalê bu Yisu, in lau Israel-nga si Mesaya, ma in menj gic waê lau Israel-nga tawasê dom, magoc menj bu ti lau hoj si Pômdu, ma bu mbac ndu tu lau hoj-nga. Ma bocdinarj Luk tac whinj bu Yisu ndê jawawê sa têtj gamej nom-nga hoj, bu lau sêngô ma sêkêj whinj Yisu, dec oc sêtap Anötö ndê mwasinj nem ñac si-nga sa.

Yom Ñamata-nga

¹ O ngac atu Tiopilas. Lau daêsam sêñsahê bu sêto yom pi gêh hoj nanj ñandô sa yêc yac mba gamej.

² Ñac sêto sêñkuc yom nanj lau nanj sêmbô sêwhinj Yisu têtj ndoc in gic hu ndê gwelêj, nanj sic dulu têtj yac. Lau dau sêlic gêh hoj nanj Yisu kôm pi tandô, dec sêhoc ñawê ngayham asê pi gêh dau.

³ Ma aô bocdinarj, gakip yom hoj sa pi gêh ñamata-nga ma menj têtj kwahic dec, ma galic ngayham bu wato sip bapia dindéc ma wanjinj têtj am. Aô gato yom kakuc ñadênanj tôm gêh hoj nanj hóc asê. Tu dinanj-nga O ngac atu Tiopilas,

⁴ am oc êmyalê bu yom hoj pi Yisu nanj am ngô su, nanj yom ñandô.

Jon, Ngac Kêku Lau-nga ndê puc dinda kôc in-nga

⁵ Têtj têtj Kij †Herod gêm gôlinj gamej Judia-nga, nanj †dabuñsiga danj mbo, in ndê ñaê Sekaria. In kôm ndê gwelêj whinj dabuñsiga nanj sêmbô dabuñsiga ñamata-nga Abaisa* ndê tonj. Sekaria ndê awhê ndê ñaê Elisabet, ma in Aron† ndê wakuc danj, gitôm Sekaria dau.

⁶ Anötö gêlic inlu sêsa lêtj gitêtj yêc in anjô-nga, sêñsêlêj sêñkuc Anötö ndê yomsu ti ñagôlinj ñalêj ngayham.

⁷ Inlu sêti awhê andô ma ngac andô su, magoc balêkoc mba, bu Elisabet in awhê gapoc.

* **1:5:** Abaisa - dabuñsiga ñamata-nga danj nanj mbo têtj Kij Dawid ndê têtj. Têtj têtj dinanj lau Israel si dabuñsiga sêwhê dau kôc ti tonj 24 kêkuc dabuñsiga ñamata-nga si ñaê (1 Kr 24:7-19; ma Nia 12:11-17). Ma tinjambu sêkôm gwelêj tôm ñatonj 24 dinanj sêyô dau sêyô dau. Têtj Yisu ndê têtj, lau dabuñsiga daêsam sêndôc gamej ñamakê-nga, ma sêpi Jerusalem tu sêkôm gwelêj yêc 'lôm dabunj tôm ñac si tonj si ndoc, ma tinjambu sêmbu sêtêtj si gamej si (Luk 1:8, 23). Alic yom whê ñaê 'dabuñsiga' sa-nga yêc buku dindéc ñambu-nga. † **1:5:** Aron - lau Israel si dabuñsiga ñamata-nga nanj gêm akinj Anötö têtj Moses ndê têtj. Alic Eks 7:1-6; ma 28:1.

⁸ Têj tēm danj Sekaria ndê toj si ndoc sênem akinj Anötö-nga hóc asê, ma inj gêm ndê gwelenj dabunjsiga-nga mbo Anötö ndê lôm dabunj yêc Jerusalem.

⁹ Ma gitôm dabunjsiga si mêtê, sêpuc gapoc gi sip Sekaria, bu sóc lôm dabunj ñalôm ndi, ma kêñ da ñamalu ñayham.

¹⁰ Ma têtj ndoc inj sóc gi bu kêñ da ñamalu ñayham, nanj lau Israel-nga honj nanj sêkac sa tu s êtoc Anötö sa-nga, nanj sêterj mbec sêlhac awê.

¹¹ Têtj ndoc dinanj Pômdau ndê añela danj hoc dau asê têtj Sekaria, ma kalhac alta da ñamalu-nga ña-ndö-nga.

¹² Têtj ndoc Sekaria tandô pi añela dau, inj sö ti töc dau ñandô.

¹³ Magoc añela sôm têtj inj, “Töc daôm dom Sekaria, bu Pômdau ñgô mbec nanj am terj. Am nem awhê Elisabet oc kôc atômñgac danj, ma am oc sam inj ndê ñaê bu Jon.

¹⁴ Inj oc kôm am atac ñayham atu, ma lau daêsam oc sêtisambuc tu dinda kôc inj-nga,

¹⁵ bu inj oc ti ñgac tiwaê yêc Pômdau anjô-nga. Inj oc nôm wain me bu ñanja dom, magoc têtj tēm inj yêc dinda atac ñalôm enj, nanj Ñalau Dabunj oc nem inj ahuc, ma mbo whinj inj ñapanj.

¹⁶ Ma têtj ndoc inj tiatu, nanj inj oc nem lau Israel-nga daêsam kwi, sêmbu sêsôc Pômdau ñac si Anötö ñapu.

¹⁷ Inj oc ti propet ñanja ma ti ñaclai gitôm propet ñamata-nga Elaija. Ma inj oc munj Pômdau, bu nem lau daêsam si ñalôm kwi. Dambai oc atac whinj atui, ma lau danjapêc oc sêti lau ti gauc nanj sêsa si lêtj gitêtj. Ñalêtj dinanj inj oc êmasanj lau si ñalôm bu sêkôc Pômdau sa.”

¹⁸ Sekaria ngô añela ndê yom dinanj su, goc sôm têtj inj, “Alu ati awhê andô ma ñgac andô su. Boc-dinanj ñalêtj bocke dec aô wanjalê bu am nem yom oc ñandô sa?”

¹⁹ Goc añela ô yom ma sôm, “Aô Gabriel nanj galhac Pômdau anjô-nga, ma inj kêkinj aô bu wahoc ñawaê ñayham dindéc asê têtj am.

²⁰ Gêtj nanj aô gasôm yom pi, nanj oc ñandô sa tôm ñandoc. Tigenj am kêñ whinj aô dom, ma bocdinanj am oc awham mba sa, ma sôm yom dom e gêtj honj dindéc hóc asê su.”

²¹ Têtj dinanj lau nanj sêmbu awê, nanj sêhônj Sekaria ma gauc gêm bu bocke ma inj mbo tiwandêc yêc lôm dabunj ñalôm.

²² Ma têtj ndoc Sekaria mbu sa awê gi, nanj gitôm dom bu sôm yom, ma gic amba ñambwa têtj ñac, dec ñac si gauc sa bu inj gêlic gêtj ñagatu danj yêc lôm dabunj ñalôm.

²³ Tinjambu inj ndê béc gwelenj-nga pacndê, ma inj kölhö mbu têtj ndê malac gi.

²⁴ Ma inj ndê awhê Elisabet daê, dec timêtê dau ñapep, ma mbo terj mbo injlu si andu gitôm ayô amanjanj. Elisabet sôm,

²⁵ “Pômdau kôm gêtj dindéc ma gêm aô sa. Ñamata-nga aô gambo ti mayanj yêc lau anjô-nga, bu aô awhê gapoc, tigenj kwahic dec Pômdau tawalô aô, ma kôc aô mayanj su.”

Yisu ndê puc dinda kôc inj-nga

²⁶ Elisabet daê gitôm ayô 6 su, goc Anötö kêkinj añela Gabriel têtj malac Nasaret nanj yêc gameñ Galili-nga,

²⁷ bu kêñ ahenj têtj awhê akinj danj. Inj ndê ñaê Maria, ma lau sêhoc yom asê su bu Maria oc nem ñgac danj ñaê Josep, nanj Kinj Dawid ndê apanjgac danj.

28 Anjela dau têtj Maria gi ma sôm, “O awhê nanj Anötö tac whinj am ndu andô, Pômdau whinj am.”

29 Yom dau kôm Maria sö njandô, ma inj gauc gêm têtj dau bu, “Inj awha gic aö tu sake-nja?”

30 Goc anjela sôm têtj inj, “Töc daôm dom Maria, bu Anötö gêlic am njayham kêlêc.

31 Am oc daêm ma kôc balêkoc njac danj, ma sam inj ndê njaê bu Yisu.

32 Inj oc ti njac tiwaê, ma lau oc sêsam inj bu Anötö Njaclai ti Njawasi Njatau ndê Atu. Pômdau Anötö oc kênj inj wêkainj apanjgac Dawid ndê pônj kinj-nja.

33 Inj oc nem gôlinj †Jakob ndê wakuc lau Israel-nja, ma inj ndê gôlinj oc pacndê dom.”

34 Goc Maria ndac anjela dau bu, “Aö gayêc gawhinj njac danj dom, ma bocdinañ yom dau oc njandô sa njalênj bocke?”

35 Ma anjela ô yom ma sôm, “Njalau Dabunj oc têtj am menj, ma Anötö, Njaclai ti Njawasi Njatau ndê njaclai oc nem am ahuc. Tu dinañ-nja balêkoc dabunj nanj am oc kôc, nanj lau oc sêsam inj bu Anötö ndê Atu.

36 Ma am ngô! Elisabet, awhê andô nanj yêc am apami si tonj, nanj daê ma oc kôc balêkoc danj. Sêsôm bu inj awhê gapoc, magoc kwahic inj daê tôm ayô 6 su.

37 Bu gêtj danj yêc dom, nanj Anötö gitôm dom bu kôm njandô sa.”

38 Ma Maria ô yom ma sôm, “Pômdau ndê awhê akinj aö. Bocdinañ, yom nanj am sôm, nanj njandô sa pi aö.” Maria sôm yom dinañ su, goc anjela hu inj sinj.

Maria gic Elisabet kêsi

39 Têtj têm dinañ Maria kêmasañ dau, ma kêsêlênj njagahô têtj malac danj yêc gamenj njabaö Judia-nja gi.

40 Inj hôc asê ma têtj Sekaria ndê andu gi, ma ta Elisabet ndê njaê.

41 Têtj têm Elisabet ngô Maria ndê yom, nanj balêkoc nanj yêc inj njalôm kwê soc ti njanja, ma Njalau Dabunj gêm Elisabet ahuc.

42 Ma inj sôm yom awha atu, “Anötö toc am sa hôc gêlêc lauwhê sambob su, ma oc toc balêkoc nanj am oc kôc, nanj sa bocdinañ.

43 Aö awhê bocke, dec am, anenj Pômdau dinda mwenj bu lic aö?

44 Têtj ndoc aö gangô am mbwêc aö, nanj balêkoc nanj yêc aö njatac, nanj kwê soc ti atac njayham.

45 Am kênj whinj bu Pômdau ndê yom p i am oc njandô sa, ma tu dinañ-nja am tap inj ndê mwasinj sa!”

Maria po Anötö ndê waê sa

46-47 Ma Maria sôm:

“Aö wapo Pômdau ndê waê sa ti anenj njalôm sambuc, ma aö atac njayham kêlêc tu Anötö nanj gêm aö si-nja.

48 Njahu bu inj kêlhinj inj ndê awhê akinj njambwa, aö dec sinj dom. Têtj kwahic dec ma ndi, lau honj oc sêsam aö bu awhê nanj Anötö kêmwasinj.

49 Inj Njanja Njatau nanj kôm gêtj atu têtj aö, ma inj ndê njaê dabunj.

50 Tôm têm sambob, inj tawalô lau honj nanj sêtoc inj ma sêtoc inj sa.

51 Inj amba njanja kôm gêtj atu, ma lau nanj yom sêtoc dau sa-nja gêm njac si njalôm ahuc, nanj inj soc njac su sêlhô têtjtêtj.

52 Inj kêmasuc kinj nom-nja su yêc njac si pônj kinj-nja, magoc lau nanj sêngwininj dau, nanj inj toc njac sa.

53 In kêmwasin la u nhalôm sawa na gêh nayaham-nayaham, magoc in kêkin la u ti lélôm sêsa amba sawa si.

54-55 In gêm in ndê la u akin Israel-naga sa, ma tôm yom nan in gic bata têt aban Abraham, ma têt in ndê wakuc hon nan sênkuc in, nan in tawalô nac.”

56 Maria kêpin Anötö ma sôm yom dinan su, goc mbo whin Elisabet gitôm ayô tö, ma tinambu in kôlhö mbu têt ndê malac gi.

Elisabet kôc Jon

57 Elisabet ndê ndoc men sa dec in kôc balêkoc ngac dan.

58 Ma in ndê dawai ti la u menpan in-naga sêngô bu Pômdau tawalô in nâlên dinan, ma nac hon atac nayaham sêwhin in.

59 Têt balêkoc dau ndê bêc ti-8-naga, nac hon sêmen bu sêsê balê ndê namlic natô su sênkuc la u Israel-naga si tpuwac, ma nac tac whin bu sêkên damba Sekaria ndê naê pi in.

60 Tiger in dinda sôm, “Mba! Dasam in ndê naê bu Jon.”

61 Ma sêsôm têt in, “Yêc am nem dawam, ngac naê Jon dan mbo dom.”

62 Ma nac sic amba têt damba bu sênyalê naê bocke in tac whin.

63 In kôm na amba bu sêkên tapele dan têt in, dec sêkên ma in to, “In ndê naê Jon,” goc la u hon sêhêdaê.

64 Ma naghô in êmbala tigolon, ma in sôm yom asê ma kêpin Anötö.

65 Gêh dau kôm nac la u hon sêsô, ma la u nan sêmbo Judia ngamen lôc-naga, nan sem yom-galôm napan pi gêt hon dinan.

66 La u hon sêngô nawaê, ma nac gauc gêm yom dau napan yêc nac si nhalôm. Ma nac sêlic bu Pômdau ndê naclai tôc dau asê yêc balê dau, dec sêndac dandi, “In oc ti njamalac kain bocke?”

Sekaria hoc yom asê gitôm propet

67 Têt têm dinan Nalau Dabun gêm Jon ndê damba Sekaria ahuc, ma in hoc yom asê gitôm propet dan ma sôm,

68 “Tampin Pômdau, yac la u Israel-naga nen Anötö, bu in men bu nem in ndê la u si.

69 In po ngac ti naclai dan sa yêc in ndê ngac akin Dawid ndê la u wakuc, nan gitôm bu nem yac si.

70 Anötö ndê propet dabun sêhoc yom asê pi gêt dau mun su, ma kwahic dec Anötö kôm yom dau nandô sa.

71 In kêmasan lêt dinan, bu nem yac si yêc yac nen nacyo ti la u nan sêtec yac amba.

72 In tawalô yac, tôm in gic bata têt aban, ma gauc gêm in ndê pwac dabun,

73 nan in kêmatin tidôt whin aban Abraham.

74 In oc nem yac si yêc yac nen nacyo amba, tu bu yac danem akin in ti atac pa su,

75 ma tu bu tanjêlên dasa lêt gitêt ti dabun yêc in angô-naga tôm bêc hon.

76 Ma Jon, anen balê, la u oc sêsam am bu ‘Anötö, Naclai ti Nawasi Nadau ndê propet,’ bu am oc mun Pômdau ma êmasan la u si nhalôm tu sêkôc in sa-naga.

77 Ma am oc whê Anötö ndê la u si gauc sa pi lêt nan in oc suc nac si sac kwi tu bu nem nac si-naga.

78 Yac nen Anötö ndê lêt tawalô yac-naga, nan oc tôm ac nan pi ma kalhac umbon,

79 ma pô la u nan sêndöc gamen nasec, ma la u nan sêmpin bu sêmbac ndu. In oc wê yac dasa sen bu datap yom malô sa.”

⁸⁰ Tiŋambu balê dau tiatu, ma kêŋ ndê ŋalôm sambuc tu nem akin Anötö-ŋga. Ma in mbo gameŋ sawa e tôm bêc naŋ in gic hu ndê gwelen, dec gêm mêtê kalhac lau Israel aŋgô-ŋga.

2

Maria kôc Yisu

¹ Têŋ têm dinan †Sisa Ogasta gic atu yom bu sêsê lau hoŋ naŋ sêmbo Rom si gôliŋ ŋapu, naŋ sa tu bu sênemlhi takis-ŋga.

² (Têŋ ndoc dinan Kirinius gêm gôliŋ gameŋ Siria-ŋga, ma gêŋ dinan ti têm ŋamata-ŋga naŋ sêsê lau sa yêc in ndê gôliŋ ŋapu.)

³ Bocdinan lau hoŋ sêtêŋ si malachu si, bu sêto si ŋaê sip bapia sêsê ŋac sa-ŋga.

⁴ Josep in Dawid ndê wakuc dan, ma bocdinan in hu malac Nasaret yêc gameŋ Galili-ŋga siŋ, ma sip têŋ Dawid ndê malac yêc gameŋ Judia-ŋga gi, malac naŋ sêsam bu Betlehem.

⁵ Josep lu Maria sêwhiŋ dau si bu sêkêŋ si ŋaê, bu sêhoc inlu si yom asê su bu oc sênem dau. Ma Maria daê mbo.

⁶ Têŋ ndoc inlu sêmbo Betlehem, naŋ Maria ndê bêc bu kôc balêkoc-ŋga hôc asê.

⁷ Josep lu Maria sêyêc bôc si mala, bu ŋasawa mbasi yêc andu ŋacleŋ-ŋga. Ma yêc dê, Maria kôc in ndê balêkoc ŋac ŋamata-ŋga. Ma in kôm in si ŋa po, ma kêŋ in yêc bôc si apa sêneŋ gêŋ-ŋga.

Aŋela sêhoc Yisu ŋawaê asê

⁸ Têŋ ôbwêc dinan lau ŋatô sêyob si domba sêmbo malac dau ŋamakê.

⁹ Ma Anötö ndê aŋela dan hoc dau asê têŋ ŋac. Pômdau ndê ŋawê pô ŋac, ma sêtôc dau ŋandô.

¹⁰ Goc aŋela dau sôm têŋ ŋac bu, “Atôc daôm dom! Aô bu wakêŋ ŋawaê ŋayham dan têŋ mac, naŋ oc kôm mac atac ŋayham atu. Ma ŋawaê dindéc gic waê lau hoŋ.

¹¹ Mac nem ŋac nem mac si-ŋga hôc asê têŋ bêc dau dindéc. In dinda kôc in yêc Betlehem, malac naŋ sêsam bu Dawid ndê malac. In †Mesaya dau naŋ Anötö gic bata bu êŋkiŋ meŋ, ma mac nem Pômdau dau.

¹² Atêŋ Betlehem andi, ma mac oc aŋyalê balêkoc dau pi gêŋ bocdec bu. Sêkôm in si ŋa po, ma sêkêŋ in yêc bôc si apa sêneŋ gêŋ-ŋga.”

¹³ Ma ŋagahô aŋela undambê-ŋga daêsam sêhoc dau asê sêwhiŋ aŋela dinan, ma sem wê sêmpiŋ Anötö bocdec bu,

¹⁴ “Anötö ndê waê sa yêc lôlôc. Ma yom malô yêc nom, têŋ lau naŋ Anötö gêlic ŋac ŋayham.”

Lau sêyob domba-ŋga sêtêŋ Betlehem si

¹⁵ Aŋela sem wê dinan su, goc sêmbu sêpi undambê si. Ma lau sêyob domba-ŋga sêsôm têŋ dandi, “Ayôc! Datêŋ Betlehem dandi, ma dalic gêŋ atu naŋ Pômdau ndê aŋela sêhoc asê têŋ yac.”

¹⁶ Goc sêŋsahic dau sêtêŋ Betlehem si, ma sêtap Maria lu Josep sa, ma sêlic balêkoc dau yêc bôc si apa sêneŋ gêŋ-ŋga.

¹⁷ Sêlic in su goc sêsa si, ma sic miŋ yom naŋ aŋela hoc asê têŋ ŋac pi balêkoc dau.

¹⁸ Ma lau hoŋ naŋ sêŋgô ŋac si yom, naŋ sêhêdaê ŋandô.

¹⁹ Magoc Maria gauc gêm yom hoŋ ŋapan yêc ndê ŋalôm.

²⁰ Ma lau sêyob domba-nga sêlhö sêmbu sêtêṅ gameṅ sêyob domba-nga si. Sêmpinṅ Anötö ma sêtoc inṅ ndê waê sa tu gêṅ hoṅ nanṅ sêṅgô ti sêlic, nanṅ gitôm anṅela sôm asê têtṅ ṅac.

Sêtôc Yisu yêc lôm dabuṅ

²¹ Têṅ bêc 8 giṅga su, sêsê balê ndê ṅamlic ṅatô su, kêkuc lau Israel-nga si pwac. Ma sêsam inṅ ndê ṅ aê Yisu, tôm anṅela sam inṅ têtṅ ndoc inṅ kêṅ puc Maria bu inṅ oc daê.

²² Muṅ-ṅga, Moses to yomsu daṅ pi lauwhê Israel-nga nanṅ sêkôc balêkoc, nanṅ yêc bocdec bu. Sêhônṅ e bêc 40 pacndê, goc ṅac oc ṅawasi sa tiyham yêc Anötö anṅô-ṅga. Bocdinaṅ têtṅ Maria ndê bêc 40 pacndê su, goc inṅlu Josep sêkôc Yisu sêtêṅ lôm dabuṅ yêc malac Jerusalem si, bu sêtôc inṅ yêc Pômdau anṅô-ṅga.

²³ Sêkôm bocdinaṅ kêkuc Pômdau ndê yomsu nanṅ Moses to bocdec bu, “Asam balêkoc ṅac mbêc hoṅ bu dabuṅ yêc Pômdau anṅô-ṅga.”

²⁴ Ma têtṅ têtṅ dinaṅ inṅlu sêkêṅ da bu Maria ṅawasi sa tiyham. Sêkêṅ da tôm Pômdau ndê yomsu, balusi lu me mbac saunṅ lu.

²⁵ Têtṅ têtṅ dinaṅ ṅgac daṅ ṅaê Simeon mbo Jerusalem. Inṅ ṅgac gitêṅ ti dabuṅ, ma inṅ hônṅ ndoc bu Anötö êṅkiṅ inṅ ndê Mesaya bu nem lau Israel-nga si. Nalau Dabuṅ whinṅ inṅ tôm bêc hoṅ,

²⁶ ma têtṅ ndoc daṅ, kêṅ gauc têtṅ inṅ bu inṅ oc mbo tali e lic Mesaya nanṅ Pômdau gic bata.

²⁷ Ma Nalau Dabuṅ wê Simeon têtṅ lôm dabuṅ gi, têtṅ bêc nanṅ Yisu dinda lu damba sêkôc inṅ sêmeṅ bu sêkêṅ da sêṅkuc Moses ndê yomsu.

²⁸ Inṅ pê Yisu sa, goc kêpiṅ Anötö ma sôm,

²⁹⁻³⁰ “O Pômdau atu, yom nanṅ am gic bata su, nanṅ kwahic dec ṅandô sa. Aô tanôṅ galic am nem †ṅgac Nem Lau Si-ṅga su, ma bocdinaṅ dec oc tôm bu am nem ṅgac akinṅ aô dec wambac ndu ti atac malô.

³¹ Am kêmasaṅ lêtṅ dindêc yêc lau hoṅ anṅô-ṅga.

³² Am nem ṅawê oc pô lau hoṅ, bu têtṅ am asê têtṅ lau gameṅ apa-ṅga, ma bu po am nem lau Israel-nga si waê sa.”

³³ Simeon sôm yom dinaṅ pi Yisu, dec kôm Yisu dinda lu damba sêhêdaê.

³⁴ Goc Simeon gêm mbec ṅac, ma sôm têtṅ Yisu dinda Maria, “Anötö kêyalinṅ balê dindêc sa, ma tu inṅ-ṅga lau Israel-ṅga daêsam oc sêpeṅ, magoc daêsam nanṅ sêkêṅ whinṅ inṅ, nanṅ oc sêtap Anötö ndê mwasinṅ sa. Inṅ meṅ bu têtṅ Anötö ndê lêtṅ asê têtṅ lau, magoc daêsam oc sêpu inṅ ti ndê yom,

³⁵ ma ṅalêṅ dinaṅ gauc nanṅ yêc lau daêsam si ṅalôm, nanṅ oc meṅ sa tiawê. Ma tu gêṅ nanṅ oc hôt asê inṅ-ṅga, am daôm oc hôt ṅandê atu tôm bienṅ kuṅ am ṅatê.”

³⁶ Propet awhê daṅ mbo lôm dabuṅ ṅabatêmdô. Inṅ ndê ṅaê

Ana, ma inṅ damba inṅ Panuel, nanṅ yêc Aser ndê toṅ.* Ana inṅ ti awhê andô su. Muṅ-ṅga inṅ gêm ṅgac su ma inṅlu nakweṅ sêmbu sêwhinṅ dau gitôm yala 7,

³⁷ goc nakweṅ mbac ndu ma Ana ti awhê sawa ma mbo e inṅ ndê yala ti 84. Tôm acsalô ti ôbwêc hoṅ inṅ gêm akinṅ Anötö mbo lôm dabuṅ ṅabatêmdô, ma têtṅ daêsam inṅ hu gêṅ danaṅ-ṅga sinṅ tu nem dabuṅ dau ti teṅ mbec ṅaṅga-ṅga.

* **2:36:** Aser - Jakob ndê atui 12 si daṅ. Lau Israel sêwhê dau kôt ti toṅ 12 sêṅkuc apai 12 dinaṅ (alic Gen 35:26).

38 Têḡ tēm naḡ Simeon ndê yom pi Yisu pacndê, naḡ Ana têtḡ ḡac ḡi, ma gêm danḡe Anötö. Ma inḡ ḡic hu sôm yom pi balêkoc têtḡ lau hoḡ naḡ sêhônḡ ndoc naḡ Anötö oc nem lau Jerusalem ti Israel-ḡa si.

39 Josep lu Maria sêkôm ḡêḡ hoḡ tôm Pômdu ndê yomsu sôm, ḡoc sêmbu sêtêḡ ḡac si malac Nasaret yêc gameḡ Galili-ḡa si.

40 Ma Yisu tiatu ma ti balê ti licwalô. Ma ḡauc ḡayham ma Anötö ndê mwasinḡ gêm inḡ ahuc.

Yisu mbo lôm dabuḡ

41 Tôm yala hoḡ Maria lu Josep sêpi Jerusalem si, bu sêlic om atu †Pasowa-ḡa.

42 Têḡ Yisu ndê yala ti 12, naḡ ḡac hoḡ sêpi si, tôm inḡlu si ḡêbôm.

43 Ma têtḡ ndoc Mwasinḡ Pasowa-ḡa pacndê, ḡoc Maria lu Josep sêhu Jerusalem sinḡ bu sêmbu sêtêḡ inḡlu si malac sêndi. Yisu ḡacḡeḡ mbo Jerusalem, magoc inḡlu sêḡyalê dom,

44 bu sêḡsêlêḡ sêmbu sêḡ sêwhinḡ lau toḡ atu, dec sem ḡauc bu inḡ oc mbo lau toḡ atu dinaḡ ḡalôm. Sêhu Jerusalem sinḡ sêsa si ḡitôm bêc danḡ, ḡoc sêḡsalê inḡ yêc ḡac si lau.

45 Sêtap inḡ sa dom, dec bêc tilu-ḡa inḡlu sêmbu sêtêḡ Je rusalem si, bu sêḡsalê inḡ.

46 Sêhóc asê Jerusalem, ma ḡagalanḡsê sêtap inḡ sa yêc lôm dabuḡ. Inḡ ndöc whinḡ lau naḡ sêndôhônḡ mêtê, ma inḡ kêtḡ danḡa ḡac si yom. Ma inḡ ndac ḡac pi ḡêḡ daêsam.

47 Lau hoḡ naḡ sêḡḡô inḡ, naḡ sêhêdaê tu inḡ ndê ḡauc-ḡa, ma tu yom hoḡ naḡ inḡ ô têtḡ kêdôhônḡwaga-ḡa.

48 Têḡ ndoc Maria lu Josep sêlic inḡ, naḡ sêhêdaê. Ma Maria ndac inḡ, “Aneḡ balê, tu sake-ḡa am kôm ḡêḡ dindec têtḡ alu damam? Alu anḡsalê am ti ḡalôm ḡawapac.”

49 Ma Yisu ndac inḡlu, “Tu sake-ḡa amlu anḡsalê aö? Damaḡ ndê andu dindec, ma aö ḡac waê bu wambo dec.”

50 Tigeḡ ḡac sêḡyalê inḡ ndê yom ḡahu dom.

51 ḡoc Yisu whinḡ inḡlu, ma sêmbu sêtêḡ malac Nasaret si, ma inḡ danḡa wambu têtḡ inḡlu ḡapep. Ma inḡ dinda ḡauc gêm yom hoḡ dinaḡ ḡapaḡ yêc ndê ḡalôm.

52 Ma Yisu tiatu ma ti ḡac tigauc, ma Anötö ma ḡamalac hoḡ sêlic inḡ ḡayham.

3

Jon, ḡḡac Kêku Lau-ḡa kêmasaḡ Yisu ndê sêḡ (Mat 3:1-12; Mak 1:2-8)

1 Tinḡambu Taibirias ti lau Rom-ḡa si kinḡ atu,* ma têtḡ inḡ ndê yala ti-15-ḡa, naḡ inḡ ndê la u bata bocdec sem ḡôlinḡ lau Rom-ḡa si gameḡ ḡatô. Pontias Pailot gêm ḡôlinḡ gameḡ Judia-ḡa, †Herod Antipas gêm ḡôlinḡ Galili, Herod ndê dôwa Filip gêm ḡôlinḡ Ituria ma Trakonitas, ma Lisianias gêm ḡôlinḡ Abelin.

2 Ma Anas lu Kayapas sêti l au Israel-ḡa si †dabuḡsiga ḡamata-ḡa. Têḡ ndoc dinaḡ Anötö kêkinḡ inḡ ndê yom têtḡ Jon, Sekaria ndê atungac naḡ mbo gameḡ sawa.

3 Bocdinaḡ Jon ḡic hu inḡ ndê ḡwelenḡ. Inḡ golom-golom malac hoḡ naḡ yêc Bu Jordan ḡamakê, ma gêm mêtê bu lau sêlinḡ sanḡu tu bu sêtôc asê bu sêkac si ḡalôm kwî ma sêhu mêtê sac sinḡ, dec Anötö oc suc ḡac si sac kwî.

* 3:1: Kinḡ atu naḡ gêm ḡôlinḡ gameḡ Rom-ḡa hoḡ naḡ sêsam bu †Sisa.

⁴ Propet Aisaya hoc yom asê pi Jon mun su, tòm in to yêc ndê buku bocdec bu:

Namalac dan ta yom yêc gameŋ sawa bocdec bu, ‘Amasan Pômdau ndê seŋ. Amasan nem ŋalôm bu akôc in sa.

⁵ Busun hoŋ oc sêti gameŋ apa-pa, ma lôc ti ŋabaô hoŋ oc sêti gameŋ gapoŋ. Seŋ mbwê hoŋ oc sêtisolop, ma seŋ hoc-hoc oc sêti seŋ ŋayham.

⁶ Ma lau nom-ŋga hoŋ oc sêlic Anötö ndê lêŋ nem lau si-ŋga.’ [Ais 40:3-5]

⁷ Ma tu dinaŋ-ŋga Jon sôm têŋ lau daêsam naŋ sêsa si bu in êŋku ŋac, “Mac mboc ŋatui mac! Tu sake-ŋga mac alhô amen? Mac akôc gauc pi Anötö ndê atac ŋandê naŋ lau propet sêkêŋ puc yac bu oc meŋ sa, dec gauc gêm bu amen ma aliŋ busanŋu ŋambwa, a?”

⁸ Anŋô! Akôm mêtê ŋayham naŋ tôle asê bu mac am daôm kwi yomandô. Asôm têŋ daôm dom, bu ‘Abraham apai yac, ma tu dinaŋ-ŋga Anötö ‘oc kôc yac sa.’ Aô wasôm têŋ mac bu Anötö gitôm bu nem hoc hoŋ dindec kwi sêti Abraham atui sêô mac.

⁹ A hoŋ naŋ sem ŋandô ŋayham dom, naŋ kwahic dec Anötö kêŋ ki ŋamata têŋ ŋawakac, ma in oc lêŋ su ma tuc pi ya ndi.”

¹⁰ Lau toŋ atu dinaŋ sêŋgô Jon ndê yom ma sêndac in, “Bocdinaŋ yac oc akôm sake?”

¹¹ Ma in ô yom ma sôm, “Tamwalô lau ŋatô. Mac nem asa ndê ŋakwê ŋandô-ŋga lu bu sêyêc, naŋ kêŋ dan têŋ lau naŋ si ŋakwê mbasi. Ma asa ndê gêŋ daner-ŋga yêc, naŋ nem lau naŋ sêpônda dau, naŋ sa bocdinaŋ.”

¹² Lau sêkôc takis-ŋga ŋatô sêsa si bu Jon êŋku ŋac, ma sêndac, “Kêdôhônŋwaga, yac oc akôm sake?”

¹³ Goc Jon sôm têŋ ŋac, “Akôc takis ŋapep, ma ahôc gêlêc dôhônŋ naŋ lau Rom-ŋga sêkêŋ, naŋ dom!”

¹⁴ Ma lau siŋ-ŋga ŋatô sêndac in, “Ma yac, oc akôm sake?” Ma in sôm, “Anŋôlin yom tasan pi lau, me akôm gêŋ ti ŋaclai bu anŋaho ŋac si mone me gêŋ dom. Akôc ŋaôli gwelen-ŋga naŋ lau Rom-ŋga sêkêŋ têŋ mac, ma tamgatu awa ŋatô dom.”

¹⁵ Têŋ têm dinaŋ lau Israel-ŋga sêkêŋ bata bu Anötö oc êŋkin in ndê Mesaya, ma lau hoŋ naŋ sêŋgô Jon, naŋ sêhê gauc bu mboe in Mesaya dau.

¹⁶ Magoc Jon sôm têŋ lau hoŋ, “Ŋgac dan oc meŋ hôc asê. In ndê ŋaclai hôc gêlêc aô neŋ su. Aô ŋgac ŋambwa, gitôm dom bu wati in ndê ŋgac akiŋ naŋ kêgapwêc in ndê atapa ŋawalô. Aô dec kaku mac ŋa bu ŋambwa, tiger in oc êŋku mac ŋa ŋalau Dabuŋ ti ya.

¹⁷ In meŋ bu êŋsahê lau, gitôm ŋgac naŋ whê wit ŋandô ti ŋapa kôc, dec oc ndic ŋandô sa sôc andu gêŋ ŋandô-ŋga, ma tuc ŋapa sip ya naŋ sa ŋapan ndi.”

¹⁸ Ŋalêŋ dinaŋ Jon hoc ŋawaê ŋayham asê têŋ lau, ma gêm la ŋac ŋa yom ŋanŋga daêsam.

¹⁹ Tiŋambu Jon puc Kin Herod ndê giso asê, bu Herod gêm in asi ndê awê Herodias, ma kôm mêtê sac daêsam whiŋ.

²⁰ Dec Herod gêm dau si, ma kôm giso dan tiyham bocdec bu, in kêŋ Jon ndôc gapocwalô.

Jon kêku Yisu

(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11; Jon 1:32-34)

²¹ Têŋ têm naŋ Herod kêŋ Jon ndôc gapocwalô su dom, naŋ Yisu sa têŋ Jon gi, ma Jon kêku in whiŋ. Tiŋambu Yisu kalhac ma teŋ mbec mbo, ma undambê kac sa,

²² ma Njalau Dabuŋ gêm balusi aŋgô, ma sip meŋ sac Yisu ŋahô. Ma awha danŋ sa akêŋ undambê, naŋ sôm, “Aô neŋ Atuŋgac atac whiŋ-ŋga am. Aô gatisambuc am ŋandô.”

*Yisu ndê apai si ŋadênaŋ
(Mat 1:1-17)*

²³ Yisu gic hu ndê gwelêŋ têtŋ iŋ ndê yala gitôm 30. Ma iŋ ndê apai bocdindec. Lau sêsam Yisu bu Josep atu. Ma Josep iŋ Eli atu,

²⁴ naŋ Matat atu, naŋ Liwai atu, naŋ Melki atu, naŋ Yanai atu, naŋ Josep atu,

²⁵ naŋ Matatias atu, naŋ Amos atu, naŋ Nahum atu, naŋ Esli atu, naŋ Nagai atu,

²⁶ naŋ Mat atu, naŋ Matatias atu, naŋ Semin atu, naŋ Yosek atu, naŋ Yoda atu,

²⁷ naŋ Yoanan atu, naŋ Resa atu, naŋ Serubabel atu, naŋ Siltiel atu, naŋ Neri atu,

²⁸ naŋ Melki atu, naŋ Adi atu, naŋ Kosam atu, naŋ Elmadam atu, naŋ Er atu,

²⁹ naŋ Josua atu, naŋ Eliesa atu, naŋ Yorim atu, naŋ Matat atu, naŋ Liwai atu,

³⁰ naŋ Simeon atu, naŋ Juda atu, naŋ Josep atu, naŋ Yonam atu, naŋ Eliakim atu, naŋ Melea atu,

³¹ naŋ Mena atu, naŋ Matata atu, naŋ Natan atu, naŋ Dawid atu,

³² naŋ Jessi atu, naŋ Obed atu, naŋ Boas atu, naŋ Salmon atu, naŋ Nason atu,

³³ naŋ Aminadab atu, naŋ Ram atu, naŋ Hesron atu, naŋ Peres atu, naŋ Juda atu,

³⁴ naŋ Jakob atu, naŋ Aisak atu, naŋ Abraham atu, naŋ Tera atu, naŋ Naho atu,

³⁵ naŋ Serug atu, naŋ Reu atu, naŋ Peleg atu, naŋ Eber atu, naŋ Sela atu,

³⁶ naŋ Kenan atu, naŋ Apakad atu, naŋ Sem atu, naŋ Noa atu, naŋ Lamek atu,

³⁷ naŋ Metusela atu, naŋ Inok atu, naŋ Yared atu, naŋ Mahalalel atu, naŋ Kenan atu,

³⁸ naŋ Inos atu, naŋ Set atu, naŋ Adam atu, naŋ Anötô atu.

4

*Sadaŋ kêtôm Yisu
(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)*

¹ Njalau Dabuŋ gêm Yisu ahuc ma iŋ hu Bu Jordan siŋ. Ma Njalau wê iŋ bambaliŋ mbo gameŋ sawa

² gitôm bêc 40. Yêc dindê Sadaŋ kêsahê bu êntôm iŋ. Tôm bêc hoŋ dinaŋ Yisu gêŋ gêŋ danŋ dom, ma tiŋambu gêŋ yô iŋ ŋandô.

³ Ma Sadaŋ sôm têtŋ iŋ, “Am Anötô ndê Atu, a? Bocdinaŋ sôm têtŋ hoc dindec bu nem dau kwi ti bolom.”

⁴ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Mba! Sêto Anötô ndê yom yêc bocdec bu, ‘Gêŋ danêŋ-ŋga ŋambwa kêŋ lau sêndôc tali dom.’”

⁵ Goc Sadaŋ kôc iŋ sa pi lôc baliŋ danŋ gi, ma ŋagahô iŋ tôte têtŋ iŋ gameŋ hoŋ naŋ kiŋ nom-ŋga sem gôliŋ.

⁶⁻⁷ Ma iŋ sôm, “Gêŋ hoŋ dindec yêc aneŋ gôliŋ ŋapu. Ma gitôm bu wakêŋ têtŋ asa naŋ aô atac whiŋ naŋ. Am bu pôŋ hamduc têtŋ aô, dec wakêŋ ŋaclai ti ŋawasi hoŋ dindec têtŋ am.”

⁸ Ma Yisu ô in ndê yom ma sôm, “Mba! Sêto yom yêc bocdec bu, ‘*Pôh hamduc têtj Pômdau am nem Anötö, ma nem akij in tigenj.*’ ”

⁹ Goc Sadan wê in pi malac Jerusalem gi, ma kênj in kalhac lôm dabun ñapoc lôlôc, ma sôm têtj in, “Am Anötö ndê Atu, a? Dec pwê sip akênj dec ndi.

¹⁰ Am oc tisac dom, bu sêto yom yêc bocdec bu, ‘*Pômdau oc êjkinj ndê anjela bu sêyob am.*’

¹¹ *Ñac oc sêpê am sa lôlôc bu am tinj gahim pi hoc danj dom.* ”

¹² Magoc Yisu ô yom bocdec bu, “Sêto yom yêc bu, ‘*Êmsahê Pômdau am nem Anötö dom.*’ ”

¹³ Ñalêj dinan Sadan kêsahê lêj daêsam tu êntôm Yisu-nga. Ma tinjambu in hu in sinj ma kôlhô gi, bu hôj têtj danj tiyham.

Yisu gic hu ndê gwelenj yêc Galili

¹⁴ Ñalau Dabun ndê ñaclai gêm Yisu ahuc, ma in mbu têtj gamej Galili-nga gi. Ma ñawaê pi in sa têtj gamej ñamakê-nga honj gi.

¹⁵ In kêdôhônj lau yêc ñac si lôm wê-nga, ma lau honj sêmpinj in.

Yisu ndê lau sêsoc in yêc ndê malac Nasaret

¹⁶ Tinjambu Yisu hóc asê in ndê malachu Nasaret. Yêc dinan in kêkuc ndê gêbôm, ma têtj bêc †Sabat-nga in sôc lôm wê-nga gi. In tisa kalhac bu sam Anötö ndê mêtê,

¹⁷ ma sêkênj propet Aisaya ndê bapia tilhun têtj in. Yisu kac bapia dau sa, ma kêsâlê yom nanj sêto yêc bocdec bu:

¹⁸ Pômdau kênj ndê Ñalau gêm aô ahuc, dec kêyalin aô sa bu wasôm ñawaê ñayham asê têtj lau ñalôm sawa. In kêkinj aô bu wasôm asê têtj lau bu Anötö kêmasanj lêj bu êngapwêc ñac su yêc gapocwalô, ma bu kôm lau tapec si tandô po asê, bu wanem lau nanj si ñacyo sêngwinin ñac, nanj sa,

¹⁹ ma bu wanem mêtê bu kwahic dec Pômdau kêyalin têtj wakuc sa bu êmwasiñ lau. *[Ais 61:1-2]*

²⁰ Yisu sam yom dau su, goc kêlhun bapia dau sa tiyham, kênj mbu têtj dabunwaga, ma ndôc sic. Lau honj nanj sêndôc lôm, nanj tahê in,

²¹ dec in gic hu ndê yom ma sôm, “Yom nanj mac angô, nanj ñandô sa têtj acsalô dindec.”

²² Lau honj sem yomgalôm pi in ti sêlic in ñayham, ma sêhêdaê tu in ndê yom ñayham-nga. Ma sêsôm têtj dandi, “In Josep ndê atunjac. Bocke ma in sôm yom kainj dinan?”

²³ Ma Yisu sôm têtj ñac, “Aô kayalê mac nem gauc. Mboe mac oc asôm yom gôlinj dindec têtj aô, ‘Dokta, nem daôm sa.’ Gêj nanj aô gakôm yêc malac Kapenaom, nanj mac angô ñawaê su, dec mac atac whin bu aô wakôm tiyham yêc dec, a?”

²⁴ Ma in sôm, “Yomandô! Yêc propet danj ndê malac, in ndê lau oc sêkôc in sa dom.

²⁵ Têtj propet Elaija ndê têtj, nanj lauwhê sawa Israel-nga daêsam sêmbo. Têtj ndoc dinan u gic dom e tôm yala tô ma ayô 6, ma tôbôm atu gêm gamej ahuc.

²⁶ Tigenj Anötö kêkinj Elaija têtj awhê sawa Israel-nga danj dom, magoc kêkinj in bu nem awhê sawa danj sa yêc Sarepet, malac nanj yêc Saidon ñagamej.

²⁷ Ma têtj propet Elaisa ndê têtj, nanj lau ti gêmbac †leprasi daêsam sêmbo lau Israel-nga ñalôm. Tigenj Elaisa kôm Israel si danj ñayham sa dom. In gêm ñgac Siria-nga Naman tawasê sa.”

²⁸ Yisu ndê yom dinan kôm lau nanj sêndôc lôm wê-nga, atac ñandê atu.

²⁹ Sêtsisa ma sêsoc in̄ ma sêkôc in̄ sa sêtêṅ salic sac nan̄ yêc malac dau ṅamakê, bu sêsuc in̄ sip ndi.

³⁰ Tigeṅ in̄ kêsêlêṅ gic ṅac kôc, ma kôlhô gi.

*Yisu kêdôhôn̄ lau ma soc ṅalau sac yêc malac Kapenaom
(Mak 1:21-28)*

³¹ Tiṅambu in̄ mbu têṅ malac Kapenaom nan̄ yêc gameṅ Galili-ṅga gi. Têṅ bêc Sabat-ṅga in̄ kêdôhôn̄ lau.

³² ṅac sêhêdaê tu in̄ ndê yom-ṅga, bu in̄ kêdôhôn̄ lau ti ṅaclai atu.

³³ Ma ṅac dan̄ nan̄ ṅalau sac mbo in̄ ṅalôm, nan̄ ndôc lôm wê-ṅga dinan̄. In̄ mbwêc awha atu,

³⁴ “Ei! Yisu Nasaret-ṅga. Aô kayalê am, am ṅgac dabuṅ nan̄ Anötô kêkin̄. Am bu kôm sake têṅ yac? Am mweṅ bu seṅ yac su, a?”

³⁵ Magoc Yisu hec yom ṅalau sac dau ma sôm, “Am mamaṅ ma hu in̄ sin̄!” Goc ṅalau sac kôm ṅgac dau peṅ sip nom gi yêc lau hoṅ an̄gô-ṅga, ma sa yêc in̄, magoc kôm in̄ tisac dom.

³⁶ L au hoṅ sêhêdaê tu gêṅ dinan̄-ṅga, ma sêsôm têṅ dau, “Yom bocke nan̄ in̄ kêdôhôn̄? In̄ gic atu yom ṅan̄ga ma ti ṅaclai têṅ ṅalau sac, ma soc ṅac su!”

³⁷ Ma tiṅambu lau sic miṅ pi Yisu e in̄ ndê waê gêm gameṅ hoṅ dinan̄ ahuc.

*Yisu gêm lau gêmbac daêsam sa
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)*

³⁸ Yisu tisa ma hu lôm wê-ṅga dau sin̄, ma têṅ Saimon ndê andu gi. Saimon ndê lawawê gêmbac lic ṅandê atu, dec sêndac Yisu bu nem in̄ sa.

³⁹ Goc Yisu têṅ in̄ gi, ma gic atu bu gêmbac dau hu in̄ sin̄. Ma ṅagahô awhê dau tisa ma gêm akij ṅac.

⁴⁰ Têṅ telha dinan̄ ac gi sip su, goc lau sêkôc lau ti gêmbac hoṅ sa akêṅ ṅac si andu, ma sêtêṅ Yisu si. In̄ kêṅ amba sac ṅac hoṅ, ma kôm ṅac ṅayham sa.

⁴¹ Ma in̄ soc ṅalau sac daêsam su, ma sêhu lau sin̄ ti sêmbwêc, “Am Anötô ndê Atu.” Magoc in̄ hec yom ṅac, ma kêṅ yao bu ṅac sêsôm in̄ asê dom, ṅahu bu ṅac sêṅyalê bu in̄ Mesaya dau.

*Yisu hu malac Kapenaom sin̄
(Mak 1:35-39)*

⁴² Têṅ bêbêc ganduc Yisu hu malac dau sin̄, ma sa gi bu mbo tawasê. Ma lau malac-ṅga sêsa si bu sêṅsalê in̄, ma têṅ ndoc sêtap in̄ s a, nan̄ sêteṅ in̄ bu hu ṅac sin̄ dom.

⁴³ Magoc in̄ sôm têṅ ṅac, “Mba! Aô gac waê bu wasôm ṅawaê ṅayham pi †Anötô ndê gôliṅ asê yêc malac ṅatô whiṅ. Anötô kêkin̄ aô tu gwelêṅ dinan̄-ṅga.”

⁴⁴ Ma in̄ golom-golom malac nan̄ sêyêc gameṅ Judia-ṅga, ma gêm mêtê tôm ṅac si lôm wê-ṅga hoṅ.

5

*Yisu kêgalêm ṅgacsêṅomi ṅamata-ṅga
(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20; Jon 1:35-42)*

¹ Têṅ bêc dan̄ Yisu kalhac Bugicton̄ Genesaret* ṅamakê. Ma lau daêsam sêkac sa ma sêṅgihi in̄ ahuc tu bu sêṅgô Anötô ndê yom nan̄ in̄ hoc asê.

* 5:1: Genesaret - Bugicton̄ Galili-ṅga ndê ṅaê dan̄.

² Yisu gêlic lau sêkôc i-nga ñatô sêngwasin si wasan sêmba baö, ma ñac si wan lu sêpoc sun sa têtj baö.

³ Dec in pi wan dan gi, ma ndac wan ñadau, ñgac nan sêsam bu Saimon, bu hêc wan dau sa awê ñgac. Goc in ndôc sic ndôc wan, ma kêdôhôn lau nan sêlac baö.

⁴ Têtj têtj Yisu gic bata in ndê yom, nan sôm têtj Saimon, “Hêc wan sa bugictôn ñagapôn ndi, ma kêtj nem wasan sip bu kôc i.”

⁵ Ma Saimon sôm, “O ñgac atu, yac am gwelên atu ôbwêc baliñ, magoc akôc i dan dom. Magoc tu am sôm-nga, dec aö wakêtj wasan sip ndi.”

⁶ Goc Saimon ti ndê lau sêhêc wan sêsa si, ma sêkêtj wasan sip gi. Ma sêkôc i daêsam andô e wasan menhu, kêtj bu wasan kic.

⁷ Bocdinañ ñac sic gayo ñac si silip ñatô nan sêmba wan tilu-nga bu sêmen ma sêmen ñac sa. Goc ñac sic dulu i sip wan lu-lu e menhu, ma kêtj bu wan lu-lu sêpac.

⁸ Têtj ndoc Saimon Pita gêlic i daêsam dinañ, nan in pôn haduc yêc Yisu gahi-nga ma sôm têtj in, “Pômdau, hu aö sin, bu aö ñgac sac!”

⁹ In sôm yom dinañ, ñahu bu in ti lau hon nan sêmba sêwhin in, nan sêhêdaê tu sêhê i daêsam dinañ-nga.

¹⁰ Ma Jems lu Jon, Sebedi ndê atungac lu nan sêmba wan tilu-nga, nan sêhêdaê boc-d inañ. Magoc Yisu sôm têtj Saimon, “Tôc daôm dom. Am ñgac kôc i-nga, magoc kwahic dec ma ndi, am oc kôm gwelên bu kôc ñamalac sêmen sêñkac aö.”

¹¹ Ma tinambu sêsôc baö si goc sêhu gêtj hon sin, ma sêñkuc Yisu.

*Yisu kôm ñgac ti gêmbac leprasi ñayham sa
(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)*

¹² Yisu mbo malac atu dan, ma ñgac dan nan gêmbac leprasi gêm in ndê ñamlic sambuc ahuc, nan têtj in gi. Têtj ndoc in gêlic Yisu, nan in hu dau anğô andô têtj nom, ma ten in, “Pômdau, am bu tac whin, dec gitôm bu am oc kôm aö ñamlic ñawasi sa.”

¹³ Goc Yisu kêmatôc amba ma kêmasac in ma sôm, “Aö atac whin, dec wasôm têtj am bu ñamlic ñawasi sa.” Ma ñagahô en gêmbac leprasi hu in sin.

¹⁴ Goc Yisu kêtj yao ma sôm, “Ndic min têtj ñamalac dan dom, tiger têtj dabunsigna ndi, ma tôc daôm têtj in bu lic bu am nem ñamlic ñawasi sa su. Ma kêtj da tu am ñamlic ñawasi sa-nga tôm yomsu nan Moses kêtj têtj yac. Ma ñalên dinañ lau hon oc sênyalê bu am ñamlic ñayham sa.”

¹⁵ Yisu bu kêtj yao ñgac dau, magoc ñawaê pi gêtj nan Yisu kôm, nan gêm gameñ sambuc ahuc. Bocdinañ lau daêsam sêtêtj in si napan, bu sêngô in ndê yom, ma bu in kôm ñac si gêmbac ñayham sa.

¹⁶ Tiger têtj ñatô in hu lau hon sin, ma sa gameñ sawa gi bu ten mbec.

*Yisu gêm ñgac bôlin dan sa
(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)*

¹⁷ Têtj bêc dan Yisu kêdôhôn lau mbo andu dan. Ma lau †Palêsai ti kêdôhônwaga yomsu-nga ñatô nan sêmen akêtj malac Galili-nga ti Ju dia-nga hon, ma akêtj Jerusalem, nan sêndôc sêsun sa têtj in. Ma Pômdau ndê ñaclai gêm Yisu ahuc bu kôm lau gêmbac ñayham sa.

¹⁸ Têtj têtj dinañ lau ñatô sêmen sêmbalan ñgac bôlin dan yêc sac, ma bu sêsôc andu dau sêndi, tu bu sêkêtj in yêc Yisu anğô-nga.

19 Magoc lau daêsam sêngihi Yisu ahuc e ñasawa mba. Bocdinañ ñac sêpi andu ñapoc lôlôc si, ma sêkac poc sa. Goc sêñwhañ sac ti ñgac bôliñ dau sip lau daêsam ñalhu, solop têtñ Yisu angô-ñga gi.

20 Yisu gêlic gêtñ dinañ dec kêyalê bu ñac sêkêñ whiñ in, ma sôm têtñ ñgac bôliñ, “O ñgac daôm, kwahic dec aô wasuc am nem sac kwi.”

21 Goc lau Palêsai ti lau nañ sêndôhôn yomsu sic hu sem yom-galôm têtñ dau bocdec bu, “Ñgac dindéc in asa? In ndê yom sac sambuc! Anôtô tigen gitôm bu suc sac kwi!”

22 Yisu kêyalê ñac si gauc dinañ ma ndac ñac, “Tu sake-ñga mac gauc gêm yom bocdinañ?”

23 Mac akêñ whiñ dom bu aneñ ñaclai yêc bu wasôm têtñ ñgac dau bu, ‘Aô wasuc am nem sac kwi.’ Bocdinañ aô wasôm têtñ in, ‘Tisa ma êmsêlêñ.’

24 Ma têtñ ndoc mac alic aneñ yom dau ñandô sa, nañ anyalê bu Anôtô kên ñaclai têtñ ñamalac ndê Atu bu suc ñamalac si sac kwi yêc nom whiñ.”

Goc Yisu sôm têtñ ñgac bôliñ dau, “Tisa, kôc nem mbô sa, ma lhô têtñ nem andu ndi.”

25 Ma ñagahô ñgac dau kalhac ñac si angô-ñga, kôc in ndê mbô sa, ma mbu têtñ ndê andu gi ti kêpiñ Anôtô.

26 Ma lau hoñ sêhêdaê ñandô. Sêmpiñ Anôtô ma sêsôm, “Acsalô lec yac dalic gêtñ kain ñañ solop!”

*Yisu kêgalêm Liwai bu êñkuc in
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

27 Tiñambu Yisu sa awê gi ma gêlic ñgac kôc takis-ñga ñañ nañ ndê ñaê Liwai, ndôc ndê mala kôc takis-ñga. Ma Yisu sôm têtñ in, “Êmkuc aô!”

28 Goc Liwai tisa, hu gêtñ hoñ siñ yêc, ma kêkuc Yisu.

29 Tiñambu Liwai ndê mwasinñ atu ñañ tu Yisu-ñga yêc in ndê andu. Ma lau sêkôc takis-ñga daêsam, ma lau ñatô sêndôc tebo ma señ gêtñ sêwhiñ inñu Yisu.

30 Ma lau Palêsai ti lau ñSkraib ñatô nañ sêmbo Palêsai si toñ, nañ sêlic gêtñ dau dec sêtucdiñ ma sêsôm têtñ Yisu ndê ñgacsêñomi, “Tu sake-ñga mac añ ti anôm gêtñ awhiñ lau sêkôc takis-ñga ti lau sac ñatô?”

31 Ma Yisu dau ô ñac si yom ma sôm, “Lau nañ sêlic dau bu gêmbac mba, nañ oc sêñsalê dokta dom, magoc lau ti gêmbac oc sêñsalê dokta.

32 Aô gameñ bu wanğalêm lau nañ sêlic dau bu lau gitêtñ, nañ sa dom, aô gameñ bu wanğalêm lau sac sa bu sênem dau kwi.”

*Yao gêtñ daneñ-ñga-ñga
(Mat 9:14-15; Mak 2:18-20)*

33 Ma lau Palêsai ti lau Skraib dinañ sêsôm têtñ in, “Ndoc daêsam Jon, ñgac Kêku Lau-ñga ndê sêñomi sêhu gêtñ daneñ-ñga siñ ma sêteñ mbec, ma Palêsai si sêñomi sêkôm bocdinañ. Magoc tôm bêc hoñ am nem ñgacsêñomi sênôm ti señ gêtñ sêmbo.”

34 Goc Yisu sôm, “Ñgac nem awhê-ñga ñañ bu êñgalêm lau sa sêmbo sêwhiñ in bu sêneñ mwasinñ nem awhê-ñga, dec oc tôm dom bu dasôm têtñ ñac bu sêhu gêtñ daneñ-ñga siñ têtñ ndoc ñgac dau mbo whiñ ñac.

35 Ñalêñ tigen aô gambo gawhiñ aneñ ñgacsêñomi, ma tu dinañ-ñga dec sêhu gêtñ daneñ-ñga siñ dom. Tigen ndoc oc men, nañ ñacyo oc sêkôc aô su yêc ñac, ma têtñ ndoc dinañ ñac oc ñalôm ñawapac, ma sêñkuc lêtñ dahu gêtñ daneñ-ñga siñ-ñga.”

Yisu ndé yom gitôm gêŋ wakuc

(Mat 9:16-17; Mak 2:21-22)

³⁶ Ma in sôm yom gôlinj danj têtj ñac bocdec bu, “Po akwa danj bu kic, dec yac dakêc po wakuc bu dasi pi po akwa dinanj dom. Bu dakôm, oc tanjainj po wakuc, ma po wakuc oc tôm po akwa dom.

³⁷ Ma têtj ndoc lau sêmasanj wain wakuc, nanj sêkêc sip bôc ñamlic wain-nga akwa dom. Mba. Ñac bu sêkôm, goc wain wakuc oc hôc ñamlic akwa kôc ma wê ninja. Ma bôc ñamlic oc tisac bocdinaŋ.

³⁸ Mba. Wain wakuc dakêc sip bôc ñamlic wakuc.

³⁹ Ma lau nanj sênôm wain akwa su, nanj sêtec bu sênôm wain wakuc, bu sêsôm, ‘Wain akwa, inj ñayham.’”

6

Yisu inj Pômdau bêc Sabat-nga

(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Têtj bêc Sabat-nga danj, Yisu kêsêlêŋ mbo lôcwha nanj gic ôm wit-nga danj kic, ma inj ndê ñgacsêŋomi sêkôc wit ñandô ma sêŋsê ñapa goc seŋ ñandô.

² Ma Palêsai ñatô sêlic gêŋ dau ma sêndac, “Tu sake-nga mac akôm gwelenj nanj yac neŋ yomsu gic yao bu dakôm têtj bêc Sabat-nga dom?”

³ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Gauc nem yom nanj sêto yêc pi gêŋ nanj Kiŋ Dawid kôm. Mac asam su, me? Têtj ndoc danj gêŋ yô inj ma lau nanj sêwhinj inj,

⁴ dec inj sôc Anôtô ndê andu gi, ma gêŋ bolom dabuj nanj lau sêkêŋ ti da, nanj Moses kêtj yao bu dabuj sîga tawasê sêner. Ma inj kêtj têtj lau nanj sêmbô sêwhinj inj ma ñac seŋ. Magoc lau danj sêŋgôlinj yom pi Dawid me sêsôm bu inj kêtjil yomsu lec dom.”

⁵ Ma inj sôm têtj ñac, “Ñamalac ndê Atu inj gêŋ hoŋ ñadau, ma inj Pômdau bêc Sabat-nga whinj.”

Yisu kôm ñgac amba balê ñayham sa têtj bêc Sabat-nga

(Mat 12:9-24; Mak 3:1-6)

⁶ Têtj bêc Sabat-nga danj inj sôc lôm wê-nga danj gi, ma kêdôhônj lau. Ma ñgac danj nanj ndê amba andô-nga tibalê nanj ndôc.

⁷ Lau Palêsai ti lau nanj sêndôhônj yomsu nanj sêŋsalê yom bu sêŋgôlinj pi Yisu. Tu dinanj-nga dec ñac tatinj inj ñapep bu mboe inj oc kôm ñgac dau ñayham sa têtj bêc Sabat-nga, dec ñac oc sêsôm bu inj kêtjil yomsu Sabat-nga.

⁸ Yisu kêyalê ñac si gauc, ma sôm têtj ñgac amba balê, “Tisa, ma lhac lau hoŋ angô-nga.” Ma inj tisa kalhac.

⁹ Goc Yisu sôm têtj ñac, “Aô bu wandac mac bu gêŋ bocke oc êŋgîl yomsu Sabat-nga? Dakôm ñayham têtj lau, me dakôm sac têtj lau? Danem ñamalac sa, me datec ñac sêmbac ndu?”

¹⁰ Inj tahê ñac hoŋ, ma sôm têtj ñgac dau, “Êmatôc amam.” Goc ñgac dau kêmatôc amba, ma amba dau ñayham sa tiyham.

¹¹ Magoc gêŋ dau kôm lau Palêsai ti lau Skraib atac ñandê atu, ma ñac sem yomgalôm têtj dau pi Yisu, ma pi gêŋ bocke bu sêkôm têtj inj-nga.

Yisu kêyalinj aposel 12 sa

(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Têtj bêc danj Yisu pi lôc danj gi bu tenj mbec, ma tôm ôbwêc balinj inj tenj mbec mbo.

¹³ Têj galanșê bêbêc in kêgalêm lau nan sêjkuc in sêmen, ma kêyalin ñac si lau 12 sa, ma sam ñac bu lau †Aposel.

¹⁴ Lau Aposel dau si ñaê bocdec: Saimon, nan Yisu sam bu ‘Pita,’ lu asi Andru, ma Jems, Jon, Pilip, Batolomeas,

¹⁵ Matyu, Tomas, Jems (nan Alpayas ndê atu), Saimon (nan sêsam bu ‘Ñgac †Selot’),

¹⁶ Judas (nan ñadamba in ñgac dan ñaê Jems), ma Judas Iskeriot nan tinambu oc hoc Yisu asê.

*Yisu kêdôhôn lau ma kôm gêmbac ñayham sa
(Mak 3:7-12)*

¹⁷ Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêsip akêñ lôc sêmen, ma Yisu kalhac gameñ gapon. Ma †sêñomi daêsam nan sêjkuc Yisu, nan sêkac sa su sêmbô dinan. Ma lau ton atu akêñ malac Jerusalem ti malac gameñ Judia-ñga hon, ma lau akêñ gameñ gwêc-ñga nan yêc kêpiñ malac Taya ma Saidon, nan sêmen bu sêñgô in ndê yom, ma bu in kôm ñac si gêmbac ñayham sa.

¹⁸ Lau nan ñalau sac sêmbô ñac si ñalôm, nan Yisu kôm ñac ñayham sa.

¹⁹ Ma lau hon sêhóc sôsôwec bu sêmasac in, ñahu bu ñaclai sa yêc Yisu, ma kôm lau gêmbac hon ñayham sa.

*Yisu ndê yom ñatô
(Mat 5:1-12)*

²⁰ Yisu tahê in ndê ñgacsêñomi ma sôm,

“Anötô ndê mwasiñ gic waê mac lau ñalôm sawa, bu in gêlic ñayham bu kôc mac sa andôc in ndê gôlin ñapu.

²¹ Anötô ndê mwasiñ gic waê mac lau nan kwahic dec gêñ yô mac, bu in oc kêñ gêñ hóc mac dôñ-ñga.

Anötô ndê mwasiñ gic waê mac lau nan kwahic dec andôc ti tamsulu, bu in oc nem malô mac e ambwac.

²² Anötô ndê mwasiñ gic waê mac lau nan sêtec mac ma sêtiñ mac, ma sêpu mac ti sêkôm nem waêm tisac tu mac ankcuc Ñamalac ndê Atu-ñga.

²³ Ahêgo daôm dom têtñ ndoc lau sêkôm bocdinan, tigen atê wê ti atac ñayham, bu Anötô oc kêñ ñagêyô ñayham têtñ mac yêc undambê. Ma gauc nem bu lau nan sêtec mac, nan si apai sêkôm ñalêñ tigen dinan têtñ Anötô ndê lau propet ñamata-ñga.

²⁴ Oyaê mac lau nan apo daôm sa ña awa ti wapa daêsam. Mac atap nem mwasiñ ñayham sa têtñ têtñ kwahic dec-ñga, magoc gêñ dau oc tôm dom bu nem mac sa têtñ têtñ ñambu-ñga.

²⁵ Oyaê mac lau nan an gêñ ñawahô kwahic dec. Tinambu gêñ oc yô mac. Oyaê mac lau nan ambwac kwahic dec. Tinambu mac oc atan dangibo atu ma andôc ti tamsulu.

²⁶ Oyaê mac lau nan lau hon sêmpin mac. Atac ñayham tu gêñ dinan-ñga dom, bu ñalêñ tigen lau Israel-ñga si apai sêmpin lau propet tasan.”

*Atac whiñ mac nem ñacyo
(Mat 5:43-48)*

²⁷ Ma Yisu sôm têtñ lau dinan, “Anğô aneñ yom. Atac whiñ mac nem ñacyo, ma akôm ñayham têtñ lau nan sêtec mac.

²⁸ Anem mbec lau nan sêpucbo mac, ma ateñ mbec pi lau nan sêkôm sac têtñ mac.

²⁹ Ngac dan bu tap am sip alim andô danğa, nanj kêj danğa bu in ndic whin. Ngac dan bu kôc nem njakwê balin su yêc am, nanj êmgaminj nem njakwê njandô-nga dom magoc kêj têtj in whin.

³⁰ Ngac dan bu ndac gêtj dan, nanj kêj têtj in. Ma ngac dan bu kôc am nem gêtj dan, nanj ndac bu in kêj mbu mej dom.

³¹ Mêtê njayham-njayham nanj mac atac whin bu lau sêkôm têtj mac, nanj mac daôm akôm têtj njac.

³² “Lau honj atac whin lau nanj atac whin njac ô. Bocdinaj mac bu atac whin nem silip tawasê ma atac tec nem njacyo, dec mac nem mêtê hôc gêlêc lau sac si mêtê su dom.

³³ Ma lau honj sêkôm njayham têtj lau nanj sêkôm njayham têtj njac ô, ma mac bu akôm bocdinaj, dec mac nem mêtê hôc gêlêc lau sac si mêtê su dom.

³⁴ Ma mac bu akêtj têtj mac nem silip, nanj inj gêtj atu dom. Mac anjalê su bu tinjambu njac oc sêndic têtj dau. Lau sac sêkêtj têtj si silip, ma takwê bu njac sêndic têtj honj mbu mej.

³⁵ “Bocdinaj ayob daôm bu anjuc lau sac si mêtê dom. Atac whin nem njacyo, ma akôm njayham têtj njac. Akêtj gêtj têtj njac, ma ahêgo daôm dom pi ndoc bocke njac oc sêkêtj gêtj dau mbu mej-nga. Tu dinaj-nga Anötö, Njclai ti Njawasi Njatau oc kêj njâli njayham atu têtj mac, ma sam mac bu in ndê atui awhê ma njac. Bu Anötö dau kêmwasinj lau sac ma lau nanj sem danje inj dom, nanj sêwhin.

³⁶ Bocdinaj tamwalô lau honj, tôm Damam undambê-nga tawalô lau.”

Yom datoc asidôwai sa-nga

(Mat 7:1-5)

³⁷ Ma Yisu sôm, “Anem dôhônj lau si lêtj ti sakinj tu bu alic lau njatô sac njambwa, me tu bu apu njac-nga dom. Mac bu akôm, dec Anötö oc lic mac sac ma pu mac tu mac nem lêtj ti sakinj-nga boc-dinaj. Asuc lau si sac kwi, ma Anötö oc suc mac nem kwi boc-dinaj.

³⁸ Têtj ndoc mac bu anem lau njatô sa, nanj akêtj gêtj têtj njac ti nem njalôm sambuc, ma boc-dinaj Anötö oc kêj gêtj hôc gêlêc su têtj mac e menjhu ma ênsalê mac ahuc. Bu Anötö oc êmwasij mac, gitôm mac amwasinj lau.”

³⁹ Ma Yisu sôm yom gôlinj danj bocdec, “Ngac tapec gitôm bu wê tapec danj dom. Mba! Inju lu-lu oc sêpej sêsip sê sêndi.

⁴⁰ Ma kwapuc danj oc hôc gêlêc gwalam akwa nanj kêdôhônj inj, nanj dom. Magoc kwapuc honj nanj sêndôhônj gêtj honj e tidônj njac, nanj oc sêtôm njac si kêdôhônjwaga.

⁴¹ “Tu sake-nga am hêgo daôm tu gêtj golop sauj nanj yêc nem asidôwa tandô, tigenj gêtj golop atu nanj yêc am daôm tanôm, nanj am gêlic apu?

⁴² Ma bocke am oc sôm têtj nem asidôwa, ‘Anej asidôwa, aô bu wakôc gêtj golop nanj yêc am tanôm, nanj sa,’ magoc gêtj golop atu nanj pôc am daôm tanôm ahuc, nanj am gêlic dom? Am njac tim yom lau-nga! Gêtj njamata-nga kôc gêtj golop sa yêc daôm tanôm e tanôm njawa sa, goc tinjambu kôc gêtj golop sauj nanj yêc nem asidôwa tandô, nanj sa.”

Lau si mêtê whê njac sa bu njayham me sac

(Mat 7:16-19; 12:33-35)

⁴³ Ma Yisu sôm, “A njayham danj oc nem njandô sac dom, ma a sac oc nem njandô njayham dom.

⁴⁴ Dalic n̄andô nan̄ a tidau-tidau sem, ma bocdinaŋ yac tan̄yalê bu a n̄ayham me sac. Gitôm dom bu dahin̄ n̄andô n̄ayham yêc a sac.

⁴⁵ Ma n̄alên tigen̄, yom nan̄ lau sêsôm, nan̄ t̄oc gên̄ bocke nan̄ h̄oc n̄ac si n̄alôm ahuc, nan̄ asê. Mêtê ti gauc n̄ayham yêc lau n̄ayham si n̄alôm, ma bocdinaŋ sêkôm mêtê n̄ayham. Ma mêtê ti gauc sac yêc lau sac si n̄alôm, dec sêkôm sac.”

Yom gôlin̄ pi n̄gac sêkwê andu-n̄ga lu

(Mat 7:24-27)

⁴⁶ “Tu sake-n̄ga mac asam aô bu, ‘Pômdau, Pômdau,’ tigen̄ mac dan̄am wambu aneŋ yom dom?

⁴⁷ N̄amalac nan̄ têt̄j aô meŋ ma n̄gô aneŋ yom, ma dan̄ga wambu yom dau, nan̄ aô bu wawhê in̄ sa têt̄j mac.

⁴⁸ In̄ gitôm n̄gac kwê andu-n̄ga nan̄ kwê sê baliŋ sip nom n̄an̄ga, ma kên̄ hoc kêgapiŋ alh̄o dôn̄ têt̄j ndoc in̄ kêsuhun̄ sip sê baliŋ dinaŋ. Têt̄j ndoc uh̄o-n̄ga, bu hêc meŋ h̄oc pi andu dau, magoc andu dau kalhac n̄an̄ga, bu in̄ kwê n̄apep.

⁴⁹ Magoc n̄amalac nan̄ n̄gô aneŋ yom ma dan̄ga wambu dom, nan̄ gitôm n̄gac nan̄ kwê andu, magoc kên̄ alh̄o sip nom n̄alôm gi dom. Têt̄j ndoc uh̄o-n̄ga, bu hêc ma h̄oc pi ndê andu e n̄agah̄o eŋ andu dau ku sa ma tisac sambuc.”

7

N̄gac bata siŋ-n̄ga dan̄ kên̄ whin̄ n̄an̄ga

(Mat 8:5-13)

¹ Yisu gic bata yom nan̄ in̄ kêdôhôn̄ têt̄j lau ton̄ atu dinaŋ, goc s̄oc malac Kapenaom gi.

² Ma n̄gac bata Rom-n̄ga nan̄ gêm gôlin̄ lau siŋ-n̄ga 100, nan̄ mbo malac dau. In̄ ndê n̄gac akin̄ dan̄ nan̄ in̄ tac whin̄ kêlêc, nan̄ gêm bac e kêpiŋ bu mbac ndu.

³ Ma in̄ n̄gô Yisu n̄awaê, dec kêkin̄ lau bata Israel-n̄ga n̄atô sêtêt̄j in̄ si, bu sêndac in̄ bu meŋ ma kôm in̄ ndê n̄gac akin̄ n̄ayham sa.

⁴⁻⁵ N̄ac sêh̄oc asê têt̄j Yisu, ma sêsôm têt̄j in̄ bu, “N̄gac bata siŋ-n̄ga dinaŋ in̄ n̄gac n̄ayham, ma in̄ tac whin̄ yac lau Israel-n̄ga. In̄ gêm yac sa tu akwê yac mba lôm wê-n̄ga. Boc-dinaŋ yac ater̄j am bu nem in̄ sa.”

⁶ Goc Yisu whin̄ n̄ac gi. In̄ meŋ suŋ sa têt̄j andu, ma n̄gac bata siŋ-n̄ga dau kêkin̄ ndê silip n̄atô bu sêsôm têt̄j in̄, “Pômdau, n̄gac bata siŋ-n̄ga dau sôm bu in̄ tec bu kên̄ n̄awapac têt̄j am. In̄ sôm bu am n̄gac tiwaê nan̄ h̄oc gêlêc in̄ su, dec in̄ maya bu am têt̄j in̄ ndê andu ndi.

⁷ Tu dinaŋ-n̄ga in̄ dau têt̄j am meŋ dom. Tigen̄ in̄ sôm bu in̄ kêyalê su bu am n̄gac ti n̄aclai atu, ma bocdinaŋ dec am gitôm bu sôm n̄a awham n̄ambwa, dec in̄ ndê n̄gac akin̄ oc n̄ayham sa.

⁸ Bu in̄ dau dan̄ga wambu lau nan̄ si n̄aclai h̄oc gêlêc in̄ ndê, ma in̄ ndê lau siŋ-n̄ga dan̄ga wambu in̄. In̄ bu sôm têt̄j dan̄, ‘Am ndi,’ dec in̄ oc ndi. Ma in̄ bu sôm têt̄j dan̄, ‘Mwen̄!’ dec in̄ oc meŋ. Ma in̄ bu sôm têt̄j ndê n̄gac akin̄ bu kôm gên̄ dan̄, dec in̄ oc kôm.”

⁹ Yisu n̄gô n̄gac bata siŋ-n̄ga ndê yom dinaŋ e hêdaê. In̄ kac dau kwi ma sôm têt̄j lau ton̄ atu nan̄ sên̄kuc in̄, “Aô wasôm têt̄j mac bu yêc lau Israel-n̄ga hon̄ aô gatap n̄ac si dan̄ nan̄ kên̄ whin̄ n̄an̄ga gitôm n̄gac Rom-n̄ga dinaŋ, nan̄ sa dom.”

¹⁰ Ma tin̄ambu n̄gac bata siŋ-n̄ga ndê lau sêmbu sêtêt̄j in̄ ndê andu si, ma sêtap sa bu n̄gac akin̄ dau n̄ayham sa su.

Yisu un̄ n̄gac dan̄ nan̄ mbac ndu su, nan̄ sa

11 Bêc ñatô giŋga su, ma Yisu têtj malac Nein gi, ma inj ndê ñgac-sêjomi ti lau daêsam sêwhinj inj si.

12 Têtj têtj inj menj kêpij malac dau ñagatam, inj gêlic lau ñatô sêsa sêmenj, sêmbalanj ñgac batê danj bu sêjsuhuj inj. Ñgac batê dinanj dinda inj awhê sawa nanj ndê balêkoc ñatô mbasi. Ma lau malac-ñga daêsam sêwhinj dinda sêsa sêmenj.

13 Pômdau gêlic dinda, ma tawalô inj ñandô, goc sôm, “Am tarj dom.”

14 Goc inj têtj ñac gi, ma kêmasac sasac nanj ñgac batê yêc. Ma lau nanj sêhôc sasac, nanj sêlhac tenj. Ma inj sôm, “Aneñ balê, aô wasôm têtj am bu tisa!”

15 Ma ñgac dau tisa ndôc, ma gic hu sôm yom. Goc Yisu kêñ inj mbu têtj dinda gi.

16 Gêñ dinanj kôm lau honj sêtôc dau atu, ma ñac sic hu sêmpiñ Anötö. Ñatô sêsôm, “Propet atu danj hôc asê yac.” Ma ñatô sêsôm, “Anötö kêlhinj inj ndê lau yac sinj dom, inj gêm yac sa.”

17 Ma tinjambu ñawaê pi gêñ nanj Yisu kôm, nanj gêm gameñ Judia-ñga ma gameñ ñamakê-ñga honj ahuc.

*Yisu sôm yom pi Jon, Ñgac Kêku Lau-ñga
(Mat 11:2-18)*

18 Têtj ndoc dinanj Jon, Ñgac Kêku Lau-ñga ndôc gapocwalô, ma inj ndê sêjomi sic minj têtj inj pi gêñ honj nanj Yisu kôm. Goc Jon kêyalinj inj ndê sêjomi lu sa,

19 ma kêkinj injlu sêtêtj Yisu si, bu sêndac inj, “Anötö gic bata têtj yac bu oc êñkinj Mesaya. Am daôm dinanj, me yac oc akêñ batanj ñgac danj tiyham?”

20-21 Têtj ndoc ñgac lu dinanj sêhôc asê Yisu, inj gêm gwelenj mbo, ma kôm lau daêsam ñayham sa, lau gêmbac ma lau ti ñalau sac. Ma inj kôm lau tapec daêsam si tandô po asê. Ma injlu sêsôm têtj inj, “Jon, Ñgac Kêku Lau-ñga kêkinj alu atêtj am amênj, bu andac am bu am Mesaya dau, me yac oc akêñ batanj ñgac danj tiyham?”

22 Goc Yisu ô injlu si yom ma sôm, “Amlu ambu andi ma asôm yom têtj Jon pi mêtê nanj amlu anjô aô gahoc asê, ma pi gêñ nanj amlu alic aô gakôm. Lau tapec sêlic gameñ tiyham, lau bôlinj sêñsêlêñ tiyham, lau ti gêmbac leprasi si ñamlic ñawasi sa, lau danjgasuj bic sêñgô yom tiyham, lau batê sêtisa, ma lau ñalôm sawa sêñgô ñawaê ñayham.

23 Anjô! Lau nanj atac lu-lu tu aô-ñga dom, nanj oc sêtap Anötö ndê mwasinj sa.”

24 Ñgac lu nanj Jon kêkinj, nanj sêhu Yisu sinj ma sêmbu si, goc Yisu sôm yom pi Jon têtj lau tonj atu, ma ndac ñac bocdec bu, “Têtj ndoc mac asa atêtj Jon yêc gameñ sawa a, nanj mac gauc gêm bu atap ñamalac kainj bocke sa? Mac bu alic ñgac gauc babalê, gitôm gakoc nanj mbu kêwic, a?

25 Mac asa a bu alic ñgac nanj sôc ñakwê ñayham, a? Mba! Lau nanj sêsôc ñakwê ñayham ma senj gêñ ñayham, nanj sêmbu gameñ ñayham gitôm kinj si andu.

26 B ocdinanj dec aô bu wandac mac, bu mac asa a bu alic sake? Bu alic propet danj? Yomandô! Inj propet danj, ma inj hôc gêlêc propet honj su.

27 Propet akwa danj to yom nanj Anötö sôm têtj Mesaya bocdec bu, ‘Aô wanjinj aneñ ñgac aheñ-ñga munj am, bu êmasanj am nem senj.’ Y om pi ñgac aheñ-ñga dau hêganôñ Jon solop.

28 Ñamalac nanj dinda nom-ñga sêkôc ñac, nanj si danj hôc gêlêc Jon su dom. Tigenj aô wasôm têtj mac, bu lau honj nanj sêsôc Anötö ndê gôlinj ñapu su, lau tiwaê, ma lau waêmbe bocdinanj, nanj honj sêhôc gêlêc Jon su yêc Anötö anjô-ñga.”

²⁹ Lau daésam nanj sêngô Yisu ndê yom dinan, ma lau sêkôc takis-nga sêwhin, nanj sêtôc asê bu sêlic Anötö ndê lêñ bu lêñ solop en. Nahu bu mun-nga, têtñ ndoc Jon gêm mêtê ma kêku lau mbo, nanj sêkôc in ndê yom sa ma sêlin sanju.

³⁰ Tigen lau Palêsai ti gwalam akwa yomsu-nga sêkôc Jon ti in ndê yom sa dom, ma sêlin in ndê sanju dom, dec têt asê bu sêtec Anötö ndê lêñ nanj Jon têt têtñ nac.

³¹ Ma Yisu gic têtñ yom ma sôm, “Lau têt dindéc-nga nac lau kainj bocke? Aô wanem dôhôn pi gêtñ sake tu bu wawhê nac si lêñ sa-nga?”

³² Nac sêtôm balêkoc nanj sêkôc whê sêmbo malac lôm, nanj sêtucdin nac si silip natô ma sêsôm, “Têtñ ndoc nanj yac ac on bu datê wê, nanj mac atec. Ma têtñ ndoc yac am wê danjibo-nga, nanj mac atec bu atan awhin.”

³³ Ma mac lau têt dindéc-nga bocdinan. Jon, Ngac Kêku Lau-nga menj ma gêtñ gêtñ nayham dom, ma nôm wain dom, ma mac asôm bu nalau sac danj mbo in ndê nalôm.

³⁴ Ma Nmalac ndê Atu menj hôt asê, ma gêtñ gêtñ nayham ti nôm wain, ma mac asôm bu in ngac gêtñ gêtñ ti nôm wain nawahô-nga, ma in hê silip têtñ lau sac ti lau sêkôc takis-ñ ga. Bocdinan, mac lau têt dindéc-nga atôm balêkoc nanj sêkôm tô anin napan.

³⁵ Tigen Anötö ndê gauc hôt gêlêc gêtñ hon, ma in ndê lau sênyalê bu in ndê lêñ in lêñ solop.”

*Awhê danj kêc bu namalu pi Yisu gahi
(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)*

³⁶ Palêsai danj naê Saimon kêgalêm Yisu bu nenj gêtñ whin in, dec Yisu sôt in ndê andu gi, ma ndôc tebo bu nenj gêtñ.

³⁷ Yêc malac dinan, awhê sac danj mbo. In ngô nawaê bu Yisu ndôc Palêsai ndê andu dinan, dec kôc bu namalu nayham sip kac danj, ma têtñ andu dau gi.

³⁸ In pôn haduc yêc Yisu gahi-nga ma tan, ma in ndê tasulu sip Yisu gahidômbwê. Goc in punj Yisu gahi na kêclauñ, ngutô in gahi, ma mbac gêtñ malu dau pi in gahi.

³⁹ Saimon gêlic gêtñ dau, ma gauc gêm yêc dau, “Ngac dindéc in bu propet danj, dec in oc ênyalê bu awhê nanj kêmasac in, nanj awhê sac danj.”

⁴⁰ Yisu kêyalê yom nanj Saimon gauc gêm, goc sôm, “Saimon, aô bu wasôm yom danj têtñ am.” Ma Saimon ô yom ma sôm, “Kêdôhônwaga, sôm.”

⁴¹ Goc Yisu sôm yom gôlin danj bocdec bu, “Ngac lu sêkôc têtñ yêc ngac ti lêlôm. Ngac danj ndê têtñ gitôm ðdenarii 500 ma danj ndê têtñ gitôm denarii 50.

⁴² Inlu si mone sêndic têtñ-nga mbasi, dec in hu inlu si têtñ nayom sin. Am gauc gêm bocke? Inlu si asa oc atac whin ngac dau hôt gêlêc?”

⁴³ Ma Saimon sôm, “Ngac nanj kôt têtñ atu, nanj.” Ma Yisu sôm, “Am sôm solop.”

⁴⁴ Goc in kac dau kwi, tahê awhê dinan, ma sôm têtñ Saimon, “Aô gasôt am nem andu gameñ, magoc am kêñ bu têtñ aô bu wanjwasin gahin-nga têtñ lau Israel-nga si gêbôm dom. Tigen lic awhê dec. In ndê tasulu kôm aô gahin namai sa, ma in punj aô gahin na kêclauñ.

⁴⁵ Am ngutô aô dom, tigen awhê dec ngutô aô gahin napan.

⁴⁶ Am kêc olib nakwi pi aô ngagôlôn dom, tigen in kêc bu namalu pi aô gahin.

⁴⁷ Bocdinan aô wasôm têtñ am bu awhê dindéc kêyalê bu Anötö suc in ndê sac daésam kwi, ma bocdinan in atac whin aô nandô. Tigen lau nanj gauc gêm

bu ñac si sac atu dom, nan oc atac whin in nan bu suc ñac si sac kwi, nan ñandô dom.”

⁴⁸ Ma Yisu sôm têt awê dau, “Aô gasuc am nem sac kwi su.”

⁴⁹ Ma ñaclej ñatô nan sêndôc sêwhin, nan sêsôm têt dandi, “Ñgac dindec in ñgac kain bocke, dec in suc sac kwi?”

⁵⁰ Tigenj Yisu sôm têt awê dau, “Am nem kêj whin gêm am si. Lhò ti atac malô ndi.”

8

Lauwhê daêsam sêjkuc Yisu

¹ Tinambu Yisu golom malac atu-tu ti saurj-saurj, ma gêm mêtê ma hoc ñawaê ñayham asê pi Anôtô ndê gôlinj. Ma tñgacsêjnomi 12

² ti lauwhê daêsam sêjsêlêj sêwhin in. Lauwhê dinanj ñatô Yisu soc ñalau sac su yêc ñac, ma ñatô in kôm ñac si gêmbac ñayham sa. Ñac si danj in Maria Magadala, nan Yisu soc ñalau sac 7 su yêc in.

³ Ma awê danj in Joana, nan ndê akwej Kusa yob Herod ndê andu. Maria lu Joana, ma Susana, ma lauwhê daêsam sêjkuc Yisu ma sêkêj si awa ti wapa tu sênem in ti ndê ñgacsêjnomi sa-ñga.

Yom gôlinj pi ñgac kêbalip wit ñawhê

(Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴ Têt têm danj lau torj atu sêtêj Yisu sêmenj, ma lau akêj malac honj yêc gamej Galili-ñga sêmboc sêwhin. Ma Yisu sôm yom gôlinj danj bocdec bu,

⁵ “Ñgac danj sa gi bu êmbalip wit ñawhê yêc ndê ôm, ma têt ndoc in kêbalip gêj dau, nan ñatô sêpej sêsip sej, dec lau sêkwê dôj ma mbac lôlôc-ñga sêsip sêmenj ma sej su.

⁶ Ma ñawhê ñatô sêpej sêsip gamej hoc-hoc, ma têt têm sêpo sêpi sêmenj, nan sem bôlinj, bu nom dau tibasô.

⁷ Ñawhê ñatô sêpej sêsip kwanj ti ñakwa ñalôm, ma têt ndoc sêpo sêpi sêmenj, nan kwanj pi whin e yan gêj dau ndu.

⁸ Ma ñawhê ñatô sêpej sêsip nom ñayham, ma sêpo sêpi sêmenj e sem ñandô gitôm 100.” Yisu gic bata yom gôlinj dau, goc sôm, “Asa bu danjasuj yêc, nan ñgô anej yom!”

Yisu whê yom gôlinj wit ñawhê-ñga ñahu sa

(Mat 13:10-23; Mak 4:10-20)

⁹ Tinambu Yisu ndê ñgacsêjnomi sêndac in bu whê yom gôlinj dinanj ñahu sa.

¹⁰ Ma in sôm, “Anôtô ndê gôlinj ñalêj ñahu sip ñalôm gi. In kêyalin mac sa bu anjalê ñahu dau, magoc aô wasôm yom têt lau ñatô ña yom gôlinj ñambwa. Tôm yom nanj sêto yêc, nan sôm, ‘Ñac sêlic gêj nanj aô gakôm, nan ñapanj, magoc ñac si gauc sa dom. Ma ñac sêngô anej yom ñapanj, tigenj ñac sêjyalê ñahu dom.’ ”

¹¹ Goc Yisu sôm, “Yom gôlinj dau ñahu bocdec. Yom pi wit ñawhê nanj hêganôj Anôtô ndê yom.

¹² Wit ñawhê nanj sêpej sêsip sej, nanj hêganôj lau nanj sêngô Anôtô ndê yom, magoc Sadanj menj ma kêgaho yom dau su yêc ñac si ñalôm, tu bu ñac sêkêj whin dom, ma sêtap Anôtô ndê mwasinj nem ñac si-ñga sa dom.

¹³ Ma yom pi wit ñawhê nanj sêpej sêsip gamej hoc-hoc, nanj hêganôj lau nanj sêngô Anôtô ndê yom ma sêkôc sa ti atac ñayham, tigenj gitôm gêj ñawhê nanj ñawakac mba, dec lau dinanj sêkêj whin ñasawa saurj, magoc lêtôm menj ku ñac dulu.

14 Ma yom pi wit nawhê nanj sêpej sêsip kwanj ti njakwa njalôm, nanj hêganônj lau nanj sêngô Anötö ndê yom, magoc njawapac ma mone ti gêj njayham-njayham nom-njga gêm njac si njalôm ahuc, ma njac si njandô mbasi.

15 Tigej wit nawhê nanj sêpej sêsip nom njayham, nanj hêganônj lau ti njalôm njawasi, nanj sêngô Anötö ndê yom ma sêkôc sa tidônj yêc si njalôm, ma sêlhac njanja njapaj ma sem njandô daêsam.”

*Dasiñ lam njawê kwi dom
(Mak 4:21-25)*

16 Ma Yisu sôm yom danj bocdec bu, “Yac datunj lam asê tu bu dasiñ kwi sip lôj njalôm, me dakêj sôc sasac njapu dom. Mba! Tanjinj êngalêj njalhu, bu lau nanj sêsôc sêmej, nanj sêlic njawê.

17 Ma njalêj tigej, yom nanj yêc sinj dau, ma yom nanj njahu sip njalôm gi, nanj oc meñ sa tiawê.

18 “Bocdinañ akôc gauc njapep pi Anötö ndê yom nanj mac angô. Asa nanj kôc Anötö ndê yom sa sip ndê njalôm e tidônj, nanj Anötö oc kêj njagauc daêsam têtj inj. Magoc asa nanj gauc gêm bu inj kôc Anötö ndê yom sa su, tigej inj kôc sa tidônj dom, nanj Anötö oc kôc yom dau su yêc inj.”

*Yisu dinda ti asii
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)*

19 Yisu ndôc andu danj, ma inj dinda ti asii sêmej bu sêlic inj. Magoc lau daêsam sêmbo sêwhinj inj, ma gitôm dom bu sêtigasuc inj.

20 Ma njamalac danj sôm têtj Yisu, “Am dinam ti asimi sêmbo awê, ma njac bu sêlic am.”

21 Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Lau nanj sêngô Anötö ndê yom ma danja wambu njapep, nanj sêti aô dinanj ti asinj.”

*Yisu kôm bu njamponj timalô
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)*

22 Têtj bêc danj Yisu sôm têtj inj ndê njgacsêjnomi, “Dapi bugictonj njadanja dandi,” goc inj pi wanj danj whinj njac, ma sêsa si.

23 Sêlac wanj sêmbo, ma Yisu yêc bêc yêc. Ma mbu puc atu dec gêli bu sa ma njamponj gic sip wanj e kêpiñ bu wanj pac.

24 Dec sêtêj Yisu si, sêuj inj sa ma sêsôm, “Njatau, njatau, yac oc dandinanj!” Ma Yisu tisa ma sôm yom njanja têtj mbu ti bu njamponj, dec njamponj dau timalô, ma gamej njanej sa.

25 Ma Yisu sôm têtj njac, “Tu sake-njga mac akêj whinj gwalec?” Ma njac sêtôc dau ti sêhêdaê, ma sêsôm têtj dandi, “Ei! Inj njgac dec asa? Inj gitôm bu kêj yatu gêj honj, ma mbu ti bu njamponj sêwhinj, ma sêsôc inj ndê yom njapu!”

*Yisu kôm njac ti njalau sac njayham sa
(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)*

26 Sêlac e sêhóc asê lau Gerasa-njga si gamej nanj yêc Bugictonj Galili-njga njadanja mbu têtj gamej ac pi-njga.

27 Yisu sip baô gi, ma njgac danj akêj malac atu nanj yêc gamej dinanj, nanj têtj inj meñ. Inj njgac nanj njalau sac sêmbo inj ndê njalôm. Njasawa baliñ su njgac dau dôc njakwê dom, ma ndôc andu dom, magoc mbo ôm sêhônj-njga.

28-29 Ndoc daêsam njalau sac sêkôc inj dôj, ma lau sêjnsahê bu sêsô inj amba ti gahi dôj njga sen njanja ma sêyob inj. Magoc têtj honj inj hê sen kic, ma njalau sac sêwê inj sa gamej sawa gi. Têtj ndoc inj gêlic Yisu meñ, nanj inj mbwêc ma hu dau sip nom yêc inj angô-njga. Ma Yisu gic atu njalau sac bu sêhu njgac dau sinj,

goc n̄alau dan̄ ta yom ti n̄an̄ga, “Yisu, Anötö Naclai ti N̄awasi N̄adau ndê Atu, am bu kôm sake t̄eñ aõ? Aõ wateñ am bu kôm aõ n̄ayom dom!”

³⁰ Goc Yisu ndac n̄alau sac, “Am nem n̄aê asa?” N̄alau sac daêsam s̄embo n̄gac dau n̄alôm, ma tu dinan̄-n̄ga n̄ac si dan̄ ô Yisu ndê yom ma sôm, “Aneñ n̄aê ‘Ton̄ Atu.’”

³¹ Ma n̄alau sac h on̄ dinan̄ s̄eteñ Yisu tidim daêsam, bu êñkin̄ n̄ac s̄esip sun̄ baliñ sac nan̄ s̄esam bu Abis,* nan̄ s̄endi dom.

³² T̄eñ t̄em dinan̄ b̄oc ton̄ atu señ ḡeñ s̄embo lôc n̄apu yêc gameñ dinan̄, ma n̄alau dau s̄eteñ Yisu bu êñkin̄ n̄ac s̄esôc b̄oc dinan̄ si n̄alôm, ma Yisu ḡolôc.

³³ Goc n̄alau sac s̄ehu n̄gac dinan̄ siñ ma s̄esôc b̄oc si n̄alôm si. Ma b̄oc hon̄ s̄enti s̄esip salic sac ma s̄esip bugicton̄ n̄alôm si, ma bu kô n̄ac s̄embac ndu.

³⁴ T̄eñ ndoc lau s̄eyob b̄oc-n̄ga s̄elic ḡeñ dau, nan̄ s̄elhô si, ma sic miñ pi ḡeñ dau t̄eñ lau nan̄ s̄embo malac atu ti gameñ n̄amakê-n̄ga.

³⁵ Ma lau hon̄ s̄esa si bu s̄elic ḡeñ nan̄ Yisu kôm. T̄eñ t̄em s̄ehôc asê in̄, nan̄ s̄elic n̄gac nan̄ in̄ soc n̄alau sac su yêc in̄, nan̄ ndöc Yisu gahi-n̄ga. S̄elic bu in̄ ndê gauc n̄awa sa, ma in̄ s̄oc n̄akwê sa tiyham, dec s̄etôc dandi.

³⁶ Lau nan̄ s̄elic ḡeñ dau, nan̄ sic miñ t̄eñ n̄ac pi n̄alêñ nan̄ Yisu kôm n̄gac ti n̄alau sac n̄ayham sa.

³⁷ Ma lau Gerasa-n̄ga hon̄ s̄endac Yisu bu hu n̄ac siñ, bu n̄ac s̄etôc dau atu. Goc Yisu pi wan̄ ma bu lhô ndi.

³⁸ Ma n̄gac nan̄ n̄alau sac s̄ehu in̄ siñ, nan̄ teñ Yisu n̄an̄ga bu whiñ in̄ ndi, magoc Yisu kêkin̄ in̄ sa gi ma sôm,

³⁹ “Am mbu t̄eñ am nem andu ndi, ma ndic miñ ḡeñ hon̄ nan̄ Anötö kôm t̄eñ am.” Goc n̄gac dau k̄öhhô gi, ma ḡic miñ t̄eñ lau hon̄ nan̄ s̄embo malac atu dinan̄, pi ḡeñ atu nan̄ Yisu kôm t̄eñ in̄.

Yisu kôm awhê lu n̄ayham sa

(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)

⁴⁰ Lau daêsam s̄ehôn̄ Yisu s̄embo gameñ Galili-n̄ga, ma t̄eñ t̄em in̄ mbu akêñ bugicton̄ n̄adañga meñ, nan̄ s̄ekôc in̄ sa ti atac n̄ayham.

⁴¹ Ma n̄gac bata dan̄, nan̄ yob lôm wê-n̄ga yêc gameñ dinan̄, nan̄ meñ h̄oc asê Yisu. In̄ ndê n̄aê Jairas, ma in̄ hu dau sip nom yêc Yisu an̄gô-n̄ga, ma teñ in̄ n̄an̄ga bu t̄eñ in̄ ndê andu ndi, ma nem in̄ ndê atuwê sa.

⁴² Bu in̄ ndê atuwê tigen̄, nan̄ ndê yala gitôm 12, nan̄ ḡembac atu e kêpiñ bu mbac ndu. Bocdinan̄ Yisu whiñ in̄ gi.

In̄ kêsêlêñ mbo señ, ma lau ton̄ atu s̄eñgihi in̄ ahuc.

⁴³ Lau ton̄ dinan̄ si dan̄ in̄ awhê nan̄ ḡem dac n̄apan̄ tôm yala 12 su, magoc n̄amalac dan̄ gitôm bu nem in̄ sa dom.

⁴⁴ A whê dau meñ kêsêlêñ mbo Yisu n̄ambu-n̄ga, ma kêmasac in̄ ndê n̄akwê sip n̄adali. Ma n̄agahô in̄ ndê dac sa tiyham dom.

⁴⁵ T̄eñ dinan̄ Yisu ndac, “Asa kêmasac aõ?” Lau dan̄ s̄esôm dau asê dom, ma Pita sôm, “Aneñ n̄adau, lau ton̄ dindac s̄ewhiñ yac s̄ekôm am si.”

⁴⁶ Magoc Yisu sôm, “N̄amalac dan̄ kêmasac aõ, bu aõ kayalê bu aneñ n̄aclai n̄atô sa gi.”

⁴⁷ Awhê dinan̄ kêyalê bu in̄ gitôm dom bu siñ dau, dec tigasuc Yisu. In̄ k̄etitec, ma hu dau sip nom gi. Ma yêc lau hon̄ an̄gô-n̄ga, in̄ whê sa bu in̄ kêmasac Yisu tu bu n̄ayham sa-n̄ga, ma bu t̄eñ ndoc in̄ kêmasac in̄, nan̄ n̄agahô in̄ n̄ayham sa.

* 8:31: Sun̄ baliñ sac (Abis) - alic Rev 9:1.

48 Ma Yisu sôm têtj inj, “O anej bawhê, am nem kêj whinj aô dec kôm am nayham sa. Am lhô ti atac malô ndi.”

49 Yisu sôm yom dinaj mbo, ma ngac danj menj akêj Jairas ndê andu, ma sôm têtj Jairas, “Am atômwê mbac ndu su, dec kêj njawapac têtj Kêdôhônjwaga dau dom.”

50 Yisu ngô yom dinaj, magoc inj sôm têtj Jairas, “Tôc daôm dom. Kêj whinj, ma inj oc nayham sa.”

51-53 Têtj ndoc sêhóc asê Jairas ndê andu, nanj sêlic lau daêsam sêhu danjgibo asê ma sêtañ sêmbo. Goc Yisu sôm, “Mac atanj dom! Inj mbac ndu dom, inj yêc bêc yêc.” Magoc ñac sêmbwac inj, bu sêjyalê bu bawhê dau mbac ndu su. Tigenj Yisu kalhac lau honj ahuc sêmbo awê, ma kôc Pita, Jems ma Jon, ma bawhê dau damba lu dinda, sêwhinj inj ma sêsóc andu si.

54 Ma inj kêj bawhê dau sip amba ma sôm, “Anej bawhê, tisa!”

55 Goc bawhê dau tali sa tiyham, ma njagahô inj tisa kalhac. Ma Yisu sôm bu sêkêj gêtj danenj-nga têtj inj.

56 Inj damba lu dinda sêhêdaê, magoc Yisu gic yao bu sêndic minj pi gêtj nanj inj kôm, nanj dom.

9

Yisu kêkinj ngacsêjomi 12 sêsa si

(Mat 10:7-11; Mak 6:7-11)

1 Yisu kêgalêm ngacsêjomi 12 sa sêpitigenj, ma kêj ñaclai ti licwalô têtj ñac gitôm bu sêsoc ñalau sac su, ma sêkôm lau gêmbac nayham sa.

2 Ma inj kêkinj ñac bu sêsa sêndi ma sênem mêtê pi Anôtô ndê gôlinj, ma bu sênem lau gêmbac sa.

3 Inj sôm têtj ñac, “Anjêlêj amam sawa andi, akôc tôc dom, ma akôc talhi, me bolom, me mone, me ñakwê aô daôm-nga dom.

4 Têtj têtj mac asôc malac danj ma lau sêkôc mac sa asôc ñac si andu, nanj ambo whinj ñac e mac ahu malac dau sinj.

5 Ma lau malac danj-nga bu sêkôc mac sa dom, nanj atonj kop su yêc gahim têtj ndoc mac ahu ñac sinj, bu atôc ñac si giso asê.”

6 Ngacsêjomi sêngô yom dinaj, goc sêsa si. Ñac sêjêlêj sêlom-sêlom malac ma sêhoc ñawaê nayham asê, ma sêkôm lau nayham sa yêc gamenj honj.

Herod ndac bata Yisu

(Mat 14:1-2; Mak 6:14-16)

7 Têtj ndoc dinaj gôlinjwaga Galili-nga Herod ngô yom pi gêtj honj nanj Yisu kôm. Ma inj gauc gêm yom daêsam, bu lau ñatô sêsôm bu Yisu inj Jon, Ngac Kêku Lau-nga nanj tisa akêj lau batê-nga.

8 Ma lau ñatô sêsôm bu inj propet akwa Elaija nanj menj hoc dau asê, ma ñatô sêsôm bu inj propet ñamata-nga si danj, nanj tisa akêj lau batê-nga.

9 Tigenj Herod sôm, “Aô gac atu, dec sêtim Jon ndê kachu kic su. Asa dec lau sic minj pi inj?” Ma inj tac whinj bu lic Yisu.

Yisu gôlôm lau 5,000

(Mat 14:13-21; Mak 6:32-44; Jon 6:1-15)

10 Têtj têtj aposel 12 sêmbu sêmenj, nanj sic minj têtj Yisu pi gêtj honj nanj sêkôm. Ma tinjambu inj kôc ñac sa sêwhinj inj, ma ñac tawasê sêtêtj malac Betsaida si.

11 Magoc lau daêsam sêngô ñawâê ma sêtêñ Yisu si. Ma in kôc ñac sa, ma sôm yom têtñ ñac pi Anötö ndê gôlin, ma kôm ñac si lau gêmbac ñayham sa.

12 Sêmbô e kêpin bu ac ndi sip, goc ñgacsêñjomi 12 sêtêñ in si ma sêsôm, “Gamen dindéc yac dambo, nan gameñ sawa. Boddinan êmkinj lau toñ dindéc sêlhô sêtêñ malac ti gameñ ñamakê-ñga sêndi, bu sêñsalê gêñ sêneñ-ñga ma gameñ sêyêc bêc-ñga.”

13 Magoc Yisu sôm, “Mac akêñ gêñ têtñ ñac sêneñ.” Ma ñac sêô yom ma sêsôm, “Yac mba gêñ danen-ñga daêsam dom. Bolom limdan ma i lu sêndöc. Bocke? Yac andi anemlhi gêñ bu lau hoñ sêneñ, a?”

14 Ñac sêsôm yom dinan ñahu bu lau toñ dinan si launçac ñanamba gitôm 5,000. Magoc Yisu sôm têtñ in ndê ñgac-sêñjomi, “Akêñ lau sêndöc sic titor-ñga titor tôm 50.”

15 Goc ñac sêkôm gitôm in sôm, ma lau hoñ sêndöc sic.

16 Ma Yisu kôc bolom limdan ma i lu sa, tatac undambê, ma gêm dançe, goc pô kôc-kôc, ma kêñ têtñ ñgacsêñjomi bu sêndic sam têtñ lau.

17 Lau hoñ señ gêñ e hóc ñac dôn, ma tinambu ñgacsêñjomi sic gêñ ñadêlê sa sip gatop 12 e menhu.

Pita sôm Yisu ñahu asê

(Mat 16:13-20; Mak 8:27-30)

18 Têtñ ndoc dan Yisu ti in ndê ñgacsêñjomi sêmbô tawasê, ma in tenj mbec mbo. Pacndê, goc in ndac ñac, “Lau sêsôm bu aô asa?”

19 Ma sêsôm, “Lau ñatô sêsôm bu am Jon, Ñgac Kêku Lau-ñga, ma ñatô sêsôm bu am Elaija, ma ñatô sêsôm bu am propet ñamata-ñga si dan, nan tisa akêñ lau batê-ñga.”

20 Goc Yisu ndac ñac, “Ma mac daôm, mac asôm bu aô asa?” Ma Pita sôm, “Am Mesaya, nan Anötö gic bata bu êñkinj menj.”

21 Yisu ngô yom dau ma gic yao ñac bu sêsôm asê têtñ lau dan dom e tinambu.

22 In sôm, “Ñamalac ndê Atu gic waê bu hóc ñawapac daêsam. Lau bata ti ðdabunçiga atu-tu ma lau nan sêndôhôn yomsu oc sêtec in ma lau oc sêndic in ndu. Magoc têtñ bêc titô-ñga Anötö oc unj in sa tiyham.”

Lau nanj sêñkuc Yisu oc sêhóc ñawapac

(Mat 16:24-28; Mak 8:34-9:1)

23 Ma in sôm têtñ ñac hoñ, “Asa nan tac whin bu êñkuc aô nanj êñgwinj dau, ma tôm bêc hoñ hóc ndê a gicso dau sa, ma êñkuc aô.

24 Bu asa nan tac whin bu sap gêñ nom-ñga dôn ñapan tu mbo tali-ñga, nan oc ninça. Magoc asa nan bu hu gêñ nom-ñga sinj tu êñkuc aô-ñga, nan oc ninça dom.

25 Ñamalac dan bu po gêñ nom-ñga hoñ sa, magoc in dau gatu bu ninça, dec gêñ nom-ñga hoñ dinan oc tôm dom bu nem in sa.

26 Asa nan bu maya tu aô ti anen yom-ñga, nan Ñamalac ndê Atu oc maya tu in-ñga, têtñ ndoc in mbu menj ti in dau ndê ñawasi, ma Damba ndê ñawasi ma anjêla dabun si ñawasi whin.

27 M a aô wasôm bu yomandô, lau ñatô kwahic dec sêmbô, nan oc gacgen sêmbô tali e sêlic Anötö ndê gôlin menj sa tiawê.”

Pita, Jems ma Jon sêlic Yisu ndê ñawasi

(Mat 17:1-13; Mak 9:2-10)

28 Yisu sôm yom dinan su, ma bêc ñatô gitôm 8 menj gi su. Ma Yisu bu tenj mbec, dec kôc Pita, Jon ma Jems sêwhin in ma sêpi lôc danj si.

29 Ma têtj têtj Yisu terj mbec mbo, nanj inj ndê angô andô kainj danj sa, ma inj ndê ñakwê ñawasi sêp sambuc.

30-31 Ma ñgac lu sêhòc asê ti ñawasi atu, nanj Moses lu Elaija, ma injlu sem yomgalôm sêwhinj Yisu. Sêsôm yom pi gêtj nanj oc hóc asê Yisu yêc malac Jerusalem têtj ndoc menj sa bu inj hu nom dindéc sinj.

32 Têtj ndoc dinanj, Pita ma ñgac lu nanj sêwhinj inj, nanj kwapac ma béc yô ñac, tigenj ñac tali sa ma sêlic Yisu ndê ñawasi ti ñgac lu nanj sêlhac sêwhinj inj.

33 Têtj têtj Moses lu Elaija bu sêhu Yisu sinj, nanj Pita sôm têtj inj, “Ñadau, ñayham kêlêc bu yac dambo dec. Yac oc akwê bac tö, am nem danj, Moses ndê danj, ma Elaija ndê bac danj.” Inj sôm yom dinanj, magoc inj ndê gauc sa dom.

34 Inj sôm yom dinanj mbo, ma dao danj menj ma kôm ñac ahuc e ñgacsêñomi tö dinanj sêtöc dau atu.

35 Ma awha danj sa yêc dao ñalôm, nanj sôm, “Aô neñ atungac dau dindéc, nanj aô kayalinj sa. Angô inj ndê yom manj!”

36 Sêñgô su goc sêlic Yisu tawasê mbo. Tiñambu ñac sem yom dau ahuc yêc dau-nga, ma têtj ndoc dinanj sêsôm yom asê pi gêtj nanj sêlic, nanj dom.

*Yisu soc ñalau sac su yêc balê danj
(Mat 17:14-21; Mak 9:14-29)*

37 Têtj galañsê ñac sêsip akêtj lôc dau sêmenj, ma lau tonj atu sêkac sa sêtêtj Yisu si.

38 Ñac si danj ta yom bocdec bu, “Kêdôhônwaga, aô gakôc anenj atungac tigenj dindéc menj, ma waterj am bu nem inj sa.

39 Ñalau sac danj mbo inj ñalôm, ma têtj daêsam kôc inj dôñ, m a kêmwananj inj ñanja e inj mbwêc atu, ma whapwic sa. Ñalau sac dau bu kôm inj tisac, ma tec bu hu inj sinj.

40 Aô gaterj am nem ñgac-sêñomi bu sêsoc ñalau dau su, magoc ñac sêtôm dom.”

41 Goc Yisu sôm, “O mac lau sac. Mac nem akêtj whinj mbasi! Aô gambo gawhij mac ñasawa hic baliñ su, ma bocke mac atôm dom bu akôm gêtj danj? Aô oc wambo wawhij mac tu wanem mac sa ñapanj-nga dom!” Ma Yisu sôm têtj balê dau ñadamba, “Kôc nem balê sa mwenj.”

42 Têtj têtj balê dau kêsêlêñ menj, nanj ñalau sac kôc inj dôñ ma kêmwananj inj. Tigenj Yisu hec yom ñalau sac, ma kôm balê dau ñayham sa, ma kêtj inj mbu têtj inj damba gi.

43 Ñalêñ dinanj Yisu tôc Anötö ndê ñaclai ti ñawasi atu asê, dec kôm lau honj sêhêdaê.

*Yisu sôm tiyham bu inj oc mbac ndu ma tisa tiyham
(Mat 17:22-23; Mak 9:30-32)*

Lau honj sêlhac ti sêhêdaê tu gêtj honj nanj Yisu kôm-nga, ma inj sôm têtj inj ndê ñgacsêñomi,

44 “Angô anenj yom dindéc ñapep! Tiñambu oc sêkêtj Ñamalac ndê Atu sip lau ñatô amba.”

45 Magoc ñac sêñyalê yom dau ñahu dom. Yom dau ñahu yêc sinj dau têtj ñac, ma sêtöc bu sêndac Yisu bu whê sa têtj ñac.

*Asa ti ñgac ñamata-nga
(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)*

46 Tiñambu Yisu ndê ñgac-sêñomi sêsenj dau pi ñac si asa inj ñgac ñamata-nga.

47 Yisu kêyalê ñac si gauc, goc kôc balê saunj danj ma kêtj inj kalhac kêtj inj inj,

48 ma sôm têtj ñac, “Asa nanj kôc balê sauñ danj tôm inj dindec sa tu anej ñaê-ñga, nanj kôc aõ sa, ma asa nanj kôc aõ sa, nanj kôc inj nanj kêkinj aõ gameñ, nanj sa. Mac nem asa nanj kêgwiniñ dau ma ti mac nem ñgac akinj, nanj ti ñgac ñamata-ñga yêc Anötö anjô-ñga.”

Lau nanj sêkôm gwelenj tu Yisu-ñga, nanj sêwhê dau kôc dom
(Mak 9:38-41)

49 Ma Jon sôm, “Ñadau, yac alic ñgac danj kôm gwelenj ma soc ñalau sac su yêc lau ña am nem ñaê. Inj kêkuc am whinj yac dom, ma boc-dinanj yac ac yao inj bu kôm gwelenj dau dom.”

50 Tigenj Yisu sôm, “A lhac inj ahuc dom, bu asa nanj kêtj kisa mac dom, nanj mac nem danj.”

Lau gameñ Samaria-ñga sêkôc Yisu sa dom

51 Ndoc meñ kêpiñ bu Yisu mbu pi undambê ndi, dec inj kêmasañ dau bu pi malac Jerusalem ndi.

52 Inj kêkinj lau ahenj-ñga sêmunj inj, sêsôc lau †Samaria-ñga si malac danj si, bu sêmasañ gameñ tu inj mbo-ñga.

53 Magoc lau Samaria-ñga sênyalê bu inj kêsêlêñ hêganônj malac Jerusalem, ma tu dinanj-ñga dec sêkôc inj sa dom.

54 Jems lu Jon sêlic gêtj dau, goc sêndac Yisu, “Pômdau, am bu sôm, dec yac oc angalêm ya sip akêtj undambê meñ, ma señ ñac su.”

55 Tigenj Yisu kac dau kwi, ma sôm injlu.

56 Ma ñac honj sêlom malac danj si.

Lêñ tanjuc Yisu-ñga
(Mat 8:18-22)

57 Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêñsêlêñ sêmbu señ ma ñgac danj sôm têtj Yisu, “Aõ bu wanjuc am, wawhinj am watêtj gameñ bocke nanj am oc ndi.”

58 Ma Yisu ô inj ndê yom ma sôm, “Giam pôm si hocsunj yêc, ma mbac lôlôc-ñga si ñaic yêc, tigenj ñamalac ndê Atu ndê mala yêc bêc-ñga mba.”

59 Ma inj sôm têtj ñgac danj, “Mwenj êmkuc aõ!” Magoc ñgac dau sôm, “Pômdau, gêtj ñamata-ñga aõ wandi wambu wawhinj anej lau e arñsuhuj damanj su nanj, ma tiñambu wambu wamenj wanjuc am.”

60 Ma Yisu sôm têtj inj, “Mba! Am êmkuc aõ nanj gêtj ñamata-ñga. Tec lau batê sêñsuhuj lau batê. Tigenj am ndi, ma hoc yom asê têtj lau pi Anötö ndê gôlinj.”

61 Ma ñgac danj tiyham sôm, “Pômdau, aõ bu wanjuc am, tigenj gêtj ñamata-ñga wambu watêtj anej andu, ma wakam anej lau.”

62 Ma Yisu ô inj ndê yom ma sôm, “Asa nanj gic hu gwelenj danj, tigenj kac dau kwi ma hêgo gêtj nanj inj hu sinj su, nanj gitôm dom bu nem gwelenj mbo Anötö ndê gôlinj ñapu.”

10

Yisu kêkinj sêñomi 72 sêsa si

1 Tiñambu Pômdau kêyalinj sêñomi 72 tiyham sa, bu êñkinj ñac lu-lu sêsa sêndi sêmunj inj, sêtêtj gameñ ti malac honj nanj inj atac whinj bu ndic kêsi.

2 Ma inj sôm têtj ñac, “Gêtj ñandô daêsam yêc ôm, magoc lau sêndic gêtj ñandô sa-ñga daêsam dom. Bocdinanj atej mbec têtj ôm ñadau bu êñkinj lau gwelenj-ñga sêsôc inj ndê ôm sêndi, ma sêndic gêtj ñandô sa.

³ Kwahic dec aö bu wanƙin mac asa andi! Magoc ayob daöm ñapep, bu aö kakin mac bu asa andi atöm domba ñatu, nañ sêtêñ giam pôm si gameñ sêndi.

⁴ Akôc talhi, me dalu, me atapa dom, ma anşêlêñ ñagahô andi. Ahê mwalêc lau yêc señ dom.

⁵ Têñ ndoc mac bu asôc andu dan, nañ asôm bu, ‘Yom malô têtñ lau andu dindec-nga.’

⁶ Andu ñadau bu ñgac yom malô-nga dom, dec mac nem mbec yom malô-nga oc gacgeñ yêc mac-nga. Ma andu ñadau bu ñgac yom malô-nga, dec in oc kôc mbec yom malô-nga dinan sa.

⁷ Ambo andu dinan, ma alom-alom andu dom. Aneñ ti anôm gêñ bocke nañ sêkêñ têtñ mac, nañ ti mac nem ñaôli gwelen-nga. Mêtê solop bu lau g welen-nga sêkôc ñaôli gwelen-nga.

⁸ “Têñ têm mac asôc malac dan, ma lau sêkôc mac sa, nañ aneñ gêñ danen-nga nañ sêkêñ têtñ mac.

⁹ Akôm ñac si lau gêmbac ñayham sa, ma asôm têtñ ñac, ‘Anötö ndê gôliñ meñ kêpiñ.’

¹⁰ Tigeñ mac bu asôc malac dan, ma sêkôc mac sa dom, nañ goc alhac malac lôm ma asôm,

¹¹ ‘Yac aton kop mac nem malac-nga su yêc yac mba gahiñ. Yac akêñ kop dindec mbu têtñ mac bu atôc nem mêtê sac asê. Tigeñ anjalê bu Anötö ndê gôliñ meñ kêpiñ.’

¹² Yomandô aö wasôm têtñ mac bu têtñ bêc Anötö êmatôc lau-nga, nañ lau malac dinan-nga oc sêtap ñagêyô sac andô sa, hóc gêlêc ñagêyô nañ Anötö oc kêñ têtñ lau sac malac Sodom-nga.”

*Yisu sôm yom pi lau nañ sem dau kwi dom
(Mat 11:20-24)*

¹³ Yisu gic têku yom ma sôm, “Oyaê mac lau malac Korasin ma Betsaida-nga. Mac oc atap Anötö ndê atac ñandê sa. †Lau apa nañ sêndôc malac Taya ma Saidon, bu sêlic gêñ dalô nañ aö gakôm yêc mac anôm-nga, dec oc tôm sênem dau kwi wandêc su, ma sêndôc ti sêtap si sac.

¹⁴ Tigeñ mac akôm dom, dec wasôm têtñ mac bu têtñ ndoc Anötö êmatôc lau-nga, nañ in oc kêñ ñagêyô sac sambuc têtñ mac, hóc gêlêc ñagêyô nañ in oc kêñ têtñ lau Taya ti Saidon-nga, nañ su.

¹⁵ “Ma mac lau Kapenaom-nga, mac gauc gêm bu mboe Anötö oc kôc mac sa andôc undambê, a? Mba! In oc êmasuc mac su asip lambwam andi!”

¹⁶ Ma Yisu sôm têtñ sêñomi 72 bu, “Asa nañ kôc mac nem yom sa, nañ gitôm in kôc aneñ yom sa. Ma asa nañ tec mac, nañ gitôm in tec aö bocdinan. Ma asa nañ tec aö, nañ tec Daman nañ kêkin aö gameñ.” Yisu sôm yom dinan su, goc kêkin sêñomi 72 sêsa si.

Sêñomi 72 sêmbu sêmeñ

¹⁷ Tinambu sêñomi 72 dinan sêmbu sêmeñ ti atac ñayham, ma sêsôm, “Pômdau, têtñ ndoc yac asôm am nem ñaê asê, nañ gêñ hon sêsôc yac mba yom ñapu, ma ñalau sac sêwhin.”

¹⁸ Ma Yisu sôm, “Aö kayalê bu gêñ nañ mac akôm, nañ ku Sadan ndê ñaclai dulu, e tôm in peñ akêñ undambê ñagahô ñambwa, tôm sickac hep tigeñ.

¹⁹ Aö gakêñ ñaclai têtñ mac su, tôm bu akwê mboc ti gapiñgap dôñ, ma bu ahôc gêlêc mac nem ñacyo Sadan ndê ñaclai hon su. Gêñ dan oc kôm mac atisac dom.

²⁰ Kwahic dec mac atac n̄ayham bu n̄alau sac s̄êsôc mac nem yom n̄apu. Tigen atac n̄ayham atu, bu Anötö to mac nem n̄aê sa yêc undambê.”

²¹ Têñ ndoc dinañ N̄alau Dabuñ gêm Yisu ahuc, ma in̄ tac n̄ayham atu, ma sôm, “O Damañ, undambê ti nom n̄adau. Aô wampin̄ am bu am tôc nem yom n̄a-n̄andô asê têñ lau nañ s̄êñgwinin̄ dau, ma sin̄ kwi têñ lau nañ gauc gêm bu n̄ac lau tiguaç ma s̄ênnyalê gêñ hon̄. Aêc, Damañ, am kôm bocdinañ kékuc am daôm nem atac whin̄.

²² “Damañ kêñ gêñ hon̄ sip aô amañ. Lau dan̄ s̄ênnyalê Atu dom, Damba tawasê kêyalê in̄. Ma lau dan̄ s̄ênnyalê Damba dom, tigen in̄ ndê Atu kêyalê in̄, ma lau nañ Atu dau atac whin̄ bu tôc in̄ asê têñ n̄ac, nañ s̄ênnyalê Damba.”

²³ Ma in̄ kac dau kwi ma sôm têñ in̄ ndê n̄gacsênjomi tawasê, “Atac n̄ayham tu mac alic gêñ hon̄ dindec-n̄ga.

²⁴ Aô wasôm têñ mac bu propet ti kin̄ daêsam atac whin̄ bu s̄êlic gêñ nañ mac alic su, magoc s̄êlic dom. Ma n̄ac atac whin̄ bu s̄êñgô yom nañ mac an̄gô su, magoc s̄êñgô dom.”

*Yom gôlin̄ pi lau men̄pañ yac-n̄ga
(Mat 22:34-40; Mak 12:28-31)*

²⁵ Têñ ndoc dan̄ gwalam akwa yomsu-n̄ga dan̄ tisa bu êñsahê Yisu. Ma in̄ ndac Yisu bocdec bu, “Kêdôhôn̄waga, aô wakôm sake, dec Anötö oc kôc aô sa wambo tan̄li n̄apañ yêc undambê?”

²⁶ Ma Yisu sôm, “Am kêyalê yomsu hon̄ nañ Anötö kêñ têñ Moses. Ma yomsu dau sôm bu am kôm sake?”

²⁷ Goc n̄gac dau sôm, “Yomsu dan̄ sôm bu, ‘Atac whin̄ Pômdau, am nem Anötö, ti am nem n̄alôm sambuc, ti gatôm sambuc, ti licwalô sambuc ma ti am nem gauc sambuc.’ Ma yomsu dan̄ tiyham sôm bu, ‘Atac whin̄ lau men̄pañ am, tôm am tac whin̄ am daôm.’ ”

²⁸ Ma Yisu sôm, “Am sôm solop. Kôm bocdinañ, dec am oc ndôc tamli n̄apañ.”

²⁹ Magoc n̄gac dau gauc gêm bu tôc asê bu in̄ n̄gac gitêñ, dec ndac Yisu, “Ma lau asa sêti aneñ lau men̄pañ aô-n̄ga?”

³⁰ Yisu ô in̄ ndê yom n̄a yom gôlin̄ dan̄ bocdec bu, “N̄gac Israel-n̄ga dan̄ kêsêlêñ mbo sen̄ akêñ Jerusalem ma bu sip têñ malac Jeriko ndi, ma lau kan̄ sêkôc in̄ dôn̄. N̄ac sêkôc in̄ ndê n̄akwê su, sic in̄ tisac e kêpin̄ bu mbac ndu, goc sêhu in̄ sin̄ yêc ma sêlhô si.

³¹ Tin̄ambu dabun̄siga Israel-n̄ga dan̄ kêsêlêñ mbo sen̄ tigen dinañ men̄, ma têñ ndoc in̄ gêlic n̄gac dau, nañ kêlêc in̄ ma kôlhô gi.

³² Malô goc n̄gac Israel-n̄ga dan̄ akêñ †Liwai ndê ton̄ men̄ hóc asê, gêlic n̄gac dau, ma kêlêc in̄ ma kêsêlêñ gi.

³³ Tin̄ambu n̄gac Samaria-n̄ga dan̄ kêsêlêñ mbo sen̄ dinañ, men̄ hóc asê, goc gêlic n̄gac dau ma tawalô in̄.

³⁴ In̄ têñ in̄ gi, kêgwasin̄ in̄ ndê gamboc n̄a olib n̄akwi ti wain, goc kêpañ. Ma in̄ kêñ in̄ ndôc in̄ ndê don̄ki n̄ahô, kôc in̄ sa gi sôc andu n̄aclen̄-n̄ga dan̄, ma yob in̄.

³⁵ Galañsê bêbêc in̄ kêñ mone denarii lu têñ andu n̄adau, ma sôm, ‘Nem yaom n̄gac dindec. Ma mone dindec bu nditôm dom, goc wakêñ mone n̄atô tiyham têñ ndoc aô wambu wamen̄.’ ”

³⁶ Ma Yisu ndac, “Am gauc gêm bocke? Lau tö dinañ si asa in̄ n̄gac nañ sip lau kan̄ si amba, nañ ndê n̄gac men̄pañ in̄-n̄ga?”

³⁷ Goc ḡnac yomsu-ḡga sôm, “ḡnac dê, naḡ tawalô inḡ.” Ma Yisu sôm, “Am ndi ma kôm bocdinaḡ. Tamwalô lau hoḡ ma nem ḡnac sa.”

Mata lu Maria

³⁸ Yisu ti ndê ḡnacêḡnômi sêḡsêlêḡ si e sêhóc asê malac danḡ. Ma awhê danḡ, naḡ ndê ḡaê Mata, kêgalêm Yisu bu neḡ ḡêḡ yêc inḡ ndê andu.

³⁹ Têḡ ndoc Yisu sôc ḡi ndôc, naḡ Mata ndê asiwê Maria ndôc sic kêḡiḡ Pômdau gahi-ḡga, bu ḡḡô inḡ ndê yom.

⁴⁰ Tigeḡ Mata kôm gwelenḡ atu tu ndê ḡêḡ-ḡga. Inḡ têḡ Yisu meḡ ma ndac, “Pômdau, aô taḡwasêḡ gakôm gwelenḡ gambo! Aô asiḡwê lec ḡêm aô sa dom, ma am ḡêlic ḡayham, me? Sôm bu inḡ nem aô sa.”

⁴¹ Magoc Yisu ô inḡ ndê yom ma sôm, “Mata, Mata, am hêḡo daôm tu ḡêḡ daêsam-ḡga.

⁴² Magoc lau hoḡ sêpônda ḡêḡ atu tigeḡ. Maria tac whinḡ ḡêḡ ḡayham dau, ma lau danḡ oc sêtôm dom bu sêkôc su yêc inḡ.”

11

Yom pi lêḡ dateḡ mbec-ḡga

(Mat 6:9-13; 7:7-11)

¹ Têḡ bêc danḡ Yisu teḡ mbec mbo gameḡ danḡ. Inḡ teḡ mbec pacndê, ma inḡ ndê ḡnac-sêḡom danḡ sôm têḡ inḡ, “Pômdau, tôm Jon kêdôhônḡ inḡ ndê sêḡomi, dec êmdôhônḡ bu atêḡ mbec.”

² Ma Yisu sôm, “Têḡ ndoc mac bu atêḡ mbec, naḡ atêḡ bocdec bu: Damaḡ, am nem ḡaê lau sênem dabuḡ maḡ.

Mweḡ ti lau hoḡ si Pômdau.

³ Tôm bêc hoḡ kêḡ yac mba ḡô têḡ yac.

⁴ Suc yac mba sac kwi, bu lau hoḡ naḡ sêkôm sac têḡ yac, naḡ asuc si sac ḡatôp kwi bocdinaḡ.

Ma yob yac bu lêtôm tap yac sa dom.”

⁵⁻⁶ Ma inḡ ḡic têku yom ma sôm, “Akôc gauc pi mac daôm nem lêḡ naḡ atêḡ ḡêḡ têḡ nem dawami. Mboe am nem ḡacleḡ seḡ baliḡ-ḡga danḡ meḡ hóc asê têḡ ôbwêc, ma am pônâ ḡêḡ daneḡ-ḡga bu kêḡ têḡ inḡ. Ma têḡ timaniḡhu am bu têḡ am nem dawam danḡ ndi, ma sôm têḡ inḡ, ‘Oê dawanaḡ, kêḡ ḡô ḡatô têḡ aô bu wakêḡ têḡ aô neḡ silip naḡ kwahic dec meḡ hóc asê.’

⁷ Am gauc ḡêm bocke? Am dawam dinaḡ oc ô nem yom yêc andu ḡalôm ma sôm, ‘Kêḡ ḡawapac têḡ aô dom! Aô gac gatam ahuc su, ma aneḡ balêkoc sêyêc bêc su. Gitôm dom bu watisa ma wakêḡ ḡêḡ danḡ têḡ am!’ Inḡ oc sôm bocdinaḡ, a?

⁸ Aô wasôm têḡ am, bu am nem dawam oc tisa ma kêḡ ḡêḡ têḡ am, magoc inḡ oc kêḡ tu am dawam inḡ-ḡga dom. Inḡ oc kêḡ ḡêḡ têḡ am tôm am ndac, ḡahu bu am pônâ daôm ma mayam pac tu ndac inḡ-ḡga.

⁹ “Bocdinaḡ aô wasôm têḡ mac. Ateḡ ḡêḡ têḡ Anôtô, dec oc akôc ḡandô, aḡsalê inḡ ti ndê lêḡ, ma oc atap sa, ma amati gatam, dec oc lêc su têḡ mac.

¹⁰ Bu Anôtô kêḡ ḡêḡ têḡ lau hoḡ naḡ sêndac inḡ, ma lau hoḡ naḡ sêḡsalê inḡ ti ndê lêḡ, naḡ oc sêtap sa, ma ḡac naḡ sêmati gatam, naḡ oc lêc su têḡ ḡac.

¹¹ “Damba danḡ, bu atuḡgac teḡ i, dec oc kêḡ mboc wêm danḡ têḡ inḡ dom.

¹² Ma atuḡgac bu ndac mbac ḡ agulu, goc damba oc kêḡ ḡapiḡgac têḡ inḡ dom.

13 Mac lau sac, tigenj atoc nem balêkoc sa ña gêñ ñayham-ñayham. Magoc Damam nanj mbo undambê inj gitêñ enj, ma oc kêñ Ñalau Dabunj têtñ lau nanj sêteñ inj.”

*Yisu ndê ñaclai ñahu
(Mat 12:22-32; Mak 3:23-27)*

14 Têtñ ndoc danj Yisu soc ñalau sac awha mba danj su yêc ñgac danj. Têtñ têtñ ñalau sac hu ñgac awha mba dau sinj, nanj ñgac dau gic hu sôm yom asê, ma lau tonj atu nanj sêlic, nanj sêhêdaê.

15-16 Lau ñatô bu sêñsahê Yisu, dec sêndac inj bu kôm gêñ dalô danj bu tôc asê bu inj kôc ñaclai yêc Anôtô ndê. Ma lau ñatô sêsôm, “Ñalau sac si ñadau †Belsebal kêñ ñaclai têtñ Yisu, ma bocdinañ inj soc ñalau sac su.”

17 Yisu kêyalê ñac si gauc, ma sôm, “Lau gamenj danj bu sêwhê dau kôc, dec ñac si ñacyo oc sêseñ ñac su. Ma gôlôwac danj bu sêwhê dau kôc, dec ñac oc sêlhac ñannga dom, ma ñac si ñacyo oc sêku ñac dulu.

18 Ma Sadanj boc-dinañ. Inj bu kêñ kisa inj ndê ñalau sac, dec inj ndê gôliñ oc ninnga. Bocke dec mac asôm bu aô gasoc ñalau sac su ña Belsebal ndê ñaclai.

19 Mac asôm bu aô gakôc ñaclai yêc Belsebal, dec gasoc ñalau sac su. Ma bocke? Mac nem sêñomi nanj sem gwelenj sêsoc ñalau sac-ñga sêwhiñ, nanj mac angôliñ yom dau pi ñac whiñ, a? Ñac oc sêlic mac nem yom bu so ma sêmatôc mac!

20 Aô gasoc ñalau sac ña Anôtô ndê ñaclai, bocdinañ anjyalê bu Anôtô ndê ñaclai bu nem gôliñ gêñ honj, nanj hóc asê mac su.

21 “Sadanj inj gitôm ñgac ti licwalô atu nanj kôc inj ndê wapa sinj-ñga, ma yob inj ndê andu. Oc tôm dom bu lau sêñgaho ñgac kainj dinañ ndê gêñ danj.

22 Tigenj ñgac ti licwalô atu nanj hóc gêlêc inj ndê bu ndic sinj têtñ inj ma ku inj dulu, dec inj oc kôc inj ndê wapa sinj-ñga su, ma whê inj ndê wapa honj kôc.

23 “Asa nanj kalhac whiñ aô dom, nanj ti aneñ ñacyo. Ma asa nanj gic lau sa sêtêñ aô sêmenj dom, nanj soc ñac su yêc aô.”

*Ñalau sac sêñsalê mala nanj yêc ñambwa
(Mat 12:43-45)*

24 “Têtñ ndoc ñalau sac danj sa yêc ñamalac danj, nanj gitôm inj kêgihî mbo gamenj sawa ma kêsalê mala êñwhanj dau-ñga. Tigenj têtñ ndoc inj tap sa dom, nanj inj oc sôm têtñ dau, ‘Aô wambu wandi wasôc andu nanj aô gahu sinj su.’

25 Ma inj oc mbu ndi, ma tap sa bu ñamalac dau ndê ñalôm yêc ñambwa, gitôm andu sawa nanj sêmasañ ñawasi sa.

26 Dec inj oc sa ndi, kôc ñalau sac 7 nanj sac sambuc sêhóc gêlêc inj su, nanj sêmenj, ma ñac honj oc sêsôc andu dinañ sêndi ma sêmbô dinañ. Bocdinañ ñawapac nanj tap ñamalac dau sa, nanj hóc gêlêc ñawapac ñamata-ñga-ñga su.”

27 Yisu sôm yom dinañ, ma awê danj yêc lau tonj atu ñalôm ta yom ma sôm, “Am dinam nanj kôc am ma kêñ su am, nanj tap Anôtô ndê mwasiñ sa su.”

28 Ma Yisu sôm, “Lau nanj sêñgô Anôtô ndê yom ma sêkôc sa ti dannga wambu, nanj oc sêtap Anôtô ndê mwasiñ sa hóc gêlêc su.”

*Lau sêndac Yisu bu kôm gêñ dalô
(Mat 12:38-42)*

29 Lau daêsam nanj sêmbô sêwhiñ Yisu, nanj si tonj kêsôwec ñapanj. Ma inj sôm, “Lau têtñ dindec-ñga ñac lau sac. Sêndac gêñ dalô, magoc Anôtô oc tôc gêñ dalô tigenj têtñ ñac, tôm gêñ dalô nanj inj kôm pi Jona.

³⁰ Anötö kêkinj Jona têtj lau Ninewa gitôm gêj dalô danj, ma ñalêj tigenj gêj nanj oc hôc asê ñamalac ndê Atu, nanj oc ti lau têtj dindec-ña si gêj dalô.

³¹ “Muñ-ña, Kwin Siba-ña* kêsêlêj senj baliñ, bu ñgô Kin Solomon ndê yom ti gauc atu-tu. Ma kwahic dec ñgac nanj hôc gêlêc Solomon su mbo dec, tigenj lau têtj dindec-ña sêpu inj ndê yom. Tu dinanj-ña, kwin dau oc tisa akêj lau batê têtj ndoc Anötö oc êmatôc lau, ma inj oc hoc lau têtj dindec-ña si sac asê.

³² Ma ñalêj tigenj, têtj bêc ñambu-ña lau Ninewa oc sêtisa sêwhinj lau têtj kwahic dec-ña, ma ñac oc sêhoc lau dindec si sac asê. Ñahu bu lau Ninewa sêngô Jona ndê yom ma sem si ñalôm kwi. Ma kwahic dec, ñgac nanj hôc gêlêc Jona su mbo dec, tigenj lau kwahic dec-ña sem dau kwi dom.”

*Ñamalac si tandô gitôm ya ñawê
(Mat 6:22-23)*

³³ “Yac daturj lam asê tu bu dasinj kwi me tanjatôc ña suc ahuc dom. Mba! Dakêj êngalêj lhu, bu lau nanj sêsôc sêmenj nanj sêlic ñawê.

³⁴ “Am nem tanôm gitôm ya ñawê nanj tôc senj têtj am. Bocdinañ am nem tanôm bu wê am sa lêtj ñayham, dec am oc gacgenj mbo ñawê ñalôm. Magoc tanôm bu wê am sa lêtj sac-ña, dec am gacgenj mbo ñasec ñalôm.

³⁵ Tu dinanj-ña dec yob daôm ñapep bu ñawê nanj yêc nem ñalôm, nanj mbac e ñasec sa dom.

³⁶ Ma am bu sap lêtj ñawê-ña dôñ ñapanj, ma ndic ahê lêtj ñasec-ña, dec ñawê oc nem am nem ñalôm sambuc ahuc, tôm lam danj pô am.”

Yisu pu lau Palêsai ti lau yomsu-ña

³⁷ Yisu gic bata yom dinanj su, goc Palêsai danj kêgalêm inj bu nenj gêj whinj inj. Yisu sôc ñgac dau ndê andu gi ma ndöc sic ndöc tebo.

³⁸ Ma Palêsai dau hêdaê bu Yisu gêj gêj magoc kêgwasinj amba muñ su dom.

³⁹ Goc Pômdau sôm têtj inj, “Mac lau Palêsai atôm laclu ti pele nanj sêngwasinj ñadômbwê-ña ñawasi sa, magoc ñalôm ñadômbwi yêc dôñ yêc. Bu mêtê tamgatu gêj ma mêtê sac hôc mac nem ñalôm ahuc.

⁴⁰ Mac lau gauc mbasi-ña. Anötö nanj kêmasanj ñamalac ñamlic ti gêj awê-ña nanj kêmasanj ñalôm-ña whinj.

⁴¹ Tamwalô lau ñalôm sawa, ma akêj nem ñalôm sambuc tu anem ñac sa-ña, ma bocdinañ dec mac nem ñamlic ti ñalôm whinj oc ñawasi sa yêc Anötö anjô-ña.

⁴² “Oyaê. Mac lau Palêsai awhê nem gêj ôm-ña saun-saun honj kôc ti tonj amanju, ma akêj tonj tigenj ti da têtj Anötö. Mac akôm gêj saun dinanj, tigenj mac ahu gêj atu sinj. Mac amatôc lau si yom ñapep dom, ma atac whinj Anötö su dom. Gêj saun nanj mac akôm, inj ñayham, magoc akôm yêc gêj atu-tu whinj bocdinañ.

⁴³ Oyaê. Mac lau Palêsai atac whinj bu andöc lau tiwaê si pônj yêc lôm wê-ña, ma atac whinj bu lau sêtoc mac sa atôm lau tiwaê yêc malac lôm.

⁴⁴ Oyaê. Tu mêtê sac nanj hôc mac nem ñalôm ahuc, dec mac atôm nom nanj sêjsuhuj ñgac batê danj yêc ñalôm, ma lau sêjyalê dom ma sêjsêlêj sêmbo ñahô.”

* **11:31:** Kwahic dec dasam gamenj Siba-ña bu ‘Arabia.’ Minj pi Kwin Siba-ña sêto yêc 1 Kin 10:1-13.

⁴⁵ Gwalam akwa yomsu-nga dan ngô Yisu ndê yom dinan ma sôm, “Kédôhônwaga, am sôm yom dinan pi lau Palêsai, ma am pu yac lau yomsu-nga whin.”

⁴⁶ Ma Yisu sôm, “Oyaê. Mac lau yomsu-nga akên yomsu daêsam têt lau nan kên wapac nac nandô, tigen mac daôm akôm gên dan bu anem nac sa tu sêhôn nwapac dinan-nga dom.

⁴⁷ “Oyaê. Mac amasan sêhôn bu atoc propet akwa-kwa sa, magoc mac daôm apami sic propet dau ndu.

⁴⁸ Bocdinan mac atôc asê bu mac alic gên nan apami sêkôm, nan bu nayham.

⁴⁹ Anôtô kêyalê gên hon, dec hoc yom asê gwanan pi mac apami bocdec bu, ‘*Aô wanjin lau propet ma lau aposel sêtên nac sêndi, magoc nac oc sêndic propet natô ndu, ma sêkôm mêtê sac têt natô.*’

⁵⁰ Bocdinan mac lau têt dindec-nga oc awêkain nageyô awhin apami, tu propet hon si dac nan sêkêc sin-nga, têt têt namata-nga andô e menj.

⁵¹ Aêc, Abel in nac namata-nga, ma Sekaria in nac nambu-nga, propet nan nac sic ndu yêc lôm dabun, ma alta nan kalhac lôm dabun nasactô, nan nalhu. Aêc, aô wasôm têt mac, lau têt kwahic dec-nga oc sêtap matôc sa pi lau hon dinan si dac.

⁵² “Oyaê. Lau daêsam takwê mac gwalam akwa yomsu-nga bu awhê Anôtô ti ndê lêj sa têt nac, magoc mac am nac sa napep dom. Mac atôm lau nan sêyob ki gatam-nga, ma sêtec bu sêcac sa têt lau nan bu sêsôc sêndi. Mac daôm anyalê Anôtô ti asôc in napu dom, ma mac alhac lau nan bu sênjalê in ti sêsôc in napu, nan ahuc.”

⁵³ Yisu gic bata yom dinan ma hu andu dau sinj. Ma lau Palêsai ti lau nan sêndôhôn yomsu, nan sic hu sêkên kisa in nandô. Nac sêndac in pi gên daêsam,

⁵⁴ sênshê bu sêtin in bu sôm yom giso, dec oc tôm bu sêmatôc in.

12

Yisu ndê yom natô (Mat 10:26-33)

¹ Têt têt dinan lau daêsam andô, tausen ma t ausen, sêkôm mwasac bu sêtigasuc Yisu e sênjapin dau sa. Ma Yisu sôm yom têt in ndê ngacsênjomi bocdec bu, “Ayob daôm napep bu lau Palêsai si mêtê sac lom mac dom. Nac sêsôm yom nayham magoc nac dau sêkôm nandô sa dom. Mêtê dau gitôm yist nan tôm bu nem bolom ahuc nagehôn enj.

² Gên hon nan lau sem ahuc, ma gên hon nan yêc sinj dau, nan oc menj sa tiawê.

³ Yom bocke nan mac asôm têt daôm têt ôbwêc, nan lau oc sênjô têt acsalô. Ma yom nan mac asôm malô têt daôm yêc andu nalôm, nan oc sêsôm asê yêc malac lôm.

⁴ Anej lau mac anjô. Atôc lau nan bu sêndic mac ndu-nga dom, bu tinambu nac sêtôm dom bu sêkôm gên dan tiyham têt mac.

⁵ Tigen aô wasôm têt mac bu atôc Anôtô, ma asôc in napu. Bu têt ndoc mac ambac ndu su, in ndê nêclai yêc bu tuc mac asip lambwam andi. Aêc, aô wasôm têt mac, atôc inj!

⁶ “Akôc gauc pi mbac kecsoc nan lau sêlic bu gên nambwa. Tigen Anôtô oc ênjin nac si dan sinj dom.

7 Ma Anötö tac whiṅ mac hôc gêlêc mbac saun-saun daêsam su. Yomandô! Anötö kêyalê mac e pi sa, gitôm iṅ sê mac nem kêclauṅ hoṅ sa timala. Bocdinaṅ atôc daôm dom.

8 “Aô wasôm têṅ mac bu asa naṅ sôm asê yêc lau aṅgô-ṅga bu iṅ kêṅ whiṅ aô, naṅ Ṇamalac ndê Atu oc sôm ṅamalac dau ndê ṅaê asê yêc Anötö ndê aṅela aṅgô-ṅga.

9 Tigeṅ asa naṅ sêc iṅ ndê kêṅ whiṅ aô-ṅga ahuc yêc lau aṅgô-ṅga, naṅ Ṇamalac ndê Atu oc sêc iṅ ahuc yêc Anötö ndê aṅela aṅgô-ṅga bocdinaṅ.

10 Asa naṅ bu sôm yom sac pi Ṇamalac ndê Atu, tigeṅ tiṅambu kac ndê ṅalôm kwi, naṅ Anötö oc suc iṅ ndê sac kwi. Tigeṅ asa naṅ sôm yom sac sambuc pi Ṇalau Dabuṅ, naṅ Anötö oc suc iṅ ndê sac kwi dom.

11 “Tiṅambu lau oc sêkôc mac dôṅ tu mac akêṅ whiṅ aô-ṅga. Ṇac oc sêwê mac atêṅ lau bata Israel-ṅga andi, bu sêmatôc mac yêc ṅac si lôm wê-ṅga. Ma ṅac oc sêkêṅ mac alhac gôliṅwaga ma lau ti ṅaclai aṅgô-ṅga bocdinaṅ. Têṅ ndoc dinaṅ, ahêgo daôm tu yom asôm ma aô têṅ ṅac-ṅga dom.

12 Bu Ṇalau Dabuṅ oc êndôhônṅ mac ma kêṅ yom têṅ mac tu asôm-ṅga têṅ ndoc dinaṅ.”

Yom gôliṅ pi ṅgac ti lêlôm

13 Ṇgac daṅ yêc lau toṅ atu dinaṅ ṅalôm ndac Yisu bocdec bu, “Kêdôhônṅwaga, sôm têṅ aô dôwarṅ bu whê damarṅ ndê wapa lêṅsêm kôc ma kêṅ ṅatô têṅ aô.”

14 Magoc Yisu sôm, “Am ṅgô su naṅ. Anötö kêyalinṅ aô sa ti am nem ṅgac êmatôc yom-ṅga me ṅgac whê wapa kôc-ṅga dom.”

15 Goc iṅ sôm têṅ lau hoṅ, “Ayob daôm ṅapep bu tamgatu wapa nom-ṅga dom. Bu ṅamalac si ṅahu sêmbô tali-ṅga sip awa ti wapa daêsam naṅ sic sa-ṅga, naṅ dom.”

16 Ma iṅ sôm yom gôliṅ daṅ têṅ ṅac bocdec bu, “Ṇgac ti lêlôm daṅ mbo, ma gêṅ naṅ iṅ só yêc ndê nom gêm ṅandô daêsam andô.

17 Dec iṅ gauc gêm têṅ dau, ‘Aô wakôm sake? Anenṅ andu wakêṅ gêṅ ṅandô sôc-ṅga oc nditôm dom.’

18 Bocdinaṅ dec iṅ sôm, ‘Aô wakôm gêṅ bocdec. Aô wasenṅ andu akwa-kwa hoṅ su, ma wakwê andu wakuc ṅatô naṅ atu andô. Ma yêc dinaṅ, aô wandic anenṅ gêṅ ṅandô ti wapa hoṅ sa.

19 Ma aô wasôm têṅ dauṅ, “Aô gac gêṅ ṅayham daêsam sa, gitôm bu oc wambo yala daêsam. Aô wanṅwharṅ dauṅ, ma waneṅ ti wanôm gêṅ ma watisambuc.”

20 Magoc Anötö sôm têṅ iṅ, ‘Am ṅgac gauc mbasi-ṅga! Ôbwêc dec am oc mbwac ndu. Ma wapa naṅ am gic sa tu daôm-ṅga, naṅ oc ti asa ndê?’ ”

21 Goc Yisu sôm, “Lau hoṅ naṅ sic wapa daêsam sa tu dau-ṅga, magoc sêmbô sêtôm lau ṅalôm sawa tu sêṅyalê Anötö ti ndê mêtê dom-ṅga, naṅ lau gauc mbasi-ṅga bocdinaṅ.”

Dahêgo dauṅ dom

(Mat 6:25-34)

22 Ma Yisu sôm têṅ iṅ ndê ṅgacsêṅomi, “Bocdinaṅ dec aô wasôm têṅ mac, ahêgo daôm tu gêṅ anenṅ-ṅga, me tu ṅakwê asôc-ṅga dom.

23 Bu Anötö kêṅ mac ambo tamli, ma gêṅ dinaṅ iṅ gêṅ atu. Gêṅ danenṅ-ṅga iṅ gêṅ atu dom. Ma Anötö kêṅ mac nem ṅamlic ṅagêṅ hoṅ. Dinaṅ iṅ gêṅ atu, ma ṅakwê asôc-ṅga iṅ gêṅ atu dom.

24 “Akôc gauc pi mbac ko. Nac sêsô gêñ dom, ma sic gêñ ñandô sa dom. Nac si andu gêñ ñandô-nga mbasi, tigenj Anötö gôlôm ñac. Ma Anötö tac whinj mac ñamalac hôc gêlêc mbac honj su.

25 Ma mac nem asa, bu hêgo dau dec oc tôm bu ndic têku ndê têm mbo tali-nga?

26 Mac atôm dom bu akôm gêñ sauñ andô dinanj, bocdinanj tu sake-nga mac ahêgo daôm pi gêñ ñatô?

27 “Ma akôc gauc pi ñaola ñayham nanj sêpo sêlhac kwanj ñalôm. Sêkôm gwelenj dom, ma sêmasanj ñakwê dom, tigenj aô wasôm têtj mac, bu Kinj Solomon inj sôc ñakwê ñayham andô, magoc inj ndê gôlônj ti ñawasi hôc gêlêc ñaola dinanj danj su dom.

28 O mac lau nanj akêtj whinj gwalec, anjô! Kwanj ti ñaola nom-nga sêlhac bêc daêsam dom, ma lau oc sêkêtj ya neñ su, magoc Anötö kêtj gêñ dau ti ñadalô ñayham ma yob ñapep. Ma bocdinanj, anjyalê bu yom ñandô, Anötö oc yob mac ma kêtj ñakwê têtj mac whinj.

29 Ahêgo daôm pi gêñ anej ti anôm-nga dom, ma ambo ti ñalôm ñawapac dom.

30 Lau sambuc nanj sêñyalê Anötö dom, nanj sêhêgo dau pi gêñ kainj dinanj ñapanj, magoc Damam undambê-nga kêtjalê su bu mac apônda gêñ dau.

31 Ahêgo daôm tu gêñ dinanj-nga dom, magoc akôm ñanjga bu atap malam sa yêc Anötö ndê gôlinj ñapu. Ma inj oc yob mac tu gêñ nom-nga-nga whinj.

32 O anej lau, atôc daôm dom. Bu mac nem Damam undambê-nga tac whinj bu ti mac nem Kinj ma kôc mac sa andôc inj ndê gôlinj ñapu.”

Tañsalê awa ñandô undambê-nga

(Mat 6:19-21)

33-34 “Aô wasôm têtj mac, bu gamenj bocke nanj mac nem awa yêc, nanj mac oc ahê gauc pi ma atac whinj ñapanj. Bocdinanj akêtj nem wapa nom-nga têtj lau sênemlhi, ma akêtj nem awa tu anem lau ñalôm sawa sa-nga. Ma apo gêñ undambê-nga sa ti nem awa ñandô, nanj oc yêc ñayham ñapanj. Lau kanj oc sêtôm dom bu sênem kanj, ma gêtj danj oc kôm tisac dom.”

Tamasanj dauñ tu Pômdau mbu meñ-nga

(Mat 24:42-51)

35-36 “Amasanj daôm ñapep. Ambo atôm lau akinj nanj sêsôc ñakwê gwelenj-nga sa, ma sêtuj si lam asê ma sêhônj si ñadau bu mbu meñ akêtj mwasinj nem awê-nga. Têtj ndoc ñac si ñadau mbu meñ ma êmati gatam, nanj ñac oc sêkac gatam sa têtj inj ñagahô.

37 Ñadau bu mbu meñ ma tap lau akinj sa, nanj sêmasanj dau gwananj ma sêhônj inj sêmbo, dec ñac oc sêtap mwasinj atu sa yêc inj. Aô wasôm yomandô, ñadau dau oc meñ, sôc ñakwê tôm lau akinj sêsôc, kêtj ñac sêndôc tebo, ma nem akinj ñac.

38 Ñadau bu meñ têtj timaniñhu me têtj ôbwêc lôm, ma tap ñac sa sem ali ma sêhônj inj sêmbo, dec inj oc êmwasinj ñac êñlêc.

39 Tigenj anjô su nanj! Lau kanj sêkêtj puc pi ndoc sêmeñ-nga dom. Andu ñadau danj, bu êñyalê ndoc nanj ñgac kanj danj oc meñ, dec inj oc yob inj ndê andu ñapep bu ñgac kanj dinanj sôc meñ dom.

40 Ma mac bocdinanj, amasanj daôm ñapep ma anem ali ñapanj, bu ñamalac ndê Atu oc mbu meñ têtj ndoc nanj mac akêtj batam, nanj dom.”

41 Têj dinan Pita sôm, “Pômdau, am sôm yom gôlin dinan bu yac ngacsêjomi anğô, me bu lau honj sêngô?”

42 Ma Pômdau ô yom ma sôm, “Mac nem asa in gitôm ngac akinj nayham ma ti gauc? Ngac akinj kainj dinan ndê nğadau bu lhô têtj gamej danj ndi, goc in oc kêtj in yob lau akinj nğatô ma kêtj gêtj danen-nga têtj nğac tôm nğadoc.

43 Ma têtj ndoc nğadau mbu menj ma tap in sa kôm in ndê gwelenj nğapep mbo, nan in oc lic in nayham ma kôm nayham têtj in.

44 Yomandô! Nğadau oc kêtj in yob in ndê wapa honj.

45 Magoc ngac akinj sac oc sôm têtj dau, ‘Anenj nğadau oc mbu menj nğahô dom.’ Goc in oc ndic lau akinj nğatô, ma nenj gêtj nğawahô ti nôm wain e êjinj in.

46 Nğadau oc mbu menj hóc asê têtj bêc ti acgatu nanj ngac akinj dau kêtj bata, nanj dom. Ma in oc kêtj nğagêyô sac sambuc têtj in, ma soc in su ndi bu mbo whinj lau nanj danğapêc ma sêkêtj whinj dom.

47 “Ngac akinj nanj kêyalê gêtj nanj in ndê nğadau tac whinj bu in kôm, tigenj tec bu kôm ma kêmasanj dau dom, nanj oc tap nğagêyô atu sa.

48 Magoc ngac akinj nanj kêyalê gêtj nanj nğadau tac whinj bu in kôm, nanj dom, dec kôm mêtê sac nanj gic waê bu in tap nğagêyô sa, nanj oc kôc nğagêyô saunj. Lau honj nanj sêtap mwasinj sa yêc Anôtô, nanj in takwê nğac bu sêkôm gwelenj nğa mwasinj dinanj e nem nğandô. Ma nğac nanj sêtap mwasinj atu sa, nanj in takwê nğandô daêsam.”

*Lau oc sêwhê dau kôc tu Yisu-nga
(Mat 10:34-36)*

49 Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Aô gasip nom gamej bu wakêtj ya ênsahê lau nom-nga, ma aô atac whinj bu ya dau lom asê nğahô.

50 Aô dauj oc wahôc nğawapac ti nğandê atu, nanj gitôm busanğuk kainj danj tu walinj-nga. Ma aô wapô sim dauj nğandô e gêtj dau nğandô sa.

51 Gauc nem bu aô gamej bu wahê wamba lau dom. Mba! Tu aô-nga dec lau oc sêwhê dau kôc.

52 Têtj kwahic dec ma ndi, lau nanj sêmbo andu danj, nanj oc sêwhê dau kôc tu aô-nga. Lau amanđanj bu sêmbo, goc lu oc sêkêtj kisa tó, ma tó oc sêkêtj kisa lu.

53 Tu aô-nga dec nğac oc sêwhê dau kôc. Damba lu atuñgac oc sêkêtj kisa dau, ma dinda lu atuwê oc sêkêtj kisa dau. Ma lawawê akwa lu lawawê wakuc oc sêkêtj kisa dau bocdinaj.”

Tanjyalê ndoc

54 Ma Yisu sôm têtj lau toñj atu, “Mac bu alic dao yec sambuc danj puc pi menj, dec mac asôm bu u oc ndic, ma u gic.

55 Ma muasa bu ênsêlêj, dec mac asôm bu gamej oc nğandê sa, ma gamej nğandê sa.

56 Mac lau atim yom lau-nga! Mac alic gêtj dalô nom-nga ti umbonj-nga ma mac atôm bu anyalê ndoc. Ma bocke dec mac alic gêtj honj nanj aô gakôm yêc nom, magoc mac nem gauc sa pi aô nenj nahu lec dom.

57 “Oc tôm bu mac anşahê gêtj honj tu bu anyalê lêtj bocke in lêtj gitêtj, magoc tu sake-nga mac akôm dom?”

58 Anğô! Am asa nanj nem tốp bu yêc nğamalac danj, ma in bu wê am têtj ngac êmatôc yom-nga, nanj goc êmsahê bu êmasanj yom whinj in têtj ndoc amlu anşêlêj ambo senj. Ma bocdinaj ngac dau oc kêtj am têtj ngac êmatôc yom-nga

dom. Bu mba, mboe ngac êmatôc yom-nga o c kêñ am têtj ngac yob gapocwalô-nga, ma inç oc kêñ am sôc gapoc-walô ndi.

⁵⁹ Aö wasôm têtj am bu am oc ndöc gapocwalô ñapañ e am ndic nem töp honç pacndê.”

13

Danem dauñ kwi bu dandinaj dom

¹ Têtj ndoc dinanç lau ñatô sêmbo sêwhinç Yisu, ma ñac sic minç yom pi lau Galili-nga ñatô. Lau dinanç sic domba ndu bu sêkêñ ti ña, ma gôlinçwaga Pailot ndê lau sêmeñ ma sic ñac ndu ma sêñgaluñ ñac si dac whinç domba si dac.

² Yisu ngô ñac si yom dau, goc ndac, “Mac gauc gêm bocke? Lau Galili-nga dinanç si sac hôc gêlêc lau Galili-nga ñatô si sac su, ma bocdinanç ñawapac dinanç hôc asê ñac, a?”

³ Aö wasôm, mba! Tigeñ mac bu anem nem ñalôm kwi dom, dec mac oc andinam.

⁴ Gauc nem andu balinç nanç lau sêkwê yêc Siloam, nanç ku sa ma sec lau 18. Mac gauc gêm bocke? Lau 18 dinanç si sac hôc gêlêc lau Jerusalem-nga si sac, a?”

⁵ Aö wasôm têtj mac, mba! Tigeñ mac bu anem nem ñalôm kwi dom, dec mac honç oc andinam.”

⁶ Goc Yisu sôm yom gôlinç danç bocdec bu, “Yêc ngac danç ndê ôm wain-nga, a kinç danç kalhac. Ma ngac dau gi kêsalê a kinç ñandô, magoc tap sa dom.

⁷ Dec inç sôm têtj ngac nanç yob inç ndê ôm, “Tôm yala tō aö gameñ kasalê ñandô yêc a kinç dindêc, ma gatap sa dom. Lêñ dulu, bu a dau pöc gameñ ahuc ma gêm ñandô dom.”

⁸ Tigeñ ngac yob ôm-nga sôm, ‘Aneñ ñadau, hu sinç lhac yala danç tiyham. Aö wandic gwelec ma wahôc nom pi ñahu.

⁹ Inç bu nem ñandô têtj yala wakuc, dec oc ñayham. Ma bu nem ñandô dom, nanç goc am lêñ dulu.’ ”

Yisu kôm awhê bôlinç danç ñayham sa têtj bêc Sabat-nga

¹⁰ Têtj bêc Sabat-nga danç, Yisu kêdôhônç lau mbo lôm wê-nga danç.

¹¹ Ma awhê danç mbo, nanç ñalau sac kôm inç ndöc bôlinç tôm yala 18. Inç kêsêlêñ kênkônç ma gitôm dom bu inç lhac solop.

¹² Yisu gêlic inç ma ta inç meñ, goc sôm, “O awhê daôm, aö bu wasenç gêtj nanç sô am dôñ, nanç su.”

¹³ Goc Yisu kêtj amba sac inç, ma ñagahô inç kalhac tisolop, ma kêpinç Anötô.

¹⁴ Tigeñ ngac bata nanç yob lôm wê-nga dinanç, inç tac ñandê bu Yisu kôm awhê dinanç ñayham sa têtj bêc Sabat-nga. Dec inç sôm têtj lau, “Bêc 6 yêc bu danem gwelenç. Mac bu atac whinç bu ñayham sa, dec ameneñ têtj bêc Sabat-nga dom. Ameneñ têtj bêc 6 dinanç ñadañ.”

¹⁵ Magoc Pômdau ô inç ndê yom ma sôm, “Mac lau atimç yom lau-nga. Mac honç akôm gwelenç têtj bêc Sabat-nga têtj ndoc mac ambwala nem donçi ti makao su, ma awê ñac sêsa si bu sênôm bu.

¹⁶ Awhê dindêc inç Abraham ndê apawê danç, ma Sadañ sô inç dôñ tôm yala 18 su. Tu sake-nga dec tambwala inç su têtj bêc Sabat-nga dom?”

¹⁷ Yisu ndê yom dau kôm inç ndê ñacyo honç maya atu. Tigeñ lau daêsam atac ñayham pi gêtj ñayham honç nanç inç kôm.

Yom gôlinj pi gêj ñawhé saunj
(Mat 13:31-32; Mak 4:30-32)

¹⁸ Ma Yisu ndac lau dinanj, “Anötö ndê gôlinj kêsôwec ñalêj bocke? Aö wanem dôhônj pi gêj sake bu wawhê sa?

¹⁹ Anötö ndê gôlinj gitôm ñawhé saunj andô danj, gitôm a soc ñawhé. Ngac danj kôc sa gi ma sô yêc ndê ôm, ma tinjambu gêj dau po ti a atu, ma mbac lolôc-nga sêmenj sêhé si ñaic yêc ñasanjac.”

Yom gôlinj pi yist
(Mat 13:33)

²⁰ Ma inj sôm yom gôlinj danj tiyham bocdec bu, “Aö wanem dôhônj Anötö ndê gôlinj pi gêj sake bu wawhê sa?

²¹ Aö wanem dôhônj pi yist, nanj awhê danj kêj sip plawa lôj atu danj ma kêgalunj. Ma ñasawa saunj enj yist dinanj kôm plawa honj sunj.”

Gatam undambê-nga saunj andô

²² Tinjambu Yisu kêsêlêj hêganônj Jerusalem gi. Inj golom-golom malac atu-tu ti saunj-saunj honj, ma kêdôhônj lau.

²³ Ma ñamalac danj ndac inj, “Pômdau, Anötö oc kôc lau tigenj-tigenj sa sêndöc undambê, me lau daêsam?” Ma Yisu ô yom ma sôm têj lau,

²⁴ “Lau daêsam oc sênsahê bu sêsôc gatam sêndi, magoc ñac oc sêtôm dom, bu gatam dau saunj andô. Bocdinanj akôm ñanjga bu asôc gatam dau andi.

²⁵ Andu ñadaju bu tisa ma ndic gatam ahuc, dec mac oc alhac awê, amati gatam ma asôm, ‘Pômdau, lêc gatam su têj yac.’ Magoc inj oc sôm têj mac bu, ‘Mac lau dinanj amenj akêj nde? Aö kayalê mac dom.’

²⁶ Ma mac oc asôm, ‘Yac anj gêj ti anôm gêj awhinj am, ma am kêdôhônj lau yêc yac mba malac lôm.’

²⁷ Tigenj inj oc sôm, ‘Mac lau dinanj amenj akêj nde? Aö kayalê mac dom. Alhö su yêc aö, mac lau akôm sac-ñga!’

²⁸⁻²⁹ Têj têm ñambu-nga, mac oc alic Abraham, Aisak ma Jakob ti p ropet akwa-kwa honj sêndöc Anötö ndê gamej undambê-nga. Ma lau oc sêmenj akêj nom ñabatinj honj, ma sênenj mwasinj atu yêc undambê. Magoc Anötö oc êmasuc mac su andi ambo gamej ahôc ñandê-nga, ma yêc dinanj mac oc atanj, ma mac nem lhôm êj inj pi dau.

³⁰ Anjô su nanj! Lau ñatô nanj kwahic dec sêti lau ñambu-nga, nanj oc sêti lau ñamata-nga, ma lau ñamata-nga oc sêti lau ñambu-nga.”

Yisu tanj pi lau Jerusalem-nga

³¹ Têj ndoc dinanj lau Palêsai ñatô sêtêj Yisu sêmenj ma sêsôm, “Hu gamej dindéc sinj ma lhô ndi, bu Herod tac whinj bu ndic am ndu.”

³² Magoc Yisu sôm têj ñac, “Mac andi asôm têj Herod, giam pôm dinanj, ‘Acsalô lec ma lajê aö oc wasoc ñalau sac su, ma wakôm lau gêm bac ñayham sa. Ma têj bêc titô-nga aö oc wandic dabinj anej gwelenj.’

³³ Aö oc wakôm anej gwelenj tôm bêc ñatô, ma tinjambu aö watêj Jerusalem wandi. Mac lau Israel-nga ac propet daêsam ndu su yêc Jerusalem, ma bocdinanj dec aö gac waê bu wapi wandi wawhinj.

³⁴ “O Jerusalem, Jerusalem. Mac ac Anötö ndê lau propet ndu, ma lau gitêj nanj inj kêkinj têj mac, nanj mac atuc ña hoc ndu. Ndoc daêsam aö tac whinj bu wandic mac lau sa asôc Anötö ndê gôlinj ñaju tiyham, gitôm mbac dalec dinda gic ñatu sa sôc ñamakê ñaju. Tigenj mac atec.

³⁵ Bocdinaŋ Anötö oc hu mac ti nem andu siŋ. Ma aö wasôm têtj mac bu mac oc alic aö tiyham dom e mac asôm, ‘Tampin Mesaya naŋ meŋ gêm Pômdau aŋgô.’ ”

14

Yisu gêm ŋgac ŋamlic surj daŋ sa

¹ Têtj bêc Sabat-ŋga daŋ, Yisu sôc ŋgac bata daŋ ndê andu gi bu neŋ gêtj. Ŋgac bata dau inŋ lau Palêsai si daŋ, ma ŋac si lau ŋatô tatiŋ Yisu sêmbo.

² Yisu gêtj ŋgac gêm bac daŋ ndöc, naŋ amba ti gahi surj.

³ Goc inŋ ndac lau Palêsai ti gwalam akwa yomsu-ŋga bocdec bu, “Yac bu dakôm lau ŋayham sa têtj bêc Sabat-ŋga, dec oc taŋgili yomsu Sabat-ŋga, me mba?”

⁴ Ŋac sem dôŋ ma sêo yom daŋ dom, goc inŋ kêmasec ŋgac ti gêm bac dinaŋ, kôm inŋ ŋayham sa, ma kêtj inŋ kôlhô gi.

⁵ Ma inŋ ndac ŋac, “Mac nem balê daŋ me doŋki daŋ bu peŋ sip sê ŋalôm têtj bêc Sabat-ŋga, dec mac oc akôm sake? Mac oc ahê inŋ sa pi meŋ, me ahu inŋ siŋ yêc?”

⁶ Ma ŋac sêtôm dom bu sêo inŋ ndê yom.

Datoc dauŋ sa dom

⁷ Yisu gêtj bu lau naŋ ŋgac bata dau kêgalêm ŋac sa bu sêneŋ gêtj sêwhin inŋ, naŋ atac whin bu sêndöc pôtj naŋ gic lau tiwaê ŋawaê. Dec inŋ sôm yom gôlin daŋ têtj ŋac bocdec bu,

⁸ “Lau bu sêkêtj aheŋ am bu neŋ mwasinŋ nem awhê-ŋga, naŋ ndi ndöc lau tiwaê si pôtj dom. Mboe mwasinŋ ŋadau kêgalêm ŋgac tiwaê daŋ naŋ hóc gêtjêc am su.

⁹ Bu bocdinaŋ dec inŋ oc têtj am meŋ ma sôm, ‘Kêtj pôtj ŋayham dindec têtj ŋgac atu dindec.’ Ma am oc tisa ti mayam, ma ndi ndöc pôtj ŋambwa.

¹⁰ Boc-dinaŋ lau bu sêkêtj aheŋ am bu neŋ mwasinŋ, naŋ ndi ma ndöc pôtj ŋambwa. Ma mboe ŋadau oc meŋ ma sôm têtj am, ‘Aneŋ silip, tisa ma mweŋ ndöc pôtj ŋayham.’ Ma bocdinaŋ inŋ oc po am nem waêm sa yêc ŋaclej hoŋ aŋgô-ŋga.

¹¹ Ŋalêtj tigen, lau naŋ sêtoc dau sa, naŋ Anötö oc êŋgwiniŋ ŋac. Ma lau naŋ sêŋgwiniŋ dau, naŋ Anötö oc toc ŋac sa.”

Tamwasinŋ lau ŋalôm sawa

¹² Ma Yisu sôm têtj ŋgac bata dau, “Am bu ndê mwasinŋ bu lau sêneŋ sêwhin am, naŋ kêtj aheŋ nem silip ti asidôwai, me lau ti lêlôm naŋ sêndöc am nem malac, naŋ dom. Am bu kôm bocdinaŋ, dec tinambu ŋac oc sêkêtj aheŋ am bu neŋ gêtj whin ŋac, ma mwasinŋ dau ti am nem ŋagêtjô.

¹³ Têtj têm am ndê mwasinŋ daŋ, naŋ kêtj aheŋ lau ŋalôm sawa ti lau bôlin ma lau tapec.

¹⁴ Ma bocdinaŋ am oc tap Anötö ndê mwasinŋ sa. Ŋahu bu lau dinaŋ sêtôm dom bu sêkêtj gêtj daŋ ô nem mwasinŋ têtj kwahic dec. Magoc têtj ndoc lau gitêtj sêtisa akêtj lau batê-ŋga, naŋ Anötö oc kêtj ŋagêtjô ŋayham têtj am.”

Yom gôlin pi mwasinŋ atu

(Mat 22:1-14)

¹⁵ Lau naŋ seŋ gêtj sêwhin Yisu, naŋ si ŋgac daŋ ŋgô Yisu ndê yom dinaŋ ma sôm têtj inŋ, “Lau naŋ bu sêneŋ mwasinŋ atu yêc Anötö ndê gameŋ undambê-ŋga, naŋ oc atac ŋayham hóc gêtjêc.”

16 Ma Yisu ô yom ma sôm, “Ngac danj kêmasan mwasiñ atu danj, ma kêñ ahenj lau daêsam.

17 Têñ mwasiñ dau ñabêc inj kêkinj ngac akinj danj bu sôm têñ lau nanj inj kêgalêm ñac sa bu, ‘Amenj, bu aô kamasanj gêñ honj su.’

18 Tigenj ñac honj sêtec bu sêmenj, dec sêmasanj yom têñ inj. Ngac danj sôm, ‘Aô waloc dom, bu aô gamlhi nom danj su, ma kwahic dec aô bu wasa wandi walic. Aô watenj am bu hu aô siñ.’

19 Ma danj sôm, ‘Aô waloc dom, bu aô gamlhi makao amanjlu, ma kwahic dec aô bu wasa wandi ma wañsahê ñac tu sêkôm gwelenj-nga. Watenj am bu hu aô siñ.’

20 Ma danj tiyham sôm, ‘Kwahic dec aô gam awhê sa, bocdinañ gitôm dom bu waloc.’

21 Bocdinañ ngac akinj dau mbu gi ma gic minj yom dinañ têñ inj ndê ñadau. Ma yom dau kôm ñadau tac ñandê, dec inj kêkinj ndê ngac akinj tiyham ma sôm, ‘Ñagahô sôc malac atu ndi, ma kôc lau ñalôm sawa ti lau bôlinj ma lau tapec sa sêmenj bu sênenj aô neñ mwasiñ.’

22 Ma ngac akinj kôm bocdinañ, goc mbu menj ma sôm, ‘Aneñ ñadau, aô gakôm gitôm am sôm, ma ñasawa yêc dônj yêc.’

23 Dec ñadau sôm têñ inj, ‘Sa senj ma gameñ ñamakê-nga ndi, ma kac lau bu sêsôc sêmenj. Aô tac whiñ bu aneñ andu menjhu.

24 Yomandô aô wasôm têñ mac, bu lau nanj aô gakêñ ahenj têñ ñamata-nga, nanj si danj oc neñ aneñ mwasiñ dom.’ ”

Lêñ tanjuk Yisu-nga

25 Lau daêsam sêñsêlêñ sêwhiñ Yisu, ma inj kac dau kwi ma sôm têñ ñac,

26 “Asa nanj têñ aô menj ma bu êñkuc aô, nanj atac whiñ aô hôc gêlêc gêñ honj ndic ñawaê. Inj bu atac whiñ damba me dinda, me inj nawhê ma balêkoc, me asidôwai ti lhuwêi, me inj dau ndê lêñ mbo-nga hôc gêlêc inj ndê atac whiñ aô, dec oc tôm dom bu inj ti aneñ danj ma êñkuc aô.

27 Asa nanj bu êñkuc aô, magoc tec bu hôc ndê a gicso dau, nanj gitôm dom bu êñkuc aô.

28 “Mac nem danj bu kwê andu atu danj, nanj gêñ ñamata-nga inj oc ndôc sic ma kôc gauc pi inj ndê mone ti gêñ bu oc nditôm bu kwê andu dau sa, me mba.

29 Inj bu kêñ alhô sip nom ndi, magoc ndic dabiñ andu dom, dec lau nanj sêlic, nanj oc sêsu inj susu,

30 ma sêsôm, ‘Ngac dindê gic hu kwê andu, magoc gitôm dom bu ndic dabiñ.’

31 “Ma kinj danj bu sa ndi bu ndic siñ têñ kinj danj, dec gêñ ñamata-nga inj oc ndôc sic ma kôc gauc pi inj ndê lau siñ-nga 10,000, bu oc sêtôm bu sêhóc gêlêc kinj dinañ ndê lau siñ-nga 20,000, me mba.

32 Inj bu lic bu ñac sêtôm dom, dec inj oc êñkinj lau wamba-nga sêtêñ kinj dinañ têñ ndoc inj mbo ahê, bu sêsôm yom wamba-nga.

33 “Bocdinañ akôc gauc ñapep munj su, goc amenj anjuk aô. Asa nanj tec bu hu inj ndê gêñ honj siñ tu aô-nga, nanj oc nditôm dom bu ti aô neñ danj.

34 “Gwêc so inj gêñ ñayham, tigenj ñamakic bu niñga, oc dakôm ñamakic sa tiyham ñalêñ nde?

35 Gwêc so dau tisac su, ma boc-dinañ tambalinj siñ niñga. Mac danjamsunj bu yêc, nanj anjô aneñ yom.”

15

Yom gôliŋ pi domba dan nan giŋga
(Mat 18:12-14)

¹ Lau sêkôc takis-nga ma lau ŋatô nan lau Palêsai sêsam ŋac bu lau sac, nan daêsam sêtêŋ Yisu si bu sêŋgô in ndê yom.

² Ma lau Palêsai ti lau nan sêndôhôn yomsu, nan sêtucdin Yisu ma sêsôm, “Ŋgac dau kôc lau sac sa, ma gêŋ gêŋ whiŋ ŋac.”

³ Dec Yisu sôm yom gôliŋ dan têtŋ ŋac bocdec bu,

⁴ “Mac nem ŋgac dan bu yob domba 100, ma in ndê domba dan bu niŋga, dec in oc kôm sake? In oc hu 99 sin sêmbo gameŋ gapon, ma êŋsalê domba nan giŋga su e in tap sa.

⁵ Ma têtŋ ndoc in tap sa, nan in oc hu sac bakêyac ti atac ŋayham atu.

⁶ Ma in oc mbu têtŋ ndê andu ndi, ma êŋgalêm in ndê lau menpar in-nga ti ndê silip, ma sôm têtŋ ŋac, ‘Mac atac ŋayham awhiŋ aô, bu aô gatap anen domba nan giŋga su, nan sa.’

⁷ Aô wasôm têtŋ mac bu ŋalêŋ tigeŋ dinan Anötô ti anela undambê-nga oc atac ŋayham atu tu ŋamalac sac dan nan gêm ndê ŋalôm kwi, hóc gêlêc atac ŋayham tu lau gitêŋ 99 nan si yom me giso tu sênem dau kwi pi-nga mbasi.”

Yom gôliŋ pi mone nan giŋga

⁸ Ma Yisu sôm, “Ma akôc gauc pi awhê dan, nan ndê mone silba amanlu sêndôc. Mone dan bu niŋga, dec in oc tun lam asê ma sê andu ŋa-basac sa, goc êŋsalê ŋapep e in tap mone dau sa.

⁹ Têtŋ ndoc in tap sa su, nan in oc êŋgalêm in ndê silip ti lau menpar in-nga sêmer sêpitigeŋ ma sôm, ‘Mac atac ŋayham awhiŋ aô, bu aô gatap mone nan giŋga su, nan sa.’

¹⁰ Aô wasôm têtŋ mac bu ŋalêŋ tigeŋ, Anötô ti anela undambê-nga oc atac ŋayham atu, têtŋ ndoc ŋamalac kôm sac-nga dan gêm ndê ŋalôm kwi.”

Yom gôliŋ pi balê nan giŋga

¹¹ Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Ŋgac dan mbo ma in ndê atungac lu.

¹² Ma balê sauŋ sôm têtŋ damba, ‘Daman, wapa lêŋsêm nan gic aô ŋawaê, nan kêtŋ têtŋ aô.’ Goc damba whê ndê wapa ti gêŋ hon kôc tu inlu-nga, ma kêtŋ têtŋ balê sauŋ tôm in ndac.

¹³ Ŋasawa sauŋ ma balê sauŋ dau gic in ndê gêŋ hon sa, ma kôlhô têtŋ gameŋ baliŋ dan gi. Ma yêc dindê in kôm gêŋ hon tôm in ndê atac whiŋ, ma kêtŋ in ndê awa ti gêŋ hon.

¹⁴ Têtŋ ndoc in ndê mone hon pacndê, nan tóbôm atu gêm gameŋ dinan ahuc ma in ponda dau.

¹⁵ Goc in têtŋ ŋgac atu dan yêc gameŋ dinan gi, ma kêsâlê gweler. Ma ŋgac dau kêtŋ in gôlôm in ndê bôc.

¹⁶ Gêŋ yô in ŋandô, tigeŋ lau sêkêŋ gêŋ dan têtŋ in tu neŋ-nga dom, ma boc-dinan in gauc gêm bu neŋ gêŋ nan bôc seŋ.

¹⁷ Tiŋambu in ndê gauc sa, ma in sôm têtŋ dau, ‘Daman ndê lau akiŋ sêpônâ gêŋ dan-nga dom. Tigeŋ gêŋ yô aô ndu tôm bu wambac ndu-nga.

¹⁸ Aô walhó wambu watêŋ daman wandi, ma wasôm, “Daman, aô gakôm mêtê sac têtŋ Anötô ma têtŋ am.

¹⁹ Aô ŋgac sac, dec gitôm dom bu am sam aô bu am atômŋgac tiyham. Lic aô gitôm am nem ŋgac akiŋ dan.”

²⁰ Goc in tisa ma mbu tɛn damba gi.

“In kɛsɛlɛn mbo sen, ma damba gɛlic in yɛc ahɛ ma tawalɔ in nandɔ, dec kɛti tɛn in gi, gɔlɔ in dɔn ma ngutɔ in.

²¹ Magoc atungac sɔm tɛn in, ‘Daman, aɔ gakɔm mɛtɛ sac tɛn Anɔtɔ ma tɛn am. Aɔ ngac sac, dec gitɔm dom bu am sam aɔ bu am atɔmngac tiyham.’

²² Tigen damba sɔm tɛn in ndɛ lau akin, ‘Nagahɔ, akɔc njakwɛ nɔyham ti atapa bu in sɔc, ma akɛn gɔlɔn amanatu-nga sɔc in amba-atu.

²³ Ma akɔc makao nɔtu tɔp nɔyham dan, ma andic ndu. Yac oc dandɛ mwasin atu ti atac nɔyham,

²⁴ bu yac gauc gɛm bu anɛn atungac dindɛc mbac ndu su, magoc kwahic dec dalic bu in mbo tali. In ginɔa su, ma datap in sa tiyham.’ Ma nɔc hon atac nɔyham.

²⁵ “Tɛn ndoc dinan balɛ dau dɔwa kɔm gwɛlɛn mbo ɔm, ma tɛn ndoc in mbu mɛn su in andu, nan in ngɔ lau sɛtɛ wɛ ti sɛkɔm atac nɔyham atu.

²⁶ Goc in mbwɛc ngac akin dan mɛn ma ndac in bu, ‘Lau lɛ sɛkɔm nanta ti atac nɔyham tu atac-nga?’

²⁷ Ma in sɔm, ‘Am asim mɛn su ma in mbo nɔyham, ma bocdinan dec damam gic makao tɔp nɔyham dan ndu, ma ndɛ mwasin atu.’

²⁸ Yom dau kɔm dɔwa tac nandɛ atu, ma in tec bu sɔc balan nɔlɔm ndi. Goc damba sa gi ma kɛmwanɛn in bu sɔc ndi.

²⁹ Tigen in sɔm tɛn damba, ‘Yala nɛn su aɔ gam akin ti danan wambu am. Tigen am kɛn nanin nɔtu me gɛn saun dan tɛn aɔ bu wandɛ mwasin tu anɛn silip-nga dom.

³⁰ Kwahic dec am nem atɔmngac dinan, nan kɛyain am nem awa ti wapa whin lauwhɛ sen-nga, nan mbu mɛn ma am gic makao tu in-nga.’

³¹ Magoc damba sɔm, ‘Anɛn balɛ, am mbo whin aɔ napan, ma anɛn gɛn hon ti am nem.

³² Tigen am asim dindɛc nan yac gauc gɛm bu in mbac ndu su, nan mbo tali. In ginɔa su, ma datap in sa tiyham. Bocdinan in lɛn solop bu yac atac nɔyham atu ma dandɛ mwasin tu in-nga.’ ”

16

Yom gɔlin pi ngac yob wapa-nga

¹ Ma Yisu sɔm yom gɔlin dan tɛn ndɛ ngacsɛnɔmi bocdec bu, “Ngac ti lɛlɔm dan mbo, ma lau sic min tɛn in bu ngac nan yob in ndɛ gɛn, nan kɛyain in ndɛ wapa daɛsam.

² Dec in ta ngac dau mɛn, ma sɔm tɛn in, ‘Yom bocke dec ganɔ pi am lec. Kwahic dec am sa ndi ma sɛ gɛn hon sa ma ɛmasan bapia wapa-nga bu kɛn tɛn aɔ. Bu aɔ oc watin am su yɛc gwɛlɛn yob anɛn wapa-nga.’

³ Dec ngac yob wapa-nga sɔm tɛn dau, ‘Aɔ wakɔm bocke? Aɔ nɛn nɔdau oc soc aɔ su yɛc anɛn gwɛlɛn. Anɛn licwalɔ gitɔm dom bu wakɔm gwɛlɛn ɔm-nga, ma aɔ mayan bu waten gɛn.

⁴ Aɔ kavalɛ gɛn nan bu wakɔm-nga, ma tɛn ndoc nɔdau tin aɔ su yɛc anɛn gwɛlɛn, dec lau oc sɛkɔc aɔ sa ma sɛnem yaom aɔ yɛc nɔc si andu.’

⁵ Bocdinan in mbwɛc lau nan si tɔp yɛc in ndɛ nɔdau, nan tigen-tigen sɛtɛn in sɛmɛn. Goc in ndac ngac nɔmata-nga bocdec bu, ‘Am nem tɔp bocke yɛc aɔ nɛn nɔdau?’

⁶ Ma ngac dau sôm, ‘Aneŋ tōp gitôm olib ŋakwi sip lōŋ * 100.’ Goc ngac yob wapa-ŋga sôm tēŋ iŋ, ‘Am nem bapia tōp-ŋga kelec. Kóc sa, ndöc sic ŋagahô, ma to bu am nem tōp gitôm olib ŋakwi sip lōŋ 50.’

⁷ Goc iŋ sôm tēŋ ngac tilu-ŋga, ‘Am nem tōp bocke yêc?’ Ma ngac dau sôm tēŋ iŋ, ‘Aneŋ tōp gitôm bolom wit sip dalu atu-tu 100.’ Goc ngac yob wapa-ŋga sôm, ‘Kóc nem bapia tōp-ŋga, ma to bu am nem tōp gitôm dalu 80.’

⁸ “Goc ŋadau kēpiŋ ngac yob wapa-ŋga sac dinaŋ, bu iŋ kôm gēŋ ti gauc. Lau sambuc sêkôc awa nom-ŋga ma sêhê silip ŋac si lau. Ŋalēŋ dinaŋ ŋac sêkôm gēŋ ti gauc sêhêc gêlêc Anötö ndê lau.

⁹ Awa nom dindéc-ŋga hê lau daêsam si gauc tu sêkôm mêtê sac-ŋga. Magoc aô wasôm tēŋ mac bu akôc nem awa nom-ŋga ma anem lau sa, ma ŋalēŋ dinaŋ ahê silip tēŋ daôm. Tinjambu awa dau oc niŋga, magoc ŋac oc sêkôc mac sa ti atac ŋayham tēŋ ndoc mac andôc undambê.”

¹⁰ Ma Yisu gic tēku yom ma sôm, “Asa naŋ yob gēŋ sauŋ ŋapep, naŋ oc yob gēŋ atu ŋapep bocdinaŋ. Ma asa naŋ yob gēŋ sauŋ ŋapep dom, naŋ oc yob gēŋ atu ŋapep dom.

¹¹ Bocdinaŋ mac bu ayob awa nom-ŋga ŋapep dom, dec Anötö oc kēŋ awa ŋandô tēŋ mac tu ayob-ŋga dom!

¹² Ma mac bu ayob lau ŋatô si gēŋ ŋapep dom, dec Anötö oc kēŋ gēŋ dan ti mac nem gēŋ dom!

¹³ “Ŋamalac dan gitôm dom bu nem akiŋ ŋadau lu, bu iŋ oc tec dan, ma atac whiŋ dan, me oc sap dan dōŋ ma pu dan. Ma mac boc-dinaŋ, gitôm dom bu atoc Anötö ma awa nom-ŋga lu-lu sa ti mac nem ŋadau.”

¹⁴ Yisu sôm yom dinaŋ, ma lau Palêsai ŋatô naŋ sēŋgô, naŋ sem tō iŋ. Ŋahu bu ŋac lau atac whiŋ mone-ŋga.

¹⁵ Tigeŋ Yisu sôm tēŋ ŋac, “Yêc ŋamalac aŋgô-ŋga, mac lau dinaŋ atoc daôm sa bu mac lau gitêŋ, magoc Anötö kêyalê mac nem ŋalôm su. Gêŋ naŋ mac lau nom-ŋga atoc sa bu gēŋ ŋayham kêlêc, naŋ Anötö gêlic gitôm gēŋ sac sambuc.”

Yisu puc Anötö ndê yomsu dōŋ

¹⁶ Ma Yisu sôm, “Anötö kēŋ Moses ndê yomsu ti propet si yom bu lau sēŋkuc e Jon, Ngac Kêku Lau-ŋga hóc asê. Têŋ Jon ndê tēm ma meŋ, naŋ lau sêhoc ŋawaê asê pi Anötö ndê gôliŋ. Ma lau daêsam sêkôm mwasac bu sêsôc Anötö ndê gôliŋ ŋapu.

¹⁷ Gitôm bu undambê ti nom oc niŋga, tigeŋ gitôm dom bu Moses ndê yomsu ŋalhô atêc dan niŋga.

¹⁸ Ngac dan bu hu nawhê siŋ ma nem awhê wakuc, naŋ kôm mêtê mockaiŋ-ŋga yêc Anötö aŋgô-ŋga. Ma ngac naŋ gêm awhê naŋ hu ndê akweŋ siŋ, naŋ kôm mêtê mockaiŋ-ŋga bocdinaŋ.”

Ngac ti lêlôm lu Lasarus

¹⁹ Ma Yisu sôm, “Ngac ti lêlôm dan mbo, naŋ sôc ŋakwê ŋayham ma po dau sa ŋa gēŋ ŋayham-ŋayham tôm bêc hoŋ.

²⁰ Ma yêc iŋ ndê andu ŋamakê, ngac ŋalôm sawa dan ndöc, naŋ ndê ŋaê Lasarus. Ma gamboc daêsam sem iŋ ŋamlic ahuc,

²¹ ma giam sêmeŋ ma sêndambwê gamboc dau. Iŋ gēŋ yô iŋ, dec iŋ takwê bu neŋ gēŋ ŋapopoc naŋ peŋ akêŋ ngac ti lêlôm ndê tebo, magoc mba.

* 16:6: Lōŋ dinaŋ lōŋ atu - tigeŋ-tigeŋ gitôm 35-40 lita.

22 Têñ bêc dañ ñgac ñjalôm sawa dinan mbac ndu, ma añela sêkôc in sa gi ndôc undambê whin Abraham. Ma ñgac ti lêlôm mbac ndu bocdinan, ma lau sêñsuhun in.

23 In sip lambwam gi ma kêsahê ñandê atu, dec hôc tandô sa pi undambê, ma gêlic Abraham yêc ahê, ma Lasarus ndôc whin in.

24 Goc in ta yom têñ in ma sôm, 'Abañ Abraham, tamwalô aô! Êmkin Lasarus bu kêñ amba-atu sip bu ndi, ma meñ kêñ pi aô êmbalan. Ya dindec kôm aô ñamlic ñandê atu.'

25 Tigen Abraham ô yom ma sôm, 'Aneñ balê, gauc nem ndoc am mbo tamli, nan am tap gêñ ñayham-ñayham daêsam sa, magoc Lasarus mbo sac ñapan. Kwahic dec in mbo ñayham, ma am tap ñandê atu sa.

26 Ma gêñ dañ tiyham. Yêc hêclu ñalhu, Anötô kêñ ñasawa atu dañ, dec oc tôm dom bu lau sêtêñ am sêloc. Ma gitôm dom bu mac nem dañ lom têñ yac meñ.'

27 Goc ñgac dau sôm, 'Bocdinan aô wateñ am abañ, êmkin Lasarus têñ aô daman ndê andu ndi,

28 ma kêñ puc aneñ asidôwai amanñan, bu sênem dau kwi tu bu sêmeñ ma sêhóc ñandê yêc gameñ dindec dom.'

29 Magoc Abraham sôm, 'Moses ma Propet si yom yêc bu kêñ puc ñac. Am nem asidôwai bu sêkêñ dañga ñac si yom, dec oc tôm bu sênem dau kwi.'

30 Ma ñgac dau sôm, 'Mba, abañ Abraham! Lau batê si ñgac dañ bu mbu têñ ñac ndi, dec ñac oc sêkac si ñjalôm kwi.'

31 Ma Abraham sôm, 'Ñac bu sêkêñ whin yom nan Moses ma lau propet sêto, nan dom, dec ñac oc sêkêñ whin ñgac nan tisa akêñ lau batê-ñga, nan dom.' "

17

Yisu ndê yom ñatô (Mat 18:6-7; Mak 9:42-48)

1 Yisu sôm têñ in ndê ñgacsêñjomi, "Gêñ lêlôm-ñga oc sêmeñ sêhóc asê. Tigen ñamalac asa nan bu kôc gêñ lêlôm-ñga dañ meñ, nan oc tap Anötô ndê matôc sa. Oyaê.

2 Oc ñayham bu dasô hoc atu dañ pi in kachu, ma tambalin in sip gwêc ndi. Ma bocdinan oc tôm dom bu in êntôm aneñ lau saun si dañ bu kôm mêtê sac, ma tinjambu tap Anötô ndê matôc sa.

3 "Bocdinan ayob daôm ñapep! Am nem asidôwa dañ bu kôm sac, nan goc hec yom in. Ma in bu nem dau kwi, goc suc in ndê sac kwi.

4 In bu kôm sac têñ am tidim 7 têñ acsalô tigen, magoc tinjambu kac ndê ñjalôm kwi ma ndac am bu suc in ndê sac kwi, nan dec am suc in ndê sac kwi man.'

5 Ma lau aposel sêsôm têñ Pômdau, "Nem yac sa bu akêñ whin ñanğa."

6 Goc in ô yom ma sôm, "Mac nem akêñ whin bu gêñ saun andô nditôm soc ñamatu saun dañ, dec oc tôm bu mac asôm têñ a atu dindec bu, 'Puc daôm sa, ma sa ndi lhac gwêc ñagapon,' ma a dau oc dañga wambu mac."

7 Ma Yisu sôm, "Akôc gauc pi ñgac akiñ nan gic nom me yob domba, ma mbu têñ ñadau ndê andu têñ telha. In ndê ñadau oc sôm têñ in bu, 'Mwen ñagahô, ndôc sic ma neñ gêñ,' a?"

8 Mba, in oc sôm, 'Sôc ñakwê sakin-ñga sa, ma êmasan gêñ bu waneñ, ma nem akiñ aô e aô waneñ ti wanôm gêñ pacndê. Goc tinjambu am daôm neñ ti nôm gêñ.'

⁹ Ma n̄adau oc nem dan̄ge n̄gac akiñ dau bu iñ dan̄ga wambu iñ ndê yom, a? Mba!

¹⁰ Ma mac bocdinañ, têt̄ñ ndoc mac akôm gêt̄ñ hoñ nañ Anötö gic atu mac, nañ asôm, ‘Yac lau akiñ n̄jambwa. Yac akôm gêt̄ñ nañ gic yac n̄jawaê eñ.’ ”

Yisu kôm lau 10 ti gêmbac leprasi n̄jayham sa

¹¹ Yisu kêsêlêt̄ñ hêganôñ malac Jerusalem gi, ma mbo señ nañ yêc gameñ Samaria ti Galili-n̄ga n̄jabin̄ñ.

¹² Iñ hôc asê malac dan̄, ma tap laun̄gac 10 ti gêmbac leprasi sa yêc malac dau n̄jamakê. N̄ac sêlhac ahê,

¹³ ma sêta iñ n̄ja awha atu bocdec bu, “N̄adau Yisu, tamwalô yac!”

¹⁴ Yisu tahê n̄jac ma sôm, “Andi, ma atôc daôm têt̄ñ lau dabun̄siga.” Ma têt̄ñ ndoc n̄jac sêlhô s i, nañ sêlic bu n̄jac si n̄jamlic n̄jawasi sa.

¹⁵ N̄jac si dan̄ gêlic bu iñ n̄jayham sa su, dec gic hu kêpiñ Anötö n̄ja awha atu, ma kac dau kwi ma mbu têt̄ñ Yisu gi.

¹⁶ N̄gac dau iñ n̄gac gameñ Samaria-n̄ga, ma iñ hu dau sip nom yêc Yisu gahi-n̄ga, ma gêm dan̄ge iñ.

¹⁷ Ma Yisu sôm, “Bocke? Mac lau 10 hoñ n̄jamlic n̄jayham sa, me? Bocdinañ dec lau 9 sêmbo nde?”

¹⁸ Am n̄gac Israel-n̄ga dom, magoc am n̄gac tigen̄ñ dec mbu mwen̄ñ ma kêpiñ Anötö.”

¹⁹ Ma Yisu sôm têt̄ñ iñ, “Tisa, ma lhô ndi. Am nem kêñ whiñ kôm am n̄jayham sa.”

Anötö ndê gôliñ n̄japuc

²⁰ Têt̄ñ bêt̄c dan̄ lau Palêsai sêndac Yisu pi ndoc bocke Anötö ndê gôliñ oc meñ sa tiawê yêc nom. Ma Yisu sôm, “Têt̄ñ ndoc Anötö ndê gôliñ meñ sa tiawê, nañ oc tôm dom bu mac alic gêt̄ñ dan̄ tu kêñ puc mac-n̄ga.

²¹ Ma oc tôm dom bu lau sêsôm, ‘Alic gêt̄ñ dau kelec,’ me ‘Gêt̄ñ dau kêlê.’ Mba! Anötö ndê gôliñ meñ sa su, ma yêc mac n̄jalôm.”

Yisu ndê bêt̄c mbu meñ-n̄ga

(Mat 24:37-44)

²² Ma iñ sôm têt̄ñ iñ ndê n̄gac-sêñjomi, “Têm oc meñ sa, nañ mac tamkwê bu alic N̄jamalac ndê Atu mbu meñ ma mbo whiñ mac tiyham, magoc mac oc alic iñ dom.

²³ Lau oc sêñsau bu iñ mbu meñ su, ma sêsôm iñ mbo gameñ bocdê, me gameñ bocdec. Magoc an̄gô n̄jac si yom dau dom, ma an̄kuc n̄jac dom.

²⁴ Bu têt̄ñ ndoc N̄jamalac ndê Atu mbu meñ, nañ iñ oc hôc asê n̄jagahô gitôm sickac hep tigen̄ñ ma umbon̄ñ n̄jasawa sambuc n̄jawê sa.

²⁵ Tigen̄ñ gêt̄ñ n̄jamata-n̄ga iñ oc hôc n̄jandê atu ma lau têt̄m dindec-n̄ga oc sêtec iñ.

²⁶ “Têm nañ N̄jamalac ndê Atu oc mbu meñ, nañ lau oc sêmbo tôm sêmbo têt̄ñ Noa ndê têt̄m.

²⁷ Têt̄ñ ndoc dinañ lau señ gêt̄ñ ti sênôm gêt̄ñ, ma laun̄gac ti lauwhê sem dau e Noa sôc wan̄ gi. Goc bu atu suñ ma señ n̄jac hoñ su sin̄ga.

²⁸ Ma oc kaiñ tigen̄ñ tôm Lot ndê têt̄m, nañ lau señ ti sênôm gêt̄ñ, semlhi gêt̄ñ ti sêkêt̄ñ gêt̄ñ bu lau semlhi, sêsô gêt̄ñ n̄jawhê ma sêkwê andu.

²⁹ Magoc têt̄ñ bêt̄c Lot hu malac Sodom sin̄, nañ ya ti †solpa peñ sip akêt̄ñ undambê ma señ lau Sodom-n̄ga hoñ su.

³⁰ Ma lau oc sêmbô ñalêñ tigenñ dinañ têtñ bêc nañ Ñamalac ndê Atu mbu meñ ma hoc dau asê.

³¹ Têtñ bêc dinañ, oc tòm dom bu lau nañ sêndôc andu ñasactô, nañ sêsôc andu ñalôm sêndi bu sêkôc gêñ dañ. Ma ñalêñ tigenñ, oc tòm dom bu lau nañ sêmbô ôm, nañ sêkac dau kwi bu sêkôc si gêñ dañ.

³² Gauc nem gêñ nañ hóc asê Lot ndê awhê!

³³ Asa nañ tac whiñ bu sap gêñ nom-ñga dôñ ñapañ tu mbo tali-ñga, nañ oc niñga. Magoc asa nañ hu siñ tu êñkuc aô-ñga, nañ oc niñga dom.

³⁴ Aô wasôm têtñ mac, têtñ bêc nañ Ñamalac ndê Atu mbu meñ, nañ ñamalac lu oc sêyêc andu dañ, ma Anötô oc kôc iñlu si dañ, ma hu dañ siñ.

³⁵⁻³⁶ Ma awhê lu oc sêndê gêñ sêmbô, ma Anötô oc kôc dañ, ma hu dañ siñ.”

³⁷ Yisu ndê ñgacsêñomi sêñgô yom dau su, goc sêndac iñ, “Pômdau, gêñ dinañ oc hóc asê yêc nde?” Ma Yisu sôm, “Yac bu dalic macmpoñ sêñgihi sêmbô, nañ tanjalê bu gêñ mbôp dañ yêc.”

18

Yom gôliñ pi lêtñ datenñ mbec-ñga

¹ Ma Yisu sôm yom gôliñ dañ têtñ iñ ndê ñgac-sêñomi, ma kêdôhônñ ñac bu sêtenñ mbec tòm bêc honñ, ma takwê bu sêtap ñandô sa ma sêhu siñ dom.

² Iñ sôm, “Ñgac êmatôc yom-ñga dañ mbo malac atu dañ. Iñ tóc Anötô dom, ma toc ñamalac dañ sa dom.

³ Ma awhê sawa dañ ndôc malac dinañ, ma iñ têtñ ñgac êmatôc yom-ñga dau gi ñapañ, ma sôm, ‘Ñamalac dañ kêñ ñawapac têtñ aô. Nem aô sa ma êmatôc alu mba yom.’

⁴ Iñ ndac tidim daêsam magoc ñgac dau tec bu nem iñ sa e tiñambu iñ sôm têtñ dau, ‘Aô gatôc Anötô dom, ma gatoc ñamalac sa dom,

⁵ tigenñ awhê sawa dindêc ndac aô ñapañ, ma bocdinañ aô wanem iñ sa ma wamatôc iñ ndê yom. Aô bu wakôm dom, dec iñ oc meñ ñapañ e kôm aô lic kam sa.’”

⁶ Ma Pômdau sôm têtñ ndê ñgac-sêñomi, “Ñgac êmatôc yom-ñga dau iñ ñgac gitêtñ dom, magoc iñ sôm bu nem awhê sawa dinañ sa.

⁷ Mac lau nañ Anötô kêyalinñ mac sa ati iñ ndê, nañ atenñ mbec têtñ iñ acsalô ti ôbwêc, mac gauc gêm sake? Anötô oc tec bu ñgô mac nem mbec ma nem mac sa, a?

⁸ Mba! Aô wasôm têtñ mac bu iñ oc nem mac sa ñagahô. Tigenñ, têtñ ndoc Ñamalac ndê Atu mbu meñ, nañ iñ oc tap lau ñatô sa, nañ sêsap si sêkêñ whiñ iñ-ñga dôñ sêmbô, me mba?”

Yom gôliñ pi Palêsai ma ñgac kôc takis-ñga dañ

⁹ Yisu kêyalê bu lau ñatô nañ sêkêñ danña iñ, nañ sêtoc dau sa bu lau gitêtñ ma sêpu lau ñatô. Bocdinañ iñ sôm yom gôliñ dañ bocdec bu.

¹⁰ “Ñgac lu sêtêtñ lôm dabuñ si, bu sêtenñ mbec. Iñlu si dañ iñ Palêsai, ma ñgac dañ iñ ñgac kôc takis-ñga.

¹¹ Palêsai dau tisa kalhac, ma tenñ mbec tu dau-ñga bocdec bu, ‘Anötô, aô wanem danña am bu aô gatôm lau ñatô nañ lau sac, nañ dom. Aô gatôm lau kañ dom, me lau nañ sêkôm mêtê sac me mêtê mockainñ-ñga dom. Ma yomandô, aô gatôm ñgac kôc takis-ñga dindê dom.

12 Yêc wake honj ñalôm aô gahu gêñ danen-nga sinj tidim lu tu gauc nem am-nga. Aô gawhê nenj awa ti wapa honj kôc gi tonj amanlu, ma gakêñ tonj danj ti da têtñ am.'

13 Palêsai terj mbec bocdinañ, tigenj ñgac kôc takis-nga kalhac ahê. Inj hôc tandô sa têtñ undambê dom, magoc wec ti ñalôm ñawapac ma terj mbec bocdec bu, 'Anötö, tamwalô aô ñgac sac dec.'

14 Goc Yisu sôm, "Aô wasôm têtñ mac bu Anötö gêlic ñgac kôc takis-nga dinañ ti ñgac gitêtñ, ma Palêsai dinañ mba. Nahu bu asa nanj po dau ndê waê sa, nanj Anötö oc êñgwininj inj, ma asa nanj kêgwininj dau, nanj Anötö oc toc inj sa."

Yisu gêm mbec balêkoc saunj
(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)

15 Têtñ bêc danj lau sêkôc si balêkoc saunj sêtêtñ Yisu sêmenj, bu inj kêñ amba sac ñac. Inj ndê ñgac-sêñomi sêlic e sêsôm dinda ti dambai.

16 Tigenj Yisu mbwêc ñac sêmenj ma sôm, "Atec balêkoc dinañ sêtêtñ aô sêmenj, ma alhac ñac ahuc dom. Bu Anötö ndê gôlinj gic lau nanj sêtôm balêkoc saunj-saunj dindec, nanj ñawaê.

17 Aô wasôm yom ñandô têtñ mac, bu asa nanj bu sôc Anötö ndê gôlinj ñapu nditôm balêkoc saunj danj dom, nanj oc nditôm dom bu sôc ndi."

Ñgac bata ti lêlôm
(Mat 19:16-22; Mak 10:17-22)

18 Ma ñgac bata Israel-nga danj ndac Yisu, "Kêdôhônjwaga ñayham, aô wakôm sake, dec tinjambu Anötö oc kôc aô sa wambo tanli yêc undambê?"

19 Ma Yisu sôm, "Tu sake-nga am sam aô bu ñayham? Anötö tawasê inj ñayham.

20 Am kêyalê Moses ndê yomsu, 'Kôm gêtñ mockainj-nga dom. Ndic ñamalac ndu dom. Nem kanj gêtñ dom. Sôm yom tasanj pi lau dom,' ma 'Toc damam lu dinam sa.'

21 Ma ñgac dau sôm, "Aô kakuc yomsu honj dinañ têtñ ndoc aô gambo balê ñapanj e kwahic dec."

22 Yisu ñgô yom dinañ ma sôm têtñ inj, "Am pônđa gêtñ tigenj. Kêñ am nem wapa honj têtñ lau sênemlhi, ma ndic sam ña-awa têtñ lau ñalôm sawa. Ma bocdinañ am nem awa ñandô oc yêc undambê. Ma tinjambu mwenj ma êmkuc aô."

23 Magoc ñgac dau ñgô Yisu ndê yom e ñalôm ñawapac, ñahu bu inj ñgac ti wapa daêsam.

Puc pi awa ti wapa
(Mat 19:23-30; Mak 10:23-31)

24 Yisu tahê inj ma sôm, "Lau ti lêlôm si awa ti wapa kalhac ñac ahuc e gitôm dom bu sêsôc Anötö ndê gôlinj ñapu ñagahô.

25 Bôc atu danj gitôm kamel, oc tôm bu sôc so ñalasê ñagahô hôc gêlic ñgac ti lêlôm danj bu sôc Anötö ndê gôlinj ñapu su."

26 Lau nanj sêñgô yom dau sêsôm, "Bu bocdinañ dec asa oc tôm bu tap Anötö ndê mwasinj nem lau si-nga sa? Oc ñawapac atu!"

27 Magoc Yisu ô yom ma sôm, "Gêtñ nanj ñamalac sêtôm dom bu sêkôm, nanj Anötö gitôm bu kôm."

28 Ma Pita sôm têtñ inj, "Yac oc bocke? Yac ahu mba andu ti gêtñ honj sinj tu anjuc am-nga."

²⁹ Ma Yisu sôm têḡ in, “Aö wasôm yom ḡandô têḡ mac bu asa naḡ bu hu andu, me awhê, me asidôwai, me damba lu dinda, me balêkoc siḡ tu êḡkuc aö-ḡga, ³⁰ naḡ Anötô oc kêḡ ḡêḡ kaiḡ dinaḡ daêsam têḡ in ô, têḡ têm in mbo nom. Ma têḡ têm ḡambu-ḡga, Anötô oc kôc in sa ma kêḡ in ndôc taiḡ ḡapaḡ yêc undambê.”

*Yisu sôm tiyham bu in oc mbac ndu
(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)*

³¹ Yisu kôc ḡgacsêḡomi 12 sa sêsa si sêmbo dau-ḡga, ma sôm têḡ ḡac bu, “Kwahic dec yac bu dapi Jerusalem dandi, ma ḡêḡ hoḡ naḡ lau propet sêto pi ḡamalac ndê Atu, naḡ oc ḡandô sa.

³² Lau oc sêkêḡ in sip lau Rom-ḡga amba, ma ḡac oc sêsu in susu, sêkôm in ḡayom, sêhê gasôp pi in, sêtap in, ma sêndic in ndu.

³³ Magoc in oc tisa tiyham têḡ bêc titô-ḡga.”

³⁴ Tigeḡ ḡac sêḡyalê yom dau ḡahu dom. ḡahu yêc siḡ dau têḡ ḡac, ma ḡac si gauc sa pi Yisu ndê yom dau dom.

*Yisu kôm ḡgac tapec tandô po asê
(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)*

³⁵ Yisu ma lau naḡ sêḡkuc in sêḡsêlêḡ e sêsuḡ sa malac Jeriko. Ma yêc seḡ ḡamakê ḡgac tapec daḡ ndôc ma teḡ ḡêḡ.

³⁶ ḡgac dau ḡgô bu lau daêsam sêḡsêlêḡ sêmbo seḡ, ḡoc ndac ḡêḡ dau ḡahu.

³⁷ Ma lau sêsôm têḡ in bu Yisu Nasaret-ḡga kêsêlêḡ mbo seḡ meḡ.

³⁸ Goc in mbwêc, “Yisu, †Dawid ndê Atu, tamwalô aö!”

³⁹ Lau naḡ sêḡsêlêḡ sêmuḡ Yisu sêhec yom ḡgac tapec dau, ma sêsôm têḡ in bu nem dôḡ. Magoc in mbwêc ti ḡaḡga, “Dawid ndê Atu, tamwalô aö!”

⁴⁰ Yisu kwê dôḡ kalhac, ma sôm têḡ lau bu sêkôc ḡgac dau sêtêḡ in sêmeḡ. Ma têḡ ndoc in ḡigasuc Yisu, naḡ Yisu ndac in,

⁴¹ “Am tac whiḡ bu aö wakôm sake têḡ am?” Ma in sôm, “Pômdau, aö tac whiḡ bu tanôḡ ḡayham sa.”

⁴² Goc Yisu sôm têḡ in, “Tanôm ḡayham sa! Am nem kêḡ whiḡ kôm am ḡayham sa.”

⁴³ Ma ḡgahô eḡ in tandô ḡayham sa, ma in kêkuc Yisu ma kêpiḡ Anötô. Ma lau hoḡ naḡ sêlic ḡêḡ dinaḡ, naḡ sêmpiḡ Anötô bocdinaḡ.

19

Yisu lu Sakias

¹ Yisu sôc malac Jeriko gi, ma bu êḡsêlêḡ ḡacgeḡ sa ndi.

² Ma ḡgac daḡ mbo, naḡ sêsam in ndê ḡaê bu Sakias. In ḡgac bata kôc takis-ḡga, ma in dau ndê mone daêsam.

³ In tac whiḡ bu lic Yisu pi ḡandô, magoc in ḡitôm dom, bu in ḡgac apê, ma lau daêsam sêḡḡihi Yisu ahuc.

⁴ Tu dinaḡ-ḡga in kêti muḡ gi, ma pi a kiḡ daḡ, bu lic Yisu naḡ kêsêlêḡ mbo seḡ meḡ.

⁵ Têḡ ndoc Yisu hôc asê a dinaḡ ḡapu, naḡ tatic ma sôm têḡ in, “Sakias, sip mweḡ ḡgahô! Acsalô dec aö wambo am nem andu wawhiḡ am.”

⁶ Goc ḡgahô Sakias sip nom ma kôc Yisu sa ti atac ḡayham, ma sêtêḡ in ndê andu si.

⁷ Magoc lau hoḡ naḡ sêlic ḡêḡ dau sêtucdiḡ ma sêsôm, “Yisu bu ndic ḡgac sac daḡ kêsi!”

8 Têj ndoc sêmbô Sakias ndê andu, nanj ñgac dau tisa ma sôm têj Yisu, “Pômdau lic! Kwahic dec aô wawhê anej wapa honj kôc ndi tonj lu, ma wakêj tonj danj têj lau ñalôm sawa. Ma lau nanj aô kasau ñac ma gakôc ñac si mone, nanj aô waô mone dau tidim hale têj ñac.”

9 Dec Yisu sôm, “Acsalô lec Anôtô ndê mwasinj nem lau si-ñga mej pi lau andu dindec-ñga. Bu ñac dindec inj Abraham ndê apangac danj whinj.

10 Ñamalac ndê Atu mej bu êñsalé lau nanj sinja su, ma bu nem ñac si.”

Yom gôlij pi mone gol
(Mat 25:14-30)

11 Lau nanj sêngô Yisu ndê yom dinanj, nanj sêlic bu inj sunj sa têj Jerusalem, ma sêkêj bata bu têj ndoc inj hôc asê, nanj Anôtô ndê gôlij oc mej sa tiawê, ma Yisu oc ti lau Israel-ñga si kinj. Bocdinañ Yisu gic hu sôm yom gôlij danj têj ñac.

12 Inj sôm, “Ñgac ti waê atu danj kêmasanj dau bu têj gameñ baliñ danj ndi, bu yêc dindê kinj atu oc kêj ñaclai têj inj bu nem gôlij lau yêc inj dau ndê gameñ. Ma tinjambu inj oc mbu mej.

13 Boc-dinañ inj kêgalêm inj ndê lau akinj amanju sa, ma kêj mone gol danj nanj sêsam bu ‘maina’ têj ñac tôm gi.* Ma inj sôm têj ñac, ‘Akôc mone dec sa, ma akôm gwelenj pi e nditôm aô wambu wameñ.’

14 Magoc inj ndê lau sêtec inj, ma sêkêj lau ahenj-ñga ñatô sêñkuc inj bu sêsôm têj kinj atu bu, ‘Yac atec ñgac dec bu nem gôlij yac.’

15 Magoc kinj atu ngô ñac si yom dom ma kêj ñaclai têj ñgac dau bu nem gôlij lau, goc inj mbu têj inj ndê gameñ gi. Inj hôc asê su, goc kêj yom bu inj ndê lau akinj nanj inj kêj mone têj ñac, nanj sêtêj inj sêndi. Inj bu lic ñac sêkôm gwelenj bocke pi mone dau.

16 “Ñgac akinj ñamata-ñga mej ma sôm, ‘Anej ñadau, aô gakôm gwelenj pi am nem mone tigenj, ma gatap mone amanju tiyham sa.’

17 Ma ñadau sôm, ‘Anej ñgac akinj, am kôm ñayham! Am yob gêj sauj dindec ñapep, ma kwahic dec aô wakêj am nem gôlij malac amanju.’

18 “Ma ñgac tilu-ñga mej ma sôm, ‘Ñadau, aô gakôm gwelenj pi am nem mone tigenj, ma gatap mone amanjanj tiyham sa.’

19 Ma ñadau sôm têj inj, ‘Kwahic dec aô wakêj am nem gôlij malac amanjanj.’

20 “Ma lau akinj dau si danj mej ma sôm, ‘Ñadau, am nem mone gol tigenj kelec. Aô kapañ si ñapep.

21 Aô gatôc am, bu am ñgac lêlê-ñga dom. Am kêj Batam bu kôc gêj ñandô yêc lau nanj am kêj gêj têj ñac dom. Ma am gic gêj ñandô sa yêc gameñ nanj am sô gêj ñawhê dom.’

22 Goc ñadau sôm têj inj, ‘Am ñgac akinj sac! Aô wamatôc am wanjuc yom nanj am daôm sôm. Am kêyalê bu aô ñgac lêlê-ñga dom, ma bu aô gakêj batanj bu wakôc gêj yêc lau nanj aô gakêj gêj têj ñac dom, ma bu wandic gêj ñandô sa yêc gameñ nanj gasô gêj dom.

23 Tu sake-ñga am kôm gwelenj pi anej mone dom? Oc tôm bu am kêj anej mone têj lau sêyob mone-ñga bu sêyob e aô wambu wameñ, dec oc tôm bu sêkêj mone ñagec sac mone dau ñahô ma aô wakôc honj sa.’

24 “Ma inj sôm têj lau nanj sêlhac sêmpinj, ‘Akôc inj ndê mone tigenj dinañ su, ma akêj têj ñgac akinj nanj kôc mone amanju.’

* 19:13: Maina tigenj gitôm ðdenarii 100, nanj gitôm ñaôli gwelenj bêc 100-ñga.

²⁵ Magoc ñac sêsôm, ‘Ñadau, inñ kôc mone amanlu su!’

²⁶ Goc ñadau sôm, ‘Aô wasôm têtñ mac bu asa nanñ yob gêtñ nanñ aô gakêtñ sip inñ amba, nanñ ñapep, nanñ wakêtñ gêtñ ñatô tiyham têtñ inñ whinñ. Tigenñ asa nanñ yob ndê gêtñ ñapep dom, nanñ aô wakôc inñ ndê gêtñ honñ su.

²⁷ Ma anğô! Aneñ ñacyo nanñ sêtec bu aô wanem gôlinñ ñac, nanñ akôc ñac sêmeñ, ma andic ñac ndu yêc aô anğôn-ñga.’”

Yisu hôc asê Jerusalem

(Mat 21:1-9; Mak 11:1-10; Jon 12:12-15)

²⁸ Yisu sôm yom dinanñ su, ma kêsêlêtñ hêganônñ Jerusalem gi, ma inñ ndê sêñomi sêñkuc inñ.

²⁹ Inñ kêsêlêtñ gi e kêpiñ malac lu nanñ sêsam bu Betpagi ma Betani, malac lu nanñ sêyêc Lôc Olib. Ma inñ kêkiñ ndê ñgacsêñjom lu

³⁰ ma sôm têtñ inñlu, “Asôc malac dindê andi, ma amlu oc atap donñki danñ sa, nanñ sêsô dônñ kalhac. Inñ donñki ñatu wakuc, nanñ ñamalac danñ ndôc ñahô munñ su dom. Anğapwêc su ma akôc sa amenñ.

³¹ Ma lau bu sêndac amlu bu bocke ma amlu bu anğapwêc inñ su, goc asôm têtñ ñac bu, ‘Pômdau tac whinñ bu donñki dindec nem inñ sa.’”

³² Boc-dinanñ ñac lu dinanñ sêsôc malac dau si, ma sêtap donñki dau sa tôm Yisu sôm.

³³ Sêñğapwêc donñki sêmbo, ma ñadaui sêndac inñlu bu, “Amlu anğapwêc inñ tu sake-ñga?”

³⁴ Ma sêsôm, “Pômdau tac whinñ bu donñki dindec nem inñ sa.”

³⁵ Inñlu sêwê donñki dau sêtêtñ Yisu si, ma sêkêtñ ñac si ñakwê awê-ñga sac donñki, ma sêkêtñ inñ pi gi ndôc ñahô.

³⁶ Yisu ndôc donñki ma kêsêlêtñ gi, ma lau sêhê si ñakwê yêc señ.

³⁷ Inñ kêsêlêtñ gi e hôc asê gameñ nanñ señ sip akêtñ Lôc Olib, goc sêñomi tonñ atu nanñ sêñkuc inñ, nanñ sêmbwêc ti atac ñayham atu, ma sêmpinñ Anôtô pi gêtñ dalô nanñ sêlic.

³⁸ Sêsôm, “Anôtô nem mbec kinñ nanñ meñ gêm Pômdau anğô. Yom malô yêc undambê, ma Anôtô ndê waê sa yêc lôlôc!”

³⁹ Palêsai ñatô sêmbo sêwhinñ lau daêsam dinanñ, ma sêsôm têtñ Yisu, “Kêdôhônñwaga, hec yom am nem sêñomi, bu ñac si yom so.”

⁴⁰ Ma Yisu sôm têtñ ñac, “Anğô! Sêñomi bu sênem dônñ, goc hoc dindec oc sêmbwêc asê!”

⁴¹ Yisu kêsêlêtñ gi e hôc tandô sa pi malac atu Jerusalem, dec tanñ pi malac dau.

⁴² Inñ sôm, “Tôm ñasawa baliñ su e meñ têtñ acsalô lec aô tac whinñ bu mac lau Jerusalem-ñga anñyalê lêtñ nanñ oc tôm bu kêtñ mac ambo ti atac malô. Tigenñ mac nem ñalôm ñadandi ma kwahic dec lêtñ dau yêc sinñ dau têtñ mac.

⁴³ Têm oc meñ sa, nanñ nem ñacyo oc sêñgihli mac ahuc ma sêñgihli tunñbôm ma sêsôc nem malac sêloc.

⁴⁴ Ñac oc sêndic mac ti nem balêkoc honñ ndu, m a sêseñ malac dindec su e hoc danñ ndôc hoc danñ ñahô tiyham dom. Ñac oc sêkôm bocdinanñ, ñahu bu Anôtô têtñ mac meñ bu nem mac sa, magoc mac anñyalê dom.”

Yisu soc lau su yêc lôm dabunñ

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-17)

⁴⁵ Têtñ ndoc Yisu hôc asê Jerusalem, nanñ inñ kêsêlêtñ gi e sôc lôm dabunñ ñabatêmndô gi. Ma inñ soc lau nanñ sêkêtñ gêtñ bu lau sênemlihi, nanñ sêsa awê.

⁴⁶ Inj sôm têtj ñac, “Sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu, ‘*Aney andu gic waê bu lau sêterj mbec sêmbo-nga,*’ magoc mac akôm Anötö ndê andu ti lau kañ si gameñ.”

⁴⁷ Tôm bêc hoñ inj kêdôhônj lau mbo lôm dabuñ ñabatêmdö. Ma dabuñsiga atu-tu ti lau †Skraib nañ sêndôhônj yomsu, ma lau bata Israel-nga sêñsalê lêtj bu sêndic inj ndu.

⁴⁸ Magoc sêtap lêtj danj sa dom, bu lau hoñ atac whiñ bu sêñgô inj ndê yom, ma sêsap inj dôñ ñapanj.

20

Gêndac pi Yisu ndê ñaclai ñahu (*Mat 21:23-27; Mak 11:27-33*)

¹ Têtj têtj dinañ Yisu kêdôhônj lau, ma gêm mêtê pi ñawaê ñayham mbo lôm dabuñ. Ma dabuñsiga atu-tu ti lau Skraib ma lau bata Israel-nga sêtêtj inj si,

² ma sêsôm, “Sôm têtj yac. Am kôc ñaclai yêc nde, bu kôm gêtj hoñ nañ am kôm? Asa kêtj têtj am?”

³ Ma inj sôm, “Gêtj ñamata-nga aö bu wakêtj gêndac danj têtj mac. Asôm têtj aö,

⁴ asa kêtj ñaclai têtj Jon dec inj kêtj lau? Anötö kêtj ñaclai têtj inj, me mba?”

⁵ Ñac sem yomgalôm têtj dau pi Yisu ndê gêndac ma sêsôm, “Yac bu dasôm bu, ‘Anötö kêtj ñaclai têtj Jon,’ dec inj oc ndac yac, ‘Tu sake-nga mac akêtj whiñ Jon dom?’

⁶ Magoc yac bu dasôm bu Jon kêtj lau kêtjuc ñamalac nom-nga si gauc ñambwa, dec lau hoñ oc sêtuc yac ña hoc dambac ndu, bu ñac sêlic Jon bu Anötö ndê propet danj.”

⁷ Bocdinañ sêsôm têtj Yisu bu sêñyalê Jon ndê ñaclai ñahu dom.

⁸ Ma Yisu sôm têtj ñac, “Ma bocdinañ aö wasôm anej ñaclai ñahu asê têtj mac dom.”

Yom gôliñ pi lau sêyob ôm wain-nga (*Mat 21:33-46; Mak 12:1-12*)

⁹ Ma Yisu sôm yom gôliñ danj têtj lau dau bocdec bu, “Ñgac danj sô ôm wain-nga danj, ma kêtj têtj lau ñatö bu sêyob. Goc inj têtj gameñ danj gi ma mbo ñasawa balinj.

¹⁰ Têtj ndoc sêhoñ wain ñandö sa-nga, inj kêtj ñgac akinj danj têtj lau nañ sêyob inj ndê ôm, nañ gi, bu sêkêtj wain ñandö ñatö têtj inj. Tigenj ñac sic inj, ma sêkêtj inj kôlhö amba sawa gi.

¹¹ Goc ñadau kêtj ñgac akinj danj tiyham, magoc ñac sic inj ma sêkôm mêtê sac têtj inj, ma sêkêtj inj kôlhö amba sawa gi.

¹² Ma inj kêtj ñgac titö-nga têtj ñac gi, magoc ñac sic inj basö, ma sêmasuc inj sa awê gi.

¹³ Goc ôm wain-nga ñadau sôm, ‘Aö wakôm sake? Aö wañkinj anej balê, nañ aö atac whiñ inj ndu andö. Mboe ñac oc sêtoc inj sa.’

¹⁴ Tigenj têtj têtj lau sêyob ôm-nga sêlic ñadau ndê atu kêsêlêñ meñ, nañ sêsôm têtj dandî, ‘Ñadau ndê atuñgac dê oc wêkainj ôm dindec. Dandic inj ndu ma daköc ôm dindec su ti yac neñ.’

¹⁵ Ma sêmasuc inj yêc ôm wain-nga, ma sic inj ndu.”

Ma Yisu ndac, “Mac gauc gêm bu ôm ñadau oc kôm sake têtj ñac?”

¹⁶ Inj oc meñ ma ndic lau sêyob ôm-nga ndu, ma kêtj ndê ôm têtj lau ñatö sêyob.” Lau nañ sêñgô yom dinañ sêsôm, “Mba! Bocdinañ dom!”

¹⁷ Magoc Yisu tahê ñac ma sôm, “Gauc nem yom nanj sêto yêc bocdec bu, ‘Hoc nanj lau sêkwê andu-nga sêtec, nanj kwahic ti hoc ñamata-nga yêc andu dau.’ Mac anyalê yom dau ñahu, me mba?”

¹⁸ Lau honj nanj sêtiñ gahi pi hoc dinanj e sêpeñ, nanj oc sêniñga, ma hoc dau bu peñ pi ñamalac danj, dec oc sec inj popoc.”

¹⁹ Lau Skraib ti dabuñsiga atu-tu sênyalê bu Yisu ndê yom gôliñ dinanj hêganôñ ñac, dec ñac atac whiñ bu sêkôc inj dôñ ñagahô eñ. Magoc ñac sêtôc lau nanj sêmbo sêwhiñ inj, dec sêkôm dom.

Lau bu sêtim Yisu pi yom takis-nga

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Ma lau bata Israel-nga dinanj tatiñ Yisu ñapep, ma sêkêñ lau ñatô bu sêtip inj. Lau sêtip Yisu-nga dinanj sêñsau bu ñac tac whiñ bu sêñgô inj ndê yom. Tigeñ sêkêñ danja bu mboe sêñgô inj sôm yom so danj, dec ñac oc sêkêñ inj sip gôliñwaga Rom-nga ndê amba, bu êmatôc inj.

²¹ Ma ñac sêsôm têñ inj bu, “Kêdôhônwaga, yac anyalê bu am sôm yom ma kêdôhôn lau ñalêñ gitêñ. Am toc lau honj sa ñalêñ tigeñ, ma kêdôhôn Anötô ndê lêñ têñ lau kêkuc yom ñandô.

²² Kwahic dec yac bu andac am bu inj solop bu yac dakêñ takis têñ Sisa, me mba?”

²³ Yisu kêyalê bu ñac gauc gêm bu sêtim inj, dec sôm têñ ñac,

²⁴ “Atôc mone silba danj têñ aô.” Ma inj ndac, “Asa ndê ñagatu ti ñaê yêc mone dindec?”

²⁵ Ma ñac sêsôm, “Sisa ndê.” Goc Yisu sôm têñ ñac, “Bocdinañ atoc Sisa sa ña gêñ nanj gic inj ñawaê, ma atoc Anötô sa ña gêñ nanj gic inj ñawaê.”

²⁶ Ñalêñ dinanj ñac sêñsahê bu sêtim inj bu sôm yom so danj yêc lau honj anjô-nga, magoc sêtôm dom. Sêhêdaê tu inj ndê yom ti gauc-nga, ma ñac si yom mba bu sêsôm ô.

Lau Sadiusi bu sêtim Yisu pi yom datisa akêñ lau batê-nga

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Têñ dinanj lau †Sadiusi ñatô sêtêñ Yisu si. Ñac lau Israel-nga si tonj danj, nanj sêkêñ whiñ bu lau batê oc sêtisa tiyham dom. Ma ñac sêkêñ gêndac danj têñ Yisu bocdec bu,

²⁸ “Kêdôhônwaga, Moses to yac neñ yomso danj bocdec bu. Ñgac danj bu ndê dôwa nem awhê sa ma bu mbac ndu ma balêkoc mbasi, nanj ñgac dau oc nem dôwa ndê awhê sawa, ma kwê balêkoc asê tu dôwa-nga.

²⁹ Têñ têm danj, asidôwai 7 sêmbo. Ñgac ñamata-nga gêm awhê sa, magoc inj mbac ndu ma inj ndê balêkoc mba.

³⁰⁻³¹ Ma ñgac tilu-nga gêm awhê sawa dau, tigeñ mbac ndu ma balêkoc mba. Ñalêñ tigeñ ñgac titô-nga e têñ ñgac ti-7-nga honj sem awhê sawa dau magoc sêmbac ndu ma balêkoc mba.

³² Ma tiñambu awhê dau mbac ndu.

³³ Kwahic dec yac bu andac am bocdec bu. Lau batê bu sêtisa tôm lau ñatô sêsôm, dec awhê dau oc ti asa ndê awhê? Bu asidôwai 7 dinanj honj sem inj su têñ ndoc sêmbo tali.”

³⁴ Ma Yisu ô yom ma sôm têñ ñac, “Lau têm dindec-nga sem dau,

³⁵ tigeñ têñ têm ñambu-nga, lau nanj Anötô oc lic bu lau gitêñ ma uñ ñac sa bu sêndôc tali yêc undambê, nanj oc sênem dau dom.

³⁶ Ma oc tòm dom bu ñac sêmbac ndu tiyham, bu ñac oc sêmba sêtôm anjela. Lau nañ Anötö uñ sa sêndöc undambê, nañ oc sêti inñ ndê balêkoc.

³⁷ Ma Moses dau tõe asê bu lau batê oc sêtisa. Gauc nem yom nañ inñ to pi ndoc inñ gêlic ya golom sa a danñ. Têñ ndoc dinañ inñ sam Pômdau bu Abraham ndê Anötö, Aisak ndê Anötö, ma Jakob ndê Anötö.

³⁸ Lau batê bu sêtisa dom, dec tu sake-nga Anötö sam dau bu lau tö dinañ si Anötö? Anötö inñ lau batê si Anötö dom, inñ lau tali si Anötö, bu lau hoñ si ñahu sêmba tali-nga yêc Anötö.”

³⁹ Lau †Skraib ñatö sêngô Yisu ndê yom dau ma sêsôm, “Kêdôhôn-waga, am nem yom ñayham!”

⁴⁰ Ma tinjambu lau sêtöc dau bu sêkêñ gêndac têtñ Yisu tiyham.

Yisu kêsahê lau si gauc pi Mesaya

(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Ma Yisu sôm têtñ ñac, “Bocke ma lau sêsôm bu Mesaya inñ Dawid ndê Atu?”

⁴² Dawid dau to yom yêc Buku Wê-nga bocdec bu, ‘Anötö sôm têtñ aneñ Pômdau, “Am ndöc aõ amanñ andô-nga,

⁴³ e nditôm aõ wakêñ nem ñacyo sêsöc am gahim ñapu.”’

⁴⁴ Bocdinañ Dawid dau sam Mesaya bu Pômdau, ma bocke dec lau sêsôm bu Mesaya inñ Dawid ndê Atu?”

Yisu ndê puc pi lau Skraib si mêtê sac

(Mat 23:1-7; Mak 12:38-40)

⁴⁵ Ma yêc lau hoñ dinañ si angô-nga, Yisu sôm têtñ inñ ndê ñgacsêñjomi,

⁴⁶ “Ayob daôm ñapep bu anjuk lau Skraib si gêbôm dom. Ñac sêsöc ñakwê baliñ ma sêñsêlêñ sêmba malac lôm, bu ñac atac whiñ bu lau sêtoc ñac sa ma sêhê mwalêc ñac. Ñac atac whiñ bu sêndöc mala ñamata-nga yêc lôm wê-nga, ma lau tiwaê si mala têtñ ndoc sênerñ mwasiñ-nga.

⁴⁷ Yêc lau hoñ angô-nga, sêterñ mbec baliñ, magoc têtñ ndoc lau sêlic ñac dom, nañ sêñsau lauwhê sawa bu sêñgaho ñac si andu su. Anötö oc êmatöc ñac ma kêtñ ñagêyô sac andô têtñ ñac.”

21

Awhê tuc danñ kêtñ da danñge

(Mak 12:41-44)

¹ Yisu hóc tandô sa ma gêlic lau ti lêlôm sêkêñ si da sip apa da-nga nañ kalhac lôm dabuñ ñamakê.

² Ma inñ gêlic awhê tuc ñalôm sawa danñ kêtñ awa sauñ lu gitôm wan toea lu sip apa da-nga.

³ Ma inñ sôm, “Aõ wasôm yomandô têtñ mac, bu yêc Anötö angô-nga awhê tuc ñalôm sawa dindec kêtñ da hóc gêlêc lau hoñ si da su.

⁴ Ñahu bu lau ti lêlôm sêkêñ si da, magoc ñac si awa daêsam gacgerñ yêc ñac-nga. Tigenñ awhê dindec inñ awhê ñalôm sawa, ma inñ kêtñ inñ ndê gêtñ hoñ ti da.”

Yisu sôm yom pi lôm dabuñ Jerusalem-nga

(Mat 24:1-2; Mak 13:1-2)

⁵ Yisu ndê ñgacsêñjomi ñatö sêsôm yom pi hoc ñayham-ñayham ma gôlônñ ñayham nañ lau ñatö sêkêñ bu sêñgôlônñ lôm dabuñ. Magoc Yisu sôm,

⁶ “Ndoc oc meñ sa, nañ gêtñ ñayham hoñ nañ kwahic dec mac alic yêc gamenñ dindec, nañ oc niñga. Ñacyo oc sêserñ hoc hoñ su, ma hoc danñ oc ndöc hoc danñ ñahô tiyham dom.”

*Gêñ wapac tēm ñambu-nga-nga
(Mat 24:3-14; 10:17-22; Mak 13:3-13)*

⁷ Ma Yisu ndê ñgacsêñyomi sêndac iñ, “Kêdôhônwaga, ñawapac nanj am sôm yom pi, nanj oc hôc asê Jerusalem têtj tēm bocke? Ma gêtj sake oc kêtj puc yac bu tēm dau menj kêtjñ?”

⁸ Ma Yisu sôm, “Ayob daôm ñapep bu lau sêñsau mac dom. Lau daêsam oc sêmenj sênem aô anônj ma sêsôm, ‘Aô Mesaya dau,’ ma ‘Têm dau menj kêtjñ.’ Ankcuc ñac dom!

⁹ Ma têtj tēm mac anjô ñawaê bu lau sic siñ têtj dau, me lau sêli dau sa, nanj atôc daôm dom. Bu gêtj honj dinanj gic waê bu menj sa munj, magoc tēm ñambu-nga yêc dôñ yêc.”

¹⁰ Ma Yisu gic têtju yom ma sôm, “Kinj nom-nga oc sêkêtj kisa dau, ma lau akêtj gameñ danj oc sêndic siñ têtj lau akêtj gameñ danj.

¹¹ Tiyhò oc nem atu, ma tóbôm ti gêmbac atu-tu oc sêhoc asê gameñ ñatô. Lau oc sêlic gêtj dalô atu-tu yêc umboñ, ma gêtj atu-tu nanj oc kôm ñac sêtôc dau atu.

¹² “Gêtj ñamata-nga, lau oc sêkêtj kisa mac, ma sêkôc mac dôñ. Tu mac akêtj whiñ aô-nga, dec lau oc sêmatôc mac yêc lôm wê-nga, ma sêkêtj mac andôc gapocwalô. Ma ñac oc sêkêtj mac alhac kinj ti gôliñwaga anjô-nga bu sêmatôc mac.

¹³ Ndoc dinanj iñ mac nem tēm bu asôm yom asê pi aô.

¹⁴ Ahêgo daôm tu yom asôm-nga dom,

¹⁵ bu aô dauñ oc wanem mac sa, ma wakêtj yom ti gauc têtj mac. Ma mac nem ñacyo oc sêtôm dom bu sêô mac nem yom me sêsenj mac nem yom.

¹⁶ Dinami ti damami, ma asidôwai ma silip nanj sêkêtj whiñ dom, nanj oc sêhoc mac nem lau ñatô asê, ma sêndic ñatô ndu.

¹⁷ Tu aô-nga dec lau honj oc sêtec mac.

¹⁸ Tigenj Anôtô oc yob mac e nem kêclauñ ñandô danj ñinga dom.

¹⁹ Magoc alhac ñanja ma ahu aô siñ dom, ma Anôtô oc kôc mac sa andôc tamli ñapanj yêc undambê.”

*Ñawapac gameñ Judia-nga
(Mat 24:15-28; Mak 13:14-23)*

²⁰ “Têtj ndoc mac alic lau siñ-nga sêñgihi Jerusalem ahuc, nanj dec anjalê bu ñasawa saunj ma ñac oc sêsenj malac atu dau su.

²¹ Têtj ndoc dinanj, mac lau nanj ambo gameñ Judia-nga nanj alhò ñagahô api gameñ lôc-nga andi. Lau nanj sêmbo Jerusalem, nanj sêhu malac dau siñ, ma lau nanj sêmbo gameñ ñamakê-nga nanj sêsôc malac atu dau tiyham dom.

²² Yom honj nanj lau propet sêhoc asê gwananj pi ñagêyô nanj oc tap lau nom-nga sa, nanj oc ñandô sa têtj tēm dinanj.

²³ Oyaê. Lauwhê nanj daê ma lauwhê nanj sêkêtj su têtj balêkoc, nanj oc sêtap ñawapac atu sa têtj tēm dinanj. Ñawapac atu oc hôc asê nom, ma lau Israel-nga oc sêñsahê ñacyo si atac ñandê.

²⁴ Lau gameñ apa-nga oc sêndic lau Israel-nga ñatô ndu ña bienj baliñ, ma sêñgaho ñatô su ma sêwê ñac sêtêtj lau apa si gameñ sêndi sêtôm lau gapocwalô-nga. Anôtô kêmatiñ tēm bu lau gameñ apa-nga sêñgwiniñ lau Jerusalem-nga, ma ñac oc sêkôm e tēm dau pacndê.”

*Ñamalac ndê Atu ndê bêc mbu menj-nga
(Mat 24:29-36; Mak 13:24-31)*

²⁵ “Lau oc sêlic gêñ dalô ac-nga ti ayô-nga ma tata-nga. Ma yêc nom, gwêc oc li dau sa atu, ma kôm lau si gauc êñsôn ma ñalôm ñawapac atu.

²⁶ Gêñ ti ñaclai nanj sêlhac umbonj oc wiwic sa, ma tu dinan-nga lau oc sêtôc dau e ñac tagôlô ma sêhêgo dau tu gêñ bocke nanj oc hôc asê nom-nga.

²⁷ Têñ ndoc dinanj lau oc sêlic Ñamalac ndê Atu mbu menj ndôc dao ñahô ti ñaclai ma ñawasi atu.

²⁸ Têñ ndoc gêñ kainj dinanj bu menj sa, nanj atisa ma tamtac, bu mac nem ndoc bu atap Anôtô ndê mwasiñ nem mac si-nga ña-ñandô sa, nanj menj kêpiñ.”

²⁹ Ma Yisu sôm yom gôliñ danj bocdec, “Gauc nem a lanj ma a ñatô.

³⁰ Têñ ndoc mac alic ñalauñ wakuc bu lêc, nanj mac anyalê bu ndoc ac-nga menj kêpiñ.

³¹ Ma bocdinanj têñ ndoc mac alic gêñ nanj aô gasôm yom pi, nanj hôc asê, dec anyalê bu ndoc menj kêpiñ bu Anôtô ndê gôliñ menj sa tiawê.

³² Yomandô! Lau tèm dinan-nga oc sêmbac ndu dom e gêñ honj dinanj hôc asê.

³³ Undambê ti nom oc niñga, tigenj anej yom danj oc niñga dom.”

Danem ali

³⁴⁻³⁵ Ma Yisu sôm, “Oc tôm dom bu ñamalac danj êñlêc bêc ñambu-nga dau. Bocdinanj dec amasanj daôm ñapep ma anem ali. Ayob bu anôm gêñ êñiñ mac-nga ma anej gêñ ñawahô me apô sim daôm tu ñawapac nom-nga êñlêc dom, bu mboe gêñ dau oc hê nem gauc dôñ têñ tèm bêc ñambu-nga dau menj sa. Bu bêc dau oc hôc asê mac ñagahô, tôm bôc danj sip akô sep ej.

³⁶ Anem ali ma atej mbec bu Anôtô kêñ licwalô têñ mac bu ñawapac honj nanj oc sêhêc asê, nanj ku mac dulu dom, ma bu mac oc atôm bu alhac Ñamalac ndê Atu anjô-nga ti mayam pac.”

³⁷ Têñ ñasawa dinanj Yisu kêdôhônj lau mbo lôm dabuñ ñabatêmdô têñ acsalô, ma iñ sa gi yêc Lôc Olib têñ ôbwêc.

³⁸ Tôm bêc honj lau daêsam sêtêñ lôm dabuñ si têñ bêbêc ganduc, bu ñac atac whiñ bu sêñgô Yisu ndê yom.

22

Judas sôm tidônj bu hoc Yisu asê

(Mat 26:14-16; Mak 14:10-11)

¹ Lau Israel si +Mwasiñ Bolom Yist Mba-nga nanj lau sêsam bu Mwasiñ Pasowa-nga, nanj menj kêpiñ.

² Ma dabuñsiga atu-tu ti kêdôhônjwaga yomsu-nga sêñsalê lêñ bu sêndic Yisu ndu gelec, ñahu bu sêtôc lau.

³ Têñ ndoc dinanj Sadanj sip Judas ndê ñalôm. Iñ ñgac nanj sêsam bu Iskeriot, ma iñ ñgacsêñomi 12 si danj.

⁴ Iñ têñ dabuñsiga atu-tu ti lau siñ-nga nanj sêyob lôm dabuñ, nanj gi, ma ñac sem yomgalôm pi lêñ tu Judas hoc Yisu asê têñ ñac-nga.

⁵ Goc ñac atac ñayham, ma sêsôm tidônj bu sênemli iñ ña mone.

⁶ Judas gôlôc ma kêsâlê ndoc bocke nanj lau daêsam oc sêmbo sêwhiñ Yisu dom, dec oc tôm bu iñ hoc Yisu asê.

Yisu ndê ñgacsêñomi sêmasanj Mwasiñ Pasowa-nga

(Mat 26:17-19; Mak 14:12-16)

⁷ Mwasiñ Bolom Yist Mba-nga ñabêc nanj lau Israel sic domba Pasowa-nga ndu, nanj menj hôc asê.

8 Ma Yisu kêkin Pita lu Jon ma sôm, “Amlu andi ma amasan Mwasin Pasowa-nga bu danen.”

9 Ma sêndac in, “Am tac whin bu alu amasan Pasowa yêc nde?”

10 Ma Yisu sôm têt inlu, “Asôc Jerusalem andi, ma amlu oc atap ngac dan sa, nan hôc bu lôn dan. Ankc in atêt in ndê ndau ndê andu andi,

11 ma asôm têt andu ndau, ‘Alu mba kêdôhônwaga ndac am pi nalom naclen-nga, bu in ti ndê ngacsênomi bu sênen Mwasin Pasowa-nga yêc am nem andu.’

12 Ma in oc tôc nalom atu dan yêc andu dau nahô-nga têt amlu. Tebo ti gêt hon tu yac danen Mwasin Pasowa-nga yêc nalom dinan, goc amlu amasan gêt yêc nalom dinan.”

13 Goc inlu sêsôc Jerusalem si ma sêtap gêt hon sa gitôm Yisu sôm têt inlu, ma sêmasan mwasin Pasowa-nga.

Yisu gic hu Mwasin Dabu

(Mat 26:26-29; Mak 14:22-26)

14 Têt ôbwêc dinan, Yisu ndôc tebo whin lau aposel bu sênen Mwasin Pasowa-nga.

15 Ma in sôm têt nac, “Nasawa saun aô oc wahôc ndandê atu, magoc aô atac whin bu wanen Mwasin Pasowa-nga dindac wawhin mac mun.

16 Bu aô wasôm têt mac, aô wanen Mwasin Pasowa-nga tiyham dom e Anôtô ndê gôlin men sa tiawê, ma Pasowa dau na-ndandô men sa.”

17 Goc in kôc laclhu wain-nga dan, gêm danje ma sôm, “Akôc ma akêt lom têt daôm.

18 Aô wasôm têt mac bu aô oc wanôm wain tiyham dom e Anôtô ndê gôlin men sa tiawê.”

19 Ma in kôc bolom, gêm danje ma pô kôc, goc gic sam têt nac ma sôm, “Aô nen ndandô dau dec, nan gakêt tu mac-nga. Anen gêt dindac tu bu gauc nem aô-nga.”

20 Nac sen gêt pacndê, goc nalên tigen in kôc laclhu wain-nga dan ma sôm, “Laclhu dindac ti dôhôn pwac wakuc anen dac-nga, nan wakêc sin tu mac-nga.

21 Tigen anjô! Ngac nan bu hoc aô asê, nan gêt gêt ndôc tebo whin aô.

22 Bu gêt nan oc hôc asê Namalac ndê Atu, nan kêkuc lêt nan Anôtô kêmasan gwanan su, tigen ngac nan hoc aô asê, nan oc tap ngagêyô atu sa. Oyaê!”

23 Goc nac hon sêndac dandi pi nac si asa oc kôm gêt dau.

Asa ti ngac namata-nga

(Mat 20:25-28; 19:28; Mak 10:42-45)

24 Ma têt ndoc dinan ngac-sênomi sêsen dau bu nac si asa ti ngac namata-nga.

25 Goc Yisu sôm têt nac, “Lau sambuc si kin sêtoc dau sa têt nac si lau, ma lau nan sem gôlin lau, nan sêsam dau bu lau namata-nga.

26 Magoc mac ankc mêtê kain dinan dom. Mac nem asa in ngac tiwaê, nan êngwini dau ti ngac waêmba. Ma asa in ngac namata-nga, nan ti ngac akin nambwa.

27 Mac gauc gêm bocke? Ngac nan ndôc tebo, ma ngac nan gêm akin in, nan inlu si asa ti ngac namata-nga? Yêc namalac anjô-nga, ngac nan ndôc tebo in ngac namata-nga. Tigen aô gambo gawhin mac gitôm ngac akin.

28 “Ndoc bocke nan jawapac me kisa tap aô sa su, nan mac ahu aô sin dom.

29 Bocdinan tinjambu aô wakêt mac anem gôlin lau, gitôm Daman kêt naclai tu wanem gôlin-nga sip aô daun aman.

³⁰ Ma mac oc aneñ ti anôm gêñ awhiñ aõ yêc gameñ undambê-nga, ma mac oc andôc pôñ atu ma amatôc Israel si lau ñatoñ 12.”

*Yisu sôm bu Pita oc sêc iñ ahuc
(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31)*

³¹ Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Saimon, Saimon, Sadañ ndac bu êñsahê mac nem akêñ whiñ bu gêñ ñandô me mba, gitôm lau sêwhê wit ñapa ti ñandô kôc.

³² Tigeñ aõ gateñ mbec tu am-nga Saimon, bu am oc hu nem kên whiñ siñ dom. Ma tiñambu têtêm am nem daôm kwi, nañ puc nem asidôwai dôñ.”

³³ Dec Pita sôm, “Pômdau, tôm ñac sêkêñ hêclu dasôc gapocwalô, me sêndic hêclu ndu, aõ wahu am siñ dom.”

³⁴ Ma Yisu sôm, “Pita, aõ wasôm têtêm am, ôbwêc dec am oc sêc aõ ahuc tidim tō, ma tiñambu dalec oc tañ.”

Ngacsêñomi oc sêtap kisa sa

³⁵ Goc Yisu ndac ñac, “Têñ ndoc aõ kakiñ mac asa a bu anem mêtê lau, nañ mac akôc talhi mone-nga, ti gata, ma atapa dom. Têñ ndoc dinar mac apônda daôm, me mba?” Ma ñac sêsôm, “Mba.”

³⁶ Goc Yisu sôm, “Kwahic dec ma ndi, mac nem talhi mone-nga me gata bu yêc, nañ akôc sa. Ma mac nem bien baliñ bu mbasi, dec akêñ nem ñakwê awê-nga têtêm lau sênemli, goc akôc ña-awa ma anemli bien baliñ dañ.

³⁷ Bu sêto yom dañ yêc bocdec bu, ‘*Sêlic iñ gitôm lau sac si dañ*.’ Yom dau hêganôñ aõ, ma gic waê bu ñandô sa. Yomandô, yom nañ sêto pi aõ, nañ oc ñandô sa.”

³⁸ Ma ñgacsêñomi sêsôm, “Pômdau lic! Bien baliñ lu dec sêyêc.” Ma Yisu sôm, “Gitôm.”

*Yisu teñ mbec yêc Lôc Olib
(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)*

³⁹ Yisu ti ndê ñgacsêñomi sêhu malac Jerusalem siñ, ma sêsa sêtêtêm Lôc Olib si. Têm daêsam su sêkac sa sêmbo gameñ dinar.

⁴⁰ Iñ hóc asê ma sôm têtêm ñac, “Ateñ mbec bu lêtôm tap mac sa dom.”

⁴¹ Goc iñ hu ñac siñ ma sa ñasawa sauñ gi, pôñ haduc ma teñ mbec bocdec bu,

⁴² “Damañ, am bu tac whiñ, dec kôc laclhu ñawapac-nga dindéc su yêc aõ. Tigeñ êmkuc aneñ tac whiñ dom, kôm tôm am daôm nem atac whiñ bu kôm.”

⁴³ Ma añela undambê-nga dañ hoc dau asê têtêm iñ, ma kôm iñ licwalô sa.

⁴⁴ Yisu pô sim dau ñandô, ma teñ mbec ñanga, ma iñ ndê wahanê kêc sip nom gitôm dac.

⁴⁵ Iñ teñ mbec su, goc tisa ma mbu têtêm iñ ndê ñgacsêñomi gi, ma gêlic bu ñac sêyêc bêc sêyêc. Ñac si ñalôm ñawapac kôm ñac kwapac.

⁴⁶ Ma iñ uñ ñac sa goc ndac ñac, “Tu sake-nga mac ayêc bêc ayêc? Atisa mac ateq mbec bu lêtôm tap mac sa dom.”

*Sêkôc Yisu dôñ
(Mat 26:47-56; Mak 14:43-52; Jon 18:1-11)*

⁴⁷ Yisu sôm yom dau mbo, ma ñgacsêñomi 12 si dañ, nañ sêsam bu Judas, nañ hóc asê ma wê lau toñ atu sêwhiñ iñ. Iñ kêsêlêñ têtêm Yisu bu ñgutô iñ,

⁴⁸ magoc Yisu ndac iñ, “Judas, bocke? Am bu ñgutô ñamalac ndê Atu tu bu hoc iñ asê, a?”

49 Lau nanj sêmbu sêwhiņ Yisu, nanj sêlic gêņ nanj bu hôc asê ma sêndac, "Pômđau, yac andic ñac ña bienj, a?"

50 Ma ñac si danj puc ndê bienj sa ma pa dabuņ-siga ñamata-ņga ndê ñgac akinj ndê danjgalaun andô-ņga su.

51 Magoc Yisu sôm, "Akôm bocdinaņ dom!" Ma inj kêmasec ñgac dau ndê danjgalaun, ma kôm inj ñayham sa.

52 Goc Yisu sôm têņ dabuņsiga atu-tu ti lau bata, ma lau siņ sêyob lôm dabuņ-ņga, nanj sêmerj bu sêkôc inj dôņ, "Bocke dec mac akôc bienj ti gêņ siņ-ņga ma asa amenj bu akôc aô dôņ gitôm ñgac kanj danj?"

53 Tôm bêc hoņ aô gambo gawhiņ mac yêc lôm dabuņ ñagamenj, ma mac akôc aô dôņ dom. Tigenj kwahic dec ti mac nem ndoc, ma ñaclai ñasec-ņga gêm gôliņ mac."

Pita sêc Yisu ahuc

(Mat 26:69-75; Mak 14:66-72; Jon 18:15-18, 25-27)

54 Ñac sêkôc Yisu dôņ, ma sêwê inj sêtêņ dabuņsiga ñamata-ņga ndê andu si. Ma Pita kêkuc ñac mbo ahê.

55 Yêc dabuņsiga dau ndê andu ñatuņlôm, lau ñatô sêkôm ya golom asê, goc sêndôc sêwhiņ dau ma sêņsulu. Ma Pita gi ndôc sic whiņ ñac.

56 Awhê akinj danj gêlic Pita ndôc ya ñawê, goc tahê inj ma sôm, "Inj ñgac dindec inj kêkuc Yisu whiņ."

57 Tig enj Pita pa dau ma sôm, "Awhê! Aô kayalê inj dom!"

58 Ñasawa sauņ ma ñamalac danj gêlic inj ma sôm, "Am lau nanj sêņkuc inj, nanj si ñgac danj!" Ma Pita ô yom ma sôm, "Am ñgac, mba!"

59 Acgatu ñasawa danj meņ gi su, ma ñamalac danj tiyham sôm ti ñaņga, "Ñgac dindec inj kêkuc Yisu whiņ! Yomandô! Bu inj ñgac Galili-ņga."

60 Magoc Pita sôm, "O ñgac daôm! Aô kayalê yom nanj am sôm, nanj ñahu dom!" Inj sôm yom dinaņ mbo, ma mbac dalec taņ.

61 Ma Pômđau kac dau kwi ma tahê Pita, ma Pita gauc gêm yom nanj Pômđau sôm têņ inj bocdec bu, "Ôbwêc dindec am oc sêc aô ahuc tidim tō, ma tiņambu mbac dalec oc taņ."

62 Goc inj sa awê gi, ma taņ dau ndu.

Lau siņ-ņga sêsu Yisu susu

(Mat 26:67-68; Mak 14:65)

63-64 Lau siņ-ņga nanj sêkôc Yisu dôņ, nanj sic hu sêsu inj susu. Sêkic inj tandô ahuc ña po, goc sêtap inj ma sêndac, "Am bu propet, dec sôm asê bu asa dec tap am?"

65 Ma sêpu inj ti sêņgwiniņ inj ña yom sac daêsam.

Lau bata Israel-ņga sêmatôc Yisu

(Mat 26:63-68; Mak 14:61-65)

66 Têņ bêbêc ganduc lau bata Israel-ņga, ma dabuņsiga atu-tu ti lau Skraib sêkac sa sêpitigenj, ma sêkêņ Yisu kalhac ñac aņgô-ņga. Ñac sêsôm têņ inj,

67 "Am bu Mesaya dau, dec sôm têņ yac!" Ma Yisu sôm têņ ñac, "Aô bu wasôm, dec mac oc akêņ whiņ aô dom,

68 ma aô bu wakêņ gêndac danj têņ mac, dec mac oc aô aneņ yom dom.

69 Tigenj, têņ kwahic dec ma ndi, Ñamalac ndê Atu oc ndôc Anôtô Ñaclai Ñadau ndê amba andô-ņga."

70 Ma ñac hoņ sêsôm, "Bocdinaņ, am sôm bu am Anôtô ndê Atu, a?" Ma Yisu sôm, "Mac asôm solop bu aô dauņ dindec."

⁷¹ Goc sêsôm têtj dandi, “Yac danğô yom nanj inj dau sôm su. Dapônda yom danj tu tanğôlinj pi inj-nga dom.”

23

Pailot kêsu Yisu

(Mat 27:11-26; Mak 15:2-15; Jon 18:29-19:16)

¹ Goc lau honj dinanj sêtisa ma sêwê Yisu sêtêtj Pailot si.

² Ma njac sêngôlinj yom pi inj, ma sêsôm, “Njgac dindec gêli lau Israel-nga njalôm sa. Inj sôm bu lau sêkêj takis têtj Sisa dom, ma inj toc dau sa ma sam dau bu Mesaya, kinj nanj lau Israel-nga sêkêj bata.”

³ Goc Pailot ndac Yisu bocdec bu, “Am lau Israel-nga si kinj, a?” Ma Yisu sôm, “Tôm nanj am daôm sôm.”

⁴ Dec Pailot sôm asê têtj dabujsiga atu-tu ti lau honj, “Aô gatap njgac dindec ndê giso danj sa dom, bu tamatôc inj pi-nga.”

⁵ Tigej njac sêsôm ti njanga, “Inj kêdôhônj lau ma gêli njac si njalôm sa yêc gamej Judia-nga honj. Inj gic hu yêc gamej Galili-nga ma kôm njapanj e menj têtj gamej dindec.”

Pailot kêkinj Yisu têtj Herod Antipas

⁶ Têtj ndoc Pailot njgô yom dinanj, nanj inj ndac njac bu Yisu inj njgac Galili-nga, me mba.

⁷ Ma inj tap sa bu inj njgac Galili-nga, dec kêkinj inj têtj Herod gi. Herod inj njgac nanj gêm gôlinj gamej Galili-nga, ma inj mbo malac Jerusalem têtj têtj dinanj.

⁸ Têtj têtj Herod gêlic Yisu, nanj inj tac njayham atu, bu njasawa baliñ su inj tac whin bu lic inj. Inj njgô njawê pi Yisu su, ma kêj bata bu lic inj kôm gêtj dalô danj.

⁹ Inj kêj gêndac daêsam têtj Yisu, magoc Yisu ô yom dom.

¹⁰ Têtj dinanj dabujsiga atu-tu ti lau Skraib sêtisa ma sêngôlinj yom pi inj ti njanga.

¹¹ Goc Herod ti lau sinj-nga sêsu Yisu susu ma sêngwiniñ inj. Sêkêj inj sôc njakwê baliñ gitôm kinj sêsôc, ma sênkij inj mbu têtj Pailot gi.

¹² Muñ-nga Herod lu Pailot sêkêj kisa dau, magoc acsalô dinanj injlu sêhê silip dandi.

Pailot bu êngapwêc Yisu

¹³ Pailot mbwêc dabujsiga atu-tu ti lau bata ma lau Israel-nga njatô sêpitigej,

¹⁴ ma sôm têtj njac, “Mac akôc njgac dau atêtj aô amenj, ma asôm bu inj gêli lau njalôm sa. Aô kasahê inj yêc mac anjôm-nga, ma gatap sa bu yom nanj mac anğôlinj pi inj, nanj njahu mba.

¹⁵ Ma Herod bocdinanj, bu inj kêkinj inj mbu têtj yac menj. Bocdinanj wasôm têtj mac bu njgac dau kôm giso danj dom bu dandic inj ndu.

¹⁶⁻¹⁷ Tu dinanj-nga aô wakêj anej lau sêhi inj nj sô, ma sêhu inj sinj lhô ndi.”

¹⁸ Magoc njac sêmbwêc atu sêwhinj dau bu, “Kôc inj sa ma ndic inj ndu! Ma hu Barabas sinj têtj yac.”

¹⁹ Barabas inj njgac nanj ndôc gapocwalô têtj ndoc dinanj, bu inj kêgilil lau bu sêndic sinj, ma inj gic lau njatô ndu.

²⁰ Magoc Pailot tac whin bu êngapwêc Yisu su, dec sôm yom njanga tiyham bu nem njac si njalôm kwi.

²¹ Magoc njac sêmbwêc yom njapanj, “Ndic inj pi a gicso dau! Ndic inj pi a!”

²² Goc Pailot sôm têtj ñac tidim tö-ñga, “Tu sake-ñga? Inj kôm giso bocke? Aõ gatap yom danj sa pi inj dom, bu dandic inj ndu. Bocdinañ aõ wakêtj aneñ lau siñ-ñga sêndic inj ñamlic ñandê, ma wahu inj siñ.”

²³ Tigeñ ñac sêmbwêc hôc ahuc ñapañ, bu sêndic inj pi a gicso dau. Ma sêmbwêc yom dau e Pailot sôc ñapu.

²⁴ Inj gôlôc ma sôm têtj lau siñ-ñga bu sêkôm gitôm lau dau si yom.

²⁵ Barabas, ñgac siñsêlêc nañ ndôc gapocwalô tu inj gic lau ndu-ñga, nañ sêñgapwêc inj su tôm lau sêndac. Magoc Yisu, nañ sêtec, nañ Pailot kêkin inj têtj lau siñ-ñga bu sêndic inj ndu.

Sic Yisu pi a gicso dau

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

²⁶ Ñac sêwê Yisu sêsa si, ma yêc señ sêtap ñgac danj ñaê Saimon sa. Inj ñgac malac Sairin-ñga,* ma inj kêsêlêñ mbo señ akêtj gameñ ñamakê-ñga bu têtj Jerusalem ndi. Lau siñ-ñga sêkôc Saimon ma sêkêtj inj kêbalañ a gicso dau kêkuc Yisu.

²⁷ Lau daêsam sêñkuc Yisu si, ma lauwhê ñatô sêwhiñ ñac, sêhu danjgibo asê pi inj ma sêtañ.

²⁸ Goc Yisu kac dau kwi ma sôm têtj ñac, “Mac lauwhê Jerusalem-ñga, atañ aõ dom! Tigeñ atañ tu daôm-ñga, ma tu mac nem balêkoc-ñga.

²⁹ Bu ndoc ñawapac-ñga oc meñ sa, nañ mac oc asôm bu inj gêtj ñayham bu lauwhê ñatô ñac lauwhê gapoc ma sêkôc balêkoc me sêkêtj su têtj balêkoc dom.

³⁰ Têtj ndoc dinañ, lau oc tac whiñ bu lôc danj tip meñ ma êñgatôc ñac si.

³¹ Gêtj nañ kwahic dec sêkôm têtj aõ, nañ gitôm sêkêtj ya gêtj a batac. Bocdinañ ahêgo daôm pi gêtj ñac oc sêkôm tinjambu-ñga, oc nditôm sêkêtj ya neñ a basô.”

³² Lau siñ-ñga sêwê ñgac sac lu sêwhiñ Yisu, bu sêndic injlu ndu sêwhiñ inj.

³³ Ñac sêsa si e sêhóc asê gameñ nañ sêsam bu ñakêcyha, ma yêc dinde ñac sic Yisu pi a gicso dau. Ma sic ñgac sac lu sêpi a gicso sêwhiñ Yisu, danj kêgalêñ andô-ñga, ma danj kêgalêñ gasê-ñga.

³⁴ Têtj dinañ Yisu teñ mbec ma sôm, “Damañ, suc aneñ ñacyo si sac kwi, bu ñac sêñyalê gêtj nañ sêkôm, nañ dom.” Tinjambu lau siñ-ñga sêpuc gapoc bu sêlic ñac si asa oc kôc Yisu ndê ñakwê.

³⁵ Lau daêsam sêlhac ma tahê Yisu, ma lau bata Israel-ñga bocdinañ. Sêlhac ti sem tô inj ma sêsôm, “Inj gêm lau ñatô sa. Inj bu Mesaya nañ Anötô kêyalinj sa, nañ nem dau si mañ.”

³⁶ Ma lau siñ-ñga sêtigasac ma sêsu inj susu boc-dinañ. Sêkêtj wain ñamakic têtj inj,

³⁷ ma sêsôm, “Am bu lau Israel-ñga si kin, nañ goc nem daôm si.”

³⁸ Ñac sêto yom kalhac inj ndê a gicso dau ñahô, nañ sôm, ‘Lau Israel-ñga si Kin dindêc.’

³⁹ Ñgac sac danj nañ kêgalêñ a gicso dau kêpiñ Yisu, nañ su inj susu ma sôm, “Am Mesaya dau, a? Bocdinañ dec nem daôm si, ma nem alu si awhiñ!”

⁴⁰ Tigeñ ñgac sac tilu-ñga hec yom inj, ma ndac, “Am töc Anötô, me mba? Yac lau tö dakôc ñagêyô tigeñ.

⁴¹ Hêclu dakôc ñagêyô solop, bu hêclu dakôm sac. Magoc ñgac dindêc kôm giso danj dom.”

* 23:26: Sairin - malac danj nañ yêc Not (North) Afrika.

⁴² Goc inj sôm têj Yisu, “Yisu, têj ndoc am ndöc nem pôn kin-nga, nan gauc nem aö.”

⁴³ Ma Yisu ô yom ma sôm têj inj, “Aö wasôm yomandô têj am bu acsalô lec am oc ndöc †Paradais whin aö.”

Yisu mbac ndu

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-39; Jon 19:28-30)

⁴⁴ Têj ac kalhac lhu, nasec gêm gamej sambuc ahuc e acgatu gitôm 3 kilok telha-nga,

⁴⁵ bu ac gêm ganduc. Ma po baliñ nan kêgalêj lôm dabunj ñalôm, nan dau kic gi lu.

⁴⁶ Têj ndoc dinanj Yisu mbwêc awha atu ma sôm, “Daman, aö gakêj anej gatur sip am amam!” Inj sôm yom dinanj su, goc mbac ndu.

⁴⁷ Ngac bata sin-nga gêlic gêj honj dinanj, ma kêpiñ Anötö ma sôm, “Yomandô! Ngac dindec inj ngac gitêj!”

⁴⁸ Ma lau daesam nan sêkac sa su bu sêlic lau sin-nga sic Yisu pi a gicso dau, nan sêlic gêj honj dinanj e kôm ñac si ñalôm ñawapac, dec sêndahinj ñasu ma sêlhô si.

⁴⁹ Ma lau honj nan sêjyalê Yisu, ma lauwhê nan sêjkuc inj akêj gamej Galili-nga, nan sêlhac ahê ma sêlic gêj dinanj.

Josep kêj Yisu ndê ñamlanj yêc hoc ñasuj

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Ngac danj mbo, nan ndê ñaê Josep. Inj ndê malac Arimatiya yêc gamej Judia-nga, ma inj ngac ñayham ma gitêj nan kêj honj dinanj Anötö ndê gôlinj bu menj sa tiawê. Inj lau †Sanedrin-nga si danj, tiger inj ñalôm whin yom nan ñac sêkic pi Yisu bu sêndic inj ndu, ti gêj nan sêkôm têj inj, nan dom.

⁵² Têj telha dinanj inj têj Pailot gi, ma ndac Yisu ndê ñamlanj.

⁵³ Goc inj kôc inj su yêc a gicso dau, kêpanj inj ña po ñayham danj, ma kêj inj yêc sêhông danj. Lau sêlêj sêhông dinanj gwananj su yêc hoc danj ñalôm, ma sêkêj ngac batê danj yêc sêhông dau munj su dom.

⁵⁴⁻⁵⁵ Lauwhê nan munj-nga sêjnsêlêj sêwhinj Yisu têj ndoc inj menj akêj gamej Galili-nga, nan sêjkuc Josep si, ma sêlic sêhông dinanj ti gamej nan Josep kêj Yisu ndê ñamlanj yêc nanj. Tiger bêc dinanj inj lau Israel si bêc sêmasanj dau tu sêlic om-nga, ma ndoc Sabat-nga menj kêpiñ.

⁵⁶ Bocdinañ lauwhê dinanj sêmbu sêtêj si andu si, ma sêmasanj bu ñamalu ti gêj ñatô bu sênem oso Yisu. Ma têj bêc Sabat-nga, ñac sêjwhanj dau tôm yomsu Sabat-nga sôm.

24

Yisu tisa

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-13)

¹ Sabat menj gi su, ma têj wake ñabêc ñamata-nga, goc lauwhê dinanj sêti têj bêbêc ganduc. Sêkôc gêj ñamalu nanj sêmasanj su, ma sêsa sêtêj sêhông dau si.

² Ma sêlic bu hoc atu nanj Josep kêpi gi tinj sê awha, nan ndöc ñamala dom.

³ Dec sêsôc si, magoc sêtap Pômdau Yisu ndê ñamlanj sa dom.

⁴ Sêlhac ma sêhêdaê, ma ñgac lu ti ñakwê ñawasi atu, sêhoc dau asê ma sêlhac sêwhinj ñac.

⁵ Dec lauwhê sêtôc dau, ma sêwec anjô andô têj nom. Ma ñgac lu sêsôm têj ñac, “Tu sake-nga mac anjalê inj nanj mbo tali, yêc lau batê si mala?”

6 Inj mbo lec dom, inj tisa su. Gauc nem yom nanj inj sôm têj mac muj su, têj tèm inj mbo gamen Galili-nga.

7 Inj sôm bu lau oc sêhoc Njamalac ndê Atu asê ma sêkên inj sip lau sac si amba, ma njac oc sêndic inj pi a gicso dau, ma têj bêc titô-nga inj oc tisa tiyham.”

8 Goc lauwhê dinan gauc gêm yom nanj Yisu sôm muj su.

9 Ma njac sêhu sêhô dau sinj ma sêmbu sêtêj Jerusalem si, ma sic minj yom honj dinan têj ngacsêjom 11, ma têj lau honj nanj muj-nga sêjkuc Yisu.

10 Lauwhê dau si njac bocdec. Maria Magadala, Joana, ma Jems dinda Maria, ma lauwhê njatô sêwhinj. Njac sic minj têj lau aposel,

11 magoc aposel sêngô yom dau gitôm yom njambwa, ma sêkên whinj dom.

12 Goc Pita tisa ma kêtî têj sêhô gi. Inj wec bu tôc gwaninj sêhô njâlôm, dec inj gêlic po njambwa nanj yêc. Goc inj kôlhô gi ma gauc gêm yom daêsam pi gêj honj dinan.

Yisu hoc dau asê têj ngacsêjom lu

13 Têj bêc tigenj dinan ngac-sêjom lu sênsêlêj sêmbo senj bu sêtêj malac Emeyas sêndi. Senj akênj Jerusalem têj Emeyas, nanj njasawa gitôm kilometa 11.

14 Injlu sem yomgalôm têj dandi, pi gêj honj nanj hôc asê têj tèm dinan.

15 Sênsêlêj ti sem yomgalôm sêmbo, ma Yisu dau menj kêsêlêj whinj injlu.

16 Tigenj Anötô kôm injlu tandô njalêj kainj danj sa, dec sênyalê inj dom.

17 Ma inj sôm têj injlu, “Yom bocke dec amlu asôm têj daôm ma anjêlêj ambo senj?” Goc injlu sêkwê dôj sêlhac, ma sêwec.

18 Ma injlu si danj nanj sêsam bu Kliopas ô yom ma sôm, “Njaclej honj nanj sêmbo Jerusalem têj tèm dindec, nanj sênyalê gêj nanj hôc asê. Bocke dec am kêyalê dom?”

19 Ma Yisu ndac, “Gêj sake?” Ma sêsôm têj inj, “Gêj nanj hôc asê Yisu Nasaret-nga. Ngac dau inj propet danj, ma inj kôm gêj ma sôm yom ti njac lai atu yêc Anötô ma njamalac honj anjô-nga.

20-21 Ma yac akênj batanj su, bu mboe inj Mesaya nanj Anötô oc êjkinj bu ênjaho lau Israel-nga su yêc lau Rom-nga amba. Tigenj yac mba dabun-siga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêkên inj têj lau Rom-nga bu sêmatôc inj, ma njac sêkic yom bu inj mbac ndu, ma sic inj pi a gicso dau. Gêj honj dinan hôc asê inj, ma kwahic dec bêc tô ginja su.

22 Ma bêbêc lec yac mba lauwhê njatô sêsôm yom nanj kôm yac honj asô. Têj bêbêc ganduc, njac sêtêj sêhô si,

23 magoc sêtap inj ndê njamlanj sa dom. Sêmbu sêmenj, ma sêsôm bu anjela sêhoc dau asê têj njac, ma sêsôm têj njac bu Yisu mbo tali.

24 Lau njatô nanj sêmbo sêwhinj yac, nanj sêsa sêtêj sêhô si, ma sêtap gêj honj sa tôm lauwhê dau sêsôm, magoc sêlic Yisu dom.”

25 Goc Yisu sôm têj injlu, “O mac lau! Mac nem gauc sa dom. Lau propet sêhoc yom asê pi gêj honj dinan gwananj su, magoc mac akênj whinj gwalec!

26 Sêhoc yom asê ma sêsôm bu Mesaya gic waê bu hôc njawapac honj dinan, ma tinjambu tap inj ndê njawasi sa.”

27 Ma Yisu whê injlu si gauc sa pi yom honj nanj Moses ti lau propet sêto hêganôj inj, e inj whê Anötô ndê yom honj nanj sêto gwananj pi inj, nanj sa têj injlu.

28 Njac sêsunj sa malac Emeyas, ma Yisu kôm bu hu injlu sinj, ma êjnsêlêj gagcej ndi.

29 Magoc sêter in ti njanja, ma sêsôm, “Mbo whin alu, bu ac pacndê ma saun oc ôbwêc sa.”

30 Dec Yisu sôc malac dau gi, bu mbo whin inlu. Ma têt ndoc sêndöc sic bu sêner gêt, nan Yisu kôc bolom sa, gêm danje ma pô kôc, goc kêt têt inlu.

31 Ma inlu si tandô njawa sa, dec sênyalê in. Ma njagahô en Yisu anjô mba.

32 Ma inlu sêsôm têt dandi, “Yomandô. Têt ndoc in sôm yom têt hêclu yêc sen, ma whê Anötö ndê yom nan sêto yêc, nan sa, dec kôm hêclu ner njalôm kac hêclu njandô.”

33 Goc inlu sêtisa njagahô, ma sêlhô sêmbu sêtêt Jerusalem si. Ma sêtap njacsênyomi 11 sa, ti lau njatô nan sêmbo sêwhin njac.

34 Ma njacsênyomi sêsôm têt inlu, “Pômdau tisa yomandô, ma in hoc dau asê têt Saimon!”

35 Goc inlu sic min yom pi gêt nan hôc asê yêc sen, ma bu inlu sênyalê Yisu têt ndoc in pô bolom kôc.

Yisu hoc dau asê têt sênyomi honj

36 Sêsôm yom dinan sêmbo, ma Yisu hoc dau asê ma kalhac njac anjô-nja, ma sôm têt njac, “Yom malô whin mac.”

37 Njac sêsô ti sêtöc dandi njandô, bu njac gauc gêm bu sêlic njalau danj.

38 Ma in sôm têt njac, “Tu sake-nja mac nem njalôm njawapac, ma gauc gêm yom daêsam?”

39 Alic amanj ti gahinapa, bu aô danj dindec. Amasec aô, ma alic. Njalau si njamsôm ti njakwa mbasi, magoc alic aô nerj.”

40 In sôm yom dinan, goc tôc amba ti gahiapa têt njac.

41 Njac atac njayham babalec, magoc njac gauc gêm yom daêsam, ma atac lu-lu bu gêt nan hôc asê, nan gêt njandô, me mba. Goc in ndac njac, “Mac nem gêt daner-nja ndöc?”

42 Ma sêkêt i tô danj nan sêpec su, nan têt inj.

43 Ma in kôc su, ma gêt yêc njac si anjô-nja.

44 Goc in sôm têt njac, “Gauc nem bu aô gasôm yom têt mac munj su, pi gêt nan kwahic dec njandô sa. Têt ndoc aô gambo gawhinj mac, nan gawhê sa bu gêt honj nan sêto pi aô yêc Moses ma lau propet si bapia tilhun, ma yêc Buku Wê-nja, nan gic waê bu njandô sa.”

45 Ma in whê njac si gauc sa pi Anötö ndê yom honj nan sêto yêc.

46 In sôm têt njac, “Sêto yom pi Mesaya bu in oc hôc njandê atu ma mbac ndu, ma têt bêc titô-nja in oc tisa ma mbo tali tiyham.

47 Ma sêto bu lau oc sênem mêtê tu in ndê njê-nja, ma sêsôm têt lau bu sêkac si njalôm kwi, dec Anötö oc suc njac si sac kwi. Njac oc sêndic hu sênem mêtê dau yêc malac Jerusalem, ma tinambu mêtê dau oc sa têt lau gamej apa-nja honj.

48 Gêt honj dindec mac alic gatô su, dec oc ahoc yom njandô asê pi gêt dau awhinj.

49 Ma alic! Aô oc wakêt gêt nan anej Damanj gic bata su, nan têt mac. Bocdinan ambo malac dindec e Anötö kêt in ndê njac lai nem mac ahuc.”

Yisu pi undambê gi

50 Tinambu Yisu wê njac sêsa sêtêt gamej nan yêc kêpinj malac Betani si. Yêc dinan in hôc amba sa, ma gêm mbec njac.

51 Ma têt têt in gêm mbec njac mbo, nan in hu njac sinj, ma Anötö kôc in sa pi undambê gi.

⁵² Dec ñac sêpôñ haduc ma sêmpin in. Ma sêlhö sêmbu sêtêñ Jerusalem si ti atac ñayham atu.

⁵³ Ma tòm bêc hon, sêkac sa sêmbo lôm daburñ ñabatêmdö, ma sêhoc Anötö ndê waê asê.

Jon ndê ɲawaê ɲayham Yom whê ɲawaê ɲayham dindéc sa-ɲga

Jon inɲ Yisu ndê ɲgacsêɲomi 12 si danɲ, nanɲ kêsêlêɲ whinɲ Yisu ma mbo whinɲ inɲ tòm inɲ ndê bêc mbo nom-ɲga honɲ, ma bocdinaɲ dec ɲgô yom honɲ nanɲ inɲ kêdôhônɲ ma gêlic gwelêɲ nanɲ inɲ kôm. Yêc 13:24, 19:26, 20:2 ma 21:7, Jon to yom pi ɲgacsêɲom danɲ, nanɲ Yisu atac whinɲ ɲandô. Lau daêsam sêɲyalê bu yom dau hêganônɲ Jon dau, magoc inɲ tec bu tôte dau tiawê.

Lau ɲatô sêsam Jon ndê bapia bu 'Buku Gêɲ Dalô-ɲga,' bu inɲ to yom pi gêɲ dalô atu-tu nanɲ Yisu kôm. Inɲ to yom pi gêɲ dalô honɲ nanɲ Yisu kôm, nanɲ dom. Inɲ to yom pi gêɲ nanɲ bu whê Yisu sa bu Mesaya nanɲ Anötô gic bata bu êɲkinɲ têɲ inɲ ndê lau Israel-ɲga. Jon dau whê ndê bapia ɲahu sa bocdec bu:

Yom pi gêɲ dalô dindéc, nanɲ yêc tu bu mac asam ma akêɲ whinɲ bu Yisu inɲ Mesaya, Anötô ndê Atu. Ma tu mac akêɲ whinɲ inɲ ndê ɲaê-ɲga, dec mac oc atap seɲ ambo tamli-ɲga sa. (20:31)

Jon sam Yisu bu Anötô ndê Yom Dau nanɲ mbo titêm-titêm, nanɲ meɲ ti ɲamalac. Inɲ mbo whinɲ Damba Anötô têɲ ɲamata-ɲga, ma inɲ Anötô dau (1:1). Bocdinaɲ lau nanɲ sêɲyalê Yisu tidônɲ, nanɲ gitôm sêɲyalê ti sêlic inɲ Damba dau whinɲ (1:18; 8:19; 14:7). Jon tac whinɲ bu lau nanɲ sêsam inɲ ndê bapia sêtap seɲ dandôc tanɲli-ɲga sa. Ma seɲ dau datap sa yêc Yisu tawasê, tòm yom nanɲ Yisu sôm pi dau, ma Jon to yêc (14:6) bocdec bu:
Aô tanɲwasêɲ gati seɲ bu ɲamalac sêtêɲ Damaɲ sêndi, ma seɲ danɲ yêc dom.

Yisu Kilisi ɲahu

¹ Têɲ têm ɲamata-ɲga nom sambuc dindéc mbasi, nanɲ Yisu nanɲ dasam bu Yom Dau, inɲ mbo. Inɲ mbo whinɲ Anötô, ma inɲ Anötô dau.

² Inɲ mbo whinɲ Anötô têɲ têm ɲamata-ɲga.

³ Gêɲ honɲ nanɲ yêc, nanɲ inɲ dau kêɲ, ma gêɲ danɲ hôc asê ɲa lêɲ danɲ dom.

⁴ Yac neɲ dambo tanɲli ɲahu inɲ dau, ma inɲ dau ti ɲamalac nom-ɲga si ɲawê.

⁵ ɲawê dau pô gameɲ ɲasec, ma ɲasec gitôm dom bu kôm ɲawê dau ahuc.

⁶ Anötô kêkinɲ ɲgac aheɲ-ɲga danɲ meɲ, nanɲ ndê ɲaê Jon.

⁷ Inɲ meɲ bu hoc yom ɲandô asê pi ɲawê dau, tu bu lau honɲ nanɲ sêɲgô inɲ ndê yom, nanɲ sêkêɲ whinɲ ɲawê dau.

⁸⁻⁹ Jon inɲ ɲawê dau dom, tigeɲ inɲ meɲ bu hoc yom asê pi ɲawê ɲandô dau, nanɲ oc meɲ êɲkuc inɲ bu pô ɲamalac honɲ.

¹⁰ Nom sambuc dindéc Anötô kêɲ ɲa inɲ, tigeɲ têɲ ndoc inɲ hôc asê, nanɲ lau nom-ɲga sêɲyalê inɲ dom.

¹¹ Inɲ ti nom sambuc dindéc ɲadau, magoc têɲ ndoc inɲ meɲ, nanɲ inɲ ndê lau Israel-ɲga sêkôc inɲ sa dom.

¹² Magoc lau honɲ nanɲ sêkôc inɲ sa, ma sêkêɲ whinɲ inɲ, nanɲ Anötô gêlic ɲayham ma kôc ɲac sa sêti inɲ ndê balêkoc.

¹³ Sêti inɲ ndê balêkoc ɲa lêɲ tòm lau nom-ɲga si lêɲ sêkwê balêkoc asê-ɲga dom, me tu ɲamalac dau si gauc gêm me atac whinɲ-ɲga dom. Mba! Anötô dau kôm ɲac sêtiwakuc dec sêti inɲ ndê balêkoc.

¹⁴ Inɲ nanɲ dasam bu Yom Dau sip nom meɲ ti ɲamalac, ma mbo whinɲ yac. Inɲ meɲ akêɲ Damba Anötô, ma Damba ndê mwasiɲ ti yom ɲandô gêm inɲ ahuc.

Inj Anötö ndê Atu tigen, dec wêkainj ñaclai ti ñawasi atu, ma yac alic inj ndê ñaclai ti ñawasi dau, nanj su.

15 Jon hoc yom asê pi inj gwanaj su bocdec bu, “Ngac danj oc êñkuc aö, nanj hôc gêlêc aö su, ñahu bu inj mbo wandêc su mbo.” Ma têtj ndoc inj hôc asê, nanj Jon sôm bu, “Inj ngac dau dinanj dec gahoc yom asê pi inj gwanaj su.”

16-17 Muñ-nga Anötö kêmwasinj lau Israel-nga ña yomsu nanj inj kêtj têtj Moses. Magoc kwahic dec Yisu Kilisi menj, ma Anötö ndê mwasiñ gêm inj ahuc sambuc, dec yac honj datap mwasiñ ti yom ñandô sa hôc gêlêc su, yêc Yisu.

18 Ñamalac danj gêlic Anötö su dom. Magoc inj ndê Atu tigenj Yisu †Kilisi, nanj mbo kêpiñ Anötö dau, inj dau inj Anötö, nanj sip nom menj ti ñamalac, ma whê Damba Anötö sa têtj yac, dec tanjalê inj.

Lau sêndac bata Jon, Ngac Kêku Lau-nga

19-20 Têtj ndoc Jon kêku lau mbo, nanj lau bata Israel-nga sêtjkinj †dabuñsiga ñatô ti lau †Liwai ñatô akêtj Jerusalem sêtjtinj inj si, ma sêndac inj bu, “Am asa?” Jon sêc yom danj ahuc dom, inj sôm yom yêc awê bu, “Aö †Mesaya dom.”

21 Dec ñac sêndac inj, “Bocdinanj dec am asa? Am Elaija, a?” Ma inj sôm, “Mba!” Goc sêndac, “Am propet gitôm Moses nanj Anötö gic bata bu êñkinj menj, a?” Ma inj sôm, “Mba!”

22 Bocdinanj sêsôm têtj inj, “Dec sôm daôm asê têtj yac bu am asa. Yac bu akêtj ñawaê têtj lau nanj sêtjkinj yac amenj nanj.”

23 Jon ô ñac si gêndac ña propet Aisaya ndê yom danj, ma sôm, “Ñamalac nanj ta yom yêc gameñ sawa bu, ‘Amasanj Pômdau ndê senj tisolop,’ nanj aö dauñ dec.”

24 Lau Palêsai ñatô sêmbo sêwhinj lau nanj lau bata sêtjkinj sêtjtinj Jon si.

25 Sêtjgô Jon ndê yom dau, dec sêndac inj bocdec bu, “Am daôm sôm bu am Mesaya dom, ma bu am Elaija dom, ma propet atu dau dom. Ma bocke dec am kêku lau mbo?”

26-27 Ma Jon sôm, “Aö dec kaku lau ña bu, magoc ngac danj oc êñkuc aö, nanj hôc gêlêc aö su. Aö dec ngac ñambwa, gitôm dom bu wati inj ndê ngac akinj bu wanjgapwêc inj ndê atapa ñawalô. Ngac dau kwahic dec mbo mac ñalhu, magoc mac anyalê inj dom.”

28 Jon kêku lau mbo malac danj ñaê Betani, nanj yêc Bu Jordan ñadanja mbu têtj ac pi-nga. Ma gêtj honj dinanj hôc asê yêc gameñ dinanj.

Yisu inj Anötö ndê Domba

29 Bêc danj tiyham ma Jon gêlic Yisu kêsêlêtj têtj inj menj, ma sôm, “Alic ngac dê! Inj †Anötö ndê Domba, nanj Anötö kêtj bu kôc ñamalac si sac su.

30 Inj ngac dau nanj aö gasôm yom pi inj muñ su, bu ngac danj oc êñkuc aö menj, nanj hôc gêlêc aö su, bu inj mbo wandêc su mbo.

31 Muñ-nga aö dauñ neñ gauc sa pi inj dom, tigenj kwahic dec aö gameñ kaku lau ña bu, tu bu watôc inj asê têtj lau Israel-nga.”

32-33 Jon sôm yom dinanj su, goc gic têtj yom ma whê yom sa bocdec bu, “Yomandô. Muñ-nga aö dauñ neñ gauc sa pi inj dom, tigenj Anötö nanj kêkinj aö bu wanju lau ña bu, nanj sôm têtj aö bu, ‘Am oc lic Ñalau Dabuñ sip têtj ngac danj menj. Ma ngac dau dinanj oc êñku lau ña Ñalau Dabuñ.’ Tiñambu aö galic Ñalau Dabuñ gêm balusi anjô ma sip akêtj undambê têtj ngac dindêc menj ma mbo whinj inj.

34 Aö tanôñ galic gêtj dinanj hôc asê ngac dau su, ma tu dinanj-nga kwahic dec gahoc yom asê pi inj, ma gasôm asê têtj mac bu inj Anötö ndê Atu.”

Yisu ndê ngacsêñjomi ñamata-nga

³⁵ Ngalanŝê Jon mbo bu dau ñadali ma in̄ ndê †ngacsêñom lu sêmbô sêwhin in̄.

³⁶ Yisu kêsêlêñ men̄, ma Jon tahê in̄ ma sôm, “Kec, Anötö ndê Domba dê.”

³⁷ Têñ ndoc ñgacsêñom lu sêñgô Jon ndê yom dinan̄, nan̄ sêhu in̄ sin̄ ma sêñkuc Yisu.

³⁸ Yisu kac dau kwi ma gêlic bu in̄lu sêñkuc in̄, dec ndac, “Bocke dec amlu an̄kuc aô?” Goc in̄lu sêsôm, “Rabai, am yêc nde?” (Ñaê †Rabai danem kwi bu ‘Kêdôhôn-waga.’)

³⁹ Ma in̄ sôm, “Amen̄ ma alic.” Goc in̄lu sêñsêlêñ sêwhin in̄ si, ma sêlic gamen̄ nan̄ in̄ yêc. Sêhóc asê têñ telha, acgatu gitôm 4 kilok, ma bocdinan̄ dec sêmbô sêwhin in̄.

⁴⁰ N̄gac lu nan̄ sêñgô Jon ndê yom ma sêñkuc Yisu, nan̄ si dan̄ in̄ Andru, Saimon Pita ndê asi.

⁴¹ N̄gahô in̄ gi tap dôwa Saimon sa, ma sôm têñ in̄, “Yac atap †Mesaya sa su.” (Yom Mesaya dau danem kwi bu Kilisi.)

⁴² Goc in̄ wê Saimon s a têñ Yisu gi. Yisu tahê in̄ ma sôm, “Am Saimon, Jon ndê atu. Kwahic dec aô wasam am bu Kepas.” (Ñaê dau* sem kwi sip Yom Grik bu Pita.)

Yisu kêgalêm Pilip lu Natanael sa

⁴³⁻⁴⁴ Têñ ñgalanŝê Yisu tisa ma gi tap ñgac dan̄ ñaê Pilip sa. Pilip in̄ ñgac akêñ malac Betsaida yêc gamen̄ Galili-ñga. Malac dau Pita lu Andru si malachu whin̄. Yisu gauc gêm bu têñ Galili ndi, dec sôm têñ Pilip, “Mwen̄ êmkuc aô.”

⁴⁵ Goc Pilip gi tap ñgac dan̄ ñaê Natanael sa, ma sôm têñ in̄ bu, “Mesaya nan̄ Moses ti lau propet sêto yom pi in̄ mun̄ su, nan̄ yac atap in̄ sa su. In̄ Josep ndê atu Yisu akêñ malac Nasaret.”

⁴⁶ Natanael ñgô su goc ndac, “Nasaret? Gêñ ñayham bocke oc men̄ akêñ malac ñambwa dinan̄?” Dec Pilip sôm, “Mwen̄ ma lic.”

⁴⁷ Yisu gêlic Natanael têñ in̄ men̄, ma sôm yom pi in̄ bocdec bu, “Yomandô! In̄ ñgac Israel-ñga nan̄ yom tasan̄ dan̄ yêc in̄ ndê ñalôm dom.”

⁴⁸ Dec Natanael ndac in̄, “Am kêyalê aô ñalêñ bocke?” Ma Yisu sôm têñ in̄, “Pilip mbwêc am dom en̄, ma aô galic am ndôc a atu dan̄ ñahu.”

⁴⁹ Natanael ô yom ma sôm, “Kêdôhônwaga, am Anötö ndê Atu. Am yac lau Israel-ñga mba Kin̄.”

⁵⁰ Ma Yisu ô yom ma sôm têñ in̄, “Aô gasôm bu galic am yêc a dan̄ ñahu ma tu dinan̄-ñga dec am kêñ whin̄. Am oc lic gêñ atu-tu hóc gêlêc in̄ dinan̄ su.”

⁵¹ Ma in̄ gic têtû yom ma sôm, “Yom ñandô aô wasôm têñ mac. Tin̄ambu mac oc alic undambê kac sa, ma †Ñamalac ndê Atu oc ti sen̄ bu Anötö ndê an̄ela sêsip sêpi-ñga.”

2

Yisu gêm bu kwi ti wain

¹ Bêc lu gi su ma lau yêc malac Kana nan̄ yêc gamen̄ Galili-ñga sêndê mwasin̄ tu ñgac dan̄ bu nem awhê-ñga. Yisu dinda mbo whin̄ ñac, ma

² sêkêñ ahen̄ Yisu ti ndê ñgacsêñomi bu sênen̄ mwasin̄ dau sêwhin̄.

³ Ma lau sen̄ ti sênom̄ gêñ sêmbô e wain pacndê. Dec Yisu dinda sôm têñ in̄ bu, “Ñac si wain pacndê su.”

* **1:42:** N̄aê ‘Kepas’ nan̄ Yisu kên têñ Pita, in̄ Yom †Hibru dan̄, nan̄ danem kwi bu ‘hoc.’ Alic Yisu ndê yom yêc Mat 16:18.

4 Goc Yisu sôm têtj inj, “O awhê! Tu sake-nga am sôm têtj aô? Anetj ndoc meŋ sa su dom.”

5 Tigeŋ Yisu dinda sôm têtj lau akiŋ bu, “Gêŋ bocke naŋ inj bu sôm têtj mac, naŋ akôm.”

6 Yêc mwasiŋ dau ŋamala, lôŋ bu-nga 6 sêlhac. Lôŋ dinaŋ atu andô, tigeŋ-tigeŋ gitôm 100 lita, ma sic waê lau Israel-nga si mêtê sêŋgwasinj dau ŋawasi sa yêc Anôtô anŋô-nga.

7 Ma Yisu sôm têtj lau akiŋ, “Akêŋ bu sip lôŋ hoŋ dinaŋ e meŋhu.”

8 Sêtac bu sip e meŋhu su, goc inj sôm têtj ŋac, “Anŋati sa ma akêŋ têtj mwasiŋ ŋadau êŋsahê.” Ma sêkôm gitôm inj sôm.

9 Mwasinj ŋadau kêsahê bu naŋ Yisu gêm kwi ti wain, ma kêyalê dom bu meŋ akêŋ nde. Tigeŋ lau akiŋ naŋ sêtac bu sip lôŋ, naŋ dec sêŋyalê. Mwasinj ŋadau kêsahê su, goc mbwêc ŋgac gêm awhê-nga meŋ, ma sôm têtj inj,

10 “Lau hoŋ sêkêŋ wain ŋayham têtj lau sênôm muŋ e tac ŋayham sa, goc sêkêŋ wain ŋambwa kêkuc. Tu sake-nga am kêgamiŋ wain ŋayham kalhac e tiŋambu?”

11 Yisu kôm gêŋ dalô ŋamata-nga dinaŋ yêc malac Kana, naŋ yêc gameŋ Galili-nga. Gêŋ dau tôc inj ndê ŋawasi ti ŋaclai asê, ma inj ndê ŋgacsêŋomi sêkêŋ whinj inj.

12 Ma tiŋambu Yisu lu dinda ma asii ti ŋgacsêŋomi sêsip malac Kapenaom si, ma sêmbo bêc ŋatô.

*Yisu soc lau su yêc lôm dabuŋ
(Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)*

13 Têtj têtj dinaŋ lau Israel-nga si om atu †Mwasinj Pasowa-nga meŋ kêpiŋ. Tu dinaŋ-nga Yisu pi Jerusalem gi.

14 Inj hôc asê su, ma yêc lôm dabuŋ ŋabatêmdô, inj gêlic lau sêhoŋ makao ti domba ma balusi bu lau sênemlhi, ma lau ŋatô sêndôc tebo bu sêô lau apa si mone ŋa lau Israel-nga si mone.

15 Dec inj gêm bocbiŋ wac ti po ma kêbulu ŋac sêsa awê si, ma kêbulu makao ti domba sêwhinj. Ma inj tac lau sêô mone-nga si tebo sa, ma kêbalip ŋac si mone babalip.

16 Goc inj hec yom lau balusi-nga ma sôm têtj ŋac, “Akôc nem balusi dinaŋ asa awê andi! Damaŋ ndê andu yêc bu lau sênemlhi gêŋ sêmbo-nga dom. Mac akôm sac sambuc!”

17 Têtj dinaŋ inj ndê ŋgacsêŋomi gauc gêm Anôtô ndê yom dan naŋ sêto yêc bocdec bu:

Aô neŋ atac whinj tu am nem andu-nga, mbô aô neŋ ŋalôm sa ŋapaŋ. [BW 69:9]

18 Ma lau bata Israel-nga sêndac Yisu ma sêsôm, “Asa kêŋ ŋaclai têtj am bu kôm gêŋ dinaŋ? Kôm gêŋ dalô dan bu tôc am nem ŋaclai ŋahu asê têtj yac.”

19 Yisu ô ŋac si awha ma sôm, “Aseŋ lôm dabuŋ dindéc su, ma aô oc wakwê sa tiyham nditôm bêc tô.”

20 Goc sêsôm, “Muŋ-nga lau sêkôm gwelenj sêkwê lôm dabuŋ dindéc-nga gitôm yala 46. Ma bocke dec am gauc gêm bu am gitôm bu kwê sa tôm bêc tô?”

21 Sêsôm yom dinaŋ bu ŋac sêŋyalê dom bu lôm dabuŋ naŋ inj sôm yom pi, naŋ inj dau.

22 T injambu, têtj ndoc Yisu tisa akêŋ lau batê-nga, naŋ inj ndê sêŋomi gauc gêm inj ndê yom dinaŋ. Ma têtj dinaŋ sêkêŋ whinj yom naŋ inj sôm, ma sêkêŋ whinj Anôtô ndê yom naŋ sêto yêc muŋ su, pi inj ndê mbac ndu ma tisa-nga.

²³ Yisu mbo Jerusalem têj Om Pasowa-nga, ma lau daêsam sêlic gêj dalô hoj nan in kôm, dec sêkêj whin in.

²⁴⁻²⁵ Tigen Yisu kêyalê ñamalac si gauc ti yom hoj nan yêc ñac si ñalôm. In pônâ ñamalac si yom pi dau dom. Ma tu dinañ-nga in whê dau sa sambuc têj ñamalac danj dom.

3

Yisu lu Nikodemas

¹ Lau Israel si ñgac bata danj mbo Jerusalem, nan ndê ñaê Nikodemas. In mbo lau †Palêsai si tonj, ma in lau bata †Sanedrin-nga si danj whin.

² Têj ôbwêc danj, Nikodemas têj Yisu gi, ma sôm têj in, “O Kêdôhônwaga. Yac alic gêj dalô hoj nan am kôm, dec anjalê bu am kêdôhônwaga danj nan Anötö kêkin mej. Nahu bu Anötö bu mbo whin ñamalac danj dom, dec oc tôm dom bu ñamalac dau kôm gêj dalô gitôm nan am kôm.”

³ Ma Yisu ô in ndê yom ma sôm, “Yom ñandô aô wasôm têj am. Ñamalac danj bu tiwakuc tiyham dom, dec oc tôm dom bu in mbo †Anötö ndê gôlinj ñapu.”

⁴ Goc Nikodemas sôm têj in, “Ñamalac andô danj oc tiwakuc ñalêj bocke? Oc tôm bu sip dinda atac ñalôm ma dinda kôc in tiyham, me?”

⁵ Ma Yisu sôm, “Aô wasôm yom ñandô têj am. Ñamalac danj bu tiwakuc ña bu ma ña Nalau Dabuñ dom, dec oc nditôm dom bu mbo Anötö ndê gôlinj ñapu.”

⁶ Ñamalac sêkwê ñamalac asê, magoc Nalau tigenj g itôm bu kôm ñamalac danj tiwakuc ma kêj ñalôm wakuc têj in.

⁷ Aô gasôm têj am bu mac atiwakuc tiyham ña ñaclai undambê-nga manj. Am sö tu yom dinañ-nga dom.

⁸ Mbu kêsêlêj kêkuc Anötö ndê atac whin. Am gitôm bu ñgô ñakêcsia, tigenj am kêyalê mbu ñahu me mbu ñapwê dom. Ma Nalau Dabuñ ndê gwelêj kôm lau sêtiwakuc-nga, nan kainj tigenj.”

⁹ Nikodemas ñgô yom dinañ, dec ndac Yisu, “Aluê! Yom dinañ oc ñandô sa ñalêj bocke?”

¹⁰ Ma Yisu sôm, “Am lau Israel si kêdôhônwaga mêtê-nga danj, ma bocke dec am kêyalê yom dindêc ñahu dom?”

¹¹ Aô wasôm yom ñandô têj am. Gêj nanj aô ti lau nanj sêjkuc aô nanj anjalê, dec yac asôm asê. Ma yac ahoc yom ñandô asê pi gêj nanj yac alic su. Magoc mac akôc yac mba yom sa dom.

¹² Aô gasôm yom têj mac pi gêj nom-nga, magoc mac akêj whin dom. Ma aô bu wasôm yom têj mac pi gêj undambê-nga, dec oc akêj whin ñalêj bocke?

¹³ Ñamalac danj pi undambê gi bu êjyalê gêj undambê-nga dom, tigenj Ñamalac ndê Atu, nanj sip akêj undambê mej, nanj kêyalê.

¹⁴ Munj-nga, têj ndoc lau Israel-nga sêmbo gamenj sawa, nanj Moses gic mboc ñagatu* pi a, ma hóc sa pi lôlôc gi. Ma ñalêj tigenj, lau oc sêndic Ñamalac ndê Atu pi a, ma sêhóc in sa pi lôlôc ndi. Lêj dinañ gic in ñawaê,

¹⁵ tu bu lau hoj nanj sêkêj whin in, nanj oc sêtap senj sêndöc tali ñapanj-nga sa.

¹⁶ “Bu Anötö atac whin lau nom-nga ndu andô, dec kêj ndê Atu tigenj mbac ndu tu ñac-nga, bu lau hoj nanj sêkêj whin in, nanj oc sêniñga dom, magoc sêtap senj sêndöc tali-nga sa.

* 3:14: Yom pi mboc ñagatu nanj Moses kêj pi a danj, nanj asam yêc Nam 21:4-9.

17 Anötö kêḅ ndê Atu sip nom meḅ bu êmatôc lau dom, magoc kêḅ in meḅ bu ti lêḅ nem lau si-ḅga.

18 Lau naḅ sêkêḅ whiḅ in, naḅ oc sêtap Anötö ndê matôc sa dom. Magoc lau naḅ sêkêḅ whiḅ dom, naḅ gitôm sêmatinḅ dau si yom tidôḅ su bu oc sêtap Anötö ndê matôc sa, ḅahu bu ḅac sêkêḅ whiḅ Anötö ndê Atu tigeḅ dom.

19 Ma ḅac si matôc dau ḅahu bocdec bu. ḅawê ḅandô sip nom meḅ, tigeḅ sêtec ḅawê dau ma atac whiḅ lêḅ ḅasec-ḅga, ma sêsap mêtê sac dôḅ ḅapaḅ.

20 Lau hoḅ naḅ sêkôm mêtê sac, naḅ sêtec bu ḅawê dau pô ḅac si mêtê sac e yêc awê, ma tu dinar-ḅga sêtigasuc ḅawê dau dom.

21 Magoc lau naḅ sêḅkuc yom ḅandô, naḅ sêtêḅ ḅawê sêmeḅ ma gacgeḅ sêmbô dinar. Ma tu dinar-ḅga lau hoḅ sêlic yêc awê bu ḅac sêkôm mêtê ḅayham tôm Anötö kêḅ ḅaclai têḅ ḅac.”

Jon sôm yom pi Yisu

22 Dinarḅ su, goc Yisu ti in ndê ḅgacsêḅḅomi sêhu Jerusalem siḅ, ma sêsa si sêmbô gameḅ ḅamakê-ḅga yêc gameḅ Judia-ḅga. Ma yêc dindê in mbo whiḅ ḅac ma sêḅku lau.

23 Têḅ ndoc dinarḅ Jon mbo malac Aenon, naḅ yêc suḅ sa têḅ Salim. Bu ḅgapoḅ ḅayham poc gameḅ dinarḅ, ma tu dinar-ḅga Jon mbo dinarḅ, ma kêku lau naḅ sêtêḅ in si.

24 Têḅ ndoc dinarḅ Jon mbo awê, sêkêḅ in ndôc gapocwalô su dom.

25 Ma Jon ndê sêḅḅomi ḅatô ma ḅgac bata Israel-ḅga dan sêseḅ dau pi lêḅ lau sêḅgwasinḅ dau ḅawasi sa yêc Anötö anḅô-ḅga.

26 Dec sêtêḅ Jon si, ma sêsôm, “Kêdôhônḅwaga, muḅ-ḅga am hoc yom asê pi Yisu, têḅ ndoc in ḅôc asê am yêc Bu Jordan ḅadanga. Kwahic dec yac anḅô bu lau hoḅ sêtêḅ in si, bu in êḅku ḅac.”

27 Jon ô ḅac si yom ma sôm, “Ahêgo daôm dom! Alu Yisu lu-lu akôm mba gwelêḅ gitôm Anötö dau kêḅ sip alu amanḅ.

28 Mac anḅalê yom hoḅ naḅ aô gasôm têḅ mac su. Aô gasôm bu aô dauḅ Mesaya dom, magoc Anötö kêkiḅ aô gamuḅ in gameḅ.

29 Lau hoḅ bu sêtêḅ Yisu sêndi, dec oc solop. Bu ḅac gitôm awhê naḅ sêmatinḅ in ndê yom bu nem ḅgac, ma Yisu in gitôm ḅgac nem awhê-ḅga dau. Aô gitôm ḅgac dau ndê silip, naḅ atac ḅayham kêlêc têḅ ndoc ḅgac nem awhê-ḅga ḅôc asê bu nem ndê awhê sa. Ma bocdinarḅ kwahic dec aô neḅ atac ḅayham tu Yisu-ḅga gêm aô ahuc sambuc.

30 Ma in solop bu kwahic dec Yisu ndê waê tiatu, ma aneḅ waêḅ tisauḅ.

31 In sip akêḅ undambê meḅ, dec ḅôc gêlêc lau hoḅ su. Aô dec, aô ḅamalac nom-ḅga ma aô neḅ ḅahu yêc nom, ma bocdinarḅ gasôm yom tôm ḅamalac nom-ḅga. Magoc in sip akêḅ undambê meḅ,

32 ma sôm yom ḅandô pi gêḅ naḅ in gêlic ti ḅgô su yêc undambê. Magoc lau daêsam sêkôc in ndê yom sa dom.

33 ḅamalac bocke naḅ kôc in ndê yom sa, naḅ tôc asê bu in gêlic Anötö ndê yom bu yom ḅandô eḅ.

34 ḅahu bu in naḅ Anötö kêkiḅ sip nom meḅ, naḅ sôm Anötö dau ndê yom asê. Ma Anötö kêgaminḅ in ndê ḅalau têḅ in dom.

35 Damba tac whiḅ in ndê Atu kêlêc, dec kêḅ gêḅ hoḅ sip in amba.

36 Ma asa naḅ kêḅ whiḅ Atu, naḅ Anötö gic bata su, bu in oc mbo tali ḅapaḅ. Tigeḅ asa naḅ kôc in sa dom, naḅ Anötö ndê atac ḅandê yêc in dôḅ yêc, dec in oc lic undambê dom.”

4

Yisu lu awê Samaria-nga dan

1-2 Têj ndoc dinan Yisu mbo whin in ndê ngacsêjomi, ma nac sêjku lau. In dau kêku lau dan dom. Magoc lau Palêsai sêngô ñawaê bu Yisu kêku lau daêsam, ma bu lau daêsam nan êlêmê sêjkuc in, nan sêhóc gêlêc Jon ndê sêjomi su. Yisu kêyalê bu lau Palêsai sêngô ñawaê dinan, ma bu sêkêj kisa in,

3 ma bocdinan dec in hu gamej Judia-nga sin, bu mbu têt Galili ndi.

4 Yisu gauc gêm tidôn bu ho sejan nan gic lau †Samaria-nga si gamej kôc, dec in ti ndê ngac-sêjomi sêjsêlêj sêmbo sejan dinan.

5 Nac sêjsêlêj e sêsuj sa lau Samaria si malac atu dan ñaê Sika. Malac dau yêc kêjin nom ñasawa dan nan mun-nga andô, Jakob kêj têt in ndê atu Josep.

6 Ma sê nan Jakob kwê tu sêtap bu sa-nga, nan yêc malac dau ñamakê. Yisu ti ndê ngacsêjomi sêhóc asê sê bu-nga dau têt ac kac lhu, ma sêjsêlêj sejan baliñ su e Yisu kwapac sa, dec in ndôc sic ndôc dinan.

7-8 Ma in ndê ngacsêjomi sêhu in sin ma sêsóc malac dau si, bu sêjsalê gêt sênejan-nga.

Malô goc awê Samaria-nga dan sa men bu têt bu. Ma Yisu sôm têt in, "Gitôm bu am kêj bu têt aô wanôm?"

9 Goc awê dau ô yom bocdec bu, "Bocke dec am ngac Israel-nga ndac aô awê Samaria-nga bu wakêj bu têt am nôm?" (In sôm yom dinan, ñahu bu lau Israel ma lau Samaria-nga sêtec dandi ma sêmbo ahê dau.)

10 Ma Yisu sôm, "Kwahic dec aô gandac bu têt am. Am bu êmyalê aô nejan ñahu, ma mwasin nan Anôtô kêj ñambwa, dec am oc ndac bu têt aô, ma aô wakêj bu nan oc kêj ñamalac sêndôc tali, nan têt am."

11 Awê dau ngô yom dinan, goc sôm, "O ñadau. Bu tali-nga nan am sôm yom pi, nan am oc kôc yêc nde? Bu am nem laclu êmgati bu sa-nga mba, ma sê bu-nga dindêc baliñ andô."

12 Aban Jakob ti ndê atui, ma in ndê makao ti domba hon sênôm bu yêc dec. Ma bocke? Am nem bu bocke yêc, nan hóc gêlêc in dindêc nan Jakob kêj têt yan, nan su?"

13 Dec Yisu sôm têt in, "Lau hon nan sênôm bu nom-nga, nan bu oc yô ñac tiyham."

14 Magoc lau nan sênôm bu nan aô wakêj têt ñac, nan bu oc yô ñac tiyham dom. Mba. Bu nan aô wakêj têt ñac, nan oc ti bubata nan êbulup pi ñac si ñalôm, ma ñac oc sêndôc tali ñapan."

15 Têt dinan awê dau sôm, "O ñadau, kêj bu dinan têt aô. Ma bocdinan dec bu oc yô aô tiyham dom, ma wasa wamejan tôm bêc hon bu watê bu yêc sê bu-nga dindêc tiyham dom."

16 Goc Yisu sôm têt in, "Am mbu ndi ma ta nem akwejan, ma amlu ambu amej."

17 Ma awê dau sôm, "Anej akwejan mba." Goc Yisu ô yom ma sôm, "Am sôm solop bu am nem akwejan mba."

18 Bu am gêm ngac amanjan su, magoc sêhu am sin. Ma ngac nan kwahic dec am mbo whin in, nan ti am nem akwejan dom. Am sôm yom ñandô."

19 Têt dinan awê dau sôm, "Ñadau, aô g alic bu am propet dan."

20 Mun-nga yac lau Samaria-nga mba aban sem akin Anôtô yêc lôc dindêc. Tiger mac lau Israel-nga asôm bu gamejan tiger yêc tu lau sênem akin Anôtô-nga, nan yêc Jerusalem."

21 Goc Yisu sôm, “O awhtë! Aö wasôm yom ñandô têtj am. Ndoc oc meñ sa, nañ lau nañ sem akiñ Anötö oc sêhêgo dau dom bu sênem akiñ inñ sêmbo lôc dindec, me bu sêmbo Jerusalem.

22 Mac lau S amaria-ñga am akiñ Anötö, magoc mac añyalê inñ dom. A nôtö gic bata bu Mesaya oc sa yêc yac lau Israel-ñga, ma tu dinañ-ñga yac añyalê inñ nañ yac am akiñ.

23 Yomandô! Ndoc nañ bu meñ sa, nañ kwahic dec meñ su, dec lau nañ sem akiñ Anötö ñalêñ solop, nañ oc sênem akiñ inñ ti Ñalau Dabuñ ndê ñaclai, ma ti lêtj yom ñandô-ñga. Damañ Anötö dau kêsalê lau nañ sem akiñ inñ ñalêñ bocdinañ.

24 Inñ dau inñ ñalau, dec ñalêñ tigen yêc bu lau sênem akiñ inñ, nañ sênem akiñ inñ ti Ñalau Dabuñ ndê ñaclai, ma ti lêtj yom ñandô-ñga.”

25 Goc awhtë dau sôm, “Aö kayalê bu Mesaya nañ sêsam bu Kilisi oc meñ. Ma têtj ndoc inñ meñ, nañ inñ oc whê gêtj honñ sa têtj yac.”

26 Ma Yisu sôm, “Aö Mesaya dauñ gasôm yom têtj am.”

27 Têtj dinañ Yisu ndê ñgac-sêñjomi sêmbo sêmenj, ma sêlic bu inñ sôm yom whiñ awhtë dauñ, dec sêhê gauc ñambwa. Magoc ñac si dauñ sôm yom dom. Sêndac inñ bu bocke ma inñ sôm yom têtj awhtë dauñ lec dom. Ma sêndac awhtë dau bu inñ tac whiñ gêtj sake lec dom.

28 Awhê dau hu inñ ndê lôñ bu-ñga siñ kalhac, ma mbu sôc malac gi. Ma inñ sôm têtj inñ ndê lau,

29 “Ameñ ma alic ñgac dauñ! Inñ kêyalê gêtj honñ nañ aö gakôm, ma sôm asê têtj aö. Oc mboe inñ Mesaya dau?”

30 Goc ñac sêhu malac dau siñ ma sêsa si bu sêlic Yisu.

31 Têtj ndoc awhtë dau mbu sôc malac gi, nañ ñgacsêñjomi sêsôm têtj Yisu, “Kêdôhônñwaga, yac akôc gêtj tu am neñ-ñga.”

32 Magoc inñ sôm têtj ñac, “Aö neñ gêtj daneñ-ñga yêc, nañ mac añyalê dom.”

33 Goc sêndac dandi bu, “Mboe lau dauñ sêkêñ gêtj daneñ-ñga têtj inñ su, me?”

34 Ma Yisu sôm têtj ñac, “Aö danañ wambu inñ nañ kêkiñ aö gameñ, ma wandic dabiñ inñ ndê gwelenj. Aneñ gêtj daneñ-ñga dau dinañ.

35 Añgô su nañ. Têtj ndoc mac asô gêtj ñawhê sip ôm, nañ mac asôm bu, ‘Ayô hale su goc yac oc dandic gêtj ñandô sa.’ Tigen aö wasôm têtj mac, bu ahôc nem tanôm sa, ma alic bu gêtj ñandô ôm-ñga mbêc su.

36 Ma kwahic dec ñgac gic gêtj ñandô sa-ñga kôm inñ ndê gwelenj mbo. Ma gêtj ñandô nañ inñ gic sa, nañ lau nañ sêkêñ whiñ ma sêtap señ sêmbo tali-ñga sa. Tu dinañ-ñga inñ nañ sô gêtj ñawhê, lu inñ nañ gic ñandô sa, nañ lu-lu atac ñayham sa sêwhiñ dau.

37 Yom gôliñ dauñ yêc bocdec, ‘Ñamalac dauñ sô gêtj ñawhê, ma dauñ tiyham gic gêtj ñandô sa.’ Yom dau inñ yom ñandô, ma hêganônñ gwelenj ñawaê ñayham-ñga whiñ.

38 Bu aö kakinñ mac bu andic gêtj ñandô sa yêc ôm nañ mac asô dom. Lau ñatô sêkôm gwelenj atu tu sêsô gêtj-ñga, dec mac atap ñac si gwelenj ña-ñandô sa.”

Lau Samaria-ñga daêsam sêkêñ whiñ Yisu

39 Têtj ndoc awhtë Samaria-ñga dinañ sôm yom asê pi Yisu têtj lau malac-ñga bu, “Inñ sôm gêtj honñ nañ aö gakôm su, nañ asê têtj aö,” nañ lau Samaria-ñga daêsam sêkêñ whiñ Yisu.

40 Ma têtj ndoc sêsa sêtêtj in si, nan sêtj in napan bu mbo whinj nac. Dec in mbo whinj nac gitôm bêc lu.

41 In sôm yom whinj lau malac-nga ma lau daêsam tiyham sêkêtj whinj in.

42 Ma sêsôm têtj awhê dinanj, “Têtj namata-nga yac ango yom nan am sôm pi in, dec akêtj whinj in. Magoc kwahic dec yac ango in dau ndê yom, ma yac anyalê pi nandô, bu in ngac nan Anôtô kêkinj bu nem lau nom-nga si.”

Yisu hôc asê gamej Galili-nga

43 Bêc lu dinanj pacndê su, goc Yisu tisa ma kêsêlêtj gi e hôc asê gamej Galili-nga.

44 Muñ-nga in sôm asê bu yêc propet danj ndê gamej, in ndê lau oc sêtoc in sa dom.

45 Magoc têtj ndoc in hôc asê Galili, nan lau dinanj sêkôc in sa ti atac nayham. Nahu bu nac sêmbo Jerusalem têtj ndoc Pasowa-nga, ma sêlic gêtj honj nan in kôm yêc dindê.

Yisu kôm balê danj nayham sa

(Mat 8:5-13; Luk 7:1-10)

46 Têtj têtj Yisu mbo gamej Galili-nga, nan in sôc malac Kana gi tiyham, malac nan muñ-nga in gêm bu kwi ti wain. Têtj ndoc dinanj ngac bata Rom-nga danj mbo malac Kapenaom, ma in ndê atunjac gêmbac yêc.

47 Balê dau gêmbac atu e kêpinj bu mbac ndu. Ma ngac bata dau ngô nawaê bu Yisu menj akêtj gamej Judia-nga ma hôc asê Galili. Tu dinanj-nga dec in têtj in gi, ma ndac in bu têtj malac Kapenaom ndi, ma kôm balê dau nayham sa.

48 Dec Yisu sôm, “O mac lau! Mac bu alic gêtj dalô atu-tu dom, dec oc akêtj whinj dom.”

49 Magoc ngac bata dau tenj in tiyham ma sôm, “O njadau, mwenj njagahô! Bu mba, anej balê oc mbac ndu.”

50 Goc Yisu sôm têtj in, “Am ndi, am atôm oc mbo tali.” Ma ngac dau kêpinj whinj Yisu ndê yom, ma kôlhô gi.

51 Têtj têtj in kêsêlêtj mbo senj, nan in ndê lau akinj natô sêsa akêtj Kapenaom sêmenj ma sêtap in sa. Ma sêsôm têtj in bu, “Am nem balê nayham sa su.”

52 Dec in ndac nac bu, “Acgatu nasawa bocke ma balê dau nayham sa?” Ma nac sêsôm têtj in, “Alhabêc, têtj ac ho dau, nan gêmbac hu in sinj ma in njamlic njahuc sa.”

53 Têtj dinanj damba ndê gauc sa bu acgatu nasawa dinanj enj, dec Yisu sôm têtj in bu, “Am atôm oc mbo tali.” Ma in ti in ndê lau honj nan sêndôc sêwhinj in, nan sêkêtj whinj bu Yisu in Mesaya dau.

54 Gêtj dalô tilu-nga nan Yisu kôm yêc malac Kana, nan njaminj dau dinanj. Yisu kôm gêtj dau têtj têtj in hu gamej Judia-nga sinj, ma mbu têtj gamej Galili-nga gi.

5

Yisu gêm ngac bôlinj danj sa

1 Tinjambu lau Israel-nga si mwasinj atu danj njabêc hôc asê, ma Yisu mbu pi Jerusalem gi.

2 Yêc Jerusalem, bu njatorj atêc danj, nan sêwhê nj hoc ahuc, nan poc kêpinj malac dau njagatam nan sêsam bu Gatam Domba-nga. Sêsam bu njatorj dau njê yêc Yom †Hibru bu Betesda, ma andu selep amanjanj sêlhac njamakê.

3 Ma yêc dinarj lau gêmbac daêsam sêyêc, lau tapec, lau bôliņ ma lau űasac űatô. [

4 Tôm têm űatô Pômdau ndê aņela daņ oc sip meņ ma kôm bu dau li sa. Lau gêmbac sêhônj têm dinarj, ma asa naņ sip bu dau tiņamata, naņ oc űayham sa.]

5 űac si daņ iņ űgac bôliņ naņ gêmbac gitôm yala 38.

6 Têņ ndoc Yisu kêsêlêņ mbo gameņ dinarj, iņ gêlic űgac bôliņ dau, ma kêyalê bu iņ gêmbac yêc űasawa hic baliņ su, goc ndac iņ, “Am tac whiņ bu am űayham sa, me?”

7 Ma űgac bôliņ dau sôm, “O űadau! Aô gahônj têm naņ bu dindec űali sa, magoc űamalac daņ mba bu nem aô sa. Ma aô bu wasip bu wandi, tigeņ űamalac daņ êlêmê hóc gêlêc aô su.”

8 Goc Yisu sôm têņ iņ, “Tisa! Ma hóc nem mbô sa, ma êmsêlêņ.”

9 Ma űagahô űgac dau űayham sa, goc hóc ndê mbô sa ma kêsêlêņ gi.

Yisu kôm gêņ dinarj têņ bêc †Sabat-ņga daņ.

10 Ma tu dinarj-ņga lau bata Israel-ņga sêsôm têņ űgac naņ Yisu kôm űayham sa bu, “Acsalô lec iņ bêc Sabat-ņga. Yac neņ yomsu gic yao yac bu dakôm gwelenj têņ bêc Sabat-ņga dom, ma bocke dec am kôc nem mbô ma kêsêlêņ.”

11 Magoc iņ sôm, “űgac naņ kôm aô űayham sa, naņ sôm têņ aô bu, ‘Hóc nem mbô sa, ma êmsêlêņ.’”

12 Ma sêndac iņ, “űgac naņ sôm têņ am bu am hóc nem mbô sa ma êmsêlêņ, naņ asa?”

13 Tigeņ űgac dau kêyalê dom. űahu bu têņ ndoc Yisu kôm iņ űayham sa, naņ lau daêsam sêmbo, ma Yisu kêdahiņ dau su sip űac űalôm ma kôlhô gi.

14 T iņambu Yisu tap iņ sa tiyham mbo lôm dabuņ, ma sôm têņ iņ, “Am űgô su naņ! Am űayham sa su. Dec yob daôm bu kôm sac tiyham dom, mboe űawapac atu daņ naņ hóc gêlêc iņ dinarj su, naņ tap am sa tiņambu.”

15 Ma têņ dinarj űgac dau sa gi ma kêņ űawaê têņ lau bata Israel-ņga, bu űgac naņ kôm iņ űayham sa, naņ Yisu.

Lau bata Israel-ņga sêkêņ kisa Yisu

16 Lau bata Israel-ņga sêlic bu Yisu kôm gêņ kaiņ dinarj têņ bêc Sabat-ņga űatô, ma tu dinarj-ņga sic hu sêkêņ kisa iņ.

17 Dec iņ sôm têņ űac, “Damanj kôm iņ ndê gwelenj űapanj, têņ têm űamata-ņga e meņ têņ kwahic dec. Bocdinarj aô oc wanem gwelenj.”

18 Têņ űamata-ņga lau bata Israel-ņga sêkêņ kisa Yisu bu iņ sôc yomsu Sabat-ņga űapu dom. Ma têņ ndoc sêņgô iņ ndê yom dinarj, naņ sêkôm űaņga bu sêndic iņ ndu. Sêsôm, “Iņ sam Anôtô bu iņ Damba ma bocdinarj iņ bu po dau ndê waê sa nditôm Anôtô dau.”

Anôtô kêņ űaclai têņ iņ ndê Atu

19 Goc Yisu sôm têņ űac, “Aô wasôm yom űandô têņ mac. Oc tôm dom bu Anôtô ndê Atu kôm gêņ daņ êņkuc dau ndê atac whiņ. Mba! Gêņ bocke naņ Atu gêlic Damba kôm, naņ dec iņ kôm. Bu Atu kôm gêņ hoņ gitôm Damba kôm.

20 Damba atac whiņj Atu kêlêc, ma tôc gêņ hoņ naņ iņ dau kôm, naņ asê têņ iņ. Ma aô wasôm têņ mac bu Damba oc hoc gêņ atu-tu asê têņ Atu bu kôm, naņ hóc gêlêc gêņ naņ iņ kôm, naņ su. Ma têņ têm mac alic gêņ dau, naņ mac oc asô.

21 Tôm Damba uņ lau batê sa ma kêņ űac sêmbo tali, naņ iņ ndê Atu dec kêņ lau naņ iņ atac whiņj űac, naņ sêmbo tali boc-dinarj.

²² Ma gêñ danj tiyham. Damba oc êñsahê lau danj dom. Inj kêñ ñaclai têtñ inj ndê Atu bu êñsahê lau pi ñac si mêtê.

²³ Ma tu dinañ-ñga lau honj nanj sêtoc Atu ndê waê sa, nanj sêtoc Damba ndê waê sa bocdinañ. Magoc asa nanj toc Atu sa dom, nanj toc Damba nanj kêkinj inj mej, nanj sa dom.

²⁴ “Aô wasôm yom ñandô têtñ mac, bu asa nanj kôc anej yom sa, ma kêñ whinj inj nanj kêkinj aô gameñ, nanj oc tap matôc sa dom. Inj hu sej mbac ndu-ñga sinj su, ma tap sej mbo tali ñapañ-ñga sa.

²⁵ Yomandô dec wasôm têtñ mac. Têm nanj Anôtô gic bata, nanj kwahic dec mej su, dec lau nanj sêmbo sej sêmbac ndu-ñga, nanj oc sêñgô Anôtô ndê Atu awha. Ma ñac nanj sêñgô ma danja wambu, nanj oc sêmbo tali.

²⁶ Tali ñahu yêc Damba dau, ma inj kêñ tali ñahu têtñ inj ndê Atu whinj.

²⁷ Ma inj kêñ ñaclai têtñ inj bu êñsahê ñamalac, bu inj ñamalac ndê Atu.

²⁸ Asô tu yom dindec-ñga dom. Ndoc oc mej, nanj lau honj nanj sêmbac ndu su, nanj oc sêñgô Atu ndê awha,

²⁹ ma sêtisa akêñ lau batê-ñga. Lau nanj sêkôm ñayham, nanj oc sêtisa ma sêtap Anôtô ndê gameñ sêndôc tali ñapañ-ñga sa. Magoc lau nanj sêkôm sac, nanj oc sêtisa ma sêtap matôc sa.

³⁰ “Oc tôm dom bu aô wakôm gêtñ danj tanjasêñ. Ma aô oc wanjahê ma wamatôc lau wanjuk aô dauñ nej gauc dom. Mba! Aô wamatôc lau wanjuk yom nanj Damanj, nanj kêkinj aô gameñ, nanj sôm têtñ aô. Ma aô oc wakôm gêtñ dau wanjuk lêtñ gitêtñ, ñahu bu aô gakôm gêtñ danj tu anej atac whinj-ñga dom, aô gakôm gêtñ honj kakuc Damanj ndê atac whinj.”

Gêtñ nanj whê Yisu ndê ñahu sa

³¹ “Aô bu wahoc yom asê pi dauñ, dec mac oc asôm bu anej yom ñandô mba, ma akêñ whinj dom.

³² Magoc Damanj hoc yom asê bu whê anej ñahu sa, ma aô kayalê bu inj ndê yom inj yom ñandô.

³³ “Jon, Ngac Kêku Lau-ñga sôm yom ñandô asê pi aô whinj, têtñ têtñ mac ankinj lau sêtêtñ inj si.

³⁴ Aô gapônda yom nanj ñamalac sêhoc asê pi aô, nanj dom. Tigenj kwahic dec aô gasôm yom pi Jon, bu mboe mac akêñ whinj yom nanj inj sôm pi aô, dec atap Anôtô ndê mwasiñ nem mac si-ñga sa.

³⁵ Jon mbo gitôm ya ñawê nanj pô gameñ, ma gitôm ñasawa apê mac atisambuc inj ndê ñawê.

³⁶ “Magoc gêtñ ñatô sêpuñ yom ñandô pi aô dôñ, nanj hôc gêtêc Jon ndê yom pi aô. Alic gwelenj nanj aô gakôm gambo. Damanj dau kêñ gwelenj dinañ sip aô amanj tu bu wandic dabiñ, ma gwelenj dau tôc asê bu inj kêkinj aô gameñ.

³⁷ Ma Damanj dau, nanj kêkinj aô gameñ, nanj hoc yom asê pi aô. Magoc mac lau daôm angô inj ndê awha dom, ma mac alic inj angô su dom.

³⁸ Ma inj ndê yom yêc mac nem ñalôm dom, ñahu bu inj kêkinj aô gameñ, magoc mac akêñ whinj aô dom.

³⁹ Mac asam Anôtô ndê yom nanj sêto yêc, nanj ñapañ, tu bu akip yom honj ñahu sa. Ñahu bu mac gauc gêm bu mac oc atap sej andôc tamli-ñga sa yêc yom dau ñalôm. Yom dau dinañ hêganôñ aô, ma whê anej ñahu sa,

⁴⁰ tigenj mac atec bu atêtñ aô amenj, ma atap sej andôc tamli-ñga dau sa.

⁴¹ “Aô gameñ bu ñamalac sêpo aô nej waêtñ sa dom.

42 Magoc aö kayalê mac su, dec galic bu Anötö ndê atac whiņ yêc mac nem ñalôm dom.

43 Aö gameņ gam Damaņ aņgô, tigeņ mac akôc aö sa dom. Magoc ñamalac daņ naņ meņ tu dau-ņga, naņ mac akôc iņ sa ñagahô eņ.

44 Mac atac whiņ bu atap waêm sa yêc mac daôm nem lau, magoc akôm bu atap waêm sa yêc Anötö tigeņ ndê dom. Ma bocdinaņ, mac oc akêņ whiņ aö ñalêņ bocke?

45 Gauc nem bu aö dauņ oc wasôm mac nem giso asê yêc Damaņ aņgô-ņga dom. Mba! Mac akêņ batam bu yomsu naņ Moses to, naņ oc ti mac nem seņ andôc tamli ñapaņ-ņga, tigeņ yomsu dau oc tôc nem giso asê.

46 Ñahu bu Moses dau to yom pi aö, ma mac bu akêņ whiņ iņ, dec oc akêņ whiņ aö.

47 Tigeņ mac akêņ whiņ yom naņ iņ to, naņ dom, ma bocdinaņ mac oc akêņ whiņ aneņ yom ñalêņ nde? Oc tôm dom!”

6

Yisu gôlôm lau 5,000

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

1 Tiņambu Yisu kôc ndê ñgac-sêņomi sa ma sic Bugictoņ Galili-ņga kic ma sêpi danğa si. (Bugictoņ dau sêsam ñaê daņ bu Taibirias.)

2 Ma lau daêsam sêņkuc iņ si, ñahu bu ñac sêlic gêņ dalô naņ iņ kôm têņ ndoc iņ kôm lau gêmbac ñayham sa.

3-4 Têņ têm dinaņ lau Israel si om atu Mwasinġ Pasowa-ņga meņ kêpiņ tiyham. Yêc bugictoņ ñadaņga, Yisu pi lôc daņ gi ma ndôc sic whiņ iņ ndê ñgacsêņomi.

5 Ma iņ hóc tandô sa ma gêlic lau daêsam naņ sêwê sêmeņ, goc sôm têņ Pilip, “Danemlhi gêņ daneņ-ņga yêc nde, bu dakêņ têņ lau daêsam dindec sêneņ?”

6 Iņ dau kêyalê gêņ naņ iņ bu kôm, naņ su, magoc sôm yom dinaņ bu êņsahê Pilip.

7 Ma Pilip ô yom ma sôm, “Oc tôm dom andô! Mone atu gitôm †denarii 200 bu ndôc, ma dakôc mone dau ma danemlhi gêņ daneņ-ņga, tigeņ oc tôm dom bu lau daêsam dindec sêneņ ñagec-ñagec.”

8 Têņ dinaņ Yisu ndê ñgacsêņom daņ, Saimon Pita ndê asi Andru, sôm têņ Yisu,

9 “Balê daņ mbo, naņ kôc bolom amaņdaņ ma i lu. Tigeņ gêņ dinaņ oc nditôm lau hoņ dindec dom andô!”

10 Goc Yisu sôm, “Mac asôm têņ lau bu sêndôc sic.” Kwaņ daêsam yêc gameņ dinaņ, ma lau hoņ sêndôc sic sêndôc kwaņ. Lau toņ dinaņ si launġac gitôm 5,000.

11 Ma Yisu kôc bolom ma gêm danġe, goc kêņ têņ lau naņ sêndôc dinaņ, bu sêndic sam têņ dandi. Ma iņ gêm mbec i lu ma kêņ têņ ñac bocdinaņ, ma ñac seņ tôm si atac whiņ.

12 Ñac seņ e hóc ñac dôņ, goc iņ sôm têņ ñgacsêņomi, “Mac andic ñadêlê hoņ sa, bu tanyaiņ gêņ daņ dom.”

13 Bolom amaņdaņ ma i lu dinaņ, lau seņ e gitôm, ma ñgacsêņomi sic ñadêlê sa sip gatop 12 e meņhu.

14 Lau sêlic gêņ dalô atu naņ Yisu kôm, goc sêsôm têņ dau, “Yomandô! Propet atu naņ dakêņ batanġ bu sip nom meņ, naņ ñgac dau dindec, me?”

15 Têḡ dinanḡ Yisu kêyalê bu ḡac gauc gêm bu sêkôm ḡanḡa bu sêkôc inḡ sa ma sêkêḡ inḡ ti ḡac si kinḡ. Dec inḡ kêdahinḡ dau su, ma kôlhô tawasê pi lôc danḡ gi.

Yisu kêsêlêḡ mbo bu ḡahô
(*Mat 14:22-33; Mak 6:47-51*)

16 Têḡ ac gi sip, Yisu ndê ḡgacsêḡnômi sêmbu sêtêḡ bugictonḡ si.

17 ḡac bu sêndic bu kic ma sêmbu sêtêḡ malac Kapenaom sêndi, dec sêpi wanḡ danḡ ma sêsa si. ḡasec sa su, magoc Yisu meḡ hôc asê ḡac su dom.

18-19 ḡac sêhêc wanḡ sêsa ḡasawa baliḡ gitôm 5 kilometa, ma mbu puc ḡadinda e gêli bu ḡamponḡ sa. Têḡ dinanḡ sêlic Yisu kêsêlêḡ mbo bu ḡahô meḡ kêpinḡ wanḡ, dec sêtôc dau atu.

20 Magoc inḡ sôm têḡ ḡac, “Atôc daôm dom! Bu aô dauḡ dindec.”

21 Goc sêkôc inḡ pi wanḡ ti atac ḡayham, ma ḡagahô sêhôc asê baô yêc Kapenaom.

22-23 Têḡ ḡagalansê, lau daêsam nanḡ sêmbu sêwhinḡ Pômdau têḡ ndoc inḡ gêm danḡge bolom ma kêḡ têḡ ḡac senḡ, nanḡ gacgeḡ sêmbu bugictonḡ ḡadanḡa. ḡac sêḡyalê bu wanḡ tigeḡ dinanḡ ḡgacsêḡnômi sêpi ma sêlhô si, ma bu Yisu pi wanḡ dau whinḡ ḡac dom. Malô goc wanḡ ḡatô akêḡ malac Taibirias sêmeḡ sêsôc baô yêc dinanḡ.

24 ḡac sêlic su bu Yisu ti inḡ ndê ḡgacsêḡnômi sêmbu dom, dec sêpi wanḡ dau, ma sêtêḡ malac Kapenaom si bu sêḡsalê Yisu.

Yisu inḡ bolom kêḡ ḡamalac sêndôc tali-ḡga

25 ḡac sic bugictonḡ kic, ma sêtap Yisu sa, goc sêsôm, “Kêdôhônḡwaga, am mweḡ têḡ nde?”

26 Ma Yisu ô yom ma sôm, “Yom ḡandô aô wasôm têḡ mac. Aô gakôm gêḡ dalô nanḡ tôm bu whê mac nem gauc sa pi aô neḡ ḡahu. Magoc mac anḡsalê aô ma atac whinḡ bu ambo awhinḡ aô tu gêḡ dinanḡ-ḡga dom. Mba. Mac atac whinḡ bu ambo awhinḡ aô, ḡahu bu aô gakêḡ bolom têḡ mac anḡ e hôc mac dôḡ.

27 Akôm mwasac bu atap gêḡ danerḡ-ḡga nanḡ gic waê bu ninḡa, nanḡ sa lec dom. Mba! Akôm mwasac tu bu atap gêḡ danerḡ-ḡga nanḡ oc kêḡ mac ambo tamli ḡapanḡ, nanḡ sa. Ma gêḡ dau ḡamalac ndê Atu oc kêḡ têḡ mac, bu Damba Anôtô kêyalinḡ inḡ sa su, ma kêḡ ḡaclai têḡ inḡ bu kôm gêḡ dau.”

28 Goc ḡac sêndac inḡ, “Gitôm bu am whê sa têḡ yac, gêḡ nanḡ Anôtô atac whinḡ bu yac akôm?”

29 Ma Yisu sôm, “Anôtô ndê atac whinḡ ḡandô bu mac akôm gêḡ bocdec. Akêḡ whinḡ ḡgac nanḡ inḡ kêkinḡ inḡ meḡ.”

30-31 Goc ḡac sêsôm, “Muḡ-ḡga yac mba abanḡi sêmbu gameḡ sawa ma senḡ mana ti ḡac si gêḡ danerḡ-ḡga, tôm yom nanḡ sêto yêc bocdec, ‘Inḡ kêḡ bolom undambê-ḡga têḡ ḡac senḡ.’ Kwahic dec yac bu andac am bu kôm gêḡ dalô kainḡ tigeḡ. Yac bu alic, dec yac oc akêḡ whinḡ am.”

32 Goc Yisu sôm, “Mac gauc gêm bu Moses kêḡ bolom undambê-ḡga têḡ mac. Magoc aô wasôm yom ḡandô têḡ mac bu aneḡ Damanḡ oc kêḡ bolom ḡandô undambê-ḡga têḡ mac.

33 Ma Anôtô ndê bolom dau dec, inḡ nanḡ sip akêḡ undambê meḡ ma kêḡ lau nom-ḡga sêndôc tali ḡapanḡ.”

34 Lau sêḡḡô Yisu ndê yom dau, goc sêsôm têḡ inḡ, “Pômdau, kwahic dec ma ndi, yac atac whinḡ bu am kêḡ bolom dau dinanḡ têḡ yac.”

³⁵ Goc Yisu sôm, “Bolom nanj kêñ ñamalac sêndöc tali, nanj aö dauñ dec. Lau nanj sêtêñ aö sêmeñ, nanj gêñ oc yô ñac tiyham dom. Ma lau nanj sêkêñ whin aö, nanj bu oc yô ñac tiyham dom.

³⁶ Tigeñ tòm aö gasôm têñ mac su, mac alic aö su, magoc akêñ whin aö dom.

³⁷ Lau bocke nanj Damanj kêñ têñ aö, nanj honj oc sêtêñ aö sêmeñ. Ma lau nanj sêtêñ aö sêmeñ, nanj oc tòm dom bu wasoc ñac si danj su.

³⁸ Aö gasip akêñ undambê gameñ, bu wakôm gêñ tòm aö dauñ neñ atac whin dom. Mba! Aö gasip gameñ, bu wakôm gêñ tòm Damanj nanj kêkinj aö gameñ, nanj ndê atac whin.

³⁹ Ma Damanj atac whin bu aö wayob ñamalac honj nanj inj kêñ têñ aö, bu ñac si danj ninja dom. Aö wauñ ñac honj sa têñ bêc ñambu-ñga.

⁴⁰ Damanj ndê atac whin bocdec bu, lau honj nanj sênyalé inj ndê Atu, ma sêkêñ whin inj, nanj oc sêtap señ sêndöc tali-ñga sa, ma aö wauñ ñac sa têñ bêc ñambu-ñga.”

⁴¹ Têñ ndoc nanj lau bata Israel-ñga sêngô Yisu sôm bu inj bolom nanj sip akêñ undambê meñ, nanj sêli awha sa pi inj.

⁴² Ñac sêsôm têñ dandi, “Ñgac dindec inj Yisu, Josep ndê atunjac. Yac tanyalé inj dinda lu damba. Bocke ma kwahic dec inj sôm têñ yac bu inj sip akêñ undambê meñ?”

⁴³ Dec Yisu sôm, “Ali awham sa têñ daôm dom!”

⁴⁴ Lau danj gitôm dom bu sêtêñ aö sêmeñ ñambwa. Damanj nanj kêkinj aö gameñ, nanj bu kac ñac si gauc kwi, dec oc tòm bu sêtêñ aö sêmeñ. Ma aö oc wauñ ñac sêtisa têñ bêc ñambu-ñga.

⁴⁵ Sêto propet akwa danj ndê yom yêc bocdec bu, ‘Anötö oc êndôhônj ñamalac honj.’ Bocdinañ dec anjô. Lau honj nanj sêkêñ danja Damanj ndê yom ma inj kêdôhônj ñac, nanj oc sêtêñ aö sêmeñ.

⁴⁶ Yom dau sôm bu Anötö oc êndôhônj lau, magoc ñamalac danj gêlic Damanj su dom. Anötö ndê Atu nanj mbo whin inj ma sip nom meñ, inj tigeñ gêlic inj.

⁴⁷ Ma aö wasôm yom ñandô. Asa nanj kêñ whin Atu, nanj tap señ ndöc tali ñapañ-ñga sa su.

⁴⁸ Bolom kêñ ñamalac sêndöc tali-ñga, nanj aö dauñ dindec.

⁴⁹ Mac nem apami señ mana yêc gameñ sawa, magoc tinjambu ñac honj sêmbac ndu.

⁵⁰ Tigeñ bolom nanj sip akêñ undambê meñ, inj bolom kainj danj. Ñamalac danj bu neñ, dec oc ninja dom.

⁵¹ Ma bolom tali-ñga nanj sip akêñ undambê meñ, nanj aö dauñ dec. Ñamalac danj bu neñ bolom dindec, dec oc ndöc tali ñapañ. Ma bolom dau dinañ aö neñ ñamsôm, nanj aö oc wakêñ bu lau honj nanj sêkêñ whin aö, nanj oc sêndöc tali ñapañ.”

⁵² Têñ dinañ lau bata Israel-ñga sêseñ dandi ñandô, ma sêsôm têñ dau, “Bocke ma ñgac dindec sôm bu kêñ inj ndê ñamsôm têñ yac danen?”

⁵³ Ma Yisu sôm têñ ñac, “Yomandô aö wasôm têñ mac. Mac bu anej Ñamalac ndê Atu ndê ñamsôm ti anôm inj ndê dac dom, dec oc tòm dom bu mac atap señ andöc tamli-ñga sa.

⁵⁴ Asa nanj bu neñ aö neñ ñamsôm, ma nôm anej dac, nanj tap señ ndöc tali

ɲapaɲ-ɲga sa su.* Ma aõ oc wauɲ iɲ sa tɛɲ bêc ɲambu-ɲga.

⁵⁵ Bu aõ neɲ ɲamsôm ti gɛɲ aneɲ-ɲga ɲandô, ma aõ neɲ dac ti gɛɲ anôm-ɲga ɲandô.

⁵⁶ Asa naɲ bu neɲ aõ neɲ ɲamsôm, ma nôɲ aõ neɲ dac, naɲ gɛɲ dau oc piɲ alu dôɲ aneɲ damiɲ dauɲ. Iɲ oc mbo aõ ɲalôm, ma aõ wambo iɲ ndê ɲalôm.

⁵⁷ Tali ɲahu yêc Damaɲ naɲ kêkiɲ aõ gameɲ, ma aõ dauɲ gambo taɲli tu iɲ-ɲga. Bocdinaɲ asa naɲ kôc aõ sa ti iɲ ndê gɛɲ daney-ɲga ɲandô, naɲ oc mbo tali tu aõ-ɲga.

⁵⁸ Mac damami seɲ mana, magoc tiɲambu sêmbac ndu. Bolom naɲ sip akêɲ u ndambê meɲ, naɲ aõ dauɲ dindec. Ma asa naɲ bu neɲ bolom dindec, naɲ oc mbo tali ɲapaɲ.”

⁵⁹ Yisu sôm yom hoɲ dinaɲ tɛɲ ndoc iɲ kêdôhônɲ lau mbo lôɲ wê-ɲga yêc malac Kapenaom.

Yisu ndê sêɲomi ɲatô sêhu iɲ siɲ

⁶⁰ Tɛɲ ndoc sêɲgô Yisu ndê yom dinaɲ, goc iɲ ndê †sêɲomi daêsam sêsôm, “Aluê! Yom dinaɲ ɲawapac ɲandô! Asa gitôm bu oc kôc sa ma êɲyalê?”

⁶¹ Yisu kêyalê bu iɲ ndê sêɲomi sêtucdiɲ tu iɲ ndê yom-ɲga, dec sôm, “Yom dindec kêɲ wapac mac, a?”

⁶² Bocdinaɲ, tɛɲ ndoc mac alic ɲamalac ndê Atu mbu pi gameɲ naɲ iɲ mbo tɛɲ ɲamata-ɲga ndi, naɲ mac oc akêɲ whiɲ, me oc kêɲ wapac mac êɲlêc?

⁶³ ɲamalac si gauc me licwalô oc tôɲ dom bu kêɲ ɲac sêndôc tali. ɲalau tigeɲ kêɲ ɲamalac sêndôc tali ɲapaɲ. Ma yom naɲ aõ gasôm tɛɲ mac, naɲ ɲalau tigeɲ oc whê mac nem gauc sa e aɲyalê, ma bocdinaɲ atap seɲ andôc tamli ɲapaɲ-ɲga sa.

⁶⁴ Magoc mac nem lau ɲatô sêkêɲ whiɲ aõ dom.” (Yisu sôm yom dinaɲ bu iɲ kêyalê gwanay lau ɲatô naɲ sêkêɲ whiɲ iɲ dom, ma ɲgac naɲ oc hoc iɲ asê.)

⁶⁵ Ma iɲ gic têku yom ma sôm, “Tu dinaɲ-ɲga dec aõ gasôm bu lau dan sêtôm dom bu sêtɛɲ aõ sêɲeɲ ɲambwa. Damaɲ bu kêɲ ɲaclai tɛɲ ɲac, dec oc tôɲ.”

⁶⁶ Tɛɲ dinaɲ Yisu ndê sêɲomi daêsam sêhu iɲ siɲ ma sêɲkuc iɲ tiyham dom.

⁶⁷ Goc iɲ ndac iɲ ndê ɲ gacsêɲomi 12 bu, “Ma bocke? Mac bu ahu aõ siɲ awhiɲ, a?”

⁶⁸ Ma Saimon Pita sôm, “Pômdau, yac oc atêɲ asa andi? Am tamwasêɲ sôm yom naɲ tôɲ bu kêɲ yac andôc taɲli ɲapaɲ.

⁶⁹ Yac aɲyalê ma akêɲ whiɲ bu am Anôtô ndê ɲgac dabuɲ am.”

⁷⁰ Goc Yisu ô yom ma sôm, “Aõ dauɲ kayaliɲ mac lau 12 sa. Magoc aõ kayalê su bu mac nem ɲgac dan ti Sadaɲ ndê su.”

⁷¹ Iɲ sôm yom dinaɲ pi Judas, Saimon Iskeriot ndê atuɲgac. Bu Judas iɲ ɲgacsêɲomi 12 si dan, naɲ tiɲambu hoc Yisu asê.

7

Yisu ndê asii sêkêɲ whiɲ iɲ dom

* **6:54:** Lau ɲatô gauc gêm bu yom pi Yisu ndê ɲamsôm ti dac hêganônɲ Mwasinɲ Dabuɲ. Tigeɲ ɲabatɲi 53 whê sa bu asa naɲ neɲ Yisu ndê ɲamsôm ma nôɲ iɲ ndê dac dom, naɲ oc tôɲ dom bu tap seɲ ndôc tali-ɲga sa. Bocdinaɲ yom dau bu hêganônɲ Mwasinɲ Dabuɲ, dec lau naɲ seɲ dom, naɲ oc sêtôm dom bu sêtap Anôtô ndê mwasinɲ sêndôc tali-ɲga sa bocdinaɲ. Gauc dinaɲ iɲ so. Pômdau kêɲ iɲ ndê Mwasinɲ Dabuɲ bu puc yac dôɲ, ma ti seɲ datap undambê sa-ɲga dom. ɲamalac naɲ gɛɲ Mwasinɲ Dabuɲ dom, magoc kêɲ whiɲ Yisu, naɲ oc ndôc tali. ɲalêɲ tigeɲ yêc bu datap seɲ dambo taɲli ɲapaɲ-ɲga sa, naɲ dakêɲ whiɲ Yisu.

1 Tĩnambu Yisu k  s  l  n golom-golom malac naŋ s  y  c gamen Galili-ŋga. In mbo ah   gamen Judia-ŋga, bu in k  yal   bu lau bata Israel-ŋga naŋ s  mbo gamen dinan, naŋ atac whin bu s  ndic in ndu.

2 T  n ndoc lau Israel si †Mwasin atu L  m Bac-ŋga men k  pin, naŋ

3 Yisu nd   asii s  s  m, “Yac gauc g  m bu   yham bu am sip t  n gamen Judia-ŋga ndi. Bu am nem s  nomi   t   s  mbo dind  , dec k  m g  n dal   bu   c s  lic.

4   malac dan bu k  m dau ti   gac tiwa  , naŋ sin dau dom. Am k  m g  n dal   da  sam, bocdinaŋ t  c da  m as   t  n   malac hoŋ.”

5 Yisu nd   asii s  s  m yom dinan,   ahu bu s  k  n whin in dom.

6-8 Dec Yisu s  m t  n in nd   asii, “A   oc wasip gamen Judia-ŋga wandi dom, bu anen ndoc y  c d  n y  c. Lau sac nom-ŋga s  tec a  , bu a     l  m   gahoc yom as   pi g  n giso hoŋ naŋ   c s  k  m. Magoc lau nom-ŋga s  tec mac dom, ma bocdinaŋ mac api Jerusalem andi, tu Mwasin dinan-ŋga. Mac at  m bu ak  m g  n t  n t  m bocke naŋ mac atac whin, magoc anen t  m h  c as   su dom.”

9 Yisu s  m yom dinan su, ma gacgen mbo Galili.

10 Tigen t  n ndoc in nd   asii s  pi Jerusalem si bu s  lic om atu L  m Bac-ŋga, naŋ in k  kuc   c gi. Magoc in sin dau bu lau s  lic in dom.

11 Lau bata Israel-ŋga naŋ s  mbo Jerusalem tu Mwasin dinan-ŋga, naŋ taso in ma s  ndac, “  gac dinan mbo nde?”

12 Ma lau da  sam naŋ s  mbo malac dinan, naŋ sic yom sec t  n dandi pi Yisu.   t   s  s  m, “In   gac   yham.” Ma   t   s  s  m, “Mba! In k  sau lau.”

13 Magoc   malac dan s  m yom pi Yisu y  c aw   dom, bu s  t  c lau bata Israel-ŋga.

Yisu k  d  h  n lau

14 B  c   t   ginja su ma Mwasin L  m Bac-ŋga gi sa   lhu. Ma t  n dinan, Yisu s  c l  m dabun   bat  mnd   gi, ma gic hu k  d  h  n lau.

15 In nd   yom k  m lau bata Israel-ŋga s  h  da   ma s  s  m, “  gac dindec s  c l  m dom, ma bocke dec in k  d  h  n lau   a yom ti gauc atu-tu?”

16 Ma Yisu s  m, “A   kad  h  n a   dauŋ nen yom dom, magoc in naŋ k  kin a   gamen, naŋ nd   yom.

17 Lau naŋ atac whin bu dan   wambu An  t  , naŋ oc s  nyal   bu yom hoŋ naŋ a   kad  h  n, naŋ men ak  n An  t   nd  , ma a   nen yom dom.

18 Asa naŋ s  m dau nd   yom, naŋ bu po dau nd   wa   sa. Magoc a   bu wapo in naŋ k  kin a   gamen, naŋ nd   wa   sa. A   kasau dom, a   gas  m yom   nd  .

19 Moses k  n yomsu t  n mac, magoc mac ne m dan dan   wambu   p  p dom. Tu sake-ŋga mac as  m bu a   kagili yomsu, dec atac whin bu andic a   ndu?”

20 Goc lau   t   s  s  m, “Asa tac whin bu ndic am ndu?   lalu sac dan oc sip am nem   l  m su!”

21 Ma Yisu s  m t  n   c, “A   gak  m g  n dal   dan t  n b  c Sabat-ŋga, ma mac hoŋ as  .

22 Mac an  olin yom pi a   ma as  m bu a   kagili y omsu Sabat-ŋga, magoc mac da  m ak  m gweleŋ t  n b  c Sabat-ŋga. Mac an  c †pwac as   bal  i si   malic   t   su-ŋga, t  m Moses to ma gic dulu t  n mac. (Pwac dau An  t   k  n t  n Moses dom, magoc k  mwatin t  n abanji muŋ su.) Mac as   bal  i si   malic t  n   c si b  c ti-8-ŋga, ma bocdinaŋ bal  i   t   mac as     c t  n b  c Sabat-ŋga.

²³ Mac alic ñayham bu akôm gêñ dau têtñ Sabat tu bu anğili Moses ndê yomsu dom. Aô dec gakôm ñamalac danñ ndê ñamlic sambuc ñayham sa têtñ bêc Sabat-nya, ma bocdinarñ tu sake-nya mac atac ñandê têtñ aô?

²⁴ Alic gêñ awê-nya ñambwa tu amatôc yom-nya dom! Akôc gauc ñapep pi gêñ ñalôm-nya whinñ.”

Lau sêndac bata Yisu

²⁵ T êñ ndoc dinarñ lau Jerusalem-nya ñatô sêsôm, “Ñgac dindec inñ ñgac nanñ lau bata sêñsalê lêñ tu bu sêndic inñ ndu-nya.

²⁶ Tigenñ alic! Inñ sôm yom mbo awê, magoc lau bata sêsôm yom danñ têtñ inñ dom. Bocke? M boe ñac sêkêñ whinñ bu inñ Mesaya dau, me?

²⁷ Tigenñ yac anyalê ñgac dindec ndê malachu. Ma têtñ ndoc Mesaya oc menñ, nanñ lau danñ oc sêñyalê gameñ nanñ inñ menñ akêñ, nanñ dom.”

²⁸ Yisu kêdôhônñ lau mbo lôm dabuñ ñabatêmndô têtñ têtñ dinarñ, ma inñ ta yom bocdec bu, “Mac lau dinarñ gauc gêm bu mac anyalê aô, ma bu mac anyalê a ô neñ malachu, a? Aô gameñ ña aô dauñ neñ ñaclai dom. Aô Damanñ kêtñ aô gameñ, ma inñ Anôtô ñandô, magoc mac anyalê inñ dom.

²⁹ Aô dec kayalê inñ, bu muñ-nya aô gambo gawhinñ inñ, ma kwahic dec inñ kêtñ aô gameñ.”

³⁰ Têtñ dinarñ ñac sêñsahê bu sêkôc inñ dôñ, tigenñ inñ ndê ndoc yêc dôñ yêc, dec lau danñ gitôm dom bu sêkêñ amba pi inñ.

³¹ Magoc lau daêsam yêc tonñ atu dinarñ sêkêñ whinñ inñ ma sêsôm, “Yac akêñ batanñ Mesaya, ma akêñ whinñ bu têtñ ndoc inñ menñ, nanñ inñ oc kôm gêñ dalô daêsam. Tigenñ asa gitôm bu kôm gêñ dalô atu-tu nanñ sêhóc gêlêc gêñ dalô daêsam nanñ ñgac dindec kôm, nanñ su?”

Lau Palêsai ti dabuñsiga atu-tu sêkôm bu sêkôc Yisu dôñ

³² Lau Palêsai sêñgô bu lau sem yomgalôm pi Yisu ma sêkôc gauc kainñ dinarñ pi inñ. Goc ñdabuñsiga atu-tu ti lau Palêsai sêñkinñ lau sinñ-nya ñatô nanñ sêyob lôm dabuñ, bu sêkôc inñ dôñ.

³³ Têtñ dinarñ Yisu sôm, “Aô wambo wawhinñ mac ñasawa sauñ, goc walhô wambu watêtñ inñ nanñ kêtñ aô gameñ, nanñ wandi.

³⁴ Mac oc anjalê aô, magoc oc atap aô sa dom, ma mac atôm dom bu anñkuc aô atêtñ gameñ nanñ aô oc wambo.”

³⁵ Goc lau Israel-nya sêsôm têtñ dandi, “Ñgac dindec oc mbo nde, dec yac oc datôm dom bu u datap inñ sa? Mboe inñ oc ndi mbo whinñ yac neñ lau Israel-nya ñatô, nanñ sêndôc lau Grik si gameñ ma êndôhônñ lau Grik yêc dindê?

³⁶ Inñ sôm bu yac oc tarjalê inñ, magoc oc datap inñ sa dom, ma bu yac datôm dom bu datêtñ gameñ nanñ inñ oc mbo, nanñ dandi. Yom dau ñahu bocke?”

Yisu sôm yom pi Nalau Dabuñ

³⁷ Têtñ Mwasinñ Lôm Bac-nya ñabêc atu ñambu-nya, nanñ Yisu tisa kalhac ma mbwêc awaha atu bocdec bu, “Am asa nanñ bu yô am, nanñ têtñ aô mwenñ, ma nôm.

³⁸ Tôm Anôtô ndê yom nanñ sêto yêc, nanñ sôm, asa nanñ kêtñ whinñ aô, nanñ bu tali-nya oc êmbulup pi inñ ndê ñalôm.”

³⁹ Yisu ndê yom dinarñ hêganônñ Nalau Dabuñ, nanñ tinambu Anôtô oc kêtñ têtñ lau nanñ sêkêñ whinñ Yisu. (Têtñ têtñ dinarñ, Anôtô kêtñ Nalau Dabuñ têtñ lau su dom, ñahu bu Yisu ndê têtñ tu tap inñ ndê ñawasi sa-nya yêc dôñ yêc.)

Lau sêseñ dau pi Yisu

⁴⁰ Têḡ ndoc Yisu sôm yom dau, naḡ lau ḡatô sêsôm, “Yomandô! Ngac dindec iḡ propet atu gitôm Moses, naḡ Anötô gic bata bu êḡkiḡ meḡ.”

⁴¹ Ma ḡatô sêsôm, “Mba! Iḡ Mesaya dau!” Magoc lau ḡatô sêsôm, “Mba! Bu Mesaya oc meḡ akêḡ gameḡ Galili-ḡga dom.

⁴² Anötô ndê yom naḡ sêto yêc, naḡ sôm bu Mesaya oc meḡ sa yêc Kiḡ Dawid ndê wakuc, ma yêc Dawid ndê malac Betlehem.”

⁴³ Bocdinaḡ lau sêseḡ dau pi Yisu.

⁴⁴ Lau ḡatô tac whiḡ bu sêkôc iḡ dôḡ, magoc ḡamalac daḡ gitôm dom bu kêḡ amba pi iḡ.

Lau bata Israel-ḡga sêkêḡ whiḡ Yisu dom

⁴⁵ Tiḡambu lau siḡ lôm dabuḡ-ḡga sêmbu sêtêḡ dabuḡsiga atu-tu ti lau Palêsai si. Ma ḡac sêndac lau siḡ-ḡga dau bocdec bu, “Bocke ma mac akôc Yisu dôḡ dom?”

⁴⁶ Goc lau siḡ-ḡga sêô yom ma sêsôm, “ḡamalac naḡ sôm yom gitôm ḡac dinaḡ, naḡ yac aḡgô daḡ su dom.”

⁴⁷ Goc lau Palêsai sêsôm, “Mboe iḡ kêsau mac awhiḡ, a?”

⁴⁸ Alic bu yac lau Palêsai ma lau bata mba daḡ kêḡ whiḡ bu iḡ Mesaya dau dom. Mba andô!

⁴⁹ Tigeḡ lau ḡambwa-ḡambwa, naḡ si gauc sa dom pi Anötô ndê yom naḡ sêto yêc, naḡ sêkêḡ whiḡ iḡ. Anötô ndê atac ḡandê pi ḡac!”

⁵⁰ Lau bata dinaḡ si daḡ iḡ Nikodemas, ḡac naḡ muḡ-ḡga gi gêlic Yisu. Têḡ ndoc iḡ ḡgô ḡac si yom dinaḡ, dec sôm têḡ ḡac bu,

⁵¹ “Yac neḡ yomsu gic yao bu dakic yom tu tamatôc ḡamalac daḡ-ḡga ḡambwa dom! Gêḡ ḡamata-ḡga daḡgô iḡ dau ndê yom, ma dakip yom sa pi gêḡ naḡ iḡ kôm.”

⁵² Magoc ḡac sêsôm, “Mboe am bu ti iḡ ndê ḡgacsêḡom daḡ whiḡ ḡac lau Galili-ḡga dinaḡ, a? Am ndi ma kip ḡahu sa yêc Anötô ndê yom, ma am oc tap sa bu propet daḡ oc meḡ akêḡ gameḡ Galili-ḡga dom.”

[Yisu tawalô awhê sac daḡ]*

⁵³ Dinaḡ su, ma lau hoḡ sêlhô têḡtêḡ ma sêmbu sêtêḡ ḡac si andu si.

8

¹ Goc Yisu hu malac Jerusalem siḡ ma sa gi mbo Lôc Olib.

² Têḡ ḡagalansê bêbêc, iḡ mbu sôc Jerusalem gi, ma mbo lôm dabuḡ ḡabatêmdô. Ma lau daêsam sêwê sêtêḡ iḡ sêmeḡ, dec iḡ ndôc sic ma kêdôhônḡ ḡac.

³ Ma lau naḡ sêndôhônḡ yomsu ti lau Palêsai sêwê awhê daḡ sêtêḡ iḡ sêmeḡ, naḡ sêtap iḡ sa têḡ ndoc iḡ kôm mêtê mockaiḡ-ḡga. Ma sêkêḡ a whê dau kalhac lau hoḡ aḡgô-ḡga.

⁴ Ma sêsôm têḡ Yisu, “Kêdôhônḡwaga, sêtap awhê dindec sa kôm mêtê mockaiḡ-ḡga.

⁵ Moses to yomsu bu datuc lauwhê kain dindec ḡa hoc ndu. Bocdinaḡ sôm bu yac oc dakôm sake?”

⁶ ḡac bu sêtim iḡ ḡa gêndac dinaḡ, sêḡsalê yom daḡ bu sêḡgôlinḡ pi iḡ. Magoc Yisu pôn sic gi ndôc, ma gic hu to yom yêc nom ḡa amba-atu.

⁷ Goc ḡac sêḡsu iḡ e iḡ tisa ma sôm têḡ ḡac, “Mac nem asa bu ndê sac mbasi, naḡ ti ḡac ḡamata-ḡga bu kôc hoc ma tuc pi awhê dindec.”

* 7:52: Yom naḡ yêc 7:53-8:11 naḡ yêc bapia akwa ḡatô dom.

⁸ Goc in pōŋ sic tiyham ma to yom yêc nom.

⁹ Têŋ dinan lau nan sêŋgô Yisu ndê yom sic hu sêlhô tigen-tigen. Lau atu-tu sêlhô sêmun, goc lau ŋatô sêŋkuc e Yisu tawasê mbo, ma awhê dau kalhac in aŋgô-ŋga.

¹⁰ Dec Yisu tisa ma ndac in, “O awhê! Ma lau dau nde? Asa dec mbo bu êŋgôlin yom pi am ma êmatôc am?”

¹¹ Ma in sôm, “O ŋadau, lau mba!” Goc Yisu sôm, “Ma bocdinan aô wamatôc am dom whin. Magoc am lhô ndi, ma hu nem mêtê sac sin.”]

Yisu in Ŋawê Nom-ŋga

¹² Tiŋambu Yisu sôm yom têŋ lau bocdec bu, “Aô ŋawê nom-ŋga. Asa nan bu êŋkuc aô, nan oc sa seŋ ŋasec-ŋga tiyham dom. In oc êŋsêlêŋ mbo ŋawê nan tôc seŋ ndôc tali-ŋga asê.”

¹³ Magoc lau Palêsai sêsôm têŋ in, “Am tamwasêm hoc yom asê pi daôm. Tu dinan-ŋga dec yac oc akôc am nem yom sa dom.”

¹⁴ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aô bu wahoc daun neŋ yom asê, dec aneŋ yom dau in yom ŋandô. Ŋahu bu aô kayalê gameŋ nan aô gameŋ akêŋ nan, ma gameŋ nde nan wambu wandi. Tigen mac anyalê gameŋ dinan dom.

¹⁵ Mac aŋsahê ti amatôc lau aŋkuc ŋamalac si gauc. Magoc aô dec wamatôc ŋamalac dan gitôm mac akôm, nan dom.

¹⁶ Aô bu wamatôc lau, dec aneŋ yom hoŋ in yom ŋandô, ŋahu bu aô taŋwasêŋ dom. Daman nan kêkiŋ aô, nan mbo whin aô.

¹⁷ Mac daôm nem yomsu sôm bu ŋgac lu bu sêpuc si yom dôŋ bu yom ŋandô, dec mac oc akôc yom dau sa.

¹⁸ Kwahic dec aô gahoc yom asê tu daun-ŋga, ma Daman nan kêkiŋ aô, nan dec puc aneŋ yom dôŋ. Bocdinan tu sake-ŋga mac akôc aneŋ yom sa dom?”

¹⁹ Goc sêndac in, “Am Damam nde?” Ma Yisu sôm, “Mac anyalê aô dom, ma mac anyalê Daman dom bocdinan. Mac bu anyalê aô, dec oc tôm bu mac anyalê Daman whin.”

²⁰ Yisu sôm yom dinan têŋ ndoc in kêdôhôn lau mbo kêpiŋ apa nan lau sêkêŋ si da sip-ŋga yêc lôm dabun ŋamakê. Magoc lau dan sêkôc in dôŋ dom, bu in ndê ndoc hóc asê su dom.

Yisu ndê ŋahu yêc nom dom

²¹ Ma Yisu sôm tiyham têŋ lau Palêsai, “Aô oc wahu mac sin, ma mac oc aŋsalê aô. Magoc gameŋ nan aô bu wandi, nan mac atôm dom bu andi. Mac oc ambac ndu ti nem sac tôhôn.”

²² Goc lau bata dinan sêsôm têŋ dandi, “In dau sôm bu gameŋ nan in oc ndi, nan yac datôm dom bu dandi. Bocke? In oc ndic dau ndu, a?”

²³ Ma Yisu gic têku yom ma sôm, “Aneŋ ŋahu yêc lôlôc. Mac lau nom dindec-ŋga, magoc aô neŋ ŋahu yêc nom dindec dom.

²⁴ Aô gasôm têŋ mac su, bu mac oc ambac ndu ti nem sac tôhôn. Aô wasôm yom ŋandô têŋ mac, bu mac bu akêŋ whin yom nan aô gawhê sa pi daun, nan dom, dec mac oc ambac ndu ti mac nem sac.”

²⁵ Goc ŋac sêndac, “Am asa?” Ma in sôm, “Oc tôm bu mac anyalê su, bu têŋ ŋamata-ŋga e meŋ, aô gawhê daun sa têŋ mac.

²⁶ Yom daêsam yêc bu wasôm pi mac bu watôc nem giso asê. Magoc yom hoŋ nan aô gaŋgô yêc in nan kêkiŋ aô gameŋ, nan dec wasôm asê têŋ lau nom-ŋga. Ma in ndê yom in yom ŋandô eŋ.”

²⁷ Ŋac sêŋyalê dom bu in sôm yom dau pi in Damba.

28 Goc in̄ sôm, “Têḡ ndoc mac asuḡ ḡamalac ndê Atu sa yêc nom, naḡ mac oc aḡyalê bu aô dauḡ dec Mesaya dau, ma aô gakôm gêḡ daḡ kakuc aô taḡwasêḡ neḡ gauc dom. Mba. Yom hoḡ naḡ aô gasôm, naḡ Damaḡ dau kêḡ têḡ aô.

29 In̄ dau kêḡin̄ aô gameḡ, ma in̄ oc tec aô bu wambo taḡwasêḡ dom. In̄ mbo whiḡ aô ḡapaḡ. ḡahu bu aô gakôm gêḡ hoḡ tôm in̄ atac whiḡ.”

30 Yisu sôm yom dinaḡ, ma lau daêsam naḡ sêḡḡô, naḡ sêkêḡ whiḡ in̄.

Yom ḡandô oc êḡḡapwêc yac su

31 Ma Yisu sôm têḡ lau Israel-ḡa naḡ sêkêḡ whiḡ in̄, “Mac bu asap aneḡ yom dôḡ ma daḡam wambu, dec mac ati aneḡ sêḡḡomi ḡandô.

32 Ma mac oc aḡyalê yom ḡandô, ma yom ḡandô dau oc êḡḡapwêc mac su bu ambo atôm lau akiḡ ḡambwa tiyham dom.”

33 Goc ḡac sêsôm, “Abraham ndê wakuc yac. Ma yac am akiḡ lau daḡ dom. Bocdinaḡ am sôm bu êḡḡapwêc yac su yêc sakiḡ bocke?”

34 Goc Yisu ô yom bocdec bu, “Aô wasôm yom ḡandô. Asa naḡ sap mêtê sac dôḡ, naḡ ḡac me awê akiḡ mêtê sac-ḡa.

35 Ma ḡac akiḡ ḡambwa oc wêkaiḡ ḡadau ndê gêḡ daḡ, me mbo in̄ ndê andu ḡapaḡ dom. Mba! ḡadau ndê atu solop oc wêkaiḡ gêḡ ma mbo ḡapaḡ.

36 Magoc Anôtô ndê Atu bu êḡḡapwêc mac su, dec mac oc ambo atôm lau akiḡ ḡambwa tiyham dom andô.

37 “Aô kayalê su, bu Abraham ndê wakuc mac. Tigeḡ mac akôm bu andic aô ndu, ḡahu bu mac akôc aneḡ yom sa sip nem ḡalôm su dom.

38 Aô gasôm yom asê pi gêḡ naḡ Damaḡ tôc asê têḡ aô, magoc mac akôm mêtê aḡkuc yom naḡ mac daôm damam sôm têḡ mac.”

39 Ma ḡac sêsôm tiyham, “Yac damaḡ in̄ Abraham.” Magoc Yisu sôm, “Mac bu Abraham atui mac, dec mac oc asa lêḡ gitêḡ gitôm in̄ dau ndê.

40 Tigeḡ aô gasôm yom ḡandô gitôm aô ḡaḡḡô yêc Anôtô, ma mac akôm bu andic aô ndu. Abraham oc kôm gêḡ kaiḡ dinaḡ dom.

41 Mac aḡkuc Abraham ndê lêḡ dom, dec tôc asê bu mac nem damam in̄ ḡac daḡ dau-ḡa daḡ.” Magoc ḡac sêsôm, “Yac lau ḡasawa-ḡa dom. Yac mba damaḡ tigeḡ in̄ Anôtô dau.”

42 Têḡ dinaḡ Yisu sôm, “Anôtô bu ti mac nem damam, dec mac oc atac whiḡ aô. ḡahu bu aô gameḡ akêḡ Anôtô, dec gambo lec. Aô gameḡ tu dauḡ-ḡa dom, magoc Anôtô dau kêḡin̄ aô gameḡ.

43 Mac atôm dom bu aḡḡô aneḡ yom, ma bocdinaḡ mac aḡyalê aneḡ yom ḡahu dom.

44 Mac nem damam in̄ Sadaḡ, ma mac akôm tôm in̄ atac whiḡ. Têḡ têm ḡamata-ḡa e meḡ, in̄ sa lêḡ ndic ḡamalac ndu-ḡa. In̄ sap yom ḡandô dôḡ dom, bu yom ḡandô daḡ yêc in̄ ndê ḡalôm dom. In̄ tasanḡ-nda, ma yom tasanḡ ḡadamba in̄. In̄ sôm yom kêkuc in̄ dau ndê awê solop, ma yom hoḡ naḡ in̄ sôm, naḡ yom tasanḡ.

45 Tigeḡ aô dec gasôm yom ḡandô eḡ, ma tu dinaḡ-ḡa mac akêḡ whiḡ aneḡ yom dom.

46 Mac nem asa gitôm bu tôc aneḡ ḡiso daḡ asê? Aô gasôm yom ḡandô, ma tu sake-ḡa mac akêḡ whiḡ aô dom?

47 Anôtô ndê atui ḡandô sêḡḡô in̄ ndê yom ma daḡḡa wambu. Magoc mac aḡḡô in̄ ndê yom dom, dec tôc asê bu mac ati in̄ ndê atui ḡandô dom.”

Yisu sôm yom asê pi dau

⁴⁸ Têñ dinanɲ lau bata Israel-ɲga sêsôm, “Yac asôm solop bu am gitôm lau Samaria-ɲga nanɲ si gauc sa pi Anötö dom, ma bu ɲalau sac danɲ mbo am nem ɲalôm.”

⁴⁹ Magoc Yisu sôm, “Mba! ɲalau sac mbo aö neñ ɲalôm dom. Mac atoc aneñ waêñ sa dom, magoc aö bu wapo Damanɲ ndê waê sa.

⁵⁰ Aö kasalê daun neñ waêñ dom, magoc Anötö oc po aneñ waêñ sa. Ma inɲ oc êmatôc gêñ honɲ.

⁵¹ Aö wasôm yom ɲandô têtñ mac, bu asa nanɲ ɲgô aneñ yom ma danɲa wambu, nanɲ oc ninɲa dom, magoc inɲ oc mbo tali ɲapanɲ.”

⁵² Goc lau bata Israel-ɲga sêsôm têtñ inɲ, “Kwahic dec yac anɲalê pi ɲandô bu ɲalau sac danɲ mbo am nem ɲalôm. Abraham ma lau propet sêmbac ndu, tigen am sôm bu asa nanɲ ɲgô am nem yom ma danɲa wambu, nanɲ oc ninɲa dom.

⁵³ Am asa dec toc daôm sa? Am gauc gêm bu am hóc gêlêc damanɲ Abraham su, a? Yac anɲalê bu inɲ mbac ndu su, ma lau propet boc-dinanɲ.”

⁵⁴ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aö daun bu wapo daun neñ waêñ sa, dec waêñ dau ti gêñ ɲambwa-ɲga. Magoc aö Damanɲ, nanɲ mac asam bu mac nem Anötö, nanɲ po aneñ waêñ sa.

⁵⁵ M agoc mac anɲalê inɲ dom. Aö dec kayalê inɲ, ma dananɲ wambu inɲ ndê yom. Aö bu wasôm bu kayalê inɲ dom, dec aö ɲgac tasanɲ gitôm mac lau tasanɲ.

⁵⁶ Mac nem damanɲ Abraham atac ɲayham sa kêlêc, bu inɲ kêñ bata bu lic aneñ bêc wahôc asê-ɲga. Ma inɲ gêlic su ma tisambuc.”

⁵⁷ Goc lau bata Israel-ɲga sêsôm têtñ inɲ, “Am nem yala tap 50 sa su dom. Ma bocke dec am sôm bu am gêlic Abraham su?”

⁵⁸ Ma Yisu sôm, “Yomandô! Ndoc nanɲ Abraham dinda kôc inɲ su dom, nanɲ aö gambo.”

⁵⁹ Têtñ têtñ ɲac sêñgô yom d inanɲ, goc sêkôc hoc sa bu sêtuc inɲ, magoc Yisu sinɲ dau, ma kêdahinɲ dau su yêc lôm dabunɲ ɲagamenɲ.

9

Yisu kôm ɲgac tapec danɲ tandô po asê

¹ Yisu kêsêlêñ gi, ma gêlic ɲgac tapec danɲ. ɲgac dau inɲ tandô pec têtñ ndoc inɲ dinda kôc inɲ ma meñ.

² Ma Yisu ndê ɲgacsêñjomi sêndac inɲ bocdec bu, “Kêdôhôn-waga, ɲgac dinanɲ tapec tu inɲ dau ndê sac-ɲga, me tu dinda lu damba si sac-ɲga?”

³ Goc Yisu sôm, “Inɲ tapec tu inɲ dau ndê sac-ɲga, me tu dinda lu damba si sac-ɲga dom. Magoc dinda kôc inɲ ti tapec tu bu kwahic dec lau sêlic Anötö ndê gwelenɲ ti ɲaclai nem inɲ sa-ɲga.

⁴⁻⁵ Aö gambo nom gatôm lau nom-ɲga si ɲawê, ma kwahic dec ti têtñ ɲawê-ɲga. Ma bocdinanɲ kwahic dec yac oc dakôm Anötö nanɲ kêkinɲ aö gamenɲ, nanɲ ndê gwelenɲ. Têtñ ɲasec-ɲga oc meñ hóc asê, ma têtñ dinanɲ lau danɲ oc sêtôm dom bu sêkôm gwelenɲ.”

⁶ Inɲ sôm yom dinanɲ su, goc hê gasôp sip nom, kêyalinɲ whinɲ nom, ma sê pi ɲgac tapec tandô.

⁷ Ma inɲ sôm têtñ inɲ, “Am ndi êmgwasinɲ anôm sip bu gaponɲ Siloam.” (ɲaê Siloam dau danem kwi bu ‘Kêkinɲ.’) Goc inɲ kôlhô gi kêgwasinɲ anôm, ma inɲ tandô ɲayham sa. Ma inɲ mbu têtñ ndê andu gi.

⁸ Ma inɲ ndê lau meñpanɲ inɲ-ɲga, ti lau nanɲ sêñyalê bu munɲ-ɲga inɲ ɲgac tenɲ gêñ-ɲga, n anɲ sêsô ma sêndac dandi, “Inɲ ɲgac nanɲ munɲ-ɲga ndôc ma tenɲ gêñ, a?”

⁹ Ma lau n̄atô sêsôm, “In̄ n̄gac dau dinan̄.” Magoc n̄atô sêsôm, “Mba! In̄ n̄gac dan̄ dau-n̄ga, nan̄ an̄gô gi tap n̄gac ten̄ gê̄n-n̄ga dinan̄ ndê an̄gô sa.” Magoc n̄gac dau sôm, “Aô n̄gac dau n̄ dec.”

¹⁰ Goc sêndac in̄, “Ma bocke dec am nem tanôm n̄jayham sa?”

¹¹ Ma in̄ sôm, “N̄gac nan̄ sêsam in̄ bu Yisu, nan̄ kêyalin̄ sachalê, ma kê̄n pi aô tanô̄n, goc kê̄kin aô bu wan̄gwasin̄ an̄ô̄n andô sip bu Siloam. Bocdinan̄ aô ga kagwasin̄ dau n̄, dec tanô̄n n̄jayham sa.”

¹² Ma sêndac, “N̄gac dinan̄ mbo nde?” Goc in̄ sôm, “Aô kayalê dom.”

Lau Palêsai sêkip yom sa pi n̄gac nan̄ tandô po asê

¹³⁻¹⁴ Yisu kêyalin̄ sachalê ma kôm n̄gac tapec dinan̄ tandô po asê têt̄n bêt̄ Sabat-n̄ga dan̄. Ma tin̄ambu l au sêwê n̄gac dau sêtêt̄n lau Palêsai si.

¹⁵ Têt̄n ndoc lau Palêsai sêlic in̄, nan̄ sêndac in̄ bu, “Am tanôm po asê n̄jalên bocke?” Ma in̄ ô yom ma sôm, “N̄gac dinan̄ kê̄n sachalê pi aô tanô̄n, ma aô kagwasin̄ dec tanô̄n po asê.”

¹⁶ Goc Palêsai n̄atô sêsôm yom pi Yisu bocdec bu, “N̄gac dinan̄ kê̄gili yomso Sabat-n̄ga, dec tan̄yalê bu in̄ mer̄ akê̄n Anôtô dom.” Magoc Palêsai n̄atô sêsôm, “N̄gac sac oc tôm dom bu kôm gê̄n dalô kain̄ dinan̄.”

¹⁷ Boc-dinan̄ n̄ac si yom so dau, ma sêndac n̄gac dau tiyham, “Am n̄gac daôm, am n̄gac nan̄ in̄ kôm am nem tanôm po asê, ma bocdinan̄ am sôm sake pi in̄?” Ma in̄ sôm, “In̄ propet dan̄.”

¹⁸ Magoc lau bata Israel-n̄ga dinan̄ sêkê̄n whin̄ dom bu mun̄-n̄ga in̄ tapec ma kwahic dec tandô n̄jayham sa. Bocdinan̄ sêkê̄n yom têt̄n in̄ dinda lu damba bu sêmer̄.

¹⁹ Ma sêndac in̄lu, “N̄gac dindac in̄ amlu atôm n̄gac nan̄ amlu asôm bu dinda kôc in̄ ti tapec, a? Bocke ma kwahic dec in̄ tandô n̄jayham sa?”

²⁰ Ma in̄lu sêsôm, “Aêc! Alu an̄yalê bu in̄ alu mba balê, ma bu alu akôc in̄ ti tapec.

²¹ Magoc in̄ tandô po asê n̄jalên bocke ma asa kôm in̄ tandô n̄jayham sa, nan̄ alu an̄yalê dom. Mac andac in̄ dau. In̄ ti n̄gac atu su, ma gitôm bu sôm dau ndê yom.”

²² In̄lu sê̄n̄yalê bu lau bata Israel-n̄ga sêkic yom bu n̄ac oc sêtin̄ lau nan̄ sêkê̄n whin̄ bu Yisu in̄ Mesaya, nan̄ su yêc gôlôwac Israel-n̄ga, ma bocdinan̄ in̄lu sêtôc n̄gac.

²³ Tu dinan̄-n̄ga sêsôm yom bocdec, “In̄ ti n̄gac atu su. Mac andac in̄ dau!”

²⁴ Goc n̄ac sêmbwêc n̄gac dau tiyham, ma sêsôm, “Toc Anôtô sa ma sôm yom n̄andô. Yac an̄yalê bu n̄gac dinan̄ in̄ n̄gac sac.”

²⁵ Ma in̄ ô yom bocdec bu, “In̄ bu n̄gac sac me in̄ n̄gac gitên, aô kayalê dom. Gê̄n tigen̄ aô kayalê. Mun̄-n̄ga aô n̄gac tapec, ma kwahic dec aô tanô̄n po asê.”

²⁶ Goc sêndac in̄, “In̄ kôm gê̄n sake têt̄n am? In̄ kôm am tanôm n̄jayham sa n̄jalên bocke? Sôm asê têt̄n yac.”

²⁷ Ma in̄ sôm, “Aô gasôm têt̄n mac su, magoc mac akôc ane n̄ yom sa dom. Tu sake-n̄ga mac bu an̄gô tiyham? Mboe mac atac whin̄ bu ati in̄ ndê sê̄n̄omi awhin̄, a?”

²⁸ Têt̄n dinan̄ sêpu in̄ ma sêsôm, “Mba! Am daôm ti n̄gac dinan̄ ndê n̄gacsê̄n̄om! Moses ndê sê̄n̄omi yac.

²⁹ Yac an̄yalê bu Anôtô kê̄n in̄ ndê yom têt̄n Moses, magoc n̄gac dinan̄ ti in̄ ndê n̄ahu, yac an̄yalê dom.”

³⁰ Goc ñgac dau sôm, “Gêñ kainj ðañ solop! Mac asôm bu mac anyalê inj ndê ñahu dom. Tigenj alic su nanj! Inj kôm aô tanôñ po asê.

³¹ Yac tanjalê bu Anötö oc kêñ ðañga têtñ lau sac dom. Mba! Inj kêñ ðañga lau gitêtñ nanj sêñkuc inj ndê yom.

³² Yac ðañgô ðañ munj su dom, bu ñamalac ðañ kôm ñgac nanj dinda kôc inj ti tapec, nanj tandô po asê. Mba sambuc!

³³ Ñgac ðinanj bu menj akêtñ Anötö dom, dec oc tôm dom bu inj kôm gêñ ðañ.”

³⁴ Ñac sêñgô inj ndê yom ðinanj, dec gêli ñac si ñalôm sa ñandô. Ma sêsôm, “Am bu êmdôhônj yac, a? Sac gêm am ahuc têtñ ndoc ðinam kôc am!” Goc sêtin inj sa awê gi.

Lau nanj sêkêtñ whinj Yisu dom, nanj sêtôm lau tapec

³⁵ Têtñ ndoc Yisu ñgô ñawaê bu lau Palêsai sêtin ñgac dau su, nanj inj kêsâlê inj e tap inj sa, ma ndac inj, “Am kêñ whinj Ñamalac ndê Atu, me mba?”

³⁶ Ma inj ô yom ma sôm, “O ñadaul! Ñamalac ndê Atu inj asa? Sôm têtñ aô, goc aô wakêtñ whinj inj.”

³⁷ Goc Yisu sôm, “Am gêlic inj su. Aô ñgac ðañj dec, nanj gasôm yom têtñ am.”

³⁸ Ma inj sôm, “Pômdau, aô gakêtñ whinj am.” Goc inj pônj haduc têtñ Yisu.

³⁹ Ma Yisu sôm, “Aô gasip nom gameñ ma lau oc sêtap matôc sa tu aô-ñga. Lau tapec oc sêti lau tandô ñayham, ma lau nanj gauc gêm bu ñac lau tandô ñayham, nanj oc sêtôm lau tapec.”

⁴⁰ Lau Palêsai ñatô sêmbo sêwhinj, ma sêñgô Yisu ndê yom ðinanj ma sêndac, “Bocke? Am sôm bu yac tanjpec awhinj, a?”

⁴¹ Ma inj sôm, “Mac bu lau tampec, dec mac nem giso mba. Mac asôm bu mac lau tanôm ñayham, magoc mac akêtñ whinj aô dom. Tu ðinanj-ñga dec mac nem giso gacgen yêc mac-ñga.”

10

Yom gôlinj pi ñgac yob domba-ñga

¹ Ma Yisu sôm, “Yom ñandô aô wasôm têtñ mac, bu ñgac nanj sôc domba si tunlôm yêc gatam dom, magoc kêgili tunj bambalinj bu sôc ndi, nanj ñgac kanj-nda.

² Magoc ñgac nanj sôc domba si tunlôm yêc gatam solop, nanj ñgac yob domba-ñga ñandô.

³ Ñgac nanj yob gatam oc lêc gatam su têtñ inj, ma domba sêñyalê inj awha. Inj oc ta domba tigenj-tigenj si ñaê, ma wê ñac sêsa sêndi.

⁴ Têtñ ndoc inj kôc inj ndê domba honj sêsa si, nanj inj kêsêlêñ munj ma ñac sêñkuc inj, bu ñac sêñyalê inj awha.

⁵ Tigenj ñac oc sêñkuc ñgac apa ðañ dom. Mba! Ñac oc sêlhô bambalinj yêc inj, bu sêñyalê inj awha dom!”

⁶ Yisu sôm yom gôlinj ðinanj, magoc ñac sêñyalê inj ndê yom ñahu dom.

Yisu inj gatam domba-ñga

⁷ Bocðinanj Yisu sôm tiyham, “Yom ñandô aô wasôm têtñ mac! Aô gatôm gatam tu domba sêsôc si tunlôm sêndi-ñga.

⁸ Kêdôhônjwaga tasanj honj nanj sêhôn asê sêmunj aô, nanj lau kanj. Magoc domba sêkêtñ ðañga ñac dom.

⁹ Aô gatam, ma domba nanj sêsôc yêc aô, nanj oc sêtap Anötö ndê mwasinj nem ñac si-ñga sa. Ñac oc sêsôc sêsa, ma sêtap gêtñ sêneñ-ñga ñayham sa.

10 Ngac karj meŋ bu nem karj ti ndic ndu ma seŋ popoc. Inj ndê gwelenj dau dinanj. Tigenj aô gameŋ bu wamasanj lêŋ bu lau sêtap Anôtô ndê mwasiŋ sêndöc tali-ŋga sa, ma mwasiŋ dau oc êŋsalê ŋac ahuc.”

Yisu inj Njatau yob domba-ŋga ŋayham

11 “Aô ŋgac wayob domba-ŋga ŋayham. Ngac yob domba-ŋga ŋayham oc kênj dau sambuc e nditôm inj mbac ndu bu nem inj ndê domba sa.

12 Magoc ŋgac nanj yob domba tu tap ŋaôli sa-ŋga, nanj gitôm ŋgac nanj yob dau ndê domba, nanj dom. Inj bu lic giam sac danj meŋ, dec inj oc hu domba siŋ ma lhô ndi. Goc giam sac oc seŋ domba ma sêlhô bambalinj.

13 Ngac dinanj oc lhô ndi, bu inj gêm gwelenj tu awa-ŋga ŋambwa, ma hêgo dau tu domba-ŋga dom.

14-15 “Aô ŋgac wayob domba-ŋga ŋayham. Gitôm Damanj kêyalê aô, ma aô kayalê Damanj, bocdinaŋ aô kayalê aneŋ domba, ma aneŋ domba sêŋyalê aô. Ma wakêŋ dauŋ sambuc e nditôm wambac ndu bu wanem ŋac sa.

16 Ma aneŋ domba ŋatô sêmbô, nanj sêmbô sêwhinj domba toŋ dindéc dom. Aô wandic ŋac sa sêmeŋ sêmbô sêwhinj domba dindéc, ma ŋac oc sêti toŋ tigenj. Ŋac si njatau tigenj aô dec wayob ŋac, ma ŋac hoŋ oc sêkêŋ danja aô awhanj.

17 “Damanj tac whinj aô, bu aô wakêŋ dauŋ gacgeŋ wambac ndu, ma tiŋambu aô watisa tiyham.

18 Ŋamalac danj oc kôc tarŋi ŋahu su yêc aô dom. Aô dauŋ oc wahu tarŋi ŋahu siŋ tôm aô dauŋ atac whinj. Anôtô kêŋ ŋaclai têŋ aô bu aô dauŋ wahu siŋ, ma bu aô dauŋ wakôc sa tiyham. Damanj gic atu yom dau dinanj.”

19 Lau bata Israel-ŋga sêŋgô yom dinanj ma sêwhê dau kôc ti sêseŋ dandi tiyham.

20 Lau daêsam sêsôm, “Ŋalau sac danj mbo inj ndê ŋalôm ma kôm inj ndê gauc timboloc. Anjô inj ndê yom dom!”

21 Magoc lau ŋatô sêsôm, “Ngac ti ŋalau sac oc sôm yom kainj dinanj dom. Ma ŋalau sac oc kôm ŋgac tapec tandô po asê dom!”

Lau bata Israel-ŋga sêtiŋ Yisu su

22 Têŋ ndoc uhô-ŋga, lau Israel-ŋga si †Mwasiŋ Sic Gawi Lôm-ŋga hôc asê Jerusalem.

23 Yisu kêsêlêŋ mbo lôm dabuŋ ŋabatêmdö, mbo gameŋ nanj sêsam bu Solomon ndê Batêm.

24 Ma lau bata Israel-ŋga sêkac sa sêŋgihi inj ahuc, ma sêsôm, “Ŋasawa baliŋ lec yac atac lu-lu tu am-ŋga. Bocdinaŋ dec sôm yom yêc awê têŋ yac. Am Mesaya dau, me mba?”

25 Ma Yisu sôm, “Aô gasôm têŋ mac su, magoc mac akêŋ whinj aô dom. Ma aô gakôm gêŋ dalô gam Damanj anjô. Gêŋ dau puŋ yom ŋandô pi aô dôŋ, ma whê aneŋ ŋahu sa tiawê.

26 Magoc mac akêŋ whinj aô dom, ŋahu bu mac ati aô neŋ domba dom.

27 Aneŋ domba sêkêŋ danja aô awhanj. Aô kayalê ŋac, ma ŋac sêŋkuc aô.

28 Aô oc wakêŋ ŋac sêndöc tali ŋapaŋ ma oc tôm dom bu ŋac sêniŋga têŋ têm ŋambu-ŋga dom. Ma lau danj sêtôm dom bu sêŋgaho ŋac su yêc aô amanj.

29 Damanj kêŋ aneŋ domba têŋ aô, ma gêŋ danj hôc gêléc inj su dom. Bocdinaŋ lau danj sêtôm dom bu sêŋgaho ŋac su yêc Damanj amba.

30 Alu Damanj ati gêŋ tigenj.”

31 Têŋ dinanj lau bata sêkôc hoc sa tiyham bu sêtuc inj.

³² Magoc in̄ sôm têt̄ ηac, “Mac bu atuc aô ηa hoc tu gêt̄ dalô bocke-ηga? Bu aô gatôc gêt̄ ηayham daêsam têt̄ mac, tôm nan̄ Daman̄ kêt̄ têt̄ aô.”

³³ Ma ηac sêô yom ma sêsôm, “Yac bu atuc am tu gêt̄ dan̄ nan̄ am kôm-ηga dom. Mba! Am ηamalac dan̄, magoc toc daôm sa bu nditôm Anötô dau. Am nem yom dinan̄ sac sambuc, ma tu dinan̄-ηga yac bu atuc am ηa hoc.”

³⁴ Goc Yisu ô yom ma sôm, “Mac anyalê yom nan̄ Anötô dau sôm pi lau bata Israel-ηga ηatô, nan̄ sêto yêc mac nem Buku Yomsu-ηga* bocdec bu, ‘Aô gasam mac bu anötôi.’

³⁵ An̄gô su nan̄! Anötô kêt̄ in̄ ndê yom têt̄ lau nom-ηga dinan̄, ma sam ηac bu anötôi. Ma gitôm dom bu dasen̄ Anötô ndê yom dan̄ su.

³⁶ Ma aô bocke? Daman̄ dau kêt̄yalin̄ aô sa ma kêt̄in̄ aô gasip nom gameñ. Bocdinan̄ tu sake-ηga mac asôm bu anen̄ yom sac sambuc, têt̄ ndoc aô gasôm bu aô Anötô ndê Atu?

³⁷ Aô bu wakôm Daman̄ ndê gwelen̄ nan̄ kêt̄ sip aô aman̄, nan̄ dom, nan̄ akêt̄ whin̄ aô dom.

³⁸ Tigen̄ aô gakôm Daman̄ ndê gwelen̄, ma bocdinan̄ dec mac bu akêt̄ whin̄ anen̄ yom dom, tigen̄ akêt̄ whin̄ tu gêt̄ nan̄ aô gakôm-ηga. Ma bocdinan̄ mac oc anyalê pi ηandô bu Daman̄ mbo aô ηalôm, ma aô gambo in̄ ηalôm.”

³⁹ Têt̄ dinan̄ sêñsahê tiyham bu sêkôc in̄ dôñ, magoc ηac gitôm dom, ma in̄ kôlhô gi.

⁴⁰ Ma in̄ pi Bu Jordan ηadan̄ga gi, ma mbo gameñ nan̄ mun̄-ηga Jon kêt̄u lau mbo.

⁴¹ Lau daêsam sêsa sêt̄in̄ in̄ si, ma sêsôm têt̄ dau, “Jon kôm gêt̄ dalô dan̄ dom. Magoc yom hon̄ nan̄ in̄ sôm pi ηgac dindec, nan̄ yom ηandô.”

⁴² Ma lau daêsam sêkêt̄ whin̄ Yisu yêc gameñ dinan̄.

11

Lasarus mbac ndu

¹⁻² ηgac dan̄ ηaê Lasarus mbo malac Betani. Ma in̄ ndê lhuwê lu sêmbo, dan̄ ndê ηaê Mata, ma dan̄ ηaê Maria, awhê nan̄ tin̄ambu tac bu ηamalu ηayham pi Pômdau gahi, ma pun̄ ηa in̄ kêclauñ. Têt̄ bêc dan̄ Lasarus gêm̄bac.

³ Goc Maria lu Mata sêkêt̄ yom têt̄ Yisu bocdec bu, “Pômdau, ηgac nan̄ am atac whin̄ dec gêm̄bac.”

⁴ Yisu ηgô yom dau ma sôm, “In̄ gêm̄bac tu bu mbac ndu ηambwa-ηga dom. In̄ gêm̄bac bu têt̄ Anötô ndê ηaclai ti waê asê, ma bu Anötô ndê Atu tap waê sa whin̄.”

⁵ Yisu tac whin̄ Maria lu Mata ma Lasarus.

⁶ Tigen̄ têt̄ ndoc in̄ ηgô ηawaê bu Lasarus gêm̄bac, nan̄ in̄ têt̄ in̄ gi ηgahô dom. In̄ gacgen̄ mbo gameñ dinan̄ gitôm bêc lu.

⁷ Goc in̄ sôm têt̄ in̄ ndê ηgacsêñomi, “Dalhô dambu datêt̄ gameñ Judia-ηga dandi.”

⁸ Magoc ηac sêsôm, “Kêdôhôn̄waga, mba! ηasawa apê lec lau bata Israel-ηga nan̄ sêmbo dindê, nan̄ tac whin̄ bu sêt̄uc am ηa hoc. Bocke dec am bu mbu ndi tiyham?”

* **10:34:** Yom dau yêc Buku Wê-ηga 82:6 (alic footnote yêc Jon 15:25). Anötô dau kêt̄ ηaclai têt̄ kin̄ ti gôlin̄waga bu sênem gôlin̄ sêmbo nom, ma bocdinan̄ in̄ sam ηac bu anötôi. Ma têt̄m ηatô in̄ sam ηac bu Anötô atui - alic BW 2:7 ma 82:6.

9 Ma Yisu ô yom ña yom gôliñ dan, ma sôm, “Têñ bêc hon ac pô gameñ gitôm acgatu ñasawa 12, ma tiñambu ñasec sa. Ñamalac dan bu êñsêlêñ têtñ ndoc ac-nga, dec in oc tiñ gahi dom, bu in gêlic ñawê nom dindec-nga.

10 Magoc in bu êñsêlêñ têtñ ôbwêc, dec in oc tiñ gahi, bu in ndê ñawê mba.”

11 Goc Yisu gic têtñ yom ma sôm, “Yac neñ silip Lasarus yêc bêc. Aô watêtñ in wandi bu wauñ in sa.”

12 Ma ñgacsêñomi sêsôm, “Pômdau, in bu yêc bêc yêc, dec in dau oc ñayham sa.”

13 Ñac gauc gêm bu Yisu sôm bu Lasarus mbo tali ma yêc bêc, magoc in ndê yom dau ñahu bu Lasarus mbac ndu su.

14 Goc Yisu sôm yom yêc awê têtñ ñac bu, “Lasarus mbac ndu.

15 Tu mac-nga dec aô atac ñayham bu aô gambo g awhiñ in dom, bu kwahic dec mac oc akêñ whiñ tu gêtñ nañ aô bu wakôm-nga. Bocdinañ yac datêtñ in dandi.”

16 Ma Tomas, ñgacsêñom nañ sêsam bu Lôcmpôñ, nañ sôm têtñ ñgacsêñomi ñatô, “Ayôc! Dawhiñ in dandi, ma dambac ndu dawhiñ in.”

Yisu in yac neñ datisa ti dambo tañli ñahu

17 Yisu hôc asê gameñ Judia-nga ma tap sa bu sêkêñ Lasarus ndê ñamlañ yêc hocsunñ dan gitôm bêc hale su.

18 Malac Betani yêc sun sa têtñ Jerusalem, señ ñasawa gitôm kilometa tó.

19 Ma lau Israel-nga daêsam sêsa akêñ Jerusalem sêmenñ, ma sêndôc sêwhiñ Mata lu Maria, bu sênem malô inlu tu lhuñgac hu inlu siñ-nga.

20 Mata ñgô bu Yisu kêsêlêñ meñ, goc sa gi bu lic in, magoc Maria ndôc andu.

21 Têtñ ndoc Mata hôc asê Yisu, nañ in sôm têtñ in, “O Pômdau, am bu mbo, dec aô lhuñgac oc mbac ndu dom.

22 Magoc kwahic dec am mwenñ hôc asê su, ma aô kayalê bu gêtñ bocke nañ am bu ndac têtñ Anötô, nañ in oc kôm.”

23 Ma Yisu sôm, “Am lhômñgac oc tisa ma mbo tali tiyham.”

24 Dec Mata ô yom ma sôm, “Aêc! Aô kayalê bu in oc tisa têtñ bêc ñambu-nga nañ lau batê honñ oc sêtisa.”

25 Goc Yisu sôm, “Ñamalac si sêtisa ma sêmbo tali ñahu, nañ aô dauñ. Asa nañ kêtñ whiñ aô ma mbac ndu su, nañ oc mbo tali tiyham.

26 Ma asa nañ mbo tali ma kêtñ whiñ aô, nañ oc ñinga têtñ têm ñambu-nga dom, in oc gacgeñ mbo tali. Am kêtñ whiñ yom dindec, me mba?”

27 Ma Mata sôm, “Aêc Pômdau! Aô gakêñ whiñ bu am Mesaya, ma Anötô ndê Atu nañ in gic bata bu êñkiñ sip nom meñ.”

28 Mata sôm yom dinañ su, goc mbu gi ma ta Maria têtñ in meñ. Ma in sôm têtñ in, “Kêdôhônjwaga meñ su, ma in ndac am.”

29 Maria ñgô su, goc tisa ñagahô bu sa têtñ Yisu ndi.

30 Têtñ ndoc dinañ Yisu hôc asê Betani su dom, in gacgeñ mbo gameñ nañ Mata hôc pi in.

31 Lau Israel-nga nañ sêmbo andu sêwhiñ Maria tu bu sênem malô in, nañ sêlic in tisa ñagahô ma kôlhô gi. Ñac gauc gêm bu in oc têtñ sêhôn ndi bu tañ lhuñgac mbo dindê, ma bocdinañ sêsa si ma sêñkuc in.

32 Têtñ ndoc Maria hôc asê gameñ nañ Yisu mbo ma gêlic in, nañ in hu dau sip nom yêc in gahi-nga, ma sôm, “O Pômdau, am bu mbo, dec aô lhuñgac oc mbac ndu dom.”

33 Yisu gêlic Maria tañ, ma gêlic lau Israel-nga nañ sêwhiñ in, nañ sêtañ bocdinañ, dec kêsahê ñawapac atu yêc ndê ñalôm.

34 Ma in ndac, “Mac anshuñ in yêc nde?” Ma sêsôm, “Mwenj Pômdau, ma lic.”

35 Têñ dinanj Yisu tasulu sa.

36 Ma lau Israel-nga dinanj sêsôm, “Alic, in atac whinj Lasarus ndu andô.”

37 Magoc ñatô sêsôm, “In kôm ñgac tapec tandô po asê. Bocke dec in kôm Lasarus ñayham sa dom, ma in mbac ndu?”

Yisu uñ Lasarus sa

38 Têñ dinanj Yisu ndê ñalôm ñawapac atu tiyham, ma in kêsêlêñ têtñ sêhò gi. Ñac sêkêñ ñgac batê dau ndê ñamlan yêc hocsuñ danj, ma sêmpi hoc danj gi ndôc sê awha ahuc.

39 Têñ ndoc Yisu hôc asê, nanj in sôm têtñ lau nanj sêwhinj in bu, “Mac ampi hoc dau sa.” Magoc ñgac batê ndê lhuwê Mata sôm, “Pômdau! In yêc gitôm bêc hale su. Oc ñamanin sa su.”

40 Dec Yisu sôm, “Aô gasôm têtñ am su, bu kêtñ whinj, dec am oc lic Anötö ndê ñaclai ti ñawasi.”

41 In sôm yom dinanj su, goc lau sêmpi hoc dau sa. Ma Yisu tatac undambê ma sôm, “Damanj, aô wanem danje am, bu am ñgô anej yom.

42 Aô kayalê bu am kêtñ danjam aô ñapanj, magoc kwahic dec aô bu wanem danje am, bu lau nanj sêlhac dec oc sêñgô anej yom, ma sêkêñ whinj bu am kêtñ aô gameñ.”

43 Goc in mbwêc awha atu, “Lasarus! Sa mwenj!”

44 Dec Lasarus sa menj, ma po nanj sêmpañ in gahi ti amba, ma po danj nanj sêhi pi in ñagôlônj, nanj gacgen sêyêc in. Ma Yisu sôm têtñ ñac, “Akôc po su yêc in, ma akêtñ in lhô ndi.”

Lau bata sêkic yom bu sêndic Yisu ndu

45 Tu gêtñ atu dinanj-nga dec lau Israel-nga daêsam nanj sêmbò sêwhinj Maria ma sêlic gêtñ nanj Yisu kôm, nanj sêkêñ whinj in.

46 Magoc ñatô sêtêtñ lau Palêsai si, ma sic minj pi gêtñ nanj Yisu kôm.

47 Goc dabuñsiga atu-tu ti lau Palêsai sêmbwêc lau †Sanedrin-nga sêpitigenj, ma sêndac ñac, “Yac oc dakôm gêtñ sake? Ñgac dinanj kôm gêtñ dalô daêsam.

48 Yac bu dalhac in ahuc dom, dec lau honj oc sêkêñ whinj bu in Mesaya dau. Ma lau Rom-nga oc sêmenj ma sêsenj yac neñ gameñ danem akinj Anötö-nga ti yac lau Israel-nga honj su.”

49 Têtñ yala dinanj Kayapas in †dabuñsiga ñamata-nga. Ma in sôm têtñ lau Sanedrin-nga, “Mac nem gauc sa dom!

50 In mbac ndu manj! Yham dom bu lau Israel-nga honj sêninga. Ñgac tigenj bu mbac ndu ô lau honj, nanj oc ñayham hôc gêlêc su.”

51 Kayapas sôm yom dinanj ña in dau ndê gauc dom. Magoc têtñ yala dinanj in dabuñsiga ñamata-nga, dec in sôm yom dau gitôm propet danj. Ma yom dau ñahu bocdec bu. Yisu oc mbac ndu tu lau Israel-nga honj.

52 Ma tu ñac tawasê-nga dom. In oc mbac ndu tu Anötö ndê lau honj nanj sêmbò gameñ nom-nga tidau-tidau, tu bu ndic ñac honj sa sêpitigenj.

53 Bocdinanj têtñ bêc dinanj lau bata Israel-nga dinanj sic hu sêñsalê lêtñ bu sêndic Yisu ndu.

54 Ma tu dinanj-nga Yisu kêsêlêñ mbo awê yêc lau Israel-nga ñalôm dom. In kôlhô gi mbo malac Eprayim, nanj yêc gameñ sawa ñamakê. Ma in ndê ñgacsêñomi sêmbò gameñ dinanj sêwhinj in.

⁵⁵ Têḡ ndoc lau Israel si om atu Mwasinḡ Pasowa-ḡga meḡ kêḡinḡ, n aḡ lau daésam yêc gamenḡ ḡmakê-ḡga sêḡi Jerusalem si. ḡac bu sêḡkuc lau Israel si lêḡ sêmasaḡ dau ḡawasi sa yêc Anôḡo aḡḡo-ḡga munḡ su naḡ goc Pasowa ḡabêc hóc asê.

⁵⁶ Ma ḡac sêḡsalê Yisu ḡapaḡ. Têḡ ndoc sêkac sa sêḡbo lôḡm dabunḡ, naḡ sêḡdac dandi, “Mac gauc gêm bocke? Inḡ oc meḡ tu Mwasinḡ Pasowa-ḡga, me mba?”

⁵⁷ Tigeḡ dabunḡsiga atu-tu ti lau Palêsaḡi sic atu lau bu asa bu tap gamenḡ naḡ Yisu mbo, naḡ sa, naḡ kêḡ ḡawaê têḡ ḡac, ma ḡac oc sêkóc inḡ dōḡ.

12

Maria gêm oso Yisu

(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9; Luk 7:37-38)

¹ Bêc 6 yêc dōḡ yêc bu Mwasinḡ Pasowa-ḡga hóc asê, ma Yisu têḡ malac Betani gi. Lasarus, ḡgac naḡ inḡ uḡ sa akêḡ lau batê-ḡga, naḡ mbo malac dinaḡ.

² Ma yêc Lasarus ndê andu, ḡac sêḡdê mwasinḡ tu Yisu-ḡga. Lasarus ti lau ḡatô seḡ ḡêḡ sêḡdóc sêḡhinḡ inḡ, ma Mata gêm akinḡ ḡac mbo.

³ Goc Maria meḡ, kóc a ḡakwi ḡamalau ḡayham naḡ ḡaḡli atu sip kac daḡ, ma kêc pi Yisu gahi. Goc inḡ punḡ inḡ gahi ḡa inḡ dau kêclauḡ. Ma gêḡ dau ḡamalau hôḡ dau sa ma gêm andu ḡalôm ahuc.

⁴ Têḡ dinaḡ Judas Iskeriot, ḡgacsêḡjom naḡ tiḡambu hoc Yisu asê, naḡ sôm,

⁵ “Bu ḡamalau ḡayham dindec ḡaḡli atu, gitôm denarii 300 naḡ dakóc ti ḡaḡli tu gwelenḡ yala sambuc-ḡga. Tu sake-ḡga awhê dec kêyainḡ? Gitôm bu dakêḡ têḡ lau sênemli, ma dakêḡ ḡa-awa tu danem lau ḡalôm sawa sa-ḡga.”

⁶ Judas sôm yom dinaḡ, magoc inḡ gauc gêm lau ḡalôm sawa dom. Inḡ sôm yom dinaḡ ḡahu bu inḡ ḡgac kaḡ-nda. Inḡ yob ḡgac-sêḡjomi si talhi mone-ḡga, ma gêm kaḡ mone ḡatô bu nem dau sa.

⁷ Magoc Yisu ô inḡ ndê yom ma sôm, “Mac alhac awhê dindec ahuc dom. Inḡ yob gêḡ dau ḡapaḡ e kwahic dec, gic waê bêc sêḡḡsuhunḡ aô-ḡga.

⁸ Lau ḡalôm sawa oc sêḡbo sêḡhinḡ mac ḡapaḡ. Tigeḡ aô oc wambo wawhinḡ mac ḡapaḡ dom.”

Lau dabunḡsiga sêkic yom pi Lasarus

⁹ Têḡ ndoc dinaḡ lau Jerusalem-ḡga daésam sêḡḡḡ ḡawaê bu Yisu mbo malac Betani, dec sêsa si bu sêlic inḡ. Ma ḡac bu sêlic Lasarus, ḡgac naḡ Yisu uḡ sa yêc lau batê-ḡga, naḡ whinḡ.

¹⁰ Tu dinaḡ-ḡga dabunḡsiga atu-tu Israel-ḡga sêkic yom bu sêḡdic Lasarus ndu whinḡ.

¹¹ ḡahu bu lau Israel-ḡga daésam sêhu ḡac sinḡ ma sêkêḡ whinḡ Yisu tu Lasarus-ḡga.

Yisu sôc malac Jerusalem gi

(Mat 21:4-9; Mak 11:7-10; Luk 19:35-38)

¹² Têḡ ḡagalaḡsê lau daésam naḡ sêḡbo Jerusalem tu Mwasinḡ Pasowa-ḡga sêḡḡḡ ḡawaê bu Yisu kêsêlêḡ mbo seḡ bu têḡ Jerusalem meḡ.

¹³ Bocdinaḡ ḡac sêsa si bu sêkóc inḡ sa. Sêhóc tôḡtôm ḡalauḡ ma sêḡbwêc, “Hosana! Tampinḡ inḡ naḡ meḡ gêm Pôḡdau aḡḡo. Tampinḡ lau Israel-ḡga si Kirḡ.”

¹⁴ Yisu kêsêlêḡ meḡ ndóc donḡki ḡatu daḡ ḡahô, ma ḡalêḡ dinaḡ propet akwa daḡ ndê yom ḡandô sa. Yom dau yêc bocdec bu:

15 O mac lau †Sayon-ŋga, atöc daôm dom. Alic mac nem Kinj têtj mac meŋ, ndöc donjki ŋatu ŋahô. *[Sek 9:9]*

16 Yisu ndê ŋgacsêŋomi sêlic gêŋ honj dinanj, magoc ŋac sêŋyalê ŋahu dom. Tigeŋ tiŋambu, têtj ndoc Yisu tisa ti ŋawasi atu, nanj sêŋyalê bu yom dau, nanj sêto muŋ su, nanj hêganôŋ Yisu, ma tu dinanj-ŋga lau sêkôm gêŋ dinanj têtj inj.

17 L au daêsam nanj sêmbô sêwhinj Yisu têtj ndoc inj mbwêc Lasarus ma uŋ inj sa akêŋ lau batê-ŋga, nanj sic miŋ pi inj ŋapanj.

18 Bocdinaŋ lau daêsam sêŋgô ŋawaê bu Yisu kôm gêŋ dalô atu dinanj, ma sêsa si bu sêlic inj têtj bêc dinanj.

19 Ma têtj têtj lau Palêsai sêlic gêŋ dau, nanj sêsôm têtj dandi, “Alic, yac neŋ yom honj ŋandô mbasi. Yac oc dalhac inj ahuc ŋalêŋ bocke? Lau honj oc sêŋkuc inj!”

Yisu sôm gwananj bu inj oc mbac ndu

20 Lau Grik ŋatô sêmbô sêwhinj lau nanj sêpi malac Jerusalem tu sênem akinj Anötö-ŋga têtj om atu Pasowa-ŋga.

21 Lau Grik dinanj sêtêŋ Pilip, ŋgacsêŋom nanj meŋ akêŋ malac Betsaida yêc gameŋ Galili-ŋga, ma sêsôm têtj inj bu, “O ŋgac atu, yac bu alic Yisu.”

22 Dec Pilip gi sôm yom dau têtj Andru, ma injlu si sêsôm têtj Yisu.

23 Yisu ŋgô yom dau goc sôm yom gôliŋ danj bocdec bu, “Ndoc meŋ sa bu ŋamalac ndê Atu tap inj ndê waê atu sa.

24 Aô wasôm yomandô têtj mac. Gêŋ ŋawhê danj bu sêsô sip nom ndi dom, dec gêŋ tigeŋ dau oc gacgeŋ yêc. Magoc gêŋ dau bu dasô sip nom ŋalôm ndi, dec oc tibalê ma niŋga, magoc tiŋambu oc po pi meŋ ma nem ŋandô daêsam tiyham.

25 Asa nanj tac whinj bu sap gêŋ nom-ŋga dônj ŋapanj tu mbo tali-ŋga, nanj oc niŋga. Magoc asa nanj bu hu gêŋ nom dindec-ŋga siŋ tu êŋkuc aô-ŋga, nanj tap seŋ ndöc tali têtj têtj ŋambu-ŋga-ŋga sa.

26 Asa nanj gauc gêm bu nem akinj aô, nanj meŋ êŋkuc aô. Ma gameŋ nanj aô oc wambo, nanj inj nanj gêm akinj aô, nanj oc mbo bocdinaŋ. Lau honj nanj sem akinj aô, nanj Damanj oc toc ŋac sa.

27 “Kwahic dec aô neŋ ŋalôm kedehe aô ŋandô. Tigeŋ aô wandac Damanj bu êŋgaho aô su yêc ndoc ŋawapac-ŋga dindec dom. Mba! Tu gêŋ dau dindec-ŋga dec aô gameŋ.

28 Damanj, aô wasa lêtj dindec tu bu wapo nem waêm sa.”

Yisu sôm yom dinanj, ma awaha danj sa akêŋ undambê bocdec bu, “Aô gatap waêŋ sa tu am-ŋga su, ma watap sa tiyham.”

29 Lau daêsam nanj sêmbô gameŋ dinanj sêŋgô ŋakêcsia dau, ma ŋatô sêsôm bu wapap gic. Ma ŋatô sêsôm bu aŋela danj sôm yom têtj Yisu.

30 Magoc Yisu sôm, “Awaha dinanj sa tu aô-ŋga dom, magoc sa tu mac-ŋga.

31 Kwahic dec ti ndoc Anötö êmatôc lau nom dindec-ŋga. Ma inj oc êmasuc nom dindec ŋadau su.*

* 12:31: Yisu sôm bu Anötö oc êmasuc nom dindec ŋadau su. Têtj ndoc Yisu mbac ndu ma tisa tiyham, inj ku Sadaŋ ndê ŋaclai dulu-alic Jon 16:33; Kol 2:15; Hib 2:15; ma 1 Jon 3:8. Yisu ku inj dulu su yomandô, magoc Anötö kêtj ŋasawa têtj Sadaŋ ma inj kôm inj ndê gweleng yêc nom - alic Epe 2:2; 2 Kor 4:4; ma 1 Jon 5:19. Bocdinaŋ lau nanj sêkêŋ whinj sic waê bu sêlhac ŋanja ma sêndic siŋ têtj Sadaŋ, (Jon 17:15; Epe 6:10-18) ma Anötö kêtj ŋaclai têtj ŋac bu sêku inj dulu (Rom 16:20). Têtj bêc ŋambu-ŋga, Anötö oc seŋ Sadaŋ ti inj ndê aŋela ti lau sac su ma inj ndê ŋaclai oc pacndê sambuc (Rev 20:2-3, 10).

32 Magoc têtj ndoc sêndic aö pi a ma sêsuj aö sa yêc nom, nanj aö oc wahê ñamalac akêj gamej hoj sêtêj aö sêmej.”

33 Yisu sôm yom dinanj bu tôc ñalêj nanj inj oc mbac ndu, nanj asê.

34 Ma lau dinanj sêô inj awha ma sêsôm, “Sêto yom yêc buku yomsu-nga, nanj sôm bu Mesaya oc mbo ñapañ. Ma bocke dec am sôm bu ñac oc sêsuj Ñamalac ndê Atu sa? Ñamalac ndê Atu dau inj asa?”

35 Goc Yisu sôm, “Ya ñawê oc mbo whinj mac ñasawa sauj, ma boc-dinanj anjêlêj ambo ñawê dau ñalôm, bu ñasec nem mac ahuc dom. Lau nanj sêñsêlêj sêmbo ñasec ñalôm, nanj sem gauc gamej nanj oc sêndi nanj.

36 Akêj whinj Ñawê dau nanj kwahic dec mbo whinj mac, ma mac oc ati lau ñawê-nga.” Yisu sôm yom dau su, goc hu ñac sinj, ma sinj dau têtj ñac.

Lau daêsam sêkêj whinj Yisu dom

37 Yisu kôm gêj dalô daêsam yêc lau Israel anjô-nga, magoc daêsam sêkêj whinj dom bu inj Mesaya dau.

38 Ma bocdinanj yom nanj propet Aisaya to muñ su, nanj ñandô sa. Yom dau yêc bocdec:

Pômdau, ñac si asa kêj whinj yom nanj yac ahoc asê?

Ma ñac si asa ndê gauc sa pi am nem ñaclai atu, nanj am tôc tiawê? *[Ais 53:1]*

39 Bocdinanj Anötö ndê propet Aisaya tôc asê gwananj bu lau dinanj sêtôm dom bu sêkêj whinj. Ma inj to yom danj tiyham bocdec bu:

40 Pômdau kôm ñac si tandô tipec, ma ñac si ñalôm ñadandi. Bocdinanj gitôm dom bu sêlic ña tandô, ma sêñyalê yêc ñac si ñalôm. Ma gitôm dom bu ñac sênem dau kwi, ma wakôm ñac ñayham sa tiyham. *[Ais 6:10]*

41 Aisaya to yom dau, ñahu bu inj gêlic Yisu ndê ñawasi su, ma bocdinanj dec sôm yom asê pi inj.

42 Yom dau yêc bocdinanj, magoc lau Israel-nga daêsam sêkêj whinj Yisu, ma ñac si lau bata ñatô sêwhinj. Tigenj ñac sêtôc si sêkêj whinj inj tiawê dom, ñahu bu ñac sêtôc bu lau Palêsai oc sêtiñ ñac su yêc gôlôwac Israel-nga.

43 Ñac atac whinj bu ñamalac sêlic ñac ñayham ma sêkenj waê têtj ñac, hôc gêlêc bu sêtap waê sa yêc Anötö.

44 Ma Yisu sôm yom awha atu, “Asa nanj kêj whinj aö, nanj kêj whinj aö tanjasêj dom. Inj kêj whinj inj nanj kêkinj aö gamej, nanj whinj.

45 Ma asa nanj gêlic aö, nanj gêlic inj nanj kêkinj aö gamej, nanj bocdinanj.

46 Aö gahôc asê nom gitôm ya ñawê, bu lau hoj nanj sêkêj whinj aö, nanj oc sêmbo ñasec dom.

47 Asa nanj ñgô anej yom magoc danja wambu dom, nanj aö dauñ oc wamatôc inj dom. Bu aö gamej bu wamatôc lau nom-nga dom, magoc bu wanem ñac si.

48 Lau hoj nanj sêkôc aö ti anej yom sa dom, nanj oc sêtap matôc sa têtj bêc ñambu-nga. Ma ñac si matôc ñahu sip ñac sêkôc anej yom sa dom.

49 Bu aö gasôm dauñ neñ yom dom. Damanj nanj kêkinj aö gamej, nanj gic atu yom hoj tu wasôm asê-nga.

50 Ma aö kayalê bu yom nanj inj gic atu, nanj ti ñamalac si señ sêndôc tali ñapañ-nga. Bocdinanj anjyalê bu yom hoj nanj aö gasôm, nanj kêkuc yom nanj Damanj dau kêtj têtj aö.”

13

Yisu kégwasinj ngacsêñomi gahi

¹ Lau Israel-nga si om atu mwasinj Pasowa-nga meñ kèpiñ, ma Yisu kèyalé bu ndoc meñ hòc asê su, bu inñ hu nom dindec sinñ ma mbu têtñ Damba ndi. Inñ atac whiñ inñ dau ndé lau nanñ sëmbo nom, ma inñ bu tòc asê tiawê, ñalêtñ nanñ inñ atac whiñ ñac nau andô.

² Inñ ti ndê ngacsêñomi sêndöc sêwhiñ dau bu sêneñ gêtñ, ma Judas Iskeriot, Saimon ndê atuñgac, mbo whiñ ñac. Sadanñ sip inñ ndê ñalòm munñ su, ma kêtñ gauc têtñ inñ bu hoc Yisu asê.

³ Yisu kèyalé bu Damba kêtñ gêtñ honñ sip inñ amba, ma bu inñ meñ akêtñ Anötö, ma oc mbu têtñ inñ ndi.

⁴ Bocdinañ inñ tisa yêc tebo, kac inñ ndê ñakwê awê-nga su, ma kic po dapunñ dauñ-nga danñ pi inñ ñampê.

⁵ Goc inñ tac bu sip suc danñ, ma gic hu kégwasinj ngacsêñomi gahi, ma punñ ña po nanñ inñ kic pi ñampêbalê.

⁶ Inñ têtñ Saimon Pita meñ, ma Pita ndac, “Pômdau, am bu êmgwasinj aö gahiñ whiñ, a?”

⁷ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Kwahic dec am nem gauc sa dom pi gêtñ nanñ aö gakôm gambo, tigerñ tiñambu am oc êmyalê.”

⁸ Magoc Pita sôm, “Mba! Am êmgwasinj aö gahiñ dom andô!” Ma Yisu ô yom ma sôm, “Aö bu wanñwasinj am dom, dec am oc ti aneñ danñ dom.”

⁹ Dec Pita sôm, “Bocdinañ Pômdau, êmgwasinj aö gahiñ ñambwa dom, magoc amañ ti ñagôlôñ whiñ!”

¹⁰ Magoc Yisu ô yom ma sôm, “Ñamalac nanñ gêtñ bu su, nanñ tiñambu êngwasinj gahi ñambwa, dec inñ ndê ñamlic sambuc ñawasi sa. Aö wasôm têtñ mac lau dinañ bu mac ñawasi sa su, magoc mac honñ dom.”

¹¹ Yisu kèyalé ñgac nanñ oc hoc inñ asê, ma tu dinañ-nga sôm bu ñac honñ ñawasi dom.

¹² Yisu kégwasinj ñac honñ gahi pacndê, dec sôc inñ ndê ñakwê awê-nga sa tiyham, ma mbu gi ndöc ndê mala. Ma inñ ndac, “Mac anñyalé gêtñ nanñ aö gakôm têtñ mac, nanñ ñahu, me mba?”

¹³ Inñ solop bu mac asam aö bu ‘Kêdôhônñwaga,’ ma ‘Pômdau,’ bu aö dauñ dindec.

¹⁴ Ma kwahic dec aö, mac nem kêdôhônñwaga ma Pômdau, kagwasinj mac gahim. Ma aö wasôm têtñ mac, bu anñwasinj nem asidôwai si gahi bocdinañ.

¹⁵ Aö gatóc ñadônñ têtñ mac, bu mac alic ma akôm tôm aö gakôm têtñ mac.

¹⁶ Aö wasôm yom ñandô, bu ñgac akiñ danñ hòc gêlêc inñ ndê ñadau dom, ma ñgac aheñ-nga hòc gêlêc inñ nanñ kêtñ inñ, nanñ dom.

¹⁷ Kwahic dec aö gawhê gêtñ dindec sa ma mac anñyalé, ma mac bu akôm ñandô sa, dec oc atap Anötö ndê mwasinj sa.”

Yisu sôm ñgac hoc inñ asê-nga asê

¹⁸ Ma Yisu sôm, “Aö gasôm yom dindec pi mac honñ dom, bu aö kayalé lau nanñ aö kayaliñ ñac sa. Tigerñ yom danñ nanñ sêto yêc, nanñ oc ñandô sa. Yom dau sêto yêc bocdec bu, ‘Ñgac nanñ gêtñ gêtñ whiñ aö, nanñ kêtñ kisa aö.’

¹⁹ Aö gasôm yom asê gwanañ pi gêtñ dau, bu têtñ têtñ gêtñ dau hòc asê, nanñ mac oc akêtñ whiñ bu aö Mesaya dau.

²⁰ Aô wasôm yom ñandô têt mac, bu asa nañ kôc ñamalac nañ aô kakiñ in, nañ sa, nañ kôc aô dañ sa. Ma asa nañ kôc aô sa, nañ kôc in nañ kêkiñ aô gameñ, nañ sa.”

²¹ Yisu sôm yom dinañ su, ma in ndê ñalôm ñawapac ñandô, dec sôm, “Yomandô aô wasôm têt mac, bu ñgac dañ mbo dec, nañ oc hoc aô asê.”

²² Yisu ndê ñgacsêñomi sêñgô yom dinañ ma tahê dandi, bu ñac sem gauc bu ñgac nañ in sôm yom pi, in asa.

²³ Ñgacsêñom nañ Yisu tac whin ndu andô, nañ ndöc gi pañ Yisu.

²⁴ Dec Saimon Pita gic amba têt in, ma sôm, “Am ndac in bu in sôm yom pi asa.”

²⁵ Goc ñgacsêñom dau tön sac Yisu, ma ndac, “Pômdau, asa?”

²⁶ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Ñgac nañ aô wapuc bolom dindec sip sulu ma wakêt têt in.” Goc in puc bolom sip sulu ma kêñ têt Judas Iskeriot, Saimon atunçac.

²⁷ Judas kôc bolom dau su, ma ñagahô Sadañ sip in ndê ñalôm. Ma Yisu sôm têt in, “Sa ndi, ma gêt nañ am gauc gêm bu kôm, nañ kôm ñagahô.”

²⁸ Lau hoñ nañ sêndöc tebo, nañ sêñgô yom nañ Yisu sôm têt Judas, magoc sêñyalê ñahu dom.

²⁹ Judas in ñgac nañ yob ñac si talhi mone-ñga, ma bocdinañ dec ñgacsêñomi ñatô gauc gêm bu Yisu kêkiñ in sa gi bu nemlhi gêt tu Mwasin Pasowa-ñga, me bu kêñ gêt têt lau ñalôm sawa.

³⁰ Judas gêt bolom nañ Yisu kêñ têt in, ma sa awê gi. Ma gameñ ñasec sa.

Yomsu wakuc

³¹ Judas sa gi su, ma Yisu sôm, “Kwahic dec Ñamalac ndê Atu oc tap in ndê waê sa, ma in oc po Anötö ndê waê sa whin.

³² Ma Anötö oc kêñ dau ndê ñawasi têt ndê Atunçac bu po Atu ndê waê sa. Ma in oc po ndê waê sa ñagahô eñ.

³³ “O aneñ lau hac. Aô wambo wawhin mac ñasawa sauñ eñ. Tinjambu mac oc añsalê aô, tigeñ tôm aô gasôm têt lau bata Israel-ñga su, dec wasôm têt mac bu gameñ nañ aô bu wandi, nañ mac atôm dom bu ameñ.

³⁴ Kwahic dec aô wakêt yomsu wakuc têt mac bocdec bu. Akêt nem atac whin lom daôm. Tôm aô atac whin mac, dec mac atac whin nem asidôwai bocdinañ.

³⁵ Ma têt ndoc lau hoñ sêlic mac nem mêtê atac whin daôm-ñga, dec ñac oc sêñyalê pi ñandô bu aneñ ñgacsêñomi mac.”

Yisu sôm asê bu Pita oc sêc in ahuc

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Goc Saimon Pita ndac in bu, “Pômdau, am oc mbo nde?” Ma Yisu ô yom ma sôm, “Gameñ nañ aô oc wandi, nañ am gitôm dom bu êmkuc aô kwahic dec. Magoc tinjambu am oc êmkuc aô mweñ.”

³⁷ Goc Pita ndac, “Pômdau, tu sake-ñga am sôm bu kwahic dec aô gatôm dom bu wançuc am? Aô wakêt dañ sambuc e nditôm wambac ndu tu am-ñga.”

³⁸ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Am gauc gêm bu am gitôm bu mbwac ndu tu aô-ñga, a? Aô wasôm yomandô têt am, bu ôbwêc dau dindec am oc sêc aô ahuc tidim tö muñ, goc dalec oc tañ.”

1 Ma Yisu sôm têtj ndê ngacsêjomi, “Ambo ti nem ñalôm ñawapac dom. Akêj whinj Anötö, ma akêj whinj aö bocdinaj.

2 Ñalôm daêsam yêc Damanj ndê andu. Bu mba, oc wasôm yom dindec asê têtj mac dom. Aö watêtj Damanj ndê andu dau wandi, bu wamasanj mac nem malam.

3 Aêc, aö oc wandi, ma wamasanj nem malam, ma tiñambu aö wambu wamej ma wakôc mac sa bu amanej andöc gamej dinaj awhinj aö.

4 Mac anyalê sej têtj gamej nanj aö oc wandi.”

5 Magoc Tomas sôm têtj inj, “Pômdau, yac am gauc gamej nanj am oc ndi, ma bocdinaj ñalêj bocke dec yac oc anyalê sej bu atêtj gamej dau andi?”

6 Ma Yisu sôm, “Aö dauj gati sej, ma yom ñandô ti mac andöc tamli ñahu yêc aö. Aö tanwasêj gati sej bu ñamalac sêtêtj Damanj sêndi, ma sej danj yêc dom.

7 Mac bu anyalê aö ñapep, dec oc anyalê Damanj whinj. Ma kwahic dec ma ndi, mac anyalê inj, ma mac alic inj su.”

8 Goc Pilip sôm, “Pômdau, tôc Damam têtj yac, nanj goc nditôm.”

9 Ma Yisu ô inj ndê yom ma sôm, “O Pilip, aö gambo gawhinj mac ñasawa balinj su, ma bocke am kêyalê aö dom? Tu sake-ñga am sôm têtj aö bu watôc Damanj têtj mac? Aö wasôm têtj am, bu asa nanj gêlic aö su, nanj gêlic Damanj su bocdinaj.

10 Aö gasôm su, bu aö gambo Damanj ñalôm, ma inj mbo aö ñalôm. Mac akêj whinj yom dau, me mba? Yom nanj aö gasôm, nanj aö tanwasêj nej yom dom. Damanj nanj mbo aö ñalôm, nanj kôm inj ndê gwelenj ña aö.

11 Aö gasôm bu aö gambo Damanj ñalôm, ma inj mbo aö ñalôm. Akêj whinj anej yom dinaj. Magoc mac bu akêj whinj anej yom dom, dec gauc nem gêj atu-tu nanj aö gakôm ña Damanj ndê ñaclai, ma akêj whinj tu gêj dinaj-ñga.

12 Aö wasôm yom ñandô têtj mac, bu asa nanj kêj whinj aö, nanj oc kôm gêj atu-tu gitôm aö gakôm. Ma inj oc kôm gêj atu-tu nanj hóc gêlêc inj dinaj su. Ñahu bu kwahic dec aö watêtj Damanj wandi.

13 Ma aö wakôm gêj bocke nanj mac aterj tu anej ñaê-ñga, ma ñalêj dinaj aö wapo Damanj ndê waê sa.

14 Atej gêj tu anej ñaê-ñga, ma aö wakôm gêj dau ñandô sa.”

Yisu gic bata bu êjkinj Ñalau Dabuj

15 Ma Yisu sôm, “Mac bu atac whinj aö, dec danjam wambu anej yom.

16-17 Ma aö wandac Damanj, ma inj oc kêj Ñalau Yom Ñandô-ñga bu mej mbo whinj mac ñapanj ej. Inj oc puc mac dôj ti nem mac awham ô aö. Lau sac nom-ñga oc sêkôc inj sa dom, bu ñac sêtôm dom bu sêlic inj me sênyalê inj. Tigenj mac anyalê inj, bu inj mbo whinj mac, ma oc mbo mac nem ñalôm.

18 Aö wahu mac sinj bu ambo atôm mosibu dom. Mba! Aö dauj watêtj mac waloc.

19 “Ñasawa saunj ma lau nom-ñga oc sêlic aö tiyham dom, tigenj mac oc alic aö. Ñahu bu aö oc watisa tiyham ma wambo tanjli, ma tu dinaj-ñga dec oc nditôm bu mac ambo tamli ñapanj awhinj.

20 Têtj têtj dinaj, mac oc anyalê bu aö gambo Damanj ñalôm, ma mac ambo aö ñalôm, ma aö gambo mac ñalôm.

21 Asa nanj kôc anej yomsu sa yêc inj ndê ñalôm ma danjga wambu, nanj tôc asê bu inj atac whinj aö ñandô, ma Damanj oc atac whinj inj bocdinaj. Ma aö dauj oc atac whinj inj, ma watôc dauj asê têtj inj.”

²² Goc ngacsênom danj ñaê Judas sôm, “Pômdau, tu sake-nga am sôm bu tôc daôm asê têñ yac, magoc têñ lau nom-nga hoñ dom?” (Ngacsênom dinanj inj Judas Iskeriot dom.)

²³ Ma Yisu ô yom ma sôm, “Asa nanj atac whiñ aô, nanj oc danjga wambu aneñ yom. Ma Damanj oc atac whiñ inj ma alu oc atêñ inj aloc ma ambo awhiñ inj.

²⁴ Yom nanj aô gasôm asê têñ mac, nanj aô dauñ neñ yom dom. Damanj nanj kêkiñ aô gameñ, nanj ndê yom. Tigeñ lau nom-nga nanj atac whiñ aô dom, nanj danjga wambu aneñ yom dau dom.

²⁵ “K wahic dec aô gambo gawhiñ mac ma gasôm yom hoñ dindéc têñ mac.

²⁶ Magoc tiñambu, Damanj oc êñkiñ Nalau Dabuñ nem aô añôñ têñ mac loc bu nem mac sa. Inj oc êndôhôn mac pi gêñ hoñ, ma kêñ mac gauc nem yom hoñ nanj aô gasôm têñ mac su.

²⁷ Aô wakêñ aneñ yom malô têñ mac bu yêc mac ñapanj, dec ambo ti atac malô. Bu yom malô nanj aô oc wakêñ têñ mac, nanj hóc gélic lau nom-nga si su. Bocdinañ ahêgo daôm dom, ma atôc daôm dom.

²⁸ “Aô gasôm têñ mac bu aô oc wahu mac siñ, ma tiñambu oc wambu wameñ tiyham. Ma mac bu atac whiñ aô, dec mac oc atac ñayham bu aô watêñ Damanj wandi, bu Damanj hóc gélic aô su.

²⁹ Kwahic dec aô gasôm yom dindéc têñ mac gwananj, bu tiñambu têñ ndoc aneñ yom dau ñandô sa, nanj goc mac oc akêñ whiñ aô.

³⁰ “Ndoc tiapê, dec gitôm dom bu wasôm yom daêsam têñ mac. Nahu bu nom dindéc ñadau kêpiñ bu meñ. Inj dau ndê ñaclai mba bu kôm gêñ danj têñ aô.

³¹ Magoc aô wakôm gêñ hoñ nditôm Damanj gic atu aô, ma ñalêñ dinanj dec lau nom-nga oc sênyalê bu aô atac whiñ Damanj. Bocdinañ atisa ma dalhõ.”

15

Yisu gêm dôhôn dau pi a wain

¹ Ma Yisu sôm, “Aô a wain ñandô,* ma Damanj ti ôm wain-nga ñadau.

² A wain ñasañgac hoñ nanj sêlhac wain ñahu aô dauñ ma sem ñandô dom, nanj Damanj oc so kic. Ma ñasañgac nanj sem ñandô, nanj inj oc ndic sêli bu kôm ñawasi sa ma nem ñandô daêsam.

³ Ma ñalêñ tigeñ, yom nanj aô gasôm têñ mac su, nanj kôm mac nem ñalôm ñawasi sa su.

⁴ Asap aô dôñ, ma aô wasap mac dôñ bocdinañ. A wain ñasañgac danj bu sap ñahu dôñ dom, dec oc tôm dom bu nem ñandô yêc dau-nga. Ma mac bocdinañ. Mac bu asap aô dôñ dom, dec oc tôm dom bu mac anem ñandô.

⁵ Aô gatôm a w ain ñahu, ma mac atôm ñasañgac. Asa nanj sap aô dôñ, ma aô wasap inj dôñ, nanj oc nem ñandô daêsam. Mac bu asap aô dôñ dom, dec oc atôm bu akôm gêñ ñayham danj dom.

⁶ Asa nanj sap aô dôñ dom, nanj gitôm ñasañgac nanj kegwelec sip nom ma tibasô. Ma ñasañgac kainj dinanj oc sêhoñ sa ma sêkêñ pi ya ndi ma ya neñ su.

⁷ “Mac bu asap aô dôñ, ma bu akôc aneñ yom sa tidôn yêc nem ñalôm, dec gêñ bocke nanj mac bu atac whiñ, nanj atenj têñ Anôtô, ma inj oc kêñ têñ mac.

* **15:1:** Yêc Yom Lênsêm Akwa Anôtô gêm dôhôn lau Israel-nga pi a wain - alic BW 80:8-16, Ais 5:1-7; ma Jer 2:21. Magoc ndoc daêsam lau Israel sêso Anôtô ndê mêtê. Yisu gêm dôhôn dau pi a wain, ma sôm bu inj a wain ñandô.

⁸ Asap aô dôŋ ma anem ñandô daêsam, dec oc whê mac sa bu aneŋ ñgacsêŋomi ñandô, ma ñalêŋ dinaŋ mac oc apo Damaŋ ndê waê sa.

⁹ Aô atac whiŋ mac, gitôm Damaŋ atac whiŋ aô. Kwahic dec ambo aneŋ atac whiŋ ñalôm.

¹⁰ Aô daŋaŋ wambu yom hoŋ naŋ Damaŋ gic atu aô, ma aô gambo iŋ ndê atac whiŋ ñalôm. Ma mac bu daŋam wambu yom naŋ aô gac atu mac, dec mac oc ambo aneŋ atac whiŋ ñalôm.

¹¹ “Aô gasôm yom dindec têtŋ mac, tu bu aneŋ atac ñayham nem mac nem ñalôm ahuc. Ma aneŋ atac ñayham oc êŋsalê mac ahuc.

¹² Aneŋ yomsu dau dec, bu mac atac whiŋ nem asidôwai, gitôm aô atac whiŋ mac.

¹³ Ñamalac naŋ kêŋ dau sambuc ma mbac ndu ô iŋ ndê asidôwa, naŋ ndê mêtê atac whiŋ-ŋga hôc gêlêc lau hoŋ si su.

¹⁴ “Mac bu aŋkuc aô neŋ yomsu ma akêŋ nem atac whiŋ lom daôm, naŋ mac ati aneŋ lau atac whiŋ-ŋga.

¹⁵ Ñadau daŋ oc sôm gêŋ hoŋ asê têtŋ iŋ ndê lau akiŋ dom. Magoc gêŋ hoŋ naŋ aô gaŋgô yêc Damaŋ, naŋ aô gawhê sa têtŋ mac su. Tu dinaŋ-ŋga aô wasam mac bu lau akiŋ tiyham dom, magoc aô wasam mac bu aô neŋ lau atac whiŋ-ŋga.

¹⁶ Mac aŋkuc aô tu daôm nem gauc-ŋga dom. Mba! Aô dauŋ kayaliŋ mac sa, ma kakiŋ mac bu asa andi ma anem ñandô daêsam, naŋ oc yêc ñapaŋ. Ma têtŋ ndoc dinaŋ, gêŋ sake naŋ mac atêŋ têtŋ Damaŋ anem aô aŋôŋ, naŋ iŋ oc kêŋ têtŋ mac.

¹⁷ Aô neŋ yomsu dau bocdec bu, atac whiŋ mac nem asidôwai andic ñawaê.”

Lau nom-ŋga atac tec Yisu ndê lau

¹⁸ Ma Yisu sôm, “Têtŋ ndoc lau sac nom-ŋga atac tec mac, naŋ gauc nem bu ñac sêtec aô muŋ su.

¹⁹ Mac bu aŋkuc lau nom-ŋga si mêtê, dec lau nom-ŋga oc atac whiŋ mac, ñahu bu ñac atac whiŋ ñac dau si lau. Magoc mac ambo atôm lau nom-ŋga dom, bu aô kayaliŋ mac sa su yêc ñac, ma tu dinaŋ-ŋga dec ñac oc sêtec mac.

²⁰ Gauc nem yom naŋ aô gasôm têtŋ mac bocdec bu, ‘Ñgac akiŋ daŋ oc hôc gêlêc iŋ ndê ñadau dom.’ Lau nom-ŋga sêkêŋ kisa aô, ma oc sêkêŋ kisa mac bocdinaŋ. Ñac sêkôc aneŋ yom sa dom, ma bocdinaŋ ñac oc sêkôc mac nem yom sa dom.

²¹ Ñac oc sêkôm gêŋ hoŋ dinaŋ têtŋ mac tu mac akêŋ whiŋ aô-ŋga, ñahu bu ñac sêŋyalê iŋ naŋ kêkiŋ aô gameŋ, naŋ dom.

²² “Aô bu wameŋ ma wahoc neŋ yom asê têtŋ ñac dom, dec ñac si giso mba. Magoc ñac sêŋgô aneŋ yom hoŋ su ma sêkêŋ whiŋ dom, dec ñalêŋ mba bu sêmasaŋ yom têtŋ Anôtô tu ñac si giso-ŋga.

²³ Asa naŋ atac tec aô, naŋ atac tec Damaŋ whiŋ.

²⁴ Aô gakôm gêŋ dalô yêc ñac si aŋgô-ŋga, naŋ ñamalac daŋ gitôm dom bu kôm. Aô bu watôc têtŋ ñac dom, dec ñac si giso mba. Magoc ñac sêlic su, ma sêkêŋ whiŋ aô dom. Mba! Ñac sêtec aô, ma sêtec Damaŋ whiŋ.

²⁵ Ma bocdinaŋ Anôtô ndê yom naŋ sêto yêc ñac si buku yomsu-ŋga,[†] naŋ dec ñandô sa. Yom dau sôm bu, ‘Ñac atac tec aô ñambwa.’

[†] 15:25: Yom dau yêc BW 35:19, 69:4. Têm ñatô lau Israel sêsam Anôtô ndê yom naŋ kwahic dec dasam bu Yom Lêŋsêm Akwa naŋ bu ‘Buku Yomsu-ŋga.’ Magoc ñaê ‘Buku Yomsu-ŋga’ dau hêganôŋ buku amandaŋ naŋ Moses to (Genesis, Eksodas, Levitikas, Namba ma Diuteronomi).

²⁶ “Tiŋambu, aö wanŋin Njalau meŋ bu puc mac dôŋ ma nem mac awham sa. Inŋ Njalau nanŋ sa akêŋ Damaŋ, ma sôm yom ŋandô enŋ. Ma têtŋ ndoc inŋ meŋ, nanŋ inŋ oc hoc yom ŋandô asê pi aö.

²⁷ Ma mac oc ahoc yom ŋandô asê pi aö bocdinaŋ, b u mac ambo awhinŋ aö têtŋ ŋamata-ŋga e meŋ têtŋ dec.

16

¹ “Aö gasôm yom hoŋ dindéc têtŋ mac bu wapuc mac dôŋ, bu ahu nem akêŋ whinŋ aö sinŋ dom têtŋ ndoc mac atap kisa sa.

² Lau Israel-ŋga oc sêmasuc mac su yêc gôlôwac Israel-ŋga. Ndoc oc meŋ, nanŋ lau oc sêndic mac nem lau ŋatô ndu, ma ŋac oc gauc nem bu sêkôm gêŋ ŋayham tu sênem akinŋ Anôtô-ŋga.

³ Ŋac sêŋyalê Damaŋ dom, ma sêŋyalê aö dom, ma tu dinaŋ-ŋga dec ŋac oc sêkôm bocdinaŋ têtŋ mac.

⁴ Magoc kwahic dec aö gasôm yom dindéc têtŋ mac, bu têtŋ ndoc gêŋ dau hôc asê mac, nanŋ gauc nem bu aö gakêŋ puc mac gwananŋ su.”

Njalau Dabuŋ ndê gwelenŋ

“Aö gasôm yom dinaŋ asê têtŋ mac munŋ su dom, ŋahu bu aö gambo gawhinŋ mac.

⁵ Magoc kwahic dec aö oc wahu mac sinŋ, ma wambu watêŋ inŋ nanŋ kêkinŋ aö gameŋ, nanŋ wandi. Ma bocke dec mac nem danŋ ndac aö pi gameŋ wandi-ŋga dom?

⁶ Tigeŋ tu aö gasôm bu wahu mac sinŋ-ŋga, dec kayalê bu mac nem ŋalôm ŋawapac ŋandô.

⁷ Aö wasôm yom ŋandô têtŋ mac, bu aö bu wahu mac sinŋ dec oc wanem mac sa. Aö bu wahu mac sinŋ dom, goc Njalau Nem Mac Sa-ŋga oc têtŋ mac meŋ dom. Magoc aö bu wandi, dec aö wanŋin inŋ têtŋ mac meŋ.

⁸ Ma têtŋ ndoc inŋ meŋ, nanŋ inŋ oc tôc lau nom-ŋga si giso asê tiawê pi sac, ma pi lêŋ gitêŋ, ma pi Anôtô ndê matôc.

⁹ Inŋ oc tôc ŋac si sac ŋahu asê, nanŋ sip ŋac sêkêŋ whinŋ aö dom.

¹⁰ Ma inŋ oc tôc asê bu lau nom-ŋga sêŋyalê Anôtô ndê lêŋ gitêŋ dom, bu aö oc watêŋ Damaŋ wandi, ma mac oc alic aö tiyham dom.*

¹¹ Ma inŋ oc tôc asê bu Anôtô oc êmatôc sac hoŋ, tôm kwahic dec inŋ oc êmatôc nom dindéc ŋadau.

¹² “Yom daêsam yêc bu wasôm têtŋ mac, magoc mac atôm dom bu akôc sa.

¹³ Magoc têtŋ ndoc Njalau Yom ŋandô-ŋga meŋ su, nanŋ inŋ oc nem mac sa bu aŋyalê yom ŋandô hoŋ. Ŋahu bu inŋ oc sôm dau ndê yom asê dom, magoc yom hoŋ nanŋ inŋ ŋgô yêc alu Damaŋ, nanŋ dec inŋ oc hoc asê. Ma inŋ oc kêŋ puc mac pi gêŋ nanŋ oc hôc asê tiŋambu.

¹⁴ Njalau Dabuŋ oc po aneŋ waêŋ sa, ŋahu bu inŋ oc kôc aö dauŋ neŋ yom, ma hoc asê têtŋ mac.

¹⁵ Damaŋ ndê gêŋ hoŋ ti aö neŋ, ma tu dinaŋ-ŋga dec gasôm têtŋ mac bu gêŋ hoŋ nanŋ Njalau oc hoc asê têtŋ mac, nanŋ meŋ akêŋ aö neŋ.”

* **16:10:** Yom dau ŋahu yêc awê dom. Lau ŋatô gauc gêm bu yom dau ŋahu bocdec bu. Lau nom-ŋga sêtec Yisu ma sêkic yom bu sêndic inŋ ndu. Ŋac si gauc sa dom, ma sêlic inŋ gitôm ŋgac sac danŋ. Magoc Anôtô uŋ inŋ sa, ma kôc inŋ sa pi undambê gi, dec tôc asê bu Yisu inŋ ŋgac gitêŋ. Bocdinaŋ Njalau Dabuŋ oc tôc asê bu lau nom-ŋga si gauc sa pi Yisu dom. Ma lau ŋatô gauc gêm bu yom dau ŋahu bocdec. Yisu oc pi undambê ndi ma gitôm dom bu êndôhônŋ lau nom-ŋga pi lêŋ gitêŋ tiyham, dec Njalau oc meŋ bu whê ŋac si gauc sa pi mêtê sac ma mêtê gitêŋ.

Ŋalôm ŋawapac oc nem dau kwi ti atac ŋayham

16 Goc Yisu sôm, “Ŋasawa saun mac oc alic aô dom, ma ŋasawa saun mac oc alic aô tiyham.”

17 Yisu sôm yom dinan, goc in ndê ŋgacsêŋomi sem yomgalôm, ma ŋatô sêsôm têt dandi, “Yom bocke dec in sôm bu ŋasawa saun yac oc dalic in dom, ma ŋasawa saun yac oc dalic in tiyham? Ma in sôm bu in oc têt Damba ndi.”

18 Goc sêndac dandi ŋapan bu, “In ndê yom dinan pi ŋasawa saun, nan ŋahu bocke? Yac tanyalê in ndê yom ŋahu dom.”

19 Yisu kêyalê bu ŋac bu sêndac in pi yom dau, dec sôm têt ŋac, “Aô gasôm bu ŋasawa saun mac oc alic aô dom, ma ŋasawa saun mac oc alic aô tiyham. Tu sake-ŋga mac am yomgalôm pi yom dau?

20 Yomandô aô wasôm têt mac, bu têt ndoc aô wahu mac sin, nan mac oc ahu dangibo asê ma atan, magoc lau sac nom-ŋga oc atac ŋayham sa. Mac oc ambo ti nem ŋalôm ŋawapac, magoc tinjambu mac nem ŋalôm ŋawapac oc nem dau kwi ti atac ŋayham.

21 Oc nditôm awhê tidaê nan ndê ndoc meŋ sa bu kôc balêkoc-ŋga. In ŋalôm ŋawapac bu in kêsahê ŋandê atu. Tigeŋ têt ndoc in kôc balêkoc dau su, nan in oc gauc nem ŋandê dau tiyham dom, bu in atac ŋayham sa bu in ndê balêkoc hôc asê su.

22 Ma mac bocdinan, kwahic dec mac ambo ti ŋalôm ŋawapac, magoc tinjambu aô walic mac tiyham, ma têt ndoc dinan, mac oc atac ŋayham atu. Ma lau dan oc sêkôc atac ŋayham su yêc mac dom.

23 Têt têt dinan mac oc andac aô pi gêt dan tiyham dom. Yomandô aô wasôm têt mac, bu gêt sake nan mac aten têt Daman tu anen ŋaê-ŋga, nan in oc kêt têt mac.

24 Têt ŋamata-ŋga e meŋ têt kwahic dec, mac aten gêt dan tu anen ŋaê-ŋga dom. Kwahic dec ma ndi, nan aten gêt tu anen ŋaê-ŋga. Ma Anötô oc kêt têt mac, ma mac oc atisambuc ŋandô.”

Yisu ku ŋaclai nom-ŋga dulu

25 “Gêt hon dinan aô gasôm têt mac ŋa yom gôlin. Magoc têt oc meŋ sa, nan aô oc wasôm yom têt mac ŋa yom gôlin dom. Aô oc wasôm yom yêc awê têt mac pi Daman.

26 Têt ndoc dinan mac oc aten gêt tu anen ŋaê-ŋga. Aô wasôm têt mac, bu aô dau oc wanem mac awham têt Daman lec dom. Mac daôm aten nem mbec solop têt in,

27 bu in atac whin mac. Aêc! Daman Anötô atac whin mac, ŋahu bu mac atac whin aô, ma akêt whin bu in kêkin aô gameŋ.

28 Aô gambo gawhin Daman mun su, dec gasip nom gameŋ. Ma kwahic dec aô bu wahu nom sin ma wambu watêt in wandi.”

29 Têt dinan Yisu ndê ŋgac-sêŋomi sêsôm têt in, “Kwahic dec am sôm yom yêc awê, ma sôm ŋa yom gôlin dom.

30 Ma kwahic dec yac anyalê bu am kêyalê gêt hon. Ma lau sêkêt gêndac têt am dom magoc am kêyalê ŋac si gauc ti yom hon mun. Tu dinan-ŋga dec yac akêt whin bu am mweŋ akêt Anötô ndê.”

31 Goc Yisu sôm têt ŋac, “Kwahic dec mac akêt whin, a?

32 Aô wasôm têt mac, bu ndoc oc meŋ sa, ma kwahic dec meŋ kêpin su, nan mac hon oc ahu aô sin ma alhê têt têt. Magoc aô oc wambo tanwasêŋ dom, bu Daman oc mbo whin aô.

33 Aô gasôm yom hoj dindec têtj mac bu wapuc mac dôj bu ambo ti atac malô tu aô-nga. Yêc nom mac oc atap ñawapac sa, magoc ambo ti nem ñalôm pêj dôj, bu aô gaku ñaclai nom-nga dulu su.”

17

Yisu tej mbec tu inj dau-nga

1 Yisu sôm yom dinaj su, goc tatic undambê, ma tej mbec bocdec bu, “Daman, anej ndoc hóc asê su. Po am Atôm, aô dec neñ waêj sa, ma ñalêj dinaj aô oc wapo am nem waêm sa.

2 Am kêj ñaclai têtj aô pi ñamalac hoj, tu bu wakêj lau hoj nanj am kêj têtj aô, nanj sêmbo tali ñapanj.

3 Ma ñac si ñahu sêmbo tali ñapanj-nga dau bocdec bu, sêjyalê am Anötô ñandô tigenj, ma sêjyalê aô, Yisu Kilisi nanj am kêkinj aô gameñj.

4 “Aô gac dabij gwelêj nanj am kêj sip aô amanj, ma tu dinaj-nga dec aô gapo nem waêm sa yêc nom.

5 Têtj ñamata-nga nom dindec mbasi, nanj aô dec gambo gawhiñ am ma hêclu dawêkaiñ ñawasi atu dawhiñ dauj. Kwahic dec Daman, aô wandac am bu kôc aô sa bu wambo wawhiñ am tiyham ti ñawasi atu dau.”

Yisu tej mbec tu inj ndê ñgacsêjyomi-nga

6 Ma Yisu sôm, “O Daman, am kêyalij am nem lau sa yêc nom, ma kêj ñac sêsip aô amanj. Aô gatôc am asê têtj ñac su, ma ñac danja wambu am nem yom.

7 Ma kwahic dec ñac sêjyalê bu gêtj hoj nanj aô gakôm, nanj ñahu am daôm, ma am kêj sip aô amanj bu wakôm-nga.

8 Bu yom nanj am kêj têtj aô, nanj aô gasôm asê têtj ñac, ma sêkôc sa. Ma ñac sêjyalê pi ñandô bu muñ-nga aô gambo gawhiñ am, ma sêkêj whij bu am daôm kêkinj aô gameñj.

9 Kwahic dec aô bu waterj mbec tu ñac-nga. Aô waterj tu lau nom-nga hoj-nga dom, magoc aô waterj tu am nem lau hoj, nanj am kêj sip aô amanj-nga.

10 Anej lau hoj sêti am nem, ma am nem lau hoj sêti aô neñ. Ma aô gatap waêj sa tu ñac-nga.

11 Anej têm wambo nom-nga pacndê, ma malô aô oc watêj am waloc. Magoc ñac oc gacgeñ sêmbo nom. O Damanj dabuj, aô bu waterj am bu yob lau dinaj ña am nem ñaê ña-ñaclai atu nanj am gêlic ñayham bu kêj têtj aô. Yob ñac bu sêpiñ dau dôj sêti gêtj tigenj, gitôm hêclu dati gêtj tigenj.

12 Têtj ndoc aô gambo gawhiñ ñac, nanj aô gayob ñac ñapep ña am nem ñaê ña-ñaclai nanj am kêj têtj aô. Ma bocdinañ ñac si danj giñga dom. Ngac tigenj nanj gic waê bu peñ, nanj tawasê oc niñga, bu kôm yom nanj sêto yêc, nanj ñandô sa.

13 “Malô aô oc watêj am waloc. Tigenj kwahic dec aô gambo nom ma gasôm yom hoj dinañ asê têtj anej lau, tu bu anej atac ñayham nem ñac ahuc, ma kôm ñac sêtisambuc.

14 Aô gakêj am nem yom têtj ñac, ma lau sac nom-nga atac tec ñac. Sêtec ñac ñahu bu ñac si mala ñandô yêc nom dom, gitôm aô dauñ neñ malanj ñandô yêc nom dom.

15 Aô waterj am bu kôc ñac su yêc nom dom, magoc aô waterj am bu yob ñac tu ñgac sac Sadañ-nga.

16 ñac si mala ñandô yêc nom dom, gitôm aô neñ malanj ñandô yêc nom dom.

17 Daman, am nem yom inj yom ñandô eñ. Kêj nem yom ñandô sip ñac si ñalôm bu kôm ñac sêti lau dabuj ñandô.

18 Tôm am kêkinj aô gasip nom gamej, dec aô wanjkinj ñac sêsa sêndi sêmbo lau nom-nga ñalôm.

19 Kwahic dec aô gam dabuj dauj bu wandic bata am nem lêj nem lau si-nga, ma ñalêj dau dinarj dec oc tôm bu ñac dau sêti am nem lau dabuj.”

Yisu tej mbec tu lau hoj narj oc sêkêj whinj ij-nga

20 “Aô watej mbec tu lau narj kwahic dec sênyalê aô, narj tawasê-nga dom. Aô watej mbec tu lau hoj narj sêngô yom narj ñac oc sêhoc asê pi aô, ma sêkêj whinj aô-nga sêwhinj.

21 Kêj ñac hoj sêmbo ti ñalôm ma gauc tigenj, gitôm hêclu dati gêj tigenj, am mbo aô ñalôm, ma aô gambo am ñalôm. Pwîj ñac hoj dôj sênem daminj hêclu, ma bocdinarj têtj ndoc lau nom-nga sêlic ñac sêpinj dau dôj ti ñalôm tigenj, dec ñac hoj oc sêkêj whinj bu am kêkinj aô gamej.

22 Am nem ñaclai ti ñawasi narj am kêj têtj aô, narj dec aô gakêj têtj ñac, bu ñac oc sêti gêj tigenj gitôm hêclu dati gêj tigenj.

23 Am mbo aô ñalôm, ma aô wambo ñac ñalôm, tu bu wapîj ñac dôj bu sêmbo ti ñalôm ma gauc tigenj. Ma bocdinarj lau nom-nga oc sênyalê bu am kêkinj aô gamej, ma bu am atac whinj ñac gitôm am atac whinj aô.

24 “Damanj, aô tac whinj bu lau hoj narj am kêj ñac sêsip aô amanj, narj sêwhinj aô sêmej ma sêmbo gamej narj aô oc wambo. Dec ñac oc sêlic ñawasi atu narj am kêj têtj aô. Bu muj-nga, nom dindec mbasi, narj am atac whinj aô ndu andô, dec kêj ñawasi dau têtj aô.

25 O Damanj gitêtj, lau nom-nga sênyalê am dom. Tigenj aô kayalê am, ma lau dindec sênyalê bu am kêkinj aô gamej.

26 Aô gatôc am asê têtj ñac, ma watôc am asê ñapanj. Ma tu dinarj-nga dec am nem atac whinj aô-nga oc yêc ñac si ñalôm. Ma aô dauj oc wambo ñac si ñalôm wawhij.”

18

Sêkôc Yisu dôj

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

1 Yisu tej mbec dau pacndê, goc inj ti ndê ñgacsêjnomi sêhu Jerusalem sinj, ma sêpi Busuj Kidron-nga ñadanga si. Ma sêsôc ôm ñolib-nga danj narj yêc dinarj.

2 Judas, ñgac narj hoc Yisu asê, narj kêyalê ôm dinarj, bu ndoc daêsam Yisu ti ñgacsêjnomi sêkac sa sêmbo dindê.

3 Bocdinarj têtj ôbwêc dinarj inj kêkuc ñac, ma sa têtj ôm dau gi. Inj wê lau sinj Rom-nga toj danj ma lau sinj-nga lôm dabuj-nga ñatô narj dabujsigâ atu-tu ti lau Palêsai sêjkinj. Ñac sênsêlêj ti sêhoc dawenj ti lam, ma wapa sinj-nga, ma sêhoc asê ôm dinarj.

4 Yisu kêyalê gêj hoj narj oc hóc asê inj, goc sa gi ma ndac ñac bu, “Mac anjalê asa?”

5 Ma ñac sêsôm, “Yac anjalê Yisu Nasaret-nga.” Dec Yisu sôm, “Aô dauj dindec.” (Têtj ndoc dinarj, Judas, ñgac hoc inj asê-nga, kalhac whinj lau dinarj.)

6 Têtj ndoc ñgac sêngô Yisu ndê yom bu, “Aô dauj dindec,” goc ñac hoj sêyû dau su ma sêpej sêsip nom si.

7 Ma inj ndac tiyham, “Mac anjalê asa?” Ma sêsôm, “Yisu Nasaret-nga.”

8 Goc inj ô yom ma sôm, “Aô gasôm su, bu aô dauj dindec. Mac asôm bu mac anjalê aô, ma bocdinarj atec anej lau dindec sêlhô sêndi.”

⁹ Yisu sôm yom dau tu bu nem in ndê ngacsêñomi si-nga. Ma tu dinan-nga yom nan in sôm mun su bocdec bu, “Aô oc wayob ñamalac hon nan Daman kên têt aô, bu ñac si dan ninnga dom,” nan dec ñandô sa.

¹⁰ Saimon Pita kôc in ndê bien baliñ sa, ma pa dabuñsiga ñamata-nga ndê ngac akiñ ndê danjalaun andô-nga su. Ngac akiñ dau ndê ñaê Malkus.

¹¹ Magoc Yisu sôm têt Pita, “Kên nem bien mbu sip ñapañ ndi. Daman kên laclu ñawapac-nga ñindec têt aô, ma aô gac waê bu wanôm.”

Sêwê Yisu sêtêt Anas si

(Mat 26:57)

¹² Goc ngac bata sin-nga ti ndê lau sin, ma lau sin sêyob lôm dabuñ-nga nan lau bata Israel-nga sêñkiñ, nan sêkôc Yisu ma sêsô in amba dôñ.

¹³ Goc sêwê in sêtêt Kayapas lawa Anas ndê andu si. Kayapas, in lau Israel si dabuñsiga ñamata-nga têt têt dinan.

¹⁴ In ngac nan mun-nga sôm asê têt lau bata Israel-nga, bu oc ñayham bu ngac tigen mbac ndu ô lau hon.

Pita sêc Yisu ahuc

(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Sêwê Yisu sêtêt dabuñsiga ñamata-nga ndê andu, ma sêsôc tunlôm nan kêgih andu dau, nan si. Ma Saimon Pita lu ngacsêñom dan sêñkuc. Ngacsêñom dau dabuñsiga ñamata-nga kêyalê in tidôn, ma bocdinañ dec in kêkuc Yisu ma gacgeñ sôc tunlôm dau gi.

¹⁶ Magoc Pita sôc gi dom, in kalhac awê kêpiñ gatam. Dec ngacsêñom nan dabuñsiga ñamata-nga kêyalê, nan mbu gi ma sôm yom pi Pita whiñ awhê akiñ nan yob gatam, goc kôc Pita sôc gi.

¹⁷ Ma awhê akiñ dinañ ndac Pita bocdec, “Ma bocke? Am Yisu ndê ngacsêñom dan whiñ, a?” Magoc Pita pa dau ma sôm, “Mba! Aô dom!”

¹⁸ Têt ôbwêc dinañ gameñ ñalhuc sa, dec lau akiñ ti lau sin lôm dabuñ-nga sêkôm ya golom asê goc sêlhac sêñgih ma sêñsulu. Ma Pita gi kalhac whiñ ñac ma kêsulu ya.

Dabuñsiga Anas kêsû Yisu

(Mat 26:59-68; Mak 14:55-65; Luk 22:63-71)

¹⁹ Têt dinañ, dabuñsiga ñamata-nga Anas* kêsû Yisu pi in ndê sêñomi, ma pi yom nan in kêtôhôn têt lau.

²⁰ Ma Yisu sôm, “Aô gasôm aneñ yom hon yêc awê. Aô kadôhôn lau gambo ñac si lôm wê-nga ma yêc lôm dabuñ Jerusalem-nga, gameñ nan lau Israel-nga hon êlêmê sêkac dau sa sêmo nan. Ma aô gasêc yom dan ahuc dom.

²¹ Bocdinañ tu sake-nga am kêsû aô? Ndac lau nan sêngô aneñ yom. Ñac hon sêñyalê yom nan aô gasôm.”

²² Têt ndoc Yisu sôm yom dinañ, goc ngac sin lôm dabuñ-nga nan kalhac kêpiñ in, nan tap in sip ali andô ma sôm, “Toc dabuñsiga atu sa, ma ô in ndê yom bocdinañ dom!”

²³ Dec Yisu sôm, “Yom nan aô gasôm, nan bu yom so, nan goc sôm têt aô. Magoc aô gasôm yom so dan dom, ma tu sake-nga dec am tap aô?”

* **18:19:** Anas - Mun-nga lau Israel-nga sêñyaliñ Anas sa ti ñac si dabuñsiga ñamata-nga. Têt yala AD15 lau Rom-nga sêkôc in su yêc gwelen dau. Tinambu Kayapas in lau Israel si dabuñsiga ñamata-nga, magoc lau Israel daêsam êlêmê sêsam Anas bu dabuñsiga ñamata-nga whiñ.

24 Têñ dinarj Anas kêkinj Yisu têñ dabunjsiga ñamata-nga Kayapas gi. Ma wac nanj sêsô inj amba dôñ, nanj gacgenj yêc.

Pita sêc Yisu ahuc tiyham

(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

25 Saimon Pita kêsulu ya mbo, ma ñamalac danj ndac inj, “Am ñgac dau ndê ñgacsêñom danj, me?” Ma Pita pa dau ma sôm, “Mba!”

26 Dabunjsiga ñamata-nga ndê ñgac akinj danj mbo gameñ dinarj. Inj ñgac nanj Pita pa inj ndê danjalauñ su, nanj ndê têñgac. Ma inj sôm têñ Pita, “Ma bocke? Aô galic am kalhac whinñ ñgac dinarj yêc ôm olib-nga. Yomandô, me?”

27 Magoc Pita pa dau tiyham, ma ñagahô eñ dalec danj gic hu tanj.

Pailot kêsahê Yisu

(Mat 27:11-18, 20-23; Mak 15:2-15; Luk 23:2, 3, 18-25)

28 Ôbwêc pacndê, ma têñ bêbêc ganduc lau bata Israel-nga sêhu Kayapas ndê andu siñ ma sêwê Yisu sêtêñ gôlinwaga Rom-nga ndê andu si. Lau bata Israel-nga dinarj sêsôc andu dau dom, sêtôc dau ma gauc gêm bu oc kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anôtô añgô-nga, dec oc tôm dom bu sêneñ Mwasinñ Pasowa-nga.†

29 Bocdinarj Pailot, ñgac nanj gêm gôlin gameñ Judia-nga sa têñ ñac gi, ma ndac ñac, “Mac asôm bu ñgac dindec kôm giso bocke?”

30 Ma sêu yom ma sêsôm, “Inj bu ndê giso mbasi, dec yac oc akôc inj atêñ am amej lec dom.”

31 Dec Pailot sôm, “Mac daôm akôc inj sa andi, ma amatôc inj êñkuc mac daôm nem yomsu.” Magoc ñac sêsôm, “Mba! Bu mac lau Rom-nga akêñ yao bu yac lau Israel-nga andic ñamalac danj ndu dom.”

32 Ñalêñ dinarj dec Yisu ndê yom pi lêñ nanj inj oc mbac ndu,‡ nanj ñandô sa.

33 Têñ dinarj Pailot hu ñac siñ ma sôc andu gi, goc ta Yisu sôc gi ma ndac inj, “Am lau Israel-nga si Kinj, a?”

34 Ma Yisu ô yom bocdec bu, “Am sôm yom dinarj tôm am daôm nem gauc, me lau ñatô sêsôm yom dau pi aô?”

35 Ma Pailot sôm, “Aô ñgac Israel-nga dom! Am daôm nem lau ti dabunjsiga atu-tu Israel-nga sêkêñ am têñ aô mwenj. Am kôm gêñ giso bocke?”

36 Dec Yisu sôm, “Anej gôlin kinj-nga gitôm kinj nom dindec-nga si gôlin dom. Aô bu wanem gôlin gameñ nom-nga danj, dec oc tôm bu anej lau akinj sêyob aô ma sêndic siñ bu lau bata Israel-nga sêkôc aô dôñ dom. Magoc aô neñ gôlinñ ñahu yêc nom dindec dom.”

37 Goc Pailot sôm, “Bocdinarj, am sôm bu am kinj danj, a?” Ma Yisu sôm, “Am daôm sôm bu aô kinj danj. Anej dinarj kôc aô, ma aô gahôc asê nom tu gêñ tigenj-nga, nanj tu wahoc yom ñandô asê-nga. Ma lau hoñ nanj atac whinñ yom ñandô, nanj sêkôc anej yom sa.”

38 Pailot ñgô yom dau goc ndac, “Ma yom bocke inj yom ñandô?”

† **18:28:** Lau Israel-nga si yomsu danj sôm bu ñac bu sênem dabunñ dau, dec ñac sêmbu ahê têñ flau gameñ apa-nga. Ñahu bu lau gameñ apa-nga sêñkuc Anôtô ndê yomsu dom, ma lau Israel-nga bu sêmbu sêmpinñ ñac, dec oc kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anôtô añgô-nga. Pailot inj ñgac Rom-nga danj, ma lau gameñ apa-nga daêsam sêmbu inj ndê andu, ma tu dinarj-nga lau bata Israel-nga sêtec bu sêsôc inj ndê andu. ‡ **18:32:** Yisu sôm bu lau oc sêsunj inj sa yêc nom - alic Jon 12:32-33; 3:14; ma 8:28. Lau Israel-nga sêtec lau sac ña hoc ndu, magoc lau Rom-nga sêndic lau sac pi a gicso dau ma tu dinarj-nga Yisu sôm bu ñac oc sêsunj inj sa akêñ nom.

În sôm yom dinaŋ su, goc sa têtj lau bata Israel-ŋga gi, ma sôm tiyham têtj nac, “Aô gatap yom daŋ bu tamatôc îŋ pi-ŋga, naŋ sa dom.

³⁹ Magoc mac nem mêtê daŋ yêc, bu wahu gapocwalô daŋ siŋ têtj mac têtj Mwasîŋ Pasowa-ŋga ŋandoc. Mac atac whîŋ bu aô wahu ŋgac dîndec, naŋ sêsam bu Kîŋ Israel-ŋga, naŋ siŋ têtj mac, me mba?”

⁴⁰ Magoc sêmbwêc, “Mba! Îŋ dom! Hu Barabas siŋ têtj yac.” Barabas îŋ lau naŋ sêŋgilî siŋ têtj lau Rom-ŋga, naŋ si daŋ.

19

Sêsôm tidôŋ bu sêndic Yisu ndu

(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

¹ Goc Pailot kêŋ Yisu têtj lau siŋ-ŋga bu sêhi îŋ ŋa sô.

² Ma sêŋsau bu sêtoc îŋ sa. Sêwhê wac kêŋ ma sêkêŋ îŋ uŋ gitôm suŋsuŋ, ma sêkêŋ îŋ sôc ŋakwê kokoc gitôm kîŋ si ŋakwê.

³ Goc sêsôc sêsa sêlhac îŋ aŋgô-ŋga ma sêmbwêc, “Ei! Datoc lau Israel si Kîŋ dîndec sa maŋ!” Ma sêtap îŋ sip ali andô.

⁴ Ma Pailot sa meŋ tiyham ma sôm têtj lau bata bu, “Aŋgô su naŋ! Aô neŋ lau siŋ-ŋga oc sêkôc îŋ sa têtj mac meŋ. Ma bocdinaŋ dec aŋyalê bu aô gatap yom daŋ sa pi îŋ dom.”

⁵ Goc sêkôc Yisu sa meŋ, ti suŋsuŋ wac kêŋ ma ŋakwê kokoc. Ma Pailot sôm, “Alic ŋgac dau dec.”

⁶ Têtj ndoc dabuŋsiga atu-tu ma lau siŋ lôm dabuŋ-ŋga sêlic îŋ, naŋ sêmbwêc, “Ndic îŋ pi a gicso dau! Ndic îŋ pi a!” Magoc Pailot sôm, “Mba! Aô gatap yom daŋ sa pi îŋ dom. Mac daôm akôc îŋ sa andi ma andic îŋ pi a.”

⁷ Ma lau bata Israel-ŋga sêsôm, “Îŋ toc dau sa ma sam dau bu Anötö ndê Atu! Ma tu yom sac dinaŋ-ŋga, yac mba yomsu sôm bu îŋ mbac ndu maŋ.”

⁸ Pailot ŋgô yom dinaŋ ma töt dau ŋandô.

⁹ Goc îŋ kôc Yisu mbu sôc andu ŋalôm gi, ma ndac îŋ, “Am mweŋ akêŋ nde?” Magoc Yisu gêm dôn.

¹⁰ Ma Pailot sôm têtj îŋ, “Bocke am ô aneŋ yom dom? Aneŋ ŋaclai yêc bu wangapwêc am su, me bu wandic am pi a gicso dau ndi. Am kêyalê, a?”

¹¹ Dec Yisu ô yom ma sôm, “Anötö bu kêŋ têtj am dom, dec am oc tôm dom bu kôm gêŋ daŋ têtj aô. Bocdinaŋ dabuŋsiga naŋ kêŋ aô gasip am amam, naŋ kôm giso hóc gêlêc am nem su.”

¹² Pailot ŋgô yom dinaŋ, dec kêsalê lêŋ bu hu Yisu siŋ. Magoc lau bata Israel-ŋga sêmbwêc ŋapaŋ ma sêsôm, “Asa naŋ toc dau sa bu îŋ kîŋ daŋ, naŋ kôm bu hóc gêlêc Sisa, lau Rom-ŋga si kîŋ. Bocdinaŋ am bu hu ŋgac dîndec siŋ, naŋ am Sisa ndê silip dom.”

¹³⁻¹⁴ Bêc dinaŋ îŋ bêc lau Israel-ŋga sêmasaŋ Mwasîŋ Pasowa-ŋga, ma ac kalhac lhu su. Têtj ndoc Pailot ŋgô lau bata Israel-ŋga si yom dinaŋ, naŋ dec îŋ kôc Yisu sa awê têtj gameŋ naŋ sêsam bu Seŋ Hoc naŋ gi. (Yêc Yom †Hîbru sêsam gameŋ dau bu Gabata.) Yêc dinaŋ, Pailot ndôc sic ndôc îŋ ndê pôn êmatôc yom-ŋga, ma sôm têtj lau bata Israel-ŋga bu, “Alic mac nem kîŋ dîndec!”

¹⁵ Tigeŋ ŋac sêmbwêc, “Kôc îŋ sa ndi! Kôc îŋ sa ndi! Ndic îŋ pi a gicso dau!” Dec Pailot ndac, “Mac atac whîŋ bu aô wandic nem Kîŋ pi a gicso dau ndi, a?” Ma dabuŋsiga atu-tu sêô yom ma sêsôm, “Îŋ yac mba kîŋ dom! Sisa tigeŋ îŋ yac mba kîŋ.”

16 Têñ dinan̄ Pailot sôc ñac si yom ñapu, ma kêñ Yisu têñ ñac bu lau siñ-nga sêndic in̄ pi a gicso dau ndi.

Lau siñ-nga sic Yisu pi a gicso dau

(*Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43*)

17 Sêkêñ Yisu hôc dau ndê a gicso dau, ma sêwê in̄ sêsa gameñ nan̄ sêsam bu Gameñ Ñakêcyha-nga si. Yêc Yom Hibru sêsam gameñ dau bu Golgota.

18 Ma yêc dinan̄, ñac sic in̄ pi a gicso dau gi. Ma ñac sic ñgac lu sêpi a sêwhin̄, dan̄ kêgalêñ andô-nga ma dan̄ kêgalêñ gasê-nga.

19 Pailot sôm bu sêto yom pi bapia dan̄ ma sêndic pi a gicso dau ñahô-nga. Bapia dau sôm, “Yisu Nasaret-nga. Lau Israel-nga si Kin̄.”

20 Sêto yom dau ña lau Israel, ti lau Rom-nga ma lau Grik-nga si awha. Gameñ dinan̄ yêc suñ sa têñ malac Jerusalem, dec lau Israel-nga daêsam sêlic bapia dau.

21 Boc-dinan̄ dabuñsiga atu-tu Israel-nga sêtuclin̄ ma sêsôm têñ Pailot, “Am to, ‘Lau Israel-nga si Kin̄,’ ma yac alic yham dom! Am bu to, ‘Ñgac dindec sam dau bu lau Israel-nga si kin̄,’ dec oc solop.”

22 Magoc in̄ ô yom ma sôm, “Aô gato yom dinan̄, ma oc yêc bocdinan̄.”

23 Têñ ndoc lau siñ-nga sic Yisu pi a gicso dau, nan̄ sêkôc in̄ ndê ñakwê su. Ñac lau hale, ma sêwhê ñakwê awê-nga kôc gi ton̄ hale, ma sêkôc sa tôm gi. Magoc ñac sic sam in̄ ndê ñakwê ñalôm-nga dom. Ñakwê dau ñayham andô, sêsê dom, sêwhê sambuc ti po baliñ yêc ñasu ma sip têñ gahi.

24 Bocdinan̄ lau siñ-nga sêsôm têñ dandi, “Dakêc po dau kic dom. Dapuc gapoc ma yac neñ dan̄ kôc po sambuc.” Ñac sêkôm bocdinan̄, dec yom dan̄ nan̄ sêto yêc, nan̄ ñandô sa. Yom dau bocdec bu:

Ñac sêwhê aneñ ñakwê kôc têñ dandi, ma sêpuc gapoc tu aneñ ñakwê-nga.

[*BW 22:18*]

25 Têñ ndoc dinan̄ Yisu dinda lu asiwê dan̄, ma Klopas ndê awhê Maria lu Maria Magadala sêlhac sêmpiñ a gicso dau.

26 Ma Yisu gêlic in̄ dinda kalhac whin̄ ñgac-sêñom nan̄ in̄ atac whin̄ ñandô, dec in̄ sôm têñ dinda, “O dinan̄. Lic nem atômñgac dinan̄.”

27 Ma in̄ sôm têñ ñgacsêñom dau bu, “Lic am dinam dinan̄.” Ma têñ bêc dinan̄ ma gi, ñgacsêñom dau kôc Yisu dinda sa ndöc in̄ ndê andu.

Yisu mbac ndu

(*Mat 27:48, 50; Mak 15:36-37; Luk 23:36*)

28 Yisu kêyalê bu in̄ gic dabin̄ gêñ hon̄ su. Ma tu yom dan̄ nan̄ sêto yêc, nan̄ ñandô sa-nga, dec in̄ sôm, “Aô bu yô aô.”

29 Lôn̄ wain ñamakic-nga dan̄ kalhac gameñ dinan̄, ma ñgac siñ-nga dan̄ kôc sôwam dan̄ ma kêñ sip wain. Goc in̄ sô pi a baliñ dan̄, ma hôc sa pi têñ Yisu whasun̄ gi.

30 In̄ nôm su ma sôm, “Aô neñ gwelen̄ hon̄ pacndê su.” Goc in̄ wec, ma mbac ndu.

31 Têñ bêc dinan̄ lau Israel-nga sêmasañ dau tu bêc Sabat-nga, ma Sabat lan̄sê-nga in̄ ñac si om atu dan̄. Ñac sêtec bu lau batê sêñgalêñ a gicso dau têñ bêc atu dinan̄, boc-dinan̄ dec lau bata sêndac Pailot bu lau siñ-nga sêtuc lau dau si gahi dulu tu bu sêmbac ndu ñagahô-nga, goc sêkôc ñac si ñamlan̄ su ma sêñsuhun̄.

³² Pailot gôlôc su, dec lau siŋ-ŋga sê têtŋ ŋgac danŋ nanŋ sic pi a gicso dau whiŋ Yisu nanŋ si, ma sê tuc iŋ gahi dulu. Goc ŋac sê tuc ŋgac tilu-ŋga gahi dulu bocdinaŋ.

³³ Tigeŋ têtŋ têtŋ sê têtŋ Yisu si, nanŋ sê lic bu iŋ mbac ndu su, dec sic iŋ gahi dulu dom.

³⁴ Magoc ŋgac siŋ-ŋga danŋ kôc iŋ ndê kêm ma kuŋ Yisu sip ŋabi, ma ŋagahô dac ti bu kêc sa menŋ.

³⁵ (Ŋgac nanŋ gê lic gêtŋ honŋ dinaŋ su, nanŋ dec sôm asê, ma iŋ ndê yom iŋ yom ŋandô. Iŋ dau kêyalê bu iŋ ndê yom iŋ yom ŋandô, ma iŋ sôm asê bu mac akêtŋ whiŋ bocdinaŋ.)

³⁶ Gêtŋ dinaŋ hôc asê, dec yom lu nanŋ sê to yêc, nanŋ ŋandô sa.

Yom danŋ yêc bocdec bu:

Ŋac oc sê tuc iŋ ndê ŋakwa danŋ dulu dom.

[BW 34:20]

³⁷ Ma yom danŋ tiyahm yêc bocdec:

Ŋac oc sê lhac ma tahê ŋgac nanŋ sê kuŋ iŋ nanŋ.

[Sek 12:10]

Sêkêtŋ Yisu ndê ŋamlanŋ yêc hoc ŋasunŋ

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Ŋgac danŋ mbo, nanŋ sêsam bu Josep, ma iŋ menŋ akêtŋ malac A rimatiya. Iŋ kêtŋ whiŋ Yisu, magoc sêc dau ahuc, bu iŋ tôc lau bata Israel-ŋga. Têtŋ telha dinaŋ iŋ têtŋ Pailot gi ma ndac Yisu ndê ŋamlanŋ. Pailot gôlôc, dec Josep sa gi ma kôc Yisu ndê ŋamlanŋ su yêc a gicso dau.

³⁹ Ma Nikodemas gêm iŋ sa. Nikodemas iŋ ŋgac bata Israel-ŋga nanŋ muŋ-ŋga gi gê lic Yisu têtŋ ôbwêc danŋ. Iŋ kôc a ŋakwi ti gêtŋ ŋamalau nanŋ sê ŋgaluŋ whiŋ dau su, nanŋ gitôm 30 kilogram, ma whiŋ Josep gi.

⁴⁰ Iŋ lu sê kôc Yisu ndê ŋamlanŋ, ma sem oso ŋa gêtŋ ŋamalau, goc sê hi ahuc ŋa po ŋayahm. Sê kôm gêtŋ dau kêkuc lau Israel-ŋga si gê bôm sê ŋsuhunŋ lau batê-ŋga.

⁴¹ Ôm danŋ yêc suŋ sa têtŋ gameŋ nanŋ lau siŋ-ŋga sic Yisu pi a gicso dau. Ma sê hô danŋ yêc ôm dau ŋalôm, nanŋ lau sê lêtŋ gwananŋ su yêc hoc ŋalôm, ma sê kêtŋ ŋgac batê danŋ yêc hoc ŋasunŋ dau muŋ su dom.

⁴² Bocdinaŋ sê ŋsuhunŋ Yisu ŋamlanŋ yêc hoc suŋ dinaŋ, ŋahu bu bêc dinaŋ iŋ bêc lau Israel-ŋga sê masanŋ dau tu Sabat-ŋga, ma hoc suŋ dau yêc kê piŋ.

20

Yisu tisa

(Mat 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-10)

¹ Bêc Sabat-ŋga menŋ gi su, ma têtŋ wake ŋabêc ŋamata-ŋga Maria Magadala tisa têtŋ bêbêc ganduc, ma sa têtŋ sê hô gi. Iŋ gê lic bu hoc atu nanŋ sê kêtŋ ndôc sê awha, nanŋ ndôc ŋamala dom.

² Goc iŋ kêtŋ mbu têtŋ Saimon Pita lu ŋgacsê ŋom nanŋ Yisu atac whiŋ ŋandô, nanŋ gi, ma sôm têtŋ iŋ lu, “Oyaê! Ŋac sê kôc Pômdau ndê ŋamlanŋ su yêc sê hô, ma yac am gauc gameŋ nanŋ sê kêtŋ iŋ yêc.”

³ Goc Pita lu ŋgacsê ŋom dinaŋ sê ti bu sê têtŋ sê hô sê ndi.

⁴ Iŋ lu sê ti si, ma ŋgacsê ŋom dinaŋ hôc gê lêtŋ Pita su ma hôc asê muŋ.

⁵ Iŋ sôc gi dom, magoc iŋ wec ma tôc gwaninŋ, ma gê lic po nanŋ sê hi pi Yisu ndê ŋamlanŋ, nanŋ yêc ŋamala.

⁶ Saimon Pita kêkuc menŋ hôc asê ma gac geŋ sôc hoc suŋ dau ŋalôm gi. Iŋ gê lic po nanŋ yêc,

⁷ ma po nañ sêhi pi Yisu ñagôlôñ. Po dinañ yêc dau-ñga, magoc yêc bambalin dom, yêc gitôm sêtîp sa ñapep.

⁸ Goc ñgac-sêñom nañ hôc asê sêhó muñ, nañ sôc gi whiñ. Inj gêlic po ñambwa, dec kêñ whiñ bu Yisu tisa su yomandô.

⁹ (Muñ-ñga e meñ têtñ têtñ dinañ, nañ ñac si gauc sa dom pi yom hoñ nañ sêto yêc bu Yisu oc tisa akêtñ lau batê-ñga.)

Yisu hoc dau asê têtñ Maria Magadala

¹⁰ Dinañ su ma ñgacsêñom lu dinañ sêlhô sêmbu sêtêtñ si andu si.

¹¹ Magoc Maria Magadala nañ mbu meñ su, nañ gacgeñ kalhac sêhó ñamakê ma tañ. Inj wec bu tôc gwanîñ sêhó ñalôm,

¹² ma inj gêlic añela lu ti ñakwê sêsêp sêndôc gameñ nañ muñ-ñga Yisu yêc, dañ ndôc ñagôlôñ-ñga, ma dañ ndôc gahi-ñga.

¹³ Ma sêndac inj, “O awhê! Am tañ tu sake-ñga?” Ma inj ô yom ma sôm, “Lau sêkôc aneñ Pômdau ndê ñamlañ su, ma aô gam gauc gameñ nañ sêkêñ inj yêc nañ.”

¹⁴ Inj sôm yom dinañ su, dec tagêlic ma gêlic Yisu, magoc kêyalê dom bu inj Yisu.

¹⁵ Ma Yisu sôm, “Awhê! Am tañ tu sake-ñga? Am kêsalê asa?” Maria gauc gêm bu inj ñgac nañ yob ôm dau, dec sôm, “O ñadau, am bu kôc inj ndê ñamlañ su, goc sôm asê têtñ aô bu am kêñ inj yêc gameñ bocke, ma yac oc andi akôc inj sa.”

¹⁶ Têtñ dinañ Yisu sôm têtñ inj, “Maria.” Goc Maria kac dau kwi ma mbwêc ña Yom Hîbru, “Raboni!” (Yom dau danem kwi bu ‘Kêdôhônwaga.’)

¹⁷ Inj kêgape Yisu dôñ ñaŋga, magoc inj sôm, “Am êmasec aô ñapañ dom, bu aô gatêtñ Damañ ga su dom. Magoc am mbu ndi, ma sôm têtñ aneñ asidôwai bu aô oc wambu watêñ aneñ Damañ, ma mac nem Damam. Inj aô neñ Anôtô, ma mac nem Anôtô.”

¹⁸ G oc Maria Magadala kôlhô têtñ Yisu ndê sêñomi gi, ma sôm têtñ ñac bu, “Pômdau tisa ma aô galic inj su!” Ma yom hoñ nañ Yisu sôm têtñ inj, nañ inj gic miñ têtñ ñac.

Yisu hoc dau asê têtñ ndê sêñomi

¹⁹ Têtñ wake ñabêc ñamata-ñga dinañ ñaôbwêc, sêñomi sêmbu andu dañ ñalôm sêwhiñ dau. Ñac sic gatam ahuc ñaŋga, bu sêtôc lau bata Israel-ñga. Sêmbu dinañ, ma Yisu hoc dau asê kalhac ñac ñalhu, ma sôm, “Yom malô whiñ mac!”

²⁰ Inj sôm yom dinañ su, goc tôc inj amba ma ñabi têtñ ñac sêlic. Ma ñac hoñ atac ñayham atu tu sêlic Pômdau-ñga.

²¹ Ma inj sôm tiyham, “Yom malô whiñ mac! Tôm Damañ kêkiñ aô gasip nom gameñ, nañ kwahic dec wañkiñ mac asa andi.”

²² Dec inj yu wayahô pi ñac ma sôm, “Akôc Ñalau Dabuñ sa loc.

²³ Aô wakêtñ ñaclai têtñ mac bu asuc ñamalac si sac kwi. Ñac nañ mac asuc ñac si sac kwi, nañ Anôtô suc ñac si sac kwi bocdinañ. Ma ñac nañ mac asuc si sac kwi dom, nañ si sac oc gacgeñ yêc ñac-ñga.”

Yisu hoc dau asê têtñ Tomas

²⁴ Têtñ ndoc ñamata-ñga nañ Yisu hoc dau asê têtñ inj ndê sêñomi, nañ Tomas mbo whiñ ñac dom. Inj ñgacsêñomi 12 si dañ nañ sêsam bu Lôcnpôn.

²⁵ Tiñambu sêñomi ñatô sêsôm têtñ inj bu, “Yac alic Pômdau su!” Magoc inj sôm, “Aô gakêtñ whiñ dom! Aô bu walic bôlêm ñamala yêc inj amba, ma wakêtñ aô amanatu sip ñamala dau, ma sôc kêmb ñamala yêc inj ñabi, dec aô oc wakêtñ whiñ.”

²⁶ Wake danj ginja su, ma Yisu ndê sêñomi sêmbu andu dau tiyham, ma Tomas mbo whiñ ñac. Ñac sic gatam ahuc ñanja sa, magoc Yisu menj kalhac ñac ñalhu. Ma inj sôm, “Yom malô whiñ mac!”

²⁷ Ma inj sôm têtj Tomas, “Lic aô amanj, ma kêtj amam-atu sip dec, ma kêtj amam-atu sôc anej ñabi. Hu nem atac lu-lu sinj, ma kêtj whiñ.”

²⁸ Dec Tomas sôm, “Anej Pômdau, ma anej Anötö am!”

²⁹ Goc Yisu sôm têtj inj, “Am gêlic aô su, dec kêtj whiñ. Aô awhanj hôc lau nanj sêlic pi tandô dom, magoc sêkêtj whiñ, bu ñac oc sêtap Anötö ndê mwasiñ sa.”

Jon ndê bapia ñahu

³⁰ Yisu kôm gêtj dalô daêsam yêc inj ndê sêñomi anjô-ñga, nanj ñamiñ yêc bapia dindéc dom.

³¹ Magoc yom pi gêtj dalô nanj sêto sip bapia dindéc, nanj yêc tu bu mac asam ma akêtj whiñ bu Yisu inj Mesaya, Anötö ndê Atu. Ma tu mac akêtj whiñ inj ndê ñaê-ñga, dec mac oc atap senj ambo tamli-ñga sa.

21

Ngacsêñomi sêhê i daêsam

¹ Tiñambu Yisu hoc dau asê têtj ngacsêñomi tiyham, yêc Bugictonj Taibirias* ñamakê. Ma ñamiñ dau dindéc.

² Saimon Pita, ma Tomas nanj sêsam bu Lôcmpôñj, Natanael nanj menj akêtj malac Kana yêc Galili, Sebedi ndê atu lu, ma ngacsêñom lu tiyham sêmbu sêwhiñ dau.

³ Ma Pita sôm têtj ñac, “Aô bu wasa wandi wakôc i.” Ma ñac sêsôm, “Ayôc, yac awhiñ am daloc.” Bocdinañ ñac honj sêpi wanj danj ma sêsa si bu sêkêtj wasañ. Magoc têtj ôbwêc dinañ, sêkôc i danj dom.

⁴ Têtj bêbêc ganduc Yisu kalhac baô, tigenj ñac sêñyalê dom bu inj Yisu.

⁵ Ma inj hê mwalêc ñac ma sôm, “Aê mac lau. Mac akôc i ñatô, me mba?” Ma sêsôm, “Mba!”

⁶ Dec inj sôm têtj ñac, “Akêtj wasañ sip andô-ñga, ma mac oc atap i ñatô sa.” Bocdinañ ñac sêkêtj wasañ sip gi ma sêkôc i daêsam andô, dec gitôm dom bu sêhê sa.

⁷ Têtj dinañ ngacsêñom nanj Yisu atac whiñ kêlêc, nanj sôm têtj Pita bu, “Kec, Pômdau dau dê.” Saimon Pita ngô yom dau, goc ñagahô inj kôc ndê ñakwê awê-ñga sa, hi pi dau, ma pwê sip bu gi, ma bu têtj Yisu ndi.

⁸ Wanj dau poc kêtj baô, ñasawa gitôm 90 mita, ma ngacsêñomi ñatô sêhêc wanj ma sêhê wasañ ti i sêñkuc Pita.

⁹ Ñac sêhêc asê baô, ma sêlic i sa ya ñanda, ma bolom ñatô.

¹⁰ Ma Yisu sôm têtj ñac, “Akôc i ñatô sa yêc wasañ amej.”

¹¹ Goc Saimon Pita têtj wanj gi, kêgapwêc wasañ su, goc sêhê pi baô gi. I atu-atu daêsam sêyêc wasañ, nanj sêsê sa gitôm 153, magoc wasañ dau kic dom.

¹² Ñac honj sêtôc bu sêndac inj bu, “Am asa?” Magoc yêc ñac si ñalôm sêñyalê bu inj Pômdau. Ma Yisu sôm, “Amej ma anej gêtj bêbêc-ñga.”

¹³ Dec inj kêsêlêñ gi ma kôc i ti bolom sa, ma kêtj têtj ñac.

¹⁴ Dinañ ti têtj titô-ñga nanj Yisu hoc dau asê têtj ndê ngacsêñomi têtj ndoc Anötö uñ inj sa akêtj lau batê-ñga.

Yisu ndê yom têtj Pita

* **21:1:** Taibirias - Bugictonj Galili-ñga ndê ñaê danj.

¹⁵ Nac senj gêṅ pacndê, goc Yisu sôm têtṅ Saimon Pita, “Saimon, Jon ndê atu. Am tac whiṅ aõ ṅandô, hôc gêlêc lau dindec si atac whiṅ aõ su, me?” Ma iṅ sôm, “Aêc Pômdau! Am kêyalê bu aõ atac whiṅ am.” Dec Yisu sôm, “Bocdinaṅ lôm aneṅ domba.”

¹⁶ Ma Yisu ndac iṅ tiyham bu, “Saimon, Jon ndê atu, am tac whiṅ aõ ṅandô, me?” Ma iṅ ô yom ma sôm, “Aêc Pômdau, am kêyalê bu aõ atac whiṅ am.” Dec Yisu sôm, “Yob aneṅ domba.”

¹⁷ Ma iṅ ndac tidim titô-ṅga, “Saimon, Jon ndê atu, am tac whiṅ aõ ṅandô, me?” Pita ndê ṅalôm ṅawapac bu Yisu ndac yom tigenṅ dinaṅ têtṅ iṅ tidim tô, ma iṅ sôm, “Pômdau, am kêyalê gêtṅ hoṅ. Am kêyalê bu aõ atac whiṅ am kêlêc.” Goc Yisu sôm, “Lôm aneṅ domba.”

¹⁸ Aõ wasôm yom ṅandô têtṅ am. Têtṅ ndoc am mbo balê, naṅ am kêmasaṅ daôm, ma kêsêlêṅ têtṅ gameṅ bocke naṅ am daôm atac whiṅ bu ndi. Tigenṅ tiṅambu, têtṅ ndoc am ti ṅamalac andô, naṅ am oc êmatôc amam, ma lau daṅ oc sêsô am nem piṅkap dôṅ, ma sêwê am têtṅ gameṅ naṅ am atac whiṅ dom bu ndi-ṅga naṅ.”

¹⁹ Yisu sôm yom dinaṅ gwanəṅ pi Pita ndê mbac ndu ṅalêṅ, naṅ oc po Anötô ndê waê sa. Ma Yisu gic têtṅ yom ma sôm, “Êmkuc aõ!”

Yisu lu ṅgacsêṅom naṅ iṅ atac whiṅ

²⁰ Têtṅ dinaṅ Pita kac dau kwi ma gêlic ṅgacsêṅom naṅ Yisu atac whiṅ iṅ ṅandô, naṅ kêtṅ iṅlu. (Iṅ ṅgac dinaṅ têtṅ ndoc ṅac senj Pasowa, naṅ ndôc gi paṅ Pômdau, ma ndac iṅ bu asa oc hoc iṅ asê.)

²¹ Têtṅ ndoc Pita gêlic iṅ, naṅ goc iṅ ndac Yisu, “Pômdau, ṅgac dê oc bocke?”

²² Ma Yisu ô yom ma sôm, “Am êmkuc aõ ma hêgo daôm pi iṅ dom. Aõ bu wakêṅ iṅ mbo tali e wambu wameṅ, naṅ aõ neṅ gêtṅ.”

²³ Tiṅambu sêṅomi ṅatô sêṅgô yom dau ṅawaê, ma ṅatô gauc gêm bu ṅgacsêṅom dinaṅ oc mbac ndu dom. Magoc Yisu ndê yom hêganôṅ ṅgacsêṅom dau mbo tali-ṅga lec dom. Iṅ sôm bu, “Aõ bu wakêṅ iṅ mbo tali e wambu wameṅ, naṅ aõ neṅ gêtṅ.”

Yom ndic bata-ṅga

²⁴ Iṅ ṅgacsêṅom dau dinaṅ dec hoc yom hoṅ dindec asê, ma to sip bapia dindec. Ma yac aṅyalê bu iṅ ndê yom iṅ yom ṅandô eṅ.

²⁵ Yisu kôm gêtṅ daêsam ma daêsam andô naṅ ṅaminṅ yêc bapia dindec dom. Yac bu aṅsahê bu ato yom sip bapia, pi gêtṅ hoṅ naṅ Yisu kôm, mboe yom dau oc nem bapia nom-ṅga hoṅ ahuc.

Aposel si gwelen Yom whê bapia dindéc sa-nga

Luk to in ndé buku tilu-nga dindéc, ma gic têku yom nan in to yêc in ndé nawawê najham. Alic yom natô pi Luk yêc ‘Yom whê Luk ndé nawawê najham sa-nga.’

Yêc buku dindéc, Luk to yom pi lêñ nan nawawê najham sa tiapa yêc gameñ nan lau Rom-nga sem gôlin. Sêsam buku dindéc bu ‘Aposel si Gwelen,’ magoc lau natô sêsôm bu ‘Nalau Dabuñ ndé Gwelen.’ Nahu bu gêñ hon nan aposel sêkôm, nan sêkôm na Nalau dau ndé naclai. Têñ ndoc Yisu bu hu nom dindéc sin ma mbu pi undambê ndi, nan sôm têñ in ndé lau bu sêhu malac Jerusalem sin dom, e sêtap mwasin nan Anötö gic bata têñ nac, nan sa. Yom dau hêganôn in ndé Nalau Dabuñ (1:4). Ma tinambu in sôm têñ nac bu sêhoc yom nandô asê pi in yêc Jerusalem, ma yêc gameñ Judia-nga ma gameñ Samaria-nga, e yom dau sa têñ nom najgameñ hon (1:8).

Luk whê sa bu lau aposel sêkôm gêñ dalô daêsam bu puc nac si yom dôñ, tu bu lau sêlic ti sêngô, ma sêkin whin Yisu-nga. Ma in to yom daêsam pi Saul, nan tinambu sêsam bu Pol, ma pi nalêñ nan Anötö gêm in kwi, ma kêyalin in sa bu hoc nawawê najham asê têñ lau gameñ apa-nga nan lau Israel dom.

Yisu gic bata Nalau Dabuñ

¹ O Tiopilas, yêc aneñ buku namata-nga aô gato yom pi gêñ hon nan Yisu gic hu bu kôm ti kédôhôn têñ lau.

²⁻³ Aneñ yom nan gato, nan meñ têñ bêc nan Anötö kôc in su pi undambê gi. In hóc nandê ma mbac ndu su, ma tinambu tisa ma hoc dau asê têñ lau †aposel nan in kêyalin nac sa su. Tôm bêc 40 in mbo whin nac ma tôc dau têñ nac sêlic, e sênyalê pi nandô bu in tisa ma mbo tali tiyham yom nandô. Têñ nasawa dinañ Yisu whê yom sa têñ nac pi †Anötö ndé gôlin ma pi gwelen nan bu sêkôm-nga, ma Nalau Dabuñ puñ yom dau dôñ yêc nac si nalôm.

⁴ Têñ bêc dan in gêñ gêñ mbo whin nac, ma in kêñ yatu nac bocdec bu, “Mac ahu Jerusalem sin dom, magoc ahôn e atap mwasin nan Daman gic bata bu kêñ meñ, nan sa. Aô gasôm yom pi mwasin dau muñ su.

⁵ Muñ-nga Jon kêku lau na bu, magoc bêc meñ kêpin bu Anötö êñku mac na Nalau Dabuñ.”

⁶ Têñ têm dan Yisu mbo whin ndé aposel, ma sêndac in bocdec bu, “Pômdau, bocke? Kwahic dec am oc êmgaho yac lau Israel-nga su yêc lau Rom-nga si gôlin napu, ma ti kin ma nem gôlin yac, me mba?”

⁷ Ma in ô yom ma sôm, “Gêñ bocke nan bu hóc asê lau Israel-nga, ma natêm ti nabêc, nan Daman Anötö ti nadau ma kêyalin sa su, ma in oc tôc asê têñ mac dom.

⁸ Magoc têñ ndoc Nalau Dabuñ meñ ma nem mac ahuc, dec oc kêñ naclai têñ mac, ma mac oc ahoc yom nandô asê pi aô yêc Jerusalem, ma yêc gameñ Judia-nga ma gameñ Samaria-nga, e yom dau tiapa nem nom najgameñ hon ahuc.”

Yisu pi undambê gi

⁹ Yisu sôm yom dinan̄ su, goc Anötö kôc in̄ sa pi lôlôc gi e sôc dao ñalôm, dec sêlic in̄ apu.

¹⁰ In̄ pi gi ma ñac tatab umbon̄ sêlhac, ma sep en̄ ñgac lu ti ñakwê sêsêp sêmen̄ sêlhac sêwhin̄ ñac.

¹¹ Ma in̄ lu sêsôm, “Mac laun̄gac Galili-nga. Tu ake-nga dec alhac tamtac undambê? Kwahic dec Anötö kôc Yisu su yêc mac, ma tin̄jambu in̄ oc mbu men̄ tiyham ñalên̄ tigen̄ tôm nan̄ alic in̄ pi gi.”

Sênyalin̄ Matias sa ti aposel ô Judas u

¹² Dinan̄ su, goc sêhu Lôc Olib sin̄ ma sêmbu sêtên̄ Jerusalem si. Lôc dau kalhac kêpin̄ Jerusalem, sen̄ ñasawa gitôm kilometa tigen̄.*

¹³ Têñ ndoc sêhóc asê su, nan̄ sêtên̄ ñac si andu sêmbu-nga si, ma sêpi ñalôm ñahô-nga si. Lau dau si ñaê bocdec: Pita lu Jon, ma Jems lu Andru, Pilip lu Tomas, ma Batolomeas lu Matyu, Alpayas atun̄gac nan̄ ndê ñaê Jems, ma Saimon (nan̄ sêsam bu ‘Ñgac †Selot’), ma Jems† atun̄gac Judas.

¹⁴ Yisu dinda Maria, ti in̄ ndê asii, ma lauwhê ñatô sêmbu sêwhin̄ ñac. Ñac hon̄ sêpin̄ dau dôn̄ ti ñalôm tigen̄, ma sêtên̄ mbec sêwhin̄ dandi tôm bêc hon̄.

¹⁵ Têñ bêc dan̄ lau sêkên̄ whin̄-nga gitôm lau 120 sêkac sa sêmbu sêwhin̄ dau. Ma Pita tisa kalhac ñalhu, ma sôm,

¹⁶⁻¹⁷ “O asidôwai hac. Mac an̄yalê Judas, ñgac nan̄ wê lau nan̄ sêkôc Yisu dôn̄. In̄ yac lau aposel 12 mba dan̄, ma wêkain̄ gwelen̄ whin̄ yac. Mun̄-nga andô, Ñalau Dabuñ hoc yom asê sa akên̄ Dawid whasun̄, nan̄ hêganôn̄ Judas. Ma yom dau gic waê bu ñandô sa.”

¹⁸ (Tu Judas ndê mêtê sac hoc Yisu asê-nga, dec lau semlhi in̄, ma in̄ kôc ñaôli dau ma gi gêmlihi nom dan̄. Yêc dinan̄ in̄ pen̄ sip gi, e gambo hóc kôc ma ñatac wê.

¹⁹ Lau Jerusalem-nga sêngô ñawaê, ma sêsam nom dau yêc si awha-nga bu Akeldama, nan̄ danem kwi bu ‘Nom ti Dac.’)

²⁰ “Yom nan̄ Dawid hoc asê pi Judas, nan̄ sêto yêc Buku Wê-nga bocdec bu, ‘In̄ ndê gamen̄ tigasari man̄, ma lau dan̄ oc sêmbu dom.’ Ma sêto dan̄ tiyham bocdec bu, ‘Ñamalac dan̄ oc ti ñgac bata ma kôc in̄ ndê gwelen̄ ô in̄ su.’

²¹ Sêto yom dau yêc bocdinan̄, dec aô gauc gêm bu yac tan̄yalin̄ ñgac dan̄ sa ô Judas su. Gauc nem lau hon̄ nan̄ sêmbu sêwhin̄ yac tôm bêc hon̄ nan̄ Pômdau Yisu mbo yac ñasawa.

²² Lau nan̄ sêmbu tên̄ Jon, Ñgac Kêku Lau-nga ndê têm e men̄ tên̄ ndoc Yisu pi undambê gi. Yac tan̄yalin̄ ñac si dan̄ sa, bu hoc Yisu tisa ñawaê asê whin̄ yac.”

²³ Goc sênyalin̄ ñgac lu sa, dan̄ ndê ñaê Matias, ma dan̄ ñaê Josep, nan̄ sêsam in̄ ndê ñaê dan̄ bu Basabas, ma in̄ ndê ñaê dan̄ tiyham bu Justus.

²⁴ Ma sêtên̄ mbec bocdec b u, “O Pômdau. Am kêyalê ñamalac hon̄ si ñalôm. Tôt ñgac lu dau si asa nan̄ am kêyalin̄ sa su, nan̄ asê tên̄ yac.

²⁵ In̄ oc kôm gwelen̄ nan̄ am kêñ sip lau aposel amba, nan̄ Judas hu sin̄ ma kôlhô tên̄ gamen̄ nan̄ gic in̄ ñawaê, nan̄ gi.”

* **1:12:** Yom nan̄ Luk to, nan̄ sôm bu sen̄ nan̄ yêc Lôc Olib ma malac Jerusalem ñasawa, nan̄ gitôm sen̄ †Sabat-nga dan̄. Lau andô Israel-nga sêmasari ñagôlin̄ daêsam nan̄ hêganôn̄ yomsu bêc Sabat-nga, bu tót asê gên̄ nan̄ lau Israel-nga gitôm bu sêkôm tên̄ bêc Sabat-nga, ma gên̄ bocke nan̄ sêlic bu gwelen̄. Ñagôlin̄ Sabat-nga dan̄ sôm bu lau sêtôm bu sêñsêlên̄ sêsa sen̄ ñasawa gitôm kilometa tigen̄ tên̄ bêc Sabat-nga. Lau bu sêñsêlên̄ sêhóc gêlêc kilometa tigen̄, dec ñac oc sêsôm bu sêkôm gwelen̄, ma sêngili yomsu Sabat-nga.

† **1:13:** Luk to ñaê Jems tidim tó, magoc ñaê dau ñgac tigen̄ ndê dom, ñac lau tó.

²⁶ Goc sêpuc gapoc e gi sip Matias. Ma bocdinañ inñ ti aposel danñ whiñ ñac lau 11.

2

Ñalau Dabuñ sip meñ

¹ Têñ Om †Pentikos ñac honñ sêmbo sêwhiñ dau.

² Ma ñagahô enñ ñakêcsia gitôm mbu puc ñadinda meñ akêñ undambê, ma gêm andu nanñ ñac sêndöc, nanñ ahuc.

³ Ma sêlic gêñ gitôm yawahô meñ ma whê dau kôc-kôc, goc gi sac ñac ñagôlônñ têtêtêñ gitôm ya ña-êmbala.

⁴ Ma Ñalau Dabuñ gêm ñac honñ ahuc e sêsôm lau apa awha nanñ sêñyalê munñ su dom, tôm Ñalau Dabuñ hóc ñac awha sa.

⁵ Têñ têm dinañ lau daêsam sêmbo Jerusalem, nanñ sêmeñ akêñ nom ñagameñ honñ. Ñac lau Israel-ña nanñ sem akinñ Anötö ma sêtoc inñ sa.

⁶ Ñac sêngô lau nanñ Ñalau Dabuñ gêm ñac ahuc, nanñ sêsôm ñac awha têtêtêñ, goc sêsö ñandô ma sêkac sa sêtigasuc.

⁷ Ñac sêhêdaê ñandô, ma sêsôm têtêñ dandi, “Aluê! Ñac lau dê sêsôm yom sêmbo dê, nanñ lau Galili-ña me?”

⁸ Ma bocke dec danñgô ñac sêsôm yac awhanñ têtêtêñ, tôm dinañi sêkôc yac ma dasôm?

⁹ Yac lau nanñ dambo dec, nanñ ameneñ a kêtêñ Pata, Midia ma Elam, ma akêñ Mesopotemia, Judia, Kapadosia, Pontus ma Esia,

¹⁰⁻¹¹ ma akêñ Prigia ti Pampilia, Isip ma Libia kêtêñ Sairin, ma akêñ Krit ma Arabia ma akêñ malac Rom. Yac lau Israel-ña, ma lau apa nanñ sêñkuc lau Israel-ña si sakinñ tu sênem akinñ Anötö-ña. Bocke ma kwahic dec danñgô lau Galili-ña dindê sêsôm yom asê yêc yac dauñ awhanñ têtêtêñ, pi gêtêñ dalô nanñ Anötö kôm!”

¹² Gêtêñ dau kôm ñac sêhêdaê ti gauc gêm yom daêsam, ma sêndac dandi, “Gêtêñ dindêc ñahu bocke?”

¹³ Magoc lau ñatô sêsu lau aposel susu ma sêsôm, “Mboe sênôm wain ma kêtêñ ñac.”

Pita whê Ñalau ndê gwelen sa

¹⁴ Têtêñ dinañ Pita ti aposel 11 sêtisa ma inñ hóc awha sa ma sôm têtêñ lau daêsam dinañ, “Mac lau Israel-ña ti mac honñ nanñ andöc Jerusalem. Akêñ danñam ñapep ma aö wawhê gêtêñ dindêc ñahu sa têtêñ mac.

¹⁵ Mac lau ñatô gauc gêm bu wain kêtêñ inñ lau dindêc, a? Aö wasôm têtêñ mac bu mba! Bu ac kwahic pi meñ.

¹⁶ Magoc yom nanñ propet Joel to munñ su, nanñ dec ñandô sa.

¹⁷ Joel to Anötö ndê yom dau bocdec bu:

Tiñambu aö wakêñ aneñ Ñalau sip lau honñ si ñalôm, e atômñgaci ti atômwêi sêsôm yom asê sêtôm lau propet. Ñalau oc kôm mac nem balêkoc wakuc tandô kainñ danñ sa e sêlic gêtêñ ñagatu, ma Ñalau dau oc sunñ mbê têtêñ lau andô.

¹⁸ Têtêñ têm dinañ aö wakêñ aneñ Ñalau têtêñ aneñ lau akinñ awhê ma ñgac honñ. Ma ñac oc sêsôm yom asê sêtôm propet.

¹⁹ Aö wakôm gêtêñ dalô yêc umbonñ ma yêc nom bocdinañ, gêtêñ dalô dac ti ya ma yawasu-ña.

²⁰ Ac oc nem ganduc, ma ayô oc tikoc nditôm dac. Ma tiñambu bêtêc atu oc meñ sa, nanñ Pômdau mbu meñ ti ñawasi atu.

21 Ma têtj dinarj lau honj nanj sêta Pômdau ndê ñaê, nanj Anötö oc nem ñac si.”
[Joel 2:28-32]

22 Goc Pita sôm, “Mac lau Israel-ñga, anjô anej yom dindec pi Yisu Nasaret-ñga. Inj ñgac nanj Anötö whê sa têtj mac ña gêtj dalô tidau-tidau. Mac anjalê su, bu inj kôm gêtj dau yêc mac anjôm-ñga.

23 Ma tu lêtj nanj Anötö gauc gêm tidôj gwanarj su-ñga, dec Judas hoc Yisu asê ma kêtj inj sip mac amam. Ma mac akêtj inj têtj lau Rom-ñga nanj sêsôc Anötö ndê yomsu ñapu dom, bu sêndic inj pi a gicso dau, dec tôm mac daôm ac inj ndu.

24 Tigenj gitôm dom bu ñaclai dambac ndu-ñga ku inj dulu. Anötö kôc inj ndê ñandê mbac ndu-ñga su yêc inj, ma unj inj sa akêtj lau batê-ñga.

25 Dawid to yom pi Yisu bocdec bu:

Aô galic Pômdau kalhac aô anjôj-ñga ñaparj. Aô oc wantitec dom, bu inj mbo aô amanj andô-ñga.

26 Tu dinarj-ñga dec aô atac ñayham sa, ma gasôm yom ñayham-ñayham. Aô gauc gêm anej ñamlic, ma gakêtj batarj

27 bu am oc tec aô wayêc sêhô ñaparj dom. Mba! Am oc tec am nem ñgac dabuj e inj ñamlic tibalê dom.

28 Am tôc señ wandôc tarjli-ñga asê têtj aô, ma oc kêtj aô walhac am anjôm-ñga ti atac ñayham atu. *[BW 16:8-11]*

29 O asidôwai hac. Abarj Dawid sôm yom dinarj pi inj dau dom. Yac tarjalê bu inj mbac ndu su ma sêñsuhuj inj. Ma inj ndê sêhô yêc gamenj dindec e menj têtj kwahic dec.

30 Magoc Anötö gic bata têtj inj bu kêtj inj ndê wakuc danj ndôc inj ndê pônj kinj-ñga. Dawid dau kêyalê yom dinarj tidôj, ñahu bu inj propet danj.

31 Ma gêtj nanj oc hôc asê tinjambu-ñga, nanj inj kêyalê gwanarj su. Tu dinarj-ñga inj sôm yom dinarj pi †Mesaya, ma sôm bu Anötö oc tec inj yêc sêhô dom, ma inj ndê ñamlic oc tibalê dom. Mba! Mesaya tisa su.

32 Anötö unj Yisu sa mbo tali tiyham, ma inj ndê lau yac alic su dec asôm asê.

33 Kwahic dec Anötö toc inj sa ndôc inj amba andô-ñga, ma inj kêtj Njalau Dabuj têtj yac tôm Damba gic bata. Gêtj nanj mac alic ti anjô têtj acsalô lec, nanj Njalau dau ndê gwelenj ña-ñandô.

34 “Ma Dawid dau pi undambê gi dom, magoc inj to yom yêc bocdec bu, ‘Anötö sôm têtj anej Pômdau, “Am ndôc aô amanj andô-ñga

35 *e nditôm aô wakêtj nem ñacyo sêsôc am gahim ñapu.”*’

36 Inj to yom dau hêganôj Yisu. Bocdinarj mac lau Israel-ñga honj anjô. Anjalê pi ñandô, bu Yisu nanj mac ac inj ndu pi a gicso dau gi, nanj Anötö toc inj sa ti Pômdau, ma tôc asê bu inj Mesaya dau.”

37 Pita ndê yom honj dinarj kuj lau dau si ñalôm ñandô, dec sêsôm têtj inj ti lau aposel ñatô bu, “O asidôwai, yac dec oc akôm bocke?”

38 Ma Pita ô yom ma sôm, “Mac honj anem nem ñalôm kwi ma alinj sanju tu Yisu Kilisi ndê ñaê-ñga, tu bu Anötö suc mac nem sac kwi-ñga. Ma mac oc akôc mwasinj nanj Anötö gic bata, nanj Njalau Dabuj dau.

39 Bu inj gic bata Njalau Dabuj gic waê lau honj nanj Pômdau yac neñ Anötö kêgalê ñac sa. Gêtj dau gic waê mac ti mac nem balêkoc, ma lau honj nanj kwahic dec sêmbo ahê ma tinjambu oc sêkêtj whinj Yisu nanj.”

⁴⁰ Tinjambu Pita sôm yom daêsam ti gêm la ñac, ma kac ñac bocdec bu, “Anem daôm kwi têtj Anötö bu nem mac si, dec mac oc andinjam awhin la sac nan kwahic dec sêmbo nom, nan dom.”

⁴¹ Ma têtj bêc dau dinan la nan sêkêtj whin sêti daêsam, bu lau gitôm 3,000 sêkôc Pita ndê yom sa ma sêlin busanju.

Lau sêkêtj whin-nga si lêtj

⁴² Tôm bêc hon la sêkêtj whin-nga sêpin dau dôj ti sêkêtj danja yom nan aposel sêndôhôn têtj ñac, ma ñac sêtepin mbec ti senj gêtj sêwhin dau.

⁴³ Aposel sêkôm gêtj atu-tu ti gêtj dalô daêsam, e lau Jerusalem-nga hon sêhêdaê.

⁴⁴ Lau hon nan sêkêtj whin, nan sêndôc tigenj ma sêyob si gêtj hon sêwhin dau.

⁴⁵ Ñac si lau ñatô bu sêpônda dau, dec asidôwai ñatô oc sêkêtj si wapa ñatô ti gêtj têtj lau semlhi, goc sic sam ña-awa bu sênem lau nan sêpônda dau, nan sa.

⁴⁶ Tôm bêc hon sêkac dau sa sêmbo lôm dabun ñabatêmdö, ma yêc ñac si andu ñac senj gêtj sêwhin dau ti atac ñayham, ma sêsôc Anötö ñapu ti si ñalôm sambuc.

⁴⁷ Ñac sêmpin Anötö ma lau hon sêlic ñac ñayham dec sêtoc ñac sa. Ma tôm bêc hon Pômdau kôm lau wakuc sêkêtj whin, dec kôm gôlôwac dabun Jerusalem-nga kêsôwec tiatu.

3

Pita kôm ñgac bôlinj ñayham sa

¹ Têtj bêc danj Pita lu Jon sêñsêlêtj bu sêtêtj lôm dabun sêndi, têtj acgatu gitôm 3 kilok telha-nga, nan lau Israel si têtj sêtepin mbec-nga danj.

² Ma ñgac danj mbo, nan dinda kôc inj tigahi tigojon. Tôm bêc hon lau sêmbalanj inj si, sêkêtj inj ndôc lôm dabun ñagamepin kêpin gatam danj nan sêsam bu Gatam ñayham, ma inj tenj gêtj têtj lau nan sêsôc sêsa.

³ Têtj ndoc inj gêlic Pita lu Jon sêmenj bu sêsôc sêndi, nan inj tenj mone têtj injlu.

⁴ Pita lu Jon tahê inj, ma Pita sôm têtj inj, “Tahê alu.”

⁵ Dec ñgac dau tahê injlu, ma kêtj bata bu oc sêkêtj gêtj têtj inj.

⁶ Goc Pita sôm têtj inj, “Aô neñ awa silba me gol bu wakêtj têtj am-nga mbasi, magoc gêtj nanj yêc aô, nanj oc wakêtj. Tu Yisu Kilisi Nasaret-nga ndê ñaê-nga aô wasôm têtj am bu êmsêlêtj!”

⁷ Ma Pita kêm inj têtj amba andô-nga, kenj inj sa, ma ñagahô ñambwa inj ndê hapa ti hagwam ñayham sa.

⁸ Inj pwê gi kalhac e kêsêlêtj, goc sôc lôm dabun ñabatêmdö whin injlu gi. Ma inj kêsêlêtj ti pwê-pwê ma kêpinj Anötö.

⁹ Lau hon nanj sêlic inj kêsêlêtj ti kêpinj Anötö,

¹⁰ nanj sênyalê bu inj ñgac tenj gêtj-nga nanj mun-nga ndôc lôm dabun ñasactô yêc gatam nanj sêsam bu Gatam ñayham. Ma sêhêdaê ti sêsenj amba ñandô tu inj ñayham sa-nga.

Pita gêm mêtê mbo lôm dabun ñabatêmdö

¹¹ Pita lu Jon sêlhac lôm dabun ñabatêmdö yêc gamepin nanj sêsam bu Solomon ndê Batêm, ma ñgac tenj gêtj-nga dau sap injlu dôj ñapanj. Ma lau hon nanj sêlic gêtj dau sêsô, ma sênti sêtêtj injlu si.

12 Pita tahê ñac ma sôm, “Mac lau Israel-nga! Tu sake-nga mac asô tu gêñ dindec-nga ma tamhê alu ñannga? Mac gauc gêm bocke? Alu mba ñaclai ti mêtê gitêñ dec kôm in ñgac dinan ñayham sa ma kêsêlêñ, a? Wasôm têtñ mac, mba!

13 Abraham lu Aisak ma Jakob si Anötö, yac neñ abanji si Anötö, kôm gêñ dindec tu bu po in ndê ñgac akin Yisu ndê waê sa. Mac daôm akêñ in sip lau Rom-nga amba bu sêndic in ndu. Pailot dau gauc gêm tidôn bu êngapwêc Yisu su, magoc mac atóc asê têtñ Pailot bu mac atec Yisu.

14 In ñgac dabuñ ti gitêñ, magoc mac atec in, ma atenñ Pailot bu êngapwêc ñgac nanñ gic ñamalac ndu, nanñ su têtñ mac.

15 Magoc ñgac nanñ ti yac neñ dandöc tanli-nga ñahu, nanñ mac ac in ndu. Tigen Anötö unñ in sa akêñ lau batê-nga. Yac alic in tisa su, dec asôm asê bu yomandô.

16 Alic ñgac dindec. Mac anjalê bu muñ-nga in ñgac bôlinñ. Kwahic dec in gahi ñayham sa tu Yisu ndê ñaê-nga, ñaê nanñ yac akêñ whinñ. Yomandô! In ñayham sa sambuc tu Yisu ndê ñaê-nga ma tu yac akêñ whinñ Yisu-nga.

17 “O asidôwai hac! Aô kayalê su bu mac ti nem lau bata Israel-nga nem gauc sa pi Yisu ndê ñahu dom, dec mac ac in ndu.

18 Magoc lau propet honñ sêhoc Anötö ndê yom asê gwananñ su, bu in ndê Mesaya oc hôc ñandê. Ma kwahic dec ñac si yom dau ñandô sa pi gêñ nanñ mac akôm.

19 Tu dinanñ-nga dec wasôm têtñ mac bu apu daôm ma anem daôm kwi. Ma bocdinanñ dec Anötö oc suc mac nem sac kwi.

20 Ma Pômdau ndê mwasiñ oc puc mac nem gatôm dôñ. Ma Anötö oc kêñ Mesaya nanñ in kêyalinñ sa gwananñ su, nanñ Yisu dau, nanñ mbu têtñ mac meñ.

21 In oc mbo undambê e tôm Anötö kôm gêñ honñ tiwakuc tiyham, tôm in hoc asê muñ-nga ña in ndê propet dabuñ honñ whasuñ.

22 Bu Moses to yom bocdec bu, *‘Pômdau mac nem Anötö, oc ênyalinñ ñgac danñ sa yêc lau Israel-nga, bu ti mac nem propet nditôm aô dauñ. Ma yom honñ nanñ in sôm, nanñ mac asôc ñapu manñ.*

23 *Lau nanñ sêkêñ danñga propet dinanñ ndê yom dom, nanñ Anötö oc tinñ ñac su yêc in ndê lau ñatonñ.*

24 Moses to yom dinanñ, ma Samuel ti propet honñ nanñ sêñkuc in, nanñ sêhoc yom asê gwananñ su pi gêñ nanñ hôc asê têtñ têtñ dindec.

25 Yom nanñ lau propet sêhoc asê têtñ abanji, nanñ mac atap ña-ñandô sa su. Ma pwac nanñ Anötö kêmatinñ whinñ abanji, nanñ bocdinanñ. Bu Anötö sôm têtñ Abraham bu, *‘Lau nom-nga honñ oc sêtap mbec ñamwasinñ sa yêc am nem wakuc.’*

26 Ma kwahic dec Anötö kêñ ndê ñgac akin-nga meñ. In têtñ mac lau Israel-nga muñ, bu nem mac kwi ma ahu nem mêtê sac sinñ. Ma mac bu akôm bocdinanñ, dec oc atap in ndê mbec ñamwasinñ sa.”

4

Sêkêñ Pita lu Jon sêndöc gapocwalô

1 Pita lu Jon sêsôm yom têtñ lau sêmbo, ma lau †dabuñ-siga ti lau sinñ sêyob lôm dabuñ-nga si ñgac bata, ma lau †Sadiusi ñatô sêtêtñ inñlu si.

2 Ñac sêñgô bu Pita lu Jon sêndôhônñ lau ma sêsôm têtñ ñac bu Yisu tisa su, ma bu inñ ti lau si ñahu sêtisa akêñ lau batê-nga. Ma inñlu si yom dau kôm ñac atac ñandê.

³ Tu dinan-nga sêkôc injlu dôñ, tigen ñasac sa su, dec sêñlahi injlu ahuc bu sêndôc e bêbêc.

⁴ Magoc lau daêsam nan sêngô yom nan Pita lu Jon sêsôm, nan sêkên whin yom dau. Ñac lau dau si launçac ñambwa si namba gitôm 5,000.

⁵ Galañsê bêbêc lau bata ma lau andô ti lau nan sêndôhôn yomso sêkac sa yêc Jerusalem.

⁶ Ma †dabuñsiga ñamata-nga Anas, ma Kayapas lu Jon ma Aleksanda ti lau ñatô yêc dabuñsiga ñamata-nga ndê gôlôwac, nan sêmbô sêwhin ñac.

⁷ Sêkôc Pita lu Jon sêmen sêlhac ñac ançô-nga, goc sêñsu injlu bocdec bu, “Amlu akôm gêñ dindêc am asa ançô, me akôc asa ndê ñaclai dec akôm?”

⁸ Têñ dinan Ñalau Dabuñ gêm Pita ahuc, dec sôm têñ ñac bu, “O mac lau bata ti lau andô Israel-nga!

⁹ Kwahic dec mac bu ançsu alu pi mwasiñ nan akôm têñ ñgac bôlin dindêc. Ma andac alu pi lêñ inj ñayham sa-nga.

¹⁰ Mac lau bata, ti mac lau Israel-nga hon ançô! Ñgac dindêc kalhac mac anôm-nga, nan ñamlic ñayham sa su tu Yisu Kilisi ndê ñaê-nga. In ñgac Nasaret-nga nan mac ac inj ndu pi a gicso dau. Magoc Anôtô un inj sa akên lau batê-nga ma mbo tali tiyham.

¹¹ Sêto yom pi Yisu nan yêc bocdec bu, ‘*Hoc nan mac lau akwê andu-nga alic sac ma atec ndôc, nan kwahic dec ti hoc ñamata-nga yêc andu dau.*’

¹² Ançô! Sen tigen yêc bu yac lau nom-nga datap Anôtô ndê mwasiñ nem yac si-nga sa, nan datap sa tu Yisu ndê ñaê-ñ ga. Ñaê dan yêc nan gitôm bu nem yac si-nga yêc dom. Mba andô!”

¹³ Lau bata sêngô yom dinan, ma sêñyalê bu Pita lu Jon sêsôc lôm mêtê-nga dan dom, magoc sêñyalê bu muñ-nga injlu sêmbô sêwhin Yisu ñapan. Ma ñac sêhêdaê bu injlu sêo lau si yom ti atac pa su.

¹⁴ Magoc ñgac bôlin nan ñamlic ñayham sa, nan kalhac whin injlu, ma tu dinan-nga ñac si yom mba bu sêsôm.

¹⁵ Bocdinañ sic atu injlu bu sêhu ñac lau †Sanedrin-nga sin ma sêkên ñasawa têñ ñac bu sêsôm yom pi injlu.

¹⁶ Goc sêsôm têñ dau bu, “Yac oc dakôm sake têñ ñgac lu dindê? Lau Jerusalem-nga hon sêlic gêñ dalô atu nan injlu sêkôm su, ma yac oc dasêc ahuc nditôm dom.

¹⁷ Lau hon bu sêngô ñawaê pi gêñ dindêc, dec oc yham dom. Bocdinañ dakên yao ñançga têñ injlu, bu sêsôm yom pi Yisu ma sêsam inj ndê ñaê têñ lau tiyham dom.”

¹⁸ Goc sêmbwêc injlu sêmbu sêmen, ma sic yao injlu bu sêsôm yom ti sêndôhôn lau tu Yisu ndê ñaê-nga tiyham dom.

¹⁹ Magoc Pita lu Jon sêo ñac awaha bocdec bu, “Mac gauc gêm bocke? Oc solop yêc Anôtô ançô-nga bu alu asôc mac nem yom ñapu, ma danan wambu Anôtô dom, a?

²⁰ Mba! Alu atôm dom bu ançapic whançsun tu gêñ nan alic ti ançô-nga.”

²¹⁻²² Lau bata sic yomso injlu tiyham, goc sêkên injlu sêsa si. Ñac sêtôm dom bu sêtap lêñ sêmatôc injlu-nga dan sa. Ñahu bu lau hon sêmpin Anôtô tu inj kôm ñgac nan ndôc bôlin yala daêsam su, nan ñayham sa. Bu ñgac dau ndôc bôlin ñapan e ndê yala gi tap 40 sa.

²³ Sêngapwêc Pita lu Jon su, ma inlu sêmbu sêtêḅ lau sêkêḅ whin-ḅ ga si, ma sic minḅ yom nanḅ †dabuḅ-siga atu-tu ti lau bata sêsôm têḅ inlu.

²⁴ Sêḅgô su, goc ḅac hoḅ sêḅeḅ mbec têḅ Anôtô bocdec, “O ḅaclai ḅadau Pômdau, am nanḅ kêḅ undambê ti nom ma gwêc ti gêḅ hoḅ nanḅ sêmbô ḅalôm.

²⁵ Am daôm kêḅ ḅalau Dabuḅ hóc abanḅ Dawid awha sa ma inḅ sôm, ‘*Tu sake-ḅga lau nom-ḅga sêli dau sa ma sêkic yom nanḅ ḅandô mba?*

²⁶ *Ma kinḅ ti gôliḅwaga sêkac dau sa ma sêmatinḅ yom pitigenḅ bu sêseḅ Pômdau lu Mesaya nanḅ inḅ kêyalinḅ sa, nanḅ su.*

²⁷ Dawid ndê yom dau ḅandô sa yêc malac atu dindec. Bu †Herod lu Pontias Pailot, ma lau sinḅ gameḅ apa-ḅga, ma lau bata Israel-ḅga sêkêḅ si gauc pitigenḅ bu sêseḅ am nem ḅgac akinḅ-ḅga dabuḅ Yisu nanḅ am kêyalinḅ inḅ sa ti Mesaya, nanḅ su.

²⁸ Gêḅ nanḅ am, ḅaclai ḅadau gauc gêm tidôḅ su, nanḅ dec sêkôm ḅandô sa.

²⁹ O Pômdau, lau dinanḅ sêsôm yom daêsam bu sêlhac yac ahuc. Magoc yac atenḅ am bu puc yac dôḅ bu ahoc am nem mêtê asê ti atac pa su.

³⁰ Kêḅ nem ḅaclai têḅ yac bu akôm am nem gweleḅ ma akôm lau gêmbac ḅayham sa, ma akôm gêḅ dalô tidau-tidau tu am nem ḅgac akinḅ-ḅga dabuḅ Yisu ndê ḅaê-ḅga.”

³¹ Sêḅeḅ mbec dinanḅ su, goc gameḅ nanḅ sêkac sa sêndôc nanḅ kêwic dau. Ma ḅalau Dabuḅ gêm ḅac hoḅ ahuc, ma ḅac sic hu sêsôm Anôtô ndê mêtê asê ti atac pa su.

Lau sêkêḅ whin-ḅga sêwêkainḅ gêḅ tonḅ tigenḅ

³² Lau sêkêḅ whin-ḅga hoḅ sêkêḅ si ḅalôm ti gauc pitigenḅ. Ma ḅac si danḅ gêlic ndê gêḅ tôḅ inḅ dau ndê dom. Hoḅ sêwêkainḅ gêḅ tonḅ tigenḅ.

³³ Lau aposel sêhoc Pômdau Yisu tisa ḅawaê asê ti ḅaclai eḅ, ma Anôtô ndê mwasinḅ kêsâlê ḅac hoḅ ahuc sambuc.

³⁴ ḅac si danḅ pônḅa dau tu gêḅ danḅ-ḅga dom. ḅahu bu lau nanḅ sêwêkainḅ nom me andu, nanḅ sêkêḅ si gêḅ têḅ lau semlhi. Goc sêkôc ḅa-awa sa si,

³⁵ ma sêkêḅ têḅ aposel sêyob. Ma lau aposel sic sam gêḅ dau têḅ lau sêpônḅa dau-ḅga tôḅ gi.

³⁶ Ma ḅgac danḅ mbo, nanḅ meḅ akêḅ nduc Saipras. Inḅ †Liwai ndê wakuc danḅ, ma inḅ ndê ḅaê Josep. Magoc aposel sêsam inḅ bu Banabas, nanḅ danem kwi bu ḅgac puc lau dôḅ-ḅga.

³⁷ ḅgac dau ndê nom danḅ y êc, dec kêḅ têḅ lau semlhi, ma kôc ḅa-awa meḅ kêḅ têḅ lau aposel.

5

Ananias lu Sapaira

¹ ḅgac danḅ ḅaê Ananias lu inḅ nawhê Sapaira sêmbô, ma inlu sêkêḅ si nom danḅ têḅ lau semlhi.

² Nom dau ḅa-awa danḅga Ananias kêgaminḅ yêc inḅ-ḅga, ma inḅ nawhê Sapaira kêyalê. Ma ḅadanḅga nanḅ Ananias kêḅ têḅ lau aposel, ma kêsau bu nom dau ḅaôli sambuc dinanḅ.

³ Têḅ ndoc Pita gêlic awa dau, nanḅ sôm têḅ inḅ bu, “Ananias, bocke dec Sadaḅ gêm am nem ḅalôm ahuc e am gauc gêm bu êḅsau ḅalau Dabuḅ, ma kêgaminḅ nom ḅa-awa ḅatô yêc am-ḅga?

⁴ Muḅ-ḅga am daôm ti ḅadau nem nom, ma têḅ ndoc am kêḅ têḅ lau semlhi su, nanḅ am ti ḅadau ḅa-awa dau bocdinanḅ. Magoc am kêḅ ḅadanḅga têḅ yac ma

kêsau bu nom dau ñaôli sambuc dinan̄. Bocke dec am gauc gêm bu kôm gên boc-dinan̄? Am kêsau ñamalac dom, am kêsau Anötö goc.”

⁵ Têñ tēm Ananias ngô yom dinan̄, dec in̄ hu dau sip nom gi ma mbac ndu yêc. Ma lau hon̄ nan̄ sêngô gên dau ñawaê, nan̄ sêtöc dau ñandô.

⁶ Lau batac ñatô sêtên̄ Ananias si, sêmpan̄ in̄ ndê ñamlan̄ ahuc ma sêkôc sa si sên̄suhun̄.

⁷ Ñasawa gitôm acgatu tö gin̄ga su, goc ñgac dau nawhê meñ ma gêm gauc gên nan̄ kôm in̄ nakweñ.

⁸ Ma Pita tôc mone dau têt̄ in̄, goc ndac, “Lau semlhi amlu nam akweñ nem nom dan̄, ma ñaôli dau dindec, me?” Ma awhê dau sôm bu, “Aêc, gên̄ dau dindec.”

⁹ Dec Pita sôm, “Bocke dec amlu nem ñalôm pitigen̄ bu an̄sahê Pômdau ndê Ñalau? Lic su nan̄, lau nan̄ sên̄suhun̄ nam akweñ dec kwahic sêlhac andu ñsactô, bu sêmbalan̄ am sa ndi whin̄.”

¹⁰ Ma ñagahô ñambwa awhê dau ku sa yêc Pita gahi-nga ma mbac ndu. Ma lau batac sêsôc si ma sêlic bu in̄ mbac ndu su, dec sêkôc in̄ sa si ma sên̄suhun̄ in̄ whin̄ nakweñ.

¹¹ Ma lau sêkên̄ whin̄-nga hon̄, ti lau ñatô nan̄ sêngô gên̄ dau ñawaê, nan̄ hon̄ sêsô ma sêtöc dau ñandô.

Aposel sêkôm gên̄ dalô daêsam

¹² Têñ ñasawa dinan̄ lau aposel sêkôm gên̄ dalô ti gên̄ atu-tu daêsam yêc lau sêkên̄ whin̄-nga si ton̄ ñalôm. Ma lau sêkên̄ whin̄-nga êlêmê sêkac dau sa sêmbo lôm dabun̄ yêc gameñ nan̄ lau sêsam bu Solomon ndê Batêm.

¹³ Lau hon̄ sêlic ñac ñayham ma sêtöc ñac sa, tigen̄ tu lau bata Israel-nga dec sêtöc dau bu sêlhac sêwhin̄ ñac.

¹⁴ Magoc laun̄gac ti lauwê daêsam sic hu sêkên̄ whin̄ Pômdau, dec lau sêkên̄ whin̄-nga si namba kêsôwec tiatu ñapan̄.

¹⁵ Tu gên̄ atu-tu nan̄ lau aposel sêkôm-nga, dec lau sêhon̄ si lau gêmbac sêsa malac lôm sêm̄ ma sêkên̄ ñac sêyêc sac ti mbô. Ñac sêkên̄ bata bu Pita oc êñsêlên̄ meñ ma êmasec lau gêmbac me mboe ac kên̄ in̄ ndê gatu nem ayun̄ lau gêmbac ma kôm ñac ñayham sa.

¹⁶ Ma lau daêsam akên̄ malac nan̄ sêyêc Jerusalem ñamakê, nan̄ sêhon̄ lau gêmbac ti lau nan̄ ñalau sac sêkôm ñac sêtisac, nan̄ sêm̄ ma lau aposel sêkôm ñac hon̄ ñayham sa.

Sêkên̄ aposel sêndöc gapocwalô tiyham

¹⁷ Têñ dinan̄ dabun̄siga ñamata-nga ti in̄ ndê lau hon̄ akên̄ Sadiusi si ton̄ sem lêmun̄ lau aposel ñandô.

¹⁸ Tu dinan̄-nga dec sêkôc ñac dôñ ma sêkên̄ ñac sêndöc gapocwalô.

¹⁹ Tigen̄ têt̄ ôbwêc Pômdau ndê an̄ela gêlêc andu gapocwalô-nga ñagatam su ma wê ñac sêsa si.

²⁰ Ma in̄ sôm têt̄ ñac bu, “Andi alhac lôm dabun̄ ñabatêmndô, ma ahoc yom asê timala en̄ têt̄ lau, pi lau sêkên̄ whin̄-nga si lêt̄ wakuc.”

²¹ Sêngô an̄ela ndê yom dinan̄ su, dec bêtêc ganduc sêtên̄ lôm dabun̄ si ma sic hu sêndôhôn̄ lau.

Têñ ndoc dinan̄ dabun̄siga ñamata-nga ti in̄ ndê lau sêmbwêc lau bata Sanedrin-nga hon̄ sa sêpitigen̄ bu sêmatöc aposel si yom. Goc sên̄kin̄ lau ñatô sêtên̄ gapocwalô si bu sêkôc lau aposel sa sêm̄.

22 Magoc têtj ndoc lau dau sêhòc asê gapocwalô, nanj sêlic bu aposel anjô mba. Goc sêmbu si ma sêsôm bu,

23 “Yac a alic bu sêñlahi gatam ahuc ñapep ma lau sêyob gatam sêlhac. Dec yac alêc gatam su magoc alic bu ñac sêndöc dom.”

24 Lau sinj sêyob lôm dabun-ñga si ñgac bata, ma dabunjsiga atu-tu sêñgô yom dau e sêpônda gauc.

25 Sêhê gauc sêmbu ma ñgac danj meñ ma sôm têtj ñac bu, “Alic su nanj! Lauñgac nanj mac akêtj ñac sêndöc gapocwalô, nanj kwahic dec sêlhac lôm dabun ñamakê ma sêndôhônj lau sêmbu.”

26 Goc lau sinj-ñga nanj sêyob lôm dabun ti ñac si ñgac bata sêtêtj lôm dabun si, ma sêkôc aposel sa sêmeñ. Ñac sêwê ñac malô ma sêñsahic ñac dom, ñahu bu sêtöc dau bu lau nanj sêtoc aposel sa, nanj oc sêtuc ñac ña hoc.

27 Sêwê aposel sêmeñ ma sêkêtj ñac sêlhac lau Sanedrin-ñga anjô-ñga bu dabunjsiga ñamata-ñga êñsu ñac.

28 Inj sôm têtj ñac bu, “Y ac ac yao mac ñanñga bu andôhônj lau pi ñgac dinan ma asôm inj ndê ñaê asê tiyham dom. Magoc mac nem yom pi inj gêm Jerusalem ahuc su. Mac bu ahê ñamalac dinan ndê dac meñ pi yac, a?”

29 Dec Pita ti aposel sêô inj awha ma sêsôm bu, “Yac danñ wambu Anötö ndê yom hóc gêlêc ñamalac si yom su, ac ñawaê.

30 Mac daôm ac Yisu ndu pi a, tigenj abanji si Anötö unj inj sa mbo tali tiyham.

31 Ma Anötö toc inj sa ma kêtj inj ndöc inj ndê andô-ñga ti Kinj, ma ti Ñadau Nem Lau Si-ñga. Inj kôm bocdinan, ñahu bu inj bu kêtj ñasawa têtj lau Israel-ñga bu sêkac si ñalôm kwi, dec inj oc suc ñac si sac kwi.

32 Yom dinan yac alic ñandô su, dec asôm asê. Ma Ñalau Dabun punj yom dau döñ bocdinan. Inj Ñalau nanj Anötö kêtj têtj lau nanj danga wambu inj ñapep.”

33 Lau bata Israel-ñga dinan sêñgô aposel si yom dau e gêli ñac ñalôm sa sac andô, ma ñac tac whin bu sêndic aposel ndu.

34 Tigenj lau Sanedrin-ñga si ñgac bata danj tisa bu lhac ñac ahuc. Inj Palêsai danj ñaê Gamaliel, nanj kêdôhônj yomsu, ma lau honj sêtoc inj sa. Inj gic atu yom bu sêkêtj aposel sêsa awê sêndi sêmbu ñasawa sauñ.

35 Goc inj sôm têtj lau bata honj, “Mac lau Israel-ñga, akôc gauc ñapep pi gêtj nanj mac bu akôm têtj lau dinan.

36 Gauc nem Teudas, ñgac nanj ñasawa apê gi su toc dau sa bu ñgac tiwaê. Magoc lau sinj Rom-ñga sic inj ndu, ma lau 400 nanj sêmbu sêwhin inj, nanj sêmbulu ñac sêlhô têtjêtj si. Ma inj ndê gwelenj honj hê su.

37 Ma têtj têm sêsê lau sa tu bu sênemlhi takis-ñga, nanj ñgac Galili-ñga danj ñaê Judas tisa. Inj gêli lau tonj danj sa bu sêkêtj kisa lau Rom-ñga. Magoc inj ginjga bocdinan, ma inj ndê lau honj sêlhô têtjêtj.

38 Bocdinan kwahic dec aö b u wasôm anej ñalôm asê têtj mac. Ahu lau aposel dindê sinj ma akêtj ñac sêlhô sêndi. Ñac si gwelenj bu meñ akêtj ñamalac ñambwa si, gitôm Teudas lu Judas si gwelenj, dec oc tôm dom bu nem ñandô.

39 Tigenj ñac si gwelenj bu meñ akêtj Anötö ndê, dec oc atôm dom bu alhac ñac ahuc. Ma mac bu akêtj kisa ñac, dec mac oc akêtj kisa Anötö dau.”

40 Lau bata honj sêñgô inj ndê yom ma sêsöc ñapu. Ñac sêmbwêc aposel sêsöc sêmeñ ma sêkêtj lau sinj-ñga sêhi ñac ña sô. Ma sêkêtj yao bu sênem mêtê pi Yisu tiyham dom, goc sêkêtj ñac sêsa si.

41 Aposel sêhu lau bata Sanedrin-ñga sinj, ma sêsa si ti atac ñayham atu. Ñahu bu Anötö kêtj ñac sêhóc ñawapac ti ñandê tu Yisu ndê ñaê-ñga, dec toc ñac sa.

42 Ma tòm bêc honj sêndôhônj lau sêmbô lôm dabuj ñabatêmdö, ma sêndôhônj lau sêlom-sêlom andu. Ma sêhoc ñawaê ñayham asê ñapañ ma sêsôm bu Yisu inj Mesaya dau.

6

Sênyaliñ lau 7 sa bu sêndic sam gêñ daney-nga

1 Lau sêkêñ whinj Yisu-nga si toñ kêsôwec ñapañ. Magoc têtj têtj dinanj ñawapac danj hóc asê. Yêc toñ dau ñalôm lau Israel-nga nanj sêsôm lau Grik awha, nanj sêtucdinj lau Israel-nga nanj sêsôm Yom †Hibru. Nahu bu tòm bêc honj lau sic sam gêñ daney-nga têtj lau nanj sêpônda dau, magoc tandô toñ lauwê sawa nanj sêsôm Yom Grik.

2 Tu dinanj-nga aposel 12 sêmbwêc lau sêkêñ whinj-nga honj sêpitigerj, ma sêsôm, “Yham dom bu yac ahu Anötö ndê gwelenj ñawaê ñayham-nga sinj tu ayob gwelenj andic sam gêñ-nga.

3 Bocdinanj asidôwai, anyaliñ lauñgac 7 sa yêc toñ dindéc ñalôm, nanj lau tigauc ma Nalau Dabuj gêm ñac ahuc. Ma lau dinanj yac oc dakêñ ñac sêyob gwelenj dindéc.

4 Ma yac dauñ oc akôm gwelenj anem mêtê ti aterj mbec-nga ñapañ.”

5 Lau honj sêngô ñac si gauc dinanj ma sêlic ñayham. Bocdinanj ñac sênyaliñ lau 7 sa, nanj si ñaê bocdec. Steven, inj ñgac nanj Nalau Dabuj gêm inj ahuc ma kêtj whinj ñanğa, ma Pilip, Prokoras, Nikanor, Timon, Pamenas, ma Nikolas nanj ndê malachu Antiok. Nikolas inj ñgac Israel-nga dom, magoc munj-nga inj gêm dau kwi ma gêm akinj Anötö kêkuc lau Israel-nga si sakinj akwa.

6 Ñac sêkêñ lau 7 dau sêlhac aposel anğô-nga, ma aposel sêterj mbec ma sêkêñ amba sac ñac.

7 Têtj ñasawa dinanj Anötö ndê mêtê tiapa, ma lau Jerusalem-nga daêsam sêkêñ whinj Yisu. Ma dabujsga Israel-nga daêsam sêkêñ whinj bocdinanj.

Sêkôc Steven dôñ

8 Steven inj ñgac nanj Anötö ndê mwasinj ti ñaclai gêm inj ahuc, ma kôm gêtj atu-atu ti gêtj dalô mbo lau ñalôm.

9 Magoc lau akêñ lau Israel-nga si toñ danj sic hu sêkêñ kisa inj. Ñac lau dinanj sêmenj akêñ malac Sairin ti Aleksandria ma akêñ gamenj Silisia ti Esia-nga. Munj-nga ñac lau akinj nambwa, magoc tinambu si ñadaui sêhu ñac sinj yêc si sakinj, ma êlême sêkac sa sêmbô dau si lôm wê-nga danj. Ñac sêpu Steven ti inj ndê yom.

10 Magoc tu Steven ndê gauc ti yom nanj Nalau Dabuj kêtj têtj inj-nga, dec ñac sêtôm dom bu sêku inj ndê yom dulu.

11 Tu dinanj-nga ñgac sêkôc lau ñatô ma sêkic yom gelec sêwhinj ñac, bu ñac oc sêtisa ma sêngôlinj yom pi Steven bocdec bu, “Yac anğô Steven sôm yom sac-sac pi Moses ma pi Anötö.”

12 Goc ñac sêsôm yom dau e gêli lau honj si ñalôm sa, ma lau bata ti lau nanj sêndôhônj yomsu-nga sêwhinj. Goc sêkôc inj dôñ ma sêwê inj e sêkêñ inj kalhac lau Sacedrin-nga si anğô-nga.

13 Goc sêkêñ lau tasanj ñatô sêtisa ma sêsôm, “Inj ñgac dindéc sôm yom ñapañ bu êngwininj yac neñ lôm dabuj ma Anötö ndê yomsu.

14 Yac anğô inj sôm bu Yisu Nasaret-nga oc señ gamenj dindéc su, ma kêtj ñagôlinj wakuc ô mêtê nanj Moses gic dulu têtj yac.”

15 Têj dinaŋ lau hoŋ naŋ sêndöc Sanedrin si toŋ, naŋ tahê Steven, ma sêlic bu inŋ ndê aŋgô andô ŋawasi gitôm aŋela daŋ ndê.

7

Steven sôm yom têj lau Sanedrin-ŋga

1 Ma dabuŋsiga ŋamata-ŋga ndac inŋ bu, “Yom dindéc naŋ sêŋgôlinŋ pi am, naŋ yom ŋandô, me mba?”

2 Ma Steven ô yom ma sôm, “Asidôwai ti damaŋi. Aŋgô su naŋ! Muŋ-ŋga lê abanŋ Abraham ndöc Mesopotemia, inŋ têj malac Haran gi su dom, ma Anötö Ŋawê Ŋadau hoc dau asê têj inŋ.

3 Ma sôm têj inŋ, ‘Hu nem gameŋ ti am nem lau siŋ, ma têj gameŋ daŋ naŋ aô bu watôc têj am, naŋ ndi.’

4 Bocdinaŋ inŋ hu lau Saldi si gameŋ siŋ, ma sa gi ndöc Haran. Tiŋambu inŋ damba mbac ndu su, goc Anötö kêkinŋ Abraham bu têj gameŋ dindéc naŋ kwahic dec mac andöc, naŋ meŋ.

5 Tiger inŋ kêŋ nom têj Abraham wêkainŋ yêc gameŋ dindéc dom. Mba, Abraham dau tap nom sauŋ daŋ sa dom! Têj ndoc dinaŋ Abraham ndê balêkoc mba, magoc Anötö kêmatinŋ yom tidôŋ têj inŋ, bu inŋ ti inŋ ndê lau wakuc oc sêwêkainŋ gameŋ dau.

6 Ma Anötö sôm têj inŋ bu, ‘Am nem wakuc oc sêhu gameŋ dindéc siŋ ma sêndöc sêtôm lau apa yêc lau daŋ si gameŋ. Ma ŋac oc sênem akinŋ lau dau, ma lau dau oc sêkôm ŋac ŋayom nditôm yala 400.

7 Magoc tiŋambu aô oc wakêŋ ŋagêyô têj lau gameŋ dinaŋ-ŋga naŋ sem akinŋ ŋac, ma am nem wakuc oc sêhu gameŋ dinaŋ siŋ ma sêmbu sêmeŋ sênem akinŋ aô yêc gameŋ dindéc.’

8 Ma Anötö kêŋ t̄pwac sêsê launŋac si ŋamlic ŋatô su-ŋga têj Abraham. Tiŋambu Abraham kwê ndê atuŋŋac Aisak asê, ma sê inŋ ndê ŋamlic ŋatô su têj inŋ ndê bêc ti-8-ŋga. Aisak dau kwê Jakob asê, ma Jakob kwê yac neŋ abanŋ 12 asê, naŋ sêti yac neŋ gôlôwac Israel-ŋga toŋ 12 si ŋahu.

9 Josep inŋ abanŋ 12 si daŋ, magoc dôwai sem lêmuni inŋ, dec sêkêŋ inŋ têj lau semlhi. Ma lau dau sêkôc inŋ sa sêsip gameŋ Isip-ŋga si, ma inŋ mbo gameŋ dinaŋ tôm ŋgac akinŋ ŋambwa daŋ. Magoc Anötö mbo whinŋ Josep,

10 dec gêm inŋ si yêc ŋawapac bocke naŋ tap inŋ sa. Inŋ kêŋ gauc ŋayham-ŋayham têj inŋ dec lau Isip-ŋga si kinŋ Parao gêlic inŋ ŋayham, ma kêŋ inŋ gêm gôlinŋ gêŋ hoŋ yêc inŋ ndê andu kinŋ-ŋga, ma gameŋ Isip-ŋga sambuc.

11 Tiŋambu tóbôm gêm Isip ma Kanan ahuc e lau sêhóc ŋawapac atu, ma abanŋ sêpônda gêŋ sêneŋ-ŋga.

12 Jakob ŋgô ŋawaê bu gêŋ danaŋ-ŋga yêc Isip, dec kêkinŋ ndê atui sêsip Isip si. Têm ŋamata-ŋga dinaŋ sêsip si ma semlhi gêŋ danaŋ-ŋga, ma sêmbu sêmeŋ.

13 Tiŋambu inŋ kêkinŋ ŋac sêsip Isip si tiyham, ma têj dinaŋ Josep sôm dau asê têj ndê asidôwai, ma Parao ŋgô ŋawaê pi Josep ndê gôlôwac.

14 Goc Josep kêkinŋ yom têj inŋ damba Jakob ti inŋ ndê lau ŋatô, bu ŋac hoŋ sêsip sêtêŋ inŋ sêndi. Ŋac lau dinaŋ lau 75.

15 Bocdinaŋ Jakob ti yac neŋ abanŋ sêsip Isip si, ma sêndöc e sêmbac ndu sêyêc gameŋ dinaŋ.

16 Ma tiŋambu ŋac si lau wakuc sêkôc ŋac si ŋakwa su yêc Isip bu sêŋsuhunŋ ŋac yêc malac Sekem, sêyêc sêhô naŋ Abraham gêmlihi su yêc Hamo ndê atui.

17 “Tiŋambu, ndoc meŋ kêpiŋ bu yom naŋ Anötö gic bata têtj Abraham, naŋ nandô sa. Têtj têtj dinanŋ lau Israel-ŋga naŋ sêndöc Isip, naŋ sêti daêsam nandô.

18 Magoc kinŋ wakuc danŋ gêm gôlinŋ Isip, naŋ kêyalê Josep dom.

19 Inŋ yob yac neŋ abanŋ solop dom, ma kêŋ ŋawapac atu têtj ŋac. Inŋ gic yomsu ŋac bu sêmbalinŋ balêkoc wakuc honŋ sinŋ sêniŋga.

20 Têtj ndoc dinanŋ Moses dinda kôc inŋ, ma Anötö gêlic inŋ ŋayham. Ŋac sêlôm inŋ sêmbô damba ndê andu gitôm ayô tô.

21 Tiŋambu sêkôc inŋ sa si ma sêsiŋ inŋ, ma malô goc Parao ndê atuwê tap inŋ sa ma gôlôm inŋ ti ndê balêkoc.

22 Ma bocdinaŋ dec Moses sôc lôm bapia ma kêdôhônŋ lau Isip-ŋga si gauc honŋ. Ma inŋ ti ŋac ŋanŋa tu sôm yom ma kôm gwelenŋ-ŋga.

23 Inŋ mbo e inŋ ndê yala ti 40 su, ma bêc danŋ inŋ gauc gêm bu sa ndi lic ndê asidôwai Israel-ŋga.

24 Têtj ndoc dinanŋ inŋ gêlic ŋac Isip-ŋga danŋ kôm ŋac Israel-ŋga danŋ ŋayom. Dec inŋ gic ŋac Isip-ŋga dinanŋ ndu bu nem inŋ ndê asidôwai dinanŋ si.

25 Inŋ gauc gêm bu mboe inŋ ndê asidôwai oc sêŋyalê bu Anötö kêyalinŋ inŋ sa bu nem ŋac sa, magoc mba. Ŋac sem gauc.

26 Ŋagalanŋ sê inŋ sa gi tiyham ma gêlic Israel lu sic dau sêmbô. Inŋ bu nem malô inŋ lu, dec sôm, ‘Amlu asidôwai, ma tu sake-ŋga dec akêŋ kisa daôm?’

27 Magoc ŋac lu dau si danŋ, naŋ bu kôm ndê asidôwai tisac, naŋ suc Moses sa gi, ma sôm, ‘Asa kêŋ am bu nem gôlinŋ ma êmatôc yac?’

28 Bocke? Am bu ndic aô ndu gitôm am gic ŋac Isip-ŋga danŋ têtj alhabêc, a?’

29 “Têtj ndoc Moses ŋgô yom dinanŋ, naŋ inŋ kôlhô têtj gameŋ Midian-ŋga gi, ma ndôc dinanŋ gitôm ŋac apa. Ma yêc dinanŋ inŋ gêm awhê sa ma kwê balêkoc ŋac lu asê.

30 Yala 40 giŋga su, goc aŋela danŋ hoc dau asê têtj inŋ ŋalêŋ bocdec. Moses mbo Lôc †Sainai yêc gameŋ sawa, ma gêlic ya ŋawahô golom sa a saunŋ danŋ.

31 Gêŋ dau kôm inŋ sô ma gauc gêm yom daêsam. Inŋ tigasuc gi bu lic gêŋ dau, dec ŋgô Pômdau awha sa têtj inŋ meŋ bocdec bu,

32 ‘Am apami Abraham lu Aisak ma Jakob si Anötö aô.’ Moses ŋgô yom dau e kêtitec nandô ma tôc dau bu hóc tandô sa ma lic tiyham.

33 Goc Pômdau sôm têtj inŋ, ‘Kôc nem atapa su yêc gahim, bu gameŋ naŋ am kalhac, naŋ gameŋ dabunŋ.

34 Aô galic su bu aô neŋ lau sêmbô sac yêc Isip. Aô gangô ŋac si danŋgi, madec gasip gameŋ bu wanŋgaho ŋac su yêc ŋawapac dau. Bocdinaŋ kwahic dec aô oc wanŋkinŋ am mbu têtj Isip ndi.’ ”

35 Steven gic miŋ yom dinanŋ, goc sôm, “Aô wasôm têtj mac, bu Moses inŋ ŋac dau, naŋ munŋ-ŋga lau Israel-ŋga sêtec inŋ ti sêsôm inŋ bocdec bu, ‘Asa kêŋ am bu nem gôlinŋ ti êmatôc yac?’ Tigeŋ Anötö dau ndê aŋela hoc dau asê têtj inŋ yêc a saunŋ dinanŋ, ma kêkinŋ inŋ bu nem gôlinŋ lau Israel-ŋga ma kôc ŋac su yêc gameŋ Isip-ŋga.

36 Bocdinaŋ inŋ kôc ŋac sêsa akêŋ Isip sêmeŋ. Têtj ndoc dinanŋ inŋ kôm gêŋ dalô ti gêŋ atu-tu daêsam yêc gameŋ Isip-ŋga, ma yêc gwêc naŋ sêsam bu Gwêc Koc. Ma inŋ kôm gêŋ dalô tidau-tidau yêc gameŋ sawa tôm yala 40.

37 “Inŋ Moses dau dinanŋ goc sôm têtj lau Israel-ŋga bu, ‘Anötö oc tôc ŋac danŋ yêc mac nem tonŋ ŋalôm, ti propet nditôm aô daunŋ.’

38 Moses mbo whinŋ lau Israel-ŋga têtj ndoc sêmbô gameŋ sawa. Inŋ kalhac aŋela naŋ sôm yom têtj inŋ yêc Lôc Sainai, ma yac neŋ abanŋ ŋalhu, bu kôc

Pômdau ndê yom dandöc tanli-nga ma kêñ têtj lau Israel-nga. Ma lau dau sic yom dau dulu e meñ têtj yac.

³⁹ Magoc yac neñ abañi sêtec bu sêsöc inj ñapu. Ñac sêpu inj ma ñac si ñalôm gauc gêm gameñ Isip-nga ñapanj, e ñac atac whinj bu sêmbu sêndi.

⁴⁰ Têtj ndoc Moses mbo Lôc Sainai ñasawa balinj, nanj ñac sêsôm têtj Aron bu, ‘Inj ñgac Moses dinanj, kôc yac sa asa yêc Isip amenj, ma kwahic dec yac am gauc gêtj bocke hóc asê inj. Bocdinañ êmasañ anötôi gwam bu sêwê yac.’

⁴¹ Têtj ndoc dinanj ñac sêmasañ makao ñagatu ti gwam, goc sêndê mwasiñ atu danj tu bu sêtoc gêtj dau sa-nga. Ñac sêkêñ da têtj gwam dau, ma atac ñayham kêlêc pi gêtj nanj ñac dau amba sêmasañ.

⁴² Tu dinanj-nga dec Anötö puc dômbwê ñac ma hu ñac siñ bu sênem akiñ tata ti gêtj emboñ-nga. Lau propet sêto yom pi ñac si mêtê dau bocdec bu:

O mac lau Israel-nga. Yala 40 dinanj mac ambo gameñ sawa, nanj mac akêñ nem gêtj danj ti da têtj aö dom. Mba!

⁴³ Mac êlê mê ambalanj bac po danj tu anem akiñ mac nem anötö tasanj Molek-nga. Ma mac am akiñ tata danj ñaê Repa ti mac nem anötö, ma apôñ hamduc têtj anötöi gwam daêsam nanj mac amasanj. Tu dinanj-nga aö watinj mac su andi andöc gameñ Babilon-nga ñadanjga tôm lau gapocwalö-nga.

[Amos 5:25-27]

⁴⁴ Yêc gameñ sawa, Anötö whê sa ti tôle lêtj têtj Moses bu lau Israel-nga sêmasañ ðbac dabunj danj ti ñac si gameñ sênem akiñ inj-nga, nanj sêkêñ ðapa yomso-nga yêc ñalôm. Inj kêmasañ gêtj dau tôm Anötö tôle asê têtj inj, ma abañi sêmbalanj gêtj dau whinj ñac, têtj ndoc ñac sêñsêlêtj si.

⁴⁵ Ñalêñ dau dinanj Anötö kêñ ndê bac dabunj têtj lau Israel-nga yêc gameñ sawa. Tinjambu Anötö soc lau nanj sêndöc gameñ Kanan-nga su, bu kêñ gameñ dau têtj ñac. Ma têtj ndoc Josua wê ñac sêsöc gameñ Kanan-nga si, nanj sêmbalanj bac dabunj dau whinj ñac. Ma bac dau kalhac whinj ñac e Dawid ndê têm.

⁴⁶ Anötö gêlic Dawid ñayham, ma Dawid tac whinj bu kwê lôm danj sa ti Jakob ndê Anötö ndê andu ñandô.

⁴⁷ Magoc Dawid kwê andu dau dom, inj ndê atuñgac Solomon kwê andu dau sa.

⁴⁸ Tigenj kwahic dec aö wasôm têtj mac bu Anötö Ñaclai ti Ñawasi Ñadau, inj ndöc andu nanj ñamalac sêkwê, nanj dom. Tôm yom nanj propet Aisaya to bocdec bu:

⁴⁹ Pômdau sôm, ‘Undambê ti aneñ pôtj kinj-nga, ma gameñ nom-nga ti gameñ gahinj lhac-nga. Bocdinañ mac oc akwê andu kaiñ bocke tu bu wandöc-nga? Me amasanj gameñ bocke tu wanjwhañ dauñ-nga?’

⁵⁰ Bu aö dauñ gakêñ gêtj hoñ dinanj.’ ”

[Ais 66:1-2]

⁵¹ Têtj dinanj Steven sôm têtj ñac lau Sanedrin-nga bu, “Mac lau ñalôm ñadandi-nga. Mac am daôm kwi dom, ma mac nem danjamsunj kwa ñanjga. Mac nem mêtê gitôm apami si. Mac êlê mê atec Ñalau Dabunj ndê gwelenj.

⁵² Mac nem apami sêkêñ kisa propet hoñ nanj Anötö kêkinj. Ma propet nanj sêhoc yom asê pi ñgac gitêñ nem lau si-nga nanj Anötö oc êñkinj meñ, nanj apami sic ñac ndu. Ñgac gitêñ dau meñ su, magoc mac akêñ inj sip lau Rom-nga amba ma ac inj ndu.

⁵³ O mac lau daôm! Mac daôm aköc Anötö ndê yomso nanj anjela sêkêñ têtj abañi, nanj su, tigenj asöc ñapu dom!”

Sêtec Steven ña hoc mbac ndu

⁵⁴ Têj ndoc lau Sanedrin-nga sêngô Steven ndê yom dinan, nanj ñac atac ñandê atu ma sêsej lhô tu in-nga.

⁵⁵ Magoc Nalau Dabunj gêm Steven dau ahuc, ma inj tatab undambê ma gêlic Anötö ndê ñawasi, ma Yisu kalhac Anötö amba andô-nga.

⁵⁶ Dec inj sôm, “Alic su nanj! Aô galic undambê kac sa ma †Ñamalac ndê Atu kalhac Anötö ndê amba andô-nga.”

⁵⁷ Ñac sêngô yom dinanj goc sêpôc danjasunj ahuc, ma sêmbwêc atu pi gi. Ñac sênti sêtêj inj si,

⁵⁸ ma sêtin inj sa malac ñamakê gi, ma sic hu sêtuc inj ña hoc. Lau nanj sêngôlinj yom pi Steven, nanj sêkac si ñakwê bambalinj su, ma sêkêj têtj ñgac wakuc danj ñaê Saul bu yob.

⁵⁹ Ñac sêtuc hoc pi Steven sêmbô, ma inj teñ mbec têtj Pômdau bocdec, “O Pômdau Yisu, kôc anej gatunj sa loc.”

⁶⁰ Goc inj peñ ña haduc-nga sip gi ma mbwêc atu bu, “Pômdau, gauc nem sac nanj lau sêkôm têtj aô, nanj dom.” Inj sôm su, goc mbac ndu.

8

¹⁻² Saul gêlic Steven mbac ndu ma atac ñayham tu gêtj nanj lau dau sêkôm têtj inj-nga. Ma tinjambu lau sêkêj whinj ñanjan-nga ñatô sêñsuhunj Steven ma sêtanj inj.

Saul ma lau Israel-nga sêkêj kisa lau nanj sêkêj whinj Yisu

Têtj bêc dau dinanj lau sic hu sêkêj kisa ñanja têtj lau sêkêj whinj-nga nanj sêmbô Jerusalem. Tu dinanj-nga ñac si lau daêsam sêhu Jerusalem sinj ma sêlhô têtj têtj sêtêj gamen Judia ti Samaria-nga si. Magoc lau aposel sêhu Jerusalem sinj dom.

³ Ma Saul bocdinanj gic hu bu señ lau sêkêj whinj Yisu-nga. Inj kêsâlê ñac tôm andu, goc hê ñac sêsa si ma kêtj ñac sêndöc gapocwalô, launjanj sêkêj whinj-nga, ma lauwhê bocdinanj.

Pilip gêm mêtê mbo Samaria

⁴ Lau sêkêj whinj-nga nanj sêhu Jerusalem sinj ma sêlhô têtj têtj, nanj sêhoc ñawaê ñayham pi Yisu asê, yêc malac honj nanj sêhóc asê nanj.

⁵ Pilip têtj malac atu danj yêc gamen Samaria-nga gi, ma gêm mêtê yêc dindê ma whê sa bu Yisu inj Mesaya dau.

⁶ Lau daêsam sêngô Pilip ndê yom ti sêlic gêtj dalô nanj inj kôm, dec sêkêj danja inj ndê yom ñapep.

⁷ Pilip soc ñalau sac daêsam su sêsa yêc lau ti sêmbwêc atu. Ma inj kôm lau bôlinj daêsam ñayham sa.

⁸ Tu dinanj-nga lau daêsam yêc malac atu dinanj atac ñayham atu.

Saimon, ñgac balô

⁹ Ñgac danj mbo malac dinanj, nanj ndê ñaê Saimon. Tôm ñasawa balinj inj pec balô ti kôm gêtj atu-tu e lau gamen Samaria-nga honj sêhêdaê. Inj toc dau sa bu inj ñgac tiwaê.

¹⁰ L au atu-tu ma lau ñambwa honj tatinj Saimon ñapanj. Ñac sêsôm, “Anötö ndê ñaclai nanj dasam bu Ñanja Atu, nanj puc ñgac dindêc dôj.”

¹¹ Ma lau daêsam tatinj inj ñapanj, bu sêhêdaê tu gêtj atu-tu nanj inj kôm ñasawa hic su nanj-nga.

12 Magoc sêhu sinj têtj ndoc sêngô ñawaê ñayham pi Anötö ndê gôlinj ma pi Yisu Kilisi, nanj Pilip hoc asê. Lauñgac ti lauwhê daêsam sêkêj whinj inj ndê yom, ma sêlinj sanju.

13 Ma Saimon dau kêj whinj ma gêlinj sanju whinj. Inj gêlic gêj dalô ti gêj atu-tu nanj Pilip kôm, dec hêdaê ñandô ma kêkuc inj ñapanj.

14 Têtj ndoc lau aposel nanj sêmbo Jerusalem sêngô ñawaê bu lau Samaria-nga sêkôc Anötö ndê yom sa, nanj sêjkinj Pita lu Jon sêtêj ñac si.

15 Injlu sêhóc asê ñac su, goc sêtej mbec bu Pômdau kêj ndê Ñalau Dabuj pi ñac honj.

16 Têtj ndoc lau Samaria-nga dinanj sêkêj whinj, nanj sêlinj sanju tu Pômdau Yisu ndê ñaê-nga, magoc Ñalau Dabuj sip mej pi ñac si danj dom. Tu dinanj-nga dec Pita lu Jon sêtej mbec pi ñac.

17 Sêtej mbec su ma sêkêj amba sac ñac, goc Ñalau Dabuj mej gêm ñac ahuc.

18 Saimon gêlic bu têtj ndoc aposel lu sêkêj amba sac lau dau, nanj Ñalau Dabuj mej pi ñac, dec gauc gêm bu nemlhi ñaclai dau yêc injlu.

19 Inj ndac injlu bocdec bu, “Akêj ñaclai dinanj lom aô. Ma bocdinanj asa nanj bu wakêj amanj sac inj, nanj oc kôc Ñalau Dabuj.”

20 Magoc Pita ô yom ma sôm, “Bocke? Am gauc gêm bu nemlhi Anötö ndê mwasinj ña mone, a? Am oc ninjam, ti nem mone honj!

21 Am wêkainj gwelenj dindêc whinj yac dom. Ñahu bu gauc nanj yêc am nem ñalôm, nanj Anötö gêlic bu solop dom.

22 Kac nem ñalôm kwi ma hu mêtê sac dinanj sinj. Ma teñ mbec têtj Pômdau bu suc am nem giso kwi pi gauc sac nanj yêc nem ñalôm.

23 Aô galic su bu am gêm lêmuñ Anötö ndê ñaclai e am ñalôm gêli sa, ma sac ña-ñaclai sô am dônj ñapanj.”

24 Saimon ngô Pita ndê yom dinanj, goc sôm, “Gitôm bu am teñ mbec têtj Pômdau tu aô-nga, ma bocdinanj gêj nanj am sôm yom pi, nanj oc tap aô sa dom.”

25 Pita lu Jon sêhoc Pômdau ndê yom asê ti sem mêtê lau su, goc sêlhô bu sêmbu sêtêj Jerusalem sêndi. Ma yêc señ ñasawa, nanj sêsôm ñawaê ñayham asê yêc malac daêsam nanj sêyêc gameñ Samaria-nga.

Pilip lu ñgac Itiopia-nga

26 Têtj ndoc dinanj Pômdau kêkinj ndê añela danj têtj Pilip gi, ma sôm têtj inj bu, “Êmasanj daôm, goc sa ndi ma êmsêlêj êmkuc señ akêj Jerusalem nanj sip têtj malac Gasa, señ nanj gic gameñ sawa kic.”

27 Bocdinanj Pilip tisa ma kêsêlêj gi. Ma yêc señ dinanj inj tap ñgac Itiopia-nga danj sa, nanj béc ñatô su mbo Jerusalem bu lic om, ma bu mbu têtj ndê gameñ ndi. Inj ñgac tiwaê nanj yob lau Itiopia-nga si Kwin Kandis ndê awa honj, nanj muñ-nga sêsip inj ndê ñamatu sa.*

28 Têtj ndoc Pilip tap inj sa yêc señ, nanj ñgac dau ndöc ndê kaleta, ma sam propet Aisaya ndê buku.

29 Dec Ñalau Dabuj sôm têtj Pilip, “Am tigasuc kaleta ma êmkuc ñgac dindê.”

30 Goc Pilip kêti têtj kaleta gi ma ngô bu ñgac dau sam propet Aisaya ndê yom asê. Dec Pilip ndac inj, “Am sam yom dinanj ma kêyalê ñahu, me mba?”

* **8:27:** Muñ-nga lau si gêbôm danj yêc bu lauñgac akinj nanj sêyob Kinj si andu me wapa me lauwhê, nanj sêsip ñac ñamatu sa. Lauñgac kainj dinanj sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Eunuch’ (Yunok).

³¹ Ma in sôm, “Namalac dan bu whê sa têtj aô dom, dec oc wanjalê bocke?” Ma in ndac Pilip bu pi kaleta ma ndöc whin in.

³² In ngô bu ngac dau sam Aisaya ndê yom bocdec bu:

Nac sêwê in bu sêndic in ndu gitôm domba.

Ma in gêm dau dôj tôm domba nan sêngapin namlilhu, magoc tan dom.

³³ Nac sêngwinin in, ma sêmatôc in ndê yom gi solop dom.

Nac sic in ndu, ma bocdinan in ndê wakuc mba.

[Ais 53:7-8]

³⁴ Ma ngac dau ndac Pilip, “Gitôm bu am whê sa têtj aô bu propet sôm yom dinan pi in dau, me pi namalac dan?”

³⁵ Goc Pilip whê yom hon sa têtj in, gic hu yêc Aisaya ndê yom dinan e sôm njawaê njayham pi Yisu têtj in. Ma ngac dau kêtj whin Yisu.

³⁶⁻³⁷ Nac si e sêhóc asê bu dan poc sen njamakê. Ma ngac dau sôm, “Lic bu dê poc. Gitôm bu aô waliñ busanngu, me mba?”

³⁸ Goc in sôm têtj ngac nan gêm gôlin kaleta bu kêtj kaleta lhac. Ma inlu Pilip sêsip bu si ma Pilip kêku in.

³⁹ Têtj ndoc nan sêpi akêtj bu sêmen, nan Pômdau ndê Nalau kôc Pilip su sep tigen. Ma ngac dau gêlic in tiyham dom, magoc kôlhô ti atac njayham gi.

⁴⁰ Ma Nalau kôc Pilip sa gi kêtj in mbo malac Asotas. Ma in kêsêlêñ golom-golom malac, ma sôm njawaê njayham asê e hóc asê malac Sisaria.

9

Pômdau gêm Saul kwi

¹ Têtj njasawa dinan Saul kêtj kisa lau sêkêtj whin Pômdau-nga njapan. In sôm nannga bu in oc kôm nac njayom ma ndic nac ndu. In têtj dabunjsiga njamata-nga gi,

² ma ndac in bu to bapia puc in dôj-nga, bu tóc têtj lau bata nan sêyob lau Israel si lôm wê-nga yêc malac Damaskas. Bapia dau kêtj njac lai têtj Saul bu kôc lau ngac ti lauwhê Damaskas-nga nan sêkêtj whin Yisu, nan dôj, ma wê nac sa sêtêtj Jerusalem sêndi bu sêmatôc nac.

³ In kôc bapia dau su ma kêsêlêñ e gi kêpin Damaskas. Ma njagahô njambwa nawê atu dan akêtj undambê men pô gamen nan in mbo.

⁴ In pen sip nom ma ngô awha dan ta in bocdec bu, “Saul, Saul, tu sake-nga am kêtj kisa aô?”

⁵ Goc Saul ô yom ma ndac, “O njadau, am asa?” Ma awha dau sôm, “Aô Yisu dauñ, dec am kêtj kisa.

⁶ Am tisa ma sôc malac atu dê ndi. Ma gêtj bocke nan aô tac whin bu am kôm-nga, nan aô oc wanjin lau bu sêwhê sa têtj am yêc dindê.”

⁷ Lau nan sêmbo sen sêwhin Saul, nan sêlhac ti sem dau dôj. Nac sêngô njakêcsia dau, magoc sêlic namalac dan dom.

⁸ Têtj ndoc Saul tisa kalhac, nan kac tandô sa magoc gitôm dom bu lic gamen. Bocdinan lau dinan sêkêm in sip amba, ma sêwê in sêsôc malac Damaskas si.

⁹ Gitôm bêc tō in mbo tapec, ma gêtj ti nôm gêtj dan dom.

¹⁰ Ngac kêtj whin Yisu-nga dan mbo Damaskas, nan ndê njac Ananias. Ma Pômdau hoc dau asê têtj in na mbê, ma ta in bu, “Ananias!” Ma in ô yom ma sôm, “Aêc Pômdau, bocke?”

¹¹ Goc Pômdau sôm têtj in, “Am sa sen nan sêsam bu Sen Solop ma têtj Judas ndê andu ndi, ma am oc tap ngac dan sa, nan ndê njac Saul akêtj malac Tasis. Ngac dau têtj mbec mbo dinan.

12 Aô gatôc têtj inj su ŋa mbê bu ŋamalac danj ŋaê Ananias oc têtj inj ndi, kêtj amba sac inj, ma kôm inj tandô po asê tiyham.”

13 Ananias ŋgô yom dinanj ma sôm, “Pômdau. Aô ganjô ŋgac dinanj ŋawaê su. Inj ŋgac nanj kêtj ŋawapac atu têtj am nem lau dabuj nanj sêmbo Jerusalem.

14 Ma dabujsga atu-tu sêkêtj ŋaclai têtj inj bu têtj malac dindec menj, ma kôc lau nanj sêtoc am nem ŋaê sa, nanj dôj.”

15 Magoc Pômdau ô Ananias ndê yom ma sôm, “Am ndi, ma hêgo daôm dom! Aô kayalinj ŋgac dau sa su, bu hoc yom asê pi anenj ŋaê têtj lau gamenj apa-ŋga ti ŋac si kinj, ma têtj lau Israel-ŋga sêwhinj.

16 Ma ŋawapac ti ŋandê nanj inj oc hôc tu anenj ŋaê-ŋga, nanj aô oc watôc têtj inj.”

17 Goc Ananias têtj andu dau gi. Inj sôc gi, goc kêtj amba sac Saul ma sôm, “Anenj asidôwa Saul. Pômdau Yisu nanj hoc dau asê têtj am yêc senj têtj malac dindec, nanj kêtj aô gatêj am gamenj. Inj kêtj aô bu wakôm nem tanôm po asê, ma bu ŋalau Dabuj nem am ahuc.”

18 Ma ŋagahô gêtj gitôm i ŋagala penj akêtj Saul tandô, ma inj gêlic gamenj tiyham. Inj tisa ma Ananias kêtj inj.

19 Ma tinjambu inj gêtj gêtj e hôc inj dôj.

Saul gêm mêtê mbo Damaskas

Saul mbo Damaskas whinj lau sêkêtj whinj-ŋga gitôm bêc ŋatô.

20 Ma têtj têtj dau dinanj inj gic hu gêm mêtê lau yêc lau Israel si lôm wê-ŋga, ma hoc asê têtj ŋac bu Yisu inj Anôtô Atu.

21 Ma lau hoj nanj sêŋgô inj ndê yom, nanj sêhêdaê ma sêndac dandi, “Ŋgac nanj kêtj kisa lau Jerusalem-ŋga nanj sêtoc Yisu ndê ŋaê sa, inj ŋgac dau dindec me? Ma inj têtj yac mba malac dec menj, bu kôc lau sêkêtj whinj Yisu-ŋ ga dôj ma wê ŋac sêtêj dabujsga atu-tu sêndi bu sêmatôc ŋac.”

22 Tigerj Saul sôm yom ŋanja ma inj ndê ŋaclai kêsôwec. Inj tôc asê têtj lau Israel-ŋga nanj sêndôc Damaskas, bu yom andô, Yisu inj lau Israel si Mesaya dau. Ma lau nanj sêkêtj whinj Yisu dom, nanj sêtôm dom bu sêô inj ndê yom.

23 Saul mbo malac Damaskas e bêc daêsam ginja su, ma lau Israel-ŋga ŋatô sêkic yom bu sêŋsalê lêtj bu sêndic inj ndu.

24 Ma Saul ŋgô yom dau ŋawaê. Tôm acsalô ti ôbwêc ŋac sêkêtj lau sêtij gatam malac-ŋga ŋapep bu sêkôc inj dôj ma sêndic inj ndu.

25 Magoc lau nanj s êlhac sêwhinj Saul ti sêŋkuc inj, nanj sem inj sa bu lhô ndi. Têtj ôbwêc danj sêkêtj inj sip sambec atu danj, ma sêŋwhanj inj sip akêtj gatam sauj danj yêc malac dau ŋatujbôm e gi sip nom ma kôlhô gi.

Saul mbo Jerusalem

26 Tinjambu Saul mbo têtj Jerusalem gi, ma gauc gêm bu mbo whinj lau sêkêtj whinj Yisu-ŋga nanj sêmbo dinanj. Magoc ŋac sêkêtj whinj dom bu inj gêm dau kwi su ma kêtj whinj Yisu, dec ŋac hoj sêtôc inj.

27 Magoc Banabas wê inj sôc gi kalhac aposel anjô-ŋga. Ma inj whê sa bu Pômdau hoc dau asê ma sôm yom têtj Saul yêc senj, ma tinjambu inj kalhac ŋanja ma gêm mêtê pi Yisu ti atac pa su yêc malac Damaskas.

28 Banabas ndê yom gêm malô lau Jerusalem-ŋga si ŋalôm, dec Saul mbo whinj ŋac, ma sôc sa yêc lhu, ma hoc yom asê pi Pômdau Yisu ti atac pa su enj.

29 Inj sôm yom whinj lau Israel-ŋga ŋatô nanj sêsôm awha Grik, ma kêsahê bu whê ŋac si gauc sa pi Yisu. Magoc ŋac sêtec inj ndê yom, ma bu sêndic inj ndu.

³⁰ Yom dau ηawaê tap lau sêkêñ whiñ-ηga sa, dec sêkôc iñ whiñ ηac sêsip malac Sisaria si, ma sêñkiñ iñ têtñ malac Tasis gi.

³¹ Têtñ ηasawa dinañ lau sêhu si kisa têtñ lau sêkêñ whiñ-ηga siñ. Ma lau sêkêñ whiñ-ηga yêc gameñ Judia ti Galili ma Samaria-ηga sêndôc ti yom malô. Anötô kêñ Njalu Dabuñ bu puc ηac dôñ ma nem ηac sa. Ma sêsôc Pômdau ηapu ti sêtoc iñ sa, ma ηac si toñ kêsôwec tiatu ηapanñ.

Pita kôm ηgac bôliñ danñ ηayham sa

³² Têtñ têtñ dinañ Pita kêsêlêñ golom-golom malac ma gêm mêtê lau. Têtñ bêc danñ iñ sôc malac Lida gi, bu ndic lau sêkêñ whiñ Yisu-ηga kêsî.

³³ Yêc malac dau iñ tap ηgac danñ ηaê Aenias sa. Iñ ηgac bôliñ ma yêc mbô ηapanñ gitôm yala 8 su.

³⁴ Ma Pita sôm têtñ iñ, “Aenias. Yisu Kilisi kôm am ηayham sa. Tisa ma tip nem mbô sa.” Ma ηgahô Aenias tisa kalhac.

³⁵ Ma têtñ ndoc lau nanñ sêndôc malac Lida ti malac Saron sêlic bu iñ ηayham sa, dec ηac honñ sem si ηalôm kwi ma sêkêñ whiñ Pômdau.

Pita uy awhê batê danñ sa

³⁶ Têtñ têtñ dinañ awhê kêñ whiñ-ηga danñ ndôc malac Jopa. Iñ ndê ηaê Tabita, nanñ yêc lau Grik awha bu Dokas. Iñ awhê nanñ kôm mêtê ηayham-ηayham, ma gêm lau ηalôm sawa sa ηalêñ daêsam.

³⁷ Magoc Dokas tap gêmbac atu sa e iñ mbac ndu. Goc lau sêñgwasin iñ ndê namlanñ ma sêkêñ yêc andu ηalôm ηahô-ηga danñ.

³⁸ Malac Jopa dau yêc kêpiñ malac Lida, ma têtñ têtñ lau sêkêñ whiñ-ηga yêc malac Jopa sêngô bu Pita mbo Lida, nanñ sêñkiñ ηgac lu sêtêñ iñ si, ma sêteñ iñ ηanğa bu mbu têtñ Jopa whiñ iñlu ndi.

³⁹ Pita whiñ iñlu gi e hóc asê Jopa, ma sêwê iñ pi andu ηalôm ηahô-ηga dinañ gi. Lauwhê sawa daêsam sêmbô ti sêtanñ Dokas. Nac sêñgihi Pita ahuc ma sêtôc ηakwê bambalinñ ti ηakwê ηatô nanñ Dokas kêmasanñ têtñ ndoc iñ mbo tali, nanñ têtñ Pita.

⁴⁰ Goc iñ kêñ ηac honñ sêsa awê si, ma pônñ haduc ma teñ mbec. Iñ kac dau kwi bu lic awhê batê dinañ, ma sôm, “Tabita, am tisa!” Ma awhê dau tali sa e gêlic Pita, ma yêc dau sa meñ ndôc.

⁴¹ Goc Pita kêñ iñ sip amba ma keñ iñ sa kalhac. Ma iñ mbwêc lauwhê sawa dinañ ti lau sêkêñ whiñ-ηga ηatô sêsôc sêmeñ, ma tôc têtñ ηac bu awhê dau mbo tali tiyham.

⁴² Ma gêtñ dau ηawaê tiapa yêc malac Jopa, e lau daêsam sêkêñ whiñ Pômdau.

⁴³ Ma Pita mbo Jopa bêc ηatô, whiñ ηgac danñ ηaê Saimon. Iñ ηgac kôm gwelenñ kêmasanñ bôc ηamlic-ηga.

10

Anötô kêkiñ anjela danñ têtñ Konelias

¹ Yêc malac Sisaria ηgac danñ mbo, nanñ ndê ηaê Konelias. Iñ ηgac bata siñ-ηga nanñ yob lau siñ-ηga toñ danñ yêc lau siñ Rom-ηga si toñ atu nanñ sêsam bu Itali Natonñ.*

* **10:1:** Lau Rom-ηga si ηgac bata nanñ yob lau siñ-ηga gitôm 100, nanñ sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Centurion’ (Senturion). Konelias iñ senturion danñ. Lau siñ-ηga gitôm 600 sêmbô Itali Natonñ ηalôm, ma sêsam toñ atu gitôm Itali Natonñ yêc Yom Inglis bu ‘Regiment.’ Ma ηac sêkêñ Regiment ηatonñ 10 sêpitigenñ sêti toñ atu, nanñ sêsam bu ‘Legion’ (lau siñ-ηga gitôm 6,000).

² In ti ndê gôlôwac honj sêtoc Anötö sa ma sêsôc inj n̄apu n̄apep. Inj tenj mbec têtj Anötö tòm bêc honj, ma kêj ndê awa daêsam bu nem lau Israel-n̄ga nanj sêpônda dau, nanj sa.

³ Têtj bêc danj, acgatu gitôm 3 kilok telha-n̄ga, nanj Anötö tôc gêtj n̄agatu danj têtj inj. Inj gatu gêlic Anötö ndê anjela danj têtj inj menj ma ta inj bu, “Konelias!”

⁴ Goc Konelias tahê inj ti töt dau atu, ma ndac, “Pômdau, bocke?” Ma anjela dau sôm, “Mbec honj nanj am tenj, ti mwasiñ nanj am kêj têtj lau n̄alôm sawa, nanj Anötö gêlic gitôm da n̄ayham nanj inj gauc gêm n̄apanj.

⁵ Kwahic dec inj kêj yom têtj am bocdec bu. Êmkinj lau n̄atô sêtêtj malac Jopa sêndi, bu sêkôc n̄gac danj n̄aê Saimon mbu têtj am menj. N̄gac dau ndê n̄aê danj sêsam bu Pita.

⁶ Inj mbo whinj inj ndê wakan̄gac danj n̄aê Saimon, nanj kôm gwelenj bôc n̄amlic-n̄ga, ma inj ndê andu kalhac gwêc dali.”

⁷ Anjela sôm yom dau pacndê su, goc hu inj sinj. Dec Konelias ta inj ndê n̄gac akinj lu ma inj ndê n̄gac sinj-n̄ga danj sêmenj. N̄gac sinj-n̄ga dau gêm inj sa tòm bêc honj, ma inj toc Anötö sa.

⁸ Konelias gic minj têtj n̄ac pi yom honj nanj anjela sôm têtj inj, goc kêkinj n̄ac sêtêtj malac Jopa si.

Pita gêlic gêtj n̄agatu danj

⁹ Galan̄sê n̄ac sêñsêlênj sêmbô senj ma têtj ac kalhac lhu, nanj sêsunj sa malac atu Jopa. Têtj têm dinanj, Pita pi andu gi bu tenj mbec.

¹⁰ Inj mbo e gêtj yô inj dec tac whinj bu nenj gêtj. Lau sêmasanj inj ndê gêtj sêmbô, ma Pita gatu kainj danj sa.

¹¹ Inj gêlic undambê kac sa, ma gêtj gitôm po atu danj nanj sêsô wac sip n̄akêcsu hale, nanj sêñwhanj sip nom menj yêc inj anjô-n̄ga.

¹² Ma inj gêlic bôc tidau-tidau ma gêtj nanj sêñsêlênj n̄a n̄atac pu-n̄ga, ti mbac lôlôc-n̄ga sêmbô po dau n̄alôm.

¹³ Goc awha danj sôm têtj inj bocdec bu, “Pita, tisa ndic ma nenj.”

¹⁴ Magoc inj ô yom ma sôm, “Pômdau, mba andô! Moses ndê yomsu gic yao gêtj dau ma sôm bu inj gêtj n̄adômbwi, ma bocdinanj aô whan̄sunj gêm gauc sambuc.”

¹⁵ Dec awha dau sôm tiyham, “Anötö bu sôm bu gêtj danj inj n̄awasi, dec am sôm bu gêtj n̄adômbwi dom.”

¹⁶ Gêtj honj dinanj hôc asê inj tidim tō su, goc po dau pi undambê gi tiyham.

¹⁷ Têtj ndoc dinanj Pita ndê gauc sa bu inj gêlic gêtj n̄agatu danj, goc inj ndôc ma kôc gauc pi gêtj dau n̄ahu. Têtj ndoc dinanj, lau nanj Konelias kêkinj, nanj sêtap Saimon ndê andu sa, ma sêlhac andu dau n̄agatam.

¹⁸ M a sêta yom ma sêndac bu Saimon nanj sêsam bu Pita, nanj mbo andu dau, me mba.

¹⁹ Pita hê gauc pi gêtj nanj inj gatu gêlic nanj mbo, ma N̄alau Dabunj sôm têtj inj, “Saimon, lau tō sêñsalê am.

²⁰ Tisa ma sip nom ndi, ma whinj n̄ac ndi. Hêgo daôm bu n̄ac lau gamenj apa-n̄ga lec dom, bu aô dauñ kakinj n̄ac sêmenj.”

²¹ Goc Pita sip gi ma sôm têtj lau dinanj, “N̄amalac nanj mac an̄salê ambo, nanj aô dauñ dec. Mac amenj tu sake-n̄ga?”

²² Ma n̄ac sêsôm, “N̄gac bata sinj-n̄ga Konelias kêkinj yac amenj. Inj n̄gac gitêtj toc Anötö sa-n̄ga, ma lau Israel-n̄ga honj nanj sêmbô malac Sisaria, nanj sêlic inj

ņayham. Aņela dabuņ daņ sôm tēņ in bu ēņgalēm am sa tēņ in ndē andu ndi, bu am sôm yom ņatô tēņ in.”

²³ Pita ņgô ņac si yom dinarņ su, goc kôc ņac sêsôc andu dau si bu sēmbô sēwhiņ in tēņ ôbwêc dinarņ.

Pita gēm mêtê tēņ Konelias ti ndê lau

Tēņ galaņsê Pita ti akēņ malac Jopa whiņ lau dau, ma lau sêkēņ whiņ-ņga ņatô akēņ Jopa sēwhiņ ņac si.

²⁴ Bêc daņ tiyham sêhôc asê Sisaria. Konelias kēņ bata ņac, dec mbwêc in ndê dawai ti ndê silip hoņ sêkac sa sêpitigeņ.

²⁵ Tēņ ndoc Pita bu sôc in ndê andu ndi, naņ Konelias tēņ in gi, ma hu dau yêc in gahi-ņga bu toc in sa.

²⁶ Magoc Pita sôm, “Am kôm bocdinarņ dom! Tisa, bu aô dauņ ņamalac ņambwa.”

²⁷ Inļu sem yomgalôm ma sêsôc andu dau si, ma Pita gêlic lau toņ atu sêndôc andu ņalôm.

²⁸ Dec in sôm tēņ ņac, “Mac aņyalê bu yac lau Israel-ņga mba yomsu gic yao yac bu andic ahê lau naņ lau Israel dom, ma ati ņacleņ ņac d om. Tigerņ Anôtô tôc asê tēņ aô bu wapu ņamalac daņ bu ņadômbwi me sac dom.

²⁹ Bocdinarņ tēņ ndoc mac aņkiņ lau bu sêņgalēm aô sa, naņ aô gasôm yom daņ dom, ma gawhiņ ņac gameņ. Ma kwahic dec, gitôm bu mac asôm asê tēņ aô, ņahu bocke dec mac aņgalēm aô sa gameņ?”

³⁰ Goc Konelias ô yom ma sôm, “Bêc hale su, aô gambo andu ti gateņ mbec tēņ acgatu gitôm kwahic dec-ņga, tēņ 3 kilok telha-ņga. Ma ņagahô ņamalac daņ ti ņakwê ņawasi atu hôc asê kalhac aô aņôņ-ņga.

³¹ Ma in sôm tēņ aô bu, ‘Konelias, Anôtô ņgô am nem mbec, ma gauc gēm mwasiņ naņ am kēņ tēņ lau ņalôm sawa.

³² Kwahic dec êmkiņ lau ņatô sêtêņ malac Jopa sêndi, ma sêkôc ņgac daņ ņaê Saimon naņ sêsam bu Pita, naņ meņ. In ti ņacleņ in ndê wakanņgac ņaê Saimon ma ndôc whiņ in. ņgac kêmasaņ bôc ņamlic-ņga dinarņ ndê andu kalhac gwêc ņadali.’

³³ Aô gangô su, goc ņagahô kakiņ lau ņatô sêtêņ am sêloc, ma ņayham bu am mwerņ su. Kwahic dec yac hoņ dambo Anôtô aņgô-ņga, ma yac bu aņgô yom bocke naņ Pômdau gic atu am bu sôm tēņ yac.”

³⁴ Goc Pita gic hu yom ma sôm, “Kwahic dec aô kayalê pi ņandô bu Anôtô toc lau toņ daņ sa, hôc gêlêc toņ ņatô su dom.

³⁵ Yomandô! Lau akēņ lau ņatorņ nom-ņga hoņ naņ sêtôc in ma sêkôm mêtê ņayham ma solop, naņ in oc kôc ņac sa.

³⁶ Anôtô kēņ ndê ņawaê ņayham tēņ lau Israel, ma yom dau hêganôņ Yisu Kilisi, naņ ti lau Israa ma lau gameņ apa-ņga hoņ si Pômdau, ma whê lêņ naņ datap yom malô sa tu in-ņga, naņ sa. Mac aņgô ņawaê dau su.

³⁷ Mac aņyalê gēņ hoņ naņ hôc asê gameņ Judia-ņga, tēņ ndoc Jon gēm mêtê ma kêku lau mbo Galili e meņ tēņ dec.

³⁸ Anôtô kēņ in ndê ņaclai atu ti ņalau Dabuņ gēm Yisu Nasaret-ņga ahuc, dec kêyaliņ in sa tu kôm gwelen-ņga. Ma Anôtô whiņ in, dec in gēm lau sa yêc gameņ daêsam, ma kôm lau hoņ naņ Sadarņ ndê ņaclai kêgwiniņ ņac dôn, naņ ņayham sa tiyham.

³⁹ Yac ambo awhiņ in, ma alic gēņ hoņ naņ in kôm yêc lau Israel si gameņ ma yêc Jerusalem. ņac sic in ndu pi a,

⁴⁰ magoc tɛ̃j bɛc titò-ŋga Anötö uŋ iŋ sa akêj lau batê-ŋga, ma kôm bu lau daêsam sêlic iŋ.

⁴¹ Lau hoŋ sêlic iŋ dom, magoc yac lau nan aŋ ti anôm gɛ̃j awhiŋ Yisu tɛ̃j ndoc iŋ tisa ma mbo whiŋ yac tiyham, nan Anötö kêyalin yac sa bu ahoc iŋ ndê tisa ŋawaê asê.

⁴² Ma Anötö gic atu yac bu anem mêtê lau, ma bu ahoc yom asê bu iŋ kêyalin Yisu dau sa su, bu êŋsahê lau tali ti lau batê hoŋ tɛ̃j bɛc ŋambu-ŋga.

⁴³ Ma propet akwa hoŋ bocdinaŋ sêhoc yom asê pi iŋ. Ŋac sêto bu lau hoŋ nan sêkêj whiŋ iŋ, nan Anötö oc suc ŋac si sac kwi tu iŋ ndê ŋaê-ŋga.”

⁴⁴ Pita sôm yom dau mbo, ma Ŋalau Dabuŋ gêm lau hoŋ nan sêŋgô iŋ ndê yom, nan ahuc.

⁴⁵ Ma lau Israel-ŋga nan sêkêj whiŋ Yisu ma sêmbo sêwhiŋ Pita, nan sêhêdaê ŋandô bu sêlic Anötö kêmwasiŋ lau nan sêmbo lau Israel si toŋ dom, nan ŋa Ŋalau Dabuŋ.

⁴⁶ Bu ŋac sêŋgô ŋac lau dau sêsôm yom awha wakuc-ŋga ti sêmpiŋ Anötö, tôm Ŋalau Dabuŋ hôc ŋac awha sa. Dec Pita sôm tɛ̃j lau Israel-ŋga dinaŋ,

⁴⁷ “Anötö kêj Ŋalau Dabuŋ tɛ̃j lau gameŋ apa-ŋga dindec tôm iŋ kêj tɛ̃j yac lau Israel-ŋga. Bocdinaŋ ŋayham bu ŋac sêlin busaŋgu.”

⁴⁸ Goc iŋ kêj yatu bu sêŋku ŋac tu Yisu Kilisi ndê ŋaê-ŋga. Ma tinjambu lau dinaŋ sêndac Pita bu mbo whiŋ ŋac tôm bɛc ŋatô.

11

Pita gic miŋ lau gameŋ apa-ŋga si yom tɛ̃j lau Jerusalem-ŋga

¹ Lau aposel ti lau sêkêj whiŋ Yisu-ŋga nan sêmbo gameŋ Judia-ŋga, nan sêŋgô ŋawaê bu lau nan Israel dom, nan sêkôc Anötö ndê yom sa sêwhiŋ.

² Magoc tɛ̃j ndoc Pita hu Sisaria siŋ ma mbu tɛ̃j Jerusalem gi, nan lau ŋatô sêsôm iŋ. Ŋac lau Israel-ŋga nan sêkêj whiŋ Pômdau, ma sêsap lau Israel-ŋga si sakin akwa ma pwac sêsê ŋamlic ŋatô su-ŋga dôj. Ma ŋac sêsôm Pita bocdec bu,

³ “Bocke am sôc lau nan sêŋkuc yac neŋ mêtê dasê ŋamlic-ŋga dom, nan si andu, ma gɛ̃j gɛ̃j whiŋ ŋac?”

⁴ Dec Pita gic hu whê sa timala tɛ̃j ŋac, gɛ̃j hoŋ nan hôc asê iŋ, ma sôm,

⁵ “Tɛ̃j bɛc dan aô gateŋ mbec gambo malac Jopa, e gatun kain dan sa ma galic gɛ̃j ŋagatu dan. Galic gɛ̃j gitôm po atu dan, nan sêsô wac sip ŋakêcsu hale, ma sêŋwhaŋ sip akêj undambê tɛ̃j aô meŋ.

⁶ Aô gatôc gwaniŋ ma galic bôc nom-ŋga tidau-tidau, bôc saleŋ-ŋga ti gɛ̃j nan sêŋsêlêj ŋa ŋatac pu-ŋga, ma mbac lôlôc-ŋga.

⁷ Dinaŋ su, goc ganŋgô awha dan sôm tɛ̃j aô bocdec bu, ‘Pita! Tisa ndic ma neŋ.’

⁸ Magoc aô gaô yom ma gasôm, ‘Pômdau, mba andô! Moses ndê yomsu gic yao gɛ̃j dau ma sôm bu iŋ gɛ̃j ŋadômbwi, ma aô whaŋsuŋ gêm gauc sambuc.’

⁹ Ma awha dau sa akêj undambê tiyham ma sôm, ‘Anötö bu sôm bu gɛ̃j dan iŋ gɛ̃j ŋawasi, dec am sôm bu ŋadômbwi dom.’

¹⁰ Gɛ̃j hoŋ dinaŋ hôc asê aô tidim tō su, goc Pômdau kôc mbu pi undambê gi tiyham.

¹¹ Ma tɛ̃j ndoc dinaŋ launŋac tō sêhêc asê andu nan aô gambo. Ŋamalac dan kêkiŋ ŋac sêtɛ̃j aô sêmeŋ akêj malac Sisaria.

12 Nalau Dabuñ sôm têtj aõ bu wahêgo dauñ tu ñac lau gameñ apa-nga lec dom, ma kac aõ bu wawhiñ ñac wandi, dec aõ gawhiñ ñac ga. Ma asidõwai 6 akêñ Jopa sêwhiñ yac si. Yac ahôc asê ma asôc ñamalac dau ndê andu a.

13 Ma inñ gic miñ têtj yac bu añjela danñ hoc dau asê têtj inñ yêc ndê andu, ma sôm yom têtj inñ bocdec bu, ‘Êmkiñ lau sêtêtj malac Jopa sêndi ma sêkôc Saimon nanñ sêsam bu Pita, nanñ meñ.

14 Inñ oc whê yom sa têtj mac, pi lêtj nanñ am ti nem lau hoñ atap Anõtô ndê mwasiñ nem mac si ambo tamli ñapañ-nga sa.’

15 “Bocdinañ aõ gac hu bu wasôm yom têtj ñac, ma têtj ndoc dau dinañ Nalau Dabuñ gêm ñac ahuc tôm inñ meñ pi yac têtj ñamata-nga.

16 Ma têtj dinañ aõ gauc gêm Pômdau ndê yom bocdec bu, ‘Jon kêku lau ña bu, tigeñ Anõtô oc êñku mac ña Nalau Dabuñ.’

17 Lau dinañ sêkêñ whiñ Pômdau Yisu Kilisi tôm yac lau Israel-nga dakêñ whiñ, ma bocdinañ dec Anõtô kêmwasiñ ñac ña Nalau Dabuñ tôm inñ kôm têtj yac. Anõtô dau ndê lêtj dinañ, ma aõ asa dec bu walhac ahuc?”

18 Lau Israel-nga dau sêñgô Pita ndê yom dinañ e ñac si yom mba, ma sêmpinñ Anõtô ma sêsôm, “Kwahic dec yac tanyalê bu lau hoñ nanñ sem dau kwi, nanñ oc sêtap Anõtô ndê mwasiñ sêndôc tali ñapañ-nga sa. Yac lau Israel-nga, ma lau nanñ sêmbo Israel si toñ dom, nanñ sêwhiñ.”

Lau sêkêñ whiñ Yisu yêc malac Antiok

19 Têtj ndoc lau Israel-nga sic Steven ndu, nanñ sic hu sêkêñ kisa lau sêkêñ whiñ-nga e ñac si daêsam sêhu Jerusalem siñ ma sêlhô têtj têtj. Nætô sêtêtj gameñ Pionisia-nga ti nduc Saipras, ma ñatô sêtêtj malac Antiok si. Yêc gameñ bocke nanñ sêhôt asê, nanñ sêhoc ñawaê ñayham asê, magoc sêsôm têtj lau Israel-nga tawasê.

20 Magoc lau ñatô nanñ sêhu Jerusalem siñ, nanñ si malachu Sairin ma nduc Saipras, nanñ sêtêtj Antiok si, ma sic hu sêsôm ñawaê ñayham pi Pômdau Yisu têtj lau Griek sêwhiñ lau Israel-nga yêc malac dinañ.

21 Ma Pômdau gêm mbec gwelerj dau e lau daêsam ñandô sem dau kwi ma sêkêñ whiñ Pômdau.

22 Tinjambu lau Jerusalem-nga nanñ sêkêñ whiñ Yisu, nanñ sêñgô gêtj dau ñawaê, dec sêñkiñ Banabas têtj Antiok gi.

23-24 Banabas inñ ngac ñayham nanñ Nalau Dabuñ gêm inñ ahuc ma kêtj whiñ ñanña. Têtj ndoc inñ hôt asê Antiok, nanñ gêlic bu lau daêsam sêtap Anõtô ndê mwasiñ sa ma sêkêñ whiñ Yisu. Dec inñ tac ñayham atu, ma kêgilit ñac bu sêsap Pômdau dôñ, ma sêkêñ whiñ inñ ti si ñalôm sambuc. Ma têtj ndoc dinañ lau daêsam sêñgô Banabas ndê yom ma sêkêñ whiñ Pômdau.

25 Malô goc Banabas têtj malac atu Tasis gi ma kêsalê Saul.

26 Inñ tap inñ sa su, goc kôt inñ sa, ma inñlu sêmbu sêtêtj Antiok si. Ma inñlu sêkôm gwelerj yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, sêndôhônñ lau daêsam gitôm yala sambuc danñ. Malac Antiok ti malac ñamata-nga nanñ lau sic hu sêsam lau sêkêñ whiñ-nga bu Kilisi ndê lau.

27 Têtj ñasawa dinañ propet ñatô akêñ Jerusalem sêsip Antiok si.

28 Ma Nalau Dabuñ kac ñac si ngac danñ ñaê Agabus, dec tisa yêc lau sêkêñ whiñ-nga añgô-nga, ma hoc yom asê bu tinjambu tóbôm atu oc nem gameñ nanñ lau Rom sem gôlinñ, nanñ ahuc sambuc. (Ma inñ ndê yom dau ñandô sa têtj ndoc Klaudias ti kinñ Rom-nga.)

²⁹ Tu dinan-nga lau nan sêkêñ whin Yisu sêkôc gauc pi lêñ bu sênem asidôwai nan sêndôc gamen Judia-nga, nan sa. Nac tigen-tigen sic awa sa tôm Anôtô kêmwasin nac,

³⁰ ma sêkêñ têñ Banabas lu Saul bu sêkôc sa sêndi, ma sêkêñ têñ lau sêkêñ whin-nga si lau bata nan sêmbo Jerusalem.

12

Lau sêkêñ whin-nga sêtap kisa atu sa

¹ Têñ ndoc dinan Kin †Herod gauc gêm tidôn bu kên kisa lau sêkêñ whin-nga, ma kôc nac si lau ñatô dôñ.

² In gic atu in ndê lau sin, dec sic Jon ndê dôwa Jems ndu ña bien baliñ.

³ In gêlic bu gêñ dinan kôm lau Israel-nga atac ñayham sa, dec in sôm bu in ndê lau sin-nga sêkôc Pita dôñ, têñ têm lau Israel-nga sêlic om atu †Mwasin Bolom Yist Mba-nga.

⁴ Bocdinan lau sin-nga sêkôc Pita dôñ ma sêkêñ in ndôc gapocwalô. Ma sêkêñ lau sin-nga ton hale sêyob in sêô dau sêô dau, ma ñgac hale sêmbo ton tigen-tigen ñalôm. Herod gauc gêm bu kên in ndôc dinan e lau Israel si Mwasin Bolom Yist Mba-nga ti †Pasowa-nga pacndê, goc kôc in sa ma êmatôc in yêc lau anğô-nga.

⁵ Bocdinan Pita ndôc gapocwalô, magoc lau sêkêñ whin-nga hon nan sêmbo Jerusalem, nan sêteñ mbec ñanğa tu in-nga têñ Anôtô.

Pômdau ndê anjela gêm Pita sa

⁶ Têñ ôbwêc dan Pita yêc bêc yêc gapocwalô, ma Herod kêmatin yom tidôn su bu êmatôc in têñ lanşê. Sêsô in amba dôñ ña sen lu, ma gi sêsô pi ñgac sin-nga lu. Ma lau sin-nga ñatô sêlhac sêyob gatam.

⁷ Ma ñgahô ñambwa Pômdau ndê anjela dan hóc asê, ma ñawê pô gapocwalô ñalôm. In ton Pita sip ñabi e tali sa, ma sôm têñ in, “Ñagahô! Tisa!” Goc sen nan sêsô in amba dôñ, nan tigonon ma peñ sip gi.

⁸ Ma anjela sôm, “Êmasan daôm. Kic nem pinğap dôñ ma sôc nem atapa ti ñakwê baliñ sa, goc êmkuc aô.” Pita kôm gitôm in sôm,

⁹ ma kêkuc anjela dau. In gauc gêm bu gêñ nan anjela kôm, nan gitôm mbê dan, ma kêyalê dom bu gêñ dau in gêñ ñandô.

¹⁰ In lu sêñlêc ñgac sin-nga lu nan sêyob andu dau e sêhóc asê gatam nan sa malac lôm. Gatam dau gêlêc dau su, ma sêsa awê si. In lu sêñsêlêñ sêsa sen dan, ma sep tigen anjela hu in sin.

¹¹ Têñ dinan Pita ndê gauc sa ma sôm têñ dau, “Kwahic dec aô kayalê tidôn bu Pômdau kêkin ndê anjela bu êñgaho aô su yêc Herod amba, bu gêñ nan lau Israel-nga gauc gêm bu sêkôm têñ aô, nan oc ñandô sa dom.”

¹² In kêyalê gêñ dau pi ñandô, goc sa têñ awhê dan ñaê Maria ndê andu gi. Maria in Jon, †ngacsêñom nan sêsam bu Mak, nan dinda. Ma têñ ôbwêc dinan lau daêsam sêkac sa sêmbo Maria ndê andu bu sêteñ mbec.

¹³ Pita hóc asê ma kêmati gatam. Ma awhê akin dan ñaê Roda sa gi bu lic asa kêmati gatam.

¹⁴ In ngô in awa dec kêyalê bu Pita, dec tac ñayham sa atu ma kêlhin gatam sin kêti mbu gi ma sôm têñ lau bu, “Pita dê kalhac gatam!”

¹⁵ Magoc nac sêkêñ whin dom, ma sêsôm têñ in bu, “Am nem gauc kêñsôn!” Goc in sôm yom pi Pita ñapan e nac sêsôm, “Mboe in ndê anjela, me?”

16 Sêkôc gauc dinaŋ sêmbô, ma Pita gacgeŋ kêmati gatam kalhac. Malô ma sêlêc gatam su têŋ in e sêlic in ma sêsô ñandô.

17 Pita gic amba bu sênem dau dôn, goc gic miŋ yom pi ñalêŋ naŋ Pômdau kôc in su yêc gapocwalô. Ma in sôm, “Mac andi ma asôm asê têŋ Jems ma asidôwai ñatô.” Goc in hu ñac siŋ ma sa gi.

18 Têŋ bêbêc lau siŋ-ŋga naŋ sêyob gapocwalô sêlic bu Pita aŋgô mba. Gêŋ dau gêli ñac ñalôm sa ñandô, ma ñac gauc gêm yom daêsam pi in bu oc mbo nde.

19 Ma Herod ñgô ñawaê, dec kêŋ lau sêŋsalê in e gimba. Goc in kêsu lau siŋ-ŋga naŋ sêyob Pita, ma gic atu bu sêndic ñac ndu.

Pômdau gic Herod ndu

Tiŋambu Herod hu gameŋ Judia-ŋga siŋ ma sa têŋ malac Sisaria gi bu mbo bêc ñatô.

20 Tôm ñasawa hic baliŋ ñagec gi su, naŋ yom ñawapac ñatô yêc Herod ma lau malac Taya ma Saidon-ŋga ñalhu, dec in gêlic ñac sac. Magoc têŋ têm in mbo malac Sisaria, naŋ lau dau ñalôm tigeŋ ma gauc gêm bu sêhê wamba in tiyham. Ñahu bu ñac sêmbô Herod ndê gôliŋ ñapu ma lau gameŋ dinaŋ-ŋga takwê Herod tôm yala hoŋ, bu nem ñac sa ña gêŋ daneŋ-ŋga ñatô. Tu dinaŋ-ŋga sêmasaŋ yom whiŋ Blastus, ñgac naŋ yob Herod ndê andu, ma semlhi in bu nem ñac awha têŋ Herod. Ma sic ndoc bu sêmasaŋ yom wamba-ŋga dau whiŋ Herod.

21 Têŋ bêc dau Herod sôc ndê ñakwê ti ñawasi kiŋ-ŋga sa, goc ndôc ndê pôŋ ma sôm ndê yom daêsam asê têŋ lau malac lu dinaŋ-ŋga.

22 Ñac sêŋgô su ma sêmbwêc, “Kec! Awha dindéc ñamalac ñambwa ndê awha dom, anötô daŋ ndê awha.”

23 Herod ñgô ñac si yom dinaŋ, dec toc dau sa kêlêc ma kêŋ waê têŋ Anötô dom. Ma tu dinaŋ-ŋga Pômdau ndê aŋela gic in ma kôm in gêmbac atu. Dombô sem in ahuc ma seŋ in e mbac ndu.

24 Têŋ têm dinaŋ ma kêsêlêŋ meŋ, naŋ lau sem mêtê ñapaŋ e Anötô ndê yom tiapa, ma lau daêsam sêkêŋ whiŋ.

25 Banabas lu Saul sic bata si gwelen yêc malac Jerusalem, goc sêmbu sêtêŋ Antiok si. Ma sêkôc Jon, ñgac naŋ sêsam in ndê ñaê daŋ bu Mak, naŋ whiŋ inlu gi.

13

Sem mbec Banabas lu Saul bu sêkôm gwelen

1 Lau propet ti kêdôhôn-waga bocdec sêmbô m alac Antiok ma sêkôm gwelen yêc gôlôwac dabuŋ ñalôm. Banabas lu Saimon naŋ sêsam bu Naiga, Lusias akêŋ malac Sairin, Saul ma Manaen (naŋ tiatu whiŋ †Herod Antipas têŋ ndoc inlu sêmbô balê).

2 Têŋ bêc daŋ ñac lau dau sêmbô sêwhiŋ dau ma sêhu gêŋ daneŋ-ŋga siŋ tu sêtoc Pômdau sa-ŋga. Ma Ñalau Dabuŋ sôm têŋ ñac bu, “Aô kayaliŋ Banabas lu Saul sa bu sêkôm gwelen ñawaê ñayham-ŋga. Bocdinaŋ anem mbec inlu ma aŋkiŋ inlu sêsa sêndi ma sêkôm gwelen dau.”

3 Lau dau sêŋgô su, goc sêhu gêŋ daneŋ-ŋga siŋ ti sêter mbec ñasawa daŋ tiyham, ma sêkêŋ amba sac Saul lu Banabas, ma sêŋkiŋ inlu sêsa si.

Saul lu Banabas sêmbô nduc Saipras

4 Nalêñ dinarj Nalau Dabuñ kêkiñ Saul lu Banabas, dec injlu sêtêñ malac Selusia si, ma sêpi wañ dañ ma sêsa nduc Saipras si.

5 Nac sêsôc baô yêc malac Salamis, ma sêsôc lau Israel si lôm wê-nga yêc dindê, ma sem mêtê lau ti sêhoc Anötö ndê yom asê. Ma Jon mbo whiñ injlu bu nem injlu sa.

6 Tiñambu sêñsêlêñ ma sêhoc ñawaê ñayham asê yêc nduc Saipras ñagamen hoñ e sêhóc asê malac Papos. Yêc dinarj sêtap propet tasanj dañ sa nanj kôm gwelenj mbectoma-nga whiñ. Inj ñgac Israel-nga dañ ma inj ndê ñaê Ba-Jisas.

7 Inj gêm akiñ ñgac Rom-nga nanj gêm gôliñ nduc Saipras, nanj ndê ñaê Segias Polas. Gôliñwaga dau inj ñgac tigauc, dec kêgalêñ Banabas lu Saul sa, bu inj tac whiñ bu sêwhê Anötö ndê yom sa têtñ inj.

8 Magoc Ba-Jisas kôm bu êñgwinij ti kêñ kisa injlu, ma tac whiñ bu kac gôliñwaga dau kwi bu kêñ whiñ Pômdau dom. (Ba-Jisas ndê ñaê dañ Elimas, nanj danem kwi bu Mbectoma.)

9 Têtñ ndoc dinarj Nalau Dabuñ gêm Saul, nanj sêsam bu Pol ahuc, ma inj tahê Elimas ma sôm,

10 “Am Sadañ atu am! Am kêñ kisa lêtñ gitêñ hoñ, ma sac ti mêtê tasanj gêm am ahuc. Am bu kôm Pômdau ndê lêtñ solop êñsônj.

11 Kwahic dec am oc êmsahê Pômdau ndê ñaclai. Am oc tampec sa ma tôm bêc ñatô am oc lic gamenj ti ac ñawê tiyham dom.” Ma ñagahô ñasac gêm ñgac dau tandô ahuc, ma inj kêsêlêñ kêsa ma kêsalê ñamalac dañ bu kêñ inj amba ma wê inj.

12 Segias Polas hêdaê tu Saul lu Banabas si yom pi Pômdau-nga, ma têtñ ndoc inj gêlic gêtñ nanj hóc asê Elimas, nanj inj kêñ whiñ Yisu.

Pol gêm mêtê mbo Antiok

13 Pol lu Banabas ma Mak sêhu Papos sinj ma sêpi wañ dañ, ma sêlac sêtêñ malac Pega nanj yêc gamenj Pampilia-nga si. Yêc gamenj dinarj Jon hu injlu sinj ma mbu têtñ Jerusalem gi.

14 Goc injlu sêhu Pega sinj ma sêtêñ malac Antiok nanj yêc gamenj Pisidia-nga,* nanj si. Têtñ bêc Sabat-nga sêsôc lau Israel si lôm wê-nga si, ma sêndôc sic.

15 Sêñgô Anötö ndê yom nanj sêsam yêc Buku Yomsu-nga ti Propet si Buku, goc lau bata lôm wê-nga-nga sêkêñ yom têtñ injlu ma sêsôm, “Asidôwa lu. Amlu nem yom bu yêc bu apuc lau dindec dôñ, dec asôm asê têtñ yac.”

16 Goc Pol tisa kalhac, ma gic amba têtñ lau bu sênem dau dôñ, goc sôm, “Mac lau Israel-nga ti mac lau apa nanj atoc Anötö sa. Anğô su nanj!

17 Yac lau Israel-nga mba Anötö kêyalij yac mba abañi sa. Ma tiñambu inj kôm ñac si wakuc nanj sêndôc gamenj Isip-nga, n añ sêti lau toñj atu. Ma têtñ ndoc inj kôc ñac su yêc Isip, nanj kôm gêtñ ti ñaclai atu daêsam.

18 Tiñambu ñac sêkôm mêtê wachuc daêsam tôm yala 40 nanj sêmbo gamenj sawa, magoc Anötö hu ñac sinj dom.

19 T injambu inj lu lau toñj 7 dulu yêc gamenj Kanan-nga, ma kêñ ñac si gamenj têtñ lau Israel-nga sêwêkaiñ.

20 Gêtñ hoñ dinarj hóc asê yêc yala 450 ñalôm. Tiñambu inj kêñ lau sêmatôc yom-nga sêyob lau Israel-nga e meñ têtñ propet Samuel ndê têm.

21 Têtñ ndoc dinarj lau dau sêndac kiñ dañ bu nem gôliñ ñac, ma Anötö kêñ Saul, nanj ndê damba Kis akêñ Benjamin ndê toñj. Saul gêm gôliñ tôm yala 40,

* **13:14:** Malac lu ñaê Antiok sêyêc. Dañ yêc gamenj Siria-nga - alic Apo 13:1; ma 14:26. Ma dañ yêc gamenj Pisidia-nga (alic map).

22 goc Anötö kôc in su ma kêŋ Dawid ti kinj ô in su. Ma in sôm yom pi Dawid bocdec bu, 'Aô galic Jessi ndê atu Dawid bu ngac nanj ndê ñalôm ti gauc tap anej atac whin sa, ma oc kôm gêŋ honj tôm aô atac whin.'

23 Anötö kêyalin ngac nem lau si-nga Yisu sa yêc Dawid dau ndê wakuc, tôm in gic bata munj su, ma kêŋ in hôc asê Israel.

24 Yisu gic hu ndê gwelenj su dom, ma Jon gêm mêtê têtj lau Israel-nga honj bu sênem si ñalôm kwi ma sêlinj busangu.

25 Têtj ndoc Jon ndê gwelenj kêpinj bu pacndê, nanj in sôm têtj lau bu, 'Mac gauc gêm bu aô asa? Ngac nanj Anötö gic bata bu ti mac nem Mesaya, nanj aô dom. Mba! Magoc in oc meŋ êŋkuc aô. In ngac tiwaê ma aô ngac ñambwa, gitôm dom bu wati in ndê ngac akinj tu wanjapwêc in ndê atapa ñawalô su-nga.'

26 "O asidôwai. Mac lau Israel-nga nanj asa akêŋ abanj Abraham, ti mac lau nanj ambo lau Israel si tonj dom magoc atoc Anötö sa. Ñawaê dindec pi Anötö ndê lêtj nem lau si-nga, nanj in kêŋ gic waê yac honj.

27 Lau Israel Jerusalem-nga ti ñac si lau bata sêsam propet akwa-kwa si yom asê yêc ñac si lôm wê-nga tôm bêc Sabat-nga honj. Magoc têtj têtj Yisu hôc asê, nanj sênyalê dom bu in Mesaya dau, ma sêkic yom bu sêndic in ndu. Ñac sênyalê dom bu lêtj bocdinanj dec kôm yom nanj lau propet dau sêhoc asê pi Mesaya, nanj ñandô sa.

28 Ñac sêtap yom giso danj sa pi Yisu tu bu sêndic in ndu-nga lec dom, magoc sêndac Pailot bu ndic in ndu.

29 Ñac si lêtj dinanj dec kôm yom honj nanj sêto pi Yisu munj su, nanj ñandô sa. Pailot ndê lau sic Yisu ndu su, goc lau sêkôc in su yêc a gicso ma sêkêŋ in ndê ñamlanj yêc sêhô.

30 Magoc Anötö unj in sa akêŋ lau batê-nga.

31 Ma tôm bêc daêsam in mbo whin lau nanj sênsêlêŋ sêwhin in têtj ndoc in gic hu ndê gwelenj yêc Galili e lau sic in ndu yêc Jerusalem. Ñac lau dau sêlic in tisa su yomandô, madec sêsôm asê têtj lau honj.

32-33 Kwahic dec yac asôm ñawaê ñayham asê têtj mac bocdec bu, Anötö unj Yisu sa akêŋ lau batê-nga. Ma bocdinanj dec yom nanj in gic bata têtj abanj, nanj kwahic dec in kôm ñandô sa têtj abanj si lau wakuc yac dec. Tôm yom nanj sêto yêc Wê tilu-nga yêc Buku Wê-nga bocdec bu, '*Acsalô lec am ti aô neŋ atunjac solop, ma aô gati am Damam.*'

34 Anötö unj in sa akêŋ lau batê-nga bu in ñamlac tibalê dom. Bu mba, dec oc tôm dom bu sêto yom bocdec bu, '*Pwac dabun nanj aô kamatinj gawhinj Dawid, nanj tidôŋ su, ma mac oc atap pwac dau ña-mwasinj sa.*'

35 Ma yom dau Dawid to yêc bocdec, '*Am oc hu nem Ngac Dabun sinj bu tibalê dom.*'

36 Anjô su nanj! Dawid to yom dinanj hêganônj in dau dom. Bu têtj ndoc Dawid gic bata gwelenj nanj Anötö kêŋ sip in amba, nanj Dawid mbac ndu whin lau têtj dinanj-nga, ma sêŋsuhun in whin ndê apai. Ma in ndê ñamlanj tibalê su.

37 Tigerj Yisu, nanj Anötö unj in sa akêŋ lau batê-nga, nanj ndê ñamlanj tibalê dom.

38 "Bocdinanj anej asidôwai hac, anjô. Aô tac whin bu mac anjalê ñapep bu yom nanj yac ahoc asê têtj mac, nanj bu whê mac nem gauc sa pi lêtj bu Anötö suc mac nem sac kwi tu Yisu-nga.

³⁹ Mac nem dan gitôm dom bu ênkuc yomsu hon nan Moses to e Anötö lic in bu namalac gitêh. Mba andô! Tigen kwahic dec lau nan sêkêh whin Yisu, nan Anötö gêlic nac bu lau gitêh tu in-nga.

⁴⁰ Ayob daôm bu atec njawê njayham dindec dom, tu bu yom nan lau propet sêsôm, nan njandô sa pi mac dom. Yom dau bocdec:

⁴¹ Alic su nan mac lau apu yom ti atan bôlê-nga. Kwahic dec aô oc wakôm gêh atu dan, nan lau bu sêsôm asê têh mac, dec oc akêh whin dom! Mac alic ti ahêdaêm, magoc oc andinam!” *[Hab 1:5]*

⁴² Pol gic bata in ndê yom dinan, ma inlu Banabas bu sêhu lôm wê-nga sin sêsa awê sêndi. Ma lau sêndac inlu bu sêmbu sêmerj têh Sabat njambu-nga, ma sêsôm yom tiyham pi gêh hon dinan.

⁴³ Lau bata lôm wê-nga sêkêh gôlôwac sêsa si su, ma lau daêsam sênkuc Pol lu Banabas. Lau natô nac lau Israel-nga, ma lau natô nac lau gamej apa-nga nan sênkuc lau Israel si sakin sênem akin Anötö-nga. Ma Pol lu Banabas sem yomgalôm sêwhin nac, ma sem la nac bu takwê Anötö ndê mwasin tu bu puc nac si sêkêh whin dôh tôm bêc hon.

⁴⁴ Sabat dan tiyham hôc asê, ma lau daêsam andô sêkac dau sa bu sêngô Pômdau ndê yom. Kêpin bu lau malac-nga hon sêmerj sêpitigej.

⁴⁵ Tigen lau Israel-nga natô sêlic ton atu dinan ma sem lêmunj njandô. Bocdinan nac atac njandê ma sêsôm yom sac-sac daêsam bu sêngwinin Pol ti ndê yom.

⁴⁶ Magoc inlu Banabas sêlhac ti atac pa su ma sêo nac si yom ma sêsôm, “Anötö kêkinj alu bu asôm in ndê yom asê têh mac lau Israel-nga munj. Magoc mac atec in ndê yom. Mac atec bu atap senj andôc tamli-nga sa, a? Tu dinan-nga dec alu oc ahu mac sinj, ma atêh lau nan lau Israel dom, nan andi.

⁴⁷ Pômdau dau gic atu alu bu akôm bocdinan, tôm yom nan Aisaya to pi Anötö ndê njac akin bocdec bu:

Aô wanjinj am gitôm njawê bu têh lau nan lau Israel dom, nan ndi. Ma am oc sôm njawê njayham asê pi anenj lêh wanem lau si-nga e tiapa yêc gamej honj.” *[Ais 49:6]*

⁴⁸ Lau gamej apa-nga dinan sêngô yom dau, ma nac atac njayham sa ma sêtoc Pômdau ndê yom sa. Ma lau hon nan Pômdau kêyalin nac sa su bu sêtap senj sêndôc tali-nga sa, nan sêkêh whin.

⁴⁹ Ma Pômdau ndê yom gi tiapa gêm gamej hon dinan ahuc.

⁵⁰ Magoc yêc malac dinan lau Israel-nga natô sêngilî lau bata ti lauwhê tiwaê nan sêmbu gôlôwac Israel-nga njalôm, ma sêkêh kisa Pol lu Banabas ma sêmasuc inlu su yêc nac si gamej.

⁵¹ Bocdinan inlu sêton kop su yêc si gahi bu tôle lau dau si giso asê, ma sêtêh malac Aikoniam si.

⁵² Ma Anötö kêh Nalau Dabunj gêm lau malac Antiok-nga nan sêkêh whin Yisu, nan ahuc, ma sêmbu ti atac njayham njapanj.

14

Pol lu Banabas sem mêtê sêmbu malac Aikoniam

¹ Pol lu Banabas sêhóc asê malac Aikoniam, ma sênkuc si gêbôm ma sêsôc lau Israel si lôm wê-nga si. Ma yêc dinan inlu sem mêtê njalêh njayham e lau daêsam sêkêh whin Yisu, lau Israel-nga ma lau gamej apa-nga sêwhin.

² Magoc lau Israel-nga nan sêkôc inlu si yom sa ti sêkêh whin dom, nan sêngilî lau gamej apa-nga e sêlic lau sêkêh whin-nga sac.

³ Tu dinan-nga Pol lu Banabas sêmbô malac Aikoniam njasawa hic baliñ, ma sêlhac njanğa tu bu sêwhê Pômdau ndê yom sa-nga. Ma Pômdau kên njaclai têtj inļu bu sêkôm gêtj dalô ti gêtj atu-tu, tu bu puñ yom nan inļu sêhoc asê pi in ndê mwasin, nan dôtj.

⁴ Gêtj dau kôm lau malac-nga sêwhê dau kôc, njatô sêlhac sêwhin lau Israel-nga, ma njatô sêlhac sêwhin aposel lu dinan.

⁵ Têtj dinan lau Israel-nga ma lau gameñ apa-nga nan sêkêtj kisa inļu, nan sêkic yom sêwhin njac si lau bata bu sêkôm inļu njayom ma sêtuc inļu nja hoc ndu.

⁶⁻⁷ Tigeñ inļu sêtjgô njacuc, ma bocdinan dec sêlhô sêtêtj gameñ Likonia-nga si. Ma yêc gameñ dinan, inļu sêkôm gwelen njaawê njayham-nga yêc malac Litra ma malac Derbi ma yêc ngameñ njamakê-nga.

Pol lu Banabas sêtêtj malac Litra si

⁸ Yêc malac Litra njac bôlin dan mbo, nan gahi lu-lu tibalê. Dinda kôc in bocdinan, ma in kêsêlêtj dan dom.

⁹ Têtj bêc dan in ndôc gameñ nan Pol gêm mêtê mbo, ma ngô in ndê yom. Pol tahê in e kêyalê bu in kên whin Pômdau njanğa tôm bu kôm in njayham sa.

¹⁰ Dec Pol ta yom nja awha atu ma sôm, "Tisa lhac!" Ma njağahô nambwa njac dau tisa ma kêsêlêtj.

¹¹ Lau Likonia-nga sêlic gêtj nan Pol kôm, dec sêmbwêc yêc dau awha-nga ma sêsôm, "Kec, anôtôi sem njamalac angô ma sêsip sêtêtj yac sêmen."

¹² Ma sêhê njaê Seus pi Banabas kêkuc njac si anôtô njamata-nga ndê njaê. Ma sêsam Pol bu Hermes, kêkuc njac si anôtô apa dan njaê, njahu bu in njac sôm yom-nga.

¹³ Lau malac dinan-nga si lôm tu sênem akin njac si anôtô apa Seus, nan kalhac kêpir malac dau nğatam. Ma anôtô apa Seus ndê dabunsigna dan, ti njac lau malac-nga atac whin bu sêkêtj gêtj pi ya ti da têtj Pol lu Banabas. Dec in kôc makao gapoc njatô ma gêtj njatô tu sêtjgôlôn makao ma sêkêtj ti da-nga, ma njac hon sêkac dau sa sêmbô malac dau njasactô.

¹⁴ Magoc têtj ndoc aposel lu sêtjgô gêtj dinan njaawê, nan sêkac si njakwê kic bu sêtôc asê bu sêlic gêtj dau so sambuc. Ma sêsa njalhu si, ma sêmbwêc yom bocdec bu,

¹⁵ "Ei! Mac akôm in dinan tu ake-nga? Alu njamalac atôm mac, ma amen bu asôm njaawê njayham asê têtj mac. Alu bu asôm têtj mac bu ahu nem anôtôi tasan hon sir ma anem daôm kwi ma anem akin Anôtô Tali Njau, nan kêmasan undambê ti nom ma gwêc ti gêtj hon.

¹⁶ Muñ-ñ ga in kên njasawa têtj lau nom-nga hon bu sêkôm gêtj tôm si atac whin.

¹⁷ Magoc in kêmwasin lau nom-nga njan bu whê njac si gauc sa pi in. In kên u gic akêtj umbon, dec mac nem ôm sem nandô daêsam. In kên gêtj danen-nga daêsam têtj mac, ti gêtj njayham-njayham tu bu kôm mac atac njayham-nga."

¹⁸ Inļu sêwhê gêtj hon dinan sa têtj lau dau, magoc lau njatô si gauc sa dom, ma sêkôm njanğa bu sêkêtj da têtj inļu.

¹⁹ Têtj dinan lau Israel-nga njatô nan sêmen akêtj malac Antiok ma Aikoniam, nan sêsôm yom daêsam têtj lau e sêkac si njalôm kwi ma sêlic Pol lu Banabas sac. Dec sêtuc Pol nja hoc e gauc gêm bu in mbac ndu su, goc sêhê in sa malac njamakê gi.

²⁰ Magoc lau sêkêñ whiñ Yisu-nga ñatô sêsa si sêñgihi inñ a huc, dec inñ tisa ma mbu sôc malac Listra gi. Ma ñagalanşê inñlu Banabas sêlhô sêtêñ malac Derbi si.

Pol lu Banabas sêmbu sêtêñ Antiok si

²¹ Inñlu sêsôm ñawaê ñayham asê yêc malac atu Derbi, e lau daêsam sêkêñ whiñ Pômdau. Tinjambu inñlu sêmbu si, ma sic lau sêkêñ whiñ-nga kêsi yêc malac Listra, Aikoniam, ma Antiok yêc gamenñ Pisidia-nga.

²² Sêpuc lau sêkêñ whiñ-nga dôñ bu sêlhac ñanğa ma sêhu si sêkêñ whiñ sinñ dom. Sêsôm têtñ ñac bu, “Yac bu dambo Anötö ndê gôlinñ ñapu, nanñ inñ gêtñ sauñ dom. Dalhac ñanğa ma dahôc ñawapac dandic ñawaê.”

²³ Ma yêc lau sêkêñ whiñ-nga ñatonñ honñ nanñ inñlu sic kêsi, nanñ Pol lu Banabas sêñyalinñ lau bata sa bu sêyob tonñ tigenñ-tigenñ. Inñlu sem mbec lau bata dau ma sêkêñ ñac sêsip Pômdau, nanñ ñac honñ sêkêñ whiñ inñ, nanñ amba. Ma ñac honñ sêhu gêtñ danenñ-nga sinñ tu bu sêtenñ mbec-nga, ma sêndac Pômdau bu puc lau bata dau dôñ.

²⁴ Inñlu sic gamenñ Pisidia-nga kêsi su, goc sêtêñ gamenñ Pampilia-nga si.

²⁵ Yêc dinanñ sêhoc ñawaê ñayham asê yêc malac Pega, ma tinjambu sêsa malac Atalia si.

²⁶ Ma yêc Atalia sêpi wanñ danñ, ma sêmbu sêtêñ malac Antiok nanñ yêc gamenñ Siria-nga si. Muñ-nga lau yêc malac d au sêñyalinñ inñlu sa ma sêtenñ Anötö bu êmwasiñ inñlu tu gwelenñ nanñ kwahic dec inñlu sic bata su-nga.

²⁷ Sêhóc asê su goc sêkac lau sêkêñ whiñ-nga honñ sa, ma sic minñ gêtñ honñ nanñ Anötö gêm inñlu sa bu sêkôm. Ma sêsôm asê têtñ ñac bu kwahic dec Anötö gêlêc gatam su têtñ lau nanñ lau Israel dom, dec ñac si lau daêsam sêkêñ whiñ Yisu.

²⁸ Ma inñlu sêmbu sêwhiñ lau sêkêñ whiñ-nga yêc malac Antiok ñasawa balinñ.

15

Lau atu-tu sêkac sa sêmbu Jerusalem

¹ Lau sêkêñ whiñ-nga ñatô akêñ gamenñ Judia-ñ ga sêhóc asê Antiok, ma sêndôhônñ yom têtñ lau sêkêñ whiñ-nga nanñ lau Israel dom, nanñ bocdec bu, “Mac bu asê nem laungac si ñamlic ñatô su ankcuc pwac nanñ Moses to yom pi, nanñ dom, dec oc tôm dom bu Anötö nem mac si.”

² Tu yom dinanñ-nga dec kisa atu yêc Pol lu Banabas ma lau gamenñ Judia-nga dinanñ ñasawa, ma sêsenñ dau ñapanñ pi yom dau. Bocdinanñ lau sêkêñ whiñ-nga sêñyalinñ Pol lu Banabas ma lau sêkêñ whiñ-nga ñatô sa, ma sêñkinñ ñac bu sêpi Jerusalem sêndi ma sêñgô lau aposel ti lau bata si gauc pi yom dau.

³ Sêñkinñ ñac si su, ma têtñ ndoc Pol ti lau dau sêñsêlêñ sêmbu senñ, nanñ sic minñ têtñ lau sêkêñ whiñ-nga yêc gamenñ Pionisia ti Samaria-nga, pi ñac si gwelenñ têtñ lau nanñ lau Israel dom. Sêwhê sa bu lau apa daêsam sêkac si ñalôm kwi ma sêkêñ whiñ Pômdau. Ma yom dau kôm lau sêkêñ whiñ-nga honñ atac ñayham atu.

⁴ Ma têtñ ndoc sêhóc asê Jerusalem, nanñ lau sêkêñ whiñ-nga ti aposel ma lau bata sêkôc ñac sa. Ma inñlu sic minñ gêtñ honñ nanñ Anötö gêm inñlu sa bu sêkôm.

⁵ Têtñ dinanñ lau Palêsai ñatô nanñ sêkêñ whiñ Yisu, nanñ sêtisa ma sêsôm, “Yac gauc gêm tidônñ bu dandic atu bu lau gamenñ apa-nga nanñ sêkêñ whiñ Yisu, nanñ sêsê laungac si ñamlic ñatô su ma sêsôc Moses ndê yomsu ñapu.”

⁶ Goc sêkac lau aposel ti lau bata honñ sa sêpitigenñ bu sêkôc gauc pi yom dau.

⁷ Sêsom yom ñasawa baliñ su, goc Pita tisa ma sôm, “Asidôwai, gauc nem gêñ nanñ Anötö kôm têtñ lau gameñ apa-nga ñatô, têtñ têtñ dê gi su. Mac anyalê su bu inñ gêlic ñayham bu ñac sêñgô ñawaê ñayham sa aô daun whañsun, ma sêkêtñ whiñ.

⁸ Anötö nanñ kêyalê ñamalac honñ si ñalôm, nanñ kêñ Ñalau Dabuñ têtñ ñac tôm inñ gêtñ têtñ yac, dec tôte asê bu inñ ndê mwasiñ gic ñac ñawaê whiñ.

⁹ Inñ kêmasañ ñac si ñalôm ñawasi sa tu ñac si sêkêtñ whiñ-nga, gitôm inñ kôm têtñ yac. Gêñ dau whê sa bu inñ gêlic yac honñ bu lau kainñ tigen.

¹⁰ Magoc inñ kôc ñac sa tu sêñkuc Moses ndê yomsu-nga dom. Yomsu dau kêñ ñawapac têtñ yac ti damañ, nanñ datôm dom bu dahôc. Bocke dec mac bu akêtñ ñawapac dau sac lau gameñ apa-nga nanñ sêkêtñ whiñ, nanñ si bakêyac? Mac bu akôm bocdinañ dec oc anjahê Anötö, ma mboe oc kôm inñ atac ñandê. Ma mac oc alhac inñ ndê lêtñ nem lau si-nga ahuc.

¹¹ Magoc yac dakêtñ whiñ bu Anötö gêm yac lau Israel-nga si tu mwasiñ nanñ datap sa ñambwa yêc Pômdau Yisu-nga. Ma ñac lau dindê bocdinañ.”

¹² Ma têtñ dinañ Banabas lu Pol sic minñ yom pi gêtñ dalô ti gêtñ atu-tu nanñ Anötö gêm inñlu sa bu sêkôm yêc lau gameñ apa-nga ñalôm. Ma lau honñ nanñ sêkac sa sêndôc, nanñ sem dôñ ma sêkêtñ dança inñlu si yom.

¹³ Inñlu si yom pacndê, goc Jems sôm yom asê bocdec bu, “Asidôwai, anğô aneñ yom.

¹⁴ Pita whê sa têtñ yac su pi gêtñ nanñ Anötö kôm bu kôc lau gameñ apa-nga ñatô sa sêti inñ ndê.

¹⁵ Gêñ dau kêkuc yom nanñ propet danñ to munñ su bocdec bu:

¹⁶ Pômdau sôm, “Tiñambu aô oc wambu warnenñ, ma wapuc Dawid ndê gôlinñ kin-nga dôñ tiyham. Dawid ndê gôlinñ dau kwahic dec tisac gitôm andu nanñ tiakwa su, magoc aô oc wakwê sa tiyham.

¹⁷ Ñalêtñ dinañ dec wamasañ lêtñ bu lau sêñsalê aô, ma sêtigasuc aô tiyham. Ma lau gameñ apa-nga nanñ gahê aneñ ñ aê pi ñac, nanñ sêwhiñ.’ Pômdau, nanñ oc kôm gêtñ dau ñandô sa, nanñ ndê yom dau dinañ.

¹⁸ Inñ kêmasañ lêtñ dau gwananñ su.”

[Amos 9:11-12]

¹⁹ Goc Jems sôm, “Bocdinañ aô gauc gêm bu lau gameñ apa-nga nanñ sêkac si ñalôm kwi ma sêsôc Anötö ndê gôlinñ ñapu, nanñ oc dakêtñ ñawapac têtñ ñac dom.

²⁰ Mba! Dato bapia têtñ ñac, ma dakêtñ puc ñac bu sêñeñ gêtñ daneñ-nga nanñ lau sêkêtñ ti da têtñ anötôi gwam, nanñ dom, bu gêtñ dau ñadômbwi yêc Anötö anğô-nga. Danem la ñac bu sêkôm mêtê mockainñ-nga dom, ma sêñeñ bôc nanñ sêkinñ ndu ma wata ti dac nanñ dom.

²¹ Yom dau dinañ. Moses ndê yom, nanñ oc sênyalê su, ma bocdinañ dato yom pi dom. Bu lau sem mêtê pi Moses ndê yom yêc malac atu-tu honñ gitôm yala daêsam su, ma sêsam inñ ndê buku yêc ñac si lôm wê-nga tôm bêc Sabat-nga honñ.”

Sêto bapia têtñ lau gameñ apa-nga

²² Têtñ dinañ lau aposel ti lau bata, ma lau sêkêtñ whiñ-nga honñ si ñalôm tigen, bu sênyalinñ ñac si lau ñatô sa, bu sêtêtñ Antiok sêwhiñ Pol lu Banabas sêndi. Ñac s ênyalinñ lau sêkêtñ whiñ-nga si ñgac bata lu sa, nanñ Judas, nanñ sêsam inñ ndê ñaê danñ bu Basabas, lu Sailas.

²³ Ma sêto bapia danñ bu inñlu sêkôc têtñ, nanñ sôm yom bocdec bu:

Yac ato bapia dindec têtj mac lau gameŋj apa-ŋga naŋ akêj whiŋj Pômdau, yêc malac Antiok ma gameŋj Siria-ŋga ti Silisia-ŋga. Mac nem asidôwai yac lau aposel ti lau bata lec, akôm acsalô ŋayham têtj mac.

²⁴ Yac atap sa bu yac mba lau ŋatô sêhóc asê mac, ma sêkôm mac nem ŋalôm ŋawapac tu ŋac si yom pi mêtê dasê launŋac ŋamlic-ŋga. Yac aŋkiŋ lau dau sêtêj mac sêloc dom.

²⁵ Bocdinaŋ yac hoŋ gauc gêm tidôj bu anyaliŋ lau ŋatô sa ma aŋkiŋ ŋac sêtêj mac sêloc sêwhiŋ yac mba silip ŋayham lu, naŋ Pol lu Banabas.

²⁶ Inŋlu sêkêj dau sambuc bu sêhoc Pômdau Yisu Kilisi ndê ŋawaê ŋayham asê, ma sêtôc dau dom bu sêmbac ndu tu inŋ ndê ŋaê-ŋga.

²⁷ Ma kwahic dec yac aŋkiŋ Judas lu Sailas sêwhiŋ inŋlu sêtêj mac sêloc, bu sêpuc yom bapia dindec-ŋga dôj.

²⁸ Yac bu akêj ŋawapac têtj mac dom, tigeŋ bu anem la mac. Ma yac akêj whiŋ bu Njalau Dabuŋ oc puc yac mba yom dau dôj. Yom dau bocdec.

²⁹ Aneŋ gêj danerj-ŋga naŋ lau sêkêj ti da têtj anötöi gwam, naŋ dom. Aneŋ bôc naŋ sêkiŋ ndu ma wata ti dac, naŋ dom. Ma akôm mêtê mockaiŋj-ŋga dom. Ayob daôm bu ambo ahê gêj dau, naŋ dec oc akôm mêtê ŋayham. Yom dau dinaŋ. Acsalô ŋayham têtj mac hoŋ.

³⁰ Sêto bapia dau su, goc sêŋkiŋ lau dau sêtêj Antiok si. Ma yêc dindê, ŋac sêkac lau sêkêj whiŋj-ŋga sa, ma sêkêj bapia dau têtj ŋac.

³¹ Lau sêkêj whiŋj-ŋga sêsam, dec puc ŋac dôj ma kôm ŋac atac ŋayham sa.

³² Judas lu Sailas dau propet lu, ma sêsôm yom ti sêkêj gauc ŋayham daêsam têtj lau sêkêj whiŋj-ŋga, bu sêpuc ŋac dôj.

³³ Sêmbo sêwhiŋj ŋac bêc ŋatô, goc lau sêkêj whiŋj-ŋga sem mbec inŋlu ŋa yom malô, ma sêŋkiŋ inŋlu sêmbu sêtêj gôlôwac dabuŋ Jerusalem-ŋga, naŋ sêŋkiŋ inŋlu sêmeŋ, naŋ si tiyham. [

³⁴ Magoc Sailas gauc gêm bu mbo malac Antiok.]

³⁵ Ma Pol lu Banabas sêmbo malac Antiok, ma inŋlu sêwhiŋj lau daêsam, sêmbo ti sêndôhông lau ma sêhoc Pômdau ndê yom asê.

Pol lu Banabas sêhu dau siŋ

³⁶ Tiŋambu Pol sôm yom têtj Banabas bocdec bu, “Aô gauc gêm bu hêclu dambu datêj malac hoŋ naŋ muŋj-ŋga dahoc Pômdau ndê yom asê dambo, naŋ dandi. Dandic lau kêsi yêc dindê, ma dalic lu ŋac sêmbo ŋalêj bocke.”

³⁷ Banabas tac whiŋj bu sêkôc Jon naŋ sêsam inŋ ndê ŋaê danj bu Mak, naŋ whiŋj inŋlu ndi.

³⁸ Magoc Pol gêlic gauc dau bu yham dom. Nahu bu muŋj-ŋga Jon hu inŋlu ma inŋlu si gwelerj siŋ yêc gameŋj Pampilia-ŋga.

³⁹ Tu yom dinaŋj-ŋga Pol lu Banabas sêseŋ dau e sêhu dau siŋ. Banabas kôc Mak ma inŋlu sêpi waŋ danj ma sêtêj nduc Saipras si.

⁴⁰ Magoc Pol kêyalij Sailas sa bu êŋsêlêj whiŋj inŋ ndi. Asidôwai Antiok-ŋga sem mbec inŋlu ma sêteŋ Pômdau bu puc inŋlu dôj ŋa inŋ ndê mwasiŋ, ma tiŋambu inŋlu sêlhô si.

⁴¹ Ma inŋlu sic gameŋj Siria ti Silisia-ŋga kêsi ma sêpuc lau sêkêj whiŋj-ŋga dôj yêc gameŋj dinaŋj.

¹ Pol lu Sailas sêhóc asê malac Derbi, ma tiŋambu sêtêŋ malac Listra si. Yêc malac dinanŋ ngac kêŋ whiŋ-ŋga danŋ ɲaê Timoti mbo. Inŋ dinda inŋ awhê Israel-ŋga danŋ nanŋ kêŋ whiŋ Pômdau, ma Timoti damba inŋ ngac Grik-ŋga.

² Lau sêkêŋ whiŋ-ŋga nanŋ sêmbô malac Listra ma Aikoniam sêlic Timoti bu ngac ɲayham ma sêmpinŋ inŋ.

³ Pol tac whiŋ bu Timoti êŋsêlêŋ ti kôm gwelenŋ whiŋ inŋ. Tigenŋ inŋ kêyalê bu lau Israel-ŋga honŋ nanŋ sêmbô gameŋ dinanŋ, nanŋ sêŋyalê bu Timoti damba inŋ ngac Grik-ŋga. Tu dinanŋ-ŋga inŋ sê Timoti ndê ɲamlic ɲatô su.

⁴ Tiŋambu sêŋsêlêŋ sêlom-sêlom malac, ma sêhoc yom nanŋ lau bata ti lau aposel sêmatinŋ tidôŋ yêc Jerusalem, nanŋ asê têŋ lau sêkêŋ whiŋ-ŋga bu sêŋkuc.

⁵ ɲalêŋ dau dinanŋ Anötö puc lau si sêkêŋ whiŋ dôŋ yêc malac honŋ dinanŋ, ma tôm bêc honŋ lau sêkêŋ whiŋ-ŋga si tonŋ kêsôwec tiatu.

Pol yêc mbê pi ngac Masedonia-ŋga

⁶ ɲalau Dabuŋ kalhac Pol ti lau nanŋ sêwhiŋ inŋ ahuc, bu sênem mêtê yêc gameŋ Esia-ŋga têŋ ɲasawa dinanŋ dom. Bocdinanŋ dec ɲac gacgenŋ sêmbô gameŋ Prigia ti Galesia-ŋga, ma sêkôm gwelenŋ sêmbô dinanŋ.

⁷ Têŋ ndoc sêhóc asê gameŋ Misia-ŋga ɲabatŋ, ma bu sêsóc malac Bitinia sêndi, nanŋ Yisu ndê ɲalau kalhac ɲac ahuc tiyham.

⁸ Bocdinanŋ sêhóc gêlêc gameŋ Misia-ŋga ma sêsip malac Troas si.

⁹ Têŋ ôbwêc dinanŋ Pol yêc mbê ma gêlic ngac danŋ akêŋ gameŋ Masedonia-ŋga meŋ kalhac inŋ anŋô-ŋga, ma tenŋ inŋ bocdec bu, “Têŋ Masedonia mwerŋ ma nem yac sa.”

¹⁰ Pol yêc mbê dau su ma whê sa têŋ yac* e aɲyalê bu Anötö mbwêc yac bu anem mêtê têŋ lau Masedonia-ŋga. Bocdinanŋ dec yac aɲsahic dauŋ bu atêŋ lau dau andi.

Lidia kôc Pol ndê yom sa ma kêŋ whiŋ Yisu.

¹¹ Yac api wanŋ yêc Troas ma solop atêŋ nduc Samotres a, ma ɲagalanŋsê yac ahu nduc dau sinŋ ma asôc baô yêc malac Niapolis.

¹² Goc yac aɲsêlêŋ atêŋ malac Pilipai a a mbo bêc ɲatô. Malac dau ti gameŋ Masedonia-ŋga ɲa-malac atu, ma lau Rom-ŋga nanŋ sem gôlinŋ gameŋ dau, nanŋ sêndôc malac dinanŋ.

¹³ Têŋ Sabat danŋ yac ahu malac dau sinŋ, ma asa atêŋ bu danŋ yêc malac dau ɲamakê a. Yac gauc gêm bu mboe gameŋ dinanŋ, inŋ lau ɲatô si gameŋ sêtenŋ mbec-ŋga. Ma yac atap lauwêhê ɲatô sa, nanŋ sêkac sa sêmbô dindê, dec andôc sic ma ac hu asôm yom têŋ ɲac.

¹⁴ Lauwhê nanŋ sêŋgô yom dau, nanŋ si danŋ inŋ Lidia. Inŋ awhê tidulu po ɲadalô-ŋga, nanŋ meŋ akêŋ malac Tayatira, ma inŋ awhê toc Anötö sa-ŋga. Têŋ ndoc inŋ ɲgô Pol ndê yom, nanŋ Pômdau kac inŋ ndê ɲalôm bu kôc yom dau sa ma kêŋ whiŋ Yisu.

¹⁵ Dec Lidia ti lau honŋ nanŋ sêndôc inŋ ndê andu nanŋ sêlinŋ sanŋu. Ma tiŋambu inŋ sôm têŋ yac, “Mac bu alic aô gitôm awhê nanŋ kêŋ whiŋ Pômdau, dec amenŋ ambo aneŋ andu.” Ma inŋ piŋkap yac ɲapaŋ e yac awhiŋ inŋ a.

Pol lu Sailas sêndôc gapocwalô

* **16:10:** Yêc ɲabatŋ 10 Luk to yom ‘yac,’ dec tôte asê bu inŋ dau mbo whiŋ Pol têŋ ndoc dinanŋ e tôm ndoc sêtêŋ malac Pilipai si - yêc ɲabatŋ 19 inŋ to ‘yac’ tiyham dom. Inŋ kôm ɲalêŋ tigenŋ yêc Apo 20:5–21:18; ma 27:1–28:16.

16 Têḡ ndoc danḡ yac bu atêḡ gamenḡ nanḡ lau sêḡenḡ mbec sêḡmbo, nanḡ andi, ma awêḡ danḡ meḡ tap yac sa. Inḡ awêḡ akinḡ ḡambwa danḡ, ma ḡalau danḡ mbo whinḡ inḡ ma hoc yom asêḡ pi gêḡnḡ nanḡ oc meḡ sa tinḡambu. Lau daêḡsam êlêḡmê sêḡtêḡnḡ inḡ si, bu inḡ whêḡ yom sa pi gêḡnḡ nanḡ oc hóc asêḡ ḡac têḡnḡ têm ḡambu-ḡga. Ma awêḡ dau ndêḡ ḡadaui sêḡtap awa atu sa tu inḡ-ḡga.

17 Têḡnḡ têmḡ dinanḡ yac anḡsêlêḡnḡ awhinḡ Pol, ma awêḡ dau kêḡkuc yac ma mbwêḡc bocdec bu, “Lau dindec sem akinḡ Anôtô ḡawasi ti ḡaclai ḡadau, ma sêḡwhêḡ yom sa pi lêḡnḡ Anôtô nem mac si andôc tamli ḡapanḡ-ḡga.”

18 Tômḡ bêc daêḡsam inḡ kômḡ boc-dinanḡ e mbôḡ Pol ḡalôm sa. Goc inḡ kac dau kwi ma sômḡ têḡnḡ ḡalau bu, “Tu Yisu Kilisi ndêḡ ḡaêḡ-ḡga, dec wandic atu am bu sa yêc awêḡ dinanḡ.” Ma ḡagahôḡ enḡ ḡalau hu awêḡ dau sinḡ.

19 Têḡnḡ ndoc dinanḡ awêḡ dau ndêḡ ḡadaui sêḡḡyalêḡ bu ḡac si lêḡnḡ sêḡkôc awa-ḡga pacndêḡ. Dec sêlôḡ Pol lu Sailas dôḡnḡ ma sêḡhêḡ inḡlu sa sêḡsôc malac lôḡm sêḡtêḡnḡ lau atu-tu si.

20 Sêḡkêḡnḡ inḡlu sêḡlhac lau sêḡmatôc yom-ḡga si anḡgôḡ-ḡga, ma sêḡsômḡ, “ḡgac lu dindec inḡlu ḡgac Israel-ḡga. Ma sêḡmeḡnḡ bu sêḡli lau malac-ḡga si ḡalôm sa.

21 Bu inḡlu sêḡkac lau bu sêḡḡkuc mêtêḡ ḡatôḡ nanḡ yac lau Rom-ḡga bu tanḡkuc, dec oc so yac neḡnḡ ḡagôlinḡ.”

22 Awêḡ akinḡ dau ndêḡ ḡadaui sêḡḡgôlinḡ yomḡ dinanḡ pi Pol lu Sailas, ma lau malac-ḡga sêḡpuc yomḡ dau dôḡnḡ. Bocdinanḡ lau sêḡmatôc yom-ḡga sêḡkêḡnḡ yatu bu sêḡkac inḡlu si ḡakwêḡ su ma sêḡhi inḡlu ḡa sô.

23 Sêḡhi inḡlu ḡa sô sac andôḡ, goc sêḡkêḡnḡ inḡlu sêḡndôc gapocwalôḡ. Ma sêḡsômḡ yom ḡanḡga têḡnḡ ḡgac nanḡ yob gapocwalôḡ bu yob inḡlu ḡapep.

24 Inḡ ḡgôḡ yomḡ dau su dec kêḡnḡ inḡlu sêḡndôc ḡalômḡ danḡ, nanḡ yêc andu gapocwalôḡ-ḡga dau ḡa-ḡalômḡ andôḡ. Ma inḡ sô inḡlu gahi dôḡnḡ gêmḡ daminḡ a.

25 Timaninḡhu Pol lu Sailas sêḡḡenḡ mbec ti sem wêḡ sêḡmpinḡ Anôtôḡ, ma lau gapocwalôḡ-ḡga ḡatôḡ sêḡkêḡnḡ danḡga inḡlu.

26 Sem wêḡ sêḡmbo ma t iyhôḡ atu gêmḡ dec andu gapocwalôḡ-ḡga wiwic sa. Ma gatam gapocwalôḡ-ḡga hoḡnḡ sêḡlêcḡ dau su, ma sen gapocwalôḡ-ḡga suc yêc lau hoḡnḡ.

27 Têḡnḡ têmḡ dinanḡ ḡgac yob gapocwalôḡ-ḡga tali sa ma gêḡlic bu gatam hoḡnḡ kac sa su. Inḡ gauc gêmḡ bu lau hoḡnḡ oc sêḡlhôḡ si su, dec púc inḡ ndêḡ bienḡ balinḡ sa bu kuḡnḡ dau ndu.

28 Magoc Pol mbwêḡc, “Kômḡ daômḡ ḡayom dom. Yac hoḡnḡ kelec ambo!”

29 Goc ḡadau sômḡ bu lau sêḡtuḡnḡ ya sa sêḡmeḡnḡ, ma sôc gapocwalôḡ gi. Inḡ hu dau sip nom yêc Pol lu Sailas gahi-ḡga, ma tôcḡ dau ti kêḡtêḡc ḡandôḡ.

30 Malôḡ goc inḡ wêḡ inḡlu sêḡsa awêḡ si ma ndac inḡlu, “O ḡgac atu lu. Aô wakômḡ sake bu watap seḡnḡ wandôc tanḡli-ḡga sa?”

31 Ma inḡlu sêḡoḡ yomḡ ma sêḡsômḡ, “Kêḡnḡ whinḡ Pômḡdau Yisu, dec am oc tap Anôtôḡ ndêḡ mwasinḡ nem am si-ḡga sa. Am ti am nem lau hoḡnḡ nanḡ ambo nem andu, nanḡ asa lêḡnḡ tigeḡnḡ dinanḡ.”

32-33 Têḡnḡ ôbwêḡcḡ dinanḡ ḡgac yob andu gapocwalôḡ-ḡga kôc inḡlu ma kêḡgwasinḡ inḡlu gamboc. Ma inḡlu sêḡwhêḡ Pômḡdau ndêḡ yom sa têḡnḡ inḡ ti lau hoḡnḡ nanḡ sêḡmbo inḡ ndêḡ andu. Ma inḡ ti ndêḡ lau hoḡnḡ sêḡlinḡ sanḡgu.

34 Tinḡambu inḡ kôc inḡlu sêḡsôc inḡ ndêḡ andu si ma kêḡnḡ gêḡnḡ danenḡ-ḡga inḡlu seḡnḡ. Inḡ tac ḡayham atu bu inḡ ti ndêḡ lau hoḡnḡ kwahic dec sêḡkêḡnḡ whinḡ Anôtôḡ.

35 T êḡnḡ galaḡsêḡ bêbêcḡ lau sêḡmatôc yom-ḡga sêḡḡkinḡ lau sinḡ-ḡga ḡatôḡ sêḡtêḡnḡ ḡgac yob gapocwalôḡ-ḡga si, bu sêḡsômḡ têḡnḡ inḡ bu êḡḡgapwêḡc Pol lu Sailas su.

³⁶ Ngac nan yob andu gapocwalô-nga ngô yom dau, goc sôm têtj Pol, "Lau sêmatôc yom-nga sêkêj yom menj bu wanjapwêc amlu Sailas su yêc gapocwalô. Bocdinaj amlu alhō andi ti yom malô."

³⁷ Magoc Pol sôm têtj lau s inj-nga dinaj, "Alu ngac Israel-nga, magoc alu ngac Rom-nga† awhinj. Sêmatôc alu mba yom njapep dom, ma sic alu yêc lau honj anjô-nga e sêkêj alu andôc dec. Ma bocke dec njac bu sêhu alu sinj gelec alhō andi? Mba! Njac dau sêmenj ma sêwê alu asa andi."

³⁸ Lau sinj-nga dinaj sêmbu si ma sic minj yom dau têtj lau sêmatôc yom-nga. Njac sêngô bu Pol lu Sailas injlu ngac Rom-nga sêtôm njac, dec njac sêtôc dau atu.

³⁹ Goc njac sêtêtj gapocwalô si ma sêkôm bu sênem malô injlu si njalôm. Sêkôc injlu su yêc andu gapocwalô-nga, ma sêwê injlu sêsa si. Ma sêndac injlu bu sêhu malac dau sinj.

⁴⁰ Têtj ndoc Pol lu Sailas sêhu gapocwalô sinj, nanj injlu sêtêtj Lidia ndê andu si. Sêkac lau sêkêj whinj-nga honj sa, ma sêsôm yom njayham daêsam tu sêpuc njac dôj-nga. Ma tinjambu sêhu njac sinj.

17

Lau sêkêj kisa Pol lu Sailas yêc Tesalonika

¹ Injlu sêjnsêlêj si sêsa senj têtj malac Ampipolis ma Apolonia, ma gacgenj si e sêhóc asê Tesalonika. Yêc malac dinaj lau Israel si lôm wê-nga danj kalhac.

² Pol kêkuc inj ndê mêtê, ma têtj Sabat sôc lôm wê-nga dau gi. Ma gitôm Sabat tō inj gêm yomgalôm whinj lau yêc dindê, bu whê njac si gauc sa pi Anötö ndê yom daêsam nanj sêto yêc munj su nanj.

³ Inj whê sa ma tôc asê bu Mesaya gic waê bu hóc njandê e mbac ndu, ma tisa akêj lau batê-nga ma mbo tali tiyham. Dec inj sôm têtj njac, "Kwahic dec aô wasôm têtj mac bu Yisu inj Mesaya dau. Yom njandô!"

⁴ Lau Israel-nga njatô sêkêj whinj ma sêlhac sêwhinj Pol lu Sailas. Ma lau Grik-nga daêsam nanj sêtoc Anötö sa, nanj sêkêj whinj, ma lauwêhê tiwaê daêsam bocdinaj.

⁵ Magoc lau Israel-nga njatô sem lêmunj Pol lu Sailas, dec sêsôc malac lôm si, ma sêkac lau sac njatô sa sêpitigenj, ma sênjilî njac tu bu sêndic hu kisa. Njac sênyalê bu Pol lu Sailas sêyêc Jason ndê andu, dec sênti sêtêtj andu dau si, bu sêhê injlu sêsa sêmenj.

⁶ Magoc sêtap injlu sa dom, ma bocdinaj sêkôc Jason ti lau sêkêj whinj-nga njatô ma sêkêj njac sêlhac lau bata malac-nga anjô-nga. Ma sêsôm njac awha atu, "Lau nanj sêli lau njalôm sa yêc gamenj honj, nanj kwahic dec sêmenj sêkôm yêc yac nejj malac.

⁷ Ma Jason, njac dindec, inj kôc njac sa sêmbo inj ndê andu. Njac sêsôc †Sisa ndê njagôlinj njapu dom, ma njac honj sêsôm bu kinj danj tiyham mbo, nanj ndê njacê Yisu."

⁸ Lau bata ti lau tonj dinaj ma lau malac-nga honj sêngô yom dinaj e gêli njac si njalôm sa njandô.

⁹ Goc sêsôm bu Jason ti inj ndê lau sênemlhi dau su yêc gapocwalô. Semlhi su goc sêkêj njac sêlhô si.

Pol lu Sailas sêtêtj malac Berea si

† 16:37: Yom dau njahu sêsôm yêc Yom Inglis bu 'citizenship.' Pol whê injlu Sailas sa bu citizen Israel-nga, ma citizen Rom-nga whinj. Lau Rom si njagôlinj danj kêj yao bu sêhi citizen Rom-nga dom, bocdinaj gêj nanj sêkôm têtj injlu Sailas, nanj gêj so. Alic yom njatô yêc Apo 22:25-29.

10 Lau sêkêñ whiñ-nga yêc Tesalonika sêhônj e ñasec sa su, goc sêñkiñ Pol lu Sailas sêlhô sêtêñ malac Berea si. Sêhôn asê su sêmbo malac dinan, ma sêsôc lau Israel si lôm wê-nga si ma sem mêtê.

11 Lau Berea-nga ñac lau si mêtê ñayham hôc gêlêc lau Tesalonika-nga si mêtê. Sêkêñ danja ñapep têtj Pol lu Sailas si yom pi Yisu, ma sêkôn sa ti atac whiñ. Ma tôm bêc hoñ sem dôhônj yom dau whiñ Anôtô ndê yom nanj sêto muñ su yêc nanj. Ñac bu sêñyalê inlu si yom bu yom ñandô me mba.

12 Ma lau Israel-nga daêsam sêkêñ whiñ Yisu, ma yêc lau Grik-nga, lauwhê tiwaê ma laungac daêsam sêkêñ whiñ bocdinan.

13 Malô goc lau Israel-nga yêc malac Tesalonika sêñgô ñawaê bu Pol gêm Anôtô ndê mêtê têtj lau mbo Berea. Dec ñac sêtêñ Berea si, bu sêli lau ñalôm sa bu sêkêñ kisa Pol lu Sailas.

14 Tu dinan-nga lau sêkêñ whiñ-nga sêñkiñ Pol kôlhô têtj malac danj yêc gameñ gwêc-nga gi. Magoc Sailas lu Timoti gacgeñ sêmbo malac Berea.

15 Lau nanj sêhônj Pol ma sêsa señ sêwhiñ in, nanj sêkôn in sêsip malac Athens si. Goc Pol kêkiñ ñac sêmbu si, ma sôm bu sêkêñ yom têtj Sailas lu Timoti bu sêtêñ in sêmey ñagahô.

Pol gêm mêtê yêc Athens

16 Pol hôñ inlu mbo Athens, ma gêlic anôtôi gwam daêsam sêlhac malac lôm, dec kôm in ñalôm ñawapac.

17 Bocdinan in sôc lôm wê-nga gi ma gêm yomgalôm whiñ lau Israel ti lau Grik-nga nanj sêtoc Anôtô sa. Ma tôm bêc hoñ in sôc malac lôm gi tap lau ñatô sa, ma whê Anôtô ndê yom sa têtj ñac bocdinan.

18 Yêc Athens lau ñatô sêmbo, nanj êlêmê sem yomgalôm pi gêtj hoñ ñahu sêwhiñ dau. Sêsam ñac bu lau Epikuria ma lau Stoik. Têtj ndoc ñac si lau ñatô sêñgô Pol sôm ñawaê ñayham asê pi Yisu, ma pi lêñ datisa akêñ lau batê-nga, nanj ñac sic hu sêsey in ndê gauc ti yom ñatô. Lau ñatô sêsôm, “Ñgac dindoc sôm yom daêsam ñapanj, ñahu bocke?” Ma ñatô sêsôm, “Mboe in bu nem yac neñ gauc kwi tu bu dakêñ whiñ anôtôi apa-nga.”

19 Bocdinan dec sêwê in sêtêñ gameñ nanj sêsam bu Areopagas, gameñ nanj lau nanj sêkip gêtj ñahu sa-nga êlêmê sêkac sa sêmbo. Ñac sêkêñ Pol kalhac lau Areopagas-nga anjô-nga, ma sêndac in bocdec bu, “Gitôm bu am whê yom wakuc nanj am kêdôhônj têtj lau, nanj sa têtj yac?”

20 Yac anjô am nem yom tôm yom wakuc andô danj, ma yac bu anjyalê yom dau ñahu.”

21 Lau Athens ti lau apa hoñ nanj sêndôc malac dinan, nanj sêmbo tu sêñgô yom ti sênem yomgalôm ñapanj pi gauc wakuc bocke nanj hôc asê ñac-nga. Ñac si gwelêñ danj mba. Tu dinan-nga dec ñac bu sêñgô Pol ndê yom.

22 Ma Pol tisa kalhac lau anjô-nga yêc Areopagas, ma sôm, “O mac lau Athens-nga. Aô kayalê bu mac akôm gêtj daêsam tu bu anem akiñ anôtôi nom-nga.

23 Bu aô kasêlêñ ti gatôc gwaniñ gêtj hoñ nanj mac amasanj tu anem akiñ mac nem anôtôi-nga. Ma aô gatap alta danj sa, nanj mac ato yom pi bocdec bu, ‘Anôtô nanj yac tam gauc, nanj ndê alta.’ Anôtô nanj mac am akiñ magoc am gauc in, nanj kwahic dec aô oc wawhê in sa têtj mac.

24 In Anôtô, nanj kêñ nom ti gêtj hoñ, ma in undambê ti nom ñadau. Ma bocdinan in ndôc lôm dabuj nanj ñamalac amba sêmasanj, nanj dom.

²⁵ Ma gêñ nanñ ñamalac sêmasañ, nanñ oc nem inñ sa ñalêñ bocke? Bu inñ pônđa gêñ danñ dom. Ma inñ dau kênñ wayahô têtñ ñamalac bu sêmbo tali ma kênñ gêñ honñ bocdinañ.

²⁶ Inñ kênñ ñamalac ñamata-ñga mbo nom e kwahic dec lau titonñ-titonñ honñ sêsa akênñ ñgac tigenñ dinañ, ma sem nom ñagameñ sambob ahuc. Lau titonñ-titonñ honñ si gameñ ñabatinñ, nanñ Anötö kâyalinñ sa gwanañ su, ma têm bu lau tonñ tigenñ-tigenñ si ñaclai tiatu ma tisaunñ, nanñ kêmatinñ tidônñ gwanañ su bocdinañ.

²⁷ Anötö kôm gêñ honñ dinañ tu bu lau sêlic, ma sêñsalê inñ e sêtap inñ sa. Magoc inñ mbo baliñ têtñ yac lau tigenñ-tigenñ dom.

²⁸ Tôm yom ñagauc danñ nanñ mac daôm nem ñgac danñ to munñ su, nanñ sôm, ‘Tu Anötö ndê ñaclai-ñga dec yac dambo tanñli ma tanñsêlêñ, ma yac neñ ñahu yêc sip inñ-ñga.’ Ma mac nem ñgac danñ tiyham to yom ñagauc danñ bocdec bu, ‘Yac dati inñ ndê balêkoc.’

²⁹ Yac dati inñ ndê balêkoc ma bocdinañ yac bu gauc nem bu inñ gitôm gol me silba me hoc me ñagatu danñ, nanñ ñamalac sêmasañ tôm ñac si gauc, nanñ dec yac gauc gêm yom so pi inñ.

³⁰ Munñ-ñga lau daêsam gauc gêm yom bocdinañ, bu sêñyalê Anötö dom. Magoc inñ kênñ ñagâyô têtñ ñac dom. Tigenñ kwahic dec inñ gic atu bu lau honñ sênem dau kwi.

³¹ Bu inñ kâyalinñ bêc danñ sa bu êmatôc lau nom-ñga honñ, ma inñ oc kôm gêñ dau êñkuc inñ ndê lêtñ gitêtñ. Ma inñ k êyalinñ ñgac danñ sa bu kôm gwelenñ dau. Inñ unñ ñgac dau sa akênñ lau batê-ñga, dec tôte gêñ dau tiawê têtñ lau honñ sêlic.”

³² Têtñ ndoc sêñgô Pol ndê yom pi lau sêtisa akênñ lau batê-ñga, nanñ lau ñatô sêpu inñ. Magoc lau ñatô sêsôm, “Yac bu anğô am nem yom pi gêñ dinañ tiyham.”

³³ Ma têtñ dinañ Pol tisa ma hu lau nanñ sêndöc Areopagas, nanñ sinñ.

³⁴ Lau ñatô sêñkuc Pol ma sêkêñ whinñ Yisu. Ñac si danñ inñ Dionisias, nanñ munñ-ñga ndöc whinñ lau nanñ sêkac sa yêc Areopagas. Ma awhê danñ ñaê Damaris ma lau ñatô sêkêñ whinñ bocdinañ.

18

Pol mbo malac Korin

¹ Tinñambu Pol hu Atens sinñ ma têtñ malac Korin gi.

² Yêc dinañ inñ tap ñgac Israel-ñga danñ sa, nanñ ndê ñaê Akwila. Inñ dinda kôc inñ yêc gameñ Pontus-ñga, ma munñ-ñga inñlu ndê awhê Prisila sêndöc malac Rom yêc gameñ Itali-ñga. Magoc tinñambu Kinñ Klaudias kênñ yatu bu lau Israel-ñga honñ sêhu malac Rom sinñ, dec inñlu Prisila sêlhô si sêmbo malac Korin. Têtñ ndoc Pol hôc asê, nanñ gi gêlic inñlu.

³ Akwila lu Prisila i ñlu awhê lu ñgac sêkôc bôc ñamlic ma po ma sêsi pitigenñ tu sêmasañ bac-ñga. Pol kâyalê gwelenñ dau tidônñ whinñ, bocdinañ dec mbo whinñ inñlu, ma sêkôm gwelenñ sêwhinñ dau.

⁴ Pol tac whinñ bu lau I srael ma lau Grik nanñ sêmbo Korin sêkêñ whinñ Pômdau, dec tôm bêc Sabat-ñga honñ sôc lôm wê-ñga gi, ma gêm yomgalôm whinñ ñac.

⁵ Têtñ ndoc Sailas lu Timoti sêmenñ akênñ gameñ Masedonia-ñga, nanñ Pol kênñ dau sambuc tu gwelenñ nem mêtê lau-ñga. Inñ hoc yom asê têtñ lau Israel-ñga ma sôm têtñ ñac bu Yisu inñ Mesaya dau.

⁶ Magoc lau Israel-ñga sêkêñ whinñ Pol ndê yom dom, ma sêli awha sa têtñ inñ. Bocdinañ inñ kêtolonñ kop su yêc ndê ñakwê bu tôte ñac si giso asê, ma sôm,

“Mac atec Anötö ndê yom, dec awêkaiŋ daôm nem ŋagêyô. Aô dom. Kwahic dec wahu mac lau Israel-ŋga siŋ, ma wakôm gwelenj têtj lau nanj lau Israel dom.”

⁷ Goc Pol hu lôm wê-ŋga siŋ, ma sa gi mbo Titius Justus ndê andu. Inj ŋgac gameŋ apa-ŋga nanj gêm akiŋ Anötö, ma inj ndê andu kalhac kêpiŋ lôm wê-ŋga.

⁸ Ma ŋgac bata lôm wê-ŋga danj ŋaê Krispas, ti lau hoŋ nanj sêmbo inj ndê andu, nanj sêkêŋ whiŋ Pômdau. Ma lau Korin-ŋga daêsam nanj sêŋgô Pol ndê yom, nanj sêkêŋ whiŋ Yisu ma sêliŋ sanju.

⁹ Têtj ôbwêc danj Pol yêc mbê, ma gêlic Pômdau sôm yom têtj inj bocdec bu, “Tôc daôm dom. Sôm aneŋ yom asê ŋapanj, ma nem daôm dôŋ dom.

¹⁰ Bu aô gambo gawhiŋ am, ma oc tôm dom bu lau danj sêkêŋ sac am. Bu yêc malac dindec, aneŋ lau daêsam sêmbo.”

¹¹ Bocdinaŋ Pol mbo Korin tôm yala tigerj ma ayô 6, ma kédôhônj Anötö ndê yom têtj lau.

¹² Têtj ndoc nanj Galio gêm gôliŋ gameŋ Akaya-ŋga, nanj lau Israel-ŋga nanj sêndôc malac Korin, nanj sêkêŋ si ŋalôm pitigeŋ bu sêkêŋ kisa Pol. Ma sêkêŋ inj kalhac Galio aŋgô-ŋga bu êmatôc inj ndê yom.

¹³ Ma ŋac sêsôm, “Ŋgac dindec kédôhônj lau bu sênem akiŋ Anötö ŋa lêŋ nanj so yac mba yomsu.”

¹⁴ Pol kac awha sa bu sôm yom, m agoc Galio dau ô lau Israel si yom ma sôm, “O mac lau Israel-ŋga! Mac nem yom dec bu hêganônj sac atu danj, me gêtj nanj so ŋagôliŋ Rom-ŋga, dec wanjgô.

¹⁵ Magoc yom nanj mac asôm pi ŋgac dindec, nanj hêganônj mac daôm nem yom ti ŋaê ŋatô ma yomsu Israel-ŋga. Bocdinaŋ mac daôm amasanj. Aô oc wamatôc yom kaiŋ dinaŋ dom.”

¹⁶ Dec inj soc ŋac su yêc andu matôc-ŋga.

¹⁷ Ma lau hoŋ sêkôc Sostene, ŋgac bata nanj yob lau Israel-ŋga si lôm wê-ŋga yêc malac Korin, nanj dôŋ, ma sic inj yêc lau matôc-ŋga aŋgô-ŋga. Ma Galio gêlic, magoc kôm tôm gêm gauc.

Pol mbu têtj Antiok gi

¹⁸ Pol mbo malac Korin têtj baliŋ ŋagec, goc hu lau sêkêŋ whiŋ-ŋga siŋ ma têtj malac Kenkria gi, bu kôc wanj ma mbu têtj gameŋ Siria-ŋga ndi. Ma Prisila lu Akwila sêwhiŋ inj si. Muŋ-ŋga Pol gic bata yom danj têtj Anötö, ma tu dinaŋ-ŋ ga têtj ndoc sêmbo malac Kenkria, nanj kêŋ kêclauŋ sêŋgapinj tiapê. Pacndê su, goc ŋac sêpi wanj ma sêlhô si.

¹⁹⁻²⁰ Sêtêŋ malac Epesas si, ma Pol sôc lôm wê-ŋga gi, ma gêm yomgalôm whiŋ lau Israel-ŋga. Ma ŋac sêndac inj bu mbo whiŋ ŋac têtj ŋatô tiyham, magoc inj gôlôc têtj ŋac dom. Inj hu Prisila lu Akwila siŋ sêmbo sêwhiŋ ŋac.

²¹ Ma têtj ndoc inj pi wanj gi, nanj kêmatinj yom têtj lau Epesas-ŋga bocdec bu, “Anötö bu lic ŋayham, dec aô wambu watêtj mac wameŋ tiyham.” Goc wanj dau hu Epesas siŋ ma sa gi.

²² Wanj dau kêsêlêŋ e hóc asê malac Sisaria, goc Pol sip baô gi. Ma inj pi Jerusalem gi ma gic lau sêkêŋ whiŋ-ŋga kêsi yêc dinaŋ. Ma tinjambu inj têtj malac Antiok gi.

²³ Inj mbo Antiok ŋasawa saunj, goc kêsêlêŋ têtj gameŋ Prigia ma Galesia-ŋga gi. Yêc dindê inj golom-golom malac ma puc lau sêkêŋ whiŋ-ŋga dôŋ bu sêlhac ŋaŋga.

Apolos ndê minj

²⁴ Têj ñasawa dinan ñgac dan ñaê Apolos hôc asê malac Epesas. I ñ ñgac Israel-ña nan ndê malachu Aleksandria, ma in ñgac tiguauc ma kêyalê Anötö ndê yom nan sêto mun su yêc, nan tidôn.

²⁵ Lau ñatö sêndöhôn in pi Pômdau Yisu su, ma bocdinan in kêj ndê ñalôm ti gauc sambuc bu êndöhôn lau pi Yisu ma whê in ndê yom sa ñapep. Magoc in kêyalê busanğu ñalêj tigen, nan Jon ndê lêj êñku lau tu sênem dau kwi-ña.

²⁶ Yêc Epesas Apolos sôc lôm wê-ña gi, ma gêm mêtê ti ñanğa. Prisila lu Akwila sêñgô in ndê yom, dec sêñgalêm in têt in lu si andu gi, ma sêwhê yom ñatö sa têt in e in kêyalê Anötö ndê lêj nem lau si-ña ñapep enj.

²⁷ Tinjambu Apolos bu têt gamej Akaya-ña ndi, dec lau sêkêj whin-ña yêc malac Epesas sêpuc in ndê ñalôm dôj. Ma sêto bapia têt lau Akaya-ña nan sêtap Anötö ndê mwasin sa ma sêkêj whin Yisu, ma sêteñ ñac bu sêkôc Apolos sa. Ma têt ndoc in hôc asê, nan in mbo whin lau sêkêj whin-ña dinan, ma gêm ñac sa ñandô.

²⁸ Bu in kalhac ñanğa ma ô lau Israel-ña si yom yêc lau hon anğô-ña, ma whê Anötö ndê yom nan sêto yêc, nan sa, bu tôc asê bu Yisu in Mesaya dau.

19

Pol mbu têt malac Epesas gi

¹ Têt ndoc Apolos mbo Korin, nan Pol hu gamej Prigia ti Galesia-ña sin, ma kêsêlêj ho sen lóc-ña nan sa têt malac Epesas gi. In hôc asê Epesas, ma tap lau sêkêj whin-ña ñatö sa.

² Ma in ndac ñac bocdec bu, “Têt ndoc mac akêj whin tiwakuc, nan mac akôc Nalau Dabun su, me mba?” Ma sêo yom ma sêsôm, “Mba. Yac akôc Nalau Dabun su dom, ma anğô yom dan pi in dom.”

³ Dec Pol ndac, “Mac alin busanğu kainj bocke?” Ma sêsôm bu, “Yac alin busanğu ñalêj gitôm Jon, Nğac Kêku Lau-ña ndê.”

⁴ Goc Pol sôm, “Jon kêku lau nan sem dau kwi, ma sôm têt ñac bu sêkêj whin ñgac nan oc meñ êñkuc in, nan Yisu.”

⁵ Nğac sêñgô Pol ndê yom dinan goc sêlin busanğu tu Pômdau Yisu ndê ñaê-ña.

⁶ Ma têt ndoc Pol hu amba sac ñac, nan Nalau Dabun gêm ñac ahuc, dec sêsôm yom sem lau apa awha, ma sêhoc yom asê gitôm lau propet.

⁷ Lau nan gêtj dau hôc asê têt ñac, nan launğac 12.

⁸ Pol mbo malac Epesas ñasawa gitôm ayô tö, ma sôc lôm wê-ña ñapan. Ma yêc dindê in gêlêj yom dôj bu whê Anötö ndê gôlin ñahu sa têt lau.

⁹ Magoc lau ñatö si ñalôm ñadandi ma sêkôc Pol ndê yom sa dom. Ma yêc lau hon anğô-ña sêpu sen nan Pol whê sa têt ñac. Goc Pol hu ñac sin ma kôc lau sêkêj whin-ña su yêc lôm wê-ña. Ma tôm bêc hon in gêm mêtê ñac mbo Tiranun ndê andu lau sêkac sa-ña.

¹⁰ In kôm bocdinan tôm yala lu e lau Israel ti Grik-ña hon nan sêmbo gamej Esia-ña, nan sêñgô Pômdau ndê ñawaê.

¹¹ Anötö kêj ñaclai têt Pol ma kôm gêtj dalô atu-tu daêsam.

¹² In kôc ñaclai atu, gitôm in bu êmasec po wahen-ña ti ñakwê awê-ña ma ñaclai dau oc lom ndi. Ma lau bu sêkôc po dau, ma sêkêj sac lau gêmbac ti lau nan ñalau sac sêmbo ñac si ñalôm, dec oc kôm ñac ñayham sa.

13 Lau Israel-nga ñatô sêkôm gwelen sêsoc ñalau sac yêc lau. Ma ñac sic hu sêsôm Pômdau Yisu ndê ñaê asê têtj ndoc sêkôm gwelen dau. Ñac sêkêtj yatu ñalau sac bocdec bu, “Am sa mwênj, tu Yisu, nanj Pol gêm mêtê pi inj, nanj ndê ñaê-nga.”

14 Ma Israel si dabunjsiga a tu danj ñaê Skiwa ndê atui 7 sêkôm gwelen dau sêwhinj.

15 Magoc têtj bêc danj ñalau sac danj ô ñac si yom ma sôm, “Yisu lu Pol aô kayalê inju su, magoc mac lau dinanj aô kayalê mac dom!”

16 Goc ñgac ti ñalau sac dinanj gic ñac e ku ñac dulu, ma gic ñac basô-basô e sêlinj dac sac andô ma sênti sêsa akêtj andu dau ñamlic ñambwa-ñambwa si.

Mêtê kêsôwec yêc Esia

17 T êj ndoc lau Israel ti lau Grik-nga nanj sêndöc Epesas nanj sêngô gêtj dau ñawaê, nanj sêtöc dau atu, ma lau honj sêtoc Pômdau Yisu ndê ñaê sa.

18 Ma lau daêsam nanj sic hu sêkêtj whinj Yisu su, magoc sêsap si mêtê akwa dôñ, nanj sêtisa sêlhac lau honj anjô-nga ma sêhoc si sac asê.

19 Lau mbectoma-nga ñatô sêkôc si bapia mbec-nga ma sêkêtj pitigerj yêc lau anjô-nga, goc sêpec ya gêtj. Bapia mbec-nga dinanj ñaôli atu-tu. Ñac bu sêkêtj honj têtj lau sênemlihi, dec oc sêtap awa sa gitôm mone silba 50,000.*

20 Ñalêtj dinanj dec Pômdau ndê yom tiapa, ma kôm gwelenj ti ñaclai yêc lau sêkêtj whinj-nga si ñalôm.

21 Gêtj honj dinanj hôc asê su, goc Pol gauc gêm bu têtj gamenj Masedonia ti Akaya-nga ndi, ma tinjambu mbu têtj malac Jerusalem ndi. Inj sôm, “Aô watêtj Jerusalem wandi, ma tinjambu wandic malac Rom kêsi whinj.”

22 Ma inj kêtinj Timoti lu Erastas, ñgac lu nanj sêkôm gwelenj sêwhinj inj, nanj sêmunj inj sêtêtj Masedonia si. Ma inj dau gacgerj mbo ñasawa saunj mbo gamenj Esia-nga.

Lau sêli dau sa yêc Epesas

23 Têtj ñasawa dinanj lau sêli dau sa ñandô pi senj nanj lau sêkêtj whinj-nga sêñkuc.

24 Ñgac nanj gic hu gêtj dau nanj ndê ñaê Dimitrias. Inj ñgac nanj pec silba ma kêmasanj ti alta me gêtj ñatô bu lau sêkêtj lhac si andu bu sênem akinj anötö gwam awhê nanj sêsam bu Atemis. Ma inj ti lau ñatô sêtap awa daêsam sa yêc gwelenj dinanj.

25 Inj kêgalêm lau dau sa, sêwhinj lau ñatô nanj sêkôm gwelenj kainj tigenj, ma sôm têtj ñac, “Mac lau! Anjô su nanj. Mac anjyalê bu yac datap awa atu sa tu gwelenj dindéc-nga.

26 Magoc mac alic ti anjô ñawaê pi gêtj nanj Pol kôm. Inj ñgac nanj sôm têtj lau bu gwam nanj ñamalac amba sêmasanj, nanj anötö ñandô dom. Ma inj gêm lau daêsam si ñalôm kwi bu sêhu sakinj anötö gwam-nga sinj. Inj kôm yêc malac Epesas ma saunj inj ndê yom oc nem gamenj Esia-nga sambuc ahuc.

27 Gêtj dau oc kôm lau sêlic yac nenj gwelenj sac, ma lôm nanj lau sem akinj Atemis sêmbu, nanj oc sêlic tôm gêtj ñambwa. Ma anötö awhê dau, nanj lau sem akinj yêc gamenj Esia-nga ma tôm nom ñagamenj honj, nanj ndê waê oc ninja.”

* **19:19:** Mone silba dinanj sêsam bu drakma, ma drakma tigenj gitôm ñaôli gwelenj bêc tigenj-nga. 50,000 drakma dinanj ñaôli atu andô, oc hôc gêlêc PNG si mone K500,000. Lau ñatô sêkêtj whinj bu yom nanj lau mbectoma sêto pi bapia dau, nanj kêtj ñaclai atu têtj ñac, dec semlihi bapia dau ña ñaôli atu.

28 Lau sêngô Dimitrias ndê yom ma gêli ñac si ñalôm sa e sic hu sêmbwêc, “Lau Epesas-nga si anötö Atemis, in anötö tiwaê!”

29 Malô goc lau malac-nga hoñ nanj sêkac sa, nanj sêli dau sa. Ñac sêkôc Gaius lu Aristakus, ñgac lu akêñ Masedonia nanj êlêmé sêñsêlêñ sêwhiñ Pol, nanj dôñ, ma ñac hoñ sênti sêtêñ gameñ lau sêkac dau sa-nga, nanj si.

30 Pol tac whiñ bu sôm yom têtñ lau dau, magoc lau sêkêñ whiñ-nga sêlhac in ahuc.

31 Ma lau bata Rom-nga ñatô nanj sêmbô gameñ dinan, nanj Pol ndê silip, nanj sêkêñ yom têtñ in, ma sêteñ in bu têtñ gameñ dinan ndi dom.

32 Lau hoñ nanj sêkac dau sa sêmbô, nanj si gauc kêñsôñ. Ñac hoñ sêmbwêc yom tidau-tidau. Ma ñac si daêsam sem gauc ñahu bocke dec sêkac sa sêmbô dinan.

33 Lau Israel-nga sêtiñ ñac si ñgac bata danj ñaê Aleksanda sa ñalhu gi, bu sôm yom ma nem malô lau Epesas-nga ñalôm tu ñac lau Israel-nga. Lau daêsam sêmbwêc yom ñagauc têtñ in, dec in gic amba bu sênem dau dôñ ma sêngô in ndê yom.

34 Magoc lau sêlic bu in ñgac Israel-nga danj, dec hoñ sêmbwêc ña awha atu tòm acgatu ñasawa lu bu, “Lau Epesas-nga si anötö Atemis, in anötö tiwaê! In anötö tiwaê!”

35 Têtñ dinan ñgac bata Epesas-nga danj tisa ma sôm lau hoñ maman. In ñgac nanj to yom nanj lau bata malac dinan-nga sêmatiñ tidôñ, ma yob ñac si bapia. Ma in sôm, “Mac lau Epesas-nga, bocke? Lau nom-nga hoñ sêñyalê bu mac ayob anötö awhê atu Atemis ndê lôm, ti hoc nanj peñ sip akêñ umbon, nanj lau sêtoc sa tòm Atemis ndê ñagatu.

36 Gêñ hoñ dinanj töt dau yêc awê su, bocdinanj anem daôm dôñ ma ayob daôm bu akôm gêñ hoñ ti gauc eñ.

37 Mac akôc ñgac lu dinanj dôñ, ma awê inlu sêsôc sêmen, magoc sêsu yac neñ anötö awhê susu dom, ma sem kanj gêñ danj yêc in ndê lôm dom.

38 Yac neñ andu sêmatôc yom-nga dê sêlhac, ma lau sêmatôc yom-nga sêmbô. Dimitrias ti lau sêpec silba-nga nanj si yom bu yêc asa, nanj dec sêkôc in solop sêtêñ lau dau sêndi.

39 Kwahic dec mac nem yom ñatô bu yêc, nanj akêñ têtñ lau sêmatôc yom-nga bu sêmatôc.

40 Ayob daôm ñapep! Tu gêñ nanj mac akôm têtñ acsalô lec-nga, dec gitôm bu mac daôm alhac lau dau añgô-nga, ma oc atap matôc sa pi mêtê ali lau sa-nga. Gêñ dau bu hóc asê, dec oc tòm dom bu mac amasanj yom têtñ ñgac êmatôc yom-nga. Bu gêñ nanj mac akôm, nanj ñahu ñayham mbasi.”

41 In sôm yom dinanj su, goc kêkiñ lau sêlhô têtñtêtñ.

20

Pol kôm gwelenj mbo Masedonia ma gameñ Grik-nga

1 Ñantiñ atu dau pacndê, goc Pol kêgalêm lau Epesas-nga nanj sêkêñ whiñ Yisu, nanj sa sêpitigeñ. In sôm yom bu puc ñac dôñ ma êñgiliñ ñac bu sêlhac ñannga, goc poñ ñac ma ti bu têtñ Masedonia ndi.

2 In gi hóc asê su, ma kôm gwelenj golom-golom malac. In gêm mêtê ti sôm yom daêsam tu bu puc lau si sêkêñ whiñ dôñ-nga, ma in kôm ñapanj e hóc asê gameñ Grik-nga.

3 In mbo dindê gitôm ayô tö ma bu pi wanj danj bu mbu têtñ gameñ Siria-nga ndi. Magoc têtñ ndoc dinanj lau Israel-nga ñatô sêkic yom bu sêpi wanj sêwhiñ

sêndi, ma sêkôm in̄ n̄ayom. Pol ngô n̄apuc, dec in̄ pi wañ gi dom, magoc mbu sôc gamen̄ Masedonia-n̄ga gi tiyham.

⁴ Lauñgac nañ sêkôm gwelen̄ sêwhin̄ in̄, nañ si n̄aê bocdec. Sopate, in̄ Piriuz atun̄gac akêñ malac Berea, Aristakuz lu Sekundus akêñ malac Tesalonika, Gaius akêñ Derbi, ma Tikikus lu Tropimus akêñ gamen̄ Êsia-n̄ga, ma Timoti.

⁵ Lau hon̄ dinan̄ sêmuñ si sêhôn̄ yac sêmo malac Troas.

⁶ Ma yac ambo malac Pilipai e lau Israel si Mwasin̄ Bolom Yist Mba-n̄ga pacndê, goc akôc wañ dan̄ bu atêñ Troas andi. Wañ dau kêsêlêñ mbo gwêc n̄asawa gitôm bêc aman̄dan̄ su, goc yac ahôc asê Troas ma atap lau dinan̄ sa. Ma yac ambo malac dinan̄ tôm wake sambuc dan̄.

Pol un̄ Yutikas sa

⁷⁻⁹ Têñ Sonda ôbwêc lau sêkêñ whin̄-n̄ga sêpitigen̄ bu sênen̄ mwasin̄ dabun̄. Yac akac sa ambo andu balin̄ dan̄, andôc n̄alôm n̄ahô titô-n̄ga ma lau sêkêñ lam daêsam sên̄galêñ. Pol gauc gêm bu hu Troas sin̄ têt̄n̄ lan̄sê, ma bocdinan̄ gêm mêtê balin̄ e timanin̄hu. Balê wakuc dan̄ n̄aê Yutikas ndôc gatam atú ma kêt̄n̄ dan̄ga Pol ndê yom e bêc ku in̄ dulu. In̄ yêc bêc kêlhin̄ dau sin̄, ma gacgen̄ peñ sip nom gi akêñ n̄alôm n̄ahô-n̄ga dinan̄. Lau sêsip si bu sêkôc in̄ sa, magoc sêlic bu in̄ mbac ndu su.

¹⁰ Magoc Pol sip gi, hu dau sac balê dau n̄ahô ma kégape in̄ dôñ. Ma in̄ sôm têt̄n̄ lau, “Mac ahêgo daôm dom. In̄ tali.”

¹¹ Goc in̄ mbu pi andu n̄alôm n̄ahô-n̄ga tiyham gi. Ma in̄ pô bolom kôc ma n̄ac sen̄ mwasin̄ dabun̄. Ma in̄ gic têku in̄ ndê yom tiyham e bêbêc, goc hu n̄ac sin̄ ma kôlhô gi.

¹² Ma balê nañ Pol un̄ in̄ sa mbo tali tiyham, nañ lau sêkôc in̄ mbu têt̄n̄ in̄ ndê andu gi ti atac n̄ayham atu.

Pol têt̄n̄ malac Miletus gi

¹³ Pol gauc gêm bu êñsêlêñ ho sen̄ têt̄n̄ malac Asos ndi, ma sôm têt̄n̄ yac bu api wañ dan̄ andi atap in̄ sa yêc dindê.

¹⁴ Yac a ahôc asê ma in̄ tap yac sa yêc Asos. Ma yac akôc in̄ pi wañ whin̄ yac, goc atêñ malac Mitilene a.

¹⁵ N̄agalan̄sê yac ahu malac dau sin̄ ma alac e a gi apoc ampin̄ nduc Kios. Têt̄n̄ bêbêc yac alac atêñ nduc Samos a, ma n̄agalan̄sê ahôc asê malac Miletus.

¹⁶ Pol tac whin̄ bu lic Om †Pentikos-n̄ga yêc Jerusalem. Tu dinan̄-n̄ga in̄ gauc gêm bu yac andi n̄agahô, ahôc gêlêc malac Epesas, ma ambo gamen̄ Êsia-n̄ga n̄asawa balin̄ dom.

Pol gic yomsu lau bata Epesas-n̄ga

¹⁷ Têt̄n̄ ndoc yac ambo Miletus, nañ Pol kêt̄n̄ yom têt̄n̄ lau sêkêñ whin̄-n̄ga yêc malac Epesas, ma kêgalêm n̄ac si lau bata sa sêtêñ in̄ sêmen̄.

¹⁸ N̄ac sêhôt asê ma in̄ sôm yom têt̄n̄ n̄ac bocdec bu, “Mac an̄yalê anen̄ lêt̄n̄ hon̄ nañ gakôm tôm bêc hon̄ nañ gambo gawhin̄ mac, têt̄n̄ bêc n̄amata-n̄ga nañ gahôt asê gamen̄ Êsia-n̄ga n̄apan̄ e men̄ têt̄n̄ kwahic dec.

¹⁹ Lau Israel-n̄ga sêkêñ kisa aô n̄apan̄ dec sêkêñ n̄awapac atu têt̄n̄ aô. Tigen̄ aô kagwinin̄ daun̄ ma gam akin̄ Pômdau ti tan̄sulu tu mac-n̄ga.

²⁰ Mac an̄yalê bu yom bocke nañ gitôm bu nem mac sa, nañ aô gasêc ahuc têt̄n̄ mac dom. Aô gasôm yom hon̄ asê timala en̄. Aô kadôhôn̄ mac yêc lhu, ma kadôhôn̄ mac yêc mac nem andu tôm gi.

21 Aô gahoc yom asê têtj lau Israel ti lau Grik su, bu sênem dau kwi ma sêsôc Anötö ñapu, ma sêkêj whinj yac neñ Pômdau Yisu.

22 Kwahic dec Ñalau Dabuñ kac aô bu watêtj Jerusalem wandi. Magoc aô kayalê gêtj bocke nañ oc hôc asê aô yêc dindê, nañ dom.

23 Gêtj tigenj dec kayalê su, bu yêc malac hoñ Ñalau Dabuñ kêtj puc aô bu ñawapac oc sêtap aô sa, ma aô oc wandôc gapocwalô.

24 Tigenj aô gatôc ti gahêgo daun pi gêtj dau dom. Aô galic daun ñamlic gitôm gêtj ñambwa-ñga. Aneñ gauc atu bu walhac ñanğa e wandic dabiñ gwelenj nañ Pômdau Yisu kêtj têtj aô. Ma gwelenj dau bocdec bu, aô oc wahoc ñawaê ñayham asê pi Anötö ndê mwasiñ.

25 Mac lau hoñ nañ gahoc yom pi Anötö n dê gôlinj asê têtj mac su, nañ anğô. Kwahic dec aô kayalê bu mac nem ñañ oc lic aô anğôñ tiyham dom.

26 Boc-dinañ dec wasôm asê têtj mac, bu ñamalac asa nañ tec Anötö ndê yom, nañ aô oc wawêkaiñ inj ndê ñagêyô dom.

27 Bu aô gawhê Anötö ndê lêtj hoñ sa têtj mac su, yom ñañ siñ dau yêc-ñga dom.

28 “Mac lau dindêc, ayob daôm ti lau sêkêj whinj-ñga hoñ ñapep. Bu Anötö gêmli inj ndê lau hoñ su ña inj dau ndê dac, ma Ñalau Dabuñ dau kêyalinj mac sa bu ayob ñac. Bocdinañ ayob Anötö ndê domba ñapep.

29 Aô kayalê bu têtj ndoc aô wahu mac siñ, nañ kêdôhônğwaga tasanj oc sêmenj gitôm giam pôm nañ sêsôc sêmenj bu sêsej domba.

30 Ma mac daôm nem lau ñatô oc sêtisa, ma sênem yom ñandô kwi ti yom tasanj, bu sêñsônj lau ñatô si gauc e sêhu mac ti yom ñandô siñ ma sêñkuc ñac.

31 Bocdinañ anem ali ñapañ. Gauc nem bu tôm yala sambuc tô aô gakeñ puc mac tôm ac ma ôbwêc hoñ ti tañsulu eñ.

32 “Kwahic dec aô wakêtj mac asip Anötö amba. Asap yom pi inj ndê mwasiñ atu dôñ ñapañ. Bu yom dau gitôm bu oc puc mac dôñ alhac ñanğa e awêkaiñ malam yêc undambê awhinj lau dabuñ hoñ.

33 Aô tañkwê lau ñañ bu sênem aô sa ña gol me silba me ñakwê dom.

34 Mac anjalê bu aô daun amañ gakôm gwelenj tu watap gêtj sa bu nem aô ti lau nañ sêkôm gwelenj sêwhinj aô, nañ sa.

35 Gwelenj hoñ nañ aô gakôm nañ tôc asê têtj mac bu dakôm gwelenj atu kaiñ dinañ ñapañ bu danem lau ñasac sa dandic ñawaê. Gauc nem yom nañ Pômdau Yisu dau sôm bocdec bu, ‘Dakêtj gêtj têtj lau oc êmwasiñ yac hôc gêlêc lau sêkêj gêtj têtj yac, nañ su.’ ”

36 Pol gic bata ndê yom goc pônj haduc whinj ñac hoñ, ma teñ mbec.

37 Goc ñac hoñ sêngape inj dôñ ti sêñgutô inj, ma sêtanj inj.

38 Pacndê, goc sêhoñ inj sêsa wañ si. Ñac si ñalôm ñawapac atu pi inj ndê yom nañ sôm bu ñac oc sêlic inj anğô tiyham dom.

21

Pol hôc asê gamenj Siria-ñga

1 Yac ahu ñac siñ ma api wañ a tiyham, ma wañ dau sa hêganônj nduc ñañ ñaê Kos, nañ solop gi. Ñagalansê wañ dau kôc yac atêtj malac Rodes, ma a e wañ sôc malac Patara.

2 Yêc dindê yac atap wañ ñañ sa, nañ bu têtj gamenj Pionisia-ñga ndi, dec apwê gi alom ma wañ dau hu Patara siñ.

³ Yac alac e alic nduc Saipras poc ñalôm-nga, ma anlêc ambo awê-nga ma anti e asôc malac Taya yêc gameñ Siria-nga, ma asip baô a. Wañ dau kôc wapa malac dinan-nga ñatô.

⁴ Yêc malac Taya yac atap lau sêkêñ whiñ-nga sa, ma ambo awhiñ ñac tòm bêc 7. Ñalau Dabuñ kêñ puc ñac dec ñac bu sêlhac Pol ahuc bu têtñ Jerusalem ndi dom.

⁵ Magoc bêc 7 dinan su, goc yac ahu ñac siñ bu api wañ tiyham. Lau sêkêñ whiñ-nga ti ñac si lauwêi ma balêkoc honj sêhonj yac asa gwêc a, ma yêc dindê yac apônj hanjduc ma atenj mbec awhiñ dauñ.

⁶ Goc yac akam dauñ ma ahu dauñ siñ. Yac api wañ ma ñac sêlhô sêmbu si.

⁷ Wañ dau sa akêñ Taya ma kêtî e hôc asê malac Tolemai. Yêc dindê yac atap lau sêkêñ whiñ-nga sa ma ambo awhiñ ñac tòm bêc tigenj.

⁸ Ñagalañsê yac api wañ tiyham ma alac e asôc malac Sisaria. Ma yac asip baô a ma ayêc awhiñ ñac ahenj-nga danj ñaê Pilip. Muñ-nga sêñyalinj lau 7 sa bu sêndic sam gêñ danenj-nga, ma Pilip inj ñac si danj.

⁹ Inj ndê atuwêi hale sêmbu, nanj sem ñac sa su dom, ma Anötô kêmwasinj ñac honj bu sêhoc yom asê sêtôm propet.

¹⁰ Yac ambo awhiñ ñac bêc ñatô su, goc propet danj ñaê Agabus sip akêñ gameñ Judia-nga menj.

¹¹ Inj têtñ yac menj, goc kôc Pol ndê piñkap su, ma sô inj dau amba ti ga hi dôñ. Ma inj sôm, “Ñalau Dabuñ sôm bu ñalêñ tigenj lau Israel-nga nanj sêmbu malac Jerusalem, nanj oc sêsô piñkap dindêc ñadau dôñ, ma sêkêñ inj sip lau Rom-nga amba.”

¹² Têtñ ndoc yac anjô yom dau, nanj yac ac yao Pol bu pi Jerusalem ndi dom.

¹³ Magoc inj ô yom ma sôm, “Tu sake-nga dec mac atanj tu aô-nga, ma bu akôm aô ñalôm ndi lu? Ñac bu sêsô aô dôñ me sêndic aô ndu yêc Jerusalem tu Pômdau Yisu ndê ñaê-nga, nanj gitôm.”

¹⁴ Yac alic bu inj oc sôc yac mba yom ñapu dom, dec ahu siñ ma asôm, “Gêñ nanj Pômdau tac whiñ bu hôc asê, nanj ñandô sa.”

Pol mbo Jerusalem

¹⁵ Dinan su, goc yac amasanj dauñ ma api Jerusalem a.

¹⁶ Lau sêkêñ whiñ-nga ñatô akêñ Sisaria sêwhiñ yac, ma sêwê yac atêtñ Nason ndê andu a, bu ambo dindê. Nason inj ñac akêñ nduc Saipras, ma inj lau ñamata-nga nanj sêkêñ whiñ Yisu, nanj si danj.

¹⁷ Têtñ ndoc yac ahôc asê Jerusalem, nanj asidôwai sêkôc yac sa ti atac ñayham.

¹⁸ Ñagalañsê dec Pol ti yac honj a alic Jems, ma lau bata honj sêkac dau sa sêmbu Jems ndê andu.

¹⁹ Pol kam ñac, goc gic miñ yom pi inj ndê gwelenj yêc lau apa si gameñ, ma pi gêñ honj nanj Anötô kôm bu puc gwelenj dau dôñ.

²⁰ Ñac sêñgô yom dau su ma sêmpinj Anötô. Magoc sêsôm têtñ Pol, “O asidôwa. Lic su nanj. Yêc dec, lau Israel-nga daêsam andô sêkêñ whiñ Yisu, magoc sêsap Moses ndê yom su honj dôñ ñapanj.

²¹ Ma ñac sêñgô ñawaê bu am kêdôhônj lau Israel-nga nanj sêndôc lau apa si gameñ, bu sêhu Moses ndê yom su siñ. Sêñgô bu am sôm têtñ ñac bu sêhu yac neñ mêtê dasê balêi si ñamlic ñatô su-nga, ti yac neñ gêbôm ñatô siñ.

²² Bocdinanj kwahic dec yac oc dakôm bocke? Ñac oc sêñgô ñawaê bu am mweñ su.

²³ D ec yac gauc gêm bu am kôm b ocdec. Yac mba lau hale dec sêmbô, nanj sêmatinj yom tu bu sênem dabuj dau-nga.*

²⁴ Bocdinañ am kôc lau dau sa ma êmkuc yac lau Israel-nga neñ lêñ tamasañ dauñ ñawasi sa yêc Anötö anğô-nga, ma nem dabuj daôm whinj ñac. Nem ñac sa ma nemlhi gêñ bocke nanj sêpônda bu sêndic dabuj yom nanj sêmatinj têtñ Anötö, ma sêñgalinj ñac kêclauñ su. Kôm bocdinañ dec lau Jerusalem-nga oc sêñyalê bu yom nanj sêñgô pi am, nanj ñahu mbasi. Ñac oc sêlic bu am daôm sap yac neñ yomnu dôñ ma sa lêñ hoñ ñapep.

²⁵ Ma yom nanj yac tamatinj pi lau gameñ apa-nga nanj sêkêñ whinj Yisu, ma dato sip bapia ma dakêñ têtñ ñac su, nanj dec yac oc dasenñ su dom. Yac dato têtñ ñac bu sêneñ gêñ daneñ-nga nanj lau sêkêñ ti da têtñ anötöi gwam nanj dom, ma dac ma wata ti dac, nanj sêneñ danñ dom bocdinañ. Ma dato bu sêkôm mêtê mockainj-nga dom.”

²⁶ Têtñ galañsê Pol kôc lau hale dinañ sa, goc gic hu têm tu bu êmasañ dau ñawasi sa yêc Anötö anğô-nga, ma kêkuc lêñ sênem dabuj dau-nga whinj ñac. Goc inñ sôc lôm dabuj gi bu kêñ ñawaê têtñ dabuñsiga pi bêc bocke ñac si ndoc sênem dabuj dau-nga oc pacndê, ma ñac tigenñ-tigenñ oc sêkêñ si da.

Sêkôc Pol dôñ

²⁷ Pol ndê bêc 7 bu êmasañ dau ñawasi sa-nga kêpinj bu pacndê, ma lau Israel-nga ñatô akêñ gameñ Esia-nga sêlic inñ yêc lôm dabuj. Goc sêli lau hoñ ñalôm sa bu sêkôc inñ dôñ.

²⁸ Ñac sêmbwêc, “Mac lau Israel-nga, amenñ anem yac sa. Alic ñgac dec. Inñ ñgac nanj kêdôhônñ lau tôm gameñ hoñ, ma pu yac lau Israel-nga ti yac neñ yomnu, ma pu gameñ dindec whinj. Ma gêñ danñ tiyham. Inñ kôc lau Grik ñatô sêsôc lôm dabuj ñabatêmdö sêmeñ, dec kôm gameñ dabuj dindec ñadômbwi sa.”

²⁹ Ñac sêsôm yom dinañ ñahu bu muñ-nga sêlic ñgac Epesas-nga danñ ñaê Tropimus, mbo malac Jerusalem whinj Pol. Ma ñac gauc gêm bu mboe Pol kôc inñ têtñ lôm dabuj gi.

³⁰ Têtñ dinañ lau malac-nga hoñ sêli dau sa ñandô ma sic dau sa sêpitigenñ yêc lôm dabuj ñabatêmdö. Ñac sêkôc Pol dôñ ma sêhê inñ sa awê gi, goc lau sic gameñ dau ñagatam ahuc.

³¹ Ñac sêkôm bu sêndic inñ ndu sêmbô, ma lau sinñ Rom-nga si ñadau ngô ñawaê bu lau malac Jerusalem-nga hoñ sêli dau sa.

³² Goc ñagahô inñ kôc lau sinñ-nga ti ñac si lau bata ñatô, ma sênti sêtêñ lau toñ dinañ si. Ma têtñ ndoc lau dau sêlic ñgac bata ti inñ ndê lau sinñ-nga, nanj sic Pol tiyham dom.

³³ Goc lau sinñ si ñadau kôc ndê lau ma sêkôc Pol dôñ, ma inñ gic atu bu sêsô inñ dôñ ña sen lu. Goc inñ ndac lau bu inñ asa, ma inñ kôm sac bocke.

³⁴ Lau yêc toñ atu ñalôm sêmbwêc yom tidau-tidau, dec ñgac dau kêyalê bu inñ gitôm dom bu tap gêñ dau ñahu sa. Goc inñ gic atu bu sêkôc Pol sêtêñ lau sinñ-nga si gameñ sêndi.

* **21:23:** Yom nanj lau dinañ sêmatinj tidônñ, nanj sêsam yêc Yom Inglis bu ‘Nazirite Vow.’ Lau nanj sêmatinj yom dau, nanj sêtimêtê dau ñapep ti sem dabuj dau tu bu sênem akinñ Anötö, e yom dau ñatêm pacndê. Ñac oc sêñgapiñ si kêclauñ dom e têm dau pacndê, dec sêñgalinj kêclauñ hoñ su ma sêkêñ da ñatô yêc lôm dabuj. Alic Nam 6:1-21.

³⁵ Têñ ndoc sêhóc asê tunbôm ña-têc nan yêc gameñ dau ñasactô, nan lau sêkôm mwasac ñanğa bu sêndic Pol ndu. Tu dinan-ñga lau siñ-ñga sêhóc in sa lôlôc bu sêkôc in sôc ñac si gameñ sêndi.

³⁶ Ma lau toñ atu nan sêñkuc, nan sêmbwêc ñapan, “Ndic in ndu! Ndic in ndu!”

³⁷ Lau siñ-ñga bu sêkôc Pol sôc ñac si gameñ ñalôm ndi, magoc in ndac ñac si ñadau bocdec bu, “Gitôm bu wasôm yom danj têt am, me?” Ma ñgac dau ndac, “Am kêyalê yom Grik, a?”

³⁸ Aô gam gauc bu am ñgac Isip-ñga nan ndoc dê giñga su, gic nem lau gitôm 4,000 sa yêc gameñ sawa, ma kêgılı ñac bu sêndic siñ têt lau Rom-ñga.”

³⁹ Magoc Pol sôm, “Mba! Aô ñgac Israel-ñga danj, ma aneñ malac Tasis yêc gameñ Silisia-ñga. In malac ñambwa dom, malac tiwaê. Kwahic dec aô bu wandac am gitôm bu wasôm yom têt lau dindec, me mba?”

⁴⁰ Lau siñ-ñga si ñadau gôlôc, dec Pol kac dau kwi kalhac têt, ma gic amba têt lau bu sênem dau dôñ. Ma têt ndoc gameñ ñanñ sa, nan gic hu sôm yom têt ñac ña Yom †Hibru.

22

Pol sôm yom têt lau Jerusalem-ñga.

¹ In sôm, “O asidôwai ti damanji. Akêñ danam ma aô waô yom nan lau sêñgôlinj pi aô.”

² Ñac sêñgô in sôm yom têt ñac yêc ñac dau si awha, nan Yom Hibru, dec lau honj sem dau dôñ ma sêhê danğa in. Goc in sôm,

³ “Aô ñgac Israel-ñga. Dinanj kôc aô yêc gameñ Silisia-ñga, ma aneñ malachu Tasis. Magoc aô gatiatu yêc malac atu dindec, ma kadôhôn abanj si yomsu honj ñapep enj gambo Gamaliel ñapu. Aô gayêm dauñ su ñandô tu wanem akin Anôtô-ñga tôm kwahic dec mac daôm gauc gêm bu akôm.

⁴ Aô gakêñ kisa lau nan sêñkuc lêt wakuc dindec, ma gakêñ lauwhê ma ñgac sêkêñ whinj Yisu-ñga daêsam sêsôc gapocwalô, ma gac atu bu lau sêndic ñatô ndu.

⁵ Dabuñsiga ñamata-ñga ti lau bata honj sêñyalê aneñ gwelerj dinan. Ñac lau dinan sêto bapia puc aô dôñ-ñga têt lau bata Israel-ñga nan sêmbô malac Damaskas. Têt bêt danj aô kasêlêñ gambo señ bu wasip Damaskas wandi, bu wakôc lau sêkêñ whinj Yisu-ñga yêc dindê sa sêtêt Jerusalem sêmenj, bu sêkêñ ñandê têt ñac.

⁶ Aô kasêlêñ e têt ac kac lhu gasuñ sa Damaskas, ma sep tigenj ñawê undambê-ñga atu danj pô aô.

⁷ Dec gapen gasip nom ma ganjô awha danj sôm yom têt aô bu, ‘Saul, Saul, tu sake-ñga am kêñ kisa aô?’

⁸ Ma aô gandac bu, ‘O ñadau, am asa?’ Goc awha dau ô yom ma sôm, ‘Aô Yisu Nasaret-ñga nan am kêñ kisa.’

⁹ Lau nan sêwhinj aô nan sêlic ñawê dau ma sêñgô awha, magoc sêñyalê yom nan Yisu sôm têt aô, nan dom.

¹⁰ Ma aô gandac, ‘Pômdau, aô wakôm sake?’ Ma in sôm, ‘Tisa, ma sôc Damaskas ndi. Ma gêt bocke nan aô tac whinj bu am kôm-ñga, nan aô oc wanjinj lau bu sêwhê sa têt am yêc dindê.’

¹¹ “Ñawê dau kôm aô tanônj tipec, bocdinan dec lau nan sêwhinj aô sêhê aô amanj, ma sêwê aô gasôc Damaskas ga.

12 Ma ngac danj ñaê Ananias meñ gêlic aö. Inj ngac nanj sa ndê lêñ honj kêkuc yomsu Israel-nga ñapep, ma lau Israel Damaskas-nga honj sêtoc inj sa.

13 Inj kalhac kêpinj aö ma sôm, 'Asidôwa Saul, tanôm ñawa sa!' Ma têtj ndoc dinanj enj aö tanôñ ñayham sa e galic inj.

14 Ma inj sôm, 'Damanj si Anötö kêyalinj am sa bu êmyalê inj ndê atac whinj, ma bu lic ngac gitêñ Yisu dau, ma bu ngô yom yêc inj dau whasuj.

15 Ma am oc hoc yom ñandô pi inj asê têtj lau honj, ma sôm yom asê pi gêtj honj nanj am gêlic ti ngô su.

16 Ma kwahic dec am hôñ sake? Tisa ma lij busanju tu Yisu ndê ñaê-nga bu êñgwasinj am nem sac honj su.'

17 "Têtj ndoc aö gambu gatêñ Jerusalem gameñ, nanj gateñ mbec gambo lôm dabuj e gatuj kainj danj sa.

18 Ma galic Pômdau Yisu sôm yom têtj aö bocdec bu, 'Ñagahô, hu Jerusalem sinj kwahic dec, bu lau dec oc sêkôc yom nanj am hoc asê pi aö, nanj sa dom.'

19 Dec aö gaö yom ma gasôm, 'Pômdau, lau dindêc sêñyalê bu mun-nga aö kasalê lau sêkêñ whinj am-nga tôm lôm wê-nga honj, bu wandic ñac ma wakêñ ñac sêndöc gapocwalô.

20 Ma têtj ndoc nanj lau sêkêc Steven ndê dac sinj tu inj hoc yom asê pi am-nga, nanj aö galhac ma galic ti atac ñayham. Ma gayob lau nanj sêtuc inj ña hoc, nanj si ñakwê.'

21 Goc Pômdau sôm têtj aö, 'Ndi! Aö oc wanjinj am sa yêc lau Israel si gameñ, bu têtj lau apa si gameñ ndi.' "

22 Lau honj sêngô Pol ndê yom ti sem dau dôñ e inj sôm yom dinanj. Dec sêli awha sa ma sêmbwêc, "Inj gitôm bu mbo tali-nga dom. Ndic inj ndu ningal!"

23 Ñac sêmbwêc ti sêkac si ñakwê andô-nga su ma sêmbalip kop pi lôlôc gi sêmbo.

24 Dec lau sinj-nga si ñadau kêñ yatu ñac bu sêkôc Pol sôc ñac si gameñ ndi. Inj sôm bu sêhi inj ña sô, ma sêñsu inj tu bu sêtap sa bu ñahu bocke dec lau sêmbwêc inj ñalêñ bocdinanj.

25 Sêso inj amba ti gahi dôñ pi a bu sêhi inj, dec Pol sôm têtj ngac bata nanj yob lau sinj-nga toñ danj, nanj bocdec bu, "Bocke? Mac bu ahi ngac Rom-nga danj, nanj atap giso danj sa yêc inj dom, nanj dec oc anjilê Rom si ñagôlinj, me mba?"

26 Ngac dau ngô Pol ndê yom, dec têtj lau sinj-nga si ñadau gi ma sôm têtj inj bu, "Am oc kôm sake, bu ngac dindê inj ngac Rom-nga?"

27 Goc ngac dau têtj Pol gi ma ndac inj, "Sôm asê têtj aö. Am ngac Rom-nga, me mba?" Ma Pol sôm, "Aêc."

28 Dec lau sinj-nga si ñadau sôm, "Aö gahu awa atu sinj dec gamlhi anej bapia bu wati ngac Rom-nga." Magoc Pol sôm, "Aö damanj inj ngac Rom-nga, ma bocdinanj dec aö ngac Rom-nga gawhij."

29 Yom dau kôm ngac dau sô ñandô, bu inj kôc Pol ma sô inj dôñ, magoc kêyalê dom bu inj ngac Rom-nga. Ma lau nanj bu sêñsu Pol, nanj ñagahô sêkac dau su yêc inj.

Pol kalhac lau bata Israel-nga anjô-nga

30 Lau sinj-nga si ñadau bu tap sa bu ñahu bocke dec lau Israel-nga sêngôlinj yom pi Pol. Bocdinanj ñagalanjê bêbêc inj kêñ yatu bu lau dabunjsiga ti lau bata Sanedrin-nga honj sêkac dau sa, goc kôc Pol su yêc lau sinj-nga si gameñ, ma kêñ inj kalhac ñac anjô-nga.

23

1 Pol tahê lau Sanedrin-nga a hoj ma sôm, “O anej asidôwai. Aô neñ atac pa su pi lêj hoj nanj gasa tu wanem akin Anötö-nga njapan, e meñ têtj acsalô lec galhac mac anôm-nga.”

2 Dabujsiga njamata-nga ñaê Ananias ngô yom dinanj, dec sôm têtj lau nanj sêlhac sêmpinj Pol bu sêtap inj sôc tókwa.

3 Goc Pol sôm têtj inj, “Anötö oc ndic am ô! Bocke dec am ndöc tu êmatôc aô ênkuc yomsu Israel-nga, magoc am daôm sôm lau sêtap aô dec kêgili yomsu dau? Am gitôm a nanj ñadômbwê-nga njawasi, magoc ñalôm-nga sop wenj sa.”

4 Lau nanj sêlhac sêmpinj Pol sêsôm têtj inj bu, “Bocke dec am sôm yom sac-sac pi Anötö ndê dabujsiga njamata-nga?”

5 Ma Pol ô yom ma sôm, “Asidôwai. Aô kayalê dom bu inj dabujsiga njamata-nga. Bu sêto yom yêc bocdec bu, ‘Sôm yom sac pi ñgac nanj gêm gôlinj nem lau, nanj dom.’”

6 Pol kêyalê bu lau Sanedrin-nga ñatô ñac lau Palêsai, ma ñatô ñac lau Sadiusi. Tu dinanj-nga dec inj mbwêc yom têtj ñac bocdec bu, “Anej asidôwai angô. Aô damanj inj Palêsai danj, ma aô bocdinanj. Aô gakêj whinj bu yac oc datisa akêj lau batê-nga. Ma kwahic dec ñac bu sêmatôc aô tu yom dinanj-nga.”

7 Têtj ndoc inj sôm yom dinanj, dec lau Sanedrin-nga sêwhê dau kôc, ma lau Sadiusi ti lau Palêsai sêsej dau.

8 Sêsej dau njahu bu lau Sadiusi sêkêj whinj dom bu lau batê oc sêtisa tiyham, ma sêsôm bu anjela ma ñalau danj sêmbo dom. Magoc lau Palêsai sêkêj whinj gêtj hoj dinanj.

9 Bocdinanj lau dau sêli dau sa ñalêj sac. Ma Palêsai ñatô nanj sêndôhônj yomsu, nanj sêtisa ma sêsôm yom ti ñannga, “Yac atap giso danj sa yêc ñgac dindec dom. Mboe anjela me ñalau danj kêj yom nanj inj êlêmé hoc asê têtj lau, nanj têtj inj.”

10 Kêpinj bu sinj hôc asê, dec lau sinj-nga si ñadau tôc bu mboe lau oc sêkac Pol kôc ndi lu. Bocdinanj inj kêkinj inj ndê lau sinj-nga bu sêsa sêndi ti ñannga ma sêngaho Pol su yêc lau dinanj, ma sêkôc inj mbu têtj ñac si gamenj ndi tiyham.

11 Têtj ôbwêc Pômdau hoc dau asê têtj Pol ma sôm, “Hêgo daôm dom, puc daôm dôj! Am hoc yom asê pi aô su yêc Jerusalem, ma am oc kôm bocdinanj yêc malac Rom whinj.”

Lau Israel-nga sêkic yom bu sêndic Pol ndu

12 Galañsê bêbêc lau Israel-nga ñatô sêkic yom bu sêndic Pol ndu. Ma sêmatinj pwac têtj dau bu oc sêneñ me sênôm gêtj dom e inj mbac ndu su.

13 Lauñgac nanj bu sêkôm gêtj dau nanj si namba hôc gêlêc 40 su.

14 Ñac sêtêtj dabujsiga atu-tu ti lau bata ñatô si, ma sêsôm, “Yac amatinj pwac bu anej gêtj dom e andic Pol ndu su nanj.

15 Bocdinanj yac gauc gêm bu mac awhinj lau Sanedrin-nga andac lau sinj si ñadau bu hu Pol sinj têtj mac, bu andac inj pi gêtj ñatô tiyham. Ma yac oc asinj ambo senj bu têtj ndoc sêwê inj sêsa sêmeñ, nanj yac andic inj ndu.”

16 Pol lhuwê atuñgac ngô gêtj dau njawaê, dec sôc lau sinj-nga si gamenj têtj Pol gi ma sôm asê têtj inj.

17 Pol ngô su dec ta ñgac nanj yob lau sinj-nga toñ danj ma sôm têtj inj, “Kôc balê dindec têtj mac nem ñadau ndi. Inj kôc yom danj bu sôm têtj inj.”

18 Goc ngac siŋ-nga dinaŋ wê balê dau têtŋ ngac si ŋadau gi ma sôm, “Pol, ngac naŋ ndöc gapocwalô, naŋ ndac aô bu wakôc balê dindec têtŋ am meŋ, bu iŋ kôc yom daŋ bu sôm têtŋ am.”

19 Ngac dau kêm balê dau sa ma iŋlu sêsa ahic si, ma iŋ ndac iŋ bu, “Am kôc yom bocke bu sôm têtŋ aô?”

20 Goc balê dau sôm, “Lau Israel-nga sêkic yom bu sêndac am bu êmkiŋ Pol ndi lhac lau Sanedrin-nga aŋgô-nga têtŋ laŋsê, bu ngac tac whiŋ bu sêndac iŋ tu yom ŋatô-nga.

21 Ngô ngac si yom dom, bu ngac si lau hôc g êlêc 40 sem neneŋ sêhônŋ iŋ sêmbo seŋ. Lau dau sêsôm tidônŋ su bu sêneŋ ma sênôm gêŋ dom e sêndic iŋ ndu. Ngac kwahic dec sêmasaŋ dau sêmbo, sêhônŋ bu am lôc têtŋ ngac si yom.”

22 Lau siŋ-nga si ŋadau ŋ gô balê dau ndê yom su, goc kêkiŋ iŋ sa gi ma gic yomsu iŋ bocdec bu, “Sôm têtŋ lau daŋ dom bu am mweŋ kêŋ ŋawaê dindec têtŋ aô.”

Sêkôc Pol têtŋ malac Sisaria gi

23 Goc iŋ ta ndê ngac lu naŋ sêyob lau siŋ-nga toŋ lu naŋ sêtêtŋ iŋ sêmeŋ, ma sôm têtŋ iŋlu bu, “Andic lau siŋ-nga tôm 200 sa, ma lau siŋ sêndöc hosi-nga 70, ma lau siŋ kêm-nga 200 sêwhiŋ. Asôm bu sêmasaŋ dau bu sêtêtŋ malac Sisaria sêndi têtŋ 9 kilok ôbwêc dindec.

24 Amasaŋ hosi tu Pol ndöc ŋahô-nga, ma ayob iŋ ŋapep e akêŋ iŋ sip gôliŋwaga Rom-nga Filiks amba.”

25 Ma ngac atu dau to bapia daŋ bocdec:

26 Aô Klaudias Lisias dec gato têtŋ am ngac atu gôliŋwaga Filiks. Acsalô ŋayham am.

27 Lau Israel-nga sêkôc ngac dindec dôŋ ma bu sêndic iŋ ndu. Magoc aô gatap sa bu iŋ ngac Rom-nga daŋ, dec aô ti neŋ lau siŋ-nga aŋgaho iŋ su yêc ngac amba.

28 Aô bu watap yom naŋ sêŋgôliŋ pi iŋ, naŋ ŋahu sa, dec gakêŋ iŋ kalhac lau Israel si lau bata Sanedrin-nga aŋgô-nga bu sêŋsahê iŋ.

29 Aô gatap sa bu yom naŋ sêŋgôliŋ pi iŋ, naŋ hêganônŋ lau Israel-nga si yomsu. Magoc aô gatap yom daŋ sa gitôm bu yac andic iŋ ndu me akêŋ iŋ ndöc gapocwalô-nga dom.

30 Malô aô gaŋgô ŋawaê bu lau ŋatô sêkic yom gelec bu sêndic iŋ ndu. Bocdinaŋ dec aô kakiŋ iŋ têtŋ am goloc ŋagahô, bu am êmatôc iŋ ndê yom. Ma aô gac a tu lau naŋ sêŋgôliŋ yom pi iŋ, bu sêwhê yom dau sa têtŋ am.

31 Iŋ to yom dau su, goc kêŋ bapia sip iŋlu amba, ma iŋlu sic lau siŋ-nga sa ma sêkôm tôm iŋ gic atu ngac. Têtŋ ôbwêc dau dinaŋ sêkôc Pol whiŋ ngac, ma sêsa sêtêtŋ malac Antipatris si.

32 Galaŋsê bêbêc lau siŋ-nga naŋ sêŋsêlêŋ sêmbo nom, naŋ sêlhô sêmbu sêtêtŋ si gameŋ yêc Jerusalem si. Ma lau siŋ-nga naŋ sêndöc hosi sêhoŋ Pol sa si.

33 Têtŋ ndoc sêhóc asê Sisaria, naŋ sêkêŋ Pol ti bapia dau têtŋ gôliŋwaga Filiks.

34 Ma iŋ sam bapia dau, goc ndac Pol bu iŋ ngac gameŋ bocke-nga. Ma tap sa bu iŋ ngac gameŋ Silisia-nga.

35 Goc sôm, “Aô oc wanğô am nem yom, têtŋ ndoc lau naŋ sêŋgôliŋ yom pi am, naŋ sêhóc asê.” Goc iŋ kêŋ yatu iŋ ndê lau bu sêyob Pol yêc andu atu naŋ muŋ-nga Kiŋ Herod kwê sa naŋ.

¹ Bêc 5 giŋga su, goc dabuŋsiga ŋamata-ŋga Ananias ti lau bata Israel-ŋga ŋatô sêsip malac Sisaria si, bu sêkêŋ yom naŋ sêŋgôliŋ pi Pol, têtŋ gôliŋwaga Filiks. Ma sêkôc ŋac danŋ ŋaê Tetulus whiŋ ŋac, bu nem ŋac awha têtŋ Filiks.

²⁻³ Lau sêkôc Pol sôc meŋ, goc Tetulus gic hu sôm ndê yom têtŋ Filiks bocdec bu, “O ŋac ŋayham kêlêc Filiks. Am gêm gôliŋ yac ŋapep, dec yac ambo ŋayham ma ti yom malô ŋasawa baliŋ su. Am ŋac tiguauc dec kêmasaŋ lêtŋ wakuc ŋayham ŋatô, naŋ lau gameŋ dindêc-ŋga kwahic dec sêŋkuc sêmbo. Yac ti mba lau hoŋ naŋ sêmbo am nem gôliŋ ŋapu, naŋ bu anem danŋe am ŋapaŋ.

⁴ Aô bu wanŋyaiŋ am nem têtŋ dom, ma bu wakôm am lic ŋakam sa dom. Bocdinaŋ wandac am bu ŋgô yac mba yom apê lec.

⁵ ŋac dindêc iŋ ŋac êŋgili lau-ŋga, ma gêli lau Israel-ŋga ŋalôm sa tôm gameŋ hoŋ. Iŋ lau toŋ naŋ sêŋkuc yom so pi ŋac Nasaret-ŋga dinaŋ, naŋ si ŋac ŋamata-ŋga.

⁶⁻⁷ Ma gêtŋ danŋ whiŋ. Iŋ bu kôm mêtê naŋ toc yac mba lôm dabuŋ sa bu gameŋ dabuŋ dom. Tu dinaŋ-ŋga dec yac akôc iŋ dôŋ.*

⁸ Am daôm bu kip iŋ sa, dec am oc tap sa bu yom hoŋ naŋ yac aŋgôliŋ pi iŋ, naŋ yomandô.”

⁹ Tetulus sôm iŋ ndê yom dinaŋ, goc lau Israel-ŋga hoŋ naŋ sêwhiŋ iŋ, naŋ sêpuc iŋ ndê yom dôŋ ma sêsôm bu yomandô.

¹⁰ Goc gôliŋwaga Filiks têtŋ amba têtŋ Pol bu sôm ndê yom, dec Pol sôm, “Aô kayalê bu am gêm gôliŋ gameŋ dindêc ma kêmatoç lau si yom tôm yala ŋatô su. Bocdinaŋ aô atac ŋayham bu wasôm aneŋ yom têtŋ am ma waô yom naŋ sêŋgôliŋ pi aô.

¹¹ Am bu ndac lau ŋatô, dec am oc tap sa ŋagahô bu bêc 12 gi su, naŋ gapi Jerusalem ga, tu bu watoc Anötô sa-ŋga.

¹² Lau naŋ sêŋgôliŋ yom pi aô, naŋ sêŋyalê su bu aô gakôm mêtê sac danŋ dom. Aô gasôm ŋamalac danŋ yêc lôm dabuŋ dom, ma gali lau ŋalôm sa yêc lau Israel si lôm wê-ŋga me yêc malac Jerusalem ŋalôm dom.

¹³ Bocdinaŋ yom naŋ sêŋgôliŋ pi aô, naŋ ŋac gitôm dom bu oc sêtôc asê bu yomandô.

¹⁴ Magoc yom ŋandô tigeŋ dec wasôm asê têtŋ am bocdec bu. Aô gam akinŋ damanŋi si Anötô kakuc lêtŋ wakuc tôm lau sêkêŋ whiŋ Yisu-ŋga sêŋkuc. Lau dinaŋ sêlic lêtŋ dau bu lêtŋ so. Magoc aô gakêŋ whiŋ yom hoŋ naŋ kêtŋc Moses ndê yomsu ti yom hoŋ naŋ lau propet sêto muŋ su.

¹⁵ Ma gakêŋ batanŋ bu Anötô oc uŋ lau gitêŋ ma lau sac hoŋ sa akêŋ lau batê-ŋga tôm ŋac lau dindê sêkêŋ whiŋ.

¹⁶ ŋalêŋ dinaŋ dec aô kasahê bu wasa neŋ lêtŋ hoŋ solop eŋ tu bu walhac ti neŋ atac pa su yêc Anötô ti ŋamalac aŋgô-ŋga.

¹⁷ Aô gahu Jerusalem siŋ yala ŋeŋ su, ma kwahic dec gambu gatêŋ Jerusalem ga, bu wanem aneŋ lau Israel-ŋga si lau ŋalôm sawa sa, ma bu wakêŋ da têtŋ Anötô.

¹⁸ Aô kakuc lau Israel-ŋga si lêtŋ sêmasaŋ dau ŋawasi sa yêc Anötô aŋgô-ŋga muŋ su, goc gasôc lôm dabuŋ ga bu wakêŋ neŋ da. Ma têtŋ ndoc dinaŋ lau

* **24:6-7:** Yêc bapia akwa ŋandô naŋ ŋabatiŋ 6b ma ndi têtŋ 8a sêmbo dom. Lau atu-tu gauc gêm bu lau ŋatô sêto ŋabatiŋ 6b-8a tiŋambu-ŋga. Yom dau yêc bocdec bu: ... ma yac bu amatôc iŋ êŋkuc yac mba yomsu. vs7 Magoc lau siŋ-ŋga si ŋadau Lisias ti ndê lau siŋ-ŋga daêsam sêmeŋ sêŋgaho iŋ su yêc yac aman. vs8 Ma Lisias gic atu bu lau naŋ sêŋgôliŋ yom pi iŋ, naŋ sêmeŋ sêsôm asê têtŋ am.

Israel-nga ñatô akêñ gameñ Esia-nga sêlic aô. Aô gac lau tonj atu sa dom, ma gali lau ñalôm sa bu sêkôm kisa dom.

¹⁹Ñac lau Esia-nga dau sic hu sêngôlinj yom pi aô, ma bocdinanñ ñac bu gauc nem bu aô gakôm giso, dec ñac dau sêmeñ ma sêsôm asê têtj am.

²⁰Bu mba, goc sôm têtj lau Israel-nga nanj kwahic sêmbô dec, bu sêtôc asê têtj am, giso bocke nanj lau Israel si lau bata Sanedrin-nga sêtap sa yêc aô.

²¹Mboe ñac sêlic aô sac ma sêkêñ aô galhac am anôm-nga bu êmatôc aô, pi yom tigenñ nanj aô gambwêc têtj ñac bocdec bu, ‘Aô gakêñ whinñ bu yac oc datisa akêñ lau batê-nga.’”

²²Filiks ngô ti kêyalê yom daêsam su pi lau sêkêñ whinñ Yisu-nga si lêñ wakuc. Bocdinanñ dec inj gic bata yom, ma sôm têtj lau Israel-nga nanj sêmeñ akêñ Jerusalem, “Têtj ndoc lau sinj-nga si ñadau Lisias meñ akêñ Jerusalem, nanj aô oc wasôm aneñ gauc asê pi mac nem yom.”

²³Goc inj gic atu ñgac nanj yob lau sinj-nga tonj danñ, bu sêyob Pol ñapep, magoc sêsô inj dôñ dom. Ma inj sôm têtj inj bu kêñ ñasawa têtj Pol ndê lau nanj bu sêndic inj kêsi ti sênem inj sa, ma lhac ñac ahuc dom.

Sêyob Pol sêmbô Sisaria

²⁴Bêc ñatô ginja su, dec Filiks lu nawhê Drusila, nanj awhê Israel-nga danñ, sêngalêm Pol bu sêngô inj whê yom sa pi lau sêkêñ whinñ Yisu Kilisi-nga si lêñ.

²⁵Pol gêm yomgalôm whinñ injlu ma sôm yom ñasawa hic baliñ, pi lêñ nanj lau sêti lau gitêñ, ma sêtimêtê dau ñapep, ma pi Anötô ndê bêc êmatôc lau-nga nanj oc meñ sa. Yom dau kôm Filiks tôc dau sa, dec sôm, “Nanj gitôm, am lhô mbu ndi. Têtj ndoc aô bu walic ñasawa ñayham danñ, nanj wakêñ yom am tiyham.”

²⁶Ma tinjambu inj kêgalêm Pol ti gêm yomgalôm whinñ inj tidim daêsam, bu inj kêñ bata bu Pol oc kêñ awa têtj inj, bu nemihi dau su yêc gapocwalô.

²⁷Filiks bu kôm lau Israel-nga sêlic inj ñayham, dec kêñ Pol ndôc gapocwalô ñapanñ. Yala lu ginja su, goc Pokias Festus ti gôlinjwaga ô Filiks su.

25

Pol kalhac Festus anjô-nga

¹Têtj ndoc Festus hôc asê bu nem gôlinj gameñ dinanñ, nanj inj mbo malac Sisaria tôm bêc tô enj, goc pi Jerusalem gi.

²Ma yêc dindê daburjsiga atu-tu ti lau bata Israel-nga sêpitigenñ, ma yom nanj sêngôlinj pi Pol su, nanj sêhoc asê têtj Festus.

³Ñac sêndac bu inj bu lic ñac ñayham, dec kêñ Pol mbu pi Jerusalem ndi. Ñac sêndac gêñ dau, ñahu bu ñac sêmatinñ yom tidôn su gelec, bu sêkêñ lau ñatô sêsinj sêmbô señ bu sêndic Pol ndu.

⁴Magoc Festus ô yom ma sôm, “Pol dê sêyob sêmbô Sisaria, ma malô goc aô dauñ oc wambu watêñ malac dinanñ wandi.

⁵Mac asôm bu inj kôm giso, dec akêñ nem lau bata ñatô sêwhinñ aô, bu sêsôm mac nem yom pi inj asê têtj aô yêc dindê.”

⁶Festus mbo Jerusalem bêc 8 me 10 su, goc sip Sisaria gi. Ma têtj ñagalañsê inj gi ndôc inj ndê pônj êmatôc yom-nga, ma gic atu bu sêkôc Pol meñ lhac inj anjô-nga.

⁷Têtj ndoc Pol hôc asê, nanj lau Israel-nga nanj sêmeñ akêñ malac Jerusalem, nanj sêlhac sêngihi inj ahuc, ma sêsôm bu inj kôm giso atu. Sêngôlinj yom daêsam pi inj, magoc gitôm dom bu sêtôc ñandô asê.

⁸ Goc Pol sôm ndê yom asê bocdec bu, “Aö gакôm giso dan pi lôm dabun dom, ma kagili lau Israel si yomsu, me Sisa ndê ñagôlin dan dom.”

⁹ Festus tac whin bu lau Israel-nga sêlic in ñayham, dec ndac Pol, “Am gêlic ñayham bu pwi Jerusalem ndi, ma aö wanşahê ñac si yom pi am yêc dindê, me mba?”

¹⁰ Ma Pol sôm, “Mba. Aö ñgac Rom-nga, ma am ndöc nem pônê êmatôc yom-nga g êm Sisa anğô. Bocdinañ êmatôc yom nan şengôlin pi aö yêc dindêc man. Am kêyalê tidôn su bu aö gакôm giso dan têt lau Israel-nga dom.

¹¹ Aö bu wakôm giso dan nan gic waê bu wambac ndu, nan dec ndic aö ndu. Magoc yom nan lau Israel-nga dindêc şengôlin pi aö, nan bu ñandô mba, dec solop dom bu am kêñ aö wasip ñac amba. Sisa dau goc êmatôc aneñ yom yêc malac Rom!”

¹² Têt dinañ Festus gêm yomgalôm whin lau atu-tu nan sêmbo in ndê gôlin ñapu, goc sôm têt Pol, “Am ndac bu Sisa êmatôc nem yom. Bocdinañ dec am oc têt Sisa ndi.”

Festus lu Kiñ Agripa sem yomgalôm pi Pol

¹³ Bêc ñatô giñga su, goc Kiñ Agripa* lu lhuwê Berenis sêhêc asê Sisaria bu sêti ñacleñ Festus.

¹⁴ Inlu sêmbo sêwhin in bêc daêsam su, goc Festus gic min pi Pol ma sôm têt Kiñ Agripa, “Ñgac dan mbo dec, nan Filiks kêñ ndöc gapocwalô ñapan e men têt kwahic dec.

¹⁵ Têt ndoc aö gapi Jerusalem ga, nan dabunşiga atu-tu ti lau bata Israel-nga şengôlin yom pi in, ma sêndac aö bu walôc bu in mbac ndu.

¹⁶ Aö gawhê sa têt ñac bu yac lau Rom-nga neñ mêtê bocdec bu. Dandic ñamalac dan ndu dom e dakêñ ñasawa têt in bu lhac lau nan şengôlin yom pi in, nan anğô-nga, ma in ô ñac si yom su nan.

¹⁷ Têt ndoc ñac si lau ñatô sêsip akêñ Jerusalem sêwhin aö, nan gahôn bêc daêsam dom. Aö gahêc asê, ma galañsê bêbêc aö gac atu aneñ lau bu sêkôc ñgac dau sêc men lhac aneñ pônê wamatôc yom-nga ña-ndô-nga.

¹⁸ Lau dau sêtisa bu şengôlin yom pi in, ma aö gauc gêm bu ñac oc sêtêc in ndê giso ñandô dan asê. Magoc mba!

¹⁹ Ñac sêsôm yom pi ñac dau si mêtê sênem akin si anötö-nga, nan ñac gauc gêm bu Pol kêkuc dom. Ma sêlic in sac pi ñgac batê dan ñaê Yisu, nan Pol sôm bu tisa akêñ lau batê-nga ma mbo tali tiyham.

²⁰ Aö gapônda dauñ tu lêtñ wamatôc yom kain dinañ-nga. Bocdinañ aö gasôm têt Pol bu in bu tac whin bu pi Jerusalem ndi, dec yac oc amatôc in ndê yom yêc dindê.

²¹ Magoc Pol tec ma ndac bu Sisa dau êmatôc in ndê yom, dec aö gac atu bu aneñ lau sêyob in e wanşin in têt Sisa ndi.”

²² Goc Agripa sôm têt Festus, “Aö dauñ atac whin bu wanşô ñamalac dau ndê yom.” Ma Festus sôm, “Bocdinañ, lañsê nan am ñğô in ndê yom.”

Pol kalhac Agripa anğô-nga

²³ Têt galañsê Agripa lu Berenis sêsêc si gôlôn kin-nga sa, goc sêsêc andu şengô yom-nga ñalôm si sêndêc. Ma lau bata sin-nga ti lau bata malac-nga hon sêwhin inlu. Goc Festus kêñ yatu bu sêkôc Pol sêc men.

* **25:13:** Kiñ Agripa gêm gôlin gameñ dan yêc bugicton Galili-nga ñamakê, ma ndöc malac Sisaria Pilipai. In †Herod Agripa I (Apo 12:1-23) ndê atunşac.

²⁴ Ma in sòm, “Kin Agripa ti mac lau hon nan ambo dindec. Alic in ngac dec. Lau Israel-nga hon seten aö yêc Jerusalem ma yêc malac Sisaria dindec, bu walôc bu in mbac ndu.

²⁵ Magoc aö gatap in ndê giso dan sa, nan gitôm bu dandic in ndu-nga dom. Ma in dau ndac bu Sisa êmatôc in ndê yom, madec aö bu wan kin in têt Rom ndi.

²⁶ Ma kwahic dec aö bu wato bapia dan têt Sisa, magoc aö kayalê yom nandô dan bu wato pi ngac dindec-nga dom. Tu dinan-nga Kin Agripa, aö gakêt in kalhac am ti mac lau hon anôm-nga, bu dakip yom hon sa, ma datap yom nandô dan sa, nan tôm bu wato têt Sisa.

²⁷ Yac bu tan kin nmalac g apocwalô-nga dan têt Sisa, magoc dawhê in ndê giso nahu sa whin dom, oc solop dom.”

26

Pol whê dau sa têt Agripa

¹ Têt dinan Kin Agripa sòm têt Pol, “Aö wakêt nasa bu am sòm yom tu daôm-nga.” Goc Pol hóc amba sa têt lau, ma gic hu sòm in ndê yom bocdec bu,

² “Kin Agripa, kwahic dec aö bu waö yom hon nan lau Israel-nga sêngôlin pi aö. Ma aö atac nayham bu wasôm asê walhac am anôm-nga.

³ Gêt atu dan whin bocdec bu, lau Israel-nga si mêtê ti yom nan sêwhê dau kôc pi, nan am kêyalê tidôn su. Bocdina aö wandac am bu kêt nasa hic bali têt aö bu wasôm ney yom hon asê.

⁴ Lau Israel-nga hon sênyalê anen lêt têt ndoc gambo balê-nga yêc dau ney gamey, ma lêt nan gasa têt ndoc gambo Jerusalem, nan bocdina.

⁵ Lau Palêsa nac lau nan sem kin Anötô nannga sêhóc gêlêc lau Israel-nga natô su. Ma oc tôm bu lau dinan nan sênyalê aö têt bali su, nan sêwhê sa bu aö kakuc lau Palêsa si lêt dinan. Magoc sêsôm asê dom.

⁶ Aö gakêt batan gêt nan Anötô gic bata têt damañi, ma tu dinan-nga kwahic dec sêkêt aö galhac am anôm-nga.

⁷ Yac lau Israel-nga mba ton 12 sem kin Anötô acsalô ti ôbwêc, ma sêkêt bata bu sêlic gêt nan Anötô gic bata, nan nandô sa. O kin, aö wasôm têt am bu lau Israel-nga sêkêt kisa aö tu gêt dinan-nga en.

⁸ Yac akêt batan bu Anötô oc un lau batê sa tiyham, ma bocke dec mac lau natô asô ti gauc gêm bu gêt dau oc tôm dom bu nandô sa?

⁹ “Muñ-nga lê aö dau gauc gêm tidôn ma galic nayham bu wakôm gêt daêsam tu wakêt kisa lau nan sêkêt whin Yisu Nasaret-nga.

¹⁰ Ma gêt dau dinan dec gakôm yêc Jerusalem. Dabunsigna atu-tu sêlic nayham ma sêlôc têt aö bu wakôc lau sêkêt whin-nga daêsam dôn, ma wakêt nac sêndôc gapocwalô. Ma têt ndoc sic nac si lau natô ndu, nan aö galhac gawhin nac ma galic nayham.

¹¹ Tôm têt daêsam aö galom-galom lôm wê-nga hon ma kasalê lau sêkêt whin Yisu-nga bu wakêt ngâyô têt nac. Aö gauc gêm bu wakêt nandê têt nac e sêsôm yom sac sambuc.* Aö atac tec nac nandô, bocdina kasêlêt gatêt lau

* **26:11:** Yom sac sambuc - yêc Yom Inglis sêsam bu ‘blasphemy’. Lau natô gauc gêm bu Pol ndê yom dau nahu bu in bu kêt nandê têt lau sêkêt whin-nga e sêhu si sêkêt whin sin ma sêpu Yisu. Ma lau natô gauc gêm bu lau sêkêt whin-nga bu sêlhac nannga ma sêsôm bu Yisu in Anötô ndê Atu, dec Pol ti lau Israel-nga oc sêlic yom dau bu yom sac sambuc gitôm bu sêndic nac ndu. Alic yom natô yêc Mat 26:63-66.

gamej apa-nga si malac atu-tu bu wakêj kisa têj Yisu ndê lau.

12-13 “O kin, têj bêc danj dabuj-si ga atu-tu sênyalinj aõ sa ma sêjkinj aõ bu wasip malac Damaskas wandi. Aõ kasêlêj gambo senj, ma têj ac kalhac lhu jawê atu danj sip akêj undambê ma pô aõ ti lau nanj sêwhinj aõ.

14 Yac honj apenj asip nom, ma aõ ganjgõ awha danj sôm yom têj aõ yêc Yom Hibru bocdec bu, ‘Saul, Saul, tu sake-nga am kêj kisa aõ? Am gitôm bõc nanj gêli dau sa têj njadau ndê gôlinj dec tap njandê sa.’

15 Têj ndoc dinanj aõ gandac, ‘O njadau, am asa?’ Ma inj ô yom ma sôm, ‘Aõ Yisu, nanj am kêj kisa.

16 Kwahic dec tisa. Aõ gahoc dauj asê têj am, ma kayalinj am sa bu nem akinj aõ. Ma gêj nanj am kêyalê pi aõ, ti gêj nanj watóc têj am, nanj am oc hoc asê têj lau.

17 Aõ wanjgaho am su yêc lau Israel-nga amba, ma yêc lau nanj lau Israel dom, nanj si amba whinj. Kwahic dec wanjinj am têj lau gamej apa-nga dinanj ndi.

18 Am oc kôm njac tandô po asê e sêkac dau kwi ma sêhu senj njasec-nga ma Sadañ ndê gôlinj sinj, ma sêsa senj jawê-nga ma sêsóc Anõtõ ndê gôlinj njapu. Ma lau nanj sêkac si njalôm kwi, nanj dec Anõtõ oc suc njac si sac kwi, ma kêj njac sêwêkainj gamej sêndóc tali njapanj-nga sêwhinj lau nanj sêti lau dabuj tu njac si sêkêj whinj aõ-nga.’

19 “O kinj Agripa. Aõ galic Yisu hoc dau asê akêj undambê, ma aõ ganjgõ inj ndê yom dec gasóc njapu.

20 Aõ gam mêtê lau bu sênem dau kwi ma sêsóc Anõtõ njapu, ma sêkôm mêtê gitêj bu sêtóc asê bu njac sem dau kwi njandô. Aõ gac hu yêc malac Damaskas, ma malô goc gam mêtê yêc Jerusalem, ma yêc gamej Judia-nga honj e gatêj lau apa si gamej whinj.

21 Tu dinanj-nga dec lau Israel-nga sêkóc aõ dônj yêc lôm dabuj, ma bu sêndic aõ ndu.

22 Magoc Anõtõ yob aõ njapen e menj têj acsalò dindec aõ galhac am anôm-nga. Ma kwahic dec aõ wasôm asê têj lau honj, lau tiwaê ma lau waêmba sêwhinj, bu yom honj nanj aõ gahoc asê pi Yisu, nanj njadanj so yom nanj Moses ma lau propet sêhoc asê gwananj su pi gêj nanj oc hóc asê, nanj dom.

23 Njac sêsôm bu Mesaya oc hóc njandê e mbac ndu, ma tinjambu inj oc ti njac njamata-nga bu tisa akêj lau batê-nga, ma hoc yom asê pi Anõtõ ndê lêj nem lau si sêmba tali-nga têj inj ndê lau Israel-nga, ma têj lau nanj lau Israel dom, nanj sêwhinj. Yom dau oc tôm jawê bu pô gamej njasec-nga.’

24 Pol whê ndê yom sa mbo, ma Festus mbwêc inj awha ahuc ma sôm, “Pol, am nem yom inj yom solop dom. Yom daêsam nanj sêndôhônj têj am, nanj kôm am nem gauc kêjnsônj.”

25 Magoc Pol ô yom ma sôm, “O njac atu Festus, aõ nenj gauc kêjnsônj dom. Anej yom inj yom solop ma yom njandô.

26 Gêj honj dindec hóc asê yêc lhu, ma bocdinanj dec kinj Agripa gitôm nanj bu nem gauc gêj dau. Yomandô! Inj kêyalê gêj honj dindec su, ma bocdinanj aõ gasôm nenj yom asê têj inj yêc awê.

27 Kinj Agripa, am kêj whinj lau propet si yom pi Mesaya, me mba? Aõ gauc gêm bu am oc kêj whinj su.”

28 Dec Agripa sôm têj Pol, “Am gauc gêm bu njasawa apê lec am oc kac anej njalôm kwi bu wakêj whinj Yisu, a?”

²⁹ Ma Pol ô yom ma sôm, “Aô bu wasôm yom ñasawa apê me ñasawa baliñ, aô oc atac whiñ gêñ tigen. Aô wateñ mbec pi am ti mac lau hoñ nañ anğô aneñ yom dindec, bu Anötô kôm mac hoñ andi atôm aô ma akêñ whiñ Yisu, magoc bu kôm mac atôm aô tu gandöc gapocwalô-ñga lec dom.”

³⁰ Pol sôm in ndê yom meñ têtñ dinañ, goc Kiñ Agripa tisa, ma gôliñwaga Festus ti Berenis ma lau hoñ nañ sêndöc sêwhiñ in, nañ sêtisa bocdinañ.

³¹ Ñac sêhu andu dau siñ, ma sem yomgalôm têtñ dau ma sêsôm, “Ñgac dindec kôm giso dan nañ tôm bu sêndic in ndu me sêkêñ in ndöc gapocwalô-ñga lec dom.”

³² Ma Agripa sôm têtñ Festus, “Oc tôm bu yac dahu ñgac dindec siñ lhô ndi, tigen in dau ndac bu Sisa êmatôc in ndê yom.”

27

Pol têtñ malac Rom gi

¹ Ma tiñambu sêsôm tidôn bu sêkêñ Pol ti lau gapocwalô-ñga ñatô sêpi wañ dan, ma sêñkiñ ñac sêtêtñ malac Rom nañ yêc gameñ Itali-ñga sêndi. Sêkêñ ñac sêsip ñgac siñ-ñga dan amba, nañ ndê ñaê Julias, nañ ti ñgac bata siñ-ñga nañ yob Sisa ndê lau siñ-ñga toñ dan.

² Dec ñac sêpi wañ si, ma alu ñgac dan ñaê Aristakus akêñ malac Tesalonika yêc gameñ Masedonia-ñga api awhiñ, ma yac asa a. Wañ dau meñ akêñ malac Adramitiam ma gic waê bu êñsêlêñ söc malac ñatô nañ sêyêc gameñ Esia-ñga.

³ Ñagalañsê wañ dau söc baô yêc malac Saidon. Julias tawalô Pol dec kêtñ in sip baô gi bu ndic in ndê silip kêsî tu bu sêpuc in dôn ña gêñ ñatô-ñga.

⁴ Tiñambu yac api wañ dau ma asa a tiyham. Yac bu ahôc gêlêc nduc Saipras, tigen mbu ñadinda puc wañ dôn, dec yac anğihi aho yêc nduc ñadômbwê-ñga.

⁵ Goc wañ dau kêsêlêñ mbo gwêc sawa, ma gi e ahôc gêlêc gameñ Silisia-ñga ma gameñ Pampilia-ñga su, ma gacgeñ a asôc malac Maira yêc gameñ Lisia-ñga.

⁶ Ma yêc dindê ñgac bata siñ-ñga dau tap wañ dan sa, nañ meñ akêñ Aleksandria ma bu têtñ Itali ndi. Dec in kêtñ yac a alom.

⁷ Magoc wañ dau kêtî ñagahô dom. Yac ambo gwêc ñasawa bêc daêsam, e a ampiñ malac Naidas. Mbu ñadinda puc yac dôn ñapañ, bocdinañ dec akac wañ kwi anğôn gêm nduc Krit ña-awê-ñga, ma anti a e ampiñ malac dan ñaê Salmone.

⁸ Wañ kêsêlêñ ti ñawapac e ahôc asê söc nañ sêsam bu Salan Ñayham, nañ yêc kêpiñ malac Lasea.

⁹ Bêc daêsam giñga su ma lau Israel si om atu nañ sêhu gêñ daneñ-ñga siñ, nañ pacndê su, dec yac anyalê bu oc asip têm sac tu dalac wañ-ñga ñalôm. Bocdinañ Pol kêtñ puc lau wañ-ñga ma sôm,

¹⁰ “Mac lau, aô kayalê su bu oc dasip ñsac ñalôm e wañ ti wapa hoñ oc sêniñga, ma mboe yac dauñ dawhiñ.”

¹¹ Magoc ñgac bata siñ-ñga dau kêtñ danğa Pol ndê yom dom. In söc ñgac nem gôliñ wañ-ñga ti wañ ñadau si yom ñapu.

¹² Söc dinañ gitôm dom bu wañ poc ñayham têtñ ndoc uhô-ñga. Bocdinañ dec lau wañ-ñga daêsam sêsôm yom pitigeñ bu sêsa tiyham ma sêñsahê bu sêlac sêtêtñ malac Pioniks sêndi, ma wañ poc dindê e têm ñayham meñ sa. Yêc malac Pioniks, nduc Krit pôc mbu ahuc, ma bocdinañ söc nañ yêc malac dinañ in söc ñayham tu wañ sêpoc-ñga têtñ têm uhô-ñga.

Mbu njadinda

13 Yac ahôñ e bêc danj mbu lilic kêsêlêñ njayham, ma bocdinañ njac gauc gêm bu sêtap têm njayham sa bu sêlom malac Pioniks. Njac sêhê anja sa ma sêlac sêñkuc baö Krit-nja sa.

14 Njasawa balinj dom ma mbu sac danj puc njanja akêñ baö-nja mbu sa têtñ gwêc sawa-nja.

15 Wañ dau sip mbu dinda njalôm e tôm dom bu yac alac anjuc baö-nja. Bocdinañ yac am wañ kwi kêsêlêñ kékuc mbu.

16 Mbu soc yac e nduc saun danj njaê Kauda pôc mbu ahuc njagec. Yac bu ahê wañ nja-gômbwa pi lôlôc menj, magoc akôm wapac-wapac bu mbu puc njadinda sac andô.

17 Lau sêhê gômbwa sa pi lôlôc menj su, goc sêkic po pi wañ atu njampê bu suc dom. Njac sêtôc dau bu mbu oc soc yac njapanj e wañ ndi lôc pi ganjgac yêc Sirtis, dec sêlêc lac su ma sêkêñ anja gwêc-nja sip gi bu tenj wañ dôñ ênti timalô, ma sêkêñ wañ dau tam mbo.

18 Têtñ bêc tilu-nja mbu ti gwêc gic pi wañ sac andô, dec lau wañ-nja sêtôc dau atu ma sic hu sêmbalinj wapa njatô sinj sip gwêc.

19 Bêc titô-nja sêhóc wañ njalac ti po ma wapa wañ-nja njatô sa ma sêmbalinj sinj sip gwêc gi.

20 Tigerj mbu dau timalô dom e bêc daêsam yac alic ac ti tata dom. Ma yac honj mba gauc tigenj bu oc andinañ.

21 Lau wañ-nja senj gêtñ danj dom tôm bêc daêsam su, goc Pol tisa ma sôm, “Mac lau, aö gakêñ puc mac munj su, bu ahu nduc Krit sinj dom, magoc mac asóc anej yom njapu dom. Mac bu anjô anej yom dau, dec gitôm dom bu atap njawapac dindéc sa, ma gêtñ danj oc ninja dom.

22 Magoc kwahic dec wasôm têtñ mac bu nem njalôm pêtñ dôñ, bu mac nem danj oc ninja dom. Wañ tigenj dec oc ninja.

23 Aö Anötô ndê njac danj, ma gam akinj inj njapanj. Alhabêc ôbwêc inj kêkinj ndê njela danj menj kalhac whinj aö.

24 Ma sôm têtñ aö, ‘Pol, am tîc daôm dom. Am oc lhac Sisa anjô-nja bu inj êmatôc nem yom. Ma tu am-nja, Anötô oc kêñ lau honj nanj sêmba wañ sêwhinj am, nanj sêmba tali.’

25 Bocdinañ mac lau, nem njalôm pêtñ dôñ, bu aö gakêñ whinj Anötô bu yom dau oc njandô sa, tôm inj ndê njela sôm têtñ aö.

26 Wañ oc ndi lôc pi nduc danj, tigenj yac oc dandinañ dom.”

Wañ gôlôc pi nduc

27 Mbu tam yac njapanj ambo Gwêc Adria-nja. Têtñ bêc ti-14-nja ma timaninjhu goc lau wañ-nja sêñsahê bu yac asunj sa baö.

28 Sem dôhônj gwêc njagaponj ma sêtap sa bu njagaponj gitôm 37 mita. Njasawa saun sem dôhônj tiyham ma sêtap sa bu njagaponj gitôm 27 mita.

29 Njac sêtôc bu wañ oc popoc pi hoc, bocdinañ sêmbalinj anja hale sip wanjku-nja, ma sêkêñ bata bu lanjê njagahô.

30 Lau sêyob wañ-nja gauc gêm bu sêhu wañ ti lau njatô sinj, dec sêkôm bu sêkêñ gômbwa sip gwêc ndi, sêñsau bu oc sêkêñ anja njatô sip yêc wañ njampê-nja.

31 Magoc Pol sôm têtñ njac bata ti ndê lau sinj-nja bu, “Lau dinañ bu sêhu wañ sinj, dec mac oc andinañ.”

³² Tu dinan-nga lau sin-nga sêtim wac kic yêc g ômbwa, ma sêkêñ penj sip gwêc gi.

³³ Têñ bêbêc ganduc Pol sôm têñ lau bu sêneñ gêñ. Inj sôm, “Bêc 14 giñga su lec mac ayob wañ ñapañ e mac añ gêñ danj dom.

³⁴ Kwahic dec aô wasôm têñ mac bu gêñ danj oc kôm mac ñayom dom, mac honj oc ambo tamli. Bocdinañ dec aneñ gêñ bu puc mac dôñ.”

³⁵ Inj sôm yom dinan su, goc kôc bolom ma gêm danje Anötö yêc ñac honj anğô-nga, goc pô kôc ma gêñ.

³⁶ Dec lau honj si ñalôm timalô ma señ gêñ sêwhinj.

³⁷ Yac lau nanj ambo wañ, nanj mba namba gitôm 276.

³⁸ Lau honj señ gêñ hóc ñac dôñ, goc sêmbalinj bolom batac sip gwêc gi bu kôm wañ tilo.

³⁹ Têñ ndoc gameñ ñawê sa nanj sêlic baö, tigeñ sem gauc gameñ dau. Sêlic sôc ti ganğac apa ñayham, dec gauc gêm bu sêkêñ wañ ndi pi baö yêc dindê.

⁴⁰ Ñac sêtim anğa ñawac kic sip gwêc giñga, ma sêngapwêc wac nanj sô gôlinj dôñ, nanj su. Goc sêsô lac wañ ñatôkwa-nga sa, bu mbu penj lac ma kôc yac api baö andi.

⁴¹ Magoc wañ dau kêti gi gôlôc pi ganğac ñabaö danj yêc gwêc lôm e gacgeñ ñanğa sa. Ma gwêc dinda gic pi wañ ñambu-nga e kac popoc.

⁴² Têñ ndoc dinan lau sin-nga sêkic yom bu sêndic lau gapocwalô-nga honj ndu, bu sêsip gwêc ma sêlhô sêndi dom.

⁴³ Magoc ñac si ñgac bata bu nem Pol sa, dec kalhac ñac ahuc bu sêkôm si yom ñandô sa d om. Inj kêñ yatu bu lau nanj sêñkôc tidôñ nanj sêpwê sêsip gwêc ma sêmuñ sêsôc baö sêndi.

⁴⁴ Ma inj kêñ yatu bu lau ñatô sêsac apa wañ-nga ñatô nanj gwêc gic popoc. Ma ñalêñ dinan dec lau honj sêhóc asê baö ti lic sambuc.

28

Pol mbo nduc Malta

¹ Yac honj api baö ti lic sambuc, ma malô atap sa bu nduc dau ñaê sêsam bu Malta.

² Ma lau nduc-nga sêkôc yac honj sa ma sêyob ti sêmwasiñ yac ñalêñ ñayham. Têñ ndoc dinan u gic ma gameñ ñalhuc atu, bocdinañ sêkôm ya golom bu yac aheñ daun.

³ Pol tap a basô ti gap bu kêñ pi ya ndi, magoc mboc sac danj yêc gap ñalôm, ma têñ ndoc kêsahê ya ñandê, dec sa bu lhö ndi ma señ Pol sip amba.

⁴ Lau malachu sêlic mboc dau keseneñ Pol amba dôñ gacgeñ kêgalêñ, dec sêsôm têñ dau bu, “Ñgac dê mboe inj ñgac gic ñamalac ndu-nga, dec inj wêkainj ñagêyô atu. Gitôm bu gwêc kô inj ndu su, magoc kwahic dec inj oc wê sa dom.”

⁵ Tigeñ Pol kêbalip mboc dau sip ya gi, ma gêñ danj kôm inj dom.

⁶ Lau dau sêkêñ bata bu inj amba oc suñ me ñagahô inj oc hudau sip ndi mbac ndu. Magoc sêhônj ñasawa baliñ e sêlic gêñ danj hóc asê inj dom. Bocdinañ dec ñac gauc gêm bu mboe inj oc anötö danj.

⁷ Ñgac danj ñaê Publias gêm gôlinj nduc dinan, ma inj wêkainj ndê gameñ danj yêc kêpinj baö nanj wañ popoc kalhac. Inj kôc yac sa a andôc inj ndê andu, ma yob yac ñapep gitôm bêc tö.

⁸ Têñ ndoc dinan Publias damba gêmbac yêc, ñamlic ñamahom ti kêc dau. Pol sôc gi gêlic inj, ma teñ mbec ti kêñ amba sac inj, ma kôm inj ñayham sa.

9 Ma têtj ndoc lau nduc-nga sêlic gêtj dinanj, nanj sêhoj si lau gêm̄bac honj sêtêtj Pol sêmenj, ma inj kôm ñac ñayham sa tiyham.

10 Ma ñac sêtoc yac sa ñalêtj ñayham daêsam. Ma têtj ndoc yac bu api wanj ma alhõ andi, nanj sêkêtj gêtj honj bu puc yac dôj ambo gwêc ñasawa-nga têtj yac.

Pol hõc asê Rom

11 Yac ambo nduc dau tøm ayõ tõ su, goc api lau malac Aleksandria-nga si wanj danj. Wanj dau poc nduc dinanj têtj ndoc uhõ-nga ma hõj tøm ñayham, ma yêc ñatõkwa-nga sêlêtj ñac si anõtõ gwam lu si anjõ, danj sêsam ñaê Kasto, ma danj ñaê Polaks. Yac ahu gamej dau sinj,

12 ma alac e ahõc asê malac Sairakyus ma ambo dinanj tøm bêc tõ.

13 Goc ahu malac dau sinj ma alac tiyham e a asõc malac Regiam. Têtj galañsê mbu ñayham danj peñ lac ñapep, dec kêtj yac alac bêc tigenj a asõc sõc yêc malac Puteoli, ma asip baõ a.

14 Yêc dinanj yac atap lau sêkêtj whinj Yisu-nga ñatõ sa, ma sêkõc yac sa a ambo awhinj ñac gitõm bêc 7. Ma tinambu yac anjêlêtj bu atêtj malac Rom andi.

15 Lau sêkêtj whinj-nga yêc malac Rom sêngõ ñawaê bu yac anjêlêtj ambo senj, dec sêsa sêmenj bu sêkõc yac sa. Ñatõ sêtap yac sa yêc Apias ndê gamej sêtidulu gêtj-nga, ma ñatõ sêtap yac sa yêc gamej nanj sêsam bu Andu Ñaclej-nga Tõ. Têtj ndoc Pol gêlic lau sêkêtj whinj-nga dinanj, nanj inj atap pa su ma gêm̄ danje Anõtõ.

16 Yac honj anjêlêtj a, e ahõc asê Rom su, goc sêkêtj ñasawa têtj Pol bu ndõc andu danj, ma sêkêtj ñgac sinj-nga danj yob inj.

Pol gêm̄ mêtê mbo Rom

17 Bêc tõ ginja su, goc Pol kêgalêm lau bata Israel-nga nanj sêndõc Rom, nanj sa sêpitigenj, ma sôm têtj ñac. “Anenj asidõwai Israel-nga, aõ gakõm gêtj so danj têtj yac nenj lau Israel-nga dom. Ma gakõm gêtj danj nanj so abanj si gêbõm, nanj dom. Magoc sêkõc aõ dôj yêc Jerusalem ma sêkêtj aõ gasip gõlinjwaga Rom-nga ti inj ndê lau sinj-nga amba.

18 Ma lau Rom-nga dau sêñsahê aõ e sêtap sa bu aõ gakõm gêtj giso danj nanj tøm bu sêndic aõ ndu-nga, nanj dom. Dec ñac bu sêhu aõ sinj walhõ wandi.

19 Magoc lau Israel-nga sêtec, ma sêli awha sa e anenj lêtj danj mbasi, dec aõ gandac bu Sisa ngõ anenj yom. Tigenj aõ gakõm tu galic ñac sac-nga dom, me tu bu wanjgõlinj yom pi ñac-nga dom.

20 Acsalõ lec aõ kagalêm mac sa amenj, bu anjõ anenj yom pi gêtj honj dinanj. Mac alic bu sêsõ aõ dôj ña sen dindec, magoc aõ gakõm gêtj sac danj dom. Gêñ tigenj gakõm, nanj gakêtj batanj gêtj nanj lau Israel dau sêkêtj bata.”

21 Lau Israel-nga dinanj sêngõ Pol ndê yom ma sêsõm, “Lau nanj sêndõc gamej Judia-nga nanj sêto bapia danj têtj yac, nanj hêganõj am dom. Ma asidõwai Israel-nga akêñ gamej dinanj, nanj sêtêtj yac sêmenj, nanj sêsõm yom sac danj pi am dom.

22 Magoc yac anjyalê bu yêc gamej honj lau sêpu lêtj nanj lau sêkêtj whinj Yisu-nga sêñkuc. Bocdinañ yac bu anjõ am nem gauc ti yom pi lêtj dau.”

23 Goc sêkêtj bêc danj bu sêkac sa sêwhinj Pol tiyham.

Ma têtj bêc dau ñac sêkac sa sêmbo andu nanj Pol yêc nanj, ma lau Israel-nga hic daêsam sêmenj sêwhinj, dec ti tonj atu. Têtj bêbêc ñapanj e telha Pol sôm yom têtj ñac. Inj tõc Anõtõ ndê gõlinj ñahu asê têtj ñac. Ma inj whê Moses ti lau propet si yom sa bu kôm ñac sêñyalê bu Yisu inj Mesaya dau.

24 Lau ñatõ sêngõ inj ndê yom ma sêkêtj whinj, magoc ñatõ sêkêtj whinj dom.

²⁵ Nac sêsej dau pi inj ndê yom, ma bocdinaj Pol sôm ndê yom nambu-nga têtj nac, ma tiñambu sêlhö têtjêtj. Ma yom nambu-nga nanj inj sôm têtj nac nanj sôm bocdec bu, “Yom dindec nanj Nalau Dabuñ sôm têtj mac apami, nanj yom nandô ma hêganôñ mac solop. Propet Aisaya hoc yom dau asê bocdec bu:

²⁶ Am têtj lau dindê ndi ma sôm têtj nac, ‘Mac anğô aneñ yom napanj, magoc anjyalê nahu dom. Mac alic gêñ nanj aô gakôm, nanj napanj, tigenj mac nem gauc sa dom.’

²⁷ Bu lau dau si njalôm nãdandi sa. Nac si danğasuñ hóc ahuc, ma sêpóc si tandô ahuc. Bu bocdinaj dom, dec oc tôm tandô sêlic, danğasuñ sênğô, ma sênjyalê aô tidôñ yêc nac si njalôm e sênem dau kwi ma wakôm nac nãyham sa.” [Ais 6:9-10]

²⁸ Goc Pol sôm, “Bocdinaj anjyalê bu Anötö kêkiñ nãwaê nãyham pi inj ndê lêtj nem lau si-nga nanj mac atec, nanj têtj lau gameñ apa-nga. Ma nac lau dau oc sênğô ti sêkóc sa.” [

²⁹ Inj sôm su goc lau Israel-nga sêlhö si, ma sêsej dau pi inj ndê yom.]

³⁰ Tiñambu Pol mbo malac Rom gitôm yala lu. Ma tôm nãsawa dinañ, inj gêmlihi nãmalac danj ndê andu danj tu ndöc-nga, ma inj kóc lau daêsam sa yêc andu dau, nanj sêmeñ bu sêndic inj kêsi.

³¹ Inj gêm mêtê pi Anötö ndê gôliñ ma kêdôhônj lau pi Pômdu Yisu Kilisi. Inj kôm gêñ dau ti atac pa su, ma lau danj sêlhac inj ahuc dom.

Pol ndê bapia têtj lau Rom-nga Yom whê bapia dindec sa-nga

Pol to bapia dindec têtj lau sêkêj whiŋ-nga nanj sêndôc malac atu Rom. In to têtj ndoc in mbo malac Korin, ma kêj têtj awhê danj ɲaê Pibi (16:2) bu kôc sa ndi ma kêj têtj lau malac Rom-nga. Pol tac whiŋ bu ndic lau Rom-nga kêsi, ma in to bapia dindec munj, bu whê mêtê nanj in gêm, nanj ɲahu sa.

Lau ɲatô gauc gêm bu Pol to 1:18-32 hêganôj lau gamej apa-nga, ma in to 2:1-29 hêganôj in dau ndê lau Israel-nga. In tôc yêc awê bu yac lau honj dakôm sac, ma tu yac neŋ sac-nga, dec yac honj dawêkaij seŋ dambac ndu-nga. Magoc Anötô kêmasaŋ lêtj bu suc lau nom-nga si sac kwi, ma asa nanj bu kêj whiŋ gêtj atu nanj Yisu Kilisi kôm tu yac-nga, nanj Anötô sam in bu ɲamalac gitêtj.

Ma Pol bu whê sa bu Anötô sam yac bu lau gitêtj ɲambwa dom, magoc in kêj ɲalau Dabuŋ têtj yac tu bu kôm yac dati lau wakuc nanj danjaŋ wambu Anötô, ma dasa neŋ lêtj gitêtj ti dabuŋ. Bocdinaŋ Pol to yom pi lêtj ɲayham tu dasa-nga, ma dapin danj dôj ma dahu mêtê sac siŋ. Yêc lôcwha (sapta) 9-11 Pol tôc asê bu in ɲalôm ɲawapac pi in dau ndê lau Israel-nga nanj sêkêj whiŋ dom, ma in tac whiŋ ɲandô bu sêkêj whiŋ Yisu.

Pol gic hu ndê yom têtj lau Rom-nga

¹ Aô Pol, Yisu Kilisi ndê ɲgac akiŋ, gato bapia dindec. Anötô kêgalêm aô sa gati in ndê †apotel, ma kêyaliŋ aô sa bu wahoc in ndê ɲawaê ɲayham asê.

² ɲawaê ɲayham dau Anötô kêmatiŋ tidôj munj su, ma in ndê propet sêhoc asê, ma sêto sip Buku Dabuŋ.

³⁻⁴ Ma yom dau hêganôj in ndê Atu Yisu Kilisi, yac neŋ Pômdau. In ti ɲamalac nanj sa akêj Kiŋ Dawid ndê tonj. Ma tiŋambu Anötô uŋ in sa akêj lau batê-nga ɲa ɲalau Dabuŋ ndê ɲaclai, dec tôc asê tiawê bu in Anötô Atu.

⁵ Ma Yisu Kilisi dau kêyaliŋ yac sa ma kêmwasiŋ yac bu ati aposel tu in ndê ɲaê-nga, dec kêkiŋ yac bu aŋgalêm lau sa yêc gamej honj bu s êkêj whiŋ in, ma tu dinaŋ-nga dec danjaŋ wambu in ndê yom.

⁶ Ma galem dau têtj mac lau Rom-nga bu ati Yisu Kilisi ndê lau bocdinaŋ.

⁷ Aô gato bapia dindec têtj mac lau Rom-nga honj nanj Anötô tac whiŋ mac, ma kêgalêm mac sa ati in ndê lau dabuŋ. Mwasin ti yom malô têtj mac honj akêj Damaŋ Anötô, lu Pômdau Yisu Kilisi.

Pol gauc gêm bu ndic lau Rom-nga kêsi

⁸ Gêtj ɲamata-nga aô wasôm têtj mac bu tôm bêc honj, aô gatej mbec tu Yisu Kilisi ndê ɲaê-nga, ma gam danje aneŋ Anötô tu mac honj-nga. ɲahu bu yêc gamej honj lau sêŋgô mac nem akêj whiŋ ɲawaê.

⁹ Ma Anötô nanj aô gam akiŋ ti aneŋ ɲalôm sambuc, ma gahoc in Atu ndê ɲawaê ɲayham asê, nanj kêyalê bu yomandô aô gauc gêm mac ɲapaŋ,

¹⁰ têtj têm honj nanj gatej mbec. ɲasawa baliŋ su, aô atac whiŋ bu wandic mac kêsi, ma kwahic dec aô gatej mbec têtj Anötô bu lic aô neŋ gauc dinaŋ ɲayham, ma lêc gatam su têtj aô bu watêtj mac waloc.

11 Bu aö atac whiŋ ɲandô bu walic mac, tu bu wakêŋ Ƴalau Dabuŋ ndê mwasinŋ ɲatô lom mac bu puc mac dôŋ.

12 Ma têŋ ndoc yac dambo dawhiŋ dauŋ, naŋ mac nem akêŋ whiŋ ma aö neŋ gakêŋ whiŋ, oc piŋ yac hoŋ dôŋ bu dalhac ɲaŋga.

13 O asidôwai, aö atac whiŋ bu mac aŋyalê bu têtêm daêsam aö gauc gêm bu watêŋ mac waloc, magoc gêŋ daêsam kalhac aö ahuc e meŋ têŋ kwahic dec. Aö gam mêtê yêc lau apa si gameŋ ɲatô, ma aneŋ gwelenŋ dau gêm ɲandô su. Boc-dinaŋ aö gauc gêm bu wakôm gwelenŋ kaiŋ tigeŋ wawhiŋ mac e gwelenŋ dau ɲandô sa yêc mac-ɲga whiŋ.

14 Gwelenŋ dau gic aö ɲawaê bu wanem mêtê lau Grik ti lau naŋ lau Grik dom, ma lau ti gauc ma lau gauc mba sêwhiŋ.

15 Tu dinaŋ-ɲga dec aö neŋ ɲalôm kac aö bu wanem mêtê mac lau Rom-ɲga awhiŋ.

Anötô ndê ɲawaê ɲayham ti ɲaclai

16 Bu aö mayanŋ tu Anötô ndê ɲawaê ɲayham-ɲga dom. Ƴahu bu Anötô ndê ɲaclai yêc yom dau, bu nem lau naŋ bu sêkêŋ whiŋ, naŋ si. Inŋ gic bata têŋ lau Israel-ɲga muŋ, ma têŋ lau naŋ lau Israel dom, naŋ tiŋambu.

17 Ƴawaê ɲayham dau ndê ɲaclai yêc bu nem lau si, ɲahu bu ɲawaê dau tôc lêŋ naŋ Anötô kêŋ bu ɲamalac sêti lau gitêŋ, naŋ asê. Lêŋ dau lêŋ dakêŋ whiŋ-ɲga, ma ɲalêŋ danŋ mba. Tôm yom naŋ propet akwa danŋ to yêc bocdec bu:

Lau gitêŋ oc sêndôc tali tu si sêkêŋ whiŋ-ɲga. *[Hab 2:4]*

Ƴamalac hoŋ sêkôm giso

18 Anötô naŋ ndôc undambê, kwahic dec tôc inŋ ndê ɲalôm asê têŋ yac.* Inŋ tac ɲandê têŋ lau naŋ sêpuc dômbwê inŋ, ma sêkôm mêtê sac. Ƴac si mêtê sac kêgwinŋ yom ɲandô dôŋ.

19 Gitôm bu lau nom-ɲga sêŋyalê yom ɲandô pi Anötô, bu gêŋ naŋ inŋ kôm, naŋ whê inŋ sa tiawê têŋ ɲac su.

20 Lau danŋ sêlic Anötô su dom, yomandô! Tigeŋ têŋ ndoc inŋ kêŋ undambê ti nom e meŋ têŋ kwahic dec, naŋ sêlic gêŋ hoŋ naŋ inŋ kêŋ. Ma gêŋ dau whê inŋ ndê ɲahu sa ma tôc inŋ ndê ɲaclai atu naŋ yêc titêm-titêm, naŋ asê tiawê. Tu dinaŋ-ɲga dec ɲamalac danŋ oc tôm dom bu pa dau ma sôm bu inŋ gêm gauc Anötô.

21 Lau nom-ɲga sêŋyalê bu Anötô dê mbo, magoc sêtoc inŋ sa ti ɲac si Anötô, ma sem danŋe inŋ tu gêŋ danŋ-ɲga dom. Ƴac sêhê gauc pi yom ɲambwa-ɲambwa daêsam e ɲasec kôm ɲac si ɲalôm ahuc.

22 Ƴac sêtoc dau sa bu ɲac lau ti gauc, magoc ɲac lau gauc mbasi.

23 Ƴac sêtec bu sênem akiŋ Anötô naŋ mbo titêm-titêm, magoc sem akiŋ gêŋ naŋ gic waê bu niŋga. Ƴac sêhu Anötô ti ndê ɲawasi atu siŋ, ma sem akiŋ gwam naŋ ɲac dau sêmasaŋ sem ɲamalac aŋgô, mbac aŋgô, bôc aŋgô, ma mboc aŋgô.

24 Tu dinaŋ-ɲga dec Anötô hu ɲac siŋ bu sêkôm mêtê ɲalôm ɲagalac-ɲga tôm si atac whiŋ. Ma sêkôm mêtê ɲadômbwi pi dau ɲamlic gitôm gêŋ ɲambwa-ɲga.

25 Ƴac sêpuc dômbwê Anötô ndê yom ɲandô, ma yom tasanŋ gêm ɲac si ɲalôm ahuc. Ƴac sêtec bu sênem akiŋ Anötô naŋ kêŋ gêŋ hoŋ, ma sêhu inŋ siŋ ma sem akiŋ gêŋ naŋ inŋ kêŋ. Magoc inŋ gêŋ hoŋ ɲadau, ma ɲayham bu yac tampinŋ inŋ tôm bêc hoŋ. Yomandô!

* 1:18: Têŋ ndoc Ƴisu mbac ndu pi a gicso dau, naŋ tôc asê bu Anötô tac ɲandê tu ɲamalac si sac-ɲga. Magoc tu Ƴisu hóc ɲandê dau ô lau nom-ɲga su, dec tôc asê bu inŋ tac whiŋ lau nom-ɲga hoŋ ma tec bu danŋ ninga. Alic Rom 2:4; 3:26; 8:3; ma Jon 3:16.

²⁶ Tu ñamalac si giso-nga, dec Anötö hu ñac siñ bu sêkôm gêñ mayan-nga tòm ñac si ñalôm ñagalac kégilí ñac. Ñac si lauwê sêhu lauwê ti ñgac si lêñ solop sêmo sêwhiñ dauñ-nga siñ, ma sêsa lêñ so.

²⁷ Ma ñalêñ tigen laungac sêhu lauwê ti ñgac si lêñ solop siñ ma mêtê atac ñagalac pi dandi-nga gêm ñac ahuc sambuc. Laungac sêkôm mêtê mayan-nga sêwhiñ laungac, ma tu dinan-nga sêtap ñagêyô nanñ gic mêtê sac kainñ dinanñ ñawaê, nanñ sa yêc dau si ñamlic.

²⁸ Ñamalac sêlic ñayham bu s êpuc dômbwê Anötö, ma tu dinan-nga inñ hu ñac siñ e ñac si gauc timboloc, ma sêkôm mêtê nanñ gic ñamalac ñawaê dom.

²⁹ Mêtê sac tidau-tidau gêm ñac si ñalôm ahuc. Ñac sêkôm mêtê gitôm mêtê wec ma mêtê mayan-nga, ñac tagatu gêñ, ñac sêlic lau ñatô sac, sic ñamalac ndu, sêngalôm lau, sêkôm gêñ daêsam bu sêtim lau ma sêñsau ñac, ma sêsec lau.

³⁰ Ñac sêngôlinñ yom pi lau, atac tec Anötö, ma sêpu lau ñatô. Sêpo dau ti sêtoc dau sa, sêkôc gauc pi lêñ sac ñapanñ, ma ñac danñapêc ñawahô têñ dinda ti dambai.

³¹ Ñac lau gauc mbasi-nga, ma yom bocke nanñ sêsôm, nanñ sêkôm ñandô sa dom. Ñac lau ñalôm ñadandi-nga nanñ atac tec lau ma tawalô ñac dom.

³² Lau sac dau sêñyalê bu Anötö sôm tidôñ su bu lau nanñ sêkôm mêtê sac kainñ bocdinanñ, oc sêmbac ndu. Tigen ñac sêkôm sac sêsiniñ su enñ. Ma gêñ danñ whiñ bocdec bu, lau ñatô nanñ sêkôm mêtê sac tòm ñac dau sêkôm, nanñ sêlic ñac ñayham.

2

Anötö ndê lêñ êmatôc lau-nga

¹⁻³ Yac tanñyalê bu têñ ndoc Anötö êmatôc lau nanñ sêkôm sac kainñ dinanñ, dec inñ oc êmatôc ñac êñkuc yom ñandô pi ñac. Bocdinanñ dec am asa nanñ kêgôlinñ yom pi lau ñatô, ma sam ñac bu lau sêkôm sac-nga, nanñ êmyalê bu am kêgôlinñ yom pi daôm whiñ, bu am ñamalac kôm sac-nga whiñ. Ma am oc tòm dom bu êmasanñ yom têñ Anötö tu daôm nem sac-nga ma lhô su inñ ndê matôc.

⁴ Am ñgô su nanñ! Anötö tawalô yac ndu andô, dec kôc ndê ñalôm dôñ ma kêmatôc yac ñagahô dom. Am gêlic inñ ndê lêñ dinanñ bu gêñ ñambwa, a? Bocke? Am kêyalê dom bu Anötö kôm gêñ dinanñ tu bu kêñ ñasawa têñ yac bu danem dauñ kwi-nga, a?

⁵ Magoc am nem ñalôm ñadandi ma am tec bu nem daôm kwi. Tu dinanñ-nga am daôm gic Anötö ndê atac ñandê sa tu daôm-nga, ma oc yêc tòm bêc ñambu-nga nanñ Anötö dau oc tôc inñ ndê matôc gitêñ ma inñ ndê atac ñandê asê.

⁶ Têñ bêc dinanñ, inñ oc kêñ ñagêyô têñ lau honñ êñkuc ñac tigen-tigen si mêtê.

⁷ Lau nanñ sêsap mêtê ñayham dôñ ñapanñ ma takwê bu sêtap Anötö ndê mwasiñ sêndôc tali ñapanñ-nga ma ñawasi ti waê atu sa, nanñ Anötö oc kêñ ñac sêndôc tali ñapanñ.

⁸ Magoc lau nanñ sêkôm gêñ honñ tu sêpo dau sa-nga, ma sêtec yom ñandô ma sêsap mêtê sac dôñ, nanñ oc sêtap Anötö ndê atac ñandê sa.

⁹⁻¹⁰ Aêc! Lau honñ nanñ sêkôm mêtê sac, nanñ oc sêtap ñawapac ti ñasac sa. Tigen lau nanñ sêkôm mêtê ñayham, nanñ oc sêtap ñawasi ti waê ñayham ma yom malô sa. Oc ñandô sa pi lau Israel-nga sêmunñ, goc lau nanñ lau Israel dom, nanñ sêñkuc.

¹¹ Bu têñ ndoc Anötö oc êñsahê lau pi ñac si mêtê, nanñ inñ oc toc lau tonñ danñ sa hôc gêlêc lau tonñ danñ dom.

¹² Bu lau honñ nanñ sêkôm sac, nanñ oc sêtap Anötö ndê matôc sa. Lau nanñ lau Israel-nga dom, nanñ sêkôc Moses ndê yomsu sa dom, nanñ oc sêtap matôc sa

tu yomsu-nga dom, nac dau si giso oc tinj nac su. Ma lau Israel-nga nanj sêkôc Moses ndê yomsu sa, ma sêkôm mête sac, nanj oc sêtap Anötö ndê matôc sa ênkuc yomsu dau.

¹³ Bu Anötö oc sam namalac danj bu namalac gitêj tu inj ngô yomsu-nga nambwa lec dom. Tigej namalac nanj sôc yomsu dau njapu ma danja wambu njapep enj, nanj Anötö oc sam inj bu namalac gitêj.*

¹⁴ Magoc lau nanj lau Israel dom, nanj sêkôc Anötö ndê yomsu sa dom, nanj nalêj bocke? Nac bu sêkôm mête njayham nanj tôm yomsu whê sa, dec tôc asê bu nac dau si yomsu yêc bocdinarj.

¹⁵ Ma tôc asê bu lêj gitêj tôm yomsu whê sa têj yac, nanj yêc nac si njalôm. Ma nac dau sêtôm bu sênsahê si lêj ma sênjalê yêc nac si njalôm, mête bocke nanj sêkôm solop, ma mête bocke nanj sêkôm so.

¹⁶ Yom honj dindec njahu oc tiawê têj bêc nanj Anötö oc kêj Yisu Kilisi ênsahê lau honj, ênkuc nac si yom nanj yêc sinj dau yêc nac si njalôm. Njawaê njayham nanj aô gahoc asê, nanj whê gêj honj dinarj sa.

Lau Israel-nga ma Moses ndê yomsu

¹⁷ Mac lau nanj ambo gamej bocke, ma asam daôm bu lau Israel-nga, anjô su nanj. Mac gauc gêm bu Anötö oc kôc mac sa tu mac akôc Moses ndê yomsu su-nga, a? Mac atoc daôm sa bu mac ati Anötö ndê lau, a?

¹⁸ Bocke? Mac anjalê lêj nanj Anötö tac whinj, ma gauc gêm bu mac ahôc gêlêc lau njatô tu mac anjalê yomsu-nga, a?

¹⁹⁻²⁰ Mac gauc gêm bu yomsu whê mac nem gauc sa pi yom njandô, dec tac whinj bu andôhônj lau wakuc ti lau gauc mba, a? Mac bu awê lau nanj tandô pec, me alic daôm gitôm ya njawê bu pô lau nanj sêmo njasec njalôm, a?

²¹ Mac andôhônj lau njatô, ma bocke dec andôhônj daôm dom? Mac am mête lau bu sênem kanj gêj dom. Mac daôm akôm, me mba?

²² Mac asôm têj lau bu sêkôm mête mockainj-nga dom, ma mac daôm? Mac atac tec gwam, magoc têm njatô mac asôc lôm nanj lau sem akinj gwam sêmo, ma am kanj gêj, me mba?

²³ Mac atoc daôm sa tu akôc yomsu su-nga, magoc têj ndoc mac anjili yomsu, dec mac akôm Anötö ndê waê tisac.

²⁴ Tôm yom nanj sêto yêc, nanj sôm:

Lau gamej apa-nga sêpu Anötö ndê njawê tu mac nem lêj sac-nga. [*Ais 52:5*]

²⁵ Am njac nanj sêsê am nem namlic njatô su kêkuc lau Israel-nga si t'pwac, nanj ngô. Am bu danjam wambu yomsu honj, dec gêj nanj sêkôm têj am namlic, nanj gêj ti njahu njayham. Magoc am bu êngili yomsu, dec gêj nanj sêkôm têj am, oc nditôm gêj nambwa. Yêc Anötö anjô-nga am oc tôm njac t'gamej apa-nga nanj sêsê inj namlic njatô su dom.

²⁶ Ma lau nanj sêsê nac si namlic njatô su dom, magoc sêkôm mête njayham tôm yomsu whê sa, nanj Anötö oc lic nac gitôm lau nanj sêsê nac si namlic njatô su.

²⁷ Ma njac nanj sêsê inj dom, magoc kôm gêj nanj kêkuc yomsu, nanj oc puc am nem giso asê. Njahu bu am daôm kôc yomsu su, ma kêkuc pwac sêsê namlic-nga, magoc am njac êngili yomsu-nga.

²⁸ Lau si njahu sêti lau Israel-nga njandô sip gêj namlic-nga dom. Ma pwac sêsê namlic-nga nanj njahu andô hêganônj gêj nanj sêkôm têj namlic, nanj dom.

* **2:13:** Tinjambu Pol tôc asê tiawê bu namalac danj oc tôm dom bu ênkuc yomsu honj timala e Anötö lic inj bu namalac gitêj - alic Rom 3:20, 23.

²⁹ Mba! Lau nan sêmasan si ñalôm ñapep yêc Anötö anğô-nga, nan sêti lau Israel-nga ñandô. Ma pwac sêsê ñamlic-nga ña-ñahu andô, nan yomsu nan sêto sip bapia, nan oc tòm dom bu kôm ñandô sa. Magoc gweler nan Ñalau kôm mbo ñamalac si ñalôm, nan kôm pwac dau ña-ñahu andô ñandô sa. Ñamalac kain ñinan hêgo dau bu tap ndê waê sa yêc lau nom-nga dom, tigen in tap waê sa yêc Anötö dau.

3

Mête sac oc tòm dom bu nem ñandô ñayham

¹ Bocdinan lau Israel-nga sêtap mwasin bocke sa tu sêti lau Israel-nga, nan hôc gêlêc lau ñatô si mwasin su? Ma ñac si pwac sêsê ñamlic ñatô su-nga oc nem ñac sa ñalêñ bocke?

² Anğô! Lau Israel-nga sêtap mwasin tidau-tidau sa. Gêñ ñamata-nga ñac lau dau ñinan Anötö kêñ in ndê yom sip ñac apai amba.

³ Magoc lau Israel-nga ñatô bu sêkêñ whin Anötö dom, dec mac gauc gêm bocke? Tu ñac si sêkêñ whin dom-nga, dec Anötö oc hu yom nan in gic bata su, nan sin, me?

⁴ Mba andô! Tôm bu ñamalac hon sêti lau sêñsau tasan-nga, magoc Anötö oc tòm dom bu sen yom dan nan in kêmatin tidôn, nan su. Tôm yom nan sêto yêc, nan sôm:

Yom hon nan am sôm, nan oc sêlic bu yom ñandô en.

Ma lau bu sêñsahê am, dec oc tòm dom bu sêtap am nem giso dan sa. *[BW 51:4]*

⁵ Lau ñatô gauc gêm gauc ñambwa ma sêsôm yom bocdec bu, “Yac neñ lêñ sac-nga tôte Anötö ndê lêñ gitêñ asê yêc awê, dec tu sake-nga in atac ñandê têt yac? In bu kêñ ñagêyô têt yac, dec oc solop dom.”

⁶ Gauc ñinan in so sambuc! Bu bocdinan, goc Anötö oc êmatôte lau nom-nga ñalêñ nde?

⁷ Ma lau ñatô sêsôm, “Anen yom tasan tôte Anötö ndê yom ñandô asê tiawê e lau sêhoc in ndê waê asê ñapan. Bocdinan tu sake-nga in gêlic aô gitôm ñgac sac dan ma kic anen yom bu watap matôte sa?”

⁸ Oyaê, anğô su nan! Yom bu bocdinan, dec gitôm bu dasôm, “Yac dakôm sac tu bu sac nem ñandô ñayham-nga.” Magoc bocdinan dom. Lau ñatô sêñsau ma sêñgolin yom pi yac lau aposel ma sêsôm bu yom ñalhô ñinan sa yac whanşun. Oc sêtap ñagêyô sac sa tu ñac si yom tasan ñinan-nga.

Ñamalac gitêñ dan mbo dom

⁹ Bocke, yac lau Israel-nga mba lêñ nan asa ambo Anötö anğô-nga, nan hôc gêlêc lau ñatô si su, me? Mba andô! Tôm yac asôm su bocdec bu, lau Israel-nga ma lau apa hon sêmbo sac ña-ñaclai ñapu.

¹⁰ Tôm yom nan sêto yêc nan sôm:

Ñamalac gitêñ dan mbo dom andô.

¹¹ Ma ñamalac dan kêyalê Anötö, me kôm mwasac tu bu ti in ndê gêñ-nga lec dom.

¹² Lau hon sêpuc dômbwê Anötö e sêti gêñ ñapopoc-nga. Ñamalac gitêñ dan mbo dom. Mba andô! *[BW 14:1-3; 53:1-3; Ekl 7:20]*

¹³ Ñac si whasun sac sambuc, gitôm gêñ batê nan sêñsuhun si dom, ma ñasu pôm gamen kwi. Ma ñac lau sêsôm yom tasan-nga. Yom nan sa ñac tôkwa, nan gitôm mboc ñamalac sac. *[BW 5:9; 140:3]*

14 Nac sêpucho lau ñawahô, ma yom ñamakic gêm ñac si whasun ahuc. [BW 10:7]

15 Nac lau hôp-hôp tu sêkêc dac sin-nga.

16 Ma gameñ bocke nan sêmbo, nan sêkôm tisac ma sêkêñ ñawapac têt lau.

17 Nac sêñyalê lêt yom malô-nga dom. [Ais 59:7-8]

18 Ma ñac sêtôc Anötô dan dom. [BW 36:1]

19 Yac tanyalê bu Moses ndê yomsu hon hêganôn lau nan sêmbo yomsu dau ñapu. Tu dinan-nga lau hon si yom mba, ma ñac hon sic waê bu sêtap Anötô ndê matôc sa.

20 B ocđinan ñamalac dan mbo dom, nan tôm bu êmasan yomsu sambob ñape e Anötô lic in bu ñamalac gitêt. Mba! Magoc Moses ndê yomsu tôc yac neñ sac asê têt yac.

Yac dati lau gitêt tu yac neñ dakêt whin-nga

21 Kwahic dec Anötô têt lêt dati lau gitêt-nga asê, nan ñahu sip yomsu dom. Moses ti lau propet sêto yom pi lêt dau mun su.

22 Lau hon nan sêkêñ whin Yisu Kilisi, nan sêtap lêt dau sa su, ma Anötô gêlic ñac bu lau gitêt. Lêt tigen dinan gic waê lau Israel-nga ti lau sambob.

23 Ñahu bu yac hon yac lau dakôm sac-nga, ma tu yac neñ sac-nga, dec gitôm dom bu datigasuc Anötô ti in ndê ñawasi atu.

24 Magoc yac hon datôm bu dati lau gitêt tu gwelen nan Yisu Kilisi kôm tu nem yac si-nga. Anötô kêmasan lêt dinan bu êmwasiñ yac ñambwa eñ.

25 In kêt Yisu gitôm da bu hóc ñandê ô yac neñ sac ñagêyô, ma dakêt whin bu dac nan in kêt sin, nan hê wamba yac su têt Anötô. Ñalêt dinan in têt asê bu in Anötô gitêt. Bu in gêlic sac gitôm gêt ñambwa dom, magoc lau nan sêkôm sac mun-nga, nan in hê ñac si yom dôn. Ma in kôc ndê ñalôm dôn

26 e in kêt lau hon si sac ñagêyô pi Yisu. Bocđinan kwahic dec Anötô têt asê bu in dau in gitêt, ma in kêmasan lêt bu sam lau nan sêkêñ whin Yisu, nan bu lau gitêt.

27 Bocđinan ñamalac dan gitôm dom bu toc dau sa. Ñahu bu Anötô oc lic ñamalac dan bu ñamalac gitêt tu lêt yomsu-nga dom, magoc tu lêt dakêt whin Yisu-nga.

28 Mêtê nan yac ahoc asê, nan sôm bu yac dati lau gitêt tu yac neñ dakêt whin-nga, ma tu yac neñ sakin tanñuc yomsu-nga dom.

29 Bocke? Anötô in lau Israel-nga tawasê si Anötô, me? Mba! In lau Israel-nga si Anötô, ma lau gameñ apa-nga si Anötô bocđinan.

30 Bu Anötô tigen dê mbo, nan sam lau hon nan sêkêñ whin Yisu bu lau gitêt, lau nan sêñkuc pwac sêsê ñamlic ñatô-nga, ma lau nan sêñkuc pwac dau dom bocđinan.

31 Magoc mac gauc gêm bocke? Yac asôm yom pi lêt dakêt whin-nga tu bu asen Moses ndê yomsu su-nga, me? Aô wasôm têt mac, mba andô! Yac apuc yomsu dau dôn.

4

Abraham kêt whin Anötô dec ti ñac gitêt

1 Gauc nem aban Abraham ndê lêt, oc whê gêt sake sa têt yac?

2 Anötô sam Abraham bu ñac gitêt tu gêt nan in dau kôm-nga, a? Bu bocđinan, dec oc tôm bu Abraham toc dau sa. Magoc Anötô gêlic in ñalêt bocđinan dom.

³ Bu sêto yom yêc, nanj sôm bocdec bu:

Abraham kêṅ whiṅ Anötö, ma tu dinan-ṅa Anötö gêlic iṅ bu ṅgac gitêṅ.

[Gen 15:6]

⁴ ṅgac nanj kôm gwelenṅ nanj kôc iṅ ndê ṅaôli sa tôm mwasinṅ ṅambwa dom. Iṅ tap ṅaôli dau sa tu iṅ kôm gwelen-ṅga.

⁵ Magoc asa nanj bu kêṅ whiṅ Anötö, dec Anötö oc êmwasiṅ iṅ ṅambwa ma lic iṅ bu ṅamalac gitêṅ. Iṅ tap mwasinṅ dau sa tu iṅ kôm gwelenṅ dan-ṅga dom, magoc tap sa ṅambwa tu iṅ ndê kêṅ whiṅ-ṅga. Anötö dau kêmasanṅ lêṅ bu lau sac sêti lau gitêṅ.

⁶ Kij Dawid sôm yom kainṅ tigenṅ pi ṅamalac nanj Anötö kêmwasiṅ ma sam iṅ bu ṅamalac gitêṅ, nanj tap mwasinṅ dau sa ṅambwa, ma tu gwelenṅ nanj iṅ kôm-ṅga dom. Dawid to yom ma whê ṅamalac kainṅ dinanṅ ndê ṅahu atac ṅayham-ṅga sa bocdec bu:

⁷ Mac lau nanj Anötö suc mac nem sac kwi ma hu ṅayom sinṅ, nanj atac ṅayham sa.

⁸ Ma am asa nanj Anötö suc nem giso kwi ma oc gauc nem tiyham dom, nanj atac ṅayham sa bocdinanṅ. [BW 32:1-2]

⁹ Mac gauc gêm bocke? Yom dau gic waê lau Israel-ṅga nanj sêṅkuc pwac sêsê ṅamlic ṅatô su-ṅga, nanj tawasê, me gic waê lau nanj sêṅkuc pwac dau dom, nanj sêwhiṅ? Yac asôm su, bu Anötö gêlic Abraham bu ṅgac gitêṅ tu iṅ ndê kêṅ whiṅ-ṅga.

¹⁰ Bocke? Sêsê Abraham ndê ṅamlic ṅatô su, dec Anötö gêlic iṅ bu ṅgac gitêṅ, me? Wasôm mba. Anötö sam iṅ bu ṅgac gitêṅ muṅ su.

¹¹ Têṅ têm sêsê Abraham su dom, nanj iṅ kêṅ whiṅ, dec Anötö sam iṅ bu ṅgac gitêṅ. Ma tinambu Anötö kêmatiṅ pwac sêsê ṅamlic-ṅga têtṅ iṅ, gitôm dôhônṅ danṅ, bu puc yom pi iṅ tu ṅgac gitêṅ tu kêṅ whiṅ-ṅga, nanj dôṅ. Bocdinanṅ Abraham iṅ ti lau gamenṅ apa-ṅga nanj sêsê ṅac dom magoc sêkêṅ whiṅ, nanj hoṅ si damba. Ma tôm Anötö sam Abraham bu ṅgac gitêṅ, goc ṅalêṅ tigenṅ Anötö oc sam lau dau bu lau gitêṅ.

¹² Ma lau Israel-ṅga nanj sêṅkuc pwac sêsê ṅamlic-ṅga, nanj bu sêkêṅ whiṅ, dec Abraham tu ṅac si damba bocdinanṅ. Bu ṅac lau dau sêṅkuc Abraham ndê lêṅ kêṅ whiṅ-ṅga, nanj iṅ kêkuc têtṅ têm sêsê iṅ su dom.

¹³ Anötö gêm mbec Abraham ma gic bata yom têtṅ iṅ tu iṅ ndê lau wakuc, bu ṅac oc sêwêkainṅ nom sambuc. ṅac sêtap mbec dau ṅa-ṅandô sa tu lêṅ sêkêṅ whiṅ-ṅga nanj kôm ṅac sêti lau gitêṅ yêc Anötö anṅô-ṅga, ma tu sêṅkuc yomsu-ṅga dom.

¹⁴ Lau bu sêtap Anötö ndê mbec ṅamwasiṅ sa tu sêṅkuc yomsu-ṅga, dec lêṅ dakêṅ whiṅ-ṅga gitôm gêṅ ṅambwa, ma mwasinṅ nanj Anötö gic bata bu kêṅ têtṅ Abraham, nanj gitôm gêṅ ṅambwa bocdinanṅ.

¹⁵ ṅahu bu lau hoṅ nanj sêṅgili Moses ndê yomsu ma sêkôm sac, nanj sic waê bu oc sêtap Anötö ndê atac ṅandê sa. Yomsu bu mba, goc yom tanṅili yomsu-ṅga mba bocdinanṅ.

¹⁶ Ma bocdinanṅ lau nanj sêkêṅ whiṅ, nanj sêtap yom nanj Anötö gic bata têtṅ Abraham, nanj ṅa-ṅandô sa gitôm mwasinṅ ṅambwa. Ma Anötö puc yom nanj iṅ gic bata têtṅ Abraham ndê lau wakuc, nanj dôṅ. Iṅ puc dôṅ têtṅ lau Israel-ṅga nanj sêkôc iṅ ndê yomsu sa, nanj tawasê dom, magoc puc dôṅ têtṅ lau nanj sêṅkuc Abraham ndê lêṅ kêṅ whiṅ-ṅga sêwhiṅ. Tu dinanṅ-ṅga Abraham ti yac hoṅ neṅ damanṅ.

¹⁷ Tôm yom nanj Anötö sôm têtṅ Abraham, nanj sêto yêc bocdec bu:

Aö wakôm am ti lau toŋ daêsam si damba.

[Gen 17:5]

Bocdinaŋ Abraham naŋ kêŋ whiŋ Anötö, naŋ ti yac hoŋ neŋ damaŋ yêc Anötö aŋgô-ŋga.

Ma Anötö, iŋ Anötö naŋ ndê ŋaclai atu yêc bu uŋ lau batê sa sêmba tali tiyham, ma bu sôm yom ŋa awha goc gêŋ naŋ yêc dom, naŋ meŋ hóc asê.

¹⁸ Abraham takwê gêŋ naŋ lau hoŋ gauc gêm bu tôm dom bu oc ŋandô sa. Ma Anötö tôte tata hoŋ têŋ Abraham goc sôm têŋ iŋ bu:

Am nem wakuc oc sêtôm dinaŋ.

[Gen 15:5]

Abraham kêŋ whiŋ Anötö, dec kôm iŋ ti lau toŋ daêsam si damba.

¹⁹ Abraham kêyalê bu iŋ ndê yala ti 100 su, ma iŋ ndê licwalô pacndê su. Ma iŋ kêyalê bu Sara ndê têm kôc balêkoc-ŋga pacndê. Tigen iŋ kôc iŋ ndê kêŋ whiŋ dôŋ ŋaŋga,

²⁰ ma atac lu-lu dom pi gêŋ naŋ Anötö gic bata têŋ iŋ. Iŋ kêŋ whiŋ ŋaŋga, ma po Anötö ndê waê sa.

²¹ Iŋ kêyalê tidôŋ bu Anötö ndê ŋaclai yêc bu kôm gêŋ naŋ iŋ gic bata, naŋ ŋandô sa.

²²⁻²³ Tu dinaŋ-ŋga dec sêto yom yêc bocdec bu:

Anötö gêlic iŋ bu ŋgac gitêŋ.

[Gen 15:6]

Yom dau sêto tu Abraham tawasê-ŋga dom.

²⁴ Sêto tu yac lau naŋ dakêŋ whiŋ Anötö naŋ uŋ yac neŋ Pômdau Yisu sa yêc lau batê-ŋga. Tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-ŋga, dec Anötö oc lic yac bu lau gitêŋ bocdinaŋ.

²⁵ Anötö kêŋ Yisu mbac ndu tu yac neŋ sac-ŋga, ma uŋ iŋ sa tiyham dec kêmasaŋ lêŋ bu dati lau gitêŋ.

5

Dati lau gitêŋ ŋa-ŋandô

¹ Bocdinaŋ, tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-ŋga, dec Anötö gêlic yac bu lau gitêŋ. Ma tu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-ŋga, dec dambo Anötö aŋgô-ŋga ti atac pa su eŋ.

² Yisu gêlêc gatam su têŋ yac bu dambo Anötö ndê mwasiŋ ŋalôm, tu yac neŋ dakêŋ whiŋ-ŋga. Yac datap mwasiŋ dau sa su, ma bocdinaŋ dec dambo ti atac ŋayham tu gêŋ naŋ dakêŋ batan dambo, naŋ bu oc datap Anötö ndê ŋawasi sa.

³ Ma gêŋ daŋ tiyham. Ŋawapac bocke naŋ dahôc tu dakêŋ whiŋ Yisu-ŋga, naŋ dahôc ti atac ŋayham bocdinaŋ. Bu yac taŋyalê bu gêŋ wapac naŋ pi yac, naŋ gêm yac sa bu dalhac ŋaŋga.

⁴ Ma yac bu dati lau dalhac ŋaŋga-ŋga, dec tôte asê bu yac lau naŋ datôm bu dahôc gêlêc saê. Ma tu yac dahôc gêlêc saê-ŋga, dec puc yac dôŋ bu dakêŋ batan gêŋ naŋ Anötö gic bata.

⁵ Ma yac neŋ dakêŋ batan oc ŋandô mbasi dom, ma bocdinaŋ yac oc mayan daun dom. Bu yac taŋyalê Anötö ndê mêtê atac whiŋ yac-ŋga su, tu Ŋalau Dabuŋ naŋ iŋ kêŋ sip yac neŋ ŋalôm-ŋga.

Yisu Kilisi hê wamba Anötö tu yac-ŋga

⁶ Têŋ têm yac taŋyalê Anötö su dom, ma licwalô mba tu danem daun sa-ŋga, naŋ Anötö kêkin Yisu bu mbac ndu tu yac-ŋga, tôm têm naŋ iŋ dau kêyalin sa su.

⁷ Lau danj oc sêmbac ndu tu ñamalac gitêj danj-nga dom. Me mac gauc gêm bocke? Ñamalac danj oc tòm bu puc dau dôj ma mbac ndu tu ñamalac ñayham danj-nga, me mba?

⁸ Tigej Kilisi mbac ndu tu yac lau dakôm sac-nga. Ma ñalêj dinanj dec Anötö tîc inj ndê atac whinj yac asê.

⁹ Kwahic dec yac lau nanj dakêj whinj Yisu, nanj dati lau gitêj tu dac nanj inj kêc sinj-nga. Ma bocdinanj yac tanjalê tidônj bu Yisu oc nem yac sa, têj ndoc Anötö êñsahê lau honj-nga. Ma yac oc datap Anötö ndê atac ñandê sa dom.

¹⁰ Muñ-nga yac neñ sac kôm yac dambo datôm Anötö ndê ñacyo, magoc inj hê wamba yac ña inj ndê Atu ndê mbac ndu. Kwahic dec inj hê wamba yac su, ma inj ndê Atu mbo tali tiyham, dec tanjalê bu yomandô, inj oc nem yac si têj bêc ñambu-nga.

¹¹ Ma gêj danj whinj bocdec bu. Tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi hê wamba yac têj Anötö-nga, dec yac dambo ti atac ñayham atu, tu dati Anötö ndê lau-nga.

Adam ti dambac ndu ñahu, ma Yisu ti dandöc tanjli ñahu

¹² Sac hóc asê nom tu ñamalac tigej-nga. Ma lêj dambac ndu-nga hóc asê nom tu sac-nga. Lau nom-nga honj sêkôm sac, ma tu dinanj-nga ñac sêmbac ndu.

¹³ Sac hóc asê nom muñ su, ma tinjambu Anötö kêj inj ndê yomsu têj Moses. Ma yomsu bu mba, goc ñalêj mba bu Anötö hê lau si yom dôj tu sêñgili yomsu-nga.

¹⁴ Bocdinanj lau nanj sêñkuc Adam e meñ têj têm nanj Anötö kêj yomsu têj Moses, nanj sêñgili Moses ndê yomsu dau ñadanj dom. Magoc Anötö gic yomsu ñgac ñamata-nga Adam, ma inj kêgili yomsu dau. Ma lau nanj sêñkuc Adam, nanj sêmbac ndu tu sêwêkainj inj ndê sac ñagêyô-nga. Ngac ñamata-nga Adam inj tòm dôhôn nanj danem dôhôn whinj ngac nanj meñ sa kêkuc inj.

¹⁵ Lau daêsam sêmbac ndu tu ngac tigej ndê sac-nga. Magoc Anötö ndê mwasiñ nanj kêj ñambwa têj lau tu ngac tigej Yisu Kilisi-nga, nanj gêm lau daêsam sa kêlêc. Bocdinanj gêj lu dinanj, Anötö ndê mwasiñ ma Adam ndê sac, nanj sêtôm dau dom.

¹⁶ Yomandô. Anötö ndê mwasiñ hóc gêlêc ngac tigej ndê sac. Bu ngac tigej ndê sac hê Anötö ndê matôc pi lau daêsam, magoc lau sac daêsam sêti lau gitêj tu Anötö ndê mwasiñ-nga.

¹⁷ Tu ngac tigej ndê sac-nga, dec ñaclai dambac ndu-nga gêm gôlinj lau nom-nga honj. Magoc tu ngac tigej Yisu Kilisi-nga, lau nanj sêtap Anötö ndê mwasiñ sêti lau gitêj-nga sa, nanj oc sêmbo tali ma sênem gôlinj sêwhinj inj têj têm ñambu-nga.

¹⁸ Bocdinanj, lau honj sic waê bu sêtap matôc sa tu sac tigej dinanj-nga. Magoc lau honj nanj sêkêj whinj, nanj sêti lau gitêj ma sêtap mwasiñ dandöc tanjli-nga sa, tu gwelenj gitêj tigej nanj Yisu Kilisi kôm-nga.

¹⁹ B u ngac tigej danğapêc têj Anötö, dec lau daêsam sêti lau sêkôm sac-nga. Magoc ngac tigej danğa wambu Anötö, dec kêmasanj lêj bu lau daêsam oc tòm bu sêti lau gitêj.

²⁰ Lau honj sêwêkainj Adam ndê sac ñagêyô, magoc Anötö kêj ndê yomsu têj lau tu bu sêñyalê si sac-nga. Magoc têj ndoc lau si sac kêsôwec tiatu, nanj Anötö ndê mwasiñ suc sac kwi-nga kêsôwec tiatu andô hóc gêlêc sac su.

²¹ Têj ñamata-nga sac gêm gôlinj lau honj ma tu dinanj-nga ñac sêmbac ndu. Ma ñalêj tigej kwahic dec Anötö ndê mwasiñ gêm gôlinj lau nanj sêkêj whinj ma sêti lau gitêj, ma kêj ñac sêndöc tali ñapanj tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-nga.

6

Dapuc dômwêñ sac tu Kilisi-nga

¹ Mac gauc gêm bocke? Yac dakôm sac napan bu Anötö ndê mwasinj suc sac kwi-nga êñsôwec tiatu napan, me?

² Mba andô! Yac dahu mêtê sac sinj su, gitôm lau batê nanj sêhu gêñ nom-nga sinj.

³ Anjô. Busanju nanj pinj yac dôñ tam daminj Yisu Kilisi, nanj pinj yac dôñ tam daminj inj ndê mbac ndu whinj. Mac anyalê yom dau, me mba?

⁴ Mac anyalê bu Yisu Kilisi mbac ndu ma sêñsuhuj inj. Ma busanju nanj yac dalinj su, nanj gitôm Anötö kêsuhuj yac dawhij Yisu Kilisi. Ma tu dinanj-nga tôm Damanj unj Yisu sa akêñ lau batê-nga ña inj ndê ñaclai ti ñawasi atu, dec kwahic dec inj gêlic yac gitôm lau nanj sêtisa tiyham, ma bocdinañ tanjêlêñ ti dasa neñ lêñ tiwakuc.

⁵ Busanju nanj dalinj, nanj pinj yac dôñ tam daminj Yisu ndê mbac ndu, dec tôm yac dambac ndu dawhij inj. Ma pinj yac dôñ tam daminj inj ndê tisa akêñ lau batê-nga bocdinañ.

⁶ Tu dinanj-nga dec anyalê ñapep bu yac neñ ñalôm akwa sac-nga, nanj Anötö gic pi a gicso dau whinj Yisu, tu bu ñalôm akwa nem gôlij yac dom, ma dambo datôm lau akiñ mêtê sac-nga tiyham dom.

⁷ Bu yac dambac ndu dawhij Kilisi su, ma asa nanj mbac ndu su, nanj Anötö kêgapwêc inj su yêc sac ña-ñaclai.

⁸ Yac dambac ndu su dawhij Kilisi, ma bocdinañ yac dakêñ whinj bu yac oc dambo tanjli dawhij inj.

⁹ Nahu bu yac tanjalê bu Anötö unj Kilisi sa akêñ lau batê-nga, ma tu dinanj-nga tôm dom bu inj mbac ndu tiyham. Nyclai dambac ndu-nga oc êñgwiniñ inj tiyham dom.

¹⁰ Bu inj mbac ndu, ma inj ndê mbac ndu tigerñ dinanj gêmlihi lau hoñ si sac natôp. Ma kwahic dec inj mbo tali tiyham, ma mbo tali tu bu po Anötö ndê waê sa-nga.

¹¹ Nalêñ tigerñ akôc gauc pi daôm bocdec bu, mac ahu mêtê sac sinj su, gitôm lau batê sêhu gêñ nom-nga sinj. Ma kwahic Anötö pinj mac dôñ am daminj Yisu Kilisi, dec mac ambo tamli awhij inj, tu bu apo Anötö ndê waê sa-nga.

¹² Sac tac whinj bu ti nem ñadau, ma hê mac bu akôm mêtê sac napan. Bocdinañ ayob daôm bu sac nem gôlij mac nem ñamlic ñagêñ danj dom.

¹³ Ayob tanôm ti amam ma ñamlic ñagêñ hoñ bu sênem akiñ sac dom. Magoc akêñ daôm sambuc têtñ Anötö, atôm lau nanj sêtisa akêñ lau batê-nga ma sêmo tali. Ma akêñ nem ñamlic ñagêñ hoñ tu anem akiñ Anötö-nga, ma akôm mêtê gitêñ enj.

¹⁴ Bu inj solop dom bu sac ti ñadau mac tiyham. Nahu bu mac ambo yomsu ñapu tôm munj-nga lê dom, kwahic dec mac ambo Anötö ndê mwasinj ñapu.

Dati Anötö ndê lau akiñ lêñ gitêñ-nga

¹⁵ Mac gauc gêm bocke? Yac dambo yomsu ñapu dom, magoc dambo Anötö ndê mwasinj ñapu. Bocdinañ yac oc dakôm sac napan, a? Aô wasôm têtñ mac, mba andô!

¹⁶ Anjô su nanj. Gêñ bocke nanj mac asôc ñapu, nanj ti nem ñadau. Sac bu ti nem ñadau, dec mac oc awêkaiñ señ ambac ndu-nga. Magoc mac bu akêñ Anötö ti nem ñadau ma danjam wambu inj, dec mac oc ati lau gitêñ. Mac anyalê yom dau, me mba?

17 Muŋ-ŋga mac ati mêtê sac ndê lau akin ŋambwa. Magoc danem danŋe Anötö bu kwahic dec mac akêŋ nem ŋalôm sambuc bu danŋam wambu yom nanŋ yac andôhônŋ mac, ma akôc sa su.

18 Kilisi kêgapwêc mac su yêc sac ŋa-ŋaclai, ma mac ac waê bu asa Anötö ndê lêŋ gitêŋ, gitôm lau akin sic waê bu danŋa wambu si ŋadaui.

19 Mac nem gauc sa pi lau sêkêŋ whiŋ-ŋga si lêŋ wakuc dom, dec aô gam dôhônŋ pi lau akin ŋambwa ti ŋadaui nom-ŋga si lêŋ, bu wawhê sa yêc awê têŋ mac. Muŋ-ŋga mac akêŋ nem amam ti gahim ma mac nem gêŋ honŋ tu sênem akin mêtê sac ma mêtê ŋadômbwi-ŋga. Magoc kwahic dec akêŋ nem gêŋ honŋ bu ati lau akin nanŋ sêsa lêŋ gitêŋ eŋ, e ati lau dabuŋ.

20 Têŋ ndoc mac ambo atôm lau akin mêtê sac-ŋga, nanŋ mac ac ahê lêŋ gitêŋ gacŋeŋ.

21 Muŋ-ŋga lê mac atap ŋandô ŋayham bocke sa tu lêŋ nanŋ kwahic dec kêŋ maya mac nanŋ-ŋga? Lêŋ sac-ŋga dau nanŋ ŋa-ŋandô dambac ndu goc.

22 Magoc kwahic dec Kilisi kêgapwêc mac su yêc mêtê sac, ma mac ati Anötö ndê lau akin. Ma sakinŋ wakuc dindéc ŋa-ŋandô, nanŋ mac ati lau dabuŋ ma oc andôc tamli ŋapaŋ.

23 Bu ŋaôli nanŋ gic waê lau nanŋ sêsa lêŋ sac-ŋga, nanŋ sêmbac ndu. Magoc mwasiŋ nanŋ Anötö bu kêŋ ŋambwa têŋ yac lau nanŋ dakêŋ whiŋ, nanŋ dandôc taŋŋi ŋapaŋ, tu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-ŋga.

7

Pol whê yomsu, ma Njalau Dabuŋ si gôliŋ sa

1 O asidôwai, mac lau nanŋ anyalê yomsu tidônŋ. Mac anyalê su bu yomsu hêganônŋ lau têŋ ndoc sêmbô tali eŋ.

2 Akôc gauc pi yomsu lauwhê ti ŋgac sênem dau-ŋga. Awhê danŋ bu nem ŋgac sa su, nanŋ goc yomsu dau sô inŋu nakweŋ dôŋ, tôm têm nakweŋ mbo tali. Magoc inŋ nakweŋ bu mbac ndu, goc awhê dau mbo yomsu dau ndê gôliŋ ŋapu tiyham dom.

3 Inŋ bu nem ŋgac wakuc têŋ têm nakweŋ mbo tali dôŋ mbo, nanŋ dasam inŋ bu awhê kôm mockaiŋ-ŋga. Magoc inŋ nakweŋ bu mbac ndu, goc yomsu sô inŋu dôŋ-ŋga pacndê, ma inŋ bu nem ŋgac wakuc, goc dasam inŋ bu awhê mockaiŋ-ŋga dom.

4 Ma ŋalêŋ tigen aneŋ asidôwai, tu Anötö piŋ mac dôŋ am damiŋ Kilisi-ŋga, dec tôm mac ambac ndu su, ma ambo yomsu ndê gôliŋ ŋapu tiyham dom. Ma kwahic dec mac atap nem ŋadau wakuc sa, nanŋ Anötö uŋ inŋ sa akêŋ lau batê-ŋga. Tu dinaŋ-ŋga dec yac danem ŋandô ŋayham tu Anötö-ŋga dandic ŋawaê.

5 Bu têŋ ndoc yac dakêŋ whiŋ su dom, nanŋ yac neŋ ŋalôm akwa gêm gôliŋ yac. Ma mêtê sac nanŋ yomsu sôm bu dakôm dom, nanŋ ŋalôm akwa kac yac bu dakôm. Ma mêtê dau ŋa-ŋandô nanŋ dawêkaiŋ seŋ dambac ndu-ŋga.

6 Magoc kwahic dec yac dambac ndu su ma dahu gêŋ nanŋ sô yac dôŋ, nanŋ siŋ. Kilisi kêgapwêc yac su yêc yomsu akwa nanŋ sêto su yêc, ma kwahic dec tam akinŋ Anötö ma taŋkuc lêŋ wakuc nanŋ Njalau Dabuŋ tôc têŋ yac.

Moses ndê yomsu tôc sac asê tiawê

7 Bocdinaŋ dasôm yom bocke pi yomsu? Yomsu inŋ gêŋ sac me? Mbasi andô! Yomsu bu yêc dom, dec aô oc wanŋyalê mêtê sac ŋalêŋ nde? Yomsu danŋ sôm bu, “Tamgatu gêŋ dom.” Ma tu dinaŋ-ŋga dec aô kayalê bu mêtê taŋgatu gêŋ-ŋga inŋ mêtê sac.

⁸ Magoc sac kêsalê lêŋ bu êŋgili aneŋ ŋalôm e taŋgatu gêŋ ŋapaŋ, ma yomsu ŋayao tôc lêŋ dau têtŋ sac. Yomsu bu mba, goc sac ŋa-ŋaclai dau oc pacndê bocdinaŋ.

⁹ Muŋ-ŋga aô kayalê yomsu dom, ma gambo ŋayham ma gauc gêm sac dom. Magoc têtŋ ndoc aô kadôhônŋ yomsu, naŋ sac ŋa-ŋaclai tisa ti ŋaŋga e aô kayalê bu gawêkaiŋ seŋ wambac ndu-ŋga.

¹⁰ Aô gatap sa bu yomsu hoŋ naŋ Anötö kêŋ tu bu wê lau sêsa seŋ sêmbo tali-ŋga, naŋ wê aô gasa seŋ wambac ndu-ŋga.

¹¹ Ŋahu bu yomsu dau kêŋ ŋasawa têtŋ sac, dec sôc meŋ e ndê ŋaclai tim aô, ma wê aô gasa seŋ wambac ndu-ŋga.

¹² Bocdinaŋ dasôm sake? Dasôm bu yomsu dau iŋ sac, a? Mba! Ŋagôliŋ hoŋ naŋ Moses to, naŋ gêŋ dabuŋ. Ma Anötö ndê yomsu hoŋ, naŋ gêŋ dabuŋ, ma gitêtŋ, ma ŋayham.

¹³ Mac gauc gêm bocke? Gêŋ ŋayham dinaŋ wê aô gasa seŋ wambac ndu-ŋga? Mba andô! Magoc tu yomsu-ŋga dec aô kayalê bu gakôm sac ma gawêkaiŋ seŋ wambac ndu-ŋga. Ma yomsu dau tôc asê bu mêtê sac iŋ gêŋ sac sambuc.

Ŋalôm akwa ndê lêŋ so Ŋalau Dabuŋ ndê lêŋ

¹⁴ Yac taŋyalê bu Anötö ndê yomsu iŋ Ŋalau Dabuŋ ndê gêŋ. Magoc aneŋ ŋalôm akwa kêkuc Ŋalau ndê lêŋ dom, dec aô gati ŋgac akiŋ mêtê sac-ŋga.

¹⁵ Bu gêŋ naŋ aô gakôm, naŋ kayalê dom. Mêtê naŋ aô tac whiŋ bu wakôm, naŋ gakôm dom. Magoc mêtê naŋ aô atac tec, naŋ gakôm ŋapaŋ.

¹⁶ Mêtê sac naŋ gakôm, naŋ yomsu dau sôm bu mêtê so. Ma tu aô dauŋ atac tec mêtê sac naŋ gakôm-ŋga, dec galic bu yomsu iŋ solop ma ŋayham.

¹⁷ Bocdinaŋ dec aô dauŋ gakôm gêŋ dau dom, magoc sac naŋ yêc aneŋ ŋalôm, dec kêgili aô bu wakôm gêŋ dau.

¹⁸ Aô kayalê bu gêŋ ŋayham danŋ yêc aneŋ ŋalôm akwa dom. Bu aô tac whiŋ bu wakôm mêtê ŋayham, magoc aô gakôm dom.

¹⁹ Bu aô gakôm mêtê naŋ aô atac whiŋ bu wakôm, naŋ dom, magoc mêtê naŋ aô atac tec bu wakôm, naŋ dec aô gakôm ŋapaŋ.

²⁰ Ma tu gakôm gêŋ naŋ aô atac tec bu wakôm-ŋga, goc wasôm bu aô dauŋ gakôm gêŋ dau dom, magoc sac naŋ yêc aneŋ ŋalôm, dec kêgili aô bu wakôm gêŋ dau.

²¹ Bocdinaŋ aô gatap ŋagôliŋ bocdec sa yêc aneŋ ŋalôm. Aô bu wakôm mêtê ŋayham, magoc sac kêti aô ahuc ŋapaŋ.

²² Bu yêc aneŋ gatup aô galic Anötö ndê yomsu gitôm gêŋ atac whiŋ-ŋga.

²³ Magoc aô kasahê bu ŋagôliŋ dau-ŋga danŋ gêm gôliŋ yêc aneŋ ŋamlic, ma bu wê aô amanŋ ti gahiŋ ma aneŋ gêŋ hoŋ bu sêkôm sac ŋapaŋ. Ŋagôliŋ sac-ŋga dau gic siŋ têtŋ ŋagôliŋ ŋayham naŋ aô gauc gêm bu wakôm, ma kêgwiniŋ aô dônŋ gitôm ŋgac gapocwalô-ŋga.

²⁴⁻²⁵ Bocdinaŋ aô wasôm yom bocdec bu. Aneŋ gauc gêm bu wati ŋgac akiŋ naŋ sôc Anötö ndê yomsu ŋapu, magoc aneŋ ŋalôm akwa gêm akiŋ ŋagôliŋ sac-ŋga ŋapaŋ. Oyaê, asa oc êŋgaho aô ŋgac sac dec su, yêc ŋalôm akwa naŋ wêkaiŋ seŋ wambac ndu-ŋga? Magoc kwahic dec Anötö kêgaho aô su, ma tu dinaŋ-ŋga dec wanem danŋge iŋ tu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-ŋga.

8

¹ Bocdinaŋ dec yac lau naŋ Anötö piŋ yac dōŋ tam damiŋ Yisu Kilisi, naŋ kwahic dec taŋyalê bu yac oc datap matôc sa dom andô.

² Nahu bu Njalau gêm gôliŋ yac, ma kêŋ yac dambo taŋli tu Yisu Kilisi-ŋga, ma kêgapwêc yac su yêc ŋaclai sac ti dambac ndu-ŋga naŋ muŋ-ŋga gêm gôliŋ yac.

³ Tu yac neŋ ŋalôm akwa-ŋga, dec gitôm dom bu taŋkuc Anötö ndê yomsu. Ma bocdinaŋ yomsu dau gitôm dom bu kôm yac dati lau gitêŋ. Magoc Anötö kêmasaŋ lêŋ bu kôm yac dati lau gitêŋ bocdec bu. Iŋ kêkiŋ iŋ ndê Atu tigeŋ meŋ mbo nom ti ŋamalac tôm lau sac nom-ŋga. Ma kêŋ iŋ ti da tu yac neŋ sac-ŋga. Njalêŋ dinaŋ Anötö kêŋ ŋamalac hoŋ si sac ŋagêyô pi ndê Atu ma kêmatôc iŋ gitôm ŋamalac sac daŋ.

⁴ Iŋ kôm gêŋ dau, tu bu yac dasa neŋ lêŋ taŋkuc ŋalôm akwa dom, magoc dasa neŋ lêŋ tôm Njalau Dabuŋ gêm gôliŋ yac, dec dakôm mêtê gitêŋ eŋ, tôm yomsu tôc têŋ yac.

⁵ Lau naŋ sêsa si lêŋ sêŋkuc ŋalôm akwa, naŋ gauc gêm mêtê naŋ ŋalôm akwa kôm, naŋ ŋapaŋ. Magoc lau naŋ sêsa si lêŋ tôm Njalau Dabuŋ gêm gôliŋ ŋac, naŋ gauc gêm mêtê naŋ Njalau tac whiŋ bu sêkôm, naŋ ŋapaŋ.

⁶ ŋamalac naŋ ndê gauc sap mêtê ŋalôm akwa-ŋga dōŋ ŋapaŋ, naŋ gacgeŋ mbo seŋ mbac ndu-ŋga. Magoc asa naŋ ndê gauc sap mêtê naŋ Njalau Dabuŋ tac whiŋ, naŋ dōŋ ŋapaŋ, naŋ mbo seŋ ndôc tali-ŋga ma tap yom malô sa.

⁷ Bu gauc ŋalôm akwa-ŋga, iŋ êlêmê kêŋ kisa têŋ Anötö, nahu bu iŋ sôc Anötö ndê yomsu ŋapu dom, ma bu gauc nem bu sôc ŋapu, dec oc tôm dom.

⁸ Lau naŋ si ŋalôm akwa gêm gôliŋ ŋac, naŋ oc tôm dom bu Anötö lic ŋac ŋayham.

⁹ Magoc ŋalôm akwa gêm gôliŋ mac dom, Anötö ndê Njalau mbo mac nem ŋalôm ma gêm gôliŋ mac. Kilisi ndê Njalau bu mbo mac nem ŋalôm dom, dec mac ati Kilisi ndê gêŋ dom.

¹⁰ Mac nem ŋamlic wêkaiŋ seŋ ambac ndu-ŋga tu mac akôm sac-ŋga. Magoc Kilisi mbo mac nem ŋalôm ma Anötö gêlic mac bu lau gitêŋ, ma tu dinaŋ-ŋga dec mac nem gatôm wêkaiŋ seŋ ambo tamli-ŋga.

¹¹ Anötö naŋ uŋ Yisu Kilisi sa akêŋ lau batê-ŋga, naŋ ndê Njalau mbo nem ŋalôm, ma bocdinaŋ dec Anötö oc uŋ mac nem ŋamlic naŋ wêkaiŋ seŋ ambac ndu-ŋga, naŋ sa mbo tali tiyham tu iŋ ndê Njalau-ŋga.

Njalau Dabuŋ kôm yac dati Anötö ndê balêkoc

¹² Bocdinaŋ asidôwai, lêŋ wakuc yêc naŋ gic yac ŋawaê bu taŋkuc-ŋga, ma dasa lêŋ ŋalôm akwa-ŋga tiyham dom.

¹³ Nahu bu asa naŋ sa lêŋ dinaŋ, oc mbac ndu. Magoc mac bu apuc dômwêm mêtê ŋalôm akwa-ŋga ŋa Njalau ndê ŋaclai, dec mac oc ambo tamli.

¹⁴ Bu lau naŋ Anötö ndê Njalau gêm gôliŋ ŋac, naŋ sêti Anötö ndê balêkoc.

¹⁵ Mac akôc Njalau dau su, ma iŋ kôm mac ati lau akiŋ naŋ atôc nem ŋadau, naŋ dom. Mba! Njalau dau kôm mac ati Anötö ndê atui awhê ma ŋgac, ma tôm bu ata Anötö bocdec bu, “Damaŋ, Damaŋ.”

¹⁶ Ma Njalau dau gêm yac neŋ gatuŋ sa, dec taŋyalê bu dati Anötö ndê balêkoc, yomandô.

¹⁷ Ma yac bu dati Anötö ndê balêkoc, dec yac oc dawêkaiŋ Anötö ndê gêŋ lêŋsêm dawhiŋ Kilisi. Yomandô! Yac bu taŋkuc Kilisi ndê lêŋ hôc ŋandê-ŋga, dec oc datap ŋawasi sa dawhiŋ iŋ bocdinaŋ.

Nawasi naŋ oc meŋ sa têŋ têm ŋambu-ŋga

18 Têñ ndoc aô gakôc gauc pi waêñ ñayham ti ñawasi nañ yac oc datap sa têñ tèm ñambu-nga, nañ galic gêñ wapac hoñ nañ kwahic dec dahôc dambo nom, nañ gitôm gêñ saun.

19 Bu gêñ hoñ nañ Anötö kêñ yêc nom, nañ sêmbo sêtôm yac lau nañ dakêñ batan ma dahôñ tèm nañ Anötö oc tôc in ndê balêkoc asê tiawê.

20 Bu gêñ hoñ nañ Anötö kêñ, nañ sêtisac sêwhiñ yac ñamalac. Gêñ dau si atac whiñ lêñ bocdinañ dom, magoc têñ ndoc Anötö pucho nom tu ñamalac si sac-nga, nañ in ndê yom kêñ sac gêñ hoñ. Magoc yac dakêñ batan

21 bu tiñambu Anötö oc êngapwêc gêñ hoñ su yêc lêñ sêtisac-nga. Ma têñ tèm dinañ ñawapac dau oc êngwiniñ yac lau nañ dati Anötö ndê balêkoc, me gêñ dan nañ Anötö kêñ, nañ tiyham dom, ma yac ti gêñ hoñ oc dambo ñayham ma ti ñawasi en.

22 Yac tanjalê bu têñ tèm ñamata-nga e meñ, gêñ hoñ nañ Anötö kêñ, nañ sêhóc ñawapac gitôm awhê nañ bu kôc balêkoc, dec kêsahê ñandê ma tan.

23 Ma ñawapac dau kêgwinin gêñ nom-nga tawasê dom, magoc kêgwinin yac ñamalac whiñ, dec dambo ti danñi yêc neñ ñalôm. Yomandô yac dakôc Ñalau Dabuñ su gitôm gêñ ñandô mbêc ñayham. Tigen gêñ ñatô nañ Anötö gic bata bocdec bu, in oc kôc yac sa dambo dawhiñ in datôm in ndê balêkoc, ma nem yac si yêc ñawapac nom-nga, nañ ñandô sa su dom. Bocdinañ kwahic dec yac dahôñ ti dakêñ batan gêñ ñayham nañ oc meñ sa.

24 Têñ ndoc yac dakêñ whiñ ma datap Anötö ndê mwasiñ nem yac si-nga sa, nañ yac dakêñ batan bu oc datap gêñ dinañ sa whiñ. Magoc yac neñ dakêñ batan ñahu sip gêñ nañ datap sa su, nañ dom. Yac bu datap sa su, dec yac oc dakêñ batan dom.

25 Kwahic dec yac dakêñ batan gêñ nañ dalic su dom, ma dahôñ dambo ti atac pa su en.

Ñalau Dabuñ gêm yac sa tu daten mbec-nga

26 Ma gêñ dan whiñ bocdec bu. Ñalau Dabuñ oc nem yac sa têñ ndoc yac bu daten mbec magoc dapônda dauñ tu gêñ nañ gic waê bu daten mbec pi-nga. Ñalau dau oc nem yac awhañ têñ Anötö, pi danñi nañ yêc yac neñ ñalôm, nañ tôm dom bu yac dauñ dasôm asê.

27 Ma Anötö nañ kêyalê ñamalac si ñalôm e pi sa, nañ oc ngô mbec dau, ñahu bu inlu ndê Ñalau sêkôm si gêñ hoñ ña gauc tigen. Ma Ñalau dau ter mbec tu lau dabuñ-nga, kêkuc Anötö ndê atac whiñ solop.

Gêñ dan gitôm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whiñ

28 Ma yac lau nañ Anötö kêgalêm yac sa dati in ndê lau, tôm in dau gauc gêm tidôñ, nañ tanjalê bu in gêm gôlin gêñ hoñ, bu ti yac lau nañ atac whiñ in, nañ neñ ñayham.

29 Bu yac dahôc asê nom su dom, magoc Anötö kêyalê yac muñ su, ma kêyalin yac sa bu oc datôm in Atunğac dau. Ma bocdinañ in ndê Atunğac ti ngac mbêc, ma yac dati in asii ti lhuwêi daêsam.

30 Ma yac lau nañ in kêyalin yac sa gwanañ su, nañ in kêgalêm yac, ma kêmasañ lêñ tu dati lau gitêñ ma datap in ndê ñawasi sa-nga.

31 Bocdinañ dasôm sake pi gêñ hoñ nañ Anötö kôm tu yac-nga? Yac bu dambo Anötö ndê mwasiñ ñapu, dec ñacyo bocke oc ku yac dulu?

32 In kêgamiñ in dau ndê Atu têñ yac dom, magoc kêkin in meñ mbac ndu tu yac hoñ-nga. Ma bocdinañ dec tôm dom bu in êngamiñ gêñ dan têñ yac, in oc êmwasiñ yac ña gêñ bocke nañ dapônda nañ.

³³ Inj dau kêyalinj yac sa, ma punj yac dônj ma sam yac bu lau gitêj. Tu dinanj-nga dec asa gitôm bu oc êngôlinj yom danj pi yac têtj inj?

³⁴ Ma asa gitôm bu oc êmatôc yac ma senj yac su? Nalêj mba. Nahu bu Yisu Kilisi nanj mbac ndu ma Anötö unj inj sa mbo tali tiyham, nanj ndöc Anötö ndê amba andô-nga, ma gêm yac awhanj têtj inj.

³⁵⁻³⁶ Ma asa oc tôm bu êngaho yac su yêc Kilisi ndê atac whinj njalôm? Njwapac daêsam sêyêc, tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Tôm bêc honj lau tac whinj bu sêndic yac ndu tu am-nga.

Njac sêlic yac datôm domba bu sêndic ndu-nga.

[BW 44:22]

Yac bu dahôc njwapac me njandê, ma lau bu sêkêj kisa yac me sêndic yac njac bienj, me yac bu dapônnda gêtj danenj-nga me njakwê, me yac bu datap gêtj ti njac lai nanj bu senj yac su-nga sa, goc gêtj dinanj njadanj oc tôm dom bu êngaho yac su yêc Kilisi ndê atac whinj njalôm.

³⁷ Mba andô! Tu Kilisi nanj atac whinj yac-nga, nanj dec gêtj honj dinanj njadanj oc tôm dom bu ku yac dulu.

³⁸⁻³⁹ Aêc! Aô kayalê tidônj bu gêtj danj oc tôm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whinj, nanj datap sa tu yac nenj Pômdau Yisu Kilisi-nga. Mba! Yac bu dambac ndu me dambo tanji, yac bu dapi lôc baliñ me dasip gwêc njalôm dandi, tigenj oc tôm dom bu daso Anötö ndê atac whinj. Ma anjela me njalau sac me gêtj kwahic dec-nga me gêtj nanj oc meñ sa tinjambu-nga, me njac lai tidautidau me gêtj honj nanj Anötö kêj, nanj njadanj oc tôm dom bu kac yac su yêc Anötö ndê atac whinj.

9

Pol tawalô lau Israel-nga nanj sêkêj whinj Yisu dom

¹ Tu Kilisi nanj aô gakêj whinj-nga, dec aô wasôm yom njandô têtj mac. Aô oc wanjsau mac dom. Ma yêc anenj njalôm, nanj Njalau Dabunj gêm gôlinj, dec kayalê tidônj bu anenj yom inj yom njandô enj.

² Aô wasôm têtj mac bu anenj njalôm njwapac njapanj ma kasahê njandê atu, tu lau Israel-nga daêsam nanj sêkêj whinj Kilisi dom-nga.

³ Lau dau anenj asidôwai ti lhuñwêi Israel-nga, nanj yac mba njahu tigenj. Ma aô tac whinj ndu andô bu njac lau dau sêkêj whinj Kilisi. Aêc, tôm Anötö êmasuc aô su yêc Kilisi-nga, me lic aô gitôm njac sac sambuc, magoc lêj dau bu nem njac sa tu sêkêj whinj Yisu-nga, dec aô oc walic njayham bu wahôc njwapac dau.

⁴ Lau Israel-nga dinanj Anötö kêyalinj njac sa bu sêti inj ndê lau, ma hoc inj ndê njawasi asê têtj njac. Inj kêmatinj pwac whinj njac si apai, ma gic bata gêtj njayham daêsam tu nem njac sa-nga. Inj kêj yomsu ti sakinj lôm dabunj-nga têtj njac.

⁵ Njac honj sêsa akêj apai nanj Anötö dau kêyalinj sa sêti inj ndê lau. Ma lau Israel-nga si †Mesaya dau meñ sa akêj apai dinanj si dac njapu. Kilisi dau dinanj inj Anötö njandô ma gêtj honj njadau, dec gic waê bu tampinj inj tôm bêc honj. Yomandô!

Anötö ndê lêj ênyalinj lau sa-nga

⁶ Anötö gic bata mwasinj honj dinanj têtj lau Israel-nga. Magoc tu njac si daêsam sêkêj whinj Yisu dom-nga, dec dasôm bu Anötö ndê yom dau njandô mba lec dom. Mba! Njahu bu lau honj nanj sêsa akêj †Jakob, nanj sêti lau Israel-nga njandô, nanj Anötö kêyalinj njac sa, nanj dom.

⁷ Ma njalêj tigenj, lau honj nanj sêsa akêj Abraham, nanj dasam njac bu Abraham atui njandô dom. Tôm yom nanj Anötö sôm têtj Abraham bocdec bu:

Lau oc sêsam lau wakuc naŋ sêsa akêŋ Aisak bu am nem gôlôwac ŋandô.

[Gen 21:12]

⁸ Yom dau ŋahu bocdec bu, Ismael lu Aisak lu-lu sêsa akêŋ Abraham. Magoc Ismael ti ndê lau wakuc sêti lau Israel-ŋga ŋandô, naŋ Anötö sam bu inŋ ndê atui, naŋ dom. Magoc Aisak ti ndê lau wakuc naŋ Anötö kêmatiŋ pwac hêganôŋ ŋac, naŋ inŋ gêlic ŋac tòm Abraham ndê atui solop.

⁹ Bu Anötö kêmatiŋ pwac têŋ Abraham bocdec bu:

Têŋ yala daŋ niŋga goc aô wambu wameŋ, ma am nem awê Sara oc kôc nem atômŋgac daŋ su. *[Gen 18:10, 14]*

¹⁰ Ma gauc nem balêkoc lôcmpôŋ naŋ Rebeka kôc. Inŋlu si damba tigen, yac mba aban Aisak.

¹¹⁻¹² Magoc Rebeka kôc inŋlu su dom, ma sêkôm gêŋ ŋayham me sac daŋ su dom, naŋ Anötö kêyaliŋ inŋlu si daŋ sa gwanan. Inŋ sôm yom têŋ Rebeka bocdec bu:

Ŋgac atu oc nem akiŋ ŋgac saun. *[Gen 25:23]*

Anötö kôm gêŋ dau kêkuc inŋ ndê lêŋ êŋyaliŋ lau sa-ŋga tòm inŋ dau gauc gêm, ma tu gwelen naŋ ŋac dau sêkôm naŋ-ŋga dom.

¹³ Sêto Anötö ndê yom daŋ tiyham pi balê lu dau bocdec bu:

Aô atac whiŋ Jakob, magoc atac tec Iso.

[Mal 1:2-3]

¹⁴ Bocdinaŋ oc dasôm sake? Dasôm bu Anötö ndê lêŋ êŋyaliŋ lau sa-ŋga inŋ solop dom, me? Mba andô!

¹⁵ Bu inŋ sôm yom têŋ Moses bocdec bu:

Aô oc taŋwalô lau naŋ aô atac whiŋ bu taŋwalô ŋac. Ma aô oc atac apu lau naŋ aô atac whiŋ bu atac apu ŋac. *[Eks 33:19]*

¹⁶ Bocdinaŋ Anötö kêyaliŋ lau sa tu ŋac dau si atac whiŋ me ŋac si gwelen-ŋga dom, magoc tu inŋ dau ndê tawalô-ŋga.

¹⁷ Ma gêŋ daŋ tiyham. Sêto yom naŋ Anötö sôm têŋ Parao yêc bocdec bu:

Aô gakêŋ am ti kiŋ bu watôc aneŋ ŋaclai asê pi gêŋ naŋ wakôm têŋ am, ma bu aneŋ ŋaê ŋawaê sa ma nem nom ŋagameŋ sambuc ahuc. *[Eks 9:16]*

¹⁸ Ŋalêŋ dinaŋ Anötö tawalô lau naŋ inŋ tac whiŋ bu tawalô, ma lau naŋ inŋ tac whiŋ bu kôm ŋac si ŋalôm ŋadandi, naŋ kôm ŋadandi sa.

¹⁹ Ma mboe mac nem daŋ oc sôm yom têŋ aô bocdec bu, “Lêŋ dau bu bocdinaŋ, dec tu sake-ŋga Anötö puc yac neŋ giso asê? Bu Anötö kêmasaŋ lêŋ hoŋ tidôŋ tòm inŋ gauc gêm, dec asa gitôm bu sa lêŋ dau-ŋga daŋ?”

²⁰ Magoc aô wasôm têŋ am ŋamalac bocke naŋ gauc gêm bu sôm yom kaiŋ dinaŋ pi Anötö. Bocke ma lôŋ andô daŋ oc sôm têŋ ŋamalac naŋ kêmasaŋ inŋ ma ndac, “Tu sake-ŋga am kêmasaŋ aô kaiŋ dindec?”

²¹ Yom dau solop dom. Bu ŋamalac kêmasaŋ lôŋ-ŋga dau inŋ ti ŋadau. Ma inŋ gitôm bu kôc nomdac ma êmasaŋ gêŋ ŋayham tiwaê daŋ, me gêŋ ŋambwa waêmba daŋ, tòm inŋ dau gauc gêm.

²² Ma ŋalêŋ tigen Anötö inŋ ŋadau, ma tòm bu kôm tòm inŋ atac whiŋ. Lau naŋ sêkôm sac sic waê bu sêniŋga, ma Anötö bu tôc ndê atac ŋandê ti inŋ ndê ŋaclai asê têŋ ŋac, dec oc tòm. Ma inŋ bu gauc nem bu kôc ndê ŋalôm dôŋ, ma hê yom malô sa têŋ ŋac, dec oc tòm bocdinaŋ.

²³ Inŋ bu êŋkuc lêŋ yom malô-ŋga dinaŋ, dec inŋ oc kôm tu bu tôc inŋ ndê ŋawasi atu asê têŋ lau naŋ sic waê bu sêtap inŋ ndê tawalô sa-ŋga. Lau dau inŋ kêyaliŋ ŋac sa gwanan su, bu sêwêkaiŋ inŋ ndê ŋawasi.

²⁴ Yom dau hêganôŋ yac lau naŋ Anötö kêgalêm yac sa, lau Israel, ma lau naŋ lau Israel dom, naŋ bocdinaŋ.

25 Tôm Anötö ndê yom nanj propet Hosea to bocdec bu:

Lau nanj anej lau dom, nanj aõ oc wasam ñac bu anej lau. Ma bawhê nanj muñ-nga aõ atac whin in dom, nanj aõ oc wasam in bu anej bawhê atac whin-nga.

26 Ma yêc gameñ tigen nanj muñ-nga aõ gasôm têñ ñac bu, “Anej lau mac dom,” nanj lau oc sêsam ñac bu, “Anötö Tali Nðau ndê balêkoc.” [Hos 2:23; 1:10]

27 Ma propet Aisaya hoc yom asê pi lau Israel-nga bocdec bu:

Lau Israel-nga ñac lau daêsam ñandô, gitôm ganjac gwêc-nga. Magoc Pômdau oc nem honj si dom, oc kôc ñandôlu ej sa.

28 Bu yom nanj Pômdau kêmatinj tidôñ, nanj in oc kôm ñandô sa yêc nom, ma ndic dabinj ñagahô ej. [Ais 10:22-23]

29 Ma tôm yom danj tiyham nanj Aisaya hoc asê muñ su:

Pômdau Nñac lai Nðau bu hu yac neñ lau wakuc ñatô sinj gacgeñ sêmbo dom, dec oc dandinj gitôm malac Sodom ma Gomora. [Ais 1:9]

Lau Israel-nga sêkêñ whin dom, dec sêti lau gitêñ dom

30 Bocdinan oc dasôm sake pi Anötö ndê lêñ êñyalin lau sa-nga? Lau nanj lau Israel dom, nanj sêkôm gwelenj tu sêñsalê lêñ gitêñ-nga dom, magoc sêtap sa tu sêkêñ whin gwelenj nanj Yisu kôm tu ñac-nga.

31 Ma lau Israel-nga sêñsalê lêñ gitêñ yêc yomsu ñalôm, magoc sêtap sa dom.

32 Ma sêtap sa dom, ñahu bu ñac sêkêñ whin gwelenj nanj Yisu kôm tu ñac-nga, nanj dom. Ñac gauc gêm bu ñac oc sêti lau gitêñ, tu ñac dau si gwelenj-nga, ma bocdinan ñac sêtôm lau nanj sêtinj gahi pi hoc ma sêpeñ.

33 Tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Alic su nanj! Aõ gakêñ hoc danj kalhac Lôc †Sayon, nanj lau daêsam oc sêtinj gahi pi ma sêpeñ. Magoc asa nanj kêñ whin in, nanj oc maya dau dom. [Ais 28:16; 8:14]

10

1 O asidôwai. Aõ tac whin ñandô ma gateñ mbec têñ Anötö, bu lau Israel-nga nanj sêkêñ whin Yisu dom, nanj oc sêkêñ whin dec sêtap Anötö ndê mwasin nem ñac si-nga sa.

2 A õ wasôm yomandô bu lau dau sêyêm dau su bu sêsa Anötö ndê lêñ. Ñac sêkôm gêñ dau, magoc ñac si gauc sa pi yom ñandô dom.

3 Ñahu bu ñac gauc gêm bu sêtôc ñac dau si lêñ asê tôm lêñ gitêñ. Magoc ñac sem gauc lêñ nanj Anötö kêmasañ bu sam yac bu lau gitêñ, dec sêsôc lêñ dau ñapu dom.

4 Bu Kilisi dau ndê lêñ gitêñ gic bata yomsu honj, dec lau honj nanj sêkêñ whin Yisu, nanj Anötö gêlic ñac bu lau gitêñ.

Anötö ndê lêñ nem lau si-nga

5 Lêñ bu lau sêti lau gitêñ tu sêñkuc yomsu-nga, nanj Moses whê sa bocdec bu:

Asa nanj bu êñkuc yomsu honj ñapep ej, nanj oc ndôc tali tu yomsu-nga. [Lev 18:5]

6-7 Magoc ñamalac danj oc tôm bu t i ñamalac gitêñ tu in kêkuc yomsu-nga lec dom. Lêñ dati lau gitêñ tu yac neñ dakêñ whin-nga, nanj meñ sa tiawê su. Tôm yom danj nanj sêto yêc bocdec bu:

Akôc gauc daêsam pi asa oc pi undambê ndi, me sip lambwam ndi dom. [Diut 30:13]

Bocdinaŋ yac dapônda ŋamalac daŋ bu pi undambê ndi bu kôc Kilisi sa sip meŋ, me bu sip lambwam ndi bu kôc iŋ su akêŋ lau batê-ŋga dom, tu bu datap yom pi lêŋ dakêŋ whiŋ-ŋga ŋahu sa. Mba!

⁸ Bu yom pi lêŋ dakêŋ whiŋ-ŋga dec yac ahoc asê têŋ mac su, tôm yom naŋ sêto yêc, naŋ sôm bocdec bu:

Yom dau sinj dau têŋ mac dom, bu mac akôc sa sip nem ŋalôm su, ma mac asôm ambo. *[Diut 30:14]*

⁹ Ma yom dau bocdec bu. Am bu kêŋ whiŋ ti nem ŋalôm sambuc bu Anötö uŋ Yisu sa akêŋ lau batê-ŋga, ma whamsuŋ hoc yom asê bu Yisu iŋ am nem Pômdau, dec Anötö oc nem am si.

¹⁰ Bu yêc am nem ŋalôm naŋ am kêŋ whiŋ, dec Anötö gêlic am bu ŋamalac gitêŋ, ma yêc am nem whamsuŋ am hoc nem kêŋ whiŋ Yisu-ŋga asê, dec Anötö gêm am si.

¹¹ Tôm Anötö ndê yom naŋ sêto yêc naŋ sôm:

Asa naŋ kêŋ whiŋ iŋ, naŋ oc maya dau dom. *[Ais 28:16]*

¹² Bu Anötö gêlic lau Israel ma lau naŋ lau Israel dom, naŋ ŋalêŋ tigeŋ. Pômdau tigeŋ dec ti lau hoŋ si Pômdau, ma lau hoŋ naŋ sêta iŋ ndê ŋaê, naŋ iŋ oc êmwasiŋ ŋac ŋandô.

¹³ Tôm yom naŋ propet Joel to yêc bocdec bu:

Lau hoŋ naŋ sêta Pômdau ndê ŋaê, naŋ Anötö oc nem ŋac si. *[Joel 2:32]*

¹⁴ Magoc lau naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu su dom, naŋ oc sêta iŋ ndê ŋaê ŋalêŋ bocke? Ŋac bu sêŋgô iŋ ŋawaê dom, dec oc sêkêŋ whiŋ ŋalêŋ bocke? Ma lau bu sêhoc ŋawaê ŋayham asê têŋ ŋac dom, dec oc sêŋgô ŋalêŋ bocke?

¹⁵ Ma lau bu sêŋkiŋ lau aheŋ-ŋga sêsa sêndi dom, dec ŋawaê ŋayham dau oc hôc asê lau dau ŋalêŋ bocke? Tôm yom naŋ sêto yêc naŋ sôm:

Lau naŋ sêŋgô ŋawaê ŋayham, naŋ oc sêtisambuc lau aheŋ-ŋga naŋ sêŋsêlêŋ sêmeŋ tu sêhoc ŋawaê dau asê-ŋga. *[Ais 52:7]*

¹⁶⁻¹⁷ Bocdinaŋ yac neŋ dakêŋ whiŋ ŋahu sip daŋgô ŋawaê ŋayham, ma yom pi Kilisi ti ŋawaê ŋayham ŋahu. Magoc lau Israel-ŋga hoŋ sêkôc ŋawaê ŋayham sa dom. Tôm Aisaya to:

O Pômdau, lau daŋ sêkêŋ whiŋ yom naŋ yac ahoc asê, naŋ dom. *[Ais 53:1a]*

¹⁸ Mac gauc gêm bocke? Lau Israel-ŋga sêŋgô ŋawaê ŋayham su, me mba? Aêc, ŋac sêŋgô su, tôm yom naŋ sêto yêc, naŋ sôm bocdec bu:

Yom dau sa têŋ nom ŋabatiŋ hoŋ, ma lau sêŋgô yêc nom ŋagameŋ sambob.

[BW 19:4]

¹⁹⁻²¹ Ma gêndac daŋ tiyham bocdec bu, lau Israel-ŋga sêŋyalê yom naŋ sêŋgô su, me mba? Gauc nem Anötö ndê yom, naŋ Aisaya to pi lau Israel-ŋga bocdec bu:

Tôm bêc hoŋ aô kamatôc amanj tu wakôc lau dau sa-ŋga, magoc ŋac lau daŋgapêc ma ŋac si ŋalôm ŋadandi. *[Ais 65:2]*

Lau Israel-ŋga sêtec bu sêkôc ŋawaê ŋayham sa, ma bocdinaŋ yom dau sa têŋ lau gameŋ apa-ŋga gi. Yom naŋ Anötö sôm têŋ lau Israel-ŋga, naŋ whê gêŋ dau sa, tôm Moses to yêc bocdec bu:

Aô oc watoc lau waêmba sa, e kôm mac anem lêmuŋ ŋac. Ma watoc lau gauc mbasi-ŋga sa, e kôm mac atac ŋandê. *[Diut 32:31]*

Ma Aisaya dau sôm yom yêc awê bocdec bu:

Lau naŋ sêŋsalê aô dom, naŋ sêtap aô sa. Ma gatôc dauŋ asê têŋ lau naŋ sêndac aô dom naŋ. *[Ais 65:1]*

11

Anötö puc dômbwê in ndê lau Israel-nga dom

¹ Bocdinaŋ aö bu wandac mac bocdec bu. Mac gauc gêm bu Anötö puc dômbwê in ndê lau Israel-nga, me? Aö wasôm mba andô, bu aö dauŋ ŋgac Israel-nga, ma Abraham ndê wakuc daŋ, naŋ gasa akêŋ Benjamin ndê toŋ.

² Anötö puc dômbwê in ndê lau naŋ inŋ kêyalinŋ ŋac sa gwananŋ su, naŋ dom. Gauc nem yom naŋ sêto yêc pi Elaija, têŋ ndoc inŋ pu lau Israel-nga têŋ Anötö, ma sôm yom bocdec bu:

³ Pômdau, ŋac sic am nem lau propet ndu, ma sêseŋ alta naŋ lau sem akinŋ am sêmbu, naŋ su. Aö taŋwasêŋ dec gasôc am ŋapu, ma ŋac bu sêndic aö ndu. *[1 Kij 19:10, 14]*

⁴ Gauc nem yom naŋ Anötö ô têŋ inŋ bocdec bu:

Aö gasinŋ aneŋ lau 7,000 sêmbu lau Israel-nga ŋalôm, naŋ sêpônŋ haduc têŋ anötö tasanŋ Baal dom. *[1 Kij 19:18]*

⁵ Ŋalêŋ tigenŋ kwahic dec lau toŋ daŋ sêmbu lau Israel-nga ŋalôm, naŋ Anötö kêyalinŋ ŋac sa sêti inŋ ndê, kêkuc inŋ ndê lêŋ êmwasinŋ lau ŋambwa-nga.

⁶ Ŋac sêtap Anötö ndê mwasinŋ sa tu ŋac dau si sakinŋ-nga dom. Anötö bu êŋyalinŋ ŋac sa tu ŋac si sakinŋ-nga, dec yom naŋ dasôm pi inŋ ndê lêŋ êmwasinŋ lau ŋambwa-nga, naŋ oc yom ŋandô dom.

⁷ Bocdinaŋ oc dasôm sake? Lau Israel-nga sêkôm mwasac bu sêti lau gitêŋ yêc Anötö anŋô-nga, magoc gitôm dom. Magoc ŋac si lau naŋ Anötö dau kêyalinŋ ŋac sa, naŋ sêtap lêŋ sêti lau gitêŋ-nga sa. Ma ŋac si lau ŋatô, Anötö kôm ŋac si ŋalôm ŋadandi sa,

⁸ tôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Anötö kêŋ ŋasec kôm ŋac si ŋalôm ahuc, ma inŋ kôm ŋac si tandô tipec ma ŋac si danŋgasuŋ hôc ahuc. Ma ŋac sêmbu bocdinaŋ ŋapaŋ e meŋ têŋ kwahic dec. *[Diut 29:4; Ais 29:10]*

⁹ Ma Dawid to yom bocdec bu:

Mwasinŋ naŋ ŋac bu sêneŋ-nga, naŋ oc kac dau kwi ma kêŋ sac ŋac, gitôm huc me akô bu kôc ŋac dôŋ-nga, ma gitôm hoc sêtiŋ gahi pi-nga, ma gitôm ŋagêyô sac bu kêŋ wapac ŋac.

¹⁰ Anötö kôm ŋac si tandô tipec, e sêlic gameŋ apu. Ma inŋ kêŋ ŋac sêhôc ŋawapac ŋapaŋ e dômbwêkwa mbwê-alô. *[BW 69:22-23]*

Lau apa sêtap mwasinŋ sa tu lau Israel-nga

¹¹ Aö bu wakêŋ gêndac daŋ tiyham. Mac gauc gêm bu lau Israel-nga sêpeŋ e siŋga gacgeŋ, me mba? Aö wasôm têŋ mac bu mba andô. Magoc tu lau Israel si giso-nga, dec lau naŋ lau Israel dom, naŋ sêtap Anötö ndê lêŋ nem lau si-nga sa. Ma gêŋ dau oc kôm lau Israel-nga sênem lêmuŋ lau apa dau.

¹² Magoc ŋac si giso dau ti seŋ bu lau apa horŋ sêtap Anötö ndê mwasinŋ sa hôc gêlêc. Ma ŋac lau Israel-nga dau bu sêkac dau kwi ma sêkêŋ whinŋ Yîsu, dec lau daêsam andô oc sêtap Anötö ndê mwasinŋ sa êŋlêc, ŋac lau Israel-nga dau, ma lau gameŋ apa-nga sêwhinŋ.

¹³ Aö gato yom dindec têŋ mac lau naŋ lau Israel dom. Anötö kêyalinŋ aö sa gati aposel tu bu wahoc ŋawaê ŋayham asê têŋ mac-nga. Ma aö atac ŋayham atu tu aneŋ gwelenŋ dindec-nga.

¹⁴ Ŋahu bu mboe aneŋ asidôwai Israel-nga ŋatô oc sênem lêmuŋ Anötö ndê mwasinŋ naŋ mac atap sa, e kôm ŋac sênem dau kwi ma sêtap lêŋ Anötö nem ŋac si-nga sa sêwhinŋ.

¹⁵ Kwahic dec nac sêkôc nawae nayham pi Yisu sa dom, ma tu dinan-nga dec lau gamej apa-nga honj sêngô nawae nanj hê wamba nac têtj Anötö. Magoc lau Israel-nga bu sêkôc nawae nayham dau sa ma sêkêtj whinj Yisu, dec nac oc sêtôm lau nanj sêtisa akêtj lau batê-nga.

¹⁶ Gêj nandô mbêc nanj dakêtj ti da têtj Anötö nanj gêj dabuj, ma oc kôm gêj nandô jambu-nga honj ti dabuj. Ma Anötö bu lic a danj nawakac bu dabuj, dec inj oc lic a dau nasanjac honj bu dabuj bocdinanj.*

Pol gêm dôhônj lau Israel pi a olib

¹⁷ Lau Israel-nga gitôm a folib malac-nga nanj Anötö tim nasanjac natô kic. Ma mac lau nanj lau Israel dom, mac atôm a olib salen-nga nasili. Ma Anötö kôc mac, ma sô mac dôj pi a olib malac-nga dau nampê, awhinj a dau nasanjac natô, bu atap jakwi nayham sa yêc a olib dinanj nawakac.

¹⁸ Bocdinanj atoc daôm sa tu mac akôc a nasanjac nanj sinja su, nanj si mala-nga dom. Mac bu akôm bocdinanj, dec gauc nem bu mac akêtj nanja têtj a olib dau dom, magoc mac daôm akôc nanja yêc a olib nawakac.

¹⁹ Ma mboe mac gauc gêm bu Anötö tim nasanjac natô su, tu bu kôc mac sa aô nac su.

²⁰ Yom dau inj yomandô, tigenj gauc nem bocdec bu, Anötö kôc mac sa tu mac akêtj whinj Yisu-nga, ma tim nac su bu nac sêkêtj whinj dom. Bocdinanj atoc daôm sa dom, magoc atoc Anötö.

²¹ Bu a dau nasanjac solop nanj Anötö tim natô su. Ma inj gitôm bu oc tim mac su bocdinanj.

²² Tu dinan-nga dec anyalê tidônj bu Anötö inj Anötö êmwasiñ lau-nga, ma inj Anötö kêtj nagêyô têtj lau-nga whinj. Inj kêtj nagêyô têtj lau nanj sêpenj, magoc kêmwasiñ mac. Asap inj ndê mwasiñ dinanj dôj. Bu mba, dec inj oc tim mac su.

²³ Ma lau Israel-nga dinanj bu sêkac dau kwi ma sêkêtj whinj Yisu, dec Anötö oc kôc nac sa, ma inj gitôm bu kêtj nac sêmbu sêndi sêsap a olib dau dôj tiyham.

²⁴ Bu mac a olib malac-nga nasanjac solop dom, magoc Anötö kôc mac yêc a olib salen-nga, ma kêtj mac ati a olib malac-nga nasanjac. Bocdinanj oc nawapac dom bu inj kôc a dau nasanjac solop, ma kêtj nac sêlhac si a nampê solop tiyham.

Anötö tawalô lau honj

²⁵ O asidôwai. Yom dindec nahu sip njalôm gi, ma aô tac whinj bu mac anyalê napep. Ma bocdinanj oc tôm dom bu mac atoc daôm sa. Anötö kôm lau Israel-nga si njalôm nadandi sa, bu sêmbô bocdinanj e lau gamej apa-nga honj nanj Anötö kêgalêm nac sa, nanj sêmerj sêsôc Anötö ndê gôlinj napu su nanj.

²⁶ Ma njalêj dinanj dec Anötö oc nem lau Israel-nga honj si, tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Njac nem lau si-nga oc meñ sa akêtj Lôc Sayon. Ma inj oc nem Jakob ndê wakuc kwi sêhu mêtê sac sinj.

²⁷ Ma aô wamatinj anej pwac whinj nac, têtj têm nanj aô oc wasuc nac si sac kwi. *[Ais 59:20-21]*

²⁸ Lau Israel-nga sêti Anötö ndê nacyo, nahu bu sêkôc nawae nayham pi Yisu sa dom. Ma tu dinan-nga nawae dau golom mac. Magoc Anötö kêyalinj nac sa gwananj su, dec tac whinj nac tu abanj Israel-nga.

* **11:16:** Yom dau inj gitôm yom gôlinj danj. Yom pi gêj nandô mbêc ma a nawakac, nanj hêganônj lau Israel-nga si apai. Pol bu tôte asê bu Anötö kôc lau Israel-nga si apai sa ma gêlic nac bu lau dabuj, ma nac si lau wakuc bu sêkêtj whinj Yisu, dec inj oc lic nac bu lau dabuj njalêj tigenj.

²⁹ Bu galem ti mwasin nan Anötö gic bata têj lau, nan in oc tòm dom bu sen su.

³⁰⁻³¹ Muñ-nga mac lau gameñ apa-nga danampêc têj Anötö. Magoc kwahic dec lau Israel-nga dangapêc têj Anötö, dec mac atap in ndê tawaló sa. Ma tu dinan-nga nac lau Israel-nga nan kwahic dec dangapêc têj Anötö, nan tinambu oc sêtap in ndê tawaló sa sêwhin.

³² Bu Anötö sam lau hon bu lau dangapêc-nga. In tóc gêj dau tiawê, dec lau hon nan bu sênem dandi kwi, nan in oc tawaló nac.

Datoc Anötö ndê waê sa

³³ Oyaê. Anötö ndê mwasin ti in ndê gauc in gêj atu andô, ma in kêyalê gêj hon e pi sa timala enj. Asa oc nditôm bu ênyalê in ndê lêj me yom nan tidôn yêc in-nga?

³⁴ Asa kêyalê Pômdau ndê gauc, me gitôm bu kêj gauc têj in? [*Ais 40:13*]

³⁵ Ma asa tòm bu kêj gêj ñayham dan têj Anötö, dec Anötö oc kêj gêj têj in ô? [*Job 41:11*]

³⁶ Bu gêj hon sa akêj in ndê, ma in ti gêj hon ñahu ma ti gêj hon ñadau bocdinañ. Datoc in ndê waê sa titêm-titêm. Yomandô.

12

Dasa neñ lêj wakuc dawhin Kilisi

¹ O asidôwai. Gauc nem yom hon nan aö gasôm tu gawhê Anötö ndê tawaló sa têj mac-nga nan. Dec akêj daôm sambuc bu anem akin Anötö tòm mac nem bêc ambo tamli-nga hon. Akêj daôm sambuc atôm da tali ma dabuñ, nan oc ndic Anötö tandô ñayham. Mac nem lêj ñandô ankc Nalau Dabuñ tu anem akin Anötö-nga dau dinan.

² Anselêj ti asa nem lêj atôm lau nom dindec-nga dom, magoc ati lau wakuc tòm Anötö kêj gauc wakuc têj mac. Ma bocdinañ mac oc atôm bu anshahê gêj hon, ma anyalê mêtê gitêj, ma mêtê ñawasi ma mêtê nan oc ndic Anötö tandô ñayham, nan in atac whin bu yac dakôm.

Anötö kémwasin yac ñalêj têtêtêj

³ Tòm Anötö ndê mwasin puc aö dôñ, dec wasôm têj mac hon têtêtêj ndi, bu atoc daôm sa êñlêc dom, magoc akóc gauc ñapep pi daôm. Bu mac hon akêj whin Yisu tòm mwasin nan Anötö dau gic sam têj mac ñalêj têtêtêj.

⁴ Yac tanyalê bu ñamalac dan in ñamlic tigenj, magoc ñagêj daêsam sêyêc in ndê ñamlic tigenj dinan. Ma gêj dau sêwêkain gwelêj têtêtêj.

⁵ Ma ñalêj tigenj dinan, yac lau daêsam nan dakêj whin Kilisi su, nan dati Yisu ndê gólôwac dabuñ tigenj, ma yac tigenj-tigenj dambo tu danem lau hon nan sêmo gólôwac dabuñ ñalôm, nan sa.

⁶ Yac dawêkain mwasin dakôm gwelêj-nga têtêtêj, tòm Anötö kémwasin yac ñalêj. Asa nan tap mwasin hoc yom asê tòm propet-nga sa, nan kôm tòm in ndê kêj whin tóc asê.

⁷ Asa nan tap mwasin nem akin gólôwac-nga sa, nan nem akin man. Ma in nan tap mwasin sa bu êndôhôn Anötö ndê yom têj lau, nan bocdinañ.

⁸ Asa nan tap mwasin sôm yom ñayham-ñayham tu puc lau dôñ-nga sa, nan kôm. Ma asa nan Anötö ndê mwasin kac in bu kêj gêj tu nem lau ñalôm sawa sa-nga, nan kêj ti ndê ñalôm sambuc. Asa nan tap mwasin bu nem gôlin gólôwac-nga sa, nan kôm ti lichalê, ma in nan tap mwasin tawaló lau-nga sa, nan tawaló lau ti atac ñayham.

Mêtê atac whiŋ-ŋga

⁹ Mêtê atac whiŋ-ŋga inŋ gêŋ dasôm ŋambwa-ŋga dom. Dakôm ŋandô sa ŋalêŋ bocdec. Yac atac tec mêtê sac ma dasap mêtê ŋayham dôŋ.

¹⁰ Dakêŋ neŋ ŋalôm sambuc tu atac whiŋ asidôwai-ŋga, ma datoc ŋac sa hôc gêlêc dauŋ dandic ŋawaê.

¹¹ Dakêŋ dauŋ sambuc tu danem akiŋ Pômdau-ŋga, ma dakôm ti ŋalôm lu-lu dom.

¹² Gêŋ naŋ dakêŋ batanŋ bu Anötô kôm, naŋ dahôŋ ti atac ŋayham, dalhac ŋanŋa tu dahôc ŋawapac-ŋga ti neŋ atac pa su, ma dasap mêtê datenŋ mbec-ŋga dôŋ ŋapanŋ.

¹³ Dakêŋ gêŋ tu danem Anötô ndê lau dabuŋ naŋ sêpônnda dau, naŋ sa-ŋga, ma dandic ya ŋac.

¹⁴ Lau naŋ sêkêŋ kisa mac, naŋ apucbo ŋac dom, magoc andac Anötô bu nem mbec ŋac.

¹⁵ Lau bu sêkôm atac ŋayham, dec atac ŋayham awhiŋ ŋac. Ma lau bu sêtanŋ, naŋ atanŋ awhiŋ ŋac.

¹⁶ Apiŋ daôm dôŋ ti ŋalôm tigerŋ. Atoc daôm sa me alic daôm bu lau ti gauc atu-tu dom, magoc atac whiŋ lau waêmba ma ambo ahê ŋac dom.

¹⁷ Akôm mêtê sac ô sac naŋ sêkôm têŋ mac, naŋ dom. Ayob daôm ŋapep bu akôm mêtê naŋ lau hoŋ sêlic bu ŋayham eŋ.

¹⁸ Anŋahê bu nditôm, dec ambo awhiŋ lau ti yom malô eŋ, ma mac daôm akôm gêŋ danŋ bu aseŋ yom malô su dom.

¹⁹ O aneŋ asidôwai, akêŋ ŋagêyô ô sac dom, magoc akêŋ lau naŋ sêkôm sac têŋ mac sêsip Anötô amba e sêtap inŋ dau ndê atac ŋandê sa. Bu sêto yom danŋ yêc, naŋ sôm bocdec bu:

Pômdau sôm, "Gwelenŋ sac ŋagêyô-ŋga yêc aô amanŋ, ma aô dauŋ oc wakêŋ."

[Diut 32:35]

²⁰ Akêŋ ŋagêyô dom, magoc akôm tôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Am nem ŋacyo bu gêŋ yô inŋ, naŋ kêŋ gêŋ inŋ neŋ. Inŋ bu bu yô inŋ, naŋ kêŋ bu inŋ nôm. Am bu kôm bocdinanŋ, dec oc kôm inŋ maya dau ŋalêŋ sac. *[Prov 25:21-22]*

²¹ Ayob bu sac ku mac dulu dom, magoc akôm mêtê ŋayham eŋ e aku sac dulu.

13

Dasôc gôliŋwaga ŋapu

¹ Gôliŋwaga hoŋ naŋ sem gôliŋ sêmbô nom, naŋ si ŋaclai ŋahu yêc Anötô, ma inŋ dau kêŋ ŋasawa têŋ ŋac bu sênem gôliŋ. Ŋac si danŋ hôc asê ŋambwa dom. Bocdinanŋ lau hoŋ sêsôc ŋac ŋapu sêndic ŋawaê.

² Asa naŋ tec bu sôc gôliŋwaga ŋapu, naŋ tec gôliŋ naŋ Anötô dau kêŋ, ma inŋ oc tap matôc sa.

³ Gôliŋwaga si ŋaclai yêc bu sêmatôc lau, magoc ŋac si matôc dau gic waê lau naŋ sêkôm mêtê ŋayham, naŋ dom, gic waê lau naŋ sêkôm mêtê sac. Tu dinanŋ-ŋga dec akôm mêtê ŋayham eŋ, ma gôliŋwaga oc sêlic mac ŋayham, ma mac oc atôc daôm tu gôliŋwaga si matôc-ŋga dom.

⁴ Ŋahu bu ŋac sêti Anötô ndê lau akiŋ bu sêyob yac dambo ŋayham-ŋga. Magoc mac bu akôm mêtê sac, naŋ atôc daôm, bu ŋac sêkôc ŋaclai bu sêmatôc lau, ma ŋaclai dau inŋ gêŋ ŋambwa dom. Ŋac Anötô ndê lau akiŋ naŋ sêo inŋ su sêmbô nom, bu sêkêŋ ŋagêyô têŋ lau naŋ sêkôm mêtê sac naŋ.

⁵ Tu dinan-nga dec dasôc gôlinwaga napa. Nahu bu nac si nac lai yêc bu sêmatôc yac. Ma gêñ dan whin bocdec bu. Tanjalê yêc neñ nalôm bu dasôc nac napa, in lêt solop.

⁶ Gôlinwaga dinan sêkêñ si têt tu sênem gôlin tôm Anötö ndê lau akin, ma tu dinan-nga dec in solop bu mac akêñ takis bu anemli nac.

⁷ Aêc! Gêñ bocke nan mac ac waê bu akêñ, nan akêñ. Takis me mone bocke nan mac ac waê bu akêñ, nan akêñ. Lau nan sic waê bu mac atoc nac sa, nan dec atoc nac sa, ma lau ti nac lai, nan asôc nac napa napep.

Mêtê atac whin asidôwai-nga

⁸ Ayob daôm bu tôp dan yêc mac-nga dom. Tôp tigen yêc mac-nga, nan bu akêñ nem atac whin lom daôm. Bu asa nan tac whin in ndê asidôwa, nan kôm Anötö ndê yomsu hon nandô sa.

⁹ Bu yomsu nan Moses to bocdec bu, “*Kôm gêñ mockaiñ-nga dom. Ndic namalac ndu dom. Nem kan gêñ dom,*” ma “*Tamgatu gêñ dom,*” ma yomsu natô hon, nan nahu sip yomsu tigen dindêc, “*Atac whin lau merpan am-nga gitôm am atac whin daôm.*”

¹⁰ Asa nan kêkuc mêtê atac whin-nga, nan oc kôm lau merpan in-nga nayom dom. Bocdinan mêtê atac whin lau-nga kôm yomsu hon nandô sa.

Bêc nambu-nga mer kêpin

¹¹ Asap mêtê atac whin-nga dôñ napan, bu mac anjalê têt kwahic dec-nga su. Têt ndoc dakêñ whin tiwakuc, nan dalic bu bêc datap Anötö ndê mwasin nem yac si-nga na-nandô sa, nan yêc ahê dôñ yêc. Magoc kwahic dec bêc dau mer kêpin su. Bocdinan ayêc bêc dom, anem ali.

¹² Ôbwêc pacndê su, ma kêpin bu lanjê. Bocdinan dahu mêtê nasec-nga hon sin, ma dasap mêtê nawê-nga dôñ, gitôm dakôc wapa dandic sin-nga sa.

¹³ Tanjêlêñ ti dasa neñ lêt napep, nditôm lau nan sêmbo nawê nalôm. Dakôm mêtê sac atac ngalac-nga me danôm gêñ êñin yac-nga dom. Dasa lêt mockaiñ-nga ma dakôm mêtê mayan-nga dom. Ma dahu mêtê atac nandê-nga ma mêtê lêmur-nga hon sin.

¹⁴ Anjêlêñ ti asa nem lêt anjuc Pômdau Yisu Kilisi, gitôm mac asôc in ti nem njakwê. Ma mac nem nalôm akwa bu êngil mac bu akôm sac, nan goc asôc napa me akôm nandô sa dom.

14

Yom pi lau nan sêkêñ whin nannga dom

¹ Lau nan si sêkêñ whin nannga dom, nan akôc nac sa, ma alic nac sac pi yom ma pi lêt nan Pômdau tôc tiawê têt yac dom, nan dom.

² Lau natô sêkêñ whin nannga dec señ gêñ hon. Magoc lau natô sêkêñ whin nannga dom, dec sêkêñ yao wata ma señ dom.

³ Am asa nan gêlic gêñ hon nayham tu neñ-nga, nan pu lau nan sêtec wata, nan dom. Ma am asa nan gêñ wata dom, nan pu lau nan señ wata, nan dom. Bu Anötö kôc lau dau sa su.

⁴ Am asa dec gauc gêm bu êmatôc namalac dan ndê ngac akin? Ngac akin dau ndê nadau oc ênsahê in ndê lêt, ma sôm bu in lhac, me in peñ. Ma in oc lhac, nahu bu Pômdau gitôm bu puc in dôñ.

⁵ Ma yom dan tiyham. Lau natô sêtoc bêc dan sa bu bêc dabun hôc gêlêc bêc natô su. Ma lau natô sêlic bêc hon tôm dau. Magoc nalêt solop bu lau hon

sêkôc gauc pi lêñ sênem akind Anötö-nga, ma sêkôm tôm ñac dau si ñalôm kac ñac.

⁶ Lau nanj sêtoc bêc ñatô sa kêlêc, nanj sêkôm tu sêtoc Pômdau sa-nga. Ma lau nanj senj wata, nanj sem danje Anötö, dec senj gêñ dau ma sêtoc Pômdau sa. Ma ñac nanj senj wata dom, nanj sêkêñ yao gêñ dau tu sêtoc Pômdau sa-nga. Ma ñac bocdinañ sem danje Anötö.

⁷ Bu yêc yac lau dakêñ whin Yisu-nga ñalôm, nanj ñamalac danj ti ñadau dau tu inñ ndê têm mbo tali-nga, me tu ndê têm mbac ndu-nga dom.

⁸ Yac bu dambo tanji me dambac ndu, nanj dambo tu dapo Pômdau ndê waê sa-nga. Yomandô. Yac bu dambo tanji me dambac ndu, nanj dati Pômdau ndê lau.

⁹ Kilisi mbac ndu ma tisa mbo tali tiyham, tu bu ti lau batê si Pômdau, ma lau tali si Pômdau bocdinañ.

¹⁰ Ma bocdinañ tu sake-nga mac alic nem asidôwai sac, me apu ñac tu yom ñambwa-ñambwa-nga? Yac tanjalê su bu yac honj oc dalhac Anötö anjô-nga têtñ inñ ndê bêc êmatôc lau-nga.

¹¹ Tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm, “Tôm aô gambo tanji yomandô, dec anjalê pi ñandô bu lau honj oc sêpônj haduc têtñ aô, ma sêhoc si yom asê yêc Anötö anjô-nga.” [Ais 45:23]

¹² Yom dau tôc asê tiawê bu yac tigen-tigen oc dalhac Anötö anjô-nga, bu dawhê dauñ neñ lêtñ sa têtñ inñ.

Mêtê atac whin-nga oc kôm asidôwa danj peñ dom

¹³ Tu dinañ-nga dec danem dôhônj dauñ neñ lêtñ whin asidôwai si lêtñ tu dapu ñac-nga dom. Ma dayob bu dakôm gêñ danj, nanj oc tôm bu lhac asidôwa danj ahuc e inñ so Anötö ndê lêtñ, nanj dom.

¹⁴ Aô gakêñ whin Pômdau Yisu, dec whê anej gauc sa, ma kayalê tidônj bu gêñ honj inñ ñayham yêc Anötö anjô-nga. Magoc ñamalac danj bu kêñ whin bu gêñ danj inñ ñadômbwi yêc Anötö anjô-nga ma kêñ yao bu neñ dom, goc gêñ dau ñadômbwi yêc ñamalac dau anjô-nga.

¹⁵ Magoc mac bu anej gêñ danj nanj kôm nem asidôwa danj ndê ñalôm ñawapac, dec mac atôc mêtê atac whin-nga têtñ inñ dom. Ayob daôm bu mac nem lêtñ anej gêñ-nga kôm nem asidôwa nanj Kilisi mbac ndu tu inñ-nga, nanj ndê kêñ whin tisac dom.

¹⁶ Akôm gêñ honj ti gauc, ma bocdinañ lau danj oc sêtôm dom bu sêpu gêñ nanj mac alic ñayham.

¹⁷ Lêtñ nanj dambo †Anötö ndê gôlinj ñapu, nanj ñahu hêganônj gêñ danej ti danôm-nga dom. Magoc dambo Anötö ndê gôlinj ñapu ñahu sip dasa lêtñ gitêñ, ma dambo ti yom malô ma ti atac ñayham nanj Nyalau Dabuñ puñ dôñ sip yac neñ ñalôm têtñtêtñ.

¹⁸ Asa nanj bu nem akind Kilisi êñkuc lêtñ dinañ, nanj Anötö oc lic inñ ñayham, ma lau nom-nga sêwhin oc sêmpin inñ.

¹⁹ Bocdinañ dasap lêtñ yom malô-nga dôñ, ma dakôm gêñ honj tu dapuc asidôwai honj dôñ ma dalhac ñanja.

²⁰ Akôm Anötö ndê gwelenj popoc tu yom pi gêñ danej-nga-nga dom. Gêñ honj inñ ñayham tu danej-nga, magoc yac bu dakôm ñamalac danj ndê kêñ whin tisac tu gêñ nanj tanj-nga, dec dakôm giso.

21 Mac bu aneŋ wata me anôm wain me akôm gêŋ ŋatô naŋ kôm nem asidôwa daŋ ndê kêŋ whiŋ tisac, naŋ ŋayham bu mac ahu gêŋ dau siŋ yêc-ŋga.

22 Yom bocke naŋ am kêŋ whiŋ pi gêŋ hoŋ dinaŋ, naŋ kôc dôŋ yêc amlu Anötö ŋalhu. Asa naŋ kôc gauc ŋapep pi gêŋ hoŋ dinaŋ e kôm giso dom, naŋ oc tap Anötö ndê mwasiŋ sa.

23 Magoc ŋamalac naŋ gêŋ gêŋ ma ŋalôm lu-lu pi gêŋ dau, naŋ kékuc lêŋ kêŋ whiŋ-ŋga dom, ma oc tap Anötö ndê matôc sa. Lêŋ bocke naŋ am kêŋ whiŋ bu lêŋ solop yêc Anötö aŋgô-ŋga, naŋ kôm. Gêŋ bocke naŋ am kôm ti atac lu-lu, naŋ sac.

15

Dakôm gêŋ hoŋ tu danem asidôwai sa-ŋga

1 Yac lau naŋ dakêŋ whiŋ ŋaŋga, naŋ dahôc ŋawapac dawhiŋ lau naŋ sêkêŋ whiŋ babalê, tu bu danem ŋac sa-ŋga dandic ŋawaê. Dakôm gêŋ tu dapo dauŋ sa-ŋga dom.

2 Yac lau tigeŋ-tigeŋ dakôm mêtê ŋayham têŋ lau meŋpaŋ yac-ŋga tu danem ŋac sa-ŋga, ma tu dapuc ŋac dôŋ-ŋga.

3 Gauc nem Kilisi. Iŋ kôm gêŋ daŋ tu dau ndê atac whiŋ-ŋga dom, magoc kôm gêŋ hoŋ kékuc Anötö ndê atac whiŋ. Ma tu dinaŋ-ŋga dec sêpu iŋ, tôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Lau naŋ sêpu am, naŋ sêpu aô bocdinaŋ.

[BW 69:9]

4 Anötö ndê yom hoŋ naŋ sêto yêc muŋ su, naŋ Anötö kêŋ bu êndôhôn yac. Ma yom dau oc puc yac dôŋ bu dalhae ŋaŋga, ma êŋgilí yac bu dahu ŋandô ŋayham naŋ dakêŋ batanŋ dambo, naŋ siŋ dom.

5 Anötö naŋ puc mac dôŋ ma kêgilí mac bu alhae ŋaŋga, naŋ piŋ mac hoŋ dôŋ tu aŋkuc Yisu Kilisi-ŋga.

6 Ma ŋalêŋ dinaŋ iŋ oc kêŋ mac ambo ti nem ŋalôm tigeŋ, ma awham pitigeŋ ma ahoc yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi ndê Damba Anötö ndê waê asê.

Ŋawaê ŋayham gic lau Israel-ŋga ma lau apa hoŋ ŋawaê

7 Bocdinaŋ akôc lau sêkêŋ whiŋ Yisu-ŋga hoŋ sa, tôm Kilisi dau kôc mac sa. Ŋalêŋ dinaŋ mac oc apo Anötö ndê waê sa.

8 Aô wasôm têŋ mac bu Kilisi meŋ gitôm lau Israel-ŋga si ŋgac akiŋ, bu kôm yom naŋ Anötö gic bata têŋ abanŋ Israel-ŋga, naŋ ŋandô sa.

9 Ma lau naŋ lau Israel dom, naŋ oc sêmpinŋ Anötö tu iŋ ndê mêtê tawalô lau-ŋga. Gitôm yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Tu dinaŋ-ŋga aô wampinŋ am têŋ ndoc aô wambo wawhiŋ lau gameŋ apa-ŋga. Wanem wê tu watoc am nem ŋaê sa-ŋga.

[BW

18:49]

10 Ma yom daŋ tiyham yêc bocdec bu:

Mac lau gameŋ apa-ŋga, atac ŋayham awhiŋ Anötö ndê lau Israel-ŋga. [Diut

32:43]

11 Ma daŋ tiyham:

Mac lau gameŋ apa-ŋga hoŋ ampinŋ Pômdau. Ma mac lau hoŋ anem wê atoc iŋ sa-ŋga.

[BW 117:1]

12 Ma Aisaya to yom bocdec bu:

Nasili daŋ oc puc pi meŋ yêc Jessi ndê ŋawakac. Ma iŋ oc tisa bu nem gôlinŋ lau nom-ŋga hoŋ. Ma lau naŋ lau Israel dom, naŋ oc sêkêŋ bata bu iŋ nem ŋac si.

[Ais 11:10]

13 Aö waterñ Anötö, nanñ ti gëñ ñayham hoñ nanñ yac dakêñ batanñ, nanñ ñahu, bu kêñ atac ñayham ti yom malô nem mac ahuc tu mac nem akêñ whiñ Yisu Kilisi-ñga. Ma bocdinañ Ñalau Dabuñ ndê ñaclai oc puc mac dôñ bu alhac ti atac pa su, ma ahôñ gëñ ñandô ñayham nanñ mac akêñ batam ambo.

Pol ndê gwelenñ ñawaê ñayham-ñga

14 O aneñ asidôwai. Yêc aneñ ñalôm aö gakêñ whiñ ñanña bu mac akôm mêtê ñayham eñ, ma mac anyalê yom ñandô tidôñ, e mac atôm bu andôhônñ têñ daôm.

15 Tu Anötö ndê mwasiñ nanñ kêñ têñ aö-ñga, dec gato yom pi gëñ ñatô ti ñanña têñ mac, tu bu wawhê mac nem gauc sa, ma gauc nem yom dau tiyham.

16 Aêc. Anötö kêmwasinñ aö, dec kêyalinñ aö sa bu wanem akinñ Yisu Kilisi tôm dabuñsiga, bu wahoc Anötö ndê ñawaê ñayham asê têñ lau gameñ apa-ñga. Ma tu aneñ gwelenñ dindec-ñga dec lau gameñ apa-ñga nanñ sêkêñ whiñ Yisu, nanñ oc sêti lau dabuñ ña Ñalau Dabuñ ndê ñaclai, ma ñac oc sêtôm da nanñ Anötö gêlic ñayham.

17 Bocdinañ dec aneñ ñahu gapo dauñ sa tu gwelenñ nanñ gakôm tu Anötö-ñga, nanñ Yisu Kilisi dau.

18 Aö gatec bu wasôm yom pi gëñ nanñ aö dauñ gakôm, tigeñ wasôm yom pi gëñ hoñ nanñ Kilisi dau kôm. Aö gahoc ñawaê ñayham asê têñ lau gameñ apa-ñga, ma sêlic gëñ daêsam nanñ aö gakôm. Magoc Kilisi dau gêm ñac si ñalôm kwi e ñac danña wambu Anötö.

19 Inñ ndê Ñalau Dabuñ kêñ ñaclai têñ aö bu wakôm gëñ dalô ti gëñ atu-tu daêsam. Bocdinañ aö gahoc ñawaê ñayham pi Kilisi asê timala eñ, yêc malac Jerusalem ma yêc gameñ hoñ e meñ têñ gameñ Ilirikum-ñga.

20 Aö gatec bu wakwê andu pi lhac alhó nanñ ñamalac danñ kêsuhunñ muñ su. Bocdinañ têñ ñamata-ñga e meñ, aö atac whiñ bu wasôm ñawaê ñayham asê têñ lau nanñ dangasunñ sambuc Kilisi ndê ñaê-ñga.

21 Tôm yom danñ nanñ sêto muñ su pi Kilisi bocdec bu:

Lau nanñ sêngô inñ ñawaê danñ dom, nanñ oc sêlic inñ. Ma ñac nanñ sêngô yom pi inñ su dom, nanñ oc sênyalê inñ. [Ais 52:15]

Pol gauc gêm bu ndic lau malac Rom-ñga kêsi

22 Tu gwelenñ dinañ hê aö dôñ ñapanñ-ñga, dec gitôm dom bu watêñ mac waloc.

23 Yala daêsam gi su, aö ñalôm kac aö bu walic mac. Ma kwahic dec aneñ gwelenñ pacndê yêc gameñ dindec.

24 Bocdinañ aö gauc gêm bu watêñ gameñ Spein-ñga wandi, ma têñ ndoc wanşêlêñ wandi, nanñ dec gauc gêm bu walic mac têñ ndoc dinañ. Aö tac whiñ ñandô bu wambo wawhinñ mac tôm bêc ñatô, ma gakêñ batanñ bu tinambu mac oc anem aö sa bu watêñ Spein wandi.

25 Magoc gëñ ñamata-ñga aö kwahic dec bu wapi Jerusalem wandi, bu wanem lau sêkêñ whiñ-ñga sa yêc dindê.

26 Bu lau gameñ Masedonia ti Akaya-ñga sêlic ñayham bu sêndic awa sa bu sênem lau sêkêñ whiñ-ñga nanñ sêpônnda dau yêc malac Jerusalem, nanñ sa.

27 Ñac sêlic ñayham bu sêkôm bocdinañ, ma lêñ dau inñ solop. Ñahu bu lau gameñ apa-ñga si tốp yêc lau Israel-ñga. Ñac sêtap mwasiñ nem ñac si gatu sa-ñga sa tu Kilisi-ñga, nanñ meñ akêñ lau Israel-ñga si toñ. Bocdinañ solop bu ñac sêkêñ si awa nom-ñga ñatô, bu sênem lau Israel-ñga nanñ sêpônnda dau, nanñ sa, ma sêô si tốp.

²⁸ Têḡ ndoc gwelenḡ dindec pacndê su, ma wakêḡ awa dindec sip lau Jerusalem-ḡga amba su, naḡ goc watêḡ Spein wandi. Ma têḡ tēm dinaḡ wameḡ walic mac.

²⁹ Ma aō gakêḡ whiḡ bu têḡ ndoc waloc wambo wawhiḡ mac, naḡ Kilisi oc êmwasiḡ yac hoḡ êḡlêc.

³⁰ Tu yac neḡ Pōmdau Yisu Kilisi-ḡga, ma tu mêtê atac whiḡ-ḡga naḡ ḡalau kêḡ têḡ yac, dec wateḡ mac bu alhac awhiḡ aō, ma dahôc ḡjawapac ḡjawêḡ ḡayham-ḡga dawhiḡ dauḡ. Ma atehḡ mbec têḡ Anōtō tu aō-ḡga.

³¹ Atehḡ mbec bu Anōtō êḡgaho aō su yêc lau gameḡ Judia-ḡga naḡ sêkêḡ whiḡ Yisu dom, naḡ amba. Ma atehḡ mbec bu gwelenḡ naḡ gakôm bu wanem lau sêkêḡ whiḡ-ḡga sa yêc malac Jerusalem, naḡ oc sêcôc sa ti atac ḡayham.

³² Ma Anōtō bu lic ḡayham, dec tiḡambu watêḡ mac waloc ti atac ḡayham, ma wanḡwhaḡ dauḡ wawhiḡ mac e licwalô sa tiyham.

³³ Anōtō Yom Malô ḡadau whiḡ mac sambob. Yomandô.

16

Pol kêḡ acsalô têḡ iḡ ndê silip naḡ sêmbô malac Rom

¹ Yac neḡ lhuḡwê kêḡ whiḡ Yisu-ḡga daḡ gêm akiḡ gôlôwac dabuḡ yêc malac Kenkria, naḡ ndê ḡaê Pibi. Aō bu wawhê iḡ sa têḡ mac bu iḡ awhê ḡayham.

² Iḡ gêm lau daêsam sa, ma gêm aō sa whiḡ, ma bocdinaḡ dec wandac mac bu akôc iḡ sa tu Pōmdau ndê ḡaê-ḡga, aḡkuc Anōtō ndê lau dabuḡ si lêḡ solop. Ma anem iḡ sa tu gêḡ bocke naḡ pōnda dau-ḡga.

³ Akêḡ anehḡ acsalô ḡayham têḡ Prisila lu Akwila, awhê lu ḡgac naḡ sêkôm gwelenḡ sem akiḡ Yisu Kilisi-ḡga sêmbô malac Rom, tôm aō gakôm gambo gameḡ dindec.

⁴ Muḡ-ḡga iḡlu sêkêḡ dau sambuc tu sênem aō sa-ḡga, ma sêhêgo dau bu sêmbac ndu tu aō-ḡga dom. Tu dinaḡ-ḡga aō bu wanem danḡe iḡlu, ma gôlôwac dabuḡ hoḡ yêc lau apa si gameḡ, naḡ sem danḡe iḡlu sêwhiḡ.

⁵ Ma wandac mac bu akêḡ acsalô têḡ lau sêkêḡ whiḡ-ḡga hoḡ naḡ sêkac dau sa bu sêlic om yêc iḡlu si andu, naḡ sêwhiḡ. Ma akêḡ anehḡ acsalô têḡ Epenetus, anehḡ ḡamalac atac whiḡ-ḡga, naḡ ti ḡgac ḡamata-ḡga bu kêḡ whiḡ Yisu yêc gameḡ Esia-ḡga.

⁶ Asôm anehḡ acsalô têḡ Maria naḡ kôm gwelenḡ atu tu nem mac sa-ḡga.

⁷ Ma akêḡ acsalô têḡ Andronikus lu Junias, naḡ yac asa akêḡ abanḡ tigeḡ, ma muḡ-ḡga andôc gapoc-walô awhiḡ dauḡ. Iḡlu awhê lu ḡgac tiwaê yêc aposel si toḡ ḡalôm. Ma iḡlu sêkêḡ whiḡ Kilisi sêmuḡ aō.

⁸ Asôm acsalô têḡ Ampliatus, ḡgac kêḡ whiḡ Pōmdau-ḡga naḡ aō atac whiḡ kêlêc.

⁹ Ma asôm acsalô têḡ Urbanus, naḡ alu am akiḡ Kilisi awhiḡ dauḡ, ma têḡ Stakis anehḡ ḡgac tac whiḡ-ḡga daḡ.

¹⁰ Ma têḡ Apeles naḡ hôc ḡjawapac daêsam tu Kilisi-ḡga, magoc kalhac ḡaḡga ma hu ndê kêḡ whiḡ siḡ dom. Ma akôm acsalô têḡ lau hoḡ naḡ sêmbô Aristobalus ndê andu,

¹¹ ma têḡ Herodion, anehḡ ḡatô daḡ. Ma têḡ lau naḡ sêmbô Nasisus ndê andu, naḡ sêkêḡ whiḡ Pōmdau.

¹² Ma akôm acsalô têḡ Tripena lu Triposa, awhê lu naḡ sem gwelenḡ ḡaḡga tu Pōmdau-ḡga. Ma têḡ Pesis, awhê naḡ aō atac whiḡ kêlêc, naḡ kôm gwelenḡ ḡaḡga tu Pōmdau-ḡga whiḡ.

¹³ Akôm acsalô têtj Rupas nanj Pômdau kêyalinj inj sa, ma têtj inj dinda nanj yob aô gitôm anej dinañ solop.

¹⁴ Ma asôm acsalô têtj Asinjketus, Plegon, Hemes, Patrobas, Hemas ma asidôwai nanj sêmbo sêwhinj ñac.

¹⁵ Ma têtj Pilologus, Julia, Nereus lu lhuwê, ma Olimpasi ti lau sêkêñ whinj-ñga honj nanj sêmbo sêwhinj ñac.

¹⁶ Akam daôm* anjuk Anötö ndê lau dabunj si lêtj. Kilisi ndê gôlôwac dabunj tonj tigen-tigenj yêc gamenj dindec, nanj sêkêñ si acsalô ñayham têtj mac sêwhinj.

Pol puc lau Rom-ñga dôñ bu sêlhac ñañga

¹⁷ O asidôwai, aô watenj mac bu ayob daôm têtj lau nanj si mêtê kôm lau sêwhê dau kôc-kôc, ma sêsôm yom nanj so yom ñandô nanj mac akôc sa su, bu ñac si yom dau kôm lau si sêkêñ whinj tisac. Andic ahê lau kainj dinañ.

¹⁸ Bu ñac sem akinj yac neñ Pômdau Kilisi dom, magoc sêkôm tu dau-ñga. Ñac sêmbac-sêmbac yom lau, ma sêsôm yom ñayham-ñayham bu sêñsau lau gauc babalê, nanj sêtôm dom bu sêñyalê yom ñahu.

¹⁹ Lau honj sêñgô ñawaê bu mac dañam wambu Kilisi ndê yom, ma bocdinañ aô atac ñayham atu tu mac-ñga. Magoc aô wanem la mac, bu ati lau ti gauc tu lêtj ñayham-ñga, ma andic ahê mêtê sac honj.

²⁰ Anötö Yom Malô Ñadau ñasawa sauñ oc ku Sadanj dulu, ma kêtj inj sôc mac gahim ñapu. Yac neñ Pômdau Yisu ndê mwasinj têtj mac.

Lau ñatô sêkêñ si acsalô têtj lau Rom-ñga

²¹ Timoti, nanj kôm gwelanj whinj aô, nanj kêtj ndê acsalô ñayham têtj mac. Ma Lusias, Jason ma Sosipata, lau nanj yac asa yêc abunj tigenj, nanj sêwhinj.

²² (Ma aô Tetius, nanj gato Pol ndê yom sip bapia dindec, nanj wasôm acsalô têtj mac tu Pômdau-ñga.)

²³ Ma Gaius, nanj kôc aô Pol ti lau sêkêñ whinj-ñga malac dindec-ñga sa, ma kêtj ndê andu ti yac mba gamenj akac sa ambo-ñga, nanj kôm ndê acsalô têtj mac whinj. Ma Erastas, ñgac nanj yob malac dindec si ganom mone-ñga, lu yac mba asidôwa Kwatus, sêkôm si acsalô têtj mac bocdinañ. [

²⁴ Yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasinj têtj mac honj. Yomandô.]

Pol teñ mbec êmpinj Anötö-ñga

²⁵ Tampinj Anötö dandic ñawaê. Bu ñawaê ñayham nanj aô gahoc asê, ma mêtê nanj sem pi Yisu Kilisi, nanj Anötö gitôm bu punj dôñ yêc mac nem ñalôm e kôm mac akêñ whinj ma alhac ñañga. Anötö ndê lêtj nem lau si-ñga yêc sinj dau ñasawa baliñ su.

²⁶ Propet akwa sêto yom pi lêtj dau munj su, ma kwahic dec Anötö nanj mbo titêm-titêm, nanj gic atu lau bu sêhoc yom dau asê tiawê, e lau nom-ñga sambob sêkêñ whinj, ma dañga wambu inj.

²⁷ Dahoc Anötö tigenj, gauc ti gauc Ñahu, nanj ndê waê sa tôm têtj honj, tu Yisu Kilisi-ñga. Yomandô.

* **16:16:** Yêc inj ndê bapia, Pol to yom ma sôm têtj lau Rom-ñga bu sêñgutô dau ña lêtj dabunj. Mêtê dau bu tôc asê bu ñac honj sêmbo ti ñalôm tigenj ma atac whinj dau. Alic yom kainj tigenj yêc bapia ñatô - 1 Kor 16:20; 2 Kor 13:12; 1 Tes 5:26; ma 1 Pit 5:14. Mêtê dau kêkuc lau Israel-ñga si gêbôm, magoc lau Papua Niugini-ñga si mêtê nanj êlêmê sêkôm, nanj sêkam dau.

Pol ndê bapia ñamata-ña ga têtj lau Korin-ña ga Yom whê bapia dindéc sa-ña ga

Pol in ñac ñamata-ña bu hoc ñawaê ñayham asê têtj lau yêc malac Korin, ma in kôm gwelenj mbo malac dau ñasawa hic baliñ ma kêdôhônj lau nanj sic hu sêkêñ whiñ Yisu (Apo 19:1-17).

Tiñambu Pol mbo whiñ ñac dom, ma ngô ñawaê pi ñawapac daêsam nanj hôc asê lau sêkêñ whiñ-ña, ma ñac sêto bapia têtj in ma sêndac in bu whê yom ñatô sa. Tu dinan-ña dec in to bapia dindéc têtj ñac, têtj têtj in dau mbo malac Epesas. Ñawapac ñatô nanj in to yom pi, nanj lau sêsa lêñ mockainj-ña, sêwhê dandi kôc-kôc, señ Mwasin Dabun ña lêñ so, sêkôc gauc so pi yom datisa akêñ lau batê-ña, ma sênyalê yom pi Ñalau Dabun ndê mwasin ñapep dom. Ma ñac sêtoc mwasin sêsôm yom awha wakuc-ña sa hôc gêlêc mwasin honj.

Pol to yom dindéc têtj lau Korin-ña, tigenj yom daêsam hêganônj lau sêkêñ whiñ-ña honj, ma gitôm bu puc yac dôñ bu datimêtê dauñ ñapep ma dasap mêtê ñayham dôñ.

Pol ndê yom ñamata-ña ga

¹ Aô Pol, nanj Anôtô kêgalêm aô sa kêkuc in ndê atac whiñ dec gati Yisu Kilisi ndê ñapasel. Alu yac neñ asidôwa Sostene ato bapia dindéc

² têtj Anôtô ndê gôlôwac dabun yêc malac Korin. Alu ato têtj mac lau honj nanj ati lau dabun, ñahu bu Anôtô piñ mac dôñ am damiñ Yisu Kilisi. Aêc, Anôtô kêgalêm mac sa bu ati in ndê lau dabun, awhiñ lau akêñ gameñ honj, nanj sêtoc yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê ñaê sa. Yisu tigenj ti yac neñ Pômdau, ma ñac si Pômdau bocdinanj.

³ Mwasin ti yom malô têtj mac, akêñ Damanj Anôtô lu Pômdau Yisu Kilisi.

Pol gêm danje Anôtô tu in ndê mwasin-ña ga

⁴ Tôm bêc honj aô gam danje anej Anôtô, tu mwasin nanj in kêtj têtj mac tu mac nem akêñ whiñ Yisu Kilisi-ña.

⁵ Yomandô. Tu mac ati Kilisi ndê lau-ña, dec Anôtô ndê mwasin kêsalê mac ahuc, ma gêm mac sa bu anyalê Anôtô ndê yom ma asôm yom dau asê.

⁶ Ma ñalêñ dinanj Anôtô ndê mwasin puñ ñawaê nanj yac ahoc asê pi Kilisi, nanj ñahu sip ñalôm gi, nanj dôñ yêc mac nem ñalôm.

⁷ Tu dinan-ña têtj têtj dindéc nanj mac honj ambo ti tamkwê ñandô bu alic bêc nanj Anôtô oc hoc yac neñ Pômdau Yisu Kilisi asê, nanj mac apônâ Ñalau Dabun ndê mwasin danj dom.

⁸ Ma Anôtô oc puc mac dôñ bu alhac ñanja e bêc nanj yac neñ Pômdau Yisu Kilisi mbu menj, dec mac oc alhac in anjô-ña ti nem yom me giso mbasi.

⁹ Anôtô nanj kêgalêm mac sa bu piñ mac dôñ anem damiñ in ndê Atu Yisu Kilisi, yac neñ Pômdau, nanj gic bata bu yob mac ñalêñ dinanj. Ma yom honj nanj in gic bata têtj yac, nanj oc kôm ñandô sa.

Yham dom bu Kilisi ndê lau sêwhê dau kôc

¹⁰ O asidôwai. Yac neñ Pômdau Yisu Kilisi kêtj aô bu wanem gwelenj ñawaê ñayham-ña wanem in anjô, ma tu dinan-ña dec aô bu w anem la mac bocdec

bu. Ahu nem mêtê awhê daôm kôc-kôc-nga siŋ! Apiŋ daôm dôŋ ma ambo ti ŋalôm tigen bu mac nem yom ti gauc daŋ so dau dom.

¹¹ O asidôwai. Aô gasôm yom dinaŋ ŋahu bu Klowe ndê lau ŋatô sêkêŋ puc aô bu mac nem lau ŋatô sêseŋ dandi e sêwhê dandi kôc-kôc.

¹² Aô ganġô bu mac nem lau ŋatô sêsôm bu sêŋkuc aô Pol, ma ŋatô sêsôm bu sêŋkuc Apolos, ma ŋatô sêŋkuc Pita, ma ŋatô sêsôm bu sêŋkuc Kilisi.

¹³ Oyaê! Mac gauc gêm sake? Kilisi whê dau kôc, a? Lau sic aô Pol lec ndu pi a gicso dau bu nem mac sa, a? Mac aliŋ busanġu tu aô neŋ ŋaê-nga, a?

¹⁴ Aô gam danġe Anôtô bu aô kaku mac nem lau daêsam dom. Aô kaku Krispas lu Gaius.

¹⁵ Tu dinaŋ-nga dec oc tôm dom bu ŋamalac daŋ sôm bu mac aliŋ busanġu tu aneŋ ŋaê-nga.

¹⁶ Yomandô aô kaku lau naŋ sêmbô Stepanas ndê andu sêwhiŋ, magoc ŋac lau dinaŋ eŋ. Aô bu wanġu mac nem lau ŋatô whiŋ, dec kalhiŋ siŋ su.

¹⁷ Kilisi kêkiŋ aô bu wanġu lau dom, magoc iŋ kêkiŋ aô bu wanem mêtê. Ma ŋawaê naŋ gahoc asê pi Kilisi ndê mbac ndu pi a gicso dau, naŋ yom ti ŋaclai atu. Bocdinaŋ aô tanġwê gauc atu-tu nom-nga bu nem aô sa tu wanem mêtê-nga dom. Mba! Aô gatec bu wakôm a gicso dau ndê ŋaclai ti gêŋ ŋambwa.

Kilisi tôc Anôtô ndê ŋaclai ti gauc atu asê

¹⁸ Aô gasôm yom dinaŋ, ŋahu bu ŋawaê pi Yisu ndê mbac ndu pi a gicso dau, tôc Anôtô ndê ŋaclai asê têŋ yac lau naŋ iŋ bu nem yac si. Magoc lau naŋ sic waê bu sêniŋga, naŋ sêŋġô yom pi a gicso dau gitôm yom gauc mbasi-nga.

¹⁹ Bu sêto Anôtô ndê yom daŋ yêc bocdec bu:

Lau ti gauc atu-tu nom-nga, ma ŋac naŋ gauc gêm bu sêŋyalê gêŋ hoŋ ŋahu, naŋ wasen ŋac si gauc su, ma watôc asê bu gêŋ ŋambwa. *[Ais 29:14]*

²⁰ Bocdinaŋ, mac lau tiguauc ma gwalam akwa ma mac lau nom-nga naŋ aŋsahê bu akip gêŋ hoŋ ŋahu sa, mac nem gauc dau ŋandô nde? Anôtô tôc asê bu ŋamalac si gauc atu-tu nom-nga, iŋ gitôm gêŋ gauc mbasi-nga.

²¹ Ma iŋ tôc iŋ ndê gauc atu asê bocdec bu. Iŋ kôm bu lau nom-nga sêtôm dom bu sêŋyalê iŋ ŋa ŋac dau si gauc. Ma iŋ ndê ŋawaê ŋayham naŋ yac ahoc asê, naŋ lau nom-nga sêlic bu yom gauc mbasi-nga. Tigen Anôtô dau gêlic ŋayham bu nem lau naŋ sêkêŋ whiŋ ŋawaê dau, naŋ si.

²² Lau Israel-nga takwê bu sêlic gêŋ dalô. Ŋac bu sêlic, dec oc sêkêŋ whiŋ. Ma lau Grik sêŋsalê yom ti gauc atu, bu sêŋġô dec oc sêkêŋ whiŋ.

²³ Magoc yac mba mêtê hêganôŋ Kilisi ti iŋ ndê mbac ndu pi a gicso dau. Yom dau kêkuc gêŋ naŋ lau Israel-nga takwê, naŋ dom, ma bocdinaŋ dec sêkêŋ whiŋ dom. Ma lau Grik sêlic gitôm yom gauc mbasi-nga.

²⁴ Magoc lau Israel ti lau Grik bocke naŋ Anôtô kêgalêm ŋac sa sêti iŋ ndê, naŋ sêkôc yac mba yom pi Kilisi sa, ma sêŋyalê bu iŋ Anôtô ndê ŋaclai ti gauc ŋahu.

²⁵ Bu gauc naŋ Anôtô kêkuc, dec kêmasaŋ lêŋ bu Yisu sip nom meŋ ma mbac ndu pi a gicso dau, naŋ lau sêlic bu lêŋ gauc mbasi-nga. Magoc Anôtô ndê gauc dau hôc gêlic ŋamalac si gauc atu-tu hoŋ. Ma Anôtô ndê lêŋ dinaŋ, lau sêlic bu lêŋ ŋaclai mba-nga, magoc hôc gêlêc ŋamalac hoŋ si ŋaclai su.

²⁶ O asidôwai, akôc gauc pi daôm. Têŋ ndoc mac anġô ŋawaê ŋayham tiwakuc ma atap Anôtô ndê galem sa, naŋ mac ambo atôm lau tiguauc me lau ti ŋaclai atu, me lau tiwaê? Mba!

²⁷ Anötö tac whiñ bu êñyaliñ lau nañ lau nom-nga sêlic bu lau gauc mbasi-nga, ma lau ñaclai mba-nga, nañ sa, tu bu kôm lau tigauc ma lau tiñaclai maya sa têtñ bêc ñambu-nga.

²⁸ Lau nañ lau nom-nga sêpu ma sêlic bu lau waêmba ma lau ñambwa, nañ Anötö kêyaliñ ñac sa, tu bu êñgwiñiñ lau nañ sêtoc dau sa-nga.

²⁹ Tu dinañ-nga dec gitôm dom bu lau dañ sêñgiyañ dau sa yêc Anötö anğô-nga.

³⁰ Bu Anötö dau piñ yac dôñ tam damiñ Yisu Kilisi, nañ ti yac neñ gauc ñahu. Ma Kilisi dau ti yac neñ ñahu dati lau gitêñ ti lau dabuñ-nga, ma iñ ti ñahu Anötö gêm yac si-nga.

³¹ Bocdinañ, ankcuc yom nañ sêto yêc, nañ sôm bocdec bu:

Asa nañ bu po dau sa, nañ po dau sa tu Pômdau-nga eñ.

[Jer 9:24]

2

Pol gêm mêtê ña iñ dau ndê gauc ti licwalô dom

¹ O asidôwai, gauc nem têtñ ñamata-nga nañ aô gahôc asê mac. Têtñ ndoc dinañ aô gahêgo dauñ pi yom ñayham-ñayham me yom ti gauc atu-tu tu bu wawhê Anötö ndê yom sa têtñ mac-nga dom. Mba!

² Aô gahu yom pi gêñ daêsam siñ, ñahu bu aô gauc gêm tidôñ bu wasôm yom pi Yisu Kilisi tawasê, ma pi iñ ndê mbac ndu pi a gicso dau.

³ Têtñ têtñ aô gahôc asê mac, nañ aô gameñ tôm ñgac ti licwalô dom. Aô gatôc dauñ ma katitec ñandô tu gwelen nañ Anötö kêñ sip aô aman-nga.

⁴ Ma aô gam mêtê ti gasôm yom têtñ mac kakuc gauc atu-tu nom-nga tu wambac yom mac-nga dom. Aô gasôm aneñ yom ma Anötö ndê Ñalau tôc iñ ndê ñaclai asê bu puc aneñ yom dôñ.

⁵ Ñalêñ dinañ mac nem akêñ whiñ ñahu sip aneñ gauc me ñamalac si gauc dom, magoc sip Anötö ndê ñaclai.

Ñalau tôc Anötö ndê gauc atu asê

⁶ Bocdinañ, têtñ ndoc yac bu anem mêtê, nañ tañkwê gauc atu-tu nom-nga tu puc yac mba yom dôñ-nga dom. Mba. Magoc yac bu ambo awhiñ lau nañ sêkêñ whiñ ñañga, nañ dec oc tôm bu yac asôm yom ti gauc atu-tu têtñ ñac. Magoc yom dau kêkuc lau nom-nga si gauc, me gôliñwaga têtñ dindéc-nga nañ oc sêniñga, nañ si gauc dom.

⁷ Mba. Yom nañ yac ahoc asê, nañ kêkuc Anötö ndê gauc, ma hêganônñ lêtñ nañ iñ kêmasañ muñ-nga andô lê, tu bu nem yac lau nañ dakêñ whiñ Yisu, nañ si, ma datap iñ ndê ñawasi sa. Lêtñ dau kêkuc iñ ndê gauc atu, nañ ñahu sip ñalôm gi, ma yêc siñ dau têtñ lau nom-nga.

⁸ Gôliñwaga têtñ dindéc-nga dañ sêñyalê lêtñ dau ñahu dom. Ñac bu sêñyalê, dec oc tôm dom bu sêkic yom bu sêndic Pômdau Ñawasi Ñadau ndu pi a gicso dau.

⁹ Magoc ñac sêñyalê dom. Tôm Anötö ndê yom nañ sêto yêc muñ su, nañ whê sa bocdec bu:

Gêñ ñayham nañ Anötö kêmasañ gwanan tu lau nañ atac whiñ iñ-nga, nañ lau dañ sêlic dom, dañ sêñgô ñawaê dom, ma lau dañ sêñyalê dom. [Ais 64:4]

¹⁰ Tigeñ Anötö ndê Ñalau tôc gêtñ dau asê têtñ yac. Bu Ñalau dau kip gêtñ honñ ñahu sa, ma kêyalê gêtñ honñ. Ma iñ kêyalê Anötö ndê gauc atu-tu, nañ ñahu sip ñalôm gi, nañ whiñ.

¹¹ Anġo! Asa gitôm bu ênyalê yom naŋ ŋamalac daŋ gauc gêm yêc ndê ŋalôm? Lau daŋ sênyalê dom, magoc ŋamalac dau ndê ŋalau kêyalê inŋ ndê gauc. Ma bocdinaŋ lau daŋ sênyalê Anötô dau ndê gauc dom, magoc Anötô ndê ŋalau tawasê kêyalê.

¹² Anötô tac whinŋ bu yac taŋyalê mwasiŋ naŋ inŋ kêŋ têŋ yac ŋambwa. Tu dinaŋ-ŋga dec ŋalau naŋ inŋ kêŋ têŋ yac, naŋ ŋalau nom-ŋga daŋ dom, magoc inŋ dau ndê ŋalau.

¹³ Ma yac ahoc yom asê pi Anötô ndê mwasiŋ dau. Magoc yac asôm yom aŋkuc gauc atu-tu naŋ lau nom-ŋga sêtoc sa, naŋ dom. Yac asôm asê tôm ŋalau Dabuŋ kêdôhônŋ yac. Yom ŋandô pi gweleŋ naŋ Anötô kôm tu yac neŋ gatunŋ-ŋga, naŋ yac asôm asê têŋ lau naŋ ŋalau Dabuŋ mbo ŋac si ŋalôm, aŋkuc yom ti gauc naŋ ŋalau dau kêŋ têŋ yac.

¹⁴ Magoc lau naŋ Anötô ndê ŋalau mbo ŋac si ŋalôm dom, naŋ oc sêtôm dom bu sêkôc yom naŋ ŋalau dau kêdôhônŋ yac, naŋ sa. Ŋahu bu ŋac sêlic gêŋ dau gitôm gêŋ gauc mbasi-ŋga, ma tôm dom bu sênyalê. Ŋalêŋ tigeŋ naŋ tôm bu sênyalê, naŋ ŋalau Dabuŋ whê ŋac si gauc sa.

¹⁵ Bocdinaŋ yac lau naŋ dakôc ŋalau Dabuŋ sa su, naŋ datôm bu taŋsahê ti taŋyalê gêŋ hoŋ ŋahu. Magoc lau naŋ sêkôc ŋalau sa su dom, naŋ sêtôm dom bu sênyalê yac neŋ ŋahu.

¹⁶ Gauc nem Anötô ndê yom daŋ, naŋ sêto yêc bocdec bu:

Asa kêyalê Pômdau ndê gauc, ma asa gitôm bu êndôhônŋ inŋ? [Ais 40:13]

Lau nom-ŋga daŋ sênyalê dom, magoc yac taŋyalê, ŋahu bu ŋalau Dabuŋ tôc Kilisi ndê gauc asê têŋ yac.

3

Lau Korin-ŋga sêkêŋ whinŋ gwalec

¹ O asidôwai hac. Têŋ ndoc aô gambo gawhinŋ mac, naŋ aô gasôm yom têŋ mac tôm gasôm têŋ lau nom-ŋga naŋ ŋalau Dabuŋ gêm gôliŋ ŋac dom. Ŋahu bu mac atôm balêkoc dedec tu nem lêŋ akêŋ whinŋ Kilisi-ŋga.

² Yom naŋ aô gasôm têŋ mac, naŋ tôm aô gakêŋ mac anôm su ŋambwa. Bu mac atôm balêkoc dedec naŋ sêtôm dom bu sêneŋ gêŋ ŋaŋga. Ma kwahic d ec aô galic bu mac ambo bocdinaŋ ŋapaŋ.

³ Ŋahu bu tôm bêc hoŋ mac am lêmuŋ ti aseŋ daôm ŋapaŋ. Mac asap lêŋ nom-ŋga dôŋ ŋapaŋ, dec tôc asê bu mac aŋkuc lêŋ ŋalôm akwa-ŋga, ma ŋalau Dabuŋ gêm gôliŋ mac nem lêŋ dom.

⁴ Bu mac awhê daôm kôc-kôc, ma mac nem lau ŋatô sêsôm bu sêŋkuc aô Pol, ma ŋatô sêsôm bu sêŋkuc Apolos. Mac nem gauc dinaŋ inŋ gauc nom-ŋga ŋambwa.

Aposel sem gweleŋ sêtôm lau akiŋ ŋambwa

⁵ Aô bu wandac mac bu Apolos i ŋ asa? Ma aô Pol dec aô asa? Anġo su naŋ. Yac lau akiŋ ŋambwa, naŋ ahoc Pômdau ŋawaê asê, ma tu ŋawaê dinaŋ-ŋga dec mac akêŋ whinŋ inŋ. Yac akôm mba gwelenŋ têtêŋ tôm inŋ kêŋ têŋ yac.

⁶ Aô d auŋ gatôm ŋgac naŋ sô gêŋ ŋawhé sip nom. Ma Apolos inŋ gitôm ŋgac naŋ kêsôwê bu sip gêŋ ŋawhé naŋ aô gasô. Magoc Anötô dau kôm gêŋ dau po pi meŋ.

⁷ Bocdinaŋ atoc ŋgac naŋ sô gêŋ, me ŋgac naŋ kêsôwê bu, naŋ sa dom, bu alu ŋgac akiŋ ŋambwa. Atoc Anötô sa, bu inŋ kôm gêŋ po tiatu.

⁸ Namalac nanj sô gêñ ñawhê, ma ñamalac kêsôwê bu sip-nga, inlu lu-lu si gwelen ñahu tigenj. Ma Anötö oc kênj ñaöli tênj inlu, êñkuc gwelenj nanj inlu sêkôm.

⁹ Gwelenj ñawaê ñayham-nga nanj yac akôm ambo mac ñalôm, nanj gitôm yac akôm gwelenj yêc yac mba ôm ténjténj dom. Mba. Bu mac honj atôm Anötö ndê ôm tigenj, ma yac atôm inj ndê lau akinj nanj akôm gwelenj yêc ôm dau.

Gôlôwac dabuj sêtôm Anötö ndê andu

Ma mac atôm Anötö ndê andu nanj inj bu kwê sa.

¹⁰ Tôm Anötö ndê mwasiñ puc aô dôñ dec aô gam mêtê mac. Aô gakôm gwelenj dinanj gitôm gwalam akwa kwê andu-nga, nanj kêsuhunj alhö sip nom gi. Ma lau ñatô nanj sem gwelenj mêtê-nga sêñkuc aô, nanj sêtôm lau nanj sic danj ti lêlôm ma akinjwa pi alhö nanj aô kasuhunj munj su. Mac lau asa nanj bu akôm gwelenj tu andic dabiñ andu dau-nga, nanj ayob daôm bu akôm gwelenj dau ñapep enj.

¹¹ Bu Yisu Kilisi tawasê inj ti yac neñ dakênj whiñ ñahu. Kilisi dau gitôm alhö nanj Anötö kênj bu lau sêkwê andu pi-nga, ma alhö ñandô danj yêc dom.

¹² Lau ñatô sêkôm gwelenj ñayham tu bu sêkwê andu sa pi alhö dau, nanj gitôm sêkwê andu ña gol me silba me hoc ñayham. Magoc lau ñatô sêkôm gwelenj bambalinj, nanj gitôm sêkwê andu ña gêñ ñambwa gitôm kwanj me a babalê.

¹³ Tênj bêc ñambu-nga Anötö oc êñsahê lau tigenj-tigenj si gwelenj ña ya, ma ya oc tôc ñac si gwelenj ña-ñandô asê tiawê.

¹⁴ ñac nanj sêkôm gwelenj ñayham, nanj si gwelenj ña-ñandô oc gacgenj yêc. Ya oc neñ su dom, ma ñac oc sêtap si ñaöli sa.

¹⁵ Magoc ñac nanj sêkôm gwelenj bambalinj, nanj ya oc êñsahê ñac si gwelenj ma neñ honj su ninja. ñac lau dau oc sêwê sa yêc yawahô, magoc ñac si gwelenj ñandô danj oc gacgenj yêc dom.

Lau sêkênj whiñ-nga si ñahu yêc nom dom

¹⁶ O lauhac! Mac atôm Anötö ndê lôm dabuj, ma Anötö ndê ñalau mbo mac nem ñalôm. Mac anyalê yom dinanj, me mba?

¹⁷ Yomandô, mac atôm Anötö ndê lôm, ma lôm dau inj gêñ dabuj. Tu dinanj-nga asa nanj kôm Anötö ndê andu dabuj tisac, nanj Anötö oc kôm inj tisac bocdinañ.

¹⁸⁻²⁰ Anjau daôm pi gauc nanj lau nom-nga sêlic bu gauc atu-tu, nanj dom. Bu gauc nanj lau nom-ng a sêlic bu gauc atu-tu, nanj Anötö gêlic tôm gêñ gauc mbasi-nga. Tôm yom nanj sêto yêc, nanj sôm bocdec bu:

Gauc atu-tu nanj ñamalac sêtoc dau sa pi, nanj Anötö oc nem kwi ti ñac si akô bu sêsip sêndi-nga. *[Job 5:13]*

Ma yom danj tiyham sêto yêc bocdec bu:

Pômdau kêyalê gauc nanj lau nom-nga sêtoc sa ti gauc atu-tu, ma inj gêlic gitôm gêñ ñandô mbasi-nga. *[BW 94:11]*

Bocdinañ, mac nem asa nanj gauc gêm bu inj ñamalac ti gauc atu-tu pi gêñ nom-nga, magoc kêyalê Anötö dom, nanj hu gauc nom-nga siñ, ma ti ñamalac gauc mbasi-nga. Ma ñalêñ dinanj dec oc tôm bu inj ti ñamalac tigauc yêc Anötö anjô-nga.

²¹ Bocdinañ dec atoc daôm sa tu anjuc aô Pol, me Apolos, me ñamalac danj-nga dom! Bu gêñ ñayham honj nanj tôm bu po mac sa, nanj menj akênj Anötö tigenj.

²² Inj kêriñ aö Pol, lu Apolos ma Pita atôm lau akind, tu bu anem mac sa-nga. Ma mac nem gameñ ambo-nga ti nem tēm ambo tamli-nga ma tēm ambac ndu-nga, gēñ nan kwahic dec sēmo ti gēñ nan oc sēhōc asē tinjambu, gēñ hon dinan Anötō ti njadau ma kêñ tēñ mac bu nem mac sa.

²³ Ma Anötō tigen pin mac dôñ am damin Kilisi, ma Kilisi ndē njahu yēc Anötō dau.

4

Lau aposel si gwelen ti sakin

¹ Bocdinañ, alic yac atôm Kilisi ndē lau akind njambwa, nan inj gēlic yac atôm bu akôm inj ndē gwelen, dec kêñ Anötō ndē yom nan njahu sip njalôm gi, nan sip yac aman.

² Ma yac hon tanjalê su, bu yac neñ njadau bu kêñ gwelen sip yac aman, nan dayob njapep dandic njawê.

³⁻⁴ Bocdinañ inj lēñ solop bu yac datōc gwaniñ yac neñ gwelen ti sakin tu bu tanjahê bu yac akôm njapep me mba. Aö neñ atac pa su pi gwelen nan Anötō kêñ sip aö aman. Tigen yom dinan whê aö sa bu aö ngac akind gitēñ lec dom. Aö gahēgo daun tu gauc bocke mac akōc, me lau njatō sēkōc, me aö daun gakōc pi aneñ sakin-nga lec dom. Bu Pōmdau tawasê ti njadau bu ēñsahê aö-nga.

⁵ Bocdinañ gauc nem bu anjahê lau pi njac si lēñ ti sakin njagahō dom, ahōñ Pōmdau ndē bēc bu mbu meñ-nga. Tēñ dinan gēñ nan sinj dau yēc njasec njalôm, ma gauc hon nan yēc njamalac si njalôm, nan Pōmdau dau oc hoc asē tiawê. Ma tēñ dinan lau hon nan sic waê bu sētap waê sa, nan oc sētap sa akēñ Anötō tōm ndi.

⁶ O asidōwai hac. Aö gato yom dinan pi alu Apolos gitōm yom gōlinj daun, tu bu wawhê mac nem gauc sa-nga. Aö bu wandōhōñ yom njalhō daun tēñ mac, nan sēsōm bocdec bu, “Ayob bu akôm gēñ daun so Anötō ndē yom nan sēto yēc, nan dom.” Mac bu anjalê yom dau njahu, dec oc tōm dom bu mac atoc njamalac daun sa hōc gēlēc daun su.

⁷ Am asa nan toc daōm sa, nan ngō. Asa sōm bu am hōc gēlēc lau njatō? Ma am nem gēñ sake yēc, nan am tap sa yēc Anötō ndē dom? Ma am nem gauc ti gēñ njayham hon bu meñ akēñ Anötō, dec tu sake-nga am toc daōm sa bu am nem gēñ hon njahu am daōm?

⁸ Bocke? Anötō ndē mwasiñ kēsâlê mac ahuc su, a? Mac gauc gēm bu mac atôm lau ti lēlôm Anötō ndē mwasiñ-nga, a? Mac atap tēm njambu-nga sa su, dec andōc atôm kin ma kwīn ma am gōlinj awhiñ Kilisi, magoc yac hic lec mba, a? Oyaê! Tēm dau bu meñ sa su, dec oc njayham kēlēc, ma bocdinañ dec oc tōm bu yac hon danem gōlinj dawhiñ daun. Magoc mba!

⁹ Bu yac lau aposel ambo nom atôm lau waēmba nan atinjambu lau hon, ma atôm lau nan sēlic yom bu sēndic njac ndu. Aö gauc gēm bu Anötō kēgwiniñ yac ma kêñ yac ambo bocdinañ atôm dôhōñ bu lau hon ma anjela sēwhiñ sēlic.

¹⁰ Tu Kilisi-nga dec lau nom-nga sēlic yac atôm lau gauc mbasi-nga. Magoc yēc Kilisi ndē lau njalôm, mac apo daōm sa bu ati lau ti gauc atu-tu, a? Yac lau licwalô mba, magoc mac lau ti licwalô atu, a? Bocke dec mac lau ti waēm, magoc yac hic lec lau waēñ mba?

¹¹ Njasawa baliñ su e meñ tēñ kwahic dec, yac ahōc njawapac daēsam. Gēñ yō yac, bu yō yac, yac mba njakwê mbasi, lau sic yac, ma yac mba gameñ andōc-nga mbasi.

12 Yac aman̄ am gwelen̄ atu tu akôm kwan̄ daun̄-nga. Lau sêpu yac, tigen yac am mbec ñac ô. Sêkên̄ kisa yac, magoc ahôc ti atac pa su.

13 Lau sêsec yac, magoc yac asôm yom malô ô. Sêlic yac atôm gên̄ ñapopoc nom-nga ñambwa. Ñawapac kain̄ dinan̄ yac ahôc ñapañ.

14 Aô gato yom dinan̄ tu bu wakôm mac mayam daôm-nga dom. Mba. Aô galic mac tôm anen̄ balêkoc atac whin̄-nga, ma tu dinan̄-nga dec gato tu wakên̄ puc mac-nga.

15 Yêc Kilisi ndê gôlôwac dabun̄ ñalôm, lau daêsam sêmbo, nan̄ sêtôm bu sêndôhôn̄ mac. Tigen̄ tôm dom bu mac alic ñac tôm damami. Magoc aô galic daun̄ tôm mac damam, ñahu bu mac akên̄ whin̄ Yisu Kilisi tu ñawaê ñayham nan̄ aô gahoc asê pi in̄-nga.

16 Tu dinan̄-nga dec wan̄gil̄ mac bu an̄kuc anen̄ lên̄.

17 Ma bocdinan̄ dec aô bu wan̄kin̄ Timoti tên̄ mac loc. In̄ sap Pômdau dôñ ñan̄ga en̄, ma in̄ anen̄ balê atac whin̄-nga solop. Anen̄ yom ti lên̄ hon̄ nan̄ gasa tu kakuc Yisu Kilisi-nga, nan̄ in̄ oc whê sa bu kên̄ gauc mac. Ma in̄ oc êndôhôn̄ mac êñkuc mêtê nan̄ aô gam, ma yom nan̄ aô daun̄ kadôhôn̄ tên̄ gôlôwac dabun̄ yêc gamen̄ hon̄.

18 Mac nem lau ñatô sêtoc dau sa kêlêc ma sêpu aô ti anen̄ yom, ñahu bu ñac gauc gêm bu aô oc watên̄ mac waloc dom.

19 Tigen̄ Pômdau bu lic ñayham, dec ñasawa saun̄ en̄ aô oc waloc. Ma aô oc wakip̄ lau nan̄ sêtoc dau sa, nan̄ si yom ñahu sa. Ma gên̄ dan̄ whin̄, nan̄ oc wan̄yalê ñaclai bocke dec puc ñac dôñ.

20 Bu lau nan̄ Anötô gêm gôlin̄ ñac, nan̄ sêsôm yom ñambwa dom, magoc Anötô ndê ñaclai puc ñac si yom dôñ.

21 Bocke? Mac atac whin̄ bu aô waloc ma wamatôc mac tôm damba nan̄ hi in̄ ndê balêkoc ña sô, me mac atac whin̄ bu aô waloc ma wan̄kuc mêtê atac whin̄-nga ti lên̄ yom malô-nga?

5

Yom pi ñgac mockain̄-nga

1 Lau daêsam sên̄gô ñawaê pi ñgac mockain̄-nga dan̄ nan̄ mbo mac nem gôlôwac dabun̄ ñalôm. Yac gauc gêm bu lau sambuc sêkôm mêtê sac, magoc ñac oc sêkôm mêtê sac sambuc gitôm ñgac dinan̄ kôm, nan̄ dom. In̄ gêm awhê nan̄ in̄ damba gêm mun̄ su.

2 Bocke? Mac atoc daôm sa ma alic mêtê dau ñayham, a? Oc tôm bu in̄ ndê mêtê kôm mac nem ñalôm ñawapac ma mayam daôm atu, e atin̄ in̄ su yêc gôlôwac dabun̄ ñalôm. Magoc tu sake-nga mac akôm dom?

3 Kwahic dec aô gambo ahê mac, magoc anen̄ ñalôm sambuc yêc whin̄ mac. Ma aô gauc gêm lên̄ tamatôc ñgac dau-nga gwanan̄ su, gitôm aô daun̄ gambo gawhin̄ mac ma yac tamatôc in̄.

4 Tu yac ner̄ Pômdau Yisu ndê ñaê-nga, aô wasôm tên̄ mac bu akac daôm sa ma amatôc giso dau. An̄yalê bu Pômdau Yisu ndê ñaclai yêc mac, ma anen̄ ñalôm sambuc yêc whin̄ mac bocdinan̄.

5 Atin̄ ñgac dau su yêc gôlôwac dabun̄ ñalôm, ma akên̄ in̄ mbu sip Sadan̄ ndê gôlin̄ ñapu. Ñalên̄ dinan̄ dec mboe in̄ oc nem dau kwi ma hu ndê mêtê ñalôm akwa-nga sin̄. Ma bocdinan̄ dec tên̄ Pômdau ndê bêc êmatôc lau-nga, in̄ ndê gatu oc nin̄ga dom.

⁶ Mac atoc daôm sa yham dom. Gauc nem yist. Mac anyalê su bu yist ñagéc oc êñsôwec malô-malô yêc bolom ñalôm e nem bolom sambuc ahuc. Ma mêtê sac gitôm bu êñsôwec yêc gôlôwac dabuñ ñalôm gitôm yist.

⁷ Tu dinan-nga dec atin ñgac mockain-nga dinan su yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, bu in ndê mêtê ñalôm akwa-nga gitôm yist. Ma bocdinan dec mac oc ambo atôm bolom wakuc yist mbasi-nga. Bu Kilisi, nan sic ndu gitôm Domba †Pasowa-nga, nan kégaho mac su yêc lêñ ñalôm akwa-nga, dec mac atî lau wakuc su.

⁸ Bocdinan dec atec yist akwa nan ñahu sip mêtê sac, tôm lau Israel-nga nan sêkôc yist horj su yêc ñac si andu têtj ndoc Pasowa-nga. Ma asa nem lêtj tiwakuc, tu bu andi atôm bolom yist mba-nga, nan ñahu hêganôñ lêtj ñawasi ma lêtj yom ñandô-nga.

⁹ Aô gato bapia dan têtj mac muñ su, ma gasôm têtj mac bu andic ahê lau mockain-nga.

¹⁰ Aô gato yom dau hêganôñ lau sambuc dom. Aô gato hêganôñ lau nan sêmbo gôlôwac dabuñ ñalôm, nan sêkôm sac. Ñahu bu lau sambuc si lêtj mockain-nga me mêtê sêneñ gêtj ñawahô-nga me mêtê sêñsau lau tu sêñgaho ñac si gêtj-nga me lêtj sênem akin gwam-nga, nan gêm nom ahuc sambuc. Ma aô bu wasôm têtj mac bu andic ahê lau sambuc ti ñac si lêtj sac, dec oc tôm dom bu mac atap ñasawa dan sa yêc nom tu ambo-nga.

¹¹ Aô gasôm têtj mac bu andic ahê ñamalac bocke nan sam dau bu ñamalac kêñ whin-nga, magoc kôm sac ñapan. Mac nem asa nan kôm mêtê mockain-nga, me gêtj gêtj ñawahô, me gêm akin gwam, me sôm yom sac-sac, me nôm gêtj e kêñin in, me kêsau lau bu êñgaho ñac si gêtj, nan andic ahê in ñapep. Andôc awhin in, ma anen gêtj awhin in dom.

¹²⁻¹³ Gwelen tamatôc lau nan sêmbo gôlôwac dabuñ ñalôm dom, nan gic waê yac dom. Anötö dau oc êmatôc ñac. Magoc lau nan sêmbo gôlôwac dabuñ ñalôm bu sêkôm sac, dec in yac neñ gwelen bu tamatôc ñac. Akôm tôm yom nan sêto yêc, nan sôm bu:

Ñamalac bocke nan kôm sac, nan atin in su yêc mac nem ton ñalôm. [*Diu* 17:7]

6

Lêtj tamatôc ñawapac-nga

¹ Tu sake-nga dec mac akên lau sêkên whin-nga si yom têtj ñgac êmatôc yom-nga nan kêñ whin dom, bu êmatôc? Yom dan bu yêc ñamalac sêkên whin-nga lu ñasawa, dec mac daôm amasan.

² Anyalê tidôn! Têtj ndoc Yisu mbu men, nan Anötö oc kêñ gwelen sip i ñ ndê lau dabuñ amba, bu sêmatôc lau nom-nga. Gwelen dau in gwelen atu andô, ma yom nan kwahic dec yêc lau sêkên whin-nga ñasawa, nan gitôm gêtj sauñ. Boc-dinan dec mac atôm bu amatôc.

³ Ma anyalê gêtj atu dan tiyham. Yac oc tamatôc añela sac si yom whin. Bocdinan têtj têm kwahic dec-nga yac datôm bu tamatôc yom bocke nan yêc yac ñasawa.

⁴ Tu dinan-nga dec yom bu yêc mac nem ñamalac lu ñasawa, nan tu sake-nga mac akên têtj lau nan si ñaê mba yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, bu sêmatôc? Mac daôm atôm dom bu amatôc, a?

⁵ Aö gato y om dindec bu wakôm mac mayam daôm. Bocke? Yêc mac nem gôlôwac dabuŋ ŋalôm, ŋamalac tigauc naŋ gitôm bu êmatôc lau sêkêŋ whiŋ-ŋga si yom, naŋ danŋ mbo dom, a?

⁶⁻⁷ Bocke dec mac nem danŋ kêŋ iŋ ndê asidôwa danŋ kalhac lau naŋ sêkêŋ whiŋ dom, naŋ anġô-ŋga, tu bu sêmatôc iŋlu si yom-ŋga? Tu mac akôm bocdinaŋ-ŋga dec ku mac nem lêŋ anġuc Kilisi-ŋga dulu su. Mac nem lau sêkêŋ whiŋ-ŋga ŋatô bu sêkôm sac têŋ mac, me sêsôm yom tasanŋ bu sêŋgaho mac nem gêŋ ŋatô su, dec wasôm têŋ mac bu ahu gêŋ dau siŋ têŋ ŋac ma ahôc ŋawapac dau!

⁸ Magoc mac akôm dom. Mac daôm akôm sac t êŋ daôm, ma anġaho nem asidôwai si gêŋ su.

Lau sac oc sêtap undambê sa dom

⁹ Anġô ma anġalê! Lau naŋ sêkôm mêtê sac, naŋ si danŋ oc wêkaiŋ ndê mala yêc Anôtô ndê gameŋ undambê-ŋga dom. Akôc gauc ŋapap ma anġsau daôm dom! Lau naŋ sêkôm mêtê mockaiŋ-ŋga ŋalêŋ tidau-tidau naŋ so pwac naŋ Anôtô kêmatiaŋ tidôŋ tu lauwhê ma lauŋgac sênem dandi-ŋga, lauŋgac naŋ sêkêŋ dau têŋ lauŋgac ŋatô, lau naŋ sem akiŋ gwam,

¹⁰ lau kaŋ, lau naŋ seŋ gêŋ ŋawahô, lau naŋ sênôm gêŋ e kêŋiaŋ ŋac, lau naŋ sêsôm yom sac-sac, lau naŋ sêŋsau lau tu sêŋgaho ŋac si gêŋ-ŋga, lau kaiŋ dinaŋ si danŋ oc wêkaiŋ ndê mala yêc Anôtô ndê gameŋ dom.

¹¹ Muŋ-ŋga mac nem lau ŋatô sêsa lêŋ sac bocdinaŋ. Tigeŋ kwahic dec yac neŋ Anôtô kôm gwelêŋ pi mac ŋa iŋ ndê ŋalau Dabuŋ. Iŋ kêgwasiaŋ mac nem sac hoŋ su giŋga, ma kôm mac ati lau dabuŋ ma lau gitêŋ tu Pômdau Yisu Kilisi ndê ŋaê-ŋga.

¹² Mac nem lau ŋatô sêsôm yom bocdec bu, “Gêŋ hoŋ gitôm bu yac dakôm. Yao danŋ yêc dom.” Magoc aö wasôm têŋ mac bu gêŋ hoŋ oc nem yac sa dom. Yomandô, gêŋ hoŋ gitôm bu yac dakôm, ma yao danŋ yêc dom. Magoc aö dauŋ gatec bu gêŋ danŋ nem gôliŋ aö.

¹³ Ma mac nem lau ŋatô sêsôm bu, “Anôtô kêŋ gêŋ danêŋ-ŋga tu ŋatac-ŋga, ma kêŋ ŋatac tu gêŋ danêŋ-ŋga-ŋga. Magoc iŋ oc seŋ gêŋ danêŋ-ŋga ma ŋatac lu-lu su sêŋŋga.” Tu ŋac si yom dinaŋ-ŋga dec sêlic si ŋamlic tôm gêŋ ŋambwa-ŋga ma sêkêŋ si ŋamlic bambaliŋ tu sêkôm mêtê mockaiŋ-ŋga tidau-tidau. Magoc anġô! Anôtô kêmasaŋ yac ne ŋ ŋamlic tu danem akiŋ Pômdau-ŋga, ma Pômdau ndê gwelêŋ nem yac si-ŋga gic waê yac gatunŋ tigeŋ dom, magoc gic waê yac neŋ ŋamlic whiŋ.

¹⁴ Anôtô ndê ŋaclai uŋ Pômdau sa akêŋ lau batê-ŋga, ma oc uŋ yac sa ti ŋamlic sambuc bocdinaŋ.

¹⁵ Anġô su naŋ! Mac nem akêŋ whiŋ piŋ mac dôŋ am damiŋ Kilisi, dec kôm mac nem ŋamlic ti iŋ ndê ŋandô ŋadanġa danŋ. Mac anġalê yom dindec, me mba? Ma bocke dec mac alic ŋayham bu akôc Kilisi ndê ŋandô ŋadanġa ma asap pi awhê mockaiŋ-ŋga? Lêŋ dau sac sambuc!

¹⁶ Ŋgac danŋ bu yêc whiŋ awhê mockaiŋ-ŋga danŋ, naŋ iŋlu sêti ŋamlic tigeŋ. Mac anġalê, me mba? Gauc nem Anôtô ndê yom naŋ sêto yêc bocdec bu:

Iŋlu oc sêti gêŋ tigeŋ.

[Gen 2:24]

¹⁷ Magoc asa naŋ sap Pômdau dôŋ, naŋ ŋalau piŋ iŋlu dôŋ sêti gêŋ tigeŋ.

¹⁸ Bocdinaŋ alhô su yêc mêtê mockaiŋ-ŋga. Bu asa naŋ kôm mêtê mockaiŋ-ŋga naŋ kôm mêtê sac têŋ dau ŋamlic, bu mêtê dau kêyiaŋ iŋ ndê ŋamlic hôc gêlêc mêtê sac ŋatô naŋ iŋ bu kôm.

¹⁹ Anô! Anötö kêñ Njalau Dabunj têt mac lau tigen-tigen ma inj mbo nem ñalôm, dec mac nem ñamlic gitôm Njalau ndê lôm dabunj. Anyalê, me mba? Mac ñadau daôm dom.

²⁰ Mba! Anötö gêmli mac su ati inj ndê, ña ñaôli atu. Tu dinan-nga dec ayob nem ñamlic ñapep, tu bu gêt hon nanj mac akôm, nanj oc po Anötö ndê waê sa.

7

Yom pi lauwê ti laungac sênem dandi-nga

¹ Kwahic dec aô bu waô yom ñatô nanj mac ato sip nem bapia. Mac ato yom pi mac nem gauc bocdec bu, lauwê ma ñgac bu sênem dau dom, dec oc ñayham.

² Gauc dinan inj ñayham, magoc lêñ mockain-nga kêsôwec tiatu yêc nom, ma tu dinan-nga dec wasôm têt mac bu inj lêñ ñayham kêlêc bu lauwê sênem ñgac sa, ma laungac sênem awhê sa.

³ Ma ñgac danj êngaminj dau têt ndê awhê dom, ma awhê êngaminj dau têt ndê akweñ dom.

⁴ Bu awhê danj ti ñadau dau ndê ñamlic tawasê dom, inj nakweñ ti ñadau whin. Ma ñgac danj ti ñadau dau ndê ñamlic tawasê dom, inj ndê awhê ti ñadau whin.

⁵ Bocdinan awhê lu ñgac sêngaminj dau têt dandi dom, mboe injlu si danj ndê ñalôm kac inj e Sadanj êntôm inj bu kôm mêtê mockain-nga. Inju bu si ñalôm pitigen bu sêmbo ahê dau ñasawa saun bu sênem dabunj dau tu sêteñ mbec-nga, dec oc tôm. Magoc têt t êm dau pacndê, nanj sêmbo sêwhinj dau tiyham.

⁶ Aô gauc gêm bu inj lêñ ñayham bu lauwê ma ñgac sênem dau, ma tu dinan-nga dec gawhê yom dau sa têt mac. Magoc aô gato tu bu wandic yomsu lauwê ma ñgac honj bu sênem dau-nga lec dom.

⁷ Aô tac whin bu lau honj sêmbo sêtôm aô dec gambo. Tigen Anötö gic sam inj ndê mwasiñ tidau-tidau têt ñamalac tigen-tigen tôm gi. Yac honj dawêkainj mwasiñ kainj tigen dom.

⁸ Aô bu wasôm yom pi laungac sawa, ma lauwê sawa. Nac bu sênem awhê me ñgac wakuc dom, ma sêmbo sêtôm aô gambo, dec oc ñayham.

⁹ Magoc ñac bu sêñsahê bu sêtôm dom bu sêtîmêtê dau tu lêñ ñalôm ñagalac-nga, nanj inj oc ñayham hôc gêlêc bu lauwê sawa sênem ñgac sa, ma laungac sawa sênem awhê sa tiyham.

¹⁰ Aô bu wakêt ñagôlinj danj têt lauwê ma ñgac nanj sem dau sa su. Aô tanwasêtñ neñ yom dom, bu Pômdau dau kêt ñagôlinj bocdec bu, awhê danj hu ndê akweñ sinj dom.

¹¹ Magoc inj bu hu ndê akweñ sinj, nanj nem ñgac wakuc dom. Inj êñsahê bu êmasan yom whin nakweñ tiyham ma mbu ndi mbo whin inj. Bu mba, nanj inj mbo tawasê. Ma ñagôlinj tigen dinanj gic waê laungac bocdinanj. Nac danj hu ndê awhê sinj dom.

¹² Ma aô bu wasôm yom têt mac honj, pi awhê lu ñgac nanj sem dau sa su, magoc danj kêt whin, ma danj kêt whin dom. Yom dindec Pômdau sôm têt aô dom, aô danj gauc gêm bu inj lêñ ñayham dec bu wasôm têt mac. Nac kêt whin-nga danj bu ndê awhê kêt whin dom, magoc awhê dau tac whin bu mbo whin inj, nanj ñgac dau hu inj sinj dom.

¹³ Ma awhê kêt whin-nga danj bu nakweñ kêt whin dom, magoc ñgac dau tac whin bu mbo whin inj, nanj awhê dau hu nakweñ sinj dom.

14 Nahu bu Anötö oc lic inlu si sem dau-nga bu ñadômbwi tu inlu si danj kênj whinj dom-nga lec dom. Mba. Tu awhê me ñgac nanj kênj whinj-nga, dec Anötö gêlic inlu si sem dau-nga dinanj tòm gêj dabuj. Bu bocdinañ dom, dec Anötö oc lic balêkoc bu dabuj tu in nanj kênj whinj-nga.

15-16 Bocdinañ inj lêtj ñayham bu lauwê ma ñgac kainj dinanj nanj sem dau su, nanj sêhu dandi sinj dom. Bu mboe am awhê nanj kênj whinj, oc ti lêtj bu am nem akwerj nanj kênj whinj dom, nanj oc tap Anötö ndê mwasinj nem inj si-nga sa. Ma am ñgac nanj kênj whinj, mboe am oc ti lêtj bu Anötö nem am nem awhê nanj kênj whinj dom, nanj si. Asa kêyalê? Magoc yom dau inj bu ti balanj ñanga tu lauwê ma launjac sêhu dandi sinj-nga dom. Bu Anötö kêgalêm yac sa bu dambo ti yom malô. Bocdinañ ñgac nanj kênj whinj dom bu tac whinj bu hu ndê awhê kênj whinj-nga sinj, nanj dec alhac inj ahuc dom. Ma awhê nanj kênj whinj dom, nanj bocdinañ.

Anötö ndê galem, ma lêtj dambo-nga

17 Aô gakênj ñagôlinj danj têtj gôlôwac dabuj hoñ nanj gam mêtê ñac su, nanj hêganôñ yom hoñ dindec, ma ñagôlinj dau bocdec bu. Pômdau dau kêmasanj ñamalac si lêtj têtjtêtj su, ma ñalêtj bocke nanj ñamalac danj mbo têtj ndoc Anötö ndê galem tap inj sa, nanj inj gaud nem bu hu sinj dom.

18 Anötö bu êñgalêm ñgac nanj sêsê inj ndê ñamlic ñatô su kêkuc lau Israel-nga si pwac, nanj sa, nanj goc sêc gêj dau ahuc dom. Inj bu êñgalêm ñgac danj sa nanj sêsê inj su dom, nanj goc sêsê inj dom.

19 Yac bu dasê launjac me dasê ñac dom, inj gêj ñandô dom. Gêj ñandô dau bocdec bu, yac dananj wambu Anötö ndê yom hoñ nanj.

20 Ñalêtj bocke nanj lau sêmbo têtj ndoc Anötö kêgalêm ñac sa, nanj sêsap dôñ ñapanj.

21 Am bu awhê me ñgac akinj ñambwa têtj têtj Anötö ndê galem tap am sa, nanj goc hêgo daôm dom. Am bu tap lêtj danj sa bu nem ñadau êñgapwêc am su, dec oc tòm, magoc inj gêj atu dom.

22 Bu awhê me ñgac akinj ñambwa nanj Pômdau kêgalêm inj sa, nanj Pômdau kêgapwêc inj su yêc sakinj mêtê sac-nga. Ma am asa nanj gêm akinj lau danj dom, magoc Pômdau kêgalêm am sa, nanj goc anjalê ñapep bu kwahic dec am ti Kilisi ndê awhê me ñgac akinj.

23 Kilisi gêmlihi mac su ña ñaôli atu. Tu dinanj-nga dec anjalê ñapep bu ñamalac nom-nga danj ti mac nem ñadau ñandô dom.

24 O asidôwai hac! Ñalêtj bocke nanj mac ambo têtj ndoc Anötö ndê galem tap mac sa, nanj gaud nem bu akôm ñapanj ambo Anötö anjô-nga.

Yom pi lau nanj sem dandi sa su dom

25 Aô bu wasôm yom pi lau wakuc nanj sem dau sa su dom. Pômdau kênj ñagôlinj danj têtj aô hêganôñ ñac dom. Magoc inj ndê mwasinj puc aô dôñ, dec akênj whinj aô ma akôc yom dindec sa.

26 Tu lau sêkênj kisa ñanga têtj yac lau dakênj whinj-nga têtj têtj dindec-nga, dec aô gaud gêm lêtj ñayham bocdec bu, lau nanj sem dau sa su dom, nanj sêmbo bocdinañ.

27 Am ñgac nanj sêhoc am nem yom asê su bu nem awhê danj, nanj êmsalê lêtj tu hu yom dau sinj-nga dom. Ma am ñgac nanj sêhoc am nem yom asê su dom, nanj êmsalê awhê tu nem-nga dom.

²⁸ Magoc am asa nanj gauc gêm tidôj bu nem awhê me ngac, nanj am kôm sac dom. Tigenj lau nanj sem dau sa su, nanj oc sêhóc ñawapac yêc nom dindéc, ma aô gateg bu mac atap ñawapac sa atôm ñac, dec gasôm yom dinanj.

Danem akiñ Pômdau ti neñ ñalôm sambuc

²⁹ O asidôwai, aô wasôm têtj mac bu têtj tiapê su. Bocdinanj têtj kwahic dec ma ndi, nanj ambo bocdec. Lauñgac nanj sem awhê sa su, nanj sêmbo tôm sem awhê sa dom.

³⁰ Lau nanj sêtañ danjgibo, nanj sêmbo tôm sêtañ dom. Lau nanj atac ñayham, nanj sêmbo tôm ñac atac ñayham dom. Lau nanj semlhi gêtj, nanj sêmbo tôm ñac si wapa mbasi.

³¹ Ma lau nanj sêkôm gwelenj pi gêtj nom-nga, nanj gauc nem gêtj dau êñlêc dom. Yom dau ñahu bu nom kwahic dec-nga oc yêc ñapanj dom, oc niñga.*

³² Aô tac whinj bu mac ayêm daôm su tu gêtj nom-nga-nga lec dom. Lauñgac nanj sem awhê sa su dom, nanj oc sêyêm dau su tu sêkôm Pômdau ndê gwelenj-nga, ma bu sêkôm gêtj nanj gic Pômdau tandô ñayham.

³³ Magoc lauñgac nanj sem awhê sa su, nanj oc sêyêm dau su tu gêtj nom-nga-nga, tu bu sêkôm ñac si lauwhtëi atac ñayham sa.

³⁴ Bocdinanj sêyêm dau su tu Pômdau tigenj-nga dom, magoc sêkôm ti ñalôm lu-lu. Ñalêtj tigenj, lauwhtë akiñ me lauwhtë bocke nanj sem ngac sa dom, nanj oc sêyêm dau su tu sêkôm Pômdau ndê gwelenj-nga, ma pi lêtj bu sêtimitê dau si ñamlic ti gatu ñapep. Magoc lauwhtë nanj sem ngac sa su, nanj sêyêm dau su tu gêtj nom-nga-nga tu bu sêkôm nakwenj atac ñayham sa.

³⁵ Aô gato yom dindéc tu bu wangwiniñ mac-nga dom. Aô gato bu wanem mac sa, ma bu mac asa lêtj ñayham ma anem akiñ Pômdau ti nem ñalôm sambuc, ma ahê gauc pi gêtj nom-nga êñlêc dom.

Yom ñatô pi lauwhtë ma lauñgac si lêtj

³⁶ Aô bu wasôm yom pi ngac nanj sêhoc injlu awhê akiñ danj si yom asê bu sênem dau, magoc injlu sem dau sa su dom. Ngac dau bu ndê ñalôm kac inj ma tac whinj ñandô bu nem awhê dau, dec inj kôm sac dom. Akêtj injlu sênem dau.

³⁷ Magoc ngac dau bu gauc nem tidôj yêc inj ndê ñalôm bu nem inj ndê awhê akiñ dinanj dom, nanj inj kôm gêtj ñayham. Inj bu nditôm bu nem gôlinj dau ndê lêtj, dec kôm tôm inj ndê ñalôm gauc gêm tidôj. Ñamalac danj gitôm dom bu kac inj.

³⁸ Bocdinanj ngac nanj gêm ndê awhê sa, nanj kôm mêtê ñayham, ma inj nanj gêm awhê sa dom, nanj kôm mêtê ñayham hôc gêlêc su.

³⁹ Awhê nanj gêm ngac sa su, nanj injlu si yom sênem dau-nga piñ injlu dôj e inj nakwenj mbac ndu. Inj nakwenj bu mbac ndu, ma awhê dau tac whinj bu nem ngac danj tiyham, nanj yao mbasi. Oc tôm bu inj nem ngac kêtj whinj-nga bocke nanj inj tac whinj, magoc gitôm dom b u nem ngac nanj kêtj whinj Pômdau dom.

⁴⁰ Magoc aô dauñ gauc gêm bu awhê tuc dau bu mbo tawasê, dec oc êmwasinj inj êñlêc. Aô dauñ neñ gauc dinanj, ma Anötô ndê Ñalau, nanj mac asôm bu gêm gôlinj mac, nanj mbo anej ñalôm whinj, dec puc anej gauc dôj.

* **7:31:** Yom nanj Pol sôm yêc ñabatinj 29-31 nanj ñahu bocdec, yac neñ ñahu andô dambo nom-nga nanj sip gêtj nom-nga dom. Inj sôm bu lauñgac nanj sem awhê sa su, nanj sêmbo tôm sem awhê sa dom. Magoc inj sôm tu bu lauñgac sêpu si awhê me sêpuc dômbwê ñac lec dom. Mba. Inj bu whê sa bu danem dauñ, me datanj danjgibo, me dambo ti atac ñayham, me datidulu gêtj, me dakôm gwelenj pi gêtj nom-nga, nanj ti yac neñ ñahu andô dambo nom-nga dom. Dakêtj whinj Pômdau ti danem akiñ inj, nanj inj gêtj atu.

8

Gêñ daner-nga nan lau sêkên ti da têtñ anötöi gwam

¹ Mac ato yom ñatô pi gêñ daner-nga nan lau sêkên ti da têtñ anötöi gwam.* Tôm mac asôm, yac hon datap gauc sa su. Magoc yac bu dakôm gêñ nan tanjalê bu yao dan kalhac yac ahuc bu dakôm-nga dom, dec tanjuc lêtñ dapo dauñ sa-nga. Yac bu dakôm gêñ nan tôc asê bu yac atac whin neñ asidôwai, ma bu dapo ñac sa, nan in lêtñ ñayham kêlêc.

² Asa nan toc dau sa bu in ñamalac ti gauc atu, nan tap sa gitôm su dom.

³ Magoc asa nan tac whin Anötö, nan Anötö kêyalê in.

⁴ Yom dinan bu whê yom dec kwahic aö bu wasôm pi gêñ daner-nga nan sêkên ti da têtñ gwam, nan sa. Yac tanjalê bu Anötö ñandô tigen dec mbo, ma gwam in gêñ ñambwa nom-nga.

⁵ Lau nan sêkên whin dom, nan sêtoc gêñ daêsam sa ti ñac si anötöi ma pômdau. Ñac sem akin gêñ nom-nga ma gêñ undambê-nga ma sêsam bu ñac si anötöi.

⁶ Magoc yac lau dakên whin-nga datoc Anötö tigen sa. In Daman nan kên gêñ hon, ma yac dati in ndê. Ma Pômdau tigen mbo. In Yisu Kilisi, nan Anötö kên gêñ hon ña in, ma ti yac neñ ñahu dambo tanli-nga.

⁷ Tigen lau hon si gauc sa ñapap pi gêñ nan lau sêkên ti da têtñ gwam, nan dom. Lau sêkên whin-nga ñatô mun-nga sem akin gwam, ma sêhu sin su, magoc lêtñ dau k alhac ñac si gauc ñapan. Bocdinan kwahic dec ñac bu sêner gêñ daner-nga nan lau sêkên ti da têtñ gwam, dec oc kôm ñac si ñalôm lu-lu bu mboe sêkôm sac.

⁸ Magoc Anötö oc lic yac ñayham me sac tu gêñ daner-nga-nga dom. Yac bu daner me daner dom, nan lêtñ dan hôc gêlêc dan su dom.

⁹ Magoc ayob ñapap bu gêñ nan mac alic tôm bu akôm, nan kôm ñamalac dan, nan ndê ñalôm lu-lu pi gêñ dau, nan ndê kên whin tisac dom.

¹⁰ Am asa nan kêyalê bu yao dan kalhac am ahuc dom bu neñ gêñ ndöc lôm sênem akin gwam-nga, nan ngô. Ñamalac kên whin-nga dan nan ndê gauc sa ñapap pi gêñ dau dom, nan bu lic am neñ gêñ ndöc dindê, dec oc mboe in ndê ñalôm oc pêñ dôñ bu neñ gêñ nan sêkên ti da têtñ gwam, nan whin am.

¹¹⁻¹² Am nem gauc sa ñapap, magoc am nem lêtñ dinan in s o. Ñahu bu mboe tinambu ñamalac dinan oc ñalôm ñawapac pi gêñ nan in kôm e kôm in ndê kên whin tisac ma sa lêtñ ninnga-nga. Kilisi mbac ndu su bu nem am nem asidôwa dinan, nan ndê gauc babalê, nan si-nga, ma bocdinan gêñ nan am kôm têtñ in, nan tôm am kôm sac têtñ Kilisi dau.

¹³ Bocdinan aö neñ lêtñ waneñ wata-nga bu wê aneñ asidôwa dan sa señ sac-nga, dec waneñ gêñ dau tiyham dom andô. Ñahu bu aö gatec bu wakôm aneñ asidôwa dan ndê kên whin tisac.

9

Pol whê dau sa bu aposel ñandô

¹ Aö gambo ñamalac dan ñapu dom, ma aö aposel ñandô. Aö galic yac neñ Pômdau Yisu pi tanôn solop. Ma mac daôm ati lau akên whin-nga, tu mêtê nan aö gam pi Pômdau têtñ mac-nga. Yom hon dinan in yom ñandô, me?

* **8:1:** Têtñ têtñ dinan lau daêsam sem akin anötöi gwam. Ñac sêkên wata ti da pi alta gwam-nga, ma tinambu señ ñatô, ma ñatô sêkên sa maket. Lau Korin-nga ñatô gauc gêm bu yao dan kalhac ñac ahuc tu sêner wata kain dinan dom, ma sêto yom têtñ Pol ma sêndac in pi gêñ dau.

² Lau ñatô sêlic aô gitôm aposel si ñan dom, ma mac bocke? Oc tòm dom bu mac andac batam aô. Ñahu bu mac ati lau akêñ whiñ Kilisi-ñga tu ñawaê ñayham ñan aô gahoc asê têtñ mac-ñga, ma gêtñ dau têt asê bu aô Pômdau ndê aposel ñandô.

³ Mac lau ñan andac batam aô bu aposel ñandô me mba, ñan ñngô!

⁴ Aô ti lau ñan sêkôm gwelen ñawaê ñayham-ñga sêwhiñ aô, ñan bu tanjkwê lau bu sêpuc yac dônñ ña gêtñ aneñ ti anôm-ñga ô yac mba gwelen, dec yac akôm so, a?

⁵⁻⁶ Mac gauc gêm bocke? In solop bu alu Banabas tanwasêtñ anem gwelen tu akôm kwanñ dauñ-ñga, magoc aposel ñatô takwê lau tu sênem ñac sa-ñga, a? Ma yac bu akôm mba lauwhêi ñan sêkêtñ whiñ sêtñsêlêtñ sêwhiñ yac, ma tanjkwê lau bu sêkêtñ gêtñ sêpuc ñac dônñ sêwhiñ yac-ñga, ñan in lêtñ so, a? Mac anjalê su bu Pita ma lau aposel ñatô ma Pômdau ndê asi sêkôt si lauwhêi sêtñsêlêtñ sêwhiñ ñac.

⁷ Ñgac siñ-ñga bocke gêmli dau tu gwelen ndic siñ-ñga? Ma ñamalac ñan sô gêtñ ñawhê, ñan in lêtñ solop bu in neñ gêtñ dau ña-ñandô, me? Ma ñamalac ñan yob domba ma naniñ, ñan bu nôm su ñgac ô in ndê gwelen ñinan, ñan so me?

⁸ Aô gasôm yom pi ñamalac si lêtñ gwelen-ñga ñatô bu wawhê gêtñ dau sa. Magoc Anötô ndê yom whê gêtñ dau sa whiñ.

⁹ Bu yomsu ñan ñan Moses to, ñan sôm bu:

Têtñ ndoc mac akêñ makao sêkôm gwelen bolom-ñga, ñan asô ñac têtñwa ahuc dom. Sêneñ bolom ñatô ô ñac si gwelen. [Diut 25:4]

Mac gauc gêm bu Anötô kêtñ yom dau gic waê makao ñambwa, a?

¹⁰ In kêtñ yom dau gic yac ñamalac ñawaê solop. Yomandô! Moses to yom dau tu yac-ñga. Bu ñamalac ñan sô gêtñ ñawhê, ma ñamalac ñan gic gêtñ ñandô sa, ñan lu-lu sêkêtñ bata bu oc sêneñ gêtñ ñandô.

¹¹ Ma yac lau aposel bocdinañ. Yac akôm gwelen tu mac gatôm-ñga, tòm lau ñan sêsô gêtñ ñawhê sip ôm. Ma yac bu tanjkwê gêtñ ñatô yêc mac tu bu puc yac dônñ-ñga, dec tu sake-ñga mac alic sac?

¹² Lau ñatô sêkôm gwelen têtñ mac ma sêkac mac bu akêñ gêtñ puc ñac dônñ-ñga. Ma yac atôm bu andac mac bu anem yac sa hôt gêtñ su. Yac atôm, magoc yac akôm dom. Mba! Yac atec bu gêtñ ñan ñhac yac mba gwelen pi Kilisi ndê ñawaê ñayham ahuc. Ma tu ñinan-ñga dec yac alic ñayham bu ahôt ñawapac ñaêsam.

¹³ Ma gêtñ ñan tiyham. Mac anjalê su bu lau ñan sem akiñ Anötô sêmbo lôm dabuñ, ñan sêtap gêtñ ñaneñ-ñga sa yêc gêtñ ñaneñ-ñga ñan lau sêkêtñ ti ña pi alta yêc lôm dabuñ.

¹⁴ Ma Pômdau dau gic atu yom kaniñ tigeñ, ma têt asê bu in lêtñ solop bu lau ñan sêhoc ñawaê ñayham asê, ñan sêtap gêtñ puc ñac dônñ-ñga sa yêc lau ñan sêkôt ñawaê dau sa.

¹⁵ Bocdinañ, aô gatôm bu wakêtñ batanñ gêtñ puc aô dônñ-ñga, magoc gakôm dom. Ma yom ñan kwahic ñ ec aô gato, ñan gato tu bu wandac mac bu anem aô sa-ñga lec dom. Mba! Aô bu gêtñ yô aô e wambac ndu, ñan ñayham hôt gêtñ bu wandac gêtñ puc aô dônñ-ñga yêc lau ñapan, e sêtac bu sêtñgô ñawaê ñayham. Aô gapo ñan sa tu aneñ lêtñ ñinan-ñga, ma aô bu wasa lêtñ ñan ñan-ñga, dec aneñ ñahu wapo ñan sa-ñga oc mbasi.

¹⁶ Magoc aô oc wapo ñan waêtñ sa tu gwelen ñawaê ñayham-ñga dom, ñahu bu Anötô kêtñ gwelen ñan sip aô aman, dec aneñ ñalôm kac aô ñandô bu

wakôm. Ma aô bu wahoc ñawaë ñayham asê dom, dec oc kêñ wapac aô sac sambuc.

¹⁷ Bu aô gakôm gwelenj dau tu aô daunj gauc gêm tidôñ bu wakôm-ñga lec dom. Bu bocdinañ dec oc tôm bu tañkwê bu wakôc ñaôli ô anej gwelenj. Magoc aô gakôm gwelenj dau tu Anötö-ñga, bu inj dau kêyalinj aô sa gac waë gwelenj dau.

¹⁸ Bocdinañ aô oc tañkwê ñaôli bocke? Gêñ nanj yac lau aherj-ñga atôm bu tañkwê, nanj aô oc wahu sinj. Aô tac whinj bu têtñ ndoc wahoc ñawaë ñayham asê têtñ lau, nanj wakêtñ têtñ ñac ñambwa. Lêñ dinañ ti anej ñaôli.

¹⁹ Bu aô gambo ñamalac danj ñapu dom, magoc aô galic ñayham bu wati lau hoñ si ñgac akiñ ñambwa, tu bu wanjahê bu wanem lau daêsam kwi bu sêkêtñ whinj Kilisi ma sêtap Anötö ndê mwasinj nem ñac si-ñga sa.

²⁰ Têtñ ndoc nanj aô gambo gawhij lau Israel-ñga, nanj aô kasahê bu wambo watôm ñac si danj, tu bu wanem ñac si daêsam kwi e sêkêtñ whinj Kilisi. Aô gambo Moses ndê yomsu danj ñapu dom, tigenj têtñ têtñ aô gambo gawhij lau nanj sêmbo yomsu ñapu, nanj aô kasahê bu wambo watôm ñac si danj, tu bu wanem ñac si lau daêsam kwi tu Kilisi-ñga.

²¹ Ma têtñ ndoc aô gambo gawhij flau gamenj apa-ñga nanj sêkôc Moses ndê yomsu sa dom, nanj kasahê bu wambo watôm ñac si danj, tu bu wanem ñac si lau daêsam kwi tu Kilisi-ñga. (Aô gatec Anötö ndê yomsu dom, magoc aô gambo Kilisi ndê yomsu ñapu.)

²² Têtñ ndoc aô gambo gawhij lau nanj sêkêtñ whinj gwalec, nanj aô kasahê bu wambo watôm ñac sêmbo, tu bu wanem ñac si daêsam kwi sêkêtñ whinj Kilisi.* Aô kakuc lêñ daêsam têtñ ndoc gambo lau tidau-tidau si toñ ñalôm, ma gakôm gêñ hoñ tu bu wanem lau ñatô kwi-ñga.

²³ Aô gakôm gêñ hoñ dinañ tu ñawaë ñayham-ñga, tu bu lau daêsam sêtap ñamwasinj sa sêwhinj aô.

²⁴ Gauc nem lau nanj sênti tu sêhóc gêgêlêc dandi-ñga. Ñac hoñ sênti, magoc ñamalac tigenj oc hóc gêlêc ma tap ñamalac ñamata-ñga ndê ñaôli sa. Asa nem lêñ akêtñ whinj-ñga atôm ñamalac nanj kêtî hóc gêlêc lau ñatô, tu bu atap nem ñaôli ñayham sa-ñga.

²⁵ Lau hoñ nanj bu sênti, nanj sêtimêtê dau ñapep tu bu sêtap ñaôli sa-ñga, magoc ñaôli dau oc yêc ñapanj dom. Yac lau dakêtñ whinj-ñga tanti tu bu datap ñaôli yêc ñapanj-ñga sa.

²⁶ Bocdinañ, aô daunj gasa neñ lêñ wanem akiñ Anötö-ñga gitôm ñgac nanj kêtî bambalinj, nanj dom. Ma aô gac sinj gatôm ñgac nanj kêbalinj amba ñambwa-ñambwa, nanj dom.

²⁷ Mba! Aô gac sinj ñannga têtñ ñalôm akwa bu watimêtê daunj ma wayob daunj neñ lêñ ñapep enj. Aô bu wakôm bocdinañ dom, dec mêtê nanj aô gam têtñ lau ñatô, nanj aô daunj oc waso ñamwasinj.

10

Lau Israel si mêtê sac kêñ puc yac

* **9:22:** Pol tóc asê tiawê bu inj mbo yomsu ñapu dom, magoc têtñ ndoc inj mbo whinj lau nanj atac lu-lu pi gêñ ñatô, dec inj hu gêñ nanj inj kêyalê bu yao mba, nanj sinj tu bu êñsôñ ñac-ñga dom. Gauc nem yom nanj inj to pi wata nanj lau sêkêtñ ti da têtñ gwam yêc 1 Kor 8:1-13. Pol ndê ñalôm ñawapac tu neñ gêñ dinañ-ñga dom, tigenj lau ñatô bu gauc nem yom daêsam pi gêñ dau, dec inj oc hu sinj têtñ têtñ inj mbo whinj ñac, tu bu kôm ñac si sêkêtñ whinj tisac dom-ñga.

1 O asidôwai. Aô atac whiņ bu mac akôc gauc űapep pi gêņ nanj tap abanĳ Israel-ņga sa. űac hoņ sêņsêlêņ sêwhiņ Moses sêmbô Anötô ndê dao űapu, ma sêlom gwêc sêwhiņ dau si.

2 űac sêmbô sêwhiņ Moses yêc gwêc ti dao dinanĳ, dec gitôm sêliņ busanĳu kainĳ danĳ, nanj piņ űac hoņ dôņ sem damiņ iņ.

3 űac hoņ seņ gêņ danenĳ-ņga kainĳ tigenĳ, nanj Anötô kêņ űa iņ ndê űaclai atu.

4 Ma űac hoņ sênom bu kainĳ tigenĳ nanj Anötô ndê űaclai kêņ sa akêņ hoc. Hoc dinanĳ iņ Kilisi dau, nanj kêsêlêņ whiņ űac têņ ndoc sêmbô gameņ sawa.

5 Anĳô űapep! Lau dau hoņ sêtap Anötô ndê mwasiņ sa, tigenĳ űac si lau daêsam sêsa si lêņ sic iņ tandô dom, dec iņ gic űac ndu yêc gameņ sawa.

6 Gêņ hoņ dinanĳ űandô sa gitôm dôhônĳ bu kêņ puc yac. Abanĳi Israel-ņga dinanĳ si űalôm sap mêtê sac dôņ űapanĳ, ma bocdinanĳ dayob dauņ bu tanĳkuc űac si lêņ dom.

7 űac si lau űatô sem akinĳ anötôi gwam têņ têm sêmbô gameņ sawa. Sêto yom pi űac, nanj yêc bocdec bu:

Lau dau sêndôc sic bu sêneņ ti sênom gêņ, ma sêtisa bu sêtê wê ma sêkôm mêtê űalôm űagalac-ņga tidau-tidau. *[Eks 32:6]*

Bocdinanĳ ayob daôm űapep bu anĳkuc űac si lêņ sênem akinĳ gwam-ņga dom.

8 Ma akôm mêtê mockainĳ-ņga tôm űac si lau űatô sêkôm, nanj dom. Bu Anötô gic űac si lau 23,000 ndu têņ bêc tigenĳ.

9 Ma gauc nem űac si lau űatô nanj sêņsahê Pômdau, ma iņ kêņ mboc sac sêseņ űac ndu. Bocdinanĳ gauc nem bu akôm sac ma anĳsahê Pômdau dom.

10 Ma atucdiņ tôm űac si lau űatô sêkôm, nanj dom. űac sêtucdiņ, dec Anötô kêkiņ anĳla seņ lau su-ņga gic űac ndu.

11 Anĳô su nanj. Bêc űambu-ņga meņ kêpiņ su. Ma gêņ hoņ nanj hôc asê abanĳi, ma sêto űayom sa yêc, nanj gitôm dôhônĳ bu kêņ puc yac lau têm kwahic dec-ņga, bu tanĳkuc űac si lêņ dom.

12 Bocdinanĳ am asa nanj gauc gêm bu am kalhac űanĳga, nanj yob daôm bu pwenĳ dom!

13 Lêtôm bocke nanj mac anĳsahê, nanj tap lau hoņ sa bocdinanĳ. Iņ gêņ wakuc dom. Magoc Anötô oc hu mac siņ me tec mac dom. Iņ oc yob mac bu lêtôm nanj hôc gêlêc nem licwalô su, nanj űadaņ tap mac sa dom. Magoc lêtôm bu meņ, dec iņ oc êmasanĳ lêņ bu mac alhô su yêc lêtôm dau, ma puc mac dôņ bu alhac űanĳga ma aku sa dom.

Sakinĳ mwasiņ dabuņ-ņga ma sakinĳ gwam-ņga

14 Bocdinanĳ anenĳ lau atac whiņ-ņga, anĳô! Alhô su yêc sakinĳ gwam-ņga.

15 Mac lau tigauc, ma bocdinanĳ anĳsahê anenĳ yom ma alic, iņ yom űandô.

16 Têņ ndoc yac danenĳ mwasiņ dabuņ, nanj tam mbec laclhu wain-ņga goc danôm, ma gêņ dau piņ yac dôņ tam damiņ Kilisi ndê dac. Ma têņ ndoc yac tanĳ bolom mwasiņ dabuņ-ņga nanj dapô kôc-kôc, dec gêņ dau piņ yac dôņ tam damiņ Kilisi ndê űandô. Yom dindec iņ yom űandô, me?

17 Yac lau daêsam tanĳ yêc bolom tigenĳ, dec gêņ dau piņ yac hoņ dôņ dati gêņ tigenĳ.

18 Gauc nem lau Israel-ņga nanj seņ gêņ danenĳ-ņga nanj lau sêkêņ ti da pi alta. Lau hoņ nanj seņ gêņ dau, nanj gêņ dau piņ űac dôņ sem damiņ alta dinanĳ űadau.

19 Aõ gasôm yom dau tu bu watôc asê bu gwam in̄ gêñ ñandô lec dom, me da nan̄ lau sêkêñ pi alta tu sênem akiñ gwam dan̄-ñga, in̄ gêñ ñandô lec dom. Mba andô!

20 Magoc gêñ nan̄ lau sambuc sêkêñ ti da, nan̄ sêkêñ ti da têtñ Anötö dom, sêkêñ tu sênem akiñ ñalau sac-ñga. Ma aõ gatec bu mac aneñ gêñ nan̄ oc piñ mac dôñ anem damiñ ñalau sac.

21 Gitôm dom andô bu mac anôm gêñ yêc laclhu nan̄ piñ mac dôñ am damiñ Pômdau, ma tiñambu andi anôm yêc laclhu nan̄ oc piñ mac dôñ anem damiñ ñalau sac whiñ. Gitôm dom andô bu mac aneñ Pômdau ndê mwasiñ, ma aneñ mwasiñ nan̄ lau señ tu sêtoc ñalau sac sa-ñga whiñ.

22 Yac bu dakôm, dec oc dakôm Pômdau tac ñandê sa, bu in̄ gêm lêmun̄ in̄ ndê gêñ. Mac gauc gêm bocke? Yac neñ l icwalô hóc gêlêc in̄ ndê, dec datôm bu tan̄lêc in̄ ndê atac ñandê, a?

Dakôm neñ gêñ hon̄ tu dapo Anötö waê sa-ñga

23 Mac nem lau ñatô sêsôm yom dan̄ bocdec bu, “Gêñ hon̄ gitôm bu yac dakôm. Yao dan̄ yêc dom.” Tigen̄ aõ wasôm têtñ mac bu gêñ hon̄ oc êmwasiñ yac dom. Yomandô, gêñ hon̄ gitôm bu yac dakôm, ma yao dan̄ yêc dom, magoc gêñ hon̄ oc puc yac dôñ dom.

24 Ayob daôm bu akôm gêñ hon̄ tu apo daôm sa-ñga dom, magoc akôm tu bu amwasiñ lau ñatô-ñga.

25 Wata nan̄ mac amlhi yêc maket ñamala, nan̄ aneñ ti atac lu-lu dom, aneñ ti atac pa su eñ.

26 Bu sêto yom yêc bocdec:

Nom sambuc, ma gêñ nom-ñga hon̄, nan̄ Pômdau ndê gêñ. [BW 24:1]

27 Ñamalac nan̄ kêtñ whiñ dom, nan̄ bu êñgalêm mac bu aneñ gêñ awhiñ in̄, ma mac bu atac whiñ bu andi, nan̄ andi. Ma gêñ hon̄ nan̄ in̄ bu kêtñ têtñ mac, nan̄ aneñ ti atac lu-lu dom. Aneñ ti atac pa su.

28-29 Magoc ñgac dan̄ bu lic mac ma sôm bu, “Ei! Wata dinañ sêkêñ ti da têtñ gwam mun̄ su,” nan̄ aneñ dom. Mac daôm anyalê ñapep ma atôm bu aneñ ti atac pa su, magoc tu ñgac nan̄ kêtñ puc mac-ñga, dec aneñ dom, bu an̄sôñ in̄ ndê gauc dom. Lau nan̄ sêkêñ whiñ ñan̄ga, nan̄ sêñyalê bu gêñ hon̄ nan̄ Anötö kêtñ têtñ yac tu danen̄-ñga, nan̄ yao dan̄ kalhac ahuc dom. Magoc yac bu danen̄ gêñ nan̄ sêkêñ ti da têtñ gwam, dec mboe ñamalac nan̄ kêtñ whiñ gwalec, nan̄ ndê gauc sa ñapep pi gêñ dau dom, nan̄ oc pu yac neñ lêñ yao mbasi-ñga dinañ.

30 Yac bu danen̄ gêñ, nan̄ danem dan̄ge Anötö mun̄, ma aõ gatec bu lau sêpu yac tu gêñ danen̄-ñga nan̄ yac tam dan̄ge Anötö mun̄ su ma tan̄-ñga.

31 Bocdinañ, gêñ hon̄ nan̄ mac bu aneñ ti anôm ma akôm, nan̄ akôm ñalêñ ñayham nan̄ tôm bu po Anötö ndê waê sa.

32 Gauc nem lau hon̄, lau Israel me lau Grik, ma lau hon̄ nan̄ sêmbo Anötö ndê gôlôwac dabun̄ ñalôm, ma ayob nem lêñ hon̄ ñapep, bu akôm lau dan̄ si sêkêñ whiñ tisac dom.

33 Aõ dauñ neñ lêñ dinañ. Aõ gayob neñ lêñ hon̄ bu ndic lau hon̄ tandô ñayham. Aõ gakôm tu bu wamwasiñ dauñ-ñga dom, magoc gakôm tu bu wanem lau daêsam sa bu sêtap Anötö ndê mwasiñ nem ñac si-ñga sa.

11

1 An̄kuc aneñ lêñ dinañ, tôm aõ dauñ kakuc Kilisi ndê.

Ñagôliñ lauwhê ma laun̄gac sêlic om-ñga

2 Aö wampin mac bu mac gauc gêm aö napan, ma mêtê nan aö kadôhôn ti gac dulu têt mac, nan mac asap dôj napan.

3 Magoc aö bu mac anyalê napep bu Anötö in Kilisi ndê ngôlôn, ma Kilisi in laungac si ngôlôn, ma laungac sêti lauwê si ngôlôn.

4 Ngac asa nan ten mbec me hoc yom asê gitôm propet, magoc un gêt dan kôm in ndê ngôlôn ahuc, nan toc in ndê ngôlôn Kilisi sa napep dom.

5 Ma awhê asa nan ten mbec me hoc yom asê gitôm propet, magoc un gêt dan kôm in ndê ngôlôn ahuc dom, nan kôm in ndê ngôlôn nan in nakwen maya sa. Awhê dau in gitôm awhê nan sêngalin kêclauj honj su ginja, nan lau sêlic tôm gêt mayan-nga.

6 Bocdinaj, awhê asa nan tec bu un gêt tinj ngôlôn, nan angapin in ndê kêclauj honj su ninja. In bu maya tu angapin in kêclauj su-nga, dec ênkuc lauwê si lêt solop, ma un gêt dan kôm ndê ngôlôn ahuc.

7 Nahu bu in lêt solop bu laungac sêun gêt tinj ngôlôn dom, bu Anötö kêmasan nac bu sênem in angô sêmo nom, ma sêtôc in ndê waê asê. Ma in lêt solop bu lauwê sêun gêt kôm si ngôlôn ahuc, bu nac sêtôc si laungac si waê asê.

8 Bu têt ndoc Anötö kêmasan gêt honj, nan ngac sa akêt awhê dom, magoc awhê sa akêt ngac.

9 Ma Anötö kêt ngac tu awhê-nga dom, in kêt awhê tu ngac-nga.

10 Tu dinaj-nga, ma tu anjela-nga, dec solop bu lauwê sêun gêt tu bu sêtôc asê bu sêsôc si ngôlôn napa.

11 Magoc yêc yac lau nan dakêt whin Pômdau-nga, nan mac lauwê ambo tu daôm-nga dom, ma mac laungac ambo tu daôm-nga dom bocdinaj.

12 Bu awhê namata-nga sa akêt ngac, ma tinjambu laungac sêsa akêt lauwê. Ma gêt honj menj akêt Anötö.

13 Akôc gauc napep pi lauwê nan sêten mbec têt Anötö magoc sêun gêt dom. Mac anyalê dom bu in lêt so, a?

14 Namalac si lêt sêmo-nga tôc sake asê pi gêt dindec? Ngac dan bu ndê kêclauj bali, dec dasôm sake? Dalic gitôm gêt mayan-nga. Yomandô, me?

15 Ma awhê dan bu ndê kêclauj bali, nan dasôm sake? Dasôm bu gêt dau po in ndê waê sa. Bu Anötö kêt kêclauj bali têt lauwê bu êngatôc nac si ngôlôn ahuc.

16 Lau dan bu sêsen yom dec ma sêsôc napa dom, dec wasôm têt nac bu yac ma Anötö ndê gôlôwac dabun honj tanjuc lêt tigen dindec, ma lêt dan tiyham yêc dom.

Lau Korin-nga senj Mwasinj Dabun ja lêt so

17 A ö bu wasôm yom pi mac nem lêt akac daôm sa tu alic om-nga. Aö wampin mac pi lêt dinaj dom, magoc wandic yomsu mac. Mac nem lêt dau so, ma gêm gôlôwac dabun sa dom.

18 Gêt namata-nga aö ganjô njawaê bu têt ndoc mac akac daôm sa, nan mac awhê daôm kôc-kôc. Ma aö gauc gêm bu njawaê nan ganjô, nan yom tasan dom, magoc yom njandô.

19 In solop dom bu mac awhê daôm kôc-kôc ênkuc gêt nom-nga, magoc mac nem lêt ti sakin bu whê mac kôc-kôc ma tôc asê bu lau nde sêkêt whin njanga ma lau nde sêkêt whin gwalec, dec in lêt solop.

²⁰ Têñ tēm mac akac daôm sa bu aneñ Pômdau ndê Mwasinj, nañ mac gauc gêm bu añ ñapep. Magoc aô wasôm bu gêñ nañ mac añ, nañ Pômdau ndê Mwasinj dom.

²¹ Bu têtñ ndoc mac bu aneñ gêñ, nañ mac hoñ añ têtñtêtñ e lau ñatô gêñ yô ñac, magoc lau ñatô sênôm gêñ e kêñijñ ñac.

²² Bocke? Mac nem andu sêlhac dom, a? Gitôm bu mac aneñ ti anôm gêñ yêc nem andu muñ su, goc akac daôm sa. Mac nem lêtñ aneñ Mwasinj Dabuñ-ñga tôc asê bu mac apu nem asidôwai nañ sêmbo Anötô ndê gôlôwac dabuñ ñalôm, ma alic ñayham bu akôm lau ñalôm sawa maya sa. Aô wasôm yom bocke têtñ mac? Mac gauc gêm bu aô wampinj mac pi gêñ dinanj, a? Mba andô!

*Pômdau ndê yom pi Mwasinj Dabuñ
(Mat 26:26-28; Mak 14:22-24; Luk 22:17-20)*

²³ Bu yom nañ aô gac dulu têtñ mac pi Mwasinj Dabuñ, nañ Pômdau dau kêñ têtñ aô bocdec bu. Têtñ ôbwêc nañ Judas hoc Pômdau Yisu asê, nañ Yisu kôc bolom sa,

²⁴ gêm danje Anötô, ma pô kôc goc sôm, “Aô neñ ñandô dau dec, nañ wakênj tu mac-ñga. Aneñ gêñ dindec tu bu gauc nem aô-ñga.”

²⁵ Ñac señ gêñ danen-ñga su, ma ñalêtñ tigerij in kôc laclhu wain-ñga danj ma sôm, “In dindec aneñ dac, nañ aô wakêc sinj tu wamatinj pwac wakuc-ñga. Têm hoñ nañ mac bu anôm wain mwasinj dindec-ñga tiyham, nañ akôm tu bu gauc nem aô-ñga.”

²⁶ Gauc nem Pômdau ndê yom dinanj ñapep, bu tēm bocke nañ mac bu aneñ bolom ti anôm wain Mwasinj Dabuñ-ñga tiyham e in mbu meñ, nañ gitôm mac ahoc in ndê mbac ndu ñawaê asê.

Daneñ Mwasinj Dabuñ ñambwa dom

²⁷ Bocdinañ dec asa nañ bu neñ bolom dau me nôm yêc Pômdau ndê laclhu, magoc gauc gêm ñahu ti toc sa ñapep dom, nañ kôm giso pi Pômdau ndê ñandô ti dac.

²⁸ Lau tigenj-tigenj hoñ sêtôc gwaninj dau si lêtñ muñ su, goc sêneñ bolom ti sênôm yêc laclhu.

²⁹ Ñahu bu asa nañ bu neñ ti nôm magoc in ndê gauc sa ñapep pi Pômdau ndê ñandô dom,* nañ oc tap Anötô ndê matôc sa tu in ndê lêtñ neñ Mwasinj Dabuñ-ñga.

³⁰ Tu dinanj-ñga dec mac nem lau daêsam licwalô mbasi ma gêmbac kôm ñac, ma ñatô sêmbac ndu su.

³¹ Yac bu tarñsahê dauñ ñapep, dec oc datap Pômdau ndê matôc kainj dinanj sa dom.

³² Magoc Pômdau kêñ ñawapac têtñ yac ti kêmatôc yac tu bu danem dauñ kwi e dandinanj dawhinj lau sac nom-ñga dom.

³³ Bocdinañ aneñ asidôwai, añgô ñapep. Têtñ ndoc mac akac daôm sa bu aneñ Mwasinj Dabuñ, nañ ayob bu akôm ñalêtñ nañ toc asidôwai hoñ sa ñapep.

³⁴ Ñamalac danj bu gêñ yô in basô, nañ neñ gêñ yêc ndê andu muñ. Ma bocdinañ têtñ ndoc mac akac sa, nañ oc tôm dom bu atap Pômdau ndê matôc

* **11:29:** Lau ñatô gauc gêm bu Pol ndê yom pi ‘Pômdau ndê ñandô’ hêganôñ gôlôwac dabuñ (tôm inj to yêc 1 Kor 10:17), dec Pol to bu kêñ puc lau nañ señ Mwasinj Dabuñ magoc sêtoc si asidôwai sa ñapep dom (11:17-22). Ma lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganôñ Yisu dau ndê ñandô (1 Kor 10:16), dec Pol to bu kêñ puc lau nañ sêlic sac gitôm gêñ ñambwa ma señ Mwasinj Dabuñ, bu lau dau sênyalê dom bu gêñ dau pinj ñac dôñ sem daminj Yisu ndê ñandô.

sa tu akôm gêṅ bambaliṅ-ṅga. Gauc nem yom dinanṅ, ma têṅ ndoc aô watêṅ mac waloc, nanṅ oc wawhê gêṅ ṅatô sa têṅ mac tiyham.

12

ṅalau Dabuṅ ndê Mwasinṅ ṅalôm-ṅga

¹ O asidôwai, yêc mac nem bapia, mac ato yom ṅatô pi ṅalau Dabuṅ ndê mwasinṅ, ma kwahic dec aô bu wato yom bu wawhê mac nem gauc sa ṅapep.

² Mac aṅyalê ṅalêṅ nanṅ Sadanṅ gêm gôlinṅ mac nem gauc têṅ têm mac akêṅ whinṅ su dom, ma wê mac asa lêṅ anem akinṅ anôtôi gwam awha mba-ṅga.

³ Tu dinanṅ-ṅga dec mac oc atôm bu aṅyalê yom nanṅ aô bu wasôm têṅ mac bocdec bu. Anôtô ndê ṅalau bu nem gôlinṅ ṅamalac danṅ ndê whasunṅ, dec inṅ oc tôm dom bu sôm bu, “Aô wapucbo Yisu.” Ma ṅamalac nanṅ ṅalau Dabuṅ gêm gôlinṅ inṅ dom, nanṅ oc tôm dom bu hoc yom asê ma sôm bu, “Yisu inṅ Pômdau.”

⁴ Yac datap mwasinṅ tidau-tidau sa, magoc meṅ akêṅ ṅalau tigenṅ.

⁵ Ma yac tam akinṅ Pômdau ṅalêṅ tidau-tidau, magoc tam akinṅ Pômdau tigenṅ.

⁶ Ma yac dakôm gwelenṅ tidau-tidau tu danem akinṅ Anôtô-ṅga, magoc Anôtô tigenṅ kôm gwelenṅ yêc yac honṅ nenṅ ṅalôm, ma kêṅ ṅaclai têṅ yac bu dakôm gêṅ dau.

⁷ Ma gêṅ honṅ nanṅ lau tigenṅ-tigenṅ sêkôm ṅa ṅalau ndê ṅaclai, nanṅ Anôtô kêṅ tu bu êmwasinṅ yac lau honṅ nanṅ dambo gôlôwac dabuṅ ṅalôm, ma puc yac honṅ dôṅ.

⁸ ṅalau Dabuṅ kêṅ yom ti gauc têṅ ṅamalac danṅ bu hoc asê têṅ gôlôwac dabuṅ. Ma ṅalau tigenṅ dinanṅ kêṅ gauc têṅ ṅamalac danṅ tiyham, bu êṅyalê gêṅ nanṅ ṅahu sip ṅalôm gi, ma sôm asê têṅ lau.

⁹ ṅamalac danṅ oc tap mwasinṅ kêṅ whinṅ ṅanṅa-ṅga sa, ma danṅ tiyham oc tap mwasinṅ kôm lau ti gêmbac ṅayham sa-ṅga yêc ṅalau tigenṅ dinanṅ.

¹⁰ ṅamalac danṅ oc kôc ṅaclai bu kôm gêṅ dalô, ma danṅ oc kôc mwasinṅ tu hoc yom asê tôm lau propet-ṅga. Danṅ tiyham oc kôc mwasinṅ bu êṅyalê bu lau nanṅ sêhoc yom asê, nanṅ ṅalau Dabuṅ gêm gôlinṅ ṅac, me ṅalau danṅ dau-ṅga danṅ gêm gôlinṅ ṅac. Ma danṅ oc kôc mwasinṅ bu sôm yom awha wakuc-ṅga nanṅ inṅ kêyalê munṅ su dom. Ma ṅamalac danṅ tiyham oc tap mwasinṅ sa bu êṅyalê yom awha wakuc-ṅga kainṅ dinanṅ ma nem kwi.

¹¹ Gwelenṅ tidau-tidau honṅ dinanṅ meṅ akêṅ ṅalau tigenṅ dinanṅ, nanṅ gic sam inṅ ndê mwasinṅ ti ṅaclai têṅ lau tigenṅ-tigenṅ tôm inṅ dau gêlic ṅayham.

Lau sêkêṅ whinṅ-ṅga sêti gôlôwac dabuṅ tigenṅ

¹² Alic su nanṅ. ṅamalac danṅ ndê ṅandô tigenṅ, magoc inṅ amba ti gahi ma tandô ma ṅagêṅ daêsam. Magoc gêṅ honṅ dinanṅ sêyêc têtêṅ dom, sêyêc ṅandô tigenṅ dinanṅ. Ma ṅalêṅ tigenṅ, yac lau nanṅ dambo Kilisi ndê gôlôwac dabuṅ ṅalôm, nanṅ dati ṅandô tigenṅ.

¹³ Bu Anôtô kêku yac ṅa ṅalau Dabuṅ ma pinṅ yac dôṅ dati gôlôwac dabuṅ tigenṅ. Yac nenṅ lau ṅatô lau Israel-ṅga, ma ṅatô ṅac lau gameṅ apa-ṅga. ṅatô sem akinṅ ṅadaui nom-ṅga, ma ṅatô sem akinṅ dom. Magoc yac honṅ dakôc ṅalau tigenṅ sip yac nenṅ ṅalôm têtêṅ.

¹⁴ Ma ṅamalac danṅ ndê ṅandô ṅagêṅ honṅ kainṅ tigenṅ dom. Gêṅ tidau-tidau sêyêc ṅandô tigenṅ dinanṅ.

¹⁵ Inṅ ndê gahi bu sôm bu, “Aô amba dom, bocdinanṅ gati ṅandô ṅagêṅ danṅ dom,” dec yom dau oc kac gahi dau su yêc ṅandô dinanṅ dom.

16 Me in ndê dangasun bu sôm bu, “Aö tandô dom, bocdinaŋ gati ñandô ñagêŋ dan dom,” dec yom dau oc kac dangasun su yêc in ndê ñandô dom.

17 Ma gêŋ hon nan sêyêc yac neŋ ñandô bu tanôn hon, dec oc dangô yom ñalêŋ bocke? Ma gêŋ hon nan sêyêc yac neŋ ñandô bu danŋasun hon, dec oc danŋu gêŋ ñamalu ñalêŋ nde?

18 Magoc yac neŋ ñandô in bocdinaŋ dom. Anötô dau kêmasan yac neŋ ñandô ñagêŋ tidau-tidau hon tôm in dau gêlic ñayham.

19 Ma yac neŋ ñandô ñagêŋ hon bu kain tigen, dec yac oc dambo ñalêŋ bocke? Oc tôm dom bu dambo.

20 Magoc yac ñagêŋ daêsam sêyêc ñandô tigen dinaŋ ñalôm, dec dambo ñayham.

21 Oc tôm dom bu tandô sôm têŋ amba, “Am bu mbo dom, aö wambo ñayham en.” Ma tôm dom bu ñagôlôn sôm têŋ gahi, “Am bu mbo dom, oc wambo ñayham en.”

22 Mba andô! Yac ñagêŋ ñatô dalic bu gêŋ licwalô mba, tigen gêŋ dau bu yêc dom, dec oc dambo ñayham dom.

23 Ma ñandô ñagêŋ ñatô nan dalic bu gêŋ waêmba, nan datoc sa têŋ ndoc dakôm ahuc ña po. Ma ñagêŋ nan dalic bu gêŋ mayan-nga, nan dakôm ahuc ti dayob ñapep.

24 Magoc ñagêŋ ñatô nan dalic bu gêŋ ñayham tu lau sêlic-nga, nan sêpônnda gôlôn dom, ma dakôm ahuc dom. Anötô dau kêmasan yac ñagêŋ hon dinaŋ, ma toc gêŋ ñambwa-ñambwa sa kêlêc.

25 In kêmasan ñamalac ñalêŋ dinaŋ tu bu ñagêŋ hon sênem ñandô tigen dinaŋ sa, ma sêwhê dau kôc-kôc dom.

26 Yac ñagêŋ dan bu êŋsahê ñandê, dec ñagêŋ hon oc sêŋsahê ñandê sêwhin. Ma ñagêŋ dan bu tap waê sa, dec ñagêŋ hon oc atac ñayham sêwhin.

27 Anŋô su nan! Mac lau tigen-tigen hon ati Kilisi ndê ñandô tigen, nan gôlôwac dabun.

28 Ma Anötô kêyalin lau sa yêc gôlôwac dabun ñalôm bocdec bu. Lau ñamata-nga ñac lau aposel, lau tilu-nga lau propet, ma lau titô-nga in kêŋ ñac bu sêndôhôn gôlôwac dabun. Ma in kêmwasiŋ lau ñatô bu sêkôm gêŋ dalô, ñatô sêkôm lau gêmbac ñayham sa, ñatô bu sênem lau sa, ma ñatô bu sênem gôlin gôlôwac dabun. Ma ñatô sêtap mwasin sêsôm yom awha wakuc-nga sa.

29 Mac gauc gêm bocke? In kêmwasiŋ lau hon tu bu sêti aposel, a? Ñac hon sêti propet, a? Ñac hon kêdôhônwaga, a? Hon sêkôm gêŋ dalô, a?

30 Ñac hon sêtap mwasin sêkôm gêmbac ñayham sa-nga, a? Ñac hon sêkôc mwasin sêsôm yom awha wakuc-nga me sênem yom awha wakuc kwi-nga, a? Mba andô!

31 Bocdinaŋ dec aö wasôm têŋ mac, bu tamkwê mwasin ñandô nan oc nem lau hon sa êŋlêc. Ma lêŋ nan kwahic dec aö bu watôc têŋ mac nan hóc gêlêc lêŋ hon su.

13

Mête ñandô atac whin-nga

1 Aö bu watôm bu wasôm ñamalac si yom ma anela si yom, magoc mête atac whin-nga m ba yêc aö, nan aö gatôm geŋgeler me on nan tan ñambwa.

2 Ma aö bu wahoc yom asê gitôm propet, ma bu wanjalê gêŋ hon nan ñahu sip ñalôm gi, ma watap gauc atu sa pi gêŋ hon, ma bu wakêŋ whin ñanŋa tôm

bu wasôm têj lôc dan bu puc dau sa ma lom gamej wakuc ndi, tigen mête atac whin-nga mba yêc aô, dec aô gatôm gêj nambwa.

³Ma aô bu wakêj anej gêj honj tu wanem lau nalôm sawa sa-nga, me wakêj dauj sambuc tu gwelenj nawae najayham-nga e tôm najacyo sêkêj ya nejj aô su, magoc mête atac whin-nga bu mba yêc aô, dec oc tôm dom bu wapo dauj sa tu gêj honj dinajj najadaj-nga.

⁴Mête atac whin-nga ndandô njahu bocdec. Namalac najj mête atac whin-nga kêsâlê inj ahuc, najj kôc ndê nalôm dôj, ma kêmwasijj lau. Inj gêm lêmujj lau njatô dom, ma sôm yom toc dau sa-nga me po dau sa nambwa dom.

⁵Inj kôm gêj mayaj-nga dom, gauc gêm gêj tu êmwasijj dau-nga kêlêc dom, ma atac ndandê najagahô dom. Ma inj hê yom dôj pi sac najj lau sêkôm têj inj, najj dom.

⁶Mête najj so lêj gitêj, najj najadaj oc kôm inj atac najayham dom, magoc inj oc atac najayham tu lau honj najj sêjkuc yom ndandô-nga.

⁷Inj oc hôc kisa ti atac pa su. Inj oc hu inj ndê kêj whin ti gêj bocke najj inj takwê, najj sijj dom, ma najwapac danj oc ku inj dulu dom.

⁸Mête atac whin-nga oc yêc najapaj. Magoc mête dahoc yom asê gitôm propet-nga oc pacndê. Ma mête dasôm yom awha wakuc-nga ma gauc pi gêj najj njahu sip nalôm gi, najj oc sêninga.

⁹Njahu bu têj têm kwahic dec-nga yac tanjalê gêj honj timala dom, ma yom najj lau propet sêhoc asê, najj tôc gêj honj asê timala dom.

¹⁰Magoc têj ndoc Yisu mbu mejj, najj inj oc ndic dabijj gêj honj, ma mête honj najj kwahic dec dakôm timala dom, najj oc pacndê.

¹¹Têj têm najj aô gambo balê, najj gasôm yom gitôm balê, ma kayalê gêj gitôm balê, ma gakôc gauc gitôm balê. Magoc têj ndoc aô gati njac su, najj gahu balêkoc si mête sijj.

¹²Kwahic dec yac tanjalê gêj honj yêc awê dom, gitôm datôc gwanijj sip busunôm* najadaj-dauj danj. Magoc têj têm njambu-nga yac oc dalic gêj honj yêc awê enj. Kwahic dec aô kayalê gêj timala dom, magoc tinjambu aô oc wanjalê gêj honj timala, tôm Anôtô kêyalê aô e pi sa timala enj têj kwahic dec.

¹³Mête atu tô kwahic dec sêyêc, mête dakêj whin-nga, mête dakêj batanj-nga, ma mête atac whin-nga. Magoc mête atac whin-nga tinjamata mête honj.

14

Tanjkwê mwasij najj tôm bu puc gôlôwac dabuj dôj

¹Bocdinajj asap mête atac whin-nga dôj, ma tamkwê Najalau Dabuj ndê mwasij tidau-tidau. Ma tamkwê mwasij bu ahoc yom asê nditôm lau propet hôc gêlêc mwasij njatô su.

²Bu Najalau ndê mwasij dasôm yom awha wakuc-nga inj gêj njamata-nga dom. Namalac najj sôm yom awha wakuc-nga, najj ndê yom yêc inj ma Anôtô najasawa, ma lau danj oc s ênjyalê dom. Inj sôm yom najj njahu yêc sijj dau, tôm Najalau Dabuj kac inj.

³Magoc namalac najj hoc yom asê gitôm propet, najj ndê yom gitôm bu po gôlôwac dabuj sa, ma êngili njac bu sêlhac njanga ma nem malô njac si nalôm.

⁴Namalac najj sôm yom awha wakuc-nga, najj ndê yom dau gêm inj tawasê sa, magoc namalac najj hoc yom asê gitôm propet, najj ndê yom oc tôm bu po gôlôwac dabuj honj sa.

* **13:12:** Busunôm - lau njatô sêsam bu glas tasalagatu, ma yêc Yom Inglis sêsôm bu 'mirror.'

⁵ Aö tac whinj bu mac hoj asôm yom awha wakuc-nga, tigerj aö tac whinj këlêc bu mac ahoc yom asê atôm propet. Bu ñamalac nanj hoc yom asê gitôm propet, nanj ndê mwasinj hóc gëlêc inj nanj sôm yom awha wakuc, nanj ndê su. Magoc ñamalac danj bu mbo mac nem gôlôwac dabuj ñalôm, nanj kôc mwasinj bu nem yom awha wakuc-nga kwi têtj mac, dec yom dau oc tôm bu nem mac sa, tôm yom nanj ñamalac hoc asê gitôm propet.

Mwasinj dasôm yom awha wakuc-nga ñahu

⁶ O asidôwai, anjô su nanj. Aö bu watêj mac waloc, ma wasôm yom têtj mac ña awha wakuc danj, dec oc wanem mac sa ñalêj bocke? Ti genj aö bu waloc ma Ñalau Dabuj kêtj yom têtj aö, tu bu wahoc asê têtj mac, me tu wawhê nem gauc sa me wandôhônj mac-nga me wahoc asê gitôm propet, dec anenj yom dau oc nem mac sa.

⁷ Akôc gauc pi gêtj nanj dakôc tu danem wê sip-nga, gitôm gasuc me gita. Ñamalac danj bu yu me ndic ñapep dom, dec asa oc tôm bu ênyalê wê dau ñawa?

⁸ Ma ñgac ndic dahuc-nga bu ndic ñapep dom, dec asa oc êmasanj dau tu ndic sinj-nga?

⁹ Ma mac lau nanj asôm yom awha wakuc-nga yêc gôlôwac dabuj ñalôm, nanj bocdinañ. Bu yom kainj dinañ ñahu yêc awê dom, ma lau oc sênyalê ñalêj bocke? Mac oc asôm yom dau tôm gêtj ñakêcsia ñambwa-ñambwa.

¹⁰ Lau nom-nga si awha têtjtêtj daêsam yêc, ma lau nanj sêsôm dau si awha, nanj sênyalê ñahu.

¹¹ Ñgac danj bu sôm dau ndê awha ma aö bu wanjalê ñahu dom, dec aö walic inj gitôm ñgac apa, ma inj oc lic aö bu ñgac apa bocdinañ.

¹² Ma yêc mac-nga bocdinañ. Mac tamkwê Ñalau Dabuj ndê mwasinj, bocdinañ dec tamkwê mwasinj nanj tôm bu po gôlôwac dabuj sa, nanj hóc gëlêc mwasinj ñatô, tu bu akôm gôlôwac dabuj êñsôwec tiatu.

¹³ Bocdinañ dec ñamalac nanj sôm yom awha wakuc-nga, nanj tenj mbec bu Anötö kêtj mwasinj nem yom dau kwi-nga têtj inj whinj manj.

¹⁴ Bu têtj ndoc aö gateñ mbec ña yom awha wakuc-nga, nanj aö dauñ nenj gatuj tenj mbec, magoc anenj gauc kêkuc mbec dau dom.

¹⁵ Bocdinañ aö oc wakôm sake? Aö waterj mbec ña awha wakuc nanj anenj gatuj kêyalê, ma waterj mbec ña aö dauñ nenj awhanj nanj kayalê ñahu, nanj whinj. Aö wanem wê awha wakuc nanj anenj gatuj kêyalê, ma wanem wê ña dauñ nenj awhanj nanj kayalê ñahu, nanj whinj.

¹⁶ Am bu êmpinj Anötö ña yom awha w akuc-nga, tôm nem gatôm kêyalê, ma ñamalac danj bu mbo gôlôwac dabuj ñalôm nanj kêyalê awha dau dom, dec inj oc tôm dom bu sôm, “Yomandô,” têtj ndoc am gic bata nem yom. Ñahu bu inj gêm gauc yom nanj am sôm.

¹⁷ Am daôm gêm d anje Anötö ñapep, magoc am nem yom gêm ñamalac dinañ sa dom.

¹⁸ Aö gam danje Anötö bu inj kêtj mwasinj wasôm yom awha wakuc-nga têtj aö hóc gëlêc mac hoj su.

¹⁹ Magoc têtj têm nanj aö gambo gôlôwac dabuj ñalôm, nanj aö tac whinj bu wasôm yom nanj lau hoj sênyalê, tu bu wandôhônj ñac-nga. Aö bu wasôm yom ñalhô amanjanj nanj ñahu yêc awê, nanj hóc gëlêc bu wasôm yom awha wakuc-nga ñalhô 10,000, nanj lau hoj sênyalê ñahu dom.

²⁰ O asidôwai hac. Akôc gauc napep, atôm lau atu-tu. Akôc gauc atôm balêkoc sauñ dom. Ambo atôm balêkoc dedec tu gêñ tigen-nga, nanñ tu ambo ahê lêñ sac-nga.

²¹ Gauc nem yom nanñ Pômdau sôm, nanñ sêto yêc bocdec bu:

Aô wanñinñ lau apa sênem aô awħanñ ma wakêñ puc lau dindec ña lau apa dau awħa. Magoc ñac oc sêkêñ danñga aô dom, tôm sêkêñ danñga aneñ yom muñ su dom. *[Ais 28:11-12]*

²² Pômdau kêñ lau nanñ sêsôm yom awħa apa gitôm gêñ dalô kainñ danñ, bu kêñ puc lau Israel-nga nanñ sêkêñ whinñ inñ dom. Ma mwasiñ dasôm yom awħa wakuc-nga inñ kainñ tigenñ. Anôtô kêñ gitôm gêñ dalô tu lau nanñ sêkêñ whinñ dom-nga. Inñ kêñ tu lau sêkêñ whinñ-nga-nga dom. Magoc mwasiñ dahoc yom asê tôm propet-nga, nanñ inñ kêñ tu lau sêkêñ whinñ-nga-nga. Inñ kêñ tu lau nanñ sêkêñ whinñ dom nanñ-nga dom.*

²³ Bocdinañ, mac lau akêñ whinñ-nga bu akac daôm sa ma mac hoñ bu asôm yom awħa wakuc-nga, ma lau ñatô nanñ sêkêñ whinñ dom me si gauc sa pi gêñ dau dom, nanñ bu sêmbo sêwhinñ mac, dec ñac oc sêsôm sake? Ñac oc sêsôm bu mac nem gauc kêñsôñ.

²⁴ Magoc mac hoñ bu ahoc yom asê atôm propet têtñ ndoc lau kainñ dinañ sêmbo sêwhinñ mac, dec mac nem yom oc kuñ ñac si ñalôm e sêñyalê bu sic waê bu sêtap matôc sa tu ñac si mêtê sac-nga.

²⁵ Ma yom pi ñac si mêtê sac, nanñ ñac gauc gêm bu sêsiniñ yêc ñac si ñalôm, nanñ mac nem yom oc puc asê tiawê. Ma bocdinañ ñac oc sêpôñ haduc anğô andô têtñ nom ma sêtoc Anôtô sa. Ma ñac oc sêsôm asê bu, “Anôtô mbo whinñ mac, yomandô!”

Pol whê ñagôlinñ om-nga sa

²⁶ Bocdinañ asidôwai, têtñ ndoc mac akac daôm sa tu alic om-nga, nanñ lau ñatô sêkôc wê sêmeneñ, lau ñatô sêkôc yom bu sêndôhônñ lau, lau ñatô sêkôc yom nanñ Ñalau Dabuñ hoc asê têtñ ñac, ñatô sêsôm yom awħa wakuc-nga, ma ñatô sênem yom awħa wakuc-nga dau kwi. Gêñ hoñ nanñ mac bu akôm, nanñ akôm tu apuc gôlôwac dabuñ hoñ dôñ-nga.

²⁷ Lau bu sêsôm yom awħa wakuc-nga, dec lu me tó sêsôm goc tôm. Danñ sôm e pacndê, goc ñamalac tilu-nga sôm ndê. Ma ñamalac danñ nem ñac si yom dau kwi manñ.

²⁸ Magoc ñamalac nem y om dau kwi-nga danñ bu mbo dom, goc ñamalac nanñ tac whinñ bu sôm y om awħa wakuc-nga nem dau dôñ yêc gôlôwac dabuñ ñalôm. Tôm bu inñ sôm inñ ndê yom awħa wakuc-nga têtñ ndoc inñ mbo tawasê, ma yom dau yêc inñ ma Anôtô ñasawa.

²⁹ Ma lau bu sêhoc yom asê sêtôm propet yêc gôlôwac dabuñ ñalôm, dec lu me tó sêhoc yom asê, ma lau hoñ sêkêñ danñga ñapep ma sêñsahê yom dau.

³⁰ Ñamalac danñ bu ndôc mac ñalôm, ma Ñalau Dabuñ bu hoc yom danñ asê têtñ inñ, dec ñamalac nanñ sôm yom mbo, nanñ hu siñ ma kêñ ñasawa têtñ ñamalac dinañ bu sôm yom dau asê.

* **14:22:** Aisaya ndê yom, nanñ Pol to yêc ñabatinñ 21, nanñ hêganônñ lau apa nanñ Pômdau kêkinñ bu sêñgwininñ lau Israel-nga nanñ sêsôc inñ ñapu ti sêkêñ whinñ inñ dom. Pol gêm dôhônñ lau apa awħa, nanñ lau Israel si ñacyo dinañ sêsôm, ma mwasiñ dasôm yom awħa wakuc-nga. Lau Israel-nga sêkac si ñalôm kwi tu lau apa si yom-nga dom, ma Pol bu tóac asê bu ñalêñ tigenñ, yom awħa wakuc oc nem lau nanñ sêkêñ whinñ dom, nanñ sa dom, me kac si ñalôm kwi e sêti lau sêkêñ whinñ-nga dom. Ñabatinñ 23 whê gêñ dau sa tiawê.

³¹ Gitôm bu mac honj ahoc yom asê atôm propet aô daôm aô daôm, bu andôhônj ti apuc gôlôwac dabunj honj dôj.

³² Lau nanj sêtap mwasiñ sa bu sêhoc yom asê sêtôm propet, nanj sêtôm bu sênem gôlinj dau si lêj sêhoc yom dau asê-nga.

³³ Bu Anötö tec bu inj ndê lau sêkôm gêj bambalinj. Inj Anötö yom malô-nga. Anötö ndê gôlôwac dabunj honj sêjuc lêj tigenj bocdec bu.

³⁴ Têj ndoc mac akac sa tu alic om-nga, nanj lauwê sêsôm yom dom sic njawê. Njac sêsôc launjac njapu tôm yomsu sôm, ma sênem dau dôj.

³⁵ Awhê danj bu ngô yom danj nanj inj kêyalê njahu dom, nanj nem dau dôj e om pacndê, ma ndac nakwenj têj ndoc injlu sêmbô si andu. Inj bu sôm yom yêc gôlôwac dabunj njalôm, nanj gêj mayan-nga.

³⁶ Mac lau Korin-nga bu atec anej yom dindec, goc wandac mac bocdec bu. Anötö kêj ndê yom têj mac tamwasêm, me kêj têj mac munj bu andic dulu têj lau njatô, a?

³⁷ Asa nanj gauc gêm bu inj propet danj, me tap Njalau Dabunj ndê mwasiñ sa kêlêc, nanj êjyalê bu yom nanj gato têj mac, nanj Pômdau dau ndê yatu.

³⁸ Namalac danj bu kôc anej yom sa dom, nanj Pômdau oc kôc inj sa dom.

³⁹ Bocdinañ anej asidôwai, tamkwê mwasiñ bu ahoc yom asê atôm lau propet, ma alhac lau nanj sêsôm yom awha wakuc-nga, nanj ahuc dom.

⁴⁰ Magoc têj ndoc mac bu alic om, nanj akôm gêj honj njapep ma anjuc lêj solop.

15

Pol puc yom nanj inj hoc asê pi Yisu, nanj dôj

¹ O asidôwai, aô bu wawê mac nem gauc sa tiyham pi njawê njayham nanj gahoc asê têj mac munj su. Mac akôc njawê dau sa, ma ti mac nem akêj whinj njahu.

² Njawê njayham nanj gahoc asê têj mac, nanj tôc lêj Anötö nem mac si-nga asê, ma bocdinañ dec asap dôj njapanj. Mac bu asap dôj dom, dec mac nem akêj whinj oc tisac ma njandô mbasi.

³ Bu yom nanj gac dulu têj mac, nanj kêkuc yom nanj aô daunj ganjô munj su. Ma yom nanj atu ma tinjamata anej yom honj, nanj bocdec bu. Kilisi mbac ndu tu yac neñ sac-nga, tôm yom nanj sêto yêc, nanj sôm.

⁴ Lau sêjsuhunj inj, ma têj bêc titô-nga Anötö unj inj sa, tôm sêto yêc nanj.

⁵ Goc inj hoc dau asê têj Pita, ma têj lau njatô nanj sêmbô tñgacsêjomi 12 si tonj.

⁶ Ma tinjambu inj hoc dau asê têj asidôwai tonj atu nanj sêmbô sêwhinj dau. Njac lau daêsam, sêhoc gêlêc 500 su. Kwahic dec njac si lau njatô sêmbac ndu su, magoc daêsam gacgenj sêmbô tali.

⁷ Tinjambu inj hoc dau asê têj Jems ma têj lau aposel honj.

⁸ Ma tinjambu andô inj hoc dau asê têj aô daunj, nanj gati aposel gitôm balêkoc nanj dinda kôc so ndê têm.

⁹ Bu aô galic daunj tôm lau aposel si njac njambu-nga solop. Sêsam aô bu aposel, magoc aô njac njayham dom bu sêhê naê aposel pi aô. Njahu bu munj-nga lê aô gakêj kisa Anötö ndê lau sêkêj whinj-nga.

¹⁰ Magoc tu Anötö kêmwasiñ aô-nga, dec aô gati aposel, ma inj ndê mwasiñ dau meñ njambwa dom. Mba! Bu aô gakôm gwelenj gahoc gêlêc Kilisi ndê

apospel honj su. Magoc aô dauj gakôm dom. Anötö ndê mwasiñ puc aô dôñ, dec kêñ ñaclai têtñ aô bu wakôm gwelêñ.

¹¹ Bocdinañ anjyalê ñapep bu yom nanj aô gahoc asê pi Kilisi, ma aposel honj sêhoc asê, inj yom tigeñ. Ma yom dau ti mac nem akêñ whiñ ñahu.

Lau batê oc sêtisa

¹² Yac am mêtê ma ahoc asê bu Anötö uñ Kilisi sa akêñ lau batê-ñga. Ma bocdinañ bocke dec mac nem lau ñatô sêsôm bu lau batê oc sêtisa dom?

¹³ Anğô! Inj bu yom ñandô bu lau batê sêtôm dom bu sêtisa, dec tôm dom bu Kilisi dau tisa ma mbo tali tiyham bocdinañ.

¹⁴ Ma Kilisi bu tisa su dom, dec mêtê nanj yac am, nanj oc ñahu mbasi, ma mac nem akêñ whiñ ñahu mbasi bocdinañ.

¹⁵ Ma gêtñ danj tiyham. Yac lau aposel am mêtê ma asôm bu Anötö uñ Kilisi sa akêñ lau batê-ñga. Magoc mac asôm bu lau batê oc sêtisa dom. Mac nem yom bu yom ñandô, dec mêtê nanj yac ahoc asê pi Anötö, nanj yom tasanj.

¹⁶ Bu lau batê bu sêtisa dom, dec Kilisi dau tisa su dom.

¹⁷ Ma inj bu yom ñandô bu Anötö uñ Kilisi sa su dom, dec mac nem akêñ whiñ oc ñandô mbasi, ma mac nem sac gacgeñ yêc mac-ñga.

¹⁸ Ma Anötö bu uñ Kilisi sa su dom, dec lau nanj sêkêñ whiñ Yisu ma sêmbac ndu su, nanj gacgeñ sinja su.

¹⁹ Tu Kilisi-ñga dec yac dakêñ batanj bu Anötö oc uñ yac honj sa têtñ têm ñambu-ñga. Yom dau bu yom ñandô dom, dec gêtñ nanj dakêñ batanj, nanj gêtñ têm kwahic dec-ñga ñambwa ma ñandô mbasi têtñ têm ñambu-ñga. Ma lau honj oc sêpu yac ma sêlic yac tôm lau gauc mbasi-ñga.

²⁰ Magoc Anötö uñ Kilisi sa akêñ lau batê-ñga yomandô. Inj gitôm lau honj nanj sêmbac ndu su, nanj si ñgac mbêc.

²¹ Ñamalac tigeñ ti dambac ndu ñahu. Ma ñamalac tigeñ ti datisa akêñ lau batê-ñga ñahu.

²² Yomandô! Tu Adam-ñga dec yac honj dawêkaiñ senj dambac ndu-ñga. Magoc tu Kilisi-ñga dec lau nanj sêkêñ whiñ inj, nanj sêwêkaiñ senj sêmba tali-ñga.

²³ Tigeñ lau nanj sêmbac ndu, nanj oc sêtisa tôm ñandoc. Kilisi tisa muñ, gitôm gêtñ ñandô mbêc. Ma têtñ ndoc inj mbu menj, nanj lau nanj sêti inj ndê, nanj oc sêtisa.

²⁴ Têtñ dinañ inj oc ndic bata têm kwahic dec-ñga, ma inj oc senj ñaclai ti ñagôlinj honj su, ma kêñ gêtñ honj sip Damanj Anötö amba bu nem gôlinj.

²⁵ Bu Kilisi gic waê bu nem gôlinj e inj kêñ inj ndê ñacyo honj sêsôc inj gahi ñapu.

²⁶ Ma ñacyo ñambu-ñga nanj inj oc senj su, nanj ñaclai dambac ndu-ñga.

²⁷ Sêto yom yêc bocdec bu:

Inj kêñ gêtñ honj sêsôc inj gahi ñapu.

[BW 8:6]

Yom dinañ pi 'gêtñ honj,' nanj hêganônj Anötö dom, bu Anötö dau kêñ ñaclai têtñ Kilisi pi gêtñ honj.

²⁸ Tigeñ têtñ ndoc Anötö ndê Atu dau kêñ gêtñ honj sêsôc inj ndê gôlinj ñapu su, nanj goc inj dau oc sôc Anötö ñapu. Ma bocdinañ Anötö tigeñ oc ti ñadau ma nem gôlinj gêtñ honj.

29 Anötö oc uñ lau batê sa têtêm têtêm ñambu-nga, yomandô. Bu bocdinañ dom, dec tu sake-nga lau ñatô sêlinj sanju tu lau nañ sêmbac ndu su-nga?*

30 Ma gauc nem yac lau aposel. Tu sake-nga yac ahôc ñawapac ti kisa ñapañ tu gwelenj ñawaê ñayham-nga?

31 O asidôwai. Aô gapo mac nem waêm sa tu mac nem akêñ whin yac nen Pômdau Yisu Kilisi-nga. Mac anyalê bu yom dau in yom ñandô, dec anyalê bu yom dec in yom ñandô bocdinañ. Lau sêkôm bu sêndic aô ndu tôm bêc honj.

32 Yêc malac Epesas lau sêkêñ kisa aô gitôm bôclai sac, magoc aô gac sinj têtêm ñac ti ñannga. Magoc lau batê bu sêtisa dom, tôm mac nem lau ñatô sêsôm, dec aô nen gwelenj ñawaê ñayham-nga in ñamalac ñambwa si gêtêm, ma oc nem aô sa danj dom. Bu bocdinañ dec dakôm tôm yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Gauc nem gêtêm danen ti danôm-nga en, bu ñasawa apê en yac oc dambac ndu ma dandinañ. *[Ais 22:13]*

33 Ayob daôm bu lau sêtisau mac dom. Gauc nem yom nañ sêsôm bocdec bu, “Mac bu ambo awhin lau nañ sêkôm mêtê sac, dec mêtê sac dau oc kôm mac nem mêtê ñayham tisac whinj.”

34 Aô wasôm têtêm mac bu mayam daôm, bu mac nem lau ñatô sêsa si lêtêm gitôm sem gauc Anötö ma sêsap mêtê sac dônj ñapañ. Bocdinañ akôc gauc ñapap ma ahu mêtê sac sinj gacgenj.

Lau oc sêtisa ti ñamlic kainj bocke?

35 Mboe mac nem lau ñatô oc sêndac, “Anötö oc uñ lau batê sa ñalêtêm bocke?” me “Lau batê oc sêtisa ti ñamlic kainj bocke?”

36 Yom dau in yom gauc mbasi-nga. Anjô! Gêtêm nañ mac asô sip nom, nañ bu tibalê dom, dec oc po pi menj dom.

37 Mac bu asô gêtêm ñamatu gitôm yanjom me gêtêm ñawhê ñatô, dec mac asô gêtêm dau ñagatôm nañ oc po pi menj tinambu, nañ dom, magoc asô ñamatu ñambwa sip nom.

38 Ma Anötö dau kêtêm gêtêm ñagatôm têtêm gêtêm ñawhê tôm in dau kêtêm sañ su. In kêtêm ñagatôm tidau-tidau têtêm gêtêm ñawhê tigenj-tigenj.

39 Ma ñagatôm ti ñamlic nañ in kêtêm têtêm gêtêm honj, nañ sêtôm dau d om. In kêtêm ñamalac si ñamlic kainj danj, ma bôc si kainj danj, ma mbac ti i bocdinañ.

40 Gêtêm undambê-nga sêmo ti ñac si ñawasi kainj danj, ma gêtêm nom-nga sêmo ti ñac si ñawasi kainj danj bocdinañ.

41 Ac ti ayô ma tata honj si ñawasi têtêm-têtêm. Ma tata honj si ñawasi gitôm dau dom.

42 Ma têtêm ndoc lau batê sêtisa, nañ oc ñalêtêm kainj tigenj. Lau batê nañ tanjuhuj sip nom, nañ si ñamlic in gêtêm têtêm kwahic dec-nga, ma tôm dom bu yêc ñapañ. Magoc Anötö oc uñ sa ma nem kwi ti gêtêm yêc ñapañ-nga.

43 Gêtêm nañ tanjuhuj in gêtêm waêmba, magoc Anötö oc uñ sa ma kôm ti gêtêm tiwaê. Tanjuhuj gêtêm ñaclai mba, magoc Anötö oc uñ sa ti ñaclai.

44 Bu yac tanjuhuj ñamlic nom-nga, magoc Anötö oc uñ sa ti ñamlic wakuc undambê-nga. Yac tanjalê bu ñamlic nom-nga dec yêc, ma ñamlic undambê-nga yêc bocdinañ.

* **15:29:** Mêtê dau ñahu yêc awê dom, magoc Pol ndê yom têtêm asê bu lau Korin ñatô sêlinj sanju tu ñac si lau nañ sêmbac ndu-nga. Mboe lau batê dinañ sêkêñ whin Yisu su, magoc sêlinj busanju su dom têtêm ndoc sêmo tali, ma tu dinañ-nga dec lau ñatô sêlinj sanju tu ñac-nga. Pol sôm bu mêtê dinañ in solop me so dom, magoc in sôm yom pi mêtê dau tu bu puc in ndê yom pi lau batê sêtisa-nga nañ dônj.

45 Anötö kêmasarj ñamalac si ñamlic nom-ña, tòm yom narj sêto yêc bocdec bu:

Ñgac ñamata-ña Adam inj ti gêñ tali.

[Gen 2:7]

Ma Adam ñambu-ña, narj Kilisi dau, narj tisa ti ñamlic undambê-ña. Ma yac oc dambo tanji tu inj-ña, ma datap neñ ñamlic wakuc undambê-ña sa, tòm inj ndê.

46 Yac dakôc ñamlic undambê-ña munj dom, magoc dakôc ñamlic nom-ña munj, ma tinjambu oc datap ñamlic undambê-ña sa.

47 Ñamalac ñamata-ña meñ akêñ nom. Magoc ñamalac tilu-ña meñ akêñ undambê.

48-49 Kwahic dec yac hoñ dambo datôm ñamalac nom-ña ñamata-ña dinarj. Dinarj sêkôc yac bu dambo datôm ñamalac nom-ña dinarj. Magoc lau narj sêmo undambê, narj sêmo sêtôm ñ amalac undambê-ña, ma tinjambu yac oc datiwakuc, ma dambo datôm ñamalac undambê-ña.

50 Bocdinarj aneñ asidôwai, aô wasôm têñ mac bu yac datôm dom bu dasôc Anötö ndê gameñ undambê-ña ti neñ ñamlic têm kwahic dec-ña. Bu yac neñ dac ti ñamsôm inj gêñ yêc ñapañ-ña dom, ma tòm dom bu wêkairj gameñ dandôc tanji ñapañ-ña.

51 Aô bu wasôm yom ñahu atu danj têñ mac anjô. Yac hoñ oc dambac ndu dom, magoc Anötö oc nem yac hoñ kwi ma kêñ ñamlic wakuc têñ yac.

52 Têñ bêc ñambu-ña dahuc oc tanj, ma sep tigerj lau batê oc sêtisa ti ñamlic wakuc sêndôc tali ñapañ-ña. Ma Anötö oc nem yac lau narj dambo tanji, narj kwi dawhiñ, ma kêñ ñamlic wakuc têñ yac.

53-54 Bu ñamlic nom-ña oc tòm dom bu yêc ñapañ, ma gic waê bu niñga. Bocdinarj têñ bêc ñambu-ña Anötö oc nem ñamlic nom-ña kwi ti gêñ yêc ñapañ-ña, narj tòm dom bu niñga. Gauc nem yom narj sêto yêc bocdec bu:

Anötö ku ñaclai dambac ndu-ña dula su, ma pacndê sambuc. [Ais 25:8]

Yom dau oc ñandô sa têñ bêc ñambu-ña.

55 O ñaclai dambac ndu-ña, am oc ku yac dula ñalêñ bocke? Am nem ñamalac ndic yac ndu-ña yêc nde? [Hos 13:14]

56 Ñamalac narj wê yac dasa señ dambac ndu-ña, narj mêtê sac. Ma yomsu kêñ ñaclai têñ mêtê sac.

57 Magoc danem danje Anötö narj ku yac neñ ñacyo dula tu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi-ña.

58 Bocdinarj, aneñ asidôwai atac whiñ-ña, alhac ñaña ma ayob daôm bu gêñ danj ku mac dula dom. Akêñ nem ñalôm sambuc tu Pômdau ndê gwelenj-ña. Bu mac anyalê su bu gêñ bocke narj mac akôm tu Pômdau-ña, narj gêñ ñandô mbasi-ña dom. Oc nem ñandô!

16

Sêkêñ da bu sênem lau sêkêñ whiñ-ña ñatô sa

¹ Aô wasôm yom pi awa narj mac bu andic sa bu anem Anötö ndê lau dabuj Jerusalem-ña sa. Akôm tòm yom narj aô gasôm têñ gôlôwac dabuj narj sêmo gameñ Galesia-ña, narj su.

² Tòm wake ñabêc ñamata-ña sambob, mac tigerj-tigerj andic nem awa daña sa tòm awa narj mac tigerj-tigerj atap sa yêc wake dinarj ñalôm. Andic sa gwanarj ma akêñ ndôc. Ma têñ ndoc aô wahôc asê mac yêc malac Korin, narj oc wakêñ ñawapac têñ mac bu andic sa têñ têm dinarj-ña dom.

³ Anjyalij lau ñatô sa nan mac alic ñayham bu sêkôc mac nem da dau, ma sêkêñ têtñ gôlôwac dabun Jerusalem-nga. Ma têtñ ndoc aô wahôc asê mac, nan wato bapia puc ñac dôñ-nga ma wanjin ñac sêndi.

⁴ Ma aô bu walic tòm bu aô daun watêtñ Jerusalem wandi, goc yac anjêlêtñ awhinj daun.

Pol ti lau ñatô oc sêndic lau Korin kêsi

⁵ Aô gauc gêm bu wandic lau gameñ Masedonia-nga kêsi, ma tinjambu watêtñ mac waloc.

⁶ Aô bu wambo wawhinj mac ñasawa baliñ, mboe aô oc wambo e ndoc uhô-nga pacndê. Ma bocdinañ oc tòm bu mac anem aô sa tu serj bocke nan wasa tinjambu-nga.

⁷ Aô gakêñ batan bu Pômdau oc kêtñ ñasawa baliñ têtñ aô tu wambo wawhinj mac-nga. Magoc aô bu waloc ñagahô, d ec oc tòm dom bu wambo wawhinj mac ñasawa baliñ.

⁸ Kwahic dec aô oc gacgeñ wambo malac Epesas e Om †Pentikos-nga pacndê.

⁹ Nahu bu Pômdau gêlêc gatam su bu wakôm gwelenj atu danj yêc dindec e ñandô sa. Ma gêtñ danj whin, nan lau daêsam sêkêñ kisa aô yêc dec.

¹⁰ Timoti bu hóc asê mac, nan goc akôc in sa ti yom malô, tu bu in mbo whin mac ti atac pa su enj. Nahu bu in kôm Pômdau ndê gwelenj tòm aô gakôm.

¹¹ Alic bu lau danj sêtec in me sêpu in dom. Ma têtñ ndoc in bu mbu têtñ aô men, nan ankin in lhô men ti yom malô. Aô gakêñ batan bu ñasawa sauñ Timoti ma asidôwai ñatô oc sêmbu sêtêtñ aô sêmenj.

¹² Yom pi yac neñ asidôwa Apolos wasôm bocdec bu. Aô gateñ in tidim daêsam bu êñsêlêtñ whin asidôwai ñatô ma têtñ mac loc. Kwahic dec in sôm bu in oc loc dom, magoc têtñ ndoc in tap ñasawa ñayham danj sa, nan in oc loc.

Yom ñambu-nga

¹³ Anem ali, asap nem mêtê akêtñ whin-nga dôñ ñapanj, ma alhac ñannga ti nem ñalôm pêñ dôñ.

¹⁴ Ma akôm nem gêtñ honj ti mêtê atac whin-nga.

¹⁵ O asidôwai. Mac anjyalê bu Stepanas ma lau honj nan sêmbu in ndê andu, nan sêti lau ñamata-nga tu sêkêñ whin Yisu-nga yêc mac nem gameñ Akaya-nga. Ma ñac sêkêñ si ñalôm sambuc tu sênem akin Anôtô ndê lau dabun-nga. Kwahic dec aô bu wandac mac bocdec bu.

¹⁶ Lau kainj dinañ, ma lau asa nanj sêlhac sêwhinj ñac ma sêkôm gwelenj ñawaê ñayham-nga, nan asôc ñac ñapu.

¹⁷ Têtñ ndoc Stepanas lu Fotunatas ma Akayakus sêmenj akêtñ Korin ma sêhóc asê aô, nanj sêkôm aô atac ñayham atu. Nahu bu ñac sêkôc mac honj anôm sêtêtñ aô sêmenj.

¹⁸ Ñac sêkôm aô neñ ñalôm tighô, tòm sêkôm mac nem ñalôm tighô têtñ têm sêmbu sêwhinj mac. Tu dinañ-nga dec wasôm têtñ mac bu atoc lau kainj dinañ sa ñapep.

Pol ti lau ñatô sêkôm acsalô têtñ lau Korin-nga

¹⁹ Gôlôwac dabunj titonj-titonj honj nanj sêmbu gameñ Esia-nga dindec, nanj sêkêñ si acsalô ñayham têtñ mac honj. Ma Akwila lu Prisila ti gôlôwac dabunj nanj sêkac sa yêc inlu si andu, nanj sêkêñ acsalô ñayham ti atac whinj têtñ mac tu Pômdau-nga.

²⁰ Ma asidôwai hon nan sêmbô gameŋ dindec sêkêŋ acsalô têŋ mac bocdi-nan. Mac hon akam daôm, aŋkuc Anötö ndê lau dabuŋ si lêŋ.

²¹ Aö Pol gato yom dindec ŋa daŋ amaŋ tu bu wakêŋ aneŋ acsalô têŋ mac-ŋga.

²² Ŋamalac daŋ bu atac tec Pômdau, nan Anötö pucho iŋ. O Pômdau, mbu mweŋ!

²³ Pômdau Yisu ndê mwasin têŋ mac.

²⁴ Aö bu wakêŋ aneŋ atac whin têŋ mac lau akêŋ whin Yisu Kilisi-ŋga hon.

Pol ndê bapia tilu-nga têtj lau Korin-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia dindéc têtj ndoc in mbo gamej Masedonia-nga. Inj tap sa bu aposel tasan njatô sêkôm gwelêj sêmbô malac Korin, ma sêndôhônj yom tasan têtj lau sêkêj whin-nga, ma sêpu Pol dau ma sêsôm bu inj aposel njandô dom. Bocdinaj Pol to bapia dindéc têtj njac bu whê dau sa bu inj aposel njandô, ma bu puc lau Korin-nga dôj tu bu sêsôc lau tasanj dinaj si yom njapu dom. Tinjambu inj kêkinj Taitus têtj njac gi bu lic njac sêmbô njalêj bocke, ma Taitus mbu menj ma sôm têtj Pol bu lau Korin-nga daêsam sêsôc inj ndê yom njapu, ma sem dau kwi.

Pol to bapia dindéc ma tôc asê bu inj tac njayham kêlêc tu ngô Taitus ndê njawaê pi lau Korin-nga. Ma inj whê inj ndê lêj tu ndic njac kêsi-nga sa. Inj sôm têtj njac bu sêmatôc aposel tasanj dinaj, ma sêmatôc njac dau si lau nanj sêkôm mêtê sac, nanj sêwhin. Ma inj to yom pi njac si gwelêj sic awa sa-nga tu sênem lau Jerusalem-nga nanj sêpônnda dau, nanj sa-nga.

Yom njamata-nga

¹ Aô Pol, nanj gati Yisu Kilisi ndê †aposel kêkuc Anötô ndê atac whin, gambo gawhinj yac nejj asidôwa Timoti, ma alu ato bapia dindéc têtj Anötô ndê gôlôwac dabuj yêc malac Korin, ma têtj Anötô ndê lau dabuj honj yêc gamej Akaya-nga.

² Mwasinj ti yom malô akêj Damanj Anötô lu Pômdau Yisu Kilisi têtj mac.

Anötô gêm malô ndê lau

³⁻⁴ Tampij Anötô, yac nejj Pômdau Yisu Kilisi Damba. Inj Damanj nanj tawalô ti gêm malô yac yêc njawapac honj-nga. Ma tu dinaj-nga dec yac atôm bu anem malô lau nanj njawapac tidau-tidau tap njac sa, njalêj tigenj tôm Anötô dau kôm têtj yac.

⁵ Njahu bu njawapac ti njandê tôm Kilisi hôc, nanj kêsalê yac ahuc tu yac am akinj inj-nga. Magoc tu Kilisi-nga, dec Anötô ndê mwasinj nem malô yac-nga kêsalê yac ahuc bocdinaj.

⁶ Têtj ndoc bocke njawapac tap yac sa, nanj alic njayham bu ahôc tu bu anem malô mac-nga, ma tu mac atap Anötô ndê mwasinj nem mac si-nga sa. Ma têtj ndoc Anötô gêm malô yac, nanj mwasinj dau golom mac bocdinaj, ma gêm mac sa bu alhac njanga ti nem atac pa su, ma ahôc njawapac kainj tigenj tôm yac ahôc.

⁷ Yac anjalê bu mac ahôc njawapac awhinj yac, ma Anötô oc nem malô mac ti puc mac dôj awhinj yac bocdinaj. Tu dinaj-nga dec yac atac lu-lu tu mac nem akêj whin-nga dom.

Aposel sêhôt njawapac daêsam

⁸ O asidôwai. Njyalê pi njandô enj bu yac ahôc njawapac atu-tu daêsam yêc gamej Esia-nga. Gêj dinaj kêgwinij yac njandô ma hôc gêlêc yac mba licwalô su e yac gauc gêm bu oc sejj yac su andinanj.

⁹ Yomandô! Yac gauc gêm bu yac mba têm ambo tanji-nga pacndê têtj ndoc dinaj. Magoc mba. Wapac dau tap yac sa bu êndôhônj yac bu tanjkwê yac daun

mba licwalô dom, magoc tanjkwê Anötö nanj tôm bu unj lau batê sa, nanj ndê njaclai.

¹⁰ Yac gauc gêm bu njawapac dinanj oc ku yac dulu, magoc Anötö kêgaho yac su. Ma yac akêñ whinj ti tanjkwê inj bu nem yac sa njalêñ tigenj dinanj njanj.

¹¹ Ma yac akêñ whinj bu mbec nanj mac atenj, nanj oc nem yac sa bocdinanj. Têñ ndoc njawapac bu tap yac sa tiyham, nanj Anötö oc nem yac sa tu mac nem mbec-nga. Ma lau daêsam nanj sêlic gêñ dau, nanj oc sênem danje Anötö tu inj ndê mwasiñ nanj kênj têtj yac-nga.

Pol kênj ndê têtj ndic lau Korin kêsî-nga pi ahic

¹² Anjô su nanj. Lêñ ti sakiñ nanj yac akôm ambo nom, nanj akôm anjuc gauc nom-nga danj dom. Mba. Yêc yac mba njalôm yac akêñ whinj bu yac asa mba lêtj tôm Anötö atac whinj enj. Yac akôm gwelêñ hoñj ti mba njalôm ma gauc sambuc, ma asa lêtj njawasi enj, tôm Anötö ndê mwasiñ puc yac dôñ. Ma têtj ndoc yac ambo awhiñ mac, nanj yac anjuc lêtj tigenj dinanj. Lêtj dau ti yac mba njahu apo dauñ sa-nga.

¹³⁻¹⁴ Lau njatô sêsôm bu yom hoñj nanj yac ato têtj mac, nanj njahu yêc awê dom, ma mac atôm dom bu asam ma anjalê. Magoc mba. Kwahic dec mac anjalê yac ti mba gwelêñ njahu njapep su dom. Magoc yac akêñ batanj bu mac oc anjalê yac pi njandô enj. Ma bocdinanj yac oc ati mac nem njahu apo daôm sa-nga, ma mac oc ati yac mba njahu apo dauñ sa-nga têtj ndoc Pômdau Yisu mbu menj.

¹⁵⁻¹⁶ Anej njalôm pêñ dôñ pi mac, dec galic njayham ma kamasanj neñ lêtj bu wandic mac kêsî tidim lu. Aô gauc gêm bu wandic mac kêsî têtj ndoc watêtj gameñ Masedonia-nga wandi. Ma têtj ndoc wambu akêñ gameñ dinanj wameñ, nanj gauc gêm bu oc walic mac tiyham. Njalêñ dinanj oc tôm bu wanem mac sa tidim lu, ma tiñambu dec oc tôm bu mac anjkinj aô watêtj gameñ Judia-nga wandi.

¹⁷ Magoc tu aô gac mac kêsî dom têtj ndoc gambu akêñ gameñ Masedonia-nga, dec mac gauc gêm bocke? Aô kamasanj lêtj dinanj gitôm gêtj njambwa-nga, a? Me aô gasôm “Aêc, aô waloc,” ma njasawa saunj gakac awhanj kwi, ma gasôm bu “Mba, aô oc waloc dom,” kakuc lau nom-nga si lêtj, a?

¹⁸ Anjô su nanj. Anötö inj Yom Njandô Njatau, ma bocdinanj yac lau nanj am akinj inj, nanj atôm dom bu anjsau mac atôm lau nanj sêsôm “Aêc,” ma njasawa saunj sêkac si njalôm kwi tiyham, ma sêsôm “Mba.”

¹⁹ Bu njawaê njayham nanj alu Sailas ma Timoti ahoc asê têtj mac pi Anötö ndê Atu Yisu Kilisi, nanj têtj asê bu Anötö gôlôc tidôtj bu kôc yac sa, ma sôm “Aêc” têtj yac tu Kilisi-nga. Ma inj gitôm dom bu sôm “Aêc” têtj mac, ma njagahô kac ndê awha kwi, ma sôm “Mba.”

²⁰ Bu gêtj hoñj nanj Anötö gic bata, nanj inj oc kôm njandô sa ma sôm “Aêc” têtj yac tu Kilisi-nga. Ma tu Yisu Kilisi-nga dasôm “Yomandô” tu Anötö ndê yom-nga, ma datoc inj ndê waê sa.

²¹ Anötö dau puc mac ma yac dôñ, bu dasap neñ dakêtj whinj Yisu Kilisi dôñ njanj. Inj kêyalinj yac sa dati inj ndê.

²² Ma inj kênj ndê Njalau Dabunj sip yac neñ njalôm tôm gêtj njandô mbêc. Ma tu dinanj-nga yac tanjalê bu mwasiñ hoñj nanj inj gic bata bu kênj têtj yac, nanj inj oc kôm njandô sa. Ma Njalau dau ti Anötö ndê njadalô nanj têtj asê bu inj ndê lau yac.

²³ Anjô su nanj. Aô gambu gatêtj malac Korin dom, njahu bu mac asap nem lêtj giso njatô dôñ ambo, ma aô gatec bu waloc ma wakôm mac nem njalôm

ñawapac andô tu wamatôc mac-nga. Anötö këyalê aneñ ñalôm, ma aô wasôm yêc inñ anğô-nga bu yom dau inñ yom ñandô.

²⁴ Aô gasôm yom pi mac nem lêtñ giso tu bu yac ati mac nem akêñ whinñ ñadaui lec dom. Mba. Mac tigerñ-tigerñ alhac Anötö anğô-nga tu daôm nem akêñ whinñ-nga. Ma yac akôm gwelenñ awhinñ mac tu bu mac asa nem lêtñ ñapep e ambo ti atac ñayham eñ.

2

¹ Tu dinanñ-nga dec aô gauc gêm tidônñ bu wambu watêñ mac waloc dom, ñahu bu aô gatec bu yac dambo ti ñalôm ñawapac tiyham tu wamatôc mac-nga.

² Ma aô bu wakôm mac ñalôm ñawapac, dec asa mbo bu kôm aô atac ñayham? Bu mac lau daôm dinanñ ati aneñ atac ñayham ñahu.

³ Tu dinanñ-nga dec aô gac mac kêsi tôm aô gasôm su, nanñ dom, magoc gato bapia danñ têtñ mac. Ma aô gakêñ batanñ bu mac oc asôc aneñ yom dau ñapu. Ma bocdinanñ têtñ ndoc aô bu watêñ mac waloc, nanñ ñawapac danñ oc yêc yac ñasawa dom, ma gêtñ dau oc kôm aô atac ñayham. Ma aô gakêñ whinñ bu mac honñ oc atac ñayham awhinñ aô.

⁴ Yom dau aô kayalê bu yom ñanğa, ma aô gato ti tanşulu eñ, ma kasahê ñawapac ti ñandê atu yêc neñ ñalôm. Aô gato tu bu wakêñ ñawapac têtñ mac-nga dom, magoc tu bu watôc asê bu aô atac whinñ mac ndu andô.

Pol sôm bu sêsuc ñac si ñamalac danñ ndê sac kwi

⁵ Mac nem ñgac danñ kôm aô ñayom, ma gêtñ dau kêtñ ñawapac têtñ aô tanşawêñ dom. Aô gatec bu wasôm yom daêsam pi gêtñ dau, tigerñ aô wasôm têtñ mac bu inñ kêtñ wapac mac honñ bocdinanñ.

⁶ Magoc kwahic dec inñ pu dau, dec aô wasôm têtñ mac bu lêtñ bocke nanñ gôlôwac dabunñ sêsôm tidônñ tu sêmatôc inñ-nga, nanñ gitôm.

⁷ Aô gatec bu inñ mbo ti ñalôm ñawapac atu ñapanñ, ma bocdinanñ asuc inñ ndê sac kwi, ma anem malô inñ ndê ñalôm.

⁸ Aô atac whinñ bu mac akôm bocdinanñ, tu bu atôc asê têtñ inñ bu mac atac whinñ inñ.

⁹ Yom nanñ aô gato pi ñgac dinanñ, nanñ gato tu bu wanşahê mac bu oc asôc aneñ yom honñ ñapu, me mba.

¹⁰ Mac bu asuc ñamalac dinanñ ndê giso kwi, dec aô wasuc inñ ndê sac kwi bocdinanñ. Bu giso bocke nanñ inñ kôm têtñ aô, nanñ Kilisi këyalê bu aô gasuc kwi, ma aô gakôm bocdinanñ tu bu wanem mac sa tu lêtñ amatôc giso-nga ti apinñ daôm dôñ-nga.

¹¹ Aô gatec bu mac akêñ ñasawa têtñ Sadanñ bu señ lêtñ dapinñ daunñ dôñ-nga su. Bu yac tanyalê Sadanñ ndê lêtñ honñ su.

Pol tac whinñ bu lic Taitus

¹² Têtñ ndoc aô gatêñ malac Troas ga, nanñ galic bu Pômdau gêlêc gatam su têtñ aô bu wahoc Kilisi ndê ñawaê ñayham asê yêc gameñ dinanñ.

¹³ Magoc aneñ ñalôm gi lu gi lu, ñahu bu aô gatap aneñ asidôwa Taitus sa yêc malac dinanñ dom. Tu dinanñ-nga aô gahu lau malac dinanñ-nga sinñ, ma gatêñ gameñ Masedonia-nga ga.

Pol whê lau aposel si gwelenñ sa

¹⁴ Magoc aô bu wanem danñe Anötö, ñahu bu inñ wê yac lau nanñ dakêñ whinñ Kilisi, gitôm ñgac sinşêlêc ti ndê lau sinñ-nga nanñ sêku si ñacyo honñ dulu. Ma wanem danñe inñ bu lau daêsam sêtap gauc sa pi Kilisi, tu gwelenñ nanñ inñ kêtñ

sip yac aman-nga. Ma gauc pi Kilisi dau, in gitôm gêñ malu ñayham nan ñamalu pôm gamen kwi.

¹⁵⁻¹⁶ Bu Anötö gêlic yac atôm gêñ malu ñayham, tu yac mba gwelen ahoc ñawaé ñayham asê pi Kilisi-nga. Lau nan sêkôc ñawaé dau sa ma sêtap sen sêndöc tali-nga sa, nan sêlic yac ti mba gwelen tôm sêngu gêñ ñamalu ñayham. Magoc lau nan sêkôc sa dom dec sic waé bu sêninga, nan sêtec yac ti mba gwelen tôm sêngu gêñ mbôp ñasu. Gwelen ñawaé ñayham-nga dau in gwelen atu andô, ma yac neñ asa gitôm bu kôm?

¹⁷ Magoc tu Anötö puc yac dôñ-nga, dec yac atôm bu akôm. Ma yac akôm tôm lau daésam nan sêkôm tu sêtap awa sa-nga lec dom. Mba. Yac anyalê tidôñ bu Anötö kêyalin yac sa ma piñ yac dôñ am damin Kilisi, dec akôm gwelen ñawaé ñayham-nga ti ñalôm ñawasi ambo in anğô-nga.

3

Lau Korin-nga si lêtñ whê Pol ndê gwelen sa

¹ Mac gauc gêm bu yac asôm yom dindec tu bu atoc daun sa-nga, a? Mba. Lau ñatô sêkôc bapia whê ñac sa tu sêkôm gwelen-nga. Magoc yac atôm lau dinan dom. Yac ahêgo daun bu akôc bapia dan bu whê yac sa têtñ mac, me bu mac ato bapia whê yac sa têtñ lau ñatô-nga dom. Mba.

² Ñahu bu mac daôm atôm bapia whê yac sa-nga, nan sêto yêc yac mba ñalôm. Ma têtñ ndoc lau sêlic mac nem lêtñ ti sakin, nan tôm ñac sêsam bapia dau, ma sênyalê bu yac aposel ñandô.

³ Kwahic dec mac ati Kilisi ndê lau tu yac mba gwelen-nga. Ma têtñ ndoc lau sêlic mac asa nem lêtñ tiwakuc, nan tôm sêlic bapia whê yac sa têtñ ñac-nga. Ma mac atôm bapia nan sêto ña kêtêpê me atôm Moses ndê yomsu nan Anötö to pi hoc, nan dom. Mba! Mac atôm bapia nan Anötö Tali Ñadau ndê Ñalau to, ma in to sip ñamalac si ñalôm.

Pwac wakuc oc kêtñ yac dandöc tanli

⁴ Tu Kilisi-nga dec yac akêtñ whin bu mac oc asap nem lêtñ ti sakin ñayham dinan dôñ ñapan. Bocdinan yac ambo ti atac pa su tu mac-nga yêc Anötö anğô-nga.

⁵ Yac bu atoc daun sa ma asôm bu yac daun atôm bu akôm Anötö ndê gwelen lec dom. Mba. Tigen tu Anötö kêtñ ñanğa têtñ yac-nga, dec yac atôm bu akôm.

⁶ Aêc! Tu ñaclai nan Anötö dau kêtñ têtñ yac-nga, dec yac atôm bu anem akin in, ma ati lau akin pwac wakuc-nga. Ma pwac wakuc dau, in gitôm pwac akwa yomsu-nga dom. Bu lau dan sêtôm dom bu sêñkuc pwac yomsu-nga ñapep, ma bocdinan pwac dau têtñ asê bu tac waé bu dambac ndu. Tigen pwac wakuc nan hêganôn Ñalau ndê gwelen, nan oc nem yac sa bu dandöc tanli.

Pwac wakuc hêtñ gêtñc pwac akwa su

⁷ Anğô su nan. Pwac akwa nan Anötö to pi hoc ma kêtñ têtñ Moses, nan meñ ti Anötö ndê ñawasi. Ñawasi dau gêm Moses ahuc dec lau Israel-nga dan sêtôm dom bu sêlic in anğô andô solop e ñawasi dau hê su. Pwac dau meñ ti ñawasi, magoc sakin pwac akwa-nga dau ña-ñandô, nan dambac ndu.*

* **3:7:** Yom dau ñahu bocdec bu. Yac bu gauc nem bu danem akin Anötö tanjuc lêtñ pwac yomsu-nga, dec oc tôm dom bu dati lau gitêtñ ma datap sen dandöc tanli-nga sa. Bu ñamalac dan oc tôm dom bu êñkuc yomsu hon ñapep, ma bocdinan lêtñ yomsu-nga oc tôm dom bu kêtñ yac dandöc tanli. Alic yom ñatô yêc Rom 3:20; Gal 2:16; ma Jem 2:10.

⁸ Tigen sakin pwac wakuc-nga, nan Njalau Dabuŋ gêm gôlin, nan ndê ŋawasi hôc gêlêc su.

⁹ Pwac yomsu-nga ŋa-ŋandô nan datap Anötö ndê matôc sa. Tigen pwac wakuc ŋa-ŋandô nan dati lau gitên tu Njalau Dabuŋ ndê gwelen-nga. Bocdinaŋ pwac wakuc ndê ŋawasi hôc gêlêc pwac akwa ndê su.

¹⁰ Pwac akwa meŋ ti ŋawasi, tigen yac bu danem dôhôn pwac akwa dau whiŋ pwac wakuc, oc dalic gitôm gêŋ ŋawasi mba, bu pwac wakuc ndê ŋawasi hôc gêlêc su.

¹¹ ŋawasi nan gêm Moses ahuc têtŋ ndoc in kôc pwac akwa, nan yêc baliŋ dom ma hê su, magoc pwac wakuc ndê ŋawasi in atu andô, ma oc pacndê dom.

¹² Bocdinaŋ yac akêŋ batan pwac wakuc ŋa-ŋandô, ma akôm mba gwelen ti atac pa su.

¹³ Ma yac akôm Anötö ndê ŋawasi ahuc tôm Moses kôm, nan dom. Bu têtŋ ndoc Anötö ndê ŋawasi gêm Moses ahuc, nan in kôm aŋgô andô ahuc ŋa po, bu lau Israel-nga sêlic in aŋgô andô dom e ŋawasi dau hê su.

¹⁴⁻¹⁵ Magoc lau dau si gauc ti ŋalôm ŋadandi, ma ŋac gauc gêm bu pwac yomsu-nga nan Anötö kêŋ sip Moses amba, nan ti lêtŋ Anötö nem ŋac si-nga. Têtŋ ndoc sêsam pwac yomsu-nga dinaŋ, nan sêŋyalê ŋahu andô dom, tôm po dan kôm ŋac si ŋalôm ahuc. Ma têtŋ Moses ndê têtŋ e meŋ têtŋ kwahic dec, po dau gacgeŋ yêc. ŋalêtŋ tigen yêc bu po dau niŋga yêc ŋac si ŋalôm, nan sêkêŋ whiŋ Kilisi, dec in oc kac po dau su.

¹⁶ Yomandô. Asa nan gêm ndê ŋalôm kwi ma kêŋ whiŋ Pômdau, nan Pômdau dau oc kac po dau su yêc in.

¹⁷ Pômdau in Njalau, ma Pômdau ndê Njalau bu mbo whiŋ yac, dec in oc êŋgapwêc yac su yêc gapocwalô yomsu-nga.

¹⁸ Kwahic dec po dan kôm yac aŋôn andô ahuc gitôm Moses dom, magoc yac lau dakêŋ whiŋ-nga hon datôc Pômdau ndê ŋawasi asê tiawê gitôm busunôm. Ma ŋawasi dau oc hê su dom, magoc oc tiatu-tiatu ndi. ŋahu bu Pômdau ndê Njalau gêm gwelen yêc yac neŋ ŋalôm ŋapan, tu bu kôm yac datiwakuc.

4

Ŋawaê ŋayham gitôm ya ŋawê

¹ Anötö tawalô yac ma kêŋ sakin pwac wakuc-nga sip yac aman, ma tu in tawalô yac-nga dec yac atôm dom bu ahu gwelen dau sin têtŋ ndoc ŋawapac tap yac sa.

² Mba. Mêtê mayan-nga nan lau sêkôm sêsini-sêsini sêmbo, nan yac ac ahê su. Yac aŋgaluŋ yom dan whiŋ Anötö ndê yom, me aŋsau lau dan bu sêkêŋ whiŋ-nga lec dom. Mba. Yac ahoc yomandô asê yêc awê. Ma ŋalêtŋ dinaŋ, lau oc sêŋyalê yêc ŋac si ŋalôm, bu yac akôm mba gwelen solop ambo Anötö aŋgô-nga.

³ Lau ŋatô sêŋgô ŋawaê ŋayham nan yac ahoc asê, magoc sêkêŋ whiŋ dom, gitôm gêŋ dan kôm ŋac si gauc ti ŋalôm ahuc, ma bocdinaŋ ŋac gacgeŋ sêmbo seŋ sêniŋga-nga.

⁴ Anötö tasan têtŋ dindec-nga, nan Sadaŋ dau, in kêŋ ŋasec atu pôc lau nan sêkêŋ whiŋ dom, nan si gauc ahuc. Ma ŋac gitôm dom bu sêkôc ŋawaê ŋayham sa. Bocdinaŋ dec sêŋyalê Kilisi ndê ŋawasi dom. Ma sêŋyalê Anötö ndê ŋawasi dom bocdinaŋ, bu Kilisi gêm Anötö dau aŋgô bu têtŋ Anötö asê têtŋ yac.

⁵ Anjô su nanj. Yac am mêtê hêganônj dauj dom. Mba. Yac am mêtê pi Yisu Kilisi, ma akac lau bu sêkôc inj sa ti njac si Pômdau. Ma yac am akinj mac atôm lau akinj, tu bu apo Yisu ndê waê sa-njga.

⁶ Anötö inj Njawê Njatau nanj sôm, “Njawê sa ma pô gamej njasec,” têtj ndoc inj kêtj undambê ti nom. Ma inj kêtj ndê njawê pô yac nejj njalôm tu bu tanjalê inj ndê njawasi atu-njga. Ma njawasi atu dau, nanj dalic yêc Kilisi, nanj gêm Anötö anjô têtj yac.

Anötö kêtj ndê njawaê njayham têtj lau licwalô mba bu sêhoc asê

⁷ Yac dauj mba licwalô gitôm dom bu akôm gwelêj njawaê njayham-njga, tigej Anötö kêtj gwelêj dau sip yac amanj. Inj ndê lêtj dinanj gitôm inj kêtj gêtj njalôli atu danj sip gêtj njambwa-njga gitôm lôj-si. Inj kôm bocdinaj dec tôtec asê bu njacjai puc gwelêj dau dôj-njga, nanj hôc gêlêc njacjai hojj su, nanj mejj akêtj inj ndê.

⁸ Njawapac daêsam sêyêc, magoc kêtjwininj yac dom. Yac anjalê lêtj bu anjlêc njawapac daêsam dinanj njapanj, magoc kôm yac atac tec mba gwelêj dom.

⁹ Daêsam sêkêtj kisa yac, magoc yac anjalê bu Anötö mbo whinj yac ma tôm dom bu hu yac sinj. Sêpu ti sêkôm yac njayom, magoc sêsejj yac su dom.

¹⁰⁻¹¹ Yac akôm gwelêj tu Yisu-njga, ma tu dinanj-njga dec lau sêkôm bu sêndic yac ndu, magoc mba, yac ambo tanjli. Yac ahôc njandê ti njawapac njapanj, nanj tôtec asê bu yac anjuc Yisu ndê lêtj mbac ndu-njga. Magoc gêtj dau ku yac dulu dom, tu bu tôtec asê bu Yisu mbo tali tiyham ma kêtj njacjai têtj yac bu akôm gwelêj.

¹² Bocdinaj, tu gwelêj njawaê njayham-njga dec yac ahôc njawapac atu njapanj, tôm bu ndic yac ndu, magoc mac atap Anötö ndê njacjai kêtj mac andôc tamli-njga sa.

¹³ Sêto yom danj yêc bocdec bu:

Aô gakêtj whinj Pômdau, dec gahoc inj ndê waê asê.

[BW 116:10]

Ma yac anjuc gauc tigej dinanj. Yac akêtj whinj Pômdau, dec ahoc inj ndê waê asê.

¹⁴ Ma yac anjalê bu Anötö, nanj unj Pômdau Yisu Kilisi sa akêtj lau batê-njga, nanj oc unj yac sa awhinj Yisu bocdinaj, ma kêtj yac alhac inj anjô-njga awhinj mac.

¹⁵ Yac alic njayham bu ahôc njawapac tu bu anem mac sa-njga. Ma tu yac mba gwelêj-njga, dec Anötö ndê mwasinj oc ênjâlê mac nem lau daêsam ahuc, ma mac oc anem danje Anötö ênjêc e inj ndê waê tiatu ma tiapa.

¹⁶ Tu dinanj-njga yac atôm dom bu ahu gwelêj dau sinj têtj ndoc njawapac tap yac sa. Yomandô. Yêc awê-njga yac nejj njalic tiakwa ma tisac, magoc yêc njalôm-njga Anötö kôm yac atiwakuc tôm bêc hojj.

¹⁷ Bu njawapac nanj yac ahôc, nanj yac alic gitôm gêtj njambwa têm apê-njga. Ma tu yac ahôc njawapac dinanj-njga, dec oc atap Anötö ndê njawasi atu sa. Ma njawasi dau oc pacndê dom, magoc oc yêc titêm-titêm, ma inj gêtj njandô hôc gêlêc njawapac hojj dinanj su.

¹⁸ Bocdinaj yac tanjkwê gêtj nom-njga nanj tanônj alic su, nanj dom, njahu bu gêtj dau oc ninjga. Magoc yac akêtj batanj gêtj nanj yac tanônj alic su dom, bu gêtj dau oc yêc njapanj ma pacndê dom.

5

Yac nejj njalic nom-njga oc pô dau su tiwakuc

¹Yac neŋ ŋamlic nom-ŋga gitôm bac batac, ma inŋ bu tisac, dec yac taŋyalê bu Anötö kêmasaŋ yac neŋ ŋamlic wakuc undambê-ŋga, naŋ gitôm andu ŋandô naŋ oc lhac ŋapaŋ. Andu ŋandô dau gitôm andu me bac têm apê-ŋga naŋ ŋamalac sêkwê, naŋ dom.

²Ma yac neŋ ŋamlic nom-ŋga gitôm yac neŋ ŋakwê têm dindec-ŋga. Magoc tu gêŋ wapac nom dindec-ŋga, dec yac atac whiŋ ndu andô bu dasôc neŋ ŋamlic wakuc undambê-ŋga ti ŋakwê, dec yac tam awhaŋ su bu datap gêŋ dau sa.

³Ma yac bu dasôc ŋakwê undambê-ŋga dau sa, dec oc ti yac neŋ ŋakwê ŋandô, ma oc dambo ŋamlic ŋambwa dom.

⁴Têŋ ndoc ŋamlic nom-ŋga ti yac neŋ bac, naŋ dahôc ŋawapac ŋapaŋ, ma bocdinaŋ tam awhaŋ su bu datap neŋ ŋamlic wakuc undambê-ŋga sa. Yac atac tec ŋamlic dindec dom, magoc yac atac whiŋ ndu andô bu ŋamlic têm dindec-ŋga naŋ gitôm dom bu yêc ŋapaŋ, naŋ pô dau su ti gêŋ wakuc naŋ oc yêc ŋapaŋ.

⁵Anötö kêmasaŋ yac tac waê gêŋ dau solop. Ma inŋ kêŋ ŋalau Dabuŋ têŋ yac gitôm gêŋ ŋandô mbêc, naŋ tôc asê bu gêŋ ŋandô naŋ inŋ gic bata bu kêŋ têŋ yac tiŋambu, naŋ oc ŋandô sa bocdinaŋ.

⁶Tu dinaŋ-ŋga dec yac ambo ti atac pa su eŋ. Yac aŋyalê bu têm hoŋ naŋ yac ambo nom ma ŋamlic nom-ŋga ti yac mba ŋakwê, naŋ yac ambo awhiŋ Pômdau yêc undambê dom.

⁷Bu gêŋ naŋ Anötö gic bata bu kêŋ têŋ yac tiŋambu, naŋ yac alic ŋa-ŋandô su dom, magoc akêŋ whiŋ bu oc ŋandô sa.

⁸Yac atac pa su ma alic ŋayham bu ambo ti ŋamlic nom dindec-ŋga, tigeŋ oc ŋayham hôc gêlêc bu ahu ŋamlic dau siŋ, ma andi ambo awhiŋ Pômdau.

⁹Bocdinaŋ yac bu ambo nom dindec me ahu siŋ, naŋ yac taŋkwê ŋandô tigeŋ, naŋ bu asa mba lêŋ ndic Pômdau tandô ŋayham eŋ.

¹⁰Ŋahu bu tiŋambu yac hoŋ oc dalhac Kilisi aŋgô-ŋga bu êmatôc yac. Inŋ oc kêŋ ŋagêyô têŋ yac êŋkuc gêŋ ŋayham me sac bocke naŋ dakôm têŋ ndoc dambo nom dindec.

Pol whê ndê gwelenŋ ŋahu sa

¹¹Yac aŋyalê gêŋ dau su, dec atoc Pômdau sa ti asôc inŋ ŋapu, ma tu dinaŋ-ŋga dec yac am mêtê lau ma akac ŋac bu sênem dau kwi. Yac mba lêŋ ti sakinŋ ŋahu yêc awê têŋ Anötö, ma aô gakêŋ batanŋ bu mac oc aŋyalê yac mba lêŋ ti sakinŋ ŋahu bocdinaŋ.

¹²Yac ato yom dindec tiyham tu bu atoc dauŋ sa têŋ mac-ŋga dom. Mba. Yac atac whiŋ bu mac aŋyalê yac mba gauc ti ŋalôm tidôŋ, ma bocdinaŋ mac oc alic yac ŋayham. Ma oc tôm bu mac apo yac mba waêŋ sa têŋ lau naŋ sêpu yac. Bu lau dau sêkôc gauc nom-ŋga ŋambwa ma sêtoc gêŋ awê-ŋga sa hôc gêlêc gêŋ ŋalôm-ŋga.

¹³Magoc yac ahêgo dauŋ tu lau naŋ sêsôm bu yac mba gauc kêŋsôŋ, naŋ dom. Bu gêŋ naŋ yac akôm, naŋ akôm tu Anötö-ŋga. Ma yac akôm ti mba gauc ŋawa, tu bu anem mac sa-ŋga.

¹⁴Kilisi ndê atac whiŋ kêgilí yac bu ahoc ŋawaê ŋayham asê têŋ lau. Bu yac akêŋ whiŋ bu ŋgac tigeŋ mbac ndu ô lau hoŋ, dec gitôm lau hoŋ sêmbac ndu.

¹⁵Aêc! Kilisi mbac ndu tu lau hoŋ-ŋga, tu bu lau naŋ sêmba tali naŋ sêŋkuc dau si atac whiŋ dom, magoc sêŋkuc inŋ naŋ mbac ndu tu ŋac-ŋga ma tisa ma mbo tali tiyham, naŋ ndê atac whiŋ.

Kilisi hê wamba yac têŋ Anötö

¹⁶ Muŋ-ŋga yac alic Kilisi gitôm ŋamalac nom-ŋga ŋambwa, magoc kwahic dec yac akôc gauc kainj dinaŋ tiyham dom. Ma ŋalêŋ tigenj kwahic dec yac ahêgo daunj pi gêŋ awê-ŋga dom têtj ndoc yac akôc gauc pi lau nom-ŋga.

¹⁷ Bu ŋamalac bocke nanj kêŋ whiŋ Kilisi, nanj yac anyalê bu Anötö kôm inj tiwakuc su. Inj hu lêtj akwa siŋ, ma sa ndê lêtj tiwakuc.

¹⁸ Anötö dau kôm gêŋ hoŋ dinaŋ ŋandô sa. Yac neŋ sac kac yac su yêc Anötö, magoc inj kêkiŋ Kilisi sip nom meŋ ma mbac ndu tu yac neŋ sac-ŋga, dec hê wamba yac têtj Anötö, ma kêmasaŋ lêtj bu datigasuc inj tiyham. Ma inj kêŋ ŋawaê ŋayham pi inj ndê lêtj dinaŋ sip yac amaŋ, bu ahoc asê têtj lau.

¹⁹ Ma ŋawaê ŋayham dau bocdec. Anötö kêkiŋ Kilisi sip nom meŋ, ma tu Kilisi-ŋga dec suc lau nom-ŋga si sac kwi, ma kêmasaŋ lêtj bu sêmbu sêtêtj inj sêndi. Ma inj kêŋ gwelenj têtj yac bu ahoc ŋawaê dau asê têtj lau nom-ŋga.

²⁰ Tu dinaŋ-ŋga dec yac akôm gwelenj dau am Kilisi aŋgô, gitôm Anötö dau sôm ndê yom têtj mac sa yac whaŋsuŋ. Ma yac atenj mac am Kilisi aŋgô, bu gauc nem yom pi gwelenj atu nanj Kilisi kôm tu bu suc mac nem sac kwi ma hê wamba mac têtj Anötö-ŋga, ma akôc yom dau sa.

²¹ Alic su nanj. Kilisi ndê sac mbasi, magoc Anötö kêŋ yac neŋ sac ŋagêyô hoŋ pi inj, tu bu nem yac sa-ŋga. Ma tu dinaŋ-ŋga asa nanj kêŋ whiŋ Kilisi, nanj Anötö gêlic inj bu ŋamalac gitêtj.

6

¹⁻² Anötö sôm yom bocdec bu:

Têm nanj aô galic ŋayham bu wamwasinj mac-ŋga, dec gaŋgô mac nem yom.

Ma têtj bêc nanj kamatiŋj tidôŋ bu wanem mac si, nanj gam mac sa. [*Ais 49:8*]

Aô wasôm têtj mac bu têm kwahic dec-ŋga inj Anötö ndê têm êmwasiŋ ti nem yac si-ŋga. Tu dinaŋ-ŋga yac lau nanj akôm gwelenj awhiŋ Anötö, nanj atenj mac bu akôc Anötö ndê mwasinj ŋambwa dom.

Pol hôc ŋawapac tu gwelenj ŋawaê ŋayham-ŋga

³ Yac atec bu lau daŋ sêpu yac mba gwelenj ŋawaê ŋayham-ŋga e sêtec Anötö ndê yom. Tu dinaŋ-ŋga dec yac ayob mba lêtj bu akôm giso daŋ dom.

⁴ Gêŋ nanj yac akôm, nanj whê sa bu yac Anötö ndê lau akiŋ. Yac ahôc ŋawapac ti aŋsahê ŋandê tidau-tidau kêgwininj yac, tigenj ahu mba gwelenj siŋ dom, akôm ti atac pa su eŋj.

⁵ Lau sic yac, sêkêŋ yac andôc gapocwalô, ma sêli dau sa tu yac-ŋga. Yac akôm gwelenj atu, ma têm daêsam gêŋ yô yac, ma yac ayêc bêc tanôŋ dom.

⁶ Magoc gwelenj atu nanj yac akôm, nanj akôm ti mba ŋalôm ŋawasi, ma ti gauc ŋawa, akôc mba ŋalôm dôŋ ma akôm mêtê ŋayham têtj lau hoŋ. Ŋalau Dabuŋ gêm gôliŋ yac, ma yac asap mêtê atac whiŋ lau-ŋga dôŋ ŋapaŋj.

⁷ Yac akôm gwelenj dau ŋa Anötö ndê ŋaclai, ma asôm yom ŋandô eŋ. Ma yac asap lêtj gitêtj dôŋ, gitôm yac akôc wapa siŋ-ŋga yêc amaŋ daŋga lu-lu bu andic siŋj.

⁸ Lau ŋatô sêŋyalê bu yac aposel ŋandô, ma sêmpinj yac ma sem ŋawaê sa pi gwelenj nanj yac akôm. Ma ŋatô sêpu ma sêŋgôliŋ yom pi yac ti mba gwelenj, ma sêsôm bu yac lau tasanj.

⁹ Ŋatô sêŋyalê yac, ma ŋatô sem gauc yac. Yac ahôc ŋawapac ŋapaŋj tôm bu ambaç ndu, magoc mba, yac ambo taŋli. Lau sic yac, magoc sic yac ndu dom.

¹⁰ Gêŋ hoŋ dinaŋ gitôm bu kôm yac ŋalôm ŋawapac, magoc ambo ti atac ŋayham ŋapaŋj. Yac atôm lau ŋalôm sawa, tigenj yac am lau daêsam sa sêti lau ti

lêlôm tu sêtap Anötö ndê mwasinj sa-nga. Yac awêkainj gêj nom-nga danj dom, magoc tu Kilisi-nga dec yac awêkainj gêj honj tu puc yac gatunj dôj-nga.

Pol tej lau Korin-nga bu sêtôc si atac whinj asê

11 Yac asôm mba yom honj tiawê têtj mac lau Korin-nga, ma akêtj mba njalôm sambuc têtj mac.

12 Yac atôc têtj mac bu yac atac whinj mac, tigenj mac atôc nem atac whinj yac-nga asê su dom.

13 Aô galic mac atôm anej balêkoc, dec watenj mac bu akêtj nem njalôm sambuc têtj yac, tôm yac akôm têtj mac.

Pol kêtj puc lau Korin-nga pi lau nanj sêkêtj whinj dom

14 Anjô su nanj. Lau gitêtj ti lau njawê-nga oc sêwêkainj gêj danj sêwhinj lau njasec-nga ti lau sac-nga dom. Tu dinanj-nga yac lau nanj dakêtj whinj Yisu, nanj dayob bu dandic sôj dauj dawhinj lau nanj sêkêtj whinj dom, nanj dom.

15 Yomandô! Kilisi lu Belial* oc tôm dom bu sêkêtj si njalôm pitigenj tu gêtj danj-nga. Ma njac nanj kêtj whinj ma njac nanj kêtj whinj dom, injlu si gauc kainj tigenj dom.

16 Ma lau nanj sem akinj Anötö bu sêndic sôj dau sêwhinj lau nanj sem akinj anötöi gwam, nanj inj gêtj so sambuc. Bu yac lau dakêtj whinj-nga datôm Anötö Tali Njatau ndê lôm dabunj. Anötö dau sôm yom pi ndê lau bocdec bu:

Aô oc wanjêlêj ti wambo wawhinj njac. Aô wati njac si Anötö, ma njac oc sêti anej lau. [Lev 26:12]

17 Tu dinanj-nga dec andic ahê lau nanj sêsap mêtê sac dôj njapanj, tôm Pômdau ndê yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Ahu njac sinj ma andic ahê njac. Amasec gêtj njadômbwi danj dom, ma aô oc wakôc mac sa. [Ais 52:11]

18 Ma Pômdau, Njalai Njatau kêmatinj yom tidôj bocdec bu:

Aô oc wati mac Damam, ma mac ati anej balêkoc njac ti awê. [2 Sam 7:14]

7

1 O anej lau atac whinj-nga. Anötö kêmatinj yom tidôj bu kôc yac sa njalêj dinanj, ma tu dinanj-nga dec danem dabunj dauj, ma dandic ahê gêtj honj nanj oc kôm yac nejj njamlic ma gatunj njadômbwi sa yêc inj anjô-nga. Yomandô! Yac bu datôc Anötö ti datoc inj sa njapep, dec dandic dabinj dauj e dasa nejj lêtj dabunj enj.

Lau Korin-nga si njawaê kôm Pol tac njayham

2 Yac atenj mac bu gauc nem yac yêc mac nem njalôm ti atac njayham enj. Anjô su nanj. Yac akôm mêtê sac têtj lau dom, yac anjônj lau si gauc dom, ma yac ambac-ambac yom lau tu bu akôc njac si gêtj-nga dom. Mba.

3 Gauc nem bu aô gato yom dinanj tu bu wamatôc mac-nga dom. Tôm aô gasôm têtj mac munj su, bu yac akêtj mba njalôm ti atac whinj têtj mac. Yac atac whinj mac kêlêc, dec yac bu ambo tanji me ambac ndu awhinj mac, oc njayham.

4 Aô gasôm anej yom honj hanj têtj mac, njahu bu aô gakêtj whinj bu mac oc akôc sa. Ma aô gatoc mac nem waêm sa yêc lau njatô anjô-nga. Mac nem njawaê kôm aô lic pi ma njalôm tighahô. Njapac daêsam kêsalê yac ahuc, magoc yac gauc gêm mac, dec kôm yac atac njayham atu andô.

* 6:15: Belial - Sadañ ndê njê danj.

⁵ Têñ ndoc yac ahôc asê gameñ Masedonia-nga, nañ ñawapac daêsam tap yac sa. Lau sêkêñ kisa yac ñandô, ma yêc yac mba ñalôm atôc dauñ atu. Tu dinañ-nga dec ñasawa mba bu yac añwhañ dauñ.

⁶ Magoc Anötö, nañ gêm malô lau ti ñalôm ñawapac, nañ kêkiñ Taitus mbu têtñ yac, dec kôm yac mba ñalôm tighô.

⁷ Ma Taitus gic miñ pi mac, ma whê sa bu mac nem lêtñ gêm malô in ndê ñalôm. In sôm bu mac añyalê nem giso ma apu daôm, ma whê sa bu mac gauc gêm aô ñapañ, ma tamkwê bu alic aô tiyham. Bocdinañ yac mba ñalôm tighô tu alic in-nga, ma tu añgô in ndê yom pi mac-nga. Yom hoñ dinañ kôm aô atac ñayham atu andô.

⁸⁻⁹ Têñ ndoc aô gañgô bu bapia nañ gato têtñ mac, nañ kôm mac nem ñalôm ñawapac, dec kasahê yham dom tu gakêñ bapia dau têtñ mac-nga. Magoc aneñ bapia kêñ wapac mac ñapañ dom, ma boc-dinañ kwahic dec aô atac ñayham pi gêtñ dau. Aô atac ñayham tu gakêñ ñawapac têtñ mac-nga dom, magoc tu ñawapac dau whê nem gauc sa pi nem giso e am daôm kwi. Ñalêtñ dinañ dec ñawapac nañ aô gakêñ têtñ mac, nañ kêkuc Anötö ndê atac whiñ. Ma yom nañ yac ato têtñ mac, nañ kôm mac atisac dom, magoc gêm mac sa.

¹⁰ Têm ñatô Anötö gêlic ñayham bu yac dahôc ñawapac tu bu yac tañyalê yac neñ sac ma danem dauñ kwi-nga. Ñawapac kaiñ dinañ oc dalic sac dom, ñahu bu in gêm yac sa tu datap Anötö ndê mwasin nem yac si-nga sa. Yac bu dahôc ñawapac nom-nga ñambwa ma danem dauñ kwi dom, dec yac oc gacgeñ dambo lêtñ dandinan-nga.

¹¹ Mac añyalê su bu ñalôm ñawapac nañ mac añsahê, nañ kêkuc Anötö ndê atac whiñ, ma gêm ñandô bocdec. Têñ ndoc aneñ bapia whê mac nem gauc sa pi nem giso, dec kôm mac asô ma atôc daôm. Ma bocdinañ mac akôc gauc ñanga pi lêtñ bu amatôc giso dinañ, ma amasan tisolop. Mac akêñ daôm sambuc tu akôm bocdinañ, tu bu atôc asê bu mac atec lêtñ sac. Gêtñ hoñ nañ mac akôm tu amatôc gêtñ dau-nga, nañ tôc asê bu giso dan yêc mac-nga dom.

¹² Yêc aneñ bapia aô gato yom pi ñamalac nañ kôm giso, ma gato pi ñamalac nañ giso dau kêñ wapac in. Magoc bapia dau in ñahu andô dinañ dom. Aô gato tu bu watôc asê yêc awê, bu mac akêñ daôm sambuc tu asôc yac mba yom ñapu yêc Anötö añgô-nga.

¹³ Yac añgô ñawaê bu mac am daôm kwi ma akôm gêtñ hoñ dinañ, dec kôm yac mba ñalôm tighô. Ma gêtñ dan whiñ kôm yac atac ñayham, nañ Taitus gic miñ bu têtñ ndoc in hôc asê mac, nañ mac akôc in sa ti atac ñayham, dec kôm in ndê ñalôm timalô.

¹⁴ Muñ-nga aô gatoc mac nem waêm sa têtñ Taitus. Ma kwahic dec in kêyalê bu yom nañ aô gasôm pi mac in yomandô, dec kôm aô mayañ dauñ dom. Mac añyalê bu yom hoñ nañ yac asôm têtñ mac, in yomandô eñ, ma ñalêtñ tigen yom nañ yac asôm tu ampin mac-nga, nañ Taitus tap sa bu yomandô bocdinañ.

¹⁵ Têñ ndoc in hôc asê mac, nañ mac akôc in sa ñalêtñ ñayham, ma in gêlic bu mac apu daôm ti atôc Anötö, dec asôc yac mba yom ñapu. Bocdinañ ndoc bocke in gauc gêm mac nem lêtñ dinañ, dec kôm in atac whiñ mac kêlêc su.

¹⁶ Ma aô Pol gañgô su bu mac añkuc lêtñ solop, dec gakêñ whiñ bu mac oc asap lêtñ dinañ dôn ñapañ. Ma tu dinañ-nga aô atac ñayham atu.

8

Lau Korin-nga sic awa sa tu sênem lau sêkêñ whiñ-nga ñatô sa

¹ O asidôwai. Yac bu awhê mac nem gauc sa pi lêñ nan Anötö ndê mwasin gêm ñandô yêc lau sêkêñ whin-nga nan sêmbo gameñ Masedonia-nga.

² Ñac lau ñalôm sawa, ma ñawapac atu-tu daêsam kêgwinin ñac, magoc sêmbo ti atac ñayham ma sic awa daêsam sa tu sênem lau sêkêñ whin-nga ñatô sa-nga.

³ Aô wasôm yomandô têñ mac, bu awa honñ nan sêtap sa, nan sêkêñ. Magoc awa tigenñ dinanñ dom. Inñ nanñ bu yob ñac-nga, nan sêkêñ ñatô gi whinñ. Yac akac ñac bu sêkôm bocdinanñ dom. Mba.

⁴ Ñac dau sêlic gwelenñ dinanñ bu gêñ ñayham kêlêc, dec sêteñ yac ñapanñ bu sênem gwelenñ dau sêwhinñ gôlôwac dabunñ ñatô, tu bu sênem Anötö ndê lau dabunñ Jerusalem-nga nan sêpônnda dau, nanñ sa.

⁵ Gêñ ñamata-nga ñac sêkêñ si ñalôm sambuc têñ Pômdau, ma têñ yac bocdinanñ. Lêññ dau kêkuc Anötö ndê atac whinñ. Yac gauc gêm bu Anötö ndê mwasinñ oc nem ñandô yêc ñac, magoc tankwê ñandô atu kainñ dinanñ dom.

⁶ Têñ têm Taitus mbo whinñ mac, nanñ inñ gic hu gwelenñ dinanñ ma mac ac awa ñatô sa su. Tu dinanñ-nga yac akac inñ bu mbu têñ mac loc, ma kôm gwelenñ dau whinñ mac e pacndê.

⁷ Yac anyalê su bu mac akôm nem gêñ honñ ñalêñ ñayham. Mac akêñ whinñ ñannga, asôm yom ñayham, ma anyalê ñawaê ñayham ñapep. Mac akêñ daôm sambuc tu anem akinñ Anötö-nga, ma mac atac whinñ yac kêlêc. Bocdinanñ akôm gwelenñ andic awa sa-nga dinanñ ankcuc nem lêñ ñayham dinanñ.

⁸ Aô bu wakac mac bu akôm gêñ dinanñ dom. Mba. Aô bu walic bu mac nem mêtê atac whinñ-nga inñ mêtê ñandô nanñ tap lau sêkêñ whinñ-nga ñatô si sa, me mba.

⁹ Bu mac anyalê Pômdau Yisu Kilisi ndê lêñ êmwasiñ yac-nga. Inñ gêñ honñ ñadau, magoc inñ hu inñ ndê ñaclai ti ñawasi atu honñ sinñ, ma sip nom meñ gitôm ñamalac ñambwa. Inñ kôm dau gitôm ñgac ñalôm sawa, tu bu mac atap Anötö ndê mwasinñ nem mac si-nga sa, dec ati lau ti lêlôm.

¹⁰ Têññ yala akwa mac lau ñamata-nga bu atô asê bu mac atac whinñ ndu andô bu anem lau Jerusalem-nga sa, ma mac ac awa ñatô sa. Kwahic dec aô bu watôc aneññ gauc têñ mac pi lêñ ñayham bu andic bata gwelenñ dau-nga.

¹¹ Mac ac hu gwelenñ dau ti atac ñayham atu, ma bocdinanñ kwahic dec andic bata gwelenñ dau ñalêñ tigenñ, ma ti nem ñalôm sambuc eñ. Mac bu atôm bu akêñ awa atu, dec akêñ. Ma bu mba, nanñ akêñ tôm Anötö kêmwasiñ mac.

¹² Bu lau ñalôm sawa oc tôm dom bu sêkêñ atu. Bocdinanñ gêñ bocke nanñ mac atôm bu akêñ, nanñ akêñ ti atac whinñ ma ti nem ñalôm sambuc, dec Anötö oc lic ñayham.

¹³ Yac bu akac mac bu akêñ gêñ daêsam bu anem lau ñatô sa, e mac daôm ati lau ñalôm sawa lec dom. Mba. Yac atac whinñ bu Anötö ndê mwasinñ nem yac honñ sa tôm ndi.

¹⁴ Kwahic dec mac atap gêñ daêsam sa, ma bocdinanñ mac atôm bu anem lau nanñ sêpônnda dau, nanñ sa. Ma mboe tinambu ñac oc sêtap daêsam sa, ma sênem mac sa têñ ndoc mac apônnda daôm. Ñalêññ dinanñ dec Anötö ndê mwasinñ oc nem yac honñ sa tôm ndi.

¹⁵ Gauc nem lau Israel-nga nanñ sic †mana sa yêc gameñ sawa, tôm sêto yêc bocdec bu:

Lau nanñ sic gêñ ñagec sa, nanñ sêpônnda dau dom, ma lau nanñ sic gêñ daêsam sa, nanñ si gêñ hóc gêlêc dom.

[Eks 16:18]

Taitus ti lau ñatô oc sêtêñ malac Korin sêndi

¹⁶ Aô gam danje Anötö bu in kêñ gauc sip Taitus ndê ñalôm bu nem mac sa, gitôm in kêñ gauc kain tigen têtj aô.

¹⁷ Bu yac andac Taitus bu mbu têtj mac loc, ma in gêlic ñayham. Magoc in oc loc tu yac andac in-nga lec dom. In dau atac whin ñandô bu lic mac tiyham.

¹⁸ Ma yac neñ asidôwa dan, nan lau sêkêtj whin-nga hon yêc gameñ dindec sêmpin in tu in ndê gwelen ñawaê ñayham-nga, nan yac bu ankin in whin Taitus loc.

¹⁹ In ñgac dinan, gôlôwac dabur sênyalin in sa bu êñsêlêtj whin yac, ma yac akôc awa nan lau sêkêtj whin-nga sic sa, ma akêtj têtj lau Jerusalem-nga. Gwelen dau, yac akôm tu bu atoc Pômdau sa-nga, ma bu atôc asê bu yac atac whin bu anem lau ñalôm sawa sa.

²⁰ Magoc yac atec bu lau dan sêngôlin yom pi yac tu awa dinan-nga.

²¹ Bocdinañ dec yac ayob daun ñapep bu akôm giso dan yêc Pômdau me yêc ñamalac anjô-nga dom.

²² Ma yac bu ankin yac neñ asidôwa dan tiyham têtj mac loc, whin ñgac lu dinan. Gêñ hon nan yac akêtj sip in amba, nan kôm ñapep eñ, dec tôc asê bu in kêñ ndê ñalôm sambuc tu nem akin Anötö-nga. In ñgô ñawaê pi mac su, dec kôm in ndê atac pa su, ma in atac whin bu têtj mac loc.

²³ Lau ñatô bu sêndac bata lau tô dinan, dec awhê sa têtj ñac bu Taitus kôm gwelen ñawaê ñayham-nga whin aô, dec galic ñayham bu wanjin in têtj mac loc bu nem akin mac. Ma awhê sa bu asidôwai lu dinan sem gôlôwac dabur hon anjô, ma sêkôm gwelen ñannga bu sêkôm Kilisi ndê waê tiapa.

²⁴ Bocdinañ têtj ndoc yac neñ asidôwai tô dinan sêhóc asê mac, nan akôc ñac sa ñapep, tu bu atôc nem mêtê atac whin-nga yêc awê têtj ñac. Ma lau sêkêtj whin-nga hon oc sênyalê bu yac apo mac waêm sa ñambwa dom.

9

Yom ñatô pi gwelen sêndic awa sa-nga

¹ Oc tôm dom bu wato yom daêsam pi mac nem gwelen andic awa sa tu anem Anötö ndê lau dabur sa-nga.

² Nahu bu aô kayalê su bu mac atac whin ndu andô bu akôm gêñ dau, ma tu dinan-nga dec gapo mac nem waêm sa têtj lau Masedonia-nga. Aô gasôm têtj ñac bocdec bu, “Ñac lau gameñ Akaya-nga dinan, ñac atac whin ñandô bu sênem yac neñ asidôwai sa, ma sic hu gwelen sêndic awa sa-nga têtj yala akwa.” Lau Masedonia-nga sêngô mac nem ñawaê dec kêgilí ñac si daêsam bu sêndic awa ñatô sa sêwhin.

³ Magoc aô bu wanjin yac neñ asidôwai tô dinan sêtêtj mac sêloc, bu sênem mac sa bu andic bata gwelen awa-nga dinan gwanan. Nahu bu yac apo mac waêm sa ma asôm bu mac atac whin gwelen dau, ma mac bu akôm yac mba yom ñandô sa dom, dec oc yham dom.

⁴ Lau Masedonia-nga ñatô bu sêwhin aô sêloc, ma sêlic bu mac akôm gêñ dau ñandô sa dom, dec oc kêñ maya mac. Ma oc kêñ maya aô bocdinañ, bu aô gakêtj whin bu mac oc akôm, magoc akôm dom.

⁵ Tu dinan-nga aô galic ñayham bu wanjin asidôwai tô dinan sêmun aô, bu sêndic bata gwelen dau sêwhin mac. Mac asôm tidôñ bu andic awa sa tu amwasin lau ñalôm sawa, bocdinañ akôm. Aô gatec bu wahôc asê ma wakac mac bu andic dabin gêñ dau. Bu bocdinañ, mac oc akêtj ti nem ñalôm sambuc dom. Andic sa gwanan, ma ti nem ñalôm sambuc.

Dakêŋ gêŋ ti ŋalôm sambuc eŋ

⁶ Gauc nem yom bocdec bu. Asa naŋ sô gêŋ ŋawhê daêsam, naŋ oc tap ŋandô daêsam sa. Ma asa naŋ sô gêŋ ŋandôlu, naŋ oc tap ŋandô daêsam sa dom. Yom dau hêganôŋ lêŋ dakêŋ gêŋ-ŋga.

⁷ Anötö tac whiŋ lau naŋ sêkêŋ gêŋ ti si ŋalôm sambuc. Yac bu dakêŋ ti atac lu-lu, me tu sêkac yac-ŋga, dec oc tap Anötö ndê atac whiŋ sa dom. Bocdinaŋ in lêŋ solop bu yac tigen-tigen dakêŋ gêŋ tôm yac nenŋ ŋalôm kac yac.

⁸ Ma Anötö dau gitôm bu êmwasiŋ mac ŋa gêŋ daêsam. Ma bocdinaŋ bêc honŋ mac oc apônnda daôm tu gêŋ dan-ŋga dom, ma oc atôm bu akôm gêŋ daêsam tu anem lau ŋatô sa-ŋga.

⁹ Gauc nem yom pi ŋgac mwasiŋ, naŋ sêto yêc bocdec bu:

Inŋ gic sam inŋ ndê gêŋ bu êmwasiŋ lau ŋalôm sawa. Ma inŋ ndê lêŋ gitêŋ ŋa-ŋandô oc yêc ŋapaŋ. [BW

112:9]

¹⁰ Gauc nem bu Anötö, naŋ kêŋ gêŋ ŋawhê têŋ lau sêsô gêŋ-ŋga, ma kêŋ gö têŋ lau tu sênenŋ-ŋga, naŋ gitôm bu kêŋ gêŋ daêsam têŋ mac tu amwasiŋ lau ŋalôm sawa-ŋga. Ma inŋ oc kôm mac nem lêŋ gitêŋ anem lau sa-ŋga nem ŋandô daêsam.

¹¹ Anötö oc êmwasiŋ mac ŋa gêŋ daêsam, ma mac oc atôm bu anem lau sa êŋlêc. Ma lau daêsam oc sênem danŋe Anötö tu awa naŋ mac ac sa bu yac akêŋ têŋ lau Jerusalem-ŋga naŋ sêpônnda dau.

¹² Yomandô. Awa naŋ mac bu andic sa, naŋ oc nem Anötö ndê lau dabuŋ naŋ sêpônnda dau, naŋ sa. Ma gêŋ atu danŋ whiŋ. Lau daêsam oc atac ŋayham atu ma sênem danŋe Anötö êŋlêc tu mac-ŋga.

¹³ Mac ahoc yom asê ma asôm bu mac akêŋ whiŋ ŋawaê ŋayham pi Kilisi, ma bu danŋam wambu inŋ. Ma gêŋ naŋ mac akêŋ bu anem lau Jerusalem-ŋga dinaŋ ma lau ŋatô sa-ŋga, naŋ tôte asê bu mac nem yom inŋ yomandô. Ma lau dau oc sêmpinŋ Anötö tu mac nem lêŋ ti sakinŋ dinaŋ-ŋga.

¹⁴ ŋac oc sêŋyalê bu Anötö ndê mwasiŋ kôm gwelenŋ yêc mac nem ŋalôm. Ma ŋac oc atac whiŋ mac ŋandô ma gauc nem mac ŋapaŋ yêc ŋac si mbec ŋalôm.

¹⁵ Oyaê. Mwasinŋ naŋ Anötö kêŋ têŋ yac ŋambwa inŋ gêŋ atu andô, hôte gêlêc gêŋ honŋ su. Tu dinaŋ-ŋga danem danŋe inŋ ŋapaŋ.

10

Pol whê ndê lêŋ sa

¹ Lau ŋatô sêsec aô ma sêsôm yom bocdec bu, “Pol, inŋ ŋgac kainŋ danŋ. Têŋ ndoc inŋ mbo whiŋ mac, naŋ inŋ tôte dau bu sôm yom ti ŋanŋa têŋ mac, magoc têŋ ndoc inŋ hu mac sinŋ, naŋ inŋ ndê ŋalôm pêŋ dôŋ ma to yom ŋanŋa sip inŋ ndê bapia têŋ mac.” Aô Pol bu wanŋkuc Kilisi ndê lêŋ malô kêgwiniŋ dau-ŋga, ma wandac mac bu mac akôte gauc kainŋ tigenŋ pi aô, me mba?

² Aô wateŋ mac bu akôte gauc pi yom dau, ma amasaŋ nem ŋalôm tisolop muŋ su naŋ. Ma bocdinaŋ têŋ ndoc aô watêŋ mac waloc, naŋ gêŋ danŋ oc yêc bu wasôm yom ŋanŋa pi-ŋga dom. Tigenŋ aô bu waloc ma watap sa bu lau ŋatô gauc gêm bu yac anŋkuc lau nom-ŋga si mêtê, dec aô oc wakêŋ gêli ŋac dom.

³ Yomandô yac ambo nom, magoc yac ac sinŋ tôm lau nom-ŋga sic dom.

⁴ Ma yac mba wapa sinŋ-ŋga inŋ gitôm lau nom-ŋga si wapa sêndic sinŋ-ŋga dom. Mba. Yac akôte Anötö dau ndê ŋaclai bu andic sinŋ, ma bu asenŋ ŋacyo si tunbôm ŋanŋa honŋ su.

⁵ Gauc ti yom tasan hoŋ, ma lau hoŋ nan sêtoc dau sa ma sêkêŋ kisa Anötö, ma sêlhac lau ahuc tu bu sêŋyalê Anötö ti ndê yom dom, nan yac akôc Anötö ndê ŋaclai bu asen ŋac su. Gauc sac-sac hoŋ, nan yac akwê dôŋ yêc-ŋga, tu bu akêŋ gauc hoŋ sôc Kilisi ŋapu-ŋga.

⁶ Têŋ ndoc yac aloc, nan yac oc akêŋ ŋagêyô têŋ lau dangapêc-ŋga hoŋ. Bocdinaŋ kwahic dec yac asôm têŋ mac bu amasaŋ nem ŋalôm, ma asôc Kilisi ndê yom ti yac mba yom hoŋ ŋapu.

⁷ Mac nem lau ŋatô sêtoc dau sa, ma gauc gêm bu ŋac tawasê sêti Kilisi ndê. Am bu ŋamalac kain dinaŋ, dec wasôm têŋ am bu kôc gauc ŋapap pi gêŋ nan yêc awê, ma am oc êmyalê bu yac ati Kilisi ndê, atôm am.

⁸ Ma mboe mac gauc gêm bu têm daêsam yac apo dauŋ mba waêŋ sa tu ŋaclai nan Kilisi kêŋ têŋ yac, dec kêyalin yac sa ati aposel. Aô oc mayan dauŋ tu yom dinaŋ-ŋga dom. Nahu bu Kilisi kêŋ ŋaclai dau têŋ yac tu bu anŋwiniŋ mac-ŋga dom, magoc tu bu apuc mac dôŋ-ŋga.

⁹ Aneŋ bapia ŋatô, nan gato têŋ mac muŋ su, nan ŋahu dau dinaŋ. Aô gato tu wakôm mac atôc daôm-ŋga dom.

¹⁰ Bu lau ŋatô sêsôm yom pi aô bocdec bu, “Pol to yom ŋaŋga daêsam sip in ndê bapia, tu kêŋ wapac yac-ŋga. Tigeŋ têŋ têm in dau meŋ kalhac yac aŋôŋ-ŋga, nan dalic in gitôm ŋac ti ŋaclai atu dom, ma in sôm yom ŋaŋga dom.”

¹¹ Mac lau nan asôm yom kain dinaŋ pi yac, nan ayob daôm. Bu têŋ ndoc yac bu ahôc asê mac, nan mac oc alic bu gêŋ nan yac oc akôm, nan oc êŋkuc yom nan ato sip bapia.

Pol ndê ŋahu po dau waê sa-ŋga

¹² Yac atec bu atoc dauŋ sa tôm aposel tasan sêkôm, me anem dôhôn mba lêŋ ma ŋac si lêŋ. Bu aposel tasan dinaŋ sêtoc dau sa, ma gauc gêm bu lau dan si lêŋ gi tap ŋac si sa dom. Ma bocdinaŋ ŋac sem dôhôn dau si lêŋ whin ŋac dau si lêŋ. Nac si gauc dinaŋ solop dom.

¹³ Yac atôm dom bu apo dauŋ mba waêŋ sa tôm ŋac lau dau sêkôm, magoc apo dauŋ sa tu gwelen nan Anötö kêŋ têŋ yac-ŋga. Bu Anötö dau kêyalin gameŋ sa bu yac akôm gwelen ŋawaê ŋayham-ŋga ambo, ma yac akôm gwelen dau e akôm yêc mac nem gameŋ whin.

¹⁴ Yomandô. Yac akôm gwelen ma ahoc ŋawaê ŋayham pi Kilisi asê e meŋ têŋ mac nem gameŋ. Yac bu akôm bocdinaŋ dom, dec oc tôm dom bu yac apo dauŋ sa tu mba gwelen-ŋga.

¹⁵ Ma yac atec bu apo dauŋ sa tu gwelen nan lau ŋatô sêkôm-ŋga. Yac akêŋ batan bu mac nem akêŋ whin oc êŋsôwec tiatu, ma tu dinaŋ-ŋga gwelen nan yac akôm awhin mac, nan ŋa-ŋandô oc êŋsôwec tiatu bocdinaŋ.

¹⁶ Nalêŋ dinaŋ yac oc atôm bu anem mêtê lau ŋatô, nan si gameŋ yêc mac nem ŋa-ŋambu-ŋga. Yac bu anem mêtê lau wakuc, ŋahu bu yac atec bu apo dauŋ sa pi lau ŋatô si gwelen ŋa-ŋandô.

¹⁷ Aneŋ lêŋ wapo dauŋ sa-ŋga kêkuc Anötö ndê yom nan sêto yêc bocdec bu: Asa nan bu po dau sa, nan po dau sa tu Pômdau-ŋga eŋ. *[Jer 9:24]*

¹⁸ Bu ŋamalac nan po dau sa tu dau ndê lêŋ-ŋga, nan Anötö gêlic bu yham dom. Magoc ŋamalac nan Pômdau po in sa, nan Anötö oc lic in ŋayham.

¹ Mboe lau ñatô sêlic aneñ yom gitôm yom gauc mbasi-nga. Magoc aô bu wasôm yom ñatô tiyham, ma gakêñ whiñ bu mac oc alic aô sac dom.

² Bu Anötô kac aneñ ñalôm bu wanem lêmuñ mac, ma wayob mac ati Kilisi ndê lau solop. Aô galic mac atôm aô atuñwê ñayham ña, nañ kamatiñ yom whiñ ñgac ña bu nem. Tu dinañ-nga dec gakôc gauc ña nga pi iñ bu wayob iñ ñapep bu sa ndê lêñ ñawasi ma mbo whiñ ñgac ña ña dom e nem ndê ñgac solop. Ma ñgac dau iñ Kilisi.

³ Kwahic dec mac asap Kilisi dôñ ti nem ñalôm ñawasi. Tigeñ aô gatôc dauñ bu mboe lau tasan ñatô oc sêmeñ ma sêtim yom mac bu ahu mac nem lêñ dinañ siñ, tôm mboc tasan ñadau meñ ma tim yom Ewa.

⁴ Bocke? Lau ñatô bu sêhóc asê mac ma sênem mêtê pi Yisu, magoc ñac si yom pi iñ so yom ñandô nañ yac ahoc asê pi iñ, dec mac oc akôm sake? Aô gatôc dauñ bu mboe mac oc gauc nem yom daêsam dom, oc akôc ñac si yom sa ñagahô eñ. Mac akôc ñalau Dabuñ su, magoc lau ñatô bu sêmeñ ma sêkac mac bu akôc ñalau ña ña ña, me sêhoc ñawaê ñayham asê nañ so yac mba, dec aô gatôc dauñ bu mboe mac oc akôc sa eñ.

⁵ Mac alic lau tasan dinañ bu aposel ñandô, a? Ñac si asa hóc gêlêc aô su?

⁶ Aô ñgac ñayham tu wasôm yom ti gauc atu-tu-nga dom, magoc aô kayalê Anötô ti ndê yom. Ma gêñ hoñ nañ aô gakôm, nañ tu bu wawhê Anötô ti ndê yom sa tiawê têtñ mac.

⁷ Têtñ ndoc aô gahoc Anötô ndê ñawaê ñayham asê têtñ mac, nañ aô tañkwê mac dom, magoc kagwiniñ dauñ ma gakôm gweleneñ tu wakôm kwan dauñ-nga. Aô kakuc lêñ dau, tu bu watoc mac sa ma wanem mac sa-nga. Bocke? Aneñ lêñ dinañ iñ so, a?

⁸ Gôlôwac dabuñ gameñ ñatô-nga sêkêñ gêñ tu sêpuc aô dôñ-nga. Ñalêñ dinañ gitôm aô gam kan ñac si gêñ tu wanem akin mac-nga.

⁹ Ma têtñ ndoc aô gambo gawhiñ mac ma gapônda gêñ ña, nañ gateñ mac nem ñamalac ña bu nem aô sa dom. Magoc asidôwai nañ sêmeñ akêñ Masedonia sem aô sa. Aô gayob neñ lêñ hoñ tu bu wakêñ ñawapac têtñ mac dom, ma oc wan kuc lêñ tigeñ dinañ.

¹⁰⁻¹¹ Mac gauc gêm bocke? Aô kakuc lêñ dinañ ñahu bu aô tac whiñ mac dom, a? Mba! Anötô dau kêyalê bu aô atac whiñ mac ndu andô. Aô gapo dauñ sa tu aneñ lêñ gakôm gweleneñ ñaôli mbasi-nga, ma gweleneñ bocke nañ aô bu wakôm wawhiñ mac lau gameñ Akaya-nga, nañ wan kuc lêñ tigeñ dinañ ña. Kilisi dau ndê yom ñandô yêc aneñ ñalôm, dec gasôm yom dau.

¹² Aô tañkwê mac bu anemlhi aô tu gweleneñ ñawaê ñayham-nga dom, ma oc wakôm bocdinañ ña. Aô gatec bu wakêñ ñasawa têtñ lau nañ sêkôm gweleneñ tu sêkôc awa-nga, bu sêtoc dau sa ma sêsôm bu ñac si lêñ gweleneñ-nga gi tap yac mba sa.

¹³ Lau kain ña, ñac aposel tasan. Ñac si gweleneñ ñandô bu sêtim yom lau. Bu ñac sêsiñ si mêtê tasan kwi, ma sem Kilisi ndê aposel ñandô añgô.

¹⁴ Asô tu aneñ yom dinañ-nga dom, bu Sadan dau muñ apu lêñ tasan dinañ ma gêm aña ñawê-nga añgô.

¹⁵ Bocdinañ iñ ndê lau akin bu sênem lau gitêtñ nañ sem akin Anötô, nañ añgô, dec oc kôm yac dasô dom. Magoc tinambu ñac oc sêtap ñagêyô sa tu si lêñ sac dinañ-nga.

16 Aô waterŋ mac tiyham bu alic aô tòm ŋgac gauc mba-ŋga dom. Magoc aô bu wapo dauŋ sa pi ahic tiyham tòm ŋac lau tasanŋ dinanŋ sêkôm. Ma mac bu alic aneŋ yom gitôm ŋgac gauc mba-ŋga ndê, nanŋ akôc aô sa tòm mac akôc lau gauc mba dinanŋ sa.

17 Aô kayalê bu yom nanŋ aô bu wasôm tu wapo dauŋ sa-ŋga, nanŋ kêkuc Pômdau ndê lêŋ dom, magoc aô gasôm kakuc lau gauc mbasi si lêŋ.

18 Aêc. Lau tasanŋ dinanŋ sêŋkuc lêŋ nom-ŋga ma sêpo dau waê sa, dec aô bu wapo dauŋ sa bocdinaŋ.

19 Mac lau ti gauc atu, a? Bocke dec mac alic ŋayham bu akôc lau gauc mbasi-ŋga sa sêmba sêwhiŋ mac?

20 Yomandô. Ŋac lau tasanŋ dinanŋ sêŋgwiniŋ mac e ati lau akiŋ ŋambwa, sêmbac yom mac bu sêŋgaho mac nem gêŋ su, sêŋsônŋ mac nem gauc e asôc ŋac ŋapu, sêtoc dau sa têŋ mac, ma sêhóc mac mayam su, tigeŋ mac akôc ŋac sa.

21 Mac gauc gêm bocke? Yac mayanŋ dauŋ bu yac lau licwalô mba dec anŋkuc lau dau si lêŋ dom, a? Lau gauc mbasi-ŋga dinanŋ sêpo dau sa tu ŋac si lêŋ-ŋga ti atac pa su. Bocdinaŋ kwahic dec aô bu wanŋkuc ŋac si lêŋ dinanŋ wawhiŋ.

22 Ŋac sêpo dau sa bu ŋac lau †Hibru, a? Aô Hibru bocdinaŋ. Ŋac lau Israel-ŋga, a? Aô bocdinaŋ. Ŋac Abraham ndê wakuc ŋac? Aô bocdinaŋ.

23 Ŋac sêsôm bu ŋac sem akiŋ Kilisi, a? Aô kayalê bu mac oc alic aneŋ yom tòm ŋgac ŋagulu kêŋsônŋ danŋ ndê, magoc aô wasôm têŋ mac bu aô gam akiŋ Kilisi ma gakôm gwelenŋ ŋawaê ŋayham-ŋga gahóc gêlêc ŋac su. Lau sêkêŋ aô gandóc gapocwalô, sic aô basô, ma têm daêsam kêpiŋ bu wambac ndu tu gam akiŋ Kilisi-ŋga. Ma ŋac lau dau? Mba.

24 Lau bata Israel-ŋga sêmatôc aô tidim 5, ma tòm têm matôc-ŋga 5 dinanŋ sêhi aô tidim 39* ŋa po nanŋ sem bocbiŋ.

25 Ŋac sic aô ŋa sô tidim tó. Sêtuc aô ŋa-hoc tidim tigeŋ. Aô gapac wanŋ tidim tó, ma gapoc gwêc sawa tòm ôbwêc danŋ ma acsalô danŋ.

26 Aô ga gameŋ ga gameŋ ŋapanŋ ma gandóc sic teŋ dom. Ma ŋawapac ŋatô nanŋ gahóc whiŋ, nanŋ bocdec. Aô galom bu hêc ŋasambac atu, ma gambo gwêc têŋ têm sac. Lau kanŋ sêkôm aô ŋayom, ma aô gatap kisa sa yêc aô dauŋ neŋ lau Israel-ŋga ma yêc †lau gameŋ apa-ŋga, ma yêc lau malac atu-tu-ŋga ma lau malac sauŋ-sauŋ-ŋga, ma yêc asidôwai tasanŋ bocdinaŋ. Gêŋ hoŋ dinanŋ gitôm bu seŋ aô su, magoc mba.

27 Aô gakôm gwelenŋ ti gahóc ŋawapac atu ŋapanŋ. Têm daêsam aô gayêc bêc ŋapap dom, gêŋ yô a ô, bu yô aô, gambo ŋamlíc ŋalhuc, ma gapônda ŋakwê.

28 Wapac hoŋ dinanŋ kêsalê aô ahuc. Ma gêŋ danŋ tiyham kêŋ wapac aô tòm bêc hoŋ, nanŋ bocdec bu. Aô gitôm dom bu wanŋhiŋ lau sêkêŋ whiŋ Kilisi-ŋga danŋ siŋ, tigeŋ gauc gêm ŋac ŋapanŋ.

29 Ŋamalac danŋ bu ndê kêŋ whiŋ ŋanŋga dom, dec oc wahêgo dauŋ tu inŋ-ŋga e aneŋ licwalô pacndê. Ma gêŋ létôm-ŋga bu kôm ŋamalac danŋ peŋ sip sac ŋalôm, dec aô oc atac ŋandê pi gêŋ dinanŋ.

30 Aô gatec bu wapo dauŋ sa, magoc aô bu wakôm, dec wasôm yom pi gêŋ nanŋ tó asê bu aô ŋgac licwalô mba-ŋga.

31 Anôtô kêyalê bu aô kasau dom. Inŋ Pômdau Yisu Damba, ma yac tac waê bu tampiŋ inŋ tòm bêc hoŋ.

* 11:24: Lau Israel-ŋga si yomsu danŋ (Diut 25:3) sôm bu sêhi ŋamalac giso ŋa-po sêhóc gêlêc tidim 40 dom. Bocdinaŋ lau bata Israel-ŋga bu sêmatôc ŋamalac danŋ, nanŋ sêhi inŋ tidim 39 bu sêŋgiil yomsu dau ŋadôhóŋ dom.

³² Têñ ndoc aô gambo malac Damaskas, nanj gôlinwaga nanj yob malac dau mbo Kinj Aretus ñapu, nanj gic atu inj ndê lau sinj-nga bu sêyob gatam malac-nga honj tu sêkôc aô dôñ-nga.

³³ Magoc mba. Asidôwai sêkêñ aô gasip sambec sô danj, ma sêñwhañ aô gasip yêc gatam atu danj yêc malac dau ñatunbôm ñadômbwê-nga ma galhô ga.

12

Pol gêlic undambê ñagatu

¹ Mêtê dapo daun waêñ sa-nga oc kênj ñayham danj têtñ yac dom. Magoc anej ñalôm kac aô, dec oc wapo daun sa ma wandic têtñ yom, ma wasôm yom pi gêtñ ñagatu, ma pi gêtñ ñatô nanj Pômdau hoc asê têtñ aô.

²⁻³ Aô kayalê ñgac kênj whin Kilisi-nga danj. Yala 14 gi su, Anötô kôc inj sa pi lôlôc solop têtñ inj yêc undambê gi. Anötô kôc inj ti ñamlic sambuc me kôc inj gatu ñambwa, aô gam gauc. Anötô tawasê kêyalê.

⁴ Ma Anötô tôc gameñ †Paradais-nga têtñ inj. Inj ngô yom pi gêtñ atu-tu ñatô nanj inj gitôm dom bu w hê sa, ma Anötô gic yao inj bu sôm asê dom.

⁵ Aô oc wapo ñamalac kainj dinanj waê sa, magoc aô bu wapo daunj sa, dec wasôm yom pi gêtñ tigenj, nanj bu watôc asê bu aô ñgac licwalô mba.

⁶ Gêtñ ñatô yêc bu wapo daunj sa pi-nga, ma aô bu wakôm, dec oc watôm ñgac gauc mbasi-nga dom. Nahu bu anej yom inj yomandô. Magoc aô watoc daunj sa pi gêtñ dinanj dom. Lau bu sêmpinj aô tu lêtñ nanj sêlic aô gasa-nga, ma tu yom ñandô nanj gahoc asê-nga, dec oc solop.

Anötô kêmwasinj lau licwalô mba, bu tôc inj ndê ñaclai asê

⁷ Yomandô Anötô tôc gêtñ atu têtñ aô. Magoc inj tec bu aô wapo daunj sa pi gêtñ dau. Tu dinanj-nga inj kênj ñasawa têtñ Sadanj bu êñkinj inj ndê anjela danj bu êñgwininj aô ña gêtñ wapac ñamlic-nga danj. Gêtñ dau kênj ñandê têtñ aô gitôm gêtñ ñakwa kunj aô.

⁸ Aô gaterñ mbec ñanja têtñ Pômdau ma gandac inj tidim tô bu kôc gêtñ wapac dau su yêc aô.

⁹ Magoc inj sôm têtñ aô bu, “Mba. Anej mwasinj gitôm bu puc am dôñ ma hôc ñawapac dinanj. Bu aô oc wamwasinj lau licwalô mba, bu watôc anej ñaclai asê.” Tu dinanj-nga aô Pol oc wapo daunj sa tu ñawapac bocke nanj kêgwininj aô e kôm aô licwalô mba. Nalêtñ dinanj aô oc tanjkwê Kilisi bu kênj inj ndê ñaclai tu nem aô sa-nga.

¹⁰ Tu dinanj-nga aô bu wambo licwalô mba, me lau bu sêpu aô ma sêkêñ kisa aô, aô bu wapônda daunj, me aô bu wahôc ñawapac tidau-tidau tu Kilisi-nga, dec wahôc ti atac ñayham. Bu têtñ ndoc aô kasahê licwalô tôm dom, nanj tanjkwê Kilisi ndê ñaclai bu puc aô dôñ ma walhac ñanja.

Pol tac whinj lau Korin-nga

¹¹ Aô galic daunj gitôm ñgac ñambwa-nga danj, magoc aposel tasanj nanj mac atoc ñac sa, nanj si asa hôc gêtñ aô su? Oc tôm bu mac apo aô waêñ sa, magoc mba. Mac akôm dom, ma tu dinanj-nga dec aô kakuc lau gauc mbasi-nga si lêtñ ma gapo daunj sa têtñ mac.

¹² Têtñ têtñ aô gambo gawhinj mac, nanj aô gakôm gêtñ nanj aposel ñandô sic waê bu sêkôm. Aô gakôm gêtñ dalô, gêtñ atu-tu ma gêtñ ti ñaclai atu daêsam.

¹³ Bocdinañ mac gauc gêm bu aô gakôm gêtñ sake têtñ gôlôwac dabunj ñatô, nanj gakôm têtñ mac dom? Mboe mac alic aô sac bu gandac mac bu akênj gêtñ

tu anem aõ sa-nga dom, a? Bu bocdinaŋ, dec waterŋ mac bu asuc aneŋ sac kwi.

¹⁴ Kwahic dec aõ kamasanŋ dauŋ bu wandic mac kêsi tidim tö-nga. Magoc aõ waloc tu bu wakôc mac nem gêŋ danŋ-nga dom. Bu gêŋ nanŋ aõ tac whiŋ, nanŋ mac nem wapa ti mone dom, magoc mac daôm. Y omandô. Aõ bu wakêŋ wapac mac dom, bu aõ gatôm mac damam, ma solop dom bu balêkoc sêkêŋ gêŋ tu sêlôm damba ti dindai-nga. Damba ti dindai bu sêkêŋ gêŋ tu sêlôm si balêkoc-nga, dec oc solop.

¹⁵ Boc-dinaŋ aõ galic ŋayham bu wakêŋ neŋ gêŋ honŋ tu wanem mac sa-nga, e wakêŋ dauŋ sambuc tu mac-nga whiŋ. Ŋalêŋ dinaŋ aõ bu watôc asê bu aõ atac whiŋ mac ndu andô, ma mac bu atac whiŋ aõ gwalec, oc ŋayham me mba?

¹⁶ Mac bu atac whiŋ aõ me atac whiŋ aõ dom, magoc mac aŋyalê su bu aõ gakêŋ ŋawapac danŋ têŋ mac dom. Magoc mboe lau nanŋ sêkêŋ kisa aõ, nanŋ oc sêsôm bu aõ kasalê lêŋ bu waŋsau mac ma malô wakôc mac nem gêŋ ŋatô-nga.

¹⁷ Mac gauc gêm bu aõ kakinŋ aneŋ lau ŋatô sêtêŋ mac sêloc, bu sêŋgaho mac nem gêŋ ŋatô su tu aõ-nga, a?

¹⁸ Aõ gandac Taitus bu têŋ mac loc, ma kakinŋ yac neŋ asidôwa danŋ whiŋ iŋ. Ma Taitus kôc mac nem gêŋ bocke, a? Mba andô. Alu akôc gauc tigeŋ ma asa lêŋ tigeŋ, nanŋ akôm gwelerŋ ŋaôli mbasi-nga.

Pol gêm la lau Korin-nga

¹⁹ Mac gauc gêm bu yac asôm yom honŋ dinaŋ tu bu alhac dauŋ ahuc, a? Mba. Yac akêŋ whiŋ Kilisi, ma asôm mba yom honŋ yêc awê têŋ mac yêc Anôtô aŋgô-nga. Ma gêŋ honŋ nanŋ yac akôm, nanŋ akôm tu bu apuc yac mba lau atac whiŋ-nga mac dôŋ alhac ŋaŋga-nga.

²⁰ Aõ gatôc dauŋ bu mboe aõ waloc ma watap sa bu mac nem la u ŋatô sêsap mêtê sac dôŋ sêmbo. Bocke? Mac nem lau ŋatô sêsôm dau, me sem lêmuŋ dau, a? Lau ŋatô atac ŋandê têŋ dau, sêwhê dau kôc-kôc, sêpu si asidôwai ma sêsec gameŋ, sêtoc dau sa, me sêli dau sa, a? Aõ bu waloc ma walic bu mac nem lau ŋatô sêŋkuc lêŋ nanŋ aõ atac whiŋ dom, dec aõ oc waŋkuc lêŋ matôc-nga nanŋ mac oc atac whiŋ dom.

²¹ Muŋ-nga, mac nem lau daêsam sêkôm mêtê mockainŋ-nga ti atac ŋagalac-nga tidau-tidau. Aõ gasôm têŋ ŋac bu sênem dau kwi ma sêhu lêŋ sac dinaŋ siŋ. Kwahic dec aõ gatôc dauŋ bu mboe aõ wambu waloc, ma walic bu ŋac sêsap lêŋ dinaŋ dôŋ ŋapaŋ sêmbo. Bu bocdinaŋ, dec mêtê sac dau oc kêŋ wapac aõ, ma aneŋ Anôtô oc kêŋ aõ mayanŋ dauŋ atu tu mac-nga.

13

Pol oc kêŋ gêli lau nanŋ sêkôm sac, nanŋ dom

¹ Ŋasawa sauŋ aõ oc wandic mac kêsi tidim tö-nga. Ma aõ bu wamatôc mac nem lau ŋatô, dec aõ oc waŋkuc ŋagôliŋ solop tamatôc lau giso-nga, nanŋ sêto yêc bocdec bu:

Ŋamalac tigeŋ bu êŋgôliŋ yom pi ŋac danŋ, dec oc tôm dom bu dakôc iŋ ndê yom sa. Ŋamalac lu me tö bu sêpuc yom dau dôŋ, dec dalic bu yomandô.

[Diut 19:15]

² Têŋ ndoc aõ gac mac kêsi tidim lu-nga, nanŋ gasôm têŋ lau nanŋ sêkôm mêtê sac bu sêhu siŋ. Ma aõ gakêŋ puc mac bu têŋ ndoc aõ bu wambu waloc, ma watap sa bu lau dau sêsap si lêŋ dinaŋ dôŋ ŋapaŋ sêmbo, dec oc wakêŋ matôc

naŋga tɛŋ ŋac, ma tɛŋ lau ŋatô naŋ sêkôm sac, naŋ bocdinaŋ. Kwahic dec aô gambo ahê, magoc ndoc kêpiŋ bu wambu waloc, dec wakêŋ puc mac pi gêŋ tigen dinaŋ tiyham.

³ Mac nem lau ŋatô sêndac aô bu w atôc gêŋ daŋ tɛŋ mac, naŋ oc whê sa bu aô gasôm yom gam Kilisi aŋgô. Bocdinaŋ ayob daôm ŋapep, bu aô oc wamatôc lau sêkôm mêtê sac-ŋga hoŋ ti ŋaŋga. Kilisi dau bu mbo whiŋ mac, dec oc kêŋ gêli mac dom, iŋ oc kôm mêtê ŋaŋga kaiŋ tigenŋ.

⁴ Yomandô. Lau sic Kilisi pi a gicso dau gitôm ŋgac licwalô mba. Magoc Anötô ndê ŋaclai uŋ iŋ sa ma kêŋ iŋ mbo tali ŋapaŋ. Ma yac lau naŋ mba akêŋ whiŋ piŋ yac dôŋ am damiŋ Kilisi, naŋ lau licwalô mbasi bocdinaŋ. Magoc Anötô ndê ŋaclai kêŋ yac ambo taŋli awhiŋ iŋ, tu bu anem akiŋ mac-ŋga.

Pol gêm la lau Korin-ŋga tiyham

⁵⁻⁶ Mac bu andac batam yac bu aposel ŋandô me mba, dec atôc gwanŋ daôm nem lêŋ. Mac aŋyalê su bu ŋamalac naŋ kêŋ whiŋ dom, naŋ Kilisi mbo iŋ ndê ŋalôm dom. Bocdinaŋ mac bu alic bu mac akêŋ whiŋ ambo, ma Yisu Kilisi mbo nem ŋalôm, dec aŋyalê bu yac mba gwelenŋ ŋa-ŋandô dinaŋ, ma whê yac sa bu aposel ŋandô.

⁷ Yac atenŋ mbec tɛŋ Anötô bu puc mac dôŋ ma akôm sac daŋ dom. Yac atac whiŋ bu mac asa lêŋ gitêŋ, tu bu mac nem lêŋ tôc asê bu yac aposel ŋandô lec dom. Mba. Lau ŋatô bu gauc nem bu yac aposel tasanŋ, naŋ iŋ gêŋ ŋambwa. Yac mba mbec dinaŋ ŋa-ŋahu andô, naŋ yac atac whiŋ bu Anötô puc mac dôŋ bu aŋkuc lêŋ gitêŋ eŋ.

⁸ Lau bu sêsap lêŋ yom ŋandô-ŋga dôŋ, dec oc tôm dom bu yac akôm gêŋ ti ŋaclai tu amatôc ŋac-ŋga. Magoc lau naŋ sêŋkuc lêŋ yom ŋandô-ŋga dom, naŋ yac akôm gêŋ ti ŋaclai tu bu amatôc ŋac-ŋga e sêhu si giso siŋ.

⁹ Bocdinaŋ mac bu alhac ŋaŋga ma asap yom ŋandô dôŋ, dec oc tôm dom bu yac atôc mba ŋaclai tɛŋ mac, magoc yac oc atac ŋayham atu tu mac nem lêŋ ŋayham-ŋga. Ma yac atenŋ mbec bu mac lau akêŋ whiŋ-ŋga asa nem lêŋ hoŋ ŋapep eŋ.

¹⁰ Aô gato yom hoŋ dinaŋ bu wakêŋ puc mac bu ahu nem mêtê s ac hoŋ siŋ muŋ, bu tɛŋ ndoc aô bu wahôc asê, naŋ gatec bu wamatôc mac ŋa ŋaclai naŋ Pômdau kêŋ tɛŋ aô. Bu iŋ kêyaliŋ aô sa ma kêŋ ŋaclai tɛŋ aô bu wapuc mac dôŋ, ma tu bu waŋgwinŋ mac-ŋga dom.

Pol ndê yom ŋambu-ŋga

¹¹ O asidôwai, aô bu wandic bata bapia dindec, dec bu wakôm neŋ acsalô tɛŋ mac hoŋ. Anŋahê ŋaŋga bu andic dabiŋ nem lêŋ akêŋ whiŋ-ŋga hoŋ tisolop. Aneŋ yom hoŋ dindec puc mac dôŋ. Akêŋ nem gauc ti ŋalôm pitigenŋ, ma ambo awhiŋ daôm ti yom malô. Akôm bocdinaŋ, ma Anötô, naŋ Atac Whiŋ ti Yom Malô ŋadau, naŋ oc mbo whiŋ mac.

¹² Akam daôm aŋkuc gôlôwac dabuŋ si lêŋ.

¹³ Anötô ndê lau dabuŋ hoŋ naŋ sêmbô gamenŋ Masedonia-ŋga dindec, naŋ sêkôm si acsalô ŋayham tɛŋ mac.

¹⁴ Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasiŋ ti Anötô ndê atac whiŋ puc mac dôŋ, ma ŋalau Dabuŋ piŋ mac hoŋ dôŋ ŋapaŋ.

Pol ndê bapia têtj lau Galasia-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Aposel Pol to bapia dindéc têtj lau sêkêj whiŋ-nga nanj sêmbo gameŋ Galesia-nga. Muŋ-nga inŋ dau kêsêlêj tòm malac ma hoc ŋawaê ŋayham asê têtj lau Galesia-nga, dec lau sic hu sêkêj whiŋ Yisu (Apo 13:14-14:23).

Tiŋambu lau Israel-nga ŋatô sêhóc asê gôlôwac dabuŋ Galesia-nga, ma sêŋsônŋ lau sêkêj whiŋ Yisu-nga si gauc pi lêŋ sêti lau gitêj yêc Anötö anŋô-nga. Ŋac lau nanj sêsap lau Israel-nga si sakin akwa dôŋ, ma sêcac lau Galesia-nga bu sêŋkuc pwac sêsê launŋac si ŋamlic ŋatô su-nga, ma sêsóc Moses ndê yomsu honŋ ŋapu. Ŋac sêsôm bu lau sêkêj whiŋ Yisu-nga nanj lau Israel dom, nanj bu sêkôm bocdinaŋ dom, dec oc tòm dom bu Anötö kôc ŋac sa me lic ŋac bu lau gitêj. Ma lau dau sêpu Pol ma sêsôm bu inŋ aposel ŋandô dom, ŋahu bu inŋ kac lau gameŋ apa-nga bu sêŋkuc Israel si sakin akwa dom.

Tu dinaŋ-nga Pol to bapia dindéc tu bu whê dau sa bu inŋ aposel ŋandô, nanj Yisu Kilisi lu Anötö sêŋyalin inŋ sa (1:1), ma gêm mêtê tòm Yisu dau hoc asê têtj inŋ (1:12). Ma inŋ bu puc lau sêkêj whiŋ-nga dôŋ bu sêsóc lau tasan dinaŋ si yom ŋapu dom. Inŋ sôm bu ŋawaê ŋayham tigeŋ inŋ yom ŋandô, ma ŋawaê dau tóc asê tiawê bu lau sêti lau gitêj tu ŋac si sêkêj whiŋ-nga, ma tu sêŋkuc yomsu-nga lec dom. Yêc lôcwha 5 - 6 inŋ to yom ŋatô tu bu puc lau dôŋ bu sêkêj whiŋ ŋanŋa, sêsap mêtê atac whiŋ-nga dôŋ, ma sêpiŋ dau dôŋ ŋapep. Lau nanj Ŋalau Dabuŋ gêm gôliŋ ŋac, nanj oc sêhu mêtê sac siŋ, ma sêkôm mêtê ŋayham eŋ (5:16-26).

Pol ndê yom ŋamata-nga

¹⁻² Aô Pol, ma asidôwai nanj sêmbo sêwhiŋ aô, ato bapia dindéc têtj Kilisi ndê gôlôwac dabuŋ honŋ yêc gameŋ Galesia-nga. Aô gati ŋaposel magoc ŋamalac danŋ kêyalin aô sa, me lau toŋ danŋ sêŋkiŋ aô bu wati aposel dom. Mba. Yisu Kilisi lu inŋ Damba Anötö nanj unŋ inŋ sa akêj lau batê-nga, nanj dec sêŋyalin aô sa ti sêŋkiŋ aô.

³ Mwasinŋ ti yom malô têtj mac akêj yac neŋ Damanŋ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi.

⁴ Yisu kêj dau mbac ndu tu yac neŋ sac-nga, bu êŋgaho yac su yêc mêtê sac nanj gêm nom dindéc ahuc. Lêŋ dau Damanŋ Anötö gauc gêm tidôŋ ma tac whiŋ bu Yisu kôm ŋandô sa.

⁵ Bocdinaŋ datoc Anötö ndê waê sa tòm têm sambob dandic ŋawaê. Yomandô!

Pol kêj puc lau bu sêŋkuc ŋawaê ŋayham tigeŋ

⁶ Tu Kilisi-nga dec Anötö kêmwasinŋ mac, ma kêgalêm mac sa ati inŋ ndê lau. Magoc ŋagahô eŋ, mac ahu inŋ ti ŋawaê ŋayham nanj aposel sem, nanj siŋ, ma aŋkuc yom wakuc. Mac nem lêŋ dinaŋ kôm aô gahêdaêŋ.

⁷ Yom nanj mac aŋkuc, nanj yom ŋandô dom. Mboe lau ŋatô sêŋsônŋ mac nem gauc ma sêŋsahê bu sêŋsônŋ ŋawaê ŋayham pi Kilisi whiŋ.

⁸ Anŋô su nanj! Yac dauŋ me aŋela undambê-nga danŋ, me asa bu têtj mac meŋ ma nem mêtê wakuc, nanj so mêtê nanj muŋ-nga yac ahoc asê têtj mac, nanj oc tap Anötö ndê atac ŋandê sa.

⁹ Aêc! Yac asôm su, ma aö wasôm tiyham. Asa nanj bu hoc mêtê asê têtj mac nanj so yac lau aposel mba mêtê nanj mac akôc sa su, nanj oc tap Anötö ndê atac nhandê sa.

¹⁰ Mac gauc gêm sake? Aö gato yom dindéc tu bu lau sêlic aö n̄ayham ma sêmpinj aö-n̄ga, me tu bu Anötö lic aö n̄ayham-n̄ga? An̄gô! Aö bu wakôm tu n̄amalac-n̄ga, dec aö Kilisi ndê n̄gac akiñ dom.

Pol whê sa bu in̄ Anötö ndê aposel n̄andô

¹¹ O asidôwai, aö bu wawhê sa têtj mac bu mêtê nanj gahoc asê têtj mac, nanj n̄amalac si yom dom.

¹² Bu n̄amalac danj kêtj têtj aö me kêdôhôn̄j aö dom, magoc Yisu Kilisi hoc asê têtj aö.

¹³⁻¹⁴ Mac an̄gô aö n̄awaê su, dec an̄yalê bu munj-n̄ga lê aö gam akiñ Anötö kakuc lau Israel-n̄ga si sakiñ akwa. Aö gasa n̄ac si lêtj dau gahôc gêlêc n̄ac si daêsam nanj si yala gitôm aö nenj. Ma gayêm daunj su tu wan̄kuc abanj Israel-n̄ga si n̄agôlinj. Ma mac an̄gô bu aö gakêtj kisa n̄an̄ga têtj Anötö ndê gôlôwac dabun̄ nanj sêkêtj whin̄j Yisu, ma gakôm bu waserj n̄ac su.

¹⁵ Magoc Anötö kêyalinj aö sa gwanan̄j su, têtj têtj aö gambo dinan̄j atac n̄alôm enj, ma tu in̄j ndê lêtj êmwasin̄j lau-n̄ga dec kêgalêm aö sa bu wanem akiñ in̄j. Ma tin̄ambu in̄j gêlic n̄ayham

¹⁶ bu hoc in̄j ndê Atu Yisu asê têtj aö, tu bu wasôm in̄j ndê n̄awaê n̄ayham asê têtj lau nanj lau Israel dom. Têtj dinan̄j aö gasôm yom gawhin̄j lau n̄jatô dom.

¹⁷ Ma aö gapi Jerusalem bu walic lau nanj sêti aposel sêmunj aö, nanj dom. Mba. Aö gatêtj gameñ Arabia-n̄ga ga, ma tin̄ambu gambu gatêtj malac Damaskas.

¹⁸ Aö gambo malac dinan̄j yala tô su, goc gapi Jerusalem ga bu walic Pita, ma gambo gawhin̄j in̄j tôm bêc 15.

¹⁹ Aö galic Pômdau asi Jems, magoc galic aposel n̄jatô dom.

²⁰ Aö wasôm yêc Anötö an̄gô-n̄ga bu yom nanj kwahic dec gato, nanj yom tasanj dom.

²¹ Tin̄ambu aö gatêtj gameñ Siria ma Silisia-n̄ga ga.

²² Gôlôwac dabun̄ gameñ Judia-n̄ga nanj sêkêtj whin̄j Kilisi, nanj sêlic aö an̄ôn̄j andô dom.

²³ Magoc sêngô n̄awaê pi aö bocdec bu, “N̄gac nanj munj-n̄ga kêtj kisa têtj yac, kwahic dec kôm gwelenj ma gêm mêtê pi lêtj dakêtj whin̄j-n̄ga nanj munj-n̄ga in̄j kôm bu serj su.”

²⁴ Bocdinan̄j sêmpinj Anötö tu in̄j gêm aö kwi-n̄ga.

2

Lau aposel Jerusalem-n̄ga sêkôc Pol sa

¹ Yala 14 giñga su goc gapi Jerusalem ga tiyham, ma gakôc Banabas lu Taitus sêwhin̄j aö.

² Anötö dau hoc yom danj asê têtj aö ma kac aö, dec gapi Jerusalem ga têtj ndoc dinan̄j. Ma n̄awaê n̄ayham nanj gahoc asê têtj flau gameñ apa-n̄ga, nanj aö gawhê sa yêc Jerusalem. Aö gawhê sa têtj lau honj dom, magoc gawhê sa têtj lau sêkêtj whin̄j-n̄ga si lau bata. Aö gatec bu lau sêpu gwelenj nanj gakôm, me sêsôm bu aö gakôm n̄ambwa, ma tu dinan̄j-n̄ga dec gawhê daunj sa têtj n̄ac lau dau.

³ Nac sênyalê bu Taitus nan whin aô têh têm dinan, in ngac Grik-nga. Magoc sêkac yac bu asê in ndê namlic natô ênkuc lau Israel-nga si pwac nan dom.

⁴ Yom hon dinan hóc asê, nahu bu lau natô sênsau bu sêti yac mba asidôwai ma sêmeŋ sêmbô sêwhin yac bu sêtip lêh ti sakin nan yac andôhôn têh lau gameŋ apa-nga. Yisu Kilisi kêgapwêc yac su yêc sakin yomsu-nga, magoc nac lau tasan dinan sêkôm bu sêkac yac kwi ma ankuc lêh yomsu-nga tiyham atôm lau akin nambwa.

⁵ Tigen yac alhac nanga ma asôc nac napu dan dom, nahu bu yac atac whin bu mac lau Galesia-nga anyalê yom nandô pi nawaê nayham, ma asap dôh napan.

⁶ Aô kayalê bu Anötô toc namalac dan sa hóc gêlêc dan su dom. Tu dinan-nga dec gahêgo dan dom têh ndoc nan gawhê dan sa têh lau nan gôlôwac dabun Jerusalem-nga sêtoc sa sêti nac si lau bata. Ma nac sêsôm yom dan bu dêmatôc nawaê nayham nan gam yêc lau apa si gameŋ, nan dom.

⁷ Mba! Nac sêlic bu Anötô kên nawaê nayham sip aô aman bu wahoc asê têh lau nan lau Israel dom, tôm in kên sip Pita amba bu hoc asê têh lau Israel-nga.

⁸ Bu Anötô kên naclai têh Pita ma kêyalin in sa ti lau Israel-nga si aposel, ma kên naclai têh aô hocdinan, ma kêyalin aô sa gati lau gameŋ apa-nga si aposel.

⁹ Lau sêkêh whin-nga yêc Jerusalem sêtoc Jems, Pita ma Jon sa sêti nac si ngôlôn. Ma têh ndoc lau tó dinan sêlic bu aô gatap Anötô ndê mwasiŋ sa su, dec sêkam alu Banabas tu bu sêtôc asê bu nac sêkôc alu ti alu mba yom sa. Ma nac si nalôm pitigen bu yac akôm gwelen nawaê nayham-nga awhin lau gameŋ apa-nga, ma nac sêkôm sêwhin lau Israel-nga.

¹⁰ Nac sêndac gêh tigen, nan bu yac gauc nem nac si lau nan sêpônda dau. Ma gêh dau aô gauc gêm tidôn su bu wakôm.

Pol sôm Pita yêc malac Antiok

¹¹ Tinambu aô gambo malac Antiok, ma Pita meŋ mbo malac dau whin. Magoc malô aô galic yêc awê bu in kôm gêh dan, nan so yom nandô nawaê nayham-nga. Ma tu dinan-nga dec aô gasôm yom sêmbalan-nga solop têh in.

¹² Bu têh ndoc in hóc asê Antiok tiwakuc, nan in kôm mêtê solop. In ndôc ti gêh gêh whin lau sêkên whin-nga nan lau Israel dom, dec tó asê bu in hêgo dau tu Moses ndê yomsu-nga dom. Magoc tinambu lau Israel-nga natô nan sem gwelen sêwhin Jems, nan sêhóc asê malac Antiok. Pita kêyalê bu nac sêsap Moses ndê yomsu dôh ma nac bu sêkac lau gameŋ apa-nga bu sênkuc lau Israel-nga si t̄pwac sêsê laungac namlic natô su-nga. Tu dinan-nga dec in tó dau ma kêdahin dau su yêc lau nan lau Israel dom. In ndê lêh dau in lêh giso.

¹³ Ma lau sêkêh whin-nga Israel-nga natô nan sêmbô malac Antiok, nan sênkuc in ma sêsa lêh tasan dinan sêwhin, e lêh dau hê Banabas kwi whin.

¹⁴ Têh ndoc aô galic bu nac si mêtê dau so yom nandô nawaê nayham-nga, dec gasôm yom têh Pita yêc nac hon ngô-nga bocdec bu, “Am ngac Israel-nga, magoc têh ndoc am mwen hóc asê malac Antiok, nan am mbo whin lau nan lau Israel dom, ma hêgo daôm tu Israel-nga si yomsu-nga dom. Magoc malô am kac nem nalôm kwi ma kôm gitôm am gêlic Moses ndê yomsu gitôm gêh atu, ma hu lau dau siŋ ma mbo ahê nac. Bocke? Kwahic dec am bu kac lau gameŋ apa-nga bu sêsôc lau Israel-nga si ngôlin napu, a?”

Lêh tigen yêc bu dati lau gitêh, nan dakêh whin

¹⁵ Ma aô gasôm têh Pita, “Yac lau Israel-nga êlêmê dasam lau gameŋ apa-nga bu lau sac, bu nac sênkuc Moses ndê yomsu dom. Magoc hêclu neŋ nahu yêc

lau gameŋ apa-ŋga dom. Mba. Dinaŋi sêkôc hêclu dambo lau Israel-ŋga nan dakôc Moses ndê yomsu, nan ŋalôm.

¹⁶ Magoc yac taŋyalê su bu ŋamalac danj oc ti ŋamalac gitêŋ yêc Anötö aŋgô-ŋga tu iŋ kêkuc lêŋ yomsu-ŋga dom. Mba, oc tôm dom. Magoc tu ŋamalac danj kêŋ whiŋ Yisu Kilisi-ŋga, dec Anötö gêlic iŋ bu ŋamalac gitêŋ. Senj tigenj dinaŋ gic lau hoŋ ŋawaê, yac lau Israel-ŋga, ma lau gameŋ apa-ŋga boc-dinaŋ. Taŋkuc lêŋ dakêŋ whiŋ Yisu Kilisi-ŋga tu bu dati lau gitêŋ tu lêŋ dinaŋ-ŋga, ma tu taŋkuc lêŋ yomsu-ŋga lec dom.”

¹⁷ Kwahic dec yac taŋkuc lêŋ dakêŋ whiŋ Kilisi-ŋga tu bu dati lau gitêŋ-ŋga. Mboe lau ŋatô oc sêsam yac bu lau sac tu yac taŋkuc lêŋ yomsu-ŋga tiyham dom. Magoc yac oc dasôm sake? Lêŋ dakêŋ whiŋ Kilisi-ŋga kêŋ ŋasawa têŋ yac tu dakôm sac-ŋga, a? Aô wasôm, mba andô!

¹⁸ Muŋ-ŋga aô kasahê bu wati ŋgac gitêŋ tu kakuc yomsu-ŋga, magoc kwahic dec gahu lêŋ dau siŋ su. Aô bu wambu wandi wasôc yomsu ŋapu tiyham, dec oc tôc gêŋ tigenj asê têŋ aô, nan bu aô ŋgac kagilî yomsu-ŋga.

¹⁹ Bu sakinj yomsu-ŋga tôc asê têŋ aô bu gawêkaiŋ senj wambac ndu-ŋga, ma bocdinaŋ dec aô taŋkwê lêŋ yomsu-ŋga bu nem aô sa tiyham lec dom. Yomandô. Aô gahu lêŋ yomsu-ŋga siŋ, tu bu wanem akinj Anötö tôm aneŋ bêc hoŋ wambo taŋli-ŋga. Anötö dau piŋ aô dôŋ gam damiŋ Kilisi gitôm gambac ndu pi a gicso dau gawhiŋ iŋ.

²⁰ Ma kwahic dec aneŋ ŋahu gambo taŋli-ŋga sip aô dauŋ dom, magoc gambo taŋli tu Kilisi nanj tisa mbo tali tiyham ma mbo aneŋ ŋalôm nanj-ŋga. Ma tôm bêc hoŋ nanj wambo taŋli wambo nom lec, nanj wasa lêŋ tigenj bocdec bu, wakêŋ whiŋ Anötö Atu nanj tac whiŋ aô ma kêŋ dau tu aô-ŋga.

²¹ Aô galic Anötö ndê mwasinj gitôm gêŋ ŋambwa dom. Mba. Ŋahu bu ŋamalac danj gitôm dom bu ti ŋamalac gitêŋ tu iŋ kêkuc yomsu-ŋga. Bu bocdinaŋ, dec Kilisi ndê mbac ndu nanj oc ŋahu mbasi.

3

Lêŋ yomsu-ŋga ma lêŋ dakêŋ whiŋ-ŋga

¹ O mac lau Galesia-ŋga, mac lau gauc mba. Yac awê têŋ mac, e tôm mac daôm tanôm alic iŋ mbac ndu pi a gicso dau. Magoc asa dec meŋ ma kêŋsôŋ mac nem gauc?

² Aô bu wakêŋ gêndac têŋ mac pi yom tigenj bocdec bu, mac aŋkuc yomsu dec Anötö kêŋ Ŋalau Dabuŋ têŋ mac, me mac akêŋ whiŋ ŋawaê ŋayham pi Kilisi, nanj mac aŋgô su, dec iŋ kêŋ Ŋalau têŋ mac?

³⁻⁴ Bocke ma kwahic dec mac nem gauc tisac? Têŋ ndoc mac akêŋ whiŋ tiwakuc, nanj mac asa nem lêŋ ti Ŋalau Dabuŋ ndê ŋaclai, ma ahu lêŋ yomsu-ŋga siŋ. Tu dinaŋ-ŋga lau nanj sêsap yomsu dôŋ, nanj sêkêŋ kisa mac. Tu sake-ŋga kwahic dec mac bu ambu asôc yomsu ŋapu tiyham, ma gauc gêm bu Anötö oc kôc mac sa tu gêŋ nanj mac daôm akôm tu aŋkuc yomsu-ŋga. Mac bu akôm bocdinaŋ, dec kisa atu nanj mac ahôc têŋ ŋamata-ŋga, nanj ŋahu mbasi.

⁵ Aŋgô! Anötö kêŋ ndê Ŋalau Dabuŋ têŋ mac ma kôm gêŋ dalô daêsam yêc mac aŋôm-ŋga. Iŋ kôm gêŋ dau tu mac aŋkuc yomsu-ŋga, me tu mac akêŋ whiŋ yom pi Kilisi, nanj mac aŋgô su-ŋga?

⁶ Gauc nem Abraham. Iŋ kêŋ whiŋ Anötö, ma tu dinaŋ-ŋga Anötö gêlic iŋ bu ŋgac gitêŋ.

⁷ Bocdinaŋ aŋjalê bu lau hoŋ naŋ sêŋkuc lêŋ sêkêŋ whiŋ-ŋga, naŋ Anötö gêlic ŋac sêtôm Abraham ndê lau wakuc.

⁸ Yom naŋ sêto yêc, naŋ tôc asê gwanan bu Anötö oc lic lau naŋ lau Israel dom, naŋ bu lau gitêŋ, tu ŋac si sêkêŋ whiŋ-ŋga. Anötö sôm ŋawaê ŋayham dau asê têŋ Abraham gwanan su bocdec bu:

Lau nom-ŋga hoŋ oc sêtap aneŋ mbec ŋamwasin sa yêc am. *[Gen 12:3]*

⁹ Abraham kêŋ whiŋ, dec tap Anötö ndê mbec ŋamwasin sa. Ma bocdinaŋ lau hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ, naŋ oc sêtap mbec dau ŋamwasin sa sêwhiŋ Abraham.

¹⁰ Magoc lau hoŋ naŋ gauc gêm bu ŋac oc sêti lau gitêŋ tu sêŋkuc yomsu-ŋga, naŋ oc sêtap Anötö ndê tac ŋandê sa, tôm yom dan naŋ sêto yêc, naŋ sôm bocdec bu:

Asa naŋ kêkuc yomsu hoŋ naŋ sêto sip buku yomsu-ŋga, naŋ ŋapep ma timala dom, naŋ oc tap Anötö ndê tac ŋandê sa. *[Diut 27:26]*

¹¹ Ma yom dan tiyham sêto yêc bocdec bu:

Lau gitêŋ oc sêndôc tali tu ŋac si sêkêŋ whiŋ-ŋga. *[Hab 2:4]*

Yom dau tôc asê tiawê bu ŋamalac dan oc ti ŋamalac gitêŋ yêc Anötö aŋgô-ŋga tu inŋ kêkuc yomsu-ŋga dom.

¹² Lêŋ yomsu-ŋga sôm bu ŋamalac naŋ tôm bu sa ndê lêŋ êŋkuc yomsu hoŋ ŋapep eŋ, naŋ oc ndôc tali. Magoc lêŋ yomsu-ŋga dinaŋ so lêŋ dakêŋ whiŋ-ŋga.

¹³ Asa naŋ takwê lêŋ yomsu-ŋga bu nem inŋ sa, naŋ gic waê bu tap Anötö ndê atac ŋandê sa. Magoc Kilisi kêgaho yac su yêc lêŋ datap atac ŋandê dinaŋ sa-ŋga. Inŋ dau hôc Anötö ndê atac ŋandê tu yac-ŋga, tôm yom naŋ sêto pi lau sac, naŋ yêc bocdec bu:

Lau hoŋ naŋ sêkêŋ ŋac sêŋgalêŋ a, naŋ dalic ŋac gitôm lau naŋ sêtap Anötö ndê tac ŋandê sa. *[Diut 21:23]*

¹⁴ Yisu Kilisi hôc ŋandê dinaŋ tu bu lau naŋ lau Israel dom, naŋ dec oc sêtap Abraham ndê mbec ŋamwasin sa sêwhiŋ lau Israel-ŋga. Ma yac hoŋ oc dakôc ŋalau Dabuŋ, naŋ Anötö gic bata su, naŋ sa tu yac neŋ dakêŋ whiŋ Yisu-ŋga.

Pwac yomsu-ŋga, ma pwac mwasin-ŋga

¹⁵ O asidôwai, wanem dôhôn pi ŋamalac si lêŋ bu wawhê gêŋ dau sa. Pwac naŋ ŋamalac lu sêmatinŋ tidôn su, naŋ oc tôm dom bu ŋac dan ndic têku, me seŋ su. Ma Anötö ndê pwac bocdinaŋ.

¹⁶ Inŋ gic bata yom têŋ Abraham ma sôm bocdec bu, “Aô oc wanem mbec am ti nem wakuc.” Yom naŋ inŋ sôm pi Abraham ndê wakuc, naŋ hêganônŋ lau daêsan dom, magoc hêganônŋ Abraham ndê ŋac wakuc tigen, naŋ Kilisi dau.

¹⁷ Aô wasôm têŋ mac bu Anötö gic bata yom dau têŋ Abraham mun su, ma tiŋambu yala 430 giŋga su, dec inŋ kêŋ ndê yomsu têŋ lau Israel-ŋga. Magoc yomsu dau seŋ pwac mwasin-ŋga naŋ Anötö kêmatinŋ whiŋ Abraham, naŋ su dom.

¹⁸ Lau bu sêtap Anötö ndê mwasin sa tu sêŋkuc yomsu-ŋga, naŋ dec lêŋ dau kêkuc yom naŋ Anötö gic bata têŋ Abraham, naŋ dom. Magoc bocdinaŋ dom. Bu Anötö gic bata yom têŋ Abraham ma sôm bu êmwasin inŋ ŋambwa.

¹⁹ Bocdinaŋ Anötö kêŋ yomsu ŋahu bocke? Inŋ kêŋ tu bu tôc ŋamalac si sac asê-ŋga, bu lhac e Abraham ndê wakuc naŋ Anötö gic bata yom pi inŋ, naŋ hoc asê. Ma gêŋ dan tiyham. Aŋela sêkôc Anötö ndê yomsu ma sêkêŋ têŋ ŋac ŋalhu-ŋga dan, naŋ Moses.

²⁰ Ngac ñalhu-nga dau kôm gwelenj mbo Anötö ma lau Israel-nga ñalhu ma kôc yomsu. Magoc pwac mwasiñ-nga nanj Anötö kêmatinj whiñ Abraham, nanj inj dau kênj solop têtj inj, ma ngac ñalhu-nga mbasi.

Yomsu oc tôc yac neñ sac asê, ma wê yac datêtj Kilisi dandi

²¹ Bocdinañ wandac mac bocdec bu, yomsu señ mwasiñ nanj Anötö gic bata tidônj bu kênj têtj Abraham nanj su, me? Wasôm têtj mac bu mba andô. Yac bu datôm bu datap señ dandôc tanli-nga sa yêc yomsu, dec yomsu dau oc ti yac neñ señ dati lau gitêtj-nga.

²² Magoc oc tôm dom. Anötö ndê yom nanj sêto yêc, nanj whê sa bu lau nom-nga honj sêndôc gapocwalô sac-nga. Nalên dinañ mwasiñ nanj Anötö gic bata, nanj hêganônj lêtj dakêtj whiñ-nga, ma datap mwasiñ dau sa tu dakêtj whiñ Yisu Kilisi-nga.

²³ Muñ-nga, lêtj dakêtj whiñ-nga dinañ meñ sa tiawê su dom. Têtj têtj dinañ yac dambo datôm lau gapocwalô-nga nanj yomsu sô yac dôñ, bu dambo bocdinañ e Anötö tôc lêtj dakêtj whiñ-nga asê tiawê.

²⁴ Anötö kênj yomsu bu nem gôlinj yac ma tôc yac neñ sac asê, goc wê yac datêtj Kilisi dandi, bu datap lêtj dati lau gitêtj-nga sa tu yac neñ dakêtj whiñ inj-nga.

²⁵ Ma kwahic dec lêtj dakêtj whiñ-nga meñ sa su, dec dambo yomsu ñapu tiyham dom.

Dati Anötö atuwêi ti ngac

²⁶ Mac honj ati Anötö ndê balêkoc tu mac nem akêtj whiñ Yisu Kilisi-nga.

²⁷ Bu mac honj nanj alinj busanngu, nanj gêtj dau pinj mac dôñ am daminj Kilisi, tôm mac asôc inj ti nem ñakwê.

²⁸ Ma Anötö kôc mac sa kêkuc mac nem ñahu nom-nga dom. Mba. Mac bu lau Israel-nga, me lau apa, lau akinj ñambwa me lau nanj dau sêmbo si gêtj, lauwê me launçac, tigen anyalê bu Anötö kôc yac honj sa tu yac neñ dakêtj whiñ Yisu Kilisi-nga, nanj pinj yac honj dôñ dapitigenj.

²⁹ Ma mac lau asa nanj ati Kilisi ndê, nanj ati Abraham ndê lau wakuc bocdinañ, ma awêkainj mwasiñ nanj Anötö gic bata têtj Abraham.

4

¹ Aô wawhê gêtj dau sa têtj mac bocdec bu. Balê nanj damba gic bata bu kênj ndê wapa lêtj sêm têtj inj, nanj oc wêkainj gêtj dau yomandô. Magoc damba bu mbac ndu têtj ndoc inj mbo balê, dec inj oc kôc wapa dau sep dom, ma inj oc mbo gitôm damba ndê ngac akinj ñambwa danj.

² Ma lau ñatô oc sêyob inj ti ndê wapa lêtj sêm e inj ndê yala gitôm nanj damba sôm tidônj gwanan su.

³ Ma yac bocdinañ. Muñ-nga yac dakêtj whiñ su dom, nanj dambo datôm balêkoc saun, ma datôm lau akinj ñambwa nanj dambo yomsu ti ñagôlinj nom-nga ñapu.

⁴ Magoc têtj ndoc nanj Anötö sôm gwanan su, nanj meñ sa, goc inj kênj ndê Atunçac meñ mbo nom. Inj dinda kôc inj ti ñamalac nom-nga nanj mbo yomsu ñapu,

⁵ bu êngapwêc yac lau nanj dambo yomsu ñapu, nanj su, ma yac dati Anötö ndê balêkoc.

⁶ Ma Anötö kênj ndê Atu ndê Njalau sip yac honj neñ ñalôm, dec tôc asê bu mac lau gameñ apa-nga ati Anötö ndê balêkoc awhiñ yac lau Israel-nga. Ma

Nalau dau gêm yac sa dec data Anötö ti atac pa su, ma dasam in bu, “Daman, Daman.”

⁷ Bocdinañ kwahic dec yac lau akiñ tiyham dom, magoc yac Anötö ndê balêkoc solop. Ma yac dati Anötö ndê balêkoc, dec dawêkain gêñ lêñsêm nañ gic waê in ndê balêkoc.

Pol ñalôm ñawapac tu lau Galesia-ñga

⁸ Muñ-ñga mac am gauc Anötö, ma am akiñ gêñ nom-ñga ñambwa nañ Anötö ñandô dom.

⁹ Magoc kwahic dec mac añaalê Anötö, ma gêñ atu dañ whiñ bocdec bu, Anötö dau kêyalê mac su. Ma bocke dec mac bu akac daôm kwi, ma ambu andi asôc yomsu ñapu, dec ambo atôm lau akiñ tiyham? Bu yomsu hon, nañ ñagôlin nom-ñga ñambwa nañ ña-ñaclai ti ñandô mbasi.

¹⁰ Tu sake-ñga mac bu añkuc ñagôlin ñambwa nañ hêganôñ bêc ti ayô, ma yala ti têm ñatô?

¹¹ Aô gatôc dañ tu mac-ñga bu mboe gwelen nañ aô gakôm têt mac, nañ oc ñandô mbasi.

¹² O asidôwai. Muñ-ñga mac lau apa ambo yomsu ñapu dom, ma aô gahu lêñ yomsu-ñga siñ tu bu wambo watôm mac. Magoc kwahic dec lau ñatô sêñsau mac, dec mac ambo atôm lau akiñ tiyham tu yomsu-ñga. Bocdinañ dec water nañ bu ahu lêñ dinañ siñ ma ambo atôm aô. Ma alic aô ñayham tôm muñ-ñga nañ aô gambo gawhiñ mac, nañ mac akôm aô sac dom.

¹³ Têt têm dinañ gêmbac kôm aô, dec gambo ten gawhiñ mac, ma gahoc ñawaê ñayham asê têt mac. Mac añaalê gêñ dau su.

¹⁴ Aneñ gêmbac dau kêñ ñawapac têt mac bu ayob aô, magoc mac apu aô me alic aô sac dom. Mba. Mac akôc aô sa gitôm Anötö ndê añaclai dañ, me tôm mac akôc Yisu Kilisi dau sa.

¹⁵ Têt ndoc dinañ mac atac whiñ bu anem aô sa êñlêc, e tôm mac bu akip nem tanôm ñakôp sa ma akêñ têt aô. Yomandô. Magoc kwahic dec mac nem atac ñayham tu aô-ñga giñga su.

¹⁶ Bocke? Tu aô gasôm yom ñandô asê têt mac-ñga, dec kwahic mac alic aô tôm nem ñacyo, a?

¹⁷ Ñac lau tasan dinañ sêkôm ñañga bu sêkac mac kwi asôc yomsu ñapu tiyham. Magoc sêkôm tu mac atap ñandô ñayham dañ sa-ñga dom. Ñac atac whiñ bu mac ahu aô siñ ma akêñ daôm sambuc tu añkuc ñac-ñga.

¹⁸ In lêñ ñayham bu mac akêñ daôm sambuc tu bu akôm gêñ nañ ñahu ñayham yêc. Ma aô bu wambo wawhiñ mac, me aô bu wambo dom, magoc akôm bocdinañ ñapan.

¹⁹ O aneñ balêkoc awhê ma ñgac. Kwahic dec aô kasahê ñandê atu tiyham tu mac-ñga, gitôm awhê nañ balêkoc tuñ in. Ñahu bu aô tac whiñ ndu andô bu Kilisi ndê yom tidôñ yêc mac nem ñalôm, e andi atôm in dau.

²⁰ Aô neñ ñalôm ñawapac atu tu mac-ñga, ma señ dañ bu hêc pi aô, dec aô atac whiñ kêlêc bu wambo wawhiñ mac, ma wasôm yom ñayham-ñayham têt mac, ô yom ñañga nañ kwahic dec gato têt mac.

Sara lu Haga sêti ñadôhôn

²¹ Mac lau nañ atac whiñ bu ambo yomsu ñapu, aô bu wandac mac bocdec bu. Mac añaalê señ nañ yomsu bu wê mac atêt andi, me mba?

²² Gauc nem yom nanj sêto yêc pi balêkoc ngac lu nanj Abraham kwê asê. Balê danj dinda Haga inj awhê akiñ nambwa, ma balê danj dinda Sara inj awhê akiñ dom, inj Abraham nawhê solop.

²³ Haga kôc balêkoc kêkuc ñamalac nom-nga si lêñ nambwa. Magoc Sara kôc balêkoc kêkuc yom nanj Anötö gic bata têtñ Abraham.

²⁴⁻²⁵ Gêñ dau inj gitôm yom gôlinj danj, bu awhê lu dinanj sêti pwac lu ñadôhôn. Haga ti dôhôn pwac akwa yomsu-nga nanj Anötö kêmatinj yêc Lôc †Sainai yêc gameñ Arabia-nga. Ma balêkoc pwac dinanj-nga sêti lau akiñ nambwa tôm Haga. Ma Haga ti dôhôn malac Jerusalem têtñ dindec-nga, bu malac dau ti ndê lau sêmbo sêtôm lau akiñ nambwa bocdinanj.

²⁶ Magoc Sara ti dôhôn malac Jerusalem wakuc nanj yêc undambê, ma inj gitôm yac neñ dinanj ñandô nanj awhê akiñ nambwa dom.

²⁷ Bu sêto yom danj yêc bocdec bu:

Am awhê gapoc nanj kôc balêkoc dom, atac ñayham sa. Am nanj kêsahê balêkoc tunj am dom, nanj mbwêc ti atac ñayham. Bu kwahic dec am mbo gitôm awhê nanj balêkoc mba, magoc tinjambu am oc tap nem balêkoc sa hóc gêlêc awhê nanj gêm ngac sa, nanj su.*

[Ais 54:1]

²⁸ Aneñ asidôwai. Tu Kilisi-nga dec mac ati balêkoc pwac mwasinj-nga gitôm Aisak, balêkoc nanj hóc asê kêkuc yom nanj Anötö gic bata têtñ Abraham.

²⁹ Muñ-nga Ismael, balêkoc nanj hóc asê kêkuc ñamalac si lêñ, nanj kêñ kisa Aisak, nanj hóc asê ña Nalau Dabunj ndê ñaclai. Ma kwahic dec mac anjahê kisa ñalêñ kaiñ tigenj yêc lau nanj sêsap lêñ yomsu-nga dôñ.

³⁰ Magoc gauc nem yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Kêñ awhê akiñ lu inj atunjac sêlhô sêndi, bu awhê akiñ ndê balê dau oc wêkaiñ wapa lêngsêm ñatô whinj ñadauwê ndê atunjac dom. [Gen 21:10]

³¹ Bocdinanj asidôwai, akôc gauc ñannga bocdec bu. Yac awhê akiñ Haga ndê balêkoc dom, magoc yac ñadauwê Sara ndê balêkoc solop.

5

Dasap lêñ dakêñ whinj-nga dôñ, bu Kilisi kêgapwêc yac su yêc lêñ yomsu-nga

¹ Kilisi kêgapwêc yac su dec dambo datôm lau akiñ nambwa tiyham dom. Bocdinanj alhac ñannga, ma ayob daôm bu wapac lêñ yomsu-nga êñgwiniñ mac e ati lau akiñ tiyham dom.

² Aô Pol wasôm têtñ mac bu asa nanj gauc gêm bu ti ngac gitêtñ tu inj kêkuc yomsu sêsê launjac ñamlic ñatô su-nga, nanj Kilisi gitôm dom bu oc nem inj sa.

³ Aô wasôm tiyham têtñ mac, bu asa nanj sôc yomsu tigenj dinanj ñapu, nanj êñkuc yomsu hoñ bocdinanj ndic ñawaê.

⁴ Mac lau nanj gauc gêm bu ati lau gitêtñ tu anjkc yomsu-nga, nanj akac daôm su yêc Kilisi ma yêc Anötö ndê mwasinj.

⁵ Nahu bu Anötö gêlic yac tôm lau gitêtñ tu yac neñ dakêñ whinj-nga. Ma Nalau Dabunj puc yac dôñ bu dahôn ti dakêñ batanj gêtñ dau ña-ñandô.

* **4:27:** Aisaya to yom dau pi malac Jerusalem têtñ ndoc ñacyo sêngaho lau Israel-nga su ma sêkôc ñac sa si sêndôc gameñ Babilon-nga gitôm lau gapocwalô-nga. Aisaya gêlic bu malac dau tigasañ, dec gêm dôhôn pi awhê gapoc. Pol kôc Aisaya ndê yom ma to sip inj ndê bapia têtñ lau Galesia-nga bu whê yom nanj inj to pi malac Jerusalem lu, nanj sa. Yom pi awhê nanj gêm ngac sa su, nanj hêganônñ lau Israel-nga ma malac Jerusalem akwa. Ma yom pi awhê gapoc nanj oc tap balêkoc daêsam sa, nanj hêganônñ lau sêkêñ whinj Yisu-nga nanj oc sêndôc malac Jerusalem wakuc.

⁶ Bu yac lau naŋ dati Yisu Kilisi ndê, naŋ taŋyalê bu lêŋ yomsu-ŋga daŋ oc nem yac sa ŋandô dom. Ŋac bu sêsê yac ŋamlic ŋatô su, me sêsê yac dom, naŋ dalic tôm gêŋ ŋambwa. Gêŋ tigen yac dalic bu gêŋ atu, naŋ dakêŋ whiŋ Kilisi. Ma yac neŋ mêtê atac whiŋ neŋ asidôwai-ŋga tôte yac neŋ dakêŋ whiŋ asê.

⁷ Muŋ-ŋga lê, mac asa nem lêŋ akêŋ whiŋ-ŋga ŋapep eŋ, atôm lau naŋ sênti ŋaŋga. Tigen asa kalhac mac ahuc e ahu yom ŋandô siŋ?

⁸ Lau naŋ sêlhac mac ahuc, naŋ sêmeŋ akêŋ Anôtô naŋ kêgalêm mac sa, naŋ ndê dom.

⁹ Ayob daôm ŋapep têŋ lau kaiŋ dinaŋ, bu yom naŋ ŋac sêndôhôn, naŋ gitôm yist naŋ sêkêŋ sip bolom ŋalôm ma kôm gwelen malô-malô e gêm bolom sambuc ahuc.

¹⁰ Tu Kilisi piŋ yac hoŋ dôŋ-ŋga, dec gakêŋ whiŋ bu mac oc akôc aneŋ yom dindec sa, ma atec yom bambaliŋ hoŋ. Ma asa naŋ bu lhac mac ahuc ma êŋsôn mac nem gauc, naŋ oc tap iŋ ndê gwelen dau ŋagêyô sa.

¹¹ O asidôwai, lau ŋatô sêŋgôliŋ yom pi aô ma sêsôm bu aô gam mêtê ma gapuc yomsu sêsê ŋamlic ŋatô su-ŋga dôŋ. Anô su naŋ. Aô bu wapuc yomsu dau dôŋ, dec tu sake-ŋga lau Israel-ŋga naŋ sêsap yomsu dôŋ, naŋ sêkêŋ kisa aô? Ma aô bu wapuc yomsu dau dôŋ, dec yom naŋ yac ahoc asê pi Yisu ndê mbac ndu pi a giçso dau, naŋ dec oc wakôm nditôm yom ŋambwa. Yom pi Yisu ndê mbac ndu, naŋ gitôm hoc naŋ lau Israel-ŋga daêsam sêtiŋ gahi pi-ŋga.

¹² Oc ŋayham bu lau naŋ sêŋgiliŋ mac bu aŋkuc yomsu sêsê ŋamlic ŋatô su-ŋga, naŋ sêtim dandi ŋamlic sambuc kic-kic.

¹³ O aneŋ asidôwai. Anôtô kêgalêm mac sa bu ambo atôm lau akiŋ yomsu-ŋga dom. Tigen iŋ ndê galem dinaŋ kêŋ ŋasawa têŋ mac bu akôm sac tôm ŋalôm akwa kêgiliŋ mac dom. Mba! Mameŋ akiŋ asidôwai ti aŋkuc mêtê atac whiŋ-ŋga.

¹⁴ Bu yomsu hoŋ sôc yomsu tigen ŋapu, naŋ yêc bocdec bu, “*Am atac whiŋ lau meŋpaŋ am, gitôm am atac whiŋ daôm.*”

¹⁵ Magoc mac bu alic daôm sac-sac me awhê daôm kôc-kôc, dec lêŋ dinaŋ gitôm bu oc seŋ mac su andiŋam.

Lêŋ nom-ŋga, ma Ŋalau Dabuŋ ndê lêŋ

¹⁶ Bocdinaŋ wasôm têŋ mac bu asa nem lêŋ tôm Ŋalau Dabuŋ gêm gôliŋ mac, dec oc tôm dom bu akôm mêtê ŋalôm akwa-ŋga ŋandô sa.

¹⁷ Bu mêtê naŋ mac nem ŋalôm akwa bu êŋgiliŋ mac bu akôm, ma mêtê naŋ Ŋalau tac whiŋ bu mac akôm, naŋ sêtôm dau dom. Ŋahu bu mac nem ŋalôm akwa ma Ŋalau Dabuŋ sic siŋ têŋ dandi, tu bu sênem gôliŋ mac-ŋga. Tu dinaŋ-ŋga dec mac atôm dom bu akôm tôm mac daôm atac whiŋ. Mac oc aŋkuc ŋalôm akwa ndê ŋagôliŋ, me Ŋalau Dabuŋ oc nem gôliŋ mac.

¹⁸ Magoc Ŋalau bu nem gôliŋ mac, dec mac ambo yomsu ŋapu tiyham dom.

¹⁹ Lau naŋ ŋalôm akwa gêm gôliŋ ŋac, naŋ si mêtê sac-sac tôte dau yêc awê. Ŋac sêkôm mêtê mockaiŋ-ŋga, mêtê ŋadômbwi, ma mêtê atac ŋagalac-ŋga.

²⁰ Ŋac sem akiŋ anôtô tasan, sêpec balô, sêkêŋ kisa lau, sêŋgiliŋ siŋ, tagatu gêŋ, ŋac lau atac ŋandê-ŋga, ma sêpo dau sa hôc gêlêc. Ŋac si lêŋ kôm lau sêlic dau sac-sac e sêwhê dau kôc.

²¹ Ŋac sem lêmuŋ lau ŋatô si gêŋ, ma êlêmê seŋ asam ti sênom gêŋ êŋiŋ ŋac-ŋga, ma sêkôm mêtê sac tidau-tidau bocdinaŋ. Aô wakêŋ puc mac, tôm gakêŋ puc mac su, bu lau naŋ sêsa lêŋ kaiŋ dinaŋ, naŋ oc sêwêkaiŋ si mala yêc Anôtô ndê gameŋ undambê-ŋga dom andô.

²² Magoc lau naŋ Ŋalau Dabuŋ gêm gôliŋ ŋac, naŋ sêsa lêŋ bocdec bu. Ŋac atac whiŋ lau, sêmbô ti atac ŋayham, ma sêsa si lêŋ ti yom malô, sêkôc si ŋalôm

dôn pi lêñ agwa-agwa hon, ñac tawalô lau, sêkôm mêtê ñayham en, ma gwelen bocke nan sêsôm bu sêkôm, nan sêkôm ñandô sa.

²³ Ñac sêtoc dau sa dom, ma sêtimêtê dau ñapep. Mêtê kain dinan so yomsu dan dom.

²⁴ Ma yac lau nan dati Yisu Kilisi ndê, nan dahu mêtê atac ñagalac-ña ti mêtê sac hon nan men akên ñalôm akwa, nan sin, tôm yac tac ñalôm akwa ndu pi a gicso dau gi.

²⁵ Yac oc dandöc tanli tu Ñalau Dabuñ ndê gwelen-ña, dec dakên Ñalau ti gôlin yac nen lêñ hon.

²⁶ Datoc dauñ sa dom, ma danem lêmunñ asidôwai ti dali ñac ñalôm sa dom.

6

Lêñ ñayham ñatô

¹ O asidôwai, mac bu anjalê bu mac nem dan kôm sac, dec mac lau nan Ñalau Dabuñ gêm gwelen ñanña yêc nem ñalôm, nan anjahê bu anem in sa. Akôm lêñ malô en têt in, e in nem dau kwi ma sa Pômdau ndê lêñ tiyham. Magoc ayob daôm bu létôm tap mac sa whin dom.

² Dahôc asidôwai si ñawapac dawhin ñac, ma ñalên dinan yac oc dakôm Kilisi ndê yomsu atac whin asidôwai-ña ñandô sa.

³ Bu asa nan toc dau sa bu in ñamalac tiwaê hôc gêlêc ndê asidôwai su, nan kêsau dau. In ñamalac waêmba.

⁴ Anem dôhôn daôm nem lêñ pi asidôwai ñatô si lêñ tu bu apo daôm sa-ña dom. Mba. Mac tigen-tigen akôm gwelen bocke nan Anötô kên sip mac amam, nan ñapep en, dec oc ti mac nem ñahu apo daôm sa-ña.

⁵ Bu Anötô gic sam gwelen ti sakinñ tidau-tidau têt yac tigen-tigen bu dawêkain, ma bocdinan dakôc sa tôm ndi, ma dakôm ñapep.

⁶ Asa nan bu ndöc ñamalac dan ñapu tu êndôhôn Anötô ndê yom-ña, nan goc êmwasin in ndê kédôhônwaga dau ña gêt ñayham-ñayham ñatô ndic ñawaê.

Anötô oc kên ñagêyô têt lau êñkuc ñac si mêtê têtêt

⁷ Akôc gauc ñapep pi yom dindéc. Mac atôm dom bu ansau Anötô ma asin gêt dan têt in. Mba! Bu gêt ñandô nan datap sa yêc yac nen ôm, nan kêtuc gêt ñawhê nan dasô mun.

⁸ Am bu kôm mêtê êñkuc lêñ ñalôm akwa-ña, nan gitôm am sô gêt ñawhê sac yêc ôm, ma am oc tap ñandô sac sa. Am oc niñam tu ñalôm akwa-ña. Magoc am bu kôm mêtê êñkuc Ñalau Dabuñ ndê atac whin, nan gitôm am sô gêt ñawhê ñayham. Ma am oc tap ñandô ñayham sa bocdec bu, Ñalau dau oc kên am ndöc tamli ñapan.

⁹ Yac dakôm mêtê ñayham dasin su, ma lic ñakam dom. Yac bu dahu sin dom, dec oc datap ñandô ñayham sa tôm ñandoc.

¹⁰ Tu dinan-ña têt hon nan Anötô kên têt yac, nan dakôm mêtê ñayham têt lau hon. Ma dakôm hôc gêlêc têt lau sêkên whin Kilisi-ña.

Yac datiwakuc in gêt atu

¹¹ Alic yom ñalhô atu-tu dindéc nan aô dauñ aman gato têt mac.

¹² Lau nan sêkac mac bu asôc yomsu sêsê ñamlic-ña ñapu, nan sêkôm gêt dau ñahu bu sêtéc bu sêtáp kisa sa tu Kilisi ndê a gicso-ña. Ñac atac whin bu lau Israel-ña nan sêkên whin Kilisi dom, nan sêlic ñac ñayham.

¹³ Bu ηac lau dau sêsôc yomsu sêsê ηamlic-ηga ηapu su, magoc ηac sêηkuc Anötö ndê yomsu ηatô hoη dom. ηac sêkac mac bu anηkuc yomsu sêsê ηamlic-ηga, tu bu sêtoc dau sa pi gêη naη sêkôm têη mac nem ηamlic-ηga ηambwa.

¹⁴ Magoc aö oc watoc dauη sa pi gêη tigeη, naη gêη atu naη Pômdau Yisu Kilisi kôm têη ndoc iη mbac ndu pi a gicso dau. Bu gêη dau gêm aö sa bu wahu mêtê ti lêη nom-ηga hoη siη, tôm aö gac pi a gicso gi. Ma ηalêη dinaη tôm aö dauη gambac ndu pi a gicso dau gawhiη.

¹⁵ Mac lau naη sêsê mac nem ηamlic ηatô su, ma mac lau naη sêsê mac dom, anηalê bu gêη dau iη gêη ηambwa. Gêη atu tigeη bocdec yêc, naη bu dati lau wakuc tu Yisu Kilisi-ηga.

¹⁶ Pômdau ndê yom malô ti tawalô têη mac hoη naη anηkuc ηagôliη wakuc dindec. Mac atôm Anötö ndê lau Israel-ηga wakuc.

¹⁷ Aö gatec bu ηamalac dan kêη ηawapac têη aö pi yom kaiη dindec tiyham. Lau sic aö ma sêkêη gôc daêsam têη aö tu kakuc Yisu-ηga, naη whê aö sa bu iη ndê ηgac akiη.

¹⁸ O aneη asidôwai. Mwasinη akêη yac neη Pômdau Yisu Kilisi puc mac gatôm dôη. Yomandô.

Pol ndê bapia têḡ lau **Epesas-ḡga** **Yom whê bapia dindec sa-ḡga**

Epesas inḡ malac tiwaê danḡ yêc gamenḡ Esia-ḡga, ma Luk to yom pi Pol ndê gwelenḡ yêc malac Epesas yêc Apo 18:18-21, ma 19:1-41. Lau daêsam gauc gêm bu Pol to bapia dindec têḡ gôlôwac dabunḡ malac Epesas-ḡga têḡ ndoc inḡ ndôc gapocwalô ndôc malac Rom, ma gauc gêm bu inḡ to bapia dau têḡ lau Epesas-ḡga tawasê dom, magoc gitôm bapia nanḡ gic waê lau sêkêḡ whinḡ-ḡga honḡ bu puc ḡac dôḡ.

Yêc lôcwaha (sapta) 1-3 Pol to yom pi mwasinḡ ti ḡaclai atu nanḡ Anötô gic bata têḡ lau sêkêḡ whinḡ-ḡga, ma pi lêḡ nanḡ inḡ gauc gêm tidôḡ munḡ su bu pinḡ gêḡ undambê-ḡga ti gêḡ nom-ḡga honḡ dôḡ pitigenḡ, ma kêḡ Yisu ti ḡagôlôḡ (1:10). Yisu ndê gwelenḡ gic lau Israel-ḡga ma lau gamenḡ apa-ḡga, nanḡ ḡawaê bocdinanḡ. ḡac honḡ sêtap Anötô ndê mwasinḡ nem ḡac si-ḡga sa tu ḡac si sêkêḡ whinḡ-ḡga, gitôm mwasinḡ ḡambwa (2:8-10).

Yêc lôcwaha 4-6 Pol to yom ma gêm la lau sêkêḡ whinḡ-ḡga pi lêḡ ḡayham tu sêsa-ḡga, ma tu sêmbo sêwhinḡ dandi-ḡga, ma tu sêlhac ḡanḡa ma sêndic sinḡ têḡ Sadanḡ-ḡga.

Pol gic hu ndê bapia têḡ lau Epesas-ḡga

¹ Aô Pol, nanḡ gati Yisu Kilisi ndê ḡaposel kêkuc Anötô ndê atac whinḡ, gato bapia dindec têḡ lau dabunḡ malac Epesas-ḡga, mac lau nanḡ akêḡ whinḡ Yisu Kilisi.

² Mwasinḡ ti yom malô têḡ mac akêḡ Damanḡ Anötô, lu Pômdau Yisu Kilisi.

Mwasinḡ ḡalôm-ḡga nanḡ datap sa tu Kilisi-ḡga

³ Tampiḡ Anötô, yac neḡ Pômdau Yisu Kilisi Damba, nanḡ kêmwasinḡ yac lau nanḡ dakêḡ whinḡ Kilisi, ḡa ḡalau Dabunḡ ndê mwasinḡ ḡalôm-ḡga tidau-tidau, nanḡ ḡahu yêc undambê.

⁴ Bu têḡ ndoc inḡ kêḡ undambê ti nom su dom, nanḡ inḡ kêyalinḡ yac sa gwananḡ su, bu pinḡ yac dôḡ danem daminḡ Kilisi, ma bu dati lau dabunḡ ma dambo inḡ anḡô-ḡga ti neḡ giso mbasi. Inḡ tac whinḡ yac ndu andô,

⁵ dec kêyalinḡ yac sa gwananḡ su, ma kêmasanḡ lêḡ bu kôc yac sa dati inḡ ndê balêkoc, tu Yisu Kilisi-ḡga. Lêḡ dau kêkuc inḡ ndê atac whinḡ, ma inḡ gêlic ḡayham bu kôm ḡandô sa,

⁶ tu bu yac dapo Anötô ndê waê sa tiatu, tu mwasinḡ atu nanḡ datap sa ḡambwa, tu inḡ ndê Atunḡac nanḡ inḡ atac whinḡ kêlêc-ḡga.

⁷ Yac lau nanḡ dakêḡ whinḡ Yisu Kilisi, nanḡ Anötô suc yac neḡ sac kwi ma gêmlihi yac neḡ sac ḡatôp, ḡa Kilisi ndê dac. Anötô inḡ mwasinḡ ti mwasinḡ ḡadau, dec kôm gêḡ dau ḡandô sa.

⁸ Inḡ ndê mwasinḡ kêsalê yac ahuc, ma kêḡ gauc ḡayham-ḡayham têḡ yac bu tanḡalê inḡ ti ndê yom-ḡga.

⁹ Ma lêḡ nanḡ Anötô gauc gêm tidôḡ munḡ su, ma gêlic ḡayham bu Kilisi kôm ḡandô sa, nanḡ yêc sinḡ dau têḡ têm ḡamata-ḡga andô e menḡ, magoc kwahic dec Anötô hoc asê têḡ yac.

¹⁰ Lêḡ dau bocdec. Anötö tac whiḡ bu piḡ gêḡ undambê-ḡga ti gêḡ nom-ḡga hoḡ dôḡ sêsôc ḡgaôlôḡ tigeḡ ḡapu, ma ḡgaôlôḡ dau iḡ Kilisi. Ma gêḡ dau oc ḡandô sa têḡ ndoc naḡ Anötö kêmatiḡ tidôḡ.

¹¹ Lêḡ hoḡ naḡ Anötö gauc gêm tidôḡ, naḡ kôm ḡandô sa kêkuc iḡ dau ndê atac whiḡ. Ma têḡ têm ḡamata-ḡga andô, iḡ gauc gêm tidôḡ bu êḡyaliḡ yac lau naḡ ambo Israel si toḡ ḡalôm naḡ sa, bu piḡ yac dôḡ anem damiḡ Kilisi.

¹² Anötö kôm gêḡ dau, bu yac lau naḡ ati lau ḡamata-ḡga bu akêḡ batariḡ bu atap Anötö ndê mwasiḡ nem yac si-ḡga sa tu Kilisi-ḡga, naḡ oc ambo tu ampiḡ iḡ, ma tu apo iḡ ndê waê sa-ḡga.

¹³ Ma mac flau gameḡ apa-ḡga bocdinaḡ. Anötö piḡ mac dôḡ am damiḡ Kilisi awhiḡ yac lau Israel-ḡga, têḡ ndoc mac aḡgô yom ḡandô ḡawaê ḡayham-ḡga, naḡ whê Anötö ndê lêḡ nem mac si-ḡga sa. Ma têḡ ndoc mac akêḡ whiḡ, naḡ Anötö kêḡ ḡalau Dabuḡ naḡ iḡ gic bata muḡ su, bu ti mac nem ḡadalô bu tôc asê bu mac ati Kilisi ndê lau.

¹⁴ ḡalau dau, Anötö kêḡ têḡ yac gitôm gêḡ ḡandô mbêc, tu bu tôc asê bu mwasiḡ hoḡ naḡ iḡ gic bata bu dawêkaiḡ tiḡambu, naḡ oc datap sa yomandô. Anötö gêmliḡ yac su dati iḡ ndê, ma gêḡ dau ḡa-ḡandô yac oc datap sa têḡ bêc ḡambu-ḡga. Tu dinaḡ-ḡga tampiḡ Anötö ma dapo iḡ ndê waê sa.

Pol teḡ mbec tu lau Epesas-ḡga

¹⁵ Aô gaḡgô ḡawaê bu mac akêḡ whiḡ Pômdau Yisu Kilisi ḡaḡga, ma atac whiḡ lau dabuḡ hoḡ. Ma tu dinaḡ-ḡga dec,

¹⁶ aô gateḡ mbec ma gam danḡe Anötö tu mac-ḡga tôm bêc hoḡ.

¹⁷ Yêc aneḡ mbec hoḡ ḡalôm, aô gateḡ yac neḡ Pômdau Yisu Kilisi Damba, ḡawasi ḡadau Anötö, bu iḡ ndê ḡalau kêḡ gauc ḡayham têḡ mac, ma whê Anötö ndê yom sa têḡ mac e aḡyalê iḡ tidôḡ andô.

¹⁸ Ma aô gateḡ whiḡ bu Anötö whê mac nem gauc sa e aḡyalê sôc ḡalôm ndi, mwasiḡ ti ḡawasi atu naḡ iḡ kêgalêm mac sa bu awêkaiḡ awhiḡ iḡ ndê lau dabuḡ hoḡ, naḡ mac tamkwê ambo.

¹⁹ Ma aô gateḡ mbec bu mac aḡyalê Anötö ndê ḡaclai naḡ hôc gêlêc ḡaclai hoḡ su, naḡ iḡ kêḡ bu nem yac lau dakêḡ whiḡ-ḡga sa. Anötö ndê ḡaclai atu tigeḡ dinaḡ,

²⁰ uḡ Kilisi sa akêḡ lau batê-ḡga, ma kêḡ iḡ ndôc iḡ dau amba andô-ḡga yêc undambê.

²¹ Ma Kilisi ndôc Anötö ndê andô-ḡga, dec hôc gêlêc kiḡ ti gôliḡwaga ma ḡaclai ti ḡaḡga hoḡ naḡ sêmo undambê me sêmo nom, ma iḡ hôc gêlêc ḡaê ti waê hoḡ naḡ sêtoc sa têḡ têm kwahic dec-ḡga ma têḡ têm ḡambu-ḡga bocdinaḡ.

²² Ma Anötö kêḡ gêḡ hoḡ sêsôc Kilisi gahi ḡapu, ma kêyaliḡ iḡ sa ti gôlôwac dabuḡ si ḡgaôlôḡ bu nem gôliḡ gêḡ hoḡ.

²³ Gôlôwac dabuḡ dau ti Kilisi ndê ḡandô. Ma Kilisi ndê mwasiḡ ti ḡaclai naḡ gêm gameḡ hoḡ ahuc, naḡ kêsalê gôlôwac dabuḡ ahuc.

2

Kilisi ti yac neḡ dandôc tarḡi ḡahu

¹ Muḡ-ḡga, mac akêḡ whiḡ Kilisi su dom, naḡ mac atôm lau batê yêc Anötö aḡgô-ḡga, bu mac asa lêḡ giso ma akôm sac ḡapaḡ.

² Mac asa nem lêḡ dinaḡ aḡkuc lau nom-ḡga si mêtê sac, ma Sadariḡ, naḡ gêm gôliḡ iḡ ndê gameḡ yêc umbon ḡasawa, naḡ ti mac nem ḡadau. Ma kwahic dec iḡ kôm gwelêḡ ḡapaḡ, mbo lau naḡ dangapêc têḡ Anötö, naḡ ḡalôm.

³ Muñ-nga, yac hoñ dasa lèñ dañanpêc-nga dawhiñ ñac. Ma mêtê atac ñagalac-nga ti gauc sac-sac hoñ nan meñ akêñ ñalôm akwa, nan yac dakôm su. Tu dinan-nga yac tac waê bu datap Anötö ndê atac ñandê sa tòm ñac lau dinan.

⁴ Magoc Anötö inñ Tawalô Ñadau ma tac whin yac ndu andô, ma tu dinan-nga dec,

⁵ inñ kêmwasin yac ma gêm yac si. Mwasin dau inñ kêñ têt yac ñambwa en. Têt ndoc dinan yac gacgen dambo datôm lau batê tu yac neñ sac-nga, magoc inñ kêmasan lèñ tu suc yac neñ sac dau kwi-nga ma piñ yac dôñ danem damin Kilisi, ma ñalêñ dinan kwahic dec dambo tanli ñandô dawhiñ Kilisi.

⁶ Anötö unñ Yisu Kilisi sa ma kêt inñ ndôc undambê, ma tu inñ piñ yac dôñ tam damin Kilisi-nga, dec tòm inñ unñ yac sa ma kêt yac dandôc undambê dawhiñ Kilisi bocdinan.

⁷ Inñ kôm gêt hoñ dinan ñahu bu inñ tac whin bu têt mwasin atu nan inñ kêt têt yac tu Yisu Kilisi-nga, nan asê tiawê têt lau hoñ têt têt hoñ nan oc meñ sa. Mwasin atu dau hôc gêlêc gêt hoñ su.

⁸ Bu Anötö gêm yac si nan ñahu andô inñ ndê mwasin nan kêt ñambwa têt yac, ma datap sa tu yac neñ dakêt whin-nga. Ma yac neñ dakêt whin ñahu yêc yac-nga dom, magoc ñahu yêc Anötö ndê mwasin.

⁹ Inñ gêm yac si tu yac neñ gwelen ñayham dan-nga dom. Tu dinan-nga ñalêñ mba bu ñamalac dan toc dau sa.

¹⁰ Bu Anötö dau ndê gwelen piñ yac dôñ tam damin Kilisi, ma kôm yac dati lau wakuc bu dakôm mêtê ñayham tidau-tidau nan inñ kêmasan gwanan su tu bu dakôm-nga.

Kilisi piñ lau hoñ dôñ

¹¹ Kwahic dec mac lau apa nan dinami sêkôc mac yêc Israel-nga si tonñ ñalôm dom, nan atap Anötö ndê mwasin atu sa su. Bocdinan aô bu wandac mac bu gauc nem lèñ nan mac ambo muñ-nga lê. Lau Israel-nga nan sêñkuc ðpwac sêsê ñamlic ñatô su-nga, nan sêpu mac ma sêsam mac bu lau sambuc, ñahu bu mac anjuk pwac dinan dom. Pwac dau hêganônñ ñamlic ñambwa, ma inñ gêt nan ñamalac amba ñambwa kôm.

¹² Gauc nem bu têt ndoc dinan mac awêkain gêt dan awhin Anötö ndê lau Israel-nga dom. Pwac hoñ nan Anötö kêmatin whin lau Israel-nga tu êmwasin ñac-nga, nan ñadan gic mac ñawaê dom. Mac akêt batam ñandô ñayham nan Anötö gic bata têt lau Israel-nga, nan dan dom, ma gacgen ambo ahê A nôtô dau. Tu dinan-nga mac ambo ahê Kilisi dau whin.

¹³ Magoc mac lau nan muñ-nga ambo ahê Anötö, kwahic dec mac ati Yisu Kilisi ndê lau. Anötö kêmasan lèñ bu mac atigasuc inñ, tu dac nan Kilisi kêt sin-nga.

¹⁴ Bu kwahic dec yac lau hoñ datap yom malô sa su tu Kilisi-nga. Muñ-nga lau Israel-nga ma lau apa sêlic dandi sac-sac, gitôm tunbôm atu kalhac ñac ñalhu ma whê ñac kôc. Magoc Kilisi senñ tunbôm dau su ginñga, ma kêt lau tonñ lu dau sêpitigen.

¹⁵ Tunbôm dau inñ lau Israel-nga si yomsu, ma têt ndoc Kilisi mbac ndu, nan inñ kêmasan senñ wakuc tu lau sêtigasuc Anötö-nga, nan hôc gêlêc yomsu ti ña-ñagôlinñ hoñ su. Inñ kôm gêt dau bu hê wamba tonñ lu dau e sêti tonñ wakuc ma tonñ tigen tu ñac si sêkêt whin inñ-nga.

¹⁶ Ma toŋ lu naŋ iŋ kêŋ pitigeŋ, naŋ iŋ mbac ndu pi a gicso dau, bu hê wamba toŋ tigeŋ dinaŋ têŋ Anötö. Ma ŋac si mêtê sêkêŋ kisa dandi-ŋga, naŋ iŋ gic ndu pi a gicso dau whiŋ.

¹⁷ Bocdinaŋ Kilisi meŋ ma kêŋ ŋawaê ŋayham yom malô-ŋga têŋ mac lau apa naŋ ambo ahê Anötö, ma têŋ yac lau Israel-ŋga naŋ ambo ahê iŋ dom.

¹⁸ Ma Ŋalau tigeŋ wê yac lau Israel-ŋga ti mac lau apa hoŋ datigasuc Damaŋ Anötö, tu gwelen naŋ Kilisi kôm-ŋga.

¹⁹ Tu dinaŋ-ŋga dec Anötö gêlic mac atôm lau apa tiyham dom. Magoc mac ati iŋ ndê lau solop, ma lau dabuŋ, awhiŋ yac lau Israel-ŋga. Yac hoŋ datôm andu tigeŋ naŋ iŋ bu kwê sa.

²⁰ Yêc andu dau lau propet ti aposel sêtôm danŋ ti lêlôm, ma Yisu Kilisi dau gitôm andu ŋa-alhò.

²¹ Ma Anötö piŋ yac hoŋ dôŋ tam damiŋ Kilisi, datôm andu ŋa-gêŋ lêlôm hoŋ, naŋ iŋ gic dôŋ pi sac alhò ma danŋ ti lêlôm. Ma iŋ gêm gwelen bu ndic têku andu dau tiatu ŋapaŋ e ti lôm dabuŋ atu tu Pômdau-ŋga.

²² Yom dau hêganôŋ mac lau apa awhiŋ. Anötö piŋ mac dôŋ awhiŋ yac lau Israel-ŋga tam damiŋ Kilisi, ma datôm andu naŋ Anötö ndê Ŋalau ndôc ŋalôm.

3

Pol gêm akiŋ lau apa

¹ Ŋalêŋ dinaŋ Anötö kêmwasinŋ mac lau apa, ma tu dinaŋ-ŋga dec aô Pol, gati Yisu Kilisi ndê ŋgac gapocwalô-ŋga tu wanem gwelenŋ ma wanem mac sa bu atap mwasinŋ dau sa.

² Mac anğô ŋawaê su, pi lêŋ naŋ Anötö kêmasaŋ tu bu êmwasinŋ mac lau gameŋ apa-ŋga, dec kêyalinŋ aô sa bu wahoc yom dau asê têŋ mac.

³ Bu yom pi Anötö ndê lêŋ nem lau si-ŋga, naŋ muŋ-ŋga yêc sinŋ dau, naŋ iŋ hoc asê têŋ aô. Aô gato bapia ŋalhò apê têŋ mac pi gêŋ dau su.

⁴ Ma bapia naŋ kwahic dec gato, naŋ bu whê nem gauc sa pi Kilisi ndê gwelen naŋ ŋahu yêc sinŋ dau, naŋ Anötö hoc asê têŋ aô.

⁵ Yom pi Kilisi dau iŋ tiawê têŋ lau ŋamata-ŋga dom. Magoc kwahic dec Ŋalau Dabuŋ hoc asê têŋ Anötö ndê aposel dabuŋ ma têŋ lau propet.

⁶ Ma yom naŋ muŋ-ŋga yêc sinŋ dau naŋ bocdec bu, mwasinŋ ŋayham hoŋ naŋ Anötö gic bata bu kêŋ têŋ yac, naŋ mac lau apa awêkainŋ awhiŋ yac lau Israel-ŋga, ma yac hoŋ dati toŋ tigeŋ. Asa naŋ kêŋ whiŋ Yisu Kilisi, naŋ oc tap mwasinŋ dau sa, tôm ŋawaê ŋayham whê sa têŋ yac.

⁷ Anötö kêmwasinŋ aô ma puc aô dôŋ ŋa iŋ ndê ŋaclai atu, ma bocdinaŋ dec gati iŋ ndê ŋgac akiŋ bu wahoc ŋawaê ŋayham dau asê.

⁸ Aô gati Anötö ndê lau dabuŋ hoŋ si ŋgac ŋambu-ŋga, tigeŋ iŋ kêmwasinŋ ma kêkinŋ aô bu wahoc ŋawaê ŋayham asê têŋ mac lau apa, pi mwasinŋ atu naŋ datap sa yêc Kilisi. Mwasinŋ dau atu andô, ŋahu sip ŋalôm gi ma pi lólôc gi, ma hóc gêlêc ŋamalac si gauc atu-tu hoŋ.

⁹ Ma iŋ kêkinŋ aô bu wawhê lau hoŋ si gauc sa pi Anötö ndê lêŋ nem lau si-ŋga, naŋ têm hic baliŋ su yêc sinŋ dau yêc Anötö naŋ kêŋ undambê ti nom ma gêŋ hoŋ.

¹⁰ Magoc kwahic dec Anötö tac whiŋ bu ŋaclai ti gôliŋ hoŋ naŋ sêmbô undambê ma sêmbô umboŋ ŋasawa, naŋ oc sênyalê iŋ ndê gauc atu-tu. Iŋ piŋ lau apa ma lau Israel-ŋga dôŋ sêti gôlôwac dabuŋ tigeŋ, ma lêŋ dinaŋ tôc iŋ ndê gauc asê tiawê.

11 Lêñ dau in gauc gêm tidôn mun su, ma kwahic dec yac neñ Pômdau Yisu Kilisi kôm ñandô sa.

12 Tu dakên whin ti dasap Kilisi dôñ-nga, dec gên dan kalhac yac ahuc bu datên Anötö dandi-nga dom, ma datigasuc in ti atac pa su.

13 Bocdinañ aö wateñ mac bu ahêgo daôm dom tu ñawapac hoñ nan gahôc tu mac-nga, bu gahôc tu bu mac ati lau tiwaê yêc Anötö anğô-nga.

Pol teñ mbec tu lau Epesas-nga

14-15 Tu gên hoñ dinañ-nga, dec aö gapôn hanđuc têt Damañ Anötö, nan gêlic ñayham bu hê ndê ñaê pi lau undambê ti nom-nga hoñ nan sêkên whin Kilisi, ma sam ñac bu in ndê balêkoc.

16 Ma aö gateñ Mwasin Ñadau Anötö, bu kên ndê Ñalau sip nem ñalôm, bu puc mac dôñ ña in ndê ñaclai atu.

17 Ma gateñ in bu kên Kilisi ndôc nem ñalôm tu mac nem akên whin-nga. Ma mêtê atac whin-nga puc mac dôñ bu alhac ñanğa, tôm a nan ñawakac gacgen sip nom ñalôm gi.

18-19 Kilisi ndê atac whin yac in gên atu andô, nan tôm dom bu danem dôhôn, ma ñahu hóc gêlic gauc nom-nga hoñ su. Magoc aö gateñ Anötö bu kên ñaclai ti gauc têt mac bu anyalê Kilisi ndê atac whin, awhin lau dabuñ hoñ. Aö gateñ mbec pi gên hoñ dinañ, tu bu mac ati lau gwalam akwa akên whin-nga nan Anötö ti ndê mwasin ti ñawasi ma ñaclai atu nem mac hoñ ahuc.

20 Anötö ndê ñaclai, nan gêm gwelen yêc yac neñ ñalôm, nan ñaclai atu andô. Yac datôm dom bu gauc nem me daten gên dan, nan in ndê ñaclai oc tôm dom bu kôm ñandô sa ñagahô en.

21 Tu dinañ-nga yac lau nan dambo gôlôwac dabuñ ñalôm, ma yac neñ wakuc hoñ nan bu sênkuc yac, nan dahoc Anötö ndê waê asê tu Yisu Kilisi-nga, tôm têt hoñ ndi. Yomandô.

4

Yac gôlôwac dabuñ dapin dauñ dôñ dati Kilisi ndê ñandô

1 Ñalêñ dinañ Anötö tac whin mac ma kêgalêm mac sa bu ati in ndê lau dabuñ. Tu dinañ-nga dec aö, nan gati Pômdau ndê ñgac gapocwalô-nga, wanğil mac bu asa nem lêt gitên ti dabuñ, anğuc in ndê galem dau.

2 Akôm nem gên hoñ ti anğwinin daôm, ma ti lêt malô. Akôc nem ñalôm dôñ, ma giso bocke nan asidôwai bu sêkôm têt mac, nan asuc kwi ma akôc ñac sa bu atôc nem mêtê atac whin-nga asê.

3 Ayob bu gên dan sen Ñalau Dabuñ ndê gwelen pin mac dôñ-nga su dom. Ma bocdinañ in ndê yom malô oc pin mac hoñ dôñ bu ambo ti nem ñalôm tigen.

4 Yac dati Kilisi ndê ñandô tigen, ma Ñalau tigen mbo yac tigen-tigen neñ ñalôm. Ma tu Anötö kêgalêm mac sa awhin yac-nga, dec yac hoñ tanğwê mwasin atu tigen.

5 Tam akiñ Pômdau tigen, dakên whin yom ñandô tigen, ma busanğ u tigen pin yac hoñ dôñ tam damin Yisu Kilisi.

6 Anötö tigen ti yac lau dakên whin-nga hoñ Damañ, ma in gêm gôlin yac. In mbo yac hoñ ñalôm, ma puc yac dôñ bu dakôm in ndê gwelen.

Kilisi kêmwasin yac tu bu dapo gôlôwac dabuñ sa-nga

7 Ma Anötö kêmwasin yac tigen-tigen ña mwasin ñalôm-nga tidau-tidau, tôm Kilisi gic sam têt yac ñambwa.

8 Tôm Anötö ndê yom dan, nan sêto yêc bocdec bu:

In ku ndê njacyo dula ma wê nac gitôm lau gapocwalô-nga, goc pi lôlôc gi ma kêmwasin lau na gêj nayaham-nayaham, nan kênj têtj nac njambwa. [BW 68:18]

9 Yom dau sôm bu in pi lôlôc gi, dec whê sa bu in sip nom mej muj.

10 Ma in njac tigen dinan, nan sip nom mej, nan mbu pi lôlôc gi mbo gamej namata-nga andô yêc undambê, tu bu nem golinj gêj honj ma êmwasin in ndê lau honj êjlêc.

11 Ma bocdinan in kêyalin in ndê lau natô sa sêti aposel, natô sêti propet, natô sêti lau ahen-nga, natô sêti njacsakinj, ma natô bu sêndôhônj Anötö ndê mêtê.

12 In kêmwasin ti kêyalinj nac sa bu sêndôhônj ma sêpuc Anötö ndê lau dabuj dôj e nac honj sêkôm sakinj tidau-tidau tu bu sêpo golôwac dabuj, nan sêti Kilisi ndê njandô, nan sa-nga.

13 Ma yac honj dakôm nej sakinj tidau-tidau e yac nej dakêj whinj ti gauc tanjalê Anötö ndê Atu-nga ênsôwec tiatu ma pinj yac honj dôj pitigenj. Ma njalêj dinan yac oc dati lau gwalam akwa dakêj whinj-nga ma dasa nej lêtj gitêj enj tôm Kilisi dau.

14 Ma bocdinanj yac oc dambo datôm balêkoc tiyham dom. Ma lau nanj sêndôhônj yom tasanj ma sênsalê lêtj bu sêtim yac ma sêkôm yac nej dakêj whinj tisac, nanj oc sêtôm dom bu sêkôm yac atac lu-lu tôm gakoc nanj mbu kêyôc, me agatê nanj gwêc njamponj kêjinj gi ma mej.

15 Magoc yac oc dati lau nanj dalhac njanga ma dasap yom njandô ti mêtê atac whinj-nga dôj enj. Ma dakôm gêj honj datôm lau gwalam akwa nanj dasap yac nej njagôlônj tigenj, nanj Kilisi dôj.

16 Bu inj dau pinj yac honj dôj dati inj ndê njandô, ma kêmwasin yac tigenj-tigenj tu bu danem akinj asidôwai-nga ma dasap mêtê atac whinj-nga dôj. Ma njalêj dinan golôwac dabuj oc ênsôwec tiatu-tiatu ndi.

Dasa nej lêtj tiwakuc

17 Tu dinan-nga dec aô bu wasôm yom têtj mac wanem Pômdau anjô, ma wakac mac bu ambu atêj lêtj akwa tiyham dom. Ambo atôm lau nanj danngasuj sambuc njawaê nayaham ma sêsap gauc ti lêtj njandô mba-nga dôj njapanj, nanj dom.

18 Njasec kôm nac si gauc ahuc. Ma sêsa lêtj gauc mbasi-nga tu nac si njalôm njadandi-nga, dec kalhac nac ahuc bu sêtap Anötö ndê lêtj sêndôc tali-nga sa dom.

19 Nac maya dau danj dom, ma sêkêj dau sambuc têtj lêtj njalôm njagalac-nga. Nac si njalôm kac nac bu sêkôm mêtê njadômbwi tidau-tidau njapanj, ma nac atac whinj awa ti wapa hôc gêlêc.

20 Magoc têtj ndoc mac anjô njawaê nayaham pi Kilisi, nanj sêndôhônj mac bu asa lêtj kainj dinanj dom.

21 Mac anjô yom pi Yisu ma akêj whinj inj, ma sêndôhônj mac sênjuc yom njandô nanj njahu yêc inj.

22 Sêndôhônj mac su bu ahu lêtj njalôm akwa-nga nanj muj-nga asa ambo, nanj sinj. Bu lêtj dau kêgilil mac bu asa lêtj tasanj njalôm njagalac-nga, nanj kôm mac nem lêtj ambo-nga tisac, ma ac waê bu andinjam.

23 Ma sêndôhônj mac bu anjuc gauc wakuc nanj Anötö ndê Njalau kênj sip nem njalôm, dec asa nem lêtj tiwakuc.

²⁴ Asa lêŋ ŋalôm wakuc-ŋga tòm mac asôc nem ŋakwê wakuc sa. Anötö dau kênŋ ŋalôm wakuc têŋ yac, nanŋ inŋ kemasarŋ tu bu datôm inŋ dau, ma tanŋkuc inŋ ndê yom ŋandô ti dasa nenŋ lêŋ dabuŋ ma gitêŋ eŋ.

²⁵ Tu dinarŋ-ŋga ahu yom tasanŋ hoŋ sinŋ, ma asôm yom ŋandô eŋ awhinŋ daôm. Bu yac hoŋ dambo datôm Kilisi ndê ŋandô tigenŋ, ma yac bu tanŋsau nenŋ asidôwai, dec oc seŋ yac nenŋ lêŋ dapinŋ dauŋ dôŋ-ŋga popoc.

²⁶ Mac bu atac ŋandê, nanŋ ayob daôm bu akôm sac dom. Yom atac ŋandê-ŋga bu lhac mac ŋasawa, nanŋ amasarŋ têŋ acsalô dau dinarŋ, muŋ su nanŋ ac ndi sip.

²⁷ Akêŋ ŋasawa têŋ Sadanŋ bu êntôm mac dom.

²⁸ Am asa nanŋ gêm kanŋ gêŋ, nanŋ hu sinŋ ma kôm gwelenŋ ŋayham ŋa amam bu nem daôm sa, ma nem lau nanŋ sêpônda dau, nanŋ sa sêwhinŋ.

²⁹ Ayob nem whamsuŋ têŋ yom sac-sac hoŋ. Asôm yom ŋayham eŋ, nanŋ tôm bu nem asidôwai sa ma puc ŋac dôŋ, ma mac nem yom oc êmwasiŋ lau nanŋ sêŋgô.

³⁰ Ayob daôm bu asa lêŋ gitêŋ ti dabuŋ eŋ, bu akêŋ ŋawapac têŋ ŋalau Dabuŋ dom. Bu Anötö kênŋ ndê ŋalau dau têŋ mac ti nem ŋadalô, bu tôc asê bu mac ati inŋ ndê, ma bu wê mac asa nem lêŋ gitêŋ ti dabuŋ eŋ, e inŋ kôc mac sa têŋ bêc ŋambu-ŋga, awhinŋ lau hoŋ nanŋ inŋ gêmlihi ŋac su sêti inŋ ndê.

³¹ Yom dalic dauŋ sac-ŋga, yom atac ŋandê-ŋga, mêtê dali dauŋ sa ti dasôm dauŋ-ŋga, ma yom datigasec lau-ŋga, mêtê kainŋ dinarŋ hoŋ nanŋ ahu sinŋ sambuc.

³² Ma ambo ti atac whinŋ nem asidôwai hoŋ, ma tamwalô ŋac ti anem ŋac sa. Ma asuc sac nanŋ asidôwai bu sêkôm têŋ mac, nanŋ kwi, tôm Anötö suc mac nem sac kwi tu Kilisi-ŋga.

5

¹ Bocdinarŋ asa nem lêŋ anŋkuc Anötö ndê, atôm inŋ ndê balêkoc atac whinŋ-ŋga.

² Ma asa nem lêŋ ti atac whinŋ asidôwai hoŋ, tôm Kilisi tac whinŋ yac ma kênŋ dau sambuc ti da tu yac-ŋga, nanŋ Anötö gêlic gitôm da ŋamalu ŋayham.

³ Ayob daôm bu mêtê kainŋ bocdec danŋ yêc mac ŋasawa dom. Mêtê mockainŋ-ŋga, mêtê ŋadômbwi tidau-tidau ma lau si mêtê sêpo awa ti wapa sa tu dau-ŋga. Bu lêŋ bocdinarŋ gic lau nanŋ sêti Anötö ndê lau dabuŋ, nanŋ ŋawaê dom.

⁴ Ma yom sac-sac ti yom gauc mbasi-ŋga ma yom mayanŋ-ŋga bocdinarŋ gic waê lau dabuŋ dom. Magoc yom danem danŋge Anötö ti danem danŋge yac nenŋ asidôwai-ŋga dec gic yac ŋawaê solop.

⁵ Bu mac anyalê pi ŋandô bu Anötö oc kôc lau kainŋ bocdec sa dom. Lau mockainŋ-ŋga, lau nanŋ sêsa lêŋ ŋadômbwi, ma lau nanŋ sêkêŋ awa ti wapa nom-ŋga kallhac si gauc ŋamata ŋapanŋ, nanŋ gitôm ŋac sem akinŋ anötöi gwam. Lau nanŋ sêsa lêŋ kainŋ dinarŋ, nanŋ oc sêwêkainŋ si mala yêc Kilisi ma Anötö ndê gameŋ undambê-ŋga dom andô.

⁶ Ayob daôm bu lau tasanŋ si yom ŋambwa-ŋambwa êŋsau mac pi lêŋ sac-sac dinarŋ dom. Anyalê ŋapeŋ bu lau danŋgapêc nanŋ sêsa lêŋ sac-ŋga, nanŋ oc sêtap Anötö ndê atac ŋandê sa.

⁷ Tu dinarŋ-ŋga andic sôŋ daôm awhinŋ ŋac dom.

⁸ Bu muŋ-ŋga mac asa lêŋ ŋasec-ŋga, magoc kwahic dec mac akêŋ whinŋ Pômdau dec ati balêkoc gameŋ ŋawê-ŋga. Bocdinarŋ asa lêŋ ŋawê-ŋga eŋ andic ŋawaê.

⁹ Ma lêŋ ŋawê-ŋga ŋa-ŋandô bocdec, dakôm mêtê ŋayham tidau-tidau, dasa lêŋ gitêŋ, ma dasap yom ŋandô dôŋ.

¹⁰ Bocdinaŋ akôc gauc pi mêtê bocke naŋ gic Pômdau tandô ŋayham.

¹¹ Andic ahê lau naŋ sêsap mêtê ŋasec-ŋga, naŋ ŋandô ŋayham mbasi, naŋ dôŋ. Asa lêŋ ŋawê-ŋga eŋ, tu bu atôc asê tiawê bu ŋac si mêtê dau iŋ sac sambuc.

¹² Bu mêtê naŋ lau sac sêkôm sêsiŋ-sêsiŋ sêmbo, naŋ bu dasôm yom pi, dec oc kêŋ maya yac atu andô.

¹³ Magoc Anötô ndê ŋawê pô gêŋ hoŋ dinaŋ, ma tôc gêŋ naŋ yêc siŋ dau, naŋ ŋahu asê tiawê.

¹⁴ Tu dinaŋ-ŋga sêsôm yom gôliŋ daŋ pi ŋamalac naŋ sap mêtê sac dôŋ ŋapaŋ, naŋ yêc bocdec bu, “Am ŋgac naŋ yêc bêc yêc, tampo sa ma tisa! Tisa akêŋ lau batê-ŋga, ma Kilisi ndê ŋawê pô am.”

¹⁵ Bocdinaŋ dec ayob daôm bu asa lêŋ gauc mbasi-ŋga dom, magoc asa nem lêŋ ti gauc eŋ.

¹⁶ Akôc gauc bu akôm mêtê ŋayham eŋ, tôm nem têm ambo tamli-ŋga hoŋ, bu yac dambo têm sac-ŋga ŋalôm.

¹⁷ Tu dinaŋ-ŋga ambo ti nem gauc ŋawa ma anyalê lêŋ naŋ Pômdau tac whiŋ bu dakôm-ŋga.

¹⁸ Anôm gêŋ êŋiŋ mac-ŋga dom, bu lau naŋ sêsa lêŋ dinaŋ sêŋyain dau ti si gêŋ hoŋ. Magoc akêŋ nem ŋalôm sambuc têŋ ŋalau Dabuŋ bu nem mac ahuc.

¹⁹ Ma bocdinaŋ asôm yom ŋayham-ŋayham têŋ daôm tu apuc daôm dôŋ-ŋga, tôm mac atap sa yêc Buku Wê-ŋga ti Wê Dabuŋ ma wê naŋ ŋalau dau kêŋ têŋ mac. Anem wê, ma gauc nem wê tu ampiniŋ Pômdau-ŋga yêc nem ŋalôm tôm bêc hoŋ.

²⁰ Ma gêŋ hoŋ naŋ Damaŋ Anötô kêŋ têŋ mac, naŋ anem danŋe iŋ ŋapaŋ, tu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi ndê ŋaê-ŋga.

²¹ Asôc nem asidôwai ŋapu tu bu atôc asê bu mac atoc Kilisi sa-ŋga.

Pol to yom pi lauwê ma ŋgac

²² Mac lauwê tigen-tigen asôc nem ŋgaci ŋapu tôm asôc Pômdau dau ŋapu.

²³ ŋahu bu laungac sêti lauwê si ŋagôlôŋ, ŋalêŋ tigen tôm Kilisi ti gôlôwac dabuŋ naŋ iŋ gêm ŋac si ma sêti iŋ ndê ŋandô, naŋ si ŋagôlôŋ.

²⁴ Bocdinaŋ tôm gôlôwac dabuŋ sêsôc Kilisi ŋapu, dec mac lauwê asôc nem ŋgaci ŋapu tu gêŋ hoŋ-ŋga.

²⁵ Ma mac laungac, atac whiŋ nem awhêi, ŋalêŋ tigen tôm Kilisi tac whiŋ gôlôwac dabuŋ dec kêc ndê dac siŋ ma mbac ndu tu ŋac-ŋga.

²⁶ Iŋ kôm gêŋ dau tu bu êŋgwasin ŋac si sac hoŋ su e sêti lau dabuŋ, ma busanŋu ti Anötô ndê yom kôm gêŋ dau ŋandô sa.

²⁷ Ma iŋ bu kêŋ gôlôwac dabuŋ sêlhac iŋ anŋô-ŋga tôm lau dabuŋ ti ŋawasi atu, naŋ giso me mêtê sac me yom daŋ yêc ŋac-ŋga dom.

²⁸ ŋalêŋ tigen dinaŋ mac laungac atac whiŋ nem lauwê andic ŋawaê. Atac whiŋ ŋac tôm mac atac whiŋ daôm nem ŋamlic. Asa naŋ tac whiŋ ndê awhê, naŋ gitôm iŋ atac whiŋ dau.

²⁹⁻³⁰ Bu ŋamalac daŋ oc tec iŋ dau ndê ŋamlic dom, magoc yob ti gêm yaom ŋapep tôm Kilisi kôm têŋ yac lau naŋ dati iŋ ndê ŋandô, naŋ gôlôwac dabuŋ.

³¹ Anötô sôm yom pi lauwê ma ŋgac, tôm sêto yêc bocdec bu:

Tu dinaŋ-ŋga dec ŋgac daŋ oc hu damba lu dinda siŋ, ma sap iŋ nawhê dôŋ, ma iŋlu sêti gêŋ tigen.

[Gen 2:24]

³² Yom pi lauwhê ma ñgac, aô gam dôhôn whin yom pi Kilisi ma gôlôwac dabun, ma yom dau ñahu sip ñalôm gi.

³³ Magoc aô wasôm têt mac laungac tigen-tigen, bu atac whin nem awhêi tôm mac atac whin daôm. Ma mac lauwhê hoj atoc nem ñgaci sa.

6

Damba ti dindai ma balêkoc si yom ñatô

¹ Mac balêkoc, danjam wambu dinam ti damami tu Pômdau-ñga, bu lêñ dau in lêñ gitêñ.

² Bu Anôtô ndê yomsu nan sôm bu, “*Toc damam lu dinam sa,*” nan yomsu ñamata-ñga nan Anôtô gic bata yom dan whin bocdec bu,

³ “*Kôm bocdinan, dec aô wanem mbec am nem lêñ hoj, ma wandic têku nem têt mbo tamli yêc nom-ñga.*”

⁴ Mac dambai, ayob daôm bu akôm nem balêkoc atac ñandê dom. Magoc tôm têt hoj nan sêmbo sêwhin mac, nan andôhôn ti anem la ñac ñalêñ solop nan gic Pômdau ndê lau ñawaê, e sêtiatu.

Lau akin ma ñadaui si yom

⁵ Mac lau akin, danjam wambu nem ñadaui nom-ñga, ma atoc ñac sa ti asôc ñac ñapu ñapep. Akôm ti nem ñalôm sambuc, tôm mac am akin Kilisi dau.

⁶⁻⁷ Ma gauc nem bu akôm tu bu nem ñadaui sêlic mac ñayham-ñga ñambwa lec dom. Mba. Mac nem ñadaui bu sêmbo sêwhin mac, me sêmbo dom, magoc anem akin ñapep en. Anem akin ñac ti nem ñalôm sambuc, bu Anôtô tac whin bu mac akôm bocdinan. Akôm tôm mac am akin Kilisi dau, ma tôm mac am akin lau nom-ñga tawasê dom.

⁸ Bu mac anjalê su, bu lau hoj oc sêtap si ñagêyô sa yêc Pômdau, tu gêñ ñayham bocke nan sêkôm-ñga. Lau nan sem akin ñadaui, ma lau nan sêkôm gwelêñ tu dau-ñga, nan sêwhin.

⁹ Ma mac ñadaui, ayob nem lau akin ñalêñ ñayham en. Asôm yom matôc-ñga tu bu akac nem lau akin tu sêkôm gwelêñ-ñga, nan dom. Bu mac anjalê su bu Pômdau, nan ti mac nem ñadau ma ñac si ñadau whin, nan mbo undambê, ma in oc toc ñamalac dan sa hôc gêlêc dan dom, in oc êñsahê yac hoj ña saê tigen.

Dandic siñ ti Anôtô ndê ñaclai

¹⁰ Aneñ yom ñambu-ñga bocdec. Tamkwê Pômdau ti ndê ñaclai atu bu puc mac dôñ alhac ñannga.

¹¹ Asôc Anôtô ndê wapa siñ-ñga hoj sa, dec oc tôm bu mac alhac ñannga ma aku Sadan ndê lêñ tasan ti saê hoj dulu.

¹² Bu yac lau dakêñ whin-ñga neñ ñacyo dec ñamalac nom-ñga dom. Mba! Yac tac siñ têt ñaclai hoj nan sêmbo Sadan ñapu. Yomandô! Yac tac siñ têt Sadan ma têt in ndê ñalau sac nan sêmbo umbon ñasawa, ma sem gôlin lau sac têt têt ñasec-ñga dindêc.

¹³ Tu dinan-ñga asôc Anôtô ndê wapa siñ-ñga hoj sa, bu alhac ñannga ma andic siñ têt ndoc mac nem ñacyo sac hôc asê mac. Ma ñalêñ dinan ñacyo dau ndê lêñ dan oc tôm dom bu kôm mac aku sa.

¹⁴ Bocdinan alhac ñannga. Asap yom ñandô dôñ ñapan bu puc mac dôñ, gitôm pinkap nan lau siñ-ñga sêkic pi ñac si ñampêbalê. Ayob daôm bu asa lêñ gitêñ en, gitôm lau siñ-ñga sêyob si ñabapo ña wapa siñ-ñga.

¹⁵ Amasan daôm ñapep tu ahoc ñawaê ñayham yom malô-ñga asê, tôm lau siñ-ñga sêsôc atapa sa bu sêmasan dau tu sêñsêlêñ-ñga.

¹⁶ Ma asap nem akêḡ whiḡ dôḡ ḡaḡa tôm têm hoḡ, bu yob mac têtḡ Sadanḡ, gitôm lau siḡ-ḡga si lautuc nanḡ tiḡ ḡac, ma si ḡacyo si sôḡ ti ya hoḡ ndu.

¹⁷ Gauc nem ḡapaḡ bu Anôtô ḡêm mac si su, ma yom dau oc yob mac nem gauc gitôm gulun ain nanḡ lau siḡ-ḡga sêḡ tiḡ ḡagôlôḡ. Ma Anôtô ndê yom tidôḡ yêc mac, bu yom dau ti ḡalau Dabuḡ ndê bienḡ baliḡ bu andic siḡ-ḡga.

¹⁸ Akôc wapa siḡ-ḡga hoḡ dinaḡ, ma atenḡ mbec têtḡ Anôtô ti ḡalau Dabuḡ ndê ḡaclai, ma andac iḡ bu nem mac sa tôm têm hoḡ. Anem ali, alhac ḡaḡga, ma atenḡ mbec tu lau dabuḡ-ḡga tôm bêc hoḡ.

¹⁹⁻²⁰ Ma atenḡ mbec tu aô-ḡga whiḡ. Anôtô kêyalinḡ aô sa bu wahoc ḡawaê ḡayham asê pi iḡ ndê lêḡ nem lau si-ḡga, nanḡ muḡ-ḡga yêc siḡ dau. Atenḡ mbec bu Anôtô puc aô dôḡ ma kêḡ yom ti gauc têtḡ aô bu wawhê ḡawaê dau ḡahu sa ḡapeḡ eḡ, ma ti neḡ atac pa su, tôm iḡ ndê atac whiḡ. Kwahic dec aô gandôc gapocwalô tu aô neḡ gwelenḡ ḡawaê ḡayham-ḡga dinaḡ.

Pol ḡic bata ndê yom

²¹ Tikikus, yac neḡ asidôwa atac whiḡ-ḡga, ma Pômdau ndê ḡgac akiḡ ḡandô, nanḡ oc têtḡ mac loc, bu ndic miḡ aneḡ yom ti gwelenḡ ḡawaê hoḡ têtḡ mac.

²² Aô wanḡkiḡ iḡ têtḡ mac loc, tu bu ndic miḡ yac mba yom hoḡ têtḡ mac, ma bu êḡgilí mac bu alhac ḡaḡga.

²³ Damaḡ Anôtô lu Pômdau Yisu Kilisi sêḡuc mac asidôwai hoḡ dôḡ, bu asap mêtê atac whiḡ ti akêḡ whiḡ-ḡga dôḡ ḡaḡga, ma ambo ti yom malô.

²⁴ Anôtô ndê mwasinḡ nem mac lau hoḡ nanḡ atac whiḡ yac neḡ Pômdau Yisu Kilisi, nanḡ ahuc tôm têm hoḡ ndi.

Pol ndê bapia têḡ lau Pilipai-ḡga Yom whê bapia dindéc sa-ḡga

Pol gic lau naḡ sêmbô malac Pilipai kêsi ma hoc ḡawaê ḡayham asê têḡ ḡac, tôm dasam yêc Aposel 16:12-40. Tiḡambu iḡ ndöc gapocwalô yêc malac Rom, ma têḡ ndoc dinaḡ iḡ to bapia dindéc têḡ lau naḡ sêkêḡ whiḡ Yisu yêc malac Pilipai.

Malac Pilipai iḡ malac tiwaê, ma lau Rom-ḡga daêsam sêndöc dinaḡ tu sênem gôliḡ gamêḡ Masedonia-ḡga. Luk whê sa yêc Apo 16:13 bu têḡ ndoc Pol bu hoc ḡawaê ḡayham asê yêc malac Pilipai, naḡ iḡ gauc gêm bu tap lau naḡ sêtoc Anötö sa yêc malac dau ḡamakê. Tu dinaḡ-ḡga lau ḡatô gauc gêm bu mboe lau Israel-ḡga si lôm wê-ḡga danḡ kalhac malac Pilipai têḡ têm dinaḡ dom, bu Pol sôc lau Israel-ḡga si lôm wê-ḡga yêc malac hoḡ tu bu nem mêtê-ḡga.

Pol to bapia dindéc tu bu tôc iḡ ndê atac ḡayham ḡahu asê, ma bu nem danḡ lau Pilipai tu gêḡ naḡ sêkêḡ têḡ iḡ tu sênem iḡ sa-ḡga. Ma iḡ whê iḡ ndê lêḡ naḡ mbo-ḡga, naḡ sa têḡ ḡac, ma gic miḡ pi iḡ ndê gwelenḡ. Iḡ kac lau Pilipai bu sêlhac ḡaḡga, ma gêḡ ḡayham me sac bocke bu hóc asê ḡac, naḡ sêmbô ti atac ḡayham ḡapaḡ. Ma iḡ kêḡ puc ḡac pi kêdôhōḡwaga tasanḡ.

Pol gic hu ndê bapia

¹ Pol lu Timoti, naḡ am akiḡ Yisu Kilisi, ato bapia dindéc têḡ mac lau naḡ akêḡ whiḡ Yisu Kilisi yêc malac atu Pilipai. Alu ato têḡ gôlôwac dabuḡ si ḡagôlôḡ, ma têḡ lau naḡ sem akiḡ gôlôwac dabuḡ, ma têḡ Anötö ndê lau dabuḡ hoḡ.

² Mwasinḡ ti yom malô akêḡ yac neḡ Damaḡ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi têḡ mac.

Pol teḡ mbec ti gêm danḡe Anötö

³ Têm hoḡ naḡ aô gauc gêm mac, naḡ gam danḡe aneḡ Anötö tu mac-ḡga.

⁴ Tôm bêc hoḡ aô gateḡ mbec têḡ Anötö tu mac hoḡ-ḡga, ma gakôm ti atac ḡayham atu.

⁵ ḡahu bu têḡ têm mac akêḡ whiḡ tiwakuc e meḡ têḡ kwahic dec, naḡ mac apuc aneḡ gwelenḡ ḡawaê ḡayham-ḡga dôḡ ḡapaḡ.

⁶ Ma aô gakêḡ whiḡ bu Anötö, naḡ gic hu iḡ ndê gwelenḡ ḡayham yêc mac nem ḡalôm, naḡ oc ndic dabiḡ gwelenḡ dau ma puc mac dôḡ e Yisu Kilisi mbu meḡ.

⁷ Aô gakôc gauc bocdinaḡ pi mac hoḡ gac ḡawaê, ḡahu bu aô tac whiḡ mac ma gauc gêm mac ḡapaḡ. Mac awêkaiḡ Anötö ndê mwasinḡ awhiḡ aô, ma alhac awhiḡ aô ḡapaḡ. Mac alhac awhiḡ aô têḡ têm naḡ aô gandöc gapocwalô, ma têḡ têm naḡ galhac tu wapuc ḡawaê ḡayham dôḡ ma wawhê sa bu yom ḡandô-ḡga, naḡ bocdinaḡ.

⁸ Ma aô wasôm yom ḡandô yêc Anötö aḡgô-ḡga, bu aô atac whiḡ mac ndu andô, tôm Yisu Kilisi dau tac whiḡ ti tawalô mac.

⁹ Ma aô gateḡ mbec bu Anötö kôm mac nem gauc aḡyalê iḡ-ḡga ti aḡyalê lêḡ ḡayham ma sac-ḡga êḡsôwec tiatu. Ma gauc dinaḡ oc puc mac nem mêtê atac whiḡ-ḡga dôḡ e êḡsôwec tiatu bocdinaḡ.

10 Ma bocdinaŋ mac oc atôm bu aŋsahê gêŋ hoŋ ma aŋyalê sac ma ŋayham. Asap ŋayham dôŋ ŋapaŋ ma bocdinaŋ têŋ Kilisi ndê bêc mbu meŋ-ŋga, naŋ mac oc atôm bu alhac iŋ aŋgô-ŋga ti nem ŋalôm ŋawasi ma nem giso mbasi.

11 Ma ŋalêŋ dinaŋ dec mêtê gitêŋ oc ti mac nem akêŋ whiŋ Yisu Kilisi ŋa-ŋandô. Ma mac nem lêŋ gitêŋ dinaŋ oc po Anötô ndê waê sa, ma lau daêsam oc sêmpiŋ iŋ tu mac-ŋga.

Pol ndê ŋahu mbo tali-ŋga yêc Kilisi

12 O asidôwai, aô atac whiŋ bu mac aŋyalê ŋapep bu ŋawapac naŋ hôc asê aô, naŋ kalhac ŋawaê ŋayham ahuc dom, magoc gêm gwelenj ŋawaê ŋayham-ŋga sa.

13 Bu lau hoŋ naŋ sêmbo Sisa ndê andu kiŋ-ŋga, ma lau hoŋ yêc malac atu dindec, naŋ sêŋyalê bu aô gandöc gapocwalô tu Kilisi-ŋga.

14 Ma aô neŋ gandöc gapocwalô puc asidôwai sêkêŋ whiŋ Pômdau-ŋga daêsam dôŋ bu sêlhac ŋaŋga ma sêhoc Anötô ndê yom asê ti atac pa su, hôc gêlêc ŋamata-ŋga lê su.

15 Asidôwai ŋatô sêkôc gauc ŋayham pi aô ma tu dinaŋ-ŋga dec sêhoc Kilisi ndê ŋawaê asê. Ma ŋatô sêhoc ŋawaê ŋayham asê bu ŋac sem lêmuiŋ aô ma sêkôm tu bu sêhóc gêlêc aô-ŋga.

16-17 Ŋac si ŋahu sem Kilisi ŋawaê sa-ŋga solop dom, ma sêkôm tu sêpo dau sa-ŋga ma tu sêkêŋ ŋawapac atu têŋ aô, pi sac aneŋ ŋawapac gapocwalô-ŋga ŋahô. Magoc asidôwai ŋayham sêlhac sêwhiŋ aô, ŋahu bu ŋac atac whiŋ aô, ma sêŋyalê bu aô gandöc gapocwalô tu aneŋ gwelenj wapuc ŋawaê ŋayham dôŋ-ŋga.

18 Aô wasôm sake? Ŋac si ŋahu sêkôm gwelenj-ŋga bu ŋayham me sac, naŋ gêŋ atu dom. Tigeŋ aô galic gêŋ atu danj, naŋ bocdec bu, Kilisi ndê ŋawaê tiapa, ma gêŋ dau kôm aô atac ŋayham atu. Ma aô wambo ti atac ŋayham ŋapaŋ,

19 ŋahu bu aô kayalê tidôŋ bu Yisu Kilisi ndê Ŋalau, ma mbec naŋ mac ateneŋ, naŋ lu-lu oc sênem aô sa yêc ŋawapac gapocwalô-ŋga.

20 Aô tac whiŋ ma gakêŋ bataneŋ bu aô oc mayaŋ tu gêŋ danj-ŋga dom, magoc aô bu walhac ti neŋ atac pa su, ma wapo Kilisi ndê waê sa, tôm aô gakôm ŋapaŋ e meŋ têŋ kwahic dec. Aô bu wambo taŋli me aô bu wambac ndu, magoc gêŋ atu tigeŋ yêc, naŋ bu wapo Kilisi ndê waê sa.

21 Aô bu wambo taŋli, dec wambo tu wapo Kilisi ndê waê sa-ŋga eneŋ, ma bu wambac ndu, dec wandi wambo wawhiŋ iŋ, naŋ oc êmwasiŋ aô êŋlêc.

22 Magoc aô bu wambo taŋli, dec oc nditôm bu gwelenj naŋ iŋ kêŋ sip aô amanj, naŋ oc ŋandô sa. Aô galic seŋ lu dinaŋ, magoc kayalê lêŋ bu wasa-ŋga, naŋ dom.

23 Seŋ lu dinaŋ kôm aô neŋ ŋalôm gi lu. Aô tac whiŋ bu wahu nom dindec siŋ, wandi wambo wawhiŋ Kilisi. Seŋ dau ŋayham kêlêc.

24 Tigeŋ aneŋ ŋalôm kac aô bu wanem mac sa, ma bocdinaŋ aô bu wambo taŋli, naŋ dec oc êmwasiŋ mac êŋlêc.

25 Aô gakêŋ whiŋ bu aô wambo nom wawhiŋ mac hoŋ tu bu wapuc mac nem akêŋ whiŋ dôŋ, e alhac ŋaŋga ma ti atac ŋayham atu tu nem akêŋ whiŋ-ŋga.

26 Ma tu gêŋ hoŋ dinaŋ-ŋga, dec mac oc apo Yisu Kilisi ndê waê sa êŋlêc, ma atac ŋayham atu tu aô wambo wameŋ ma wambo wawhiŋ mac tiyham-ŋga.

27 Yom atu dec wasôm têŋ mac. Ayob daôm bu asa nem lêŋ hoŋ aŋkuc lêŋ gitêŋ, naŋ gic lau naŋ sêkêŋ whiŋ Kilisi ndê ŋawaê ŋayham, naŋ ŋawaê. Ma bocdinaŋ aô bu waloc ma walic mac tiyham, me bu waŋgô ŋawaê ŋambwa pi

mac, goc waŋyalê bu mac hoŋ apiŋ daôm dôŋ, ma ambo ti nem ŋalôm tigen, ma alhac ŋaŋga tu apuc ŋawaê ŋayham, naŋ mac akêŋ whiŋ, naŋ dôŋ.

²⁸ Ma aô oc waŋyalê bu mac atôc daôm tu lau naŋ sêkêŋ kisa mac-ŋga dom. Gêŋ dau oc tôc asê bu mac atap Anötö ndê mwasiŋ nem mac si-ŋga sa su, ma lau naŋ sêkêŋ kisa mac, naŋ sic waê bu Anötö seŋ ŋac su sêniŋga.

²⁹ Anğô su naŋ. Anötö kêmwasiŋ mac tu Yisu Kilisi-ŋga. Tu dinaŋ-ŋga dec mac akêŋ whiŋ Yisu, ma gêŋ daŋ whiŋ bocdec bu, mac ahôc ŋawapac tu iŋ-ŋga whiŋ.

³⁰ Ŋawapac kaiŋ tigen mac alic aô gahôc muŋ-ŋga, ma kwahic dec mac anğô bu gahôc ŋapaŋ gambo, naŋ kwahic dec tap mac sa su bocdinaŋ.

2

Lau sêkêŋ whiŋ-ŋga si lêŋ

¹ Mac ati Kilisi ndê lau, dec gêm mac sa, me mba? Iŋ ndê atac whiŋ mac-ŋga kêgilí mac bu atac whiŋ nem asidôwai, me mba? Ŋalau Dabuŋ kêŋ mac nem ŋalôm pitigen, me mba? Mac nem akêŋ whiŋ Kilisi kêgilí mac bu tamwalô nem asidôwai ti anem ŋac sa, me mba?

² Bu bocdinaŋ, dec wandac mac bu ambo ti nem gauc pitigen, ma ti nem ŋalôm tigen, ma asap mêtê atac whiŋ asidôwai-ŋga dôŋ ŋapaŋ. Ambo bocdinaŋ, dec mac oc akôm aô atac ŋayham êŋlêc.

³ Mac lau tigen-tigen gauc nem daôm êŋlêc dom ma atoc daôm sa dom, magoc anğwiniŋ daôm ma atoc nem asidôwai sa hôc gêlêc daôm.

⁴ Akôc gauc pi lêŋ anem daôm sa-ŋga ŋapaŋ dom, magoc akôc gauc pi lêŋ anem asidôwai sa-ŋga.

Kilisi kêgwinij dau, ma Anötö toc iŋ sa

⁵ Akôc gauc kaiŋ tigen dinaŋ bu iŋ kêkuc Yisu Kilisi dau ndê lêŋ.

⁶ Bu Kilisi iŋ Anötö ŋandô. Tigen iŋ gauc gêm bu kôc ŋaclai ti ŋawasi atu tôm Anötö dau ndê, naŋ dôŋ ma mbo gitôm Anötö dau ŋapaŋ dom.

⁷ Iŋ gêlic ŋayham bu hu gêŋ undambê-ŋga hoŋ dinaŋ siŋ, ma ti ŋgac akin ŋambwa. Iŋ meŋ mbo nom, ma lau nom-ŋga sêlic iŋ gitôm ŋac dau si daŋ.

⁸ Iŋ kêgwinij dau ma daŋga wambu têŋ Damba e tôm iŋ mbac ndu. Yomandô. Iŋ mbac ndu pi a gicso dau gitôm ŋgac sac daŋ.

⁹ Tu iŋ ndê lêŋ hoŋ dinaŋ-ŋga dec Anötö toc iŋ sa kêlêc, ma kêŋ ŋaê ti waê têŋ iŋ naŋ hôc gêlêc ŋaê ti waê hoŋ su.

¹⁰ Ma tu dinaŋ-ŋga aŋela ma ŋamalac ti gêŋ hoŋ naŋ sêmbo undambê ma sêmbo nom me nom ŋalôm, naŋ oc sêtoc Yisu ndê ŋaê sa ma sêpôŋ haduc têŋ iŋ.

¹¹ Ma ŋac hoŋ oc sêhoc yom asê ma sêsôm asê bu yomandô, Yisu Kilisi iŋ Pômdau. Ma ŋalêŋ dinaŋ ŋac oc sêtoc Damaŋ Anötö ndê waê sa.

Lau sêkêŋ whiŋ-ŋga sêtôm ŋawê nom-ŋga

¹² O aneŋ lau atac whiŋ-ŋga. Têŋ têm aô gambo gawhiŋ mac, naŋ aô galic bu mac daŋam wambu Anötö ŋapep. Ma kwahic dec aô g ambo gawhiŋ mac dom, ma gaŋğô ŋawaê bu mac akôm bocdinaŋ hôc gêlêc ŋamata-ŋga su. Asap nem lêŋ dinaŋ dôŋ ŋapaŋ andic ŋawaê. Atoc Anötö sa ma atôc iŋ, ma asa nem lêŋ hoŋ tôm iŋ atac whiŋ. Ma ŋalêŋ dinaŋ iŋ ndê mwasiŋ nem mac si-ŋga, naŋ mac atap sa su, naŋ oc ti gêŋ ŋandô mbasi-ŋga dom.

¹³ Bu Anötö dau ndê ñaclai gêm gwelenj yêc mac nem ñalôm, tu bu kôm mac atac tec lêñ bocke nanj so inj ndê atac whinj. Ma ñaclai dau oc nem mac sa bu asa nem lêñ anjuc inj ndê atac whinj.

¹⁴ Gêñ honj nanj mac bu akôm, nanj ayob daôm bu atucdirj me asenj daôm pi dom.

¹⁵ Ma ñalêñ dinanj mac oc ambo ti nem ñalôm ñawasi ma giso mbasi. Bu mac ati Anötö atui awhê ma ñgac, ma ambo nom ambo lau sac nanj si lêñ danj solop dom, nanj ñalôm. Magoc mac akôm mêtê solop enj andic ñawaê, bu ambo lau dau ñalôm atôm ya ñawê nanj pô gameñ têtñ ôbwêc.

¹⁶ Ma ñalêñ dinanj oc nem lau dau sa tu bu sêñyalê yom ñandô nanj tôc senj dandöc tanji-ñga asê, nanj mac asap dôñ ambo. Ma tu dinanj-ñga gwelenj nanj gakôm yêc mac-ñga oc ñandô mbasi dom, ma têtñ ndoc Kilisi mbu menj, nanj mac oc ati anej ñahu wapo daunj sa-ñga.

¹⁷⁻¹⁸ Gwelenj ti sakinj nanj ti mac nem akêñ whinj ña-ñandô, nanj gitôm da ñayham nanj mac akêñ têtñ Anötö. Ma lau Rom-ñga bu sêkic yom bu sêkêc anej dac sinj, dec oc tôm da danj tiyham nanj sêkêc sac mac nem da dau ñahô. Tigenj aô neñ atac ñayham tu mac-ñga oc pacndê dom, aô oc wambo ti atac ñayham enj. Ma mac bocdinanj, ambo ti nem atac ñayham awhinj aô.

Pol bu êñkinj Timoti têtñ Pilipai ndi

¹⁹ Pômdau Yisu bu lic ñayham, dec gakêñ batanj bu ñasawa saunj aô oc wanjkinj Timoti têtñ mac loc. Aô atac whinj bu wanjgô ñawaê pi mac, oc kôm anej ñalôm tighô.

²⁰ Aô bu wanjkinj inj, ñahu bu ñamalac danj tôm inj mbo dom, nanj kêñ ndê ñalôm sambuc tu nem yaom mac-ñga.

²¹ Bu lau daêsam gauc gêm Yisu Kilisi ndê gwelenj hôc gêlêc dom, magoc gauc gêm dau si gêñ hôc gêlêc su.

²² Magoc Timoti ndê lêñ ti sakinj ña-ñandô ñayham mac alic su, ma anjyalê bu inj gêm akinj aô gitôm inj dau damba, tu puc gwelenj ñawaê ñayham-ñga dôñ.

²³ Bocdinanj têtñ ndoc aô bu walic senj bocke ñac oc sêkôm têtñ aô, nanj aô gauc gêm bu wanjkinj inj têtñ mac loc ñagahô.

²⁴ Ma aô gakêñ whinj bu Pômdau dau oc nem aô sa, ma ñasawa saunj aô daunj oc watêñ mac waloc bocdinanj.

Pol sôm bu êñkinj Epaprodaitas têtñ ñac ndi

²⁵ Muñ-ñga mac anjgô bu aô gandöc ti ñawapac, dec anjkinj Epaprodaitas bu nem aô sa. Inj gêm gwelenj whinj aô gitôm anej asidôwa ñandô, ma kalhac gitôm ñgac sinj-ñga ñayham tu kôm gwelenj ñawaê ñayham-ñga. Kwahic dec aô gauc gêm tidôñ bu wanjkinj inj mbu têtñ mac loc ñagahô.

²⁶ Inj tac whinj ñandô bu lic mac honj tiyham, ma inj kêyalê bu mac anjgô ñawaê pi inj ndê gêmbac, dec kôm inj ñalôm ñawapac tu mac-ñga.

²⁷ Bu gêmbac dau kôm inj yham dom, kêpiñ bu inj mbac ndu. Tigenj Anötö tawalô inj ma kôm inj ñayham sa. Ma Anötö tawalô aô bocdinanj, bu Epaprodaitas bu mbac ndu ma hu aô sinj, dec oc kêñ ñawapac atu danj tiyham têtñ aô.

²⁸ Tu dinanj-ñga dec anej ñalôm kac aô bu wanjkinj inj mbu têtñ mac loc, ma mac oc atac ñayham bu alic inj tiyham, ma anej ñalôm ñawapac oc tighô bocdinanj.

²⁹ Tu Pômdau-ñga dec akôc inj sa ti atac ñayham atu têtñ ndoc inj hôc asê mac. Aô wasôm têtñ mac bu atoc inj ma lau nanj sêtôm inj, nanj sa ñapep.

³⁰ Bu in̄ kên̄ dau sambuc ma töc dau dom bu mbac ndu tu Kilisi ndê gwelen̄-nga. Bu in̄ gêm akîn̄ aô gêm mac hon̄ anôm, e kêpin̄ bu in̄ mbac ndu.

3

Nahu andô dati lau gitên̄ yêc Anötö an̄gô-nga

¹ A neñ asidôwai, aô bu wasôm yom ñatô tên̄ mac whin̄ bocdec bu. Ambo ti atac ñayham ñapan̄ tu mac ati Pômdau ndê lau-nga. Yom nan̄ kwahic dec aô bu wato, nan̄ gato kain̄ tigen̄ tên̄ mac mun̄ su, magoc aô galic ñayham bu wato tiyham, tu bu wapuc mac dôñ bu yom tasan̄ kôm mac nem akên̄ whin̄ tisac dom.

² Ayob daôm ñapep tên̄ lau sac nan̄ sêkac mac bu asôc †pwac sêsê laungac ñamlic ñatô su-nga ñapu. Ñac sêtôm giam pôm ma atac whin̄ bu sêkôm mac nem ñamlic tisac ñambwa.

³ Ñac gauc gêm bu pwac sêsê ñamlic-nga dinan̄ kôm ñac sêti Anötö ndê lau solop. Magoc mba. Pwac dinan̄ ña-ñahu andô hêganôn̄ yac lau nan̄ tam akîn̄ Anötö tôm Ñalau Dabun̄ gêm gôlin̄ yac. Yac neñ ñahu dapo daun̄ sa-nga sip gên̄ nan̄ ñamalac ñambwa sêkôm tên̄ yac ñamlic, nan̄ dom, magoc sip gwelen̄ nan̄ Yisu Kilisi kôm yêc yac neñ ñalôm-nga.

Kilisi tigen̄ ti Pol ndê nahu po dau sa-nga

⁴ Lau ñatô gauc gêm bu Anötö oc kôc ñac sa tu gên̄ ñamlic-nga. Oc tôm bu wapo daun̄ sa pi gên̄ kain̄ dinan̄ whin̄, ma aô bu wakôm dec anen̄ ñahu wapo daun̄ sa-nga hóc gêlêc lau hon̄ si su.

⁵ Bu sêsê anen̄ ñamlic ñatô su tên̄ anen̄ bêc ti-8-nga kêkuc lau Israel-nga si pwac. Aô Israel si dan̄, nan̄ gasa akên̄ Benjamin ndê ton̄. Aô kayalê aban̄i si yom Hibri tu gêbôm hon̄. Aô kakuc lau Palêsai si lên̄ sêsôc Moses ndê yomsu hon̄ ñapu-nga.

⁶ Aô gakên̄ daun̄ sambuc tu gên̄ bocke nan̄ gakôm, tôm nan̄ mun̄-nga gakên̄ kisa lau sêkên̄ whin̄ Yisu-nga ti neñ ñalôm sambuc. Ma yêc ñamalac an̄gô-nga aô gatôm ñgac gitên̄ tu kakuc Moses ndê yomsu hon̄ ñapep-nga.

⁷ Mun̄-nga aô gapo daun̄ sa ma gauc gêm bu Anötö oc kôc aô sa tu gên̄ dinan̄-nga, tigen̄ kwahic dec aô kayalê Kilisi, dec tan̄kwê gên̄ dinan̄ ñadan̄ bu nem aô sa tiyham lec dom.

⁸ Yomandô. Kwahic dec aô gatap mwasin̄ atu andô sa, tu kayalê Yisu Kilisi-nga, ma tu anen̄ Pômdau in̄-nga. Ma aô tan̄kwê in̄ tigen̄ bu nem aô sa. Tu dinan̄-nga dec galic gên̄ ñatô hon̄ gitôm gên̄ ñambwa ma gên̄ ñagolop, ma gahu sin̄ su tu bu Kilisi tigen̄ ti anen̄ ñahu gapo daun̄ sa-nga.

⁹ Aô bu wasap Kilisi tawasê dôñ ñan̄ga, ñahu bu Anötö kôc aô sa ma gêlic aô gitôm ñgac gitên̄ tu gakên̄ whin̄ Kilisi-nga, ma tu kakuc lên̄ yomsu-nga dom. Yomandô. Anötö kêmwasin̄ aô ñambwa, dec sam aô bu ñgac gitên̄ tu gakên̄ whin̄ Kilisi-nga.

¹⁰ Aô tac whin̄ bu wanyalê Kilisi ti Anötö ndê ñaclai atu, nan̄ un̄ Kilisi sa akên̄ lau batê-nga. Ma wan̄kuc in̄ ndê lên̄ hóc ñandê ti mbac ndu-nga.

¹¹ Ma aô gakên̄ batan̄ bu oc wan̄kuc in̄ ndê lên̄ tisa akên̄ lau batê-nga bocdinan̄.

Pol yêm dau su ñandô tu bu êñkuc Kilisi-nga

¹² Ñalên̄ dinan̄ aô tac whin̄ ndu andô bu wanyalê Kilisi ti wan̄kuc in̄-nga, tigen̄ aô wasôm bu aô gac dabin̄ neñ lên̄ hon̄ tu wan̄kuc in̄-nga su lec dom. Mba. Magoc Yisu Kilisi kôc aô dôñ ma gêm aô k wi tu bu wati in̄ ndê, ma tu

dinaŋ-ŋga dec aō gayêm dauŋ su tu bu waŋyalê ti waŋkuc iŋ ŋapep eŋ, gakôm gitôm ŋgac naŋ kêti ŋaŋga bu tap iŋ ndê ŋaōli sa.

¹³ Asidōwai, aō kayalê bu aō gac dabiŋ lêŋ dau su dom. Magoc aō gakôm gêŋ tigeŋ bocdec bu, aō waŋlhiŋ gêŋ naŋ yêc aō dômwêŋ-mbu naŋ siŋ, ma wakôm ŋaŋga bu wakôc gêŋ naŋ yêc aō aŋôŋ ndô-ŋga,

¹⁴ gitôm ŋgac naŋ kêti ŋaŋga ma gêm neneŋ bu hóc asê batiŋ pacndê-ŋga ma tap ndê ŋaōli sa. Ma ŋaōli naŋ aō gayêm dauŋ su bu wakôc, ma Anötô kêgalêm aō sa ma piŋ aō dôŋ gam damiŋ Yisu Kilisi tu bu watap sa-ŋga, naŋ mwasiŋ dandöc taŋli yêc undambê-ŋga.

Dasa neŋ lêŋ bambaliŋ dom

¹⁵ Yac lau naŋ dati gwalam akwa dakêŋ whiŋ-ŋga, naŋ taŋkuc gauc tigeŋ dinaŋ dandic ŋawaê. Ma mac bu gauc nem yom ŋatô so aneŋ, naŋ Anötô oc tôc tiawê têŋ mac.

¹⁶ Magoc lêŋ naŋ Anötô tôc têŋ yac lau dakêŋ whiŋ-ŋga su, naŋ dasa dandic ŋawaê.

¹⁷ O asidōwai. Aneŋ lêŋ ti mac hoŋ nem dôhôn aŋkuc-ŋga. Ma tamtiŋ lau naŋ sêŋkuc aō neŋ lêŋ, ma aŋkuc ŋac bocdinaŋ.

¹⁸ Aō gasôm yom dinaŋ, ŋahu bu lau daêsam sêsa si lêŋ bambaliŋ, dec tôc asê bu sêlic Yisu ndê mbac ndu pi a gicso dau gitôm gêŋ ŋambwa, ma sêtôm ŋacyo yom ŋandô-ŋga. Aō gasôm yom dau têŋ mac têm ŋatô su, ma kwahic dec wasôm tiyham ti taŋsulu eŋ.

¹⁹ Lau kaiŋ dinaŋ sic waê bu sêniŋga. Ŋac gauc gêm gêŋ nom-ŋga gitôm gêŋ daneŋ ti danôm-ŋga kêlêc, ma bocdinaŋ dec gêŋ dau ti ŋac si pômdau. Magoc gêŋ naŋ sêlic bu ŋayham ma sêtoc dau sa pi, naŋ dalic bu gêŋ mayan-ŋga.

²⁰ Yac neŋ malaŋ ŋandô yêc undambê. Ma yac dakêŋ batan ti dahôn yac neŋ †Ŋgac Nem Yac Si-ŋga bu mbu akêŋ undambê meŋ, naŋ Pômdau Yisu Kilisi dau.

²¹ Iŋ kôc ŋaclai atu gitôm bu kêŋ gêŋ hoŋ sêsôc iŋ ndê gôliŋ ŋapu, ma iŋ oc nem yac neŋ ŋamlic waêmba kwi ti ŋamlic wakuc ma ti ŋawasi atu, ŋa ŋaclai tigeŋ dinaŋ.

4

Pol gêm la lau Pilipai

¹ Tu dinaŋ-ŋga dec aneŋ asidōwai, aō wasôm têŋ mac bu alhac ŋaŋga ti asap nem akêŋ whiŋ Pômdau dôŋ. Aō atac whiŋ mac ndu andô, ma gakêŋ batan bu walic mac tiyham. Aneŋ gwelen ŋa-ŋaōli ŋayham ti neŋ atac ŋayham ŋahu, naŋ mac daôm.

² Aō gangô bu mac nem awhê lu, naŋ Yuodia lu Sintike sêseŋ dau. Aō bu wasôm têŋ iŋlu bu sêmasaŋ yom naŋ yêc iŋlu ŋasawa, ma sêmbo ti si ŋalôm tigeŋ tu iŋlu sêkêŋ whiŋ Pômdau-ŋga.

³ Ma aneŋ silip ŋayham Sisigus,* aō bu wandac am bu nem awhê lu dinaŋ sa, ŋahu bu muŋ-ŋga iŋlu sem gwelen tu sêpuc ŋawaê ŋayham dôŋ-ŋga sêwhiŋ aō ma Klemen ti aneŋ asidōwai ŋatô, naŋ si ŋaê hoŋ yêc Anötô ndê Buku Taŋli-ŋga.

* **4:3:** Sisigus - yom dau yêc Yom Grik, ma danem kwi bu 'ŋamalac naŋ kôm gwelen whiŋ ndê silip.' Lau ŋatô gauc gêm bu yom dau iŋ ŋgac Pilipai-ŋga dan ndê ŋaê, ma lau ŋatô gauc gêm bu iŋ ŋaê dom, magoc Pol to yom dau hêganônŋ ŋamalac dan naŋ kôm gwelen whiŋ iŋ.

⁴ Tu mac ati Pômdau ndê lau-nga dec wasôm têtj mac bu ambo ti atac nÿayham nÿapanj. Aô wasôm tiyham bu ambo ti atac nÿayham nÿapanj.

⁵ Asap lêtj malô dônj tu bu lau honj sênÿalê bu yac lau dakêtj whin-nga nenj mêtê dau dinanj. Gauc nem bu ndoc kêpij bu Pômdau mbu menj.

⁶ Ahêgo daôm tu gêtj dan-nga dom. Nÿawapac bocke nanj tap mac sa, nanj atôc têtj Anôtô sip nem mbec nÿalôm, ma andac inj bu nem mac sa. Ma anem danje inj tu gêtj honj-nga.

⁷ Ma Anôtô ndê yom malô oc nem mac lau nanj inj piñ mac dônj am daminj Yisu Kilisi, nanj ahuc, ma nem gôlinj mac nem gauc ti nÿalôm. Bu Anôtô ndê yom malô inj gêtj atu andô, hóc gêlêc nÿamalac honj si gauc.

⁸ O anenj asidôwai. Aô wasôm yom danj tiyham. Yom bocke nanj yomandô, ma gêtj bocke nanj gêtj tiwaê ma gêtj solop ma nÿawasi, gêtj nanj gic lau honj tandô nÿayham, ma gêtj nÿayham datoc sa-nga, ma mêtê ti yom ma gauc honj nanj gitêtj enj, nanj wasôm têtj mac bu gauc nem lhac nem gauc nÿapanj.

⁹ L ênj ti sakinj bocke nanj aô kadôhônj ti gac dulu têtj mac, me mac anjô y êc aô me alic aô gakôm, nanj akôm andic nÿawaê. Ma Yom Malô Nÿadau Anôtô dau oc mbo whinj mac.

Pol gêm danje lau Pilipai

¹⁰ Munj-nga mac am aô sa, magoc nÿasawa lê e menj têtj kwahic dec, mac atap senj danj sa tu anem aô sa tiyham-nga dom. Kwahic dec mac gauc gêm aô ma ankinj gêtj tu anem aô sa-nga, ma gêtj dinanj kôm aô atac nÿayham atu, ma kapiñ Pômdau tu mac am aô sa-nga.

¹¹⁻¹² Aô gato yom dinanj tu gapônda dauj-nga dom. Mba. Aô kayalê têtj gapônda dauj-nga, ma kayalê têtj gandôc mwasiñ nÿalôm-nga. Aô bu nenj gêtj mba ma gêtj yô aô, me bu nenj gêtj daêsam ma wanenj hóc aô dônj, tigenj wahêgo dauj dom. Nÿahu bu aô kadôhônj dauj su bu nÿayham me sac bocke bu tap aô sa, nanj aô oc wambo ti atac nÿayham enj.

¹³ Kilisi kêñ nÿaclai têtj aô bu wakôm gêtj honj, ma tu dinanj-nga dec aô gatôm bu wambo ti atac nÿayham enj.

¹⁴ Bocdinañ, aô bu wapônda dauj, dec wambo ti atac nÿayham enj, magoc mac akôm mêtê nÿayham ma gauc gêm anenj nÿawapac dec ankinj gêtj tu anem aô sa-nga.

¹⁵⁻¹⁶ Mac lau Pilipai-nga anÿalê su bu têtj ndoc mac anjô nÿawaê nÿayham tiwakuc, ma aô galom malac atu Tesalonika, nanj mac ankinj gêtj tu anem aô sa-nga têtj nÿatô. Ma têtj têtj nanj gahu mac nem gameñ Masedonia-nga sinj, nanj gôlôwac dabunj malac nÿatô-nga sêkênj gêtj danj tu sênem aô sa-nga dom. Mac tamwasêm.

¹⁷ Aô tac whinj bu mac asap nem mêtê akêtj gêtj-nga dinanj dônj nÿapanj. Aô gasôm yom dau tu bu wakac mac bu akêtj gêtj têtj aô-nga lec dom, magoc aô kayalê bu mac bu asap nem lêtj amwasiñ aô ma lau nÿatô-nga dônj, dec lêtj dau oc êmwasiñ mac hóc gêlêc su ô.

¹⁸ Kwahic dec aô gapônda gêtj danj dom. Gêtj nanj mac ankinj têtj aô ma Epaprodaitas kêñ têtj aô gêm mac anjôm, nanj daêsam nÿandô dec gêm aô sa kêlêc. Gêtj dau gitôm da nÿamalu nÿayham nanj Anôtô tac whinj, ma gic inj tandô nÿayham.

¹⁹ Anôtô, nanj yob aô nÿapanj, inj Mwasiñ ti Nÿawasi atu Nÿadau, ma Yisu Kilisi ti nÿahu datap inj ndê mwasiñ atu sa-nga. Ma aô kayalê bu gêtj bocke nanj mac apônda, nanj yêc inj ndê mwasiñ atu nÿalôm, ma inj oc kêñ têtj mac.

²⁰ Bocdinañ dapo Damanj Anôtô ndê waê sa tôm têtj honj ndi. Yomandô.

Pol gic bata iŋ ndê bapia

²¹ Akêŋ aneŋ acsalô têŋ lau dabuŋ hoŋ naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu Kilisi yêc malac Pilipai. Asidôwai naŋ sêmbo sêwhiŋ aô, naŋ sêkêŋ si acsalô têŋ mac bocdinaŋ.

²² Ma Anötö ndê lau dabuŋ hoŋ naŋ sêmbo malac dindec, naŋ boc-dinaŋ. Ma lau sêkêŋ whiŋ-ŋga naŋ sem gwelenŋ sêmbo Sisa ndê andu, naŋ gauc gêm mac hôc gêlêc.

²³ Mwasinŋ akêŋ Pômdau Yisu Kilisi puc mac nem gatôm dôŋ.

Pol ndê bapia têj lau Kolosi-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Malac Kolosi yêc gamej Esia-nga, magoc Pol dau inj gêm mêtê yêc malac Kolosi dom. Têj ndoc inj gêm mêtê mbo malac Epesas, nanj ngac Kolosi-nga danj ñaê Epapras ngô ma kêj whinj, ma tinjambu Epapras mbu gi hoc ñawaê ñayham asê yêc ndê malachu Kolosi (1:7; 4:12), ma lau ñatô sic hu sêkêj whinj Yisu. Tinjambu Epapras ndöc gapocwalô whinj Pol (Pilemon 23), ma gic minj têj Pol pi lau sêkêj whinj-nga yêc malac Kolosi.

Pol to bapia dindéc ma sôm têj lau Kolosi-nga bu inj gêm danje Anötö tu ñac si sêkêj whinj-nga, ma inj tôc lêj ñayham daësam têj lau sêkêj whinj-nga tu sêjkuc-nga. Ma inj to yom ñatô bu whê lau Kolosi si gauc sa pi yom ñandô. Nahu bu lau ñatô sênsônj ñac pi lau nom-nga si lêj ñatô (2:4, 8, 16-23), ma ñac sêtoc Kilisi sa ñapep dom, ma bocdinanj inj tôc asê bu Anötö kêj gêj honj sêsöc Kilisi ñapu (1:15-20; 2:9-15).

Pol gic hu ndê bapia

¹ Aô Pol, nanj gati Yisu Kilisi ndê aposel kêkuc Anötö ndê atac whinj, lu yac neñ asidôwa Timoti ato bapia dindéc.

² Ato têj mac asidôwai nanj andöc malac atu Kolosi, mac lau dabuj nanj akêj whinj Kilisi. Mwasinj ti yom malô akêj Damanj Anötö têj mac.

Pol teñ mbec tu lau Kolosi-nga

³ Tôm bêc honj yac atenj mbec têj Anötö, yac neñ Pômdau Yisu Kilisi Damba, ma am danje inj tu mac-nga.

⁴ Nahu bu yac anğô ñawaê bu mac akêj whinj Yisu Kilisi ñanğa, ma atac whinj Anötö ndê lau dabuj honj.

⁵ Mac nem akêj whinj ti atac whinj nahu sip mwasinj atu nanj mac akêj Batam ambo, nanj Anötö po sa gwananj tu mac-nga yêc undambê. Yom pi gêj dau mac anğô munj su, têj ndoc sêhoc yom ñandô ñawaê ñayham-nga asê têj mac.

⁶ Nawaê ñayham dau têj mac meñ, ma mac anğô ti anjalê yom ñandô pi Anötö ndê mwasinj atu. Têj ndoc mac anğô tiwakuc e meñ têj kwahic dec, nanj ñawaê ñayham dau gêm ñandô ma tiapa yêc mac nem gamej. Ma ñalêj tigen inj gêm ñandô ma tiapa ma gêm gamej nanj lau Rom-nga sem gôlinj, nanj ahuc.

⁷ Nawaê dau Epapras kédôhônj têj mac. Inj yac neñ ngac atac whinj-nga nanj gêm gwelenj whinj yac, ma ngac akin ñandô nanj gêm akin Kilisi tu mac-nga.

⁸ Ma inj gic minj têj yac pi mac nem lêj atac whinj asidôwai-nga nanj Njalau Dabuj kêj têj mac.

⁹ Tu dinanj-nga têj bêc ñamata-nga nanj yac anğô mac nem ñawaê e meñ têj kwahic dec, nanj yac atenj mbec tu mac-nga ñapanj. Yac andac Anötö bu kêj gauc têj mac e anjalê Njalau Dabuj ndê lêj tidônj. Ma ñalêj dinanj mac oc anjalê lêj nanj Anötö tac whinj bu yac dasa-nga, nanj ñapep enj.

¹⁰ Yac atenj mbec bu mac asa nem lêj gitêj, bu tôc asê bu mac ati Pômdau ndê lau, ma inj oc lic mac nem lêj honj ndic inj tandô ñayham. Yac atenj mbec

bu mac nem akêñ whiñ oc nem ñandô ñayham yêc gwelenj hoñ nanj mac akôm, ma bu mac nem gauc anyalê Anötö-nga êñsôwec tiatu.

¹¹ Anötö ndê ñaclai ti ñawasi atu kênj ñanğa têtj mac bu akôm gêtj hoñ, ma ñawapac bu tap mac sa, dec mac atôm bu alhac ñanğa ma ahôc ti atac pa su. Ma ambo ti atac ñayham,

¹² ma anem danđe Damanj Anötö, nanj gic dabinj mac e atôm bu awêkainj in ndê gamenj ñawê-nga awhiñ in ndê lau dabunj hoñ.

¹³ Inj kêtgaho yac su yêc ñaclai ñasec-nga, ma kênj yac dambo inj ndê Atu nanj inj atac whiñ ñandô, nanj ndê gôlinj ñapu.

¹⁴ Ma Anötö kêmwasinj yac, dec gêmlihi yac ti kêtgapwêc yac su yêc sakinj mêtê sac-nga, ma suc yac neñ sac kwi. Ma datap mwasinj atu dau sa yêc inj ndê Atu dau.

Kilisi ti ndê gwelenj

¹⁵ Lau danj sêlic Anötö dom, magoc inj Atu Kilisi gêm inj anğô ma têtj inj asê têtj yac. Inj tinjamata gêtj hoñ nanj Anötö kênj.

¹⁶ Bu gêtj undambê-nga ti gêtj nom-nga hoñ nanj Anötö kênj, nanj kênj ña Kilisi. Gêtj nanj dalic ña tanôñ, ma gêtj nanj tôm dom bu dalic ña tanôñ, gitôm anjela me ñalau me gôlinj ma ñaclai tidau-tidau, gêtj hoñ dinanj Anötö kênj ña Kilisi ma kênj tu Kilisi-nga.

¹⁷ Inj tinjamata gêtj hoñ, ma gêtj hoñ si ñahu sêmbo-nga yêc inj.

¹⁸ Ma inj gêm gôlinj gôlôwac dabunj. Inj ti ñagôlôñ, ma gôlôwac dabunj sêti inj ndê ñandô. Ma inj munj gôlôwac dabunj bu ti ñgac ñamata-nga bu tisa akêñ lau batê-nga. Ma bocdinanj gêtj danj hôt gêlêc inj su dom.

¹⁹ Bu Anötö gêlic ñayham bu kênj dau sambuc sip Atunğac ñalôm ma mbo whiñ inj.

²⁰ Ma inj kêtjinj Atu dau sip nom meñ bu hê wamba ñamalac ma gêtj nom-nga ti gêtj undambê-nga hoñ têtj Anötö. Ma kwahic dec ñamalac sêtôm bu sêmbo Anötö anğô-nga ti yom malô, tu Atunğac ndê dac nanj kêtj sinj pi a gicso-nga.

²¹ Munj-nga, mac ambo ahê têtj Anötö. Mac ambo atôm inj ndê ñacyo tu gauc ti mêtê sac-sac nanj yêc mac-nga.

²² Magoc inj dau kêmasanj lêtj bu Kilisi sip nom meñ ti ñamalac ma mbac ndu, tu bu hê wamba mac têtj Anötö tiyham. Ma inj tac whiñ bu kênj mac alhac inj anğô-nga atôm lau dabunj nanj nem giso ti yom mباسi.

²³ Mac bu alhac ti akêñ whiñ ñanğa ma akêñ batam Anötö ndê mwasinj nanj ñawaê ñayham têtj asê têtj mac, ma ahu sinj dom, dec mac oc atap mwasinj dau sa. Ñawaê ñayham dau mac anğô su, ma sêhoc asê yêc gamenj hoñ nanj yêc lau Rom si gôlinj ñapu, nanj bocdinanj. Ma aô Pol gati ñgac akinj ñawaê ñayham dau-ñga.

Pol whê ndê gwelenj ñawaê ñayham-nga sa

²⁴ Ñandê bocke nanj aô gahôt tu wapuc mac nem akêñ whiñ dôñ-nga, nanj gahôt ti atac ñayham enj. Ma aô kayalê bu aô gac waê bu wahôt ñandê ñapanj, tu gwelenj nanj aô gakôm tu bu wapo Kilisi ndê ñandô, nanj gôlôwac dabunj sa-ñga. M agoc aô oc wahôt e wandic dabinj gêtj hoñ nanj Kilisi kêtjalinj sa bu wahôt.

²⁵ Aô gakôm gwelenj gam akinj gôlôwac dabunj, kakuc lêtj nanj Anötö dau kêmasanj dec kêtjalinj aô sa tu mac-nga, ma kêtjinj aô bu wahoc ñawaê ñayham asê e Anötö ndê yom tiapa yêc gamenj hoñ.

²⁶ Têḡ ḡamata-ḡga e meḡ, yom pi Anötö ndê lêḡ nem lau si-ḡga, naḡ ḡahu yêc siḡ dau têḡ lau nom-ḡga. Magoc kwahic dec iḡ tôc asê tiawê têḡ iḡ ndê lau dabuḡ.

²⁷ Iḡ tac whiḡ bu lau dabuḡ sêḡyalê yom naḡ muḡ-ḡga yêc siḡ dau, naḡ bocdec bu. Iḡ bu êmwasiḡ mac †lau gameḡ apa-ḡga bu atap iḡ ndê ḡawasi atu sa, dec kêḡ Kilisi sip nem ḡalôm. Ma ḡêḡ dinaḡ ti mac nem ḡahu akêḡ batam bu atap iḡ ndê ḡawasi sa-ḡga.

²⁸ Yac ahoc Kilisi ndê ḡawaê ḡayham asê, ma Anötö kêḡ gauc ḡayham têḡ yac bu akêḡ puc ti andôhônḡ lau sêkêḡ whiḡ-ḡga hoḡ. Ma yac akôm bocdinaḡ tu bu andic dabiḡ ḡac hoḡ e akêḡ ḡac sêlhac Anötö aḡgô-ḡga sêtôm lau ḡwalam akwa sêkêḡ whiḡ Kilisi-ḡga.

²⁹ Ma aô gakôm ḡwelenḡ ti ḡahôc ḡandê atu, tu bu wakôm ḡêḡ dau ḡandô sa-ḡga, ḡa Kilisi dau ndê ḡaclai naḡ ḡêm ḡwelenḡ ḡaḡga yêc aô neḡ ḡalôm.

2

¹ Aô ḡawhê neḡ ḡwelenḡ sa têḡ mac, ḡahu bu aô atac whiḡ bu mac aḡyalê bu aô ḡayêm dauḡ su ḡandô tu mac-ḡga, ma tu lau Laodisia-ḡga, ma tu lau sêkêḡ whiḡ-ḡga hoḡ naḡ sêlic aô aḡônḡ dom-ḡga, naḡ bocdinaḡ.

² Aô tac whiḡ bu mêtê atac whiḡ-ḡga piḡ mac hoḡ dôḡ, ma puc mac dôḡ bu alhac ḡaḡga. Ma yom pi Anötö ndê lêḡ nem lau si-ḡga naḡ muḡ-ḡga yêc siḡ dau, naḡ aô tac whiḡ bu mac aḡyalê tidônḡ andô, e kôm mac alhac ti akêḡ whiḡ ḡaḡga eḡ. Yom dau hêḡanônḡ Kilisi.

³ Bu yom ti gauc naḡ atu andô ma tôm bu êmwasiḡ yac-ḡga, naḡ Anötö ḡêm ahuc yêc iḡ-ḡga.

⁴ Aô ḡawhê yom hoḡ dinaḡ sa têḡ mac, ḡahu bu aô gatec bu lau ḡatô sêmbac yom mac ma sêḡsau mac.

⁵ Bu aô dauḡ ḡambo ḡawhiḡ mac dom, tigeḡ yêc aneḡ ḡalôm aô gauc ḡêm mac ḡapaḡ. Ma aô atac ḡayham atu, bu kayalê bu mac akêḡ whiḡ Kilisi ḡaḡga, ma asa nem lêḡ hoḡ ḡapep.

Dasa neḡ lêḡ tiwakuc tu Kilisi-ḡga

⁶ Mac akôc Yisu Kilisi sa su ti mac nem Pômdu, dec akêḡ iḡ tiḡamata nem lêḡ hoḡ.

⁷ Akôc ḡaḡga yêc iḡ tôm a naḡ ḡawakac ḡacḡeḡ sip nom ḡalôm ḡi. Ma iḡ ndê ḡaclai po mac nem akêḡ whiḡ sa bu alhac ḡaḡga, alhac yom ḡandô naḡ sêndôhônḡ têḡ mac, naḡ ḡahô. Ma yom aneḡ danḡe Anötö-ḡga nem mac ahuc tôm bêc hoḡ.

⁸ Ayob daôm ḡapep bu lau tasanḡ si yom ḡambwa-ḡambwa êḡsônḡ mac nem gauc ma êḡgaho mac su yêc yom ḡandô e ati lau ḡapocwalô-ḡga lec dom. ḡac si yom dau ḡahu kêkuc abunḡaci si lêḡ ti mêtê nom-ḡga ḡambwa, ma meḡ akêḡ Kilisi ndê dom.

⁹ Bu Anötö kêḡ dau sambuc sip Kilisi ḡalôm, ma meḡ mbo nom ḡitôm ḡamalac.

¹⁰ Kilisi dau iḡ ḡôliḡ ti ḡaclai hoḡ ḡadau. Ma tu mac nem akêḡ whiḡ piḡ mac dôḡ am damiḡ iḡ-ḡga, dec Anötö ndê mwasiḡ ḡêm mac ahuc.

¹¹ Kilisi kôm lau Israel-ḡga si †pwac sêsê ḡamlic ḡatô su-ḡga ḡandô sa pi mac lau naḡ ati iḡ ndê. ḡêḡ dau hóc asê kêkuc ḡamalac si lêḡ sêsê ḡamlic-ḡga dom, magoc Kilisi dau kôm ḡwelenḡ yêc mac nem ḡalôm ḡitôm iḡ sê mac nem mêtê sac ḡalôm akwa-ḡga su ḡiḡga.

¹² Busanḡu nan mac alin, nan pin mac dōḡ am damin Kilisi, tōm sēḡsuhun mac awhin in, ma Anötō uḡ mac sa awhin in. Gēḡ dau ḡandō sa tu mac akēḡ whin Anötō, nan uḡ Kilisi dau sa akēḡ lau batē-ḡga, nan ndē ḡaclai.

¹³ Muḡ-ḡga, mac ambo atōm lau batē tu mac nem sac-ḡga, ma tu mac asap mētē ḡalōm akwa-ḡga dōḡ ḡapan-ḡga. Tigeḡ Anötō suc mac nem sac hon kwi, ma kōm mac atī lau ambo tamli tiyham-ḡga awhin Kilisi.

¹⁴ Tu yac tanḡil Anötō ndē yomsu-ḡga, dec yac datōm lau nan si bapia tōp-ḡga yēc, ma datōm dom bu dandic tōp dau, dec tac waē bu datap matōc sa. Magoc Anötō kōc bapia tōp-ḡga dau su yēc yac, ma gic pi a gicso dau whin Kilisi.

¹⁵ Ma Kilisi ndē mbac ndu pi a gicso dau ti lēḡ bu Anötō ku Sadaḡ ti ndē ḡalau ma ḡaclai sac hon dulu, gitōm ḡgac bata sin-ḡga nan kōc ḡacyo si wapa sin-ḡga hon su, ma wē ḡac gitōm lau gapocwalō-ḡga bu tōc asē tiawē bu ḡac si ḡaclai pacndē sambuc.

Yom pi ḡagōlin nom-ḡga

¹⁶ Tu dinaḡ-ḡga dec lau ḡatō bu sēḡgōlin yom pi mac tu gēḡ nan aḡ ti anōm-ḡga, me tu om nan lau sēlic tōm wake me ayō me yala-ḡg a, me tu bēc Sabat-ḡga, nan aḡḡ ḡac si yom dom.

¹⁷ Bu gēḡ hon dinaḡ gitōm gēḡ ḡagatu ḡambwa nan dalic muḡ su, ma tinambu ḡandō meḡ ḡōc asē. Ma ḡandō dau, nan Kilisi.

¹⁸ Lau ḡatō sēḡkuc lēḡ ḡalōm akwa-ḡga ma sētoc dau sa tu ḡac si lēḡ sem akin Kilisi-ḡga. ḡac sēsōm bu sēpu dau ḡandō, ma sem akin aḡela kēkuc gēḡ ḡatō nan sēyēc mbē ma sēlic. Lau kain dinaḡ b u sēpu mac ma sēsōm bu mac nem a kēḡ whin in gēḡ ḡandō mbasi-ḡga, dec akōc ḡac si yom sa dom.

¹⁹ Bu lau kain dinaḡ sēsap Kilisi, nan ti gōlōwac dabun hon si ḡagōlin, nan dōḡ dom. In tawasē pin yac hon dōḡ dapitigeḡ, ma gōlōwac d abun kēsōwec ḡa ḡaclai nan Anötō dau kēḡ.

²⁰ Aḡḡ su nan. Tēḡ ndoc ḡamalac d aḡ mbac ndu, nan ḡagōlin ti ḡaclai nom-ḡga gēm gōlin in tiyham dom. Ma tu Anötō pin mac dōḡ am damin Kilisi-ḡga, dec tōm mac ambac ndu awhin in. Bocdinaḡ tu sake-ḡga mac ambo atōm lau nan sēhēgo dau pi ḡagōlin nom-ḡga?

²¹ Lau kain dinaḡ sic yao gēḡ tidau-tidau ma sēsōm bocdec bu, “Akōc dom, aneḡ ti anōm dom, ma amasec dom.”

²² Yom kain dinaḡ kēkuc gauc ti ḡagōlin nan lau nom-ḡga sēndōhōḡ, ma hēganōḡ gēḡ tēm kwahic dec-ḡga nan tan ti danōm ma gēḡ dau meḡ ḡinḡa.

²³ Lau nan sēsōc ḡagōlin kain dinaḡ ḡapu, nan sēḡkuc gauc ḡamalac-ḡga tu lēḡ sēnem akin Anötō-ḡga ti sēḡwinin dau-ḡga ma lēḡ sēkēḡ wapac pi dau ḡamlic-ḡga. Sētoc lēḡ dau sa gitōm lēḡ ti gauc atu, ma gauc gēm bu oc ndic Pōmdau tandō ḡayham. Magoc mba. Lēḡ dau hēganōḡ gēḡ awē-ḡga ḡambwa, ma oc tōm dom bu nem ḡac si ḡalōm kwi e sēhu lēḡ ḡalōm ḡagalac-ḡga sin.

3

Kilisi ti yac neḡ dambo tanli ḡahu

¹ Anötō uḡ mac sa awhin Kilisi, ma kwahic dec in ndōc Anötō ndē andō-ḡga yēc undambē. Tu dinaḡ-ḡga dec asa nem lēḡ ti tamkwē gēḡ undambē-ḡga eḡ.

² Gauc nem gēḡ nom-ḡga ēḡlēc dom. Gauc nem gēḡ undambē-ḡga ḡōc gēlēc.

³ Bu mac ambac ndu su awhin Kilisi, ma mac nem ḡahu ḡ andō ambo tamli awhin Kilisi-ḡga, nan yēc sin dau yēc Anötō-ḡga.

⁴ Têj ndoc mac nem tamli njahu Kilisi dau meñ hóc asê, nanj Anötö oc töt mac nem lêj ambo tamli-nga asê tiawê, ma mac oc alhac awhinj Kilisi ti njawasi atu.

Lêj njalôm akwa-nga

⁵ Bocdinañ ahu mêtê sac hoñ nanj meñ akêj njalôm akwa, nanj sinj. Mêtê dau gitôm mac nem njacyo danj nanj kalhac senj andöc tamli-nga ahuc, bocdinañ andic inj ndu. Mêtê kainj bocdec ahu hoñ sinj, mêtê mockainj-nga, mêtê njadômbwi, ma mêtê sac-sac njalôm njagalac-nga. Ma ayob daôm bu anjuc lau nanj sêkêj awa ti wapa nom-nga kalhac si gauc njamata njapañ, nanj dom. Bu lêj dau gitôm njac sem akinj anötö gwam.

⁶ Lau hoñ nanj sêsa lêj kainj dinañ, oc sêtap Anötö ndê atac njandê sa.

⁷ Muñ-nga, mac daôm aköc gauc tôm njac lau dinañ sêkôc, ma anjuc njac si mêtê sac.

⁸ Magoc kwahic dec ahu mêtê sac hoñ sinj. Atac njandê têj lau me alic njac sac dom, njalôm li sa dom, ma ayob nem whamsuñ bu asôm yom sac-sac apu lau-nga ti yom mayañ-nga dom.

⁹ Ma asôm yom tasanj têj nem asidôwai dom. Gauc nem bu mac ahu lêj njalôm akwa-nga sinj su, dec akôm mêtê kainj dinañ tiyham dom.

¹⁰ Ma asa nem lêj ti njalôm wakuc. Bu Anötö, nanj kêmasañ njamalac bu sênem inj anjô sêmbô nom, nanj gêm gwelenj pi mac mbo, tu bu mac atiwakuc, ma tu bu mac anjalê inj ti ndê lêj gitêj tidôj.

¹¹ Ma yac lau nanj dasa lêj wakuc dinañ, nanj dahêgo dauñ tu yac neñ njahu nom-nga tiyham dom. Yac bu lau Grik me lau Israel-nga, gai me lau anjô batac, lau nanj tanjuc pwac sêsê njamlic-nga me tanjuc dom, lau akinj njambwa me lau nanj dau sêmbô si gêj, nanj Anötö gauc gêm lêj hoñ dinañ njadañ hóc gêlêc su dom. Gêj tigerj nanj gêj atu têj inj, nanj Kilisi pinj yac hoñ dôj dati inj ndê.

Lêj njalôm wakuc-nga

¹² Anötö tac whinj mac ma kêyalinj mac sa ati inj ndê lau dabuñ. Tu dinañ-nga dec asap mêtê njayham bocdec dôj gitôm mac asöc ti nem njakwê. Tamwalô lau ma atac apu njac ti nem njalôm sambuc, anjwininj daôm, asa lêj malô, ma aköc nem njalôm dôj.

¹³ Asa nanj ndê asidôwa kôm sac têj inj, nanj kôc ndê njalôm dôj bu hóc njawapac dau, ma suc inj ndê sac kwi. Asuc sac nanj asidôwai sêkôm têj mac nanj kwi, tôm Pômdau dau suc mac nem kwi.

¹⁴ Ma asap mêtê atac whinj-nga dôj, bu mêtê dau pinj mêtê njayham-njayham hoñ dôj sêpitigenj.

¹⁵ Kilisi ndê yom malô nem gôlinj mac nem njalôm. Bu Anötö kêgalêm mac sa bu ati gôlôwac dabuñ tigerj, nanj yom malô dau pinj mac dôj. Ma anem danje Anötö njapañ.

¹⁶ Kilisi ndê yom njandô nem mac nem njalôm ahuc sambuc, dec kêj gauc njayham têj mac bu anem la ti andôhônj têj daôm. Anem wê yêc Buku Wê-nga, ti wê dabuñ ma wê njatô nanj Njalau Dabuñ kêj têj mac, bu ampinj Anötö ma anem danje inj ti nem njalôm sambuc.

¹⁷ Gêj hoñ nanj mac akôm ti yom hoñ nanj asôm, nanj akôm tu Pômdau Yisu ndê njê-nga. Ma anem danje Damanj Anötö tu Kilisi-nga.

Damba ti dindai ma balêkoc si njagôlinj njatô

¹⁸ Mac lauwê, asôc nem ñgaci ñapu, bu lêñ dinañ gic waê lauwê nañ sêkêñ whiñ Kilisi.

¹⁹ Ma mac laungac, atac whiñ nem lauwê ma atigasec ñac dom.

²⁰ Balêkoc, mac danam wambu yom hoñ nañ dinam ti damami sêsôm têt mac. Bu lêñ dinañ gic Pômdau tandô ñayham.

²¹ Mac dambai, ali nem balêkoc si ñalôm sa dom. Ayob ñac ñapep tu bu ñac lic ñakam sa e sêtec lêñ ñayham lec dom.

Lau akiñ ma ñadaui si ñagôlin

²² Mac lau akiñ, asôc nem ñadaui nom-ña si yom hoñ ñapu. Anem akiñ tu bu mac nem ñadaui sêlic mac ñayham-ña ñambwa lec dom. Mba. Mac nem ñadaui bu sêmbo sêwhiñ mac me sêmbo dom, magoc akôm nem gwelen hoñ ñapep eñ. Anem akiñ ti nem ñalôm sambuc, ma atôc asê bu mac atoc Pômdau sa.

²³ Akôm gêñ hoñ ti nem ñalôm sambuc eñ, gitôm mac am akiñ Pômdau, ma tôm mac am akiñ lau nom-ña tawasê dom.

²⁴ Mac anyalê su bu mac am akiñ Kilisi mac nem Pômdau, ma iñ oc kêñ mac awêkaiñ nem gêñ lêñsêm yêc undambê ti mac nem ñagêyô ñayham.

²⁵ Magoc asa nañ kôm giso, nañ oc tap ndê ñagêyô sa. Ma Anötô oc toc ñamalac dan sa hôc gêlec dan dom. Iñ oc êñsahê yac hoñ ña saê tigeñ.

4

¹ Mac ñadaui, anyalê ñapep bu mac daôm nem Ñadau mbo undambê, ma bocdinañ ayob nem lau akiñ ñapep, ma ñaôli bocke nañ gic ñac ñawaê, nañ akêñ têt ñac.

Pol gêm la lau Kolosi-ña

² Anem ali ma asap mêtê daten mbec-ña ti danem danje Anötô-ña dôñ ñañga.

³ Ma aten mbec tu yac-ña whiñ, bu Anötô lêc gatam su têt yac bu ahoc iñ ndê yom asê, ma bu awhê yom pi Kilisi nañ muñ-ña yêc siñ dau, nañ sa tiawê. Tu Kilisi ndê yom dinañ-ña dec aô gandôc gapocwalô.

⁴ Aten mbec bu Anötô puc aô dôñ bu wakôm neñ gwelen ñapep, ma wawhê yom dau sa yêc awê eñ.

⁵ Asa nem lêñ ambo lau sêkêñ whiñ dom-ña ñalôm ti gauc eñ. Ma anyalê lêñ tu bu atôc Kílisi têt ñac tôm bêc hoñ.

⁶ Akôc gauc ñapep pi yom asôm-ña bu asôm yom êmwasiñ lau ti nem ñac sa-ña, ma aô lau si yom ñalêñ ñayham.

Pol sôm bu êñkiñ Tikikus lu Onesimus sêtêt Kolosi sêndi

⁷⁻⁸ Kwahic dec aô bu wañkiñ yac neñ asidôwa ma ñgac atac whiñ-ña Tikikus têt mac loc. Iñ kalhac ñañga ma gêm akiñ Pômdau whiñ aô. Aô wañkiñ iñ loc bu ndic miñ aneñ yom, ma asidôwai gameñ dindec-ña si yom hoñ têt mac. Ma iñ oc nem malô mac nem ñalôm.

⁹ Ma aô wañkiñ Onesimus, nañ mac nem dan ma yac mba asidôwa atac whiñ-ña nañ kêñ whiñ ñañga eñ, whiñ Tikikus têt mac loc. Iñlu oc sêndic miñ yom gameñ dindec-ña hoñ têt mac.

Pol kêñ ndê acsalô têt lau ñatô

¹⁰ A ristakus, naŋ ndöc gapocwalô whiŋ aö, naŋ kêŋ ndê acsalô têŋ mac, ma Banabas ndê têŋgac Mak kôm acsalô têŋ mac bocdinaŋ. Mak bu hôc asê mac, dec akôm tôŋ aö gasôm têŋ mac muŋ su, ma akôc iŋ sa.

¹¹ Ma Jisas, ŋgac naŋ sêsam iŋ ndê ŋaê daŋ bu Justus, naŋ kêŋ ndê acsalô têŋ mac whiŋ. Ŋac lau tö dinaŋ sêmbo sêwhiŋ aö ma sem malô aneŋ ŋalôm. Ŋac lau Israel-ŋga naŋ sêkêŋ whiŋ Kilisi, ma sem gwelen sêwhiŋ aö ma yac ahoc ŋawaê pi Anötö ndê gôliŋ asê. Lau Israel-ŋga daêsam sêmbo sêwhiŋ aö dom, ŋac lau tö dinaŋ solop.

¹² Ma Epapras, Kilisi ndê ŋgac akiŋ, naŋ mac daôm nem daŋ, naŋ kêŋ ndê acsalô têŋ mac bocdinaŋ. Iŋ tôŋ bêc hoŋ teŋ mbec tu mac-ŋga bu mac alhac ŋaŋga atôm lau gwalam akwa akêŋ whiŋ-ŋga, ma asa nem lêŋ hoŋ tôŋ Anötö tac whiŋ.

¹³ Aö wasôm yom ŋandô têŋ mac bu iŋ yêm dau su ŋandô tu mac-ŋga ŋapaŋ, ma tu lau sêkêŋ whiŋ-ŋga naŋ sêmbo malac Laodisia ma malac Hierapolis-ŋga bocdinaŋ.

¹⁴ Luk, dokta naŋ yac atac whiŋ, lu Demas sêkêŋ si acsalô têŋ mac whiŋ.

¹⁵ Akêŋ yac mba acsalô têŋ asidôwai Laodisia-ŋga, ma têŋ lau sêkêŋ whiŋ-ŋga naŋ sêkac sa yêc Nimpa ndê andu tu sêlic om-ŋga, ma têŋ Nimpa dau bocdinaŋ.

¹⁶ Têŋ ndoc sêsam bapia dindec têŋ mac su, naŋ akêŋ têŋ gôlôwac dabuŋ yêc Laodisia bu ŋac sêsam whiŋ. Ma bapia naŋ aö gakêŋ têŋ ŋac, naŋ sêkêŋ têŋ mac asam bocdinaŋ.

¹⁷ Asôm têŋ Akipus bu sap sakiŋ naŋ Pômdau kêŋ sip iŋ amba, naŋ dôŋ, ma kôm ŋapaŋ e ndic dabiŋ.

¹⁸ Aneŋ ŋaê Pol dec, gato ŋa aö daŋŋ aman. Aö gacgeŋ gandöc gapocwalô, dec wandac mac bu gac nem aö. Anötö ndê mwasin whiŋ mac hoŋ.

Pol ndê bapia ñamata-nga têtj lau Tesalonika-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Tesalonika in malac atu dan nan yêc gameñ Masedonia-nga. Pol in ñac ñamata-nga bu hoc ñawaê ñayham asê yêc Tesalonika (Apo 17:1-9). In mbo whin ñac bêc daêsam dom, ma lau Israel-nga nan sêkêñ whin Yisu dom yêc malac dau, nan sem lêmun in ma sêkêñ kisa in, dec in kôlhô gi. Magoc lau Tesalonika-nga nan sic hu sêkêñ whin Pômdau, nan sêsap si sêkêñ whin dôñ ñannga, e ñawaê ñayham gi tiapa yêc gameñ honñ dinan (1:8).

Tinambu Pol gauc gêm ñac ñapan ma kêkin Timoti bu mbo whin ñac ma êndôhôn ñac, ma bu lic ñac sêmbo ñalêñ bocke (3:1-5). Ma Timoti mbu têtj Pol gi tiyham, ma gic min pi ñac si lêtj ñayham (3:6-10). Ñawaê dau kôm Pol tac ñayham sambuc, dec in to bapia dindéc têtj ñac.

Pol to yom ñatô têtj lau Tesalonika-nga, bu puc ñac dôñ bu sêsap mêtê ñayham dôñ ma sêtimêtê dau ñapep. In whê lau batê si sêtisa ñalêñ sa têtj ñac, bu nem malô ñac ma sêtan lau nan sêmbac ndu su, nan êñlêc dom. Ma in to yom pi mêtê ñayham-ñayham daêsam nan gic lau sêkêñ whin-nga ñawaê.

Pol gic hu ndê bapia

¹ Aô Pol, ma Sailas lu Timoti, ato bapia dindéc têtj gôlôwac dabun malac Tesalonika-nga, mac lau nan akêñ whin Daman Anötô lu Pômdau Yisu Kilisi. Pômdau ndê mwasin ti yom malô têtj mac honñ.

Pol tac ñayham tu lau Tesalonika si mêtê-nga

² Tôm bêc honñ yac aten mbec, ma am danje Anötô tu mac honñ-nga.

³ Têm honñ yac aten mbec têtj Daman Anötô, nan yac gauc gêm mac nem mêtê ñayham. Mac akôm gwelen ñayham tu mac nem akêñ whin-nga, ma akôm gêtj daêsam bu anem akin asidôwai, tu mac nem mêtê atac whin lau-nga. Ma mac akêñ batam bu Pômdau Yisu Kilisi oc mbu men, dec mac alhac ñannga en.

⁴ O asidôwai nan Anötô tac whin mac ndu andô. Yac anjalê su bu Anötô kêgalêm mac sa ati in ndê.

⁵ Ñahu bu têtj ndoc yac ahoc ñawaê ñayham asê têtj mac, nan yom dau men ñambwa dom, magoc men ti Anötô ndê ñaclai. Ma Ñalau Dabun pun ñawaê dau dôñ sip nem ñalôm, e mac akêñ whin ñannga en. Ma mac daôm anjalê mêtê nan yac akôm, bu anem mac sa têtj ndoc yac ambo awhin mac.

⁶ Ñawapac daêsam tap mac sa, magoc Ñalau Dabun puc mac dôñ, dec akôc ñawaê ñayham sa ti atac ñayham atu. Ñalêñ dinan mac apuc yac mba wanñ, ma apuc Pômdau ndê wanñ bocdinan.

⁷ Mac nem lêtj dinan ti dôhôn ñayham, bu lau sêkêñ whin-nga yêc gameñ Masedonia ti Akaya-nga honñ sêlic ma sêñkuc.

⁸ Ma mac nem lêtj ñayham kôm Pômdau ndê ñawaê ñayham tiapa yêc gameñ Masedonia-nga ma gameñ Akaya-nga tawasê dom. Lau yêc gameñ honñ sêñgô ñawaê bu mac akêñ whin Anötô. Bocdinan gitôm dom bu yac asôm yom dan bu awhê mac nem lêtj sa têtj lau.

⁹ Lau dau sic miŋ yom hoŋ pi mac nem lêŋ ŋayham. Sic miŋ bu mac akôc yac sa ŋalêŋ ŋayham, ma mac ahu anôtôi gwam siŋ, ma anem daôm kwi bu anem akiŋ Anôtô naŋ Anôtô ŋandô, ma mbo tali ŋapaŋ.

¹⁰ Ma kwahic dec mac akêŋ batam iŋ ndê Atu Yisu bu mbu akêŋ undambê meŋ. Iŋ Yisu naŋ Anôtô uŋ iŋ sa akêŋ lau batê-ŋga. Yisu dau dinaŋ dec kêgaho yac su yêc Anôtô ndê atac ŋandê, naŋ oc meŋ sa tiawê têŋ bêc ŋambu-ŋga.

2

Pol ndê gwelen yêc Tesalonika

¹ O asidôwai, mac aŋyalê bu yac ac mac kêsi ŋambwa dom, magoc gwelen naŋ akôm têŋ mac, naŋ ŋandô sa su.

² Mac aŋgô su bu têŋ ndoc yac ambo malac Pilipai, naŋ lau sêpu ti sêkôm yac ŋayom daêsam. Ma têŋ ndoc yac ahôc asê mac nem malac Tesalonika, naŋ lau sêkêŋ kisa yac ŋaŋga bocdinaŋ. Magoc Anôtô puc yac dôŋ, dec alhac ŋaŋga ma ahoc iŋ ndê ŋawaê ŋayham asê têŋ mac.

³ Yac alhac ŋaŋga ma akac mac bu akêŋ whiŋ Yisu, ŋahu bu yac aŋyalê bu yom naŋ yac ahoc asê, naŋ yom tasan dom, ma yac amenŋ ambo awhiŋ mac tu bu akôm mêtê sac me aŋsau mac-ŋga dom.

⁴ Mba! Yac aŋyalê bu Anôtô gêlic yac atôm solop, dec kêŋ ŋawaê ŋayham sip yac amanŋ. Ma bocdinaŋ yac ahoc ŋawaê ŋayham asê tu bu lau sêlic yac ŋayham-ŋga dom. Mba! Yac akôm tu bu Anôtô, naŋ kêyalê yac neŋ ŋalôm e pi sa, naŋ lic ŋayham.

⁵ Mac aŋyalê bu yac ambac yom mac dom. Ma Anôtô dau kêyalê bu yom taŋgatu gêŋ-ŋga danŋ siŋ dau yêc yac mba ŋalôm dom.

⁶ Ma yac akôm tu bu mac me lau ŋatô sêtoc yac mba waêŋ sa-ŋga dom.

⁷ Kilisi dau kêyalinŋ yac sa ati †aposel, ma tu dinaŋ-ŋga dec gitôm bu yac oc taŋkwê mac bu akêŋ gêŋ tu anem yac sa-ŋga. Tigenŋ yac atec bu akêŋ ŋawapac têŋ mac, dec andac mac bu akêŋ gêŋ danŋ têŋ yac dom. Yac ambo awhiŋ mac ti akôm gêŋ malô, gitôm dinda danŋ yob iŋ ndê balêkoc.

⁸ Yac atac ŋayham atu bu ahoc Anôtô ndê ŋawaê ŋayham asê têŋ mac. Magoc yac akêŋ gêŋ tigenŋ dinaŋ dom. Yac alic ŋayham bu akêŋ dauŋ sambuc tu mac-ŋga bocdinaŋ. ŋahu bu yac atac whiŋ mac ndu andô.

⁹ O asidôwai, gauc nem gwelenŋ naŋ yac akôm yêc mac nem gameŋ. Yac ambo awhiŋ mac bu ahoc Anôtô ndê ŋawaê ŋayham asê, magoc tôm ac ti ôbwêc yac akôm gwelenŋ atu whiŋ, bu akôm kwanŋ dauŋ-ŋga. Yac atec bu akêŋ ŋawapac têŋ mac, ma tu dinaŋ-ŋga dec yac akôm gwelenŋ dinaŋ.

¹⁰ Mac lau naŋ akêŋ whiŋ Yisu alic yac mba mêtê hoŋ naŋ akôm têŋ ndoc yac ambo awhiŋ mac, ma aŋyalê bu yac akôm gêŋ so danŋ dom. Yac akôm mêtê gitêŋ ti dabuŋ enŋ. Ma Anôtô kêyalê yac mba mêtê hoŋ whiŋ.

¹¹ Mac aŋyalê bu yac akôm mêtê ŋayham têŋ mac hoŋ, gitôm damba danŋ kôm têŋ iŋ ndê balêkoc.

¹² Yac am malô mac, ma aŋgilí mac ti ac yomsu mac bu aŋsêlêŋ ti asa nem lêŋ atôm Anôtô ndê lau dabuŋ solop. Bu iŋ kêgalêm mac sa bu asôc iŋ ndê †gôlinŋ ŋapu, ma bu atap iŋ ndê ŋawasi atu sa.

Lau Tesalonika-ŋga sêhóc ŋawapac magoc sêlhac ŋaŋga

¹³ Ma yac am danŋe Anôtô tôm bêc hoŋ, bu têŋ ndoc mac aŋgô iŋ ndê yom yêc yac, naŋ mac akôc sa gitôm ŋamalac si yom ŋambwa dom. Mba! Mac aŋyalê

ñapep bu Anötö ndê yom solop, ma bocdinañ dec mac akôc sa. Ma kwahic dec yac anyalê bu yom dau kôm gwelenj yêc mac nem ñalôm.

¹⁴ Ñahu bu mac daôm nem lau nanj sêkêñ whinj dom, nanj sêkêñ ñawapac daêsam têñ mac, magoc yac alic bu mac alhac ñañga. O asidôwai, ñalêñ dinañ mac anjuc Anötö ndê gôlôwac dabuñ nanj sêmbo gameñ Judia-ñga, nanj si lêñ. Bu ñac dau si lau Israel-ñga sêkêñ ñawapac têñ ñac tu sêkêñ whinj Yisu Kilisi-ñga.

¹⁵ Anjô su nanj! Muñ-ñga lau Israel-ñga dau sic Anötö ndê lau propet ndu, ma ñasawa lec ñac sic Pômdau Yisu ndu, ma sêsoc yac su yêc ñac si gameñ. Ñac si lêñ dinañ Anötö gêlic sac. Ma ñac sêkêñ kisa lau yêc gameñ hoñ,

¹⁶ bu ñac sêkôm bu sêlhac yac mba gwelenj ñawaê ñayham-ñga ahuc e yac atôm dom bu ahoc yom asê têñ flau gameñ apa-ñga pi Anötö ndê lêñ nem ñac si-ñga. Bocdinañ sac nanj ñac sêkôm, nanj kêsôwec tiatu ñapañ, ma ñac sic waê bu sêtap Anötö ndê tac ñandê atu sa.

Pol tac whinj bu lic lau Tesalonika-ñga tiyham

¹⁷ O asidôwai, lau nanj sêkêñ kisa yac, nanj sêkac yac su ambo ahê mac ñasawa apê lec. Yac anjôñ mba, magoc yac gauc gêm mac ñapañ, ma yac atac whinj kêlêc bu alic mac tiyham.

¹⁸ Yac atac whinj bu ambu aloc, ma aô Pol kasahê tidim daêsam bu waloc, tiger Sadanj kalhac yac ahuc.

¹⁹ O lauhac! Têñ ndoc Pômdau Yisu bu mbu meñ, nanj yac lau aposel oc akêñ batanj gêñ sake? Ma gêñ sake oc kôm yac atisambuc? Ma ñaôli ñayham bocke oc po yac sa yêc Yisu anjô-ñga? Aô wasôm têñ mac! Mac lau daôm dinañ.

²⁰ Yomandô! Mac daôm ati yac mba waêñ ti atac ñayham ñahu.

3

Pol kêkinj Timoti têñ malac Tesalonika gi

¹ Yac mba ñalôm kac yac ñandô bu alic mac. Magoc atap señ danj sa dom. Bocdinañ yac alic ñayham bu ambo malac Atens,

² ma anjkinj Timoti têñ mac goloc. Inj yac neñ asidôwa danj, nanj kôm Anötö ndê gwelenj ma hoc Kilisi ndê ñawaê ñayham asê whinj yac. Yac anjkinj inj têñ mac goloc, bu puc mac dôñ ma êñgilí mac bu asap nem akêñ whinj dôñ ñañga.

³ Yac ahêgo daunj bu mboe ñawapac nanj tap mac sa, nanj oc kôm mac nem lau ñatô sêhu si sêkêñ whinj sinj. Magoc mac anyalê su, bu ñawapac kainj dinañ gic waê yac lau dakêñ whinj-ñga.

⁴ Gauc nem bu têñ ndoc yac ambo awhinj mac, nanj yac asôm asê têñ mac tidim daêsam, bu kisa oc tap yac sa. Ma yac mba yom dinañ, kwahic dec ñandô sa su.

⁵ Aô gahêgo daunj bu mboe Sadanj êntôm mac e gwelenj nanj yac akôm têñ mac, nanj oc ñandô mba. Gauc dinañ kôm aô ñalôm ñawapac ñapañ, dec kakinj Timoti bu lic mac ma kêñ ñawaê têñ aô bu mac asap nem lêñ akêñ whinj-ñga dôñ, me ahu sinj su.

Pol tac ñayham têñ ndoc inj ñgô Timoti ndê yom

⁶ Ma kwahic dec Timoti mbu meñ hôc asê aô, ma kêñ puc ñayham pi mac nem lêñ akêñ whinj Pômdau ti atac whinj lau-ñga. Ma inj sôm bu mac gauc gêm yac ti atac ñayham ñapañ, ma atac whinj bu alic yac tiyham, tôm yac atac whinj bu alic mac tiyham bocdinañ.

⁷ O asidôwai. Yac dec ambo ti ahôc ñawapac daêsam, ma lau sêkêñ kisa yac ñapañ. Tigen kwahic dec yac aŋgô bu mac akêñ whiñ ñaŋga ambo, ma ñawaê dau puc yac dôñ ma kôm yac ñalôm tighahô.

⁸ Kwahic dec yac aŋyalê bu mac asap Pômdau dôñ ma ahu inñ siñ dom, dec ambo ti atac ñayham sambuc.

Pol teñ mbec tu lau Tesalonika-ña

⁹ Yac mba atac ñayham tu mac-ña gêm yac mba ñalôm ahuc têtñ ndoc yac ateq mbec yêc yac neñ Anötö aŋgô-ña. Yac atac whiñ ñandô bu anem dançe inñ tu mac-ña, madec oc akôm andic ñawaê.

¹⁰ Tôm acsalô ti ôbwêc yac ateq mbec ñaŋga, ma andac Anötö bu tôc señ dan têtñ yac bu alic mac tiyham. Yac atac whiñ bu ateq mac aloc, ma awhê mac nem gauc sa tiyham pi Anötö ndê yom ñatô, bu apuc mac nem akêñ whiñ dôñ.

¹¹ Yac andac Damañ Anötö lu yac neñ Pômdau Yisu bu sêmasañ señ bu yac ateq mac aloc.

¹² Ma yac ateq mbec tu mac-ña bocdec bu. Pômdau êmwasiñ mac e mac nem mêtê atac whiñ asidôwai sêkêñ whiñ-ña êñsôwec tiatu. Ma mac atac whiñ lau hoñ bocdinañ, e mac nem mêtê atac whiñ-ña êñsalê mac ahuc, tôm yac atac whiñ mac.

¹³ Ma inñ puc mac nem ñalôm dôñ bu asa Anötö ndê lêtñ eñ, e Pômdau Yisu mbu meñ whiñ inñ ndê aŋela ti lau dabuñ hoñ. Bocdinañ têtñ ndoc mac alhac Damañ Anötö aŋgô-ña, nañ inñ oc lic mac bu lau dabuñ ma mac nem giso mbasi.

4

Taŋkuc lêtñ nañ Anötö tac whiñ

¹ O asidôwai, yac mba yom ñambu-ña têtñ mac bocdec. Lêtñ gitêtñ nañ Anötö gêlic ñayham, ma yac andôhôn têtñ mac su, nañ mac akôm ambo. Ma kwahic dec yac bu ateq mac tu Pômdau Yisu ndê ñaê-ña, bu asap lêtñ dau dôñ ñapañ, ma akôm tiatu-tiatu ndi.

² Bu yom hoñ nañ yac andôhôn têtñ mac am Pômdau Yisu aŋgô, nañ mac aŋyalê su.

³ Ma lêtñ nañ Anötö tac whiñ, nañ bocdec. Asa nem lêtñ solop e ati lau dabuñ ñandô. Ma andic ahê mêtê mockaiñ-ña tidau-tidau.

⁴ Anötö kêmasañ lêtñ ñayham ma dabuñ bu awhê lu ñgac sêmbo sêwhiñ dau, dec mac lau tigen-tigen ayob daôm bu asa lêtñ dau ñapep eñ.

⁵ Yomandô! Akôm mêtê ñalôm ñagalac-ña tôm lau sambuc dom, bu ñac sêñyalê Anötö dom.

⁶ Ayob ñapep bu mac nem dan kôm mêtê mockaiñ-ña whiñ asidôwa dan ndê awhê dom. Yac asôm asê ti akêñ puc mac muñ su, bu Pômdau oc kêtñ ñagêyô têtñ lau pi sac kaiñ dinañ hoñ.

⁷ Aŋgô! Anötö kêgalêm yac sa bu dasa lêtñ ñadômbwi dom. Mba! Inñ kêgalêm yac sa bu dasa lêtñ dabuñ eñ.

⁸ Yom dindec meñ akêñ Anötö, nañ kêtñ ndê Ñalau Dabuñ sip mac nem ñalôm. Bocdinañ asa nañ sôc yom dau ñapu dom, nañ tec ñamalac si yom dom, inñ tec Anötö dau ndê yom bocdinañ.

⁹ Anötö dau kédôhôn mac pi mêtê atac whiñ asidôwai-ña, ma bocdinañ dec yac gauc gêm bu ato yom têtñ mac pi mêtê dau dom.

¹⁰ Bu yac anyalê su bu mac atac whiŋ asidôwai sêkêŋ whiŋ-ŋga hoŋ naŋ sêndôc gamenŋ Masedonia-ŋga. Kwahic dec yac bu asôm têtŋ mac bu asap mêtê dau dôŋ ŋapaŋ eŋ, ma akôm tiatu-tiatu ndi.

¹¹ Akêŋ nem gauc ti atac whiŋ sambuc bu asa nem lêŋ malô. Gauc nem gêŋ naŋ gic mac ŋawaê solop, ma auŋ lau ŋatô si yom sa dom. Ma anem gwelêŋ bu akôm kwam daôm-ŋga, tôm yac asôm têtŋ mac su.

¹² Akôm bocdinaŋ bu akêŋ ŋawapac têtŋ lau ŋatô tu sênem mac sa-ŋga dom. Ma lau naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu dom, naŋ oc sêlic mac nem mêtê dinaŋ, ma sêtoc mac nem lêŋ sa.

Lau batê oc sêtisa tiyham

¹³ O asidôwai, yac atac whiŋ bu awhê mac nem gauc sa pi lau naŋ sêmbac ndu su. Yac atec bu mac atañ danŋgibo atu tu ŋac-ŋga, gitôm lau naŋ sêkêŋ whiŋ Yisu dom, naŋ sêtaŋ. Lau dau sêtaŋ danŋgibo atu, ŋahu bu sêkêŋ bata bu lau batê oc sêtisa tiyham dom.

¹⁴ Tigenŋ yac dakêŋ whiŋ bu Yisu mbac ndu ma tisa tiyham, ma tu dinaŋ-ŋga dec yac dakêŋ whiŋ bu lau naŋ sêkêŋ whiŋ inŋ ma sêmbac ndu su, naŋ Anötô oc uŋ ŋac sa têtŋ ndoc Yisu mbu meŋ.

¹⁵ Pômdau dau sôm têtŋ yac, ma kwahic dec yac ahoc inŋ ndê yom asê têtŋ mac bocdec bu. Têtŋ ndoc inŋ mbu meŋ, naŋ inŋ oc kôc yac lau naŋ dambo taŋli, naŋ sa muŋ dom. Inŋ oc kôc lau naŋ sêmbac ndu su, naŋ sa muŋ.

¹⁶ Anötô oc ndic atu yom ti ŋaŋga, ma aŋela ŋamata-ŋga oc mbwêc awha atu, ma Anötô ndê dahuc oc taŋ, goc Pômdau oc sip akêŋ undambê meŋ. Ma lau naŋ sêkêŋ whiŋ Kilisi ma sêmbac ndu su, naŋ oc sêtisa sêmuŋ.

¹⁷ Goc Anötô oc kôc yac lau naŋ dambo taŋli, naŋ sa dapi lôlôc dandi dawhiŋ ŋac, ma yac hoŋ oc datap Pômdau sa yêc dao ŋalôm. Ma yac oc dambo dawhiŋ inŋ ŋapaŋ eŋ.

¹⁸ Bocdinaŋ, asôm yom dindêc têtŋ daôm, bu puc mac dôŋ ma ndic malô mac nem ŋalôm.

5

Pômdau ndê bêc mbu meŋ-ŋga

¹⁻² O asidôwai. Mac anyalê su, bu bêc Pômdau mbu meŋ-ŋga naŋ ŋapuc mbasi, tôm ŋac kaŋ naŋ sôc andu têtŋ ôbwêc. Bocdinaŋ yac gauc gêm bu ato yom têtŋ mac pi têtŋ ti bêc dom.

³ Lau ŋatô oc sêsôm yom bocdec bu, “Yac dambo têtŋ ŋayham ma ŋawapac mba.” Ŋac oc sêsôm yom kairŋ dinaŋ sêmbô, ma ŋagahô eŋ bêc ŋambu-ŋga dau oc meŋ sa ma ŋac oc sêniŋga. Lau danŋ oc sêlhô su têtŋ dinaŋ dom. Oc tôm awhê tidaê naŋ kêlhiŋ dau sinŋ, magoc ŋandê tu kôc balêkoc-ŋga meŋ sa inŋ ŋagahô ŋambwa.

⁴ Magoc asidôwai, mac anyalê yom pi bêc ŋambu-ŋga dau su. Mac atôm lau naŋ sêmbô ŋasec ŋalôm, naŋ dom. Ma bocdinaŋ oc tôm dom bu bêc dau hôc asê mac gitôm ŋac kaŋ e kôm mac asô.

⁵ Bu mac ati balêkoc ŋasec ti ôbwêc-ŋga dom. Mac hoŋ ati balêkoc ŋawê ti acsalô-ŋga.

⁶ Bocdinaŋ dambo datôm lau naŋ sêyêc bêc pu, naŋ dom. Mba! Dambo ti neŋ gauc ŋawa ma danem ali.

⁷ Bu lau naŋ sênôm bu ŋaŋga e si gauc timboloc ma sêyêc bêc pu ŋawahô, naŋ lau ŋasec ti ôbwêc-ŋga.

⁸ Magoc yac lau ñawê-nga, ma bocdinañ dambo ti neñ gauc ñawa. Mêtê dakêñ whiñ-nga ma atac whiñ lau-nga, nañ dasap dôñ ñaŋga, gitôm ñakwê siñ-nga nañ dasôc sac yac ñabapo. Ma yac neñ dakêñ batan Anötö ndê mwasin nem yac si-nga ña-ñandô, nañ gitôm guluj ain nañ lau siñ-nga sêuj.

⁹ Bu Anötö këyalin yac sa bu dahôc in ndê tac ñandê dom. In këyalin yac sa bu datap in ndê mwasin nem yac si-nga sa tu Pômdau Yisu Kilisi-nga.

¹⁰ Yisu mbac ndu tu yac-nga, ma bocdinañ yac bu dambac ndu me dambo tanli têtñ ndoc in mbu men, nañ tanyalê bu yac oc dambo tanli dawhin in.

¹¹ Tu dinañ-nga asôm yom ñayham-ñayham têtñ daôm, ma apuc daôm dôñ bu alhac ñaŋga, tôm mac akôm ambo.

Yom ñambu-nga

¹² O asidôwai. Yac bu andac mac bu atoc lau bata nañ sêyob mac sem Pômdau anğô, nañ sa ñapep. Ñac sêkôm gwelenj atu tu sênem mac sa-nga, ma sem la mac tu bu mac asap lêtñ gitêtñ dôñ ej.

¹³ Boc-dinañ atoc ñac sa ma atac whiñ ñac tu gwelenj atu nañ sêkôm têtñ mac-nga. Ma mac hoñ ambo awhiñ daôm ti atac malô ej.

¹⁴ Asidôwai. Yac bu anem la mac bocdec bu. Akêñ puc lau oyom bu sêndöc ñambwa dom. Lau nañ maya ti sêtôc dau, nañ anğilî ñac bu sêlhac ñaŋga. Ma anem lau gauc babalê ma lau licwalô mba, nañ sa. Akôc nem ñalôm dôñ ma akôm mêtê malô têtñ lau hoñ.

¹⁵ Lau bu sêkôm sac têtñ mac, nañ dec mac hoñ ayob daôm bu aô dom. Mac lau akêñ whiñ-nga akôm mêtê ñayham ej têtñ daôm, ma têtñ lau hoñ bocdinañ.

¹⁶ Tôm bêc hoñ ambo ti atac ñayham.

¹⁷ Ma atej mbec ñapan.

¹⁸ Anem danje Anötö tu gêtñ wapac me gêtñ ñayham bocke nañ tap mac sa-nga. Bu in tac whiñ bu mac lau nañ akêñ whiñ Yisu Kilisi, nañ ankcuc lêtñ dinañ.

¹⁹ Ma asi Ñalau Dabuñ ndê ya ndu dom.

²⁰ In bu kac lau ñatô bu sêhoc yom asê gitôm propet, nañ dec apu ñac si yom dom.

²¹ Anşahê gêtñ hoñ, ma asap ñayham dôñ.

²² Ma andic ahê mêtê sac-sac hoñ.

²³ Yac atej mbec tu mac-nga bocdec bu. Anötö Yom Malô Ñadau ndic dabin mac ati lau dabuñ solop. Ma bocdinañ têtñ bêc nañ Pômdau Yisu Kilisi mbu men, nañ Anötö oc tap sa bu mac nem giso mbasi, ma lic mac nem gatôm ti nem ñalôm ma ñamlic sambuc bu dabuñ.

²⁴ Yac akêñ whiñ bu Anötö, nañ kêtgalêm mac sa, nañ oc ngô yac mba mbec ma kôm ñandô sa.

²⁵ O asidôwai, atej mbec tu yac-nga.

²⁶ Ma akam asidôwai hoñ anem yac anğin tu Pômdau Yisu-nga.

²⁷ Yêc Pômdau anğô-nga, aô wandac mac bu asam bapia dindac têtñ asidôwai hoñ nañ sêmo mac nem gameñ.

²⁸ Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasin têtñ mac hoñ.

Pol ndê bapia tilu-nga têtj lau Tesalonika-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol to bapia tilu-nga dindéc tu bu puc lau sêkêj whin-nga nanj sêmbó malac Tesalonika, nanj dôñ-nga. Inj gêm danje Anötö bu ñac sêsap si sêkêj whin dôñ ñannga, ma tóç asê bu ñawapac nanj sêhóc, nanj oc nem ñac sa ma puc ñac dôñ bu sêlhac ñannga.

Lau tasanj ñatô sêñsôñ lau Tesalonika-nga, ma sêsôm bu Kilisi mbu menj su, ma bocdinanj lau ñatô sêhu si gwelenj ti gêtj honj sinj ma sêhônj sêmbó. Bocdinanj Pol gêm la lau sêkêj whin-nga bu sêkóc yom tasanj sa dom, ma sêhu lêtj oyom-nga sinj, ma sêñkuc inj ti lau aposel si lêtj sem gwelenj aman-nga. Inj whê sa bu Kilisi oc mbu menj dom e ñgac sac sambuc nanj inj sam bu 'wachuc honj ñadamba,' nanj menj sa tiawê, ma têtj ndoc dinanj mêtê sac oc êñsôwec tiatu sambuc yêc nom.

Pol gic hu ndê bapia

¹ Aô Pol, ma Sailas lu Timoti, ato bapia dindéc têtj gólôwac dabun Tesalonika-nga, mac lau nanj akêj whin Damanj Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi.

² Mwasinj ti yom malô têtj mac akêj Damanj Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi.

Lau Tesalonika-nga sêhóc ñawapac magoc sêlhac ñannga

³ O asidôwai, tôm bêt honj yac mba ñalôm kac yac bu anem danje Anötö tu mac-nga. Yac alic ñayham bu akôm bocdinanj, ñahu bu mac nem akêj whin ti mac lau tigen-tigen nem mêtê atac whin asidôwai-nga, kêsôwec tiatu ñapanj.

⁴ Ma yac ampinj mac yêc Anötö ndê gólôwac dabun ñatô anjô-nga, ñahu bu yac anjô ñawaê bu mac ahóc ñawapac daêsam ma bu lau sêkêj kisa mac, tigenj mac alhac ti akêj whin ñannga.

Anötö oc kêtj ñagêyô têtj lau nanj sêtec yom ñandô

⁵⁻⁶ Gêtj nanj hóc asê mac, nanj tóç asê bu Anötö ndê lêtj êmatóc lau-nga inj lêtj gitêtj. Bu mac ahóc ñawapac, ñahu bu mac am akinj Anötö ma atoc inj sa ti mac nem Kij. Magoc mac alhac ñannga, ma tu dinanj-nga dec Anötö gêlic mac atôm solop bu ambo inj ndê ñgolinj ñapu. Ma inj oc kêtj ñawapac têtj lau nanj sêkêj kisa mac, ô ñawapac nanj sêkêj têtj mac, nanj su.

⁷ Ma inj oc kêtj mac asê awham su yêc ñawapac nanj mac ahóc, ma yac bocdinanj. Têtj ndoc Pômdau Yisu ti inj ndê anela ñannga sêsip akêj undambê sêmenj, ma sêhoc dau asê ti ya ñawê atu, nanj goc Anötö oc kôm gêtj honj dinanj ñandô sa.

⁸ Lau nanj sêtoc Anötö sa dom ma sêsóc Pômdau Yisu ndê ñawaê ñayham ñapu dom, nanj Anötö oc kêtj ñagêyô têtj ñac.

⁹ Inj oc êmasuc ñac su yêc Pômdau, nanj ndóc undambê ti ndê ñaclai ma ñawasi atu, nanj anjô-nga. Ma ñac oc sêkóc si ñagêyô nanj sêmbó sac ñapanj ñapanj.

¹⁰ Gêtj dau oc ñandô sa têtj ndoc Pômdau mbu menj, ma lau dabun honj nanj sêkêj whin inj, nanj oc sêtoc inj ndê waê sa ti sêmpinj inj. Ma mac awhinj, oc ambo awhinj lau dau, ñahu bu mac akêj whin ñawaê ñayham nanj yac ahoc asê têtj mac.

Mbec pi lau Tesalonika-nga

11 Yac gauc gêm gêŋ hoŋ dinan dec aten mbec tu mac-nga npan. Yac nen Anötö kêgalêm mac sa ati in ndê lau, ma bocdinan dec yac aten mbec bu in puc mac dôŋ, e andic dabin nem lêŋ ti sakin hoŋ nditôm in ndê atac whin. Ma yac aten mbec bu lêŋ ti sakin nŋayham hoŋ nan mac bu akôm tu mac nem akêŋ whin Pômdau-nga, nan Anötö ndê ŋac lai oc nem mac sa, ma akôm ŋandô sa.

12 Ma bocdinan mac oc apo Pômdau Yisu ndê waê sa, ma mac daôm oc atap nem waêm sa tu in-nga. Mwasin akêŋ yac nen Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi, nan oc kôm gêŋ dau ŋandô sa.

2

Wachuc hoŋ Njadambaoc hoc dau asê

1* O asidôwai. Yac ato yom têŋ mac su, pi Pômdau Yisu Kilisi ndê bêc mbu men-nga, nan Anötö oc ndic yac hoŋ sa dapitigen, ma dambo dawhin Yisu. Yac gauc gêm yom dau, ma bu anem la mac bocdec bu.

2 Lau ŋatô bu sêsôm têŋ mac bu Pômdau ndê bêc dau men hôc asê su, nan goc ahêgo daôm dom me atac lu-lu dom. Lau dau bu sêsôm bu Njalau Dabuŋ kêŋ ŋawaê dau têŋ ŋac, me yac dauŋ asôm me ato têŋ ŋac, dec akêŋ whin dom. Yom dau yom tasan!

3 Ayob daôm bu lau dan sêŋsau mac dom, bu gêŋ ŋatô oc sêhôt asê mun su, nan goc Pômdau ndê bêc oc men sa. Têm dan oc men sa, nan lau daêsam oc sêhu Anötö ti ndê yom sin. Ma tinjambu wachuc hoŋ njadamba dau oc men sa tiawê. In ŋac nan gic waê bu niŋga gacgen.

4 In oc toc dau sa ma kêŋ kisa Anötö ŋandô ti gêŋ hoŋ nan lau sem akin ti ŋac si anötöi yêc nom, nan bocdinan. Ma in oc sôt ndi ndöc Anötö ndê flôm dabuŋ, ma êŋsau lau bu in Anötö dau.

5 Yom dindec pi ŋac wachuc, in yom wakuc dom. Gauc nem bu têŋ ndoc aô gambo gawhin mac, nan gasôm têŋ mac su.

6 Ma gêŋ nan kwahic dec kalhac in ahuc dec in men sa tiawê su dom, nan mac anjalê su. In oc hôc asê tôm ŋandoc nan Anötö dau kêmatin tidôŋ su.

7 Kwahic dec in ndê ŋac lai nan kêgilí lau bu sêkôm mêtê sac, nan kôm gwelen yêc sin dau. Ma ŋac lai dau oc kôm gwelen bocdinan, e Anötö kôc gêŋ nan kalhac ŋac dau ahuc, nan su.

8 Têŋ dinan wachuc hoŋ njadamba dau oc men sa tiawê. Tigen têŋ têm nan Pômdau Yisu mbu men ti ndê ŋawasi ma ŋac lai atu, nan in oc yu wayahô, ma sen in su ŋagahô ŋambwa.

9 Têŋ ndoc ŋac sac dau men, nan Sadaŋ oc kêŋ ŋac lai têŋ in bu kôm gêŋ dalô atu-tu, ma gêŋ ti ŋac lai, ma êŋsau bu Anötö ndê ŋac lai kôm gêŋ dau.

10 In oc kôm gêŋ sac daêsam ma êŋsau lau nan sêsa lêŋ sêniŋga-nga. Ŋac lau dau sêtec Anötö ndê yom ŋandô, nan tôm bu tôc sen dandöc tanli-nga asê têŋ ŋac.

11 Tu dinan-nga dec Anötö oc hu ŋac sin bu Sadaŋ êŋsôŋ ŋac, e sêkêŋ whin yom tasan.

12 Ma lau hoŋ nan sêkêŋ whin yom ŋandô dom, ma atac nŋayham atu tu lêŋ sac-nga, nan oc sêtap si ŋagêyô sac sa, têŋ Anötö ndê bêc êmatôc lau-nga.

* 2:1: Wachuc hoŋ Njadamba - yom nan Pol to yêc Yom Grik nan danem kwi bu 'ŋac sôt yomsu ŋapu-nga dom,' me 'ŋac nan yomsu mbasi yêc in ndê ŋalôm.' (Yom Inglis: 'lawless one.') Ŋac dau oc tec Anötö ndê yomsu ma kôm gêŋ hoŋ bambalin tôm in dau atac whin.

Anötö këyalij ij ndê lau sa gwanan

¹³ O asidôwai nan Pômdau tac whin mac ndu andô, yac mba njalôm kac yac bu anem danje Anötö tu mac-nga tòm bêc honj. Njahu bu têtj têtj njamata-nga andô ij këyalij mac sa gwanan, bu atap ij ndê mwasiij nem mac si-nga sa. Ma gêtj dau njandô sa bocdec bu, kwahic dec mac akêtj whin yom njandô, ma Njalau Dabuñ kôm gwelenj yêc mac nem njalôm bu êmasan mac ati lau dabuñ.

¹⁴ Anötö këgalêm mac sa bu awêkainj mwasiij dinañ, ma bu atap yac neñ Pômdau Yisu Kilisi ndê njawasi atu sa. Ma mac atap galem dau sa têtj ndoc ij kêkinj yac bu ahoc njawaê njayham asê têtj mac nanj.

¹⁵ Bocdinañ asidôwai, alhac nanja. Yom njandô honj nanj yac ac dulu têtj mac nja whansuj me ato sip bapia, nanj akôc dôñ ma anjukc njapep.

Pol tetj mbec pi njac

¹⁶⁻¹⁷ Yac atetj yac neñ Pômdau Yisu Kilisi lu Damanj Anötö bu kôm mac nem njalôm tigahô, ma puc mac dôñ bu akôm mêtê ti asôm yom njayham enj. Anötö dau ij tac whin yac ndu andô ma ij gic bata mwasiij njayham nanj nja-njandô dakêtj batanj dambo, ma mwasiij dau oc puc yac neñ njalôm dôñ tòm bêc honj.

3

Pol tac whin bu sêtetj mbec tu ij ti ndê lau-nga

¹ Asidôwai, anetj yom danj yêc bu wandac mac bocdec bu. Atetj mbec tu yac-nga, tu bu Pômdau ndê njawaê tiapa tòm gameñ honj-nga ma bu lau sêtoc yom dau sa, tòm mac atoc sa.

² Ma atetj mbec bu Anötö êngaho yac su yêc lau sac amba. Bu lau daêsam sêkêtj whin Pômdau dom, ma sêkêtj kisa yac.

³ Tigetj Pômdau oc hu yac sinj dom. Ij oc puc mac dôñ ma yob mac tu njac sac Sadañ-nga.

⁴ Ma ij kôm yac atac pa su pi mac, dec yac akêtj whin bu yatu honj nanj yac akêtj têtj mac, nanj mac asôc njapu kwahic dec, ma oc anjukc njapanj.

⁵ Yac atetj mbec ma andac Pômdau bu whê mac nem gauc sa, e anjalê Anötö ndê mêtê atac whin mac-nga tidôñ. Ma yac atetj ij bu nem mac sa, bu alhac nanja ma ahôc njawapac ti nem atac pa su, tòm Kilisi dau.

Pol kêñ puc lau oyom dinda

⁶ Tu Pômdau Yisu Kilisi ndê njâê-nga, yac bu akêtj yatu mac asidôwai bocdec bu. Andic ahê asidôwai oyom honj nanj sêsôc yom nanj yac ac dulu têtj mac, nanj njapu dom.

⁷ Têtj têtj yac ambo awhin mac, nanj yac ambo njambwa dom, magoc akôm gwelenj tu anem dauñ sa-nga. Ma mac anjalê bu ij lêtj solop bu mac anjukc yac mba mêtê dinañ andic njawaê.

⁸ Yac akôc gêtj daneñ-nga njambwa yêc mac dom. Mba! Yac amlhi dec anj. Yac am gwelenj atu ôbwêc ma ac bu akôm kwanj dauñ, ma bu akêtj njawapac têtj mac nem lau tu sêyob yac-nga dom.

⁹ Pômdau ndê yom têtj asê bu yac atôm bu andac mac bu akêtj gêtj puc yac dôñ-nga, ô yac mba gwelenj njawaê njayham-nga. Tigetj yac akôm kwanj dauñ bu atôc lêtj njayham têtj mac bu anjukc.

¹⁰ Ma gauc nem njagôlinj nanj yac akêtj têtj mac têtj têtj yac ambo awhin mac, nanj yêc bocdec bu, "Asa nanj tec bu kôm gwelenj, nanj neñ gêtj dom."

¹¹ Yac aṅgô ṅawaê pi mac nem lau oyom ṅatô, dec ato yom dinan. Nac lau dau sem gwelenṅ aman-ṅga dom, magoc sem gwelenṅ whaṅsuṅ-ṅga hôc gêlêc, ma sêuṅ lau ṅatô si yom sa sêtôm andu.

¹² Lau kaiṅ dinanṅ yac bu akêṅ yatu ti anem la ṅac tu Pômdau Yisu Kilisi ndê ṅaê-ṅga, bu sêhu lêṅ oyom-ṅga dau siṅ, ma sênem gwelenṅ tu sêkôm kwa dau-ṅga.

¹³ O asidôwai, alhac ṅanṅa ma lic kam sa tu akôm mêtê ṅayham-ṅga dom.

¹⁴ Asa nanṅ bu sôc yom nanṅ yac ato sip bapia dindec ṅapu dom, nanṅ tamtiṅ iṅ ṅapep. Ambo ahê iṅ, e iṅ êṅyalê iṅ ndê giso ma maya dau.

¹⁵ Alic iṅ gitôm nem ṅacyo dom, magoc akêṅ puc iṅ tôm mac nem asidôwa danṅ.

Yom ndic bata-ṅga

¹⁶ Pômdau whiṅ mac hoṅ. Iṅ Yom Malô ṅadau dau kêṅ mac nem atac timalô pi gêṅ hoṅ ma tôm bêc hoṅ.

¹⁷ Aô Pol daunṅ gato yom ṅambu-ṅga dindec, bu wakêṅ neṅ acsalô têṅ mac. Aô gato yom bocdinanṅ ṅa aô daunṅ amanṅ, sip aneṅ bapia hoṅ tôm aneṅ ṅadôhônṅ.

¹⁸ Mwasinṅ akêṅ Pômdau Yisu Kilisi têṅ mac hoṅ.

Pol ndê bapia ñamata-ña têñ Timoti Yom whê bapia dindéc sa-ña

Timoti inñ ñgac gameñ Galesia-ña, nañ ndê malachu Listra. Timoti damba inñ ñgac Grik-ña, ma dinda inñ awhê Israel-ña nañ kênñ whiñ Yisu (2 Tim 1:5). Têm daêsam Timoti kêsêlêñ whiñ Pol ma kôm gwelenñ whiñ inñ (Rom 16:21, Apo 16-20). Tinambu Timoti yob lau sêkêñ whiñ-ña yêc malac Epesas, ma Pol to bapia dindéc têñ inñ têñ ndoc dinanñ. Inñ kênñ bapia dau têñ Timoti, magoc to yom daêsam nañ gic lau sêkêñ whiñ-ña honñ ñawaê.

Pol kênñ puc Timoti tu kédôhônwaga tasanñ-ña. Inñ tôte bu mboe ñac oc sêkôm lau si sêkêñ whiñ tisac. Inñ gêm la Timoti bu yob ndê lêñ ti sakinñ ñapep bu lau sêkêñ whiñ-ña sêlic ma sêñkuc. Ma inñ tôte lêñ ñayham-ñayham nañ gic waê lau bata ti lau nañ sem akinñ ti sêyob gôlôwac dabuñ.

Pol gic hu ndê bapia têñ Timoti

¹ Aô Pol, Yisu Kilisi ndê ñapospel, gato bapia dindéc. Anötö nañ gêm yac si, lu Yisu Kilisi sic atu yom ma sêñyalinñ aô sa, dec gati aposel. Yisu dau, inñ ti gêñ ñayham honñ nañ dakêñ batanñ, nañ ñadau.

² Aô gato yom dindéc têñ am Timoti, nañ aô galic am gitôm aô atuñgac ñandô, tu am nem kênñ whiñ-ña. Mwasinñ ti tawalô ma yom malô têñ am, akêñ Damanñ Anötö lu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi.

Yom pi kédôhônwaga tasanñ

³ Têñ ndoc aô gatêñ gameñ Masedonia-ña ga, nañ aô gatenñ am bu gacgeñ mbo malac Epesas, bu kênñ yao lau nañ sêndôhônñ yom tasanñ bu sêhu sinñ.

⁴ Ma bu sôm têñ ñac bu sêhu minñ akwa ñambwa-ñambwa sinñ, ma yom daêsam nañ êlêmê sêsôm pi apai ti punñgaci si ñaê, nañ sêhu sinñ bocdinanñ. Yom kainñ dinanñ kôm lau atac lu-lu, ma sêhu lêñ ñayham sem akinñ Anötö ti sêkêñ whiñ inñ-ña sinñ.

⁵ Aô gatenñ am bu ndic yao lau dau bu sêhu si yom tasanñ honñ sinñ, tu bu lau sêkêñ whiñ-ña honñ sêsap mêtê atac whiñ-ña dôñ. Mêtê dau datap sa yêc lau ti ñalôm ñawasi, nañ sêmbo ti atac pa su tu ñac si lêñ gitêñ-ña, ma sêkêñ whiñ ñaña.

⁶ Lau ñatô sêhu lêñ dau sinñ su ma sêsap yom ñambwa-ñambwa dôñ.

⁷ Ñac atac whiñ bu sêndôhônñ Anötö ndê yomsu têñ lau, ma sêkôm gêñ dau ti licwalô enñ sêmbo. Tigenñ ñac sêñyalé yom dau ñahu ñandô dom.

⁸ Yac bu neñ gauc sa pi Anötö ndê yomsu ña-gwelenñ ti ñahu ñapep, dec oc dalic bu yomsu dau inñ gêñ ñayham.

⁹ Ma tanñyalé bu yomsu nañ Anötö kênñ têñ Moses, nañ gic waê lau gitêñ dom. Magoc inñ ndê yomsu gic waê lau kainñ bocdec. Lau wachuc dinda nañ sêtec bu sêsôc yomsu dau ñapu, lau nañ sêtec Anötö ti ndê gêñ dabuñ honñ, ma sêsap mêtê sac ti mêtê ñadômbwi dôñ. Ma lau nañ sic dindai ti dambai me lau ñatô ndu-ña.

¹⁰ Ma yomsu dau gic waê lau nañ sêkôm mêtê mockainñ-ña ti mêtê nañ so pwac nañ Anötö kêmatinñ tu awhê lu ñgac sênem dau-ña, ma lau nañ sêñgaho lau ma sêkêñ têñ lau ñatô semlhi ñac sêti lau akinñ ñambwa, lau tasanñ, ma lau nañ sêsôm yom tasanñ yêc lau sêmatôc yom-ña anñgô-ña. Aêc! Anötö ndê

yomsu gic waê lau bocke nanj sêkôm mêtê sac, nanj so yom pi lêj solop nanj yac tandôhônj.

11 Ma lêj solop dau kêkuc ñawaê ñayham nanj Anötö kêj sip aô amanj bu wandôhônj têtj lau. Ma ñawaê dau tôc inj ndê waê ti ñaclai ma ñawasi asê têtj yac.

Pol gêm danje Pômdau tu tawalô inj-nga

12 Aô wanem danje yac neñ Pômdau Yisu Kilisi, nanj kêj ñanga têtj aô, bu inj gêlic aô gitôm bu wakôm inj ndê gwelenj ñawaê ñayham-nga, dec kêyalinj aô sa bu wanem akinj inj.

13 Aô ñgac nanj muñ-nga gasôm yom sac sambuc pi Yisu ti ndê lau sêkênj whinj-nga, ma gakênj kisa ñac ma gac lau ñatô. Magoc Yisu Kilisi gêlic bu aô neñ gauc sa dom, ma gakênj whinj inj su dom, dec gakôm gêj dinanj, ma tu dinanj-nga dec inj tawalô aô ma gêm anenj ñalôm kwi.

14 Yac neñ Pômdau kêsâlê aô ahuc ña inj ndê mwasinj, dec mêtê dakênj whinj-nga ti mêtê atac whinj-nga nanj gic lau nanj sêkênj whinj Yisu Kilisi ñawaê, nanj inj kêj têtj aô.

15 Yom dec aô bu wasôm, inj yom ñandô ma yom ñayham bu lau honj sêkôc sa ma sêkênj whinj. Ma yom dau bocdec, “Yisu Kilisi sip nom menj bu nem lau nanj sêkôm mêtê sac, nanj si.” Yom dau gic waê aô dauj solop, bu muñ-nga aô ñgac gakôm sac-nga gahôc gêlêc lau honj su.

16 Ma bocdinanj dec Yisu Kilisi tawalô aô ñgac sac dec, tu bu lau honj sêlic ñalêj nanj inj hê yom malô sa têtj aô, ma kêj ñasawa têtj aô bu wanem neñ ñalôm kwi. Ma lau nanj bu sêkênj whinj inj, ma sêtap senj sêndôc tali ñapanj-nga sa, nanj oc tôm bu sêtap inj ndê tawalô sa, ñalêj tigenj tôm aô gatap sa.

17 Yac neñ Anötö inj Kinj atu nanj mbo titêm-titêm, ma oc pacndê dom. Ñamalac danj sêlic inj anjô su dom, magoc inj tigenj inj Anötö ñandô. Tu yom honj dinanj-nga dec tampinj inj, ma dapo inj ndê waê sa, kwahic dec ma nditôm bêc honj. Yomandô!

Pol puc Timoti dôj bu lhac ñannga

18 Anenj balê Timoti. Muñ-nga lau sêkênj whinj-nga ñatô sêlhac sêtôm propet ma sêhoc yom asê pi am. Kwahic dec aô bu wanem la am bu gauc nem lau dau si yom ñapanj, bu puc am dôj bu lhac ñannga, ma ndic sinj ñannga tu Anötö ndê yom ñandô-nga.

19 Kôc nem kêj whinj dôj, ma atac pa su tu am nem lêj nanj am sa mbo Anötö anjô-nga. Lau ñatô sêtec yom ñandô, ma bocdinanj dec ñac si sêkênj whinj ginja su, gitôm wanj nanj gwêc gic popoc pi hoc gi.

20 Gauc nem Himeneus lu Aleksanda, ñgac lu nanj sêtec yom ñandô dec kamasuc inj lu su sêsip Sadanj amba, tu bu sênyalê si giso, ma sêsôm yom sac pi Anötö tiyham dom.

2

Ñagôlinj datenj mbec-nga

1 Gêj ñamata-nga aô bu watenj am bu êmgilí lau sêkênj whinj-nga pi lêj datenj mbec-nga. Sôm têtj ñac bu sêtenj mbec tu lau honj-nga, ma sênem danje Anötö tu ñac-nga. Gêj bocke nanj sêpônja, nanj sêndac Anötö, ma sênem lau ñatô awha têtj inj.

² Aô atac whin bu sêten mbec tu kin ma lau hon nan sem gôlin yac-nga, bu sênem gôlin yac napep e dambo ti yom malô, ma datoc Anötö sa ti dasa nen lên hon dabun en.

³ Mbec kain dinan in gên nayham, ma yac nen Anötö nan gêm yac si, nan gêlic nayham.

⁴ Bu Anötö tac whin bu lau hon sênjalê yom nandô pi Yisu, e sêkên whin ma sêtap Anötö ndê mwasin nem nac si-nga sa.

⁵ Yac tanjalê bu Anötö tigen dê mbo, ma ngac nem silin-nga tigen mbo Anötö ma lau nom-nga nalhu, in Yisu Kilisi dau.

⁶ In ngac nan kên dau ma mbac ndu bu nemlhi lau hon si sac natôp, ma êngapwêc nac su yêc sakin mêtê sac-nga. Gên dau men sa tôm nandoc nan Anötö kêmatin tidôn mun su, ma tôte Anötö ndê lên nem lau si-nga asê.

⁷ Ma in kêyalin aô sa gati in ndê ngac ahen-nga ti in ndê aposel, bu wandôhôn yom nandô nan yac lau dakên whin-nga hon dasap dôh, nan tên flau gamey apa-nga. Aô gasôm yomandô, aô kasau dom.

⁸ Aô tac whin bu lau sêhóc amba sa ma sêten mbec tôm gamey sambob. Magoc nac sêyob dau bu sêsa si lên dabun en. Asa nan atac nandê tên lau me sôm lau natô, nan hóc amba sa ma ten mbec dom.

Lauwhê sêkên whin-nga si lên

⁹ Aô tac whin bu lauwhê sêhêgo dau ênlêc tu njakwê nayham-nayham bu sêsôc-nga dom. Whê nac si gauc sa pi njakwê naôli atu-tu ma gôlôn nayham gitôm gol me kôm, ma pi mêtê sênem bocin kêclau-nga, bu gên hon dinan in gên nambwa-nga yêc Anötö anğô-nga.

¹⁰ Awhê asa nan sôm bu nem akin Anötö, nan bu kôm mêtê nayham, dec mêtê dau gitôm in ndê njakwê ti gôlôn nayham.

¹¹ Tên ndoc lau sêcac sa tu sêlic om-nga, nan aô tac whin bu lauwhê sênem dau dôh ma sêkên danğa Anötö ndê yom napep, ma sêsôc laungac napu.

¹² Aô atac whin bu lauwhê sênem dau dôh, ma gakên yao bu nac sêndôhôn me sênem gôlin laungac dom.

¹³ Bu Anötö kêmasan Adam mun, goc kêmasan Ewa kêkuc in.

¹⁴ Ma Sadan kêsau Adam mun dom, in kêsau Ewa e in kêgilil Anötö ndê yom ma kôm sac.

¹⁵ Magoc tinambu awhê dan kôc Anötö ndê †Ngac Nem Lau Si-nga, ma oc tôm bu lauwhê sêtap Anötö ndê mwasin nem nac si-nga sa tu ngac dinan-nga, ma tu nac sêsap mêtê dakên whin-nga ti atac whin-nga dôh, ma sem dabun dau ma sêsa si lên ti gauc nayham en.

3

Yom pi gôlôwac dabun si nagôlôn

¹ Yom dindec in yom nandô. Asa nan tac whin bu ti gôlôwac dabun si nagôlôn,* nan atac whin gwelen nayham dan.

² Bocdinan ngac nan bu yob gôlôwac dabun, nan yob dau napep, ma sa ndê lên gitên e lau dan gitôm dom bu sêpu in. In nem awhê tigen, ma kôm gên hon ti gauc nawa. Alic bu in ngac kain bocdec. In ngac kôc lau sa ti êmwasin nac-nga, ma ngac ti gauc gitôm bu êndôhôn lau.

* 3:1: Yêc 3:1-7 Pol to yom pi gôlôwac dabun si nagôlôn. Yêc Yom Grik in to episkopos, nan danem kwi bu 'ngac namata-nga' me 'hetman'. Lau natô sem kwi bu 'Bisop.' Bocdinan Pol ndê yom hêganôn gôlôwac dabun si nagôlôn hon gitôm Bisop me Siots Presiden me gêyobwaga.

³ I ɲ ɲgac nôm gêɲ êɲiɲ iɲ-ɲga dom, ma ɲgac tac ɲandê-ɲga me ɲgac sôm lau-ɲga dom. Iɲ ɲgac malô ma iɲ atac whiɲ mone kêlêc dom.

⁴ ɲgac naɲ bu yob gôlôwac dabuɲ, naɲ yob dau ndê balêkoc ɲapep e sêsôc iɲ ɲapu ma sêtoc iɲ sa.

⁵ ɲamalac daɲ naɲ tôm dom bu nem gôliɲ iɲ dau ndê gôlôwac, naɲ oc tôm dom bu nem gôliɲ Anötô ndê gôlôwac bocdinaɲ.

⁶ Ma ɲgac naɲ gêm dau kwi ma kêɲ whiɲ ɲasawa apê eɲ, naɲ akêɲ iɲ yob gôlôwac dabuɲ dom. Bu mboe iɲ oc toc dau sa e Anötô kêɲ ɲagêyô têt iɲ, gitôm iɲ kêɲ têt Sadan.

⁷ Alic bu iɲ ɲgac naɲ gôlôwac dabuɲ ti lau naɲ sêmbô gôlôwac ɲalôm dom, naɲ hoɲ sêlic iɲ ɲayham. Ma bocdinaɲ gitôm dom bu lau daɲ sêpu iɲ, ma Sadan oc tôm dom bu ku iɲ dulu.

⁸ Ma lau naɲ bu sênem akiɲ gôlôwac dabuɲ,† naɲ bocdinaɲ. ɲac lau naɲ sêsa lêɲ gitêt eɲ ma tu dinaɲ-ɲga lau hoɲ sêtoc ɲac sa. ɲac lau tasan dom, magoc sêsôm yom ɲandô eɲ. ɲac lau sênôm gêɲ êɲiɲ ɲac-ɲga dom, ma lau naɲ sêɲsalê lêɲ daêsam tu sêtap awa sa-ɲga dom.

⁹ Yom ɲandô dakêɲ whiɲ-ɲga naɲ ɲahu sip ɲalôm gi, naɲ sêsap dôɲ ɲaɲga, ma sêsa lêɲ gitêt eɲ tu bu sêmbô Anötô aɲgô-ɲga ti atac pa su eɲ.

¹⁰ Bocdinaɲ lau naɲ mac bu akêɲ ɲac tu sênem akiɲ gôlôwac dabuɲ-ɲga, naɲ aɲsahê ɲac si lêɲ ti sakɲ muɲ, ma lau naɲ si giso mbasi, naɲ goc sêkôc gwelêɲ dau.

¹¹ Yom kain tigen hêganôɲ lau dau si lauwhê. ɲac lauwhê ti lêɲ solop naɲ lau hoɲ sêtoc ɲac sa. ɲac sêyob si whasuɲ bu sêsôm yom bambaliɲ pi lau ɲatô dom, lauwhê gauc ɲawa, m a lauwhê naɲ lau hoɲ sêkêɲ whiɲ bu gêɲ bocke naɲ sêkêɲ sip ɲac amba, naɲ ɲac oc sêyob ɲapep eɲ.

¹² ɲgac bocke naɲ bu nem akiɲ gôlôwac dabuɲ, naɲ nem awhê tigen ma nem gôliɲ iɲ ndê awhê ti balêkoc ɲapep.

¹³ Lau naɲ sem akiɲ ɲapep, naɲ oc sêtap waê ɲayham sa, ma ɲac oc sêlhac ɲaɲga ma atac l u-lu dom tu ɲac si sêkêɲ whiɲ Yisu Kilisi-ɲga.

Pol whê ndê bapia ɲahu sa

¹⁴⁻¹⁵ Aô gakêɲ batanɲ bu ɲasawa sauɲ aô oc watêtɲ am waloc. Magoc aô gakôc gauc gi lu gi lu, bu mboe gwelêɲ daɲ oc hê aô dôɲ, ma boc-dinaɲ dec gato bapia dindêc têt am. Ma gato yom hoɲ dindêc bu wawhê am nem gauc sa pi lêɲ solop tu yac gôlôwac dabuɲ taɲkuc-ɲga. Bu yac dati Anötô Tali ɲadau ndê gôlôwac dabuɲ ma yac datôm alhô ɲaɲga bu tambalan iɲ ndê yom ɲandô.

Yom tampiɲ Kilisi-ɲga

¹⁶ Ma yac lau naɲ tam akiɲ Anötô, naɲ dakêɲ whiɲ yom pi Kilisi, naɲ ɲahu atu ma sip ɲalôm gi. Yomandô! Bu yac dakêɲ whiɲ yom bocdec bu:

Iɲ sip nom meɲ ti ɲamalac.

ɲalau Dabuɲ whê iɲ sa ma tôc asê bu iɲ ɲgac gitêtɲ.

Ma aɲela sêlic iɲ.

Lau sêhoc ɲawaê ɲayham asê pi iɲ yêc nom ɲagameɲ hoɲ.

Ma lau sêkêɲ whiɲ iɲ yêc gameɲ sambob.

Ma Anötô kôc iɲ sa, mbu têt iɲ ndê gameɲ ɲawasi-ɲga gi.

† 3:8: Yêc 3:8-13 Pol to yom pi lau bocke naɲ bu sênem akiɲ gôlôwac dabuɲ. Yêc Yom Grik iɲ to *diakonoï*, naɲ danem kwi bu 'lau akiɲ'. Bocdinaɲ yom dau gic waê lau naɲ bu sênem akiɲ gôlôwac dabuɲ, gitôm pasto (ɲgacsakiɲ), ma lau bata (ol elda), ma dabuɲwaga.

4

Lau oc sêhu yom ñandô siñ

¹ Ñalau Dabuñ tîc asê yêc awê bu têtj têtj ñambu-ñga, lau ñatô oc sêhu yom ñandô dakêñ whiñ-ñga siñ. Ma ñac oc sêñkuc Sadanñ ndê ñalau sac ti ñac si yom tasanñ.

² Lau tasanñ oc sêmenñ ma sêndôhônñ yom tasanñ dau e sêtîm lau ñatô ma sêhu yom ñandô siñ. Lau tasanñ dinanñ sêkôm gêtj dau ti atac pa su, ñahu bu Sadanñ pôc ñac si gauc ahuc e sêñyalê si giso dom.

³ Ñac sêkêñ yao bu lauwhê ma ñgac sênem dau dom, ma sic yao ñac bu sênenñ gêtj danenñ-ñga ñatô dom. Magoc yac lau nanñ dakêñ whiñ ma tanñkuc yom ñandô, nanñ tanñyalê bu Anötô kêtj gêtj danenñ-ñga dau bu yac danenñ ti danem danje inñ.

⁴ Bu gêtj honñ nanñ Anötô kêtj, nanñ gêtj ñayham ma bocdinanñ datec dom. Dakôc sa ma danem danje inñ.

⁵ Anötô ndê yom ma mbec nanñ dateñ, nanñ gitôm bu kôm gêtj honñ ti dabuñ.

Pol gêm la Timoti

⁶ Am bu whê yom honñ dindec sa têtj am nem asidôwai sêkêñ whiñ-ñga, dec am oc ti Yisu Kilisi ndê ñgac akiñ-ñga ñayham. Tôm am kôm e menñ têtj kwahic dec, sap yom ñandô dakêñ whiñ-ñga dôñ, ma danam wambu yom ñayham nanñ yac ac dulu têtj am, bu gêtj dau oc puc am dôñ bu lhac ñanğa tôm bêc honñ.

⁷ Ma minñ ñambwa nanñ lau andô nanñ sem gauc Anötô, nanñ sic dulu têtj lau wakuc, ma yom ñasawa-ñga honñ, nanñ am tec yêc-ñga. Yob daôm nem lêñ ñapep, ma timêtê daôm tu bu ti Anötô ndê ñgac gitêñ-ñga.

⁸ Lau nanñ sêtîmêtê dau ñamlic sa tu sêtap licwalô sa tu gêtj nom-ñga-ñga, nanñ oc nem ñac sa ñandô dom. Magoc yac bu datimêtê dauñ tu dasa Anötô ndê lêñ gitêñ-ñga, oc nem yac sa ñandô. Oc nem yac sa têtj kwahic dec, ma têtj têtj ñambu-ñga bocdinanñ.

⁹ Yom dec aô bu wasôm, inñ yom ñandô ma yom ñayham tu lau honñ sêkôc sa ma sêkêñ whiñ-ñga.

¹⁰ Anötô Tali Ñadau kêmasanñ lêñ bu nem lau honñ si, ma lau nanñ sêkêñ whiñ inñ, nanñ sêtap lêñ dau sa su. Bocdinanñ yac dakêñ batanñ bu oc datap yom dau ña-ñandô sa, dec dalhac ñanğa ti dakôm gwelenñ bu dapuc yom dau dôñ.

¹¹ Êmdôhônñ yom honñ dindec ma ndic atu lau bu sêsôc ñapu.

¹² Yob daôm bu kôm nem gêtj honñ ñapep, ma lau danñ oc sêpu am bu am balê wakuc dom. Yob nem lêñ mbo-ñga, sôm yom ñayham enñ, sap mêtê atac whiñ lau ti kêtj whiñ-ñga dôñ ñanğa, ma sa nem lêñ gitêñ bu tîc dôhônñ ñayham têtj lau sêkêñ whiñ-ñga bu sêlic ma sêñkuc.

¹³ Kêtj daôm sambuc bu nem akiñ Anötô e tôm aô wahôc asê am. Sam inñ ndê yom nanñ sêto yêc, nanñ asê têtj lau, nem mêtê ñac, ma êmdôhônñ ñac.

¹⁴ Muñ-ñga, têtj ndoc lau bata sêkêñ amba sac am, nanñ ñac si danñ tisa gitôm propet, ma hoc yom asê pi mwasiñ nanñ Ñalau Dabuñ oc kêtj têtj am, tu kôm Anötô ndê gwelenñ-ñga. Kwahic dec aô bu wapuc am dôñ bu kôm nem gwelenñ ñapanñ ña mwasiñ dinanñ ña-ñaclai.

¹⁵ Kôc anenñ yom dindec sa ma kôm ñandô sa. Kêtj nem ñalôm sambuc tu kôm Anötô ndê gwelenñ-ñga, ma lau honñ oc sêlic am nem gwelenñ ña-ñandô yêc awê.

¹⁶ Yob daôm nem lêñ ti yom nanñ am kêdôhônñ têtj lau, nanñ ñapep. Sap lêñ ñayham ti yom ñandô dôñ ma lhac ñanğa, ma am bu kôm bocdinanñ, dec am oc

tap Anötö ndê mwasiñ nem am si-nga ña-ñandô sa, ma lau nañ sêkôc am nem yom sa, nañ bocdinañ.

5

1 Am bu nem la ñamalac andô dan, nañ goc sôm yom ñannga têtñ inñ dom. Sôm yom tôm am bu sôm têtñ am daôm damam. Ma nem la balêi wakuc tôm am bu kôm têtñ am daôm nem asimi.

2 Lic lauwêhê atu-tu tôm am daôm dinam, ma bawhêi nditôm am lhômwêi, ma kôm mêtê ñawasi eñ têtñ ñac.

Yom pi lauwêhê sawa

3 Lauwêhê sawa nañ si lau mba tu sênem ñac sa-nga, nañ toc ñac sa ñapep ma nem ñac sa.

4 Magoc awhê sawa dan bu ndê balêkoc me punğaci ti puwêi sêmbo, goc gwelenj sênem inñ sa-nga yêc ñac amba. Nalêtñ dinañ ñac si lêtñ sênem akiñ Anötö-nga oc nem ñandô, ma sêô sakiñ nañ dinda ti dambai ma pui sêkôm têtñ ñac muñ su. Ma lêtñ dinañ gic Anötö tandô ñayham.

5 Magoc awhê sawa dan nañ mbo tawasê ma pônđa lau tu sênem inñ sa-nga, nañ oc teñ mbec ôbwêc ma ac, ma takwê Anötö bu nem inñ sa.

6 Awhê sawa nañ êlêmê po dau sa ña gêtñ ñayham-ñayham nom-nga, nañ gitôm awhê batê dan yêc Anötö anğô-nga.

7 Am whê yom dindéc sa têtñ lau sêkêtñ whiñ-nga hoñ, bu sêsa si lêtñ ñapep e lau dan sêtôm dom bu sêtğôliñ yom pi ñac.

8 Asa nañ sôm bu inñ kêtñ whiñ Yisu, magoc gêm dinda lu damba me inñ dau ndê lau sa dom, nañ têtñ asê bu inñ ndê kêtñ whiñ inñ gêtñ tasan, ma kôm mêtê sac sambuc hóc gêlêc lau nañ sêkêtñ whiñ dom, nañ si mêtê sac su.

9 Mac bu akêtñ awhê sawa dan ndê ñaê sip lauwêhê sawa si ñadênañ,* goc gauc nem gêtñ bocdec. Inñ bu ndê yala hóc gêlêc 60 su, nañ goc gitôm bu mac akêtñ inñ ndê ñaê sip lauwêhê sawa si ñadênañ. Ma alic bu inñ awhê nañ sap inñ nakweñ dôtñ ñapep têtñ ndoc inñ mbo tali.

10 Ma inñ awhê nañ lau hoñ sêtoc inñ sa bu inñ awhê kôm mêtê ñayham-nga. Inñ yob ndê balêkoc ñapep, inñ awhê kôc lau sa ti êmwasiñ ñac-nga, ma inñ gêm akiñ lau sêkêtñ whiñ-nga, gitôm inñ kêtğwiniñ dau ma kêtğwasiñ ñac gahi. Ma inñ awhê nañ êlêmê gêm lau ti ñawapac sa, ma kôm gwelenj ñayham daêsam whiñ bocdinañ. Awhê sawa nañ ndê lêtñ ñayham gitôm dinañ, nañ akêtñ inñ ndê ñaê sip lauwêhê sawa si ñadênañ.

11 Magoc lauwêhê wakuc nañ sêti lauwêhê sawa, nañ akêtñ ñac si ñaê sip ñadênañ dom. Têtñ ñamata-nga ñac oc sêkêtñ si atac whiñ ma sêmatiñ pwac bu sênem akiñ Kilisi, magoc mboe ñasawa sauñ ñac oc ñalôm pwê bu sênem ñgac tiyham.

12 Ñac bu sêkôm bocdinañ, dec tôm ñac sic si pwac dinañ popoc ma sêkôm giso atu.

13 Ma gêtñ ñatô whiñ. Lauwêhê sawa wakuc ñatô sêsa lêtñ oyom-nga e tidôtñ ñac. Ñac atac whiñ bu sêtñsêlêtñ sêlom-sêlom andu, ma sêsec gamenñ ti sêuñ lau ñatô si yom sa. Ñac sêsôm yom daêsam so yom ñayham dasôm-nga.

* 5:9: Pol to yom pi lauwêhê sawa si ñadênañ, magoc inñ têtñ ñadênañ dau ñahu tiawê dom. Lau ñatô gauc gêm bu ñadênañ dau gic waê lauwêhê sawa hoñ nañ gôlôwac dabuñ Epesas-nga sêtñyob ti sem sa - alic ñabatiniñ 16. Ma lau ñatô gauc gêm bu lauwêhê nañ si ñaê yêc ñadênañ, nañ sêkêtñ dau sambuc tu sênem akiñ Yisu ma gôlôwac dabuñ-nga (ñabatiniñ 5, 10 ma 11).

14 Tu dinan-nga dec aö êlême gakêñ ñagôlinj têtj lauwhê sawa wakuc bu sênem ñgac tiyham, sêkôc balêkoc, ma sêyob si andu ti si lau. Ma bocdinañ oc nditôm dom bu yac neñ ñacyo danj sôm yom bu pu yac lau dakêñ whin-nga neñ lêtj.

15 Aö gasôm yom dinan, ñahu bu lauwhê sawa ñatô sêhu Anötö sinj su, ma sêsa Sadañ ndê lêtj.

16 Mac lauwhê nanj akêñ whin Yisu, nanj anjô. Awhê sawa danj bu mbo mac nem toñ, dec mac anem inj sa andic ñawaê. Ma bocdinañ oc kêtj ñawapac têtj gôlôwac dabunj dom, ma lauwhê sawa nanj sêpônnda dau ñandô, nanj gôlôwac dau oc tôm bu sênem ñac sa.

Yom pi lau bata

17 Lau bata nanj sêkêñ dau sambuc ma sem gôlinj gôlôwac dabunj ñapep, nanj datoc ñac sa êñlêc. Ma ñac nanj sem mêtê ti sêndôhônj lau, nanj yom dindec hêganônj ñac solop.

18 Gauc nem Anötö ndê yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Têtj ndoc mac akêñ makao sêkôm gwelenj bolom-nga, nanj asô ñac tôkwa ahuc dom. Sêneñ bolom ñatô ô ñac si gwelenj. *[Diat 25:4]*

Ma yac neñ yom danj tiyham yêc bocdec, “Asa nanj bu kôm gwelenj, nanj akêñ inj ndê ñaôli têtj inj ñapep.”

19 Ñamalac tigenj bu êñgôlinj yom pi ñgac bata danj, nanj am ñgô inj ndê yom dau dom. Magoc lu me tó bu sêpuc inj ndê yom dau dôñ, nanj goc êmatôc yom dau.

20 Am bu tap sa bu yom ñandô, dec sôm ñgac bata dau yêc lau hoñ anjô-nga, bu lau sêlic ma sêtôc dau.

Pol gêm la Timoti

21 Yêc Anötö lu Yisu Kilisi ma anjela nanj Anötö kêyalinj ñac sa, nanj si anjô-nga, nanj wasôm têtj am bu êmkuc aneñ yom hoñ dindec, ma kôm mêtê ñayham eñ têtj lau hoñ. Lhac whin lau toñ danj, ma lic toñ danj sac dom.

22 Am bu êmyalinj lau ñatô sa tu sêkôm gwelenj-nga, dec êmsahê ñac si lêtj munj, ma kêtj amam sac ñac sep dom. Ma yob daôm bu sa nem lêtj ñawasi eñ. Ndic ahê lau nanj sêkôm mêtê sac, bu wêkainj ñac si sac ñagêyô dom.

23 Nôm bu ñambwa dom. Nôm wain ñagec tu am ñatac-nga. Ma oc nem am sa tu am nem gêmbac nanj kôm am ñapanj-nga.

Mêtê hoñ nanj lau sêkôm oc meñ tiawê

24 Lau ñatô si mêtê sac yêc awê, ma bocdinañ ñac si yom pi undambê gi su, ma Anötö kêmasanj ñagêyô su bu kêtj têtj ñac têtj têm ñambu-nga. Ma lau ñatô si sac yêc sinj dau têtj kwahic dec, magoc oc meñ sa tiawê têtj têm ñambu-nga, ma sêtap si ñagêyô sa.

25 Ma ñalêtj tigenj, lau gitêtj ñatô si mêtê ñayham yêc awê. Ma mêtê ñayham nanj kwahic dec yêc awê dom, nanj oc tôm dom bu yêc sinj dau ñapanj. Oc sa meñ tiawê.

6

Yom pi lau akinj ñambwa

1 Sôm têtj lau akinj ñambwa nanj sêkêñ whin Yisu, bu sêsôc si ñadaui ñapu, ma sêtoc ñac sa ñapep. Ñac bu sêkôm dom, goc lau nanj sêlic, nanj oc sêpu Anötö ndê ñaê ti yom nanj yac tandôhônj pi inj.

² Ma ngac akiñ dañ bu ndê ñadau kêñ whiñ Yisu whiñ, goc sôm têtñ ngac akiñ dau bu toc dau sa têtñ iñ ndê ñadau bu iñlu sêti asidôwa tu iñlu si sêkêtñ whiñ-nga lec dom. Magoc iñ nem akiñ iñ ndê ñadau ñapep eñ, ñahu bu iñ ndê gwelenj oc nem ndê asidôwa kêñ whiñ-nga nanj Anötö tac whiñ, nanj sa.

Puc pi lau nanj sêndôhônj yom tasanj

Êmdôhônj yom honj dindec têtñ lau sêkêtñ whiñ-nga, ma êmgilí ñac bu sêñkuc ñapep.

³ Ñamalac dañ bu êndôhônj yom nanj so aneñ yom nanj gato sip bapia dindec, me so yom ñandô nanj Pômdau Yisu Kilisi dau kêdôhônj, me so yom nanj tandôhônj pi Anötö ndê lêtñ, nanj tôc asê bocdec bu.

⁴ Iñ ngac toc dau sa-nga, ma kêyalê gêtñ dañ ñapep dom. Iñ tac whiñ yom agwa-agwa ñambwa, ma yom nanj kôm lau sêseñ dau. Tu yom kainj dinanj-nga dec lau sem lêmuj dau, sic dau, sêsôm yom sac-sac pi dau, ma sêkôc gauc sac pi si asidôwai.

⁵ Lau kainj dinanj si gauc kêñsônj, ma sêseñ dau ñapanj. Yom ñandô dañ yêc ñac si ñalôm dom. Ñac gauc gêm bu lêtñ danem akiñ Anötö-nga ti lêtñ sêtap awa sa-nga ñambwa.

Yom pi lêtñ atac whiñ mone-nga

⁶ Magoc yac bu danem akiñ Anötö ma atac ñayham pi gêtñ bocke nanj iñ bu kêñ têtñ yac, nanj gitôm datap awa ñandô sa su.

⁷ Bu têtñ têtñ dinanj sêkôc yac, nanj dahôc asê amanj sawa, ma dambac ndu ti amanj sawa bocdinanj.

⁸ Magoc gêtñ daneñ-nga ti ñakwê bu yêc yac-nga, dec yac atac ñayham pi gêtñ dau.

⁹ Lau nanj atac whiñ bu sêti lau ti lêtôm, nanj si atac whiñ dinanj oc ti lêtñ Sadanj êntôm ñac-nga, ma ñac oc sêpeñ ma sêsip iñ ndê akô sêndi. Ñac oc tagatu gêtñ daêsam, ma sêsa lêtñ gauc mbasi-nga tu sêtap gêtñ dau sa-nga, e kôm ñac sêtisac ma sêniñga.

¹⁰ Sac daêsam ñahu yêc lêtñ atac whiñ mone-nga. Lau ñatô sêhu si sêkêtñ whiñ siñ su, ñahu bu mêtê atac whiñ mone-nga gêm ñac ahuc sambuc. Ma tu dinanj-nga dec ñawapac daêsam tap ñac sa.

Pol gic yomsu Timoti

¹¹ O Anötö ndê ngac, am ngô su nanj. Ndic ahê mêtê sac honj dinanj. Êmsahê ñanja bu kôm mêtê gitêtñ ma sa Anötö ndê lêtñ eñ. Sap nem kêñ whiñ ti mêtê atac whiñ lau-nga dôñ, puc daôm dôñ bu kôm Anötö ndê gwelenj ma lic ñakam sa dom, ma mbo ti nem lêtñ malô eñ.

¹² Lhac ñanja ma ndic siñ têtñ lêtôm honj nanj bu ku am nem kêñ whiñ dulu. Muñ-nga lê am hoc yom asê yêc lau daêsam anjô-nga bu am kêñ whiñ Yisu Kilisi. Gêtñ dau tôc asê bu am tap Anötö ndê galem ndöc tamli ñapanj-nga sa su. Bocdinanj sap galem dau ña-ñandô dôñ ñanja eñ.

¹³ Yêc Yisu Kilisi, nanj sôm ndê yom asê solop têtñ Pontias Pailot, ma yêc Anötö nanj kêñ gêtñ honj sêmbo tali, nanj anjô-nga, aô wandic atu am bocdec bu.

¹⁴ Yom honj nanj aô gac atu am, nanj êmkuc ñapep, ma sa nem lêtñ solop ti dabuj eñ, e yac neñ Pômdau Yisu Kilisi mbu meñ hóc asê,

¹⁵ têtñ ndoc nanj Anötö kêyalinj sa su.

Tampin Anötö dandic nawaê. In tigen in gêñ hon nãdau. In kin hon si Kin, ma pômdu hon si Pômdu.

¹⁶ In mbo titêm-titêm ma oc pacndê dom. In ndöc ndê nawê atu nalôm, tôm dom bu ñamalac dan tigasuc nawê dau me lic in. In ndê waê ñayham ti in ndê ñaclai atu oc yêc ñapañ. Yomandô!

¹⁷ Sôm têt lau ti lêlôm bu sêtoc dau sa dom ma takwê ñac si awa nom-ña bu nem ñac sa lec dom. Bu awa in gêt yêc ñapañ-ña dom, oc ñinga. Ndic atu ñac bu takwê Anötö nañ kêmwasin yac ña gêt daêsam tu kôm yac atac ñayham-ña.

¹⁸ Ma ndic atu ñac bu sêkôm mêtê ñayham en têt lau hon, ma bu sêkêt si awa ti wapa tu bu sênem lau ñatô sa, ma sêmwasin ñac-ña.

¹⁹ Sêkôm bocdinañ dec ñac oc sêpo si awa ñandô sa yêc undambê tu têt ñambu-ña-ña, nañ ñac oc sêtap lêt ñandô dandöc tanli-ña sa.

²⁰ O Timoti. Gwelen ti yom ñandô hon nañ Anötö kêt sip am amam, nañ yob ñapep en. Ndic ahê lau nañ sêsap yom ñambwa-ñambwa dôñ, ma sêndôhôn yom nañ so yom ñandô. Lau dau gauc gêm bu ñac sêtap gauc ñandô sa, magoc mba.

²¹ Lau nañ sêkêt whin yom tasan dinañ, nañ sêhu si sêkêt whin Yisu sin su. Anötö ndê mwasin têt mac.

Pol ndê bapia tilu-nga têtj Timoti Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pol ndóc gapocwalô ndóc Rom, ma kêсахê bu ñasawa saunj oc sêndic inj ndu, dec to ndê bapia tilu-nga dindéc têtj Timoti. Pol tac whinj Timoti ndu andô, ma to bapia dindéc bu puc inj dôj bu lhac ñannga, ma maya dau me tóc dau dom bu hoc ñawaê ñayham asê. Inj tac whinj bu Timoti lhac gitôm Yisu ndê ñgac sinj-nga ñayham danj. Ma Pol gêm la Timoti bu yob dau tu mêtê sac tidau-tidau nanj oc êñsôwec tiatu têtj têm ñambu-nga, ma kêñ puc inj pi kêdôhônwaga tasanj.

Pol gic hu ndê bapia

¹ Aô Pol, nanj gati Yisu Kilisi ndê †apocel kêkuc Anötö ndê atac whinj. Inj gic bata bu lau nanj sêkêñ whinj Yisu Kilisi oc sêtap senj sêndöc tali-nga sa, dec kêyalinj aô sa gati aposel, bu wahoc yom dau asê têtj lau.

² Gato bapia dindéc têtj anej atunjac tac whinj-nga, am Timoti. Mwasinj ti tawalô ma yom malô akêñ Damanj Anötö lu yac neñ Pômdau Yisu Kilisi têtj am.

Pol puc Timoti dôj

³ Aô gam akinj Anötö tôm damanji sêkôm, ma galhac inj anjô-nga ti atac pa su tu anej lêñ-nga. Ma tôm ôbwêc ti acsalô, aô gauc gêm am yêc anej mbec ñalôm, ma aô gam danje Anötö tu am-nga.

⁴ Aô gauc gêm ndoc nanj hêclu dahu dauj sinj, ma am tanj. Tu dinanj-nga aô tac whinj bu walic am tiyham, oc kôm aô atac ñayham sa.

⁵ Ma aô gauc gêm am nem lêñ kêñ whinj ñannga-nga. Aô kayalê bu am nem pômwê Lois lu dinam Yunis sêkêñ whinj ñannga, ma gakêñ whinj bu am kêkuc inj lu si lêñ.

⁶ Tu dinanj-nga dec aô bu watenj am bu gauc nem Anötö ndê mwasinj nanj am kôc têtj ndoc aô gakêñ amanj sac am. Lhac ñannga ma kôm gwelenj ña mwasinj dau ña-ñaclai, gitôm am kôm ya golom tiatu.

⁷ Anötö kêñ ndê Ñalau têtj yac, ma bocdinanj dec datöc dauj tu sake-nga? Inj kêñ ndê Ñalau tu kêñ ñaclai têtj yac, ma tu dambo ti mêtê atac whinj lau-nga, ma dayob dauj neñ lêñ-nga.

⁸ Bocdinanj mayam daôm tu hoc yom asê pi yac neñ Pômdau-nga dom. Ma mayam tu aô gandôc gapocwalô tu inj-nga dom. Mba! Lhac ñannga whinj aô ma hêclu dahôc ñawapac tu Yisu ndê ñawaê ñayham-nga, tôm Anötö dau kêñ ndê ñaclai bu puc hêclu dôj.

⁹ Inj gêm yac si ma kêgalêm yac sa bu dasa inj ndê lêñ dabunj. Inj kôm gêñ dau tu yac neñ ñayham danj-nga dom. Magoc inj kôm tu inj dau ndê mêtê atac whinj ti êmwasinj yac-nga. Têtj têm inj kêñ undambê ti nom su dom, nanj inj kêmatinj yom tidôñ bu êmwasinj yac tu Yisu Kilisi-nga.

¹⁰ Ma yac neñ †Ñgac Nem Yac Si-nga Yisu Kilisi menj hôc asê nom su, dec Anötö ndê mwasinj dau menj tiawê. Ma ñawaê ñayham tóc asê bu Yisu Kilisi ku ñaclai dambac ndu-nga dulu, ma inj ti yac neñ senj dandöc tanji ñapanj-nga.

¹¹ Ma tu ñawaê ñayham dau-nga, dec Anötö kêyalinj aô sa gati ñgac ahenj-nga ma aposel, ma kêkinj aô bu wandôhônj lau.

12 Tu dinaŋ-ŋga dec gahôc ŋawapac dindec. Magoc aô mayan dauŋ dom, galhac ti atac pa su. Ŋahu bu aô gakêŋ whiŋ Yisu Kilisi, ma aô kayalê inŋ tidôŋ. Ma gakêŋ dauŋ ti neŋ gêŋ hoŋ sip inŋ amba, ma gakêŋ whiŋ bu inŋ gitôm bu yob ŋape e bêc ŋambu-ŋga.

13 Yom ŋandô nanŋ aô kadôhônŋ têtŋ am, nanŋ kôc dôŋ gitôm dôhônŋ ŋayham bu êndôhônŋ têtŋ lau. Ma lêtŋ dakêŋ whiŋ-ŋga ti atac whiŋ asidôwai-ŋga, nanŋ gic lau sêkêŋ whiŋ Yisu Kilisi-ŋga ŋawaê, nanŋ am sap dôŋ ŋanŋa.

14 Ŋalau Dabuŋ nanŋ mbo yac lau dakêŋ whiŋ-ŋga neŋ ŋalôm, nanŋ puc am dôŋ bu yob yom ŋandô dakêŋ whiŋ-ŋga nanŋ aô gakêŋ sip am amam su.

15 Am kêyalê bu Pigelas lu Hemogene ma lau Esia-ŋga hoŋ nanŋ sêmbo malac Rom, nanŋ sêhu aô siŋ su.

16 Magoc aô wateŋ Pômdau bu tawalô Onesiporas ti ndê gôlôwac hoŋ, ŋahu bu inŋ gêm aô sa tidim daêsam. Ma inŋ maya tu aô gandôc gapocwalô-ŋga dom.

17 Têtŋ ndoc inŋ hôc asê malac Rom, nanŋ kêsalê aô ŋanŋa e tap aô sa.

18 Ma am kêyalê su bu têtŋ ndoc aô gambo malac Epesas, nanŋ inŋ gêm aô sa daêsam. Tu dinaŋ-ŋga aô wateŋ Pômdau bu tawalô inŋ, ma nem inŋ sa têtŋ bêc ŋambu-ŋga.

2

1 Bocdinaŋ aneŋ balê, lhac ŋanŋa tôm Yisu Kilisi ndê mwasinŋ puc am dôŋ.

2 Yom nanŋ aô gahoc asê yêc lau daêsam anŋô-ŋga, nanŋ am ŋgô su ma kêyalê. Kwahic dec aô bu wasôm têtŋ am bu êmyalinŋ lau ŋatô sa, nanŋ sêsap Kilisi ma yom ŋandô dôŋ ŋanŋa, ma êmdôhônŋ yom dau têtŋ ŋac e sêŋyalê tidôŋ, goc sêkôm gwelenŋ sêwhiŋ am ma sêndôhônŋ lau ŋatô.

3 Lhac ŋanŋa ma hôc ŋawapac whiŋ yac, tôm Yisu Kilisi ndê ŋgac siŋ-ŋga ŋayham danŋ.

4 Ŋgac siŋ-ŋga ŋayham kôc gauc pi inŋ ndê gwelenŋ ndic siŋ-ŋga ŋapanŋ, ma hêgo dau tu gêŋ ŋatô-ŋga dom. Ŋahu bu inŋ bu kôm gêŋ hoŋ tôm inŋ ndê ŋadau tac whiŋ.

5 Ma ŋalêŋ tigenŋ, asa nanŋ kêti whiŋ lau nanŋ sênti tu sêhôt gêgêlêc dandi-ŋga, nanŋ kêti kêkuc ŋagôlinŋ solop. Inŋ bu êŋkuc ŋagôlinŋ dom, dec oc tôm dom bu inŋ kôc ŋaôli nanŋ gic waê ŋgac ŋamata-ŋga.

6 Ma ŋalêŋ solop bu ŋgac gwelenŋ andô kôc gêŋ ŋandô tu neŋ-ŋga yêc ndê ôm tinŋamata.

7 Kôc gauc pi aneŋ yom hoŋ dindec, bu Pômdau oc whê am nem gauc sa pi yom dau ŋahu.

8 Am bu hôt ŋawapac, dec gauc nem Yisu Kilisi nanŋ sa akêŋ Dawid ndê toŋ, nanŋ Anôtô uŋ inŋ sa akêŋ lau batê-ŋga. Ŋawaê ŋayham nanŋ aô gahoc asê, nanŋ ŋahu inŋ dau.

9 Tu ŋawaê ŋayham dau-ŋga, dec gahôt ŋawapac ma sêsô aô dôŋ ŋa sen gitôm ŋgac sac danŋ. Ŋac sêsô aô dôŋ, magoc oc tôm dom bu sêsô Anôtô ndê yom dôŋ.

10 Aô galic ŋayham bu wahôt ŋawapac, tu bu wanem lau nanŋ Anôtô kêyalinŋ ŋac sa muŋ su, nanŋ sa. Aô bu watôt seŋ têtŋ ŋac bu sêtap Anôtô ndê mwasinŋ nem ŋac si-ŋga sa tu Yisu Kilisi-ŋga, ma sêndôc tali ŋapanŋ yêc Anôtô ndê gameŋ ŋawê-ŋga.

11 Yom dindec inŋ yom ŋandô solop:

Yac bu dambac ndu dawhiŋ Yisu, oc dambo taŋli dawhiŋ inŋ bocdinaŋ.

12 Yac bu dalhac ŋanŋa têtŋ ndoc ŋawapac tap yac sa, dec yac oc danem gôlinŋ dawhiŋ inŋ.

Yac bu dasôm bu dati in ndê dom ma dasêc in ahuc, dec in oc sêc yac ahuc bocdinaŋ.

¹³ Yac bu dakêŋ whin gwalec, tigen Yisu in Yom Nandô Ndadu, ma yom bocke naŋ in gic bata tu yac-nga, naŋ oc kôm nandô sa. Nahu bu in gitôm dom bu sêc dau ndê yom ahuc.

Anötö ndê lau gwelen-nga si lêŋ

¹⁴ Yom hon dindec, am kêŋ lhac gôlôwac dabuŋ si gauc napaŋ e tidôŋ nac. Yêc Anötö aŋgô-nga kêŋ puc nac bu sêseŋ dandi tu yom nambwa-nambwa-nga dom. Nac bu sêseŋ dau, dec oc nandô mba, ma oc kôm lau ntaô si sêkêŋ whin tisac.

¹⁵ Êmsahê nanga bu kôm nem gwelen hon bu ndic Anötö tandô nayham. Ma in oc lic am gitôm ngac gwelen-nga nayham naŋ whê in ndê yom nandô sa napep, ma gêŋ dan oc kôm am mayam daôm dom.

¹⁶ Ndic ahê lau naŋ sêŋlhin Anötö sin ma sem yomgalôm pi gêŋ nambwa-nambwa nom-nga napaŋ. Bu lau naŋ sêsap yom kain dinaŋ dôŋ, naŋ si mêtê sac oc êŋsôwec tiatu napaŋ e sêhu Anötö sin gacgeŋ.

¹⁷ Ma yom dau oc tiapa ma kôm lau sêtisac, nditôm gambochôm sac naŋ gêŋ lau tidac-tidac. Himeneus lu Piletus sêmbu lau dinaŋ si toŋ nalom.

¹⁸ Inlu sêhu yom nandô sin su. Sêsôm têŋ lau bu ndoc lau sêtisa akêŋ lau batê-nga meŋ hôc asê su. Ma bocdinaŋ sêkôm lau ntaô si sêkêŋ whin tisac.

¹⁹ Magoc Anötö ndê yom nandô in gitôm alhê nanga, naŋ in po in ndê gôlôwac dabuŋ sa sêlhac nahô. Ma in kêŋ yom nahô dinda lu têŋ yac bocdec bu, “Lau naŋ sêti Pômdau ndê lau, naŋ in kêyalê nac hon tidôŋ,” ma “Lau hon naŋ sêsôm bu sêkêŋ whin Pômdau, naŋ sêhu mêtê sac hon sin maŋ.”

²⁰ Wapa gwelen-nga tidau-tidau yêc ngac ti lêlôm ndê andu nalom. Ntaô gic waê gwelen tiwaê, ma ntaô gic waê gwelen bambalin. Gêŋ tiwaê sêmasaŋ na gol ma silba, ma gêŋ waêmba sêmasaŋ na a me nom.

²¹ Ma yêc yac namalac bocdinaŋ. Mêtê daêsam yêc tu tanƙuc-nga. Asa naŋ timêtê dau napep ma hu mêtê sac hon sin, naŋ gitôm gêŋ naŋ sêmasaŋ na gol ma silba. In oc ti ngac akiŋ nayham ma dabuŋ bu nem akiŋ yac neŋ Ndadu, ma in oc tôm bu kôm gwelen nayham-nayham daêsam.

²² Mêtê nalom nagalac-nga naŋ balêi sêkôm, naŋ hu sin gacgeŋ. Ma êmkuc lêŋ gitêŋ ti mêtê dakêŋ whin-nga ti atac whin lau-nga ma lêŋ yom malô-nga, tôm lau naŋ sêkêŋ whin Pômdau sêkôm ti nalom nawasi eŋ.

²³ Lau naŋ sêseŋ dau tu yom gauc mbasi-nga, naŋ ndic sôŋ daôm whin nac dom. Bu yom kain dinaŋ oc li lau sa ma sêkêŋ kisa dandi.

²⁴ Asa naŋ bu ti Pômdau ndê ngac akiŋ nayham, naŋ ndic ahê yom naŋ kôm lau sêseŋ dau-nga maŋ. Ma in kôc ndê nalom dôŋ ma tac nandê naghô tu gêŋ naŋ lau sêkôm têŋ in-nga, naŋ dom. Nayham bu in ngac tiguaŋ naŋ gitôm bu êndôhôn lau ntaô, ma in kôm mêtê malô ti nayham têŋ lau hon.

²⁵ Lau naŋ bu sêseŋ Anötö ndê yom nandô, naŋ goc in oc êndôhôn nac ti ndê nalom malô, bu mboe Anötö oc kêŋ nac sênem si nalom kwi, ma whê nac si gauc sa e sênyalê yom nandô.

²⁶ Nac oc sênyalê bu muŋ-nga sêpeŋ sêsip Sadaŋ ndê akô si, ma sêti in ndê lau akiŋ nambwa naŋ sêkôm tôm in atac whin. Magoc nac bu si gauc sa ma sênem dau kwi, dec oc tôm bu sêhu Sadaŋ sin ma sêsa Anötö ndê lêŋ.

3

Mêté sac tèm nambu-nga-nga

¹ Aô wasôm têtj am bu têtj tèm nambu-nga mêté sac daêsam oc menj sa.

² Lau oc atac whinj dau ma atac whinj mone hôc gêlêc, ñac oc sêpo dau sa ma sêsôm yom sêtoc dau sa-nga daêsam, sêsôm yom sac-sac daêsam, danjgapêc têtj damba ti dindai, sênem danjge lau nanj sêkêj gêtj têtj ñac-nga dom, ma sêtec mêté dabuj ti mêté gitêtj.

³ Ñac oc atac whinj lau dom ma sêsôm yom sac pi ñac, ma ñac oc sêsuc lau ñatô si yom kwi dom. Ñac oc sênem gôlinj dau si lêtj ñapep dom, sêkôm gêtj hoj bambalinj tôm si atac whinj, sêndic lau ti sêkôm ñac ñayom, ma sêtec mêté ñayham ti gêtj ñayham hoj.

⁴ Ñac lau sêpêj biakinj-nga, lau nanj si lêtj sanjsalanj, ma lau sêtoc dau sa-nga. Ñac atac whinj Anôtô dom, tigenj ñac atac whinj gêtj ñayham-ñayham nom-nga hôc gêlêc su.

⁵ Ñac sêsa si lêtj gitôm sem akinj Anôtô, tigenj sêsêc inj ndê ñaclai ahuc. Am mbo ahê lau kainj dinanj hoj.

⁶ Bu ñac si lau ñatô sêmbac yom lau e lau dau sêkôc ñac sa. Ma sêndôhônj ñac si yom tasanj têtj lauwhê gauc babalê, e lauwhê dau sêsôc ñac si yom ñapu. Lauwhê kainj dinanj mêté sac ti mêté ñalôm ñagalac-nga gêm ñac si ñalôm ahuc.

⁷ Ñac atac whinj bu sêngô yom daêsam, ma tac whinj bu lau sêndôhônj ñac, magoc ñac si gauc sa dom pi yom bocke inj yom ñandô.

⁸ Kêdôhônjwaga tasanj dinanj sêkêj kisa yom ñandô tôm Yanis lu Yambres sêkêj kisa Moses.* Ñac si gauc tisac su, ma ñac si sêkêj whinj Anôtô mbasi sambuc.

⁹ Magoc ñac si gwelenj oc nem ñandô dom, ñahu bu lau tigauc hoj oc sêjyalê bu ñac si lêtj inj lêtj gauc mbasi-nga, tôm Yanis lu Yambres si lêtj.

Pol gêm la Timoti

¹⁰ Am daôm kêyalê aô tidônj. Am kêyalê yom hoj nanj aô kadôhônj, ti anej lêtj gambo-nga, ma ñahu bocke dec gakôm gwelenj, anej lêtj gakêj whinj-nga ti atac whinj lau-nga, ma lêtj galhac ñanjga ma gahôc ñawapac ti atac malô-nga.

¹¹ Am kêyalê gêtj hoj nanj hôc asê aô yêc malac Antiok, malac Aikoniam ma malac Listra, ma ñawapac ti ñandê hoj nanj aô gahôc. Magoc Pômdau kêgaho aô su yêc gêtj hoj dinanj.

¹² Yomandô wasôm têtj am. Lau hoj nanj sêkêj whinj Yisu Kilisi, ma atac whinj bu sêsa lêtj gitêtj, nanj lau oc sêkêj kisa ñac bocdinaj.

¹³ Ma lau sac ti lau tasanj si lêtj sac oc tisac sambuc. Ñac oc sêjsau lau ma lau oc sêjsau ñac.

¹⁴ Ma am daôm, yom nanj am kêdôhônj ma kêj whinj su, nanj sap dôj. Ñahu bu lau nanj sêndôhônj am, nanj am kêyalê ñac ti ñac si lêtj gitêtj su.

¹⁵ Têtj ndoc am mbo balê, nanj am kêyalê Anôtô ndê yom dabuj nanj sêto yêc nanj. Yom dau gitôm bu kêj gauc têtj yac e dakêj whinj Yisu Kilisi ma datap Anôtô ndê mwasiñ nem lau si-nga sa.

¹⁶ Ma Anôtô ndê yom hoj nanj sêto yêc nanj, inj ndê Ñalau gêm gôlinj lau dec sêto. Bocdinaj yom dau inj ñayham bu tandôhônj têtj lau, tu datôc lau si giso asê ma tamatôc ñac-nga, ma tu dawhê Anôtô ndê lêtj gitêtj sa-nga.

* **3:8:** Yanis lu Yambres - ñgac lu dinanj si ñaê yac oc datap sa yêc Yom Lênsêm Akwa dom. Magoc lau ñatô gauc gêm bu injlu ñgac mbectoma lu nanj sêkôm gêtj dalô bu sêhôt gêlêc gêtj dalô nanj Moses kôm. Alic Eks 7:11, 22; ma 9:11.

17 Yac dakôm bocdinaŋ tu bu Anötö ndê lau sênyalê inŋ ndê yom honŋ tidôŋ, ma yom dau nem ŋac sa e sêkôm si gêŋ sambob ŋapep eŋ.

4

1 Am kêyalê bu Yisu Kilisi oc mbu meŋ ti ŋaclai atu bu nem gôlinŋ gêŋ honŋ, ma inŋ oc êŋsahê lau tali ma lau batê pi ŋac si mêtê. Yêc inŋ aŋgô-ŋga, ma yêc Anötö aŋgô-ŋga, aô bu wandic yomsu am bocdec bu.

2 Nem mêtê lau, ma whê Anötö ndê yom sa têtŋ ŋac tôm têtŋ honŋ. Kêŋ puc lau bu sêkôm sac dom, ma ŋac naŋ sêkôm giso, naŋ têtŋ ŋac si giso asê e sêkac si ŋalôm kwi. Êmgilî lau honŋ bu sêlhac ŋaŋga. Puc daôm dôŋ ma lhac ŋaŋga ti atac pa su. Ma whê gêŋ honŋ sa yêc awê têtŋ lau.

3 Bu têtŋ oc meŋ sa, naŋ lau oc sêtec bu sêŋgô yom ŋandô pi Anötö ndê lêtŋ. Magoc ŋac oc atac whiŋ bu sêŋgô yom naŋ puc ŋac dôŋ bu sêkôm mêtê sac-sac tôm ŋac dau si atac whiŋ. Tu dinaŋ-ŋga dec ŋac oc sêsap kêdôhônŋwaga tasan dôŋ, ma sêhê danŋa ŋac si yom ŋapep eŋ.

4 Ŋac oc sêpôc danŋasurŋ ahuc têtŋ yom ŋandô, ma tac whiŋ bu sêŋgô lau andô si miŋ ŋambwa-ŋambwa.

5 Magoc am ŋac daôm ŋgô. Yob daôm bu kôm gêŋ honŋ ti gauc eŋ. Hôc ŋawapac ti atac pa su, hoc ŋawaê ŋayham asê têtŋ lau, ma kôm am nem gwelenŋ nem akiŋ Anötö-ŋga honŋ ŋapep ma ti atac whiŋ.

6 Ma aô dauŋ dec, kasahê bu têtŋ meŋ kêpiŋ bu wahu nom dindêc siŋ. Aneŋ têtŋ wambo nom-ŋga gitôm laclhu wain-ŋga naŋ sêkêc pi alta ti da têtŋ Anötö, ma kêpiŋ bu pacndê.

7 Aô galhac ŋaŋga ma gac siŋ tu Anötö ndê yom ŋayham-ŋga, aô kati e gahôc asê ŋabatîŋ su, ma gakôc aneŋ gakêŋ whiŋ dôŋ.

8 Pômdau, yac neŋ ŋac gitêtŋ êmatôc yac-ŋga kêmasaŋ ŋaôli ŋayham bu kêŋ têtŋ lau gitêtŋ têtŋ bêc nambu-ŋga. Ma malô aô watap ŋaôli ŋayham dau sa. Magoc aô taŋwasêŋ dom. Lau honŋ naŋ sêkêŋ bata Yisu bu mbu meŋ, naŋ oc sêtap si ŋaôli ŋayham sa bocdinaŋ.

Pol tac whiŋ bu Timoti têtŋ inŋ ndi

9 Aô tac whiŋ bu am êmasaŋ daôm ŋagahô ma têtŋ aô mweŋ.

10 Bu aô kakiŋ Kresens têtŋ gameŋ Galesia-ŋga gi, ma Taitus têtŋ gameŋ Dalnesia-ŋga gi. Ma Demas hu aô siŋ ma kôlhô têtŋ malac Tesalonika gi, ŋahu bu inŋ tac whiŋ gêŋ nom-ŋga hôc gêlêc su.

11-12 Aô kakiŋ Tikikus têtŋ malac Epesas gi su, ma Luk tawasê dec mbo whiŋ aô. Têtŋ ndoc am mweŋ, goc kôc Mak whiŋ am, bu inŋ ŋac ŋayham bu nem aô sa tu aneŋ gwelenŋ-ŋga.

13 Ma kôc aneŋ ŋakwê baliŋ naŋ gahu siŋ whiŋ Kapus yêc malac Troas, ma kôc aneŋ bapia tilhuŋ. Ma aô tac whiŋ ŋandô bu am kôc aneŋ bôc ŋamlic ŋatô, naŋ sêto Anötö ndê yom pi, naŋ whiŋ.

14 Aleksanda, ŋac pec ain-ŋga dinaŋ, inŋ kêŋ kisa aô ma kôm mêtê sac daêsam têtŋ aô. Pômdau oc kêŋ ŋagêyô têtŋ inŋ, êŋkuc inŋ ndê mêtê sac.

15 Yob daôm tu inŋ-ŋga, bu inŋ kêŋ kisa yac tu gwelenŋ ŋawaê ŋayham-ŋga, ma kalhac lau ahuc bu sêŋgô dom.

16 Têtŋ ndoc ŋamata-ŋga naŋ lau Rom-ŋga sêmatôc aneŋ yom, naŋ lau danŋ sêpuc aô dôŋ dom, honŋ sêhu aô siŋ. Magoc aô wateŋ Anötö bu suc ŋac si giso kwi.

¹⁷ Têj ndoc dinaŋ Pômdau dau kalhac whiŋ aô ma puc aô dôŋ, dec gam mêtê hoŋ timala ma flau gameŋ apa-ŋga hoŋ naŋ sêmbu andu sêmatôc yom-ŋga, naŋ sêngô. Ma iŋ kêgaho aô su yêc layon whasuŋ.*

¹⁸ Ma aô gakêŋ whiŋ bu iŋ oc nem aô si yêc gêŋ hoŋ naŋ lau sac bu sêkôm têj aô, ma kêŋ aô wandôc ŋayham yêc iŋ ndê gameŋ undambê-ŋga. Dahoc iŋ ndê waê asê kwahic dec ma tôm bêc hoŋ ndi. Yomandô!

Yom ŋambu-ŋga

¹⁹ Kôm aneŋ acsalô ŋayham têj Prisila lu iŋ nakweŋ Akwila ma têj lau hoŋ naŋ sêmbu Onesiporas ndê andu.

²⁰ Erastas gacgeŋ mbo malac Korin, ma gahu Tropimus siŋ mbo malac Miletus, bu iŋ gêmbac.

²¹ Aô tac whiŋ bu am mweŋ ŋagahô, ma hóc asê dindéc muŋ su, naŋ goc ndoc uhô-ŋga. Yubelas lu Pudens, ma Lainas lu Klaudia ma asidôwai gameŋ dindéc-ŋga hoŋ sêkêŋ si acsalô têj am.

²² Pômdau whiŋ am ma iŋ ndê mwasinŋ puc mac hoŋ dôŋ.

---

* **4:17:** Pol sôm bu Pômdau gêm iŋ sa bu layon seŋ iŋ dom. Têj têm dinaŋ lau naŋ sêkêŋ kisa lau sêkêŋ whiŋ-ŋga naŋ sêkêŋ daêsam têj layon seŋ ŋac. Tigeŋ ŋac sic yao bu sêkêŋ lau Rom-ŋga têj layon dom. Pol iŋ ŋgac Rom-ŋga (Apo 16:37) ma tu dinaŋ-ŋga lau atu-tu gauc gêm bu Pol ndê yom dinaŋ iŋ gitôm yom gôliŋ, ma lau sac naŋ sêkêŋ kisa iŋ, naŋ iŋ gêm dôhônŋ ŋac pi layon.

Pol ndê bapia têtj Taitus Yom whê bapia dindéc sa-nga

Taitus inj ngac Israel-nga dom, magoc inj ngô njawaê njayham nanj Pol hoc asê, dec kêj whinj Yisu Kilisi. Tinjambu inj kêsêlêj whinj Pol, ma kôm gwelenj njawaê njayham-nga whinj inj. Inj pi malac Jerusalem whinj Pol lu Banabas têtj têtj nanj injlu si sêlic lau aposel yêc dinanj (Gal 2:1; Apo 15:2). Pol kêkinj Taitus têtj malac Korin tidim lu (2 Kor 7:6-7; 8:6, 16), ma tinjambu injlu sêkôm gwelenj sêmo nduc Krit. Pol hu Taitus sinj mbo nduc Krit tu yob lau sêkêj whinj-nga nanj sêmo dinanj (Taitus 1:5), ma tinjambu inj to bapia dindéc têtj Taitus.

Yêc bapia dindéc Pol to yom pi lêtj bu Taitus ênjyalinj lau bata sa tu sênem gôlinj lau sêkêj whinj-nga. Inj kêj puc Taitus pi kêdôhônjwaga tasanj, ma whê inj ndê gauc sa pi yom tu êndôhônj têtj lau sêkêj whinj-nga, ma pi mêtê njayham ma lêtj gitêtj tu sênkuc-nga. Yom atu nanj Pol tac whinj bu lau sêkêj whinj-nga gauc nem njapanj, nanj bu njac sêti lau wakuc nj Nalau Dabunj ndê njac lai (2:14; 3:1-8).

Pol gic hu ndê bapia têtj Taitus

¹ Aô Pol, Anötö ndê ngac akinj ma Yisu Kilisi ndê †aposel, gato bapia dindéc. Aô gati aposel bu wapuc lau nanj Anötö kêyalinj njac sa, nanj dôj, tu bu sêkêj whinj Yisu njanga, ma sênyalê yom njandô nanj tôc Anötö ndê lêtj gitêtj têtj njac tu sênkuc-nga.

² Ma lau nanj sêkêj whinj ma danja wambu yom njandô dau, nanj sêkêj bata mwasiñ dandôc tanji njapanj-nga. Anötö gic bata mwasiñ dau têtj yac muñ su, têtj ndoc inj kêj undambê ti nom su dom. Ma yac tanjalê bu Anötö gitôm dom bu ênsau yac, ma boc-dinanj yom bocke nanj inj kêmatinj tidônj, nanj oc njandô sa.

³ Yac neñ Anötö Nem Yac Si-nga kêyalinj ndoc sa bu yom pi mwasiñ dau meñ sa tiawê, dec kwahic dec gic atu aô ma kêj yom dau sip aô amanj bu wahoc asê têtj lau.

⁴ Bapia dindéc gato têtj am Taitus, nanj aô galic am gitôm aô atunj njandô tu hêclu neñ dakêj whinj-nga. Mwasinj ti yom malô têtj am, akêj Damanj Anötö lu yac neñ †Ngac Nem Yac Si-nga Yisu Kilisi.

Taitus ndê gwelenj

⁵ Aô gahu am sinj mbo nduc Krit, njahu bu aô tac whinj bu am mbo whinj lau sêkêj whinj-nga ma ndic dabinj gwelenj njatô. Ma ênyalinj lau bata sa tôm malac ndi, tôm nanj gasôm têtj am muñ su.

⁶ Lic bu njamalac bocke nanj am bu kêj ti njac bata, nanj ndê lêtj bocdec. Inj njac nanj ndê giso mbasi, ma inj gêm awê tigenj. Inj ndê balêkoc sêkêj whinj Yisu, sêngô yom, ma sêsa si lêtj malô. Ma bocdinanj lau danj oc tôm dom bu sêngôlinj yom pi njac.

⁷ Bu njac nanj ti gôlôwac dabunj si njagôlônj, nanj yob Anötö dau ndê gêtj, ma bocdinanj lic bu inj njac nanj kôm giso danj dom. Lau sêtoc dau sa-nga, lau atac njandê-nga, lau sêndic lau bambalinj-nga, lau sênôm gêtj ênjinj njac-nga, ma njac nanj atac whinj mone kêlêc, nanj si danj oc tôm dom bu ti njac bata.

⁸ Ngac njayham bu am kêj ti njac bata, nanj njamalac kôc lau sa ma êmwasiñ njac-nga, inj atac whinj mêtê njayham ti gêtj njayham honj, inj njamalac gauc njawa, ma inj sa ndê lêtj gitêtj ti dabunj ma timêtê dau njapep.

⁹ In sap yom ñandô dakêñ whiñ-nga tôñ aposel sêndôhôn, nan dôñ. Ma bocdinañ dec in gitôm bu whê yom sa ñapep bu puc lau dôñ, ma tôc lau nan sêsên yom ñandô, nan si giso asê.

¹⁰ Bu lau sêsên yom ñandô-nga daêsam dec sêmbo. Ñac lau whapan ñambwa nan sêndôhôn yom tasan tu sêñsau lau-nga. Ma mêtê kainñ dinañ, lau nan sêsap lau Israel-nga si ðpwac sêsê ñamlic ñatô su-nga dôñ, nan sêkôm hóc gêlêc su.

¹¹ Sôm têñ lau dinañ bu sênem dau dôñ. Bu yom nan sêndôhôn, nan yom so, ma kêñsônñ lau daêsam si sêkêñ whiñ. Ma sêndôhôn yom dau tu sêkôc awa-nga ñambwa.

¹² Ñac dau si propet danñ hoc yom asê pi ñac ma sôm, “Lau Krit ñac lau tasan ma lau sinjsêlêc. Ñac lau oyom dinda, ma êlêmê senñ gêñ ñawahô.”

¹³ Yom dau in yom ñandô. Bocdinañ sôm yom sêmbalan-nga solop têñ lau Krit nan sêndôhôn yom tasan, bu sênem dau kwi ma sêkêñ whiñ yom ñandô.

¹⁴ Ma sêhu l au andô Israel-nga si miñ ñambwa-ñambwa honñ sinñ, ma sêsôc lau nan sêhu yom ñandô sinñ, nan si ñagôlinñ ñambwa ñapu tiyham dom.

¹⁵ Lau nan si ñalôm ñawasi, nan si gêñ honñ oc ñawasi bocdinañ. Magoc lau ti ñalôm ñadômbwi nan sêkêñ whiñ Yisu dom, nan si gêñ danñ oc ñawasi yêc Anôtô anğô-nga dom. Ñac si gauc ti ñalôm ñadômbwi sa ma tisac su.

¹⁶ Lau kainñ dinañ sêsôm bu sêñyalê Anôtô, magoc ñac si mêtê tôc asê bu sêñyalê inñ danñ dom. Ñac lau sac sambuc, ma lau danğapêc-nga. Oc tôñ bu ñac sêkôm gêñ ñayham danñ dom.

2

Pol kêñ yom têñ Taitus bu êndôhôn têñ lau

¹ Taitus, êmdôhônñ lau êmkuc yom ñandô nanñ lau sêkêñ whiñ-nga honñ sêñkuc.

² Êmdôhônñ launğac akwa-kwa bu sênôm gêñ êñiñ ñac-nga dom ma sêmbo gauc ñawa enñ, sêtimêtê dau ñapep, ma sêsa si lêñ solop enñ. Puc ñac dôñ bu sêsap yom ñandô dakêñ whiñ-nga ma mêtê atac whiñ lau-nga dôñ, ma sêlhac ñanğa.

³ Ma ñalêñ tigenñ dinañ, êmdôhônñ lauwê akwa-kwa bu sêsa si lêñ gitôm lauwê dabunñ andô, sêsôm yom bambalinñ pi lau dom, sênôm wain êñlêc dom, ma sêti kêdôhônñwaga mêtê ñayham-nga.

⁴ Bocdinañ ñac oc sêtôm bu sêndôhônñ lauwê wakuc bu atac whiñ si launğaci ti balêkoc,

⁵ sêtimêtê dau ñapep, sêsa lêñ ñayham ma ñawasi, sêkôm si gwelenñ andu-nga ñapep enñ ma ti atac whiñ, ma sêsôc si launğaci ñapu. Ñac bu sêkôm bocdinañ, dec oc tôñ dom bu lau nanñ sêkêñ whiñ dom, nanñ sêsu Anôtô ndê yom susu.

⁶ Ma êmgilî balêi wakuc bu sênem gôlinñ si lêñ ñapep.

⁷ Am daôm yob nem lêñ honñ bu ti dôhônñ ñayham bu balêi sêlic ma sêñkuc. Gêñ bocke nanñ am bu êmdôhônñ têñ ñac, nanñ am daôm kôm munñ, goc ñac sêlic ma sêñkuc. Kôm ti ñandô ma ti nem ñalôm sambuc enñ.

⁸ Yob nem whamsunñ bu sôm yom ñayham enñ têñ ndoc am bu êmdôhônñ ñac, ma bocdinañ lau danñ oc sêtôm dom bu sêpu am nem yom. Ma bocdinañ lau nanñ sêkêñ kisa am, nanñ oc tôñ dom bu sêtap yom danñ sa bu sêñgôlinñ pi yac lau dakêñ whiñ-nga, ma tu dinañ-nga ñac oc maya dau.

⁹ Sôm têñ lau akiñ ñambwa nanñ sêkêñ whiñ Yisu, bu sêsôc si ñadaui si yom honñ ñapu, ma sêsôm yom sac danñ pi ñac dom. Sênem akiñ ñapep, tu bu si ñadaui sêlic ñac ñayham-nga.

10 Nac sênem kanj si njadaui si gêŋ dom, dec njadaui oc atac lu-lu dom bu sêkêŋ gêŋ sip nac amba bu sêyob. Nac bu sêkôm si mêtê hoŋ njapep, dec lau daesam oc tac whiŋ bu sêŋgô yom nanj tandôhôn pi yac neŋ Anôtô, nanj gêm yac si.

Anôtô ndê mwasin nem yac si-ŋga ŋa-ŋandô

11 Bu Anôtô kêkinj Kilisi sip nom meŋ ma mbac ndu tu lau hoŋ-ŋga, ma bocdinaŋ inj ndê mwasinj atu nem lau si-ŋga meŋ sa tiawê.

12 Ma mwasinj dau gêm yac sa tu lêŋ dambo nom-ŋga, ma kêdôhôn yac bu dapuc dômwêŋ mêtê sac nom-ŋga hoŋ, ma datimêtê dauŋ bu dasa lêŋ gitêŋ ti dabuŋ eŋ.

13 Dasap lêŋ dau dôŋ, ma dahônj bêc njayham nanj dakêŋ batanj dambo, nanj yac neŋ Anôtô tiawê ma Njgac Nem Yac Si-ŋga Yisu Kilisi, oc mbu meŋ ti njawasi atu.

14 Yisu Kilisi kêŋ dau tu yac-ŋga, bu nemlhi yac ma êŋgapwêc yac su yêc sakinj mêtê sac-ŋga, ma bu kôm yac dati inj dau ndê lau wakuc. Ma inj atac whiŋ bu yac dambo ti lêŋ njawasi ma dakêŋ neŋ njalôm sambuc tu dakôm mêtê njayham-ŋga.

15 Taitus, êmdôhôn yom hoŋ dindec têŋ lau sêkêŋ whiŋ-ŋga. Êmgilí nac ti ŋanŋa bu sêsôc yom dau njapu, ma lau nanj sêkôm giso, nanj êmatôc nac ti njac lai bocdinaŋ. Ma yob daôm njapep bu lau danj sêpu am dom.

3

Lau sêkêŋ whiŋ-ŋga si lêŋ wakuc

1 Whê sa tiyham têŋ lau sêkêŋ whiŋ-ŋga, bu mêtê njayham bocdec gic nac njawaê. Sêsôc gôlinjwaga ti lau bata njapu, ma danŋa wambu yom njapep. Ma nac sêhê gauc pi mêtê njayham e sêkôm njapanj.

2 Njgac sêsôm yom sac-sac pi lau dom, sêseŋ dau dom, ma sêkôm mêtê malô têŋ lau hoŋ. Ma sêmbo ti sêŋgwiniŋ dau ma sêtoc lau hoŋ sa njapep.

3 Bu kwahic dec yac dasa neŋ lêŋ tiwakuc. Magoc mun-ŋga, yac dakêŋ whiŋ su dom, ma dasa lêŋ gauc mbasi-ŋga. Yac lau danjanjêc-ŋga, ma mêtê njalôm njagalac-ŋga ti mêtê nom-ŋga kôm yac neŋ gauc kêŋsôn e tam akinj mêtê sac dau tac njawaê. Dambo ti dalic lau njatô sac ma tam lêmunj nac, ma mêtê atac tec asidôwai-ŋga gêm yac hoŋ ahuc.

4 Tigenj tinjambu yac neŋ Anôtô Nem Yac Si-ŋga ndê lêŋ tawalô ti atac whiŋ yac-ŋga meŋ tiawê.

5 Inj gêm yac si, tu yac neŋ lêŋ njayham danj-ŋga dom, magoc tu inj dau ndê mêtê tawalô yac-ŋga. Inj gêm yac si njalêŋ bocdec. Inj kêgwasiŋ yac neŋ mêtê sac hoŋ su dec yac dati lau wakuc, ma Njalau Dabuŋ wê yac dasa neŋ lêŋ tiwakuc.

6 Yomandô. Tu Yisu Kilisi yac neŋ Njgac Nem Yac Si-ŋga, dec Anôtô kêmwasiŋ yac kêlêc ma kêŋ Njalau Dabuŋ dau sip yac neŋ njalôm.

7 Inj kôm boc-dinaŋ dec sam yac bu lau gitêŋ, kêkuc inj ndê lêŋ êmwasiŋ yac-ŋga. Ma kwahic dec yac dawêkainj gameŋ dandôc tanjli njapanj-ŋga, nanj dakêŋ batanj dambo.

8 Yom hoŋ dinaŋ inj yom njandô ma njayham tu dakêŋ whiŋ-ŋga.

Aô tac whiŋ bu am puc aneŋ yom hoŋ dôŋ têŋ gôlôwac dabuŋ, bu lau hoŋ nanj sêkêŋ whiŋ Anôtô, nanj sêyob dau njapep bu sêkôm mêtê njayham njapanj. Lêŋ dinaŋ inj lêŋ njayham ma oc êmwasiŋ lau hoŋ.

9 Am ndic ahê lau nanj êlêmé sêseŋ dau tu yom gauc mbasi-ŋga, ma tu yom pi abanj si njawê-ŋga. Ma ndic ahê lau nanj sêwhê dau kôc ma sêseŋ dau pi lau

Israel-nga si yomsu. Nahu bu nac si yom hon dinan nandô mba, ma oc nem lau sa dom.

¹⁰ Asa nan bu kôm mêtê whê lau kôc-nga, nan sôm in. In bu kôm tiyham, goc sôm in tidim lu-nga. Ma in bu sôc napu dom, dec am ti lau sêkêñ whin-nga hon apuc dômwêm in.

¹¹ Am kêyalê su, bu namalac kain dinan ndê lêñ kêñsôñ, ma in kôm sac. In kic dau ndê yom tu tap Anötö ndê matôc sa-nga, nahu bu in sap lêñ nan in kêyalê bu lêñ so, nan dôñ.

Yom nambu-nga

¹² Malô wanñin Atemas me Tikikus têñ am loc, ma têñ ndoc inlu si dan hóc asê am, nan êmsalê señ bu têñ malac Nikopolis mweñ ngahô ma lic aô. Nahu bu aô gauc gêm bu wambo malac dindê têñ ndoc uhô-nga.

¹³ Têñ ndoc Senas, ngac êmatôc yom-nga, lu Apolos bu sêhu nduc Krit sin, nan goc kôm gêñ hon bu êmasan inlu si señ gwanañ. Ma bocdinañ inlu oc sêpônâ gêñ dan dom.

¹⁴ Êmdôhôn yac neñ lau sêkêñ whin-nga bu sêkôm gwelen nayham tu bu sêkôm kwa dau ma sênem lau nan sêpônâ dau, nan sa-nga. Ma bocdinañ nac si sêkêñ whin oc nem nandô.

¹⁵ Lau hon nan sêmbo sêwhin aô, nan sêkêñ si acsalô têñ am. Ma aô wandac am bu kêñ aneñ acsalô têñ lau sêkêñ whin-nga hon nan atac whin yac. Pômdau ndê mwasin whin mac hon.

Pol ndê bapia têñ Pilemon Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pilemon dau inñ ngac kêñ whinñ Pômdau-nga nanñ ndöc malac Kolosi, ma inñ ngac ti lélôm. Muñ-nga Pilemon gêmlihi ngac danñ ñaê Onesimus bu ti inñ ndê ngac akinñ ñambwa, magoc malô inñ sinñ Pilemon ma kölhô gi mbo malac danñ. Tinjambu Onesimus ngô ñawaê ñayham nanñ Pol hoc asê e inñ gêm dau kwi ma kêñ whinñ Yisu. Inñlu sêmbo sêwhinñ dau e Pol bu êñkinñ Onesimus mbu têtñ Pilemon ndi, dec to bapia dindéc têtñ inñ. Lau Rom-nga si yomsu danñ yêc bocdec bu, ngac akinñ bocke nanñ sinñ ndê ñadau ma kölhô su yêc inñ, nanñ tôm bu ñadau ndic inñ ndu. Tu dinanñ-nga dec Pol to bapia ma ndac Pilemon bu kôc Onesimus sa ti atac ñayham, ma lic inñ tôm ngac akinñ dom, magoc tôm asidôwa kêñ whinñ-nga danñ. Bu kwahic dec ngac dau kêñ whinñ Yisu Kilisi.

Pol whê bapia dindéc ñahu sa

¹ Aô Pol, nanñ gandöc gapocwalô tu Yisu Kilisi-nga, alu Timoti yac neñ asidôwa, ato bapia dindéc têtñ Pilemon, alu mba silip ñayham nanñ kôm Anötö ndê gwelenñ whinñ alu.

² Ma yac ato têtñ lau sêkêtñ whinñ-nga nanñ êlêmê sêkac sa bu sêlic om sêmbo am nem andu, ma têtñ yac neñ lhuñwê Apia, ma têtñ Akipus yac neñ asidôwa nanñ kôm gwelenñ whinñ yac tôm Anötö ndê ngac sinñ-nga ñayham.

³ Mwasinñ ti yom malô akêtñ Damanñ Anötö lu Pômdau Yisu Kilisi, têtñ mac honñ.

Pol gêm danñge Anötö tu Pilemon-nga

⁴ Yêc aneñ mbec honñ ñalôm, aô gauc gêm am, ma gam danñge aneñ Anötö tu am-nga.

⁵ Ñahu bu aô ganğô bu am kêñ whinñ Pômdau Yisu ñannga, ma am atac whinñ Anötö ndê lau dabunñ honñ.

⁶ Aô gatenñ mbec bu mwasinñ ñayham honñ nanñ yac datap sa yêc Kilisi, nanñ oc lhac am nem gauc ñamata tôm bêc honñ. Ma bocdinanñ am nem kêñ whinñ oc nem ñandô daêsam ma nem lau daêsam sa.

⁷ O aneñ asidôwa, ñawaê pi am nem mêtê atac whinñ lau sêkêtñ whinñ-nga ti gêm ñac sa-nga, dec kôm aô atac ñayham atu ma puc aô dônñ.

Pol gêm malô Pilemon ndê ñalôm tu Onesimus-nga

⁸ Aô bu wandac am tu gêtñ danñ-nga. Gitôm bu wandic atu am bu kôm gêtñ dau tu Kilisi ndê ñaê-nga.

⁹ Magoc tu mêtê atac whinñ dauñ-nga, dec wasôm ñambwa têtñ am. Am kêtalê aô su, aô ngac andô Pol nanñ gandöc gapocwalô tu Yisu Kilisi-nga.

¹⁰ Aô bu wanem aô neñ balê Onesimus awha têtñ am. Inñ ngô mêtê nanñ aô gahoc asê yêc gapocwalô, ma kêñ whinñ dec aô gasam inñ bu aô atunğac.

¹¹ Muñ-nga inñ gêm akinñ am, tigerñ inñ hu am sinñ dec am gêlic inñ bu ngac akinñ sac. Magoc kwahic dec inñ ti ngac akinñ ñayham tôm bu oc nem alu lu-lu sa.

¹² Aô tac whinñ inñ ñandô, magoc kwahic dec wanñkin inñ mbu têtñ am loc.

¹³ Aö gandöc gapocwalô tu gwelenj ηawaê ηayham-ηga, ma aö tac whinj bu waköc Onesimus döη gacgenj mbo whinj aö bu nem aö sa. Am bu lic ηayham bu hu inj sinj bu mbo whinj aö, dec am oc nem aö sa ηandô.

¹⁴ Magoc aö gatec bu wakac am bu hu inj sinj têtj aö. Aö atac whinj bu am kôm tu am daôm nem atac whinj-ηga. Tu dinanj-ηga dec aö oc waköc inj döη bu mbo whinj aö lec dom, bu aö ganjô yom gatô yêc am su dom.

¹⁵ Mboe Anötö gêlic ηayham bu Onesimus hu am sinj ηasawa apê, tu bu inj tap seη ndöc tali ηapanj-ηga sa, ma bocdinaη inj oc mbu loc ma mbo whinj am ηapanj eη.

¹⁶ Ma inj oc mbo whinj am gitôm ηgac akinj ηambwa dom. Kwahic dec inj hôc gêlêc ηgac akinj, inj ti am nem asidôwa tac whinj-ηga solop. Aö atac whinj inj ndu andô, magoc aö kayalê bu am oc atac whinj inj hôc gêlêc. Nahu bu inj am nem ηgac akinj, ma inj am nem asidôwa kêη whinj Pômdau-ηga whinj.

¹⁷ Bocdinaη am bu lic aö tôm nem asidôwa danj, dec kôc inj sa tôm am kôc aö dauη sa.

¹⁸ Giso me tôp bocke nanj inj kôm têtj am, nanj hu sinj sip aö amanj.

¹⁹ Aö Pol gato yom dindéc ηa aö dauη amanj, ma aö wasôm têtj am bu aö oc waö inj ndê tôp têtj am. Magoc gauc nem bu am daôm nem tôp yêc aö bocdinaη, ηahu bu tu aö-ηga dec am tap seη mbo tamli-ηga sa.

²⁰ O aneη asidôwa, aö wandac am bu kôc Onesimus sa tu Pômdau Yisu Kilisi ndê ηaê-ηga, dec oc kôm aneη ηalôm tigahô.

²¹ Aö gato bapia dindéc têtj am, ma gakêη whinj bu am oc sôc aneη yom ηapu, ma kôc Onesimus sa ti atac whinj, hôc gêlêc gêη nanj aö gandac, nanj su.

Yom ηambu-ηga

²² Ma gêη danj tiyham. Aö wandac am bu êmasanj am nem andu ηalôm danj gwananj, tu aö waloc wambo-ηga. Nahu bu aö gakêη whinj bu Anötö oc ngô mac nem mbec, dec gakêη batanj bu wahu gapocwalô sinj ma wati ηacleη mac.

²³ Epapras nanj ndöc gapocwalô whinj aö tu Yisu Kilisi-ηga, nanj kêη ndê acsalô têtj am.

²⁴ Ma Maklu Aristakus, ma Demas lu Luk nanj sêkôm gwelenj sêwhinj aö, nanj bocdinaη.

²⁵ Pômdau Yisu Kilisi ndê mwasinj puc mac honj nem ηalôm döη.

Hibru Yom whê bapia dindéc sa-nga

Ŋamalac naŋ to bapia dindéc, naŋ to ndê ɲaê dom, magoc in̄ kɛyalê lau Israel-nga si lɛŋ ti sakin̄ akwa, ma yom naŋ sêto yêc Yom Lɛŋsɛm Akwa, naŋ tidôŋ. Lau ɲatô gauc gêm bu mboe Banabas to, ma ɲatô gauc gêm bu ɲgac dan̄ ɲaê Apolos to, tigen̄ yac tanjalê dom bu asa solop to bapia dau.

Bapia dindéc hêganôŋ lau Israel-nga naŋ sêkêŋ whin̄ Yisu Kilisi. Lau dau sêtap kisa daêsam sa tu ɲac si sêkêŋ whin̄-nga, dec ɲatô gauc gêm bu sêmbu sêtêŋ si lɛŋ akwa sem akin̄ Anötô-nga sêndi. Tu dinan̄-nga, ɲamalac naŋ to bapia dindéc, naŋ bu puc ɲac si sêkêŋ whin̄ Kilisi dôŋ. In̄ tôte asê tiawê bu Yisu ndê waê hôc gêlêc Anötô ndê aŋela si, ma hôc gêlêc Moses ndê bocdinan̄. Ma Yisu in̄ ti dabuŋsiga atu pwac wakuc-nga, naŋ hôc gêlêc lau Israel-nga si lau dabuŋsiga pwac akwa-nga su. Ma Yisu ndê sakin̄ pwac wakuc-nga dau, hôc gêlêc dabuŋsiga pwac akwa-nga si sakin̄ su bocdinan̄.

Bapia dindéc whê sa bu lɛŋ tigen̄ yêc bu lau sêti lau gitêŋ yêc Anötô aŋgô-nga, naŋ sêkêŋ whin̄ Yisu Kilisi dau. Tu dinan̄-nga dec ɲamalac naŋ to bapia dindéc, naŋ bu êŋgil̄ lau bu sêsap si sêkêŋ whin̄ Yisu dôŋ ɲaŋga. In̄ to yom pi lau hon̄ naŋ sêkêŋ whin̄ Anötô têŋ Abraham ndê tɛm ma meŋ, ma toc ɲac sa ti dôhôn̄ ɲayham bu lau tɛm kwahic dec-nga sêŋkuc. Ma in̄ tôte lɛŋ ɲayham têŋ lau sêkêŋ whin̄-nga bu sêlhac ɲaŋga têŋ ndoc ɲawapac me kisa tap ɲac sa, ma sêsap mêtê atac whin̄ asidôwai-nga dôŋ.

Yisu tôte Anötô ndê ɲawasi asê

¹ Muŋ-nga Anötô hoc in̄ ndê yom asê têŋ aban̄i Israel-nga tidim daêsam ma ɲalêŋ daêsam, ɲa in̄ ndê lau propet.

² Magoc tin̄ambu in̄ kêkin̄ in̄ dau Atun̄gac sip nom meŋ, ma Atu dau hoc Anötô ndê yom asê têŋ yac. Anötô kêŋ undambê ti nom ma gêŋ hon̄ ɲa Atu dau, ma kêŋ in̄ ti ɲadau bu wêkain̄ gêŋ hon̄.

³ Atu dau ndê yom ɲa-ɲaclai yob gêŋ hon̄, ma ti ɲac si ɲahu sêmbô-nga. In̄ kôc Damba Anötô aŋgô solop, ma dalic Anötô ndê ɲawasi atu yêc in̄. In̄ sip nom meŋ ma kêmasaŋ lɛŋ bu êŋgwasin̄ yac neŋ mêtê sac ɲ adômbwi su, goc mbu pi undambê gi ndôc Anötô ɲaclai ti ɲawasi ɲadau ndê andô-nga.

Anötô toc Atu sa hôc gêlêc aŋela su

⁴ ɲalêŋ dinan̄ Anötô toc in̄ ndê Atu sa hôc gêlêc aŋela hon̄ su, ma ɲaê ti waê naŋ Anötô kêŋ têŋ in̄, naŋ hôc gêlêc aŋela hon̄ si su bocdinan̄.

⁵ Gauc nem yom naŋ Anötô gic bata pi kin̄ naŋ oc wêkain̄ Dawid ndê pôn̄ kin̄-nga, naŋ sêto yêc bocdec bu:

Acsalô lec am ti aô neŋ atuŋgac solop, ma aô gati am Damam. [BW 2:7]

Ma sêto yom kain̄ tigen̄ pi in̄ bocdec bu:

Aô wati in̄ Damba, ma in̄ oc ti aô Atun̄gac.

[2 Sam 7:14]

Yom lu dinan̄ gic waê Anötô Atu solop, magoc Anötô sôm yom kain̄ dinan̄ pi aŋela dan̄ dom.

⁶ Ma têŋ ndoc Anötô kêkin̄ Atu mbêc dau sip nom meŋ, naŋ in̄ sôm yom pi in̄ tôte sêto yêc bocdec bu:

Anötö ndê aņela hon sêpôn haduc têj in ma sêtoc in sa sêndic űawaê. [*Diut 32:43 LXX*]*

7 Aņela dau sem akin Anötö, tòm yom nan in sôm pi űac bocdec bu:

In kêkin in ndê aņela bu sênem akin in gitôm mbu ma gitôm ya űawahô. [*BW 104:4*]

8 Magoc in toc in Atuņgac sa kêlêc, ma sôm yom pi in bocdec bu:

O Anötö, am nem gôlinj oc yêc titêm-titêm, ma am oc nem gôlinj am nem lau ti lêj gitêj enj.

9 Am tac whin lêj gitêj ma tec lêj sac, ma tu dinan-ņga dec Anötö, am nem Anötö, toc am sa hóc gêlêc nem asidôwai hon su, ma kêj atac űayham kêsalê am ahuc, gitôm in kêc ndip kwi pi am e gêm am ahuc. [*BW 45:6-7*]

10 Ma sêto yom danj tiyham pi Atuņgac, nanj yêc bocdec bu:

O Pômdau, têj têm űamata-ņga andô, am kêmasan nom ti gêj hon, ma undambê in am amam űa-gwelenj.

11 Nom ti undambê oc sêniņga, magoc am oc mbo. Gameņ lu dinan oc sêtisac gitôm űakwê akwa.

12 Am oc kôc undambê ti nom su, tôm űamalac danj kôc ndê űakwê akwa su ma kêlhuņ sa. Tigen am oc nem daôm kwi dom, ma am nem têm mbo-ņga oc pacndê dom bocdinaņ. [*BW 102:25-27*]

13 Ma yom danj tiyham Anötö sôm gic waê in Atuņgac bocdec bu:

Am ndôc aô amanj andô-ņga e nditôm aô wakêj nem űacyo sêsôc am gahim űapu. [*BW 110:1*]

In sôm yom kainj bocdinaņ pi aņela si danj dom. Mba!

14 Anötö ndê aņela űac űalau nanj sem akin in, ma in kêkin űac bu sênem akin lau nanj sêwêkainj mwasinj sêndôc tali-ņga.

2

Dayob dauņ bu daso mwasinj dandôc tanjli-ņga dom

1 Tu dinan-ņga dec yom nanj Anötö ndê Atu hoc asê, ma yac danjô űawaê su, nanj dakôc tidônj hac neņ gauc űapanj, bu daso Anötö ndê mwasinj dom.

2 Gauc nem abanj Israel-ņga nanj aņela sêhoc Anötö ndê yomsu asê têj űac. Yom dau in yom űambwa dom. Bu űac si asa nanj kêgili yomsu dau űadanj, me danjapêc têj Anötö, nanj tap űagêyô sa tu gêj dinan-ņga.

3 Bocdinaņ yac lau têm kwahic dec-ņga bu dapuc dômwêj Anötö ndê mwasinj atu nanj kôm tu nem yac si-ņga, dec űalêj mba bu dalhó su yêc in ndê matôc. Pômdau Yisu hoc yom asê pi mwasinj dau su, ma lau nanj sêņgô sa in űhasuņ solop, nanj sic dulu têj yac ma sêpuc dôj bu yomandô.

4 Ma Anötö dau puc yom dau dôj bocdec bu. In kêj űaclai têj lau nanj sêhoc yom dau asê bu sêkôm gêj daló ti gêj atu-tu tidau-tidau, ma in puc űac dôj űa űalau Dabuņ ndê mwasinj tidau-tidau, nanj gic sam têj űac tôm in ndê atac whinj.

Yisu meņ ti űamalac bu kôm Anötö ndê lêj nem yac si-ņga űandô sa

5 Yom pi têm wakuc, nanj yac asôm asê su. Ma têj ndoc dau meņ sa, nanj goc aņela danj oc sênem gôlinj dom.

* **1:6:** Yom nanj sêto yêc Yom Lêjšêm Akwa, nanj sêto űa Yom Hibu, ma tinambu lau Israel-ņga sem kwi sip Yom Grik, ma sêsam trenlesen dau bu 'Septuagint.' Mac bu alic 'LXX' yêc whinj űabatinj danj űanamba, nanj tóç asê bu yom dau meņ akêj Septuagint. Têm űatô yom nanj yêc Septuagint ma yom nanj yêc Hibu Baibel sêso dau.

⁶ Magoc gauc nem yom nanj ñamalac danj sôm têtj Anötö, nanj sêto yêc bocdec bu:

Yac ñamalac yac sake dec am gauc gêm yac ñapanj?

Ma tu sake-nga am yob Adam ndê wakuc yac?

⁷ Ñawasi ti waê nanj am kêtj têtj yac, nanj kêtj bu tap anjela dau si sa.

⁸ Ma am kêtj gêtj honj sêsôc yac ñapu.

[BW 8:4-6]

Yom nanj sôm bu Anötö kêtj gêtj honj sêsôc yac ñamalac ñapu, nanj hêganônj gêtj honj nanj Anötö kêtj. Tigenj kwahic dec dalic gitôm gêtj honj sêsôc yac ñapu su dom.

⁹ Magoc yac dalic Yisu, nanj Anötö kêtj sip nom menj, dec hu ndê waê nanj hóc gêlêc anjela si su, nanj sinj, ma menj ti ñamalac. Ma inj mbac ndu tu lau honj si sac-nga, kékuc Anötö ndê lêtj êmwasiñ lau-nga, dec Anötö unj inj sa tiyham, ma kêtj waê ti ñawasi atu têtj inj.

¹⁰ Bu Anötö tac whinj bu êmasanj lêtj bu lau daêsam sêti inj atungaci ti atuwêi, ma sêtap inj ndê ñawasi sa. Ma lêtj dau ñandô sa bocdec bu, Yisu ti ñamalac ma hóc ñandê atu e mbac ndu. Ma ñalêtj dinañ Anötö gêlic inj gitôm solop bu ti ñadau nem lau si-nga. Anötö kêmasanj gêtj honj, ma gêtj honj sêmbo tu inj-nga, ma bocdinañ lêtj kainj dinañ gic inj ñawaê solop.

¹¹ Yisu kékuc lêtj dinañ bu kôm lau sêti dabuj, ma lau nanj sêti dabuj kwahic dec sêsam Anötö bu ñac si Damba sêwhinj inj. Tu dinañ-nga Yisu maya dau dom bu sam ñac bu inj ndê asii ti lhuwêi.

¹² Tôm yom nanj sêto yêc, nanj sôm bocdec bu:

Aö oc wahoc am nem waêm asê têtj aö neñ asidôwai ti lhuñwêi,

ma wanem wê wampinj am-nga yêc gôlôwac dabuj anjgô-nga. [BW 22:22]

¹³ Ma yom danj tiyham sôñ:

Aö oc wakêtj whinj Anötö.

[Ais 8:17]

Ma danj tiyham yêc bocdec bu:

Alic aö dec galhac gawhinj balêkoc nanj Anötö kêtj têtj aö.

[Ais 8:18]

¹⁴ Balêkoc nanj Yisu sôm yom dinañ hêganônj ñac, nanj ñamalac ti dac ma ñamsôm. Tu dinañ-nga dec inj ti ñamalac gitôm ñac, ma mbac ndu gitôm ñamalac. Ma inj ndê mbac ndu ma tisa akêtj lau batê-nga ña-ñahu andô, nanj bu ku Sadañ, nanj ti ñaclai dambac ndu-nga ñadau, nanj dulu.

¹⁵ Ma lau nanj sêtöc dambac ndu e gêtj dau kôm ñac sêmbo sêtôm lau nanj sêndöc gapocwalô ñapanj, nanj Yisu ndê gwelenj dinañ kégapwêc ñac su.

¹⁶ Gêtj dau tóc dau yêc awê bu inj kôm tu bu nem anjela sa-nga dom, magoc inj kôm bu nem Abraham ndê wakuc sa.

¹⁷ Ñalêtj tigenj yêc bu Yisu nem inj ndê asii ti lhuwêi nom-nga sa ñapep, ma nem akinj ñac yêc Anötö anjgô-nga gitôm dabunjsiga ñayham nanj tôm bu tawalô ñac, ma tôm bu êmasanj lêtj bu Anötö suc ñac si sac kwi-nga. Ma ñalêtj dau bocdec, têtj ndoc inj mbo nom, nanj inj ti ñamalac ma mbo gitôm ñac, ma kêsahê gêtj honj gitôm ñac sêñsahê.

¹⁸ Bu inj dau kêsahê ñawapac lêtôm-nga su, ma tu dinañ-nga inj gitôm bu nem yac lau nom-nga sa têtj ndoc lêtôm tap yac sa.

3

Yisu ndê waê hóc gêlêc Moses ndê su

¹ Bocdinañ anej asidôwai dabuj, nanj datap Anötö ndê galem undambê-nga sa dawhinj daunj, akôc gauc pi Yisu. Inj têtj yac menj gitôm aposel gêm Anötö anjgô, ma ti yac neñ ñ dabunjsiga atu nanj kalhac Anötö anjgô-nga tu yac-nga, tôm

yom nan yac dakêḡ whiḡ ti dahoc asê. Kwahic dec aô bu wasôm têḡ mac bu akêḡ inḡ lhac nem gauc ḡamata.

² Anötö këyalinḡ Yisu sa ma inḡ gêm ndê gwelenḡ ḡapep e gic dabinḡ, tòm Moses gêm inḡ ndê gwelenḡ ma gêm akinḡ Anötö ndê lau Israel-ḡga ḡapep enḡ.

³ Magoc Anötö po Yisu ndê waê sa hóc gêlêc Moses ndê su, ma tu dinanḡ-ḡga dec akêḡ Yisu lhac nem gauc ḡamata. ḡalêḡ tigenḡ, yac datoc ḡamalac nanḡ kwê andu, nanḡ sa hóc gêlêc andu nanḡ inḡ kwê, nanḡ su.

⁴ Bu andu danḡ dau kwê dau dom, ḡamalac kwê-ḡga mbo. Magoc gêḡ honḡ ḡahu, nanḡ Anötö dau.

⁵ Moses kôm inḡ ndê gwelenḡ honḡ ḡapep mbo Anötö ndê lau Israel-ḡga ḡalôm, ma hoc yom asê gwananḡ pi gêḡ nanḡ tiḡambu Anötö oc tóc tiawê. Inḡ kôm gwelenḡ dau gitôm Anötö ndê ḡgac akinḡ ḡambwa.

⁶ Magoc Kilisi inḡ Anötö ndê Atunḡac solop, ma kôm ndê gwelenḡ ḡapep ma yob Anötö ndê lau gitôm ḡac si ḡagólôḡ. Ma yac bu dasap nenḡ dakêḡ whiḡ dôḡ ḡanḡa ti nenḡ ḡalôm pêḡ dôḡ, ma mayanḡ dauḡ dom pi mwasinḡ nanḡ tanḡkwê bu datap sa tu Yisu-ḡga, dec yac oc dati Anötö ndê lau solop.

Puc dasap nenḡ dakêḡ whiḡ dôḡ-ḡga

⁷ Tu dinanḡ-ḡga dec akóc gauc ḡapep pi yom nanḡ ḡalau Dabuḡ sôm, nanḡ sêto yêc bocdec bu:

Acsalô lec mac bu anḡô Anötö awha,

⁸ nanḡ ayob bu asôḡ danḡamsuḡ ahuc têḡ inḡ dom, tòm lau Israel-ḡga sêkôm têḡ ndoc sêtap lêtôm sa, ma sêli dau sa têḡ inḡ yêc gamenḡ sawa.

⁹ Yêc dinanḡ mac apami sêlic gêḡ dalô nanḡ aô gakôm têḡ ḡac gitôm yala 40, tigenḡ sêtec aô ma sêḡsahê aô ḡapanḡ ḡa ḡac si mêtê sac.

¹⁰ Tu dinanḡ-ḡga dec aô atac ḡandê têḡ lau têm dinanḡ-ḡga, ma gasôm têḡ dauḡ, “ḡac si ḡalôm ḡadandi ḡapanḡ, ma sêsap aô dôḡ dom. Ma sêsa anenḡ lêḡ dom.”

¹¹ Ma tu anenḡ atac ḡandê-ḡga dec kamatinḡ yom tidôḡ bocdec bu, “ḡac oc sêtap têm nanḡ aô kayalinḡ sa tu sêḡwhanḡ dau-ḡga, nanḡ sa dom.” [BW 95:7b-11]

¹² Bocdinanḡ anenḡ asidôwai, mac tigenḡ-tigenḡ ayob daôm bu mêtê sac êḡgalôm nem ḡalôm e akêḡ whiḡ gwalec, ma akac daôm su yêc Anötö Tali ḡadau dom.

¹³ Anḡilî nem asidôwai honḡ bu sêsap lêḡ gitêḡ dôḡ ma sêyob dau têḡ mêtê sac, bu kôm ḡac si danḡ ndê ḡalôm ḡadandi sa e inḡ hu Anötö ti ndê lêḡ sinḡ dom. Akôm bocdinanḡ tòm bêc honḡ, bu Anötö kêḡ ḡasawa têḡ yac bu dasóc inḡ ndê yom ḡapu têḡ têm kwahic dec-ḡga.

¹⁴ Bu têḡ têm yac dakêḡ whiḡ tiwakuc, nanḡ dalhac ḡanḡa ma tanḡkwê Yisu ti dakêḡ whiḡ inḡ ti nenḡ ḡalôm sambuc. Magoc yac bu dakôm bocdinanḡ dom e dahu nom dindéc sinḡ, dec oc tòm dom bu dawêkainḡ Anötö ndê mwasinḡ atu, nanḡ gic lau nanḡ sêti Kilisi ndê, nanḡ ḡawaê.

¹⁵ Gauc nem yom nanḡ Anötö sôm bocdec bu:

Acsalô lec mac bu anḡô Anötö awha, nanḡ ayob bu asôḡ danḡamsuḡ ahuc têḡ inḡ dom, tòm lau Israel-ḡga sêkôm têḡ ndoc sêli dau sa têḡ inḡ. [BW 95:7b-8]

¹⁶ Anḡô su nanḡ! Lau nanḡ sêḡḡô Anötö awha magoc sêli dau sa têḡ inḡ, ḡac asa? ḡac lau nanḡ Moses wê ḡac sêsa akêḡ gamenḡ Isip-ḡga sêmenḡ.

¹⁷ Ma lau nanḡ Anötö tac ḡandê têḡ ḡac gitôm yala 40, ḡac asa? ḡac lau nanḡ sêkôm sac ḡapanḡ, ma sêmbac ndu sêyêc gamenḡ sawa.

¹⁸ Ma lau bocke dec Anötö kêmatin yom tidôn pi ñac, ma sôm bu ñac oc sêtap têt nañ in kêyalin sa tu sêñwhañ dau-nga, nañ sa dom? In sôm yom dinan hêganôn lau nañ danğapêc têt in.

¹⁹ Yom dau têt tiawê têt yac bu ñac sêtôm dom bu sêtap in ndê têt sêñwhañ dau-nga sa, ñahu bu ñac sêkêñ whin dom.

4

Anötö oc kêñ lau sêkêñ whin-nga sêñwhañ dau

¹ Yom nañ Anötö gic bata pi têt tu in ndê lau sêñwhañ dau-nga, nañ gacgen yêc. Tu dinan-nga dayob daun ñapep bu Anötö lic yac hon datôm bu datap mwasin dau sa, ma yac neñ dan so gêt dau dom.

² Bu ñawaê ñayham pi gêt nañ Anötö gic bata, nañ yac danğô su, gitôm aban Israel-nga sêñgô yom nañ in gic bata têt ñac. Ñac sêñgô, magoc sêkêñ whin dom, ma bocdinañ yom dau gêm ñac sa dom.

³ Bu yac lau nañ dakêt whin, nañ datôm bu datap Anötö ndê mwasin tanwhañ daun-nga sa, magoc lau nañ sêkêñ whin dom, nañ oc sêso, tôm Anötö ndê yom nañ sêto yêc bocdec bu:

Tu aneñ atac ñandê-nga dec kamatin yom tidôn bocdec bu, “Ñac oc sêtap têt nañ aô kayalin sa tu sêñwhañ dau-nga, nañ sa dom.” *[BW 95:11]*

Têt dau Anötö kêmatin tidôn têt ndoc in kêñ undambê ti nom, ma gic dabin gêt hon.

⁴ Bu yêc Anötö ndê yom nañ sêto yêc, nañ sêto yom dan pi bêc ti-7-nga bocdec bu:

Têt bêc ti-7-nga Anötö ndê gwelen hon pacndê, ma in kêwhañ dau. *[Gen 2:2]*

⁵ Ma in sôm yom pi lau danğapêc, tôm yom nañ gato yêc ñahô-nga su, nañ yêc bocdec bu:

Ñac oc sêtap têt nañ aô kayalin sa tu sêñwhañ dau-nga, nañ sa dom. *[BW 95:11]*

⁶ Bocdinañ Anötö ndê mwasin tanwhañ daun-nga gacgen yêc tu bu lau têt kwahic dec-nga sêtap sa-nga. Anötö gic bata mwasin dau têt aban Israel-nga, ma sêñgô ñawaê ñayham pi gêt dau, magoc sêtap sa dom, ñahu bu ñac danğapêc têt in.

⁷ Ma tinambu yala daêsam ginğa su, goc Anötö sôm ndê yom sa Kin Dawid whasun, tôm gato su bocdec bu:

Acsaló lec mac bu anğô Anötö awha, nañ ayob bu asôn danğamsun ahuc têt in dom. *[BW 95:7b-8]*

Gêt dau têt asê bu Anötö kêmatin têt wakuc bu lau sêñgô in awha ma sêsôc ñapu, dec sêtap in ndê mwasin sêñwhañ dau-nga sa. Ma têt dau, in bêc dau dindec.

⁸ Yom hon dinan hêganôn têt nañ Josua wê aban Israel-nga sêsôc gamen Kanan-nga si dom. Bu bocdinañ, dec Anötö oc sôm yom tinambu, pi têt dan tiyham tu dakêt danan in ndê awha-nga lec dom.

⁹ Tu dinan-nga tanjalê bu Anötö ndê lau si têt sêñwhañ dau-nga gacgen yêc, tôm bêc ti-7-nga nañ Anötö dau kêwhañ dau. Ma yac lau têt kwahic dec-nga datôm bu datap têt dau sa.

¹⁰ Bu asa nan tap Anötö ndê mwasin ênwhan dau-nga sa, nan kêwhan dau yêc in dau ndê gwelen,* tòm Anötö dau kêwhan dau têt ndoc in ndê gwelen kêj undambê ti nom-nga pacndê.

¹¹ Tu dinan-nga dec tansahê nanga bu datap mwasin dinan sa, ma dayob dau napep bu yac ney dan dangapêc têt Anötö ndê yom, ma pey tòm aban Israel-nga dom.

¹² Yac datôm dom bu tansau Anötö. Bu in ndê yom in gitôm gêj tali, ma kôm gwelen ti naclai mbo. Yom dau in namata hóc gélêc bien namata dan lu-lu su, nan gitôm bu kun yac ma sê yac ney nalôm ngagên hon kic-kic. Ma nalêj tiger Anötö ndê yom gitôm bu ênsahê yac ney gauc ti gêj hon nan yêc yac ney nalôm ma kôm gwelen pi yac ney gatun.

¹³ Gêj nom-nga me undambê-nga dan oc tòm bu sin dau têt Anötö dom. Kwahic dec in gélêc gêj hon yêc awê en, ma têt tèm nambu-nga yac tigen-tigen oc dalhac in angô-nga bu dawhê gêj hon nan dakôm, nan sa têt in.

Yisu ti yac ney dabunsiga atu

¹⁴ Yac ney dabunsiga atu mbo, nan Yisu, Anötö Atu dau. In pi undambê gi su ma kalhac Anötö angô-nga. Bocdinan in nayham bu yac gauc nem in napan tu bu puc yac dôj ma dasap yom nandô nan lau sêkên whin-nga sêhoc asê pi Kilisi, nan dôj nanga.

¹⁵ Bu yac ney dabunsiga dau kêsahê lêtôm ti saê hon tòm yac tansahê, magoc in kôm sac dan dom. Bocdinan dec in gitôm andô bu tawalô yac ma nem yac sa.

¹⁶ Tu dinan-nga datigasuc yac ney mwasin natau Anötö ti ney atac pa su, tu bu datap in ndê tawalô sa-nga, ma tu datap in ndê mwasin sa bu puc yac dôj têt tèm bocke nan lêtôm me saê tap yac sa.

5

Yom pi dabunsiga nom-nga

¹ Lau Israel-nga sênyalin lau sa sêti si dabunsiga atu-tu bu sênem akin Anötö sênem nac angô, ma bu sêkên da tidau-tidau ma da ya ô lau si sac ngagêyô-nga. Ma ngac bocke nan sênyalin in sa ti dabunsiga atu, nan namalac gitôm in ndê asidôwai Israel-nga.

² In ndê gauc ti licwalô gitôm nac si, ma bocdinan in gitôm bu tawalô ti kôm mêtê malô têt lau gauc pôc ma lau nan sênkuc Anötö ndê lêt napep dom.

³ Ma tu in gitôm in ndê asidôwai nom-nga, dec in gic waê bu kêj da ya ô dau ndê sac ngagêyô, ma tu lau si-nga bocdinan.

⁴ Gwelen dabunsiga-nga in gwelen tiwaê, ma oc tòm dom bu namalac dan kôc gwelen dau sa tòm in dau ndê atac whin. Anötö bu ênyalin in sa tòm in kêgalêm ti kêyalin Aron sa, dec oc tòm bu in ti dabunsiga atu.

Kilisi ndê gwelen dabunsiga-nga

⁵ Nalêj tiger Kilisi po dau sa bu ti dabunsiga atu dom. Magoc Anötö dau kêyalin in sa, ma sôm yom têt in, tòm sêto yêc bocdec bu:

Acsalô lec am ti aô ney atungac solop, ma aô gati am Damam. [BW 2:7]

* **4:10:** Lau daêsam gauc gêm bu yom dau hêganôn lau sêmbac ndu ma sênhwan dau yêc gwelen nom-nga lec dom. In hêganôn lau nan sêtap Anötö ndê mwasin nem nac si-nga sa, ma sênyalê bu in gélêc nac tòm lau gitên tu nac si sêkên whin-nga. Bocdinan sênhwan dau yêc gwelen nan nac dau sêkôm mun-nga, nan sênsahê bu sêti lau gitên na nac dau si licwalô, ma na lêt yomsu-nga.

6 Ma Anötö ndê yom danj tiyham nanj sôm têtj Kilisi bocdec bu:

Am dabuñsiga mbo ñapañ-ñga, nanj kékuc dabuñsiga atu Melkisedek.* [BW 110:4]

7 Têtj ndoc Yisu meñ mbo nom tòm ñamalac, nanj inj terj mbec daêsam ti tasulu, ma mbwêc awaha atu têtj Anötö, nanj ndê ñaclai yêc tòm bu êñgaho inj su yêc ñandê dambac ndu-ñga. Ma tu inj toc Anötö sa ma sôc inj ndê yom hoñ ñapu-ñga, dec Anötö kôc inj ndê mbec sa.

8 Yisu inj Anötö ndê Atu yomandô, tigenj inj meñ ti ñamalac, ma ñandê nanj inj hôc dec kédôhônj inj pi lêñ danaj wambu Anötö-ñga.

9 Lêñ dinaj gic dabinj inj bu ti lau nanj danja wambu inj, nanj si ñahu sêtap Anötö ndê mwasinj nem ñac si, ti sêndôc tali ñapañ-ñga sa.

10 Ma bocdinaj dec Anötö kêyalinj inj sa ti lau si dabuñsiga atu, nanj kékuc Melkisedek.

Dayob dauj bu dakêñ whinj tòm balêkoc dedec ñapañ dom

11 Yom daêsam yêc tu yac asôm pi Melkisedek lu Kilisi-ñga, magoc yac alic bu mac nem danjamsuj kwa ñajga, ma oc tòm dom bu mac anyalê yom dau ñapep.

12 Bu mac akêñ whinj ñasawa balinj su, ma oc tòm bu mac andôhônj yom ñandô pi Kilisi têtj lau ñatô. Magoc mbasi. Mac nem gauc sa dom pi Anötö ndê yom nanj sêndôhônj têtj lau sêkêñ whinj-ñga wakuc, ma tu dinaj-ñga mac apônda lau bu sêndôhônj mac tiyham. Mac atôm balêkoc dedec nanj sênôm su ñapañ, ma sêtôm dom bu sêneñ gö me bockoc.

13 Ma lau nanj sêtôm balêkoc dedec nanj sênôm su ñambwa, nanj sêtôm dom bu sênyalê mêtê bocke inj mêtê gitêñ me mêtê sac.

14 Magoc lau nanj sêsap Anötö ndê yom dôñ ma sêndôhônj ñapañ, nanj sêtôm bu sênyalê ñayham ma sac, ma sêtôm lau atu-tu nanj sêneñ gêñ danen-ñga ñajga.

6

1-2 Gauc nem yom pi Kilisi nanj tandôhônj têtj lau nanj sêkêñ whinj tiwakuc. Tandôhônj ñac bu sênem si ñalôm kwi, ma sêhu mêtê sac nanj gic waê bu sêninga, nanj sinj, ma sêkêñ whinj Anötö. Tandôhônj ñac pi busanju ma pi mêtê dakêñ amanj sac lau-ñga, yom datisa akêñ lau batê-ñga, ma yom pi Anötö ndê bêc êmatôc lau-ñga, nanj inj oc kic ñac si yom pi gameñ bocke bu sêndôc ñapañ-ñga. Magoc yom hoñ dinaj gic lau sêkêñ whinj-ñga wakuc ñawaê, ma aô tac whinj bu dasôm yom kainj dinaj ñapañ dom. Aô tac whinj bu dalom yom nanj gic lau sêkêñ whinj ñajga-ñga ñawaê.

3 Ma Anötö bu lic ñayham, dec yac oc dakôm bocdinaj.

Puc dahu neñ dakêñ whinj sinj dom-ñga

4 Ñamalac nanj bu kêñ whinj Yisu, magoc tinjambu puc dômbwê inj, nanj dec oc ñalêñ ñawapac bu danem inj kwi tiyham. Yomandô. Asa nanj kêyalê Kilisi ndê ñawaê ñayham tidônj su, ma tap mwasinj undambê-ñga sa, ma kôc Ñalau Dabuñ su,

* 5:6: Aron ti lau Israel-ñga si dabuñsiga hoñ sêsa akêñ Liwai ndê tonj, magoc Yisu sa akêñ Juda ndê tonj kékuc inj apañgac Kinj Dawid. Melkisedek bocdinaj inj sa akêñ Liwai ndê tonj dom. Inj Kinj Salem-ñga (alic Gen 14:18), magoc Anötö sam inj bu Anötö Ñaclai ti Ñawasi Ñadau ndê dabuñsiga. Tu dinaj-ñga dec ñgac nanj to Hibru sam Yisu bu dabuñsiga kékuc Melkisedek.

⁵ ma ngô Anötö ndê yom ma kêsahê bu yom ñayham, ma gêlic Anötö ndê ñaclai atu nañ inñ oc tóç tiawê têtj têtj ñambu-ñga,

⁶ magoc tiñambu tec gêtj hoñ dinanñ ma hu ndê kêtj whiñ siñ, dec oc ñalêtj ñawapac bu danem inñ kwi tiyham. Bu inñ kêsahê mwasinñ hoñ dinanñ su, magoc tiñambu puc dômbwê, nañ tòm inñ dau bu ndic Anötö ndê Atu pi a gicso tidim tilu-ñga, ma su inñ susu yêc lau hoñ angô-ñga. Ma tu dinanñ-ñga dec inñ gic waê bu niñga.

⁷ Ñamalac nañ kêsahê Anötö ndê mwasinñ tidau-tidau, ma sa ndê lêtj kêtjuc Anötö ndê atac whiñ, nañ gitôm ôm nañ u gic sip ñapañ e gêm ñandô ñayham tu ñadau-ñga. Anötö oc nem mbec ñamalac kaiñ dinanñ.

⁸ Ma ôm nañ u gic sip ñapañ, magoc kwanñ ñakwa-ñakwa ñambwa hôc ahuc, nañ ôm ñadau oc lic bu nom sac, ma pucbo inñ bu tisac, ma kêtj ya neñ su.

⁹ O yac mba lau atac whiñ-ñga, yac asôm yom dinanñ bu akêtj puc mac, magoc yac akêtj whiñ bu mac oc asa nem lêtj ñapep, ma akôm mêtê nañ gic lau nañ sêtap Anötö ndê mwasinñ nem ñac si-ñga sa su, nañ ñawaê.

¹⁰ Bu Anötö kôm mêtê gitêtj enñ, ma gwelenñ nañ mac akôm ñapañ am inñ angô, tu bu anem akiñ lau dabuñ, ma atôc nem atac whiñ ñac-ñga asê, nañ inñ oc tòm dom bu êñlhiñ siñ.

¹¹ Yac atac whiñ bu mac lau tigen-tigenñ asap nem lêtj ñayham dinanñ dôñ ñapañ. Akôm bocdinañ e mac nem têtj ambo nom-ñga pacndê, dec mac oc atap mwasinñ atu nañ mac akêtj batam ambo, nañ sa.

¹² Yac atec bu mac lic ñakam sa e mac nem akêtj whiñ ñandô mba. Akôc gauc pi lau nañ sêlhac ti atac lu-lu dom, ma sêsap si sêkêtj whiñ dôñ e sêtap mwasinñ atu nañ Anötö gic bata têtj ñac, nañ sa. Anñkuc lau kaiñ dinanñ si lêtj, bu inñ dôhônñ ñayham.

Yom nañ Anötö gic bata, nañ tidônñ su

¹³ Gauc nem yom nañ Anötö gic bata têtj Abraham. Anötö puc yom dau dôñ ña inñ dau ndê ñaê, ñahu bu ñaê danñ nañ hôc gêtjêc inñ ndê ñaê su, nañ yêc dom. Inñ gic bata yom têtj Abraham, tòm sêto yêc bocdec bu:

¹⁴ Yomandô aô wanem mbec am, ma wakôm am nem wakuc sêñsôwec sêti daêsam ñandô. *[Gen 22:17]*

¹⁵ Ma tiñambu Abraham kalhac ti atac lu-lu dom, ma hôñ yom dau ña-ñandô e inñ tap sa.

¹⁶ Mac añaalê lau nom-ñga si lêtj sêmatiñ yom tidônñ-ñga. Ñac oc sêta ñamalac nañ ndê ñaclai hôc gêtjêc ñac dau si su, nañ ndê ñaê asê tu bu sêpuc si yom dôñ-ñga. Ma ñalêtj dinanñ oc tòm dom bu ñamalac danñ sêô ñac si yom me sêsenñ su.

¹⁷ Ma ñalêtj tigen Anötö puc yom nañ inñ gic bata têtj Abraham, nañ dôñ ña inñ dau ndê ñaê. Ñahu bu inñ bu tóç asê têtj yac lau nañ dawêkaiñ yom nañ inñ gic bata têtj Abraham, nañ ña-ñandô, bu inñ gitôm dom bu kac ndê awha kwi-kwi pi lêtj nañ inñ gic bata tu êmwasiñ yac-ñga.

¹⁸ Ñalêtj dinanñ Anötö gic bata yom, ma puc yom dau dôñ. Inñ gitôm dom bu senñ gêtj lu dinanñ su, me êñsau yac. Ma bocdinañ yom dau gitôm bu puc yac lau nañ datêtj Anötö ta, ma tanñkwê inñ bu nem yac sa, nañ dôñ. Dalhac ñannga, ma dahônñ ñandô ñayham nañ dakêtj batanñ dambo, nañ ti atac pa su.

¹⁹⁻²⁰ Ñandô ñayham nañ dakêtj batanñ dambo, nañ ñahu Yisu Kilisi. Ma yac neñ dakêtj batanñ inñ gitôm annga ñadehe nañ ndôc tenñ, ma tenñ yac dôñ dalhac tenñ. Ma po annga-ñga sô yac dôñ tam damiñ Yisu. Ma tòm lau Israel-ñga si

dabuŋsiga ŋamata-ŋga sip po baliŋ ŋambu-ŋga yêc Anötö ndê lôm dabuŋ bu sôc Nalôm Dabuŋ Andô ndi, dec Yisu muŋ yac pi undambê gi su, ma kalhac Anötö aŋgô-ŋga gitôm yac neŋ dabuŋsiga atu. Bu inŋ ti yac neŋ dabuŋsiga nanŋ kêkuc Melkisedek, ma inŋ oc mbo ŋapaŋ.

7

Yom pi dabuŋsiga atu Melkisedek

¹ Melkisedek inŋ Kiŋ Salem-ŋga, ma Anötö, Naclai ti Nawasi Nâdau ndê dabuŋsiga atu. Inŋ tap Abraham sa ma gêm mbec inŋ têtŋ ndoc Abraham ku kiŋ nanŋ sêŋgaho inŋ nêsip Lot su, nanŋ dulu, ma kêsêlêŋ bu mbu têtŋ inŋ ndê gameŋ ndi.

² Ma Abraham whê wapa nanŋ inŋ kêgaho su yêc kiŋ dinaŋ amba, nanŋ kôc gi toŋ amanlu, dec kêtŋ toŋ daŋ têtŋ Melkisedek, ma inŋ dau kôc toŋ 9. Njê Melkisedek ŋahu bu Kiŋ Lêŋ Gitêtŋ-ŋga, ma ŋaê Kiŋ Salem-ŋga ŋahu bu Kiŋ Yom Malô-ŋga.

³ Yêc Anötö ndê yom nanŋ sêto yêc, nanŋ datap yom daŋ sa pi Melkisedek dinda me damba me apai si ŋadênaŋ dom. Ma datap yom daŋ sa pi inŋ ndê bêc dinda kôc inŋ-ŋga me bêc mbac ndu-ŋga dom. Magoc tôm Anötö ndê Atu nanŋ mbo ŋapaŋ, ma inŋ ndê têtŋ oc pacndê dom, nanŋ dalic Melkisedek gitôm dabuŋsiga mbo ŋapaŋ-ŋga.

Melkisedek hôc gêlêc lau dabuŋsiga akêtŋ Liwai ndê toŋ, nanŋ su

⁴ Alic gêtŋ nanŋ tôc asê bu Melkisedek inŋ dabuŋsiga ti waê atu. Abraham inŋ lau Israel-ŋga hoŋ si damba, magoc inŋ toc Melkisedek sa têtŋ ndoc inŋ whê wapa nanŋ inŋ kêgaho su yêc ŋacyo amba, nanŋ kôc gi ti toŋ amanlu, ma kêtŋ toŋ daŋ têtŋ inŋ.

⁵ Ma gauc nem lau akêtŋ Liwai ndê toŋ, nanŋ sêti dabuŋsiga. Lau Liwai dau, ti lau Israel-ŋga hoŋ sêsa akêtŋ Abraham, magoc ŋac si yomsu daŋ sôm tidôŋ bu lau Liwai si asidôwai sêwhê si gêtŋ kôc ndi toŋ amanlu, ma sêkêtŋ toŋ daŋ têtŋ lau Liwai.

⁶ Magoc Melkisedek, nanŋ sa akêtŋ Liwai ndê toŋ dom, nanŋ kôc wapa toŋ daŋ yêc ŋac hoŋ apaŋgac Abraham, ŋac nanŋ Anötö kêmatinŋ pwac whinŋ inŋ. Ma tiŋambu Melkisedek gêm mbec Abraham.

⁷ Ma yac hoŋ tanyalê bu ŋamalac nanŋ gêm mbec lau ŋatô, nanŋ ndê waê hôc gêlêc lau nanŋ inŋ gêm mbec, nanŋ si su.

⁸ Ma alic su nanŋ. Lau dabuŋsiga akêtŋ Liwai ndê toŋ sêkôc wapa toŋ daŋ yêc ŋac si asidôwai Israel-ŋga, magoc ŋac sêmbac ndu. Magoc Melkisedek kôc wapa toŋ daŋ yêc ŋac hoŋ si apaŋgac Abraham, ma datap yom daŋ sa pi Melkisedek ndê bêc mbac ndu-ŋga yêc Anötö ndê yom nanŋ sêto yêc, nanŋ dom.

⁹ Ma gêtŋ daŋ whinŋ. Liwai ndê lau wakuc nanŋ sêti dabuŋsiga ma sêkôc wapa toŋ daŋ yêc lau Israel-ŋga, nanŋ oc tôm bu dasôm bu ŋac dau sêtoc Melkisedek sa, ma sêkêtŋ wapa toŋ daŋ têtŋ inŋ. Nahu bu lau Liwai si apaŋgac Abraham kêtŋ wapa toŋ daŋ têtŋ Melkisedek gêm ŋac hoŋ aŋgô.

¹⁰ Bu têtŋ têtŋ Melkisedek tap Abraham sa, nanŋ Liwai dau yêc Abraham ndê dac dôŋ yêc.

Yisu ndê gwelenŋ dabuŋsiga-ŋga hôc gêlêc lau Liwai si su

¹¹ Aron ma lau hoŋ akêtŋ Liwai ndê toŋ nanŋ sêti dabuŋsiga Israel-ŋga, nanŋ si sakinŋ ŋahu yêc pwac akwa yomsu-ŋga. Magoc sakinŋ dau gitôm dom bu ndic

dabij Anötö ndê lau. Tu dinan-nga dec Anötö kêñ Yisu ti dabuñsiga nan ndê sakin kékuc lau Liwai si dom, magoc kékuc Melkisedek ndê.

¹² Anötö kêñ sakin wakuc ô lau Liwai si, ma bocdinañ dec in gic waê bu kêñ yomsu wakuc bu puc sakin wakuc dau dôñ.

¹³ Bu Yisu, nan yom dindec hêganôn, nan sa akêñ Liwai ndê tonj dom. In sa akêñ lau Israel-nga si tonj dan dau-nga, nan si dan ti dabuñsiga dom.

¹⁴ Mba. Yac tanjalê su bu yac neñ Pômdau sa akêñ Juda ndê tonj. Ma Moses to yom dan nan hêganôn lau akêñ Juda ndê tonj bu sêti dabuñsiga-nga lec dom.

¹⁵ Magoc Yisu ti dabuñ-siga kékuc Melkisedek, dec tôc asê tiawê bu in dabuñsiga pwac wakuc-nga.

¹⁶ Yisu ti dabuñsiga kékuc yomsu nan kêñ gwelen dau têtñ Liwai ndê wakuc tawasê, nan dom. Magoc in ti dabuñsiga tu ñaclai mbo tali ñapan-nga nan Anötö kêñ têtñ in-nga.

¹⁷ Bu Anötö ndê yom whê gêtñ dau sa, tôm sêto yêc bocdec bu:

Am dabuñsiga mbo ñapan-nga, kékuc dabuñsiga atu Melkisedek.

[BW

110:4]

¹⁸ Bocdinañ yomsu akwa nan hêganôn lau Liwai si gwelen dabuñsiga-nga, nan Anötö señ su. Nahu bu yomsu dau ndê ñannga mba, ma tôm dom bu nem lau dan sa.

¹⁹ Yomandô. Sakin pwac akwa-nga dinan gic dabij gêtñ dan me kôm tisolop su dom. Magoc Kilisi ndê sakin dabuñsiga-nga hóc gêlêc sakin akwa dinan su, ma gêm ñandô ñayham tu dakêñ batan-nga, ma ti lêtñ datigasuc Anötö-nga.

²⁰ Ma Anötö sôm tidôn bu Yisu oc ti dabuñsiga bu mbo ñapan. In kêmatin yom bocdinañ pi lau dabuñsiga nan sêsa akêñ Liwai ndê tonj, nan dom.

²¹ Magoc in kêmatin yom têtñ Yisu, tôm sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm yom tidôn su, ma in oc señ yom dau su dom. Yom dau bocdec bu, “Am dabuñsiga mbo ñapan-nga.”

[BW 110:4]

²² Bocdinañ Anötö kêmatin pwac wakuc nan hóc gêlêc pwac akwa su. Ma in sôm yom tidôn pi Yisu, dec kêyalin in sa ti pwac wakuc dau ñadau.

²³ Dabuñsiga daêsam sem gwelen sêmbo pwac akwa ñapu, nahu bu dan bu mbac ndu, nan dan oc kôc in ndê mala.

²⁴ Magoc Yisu ndê gwelen dabuñsiga-nga oc yêc ñapan, nahu bu in mbo tali ñapan.

²⁵ Ma bocdinañ lau nan sêtigasuc Anötö tu in-nga, nan Yisu gitôm andô bu nem ñac si. Nahu bu in mbo tali ñapan, ma tôm bu nem ñac awha têtñ Anötö.

²⁶ Gauc nem yac neñ dabuñsiga atu Yisu. In dabuñ, in ndê giso mbasi, in ndê lêtñ ñawasi en, ma Anötö toc in sa hóc gêlêc lau sac nom-nga ma kôc in sa pi undambê gi. Tu dinan-nga dec in ð dabuñsiga ñayham solop, ma gitôm andô bu nem yac sa.

²⁷ Dabuñsiga nom-nga h on sêkêtñ da ya tu sac-nga tôm bêc hon. Sêkêtñ tu ñac dau si sac-nga mun, goc sêkêtñ tu lau ñatô si-nga kékuc. Magoc Yisu in bocdinañ dom, bu in dau ndê sac mbasi, ma in kêñ dau ti da tu lau si sac-nga dim tiger en.

²⁸ Bu Moses ndê yomsu kêyalin lau sa sêti lau Israel-nga si dabuñsiga atu, nan sêpônda gauc ti licwalô, tôm ñac si asidôwai nom-nga. Magoc Yisu, nan tinjambu Anötö sôm yom tidôn dec kêyalin in sa ti yac neñ dabuñ-siga, nan Anötö dau ndê Atu. Ma i ñ gic dabij Anötö ndê lêtñ nem yac si-nga, dec ti dabuñsiga ñayham andô, nan oc mbo ñapan.

8

Yisu in dabujsiga pwac wakuc-nga

1 Yom hoj nanj yac asôm, nanj njahu bocdec. Yac neŋ †dabujsiga atu mbo, nanj ndôc Anötö Njawasi ti Njalai Njatau ndê andô-nga yêc undambê.

2 Ma inj gêm ndê sakinj mbo lôm dabuŋ nanj ŋamalac sêkwê, nanj dom, magoc mbo lôm dabuŋ ŋandô nanj Pômdau dau kwê kalhac undambê.

3 Dabujsiga atu-tu hoj nanj lau Israel-nga sênyalinj ŋac sa, nanj si gwelenj bu sêkêŋ da danje ti da ya ô sac-nga. Tu dinan-nga dec Yisu, nanj ti yac neŋ dabujsiga atu, nanj gic waê bu kêŋ da bocdinanj.

4 Inj bu mbo nom, dec oc ti dabujsiga dom, bu dabujsiga nom-nga nanj sêkôm gwelenj sêkêŋ da-nga tôm yomsu sôm, nanj dec sêmbo.

5 Ma lôm dabuŋ nanj dabujsiga nom-nga sêkôm gwelenj sêmbo, nanj gitôm ŋagatu ŋambwa, nanj gêm dôhônj lôm dabuŋ undambê-nga. Bu têtj ndoc Moses bu kwê bac dabuŋ sa, nanj Anötö gic atu ma whê sa têtj inj bocdec bu:

Yob daôm bu êmasanj gêtj hoj êŋjuk ŋagatu nanj gatôc têtj am yêc Lôc Sainai.

[Eks 25:40]

6 Magoc sakinj nanj Anötö kêŋ têtj Yisu, nanj hôc gêlêc dabujsiga pwac akwa-nga si sakinj. Bu pwac wakuc nanj Yisu ti ŋa-ŋgac ŋalhu-nga, nanj hôc gêlêc pwac akwa su. Ma gêtj nanj pwac wakuc gic bata bu datap sa, nanj hôc gêlêc pwac akwa ndê su.

7 Anjô su nanj. Pwac ŋamata-nga bu ŋa-giso mbasi, dec Anötö oc gauc nem bu êmatinj pwac wakuc dom.

8 Magoc Anötö gêlic ŋagôlinj pwac akwa-nga bu gitôm dom, dec sôm yom pi pwac wakuc, tôm sêto yêc bocdec bu:

Pômdau sôm, “Alic su nanj. Bêc oc meŋ sa, nanj aô oc wamatinj pwac wakuc wawhiŋ lau Israel-nga ma lau †Juda-nga.*

9 Oc tôm pwac nanj kamatinj gawhiŋ ŋac si apai têtj ndoc aô amanj wê ŋac sêsa akêŋ gamerj Isip-nga sêmerj, nanj dom.

Ŋac sêsôc aô neŋ yom pwac dinan-nga ŋapu dom, ma tu dinan-nga dec aô Pômdau gasôm bu wapuc dômwêŋ ŋac.

10 Magoc têtj têtj pwac akwa-nga pacndê, nanj aô Pômdau, oc wamatinj pwac wakuc wawhiŋ lau Israel-nga, nanj bocdec bu. Aô oc wakêŋ neŋ yomsu sip ŋac si ŋagulu, ma wato sip ŋac si ŋalôm. Aô oc wati ŋac si Anötö, ma ŋac oc sêti aô neŋ lau.

11 Têtj dinan, oc tôm dom bu ŋamalac danj êndôhônj inj ndê asidôwai me lau meŋpanj inj-nga, ma sôm têtj ŋac, ‘Anjyalé Anötö ma akôc inj sa ti mac nem Pômdau.’ Nahu bu aô neŋ lau hoj oc sênyalé aô, lau tiwaê, ma lau waêmbe sêwhiŋ.

12 Ma aô oc tanjalô ŋac, ma wasuc ŋac si giso kwi, ma gauc nem ŋac si sac tiyham dom.”

[Jer 31:31-34]

13 Anötö sam gêtj dau bu pwac wakuc, ma ŋalêŋ dinanj inj tôc asê bu pwac ŋamata-nga tiakwa su. Ma gêtj nanj tiakwa su, nanj kêpiŋ bu hê su niŋga.

9

Israel si lôm dabuŋ ŋasakinj

* 8:8: Lau hoj nanj Anötö kêyalinj ŋac sa sêti inj ndê, nanj dasam ŋac bu lau Israel-nga. Magoc mun-nga sêwhê dau kôc gi tonj lu, nanj sêsam bu Israel ma Juda, ma tonj tigenj-tigenj sênyalinj dau si kinj sa tu nem gôlinj ŋac-nga. Alic 1 Kinj 11:9-13, 31-39; 12:20-24; Ais 11:12; ma Jer 3:18.

1 Têñ tèm Anötö kêmatin pwac ñamata-nga whin lau Israel-nga, nan in kên yomsu pi lêñ sênem akin in-nga, ma pi ðbac dabun nan sêkwê yêc nom.

2 Ñalôm lu sêyêc bac dabun ñalôm. Ñalôm ñamata-nga sêsam bu Ñalôm Dabun, ma yakain ti den da-nga ma bolom da-nga sêyêc ñalôm dinan.

3 Ma sêkên po balin d an kêgalên bu whê ñalôm ñamata-nga ma tilu-nga kôc. Ma ñalôm tilu-nga sêsam bu Ñalôm Dabun Andô.

4 Yêc ñalôm tilu-nga, alta gol nan sêkên da ñamalu ñayham pi, ma apa pwac yomsu-nga sêyêc. Apa dau sêmasan ña a, ma sêmpañ ahuc ña gol. Sêkên lôñ gol dan ti bolom mana, ma Aron ndê tóç nan mun-nga ñasili puc pi meñ, ma hoc lu nan Anötö to yomsu amanlu pi, nan sêyêc apa pwac-nga dau ñalôm.

5 Sêmasan anela ñagatu lu nan sêsam bu anela Anötö ndê ñawasi-nga, nan sêlhac apa dau ñahô. Sêmasan inlu ñamakê galam kêgatôc apa dau ñampêlu nan sêsam bu Anötö ndê pôn suc sac kwi-nga, nan ahuc. Ma gên daêsam yêc, magoc tôm dom bu yac awhê sa yêc bapia dindêc.

6 Têñ ndoc sêmasan gên hon dinan su, nan dabunsigna sem si gwelen sêsôc sêsa sêmbo ñalôm ñamata-nga tôm bêc hon.

7 Magoc ðdabunsigna ñamata-nga tawasê sôc ñalôm tilu-nga, ma sôc tidim tigen yêc yala tigen ñalôm. Ma tên bêc tigen dinan, in sôc gi ma kôc dac tóhôn, bu kên ti da tu sac-nga. In kên tu dau-nga, ma tu sac nan Anötö ndê lau sênjalê dom ma sêkôm-nga. In bu kôc dac dom, dec oc tôm dom bu in sôc ndi.

8 Ñalên dinan Ñalau Dabun bu whê yom sa tên yac pi pwac akwa bocdec bu. In tóç asê bu ñalên mba bu lau sêsôc Ñalôm Dabun Andô sêndi, tên tèm dabunsigna sênkuc sakin pwac akwa-nga, ma lôm dabun pwac akwa-nga kalhac dôñ kalhac.

9 Sakin pwac akwa-nga dinan in ti dôhôn tên yac lau tèm kwahic dec-nga. Ma tóç asê tên yac bu da danje ti da ya nan dabunsigna sêkên tu lau-nga, nan gitôm dom bu kôm lau dau si ñalôm timalô tu ñac si sac-nga.

10 Bu sakin dinan ti ña-yomsu hon hêganôn gên danen ti danôm-nga, ma lau Israel-nga si lêñ sênghwasin dau ñawasi sa yêc Anötö anğô-nga. Ma gên hon dinan in gên ñamlic-nga ñambwa, bu yêc e pwac wakuc nan Anötö kên tu nem gôlin yac-nga, nan meñ sa su nan.

Dac Pwac Akwa ma Pwac Wakuc-nga

11 Magoc Kilisi meñ ti dabunsigna atu, nan ndê sakin ña-ñandô ñayham meñ sa su. Ma lôm dabun nan in sôc gi, nan ñayham kêlêc ma hóc gêlêc lôm dabun nan ñamalac amba sêkwê kalhac nom dindêc, nan su.

12 In gacgen sôc lôm dau Ñalôm Dabun Andô gi, magoc in kôc makao ñatu me nanin gapoc si dac bu kên ti da ô sac-nga dom. In sôc gi tidim tigen, ma kên dau ndê dac tu bu nemlhi yac neñ sac ñatôp, dec kêmasan lên dambo tanli ñapan-nga.

13 Pwac akwa yomsu-nga sôm bu lau Israel-nga si dabunsigna sêkôc nanin gapoc ti makao gapoc ñadac, ma sênghalun whin makao ñatu dinda nan sêpec ti da ya nan ñagasi, goc sêmbalip pi lau bu kôm ñac sêti dabun ma ñamlic ñawasi sa yêc Anötö anğô-nga.*

14 Magoc Kilisi, nan ndê giso mbasi andô, ma kên dau ti da tên Anötö tôm Ñalau mbo ñapan-nga puc in dôñ, nan ndê dac hóc gêlêc dac pwac akwa-nga, ma gêm yac sa ñandô. Ñahu bu in ndê dac kêmasan yac neñ ñalôm ñawasi sa,

* **9:13:** Ñac si mêtê dinan hêganôn ñamalac nan kêmasac awhê me ñac batê, dec kôm in ñadômbwi sa yêc Anötö anğô-nga. Alic Nam 19:1-22 yêc Yom Lêñsêm Akwa.

ma kêgwasin m êtê sac nanj gic waê lêñ dandinan-nga, nanj su. Ma bocdinan datôm bu danem akinj Anötö Tali N'adau ti atac pa su enj.

¹⁵ Kilisi kêmasanj lêñ dinanj, ma bocdinanj kwahic dec inj kalhac Anötö ma lau nom-nga ñalhu bu ti pwac wakuc ñadau. Inj ndê mbac ndu gêmlhi lau nanj sêmbô pwac akwa ñapu, nanj si sac ñatôp, ma kêgapwêc ñac su yêc sakinj mêtê sac-nga. Ma tu dinanj-nga ñac oc sêtap gamenj sêndôc t ali-nga nanj Anötö gic bata têtj ñac, ma kêgalêm ñac sa bu sêwêkainj, nanj sa.

¹⁶⁻¹⁷ Gauc nem lau nom-nga si lêñ sêmatinj pwac pi wapa lêñsêm-nga. Lau nanj bu sêwêkainj ñamalac danj ndê wapa lêñsêm, nanj oc sêtap gêtj danj sa dom e sêñyalê pi ñandô bu ñamalac dau mbac ndu su. Inj bu mbo tali, nanj pwac dinanj ñayom oc gacgenj lhac.

¹⁸ Tu dinanj-nga dec pwac akwa yomsu-nga sôm bu lau Israel-nga sêndic domba ti makao ndu, ma ñadac ti pwac dau ñahu.

¹⁹ Bu Moses to Anötö ndê yomsu pwac-nga honj sip bapia, ma sam asê têtj lau Israel-nga. Goc inj kôc makao ñatu [ma naninj] ñadac ma kêgalunj whinj bu, sô domba ñamlichu kokoc pi a ñasanğac danj, goc kêñ sip dac ti bu ma kêbalip pi bapia dau ma pi lau honj.

²⁰ Ma sôm, "Pwac nanj Anötö kêmatinj whinj mac ma gic atu mac bu asôc ñapu, nanj ñadac dau dindêc."

²¹ Ma ñalêñ tigenj inj kêbalip dac pi lau Israel si bac sênem akinj Anötö-nga, ma pi dabunjsiga si lônj ti laclhu sakinj dabunj-nga honj.

²² Yomandô! Moses ndê yomsu pi lau Israel-nga si lêñ sêmasanj dau ñawasi sa-nga, gic atu ñac bu sêmbalip dac pi gêtj honj bocdinanj. Nac bu sêndic makao ti domba ndu ma sêkêc dac sinj dom, dec Anötö oc suc ñac si sac kwi dom.

Kilisi kêñ dau ti da dec gêm yac si

²³ Lau Israel-nga si bac ti gêtj sênem akinj Anötö-nga, nanj gitôm ñagatu ñambwa bu tôc gêtj ñandô undambê-nga asê têtj yac. Ma lau Israel-nga sem dabunj gêtj nom-nga dinanj ma sêkôm gêtj dau ñawasi sa yêc Anötö anğô-nga ña domba ti makao si dac. Magoc Kilisi ndê dac hóc gêlêc dac dinanj su, dec kêñ ñawasi atu têtj gêtj ñandô undambê-nga.

²⁴ Bu Kilisi sôc lôm dabunj nanj ñamalac sêkwê, nanj dom. Ma lôm nanj inj sôc, nanj gitôm gêtj ñandô undambê-nga ñagatu ñambwa dom. Mba. Inj sôc undambê dau gi, ma kalhac Anötö anğô-nga gêm yac honj anjônj.

²⁵ Ma Israel si dabunjsiga atu nanj sôc Njalôm Dabunj Andô ti yala ti yala, nanj kôc dau ndê dac dom. Magoc Kilisi sôc undambê tidim tigenj enj, ma kôc dau ndê dac solop.

²⁶ Inj kêñ dau ti da gitôm dabunjsiga nom-nga sêkêñ da ñapanj ma ñapanj, nanj dom. Bu bocdinanj, dec têtj ndoc Anötö kêñ undambê ti nom ma menj, nanj inj oc hóc ñandê tidim daêsam bocdinanj. Magoc Kilisi gitôm dabunjsiga nom-nga dom. Inj menj ma kêñ dau ti da tidim tigenj, tu bu êñgaho lau nom-nga si sac ñagêyô su pi dau.

²⁷ Yac lau tigenj-tigenj tac waê bu dambac ndu tidim tigenj, ma tinjambu yac oc dalhac Anötö anğô-nga bu êñsahê yac.

²⁸ Ma ñalêñ tigenj Kilisi mbac ndu tidim tigenj enj, bu êñgaho lau daêsam si sac ñagêyô su. Ma inj oc mbu menj tiyham bu hóc ñandê tu sac-nga tiyham dom, magoc tu bu kêñ Anötö ndê mwasinj gêm lau si-nga ña-ñandô têtj lau nanj sêkêñ whinj ti sêkêñ bata inj bu mbu menj.

10

Kilisi gic da lau nom-nga tidim tiger en

¹ Pwac akwa yomsu-nga in gitôm ñagatu ñambwa bu tôc gêñ ñayham nañ oc meñ sa, nañ asê têtñ yac. Magoc in gêtñ ñandô dau dom. Yomsu dau sôm bu lau Israel-nga sêkêtñ da tòm yala hon, dec tôc asê bu da kainñ dinañ gitôm dom bu señ lau si sac su, me ndic dabinñ ñac bu sêtigasuc Anötô.

² Da kainñ dinañ bu nditôm bu ndic dabinñ lau, dec oc sêkêtñ ñapañ dom. Ma in bu nditôm bu kôm ñac si ñalôm ñawasi sa yêc Anötô anğô-nga, dec ñac oc ñalôm ñawapac tu ñac si giso-nga tiyham dom.

³ Magoc sêkêtñ da dau tòm yala hon, dec kêtñ gauc ñac bu ñac si sac yêc ñac dôn yêc.

⁴ Ñahu bu makao gapoc ti naniñ si dac gitôm dom bu señ sac su.

⁵ Tu dinañ-nga dec têtñ ndoc Kilisi meñ mbo nom, nañ sôm yom asê têtñ Anötô, tòm sêto yêc muñ su bocdec bu:

Am atac whiñ bu sêndic makao ti domba ma sêkêtñ ti da têtñ am lec dom.

Magoc am kêmasañ aô dauñ neñ ñamlic ti ñandô.

⁶ Da ya ti da bocke nañ sêkêtñ tu sac-nga, nañ gic am tanôm dom bocdinañ.

⁷ Ma aô gasôm bu, “O Anötô, lic aô dec gameñ bu wakôm am nem atac whiñ ñandô sa, tòm yom nañ sêto pi aô muñ su, yêc bapia tilhun.” [BW 40:6-8]

⁸ Moses ndê buku yomsu-nga tôc bocdec bu. Sêkêtñ makao ti domba ti da, ma sêkêtñ da ya ti da tidau-tidau tu sac-nga. Magoc Kilisi dau sôm bu Anötô atac whiñ bu sêkêtñ da hon dinañ dom, ma gic in tandô dom bocdinañ.

⁹ Ma tiñambu Kilisi sôm têtñ Anötô bu in dau meñ su, bu kôm Anötô ndê atac whiñ ñandô sa. Bocdinañ dec in señ lêtñ akwa da-nga su, ma kêmasañ lêtñ wakuc.

¹⁰ Ma Anötô ndê atac whiñ, nañ Kilisi kôm ñandô sa, nañ bocdec bu. Yisu Kilisi kêtñ dau ti da tidim tiger, dec kêmasañ lêtñ bu dati lau dabuñ.

¹¹ Dabuñsiga pwac akwa-nga sêlhac ti sem gwelen tòm bêc hon, ma sêkêtñ da kainñ tiger ñapañ, nañ tòm dom bu señ sac su.

¹² Magoc Yisu, nañ ti yac neñ dabuñsiga atu, kêtñ dau ti da dim tiger en, tu sac têtñ hon-nga, goc gi ndôc Anötô ndê andô-nga.

¹³⁻¹⁴ Ñahu bu da tiger dinañ kêmasañ lêtñ bu señ lau nañ in bu kôm ñac sêti lau dabuñ, nañ si sac su, ma gic dabinñ ñac bu sêmbo tali ñapañ. Ma kwahic dec in hêtñ bu Anötô kêtñ in ndê ñacyo hon sêsôc in gahi ñapu.

¹⁵ Ma Ñalau Dabuñ hoc yom ñandô asê pi gêtñ dau whiñ, tòm yom dan nañ sêto yêc bocdec bu:

¹⁶ Magoc têtñ têtñ pwac akwa-nga pacndê, nañ aô Pômdau, oc wamatinñ pwac wakuc wawhiñ lau Israel-nga, nañ bocdec bu. Aô oc wakêtñ aô neñ yomsu sip ñac si ñagulu, ma wato sip ñac si ñalôm. [Jer 31:33]

¹⁷ Ma tiñambu in gic têtñ yom ma sôm yom bocdec:

Aô wasuc ñac si giso kwi, ma gauc nem ñac si sac tiyham dom. [Jer 31:34]

¹⁸ Bocdinañ, Pômdau sôm bu suc yac neñ sac kwi, ma tu dinañ-nga dec dapônda dabuñsiga dan bu kêtñ da tu sac-nga tiyham dom.

Kilisi kêmasañ señ datigasuc Anötô-nga

¹⁹ Tu dinañ-nga asidôwai, datigasuc Anötô ti neñ atac pa su, gitôm dasôc Ñalôm Dabuñ Andô dandi, tu dac nañ Yisu kêc siñ-nga.

20 Mun-nga, po baliŋ daŋ kêgalêŋ naŋ kalhac lau ahuc bu sêsôc Njalôm Dabuŋ Andô sêndi dom. Magoc Yisu ndê ñamlic ô po dau su, ma in mbo tali ñapaŋ, dec in ti seŋ wakuc datigasuc Anötö-nga.

21 Ma in yac neŋ dabuŋsiga tiwaê, naŋ gêm gôlin Anötö ndê lau hoŋ.

22 In ndê dac kêgwasin yac neŋ sac hoŋ su, dec dambo ti ñalôm ñawapac tu yac neŋ sac-nga tiyham dom. Ma bu ñawa kêgwasin yac neŋ ñamlic ñawasi sa su. Tu dinan-nga dec datigasuc Anötö ti neŋ ñalôm ñawasi, ma dakêŋ whin ti neŋ ñalôm pêŋ dôŋ.

Puc dalhac ñaŋga-nga

23 Yac lau dakêŋ whin-nga dahoc yom asê ma dasôm bu dakêŋ batan ñandô ñayham naŋ Anötö gic bata têŋ yac. In gitôm dom bu kac ndê awha kwi-kwi, ma tu dinan-nga tanjwê ñandô dau ti atac lu-lu dom.

24 Ma dakôc gauc pi lêŋ bu dapuc dauŋ dôŋ bu atac whin asidôwai, ma dakôm mêtê ñayham eŋ.

25 Dahu mêtê dapitigen-nga sin tôm lau ñatô sêkôm, naŋ dom. Mba. Dakac sa dapitigen, ma tangilí dauŋ bu dalhac ñaŋga. Mac anyalê bu Yisu ndê bêc mbu meŋ-nga meŋ kêpiŋ su, ma bocdinan dec akôm asiŋ su eŋ.

26 Anğô ñapep! Yac bu tanjalê Anötö ndê yom ñandô tidôŋ su, magoc tinambu dalic sac gitôm gêŋ ñambwa ma dakôm, dec da daŋ yêc naŋ tôm bu seŋ yac neŋ sac dinan ñagêyô su-nga, yêc dom.

27 Ñamalac naŋ sa lêŋ kain dinan, naŋ bu ndê gauc sa, dec oc tôc dau ñalêŋ sac pi gêŋ naŋ gic in ñawaê bocdec bu, in oc tap Anötö ndê matôc sa, ma sip ya atu naŋ Anötö kêmasaŋ tu in ndê ñacyo-nga ndi.

28 Gauc nem ñamalac naŋ kêgili Moses ndê yomsu. Ñamalac lu me tō bu sêpuc si yom dôŋ ma sêtôc asê bu yomandô bu ñamalac dau kôm giso, dec yomsu dau sôm bu tawalô in dom, sêndic in ndu eŋ.

29 Bocdinan mac gauc gêm bocke pi ñamalac naŋ kêyalê su bu Kilisi ndê dac pwac wakuc-nga kôm in ti dabuŋ, magoc tinambu in pu gêŋ dau ma gêlic gitôm gêŋ ñambwa? Nalêŋ dinan in pu Anötö ndê Atu, gitôm in kwê in dôŋ yêc in gahi ñapu gitôm gêŋ ñapopoc, ma in pu Anötö ndê Nalau êmwasiŋ yac-nga whin. Ñamalac naŋ kôm bocdinan oc tôm dom andô bu êŋlêc Anötö ndê matôc. In oc tap matôc sac sambuc sa.

30 Bu yac tanjalê Pômdau, naŋ sôm yom bocdec bu:

Gweleŋ sac ñagêyô-nga yêc aô aman, ma aô dauŋ oc wakêŋ. *[Diut 32:35]*

Ma sêto yom daŋ whin, naŋ yêc bocdec bu:

Pômdau oc êŋsahê ti êmatôc in ndê lau. *[Diut 32:36]*

31 Oyaê, ñamalac naŋ sip Anötö Tali Njatau amba bu tap in ndê matôc sa, naŋ tōc dau maŋ.

32 Gauc nem têm naŋ mac akêŋ whin tiwakuc, ma akôc ñawaê ñayham sa gitôm ñawê bu pô nem ñalôm. Têŋ ndoc dinan, ñawapac daêsam tap mac sa tu akêŋ whin Kilisi-nga, magoc mac alhac ñaŋga.

33 Têm ñatô lau sêkêŋ kisa mac, ma sêsu mac susu yêc lau hoŋ anğô-nga. Ma têm ñatô mac alhac awhin lau naŋ sêhóc wapac kain dinan ma apuc ñac dôŋ.

34 Ma lau sêkêŋ whin-nga naŋ sêkêŋ ñac sêndôc gapocwalô, naŋ mac tamwalô ñac, ma am ñac sa bocdinan. Ma têŋ ndoc lau sêŋgaho mac nem wapa ti gêŋ hoŋ su, naŋ mac ambo ti atac ñayham eŋ. Nahu bu mac anyalê bu mac nem awa ñandô yêc ñapaŋ-nga yêc undambê.

³⁵ Bocdinaŋ asap nem akêŋ whiŋ Pômdau dôŋ, ma atac lu-lu dom, dec mac oc atap mwasiŋ atu sa.

³⁶ Alhac ŋaŋga ti ŋalôm pêŋ dôŋ, ma akôm gêŋ honŋ ŋapep tôm Anötö ndê atac whiŋ. Ma bocdinaŋ mac oc atap ŋandô ŋayham naŋ iŋ gic bata, naŋ sa.

³⁷ Bu ŋasawa sauŋ eŋ, tôm yom naŋ sêto yêc naŋ sôm bocdec bu:

Iŋ naŋ dakêŋ batan bu meŋ, naŋ oc meŋ. Ma iŋ oc meŋ ŋagahô eŋ.

³⁸ Ma aneŋ lau gitêŋ oc sêndöc tali tu si sêkêŋ whiŋ-ŋga. Magoc ŋac naŋ sêhu siŋ, naŋ aô oc walic ŋac sac sambuc. *[Hab 2:3-4]*

³⁹ Magoc yac datôm lau naŋ sêhu si sêkêŋ whiŋ siŋ ma sêmbo seŋ sêniŋga-ŋga dom. Mba. Yac dalhac ŋaŋga ma dakêŋ whiŋ dandic ŋawaê, e datap mwasiŋ dandöc tanŋi ŋapaŋ-ŋga ŋa-ŋandô sa.

11

Abanŋi Israel-ŋga si lêŋ sêkêŋ whiŋ-ŋga ti dôhônŋ têŋ yac

¹ Yac bu dakêŋ whiŋ ŋaŋga, dec yac oc atac lu-lu dom tu gêŋ naŋ dakêŋ batanŋ dambo, me tu gêŋ naŋ tanônŋ dalic dom-ŋga.

² Abanŋi Israel-ŋga sêkêŋ whiŋ ŋalêŋ dinaŋ, ma tu dinaŋ-ŋga dec Anötö toc ŋac sa.

³ Yac dakêŋ whiŋ, dec tanŋalê bu muŋ-ŋga, gêŋ naŋ kwahic dec tanônŋ dalic, naŋ ŋadaŋ yêc dom, magoc meŋ hôc asê ŋa Anötö ndê yom.

⁴ Tu Abel ndê kêŋ whiŋ-ŋga dec Anötö gêlic da naŋ iŋ kêŋ bu ŋayham, hôc gêlic Kein ndê su. Ma tu Anötö kôc Abel ndê da sa-ŋga, dec tôc asê bu iŋ gêlic Abel bu ŋgac gitêŋ. Ma iŋ mbac ndu su, magoc iŋ ndê lêŋ kêŋ whiŋ-ŋga dinaŋ gacerŋ kalhac tôm dôhônŋ ŋayham.

⁵ Ma Inok kêŋ whiŋ, dec sêto yom pi iŋ ma sêsôm bu Anötö gêlic iŋ ŋayham. Ma tu iŋ ndê kêŋ whiŋ-ŋga, dec Anötö kôc iŋ su yêc nom ti tali, ma sêlic iŋ tiŋham dom.

⁶ ŋamalac daŋ bu kêŋ whiŋ dom, dec gêŋ honŋ naŋ iŋ kôm, naŋ ŋadaŋ oc tôm dom bu ndic Anötö tandô ŋayham. Bu asa naŋ bu tigasuc Anötö, naŋ kêŋ whiŋ bu iŋ mbo yomandô, ma kêŋ whiŋ bu iŋ oc êmwasiŋ lau naŋ sêkêŋ dau sambuc tu sêŋsalê iŋ-ŋga.

⁷ Ma têŋ ndoc Anötö kêŋ puc Noa pi gêŋ naŋ iŋ tandô gêlic su dom, magoc tiŋambu oc meŋ hôc asê, naŋ Noa kêŋ whiŋ Anötö, ma toc iŋ sa ti sôc iŋ ndê yom ŋapu. Iŋ só waŋ atu daŋ bu nem iŋ ti ndê b alêkoc sa. Tu iŋ ndê lêŋ kêŋ whiŋ-ŋga dec iŋ tôc lau naŋ sêmbo nom têŋ têm dinaŋ, naŋ si giso asê tiawê, ma Anötö kêŋ iŋ wêkaiŋ lêŋ dati lau gitêŋ tu dakêŋ whiŋ-ŋga.

⁸ Abraham kêŋ whiŋ Anötö têŋ ndoc Anötö kêgalêm iŋ sa ma kêkiŋ iŋ têŋ gameŋ naŋ iŋ gic bata têŋ iŋ, naŋ gi. Iŋ gêm gauc gameŋ dau, magoc daŋga wambu Anötö ma gi.

⁹ Ma yom tigeŋ naŋ Anötö gic bata têŋ Abraham, naŋ gic Aisak lu Jakob ŋawaê bocdinaŋ. Magoc Abraham, ma Aisak lu Jakob naŋ sêŋkuc iŋ, naŋ sêti nom ŋadaui dom, sêndöc bac po gitôm lau apa. Magoc Abraham kêŋ whiŋ yom naŋ Anötö gic bata têŋ iŋ.

¹⁰ ŋahu bu iŋ kêŋ bata bu ndöc malac atu naŋ oc yêc ŋapaŋ, naŋ Anötö dau kwê sa kêkuc ŋagatu naŋ iŋ dau gauc gêm tidônŋ.

¹¹ Abraham ti ŋamalac andô su, ma iŋ nawhê Sara dau iŋ awhê gapoc, magoc iŋ kêŋ whiŋ yom naŋ Anötö gic bata têŋ iŋ, dec Anötö kêŋ ŋaclai têŋ iŋ bu kwê balêkoc asê.

12 A braham ndê tèm pacndê su, tigen tu in kêñ whin-nga, dec lau ton atu sêsa akêñ ngac tigen dinan. In ndê lau wakuc dinan sêtom tata umbon-nga, ma ganjac gwêc-nga, nan gitom dom bu dasê sa.

13 Têñ tèm abanji Israel-nga sêmo tali, nan nac si dan tap nandô nan Anötö gic bata têñ nac, nan sa dom. Nalêñ dinan dec sêsa si lêñ sêkêñ whin-nga e sêmbac ndu. Tu nac si sêkêñ whin-nga dec tom sêlic gêñ nandô dau gatic-gatic ma sêkêñ bata bu sêtap nandô sa. Ma nac sêlic dandi sêtom lau nan sem apa nom.

14 Ma lau nan gauc gêm bu nac lau kain dinan, nan sêtoc asê bu nac sênsalê si malac nandô sêndöc-nga.

15 Abanji Israel-nga bu sêlic gamen nan sêhu sin su tom si malac nandô, dec oc tom bu sêmbu sêndi sêndöc dinan.

16 Magoc mba. Nac atac whin malac dan, nan hóc gêlêc in dindec su. Malac dau yêc undambê, ma Anötö kwê malac dau sa su tu nac-nga. Tu dinan-nga dec in maya dau dom bu nac sêsam in bu nac si Anötö.

17-18 Abraham kêñ whin Anötö têñ ndoc in kêsahê in, ma sôm têñ in bu kêñ Aisak ti da têñ in. Anötö gic bata yom têñ Abraham mun su, ma sôm bu lau oc sêsam lau wakuc nan sêsa akêñ Aisak, bu Abraham ndê gôlôwac nandô. Magoc in sap ndê kêñ whin dôñ dec bu kêñ ndê atu tigen dinan ti da.

19 In gauc gêm bu Anötö gitom bu oc un lau batê sa. Ma gêñ nan hóc asê, nan gitom in kôc Aisak mbu akêñ lau batê-nga men tiyham.

20 Ma tinambu, têñ ndoc nan Aisak gêm mbec Jakob lu Iso, nan dec kêñ whin bu Anötö gitom bu kôm in ndê mbec nandô sa.

21 Ma Jakob bocdinar kêñ whin Anötö. Têñ ndoc in kêsahê bu in ndê tèm kêpin bu pacndê, nan in gêm mbec Josep atu lu. Ma in gic senen dau na ndê töt ma kêpin Anötö.

22 Josep kêñ whin bu Anötö oc êngaho lau Israel-nga su yêc gamen Isip-nga, dec têñ ndoc in ndê tèm kêpin bu pacndê, nan sôm yom asê pi gêñ dau, ma gic atu nac bu sêkôc in ndê ñakwa whin nac, têñ ndoc nac bu sêlhö sêndi.

23 Ma Moses damba lu dinda sêkêñ whin Anötö, dec sêsin in gitom ayô tô têñ ndoc dinda kôc in. Nahu bu inlu sêlic bu in balêkoc ti angô, ma sêtoc dau tu yom nan kin Isip-nga gic atu nan-nga dom.

24 Ma têñ ndoc Moses tiatu, nan in kêñ whin Anötö dec tec bu sêsam in bu Parao atuwê ndê balê.

25 In tec bu mbo ti atac nayham tom ñasawa apê tu mêtê sac-nga whin Parao ndê lau, ma gêlic nayham bu hóc nandê ti ñawapac whin Anötö ndê lau.

26 In gêlic lêñ mayan-nga nan gic waê Anötö ndê Mesaya bu nayham hóc gêlêc lau Isip si awa ti gêñ nayham-nyaham hon su. Nahu bu in takwê ndê ñaoli nayham, nan in oc tap sa tinambu.

27 In kêñ whin, dec hu gamen Isip-nga sin, ma töt dau tu kin Isip-nga ndê atac nandê-nga dom. In puc dau dôñ ma kalhac ñanga, nahu bu in gêlic Anötö, nan lau dan sêlic su dom.

28 In kêñ whin Anötö dec sôm têñ lau Israel-nga bu sêmasan Pasowa tom Anötö sôm, ma sêse domba ñadac pi gatam nac si andu-nga. Ma ñalêñ dinan anjela nan gic balêkoc ngac mbêc Isip-nga hon ndu, nan kêlêc lau Israel-nga si andu hon.

29 Lau dau sêkêñ whin Anötö nan gêlêc Gwêc Koc sa, dec sêlom gitom sênsêlêñ sêmo gamen basô si. Magoc têñ ndoc lau Isip-nga bu sêlom sêñkuc nac, nan gwêc kêgatôc nac ahuc e sênom gwêc su ma sinja.

³⁰ Tinjambu lau Israel-nga sêkêñ whin Anötö, dec sêñsêlêñ sêñgihi malac Jeriko tòm bêc 7 e malac dau ñatunbôm ku sa.

³¹ Magoc Anötö señ awhê mockain-nga Rahab su whin lau ñangapêc malac dinan-nga dom. Nahu bu muñ-nga Rahab dau tóc asê bu in kên whin Anötö, têtêm in kôc lau Israel-nga si lau sêtíp gameñ Kanan-nga sa ti yom malô.

³² Ma lau sêkêñ whin ñannga-nga daêsam sêmbo, tòm Gideon, Barak, Samson, Jepta, Dawid, ma Samuel ti Anötö ndê lau propet ñatô. Magoc ñasawa mba bu wasôm yom pi ñac tigen-tigen.

³³ Ñatô sêkêñ whin ñannga, dec sêku kin gameñ ñatô-ñ ga dulu. Ñatô sem gôlin lau Israel-nga ti sêngilí ñac bu sêsa si lêtñ gitêñ. Ma Anötö gic bata yom têtñ ñac bu yob ñac. Tu lau ñatô si sêkêñ whin-nga dec Anötö kégapic layon si whasun ahuc,

³⁴ ma kégaho ya ña-ñandê su yêc ñatô, ma yob ñatô bu sêlhô su yêc ñacyo si bien. Lau ñatô ñac lau licwalô mba, magoc tu ñac si sêkêñ whin-nga, dec Anötö kên ñannga têtñ ñac. Ñac sêti lau sin-nga ti ñaclai atu, ma sêku lau apa si lau sin-nga dulu.

³⁵ Lauwhê ñatô sêkêñ whin Anötö, dec in un ñac si balêkoc ñgac nan sêmbac ndu su, nan sa sêmeñ sêmbo sêwhin ñac tiyham. Ma lau sêkêñ whin-nga ñatô, nan sic ñac ña sô e sêmbac ndu. Magoc lau dau sêtec bu sêsêc si sêkêñ whin ahuc tu bu sênem dau si yêc ñandê dinan, nahu bu sêkêñ bata bu Anötö gitôm bu oc un ñac sa, ma kên ñac sêmbo ñayham en.

³⁶ Ñatô, lau sêsu ñac susu, ma sêhi ñac ña sô, ma ñatô sêsô ñac dôñ ma sêkêñ ñac sêndôc gapocwalô.

³⁷ Sêtuc ñatô ña hoc ndu, sêhê ñatô ña sege kic gi lu, ma ñatô nan lau sin sêkun ñac ndu ña bien balin. Ñac sêsôc ñakwê sac-sac nan sêmasan ña domba ti nanin ñamlic, sêpônda dau ñandô, ma lau sêkêñ kisa ñac ti sêkôm ñac ñayom.

³⁸ Ñac sêngihi sêmbo gameñ sawa ti gameñ lôc-nga gitôm lau waêmba, ma sêndôc hoc ñasun ti sun nan yêc nom. Magoc tu ñac si sêkêñ whin-nga dec Anötö gêlic ñac ñayham kêlêc, hôc gêlêc lau nom-nga hon su.

³⁹ Ñawaê pi lau hon dinan si sêkêñ whin yêc tu bu whê ñac sa têtñ yac-nga. Magoc ñac si ñan gêlic ñandô nan Anötö gic bata têtñ ñac, nan dom.

⁴⁰ Nahu bu lêtñ ñayham andô nan Anötö kêmasan bu êmwasiñ yac lau têtñ kwahic dec-nga, nan gic waê ñac lau dau sêwhin. Ma yac hon oc datap sa dawhin ñan.

12

Tañtin Yisu ma dalhac ñannga

¹ Lau hon dinan sêmun yac su, ñac lau ton atu andô, ma sêtôc lêtñ dakên whin-nga ñayham têtñ yac tu tanñuc-nga. Tu dinan-nga dec dakac ñan su yêc gêtñ hon nan kalhac yac ahuc tu tanñuc Yisu-nga, ma yêc mêtê sac nan bu êntôm yac ma kôm yac dapeñ. Ma tanti ñannga dapêñ lêtñ nan Anötö gic bata tu tanti daho-nga ma dahu sin dom.

² Tanti ma tanñin Yisu, bu in ti yac neñ dakên whin nahu, ma in oc ndic dabin yac neñ dakên whin. In kêtalê bu in ndê mbac ndu oc ti lêtñ atac ñayham-nga tinjambu, ma tu dinan-nga in puc dau dôñ tu hôc ñandê a gicso-nga, ma hêgo dau tu maya atu nan gic lêtñ dinan ñawaê, nan dom. Ma kwahic dec in pi undambê g i ndôc Anötö ndê pôn atu ña-andô-nga.

³ Akôc gauc pi Yisu, ma pi lêñ kisa-nga nan lau sac sêkôm têñ in. In hóc kisa dau magoc kalhac ñanga, dec tóç dôhôn ñayham têñ mac bu anñkuc, ma bu nem mac sa bu kwampac sa ma ahu nem akêñ whinñ sinj dom.

Anötö kêmatôc lau nan in atac whinñ

⁴ Mac ahóc ñawapac tu saê ti kisa nan lau sac sêkêñ têñ mac-nga, magoc sêkôm e sêkêc mac nem danñ ndê dac sinj su dom.

⁵ Bocke? Mac anñhinñ Anötö ndê yom, nan kêgílí mac bu alhac ñanga, nan sinj, a? Yom dau sam mac bu Anötö atui awhê ma ñgac, ma sêto yêc bocdec bu:

Aneñ balêkoc awhê ma ñgac, Pômdau bu êmatôc mac, me bu kêñ ñawapac têñ mac bu whê nem gauc sa pi nem giso, nan alic tôm gêñ ñambwa dom, ma lic ñakam sa tu anñkuc in-nga dom.

⁶ Nahu bu Pômdau kêmatôc lau nan in atac whinñ ñac, ma lau nan in kôc ñac sa sêti inñ ndê balêkoc, nan in kêñ ñandê têñ ñac. *[Prov 3:11-12]*

⁷ Mac anyalê bu dambai nom-nga honñ sêmatôc si balêkoc tu bu sêndôhôn ñac bu sêñkuc lêñ ñayham-nga. Ma bocdinañ Anötö bu êmatôc mac, nan alhac ñanga. Bu gêñ dau tóç asê bu inñ gêlic mac bu inñ ndê balêkoc solop.

⁸ Ma Anötö kêñ ñawapac têñ inñ ndê balêkoc honñ tu bu êndôhôn ñac-nga. Inñ bu kêñ têñ mac dom, dec oc tóç asê bu mac atôm balêkoc ñasawa-nga, ma Anötö ndê balêkoc solop dom.

⁹ Ma têñ ndoc damañi nom-nga sêmatôc yac, nan dalic ñac sac dom, magoc datoc ñac sa. Bocdinañ dasôc Damañ undambê-nga ñapu hóc gêlêc damañi nom-nga su dandic ñawaê. Nahu bu inñ ti ñadau yac neñ gatunñ, ma inñ kêmatôc yac tu bu daso mwasinñ dandôc tanñli-nga dom.

¹⁰ Damañi nom-nga gauc gêm bu sêndôhôn yac tu bu dasa lêñ ñayham-nga, ma ñac si matôc inñ gêñ ñasawa apê-nga eñ. Magoc A nôtö kêyalê gêñ bocke nanñ oc nem yac sa ñandô, dec kêmatôc yac tu bu dati lau dabunñ-nga, datôm inñ dau.

¹¹ Têñ ndoc yac bu dahóc ñawapac tu êmatôc yac-nga, nanñ oc kôm yac atac ñayham dom, magoc oc kêñ ñandê têñ yac. Magoc tinjambu yac tanñyalê bu ñawapac dau gêm yac sa bu dambo ti yom malô, ma kêdôhôn yac bu dasa neñ lêñ gitêñ eñ.

¹² Tu dinañ-nga dec mac nem lau nanñ si amba tibalê, me gahiduc tigolonñ tu wapac nanñ sêhóc-nga, nanñ apuc ñac dôñ bu sêlhac ñanga tiyham.

¹³ Amasañ señ gahim-nga tisolop, bu lau gahi sac nanñ sêñkuc mac, nanñ sêpeñ ma sêtisac dom, magoc ñayham sa tiyham.

Dayob dauñ bu daso Anötö ndê mwasinñ dom

¹⁴ Anñsahê ñanga bu ambo awhinñ lau honñ ti yom malô, ma bu asa nem lêñ dabunñ eñ. Bu asa nanñ sa lêñ dabunñ dom, nanñ oc tôm dom bu lic Pômdau ma mbo whinñ inñ.

¹⁵ Ayob daôm ñapep bu mac nem danñ so Anötö ndê mwasinñ dom, ma bu ñasili mêtê sac-nga lêc tiyham yêc mac-nga dom. Bu mêtê sac dau gitôm gêñ ñamakic ma oc kêñ ñawapac têñ lau daêsam, ma kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anötö anñgô-nga.

¹⁶ Ayob bu mac nem danñ sa lêñ mockainñ-nga dom, me gauc nem gêñ nom-nga êñlêc dom, ma êñlhinñ Anötö sinñ gitôm Iso, nanñ hu ndê wapa lêñsêm ñgac mbêc-nga sinñ, tu neñ gêñ dim tigenñ-nga.

¹⁷ Mac anñyalê su, bu tinjambu inñ tac whinñ bu wêkainñ ndê gêñ lêñsêm dau tiyham, dec ndac damba Jakob bu nem mbec inñ. Magoc damba tec inñ dec

kôm dom. Inj tanj dau ndu, ma kêсахê njanja bu kac damba ndê ñalôm kwi, magoc tôm dom.

Lôc Sainai ma Lôc Sayon sêti dôhôn pwac lu-nya

¹⁸ Lau Israel-nya sêtigasuc Lôc Sainai tu sêtap pwac akwa sa-nya. Magoc lôc nanj mac atigasuc tu akôc pwac wakuc-nya, nanj lôc kainj danj dau-nya. Lôc Sainai dau kalhac nom, ma lau Israel-nya sêlic ya atu, ma ñases ti sômôm ma mbu lalahi atu gêm, yêc lôc dinanj.

¹⁹ Ma ñac sêngô Anötö ndê dahuc ma inj dau ndê awha, e sêtôc dau ma sêtenj bu sêngô tiyham dom.

²⁰ Bu Anötö gic yomso ñac ma sôm bu ñamalac me bôc bocke bu menj êmpinj lôc dau, nanj sêtuc inj ña hoc ndu. Lau Israel-nya sêlic bu yomso dau kêñj ñawapac atu têtj ñac.

²¹ Ma Moses gêlic gêtj honj dinanj ma kôm inj töt dau ma kêtitec ñandô.

²² M agoc tu mac nem akêtj whin-nya dec tôm mac ahôc asê Lôc †Sayon, nanj malac Jerusalem wakuc nanj yêc undambê, ma Anötö Tanjli Ñadau ndê malac. Mac ahôc asê anjela tausen ma tausen nanj sêkac sa sêmbo gameñ dinanj ti atac ñayham atu.

²³ Ma mac asôc Anötö ndê gôlôwac dabunj ñalôm, ma ambo awhinj yac lau nanj inj gêlic yac datôm inj ndê balêkoc mbêc, ma to yac neñ ñaê sa yêc undambê. Mac atigasuc Anötö dau, nanj oc êñsahê lau honj pi ñac si mêtê. Ma mac ahôc asê gameñ nanj lau gitêtj nanj Anötö gic dabinj ñac, nanj si gatu sêmbo.

²⁴ Ma mac atigasuc Yisu, nanj ti pwac wakuc ña-ñgac ñalhu-nya. Ma mac atap mwasinj atu sa, tu dac nanj inj kêc sinj tu êñgwasinj mac nem sac su-nya. Muñ-nya, Abel ndê dac ta yom pi têtj Anötö bu kêñj ñagêyô ô inj ndê dac. Magoc Yisu ndê dac ti ñahu datap mwasinj sa yêc Anötö-nya, dec hôc gêlêc Abel ndê su.

Dalic Anötö ndê puc gitôm gêtj ñambwa dom

²⁵ B oc dinanj apôc danjamsunj ahuc têtj yom nanj Anötö sôm têtj mac, nanj dom. Lau Israel-nya sêngô Anötö awha kêñj puc ñac yêc nom, ma ñac nanj sêtéc bu sêngô inj ndê y om, nanj sêlhô su yêc inj ndê matôc dom. Boc dinanj yac lau nanj Anötö kêñj puc yac akêtj undambê, nanj bu dapuc dômwênj inj, dec oc tôm dom andô bu dalhô su inj ndê matôc.

²⁶ Têtj ndoc Anötö sôm yom yêc Lôc Sainai, nanj inj awha kôm nom wiwic sa. Ma tinjambu, têtj ndoc danj tiyham inj gic bata yom, tôm sêto yêc bocdec bu:

Têm danj tiyham aô oc wanjwic gameñ tiyham, magoc wanjwic gameñ nom-nya tawasê dom, undambê whin. *[Hag*

2:6]

²⁷ Inj sôm bu kôm gêtj dau dim danj tiyham, ma yom dau hêganônj têm nanj inj oc êñwic gêtj undambê ti nom-nya honj nanj inj kêñj. Ma gêtj nanj bu yêc ñapanj-nya dom, nanj oc wiwic sa e ninja. Ma ñalêtj dinanj, gêtj nanj wiwic dom oc gacgeñ sêlhac.

²⁸ Anötö gic bata têtj yac bu yac oc dawêkainj gameñ nanj oc wiwic ma ninja dom. Tu dinanj-nya dec danem danje inj, ma danem akinj inj ñalêtj ñayham nanj tôm bu ndic inj tandô ñayham. Dakôm ti datoc inj sa ma datôc inj,

²⁹ ñahu bu yac neñ Anötö ndê ñaclai gitôm ya atu, nanj gitôm bu neñ gêtj sambob su.

¹ Ambo ti atac whiŋ asidôwai ŋapaŋ.

² Anŋhiŋ daôm siŋ dom bu akôc lau anŋô batac sa ma andic ya ŋac. Ŋahu bu lau ŋatô naŋ sêkôm bocdinaŋ, dec sic ya anjela magoc sem gauc.

³ Ma gauc nem lau sêkêŋ whiŋ-ŋga naŋ sêndôc gapocwalô, ti ŋac naŋ lau sêkêŋ kisa ŋac, ma anem ŋac sa gitôm mac daôm ahôc ŋawapac dinaŋ awhiŋ.

⁴ Mac hoŋ atoc lêŋ lauwê ti ŋgac sênem dau-ŋga sa ŋapep andic ŋawaê. Awhê ma ŋgac bocke naŋ sem dau sa su, naŋ sêmbô sêwhiŋ dau ti sêsa lêŋ ŋawasi eŋ. Ŋahu bu lau hoŋ naŋ sêkôm mêtê mockaiŋ-ŋga, me sêndic sêmbôc-walô kic, naŋ oc sêtap Anôtô ndê matôc sa.

⁵ Ayob daôm bu mêtê atac whiŋ mone-ŋga nem mac nem ŋalôm ahuc dom. Ambo ti atac ŋayham pi gêŋ bocke naŋ Anôtô kêŋ têŋ mac. Bu Anôtô dau sôm bu yob mac, tôm yom naŋ sêto yêc, naŋ bocdec bu:

Aô wahu am siŋ me wapuc dômweŋ am dan dom. [Diut 31:6, 8]

⁶ Tu dinaŋ-ŋga dec ŋalôm pêŋ dôŋ ma dasôm yom asê tôm sêto yêc Buku Wê-ŋga bocdec bu:

Pômdau oc nem aô sa, ma bocdinaŋ aô oc watôc dauŋ dom. Asa oc tôm bu kac aô su yêc Pômdau ndê atac whiŋ? [BW 118:6-7]

⁷ Gauc nem mac nem lau bata naŋ sêndôhôn Anôtô ndê yom têŋ mac. Akôc gauc pi ŋac si lêŋ ŋayham naŋ sêsap dôŋ e si têm pacndê, ma anŋkuc ŋac si lêŋ sêkêŋ whiŋ-ŋga.

⁸ Yisu Kilisi oc kac dau kwi-kwi dom. Ŋalêŋ naŋ iŋ mbo muŋ-ŋga, naŋ iŋ mbo kwahic dec, ma oc mbo bocdinaŋ ŋapaŋ.

⁹ Ayob daôm bu yom ti mêtê wakuc naŋ so yom ŋandô, naŋ êŋsôn mac nem gauc e hê mac su yêc Kilisi dom. Tamkwê Anôtô ndê mwasiŋ bu puc nem gatôm dôŋ, ma gauc nem gêŋ danen-ŋga me ŋagôliŋ pi gêŋ danen-ŋga êŋlêc dom. Bu lau naŋ sêmbô pwac akwa ŋapu ma gauc gêm gêŋ kaiŋ dinaŋ kêlêc, naŋ gêm ŋac sa bu sêti lau gitêŋ yêc Anôtô anŋô-ŋga dom.

¹⁰ Yac tam akiŋ Anôtô dambo pwac wakuc ŋapu, ma lau naŋ sem akiŋ Anôtô sêmbô pwac akwa ŋapu, naŋ sêtôm dom bu sêwêkaiŋ pwac wakuc dindec ŋamwasiŋ.

¹¹ Domba ti makao naŋ dabuŋsiga ŋamata-ŋga Israel-ŋga kôc ŋadac ma sôc lôm dabuŋ Ŋalôm Dabuŋ Andô gi bu kêŋ ti da ô lau si sac ŋagêyô, naŋ lau sêkôc ŋamsôm su yêc malac ma sêpec su giŋga yêc gameŋ ŋamakê-ŋga.*

¹² Ma ŋalêŋ tigenŋ Yisu hôc ŋandê ma mbac ndu yêc malac Jerusalem ŋamakê, tu bu kôm lau sêti dabuŋ tu iŋ dau ndê dac naŋ kêc siŋ-ŋga.

¹³ Bocdinaŋ dahu lau Israel-ŋga si sakiŋ pwac akwa-ŋga siŋ gacgeŋ, gitôm yac dasa yêc malac Jerusalem, ma datêŋ Yisu dandi, ma dahôc yom mayan-ŋga naŋ ŋacyo sêmbaliŋ pi yac tu dakêŋ whiŋ Yisu-ŋga, naŋ dawhiŋ.

¹⁴ Ŋahu bu gameŋ nom-ŋga naŋ kwahic dec ti yac neŋ malac dambo-ŋga, naŋ malac yêc ŋapaŋ-ŋga dom. Ma yac taŋkwê malac ŋandô naŋ oc meŋ sa tiŋambu.

¹⁵ Tu Yisu-ŋga dec tampiŋ Anôtô tôm bêc hoŋ. Yac lau hoŋ naŋ dasôm bu dakêŋ whiŋ Yisu, naŋ tac waê bu tampiŋ Anôtô, ma yac neŋ yom tampiŋ iŋ-ŋga gitôm da danŋe ŋayham.

* **13:11:** - alic Lev 16:27. Yom pi lau Israel-ŋga si Om Atu Sêkêŋ Da ô Sac Ŋagêyô-ŋga (Day of Atonement), naŋ sêto yêc Lev 16:1-34. Hib 13:12 bu tôte asê tiawê bu Yisu ndê mbac ndu hôte gêlêc da naŋ dabuŋsiga Israel-ŋga sêkêŋ ti yala ti yala (Hib 7:11-9:18), ma bu êŋgili lau sêkêŋ whiŋ-ŋga bu sêŋkuc Yisu ti atac pa su eŋ.

¹⁶ Anlhiñ daôm siñ dom bu akôm mêtê ñayham eñ, ma bu akêñ nem gêñ tu anem lau ñatô sa-ñga. Mêtê dau inñ gitôm da nanñ Anötö gêlic ñayham whiñ.

¹⁷ Danñam wambu lau bata nanñ séyob mac lau akêñ whiñ-ñga, ma asôc ñac ñapu, tu bu sêkôm si gwelenj ti atac ñayham-ñga. Bu ñac sem gwelenj pi Anötö ndê yom bu sêpuc mac nem gatôm dôñ, ma tiñambu Anötö oc kip ñac sa ñapep pi gwelenj dau. Mac bu danñam wambu ñac ñapep dom, dec oc kôm ñac ñalôm ñawapac, ma oc tôm dom bu sênem mac sa ñapep.

¹⁸ Ateñ mbec tu yac-ñga, bu yac anñsahê ñañga bu asa mba lêñ gitêñ eñ, ma yac ambo ti atac pa su pi yac mba lêñ.

¹⁹ Ma ateñ mbec ñañga bu Pômdau nem aô sa bu watap señ watêñ mac waloc-ñga sa ñagahô.

Yom ñambu-ñga

²⁰ Yac neñ Pômdau Yisu ma ñgac ñayham yob domba-ñga kêc ndê dac siñ tu êmatinñ pwac yêc ñapanñ-ñga, dec Anötö unñ inñ sa akêñ lau batê-ñga. Ma aô bu wateñ Yom Malô Ñadau, Anötö dau,

²¹ bu ndic dabinñ mac bu akôm mêtê ñayham eñ ma asa nem lêñ honñ tôm inñ ndê atac whiñ. Ma tu Yisu Kilisi ndê ñaê-ñga, dec aô wateñ inñ bu puc yac honñ dôñ tu bu gêñ honñ nanñ dakôm, nanñ ndic inñ tandô ñayham. Datoc Yisu ndê waê sa tôm bêc sambob. Yomandô.

²² O asidôwai. Aô gato bapia apê dindec bu wanñilí mac bu asap lêñ ñayham dôñ ñapanñ. Ma kwahic dec aô bu wateñ mac bu akôc aneñ yom honñ sa ma asôc ñapu.

²³ Aô wakêñ ñawaê têñ mac bu sêhu yac neñ asidôwa Timoti siñ su yêc gapocwalô. Inñ bu hóc asê aô ñagahô, dec alu oc aloc ma alic mac.

²⁴ Akêñ aneñ acsalô ñayham têñ mac nem lau bata honñ, ma têñ A nôtö ndê lau dabunñ honñ bocdinañ. Ma lau gameñ Itali-ñga sêkêñ si acsalô têñ mac whiñ.

²⁵ Anötö ndê mwasiñ whiñ mac honñ.

Jems ndê bapia Yom whê bapia dindéc sa-nga

Ŋamalac naŋ to bapia dindéc, naŋ ndê ŋaê Jems. In ŋgac bata naŋ yob lau sêkêŋ whinŋ Yisu-ŋga naŋ sêndôc malac Jerusalem (Apo 15:13). Lau tiguauc daêsam gauc gêm bu Jems in Pômdau Yisu asi (Mak 6:3).

Jems to bapia dindéc têtŋ lau sêkêŋ whinŋ Yisu Kilisi-ŋga naŋ sêndôc babalip yêc lau naŋ lau Israel dom, naŋ si gameŋ. In sam ŋac bu lau naŋ sêsa akêŋ gôlôwac Israel-ŋga si tonŋ 12 (1:1), ma bocdinaŋ lau ŋatô gauc gêm bu mboe in to bapia dindéc têtŋ lau Israel-ŋga naŋ sêlhô su yêc malac Jerusalem têtŋ ndoc lau sêkêŋ kisa ŋac (Apo 8:1; 11:19). Ma lau ŋatô gauc gêm bu bapia dindéc gic waê lau sêkêŋ whinŋ-ŋga honŋ, lau Israel-ŋga, ma lau gameŋ apa-ŋga sêwhinŋ.

In ndê bapia dau hêganôŋ lêtŋ ti sakinŋ ŋayham naŋ gic lau sêkêŋ whinŋ-ŋga ŋawaê. In bu kêtŋ puc ŋac bu sêtôc si sêkêŋ whinŋ ŋandô tiawê, ma bu sêhu mêtê sac-sac honŋ sinŋ. Jems bu tôc asê bu lau si sêkêŋ whinŋ in gêtŋ naŋ sêsôm ŋa whasunŋ ŋambwa dom, magoc lau naŋ sêkêŋ whinŋ ŋandô, naŋ si lêtŋ ti sakinŋ oc tôc gêtŋ dau asê tiawê.

Jems gic hu ndê bapia

¹ Aô Jems naŋ gam akinŋ Anôtô lu Pômdau Yisu Kilisi, gato yom dindéc têtŋ mac lau akêŋ whinŋ Yisu-ŋga, naŋ asa akêŋ gôlôwac Israel-ŋga tonŋ 12, mac lau naŋ andôc babalip yêc lau apa si gameŋ. Acsalô têtŋ mac honŋ.

Dahôc ŋawapac ti atac lu-lu dom

² O aneŋ asidôwai. Gêtŋ wapac me lêtôm bu tap mac sa, naŋ alic nditôm gêtŋ atac ŋayham-ŋga.

³ Mac aŋyalê bu gêtŋ bocke naŋ kêsahê mac nem akêŋ whinŋ, naŋ gêm mac sa bu alhac ŋaŋga.

⁴ Ma mac bu ati lau alhac ŋaŋga-ŋga, dec oc ndic dabinŋ mac atôm gwalam akwa akêŋ whinŋ-ŋga, ma mac oc apônda gêtŋ danŋ dom.

⁵ Magoc mac nem asa bu pônda gauc, naŋ tenŋ Anôtô bu kêtŋ gauc têtŋ am, ma inŋ oc kêtŋ. Bu Anôtô inŋ mwasiŋ ŋadau, ma oc lic ŋamalac naŋ tenŋ gêtŋ têtŋ inŋ, naŋ sac dom, inŋ oc kêtŋ gêtŋ têtŋ inŋ ti atac whinŋ.

⁶ Magoc têtŋ ndoc am tenŋ gêtŋ dau, naŋ tenŋ ti atac lu-lu dom. Tenŋ ti kêtŋ whinŋ bu am oc tap ŋandô sa. Asa naŋ tenŋ gêtŋ ti atac lu-lu, naŋ gitôm gwêc naŋ mbu gêli sa ma pi sip ŋapaŋ.

⁷ Inŋ ŋamalac kainŋ dinaŋ, gauc nem bu inŋ oc kôc gêtŋ danŋ yêc Pômdau dom.

⁸ Inŋ ŋamalac gauc lu-lu-ŋga, ma kôm ndê gêtŋ honŋ bambalinŋ.

Dahê gauc pi mone ti wapa ŋapaŋ dom

⁹ Mac asidôwai naŋ lau waêm mba ma lau ŋalôm sawa, aô wasôm têtŋ mac bu atac ŋayham sa, bu Pômdau gêlic mac atôm lau tiwaê tu mac nem akêŋ whinŋ-ŋga.

¹⁰ Ma mac lau ti lêtôm, Anôtô bu êŋgwiniŋ mac, goc atac ŋayham sa. Ahê gauc pi mac nem mone ti wapa dom. Bu gêtŋ dau oc niŋga gitôm a ŋamlha ŋayham, naŋ

11 ac pi ti nandê atu, ma pec e namlha kêsôlô, dec namlha nayaham dau pacndê. Ma nâlêj tigenj, lau ti lêlôm nanj sem gwelenj napanj tu sêtap mone sa-njga, nanj oc sêninga bocdinaj.

Lêlôm ti saê

12 Asa nanj bu lhac nanjga têj ndoc inj kêsahê lêlôm ti saê, nanj oc tap Anötö ndê mwasiñ sa, bu nwapac dau kôm inj hu ndê kêj whinj siñ dom, ma Anötö oc kêj inj ndöc tali napanj. Nâoli dau dinañ Anötö gic bata su bu kêj têj lau nanj atac whinj inj nanj.

13 Njamalac danj bu lêlôm tap inj sa, nanj hê gauc bu Anötö kêj lêlôm têj inj lec dom. Bu gêj danj gitôm dom bu êntôm Anötö, ma Anötö dau kêtôm njamalac danj dom.

14 Mba! Lêlôm nahu sip njamalac dau ndê atac galac, nanj kêj gauc têj inj ma kêtôm inj bu kôm sac.

15 Ma njamalac nanj sôc atac galac napanj, nanj kôm mêtê sac. Ma njamalac nanj kôm mêtê sac, nanj wêkainj señ mbac ndu-njga.

16 Bocdinañ anej asidôwai atac whinj-njga, ayob daôm bu lau danj sêñsau mac dom. Lêlôm menj akêj Anötö dom. Mba!

17 Damanj undambê-njga, nanj kêj nawê honj sêlhac umbonj, nanj mwasiñ nayaham honj nâdau, ma gêj nayaham honj nanj datap sa, nanj menj akêj inj ndê. Tôm bêc honj ac pi ma sip tiyham, ma ac nâ-ayuj yêc teñ dom. Magoc Anötö gitôm ac nâ-ayuj dom. Inj kôm gêj nayaham enj tu êmwasiñ yac-njga, ma kac ndê awha kwi-kwi dom.

18 Ma inj kêj inj ndê yom nandô sip yac neñ nâlôm tu bu kôm yac dati lau wakuc, datôm gêj honj nanj inj kêj, nanj si nandô mbêc.

Danjô mêtê ti dakôm nandô sa

19 O anej asidôwai atac whinj-njga, anjô su nanj. Atisa njagahô tu asôm daôm nem yom-njga dom, magoc akêj danjam lau nâtô si yom napep munj. Ma ayob daôm bu atac nandê njagahô dom.

20 Bu njamalac si atac nandê kallhac njac ahuc e sêso lêj gitêj nanj Anötö tac whinj.

21 Tu dinañ-njga dec aô wasôm têj mac bu mêtê njadômbwi ma mêtê sac honj nanj kêsôwec tiatu yêc gameñ nom-njga, nanj ahu siñ! Anjwiniñ daôm ma akôc Anötö ndê mêtê nanj sic dulu têj mac su, nanj sa sip nem nâlôm e tidôj, bu yom dau gitôm bu nem mac si.

22 Mac bu anjô Anötö ndê yom njambwa, dec oc anjsau daôm. Anjô ma akôm nandô sa!

23 Asa nanj njô mêtê magoc kôm nandô sa dom, nanj gitôm njamalac nanj tôc gwaninj sip busunôm bu lic dau anjô andô.

24 Inj gêlic su, goc sa gi ma njagahô kêlhiñ anjô andô siñ.

25 Magoc asa nanj tôc gwaninj Anötö ndê yomsu nandô* nanj kêgapwêc yac su yêc mêtê sac, ma sôc napanj ti gauc gêm napanj, nanj Anötö oc nem mbec gêj honj nanj inj kôm.

* 1:25: Njag nanj to Hibru tôc asê bu yomsu amanju gitôm dom bu ndic dabinj lau bu sêti lau gitêj (7:19; 10:1). Bocdinañ lau daêsam gauc gêm bu yom nanj Jems to pi Anötö ndê yomsu nandô, nanj hêganônj yomsu amanju dom, magoc hêganônj njawaê nayaham. Bu njawaê nayaham whê sa bu Yisu gic dabinj yomsu pwac akwa-njga honj (Mat 5:17) ô yac, ma Njalau Dabunj gêm gôlinj lau sêkêj whinj-njga ma gêm njac sa bu sêsa lêj gitêj tôc yomsu sôm (Rom 8:2-4).

²⁶ Asa nanj gauc gêm bu inj gêm akiñ Anötö ñapep, magoc gêm gôlinj dau ndê êmbala dom, nanj kêsau dau. Ma gêñ honj nanj inj kôm bu nem akiñ Anötö, nanj gitôm gêñ ñambwa ma gic Anötö tandô ñayham dom.

²⁷ Mac bu anem akiñ Anötö ñalêñ gitêñ nanj inj oc lic ñayham, goc akôm gêñ bocdec. Anem mosibu ti lauwhê sawa nanj sêhóc ñawapac, nanj sa. Ma ambo ahê têñ mêtê ñadômbwi nom-ñga honj.

2

Datoc lau honj sa

¹ O anej asidôwai, mac nanj akêñ whinj yac neñ ñawasi ñadau Pômdau Yisu Kilisi. Atoc lau tiwaê ma lau waêmba honj sa ñalêñ tigeñ.

² Mboe mac akac daôm sa tu alic om-ñga, ma ñamalac lu sêsóc sêmeñ. Ngac danj sôc ñakwê ñawasi ti gôlônj gol, magoc ñgac danj inj ñgac ñalôm sawa nanj sôc ñakwê akwa gweleñ-ñga.

³ Mac oc akôm sake? Mboe mac oc atoc ñgac ti ñakwê ñawasi sa, ma asôm têñ inj bu, “Am ndóc pônj ñayham dindec,” a? Ma asôm têñ ñgac ñalôm sawa, “Am lhac ñambu-ñga dê,” me “Ndóc nom dindec yêc yac gahinj-ñga,” a?

⁴ Mac bu akôm bocdinañ ma atoc mac nem lau ñatô sa hóc gêlêc lau ñatô su, dec mac atôm lau sêmatôc yom-ñga nanj si gauc tisac.

⁵ O anej asidôwai atac whinj-ñga, anjô su nanj. Lau nanj lau nom-ñga sêlic bu lau ñalôm sawa, nanj Anötö tac whinj bu êñyalinj ñac sa bu sêkêñ whinj ñanga, dec sêti lau ti lêlôm yêc inj anjô-ñga. Ma inj oc kêñ ñac sêwêkainj gameñ undambê-ñga nanj inj gic bata bu kêñ têñ lau nanj atac whinj inj. Yom dau inj yom ñandô.

⁶ Magoc mac apu lau ñalôm sawa. Ma lau ti lêlôm nanj mac atoc ñac sa, nanj sêtoc mac sa ô dom. Ñac sêlic ñayham bu sêñgwiniñ mac, ma ñac bu sêtap yom danj sa pi mac, dec ñac oc sêwê mac atêñ lau sêmatôc yom-ñga andi.

⁷ Yomandô! Ma têñ ndoc lau dau sêñgwiniñ mac, nanj sêpu mac nem ñadau ndê ñaê ñayham whinj.

⁸ Anötö ndê yomsu nanj sêto yêc bocdec bu, “Atac whinj lau menñañ am-ñga gitôm mac atac whinj daôm,” nanj tiñamata yomsu honj nanj sêhêganônj ñamalac si lêñ sêmbu sêwhinj dandi-ñga ma piñ ñac honj dôñ sêpitigeñ. Mac bu danjam wambu yomsu dau, dec mac oc atoc nem asidôwai sa ñapep.

⁹ Magoc mac bu atoc lau tiwaê sa ma apu lau waêmba, dec mac akôm sac, ma yomsu dau kêmatôc mac, ma tôc asê bu mac lau anjili yomsu-ñga.

¹⁰ Aô wasôm têñ mac, bu asa nanj danja wambu yomsu honj ñapep, magoc kêgili yomsu ñalhô atêc danj, nanj gitôm ñamalac nanj kêgili yomsu honj.

¹¹ Anötö dau kêñ yomsu danj bocdec, ‘I “Kôm gêñ mockainj-ñga dom,” ma kêñ danj tiyham bocdec, ‘I “Ndic ñamalac ndu dom.” Am bu kôm mêtê mockainj-ñga dom, tigeñ am bu ndic ñamalac danj ndu, nanj dec am gitôm ñamalac kêgili yomsu honj-ñga.

¹² Mac anjyalê su bu ñasawa saunj Anötö oc êñsahê mac, êñkuc yomsu nanj inj kêñ bu êñgapwêc yac su. Bocdinañ dec asôm yom ti akôm nem mêtê honj ñapep eñ.

¹³ Mac bu tamwalô lau dom, dec Anötö oc tawalô mac dom têñ inj ndê bêc matôc-ñga. Tamwalô lau, ma mac oc atap inj ndê matôc sa dom.

Dakôm mêtê ñayham tôc yac neñ dakêñ whinj asê

14 O aneñ asidôwai. Ñamalac dañ bu sôm, “Aö gakêñ whiñ Yisu Kilisi,” magoc kôm mêtê ñayham dom, dec iñ ndê kêñ whiñ ñandô mba, ma oc nem iñ si dom.

15 Mac bu alic awhê me ñgac kêñ whiñ-ñga dañ nañ pônâ ñakwê ti gêñ daneñ-ñga, dec mac oc akôm sake?

16 Mac bu asôm têtñ iñ bu, “Am ndi ti yom malô, ma oc ñayham bu am tap nem gêñ daneñ-ñga ti ñakwê sa,” magoc akêñ gêñ dañ bu anem iñ sa dom, dec mac nem akêñ whiñ oc ñandô mbasi.

17 Bocdinañ, asa nañ sôm bu iñ kêñ whiñ, magoc kôm ña-sakiñ dom, nañ ndê kêñ whiñ gitôm gêñ batê.

18 Mboe ñamalac dañ oc sôm, “Aö gakêñ whiñ, dec gitôm,” ma dañ oc sôm bu, “Aö gakôm mêtê ñayham, dec gitôm.” Oyaê! Am bu ñamalac nañ mêtê ñayham mbasi, dec ñalêñ bocke aö oc wañyalê bu am kêñ whiñ ñandô? Magoc líc mêtê ñayham dec aö gakôm gambo, oc tóc aneñ gakêñ whiñ asê têtñ am.

19 Bocke? Am toc daôm sa bu am kêñ whiñ bu Anötô tigenñ dê mbo, a? Aluê! Ñalau sac sêkêñ whiñ bocdinañ sêwhiñ, ma sêtöc dau ñandô!

20 Am ñamalac gauc mbasi-ñga! Am nem kêñ whiñ nañ mêtê ñayham mbasi, nañ ti gêñ ñambwa. Gauc nem yom bocdec.

21 Abañ Abraham iñ bu kêñ iñ ndê atu Aisak ti da pi alta, ma tu dinañ-ñga dec Anötô gêlic iñ bu ñgac gitêtñ.

22 Mac hoñ alic su nañ. Abraham ndê kêñ whiñ ti iñ ndê gwelenñ sêpuc dau dôñ. Ma iñ ndê gwelenñ ti sakiñ gic dabiñ iñ ndê kêñ whiñ.

23 Yom nañ sêto yêc nañ sôm bu, “*Abraham kêñ whiñ Anötô dec Anötô gêlic iñ ti ñgac gitêtñ.*” Yom dau ñandô sa pi gêñ nañ iñ kôm, ma Anötô dau sam Abraham bu iñ ndê silip.

24 Bocdinañ mac hoñ alic! Dakêñ whiñ ñambwa kôm yac dati lau gitêtñ yêc Anötô añgô-ñga dom. Gêñ nañ dakôm tu dañañ wambu Anötô-ñga, ma yac neñ dakêñ whiñ, nañ lu-lu sêkôm yac dati lau gitêtñ.

25 Ma gêñ dañ tiyham. Gauc nem awhê señ-ñga Rahab. Iñ gêm yaom lau Israel-ñga nañ sêtíp gameñ Kanan-ñga, ma kêmasañ ñac si lêtñ bu sêlhô sêndi. Ma tu dinañ-ñga Anötô gêlic iñ bu awhê gitêtñ.

26 Ñamalac nañ wayahô mbasi, nañ iñ gêñ batê. Ma yac bu dakêñ whiñ magoc dakôm mêtê ñayham dom, dec yac neñ dakêñ whiñ gitôm gêñ batê bocdinañ.

3

Dayob êmbalañ

1 Aneñ asidôwai, añgô su nañ! Têtñ Anötô ndê bêc êmatôc lau-ñga, nañ iñ oc kip yac lau nañ andôhôn iñ ndê mêtê têtñ lau, nañ sa ñapep pi yac mba gwelenñ dau. Tu dinañ-ñga mac nem asa bu ti kédôhônñwaga mêtê-ñga, nañ kôc gauc pi yom dau muñ su nañ.

2 Mêtê sac kôm yac hoñ dapeñ ñalêñ daêsam. Ñamalac nañ gitôm bu yob ndê êmbala e sôm yom so dañ dom, nañ ñamalac gitêtñ, ma gitôm bu nem gôlin iñ ndê ñamlic ñagêñ hoñ ñapep.

3 Lau nañ sêndöc hosi ñahô, nañ sêkêñ ain sôc hosi whasun, bu sênem gôlin hosi ma sêkac iñ kwi êñkuc ñac si atac whiñ.

4 Ma akôc gauc pi wañ atu-tu. Mbu ñadinda peñ lac sac andô, magoc gôlin atêc dinañ kêñ iñ kêtî kêkuc ñgac gôlin-ñga ndê atac whiñ.

⁵ Njalêḡ tigeḡ, yac êmbalaḡ iḡ gêḡ saun andô daḡ yêc ḡamalic ḡagêḡ hoḡ, magoc iḡ yom datoc daun sa-ḡga daêsam ḡahu. Mac aḡyalê bu ya ḡamsi saun daḡ gitôm bu ti ya atu ma neḡ pwa atu daḡ su.

⁶ Ma yac êmbalaḡ dau gitôm ya. Yêc yac neḡ ḡamalic ḡagêḡ hoḡ, sac ḡahu yêc êmbalaḡ, ma yac bu dayob ḡapep dom, dec sac oc êḡsôwec e nem ḡamalic sambuc ahuc ma kôm yac neḡ têm dambo taḡli-ḡga hoḡ tisac. Ma sac naḡ ḡahu yêc êmbalaḡ, naḡ meḡ akêḡ ya lambwam-ḡga.

⁷ Lau ḡatô sêkôc bôc ti mbac ma sêyob e gêḡ dau timalô. Ma gitôm bu sêkôm mboc ma gêḡ gwêc-ḡga timalô bocdinaḡ.

⁸ Magoc lau daḡ sêtôm dom bu oc sênem malô êmbala. Bu ḡamalac êmbala iḡ gêḡ sac naḡ yêc teḡ dom, ma ḡamalac sac gêm iḡ ahuc.

⁹ Yac tam daḡge yac neḡ Pômdau ti Damaḡ undambê-ḡga ḡa êmbalaḡ, magoc ḡamalac naḡ Anôtô kêmasaḡ bu sênem iḡ aḡgô sêmbo nom, naḡ yac dapucbo ḡac ḡa gêḡ tigeḡ dinaḡ.

¹⁰ Aḡgô su naḡ. Mbec ti yom sac, lu-lu sêsa akêḡ whaḡsun tigeḡ. O aneḡ asidôwai, mêtê dau iḡ sac sambuc!

¹¹ Mac gauc gêm bocke? Oc tôm bu gwêc ma bu ḡayham tu danôm-ḡga lu-lu sêsa akêḡ bubata tigeḡ? Mba!

¹² O aneḡ asidôwai. Gitôm dom bu datap bu danôm-ḡga sa yêc gwêc ḡalôm. Ma gêḡ daḡ tiyham. Oc datap wa ḡandô sa yêc a kin, me a kin ḡandô yêc wa? Mba.

Lau tigauc sêkôm mêtê ḡayham

¹³ Mac nem asa iḡ ḡamalac tigauc, naḡ toc dau sa pi ndê gauc dom, magoc kôm mêtê ḡayham ma sa lêḡ gitêḡ eḡ, tu bu tôc gêḡ dau asê.

¹⁴ Tigeḡ mac lau naḡ asa lêḡ atoc daôm sa tu ahôc gêlêc asidôwai-ḡga, me mêtê lêmuḡ-ḡga bu yêc mac nem ḡalôm, naḡ atoc daôm sa me aḡsau daôm bu mac lau tigauc lec dom.

¹⁵ Bu lau naḡ sêkôm mêtê lêmuḡ-ḡga ti mêtê sêhóc gêlêc dau-ḡga, naḡ si gauc meḡ akêḡ Anôtô ndê dom. Mêtê dau ḡahu yêc nom, kêkuc ḡamalac nom-ḡga si gauc ḡambwa, ma meḡ akêḡ Sadaḡ ndê.

¹⁶ Mêtê lêmuḡ-ḡga ti ahôc gêgêlêc daôm-ḡga bu yêc mac nem ḡalôm, dec mac oc apiḡ daôm dôḡ ḡapep dom, ma mêtê sac tidau-tidau oc nem mac ahuc.

¹⁷ Asa naḡ kôc gauc ḡayham yêc Anôtô ndê, naḡ gêḡ ḡamata-ḡga iḡ oc kôm mêtê ḡawasi eḡ. Iḡ oc yob dau bu tac ḡandê ḡagahô dom, ma iḡ oc ti ḡamalac atac whiḡ lau ti sôc yom ḡapu-ḡga. Iḡ ḡamalac tawalô lau-ḡga ma ndê gwelenḡ oc nem ḡandô daêsam. Iḡ oc kôm mêtê ḡayham têḡ lau tiwaê ma têḡ lau waêmbe sêwhiḡ, ma oc êḡsau lau daḡ dom.

¹⁸ Lau naḡ sêkôm gêḡ malô ma sêhê wamba lau, naḡ sêtôm lau naḡ sêsô gêḡ ḡawhê ḡayham sip si ôm. Ma ḡac si gwelenḡ dau oc nem ḡandô bu ḡac ma lau daêsam sêtap lêḡ gitêḡ sa.

4

Lêḡ atac whiḡ gêḡ nom-ḡga-ḡga

¹ Akôc gauc pi gêḡ naḡ kôm mac atac ḡandê ti asôm daôm. Aô wasôm têḡ mac, bu mêtê dau meḡ akêḡ mac nem ḡalôm akwa, naḡ kac mac tu asa lêḡ atac whiḡ gêḡ nom-ḡga-ḡga.

² Gêḡ naḡ mac atac whiḡ, naḡ mac atap sa dom, ḡahu bu mac atêḡ têḡ Anôtô dom. Mac tamgatu gêḡ dau ḡapaḡ e mac atac ḡandê sa ti asôm daôm, ma mac

oc akôm mwasac e nditôm bu andic ñamalac ndu. Magoc mac atôm dom bu akôc gêñ nan mac atac whiñ.

³ Ma tèm ñatô mac atej gêñ têtñ Anötö, magoc iñ kêtñ têtñ mac dom. Mac atap sa dom, ñahu bu mac atej gêñ dau tu bu amwasin daôm-ñga ñambwa, ma gauc dinan iñ solop dom.

⁴ Mac atôm lau mockain-ñga, bu mac ahu Anötö sin ma asap gêñ nom-ñga dôñ. Mac anğô! Asa nan tac whiñ gêñ nom-ñga hóc gêléc, nan Anötö ndê silip dom, iñ Anötö ndê ñacyo.

⁵ Anötö ndê yom nan sêto yêc, nan whê sa bu Ñalau nan Anötö kêtñ mbo yac neñ ñalôm, nan gêm lêmun yac neñ gatun ma tac whiñ ñandô bu dasap iñ dôñ ñapan. Gauc nem yom dau ñapep, bu iñ yom ñambwa dom.

⁶ Anötö kêtñ ndê mwasin têtñ yac tu bu puc yac dôñ pi lêtñ sac-ñga. Tu dinan-ñga sêto yom yêc bocdec bu:

Anötö kégwinin lau nan sêtoc dau sa, magoc kêmwasin lau nan sêngwinin dau. [Prov 3:34]

⁷ Bocdinan asôc Anötö ñapu. Apuc daôm dôñ têtñ Sadan bu êntôm mac dom. Amasuc iñ su ma iñ oc lhô su yêc mac.

⁸ Atigasuc Anötö dec iñ oc tigasuc mac. Mac lau nan akôm mêtê sac, nan anğwasin amam ma ahu mêtê dau sin. Ma mac lau nan anğuc Anötö ti gauc lu-lu, nan amasan nem ñalôm ñawasi sa.

⁹ Anem daôm kwi ma atan tu mac nem sac-ñga. Mac nem mbwac nem dau kwi ti danğibo, ma mac nem atac ñayham nem dau kwi ti atac ñawapac.

¹⁰ Anğwinin daôm yêc Pômdau anğô-ñga, goc iñ oc toc mac sa.

Anğolin yom pi nem asidôwai dom

¹¹ O asidôwai, anğolin yom pi daôm dom. Asa nan gêm dôhôn dau pi ndê asidôwa dan, nan gêlic asidôwa dau sac ma sôm yom pu iñ-ñga, nan pu yomsu ma gêlic yomsu dau sac whiñ.* Ma am bu pu yomsu, dec am sôc yomsu dau ñapu dom.

¹² Anötö nan kêtñ yomsu, nan ndê ñaclai yêc bu nem lau si, me señ ñac su. Ma iñ tawasê oc êñsahê lau hon pi ñac si mêtê. Bocdinan am asa dec gauc gêm bu êmsahê nem asidôwai?

Datoc dauñ sa dom

¹³ Aô wasôm yom pi lau nan gauc gêm bu sêti ñadau dau. Mboe ñamalac dan oc sôm yom bu, “Kwahic dec me lanşê, aô watêtñ malac atu dan wandi, wanem gwelêñ nditôm yala dan sambuc, ma watap mone daêsam sa.”

¹⁴ Mac atôm dom bu anğalê gêñ nan oc hóc asê têtñ lanşê. Mac alic nem tèm ambo tamli-ñga bu iñ gêtñ atu, a? Mba! Iñ gitôm yawalec nan puc pi meñ magoc ñasawa saun ej hé su.

¹⁵ Gauc nem bu ati ñadau tu amasan daôm nem lêtñ asa-ñga dom, magoc asôm yom bocdec bu, “Pômdau bu lic ñayham, dec yac oc ambo tanli ma akôm gêñ bocdec me gêñ bocdê.”

¹⁶ Magoc mac lau wachuc nan êlêmê atoc daôm sa, ma mac nem mêtê dau iñ mêtê sac.

¹⁷ Bocdinan asa nan kêyalê lêtñ ñayham magoc kôm dom, nan kôm sac.

* **4:11:** Lau atu-tu gauc gêm bu Jems kôc gauc pi yomsu tigen bu ‘Atac whiñ nem asidôwai tôm am tac whiñ daôm,’ dec to yom dinan. Yomsu dau yêc Lev 19:18; ma Jem 2:8.

5

Jems kêŋ puc lau ti lèlôm

¹ Mac lau ti lèlôm naŋ ac mone ti wapa daêsam sa, naŋ aŋgô! Apuc danŋibo sa ma atañ pi ŋawapac naŋ gic waê bu tap mac sa têtŋ bêc ŋambu-ŋga.

² Awa ti wapa ma ŋakwê naŋ mac ac sa tu daôm-ŋga, naŋ hóc gélêc su ma yêc ŋambwa e da nôm ma sop seŋ su.

³ Oyaê! Bêc ŋambu-ŋga meŋ kêpiŋ su, magoc mac akôm bu andic nem awa silba ma gol sa ŋapan. Mac oc atap matôc sa tu mac nem awa naŋ hêko wêmbwa e da nôm su. Ma tu gêtŋ dinaŋ-ŋga dec mac nem ŋamsôm oc tisac whiŋ, gitôm ya gêtŋ mac.

⁴ Aŋgô! Mac aŋgamiŋ ŋaôli ŋayham têtŋ lau naŋ sêkôm gwelen têtŋ mac. Ma Pômdau ŋaclai ŋadau ŋgô ŋawaê ma oc êmatôc mac pi gêtŋ dau.

⁵ Mac ambo nom ti amwasin daôm kêlêc, atôm bôc naŋ seŋ gêtŋ ŋawahô e sêtôp atu, ma sêŋyalê dom bu ŋasawa sauŋ ŋac si ŋadaui oc sêndic ŋac ndu ma sêneŋ.

⁶ Mac êlêmê amatôc lau gitêtŋ ma akic yom bu andic ŋac ndu, magoc lau dau sêkêtŋ kisa mac dom.

Dahôc ŋawapac ti atac pa su

⁷ Bocdinaŋ asidôwai, ahôtŋ Pômdau ndê bêc mbu meŋ-ŋga ti nem atac pa su. Lau naŋ sêso gêtŋ sip ôm, naŋ sêhôtŋ gêtŋ dau bu nem ŋandô. Sêmbô ti atac pa su ma sêhôtŋ u bu ndic ma ac bu pi tôm ŋandoc.

⁸ Ma mac bocdinaŋ. Ndoc meŋ kêpiŋ bu Pômdau oc mbu meŋ, dec apuc daôm dôŋ bu alhac ŋaŋga, ma ahôtŋ in ti nem atac pa su.

⁹ O asidôwai, asec daôm dom. Mac bu asec daôm, dec oc atap Anôtô ndê matôc sa, bu in ndê bêc êmatôc lau-ŋga meŋ kêpiŋ, gitôm in dau meŋ kalhac mac nem andu ŋagatam.

¹⁰ Asidôwai, akôc gauc pi propet akwa-kwa. ŋac sêhôtŋ ŋawapac daêsam, magoc sêhoc yom asê sem Pômdau aŋgô ti atac pa su. Gauc nem ŋac si lêtŋ dinaŋ ma aŋkuc.

¹¹ Lau naŋ sêhôtŋ ŋawapac ti atac pa su, naŋ yac tampiŋ ŋac. Mac aŋgô miŋ pi Job, naŋ hóc ŋawapac daêsam, magoc gêtŋ dau ku in dulu dom, in kalhac ŋaŋga. Ma mac aŋyalê bu tiŋambu Pômdau gêm in sa tiyham. Yomandô! Pômdau in tawalô yac ma atac apu yac ŋandô.

¹² O aneŋ asidôwai, ayob daôm tu gêtŋ atu dindéc-ŋga. Mac bu akôm gêtŋ dan, dec asôm, “Aêc,” ma yom dau gitôm. Mac bu akôm dom, dec asôm, “Mba,” ma mac nem yom dau gitôm. Atôc amam pi undambê me pi nom me pi gêtŋ dan tu bu andic seŋeŋ nem yom-ŋga dom. Mac bu akôm bocdinaŋ, dec oc atap Anôtô ndê matôc sa.

Yom daten mbec-ŋga

¹³ Mac nem asa bu tap ŋawapac sa, naŋ teŋ mbec. Ma mac nem asa naŋ atac ŋayham sa, naŋ nem wê ma êmpiŋ Pômdau.

¹⁴ Mac nem asa bu gêmbac, naŋ kêŋ yom têtŋ gôlôwac dabuŋ si lau bata sêmeŋ, ma sêteŋ mbec tu in-ŋga ma sêmbac ndip kwi pi in ŋagôlôtŋ sênem Pômdau aŋgô.

¹⁵ Mbec naŋ mac atañ ti akêtŋ whiŋ, naŋ oc nem ŋamalac gêmbac dau sa. Pômdau oc nem in sa ma kôm in ŋayham sa tiyham. Ma in ndê sac bu yêc, goc teŋ mbec tu gêtŋ dau-ŋga whiŋ, ma Pômdau oc suc kwi.

¹⁶ Bocdinaŋ asa naŋ kôm sac, naŋ hoc ŋayom asê têŋ asidôwa daŋ, ma asidôwai daŋ teŋ mbec tu iŋ-ŋga. Akôm bocdinaŋ, ma aterŋ mbec pi mac nem asidôwai naŋ gêmbac, bu akôm ŋac ŋayham sa tiyham. Mbec naŋ ŋamalac gitêŋ daŋ teŋ, naŋ mbec ti ŋaclai, ma oc nem ŋandô.

¹⁷ Gauc nem propet Elaija. Iŋ ŋamalac gitôm yac. Iŋ teŋ mbec bu u ndic dom, dec u gic dom gitôm yala tō ma ayō 6.

¹⁸ Goc iŋ teŋ mbec tiyham, dec Anötö kêŋ u gic ma gêŋ ôm-ŋga sem ŋandô tiyham.

Danem lau naŋ sêhu Anötö ndê lêŋ siŋ, naŋ sa

¹⁹ Aneŋ asidôwai. Mac nem daŋ bu hu Anötö ndê lêŋ ti yom ŋandô siŋ, ma daŋ bu nem iŋ ndê ŋalôm kwi ma kôc iŋ mbu meŋ tiyham,

²⁰ dec aŋyalê gêŋ bocdec. Asa naŋ gêm ŋamalac sac kwi bu hu mêtê sac siŋ, naŋ kêgaho iŋ su yêc seŋ mbac ndu-ŋga, ma gêm iŋ sa bu tap ŋagêyô sa tu iŋ ndê sac daêsam-ŋga dom.

Pita ndê bapia **ɲamata-ɲga** Yom whê bapia **dindec sa-ɲga**

Ŋgac naŋ to bapia dindec in ɲ Pita, Yisu ndê aposel dan. In to tɛɲ lau sêkɛɲ whin-ɲga naŋ sɛmbo babalip tɔm gameɲ hoŋ naŋ lau Rom-ɲga sem gɔlin. Lau dau sêhɔc ɲawapac daɛsam, ma lau sêkɛɲ kisa ɲac tu sêkɛɲ whin Yisu-ɲga.

Pita tac whin bu puc ɲac dɔɲ, bu sêlhac ɲanɲa ma ti atac ɲayham tu mwasiɲ atu ti ɲawasi atu naŋ Anɔtɔ gic bata tu ɲac-ɲga yêc undambê. Tɔm Anɔtɔ uɲ Yisu sa akêɲ lau batê-ɲga, naŋ oc kɔm tɛɲ ɲac bocdinan. In to yom pi ɲandê ti ɲawapac daɛsam naŋ Yisu hɔc tɛɲ ndoc in mbo nom, ma sɔm bu lau naŋ sêɲkuc Yisu, naŋ sêwêkain in ndê lɛɲ dinan. In whê sa bu ɲawapac tidau-tidau gitɔm bu puc ɲac dɔɲ, ma tinambu tɛɲ ndoc Pɔmdau mbu meɲ, naŋ ɲac oc sɛtap waê atu sa. Ma Pita to yom pi lɛɲ ɲayham ma dabuɲ bu lau sêkɛɲ whin-ɲga sêɲkuc.

Pita gic hu ndê bapia ɲamata-ɲga

¹ Aɔ Pita, Yisu Kilisi ndê aposel, gato bapia dindec tɛɲ mac lau naŋ Anɔtɔ kɛyalin mac sa, mac lau naŋ ambo nom atɔm lau apa, ma andɔc babalip yêc gameɲ Pontus, Galesia, Kapadosia, Esia ma Bitinia-ɲga.

² Daman Anɔtɔ kɛyalê gɛɲ hoŋ mun su, dec kɛyalin mac sa bu Yisu Kilisi ndê dac êɲgwasin mac nem sac hoŋ su, ma bu ɲalau Dabuɲ kɔm mac ati lau dabuɲ, naŋ danam wambu Kilisi ɲapep. Mwasiɲ ti yom malô akêɲ Anɔtɔ êɲsalê mac ahuc.

Yom pi Anɔtɔ ndê mwasiɲ atu nem yac si-ɲga

³ Tampin Anɔtɔ, yac neɲ Pɔmdau Yisu Kilisi ndê Damba. ɲahu bu in tawalô yac ndu andô, dec kɔm yac datiwakuc. Gêɲ dau ɲandô sa bocdec bu, in uɲ Yisu sa akêɲ lau batê-ɲga, ma pin yac dɔɲ tam damin in, ma bocdinan dec yac dakêɲ batan ɲandô ɲayham kêlêc, naŋ bu oc dandɔc tanli ɲapan.

⁴ Ma dawêkain gɛɲ lɛɲsɛm ɲayham, naŋ ndê ɲawasi oc ninɲa dom, ma tɔm dom bu tisac me hê su. Anɔtɔ po gɛɲ dau sa gwanan tu mac-ɲga yêc undambê.

⁵ Mac atap Anɔtɔ ndê mwasiɲ nem mac si-ɲga sa su, ma in kɛmasan mwasiɲ dau ɲa-ɲandô su ma hɔɲ tɛm bu tɔc ɲandô dau asê tiawê tɛɲ bêc ɲambu-ɲga. Ma tu mac nem akêɲ whin-ɲga, dec Anɔtɔ ndê ɲaclai oc yob mac e atap ɲandô dau sa.

⁶ Aɔ kayalê bu mac ambo ti atac ɲayham atu ɲapan tu Anɔtɔ ndê mwasiɲ hoŋ dinan-ɲga. Magoc aɔ kayalê bu ɲawapac daɛsam tap mac sa tɛɲ ɲasawa dindec, dec kɔm mac nem ɲalɔm ɲawapac whin. Mac ac waê bu atap gɛɲ dau sa, magoc in gɛɲ ɲasawa apê-ɲga eɲ.

⁷ Mac anyalê bu lau sêpec gol tu bu ɲadɔmbwi ninɲa ma gol ɲawasi solop gacgeɲ yêc. Ma ɲalɛɲ tigeɲ, ɲawapac naŋ tap mac sa, naŋ meɲ bu êɲsahê mac nem akêɲ whin. Anɔtɔ gɛlic mac nem akêɲ whin bu gɛɲ ɲandô, gitɔm gɛɲ ɲaɔli atu, naŋ hɔc gɛlêc gol naŋ oc ninɲa whin nom dindec, naŋ su. Ma mac bu ahɔc ɲawapac ma asap nem akêɲ whin dɔɲ ɲanɲa, dec tɛɲ ndoc Yisu Kilisi mbu meɲ tɛɲ bêc ɲambu-ɲga, naŋ in oc toc mac sa ma kêɲ waê ti ɲawasi ɲayham tɛɲ mac.

⁸ Mac nem dan gɛlic Yisu pi tandô dom, tɛɲ ɲamata-ɲga e meɲ tɛɲ kwahic dec, magoc mac atac whin in ma akêɲ whin in ambo. Ma mac nem atac

ñayham tu in-nga in gêñ atu andô, ma hôc gêlêc ñamalac si gauc me yom tu awhê sa-nga.

⁹ Ma ndoc menj kêpinj bu mac atap Anötö ndê mwasinj nem mac si-nga ñandô sa, nanj ti mac nem akêñ whinj ñahu.

Propet sêhoc Anötö ndê lêñ nem yac si-nga asê

¹⁰⁻¹¹ Lau propet sêhoc yom asê muñ su, pi mwasinj nanj mac atap sa su. Kilisi ndê Ñalau mbo ñac si ñalôm, ma kêgilí ñac bu sêhoc yom asê pi Anötö ndê lêñ nem lau si-nga. Ñalau dau hoc asê têñ ñac gwananj su, bu Anötö ndê Mesaya oc hôc ñandê, ma tinjambu tap ñawasi atu sa. Magoc ñac sêñyalê têm ti ndoc ma ñalêñ su dom, ma tu dinanj-nga dec sêkôm ñanjga bu sêkip ñahu sa.

¹² Ñalau tôc asê têñ lau propet bu yom nanj sêhoc asê, nanj tu ñac dau-nga dom, magoc sêhoc asê gwananj tu sênem mac sa-nga. Ma lau nanj sêhoc ñawaê ñayham asê têñ mac, nanj sêwhê yom dau sa ña Ñalau Dabun nanj Anötö kêñ sip akêñ undambê menj, nanj ndê ñaclai. Gêñ honj nanj propet sêhoc asê, nanj Anötö ndê añela bocdinañ tac whinj ndu andô bu sêñyalê ma sêlic ñandô.

Dasa lêñ dabun dandic ñawaê

¹³ Tu dinanj-nga dec akôc gauc ñapep pi lêñ bocke inj lêñ solop tu asa-nga, ma ambo ti nem gauc ñawa. Akêñ batam ñapanj ti tamkwê mwasinj atu nanj mac oc atap sa têñ bêc nanj Yisu oc hoc dau asê.

¹⁴ Mac ati Anötö ndê balêkoc solop, dec danjam wambu inj ñapep, ma ahu mêtê sac honj nanj mac akôm têñ ndoc mac am gauc Anötö, nanj sinj.

¹⁵ Anötö nanj kêgalêm mac sa ati inj ndê, nanj inj dabun andô. Tu dinanj-nga dec ayob daôm nem lêñ honj bu akôm mêtê dabun enj, atôm inj dau.

¹⁶ Bu sêto Anötö ndê yom yêc bocdec bu:

Aô Anötö dabun, bocdinañ asa nem lêñ dabun enj.

[Lev 11:44-45]

¹⁷ Ambo nom atôm lau apa, ma atôc Anötö ma atoc inj sa ñapep. Ñahu bu Anötö, nanj mac ata bu Daman, nanj oc toc ñamalac danj sa hôc gêlêc danj dom, têñ ndoc inj êñsahê lau honj pi ñac si lêñ. Inj oc êñsahê lau honj ña dôhônj tigenj.

¹⁸ Muñ-nga mac atôm lau akinj mêtê sac-nga, tu lêñ gauc mbasi-nga nanj apami sic dulu têñ mac. Magoc Anötö gêmlihi ti kêgapwêc mac su yêc sakinj mêtê sac-nga dinanj. Inj gêmlihi mac su, ña gêñ nanj oc ninja whinj nom dindec gitôm gol me silba, nanj dom. Mba. Mac anjalê su bu

¹⁹ inj gêmlihi mac su ña Kilisi ndê dac, nanj hôc gêlêc gêñ ñaôli atu-tu nom-nga honj su. Kilisi kêñ dau ti da gitôm domba ñawasi ñayham nanj ñasac mbasi.

²⁰ Anötö kêyalinj inj sa têñ ndoc inj kêñ undambê ti nom su dom, ma tôc inj asê tiawê têñ têm ñambu-nga dindec, tu mac-nga.

²¹ Ma tu gêñ nanj Kilisi dau kôm tu mac-nga, dec mac akêñ whinj Anötö, nanj unj inj sa akêñ lau batê-nga, ma kêñ ñawasi atu têñ inj. Bocdinañ kwahic dec Anötö ti mac nem akêñ whinj ñahu, ma mac akêñ batam bu atap mwasinj atu nanj inj gic bata têñ mac, nanj sa.

²² Mac asôc yom ñandô ñapu su, dec ahu lêñ ti mêtê ñadômbwi honj sinj su, tu bu anjuc mêtê ñandô atac whinj asidôwai-nga. Bocdinañ kwahic dec aô watenj mac bu akêñ nem ñalôm sambuc bu akôm mêtê dau ñandô sa-nga.

²³ Bu mac atiwakuc su. Mac atiwakuc ñahu sip gêñ nom-nga nanj gic waê bu ninja, nanj danj dom. Mba. Mac atiwakuc ñahu sip Anötö ndê Yom nanj gitôm gêñ tali, ma oc yêc ñapanj enj.

²⁴ Tôm yom nanj sêto yêc bocdec bu:

Ñamalac nom-nga honj sêtôm kwanj, ma ñac si waê gitôm ñaola ôm-nga.

Kwan yêc ñasawa apê ma tibasô, ma ñaola bocdinañ kêsôlô.

²⁵ Magoc Pômdau ndê yom yêc ñapañ.

[Ais 40:6-8]

Ma Pômdau ndê yom dau, in ñawaê ñayham nañ sêhoc asê têtj mac su.

2

¹ Tu dinañ-nga dec ahu mêtê sac-sac honj sinj. Mêtê alic lau sac-nga honj, mêtê anjsau lau-nga, mêtê dasôm yom ñayham magoc dakôm ñandô sa dom-nga, mêtê lêmunj-nga ti lêñ dapu lau-nga tidau-tidau, nañ ahu honj sinj.

² Akôm ñannga bu akôc Anötô ndê yom sa sip nem ñalôm e tidôñ, ñalêñ tigenj tôm balêkoc dedec tac whiñ bu sênôm su. Ma tôm dinda ndê su gêm balêkoc dedec sa bu sêtiatu, dec Anötô ndê yom oc kôm mac nem akêñ whiñ êñsôwec tiatu ma alhac ñannga e atap Anötô ndê mwasinj nem mac si-nga ña-ñandô sa.

³ Mac anjalê Pômdau su ma anjahê su bu in ñdê mwasinj in ñayham, bocdinañ dec ahu mêtê sac honj sinj, ma anjalê gêtj tu puc gatôm dôñ-nga.

Yisu ti hoc ñamata-nga andu-nga

⁴ Atigasuc Pômdau Yisu nañ gitôm hoc tali nañ Anötô kêyalinj sa ti hoc ñamata-nga bu kwê ndê andu lhac ñahô-nga. Ñamalac sêtec inj, magoc Anötô dau kêyalinj in sa, ma gêlic inj ñayham kêlêc.

⁵ Mac bocdinañ atôm hoc tali nañ Anötô bu kwê sa ti Ñalau Dabuñ ndê andu. Ma inj kêyalinj mac sa ati lau dabuñ, bu anem akiñ inj atôm inj ndê lau dabuñsiga. Ma mac nem gwelenj ñandô, nañ bu akêñ daôm sambuc atôm da nañ inj oc lic ñayham, ma kôc sa tu Yisu Kilisi-nga.

⁶ Tôm yom nañ Anötô sôm pi Kilisi, nañ sêto yêc bocdec bu:

Alic su nañ! Aô gakêñ hoc danj kalhac Lôc †Sayon, nañ aô dauñ kayalinj sa ma galic ñayham kêlêc bu ti hoc ñamata-nga andu-nga.

Asa nañ kêñ whiñ inj, nañ oc maya dau dom.

[Ais 28:16]

⁷ Mac akêñ whiñ dec alic hoc dau ñayham kêlêc. Magoc lau nañ sêkêñ whiñ dom, nañ sêtec hoc dau tôm sêto yêc bocdec bu:

Hoc nañ lau sêkwê andu-nga sêtec, nañ kwahic ti hoc ñamata-nga yêc andu dau.

[BW 118:22]

⁸ Ma yom danj tiyham yêc bocdec:

Inj hoc nañ lau daêsam oc sêtiñ gahi pi ma sêpenj.

[Ais 8:14-15]

Ñac sêpenj, ñahu bu sêtec yom pi Kilisi, tôm yom nañ Anötô hoc asê gwananj su.

Anötô ndê lau si lêñ

⁹ Magoc Anötô, nañ kêgalêm mac sa bu ahu ñasec sinj ma ambo inj ndê ñawê atu ñalôm, nañ kêyalinj mac sa muñ su ati inj ndê, ma bu ati gôlôwac dabuñ tonj tigenj, ma anem akiñ inj gitôm lau dabuñsiga nañ sem akiñ ñac si Kinj. Inj kôc mac sa ati inj dau ndê lau, tu bu ahoc yom asê pi gêtj atu-tu honj nañ inj kôm tu mac-nga.

¹⁰ Muñ-nga mac Anötô ndê lau dom, magoc kwahic dec ati Anötô ndê lau solop. Ma muñ-nga mac atap inj ndê tawalô sa dom, magoc kwahic dec mac atap sa su.*

* **2:10:** Pita kôc gauc pi yom nañ propet akwa Hosea to muñ su. Anötô sôm têtj Hosea bu sam inj ndê balêkoc danj bu 'Anej lau dom' (Hos 1:9; 2:23b), ma danj bu 'Lau nañ aô atac whiñ ñac dom' (Hos 1:6; 2:23a). Balêkoc lu dinañ sêti dôhônj lau Israel-nga nañ danjapêc têtj Anötô. Magoc tinjambu inj tawalô lau Israel-nga, dec sam ñac bu 'Anej lau' (Hos 2:1, 23b) ma 'Lau atac whiñ-nga' (Hos 2:1, 23a).

11 Aneŋ lau atac whiŋ-ŋga. Nom dindec ti mac nem malam ŋandô dom, magoc mac ambo atôm lau apa. Aô bu wanem la mac bu akôm mêtê sac-sac ŋalôm akwa-ŋga ŋandô sa dom. Bu mêtê kaiŋ dinaŋ gitôm ŋacyo naŋ gic siŋ têtŋ mac ŋapaŋ, ma gitôm bu serŋ mac nem gatôm su.

12 Mboe lau naŋ sêkêŋ whiŋ dom, naŋ oc sêŋgôliŋ yom pi mac, ma sêsôm bu mac lau akôm sac-ŋga. Magoc ambo awhiŋ ŋac ma ayob bu akôm mêtê ŋayham eŋ, dec ŋac oc sêlic bu mac nem lêŋ ti sakiŋ hoŋ ŋayham, ma mboe oc ti lêŋ bu sênem dau kwi ma sêkôc Anötô sa ti ŋac sí Pômdau, ma sêmpinŋ iŋ têtŋ ndoc iŋ mbu têtŋ yac meŋ.

Dasôc gôliŋwaga ti ŋadaui ŋapu

13 Tu Pômdau-ŋga dec asôc lau hoŋ naŋ sem gôliŋ sêmbô nom, naŋ ŋapu. Asa naŋ ti mac nem kiŋ atu, naŋ asôc iŋ ŋapu.

14 Ma lau naŋ kiŋ dau kêkiŋ bu sênem gôliŋ gameŋ ŋatô, naŋ asôc ŋac ŋapu bocdinaŋ. Iŋ kêkiŋ ŋac bu sêkêŋ ŋagêyô têtŋ lau naŋ sêkôm sac, ma bu sêtoc lau naŋ sêkôm ŋayham, naŋ sa.

15 Bu Anötô tac whiŋ bu mac akôm mêtê ŋayham eŋ, e lau gauc mbasi-ŋga naŋ sêŋyalê iŋ ti ndê yom dom, naŋ sêŋgapic whasuŋ ahuc, ma tôm dom bu sêŋgôliŋ yom pi mac.

16 Ambo atôm lau akiŋ ŋambwa dom, magoc ambo atôm lau naŋ sêti ŋadau dau. Magoc gauc nem bu yom dau kêŋ ŋasawa têtŋ mac bu asa lêŋ sac-ŋga dom. Mba. Bu kwahic dec mac ati Anötô dau ndê lau akiŋ, dec asa nem lêŋ aŋkuc iŋ ndê atac whiŋ.

17 Atoc lau hoŋ sa ŋapep, ambo ti atac whiŋ asidôwai sêkêŋ whiŋ-ŋga hoŋ, atôc Anötô ti asôc iŋ ŋapu ŋapep, ma atoc nem kiŋ nom-ŋga sa.

18 Mac lau naŋ am akiŋ ŋadaui, asôc ŋac ŋapu ma atoc ŋac sa ŋapep. Akôm ŋalêŋ tigerŋ têtŋ ŋadaui ŋayham naŋ sêyob mac ŋapep, ma têtŋ ŋadaui sac naŋ si ŋalôm apê, naŋ bocdinaŋ.

19-20 Mac bu akôm sac dom, magoc sêkêŋ ŋandê têtŋ mac tu aŋyalê Anötô ma aŋkuc iŋ-ŋga, dec ahôc gêŋ dau, ma gauc nem bu Anötô gitôm bu êmwasiŋ mac ô ŋandê dinaŋ. Magoc mac bu akôm sac ma sêndic mac, naŋ tamkwê mwasiŋ daŋ ô ŋandê dau dom, bu iŋ lêŋ solop bu sêmatôc mac.

Taŋkuc Kilisi ndê dôhôn hóc ŋandê-ŋga

21 Bu lau naŋ Anötô kêgalêm ŋac sa, naŋ sic waê bu sêhóc ŋawapac kaiŋ dinaŋ. Ŋahu bu Kilisi hóc ŋandê tu mac-ŋga bocdinaŋ, dec tôc dôhôn têtŋ mac bu aŋkuc-ŋga.

22 Tôm yom naŋ sêto yêc naŋ sôm bocdec bu:

Iŋ kôm sac daŋ dom, ma sôm yom sac daŋ sa whasuŋ dom. [Ais 53:9]

23 Têtŋ ndoc lau sêsôm yom sac-sac pi iŋ ti sêpu iŋ, naŋ iŋ sôm yom sac daŋ ô dom. Ma têtŋ ndoc sêkêŋ iŋ hóc ŋandê, naŋ gic ndoc ŋac bu kêŋ ŋagêyô-ŋga dom. Mba. Iŋ kêŋ dau sambuc sip Anötô amba, naŋ oc êmatôc gêŋ hoŋ ŋalêŋ gitêŋ.

24 Iŋ hóc yac neŋ sac ŋagêyô pi dau ŋamlic, têtŋ ndoc iŋ mbac ndu pi a gicso dau. Iŋ kôm bocdinaŋ tu bu yac dahu mêtê sac siŋ gitôm lau batê sêhu gêŋ nom-ŋga siŋ, ma dambo taŋli ti dasa lêŋ gitêŋ eŋ. Mêtê sac iŋ gitôm gêmbac atu naŋ kôm yac hoŋ, magoc ŋandê atu naŋ Yisu hóc, naŋ kôm yac ŋayham sa tiyham.

²⁵ Bu muŋ-ŋga mac akôm mêtê sac tidau-tidau tôm domba naŋ si ŋadau mbasi, ma sêmbô babalip. Magoc kwahic dec mac ambu atêŋ ŋgac ŋayham yob domba-ŋga, naŋ yob mac nem gatôm ŋapep eŋ.

3

Lauwhê ma launŋac si lêŋ ŋayham

¹ Aô bu wanem la mac lauwê whiŋ bocdec bu, asôc nem akweni ŋapu ŋapep. Ma ŋalêŋ dinaŋ mac naŋ nem akweni sêkêŋ whiŋ yom ŋandô dom, naŋ mboe mac nem lêŋ ŋayham oc nditôm bu nem ŋac kwi ma sêkêŋ whiŋ. Ŋac oc sênem dau kwi ŋahu sip yom daêsam naŋ mac bu asôm tu bu anem ŋac kwi-ŋga dom.

² Mba. Sêkac dau kwi ŋahu sip ŋac sêlic bu mac atoc Pômdau sa ŋandô, ma asa nem lêŋ ŋawasi eŋ.

³ Mac lauwê aŋgô. Akôc gauc ŋapep pi gêŋ awê-ŋga tôm anem bocbiŋ kêclauŋ, me gôlôŋ ŋamlic-ŋga ti ŋakwê ŋaôli atu-tu. Bu gêŋ dinaŋ ŋadaŋ oc kôm mac ati lauwê ti aŋôm yêc Anötô aŋgô-ŋga dom, ma bocdinaŋ gauc nem êŋlêc dom.

⁴ Gêŋ naŋ kôm mac ati lauwê ti aŋôm yêc Anötô aŋgô-ŋga, naŋ lêŋ ŋayham ti lêŋ malô naŋ yêc siŋ dau yêc nem ŋalôm. Mêtê kaiŋ dinaŋ Anötô tac whiŋ hóc gêlêc, ma oc tôm dom bu niŋga.

⁵ Bu lauwê dabuŋ muŋ-ŋga-ŋga naŋ sêkêŋ whiŋ Anötô, naŋ sêŋkuc lêŋ tigen dinaŋ. Ŋac sêsôc si ŋgaci ŋapu, dec sêti lauwê ti aŋgô.

⁶ Gauc nem Sara, naŋ sôc iŋ nakweni Abraham ŋapu ma sam iŋ bu ndê ŋadau. Ma mac bu akôm mêtê ŋayham eŋ, ma atôc daôm tu gêŋ dan-ŋga dom, naŋ mac atôm Sara ndê atuwêi.

⁷ Ma aô bu wanem la mac lau-ŋgac whiŋ bocdec bu. Mac aŋyalê su bu mac nem lauwêi si licwalô gitôm mac nem dom. Bocdinaŋ ayob bu asa lêŋ ti gauc tu ambo awhiŋ ŋac-ŋga, ma bu atoc ŋac sa ŋapep. Ma gauc nem bu mac hoŋ oc atap Anötô ndê mwasin andôc tamli-ŋga sa awhiŋ daôm. Mac launŋac aŋkuc lêŋ dinaŋ, dec gêŋ dan oc lhac mbec naŋ aten têŋ Anötô, naŋ ahuc dom.

Lêŋ ŋayham bu lau sêkêŋ whiŋ-ŋga hoŋ sêŋkuc

⁸ Aô bu wasôm yom ŋatô tiyham naŋ gic waê mac hoŋ. Ambo awhiŋ daôm ti ŋalôm tigen. Tamwalô nem asidôwai naŋ sêhóc ŋawapac, ma anem ŋac sa bu atoc nem atac whiŋ ŋac-ŋga asê. Ma ahu gauc atoc daôm sa-ŋga hoŋ siŋ.

⁹ Lau bu sêpu mac me sêkôm mêtê sac tidau-tidau têŋ mac, naŋ ayob bu akôm ô dom. Magoc asôm yom ŋayham ma anem mbec lau dau. Ŋahu bu Anötô kêgalêm mac sa bu atap iŋ dau ndê mbec ŋamwasin sa.

¹⁰ Gauc nem yom naŋ sêto yêc bocdec:

Asa naŋ tac whiŋ bu mbo ŋayham tôm iŋ ndê têm mbo tali-ŋga, naŋ yob whasun têŋ yom sac-sac ma yom tasan hoŋ.

¹¹ Iŋ puc dômbwê mêtê sac hoŋ ma kôm mêtê ŋayham eŋ, ma êŋsahê ŋaŋga bu sa ndê lêŋ hoŋ malô eŋ.

¹² Ŋahu bu Pômdau tatiŋ lau gitêŋ ma kêŋ danŋa ŋac si mbec. Magoc iŋ atac tec ma aŋgô yaê lau sêkôm sac-ŋga. *[BW 34:12-16]*

Lau naŋ sêsa lêŋ gitêŋ, naŋ oc sêtap kisa sa

¹³ Mac bu akêŋ nem ŋalôm sambuc tu akôm mêtê ŋayham-ŋga, dec asa oc kêŋ sac mac?

¹⁴ Magoc mac bu ahôc ñawapac ma atap kisa sa tu asa lêñ gitêñ-ñga, nanj atôc daôm ti ahêgo daôm dom, bu mac atap Anötö ndê mwasiñ sa su.

¹⁵ Apo Kilisi sa ti Pômdau ndöc nem ñalôm. Akôc gauc ñapanj pi Anötö ndê mwasiñ ñayham nanj mac tamkwê ambo, dec têt bocke lau bu sêndac mac pi gêñ dau, nanj mac atôm bu awêhê gêñ dau ñahu sa têtñ ñac.

¹⁶ Magoc akôm gêñ dau ti asap lêñ malô dôñ, ma atoc lau hoñ sa. Ayob daôm bu asa nem lêñ hoñ ñapep eñ, dec oc tôm bu ambo ti atac pa su bu mac nem giso mbasi. Ma lau nanj sêpu lêñ ñayham nanj mac asa tu akêñ whiñ Kilisi-ñga, nanj oc maya dau tu ñac si yom-ñga.

¹⁷ Anötö bu kêtñ ñasawa têtñ lau bu sêkêñ ñawapac têtñ mac tu akôm mêtê ñayham-ñga, nanj ñayham, hóc gêlêc sêkêñ ñawapac têtñ mac tu akôm mêtê sac-ñga.

Kilisi ndê mbac ndu ña-ñandô

¹⁸ Bu Kilisi dau mbac ndu tidim tigenj tu lau hoñ si sac-ñga. Kilisi inñ ñgac gitêñ, tigenj inñ hóc ñawapac dau ô yac lau dakôm sac-ñga, bu êmasañ lêñ datigasuc Anötö-ñga. Inñ mbac ndu gitôm ñamalac ti ñamlic nom-ñga, magoc Anötö urj inñ sa ti ñalau.

¹⁹ Ma ti ñalau dec inñ gi hoc ndê tisa ñawaê asê, têtñ ñalau nanj sêndöc gapocwalô.

²⁰ Ñalau dinañ,* ñac dangapêc têtñ Anötö têtñ Noa ndê têtñ. Têtñ têtñ dinañ Anötö kôc ndê ñalôm dôñ, ma hôtñ Noa bu ndic dabiñ wanj atu nanj inñ sô. Ma wanj dau gêm lau 8 solop si têtñ ndoc bu sunj atu.

²¹ Bu dau tôm d ôhôtñ tu busañgu nanj gêm mac lau têtñ kwahic dec-ñga si. Busañgu dau gêm mac sa bu kêtñwasiñ ñadômbwi ñamlic-ñga su ñambwa dom. Magoc bu dau gêm mac si bu inñ piñ mac dôñ am damiñ Yisu Kilisi tu inñ ndê tisa akêñ lau batê-ñga, ma tóc asê bu mac amatiñ pwac awhiñ Anötö bu asa nem lêñ ñawasi eñ ambo inñ añgô-ñga.

²² Ma Kilisi dau pi undambê gi su, ma ndöc Anötö ndê andô-ñga, ma añela ma gôliñ ti ñaclai hoñ sêsôc inñ ñapu.

4

Lau sêkêñ whiñ-ñga si lêñ

¹ Kilisi hóc ñandê ma mbac ndu tôm ñamalac, ma boc-dinañ dec akôc gauc pi inñ ndê lêñ dinañ, ma amasañ daôm bu añkuc inñ. Bu asa nanj töt dau dom bu hóc ñandê tu Kilisi-ñga, nanj töt asê bu inñ tec lêñ mêtê sac-ñga.

² Ma boc-dinañ mêtê sac ñalôm ñagalac-ñga oc tôm dom bu nem gôliñ inñ tiyham, ma inñ oc sa ndê lêñ hoñ tôm Anötö ndê atac whiñ, e inñ ndê têtñ mbo tali-ñga pacndê.

³ Bu têtñ baliñ hic su mac akôm mêtê sac tidau-tidau, tôm lau nanj sem gauc Anötö, nanj sêkôm. Lau kaiñ dinañ sêñgamiñ dau têtñ mêtê sac danj dom. Sêkôm mêtê ñalôm ñagalac-ñga ti mockaiñ-ñga maya pac, señ asam ti sênôm gêñ êñiñ ñac-ñga ñapanj, ma sêkôm mêtê sac tu sênem akiñ gwam-ñga.

* **3:20:** Yom dau ñahu yêc awê dom. Lau ñatô gauc gêm bu ñalau dinañ, ñac añela sac nanj dangapêc têtñ Anötö têtñ Noa ndê têtñ, dec inñ kêtñ ñac sêndöc gapocwalô ñapanj (alic Gen 6:1-3; ma 2 Pit 2:4). Ma lau ñatô gauc gêm bu ñac lau nom-ñga nanj dangapêc têtñ Anötö têtñ Noa ndê têtñ, nanj si ñalau. Ma yom nanj Yisu hoc asê têtñ ñalau dinañ, nanj bu töt asê têtñ ñac bu inñ ku ñac ti inñ ndê ñacyo hoñ dulu, têtñ ndoc inñ mbac ndu pi a gicso dau ma tisa tiyham.

⁴ Ma kwahic dec sêlic bu mac lau akêŋ whiŋ-ŋga ahu ŋac si mêtê wachuc ti lêŋ sêkôm mêtê sac bambaliŋ-ŋga siŋ su, dec ŋac gauc gêm yom daêsam ma sêmbaliŋ yom ŋamalic daêsam pi mac, tu sêpu mac-ŋga.

⁵ Magoc Anötö oc êŋsu lau dau pi ŋac si mêtê têtŋ iŋ ndê bêc êmatôc lau-ŋga. Iŋ kêmasaŋ dau su bu êŋsahê lau naŋ sêmba tali ti ŋac naŋ sêmbac ndu su.

⁶ Tu yom dinaŋ-ŋga dec sêhoc ŋawaê ŋayham asê têtŋ lau. Ma lau naŋ sêmbac ndu su, naŋ si sêmbac ndu kêkuc lêŋ matôc-ŋga naŋ lau nom-ŋga hoŋ sic waê bu sêtap sa tu sêkôm sac-ŋga. Magoc tu ŋac sêŋgô ŋawaê ŋayham su-ŋga, dec ŋac si gatu gitôm bu oc mbo tali whiŋ Anötö.

⁷ Têm meŋ kêpiŋ su bu gêtŋ kwahic dec-ŋga hoŋ oc niŋga. Bocdinaŋ atimêtê daôm ŋapep ma ambo ti gauc ŋawa tu ateŋ mbec-ŋga.

⁸ Asap mêtê atac whiŋ asidôwai-ŋga dôŋ hôc gêlêc mêtê ŋayham hoŋ su. Bu asa naŋ mêtê atac whiŋ-ŋga gêm iŋ ahuc, naŋ tôm bu suc sac bocke naŋ iŋ ndê asidôwai sêkôm têtŋ iŋ ŋapaŋ, naŋ kwi.

⁹ Akôc lau sa ti andic ya ŋac, ma akôm ti atac ŋayham eŋ.

¹⁰ Anötö gic sam iŋ ndê mwasiŋ têtŋ mac hoŋ bu akôm gwelerŋ tidau-tidau. Akôc mwasiŋ dau sa ŋambwa dom, magoc mac tigenŋ-tigenŋ anem akiŋ nem asidôwai ŋapep tôm mwasiŋ dau puc mac dôŋ.

¹¹ Am asa naŋ tap mwasiŋ hoc yom asê-ŋga sa, naŋ sôm yom tôm Anötö dau sôm yom sa am whamsuŋ. Am asa naŋ bu nem akiŋ gôlôwac dabuŋ, naŋ nem akiŋ tôm licwalô naŋ Anötö kêŋ têtŋ am. Ma tu sakinŋ tidau-tidau naŋ mac hoŋ akôm-ŋga, naŋ dec lau oc sêmpinŋ Anötö tu Yisu Kilisi-ŋga. Datoc iŋ sa tu iŋ ndê ŋawasi ti ŋaclai-ŋga tôm têtŋ hoŋ ndi. Yomandô.

Lau naŋ sêkêtŋ whiŋ Kilisi oc sêtap kisa sa

¹² O aneŋ lau atac whiŋ-ŋga. Asô tu ŋawapac ti kisa naŋ kwahic dec mac ahôc, naŋ-ŋga dom. Alic tôm gêtŋ wakuc naŋ am gauc ŋahu, naŋ dom.

¹³ Magoc atac ŋayham bu mac awêkaiŋ Kilisi ndê lêŋ hôc ŋandê-ŋga. Ma bocdinaŋ têtŋ ndoc iŋ mbo meŋ, ma lau hoŋ sêlic iŋ ndê ŋawasi atu, naŋ mac oc atac ŋayham atu bocdinaŋ.

¹⁴ Lau bu sêpu mac tu Kilisi ndê ŋaê-ŋga, naŋ gauc nem mwasiŋ atu naŋ mac atap sa su, bu Anötö ndê ŋalau ti ŋawasi atu mbo whiŋ mac.

¹⁵ Aô gasôm yom dec hêganônŋ ŋandê ti ŋagêyô naŋ lau sêhoc tu sic yomsu nom-ŋga popoc-ŋga dom. Mba. Bu mêtê dandic ŋamalac ndu-ŋga, danem kaŋ gêtŋ-ŋga ma taŋgalôm lau daŋ si yom-ŋga, naŋ gic waê lau sêkêtŋ whiŋ-ŋga dom.

¹⁶ Magoc mac bu ahôc ŋandê tu aŋkuc Kilisi-ŋga, naŋ mayam daôm dom, magoc ampinŋ Anötö bu iŋ hê Kilisi ndê ŋaê pi mac.

¹⁷ Bu ŋawapac bocke naŋ tap yac sa têtŋ têtŋ kwahic-ŋga, naŋ meŋ bu êŋsahê Anötö ndê lau yac muŋ. Bocdinaŋ oc ŋalêŋ mba bu lau naŋ sêkêtŋ whiŋ Anötö ndê ŋawaê ŋayham dom, naŋ sêŋlêc saê ti ŋawapac têtŋ têtŋ ŋambu-ŋga.

¹⁸ Tôm yom naŋ sêto yêc naŋ sôm bu:

Lau gitêtŋ naŋ sêtap Anötö ndê mwasiŋ nem ŋac si-ŋga sa, naŋ sêŋlêc ŋawapac dom. Bocdinaŋ lau naŋ daŋgapêc têtŋ Anötö ma sêkôm sac ŋapaŋ, naŋ oc sêlhô su dom andô. *[Prov 11:31]*

¹⁹ Bocdinaŋ Anötö bu kêŋ ŋasawa têtŋ lau bu sêkêtŋ ŋawapac têtŋ mac lau naŋ ati iŋ ndê, naŋ gauc nem yom daêsam e ahu mêtê ŋayham siŋ dom. Magoc akêtŋ daôm sambuc asôc iŋ amba ŋapu, bu iŋ kêmasaŋ mac ti gêtŋ hoŋ, ma oc hu mac siŋ dom.

5

Pita gêm la lau bata ma lau wakuc ti lau horj

¹ Kwahic dec aö bu wanem la lau bata nanj sêyob mac. Aö daunj ñgac bata danj, ma aö daunj galic Kilisi hôc ñandê ma mbac ndu. Ma aö oc wawêkainj inj ndê ñawasi nanj oc menj sa tiawê têtj bêc inj mbu menj-ñga.

² Mac lau bata, ayob Anötö ndê domba nanj sêmbo mac nem gôlinj ñapu, nanj ñapep. Akôm tu lau sênjaliñ mac sa ti sêkac mac-ñga dom, me tu akôc ñaôli-ñga dom, magoc ayob ñac ti atac ñayham ma ti nem ñalôm sambuc tu anem akinj Anötö-ñga.

³ Ma atôc dôhônj ñayham têtj Anötö ndê domba nanj sêmbo mac ñapu. Mac ñadau ñac, magoc atoc daôm sa me akôm gêtj ti ñanña têtj ñac dom.

⁴ Ma têtj ndoc Yisu, nanj ti lau sêyob domba-ñga horj si ñgac atu, nanj mbu menj, nanj inj oc kôc mac sa ma kêtj ñaôli ñayham ti ñawasi atu têtj mac, nanj oc ninja dom.

⁵ Mac lau wakuc, danjam wambu ti asôc nem lau bata ñapu. Ma mac lau horj akôc gauc daêsam pi daôm me apo daôm sa hôc gêlêc nem asidôwai dom, magoc ambo ti anjwiniñ daôm. Bu Anötö ndê yom danj, sêto yêc bocdec bu:

Anötö kêtjwiniñ lau nanj sêtoc dau sa, magoc kêmwasinj lau nanj sênjwiniñ dau.

[Prov 3:34]

⁶ Tu dinanj-ñga dec ambo Anötö ndê ñaclai ñapu ma anjwiniñ daôm, ma bocdinañ têtj ndoc nanj inj gêlic ñayham, dec inj oc po nem waêm sa.

⁷ Gêtj bocke nanj kêtj wapac mac, nanj akêtj sip Anötö amba, ñahu bu inj gauc gêm mac ñapanj, ma tac whinj bu nem mac sa.

⁸ Atimêtê daôm ñapep ma anem ali, bu mac nem ñacyo Sadanj kêsâlê ñasawa tu bu êntôm mac-ñga ñapanj. Inj gitôm layon nanj tanj atu ma kêsêlêñ kêtjihi ñapanj ma kêsâlê gêtj tu nenj-ñga.

⁹ Alhac ñanña ma asap nem akêtj whinj dôñ bu akêtj ñasawa danj têtj Sadanj dom, ma amasuc inj su. Ma gauc nem bu mac nem asidôwai sêkêtj whinj-ñga nanj sêmbo nom ñagamenj horj, nanj sênjsahê ñawapac kainj tigenj tôm mac.

¹⁰ Anötö inj mwasiñ horj ñadau nanj kêtjalêm mac sa bu piñ mac dôñ anem daminj Kilisi, ma awêkainj inj ndê ñawasi nanj oc ninja dom. Ñasawa sauñ inj oc êñgaho mac su yêc ñawapac nanj kwahic dec mac ahôc, ma inj oc ndic senjenj mac ma puc mac dôñ ña inj ndê ñaclai, bu alhac ñanña.

¹¹ Inj ndê ñaclai atu oc yêc ñapanj. Yomandô.

Pita gic bata ndê yom

¹² Sailas nanj galic gitôm anenj asidôwa ñandô tu puc aö dôñ-ñga, nanj gêm aö sa dec alu ato bapia apê dindec têtj mac. Bapia dau bu puc yom pi Anötö ndê mwasiñ dôñ bu gêtj ñandô, ma êñgili mac bu tamkwê mwasiñ dau ñapanj.

¹³ Lau sêkêtj whinj-ñga nanj sêndôc malac Babilon,* nanj Anötö kêtjalêm sa sêti inj ndê lau sêwhinj mac, nanj sêkêtj si acsalô têtj mac. Ma Mak, nanj galic gitôm anenj balê, nanj bocdinañ.

¹⁴ Akam daôm anjuc lau sêkêtj whinj-ñga si lêtj. Yom malô têtj mac horj nanj akêtj whinj Kilisi.

* 5:13: Pita to yom pi malac Babilon, magoc lau daêsam gauc gêm bu yom dau hêganônj malac Rom.

Pita ndê bapia tilu-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Pita to ndê bapia tilu-nga hêganôŋ lau sêkêŋ whiŋ-nga nanj sêmbó babalip yêc nom ŋagameŋ tidau-tidau. Inj to bu kêŋ puc ŋac pi kêdôhônŋwaga tasan daêsam nanj sêhóc asê. Lau dau sêndôhônŋ lau bu Yisu oc mbu meŋ dom, ma sêsôm bu mêtê sac inj mêtê ŋayham.

Pita po lau sêkêŋ whiŋ-nga sa tu ŋac si lêŋ ti sakin-nga ma kêgîlî ŋac bu sêl hac ŋaŋga tu Yisu-nga. Inj whê sa bu Yisu mbu meŋ ŋagahô dom, ŋahu bu Anötô atac whiŋ bu lau hoŋ sênem dau kwi, ma sêtap Anötô ndê mwasiŋ nem ŋac si-nga sa, dec tiŋambu Yisu oc mbu meŋ. Ma inj kêŋ puc lau pi ŋagêyô sac nanj gic waê kêdôhônŋwaga tasan, ma pi lau hoŋ nanj sêtec yom ŋandô ma sêsap mêtê sac dôŋ.

Pita gic hu ndê bapia tilu-nga

¹ Aô Saimon Pita, Yisu Kilisi ndê aposel ti ndê ŋac akiŋ, gato bapia dindéc têŋ mac lau nanj akêŋ whiŋ inj. Anötô kêmwasiŋ mac awhiŋ yac ŋa mwasiŋ ŋayham kêlêc, dec dati lau dakêŋ whiŋ-nga. Ma yac dakêŋ whiŋ bocdec bu, Anötô gêlic yac datôm lau gitêŋ tu Yisu Kilisi, yac neŋ Anötô ma Ŋgac Gêm Yac Si-nga, nanj ndê lêŋ gitêŋ-nga.

² Yac atenŋ mbec bu Anötô kêŋ gauc têŋ mac bu aŋyalê injlu yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi, e injlu si mwasiŋ ti yom malô êŋsalê mac ahuc.

Anötô ndê kêyalîŋ ti kêgalêm yac sa ŋa-ŋandô

³ Anötô kêgalêm yac sa, ŋahu sip inj dau ndê ŋawasi atu ti ndê mêtê gitêŋ. Ma inj kêmwasiŋ yac ŋa inj dau ndê ŋaclai atu, dec puc yac dôŋ bu dambo tanli ti datoc inj sa ŋapep ŋa yac neŋ lêŋ hoŋ. Ma yac datôm bu dakôm bocdinaŋ, ŋahu bu inj ndê ŋaclai gêm yac sa bu taŋyalê inj tidôŋ.

⁴ Ma tu inj dau ndê ŋawasi ti mêtê gitêŋ-nga, dec inj gic bata bu kêŋ mwasiŋ atu ma ŋayham kêlêc têŋ yac. Ma mwasiŋ dau oc kôm gwelenŋ yêc yac neŋ ŋalôm, tu bu nem yac kwi-nga e dasa neŋ lêŋ gitêŋ ti dabuŋ eŋ ma datôm inj dau, ma dalhö su yêc lêŋ dandiŋaŋ-nga nanj gic waê lau nanj sêsap mêtê ŋalôm ŋagalac-nga dôŋ.

⁵ Tu yom hoŋ dinaŋ-nga dec ayob daôm ŋapep bu mac nem akêŋ whiŋ ti gêŋ ŋandô mbasi-nga dom. Asa nem lêŋ akêŋ whiŋ-nga ti nem ŋalôm sambuc, ma asap mêtê ŋayham dôŋ. Ma ati lau tîgauc tu lêŋ ŋayham bu asa-nga.

⁶ Atimêtê daôm ŋapep, ma alhac ŋaŋga eŋ. Asa nem lêŋ hoŋ ŋapep eŋ, tu bu atôc asê bu mac atac Anötô sa.

⁷ Ma asap mêtê atac whiŋ nem asidôwai-nga dôŋ e andic dabiŋ nem lêŋ atac whiŋ lau hoŋ-nga. Ŋalêŋ dinaŋ dec mac nem akêŋ whiŋ oc ti gêŋ ŋandô mbasi-nga dom.

⁸ Mêtê hoŋ dinaŋ bu êŋsôwec tiatu-tiatu ŋapan e tidôŋ mac ŋandô, dec mac nem gauc aŋyalê yac neŋ Pômdau Yisu Kilisi-nga oc ti gêŋ ŋambwa ma ŋandô mbasi-nga dom.

⁹ Bu asa nanj sôm bu inj kêyalê Pômdau, magoc kôm mêtê ŋayham-ŋayham dinaŋ dom, nanj gitôm ŋamalac tandô pec nanj gêlic gameŋ dom, ma inj kêlhiŋ

siŋ bu sac hoŋ naŋ iŋ kôm muŋ-ŋga, naŋ Anötö suc kwi su ma kêgwasin iŋ ndê ŋalôm ŋawasi sa.

¹⁰ Tu dinan-ŋga aneŋ asidôwai, anŋahê ŋanŋa bu asap mêtê ŋayham hoŋ dinan dôŋ, tu bu tôte asê bu Anötö kêyalin ti kêgalêm mac sa ŋambwa lec dom. Ŋahu bu mac bu asap mêtê dau dôŋ, dec oc tôm dom bu mac apeŋ.

¹¹ Ma bocdinaŋ Anötö oc kôte mac sa atôm lau ti waê atu, bu ambo gameŋ naŋ yac neŋ Pômdau ti Ŋgac Gêm Yac Si-ŋga Yisu Kilisi gêm gôlin, naŋ oc yêc ŋapaŋ.

Pita tec bu sêŋlin yom ŋandô siŋ

¹² Tu dinan-ŋga dec aô bu wakêŋ puc mac bu gauc nem yom hoŋ dinan ŋapaŋ. Aô kayalê bu mac akôte yom ŋandô sa ma anyalê tidôŋ su.

¹³ Magoc aô galic ŋayham bu wakêŋ puc mac tôm aneŋ têm wambo tanli-ŋga hoŋ bu anlin yom dau siŋ dom.

¹⁴ Bu Pômdau Yisu Kilisi hoc asê têŋ aô bu aneŋ têm wahu nom dindéc siŋ-ŋga meŋ kêpiŋ su.

¹⁵ Bocdinaŋ kwahic dec aô tac whin ŋandô bu mac anyalê yom hoŋ dindéc tidôŋ sambuc yêc nem ŋalôm, bu têŋ ndoc aô bu wahu mac siŋ, naŋ mac oc gauc nem yom dindéc ŋapaŋ, ma akôm ŋandô sa.

Pita puc lau aposel ti propet si yom dôŋ bu yom ŋandô

¹⁶ Yom naŋ yac lau aposel ahoc asê têŋ mac pi Pômdau Yisu Kilisi ndê ŋaclai ti ndê bêc mbu meŋ-ŋga, naŋ ŋahu sip yom ŋambwa naŋ ŋamalac gauc kê dom. Mba. Yac dauŋ alic iŋ ndê ŋaclai ti ŋawasi atu su.

¹⁷⁻¹⁸ Bu yac ambo awhin Kilisi yêc lôc dabuŋ, ma anŋô iŋ Damba Anötö Ŋawasi Ŋadau ndê awha naŋ sa akêŋ undambê. Anötö dau toc Kilisi sa, ma po iŋ ndê waê sa têŋ ndoc iŋ sôm yom pi iŋ bocdec bu, “Aô neŋ atuŋgac dau dindéc. Aô galic iŋ ŋayham, ma atac whin iŋ ndu andô.”

¹⁹ Gêŋ hoŋ naŋ yac alic ti anŋô, naŋ puŋ yom naŋ propet akwa-kwa sêhoc asê ti sêto muŋ su, naŋ dôŋ têŋ yac. Bocdinaŋ atôte gwaniŋ yom dau ŋapeŋ, bu whê nem gauc sa pi yom ŋandô, gitôm ya ŋawê naŋ pô gameŋ ŋasec. Ma asap yom dau dôŋ e Kilisi mbu meŋ, ma tôte gêŋ hoŋ tiawê têŋ mac, gitôm Têtênda bêbêc-ŋga pi meŋ ma bêc wakuc meŋ sa.

²⁰ Ma anyalê gêŋ atu daŋ bocdec bu, yom hoŋ naŋ Anötö ndê propet sêto, naŋ ŋadaŋ ŋahu yêc ŋac dau-ŋga dom.

²¹ Bu yom naŋ propet sêhoc asê, naŋ ŋahu yêc ŋamalac dom, magoc sêhoc Anötö dau ndê gauc ti yom asê tôm Ŋalau Dabuŋ kac ŋac.

2

Kêdôhônŋwaga tasan oc sêmer

¹ Magoc propet tasan sêmbu lau Israel-ŋga ŋalôm, sêwhin Anötö ndê propet ŋandô, ma ŋalêŋ tigeŋ kêdôhônŋwaga tasan oc sêtisa yêc mac lau akêŋ whin-ŋga nem toŋ ŋalôm bocdinaŋ. Ŋac oc sêŋsau bu sêndôhôn yom ŋandô, magoc yom dau iŋ yom tasan, ma gitôm bu tim lau e sêŋŋa gacgeŋ. Yom ŋandô pi Pômdau naŋ gêmli ŋac su, naŋ ŋac oc sêsêc ahuc, ma bocdinaŋ dec têŋ bêc ŋambu-ŋga, Anötö oc tin ŋac su sêŋŋa ŋagahô eŋ.

² Ŋac oc sêtim lau daêsam naŋ sêkêŋ whin gwalec, e sêŋkuc ŋac ma sêkôm mêtê mayan-ŋga tidau-tidau tôm ŋac dau sêkôm. Ma tu ŋac si lêŋ dinan-ŋga, dec lau ŋatô oc sêpu yac lau dakêŋ whin-ŋga neŋ lêŋ yom ŋandô-ŋga.

³ Nac lau atac whin mone-nga, dec nac oc gauc kê min tu sêndôhôn mac-nga, ma sêmbac-sêmbac yom mac bu anemli nac. Magoc yom matôc-nga nan Anötö kêmatin tidôn mun su tu sêninnga-nga, nan hôn nac gitôm nacyo nan yêc bêc dom, magoc gêm nenen nac mbo.

Lau sac oc sêwê Anötö ndê matôc sa dom

⁴ Akôc gauc pi yom dindec. Anjela nan sêkôm sac, nan Anötö hu nac si yom sinj dom, magoc kêh nac sêndôc gapocwalô lambwam-nga, bu sêndôc nasec njôm e tôm bêc matôc-nga hóc asê.

⁵ Ma lau nan sêkôm sac têt têt nãmata-nga, nan Anötö hu nac si yom sinj dom bocdinañ. Mba. In kêh bu suñ atu ma señ lau sac honj su sinja, magoc Noa nan tóc lêt gitên ti ndê gôlôwac 7, nan Anötö gêm nac sa.

⁶ Ma gauc nem malac atu Sodom ma Gomora ti lau honj nan sêndôc dinañ, nan Anötö kêh ya gêt su e njadañ njambwa yêc. Gêt dau tôm dôhôn pi gêt nan lau nan sêsap mêtê sac dôñ, nan oc sêtap sa têt bêc nambu-nga.

⁷ Têt ndoc dinañ Anötö kêgaho Lot su yêc malac Sodom, bu in njac gitên nan njôm njawapac njandô tu lau sac malac dinañ-nga si mêtê njadômbwi tidau-tidau-nga.

⁸ Yomandô. Lot in njac gitên ma ndê njôm njawasi. Ma mêtê sac nan in ngô ti gêlic yêc malac dinañ tôm bêc honj, nan kêh wapac in ndê njôm.

⁹ Yom honj dinañ tóc asê bu lau nan sêsap Anötö ti ndê lêt dôñ, nan Pômdau gitôm bu nem nac si yêc njawapac ti saê nan tap nac sa. Ma in gitôm bu hê lau sac si yom dôñ e in kêh njagêyô têt nac têt bêc nambu-nga.

¹⁰ Ma in oc kêh njagêyô sac sambuc têt lau nan sênkuc mêtê njôm akwa-nga nan kôm nac njadômbwi sa yêc in angô-nga, ma sêtec bu sêsôc Pômdau me lau dan njapu.

Kêdôhônwaga tasanj si lêt

Kêdôhônwaga tasanj nan sêmbo sêwhin mac, nan sêtoc dau sa ma sêkôm gêt honj yêc lau angô-nga ti maya pac. Nac sêtoc dau dom tu sêsôm yom sac-sac pi Anötö ndê lau ti njawasi.*

¹¹ Anötö dau ndê anjela nan si njac lai ti njanja hóc gêlêc nac lau dau si su, nan sêngôlin yom me sêsôm yom sac dan pi lau ti njawasi yêc Pômdau angô-nga dom.

¹² Magoc kêdôhônwaga tasanj dinañ sêsôm yom sac-sac daêsam pi Anötö ndê gêt nan sênjalê njahu dom. Nac sêtôm bôclai nan sênjalê lêt malô ti gauc njayham dan dom, nan lau sêlô sip huc ma sic ndu. Ma tôm bôclai sic waê bu sêninnga, dec kêdôhônwaga tasanj dinañ oc sêninnga bocdinañ.

¹³ Anötö oc kêh njagêyô sac têt nac ô sac nan sêkôm têt lau. Nac atac whin mêtê sênôm ti sênj asam-nga, ma maya mbasi dec sêkôm têt acsalô enj. Têt ndoc sêndôc ti señ gêt sêwhin mac, nan sêhu si mêtê sac sinj dan dom, ma bocdinañ sêkôm mac nem waêm njayham tisac.

¹⁴ Nac lau tagatu mockain-nga, nan si njôm ti gauc sap mêtê sac dôñ napan. Nac sêtim lau nan si sêkên whin babalê, ma sêhê nac bu sêkôm sac sêwhin nac. Ma nac lau gwalam akwa tu tagatu lau si gêt-nga. Bocdinañ dec sic waê bu sêtap Anötö ndê atac njandê sa.

¹⁵ Nac sêhu lêt solop sin gacgen, ma sênkuc Beo atungac Balam ndê lêt. Njac dau atac whin mone hóc gêlêc, dec kôm sac tu tap awa sa-nga.

* **2:10:** Lau ti njawasi - yêc ndê bapia, Pita to yom tigen nan 'njawasi.' Lau njatô gauc gêm bu yom dau hêganôn anjela, magoc lau njatô gauc gêm bu yom dau hêganôn lau sêkên whin-nga, me lau sêkên whin-nga si lau bata.

¹⁶ Ma tu in ndê lêḡ dinan-ḡga dec Anötö kêḡ donḡi dan sôm in. Donḡi dau in ḡêḡ sôm yom-ḡga dom, tigen Anötö kôm in sôm yom tôm ḡamalac, bu lhac propet dau ndê lêḡ gauc mbasi-ḡga ahuc.

¹⁷ Lau dinan sêtôm bubata nanḡ tibasô ma yawalec nanḡ mbu oc soc su niḡga ḡagahô en. Anötö kêmasanḡ gameḡ ḡjasec atu danḡ tu ḡac sêndöc-ḡga.

¹⁸ ḡac sêsôm yom ḡambwa-ḡambwa tu sêtoc dau sa-ḡga. Ma sêḡsahê bu sêtim lau sêkêḡ whin-ḡga wakuc bu sêmbu sêtêḡ lêḡ sac-ḡga nanḡ ḡasawa apê en sêhu sinḡ su, nanḡ sêndi. ḡac sêḡgili lau kainḡ dinanḡ bu sêsa lêḡ ḡalôm ḡagalac-ḡga, nanḡ meḡ akêḡ ḡalôm akwa.

¹⁹ ḡac sêndôhônḡ lau dau bu yao danḡ yêc dom, dec sêtôm bu sêkôm ḡêḡ tôm si atac whinḡ. Magoc ḡac dau ḡac lau aḡinḡ ḡambwa ma mêtê sac ti ḡac si ḡadau. Tôm mac anḡyalê su, ḡêḡ sake nanḡ ndê ḡaclai ḡêḡ ḡôlinḡ yac, nanḡ ti yac neḡ ḡadau ma tam aḡinḡ inḡ. Tu mêtê sac dinanḡ-ḡga, dec sic waê bu sêniḡga.

²⁰ Bu lau nanḡ sêḡyalê yac neḡ Pômdau ma ḡgac ḡêḡ Yac Si-ḡga Yisu Kilisi, nanḡ sêhu lêḡ sêniḡga-ḡga sinḡ su. Magoc ḡac bu sêmbu sêtêḡ lêḡ sac-ḡga dau tiyham, ḡoc mêtê sac ku ḡac dulu. ḡac sêkôm dandi sêtisac sambuc, hóc ḡêlêc ḡamata-ḡga su.

²¹ ḡac bu sêḡyalê lêḡ ḡitêḡ danḡ su dom, nanḡ oc ḡayham hóc ḡêlêc sêḡyalê su ma sêhu sinḡ, ma sêpuc dômbwê Pômdau ndê yomḡu dabuḡ nanḡ aposel sic dulu têḡ ḡac.

²² Gauc nem yom ḡôlinḡ lu nanḡ lau sêsôm bocdec bu, “ḡiam danḡ guluc ma kac dau kwi ḡi ḡêḡ tiyham,” ma “Bôc nanḡ sêḡḡwasinḡ ḡawasi sa, nanḡ mbu ḡi ḡic matob tiyham.” Yom ḡôlinḡ lu dinanḡ hêḡanônḡ lau tasanḡ dinanḡ solop. ḡahu bu sêḡyalê Pômdau su, magoc sêmbu sêtêḡ lêḡ sac-ḡga tiyham.

3

Pômdau ndê bêc mbu meḡ-ḡga

¹ O aneḡ lau atac whinḡ-ḡga, kwahic dec aô gato bapia tilu-ḡga têḡ mac. Bapia lu-lu bu sêpuc yom ḡandô nanḡ akôc sa su, nanḡ dôḡ yêc nem gauc ḡapanḡ, ma bu êḡgili mac bu akôc gauc ḡayham enḡ.

² Aô tac whinḡ bu mac akôc gauc tiyham pi yom nanḡ propet dabuḡ sêhoc asê muḡ su, ma pi yom nanḡ yac neḡ Pômdau ma ḡgac ḡêḡ Yac Si-ḡga ḡic atu ma kêḡ têḡ lau aposel bu sêndic dulu têḡ lau.

³ ḡêḡ atu nanḡ aô bu wakêḡ puc mac pi, nanḡ bocdec bu. Gauc nem bu têḡ têm ḡambu-ḡga lau oc sêmeḡ nanḡ sêkôm ḡêḡ hoḡ tôm ḡac dau si atac whinḡ, ma sêsu mac susu ma sêpu Anötö ndê lêḡ.

⁴ ḡac oc sêsôm, “Yisu sôm bu oc mbu meḡ ma kôm ḡêḡ hoḡ tiwakuc, a? Inḡ mbo nde? Têḡ ndoc damanḡi sêmbac ndu ma meḡ têḡ kwahic dec, nanḡ dalic bu ḡêḡ danḡ tiwakuc dom, ma ḡêḡ hoḡ yêc tôm têm ḡamata-ḡga andô, têḡ ndoc nom ti ḡêḡ hoḡ sêhóc asê ma kêselêḡ meḡ.”

⁵ Lau nanḡ sêsôm yom kainḡ dinanḡ, sêsêc Anötö ndê ḡaclai, nanḡ sêḡyalê su, nanḡ ahuc. Bu ḡac sêḡyalê su bu wandêc danḡ su Anötö sôm yom ḡa whanḡsunḡ ḡambwa ma undambê hóc asê, ma inḡ sôm bu bu lêc dau sa ndi poc dau-ḡga, e gameḡ tibasô yêc bu ḡasawa.

⁶ Ma tinḡambu inḡ kêḡ bu dau dinanḡ sunḡ e seḡ nom ti ḡêḡ hoḡ su sinḡga.

⁷ Ma Anötö kêmatinḡ yom tidônḡ whinḡ, bu ya oc neḡ undambê ti nom kwahic dec-ḡga su, têḡ bêc nanḡ inḡ oc êmatôc lau hoḡ, ma seḡ lau sac su sêniḡga.

⁸ O aneñ lau atac whiñ-nga. Anlhiñ siñ dom bu Pômdau gêlic bêc tigen gitôm yala 1,000, ma yala 1,000 gitôm bêc tigen.

⁹ Lau ñatô sêlic bu Pômdau mbu menñ ñagahô dom, dec sêkôc gauc so ma sêsôm bu yom ñatô nanñ inñ gic bata su, nanñ inñ oc kôm ñandô sa ñagahô dom. Magoc mba. Inñ kôc ndê ñalôm dôñ tu mac-nga, ñahu bu inñ tec bu lau danñ sêninga, magoc tac whiñ bu lau honñ sênem si ñalôm kwi ma sêhu sac siñ. Tu dinanñ-nga dec inñ mbu menñ ñagahô dom.

¹⁰ Magoc Pômdau ndê bêc mbu menñ-nga oc hôc asê ñapuc mbasi tôm lau kanñ si ndoc sêmenñ-nga. Undambê oc hê su ti ñakêcsia atu, ma ya oc nenñ nom ti gêñ honñ nanñ yêc nom ti umbonñ ñapu, nanñ su sêninga.

¹¹ Akôc gauc ñapep. Gêñ honñ oc sêninga ñalêñ dinanñ, ma bocdinanñ dec mac gauc gêm bu lêñ bocke solop gic waê yac lau dakêñ whiñ-nga bu tanñkuc? Solop bu mac asa lêñ dabunñ, ma akôm mêtê nanñ Anôtô tac whiñ enñ.

¹² Ahônñ Anôtô ndê bêc ñambu-nga ti anñkuc lêñ bocdinanñ, ma akôm gêñ honñ tu bu bêc dau hôc asê ñagahô-nga. * Têñ bêc dinanñ ya oc nenñ gêñ undambê-nga ti gêñ nom-nga honñ su.

¹³ M agoc Pômdau gic bata nom ti undambê wakuc têñ yac, nanñ oc ti lau gitêñ si gameñ sêmbo-nga. Kwahic dec yac tanñkwê bu dambo dinanñ, ma dahônñ bu gêñ dau hôc asê.

¹⁴ Aneñ lau atac whiñ-nga, mac akêñ Batam gêñ dau ambo, ma tu dinanñ-nga dec akêñ nem ñalôm sambuc bu asa nem lêñ honñ gitêñ enñ, e bêc ñambu-nga hôc asê. Ma bocdinanñ dec Pômdau oc tap giso danñ sa yêc mac-nga dom. Inñ oc lic bu mac nem lêñ honñ ñawasi, ma mac oc atôm bu ambo inñ anğô-nga ti yom malô.

¹⁵ Anñyalê bu Pômdau gic têku inñ ndê têm mbu menñ-nga ma kôc ndê ñalôm dôñ, tu bu kêñ ñasawa têñ lau daêsam bu sênem dau kwi ma sêtap inñ ndê mwasiñ nem ñac si-nga sa. Anôtô kêñ gauc ñayham têñ yac nenñ asidôwa atac whiñ-nga Pol, dec inñ to yom kainñ tigen têñ mac.

¹⁶ Yêc inñ ndê bapia honñ inñ to yom pi gêñ honñ dindec. Yom ñatô nanñ inñ to sip ndê bapia, nanñ ñahu sip ñalôm gi, ma lau gauc babalê nanñ sêkêñ whiñ gwalec, nanñ sêñsônñ Pol ndê yom ñatô ma sêñsônñ Anôtô ndê yom nanñ sêto yêc, nanñ ñatô bocdinanñ. Tu ñac si lêñ dinanñ-nga dec ñac oc sêninga.

¹⁷ O aneñ lau atac whiñ-nga nanñ asap Kilisi dôñ ambo. Aô gakêñ puc mac gwananñ su, ma bocdinanñ dec ayob daôm ñapep bu lau nanñ sêsôc Anôtô ndê yom ñapu dom, nanñ sêñsônñ mac, me sêkac mac su yêc Kilisi dom.

¹⁸ Asap yac nenñ Pômdau ma Nğac Gêm Yac Si-nga Yisu Kilisi ndê mwasiñ dôñ, bu nem ñandô daêsam yêc mac nem ñalôm, ma mac nem gauc anñyalê inñ-nga êñsôwec tiatu-tiatu ndi e ati gwalam akwa akêñ whiñ-nga. Datoc inñ ndê waê sa kwahic dec ma tôm bêc sambob. Yomandô.

* **3:12:** Yêc ñabatinñ 9 Pita sôm bu Pômdau gic têku inñ ndê têm tu mbu menñ-nga bu kêñ ñasawa têñ lau bu sêkac si ñalôm kwi. Ma yêc Mat 24:14 Yisu sôm bu bêc ñambu-nga oc hôc asê dom e ñawaê ñayham nem nom ñagameñ honñ ahuc. Pita gêm la lau dau bu sêsa lêñ gitêñ enñ, tu bu lau sêlic ma sêkêñ whiñ Yisu-nga. Yac dakôm bocdinanñ, ma datenñ mbec ti dapuc gwelenñ ñawaê ñayham-nga dôñ, dec bêc ñambu-nga dau oc hôc asê ñagahô.

Jon ndê bapia ñamata-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Ngac nan to bapia dindéc, nan whê dau sa yêc bapia dau ñalôm dom, magoc lau tiguauc daêsam sêsôm bu Jon, Yisu ndê aposel nan to Jon ndê ñawaê ñayham, nan to bapia dindéc whiñ. In to bapia dindéc gic lau sêkêñ whiñ-nga hon ñawaê. Lau ñatô gauc gêm bu Jon to bapia dindéc têtñ ndoc in ti ñamalac andô ma ndôc malac Epesas, ma bocdinañ in to bu lau gameñ Esia-nga sêsam muñ.

Jon kêtñ puc lau sêkêñ whiñ-nga pi kédôhônwaga tasan nan sêsôm bu ñamalac si ñamlic ma gêtñ nom-nga hon tisac su. Bocdinañ sêsôm yom pi Anötô ndê Atu (Mesaya) bocdec bu, oc tôm dom bu in sip nom ma mbo tôm ñamalac. Ma sêsôm bu Yisu in ñamalac ñambwa, ma sêkêñ whiñ dom bu in Anötô ndê Atu me Anötô ñandô. Ñac sêtoc lau si gauc sa kêlêc ma sêsôm bu datap gauc sa, dec tôm bu dambo dawhiñ Anötô. Ma sêlic ñamalac si lêtñ gitôm gêtñ ñambwa, dec sêhêgo dau pi mêtê atac whiñ-nga dom, ma gauc gêm bu oc tôm bu lau sêkêñ whiñ-nga sêkôm mêtê sac ñapan.

Jon kêtñ puc in ndê lau bu sêsoc yom tasan kainñ dinañ ñapu dom, ma sêsap yom ñandô pi Yisu Kilisi ma mêtê atac whiñ-nga dôñ ñanğa.

Anötô ndê Atu meñ mbo nom ti ñamalac ñandô

¹⁻² Yac bu ahoc yom ñandô asê têtñ mac, pi Yisu nan dasam bu ‘Yom Tanñli-nga’. In yac neñ dambo tanñli ñapan-nga ñahu, nan mbo whiñ Damañ Anötô têtñ têtñ ñamata-nga andô, ma tiñambu hoc dau asê têtñ yac. In meñ mbo nom whiñ yac, dec yac alic in pi tanôn, amasec in ña aman, ma anğô in dau ndê yom. Ma bocdinañ dec yac bu apuc yom pi tanñli ñahu dau dôñ bu yom ñandô.

³ Aêc! Yac ahoc yom asê têtñ mac, pi in nan yac alic ti anğô su. Yac atac whiñ bu mac akôc yom dau sa, dec yac hon oc dapin dauñ dôñ ti dasap yom ñandô pi Yisu dôñ. Ma yom ñandô dau oc pin yac hon dôñ danem damiñ Damañ Anötô lu in ndê Atu, Yisu Kilisi.

⁴ Yac ato yom dindéc têtñ mac, ma akêtñ batan bu mac oc akôc sa, dec oc kôm yac hon datisambuc.

Tanñsêlêtñ dambo Anötô ndê ñawê ñalôm

⁵ Ñawaê nan Yisu dau gic dulu têtñ yac, nan yac ahoc asê têtñ mac bocdec bu, Anötô in Ñawê Ñadau, ma mêtê ñasec-nga dan yêc in-nga dom.

⁶ Bocdinañ yac bu dasôm bu dati Anötô ndê lau, tigenñ dasa lêtñ ñasec-nga, goc yac lau tasan, ma tanñuc yom ñandô dom.

⁷ Magoc yac bu dasa neñ lêtñ dambo ñawê ñalôm gitôm Anötô dau mbo ñawê ñalôm, dec ñawê dau pin yac dôñ dawhiñ dauñ, ma in ndê Atunğac Yisu ndê dac oc êñğwasin yac neñ sac hon su.

⁸ Yac bu dasôm bu yac neñ sac mbasi, dec oc tanñsau dauñ, ma yom ñandô yêc yac neñ ñalôm dom.

⁹ Magoc yac bu dapu dauñ ma dahoc neñ sac asê têtñ Anötô, dec dakêtñ whiñ bu in oc suc yac neñ sac kwi, ma êñğwasin yac neñ ñalôm ñawasi sa tiyham. Bu Anötô kôm gêtñ gitêtñ en, ma dakêtñ whiñ bu gêtñ bocke nan in kêmatiñ tidôn bu kôm, nan in oc kôm.

¹⁰ Yac bu dasôm bu yac neŋ sac mbasi, naŋ tôc asê bu dalic Anötö ndê yom gitôm yom tasan, ma inŋ ndê yom ŋandô danŋ yêc yac neŋ ŋalôm dom.

2

Yisu gêm yac awhaŋ têtŋ Damaŋ

¹ O aneŋ balêkoc, aô atac whiŋ bu mac ahu mêtê sac siŋ gacgeŋ, ma tu dinaŋ-ŋga dec aô gato yom dindec têtŋ mac. Tigeŋ yac neŋ danŋ bu kôm sac ma pu dau, goc yac neŋ ŋgac nem yac awhaŋ-ŋga mbo bu nem yac sa. Inŋ ŋgac gitêtŋ Yisu Kilisi, ma inŋ oc lhac ŋalhu ma nem yac awhaŋ têtŋ Damaŋ.

² Inŋ kêtŋ dau ti da ma mbac ndu ô yac, ma gêmlihi yac neŋ sac ŋatôp su. Magoc inŋ kôm gêtŋ dau tu yac taŋwasêtŋ-ŋga dom, inŋ gêmlihi lau nom-ŋga hoŋ si sac ŋatôp bocdinaŋ.

³ Yac bu danŋ wambu inŋ ndê yomsu, dec oc tôc asê bu taŋyalê inŋ tidôŋ.

⁴ Asa naŋ sôm bu, “Aô kayalê inŋ tidôŋ,” tigeŋ danŋa wambu inŋ ndê yomsu dom, naŋ kôm tasan, ma yom ŋandô yêc inŋ ndê ŋalôm danŋ dom.

⁵ Magoc asa naŋ kôc Anötö ndê yom sa ma danŋa wambu, naŋ Anötö ndê mêtê atac whiŋ-ŋga gêm ŋandô su yêc inŋ ndê ŋalôm. Ma yac taŋyalê bu dati Anötö ndê lau ŋalêtŋ bocdec.

⁶ Yac bu dasôm bu dati inŋ ndê lau, naŋ goc dasa lêtŋ gitêtŋ tôm Kilisi dau maŋ.

Yisu ndê yomsu pi mêtê atac whiŋ-ŋga

⁷ Aneŋ lau atac whiŋ-ŋga. Aô bu wapuc yomsu naŋ mac akôc su têtŋ ndoc mac akêtŋ whiŋ tiwakuc, naŋ dôŋ, magoc aô bu wato tôm yomsu wakuc dom. Inŋ yomsu akwa naŋ mac aŋgô têtŋ ndoc lau séhoc yom pi Yisu asê têtŋ mac.

⁸ Magoc kwahic dec aô bu wato yomsu dau tiwakuc tiyham têtŋ mac. Yisu ndê lêtŋ hoŋ tôc yomsu ŋa-ŋandô asê, ma mac nem lêtŋ wakuc kôm yomsu dau ŋandô sa bocdinaŋ. Bu têtŋ ŋasec-ŋga kêtŋ inŋ bu pacndê, ma ŋawê ŋandô dau po asê su.

⁹ Asa naŋ sôm bu inŋ mbo ŋawê ŋalôm, tigeŋ atac whiŋ inŋ ndê asidôwai dom, naŋ gacgeŋ mbo ŋasec ŋalôm.

¹⁰ Magoc asa naŋ tac whiŋ inŋ ndê asidôwai, naŋ mbo ŋawê ŋalôm, ma tu dinaŋ-ŋga gêtŋ danŋ oc kôm inŋ peŋ dom.

¹¹ Aô wasôm tiyham, bu asa naŋ gêlic inŋ ndê asidôwa sac, naŋ mbo ŋasec ŋalôm. Inŋ kêsêlêtŋ mbo ŋasec, ma ŋasec dau kôm inŋ tandô tipec e inŋ kêyalê gameŋ naŋ inŋ kêsêlêtŋ mbo, naŋ dom.

¹² O aneŋ balêkoc, aô gato yom dindec têtŋ mac, ŋahu bu Anötö suc mac nem sac kwi su tu Yisu ndê ŋaê-ŋga.

¹³ Ma aô gato yom têtŋ mac lau andô, bu mac aŋyalê inŋ naŋ mbo têtŋ têtŋ ŋamata-ŋga ma mbo ŋapaŋ. Ma aô gato yom têtŋ mac lau batac, bu mac aku Sadaŋ dulu su. O aneŋ balêkoc, mac aŋyalê Damaŋ tidôŋ su, dec aô gato yom têtŋ mac.

¹⁴ Mac lau andô, mac aŋyalê inŋ naŋ mbo têtŋ têtŋ ŋamata-ŋga, ma mbo ŋapaŋ, ma bocdinaŋ dec aô gato yom têtŋ mac. Ma mac lau batac, mac alhac ŋaŋga ma danŋam wambu Anötö ndê yom naŋ tidôŋ yêc nem ŋalôm, ma mac aku Sadaŋ dulu su. Tu dinaŋ-ŋga dec aô gato yom dindec têtŋ mac.

Dasap gêtŋ nom-ŋga dôŋ dom

¹⁵ Asa naŋ tac whiŋ gêtŋ nom-ŋga, naŋ Damaŋ Anötö ndê atac whiŋ yêc inŋ ndê ŋalôm dom. Bocdinaŋ atac whiŋ nom ti gêtŋ nom-ŋga dom.

¹⁶ Nahu bu lau nanj atac whinj gêñ nom-nga kêlêc, nanj sêsa lêñ ñalôm ñagalac-nga, ñac tagatu gêñ, ma sêtoc dau sa tu ñac si gêñ nom-nga-nga. Mêtê kainj dinanj in mêtê nom dindêc-nga ñambwa, nanj ñadañ menj akêñ Damanj Anötö dom. Mba!

¹⁷ Ma nom dindêc ti mêtê nom dindêc-nga gic waê bu niñga, tigenj asa nanj sap Anötö ti in ndê lêñ gitêñ dôñ, nanj oc niñga dom, inç oc mbo tali ñapañ.

*Kilisi ndê Nacyo**

¹⁸ O aneñ balêkoc atac whinj-nga, têm kwahic dec-nga ti têm ñambu-nga. Mac anjô su bu Kilisi ndê ñacyo oc menj, ma kwahic dec Kilisi ndê ñacyo daêsam sêhóc asê yac su. Ma bocdinañ dec tanjyalê bu têm ñambu-nga dau dindêc.

¹⁹ Lau dinañ munj-nga sêmbo sêwhinj yac lau dakêñ whinj-nga, magoc sêhu yac sinj, dec tanjyalê bu ñac yac neñ lau solop dom. Ñac bu yac neñ lau solop, oc sêhu yac sinj dom.

²⁰ Tigenj Yisu kêñ Njalau Dabuñ sip mac nem ñalôm su, ma mac hoñ anyalê su bu yom bocke inç yom ñandô.

²¹ Aô gato bapia dindêc têt mac tu wawhê yom ñandô sa têt mac-nga dom. Mba! Mac anyalê yom ñandô su, ma yom tasanj danj menj akêñ Yom Njandô Njatau Anötö dom.

²² Aô bu watôc ñgac tasanj-nda asê têt mac. Asa nanj sôm bu Yisu inç †Mesaya dom, nanj Kilisi ndê ñacyo, ma sêc yom ñandô pi Damanj Anötö lu Atu ahuc.

²³ Bu asa nanj sôm bu Yisu inç Anötö ndê Atu dom, nanj ti Damba ndê gêñ dom. Magoc asa nanj kêñ whinj bu Yisu inç Anötö Atu, nanj ti Damba ndê gêñ.

²⁴ Ayob daôm ñapep bu yom ñandô nanj mac anjô têt ndoc mac akêñ whinj tiwakuc, nanj tidôñ yêc nem ñalôm ñapañ. Yom dau bu yêc nem ñalôm ñapañ, dec yom dau piñ mac dôñ am daminj Atunçgac ma piñ mac dôñ am daminj Damba whinj.

²⁵ Ma bocdinañ mac oc atap mwasiñ dandôc tanjli ñapañ-nga sa, tôm inç gic bata têt yac su.

²⁶ Aô gato yom dindêc bu wakêñ puc mac pi lau nanj bu sêñsau mac.

²⁷ Anjô su nanj! Njalau nanj gêm gôlinj lau tasanj dinañ, inç Njalau Dabuñ dom. Magoc Yisu kêñ Njalau Dabuñ têt mac su, ma inç Njalau Yom Njandô-nga. Ma inç mbo nem ñalôm ñapañ bu êndôhôn mac pi gêñ hoñ. Tu dinañ-nga mac apônnda lau tu sêndôhôn mac-nga dom. Bocdinañ anjuc yom nanj Njalau Dabuñ kêñ têt mac, ma asap Yisu dôñ ñapañ.

Anötö ndê Balêkoc

²⁸ Aneñ balêkoc, aô wasôm têt mac bu asap Kilisi dôñ. Ma boc-dinañ têt ndoc inç mbu menj ma hoc dau asê, nanj yac oc dalhac inç anjô-nga ti atac pa su ma mayanj dauñ dom.

²⁹ Mac anyalê su bu inç ndê lêñ hoñ inç lêñ gitêñ eñ, ma bocdinañ anyalê bu lau hoñ nanj sêsa lêñ gitêñ, nanj Anötö kôm ñac sêtiwakuc sêti inç ndê balêkoc su.

3

¹ Alic su nanj. Damanj Anötö tac whinj yac ndu andô, dec sam yac bu inç ndê balêkoc. Ma yac dati inç ndê balêkoc su yomandô. Magoc lau nom dindêc-nga sêñjyalê yac bu Anötö ndê balêkoc dom, ñahu bu ñac sêñjyalê inç dom boc-dinañ.

* **2:17:** Kilisi ndê ñacyo - yêc Yom Griks sêto 'anti-kristos.' Yom dau danem kwi bu 'Inç nanj bu kôc †Mesaya (Kilisi) ndê mala,' ma yom dau hêganônj lau tasanj nanj sêñsau lau bu ñac Mesaya dau, ma sêsêc yom ñandô pi Yisu ahuc. Jon to yom ñatô pi ñac yêc 1 Jon 4:1-6.

² O aneŋ lau atac whiŋ-ŋga, kwahic dec yac taŋyalê su bu dati Anötö ndê balêkoc, magoc ŋalêŋ bocke naŋ yac oc dambo têŋ têm ŋambu-ŋga, naŋ Anötö tîc asê têŋ yac su dom. Tigeŋ têŋ ndoc Yisu mbu meŋ, naŋ yac oc ðalic iŋ ndê ŋawasi ti lêŋ naŋ iŋ dau mbo, ma taŋyalê bu yac oc dambo ŋalêŋ kairi tigeŋ.

³ Ma lau hoŋ naŋ sêkêŋ bata geŋ dinaŋ, naŋ sêmasaŋ dau si ŋalôm ŋawasi sa, ma sêsa lêŋ ŋawasi tîm iŋ dau.

⁴ Asa naŋ kôm sac, naŋ kégili Anötö ndê yomsu. Bu sac ŋahu sip yac dakôm geŋ naŋ so Anötö ndê yomsu.

⁵ Magoc mac aŋyalê bu Yisu sip meŋ bu kîc yac neŋ sac su. Ma iŋ dau ndê sac mbasi.

⁶ Bocdinaŋ asa naŋ sap Yisu dôŋ, naŋ hu mêtê sac siŋ ndic ŋawaê. Magoc asa naŋ kôm sac ŋapaŋ, naŋ ndê gauc sa pi Yisu dom, ma kêyalê iŋ dom.

⁷ Aneŋ balêkoc, ayob daôm bu ŋamalac ðaŋ êŋsau mac pi mêtê sac dom. Asa naŋ kôm mêtê ŋayham, naŋ ti ŋamalac gitêŋ kêkuc Yisu dau ndê lêŋ gitêŋ.

⁸ Magoc asa naŋ kôm sac, naŋ ti Sadaŋ ndê. Bu Sadaŋ dau kôm sac têŋ têm ŋamata-ŋga andô ma kôm ŋapaŋ e meŋ. Anötö ndê Atu sip nom meŋ naŋ ŋahu bocdec bu, tu bu seŋ Sadaŋ ndê gweler su.

⁹ ŋamalac bocke naŋ Anötö kôm iŋ tiwakuc, naŋ puc dômbwê mêtê sac. ŋahu bu Anötö ndê yom yêc iŋ ndê ŋalôm gitôm geŋ ŋawhê ŋayham. Yomandô! Gitôm dom bu iŋ sap mêtê sac dôŋ, ŋahu bu Anötö kôm iŋ tiwakuc su.

¹⁰ Tu dinaŋ-ŋga dec taŋyalê yêc awê lau bocke naŋ sêti Anötö ndê balêkoc, ma ŋac naŋ sêti Sadaŋ ndê. Lau naŋ sêsap lêŋ gitêŋ dôŋ dom, ma ŋac naŋ sêtec si asidôwai, naŋ sêti Anötö ndê balêkoc dom.

Mêtê atac whiŋ asidôwai-ŋga

¹¹ Yom atu naŋ sêhoc asê têŋ mac têŋ ndoc mac akêŋ whiŋ tiwakuc, naŋ bocdec bu, yac atac whiŋ neŋ asidôwai sêkêŋ whiŋ-ŋga dandic ŋawaê.

¹² Aŋkuc Kein dom, bu iŋ kêkuc lêŋ atac whiŋ-ŋga dom. Iŋ Sadaŋ ndê atu, ma gic asi Abel ndu. ŋahu bu iŋ dau ndê lêŋ sac, ma iŋ gêm lêmuŋ Abel ndê lêŋ solop.

¹³ O asidôwai. Lau nom-ŋga bu sêtec mac, naŋ ahêgo daôm dom.

¹⁴ Yac taŋyalê bu dahu seŋ dambac ndu-ŋga siŋ, ma dambo seŋ dandöc taŋli-ŋga. ŋahu bu yac atac whiŋ asidôwai. Lau naŋ atac whiŋ asidôwai dom, naŋ gacgeŋ sêmba seŋ sêmbac ndu-ŋga.

¹⁵ Asa naŋ atac tec iŋ ndê asidôwa, naŋ Anötö gêlic iŋ gitôm ŋac ndic ŋamalac ndu-ŋga. Ma mac aŋyalê su bu asa naŋ gic ŋamalac ndu, naŋ wêkairi gameŋ dandöc taŋli ŋapaŋ-ŋga dom.

¹⁶ Yac taŋyalê mêtê atac whiŋ-ŋga ŋahu bocdec bu. Yisu Kilisi dau mbac ndu tu yac-ŋga. Bocdinaŋ dakêŋ dauŋ sambuc tu danem asidôwai sa-ŋga e tîm dambac ndu tu ŋac-ŋga.

¹⁷ Asa naŋ gêlic asidôwa ðaŋ pônâ dau, ma ndê geŋ yêc tu nem iŋ sa-ŋga, magoc tawalô iŋ ma gêm iŋ sa dom, naŋ tîc asê bu Anötö ndê mêtê atac whiŋ-ŋga yêc iŋ ndê ŋalôm dom.

¹⁸ O aneŋ balêkoc, yham dom bu dasôm bu yac atac whiŋ asidôwai ŋa yom ti whaŋsuŋ ŋambwa. Danem ŋac sa, goc tîc asê bu yac atac whiŋ ŋac yomandô.

Dalhac ti atac pa su yêc Anötö aŋgô-ŋga

¹⁹⁻²⁰ Bocdinaŋ, yac bu atac whiŋ neŋ asidôwai, goc taŋyalê tidôŋ bu taŋkuc lêŋ yom ŋandô-ŋga. Magoc yac bu ŋalôm ŋawapac yêc Anötö aŋgô-ŋga tu mêtê ŋatô naŋ dakôm-ŋga, naŋ goc gauc nem yom bocdec bu. Anötö kêyalê yac neŋ

ɲalôm ti gêɲ hoɲ, ma inɲ ndê tawalô inɲ gêɲ atu. Ma yom dau gitôm bu kôm yac ɲalôm pɛɲ dõɲ.

²¹ O aneɲ lau atac whin-ɲga, yac bu ɲalôm lu-lu tu neɲ lêɲ-ɲga dom, dec oc tôm bu datigasuc Anötö ti atac pa su.

²² Ma tanɲalê bu gêɲ naɲ datenɲ, naɲ inɲ oc kêɲ tɛɲ yac. ɲahu bu yac dasôc inɲ ndê yomsu ɲapu, ma dakôm mêtê naɲ inɲ gêlic ɲayham.

²³ Ma inɲ ndê yomsu dau bocdec bu. Dakêɲ whin inɲ ndê Atu Yisu Kilisi, ma atac whin neɲ asidôwai tôm inɲ gic atu yac.

²⁴ Lau hoɲ naɲ danɲa wambu Anötö ndê yomsu, naɲ sêmbu inɲ ɲalôm, ma inɲ mbo ɲac ɲalôm. Ma tanɲalê bu inɲ mbo yac ɲalôm, tu ɲalau Dabuɲ naɲ inɲ kêɲ tɛɲ yac-ɲga.

4

Tanɲahê ɲalau hoɲ

¹ O aneɲ lau atac whin-ɲga, akêɲ whin lau hoɲ naɲ sêsam dau bu Anötö ndê propet, naɲ dom. Mba! Ayob daôm ɲapep, bu propet tasanɲ daêsam sêhóc asê su. Bocdinaɲ anɲahê ɲac si yom, tu bu alic bu Anötö ndê ɲalau gêm gôlinɲ ɲac, me mba.

² Ma mac oc anɲalê Anötö ndê ɲalau ɲalêɲ bocdec. Asa naɲ sôm bu Yisu Kilisi meɲ ti ɲamalac ɲandô ma mbo nom, naɲ Anötö ndê ɲalau gêm gôlinɲ inɲ.

³ Tigeɲ lau hoɲ naɲ sêsêc yom ɲandô pi Yisu ahuc, naɲ sêkôc Anötö ndê ɲalau dom. ɲalau naɲ gêm gôlinɲ ɲac, naɲ Kilisi ndê ɲacyo ndê. Mac anɲô su bu Kilisi ndê ɲacyo oc meɲ, ma inɲ meɲ hóc asê nom su.

⁴ Aneɲ balêkoc, mac ati Anötö ndê, ma mac aku ɲac lau tasanɲ dinaɲ dulu su. ɲahu bu Anötö ndê ɲalau naɲ mbo mac nem ɲalôm, naɲ hóc gêlêc Sadanɲ, naɲ mbo lau nom-ɲga si ɲalôm, naɲ su.

⁵ Lau tasanɲ dinaɲ si ɲahu yêc nom, ma sêsôm yom nom-ɲga ɲambwa. Ma lau nom-ɲga sêkôc ɲac si yom sa.

⁶ Magoc ɲac sêkôc yac mba yom sa dom, ɲahu bu ɲac sêti Anötö ndê lau dom. Yac ati Anötö ndê, ma lau hoɲ naɲ sêɲyalê Anötö, naɲ sêkôc yac mba yom sa. ɲalêɲ dinaɲ dec yac tanɲalê lau asa naɲ Anötö ndê ɲalau Yom ɲandô-ɲga gêm gôlinɲ ɲac, ma lau asa naɲ Sadanɲ ndê ɲalau yom tasanɲ-ɲga gêm gôlinɲ ɲac.

Mêtê atac whin-ɲga ɲahu Anötö dau

⁷ O aneɲ lau atac whin-ɲga, yac atac whin neɲ asidôwai dandic ɲawaê, bu mêtê atac whin-ɲga meɲ akêɲ Anötö dau. Lau hoɲ naɲ atac whin asidôwai, naɲ Anötö kôm ɲac sêtiwakuc, ma ɲac sêɲyalê inɲ tidõɲ.

⁸ Asa naɲ tac whin ndê asidôwai dom, naɲ kêyalê Anötö dom, bu Anötö inɲ mêtê atac whin-ɲga ɲahu.

⁹ Ma inɲ tóc inɲ ndê mêtê atac whin yac-ɲga yêc awê bocdec bu. Inɲ kêɲ inɲ ndê Atu tigeɲ sip nom meɲ, bu yac datap seɲ dandôc tanɲi-ɲga sa yêc inɲ.

¹⁰ Yac neɲ mêtê atac whin Anötö-ɲga naɲ ti mêtê atac whin-ɲga ɲa-ɲahu andô dom. Tigeɲ Anötö ndê mêtê atac whin yac-ɲga, naɲ mêtê atac whin-ɲga ɲa-ɲahu andô. Bu inɲ kêɲ ndê Atu sip nom meɲ, ma kêɲ dau ti da bu nemlhi yac neɲ sac ɲatôp.

¹¹ O aneɲ lau atac whin-ɲga, Anötö tac whin yac ndu andô, ma bocdinaɲ yac atac whin neɲ asidôwai dandic ɲawaê.

12 Njamalac danj gêlic Anötö su dom, tigenj yac bu atac whinj neñ asidôwai nhandô, dec Anötö mbo yac neñ njalôm, ma inj ndê mêtê atac whinj-nga gêm nhandô su yêc yac neñ njalôm.

13 Yac tanjalê bu dambo inj njalôm ma inj mbo yac njalôm, tu Njalau Dabunj nanj inj kêñ têtj yac-nga.

14 Damanj Anötö kêkinj ndê Atu sip nom menj bu nem lau nom-nga si. Yac alic su, dec ahoc asê têtj lau bu yomandô.

15 Ma asa nanj kêñ whinj ma sôm asê bu Yisu inj Anötö ndê Atu, nanj mbo Anötö njalôm ma Anötö mbo inj njalôm.

16 Yac tanjalê ti dakêñ whinj su, bu Anötö atac whinj yac ndu andô. Bu Anötö inj mêtê atac whinj-nga nahu, ma asa nanj sap mêtê atac whinj-nga dôñ, nanj mbo Anötö njalôm, ma Anötö mbo inj njalôm.

17 Ma njalêñ dau dinanj inj ndê mêtê atac whinj-nga gic dabinj dau yêc yac neñ njalôm, ma yac dasa neñ lêtj gitôm inj ndê, tôm yac neñ têtj dambo nom-nga honj. Tu dinanj-nga dec yac oc dalhac ti atac pa su têtj bêc Anötö êmatôc yac-nga.

18 Têtj ndoc Anötö ndê mêtê atac whinj-nga gic dabinj dau su yêc yac neñ njalôm, nanj yac datôc dauñ tiyham dom. Magoc asa nanj têtj dau tu Anötö ndê bêc matôc-nga, nanj têtj asê bu Anötö ndê mêtê atac whinj-nga gic dabinj dau yêc inj ndê njalôm su dom.

19 Yac tanjkuc mêtê atac whinj-nga, nahu bu Anötö atac whinj yac munj su.

20 Asa nanj sôm bu, “Aô atac whinj Anötö,” tigenj tec inj ndê asidôwa, nanj kôm tasanj. Nahu bu asa nanj tec asidôwa nanj inj gêlic su, nanj gitôm dom bu tac whinj Anötö nanj inj gêlic su dom.

21 Ma Anötö gic yomsu yac bocdec bu, “Asa nanj atac whinj aô, nanj atac whinj inj ndê asidôwai manj.”

5

Dakêñ whinj Yisu Kilisi, Anötö Atu

1 Lau honj nanj sêkêñ whinj bu Yisu inj Mesaya dau, nanj Anötö kôm njac sêtiwakuc sêti inj ndê balêkoc. Ma asa nanj tac whinj Damba, nanj tac whinj lau nanj sêti inj ndê balêkoc, nanj sêwhinj.

2 Ma yac datôc asê bu yac atac whinj Anötö ndê balêkoc njalêñ bocdec bu, yac atac whinj Anötö dau, ma dasôc inj ndê yomsu njapu.

3 Yomandô! Yac atac whinj Anötö njalêñ bocdec bu, dananj wambu inj ndê yomsu. Ma inj ndê yomsu kêñ wapac yac dom.

4 Lau honj nanj Anötö kôm njac sêtiwakuc, nanj sêku njac lai sac nom-nga dulu. Ma gêtj nanj ku njac lai sac nom-nga dulu, nanj yac neñ dakêñ whinj.

5 Senj tigenj yêc bu daku njac lai sac nom-nga dulu, nanj dakêñ whinj bu Yisu inj Anötö ndê Atu.

Gêtj nanj sêpuc yom nhandô pi Yisu dôñ

6 Yisu Kilisi sip nom menj, ma bu ti dac whê inj sa bu Anötö Atu. Bu nambwa dom, magoc bu ma dac whinj. Ma Njalau Dabunj, nanj Njalau Yom Nhandô-nga, nanj puñ yom nhandô pi inj dôñ bocdinanj.

7 Boc-dinanj, gêtj têtj sêwhê inj sa,

8 nanj Njalau, bu, ma dac. Ma gêtj têtj dinanj sêpuc dau dôñ.

⁹ Yac dakôc yom nanɿ lau sêhoc asê pi Yisu, nanɿ sa, ma bocdinaɿ yom bocke nanɿ meɿ akêɿ Anötö, nanɿ dakôc sa eɿ, bu Anötö ndê yom hôc gêlêc ɱamalac si yom. Ma Anötö kêɿ gêɿ tō dinaɿ tu bu whê iɿ ndê Atu sa têɿ yac.

¹⁰ Asa nanɿ kêɿ whiɿ Anötö ndê Atu, nanɿ kôc Anötö ndê yom pi iɿ ndê Atu sa sip iɿ ndê ɱalôm. Magoc asa nanɿ kêɿ whiɿ Anötö dom, nanɿ tōc asê bu iɿ gêlic Anötö ndê yom gitôm yom tasanɿ. ɱahu bu iɿ kêɿ whiɿ gêɿ nanɿ Anötö kêɿ bu whê iɿ ndê Atu sa, nanɿ dom.

Mwasinɿ dandöc tanɿli ɱapanɿ-ɱga

¹¹ Ma yom nanɿ Anötö hoc asê têɿ yac nanɿ bocdec bu. Iɿ kêmwasiɿ yac ɱa mwasinɿ dandöc tanɿli ɱapanɿ-ɱga, ma datap mwasinɿ dau sa yêc iɿ ndê Atu.

¹² Asa nanɿ kêɿ whiɿ Anötö ndê Atu, nanɿ tap seɿ ndöc tali-ɱga sa. Tigeɿ asa nanɿ kêɿ whiɿ iɿ ndê Atu dom, nanɿ tap seɿ ndöc tali-ɱga sa dom.

¹³ Mac lau nanɿ akêɿ whiɿ Anötö ndê Atu. Aö gato yom dindec, ɱahu bu aö atac whiɿ bu mac anɱyalê tidôɿ bu mac atap mwasinɿ andöc tamli-ɱga sa su.

¹⁴ Bocdinaɿ têɿ ndoc nanɿ yac bu datenɿ mbec têɿ Anötö, nanɿ datenɿ ti atac pa su. Ma yac bu datenɿ gêɿ nanɿ gi tap iɿ ndê atac whiɿ sa, nanɿ yac tanɱyalê bu iɿ oc ɱgô yac neɿ mbec.

¹⁵ Ma yac bu tanɱyalê bu iɿ kêɿ danɱa yac neɿ mbec su, goc tanɱyalê bu gêɿ nanɿ datenɿ, nanɿ iɿ oc kôm ɱandô sa.

Datenɿ mbec pi lau nanɿ sêkôm sac

¹⁶⁻¹⁷ Mac bu alic nem asidôwa danɱ kôm sac, goc atenɿ mbec têɿ Anötö bu nem iɿ kwi e iɿ mbu meɿ mbo seɿ dandöc tanɿli-ɱga tiyham. Mêtê hoɿ nanɿ so Anötö ndê lêɿ, nanɿ mêtê sac, ma iɿ gêlic bu gêɿ ɱambwa dom. Magoc sac hoɿ gic waê lambwam dom. Atenɿ mbec tu lau nanɿ sêkôm sac kaiɿ dinaɿ-ɱga. Mêtê sac danɱ yêc, nanɿ gic waê lambwam solop.* Atenɿ mbec tu lau nanɿ sêkôm sac kaiɿ dinaɿ-ɱga dom, bu oc nem ɱac sa dom.

Yom ɱambu-ɱga

¹⁸ Tanɱyalê bu lau hoɿ nanɿ Anötö kôm ɱac sêtiwakuc su, nanɿ sêhu mêtê sac siɿ. Anötö ndê Atu yob ɱac ɱapep ma Sadaɿ gitôm dom bu êmasec ɱac.

¹⁹ Ma yac tanɱyalê bu yac dati Anötö ndê balêkoc su, magoc lau hoɿ nanɿ sêkêɿ whiɿ dom, nanɿ sêmbô Sadaɿ ndê gôliɿ ɱapu.

²⁰ Ma yac tanɱyalê bu Anötö ndê Atu sip nom meɿ ma whê yac neɿ gauc sa bu tanɱyalê Anötö Yom ɱandô ɱadau. Ma yac dambo iɿ ɱalôm, ma dambo iɿ ndê Atu, Yisu Kilisi ndê ɱalôm bocdinaɿ. Iɿ dau Anötö ɱandô, ma ti yac neɿ dandöc tanɿli ɱahu.

²¹ Anenɿ balêkoc, ayob daôm ɱapep bu anem akiɿ anötöi gwam dom.

* **5:16-17:** Lau ti gauc mêtê-ɱga gauc gêm bu Jon ndê yom pi sac nanɿ gic waê lambwam solop, nanɿ ɱahu bocdec bu. Lau nanɿ sêkôm mêtê sac ɱapanɿ ma sêlic bu gêɿ ɱambwa, nanɿ gitôm sêpuc dômbwê Anötö ti iɿ ndê yom, ma sêpu Yisu ndê mbac ndu tu ɱac si sac-ɱga (Hib 6:4-6; 10:29-31). Tu ɱac si sac dinaɿ-ɱga dec ɱac sic waê bu sêsip lambwam sêndi. ɱac si ɱalôm ɱadandi sa su, ma yac bu datenɿ mbec tu ɱac-ɱga, dec oc nem ɱac sa dom. Alic yom nanɿ Yisu sôm pi sac nanɿ Anötö oc suc kwi dom (Mat 12:31; ma Mak 3:29).

Jon ndê bapia tilu-nga Yom whê bapia dindéc sa-nga

Lau tigauc daésam sêsôm bu Jon, nanj Yisu ndê aposel danj, nanj to bapia dindéc, magoc inj sam dau bu 'ngac bata' danj, ma to dau ndê ñaê dom. Inj to bapia dindéc têtj awhê danj ti ndê balêkoc (1, 4-5), ma yêc bapia dau ñambu-nga, Jon kêtj acsalô têtj awhê dau akêtj inj dôwawê danj ndê balêkoc (13). Lau daésam gauc gêm bu yom pi awhê lu dinanj hêganônj gólôwac dabunj tonj lu, ma yom pi injlu si balêkoc, nanj hêganônj lau sêkêtj whinj-nga nanj sêmbo gólôwac dau ñalôm.

Jon to bapia dindéc tu puc ñac dôj bu sêsap yom ñandô ma mêtê atac whinj-nga dôj. Inj kêtj puc ñac pi lau nanj sêndôhônj yom tasanj, nanj sêsêc yom ñandô pi Yisu ahuc, ma sêsôm bu Yisu inj Anötô ndê Atu dom. Jon sôm têtj lau sêkêtj whinj-nga bu sêmbo ahê lau kainj dinanj honj.

Jon gêm mbec lau

¹ Aô ngac bata dec, gato yom têtj am awhê nanj Anötô kényalinj am sa su, ma têtj am nem balêkoc. Yac honj dasap yom ñandô dôj, ma tu dinanj-nga aô tac whinj mac kêtjêc. Aô tanjwasêj dom, lau honj nanj sêjnyalê yom ñandô, nanj atac whinj mac sêwhinj.

² Nahu bu yom ñandô yêc yac neñ ñalôm, ma oc yêc yac ñalôm ñapanj.

³ Damanj Anötô lu inj ndê Atu Yisu Kilisi si mwasiñ ti tawalô ma yom malô whinj yac lau nanj dasap yom ñandô ti mêtê atac whinj-nga dôj.

Yom ñandô ma mêtê atac whinj-nga

⁴ Aô gatap mac nem balêkoc ñatô sa, ma aô galic bu ñac sêsa lêtj yom ñandô-nga sêjñkuc yomsu nanj Damanj Anötô kêtj têtj yac. Tu dinanj-nga aô atac ñayham atu.

⁵ O awhê ñayham, kwahic dec aô bu waterj mac bu asap yomsu dau dôj ñapanj. Yac honj dakôc yomsu dau sa, têtj ndoc yac dakêtj whinj tiwakuc. Ma bocdinañ dec aô gato tôm yomsu wakuc dom. Ma yomsu dau bocdec bu, yac atac whinj neñ asidôwai dandic ñawaê.

⁶ Ma mêtê atac whinj-nga ñahu bocdec bu, yac dasa neñ lêtj ti dananj wambu Anötô ndê yomsu. Yomsu dau mac anjô têtj ndoc mac akêtj whinj tiwakuc, ma yêc bocdec bu, asa nem lêtj ti asap mêtê atac whinj-nga dôj.

⁷ Lau tasanj daésam sêmbo nom, nanj sêsôm bu Anötô ndê Mesaya meñ mbo nom ti ñamalac ñandô dom, ma bocdinañ sêsêc yom ñandô pi Yisu ahuc. Asa nanj sôm yom dinanj, inj tasanj dinda ma Kilisi ndê ñacyo.

⁸ Bocdinañ ayob daôm ñapep bu sêjñsau mac e aso ñandô ñayham nanj mac am gwelenj atu bu atap sa-nga, nanj dom. Alhac ñannga, tu bu atap ñandô dau sa.

⁹ Bu asa nanj kêdôhônj yom nanj so yom ñandô pi Yisu Kilisi, nanj meñ akêtj Anötô ndê dom. Magoc asa nanj sap yom ñandô pi Yisu dôj ñapanj, nanj ti Damba ndê, ma ti Atu ndê gêtj whinj.

¹⁰ Asa nanj bu têtj mac meñ, magoc êndôhônj yom ñandô pi Yisu dom, nanj akôc inj sa pi nem andu dom, ma akam inj dom.

¹¹ Bu asa nanj kôc ñamalac kainj dinañ sa, nanj wêkainj inñ ndê gwelenj sac dinañ whinñ.

Yom ñambu-ñga

¹² Yom daêsam yêc bu wakêñj têtñ mac, tigenj aô bu wato sip bapia dindec dom. Aô gakêñj batanñ bu wandic mac kêsi, goc danem yom-galôm anjôn andô pitigenñ. Ma boc-dinanñ yac oc datisambuc.

¹³ Am dôwamwê nanj Anötô kêyalinñ sa yêc gameñj dindec, nanj ndê balêkoc sêkôm acsalô ñayham têtñ mac.

Jon ndê bapia titö-nga Yom whê bapia dindec sa-nga

Ñamalac nan to bapia dindec, nan sam dau bu 'ngac bata' dan, tôm ñamalac nan to 2 Jon. In to bapia dindec têt ngac kêt whin-nga dan ñaê Gaius.

Jon kêkin lau ahen-nga ñatô sêsa si bu sêkôm gwelen sêwhin lau sêkên whin-nga toñ dan yêc gameñ Esia-nga. Magoc ngac dan ñaê Diotrepe kêt kisa Jon ndê lau, ma kêmasuc lau nan sêkôc lau dau sa, nan su yêc gôlôwac dabun dinan. Jon to bapia dindec tu puc Gaius dôñ ma kêpin in bu in puc lau ahen-nga dau dôñ.

Jon to yom têt in ndê silip Gaius

¹ Aô ngac bata dec, gato yom dindec têt Gaius, aney silip. Hêclu dasap yom ñandô dôñ, ma tu dinan-nga dec aô atac whin am kêlêc.

² Aney ngac atac whin-nga, aô gater mbec têt Anötô bu yob am bu mbo ñayham en, ma bu nem mbec am nem gwelen hon, tôm in yob am gatôm ñapep.

³ Asidôwai ñatô sêhóc asê aô, ma sêsôm asê bu am sa nem lêñ kékuc yom ñandô ñapan, ma gêt hon nan am kôm, nan puc yom ñandô dôñ. Ñac si yom dinan kôm aô tac ñayham atu.

⁴ Têt ndoc aô ganğô ñawaê bu aney balêkoc ñatô sêñsêlêñ ti sêsap yom ñandô dôñ, goc aô atac ñayham kêlêc.

Jon kêpin Gaius ndê mêtê nem lau sa-nga

⁵ O aney ngac atac whin-nga, am gêm asidôwai nan sem gwelen ñawaê ñayham-nga, nan sa ñalêñ ñayham en. Am kêyalê lau dau mun su dom, magoc têt ndoc ñac sic am kêsi, nan am yob ñac ñapep.

⁶ Ñac sic min têt gôlôwac dabun yêc gameñ dindec, pi am nem mêtê atac whin-nga. Ñayham kêlêc bu am toc lau kain dinan sa gitôm Anötô ndê lau akin, ma gêm ñac sa ña gêt tu puc ñac dôñ têt ndoc sêñsêlêñ-nga.

⁷ Lau dau sêsa tu Yisu ndê ñaê-nga bu sênem mêtê, ma ñac takwê lau sambuc bu sênem ñac sa dom.

⁸ Ma tu dinan-nga yac lau dakên whin-nga danem lau mêtê-nga kain dinan sa dandic ñawaê. Dakôm bocdinan dec tôm yac dakôm gwelen yom ñandô-nga dawhin ñac.

Diotrepe ndê mêtê sac

⁹ Aô gato yom pi lau ahen-nga dinan têt am nem gôlôwac dabun su, tigen Diotrepe, ngac nan toc dau sa bu ngac ñamata-nga, nan kôc aney yom sa dom.

¹⁰ Bocdinan aô bu watêñ mac waloc, goc wasôm in ndê mêtê sac asê yêc lau sêkên whin-nga hon anğô-nga. In kêtgôlin yom sac pi yac, ma tec bu kôc asidôwai sa. Ma lau nan atac whin bu sêkôc asidôwai sa, nan in kalhac ñac ahuc, ma kêmasuc ñac su yêc gôlôwac dabun.

Anötô ndê lau sêkôm mêtê ñayham

¹¹ O aney ngac atac whin-nga, kôm mêtê ñayham en, ma êmkuc lau nan sêkôm mêtê sac, nan dom. Asa nan kôm mêtê ñayham, nan men akêñ Anötô ndê, magoc asa nan kôm mêtê sac, nan kêyalê Anötô dom.

¹² Lau hon sêsôm yom ñayham pi Dimitrias, ma in ndê mêtê gitêñ tôc asê bu in kékuc yom ñandô. Ma yac bocdinañ bu apuc in dôñ têt am bu ñgac ñayham, ma am kêyalê bu yac mba yom in yom ñandô.

Yom ñambu-ñga

¹³ Aneñ yom daêsam yêc bu wakêñ têt am, tigen aô gatec bu wato têt am.

¹⁴ Aô gakêñ batan bu ñasawa saun aô oc walic am, ma hêclu dasôm yom anôñ pitigen.

¹⁵ Yom malô whin am. Am nem asidôwai nan sêmbo dec, nan sêkôm acsalô ñayham têt am. Ma ñac sêndac am bu sam yac mba asidôwai nan sêmbo dinañ, nan si ñaê, ma kôm acsalô têt ñac bocdinañ.

Jud ndê bapia Yom whê Jud ndê bapia sa-nga

Jud sam dau bu 'Jems asi.' Lau daêsam gauc gêm bu Jems dau in Yisu asi (Mat 13:55; Mak 6:3), nan ti lau sêkêñ whin-nga Jerusalem-nga si ngagólôñ (Apo 15:13; Gal 1:19). Jud to bapia dindec têtñ lau sêkêñ whin-nga, magoc gameñ ti malac bocke nanñ nac sêmbo, nanñ inñ tôc asê yêc bapia dindec dom.

Inñ to bapia dindec tu bu kêñ puc lau sêkêñ whin-nga pi kêdôhônwaga tasanñ nanñ sêñsônñ yom pi Anötö ndê mwasiñ, ma sêndôhônñ lau bu gitôm bu sêkôm mêtê sac daêsam, ma Anötö oc suc kwi. Inñ bu puc lau sêkêñ whin-nga dôñ bu sêlhac nannga ma sêkôc yom tasanñ dinanñ sa dom.

Jud ndê yom namata-nga

¹ Aô Jud, Yisu Kilisi ndê ngac akiñ ma Jems asi. Aô gato bapia dindec têtñ mac lau nanñ Damanñ Anötö tac whinñ mac ndu andô, ma kêgalêm mac sa ati inñ ndê, ma piñ mac dôñ am damiñ Yisu Kilisi tu yob mac-nga.

² Anötö ndê tawalô, ti yom malô ma inñ ndê atac whinñ nem mac honñ ahuc êñlêc.

Jud kêñ puc nac pi lau nanñ sêndôhônñ mêtê tasanñ

³ O aneñ lau nayham, aneñ njalôm kac aô bu wato yom têtñ mac pi Anötö ndê lêñ nem yac si-nga, nanñ tap yac sa su. Magoc kwahic dec aô galic bu njawapac danñ hóc asê, ma tu dinanñ-nga dec gato yom dindec hêganônñ njawapac dau. Aô bu wapuc mac dôñ bu alhac nannga ma asap Anötö ndê yom njandô dakêñ whin-nga dôñ. Inñ kêñ yom dau têtñ inñ ndê lau dabunñ bu sêyob njapep.

⁴ Njawapac dau hêganônñ lau sac njatô nanñ sêtec Anötö ndê lêñ, nanñ sêsôc mac nem gôlôwac dabunñ njalôm sêmeñ sêsiñ sêmbo, ma sêndôhônñ mêtê tasanñ. Nac sêsôm gitôm bu dakôm mêtê sac njapanñ, ma Anötö oc suc kwi. Bocdinanñ sêñsônñ yom pi Anötö ndê tawalô, ma sêsêc yac neñ Njatau tigenñ, Pômdau Yisu Kilisi ahuc. Lau kaiñ dinanñ, nac Anötö ndê lau dom, ma muñ-nga inñ ndê propet sêto yom pi njagêyô nanñ inñ oc kêñ têtñ nac.

Njagêyô nanñ Anötö kêñ têtñ lau sac

⁵ Yom pi njagêyô dinanñ mac anjalê su, tigenñ aô wasôm tiyham bu mac gauc nem njapep. Muñ-nga Pômdau kêgaho lau Israel-nga su yêc gameñ Isip-nga. Magoc tinjambu nac si lau njatô sêkêñ whinñ inñ dom ma sêli dau sa têtñ inñ, dec inñ señ nac su.

⁶ Ma gauc nem anjela nanñ dannga wambu Anötö dom, ma sêhu gameñ nanñ Anötö kêñ tu nac-nga yêc undambê, nanñ siñ. Bocdinanñ inñ sô nac dôñ na sen nannga bu sêmbo gameñ njasec-nga njapanñ, e sêtap matôc sa têtñ bêc atu nanñ oc meñ sa tinjambu.

⁷ Ma gauc nem lau nanñ muñ-nga sêndôc malac Sodom ti Gomora ma malac njatô nanñ sêyêc malac lu dinanñ njamakê. Nac sêkôm mêtê njalôm njagalac-nga ma mêtê mockaiñ-nga tidau-tidau, ma tu dinanñ-nga Anötö señ nac su. Gêñ dinanñ ti dôhônñ ma kêñ puc yac pi njagêyô nanñ lau sac oc sêtap sa yêc ya nanñ sa njapanñ.

⁸ Ma lau tasanñ nanñ sêmbo mac nem gôlôwac dabunñ njalôm, nanñ sêsa lêñ sac-nga gitôm lau namata-nga dinanñ. Lêñ sêkôm sac-nga kalhac nac si gauc njapanñ,

ma ñac si mêtê sac kôm ñac ñadômbwi sa yêc Anötö anğô-ñga. Sêtoc dau sa ma sêsôc Anötö ma lau bata ñapu dom, ma sêsôm yom sac bu sênğwiniñ Anötö ndê lau ti ñawasi.*

⁹ Magoc gauc nem Anötö ndê anjela ñamata-ñga Maikel. Têñ ndoc inlu Sadañ sêserñ dau pi Moses ndê ñamlañ, nañ in yob dau ndê whasuñ bu sôm yom sac pi Sadañ dom. Magoc inñ sôm yom têtñ in bocdec bu, “Pômdau dau goc sôm am.”†

Lau tasan si mêtê

¹⁰ Magoc lau tasanñ nañ sêmbo sêwhiñ mac, nañ sêsôm yom sac-sac pi gêtñ dabuñ nañ sênğyalê dom. Tigenñ mêtê sac nom-ñga, nañ tidôñ ñac su, nañ sênğkuc gitôm bôc gapuñ nañ gauc mbasi. Ma tu mêtê sac dinañ-ñga dec ñac oc sêninğa.

¹¹ Oyaê! Lau dinañ oc sêtisac. Ñac sênğkuc Kein ndê lêtñ. Ma ñac sêkôm gêtñ tu sêkôc awa-ñga ñambwa, ma bocdinañ sênğkuc Balam ndê giso. Ma ñac sêli dau sa têtñ Anötö ti inñ ndê lau bata, ma bocdinañ ñac oc sêninğa gitôm Kora.

¹² Têtñ ndoc mac lau akêtñ whiñ-ñga akac sa bu aneñ gêtñ ma ateñ mbec, nañ ñagahô lau sac dinañ sêsôc sêmeñ ma serñ gêtñ sêwhiñ mac. Magoc ñac maya dau tu ñac si mêtê sac-ñga dom, ma bocdinañ ñac sêkôm gôlôwac dabuñ si ñaê ñayham tisac. Ñac sêmwasinñ dau ma gauc gêm lau ñatô dom. Ñac lau sêhônğ-sêhônğ ñambwa sêtôm yawalec nañ puc pi meñ ma mbu soc su giñga. Ma ñac sêtôm a nañ gêm ñandô tôm ñandoc dom dec lau sêlêtñ su, ma bocdinañ a dau gitôm a nañ mbac tidim lu.

¹³ Ñac si lêtñ gitôm gwêc ñadinda, ma ñac si mêtê mayañ-ñga gitôm ñapwic nañ gwêc ñampoñ dau hu pi baô. Magoc ñac maya dau dom. Ma ñac sêtôm tata nañ sêlhac si mala solop dom, ma bocdinañ Anötö kêyalinñ ñac si mala sa yêc gameñ ñasec-ñga bu ñac sêmbo ñapañ.

¹⁴ Ngac ñamata-ñga Adam ndê apanğac ti-7-ñga nañ sêsam bu Inok,‡ nañ hoc yom asê muñ su pi lau sac dinañ bocdec bu, “Alic su nañ. Pômdau oc meñ whiñ inñ ndê anjela dabuñ tausen ma tausen.

¹⁵ Inñ oc êñsahê lau hoñ pi ñac si mêtê, ma lau hoñ nañ sêtec Anötö ndê lêtñ, nañ inñ oc kêtñ ñagêyô atu têtñ ñac tu ñac si mêtê sac-ñga, ma tu yom sac nañ sêsôm pi inñ-ñga.”

¹⁶ Lau tasanñ dinañ êlê mê sêtucdinñ tu gêtñ hoñ-ñga, ma sêpu lau ñatô. Ma sêkôm mêtê sac tidau-tidau gitôm ñac dau si atac whiñ. Sêsôm yom sêtoc dau sa-ñga, ma sêmbac-sêmbac yom lau bu sêkêtñ gêtñ têtñ ñac.

Jud to yom puc ñac dôñ-ñga

¹⁷ O aneñ lau, gauc nem yom nañ Pômdau Yisu Kilisi ndê lau †aposel sêhoc asê gwanañ su.

¹⁸ Ñac sêsôm têtñ mac bocdec bu, “Têtñ têtñ ñambu-ñga, lau oc sêtisa, nañ sêtañ b ôlê lau sêkêtñ whiñ-ñga, ma sêkôm mêtê sac sênğkuc ñac dau si ñalôm nañ tec Anötö ndê lêtñ.”

* **1:8:** Lau ti ñawasi - yêc ndê bapia, Jud to yom tigenñ nañ ‘ñawasi.’ Lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganônğ anjela, magoc lau ñatô gauc gêm bu yom dau hêganônğ lau sêkêtñ whiñ-ñga, me lau sêkêtñ whiñ-ñga si lau bata. Pita to yom kainñ tigenñ yêc 2 Pit 2:10. † **1:9:** Yom nañ Maikel sôm têtñ Sadañ nañ sêto yêc Sek 3:2. Tigenñ yom pi Moses dinañ yêc Yom Lêpsêm Akwa dom, magoc yêc lau Israel-ñga si buku akwa dañ. ‡ **1:14:** Inok ndê minñ sêto yêc Gen 5:18-24. Yom nañ inñ sôm nañ sêto yêc Yom Lêpsêm Akwa dom, magoc yêc lau Israel-ñga si bapia akwa dañ.

¹⁹ Yom dau hêganôḡ lau dinar, nar sêwhê mac n em gôlôwac dabur kôc, ma sêḡkuc mêtê nom-ḡga ḡparḡ sêtôm lau gauc mbasi-ḡga. Bu ḡalau Dabur mbo ḡac si ḡalôm dom.

²⁰ Tiger mac lau ḡayham. Akôm bocdinar dom. Asap yom dabur dakêḡ whiḡ-ḡga dôḡ, bu puc mac dôḡ ma alhac ḡarḡga. Ma atarḡ mbec ḡa ḡalau Dabur ndê ḡaclai.

²¹ Ambo ti Anötö ndê mêtê atac whiḡ-ḡga nem mac ahuc, ma akêḡ batam Pômdau Yisu Kilisi ndê tawalô nar yac oc datap sa têḡ ndoc iḡ kôc yac sa dandôc tarḡli ḡparḡ yêc undambê.

²² Tamwalô lau nar atac lu-lu, ma anem ḡac sa.

²³ Mac nem lau ḡatô sêsip mêtê sac ḡalôm su, dec sic waê bu sêsip ya lambwam-ḡga sêndi. Akôm bu anem ḡac si ḡalôm kwi, dec oc nditôm mac arḡaho ḡac su yêc ya dau. Tamwalô lau nar sêkôm sac ma akôm bu anem ḡac sa, magoc atôc ḡac si sac ma ayob daôm ḡapep bu sac dau kôm mac aperi dom.

Jud gic bata iḡ ndê yom

²⁴⁻²⁵ Tu yac nerḡ Pômdau Yisu Kilisi-ḡga, tampiḡ yac nerḡ Anötö ḡandô tiger nar ḡêm yac si. Iḡ gitôm bu yob mac ma nem mac sa bu aperi dom. Iḡ kêḡwasariḡ mac nem sac horḡ su, dec mac atôm bu alhac arḡôm sawa ma atac ḡayham atu yêc iḡ arḡô-ḡga ti iḡ ndê ḡawasi atu. Dapo iḡ ndê waê sa, bu iḡ ndê ḡawasi ti ḡaclai ma ḡarḡga atu andô. Ma iḡ mbo bocdinarḡ têḡ têm ḡamata-ḡga, kwahic dec, ma oc mbo ḡparḡ. Yomandô.

Revelesen (Gêḡ naḡ Yisu hoc asê têtḡ Jon) Yom whê bapia dindéc sa-ḡga

Lau tigauc sêsôm bu Jon, naḡ to bapia dindéc (1:1-2, 4), naḡ inḡ ḡgac tigeḡ naḡ to Jon ndê ḡawaê ḡayham ma Jon ndê bapia tō. Têtḡ ndoc inḡ to bapia dindéc, naḡ lau sêkêḡ whiḡ-ḡga sêtap kisa atu ti ḡawapac daêsam sa. ḡacyo sêkêḡ Jon dau ndöc nduc Patmos tu inḡ ndê gwelenḡ ḡawaê ḡayham-ḡga. Jon to bapia dindéc, tu bu puc lau sêkêḡ whiḡ-ḡga dôḡ bu sêlhac ḡaḡga ma sêhu si sêkêḡ whiḡ siḡ dom.

Gêḡ daêsam naḡ Jon to sip bapia dindéc, naḡ inḡ sôm bu ḡalau Dabuḡ kôm inḡ ndê gatu kainḡ danḡ sa, ma Anötö hoc asê têtḡ inḡ gitôm gêḡ ḡagatu. Mac oc alic bu Jon to namba 7 ma namba 12 tidim daêsam yêc bapia dindéc ḡalôm. Lau Israel-ḡga sêlic namba 12 bu gêḡ atu, ma hêganônḡ lau Israel-ḡga si toḡ 12. Ma namba 7 hêganônḡ gêḡ naḡ ḡayham sambuc, ma ḡac sêsôm bu Anötö ndê namba.

Yom daêsam hêganônḡ gêḡ naḡ oc meḡ sa têtḡ têtḡ ḡambu-ḡga. Sadanḡ oc kôm gwelenḡ ḡaḡga bu êntôm lau nom-ḡga, magoc tiḡambu Anötö oc êḡgwiniḡ inḡ ti lau hoḡ naḡ sêḡkuc inḡ, ma seḡ ḡac su. Ma lau sêkêḡ whiḡ-ḡga naḡ sêlhac ḡaḡga ma sêhu si sêkêḡ whiḡ siḡ dom, naḡ oc sêtap mwasiḡ atu sa, ma Anötö oc kôc ḡac sa sêndöc malac Jerusalem wakuc.

Yom ḡamata-ḡga

¹ Yom dindéc ḡahu Yisu Kilisi, naḡ hoc asê têtḡ Jon. Yom dau hêganônḡ gêḡ hoḡ naḡ kêpiḡ bu hóc asê. Anötö kêḡ yom dau têtḡ Yisu Kilisi bu tóc asê têtḡ lau naḡ sem akinḡ inḡ. Ma Yisu kêkiḡ inḡ ndê aḡela danḡ bu hoc yom dau asê têtḡ inḡ ndê ḡgac akinḡ Jon.

² Ma Jon to yom dindéc pi gêḡ hoḡ naḡ inḡ gêlic, ma puc yom dau dôḡ bu yom ḡandô naḡ meḡ akêḡ Anötö lu Yisu Kilisi dau.

³ Yom naḡ yêc bapia dindéc, naḡ bu tóc gêḡ naḡ oc hóc asê têtḡ têtḡ ḡambu-ḡga, naḡ asê, gitôm yom naḡ propet akwa-kwa sêhoc asê muḡ su. Ma ndoc meḡ kêpiḡ bu gêḡ hoḡ dau ḡandô sa. Bocdinaḡ lau naḡ sêsam yom dindéc asê, ma lau naḡ sêḡḡô ma sêkôc sa tidônḡ sip ḡac si ḡalôm, naḡ hoḡ oc sêtap Anötö ndê mwasiḡ sa.

Jon kêkiḡ yom têtḡ gôlôwac dabuḡ toḡ 7

⁴ Aô Jon, gato yom dindéc têtḡ Kilisi ndê gôlôwac dabuḡ toḡ 7 naḡ sêmbo gameḡ Esia-ḡga. Mwasinḡ ti atac malô têtḡ mac akêḡ Damanḡ Anötö naḡ mbo têtḡ ḡamata-ḡga, kwahic dec mbo, ma oc meḡ tiḡambu-ḡga, ma akêḡ ḡalau 7 naḡ sêlhac inḡ ndê pônḡ kiḡ-ḡga ḡa-ndô-ḡga,

⁵ ma akêḡ Yisu Kilisi. Yisu inḡ ḡgac ḡamata-ḡga bu tisa akêḡ lau batê-ḡga, ma inḡ gêm gôlinḡ kiḡ nom-ḡga hoḡ. Inḡ kalhac ḡaḡga bu hoc yom ḡandô asê pi Anötö. Ma inḡ tac whiḡ yac, dec kêc ndê dac siḡ bu êḡḡapwêc yac su yêc yac neḡ sac.

⁶ Ma inḡ kôc yac sa datôm lau toḡ tigeḡ naḡ dambo inḡ ndê †gôlinḡ ḡapu, ma datôm lau dabuḡ-siga bu danem akinḡ inḡ ndê Damba Anötö. Inḡ ḡaclai ti ḡawasi ḡadau, dec dahoc inḡ ndê waê asê tôm bêc hoḡ. Yomandô!

⁷ Alic su naŋ. In ɔc sip whiŋ dao meŋ, ma lau hoŋ ɔc sêlic in. Aêc, ma lau naŋ sic in ndu, naŋ ɔc sêlic in sêwhiŋ. Lau nom-ŋga hoŋ ɔc sêtaŋ atu tu in-ŋga. Yomandô andô!

⁸ Pômdau Anötö sôm, “Aö Ŋaclai Ŋadau. Têŋ ŋamata-ŋga aö gambo, kwahic dec aö gambo, ma aö ɔc wambu wameŋ tiyham. Aêc, aö gac hu gêŋ hoŋ, ma wandic dabin gêŋ hoŋ.”

Yisu hoc dau asê têŋ Jon

⁹ Aö Jon, mac nem asidôwa gato yom dindec. Yac dati Yisu ndê lau, ma dambo in ndê gôlin ɲapu. Tu dinaŋ-ŋga lau sêkêŋ kisa yac, magoc tamasan dauŋ bu dalhac ɲaŋga. Muŋ-ŋga lau sêmasuc aö ma sêkêŋ aö gandôc nduc naŋ sêsam bu Patmos. Ŋahu bu aö galhac ɲaŋga ma gapuc Anötö ndê yom dôŋ, ma gahoc yom ɲandô asê pi Yisu.

¹⁰ Aö gandôc Patmos, ma têŋ lau sêkêŋ whiŋ-ŋga si bêc sênem akiŋ Pômdau-ŋga dan, Ŋalau Dabuŋ kôm aö gatun kaiŋ dan sa. Ma aö ganŋô awha atu dan gitôm dahuc taŋ yêc aö ɲambu-ŋga.

¹¹ Ma awha dau sôm, “Gêŋ naŋ am ɔc lic, naŋ to sip bapia, ma êmkiŋ têŋ gôlôwac dabuŋ toŋ 7 naŋ sêndôc malac 7, naŋ Epesas, Smena, Pegamam, Tayatira, Sadis, Piladelpia ma Laodisia.”

¹² Aö ganŋô yom dau, goc gakac dauŋ kwi bu walic bu asa sôm yom dau. Ma aö galic yakaiŋ 7 naŋ sêmasan ɲa gol.

¹³ Ma yêc yakaiŋ 7 dau ɲalhu aö galic ɲgac dan gitôm Ŋamalac ndê Atu. In sôc ɲakwê baliŋ naŋ sip têŋ in gahi, ma kic po naŋ ɲawasi gitôm gol kêgihi in ɲabapo.

¹⁴ In kêclauŋ sêp sambuc, ma in tandô ɲawê gitôm ya.

¹⁵ In gahiapa ɲawasi gitôm ain yanŋan ɲaê brons naŋ sêpec sa ya ma ɲamsic. Ma in awha ɲakêcsia gitôm bu naŋ hêc atu.

¹⁶ In anŋô andô ɲawasi atu gitôm ac ɲawê. Yêc in amba andô-ŋga in kôc tata 7, ma bien baliŋ ti ɲamata yêc danŋa-danŋa sa akêŋ in whasuŋ.

¹⁷ Têŋ ndoc aö galic in aö gahu dauŋ gasip nom gayêc in gahi-ŋga gitôm ɲgac batê dan. Magoc in kêŋ amba andô-ŋga sac aö, ma sôm, “Tôc daôm dom. Aö gati ɲamata gêŋ hoŋ, ma aö gati ɲambu gêŋ hoŋ.

¹⁸ Aö Anötö naŋ gambo taŋli. Muŋ-ŋga aö gambac ndu, tigen lic! Kwahic dec aö gambo taŋli, ma wambo taŋli ɲapan. Ma aö gakôc ki gatam-ŋga bu wanŋapwêc lau su yêc lambwam ma yêc lau batê si gameŋ.

¹⁹ “Bocdinaŋ to yom pi gêŋ naŋ am gêlic su, pi gêŋ naŋ kwahic dec ɲandô sa, ma pi gêŋ naŋ ɔc ɲandô sa tiŋambu.

²⁰ Tata 7 naŋ yêc aman andô-ŋga, ma yakaiŋ gol 7 naŋ aö wawhê ɲahu sa têŋ am. Tata 7 dinaŋ sêti dôhôn aŋela 7 naŋ sêyob gôlôwac dabuŋ toŋ 7, ma yakaiŋ 7 sêti dôhôn gôlôwac dabuŋ toŋ 7 dinaŋ-ŋga.”

2

Jon to yom têŋ gôlôwac dabuŋ yêc malac Epesas

¹ Ma in sôm têŋ aö, “To yom têŋ aŋela naŋ yob gôlôwac dabuŋ Epesas-ŋga bocdec bu:

Yom dindec meŋ akêŋ in naŋ kôc tata 7 yêc amba andô-ŋga, ma kêsêlêŋ mbo yakaiŋ gol 7 ɲalhu.

² Mac lau Epesas-ŋga. Aö kayalê mac nem mêtê hoŋ su, ma mac akôm gwelen atu ayêm daôm su, ma mac alhac ɲaŋga tu ahôc ɲawapac-ŋga. Ma aö

kayalê bu mac atac tec lau sac ma amasuc ñac su. Ma lau nanj sêrsau ma sêsam dau bu aposel, nanj mac anjsahê ñac, ma anjalê ñac bu lau tasanj.

³ Mac alhac ñannga ma ahôc ñawapac ti kisa tu anej ñaê-nga, magoc mac kwampac sa dom. Gêñ honj dinanj mac akôm ñayham.

⁴ Tigeñ mac nem mêtê so danj yêc nanj aô galic yham dom. Ñamata-nga mac atac whin aô ñandô. Tigeñ kwahic dec mba!

⁵ Bocdinañ gauc nem mac nem mêtê ñamata-nga dinanj, nanj kwahic dec mac ahu sinj su. Ma anem nem ñalôm kwi ma akôm mêtê ñayham gitôm ñamata-nga. Bu mba, dec aô watêñ mac wameñ, ma wakôc mac nem yakainj su.

⁶ Magoc aô galic ñayham bu mac atac tec Nikolai* ndê lau si lêñ sac, gitôm aô dauñ gatec.

⁷ Asa ndê danjasunj yêc, nanj ngô yom dindec nanj Ñalau Dabunj sôm têtj Anötö ndê gôlôwac dabunj. Lau honj nanj sêlhac ñannga ma sêku sac dulu, nanj wakêñ ñac sêmbo Anötö ndê †Paradais ma sênej ñandô yêc A Tanli-nga.

Jon to yom têtj gôlôwac dabunj yêc malac Smena

⁸ “Ma to yom têtj anjela nanj yob gôlôwac dabunj Smena-nga bocdec bu:

Yom dindec meñ akêñ inj nanj tinjamata gêñ honj ma tinjambu gêñ honj, inj nanj mbac ndu ma tisa ma mbo tali tiyham.

⁹ Aô kayalê bu mac lau Smena-nga ahôc ñawapac atu, ma mac andöc nom atôm lau ñalôm sawa. Tigeñ yêc Anötö ango-nga mac ati lau ti lêlôm. Aô kayalê yom honj nanj lau nanj sêsap lau Israel-nga si sakinj akwa dôñ, nanj sêsôm pi mac. Ñac lau dau sêtoc dau sa bu ñac lau Israel-nga nanj Anötö kêyalinj ñac sa sêti inj ndê lau. Tigeñ mba! Ñac Sadanj ndê lau solop.

¹⁰ Atôc daôm dom pi ñawapac nanj oc meñ. Anjô! Sadanj tac whin bu êñsahê mac, ma inj ndê lau oc sêkêñ mac nem lau ñatô sêndöc gapocwalô. Tigeñ mac oc ahôc ñawapac tôm bêc 10 ma pacndê. Mac bu ahôc ñawapac e tôm lau sêndic mac ndu, magoc alhac ñannga ma ahu aô sinj dom. Ma bocdinañ aô wakêñ mac andöc tamli ñapanj, nanj ti mac nem ñaôli.

¹¹ Asa ndê danjasunj yêc, nanj ngô yom dindec nanj Ñalau Dabunj sôm têtj Anötö ndê gôlôwac dabunj. Lau honj nanj sêlhac ñannga ma sêku sac dulu, nanj oc sêtap ñandê sa têtj bêc nanj lau sêmbac ndu tidim tilu-nga,† nanj dom.

Jon to yom têtj gôlôwac dabunj yêc malac Pegamam

¹² “Ma to yom têtj anjela nanj yob gôlôwac dabunj Pegamam-nga bocdec bu:

Yom dindec meñ akêñ inj nanj hôc bienj baliñ nanj ñamata yêc danja-danja.

¹³ Aô kayalê mac lau Pegamam-nga nem gameñ, nanj lau daêsam sêmbo Sadanj ndê gôlinj ñapu. Tigeñ mac asap aô dôñ ñapanj, ma ahu nem akêñ whin aô-nga sinj su dom. Yêc Sadanj ndê malac dinanj, lau sic anej ñgac akinj Antipas ndu. Ñahu bu inj hoc yom ñandô asê pi aô, ma sêc aô ahuc dom. Ma mac bocdinañ, têtj ndoc dinanj aô galic bu mac ahu aô sinj dom.

¹⁴ Tigeñ mac akôm gêñ ñatô nanj aô galic bu solop dom. Mac nem lau ñatô sêñkuc Balam ndê yom. Têtj têm ñamata-nga Balam kêdôhônj lau Israel si ñgac bata Balak bu êntôm lau Israel-nga bu sêkôm mêtê sac. Ñac senj

* **2:6:** Nikolai kêdôhônj lau bu sêlic mêtê sac gitôm gêñ ñambwa. Inj sôm bu Kilisi ndê lau gitôm bu sênem akinj anötöi gwam, ma sêkôm mêtê mockainj-nga. † **2:11:** Bêc nanj lau sêmbac ndu tidim tilu-nga - bêc nanj Anötö oc êmatôc lau honj, ma lau sac oc sêsip ya atu nanj sa ñapanj sêndi bu sêhônj ñandê ñapanj. Alic yom ñatô yêc Rev 20:14; ma 21:8.

gêñ daney-nga nan lau sêkêñ ti da têñ anötö gwam. Ma sêkôm mêtê sac mockain-nga whin. Ma kwahic dec mac nem lau ñatô sêñkuc mêtê kain dinan.

¹⁵ Ma gêñ dan tiyham. Mac nem lau ñatô sêñkuc yom nan Nikolai kêdôhôn têñ lau.

¹⁶ Bocdinan anem daôm kwi. Bu mba, dec ñasawa saun aö watêñ mac waloc, ma wandic lau nan sêsa lêñ kain dinan ña bien baliñ nan sa yêc aö whañsun.

¹⁷ Asa ndê danğasun yêc, nan ngô yom dindéc nan Njalau Dabuñ sôm têñ Anötö ndê gôlôwac dabuñ. Lau hon nan sêlhac ñanğa ma sêku sac dulu, nan wakêñ ñac sêney gêñ daney-nga nan kwahic dec yêc sin dau yêc undambê, gitôm gakêñ †mana têñ lau Israel-nga sen yêc gameñ sawa. Ma aö wakêñ hoc sêsêp tigen-tigen têñ ñac tôm ndi. Yêc hoc tigen-tigen aö wato ñaê wakuc pi, nan lau dan sêñyalê dom. Asa nan kôc hoc dau ñadan, nan oc êñyalê.

Jon to yom têñ gôlôwac dabuñ yêc malac Tayatira

¹⁸ “Ma to yom têñ anjela nan yob gôlôwac dabuñ Tayatira-nga bocdec bu: Yom dindéc meñ akêñ Anötö ndê Atu, in nan ndê tandô ñawê gitôm ya ñawahô, ma gahi gitôm brons nan ñawasi atu.

¹⁹ Aö kayalê mac lau Tayatira-nga nem mêtê hon su, bu mac akêñ whin aö ñanğa, ma asap mêtê atac whin-nga dôñ. Aö kayalê bu mac alhac ñanğa ma am akiñ aney lau. Ma kwahic dec mac akôm gêñ dinan hóc gêlêc ñamata-nga su.

²⁰ Tigen mac nem mêtê dan aö galic yham dom. Awhê sac dan mbo mac nem gôlôwac dabuñ ñalôm, nan gitôm kwîn sac Jesebel. In sam dau bu aney propet awhê dan, magoc in kêdôhôn aney lau bu sêkôm mêtê mockain-nga, ma bu sêney gêñ daney-nga nan lau sêkêñ ti da têñ anötöi gwam. In kôm mêtê sac bocdinan, magoc mac asoc in su yêc mac nem gôlôwac dabuñ dom.

²¹ Aö gakêñ ñasawa têñ in bu nem dau kwi, tigen in sap in ndê mêtê sac dôñ ñapan.

²² Alic su nan! Kwahic dec aö wakêñ ñandê atu têñ in, ma têñ lau nan sêkôm mêtê mockain-nga sêwhin in, nan bocdinan. ñac bu sênem dau kwi dom, dec ñac oc sêhóc ñawapac atu.

²³ Ma aö oc wandic in ndê balêkoc ndu sêwhin. Tu dinan-nga dec Kilisi ndê lau hon oc sêñyalê bu aö kayalê ñamalac si gauc ti ñalôm hon. Ma aö wakêñ ñagêyô têñ mac hon tôm ndi, êñkuc mêtê nan mac lau tigen-tigen akôm.

²⁴ Mac lau Tayatira-nga ñatô asóc awhê sac dinan ndê yom ñapu dom. Ma yom nan sêsam bu Sadañ ndê yom nan yêc sin dau, nan mac akip sa dom. Bocdinan aö oc wakêñ ñawapac wakuc têñ mac ahóc dom.

²⁵ Gêñ tigen aö atac whin, nan asap mêtê ñayham nan mac akôm ambo, nan dôñ e wambu wamen.

²⁶ Asa nan bu lhac ñanğa ma ku sac dulu, ma sôc aney yom ñapu e bêc ñambu-nga, nan wakêñ ñaclai têñ in bu nem gôlin lau sambuc,

²⁷ gitôm Daman kên ñaclai têñ aö dauñ. Tôm yom nan sêto yêc nan sôm bocdec bu:

In kôc tóc kin-nga bu nem gôlin lau sambuc ti ñaclai atu, ma in oc ku ñac dulu gitôm ñgac dan tuc lôñ andô dan popoc. [BW 2:9]

²⁸ Ma asa nan bu lhac ñanğa, nan aö dauñ oc wambo wawhin in ti ñawasi atu gitôm tata bêbêc-nga.

29 Asa ndê danğasun yêc, nan ngô yom dindec nan Nalau Dabun sôm têt Anötö ndê gôlôwac dabun.

3

Jon to yom têt gôlôwac dabun yêc malac Sadis

1 “Ma to yom têt aŋela nan yob gôlôwac dabun Sadis-nga bocdec bu:

Yom dindec meŋ akêŋ in nan mbo whin Anötö ndê ŋalau 7 ma kôc tata 7.

Aô kayalê mac lau Sadis-nga nem mêtê hoŋ. Lau ŋatô gauc gêm bu mac alhac ŋaŋga ma akôm Anötö ndê gwelen. Tigen mba! Mac atôm lau batê!

2 Yêc aneŋ Anötö aŋgô-nga aô galic bu mac ac dabiŋ mac nem gwelen ŋapep dom. Bocdinaŋ tampo sa ma atisa! Mac nem akêŋ whin kêpiŋ bu oc pacndê. Bocdinaŋ apuc nem akêŋ whin dôŋ maŋ.

3 Gauc nem yom hoŋ nan mac aŋgô ti akôc sa su. Ma anem nem ŋalôm kwi ma danam wambu yom dau. Mac bu anem ali dom, dec wambu wameŋ gitôm ŋgac kaŋ, ma mac oc aŋyalê ndoc wameŋ-nga dom.

4 Magoc aô kayalê lau Sadis-nga ŋatô nan sêkôm mêtê sac dom, dec galic ŋac tôm lau ti ŋakwê ŋawasi. Aô oc wakêŋ ŋakwê sêsêp têt lau dinaŋ sêsôc, bu aô galic ŋac ŋayham, ma ŋac oc sêmbo sêwhin aô ŋapaŋ.

5 Ma lau ŋatô nan sêl hac ŋaŋga ma sêku sac dulu, nan wakêŋ ŋakwê sêsêp têt ŋac bocdinaŋ. Ma yêc Damaŋ ti in ndê aŋela aŋgô-nga, aô wasam ŋac si ŋaê asê, ma watôc asê bu sêti aneŋ lau solop. Ma ŋac si ŋaê oc yêc Buku Tanli-nga* ŋapaŋ.

6 Asa ndê danğasun yêc, nan ngô yom dindec nan Nalau Dabun sôm têt Anötö ndê gôlôwac dabun.

Jon to yom têt gôlôwac dabun yêc malac Piladelpia

7 “Ma to yom têt aŋela nan yob gôlôwac dabun Piladelpia-nga bocdec bu:

Yom dindec meŋ akêŋ ŋgac dabun nan sôm yom ŋandô eŋ. In kôc Kiŋ Dawid ndê ki gatam-nga, ma gatam bocke nan in gêlêc su, nan lau dan sêtôm bu sêndic ahuc dom. Ma gatam nan in gic ahuc, nan lau dan sêtôm bu sêkac sa dom.

8 Mac lau Piladelpia-nga. Aô kayalê mac nem mêtê hoŋ su. Mac lau ti licwalô atu dom, tigen aô kayalê bu mac danam wambu aneŋ yom, ma asêc aneŋ ŋaê ahuc dom. Bocdinaŋ alic su nan! Kwahic dec aô walêc gatam dan su bu wanem mac sa-nga, ma lau dan oc sêtôm dom bu sêndic ahuc.

9 Lau nan sêsap lau Israel-nga si sakin akwa dôŋ, nan sêtoc dau sa bu ŋac lau Israel-nga nan Anötö kêyalin ŋac sa. Magoc mba. Ŋac lau tasan, ma Sadaŋ ndê lau ŋac. Aô wanğwiniŋ ŋac e sêtêŋ mac sêmeŋ ma sêhu dau sêyêc mac gahim-nga. Ma têt ndoc dinaŋ ŋac hoŋ oc sêŋyalê tidôŋ bu mac lau nan aô atac whin mac ndu andô.

10 Mac apuc daôm dôŋ ma alhac ŋaŋga têt ndoc ŋawapac ti kisa tap mac sa, tôm aô gac atu mac mun su. Bocdinaŋ aô wayob mac têt ndoc ŋawapac-nga nan oc hôc asê bu êŋsahê lau nom-nga hoŋ.

11 Ndoc meŋ kêpiŋ bu aô wambu wameŋ. Bocdinaŋ akôc yom ŋandô dôŋ ma ayob ŋapep, bu lau dan sênem kaŋ nem ŋaôli ŋayham dom.

* 3:5: Buku Tanli-nga - lau hoŋ nan sêkêŋ whin Yisu ma sêtap Anötö ndê mwasin dandôc tanli ŋapaŋ-nga sa, nan si ŋaê yêc Buku Tanli-nga dau. Buku ŋatô sêyêc undambê, nan sêto yom yêc ŋalôm pi gêŋ ŋayham ma sac hoŋ nan yac tigen-tigen dakôm (Rev 20:12-13). Sêto yom pi Buku Tanli-nga dau yêc Pil 4:3; Rev 13:18; 17:8; 20:12, 15; ma 21:27.

¹² Lau narj sêlhac ñanğa ma sêku sac dulu, narj aö wakêñ ñac sêndöc aneñ Anötö anğô-ñga ñapanj tòm alhö ñanğa narj sêlhac inj ndê lôm dabuñ. Lau dinarj oc sêmbö sêwhin Anötö yêc malac Jerusalem wakuc, narj inj oc kêñ sip akêñ undambê meñ, dec aö oc wato aneñ Anötö ndê ñaê ma inj ndê malac wakuc dau ñaê pi ñac. Ma aö wato aö dauñ neñ ñaê wakuc pi ñac whin.

¹³ Asa ndê danğasun yêc, narj ngô yom dindec narj Ñalau Dabuñ sôm têtñ Anötö ndê gôlôwac dabuñ.

Jon to yom têtñ gôlôwac dabuñ yêc malac Laodisia

¹⁴ “Ma to yom têtñ anela narj yob gôlôwac dabuñ Laodisia-ñga bocdec bu: Yom dindec meñ akêñ Yom Ñandô Ñadau. Inj sôm yom ñandô eñ, ma bocdinarj yac dakêñ whin inj ndê yom ma atac lu-lu dom. Ma inj gêm gôlin gêtñ hoñ narj Anötö kêñ.

¹⁵ Aö kayalê mac lau Laodisia-ñga nem mêtê hoñ. Mac asôm bu akêñ whin aö, tigeñ mac akêñ whin aö ti nem ñalôm sambuc dom. Mac lau tasanj! Mac bu ahu aö sinj gacgeñ, me akêñ whin aö ti nem ñalôm sambuc, dec oc ñayham.

¹⁶ Tigeñ mba! Mac anşau bu anşuc aö. Bocdinarj oc waserj mac su tòm ñgac narj kêsahê gêtñ sac yêc inj whasun dec kêlôwê sa.

¹⁷ Mac asôm bu mac ati lau ti lêlôm ma lau tiwaê narj apônda gêtñ danj dom. Tigeñ mac anşalê dom bu yêc Anötö anğô-ñga mac atôm lau ñalôm sawa, ma lau tandô pec, ma lau ñakwê mbasi.

¹⁸ Bocdinarj anğô aneñ yom dindec. Mac bu ati lau ti lêlôm, dec atêtñ aö ameñ, ma aö wakêñ gol ñandô ñayham têtñ mac anemlhi. Ma anemlhi ñakwê sêsêp asôc-ñga bu ambo ñamlic ñambwa dom ma mayam pac. Ma anemlhi malasin bu anğwasin tanôm e tanôm ñawa sa.

¹⁹ Lau narj aö atac whin, narj bu sêkôm gêtñ giso, dec aö wasôm ñac ma wamatôc ñac tu bu sêhu mêtê sac dau sinj. Boc-dinarj anğô aneñ yom. Anem daôm kwi ma akôm ñanğa bu anşuc aö.

²⁰ Alic! Aö gatôm mac nem silip danj narj meñ kalhac am nem andu ñagatam ma kêmati gatam mbo. Ma bocdinarj asa narj ngô aö awhañ ma gêlêc gatam dau su têtñ aö, narj aö oc wasôc watêtñ inj wandi, ma alu aneñ gêtñ awhin dauñ.

²¹ Aö gaku ñaclai sac-ñga hoñ dulu, dec Damanj kôc aö sa gandôc gawhin inj yêc inj ndê pônj kinj-ñga. Ma ñalêñ tigeñ lau hoñ narj sêlhac ñanğa ma sêku sac dulu, narj wakôc ñac sa bu sênem gôlin sêwhin aö yêc aneñ pônj kinj-ñga.

²² Asa ndê danğasun yêc, narj ngô yom dindec narj Ñalau Dabuñ sôm têtñ Anötö ndê gôlôwac dabuñ.”

4

Jon gêlic gêtñ atu undambê-ñga

¹ Dinarj su, goc aö galic gatam danj narj kac sa su yêc undambê. Ma awha narj aö ganğô muñ su gitôm dahuc tanj, narj sôm têtñ aö bu, “Pwi mweñ, ma gêtñ narj oc hôc asê tinambu-ñga, narj watôc têtñ am.”

² Têtñ dinarj Ñalau Dabuñ kôm aö gatunj kainj danj sa, ma aö galic pônj kinj-ñga danj kalhac undambê, ma pônj ñadau ndôc ñahô.

³ Ma inj narj ndôc, narj ndê ñawasi atu, gitôm ðhoc ñayham lu narj sêsam bu jaspä ma kanelian. Ma gasun bu êp narj ñadalô ñayham ma ñawasi gitôm hoc ñayham emerel, narj kêgihi pônj atu dau ahuc.

⁴ Ma aö galic pôn 24 sêlhac sênghihi pôn atu, ma lau bata 24 sêndöc ñahô. Ñac sêsöc ñakwê sêsêp, ma sanem gol yêc ñac si ñagôlôn tôm gi.

⁵ Ma aö galic sickac, ma gangô wapap gic ti ñakêcsia atu sa akên pôn atu. Ma lam ti ñawê atu 7 sêlhac pôn ña-ndö-ñga. Lam 7 dinarj Anötö ndê ñalau 7.

⁶ Ma yêc pôn dau ña-ndö-ñga aö galic gêñ ñawasi atu poc gitôm bugicton, ma ñawa gitôm glas.

Ma aö galic anjela atu hale sêlhac sênghihi pôn atu. Ñac sem gêñ tali ñatô anjô, ma tandô daêsam sêyêc ñac ñabapo ti ñadômbwê.

⁷ Anjela hale dinarj anjô andô bocdec. Anjela ñamata-ñga ndê anjô gitôm layon, tilu-ñga gitôm makao, titö-ñga gitôm ñamalac, ma anjela tihale-ñga ndê anjô gitôm macmpon nan hu mbo lolôc.

⁸ Ñac tigen-tigen si ñamakê 6, ma tandô daêsam sem ñac ahuc, yêc ñamakê ñapu-ñga whin. Ma ñac sêmpin Anötö ma sêsôm, “O Pômdau Anötö, Ñanja Ñadau, am dabun, dabun, ma dabun en. Am mbo têtj ñamata-ñga, kwahic dec am mbo, ma tinjambu am oc mbu mwenj.” Ñalêñ dinarj ñac sêmpin inj acsalô ma ôbwêc honj, sênwhan dau dom.

⁹ Têm bocke nanj anjela hale dinarj sêsôm yom dinarj sêmpin inj nan ndöc pôn atu ma mbo tali ñapanj, ma sem danje inj ti sêtoc inj ndê waê sa, goc

¹⁰ lau bata 24 sêhu dau sêsip nom ma sêpôn haduc têtj inj. Ma sêkên ñac si sanem sêyêc pôn atu ndö-ñga, ma sêsôm yom bocdec bu,

¹¹ “O Pômdau yac mba Anötö. Am gêñ honj ñadau. Am kêmasanj gêñ honj ma kên gêñ honj sêmbo tali, tôm am daôm tac whin. Tu dinarj-ñga dec am ñayham kêlêc, ma gic waê bu yac ampin am ti apo nem waêm sa, ma atoc am sa tu am nem ñawasi ti ñaclai atu-ñga.”

5

†Anötö ndê Domba ma bapia tilhuj

¹ Aö tanhê inj nan ndöc pôn atu, ma galic bapia tilhuj danj yêc inj amba andö-ñga, ma yom yêc bapia dau danja lu-lu. Bapia dau sênlhuj sa, ma sêkên gêñ ñabalêp 7 pi ñadali bu kôc dôñ.*

² Ma aö galic anjela ñanja danj, nan mbwêc awha atu bocdec bu, “Asa inj ñamalac gitên, gitôm bu kôc gêñ ñabalêp su ma kac bapia dau sa?”

³⁻⁴ Inj mbwêc yom dinarj asê, tigenj yêc undambê, ma yêc nom ma nom ñapu-ñga, sêtap ñamalac gitên danj sa dom, nan gitôm bu kac bapia dau sa ma sam. Têtj ndoc aö galic bu sêtap ñamalac gitên danj sa dom, nan aö gatarj atu andô.

⁵ Magoc lau bata 24 si danj sôm têtj aö, “Am tanj dom! Lic su nanj. Ñamalac gitên danj mbo, nanj ku ñaclai sac-ñga ti ñaclai dambac ndu-ñga dulu su, ma inj gitôm bu kôc gêñ ñabalêp 7 su, ma kac bapia dau sa. Inj nanj sêsam bu ‘Layon nanj sa akên Juda ndê tonj,’ ma ‘Dawid ndê Wakuc,’ nanj gitôm.”

⁶ Têtj dinarj aö galic Domba danj nanj ña-anjô gitôm sic inj ndu su, magoc mbo tali tiyham. Inj kalhac ñalhu kêpinj pôn atu, ma anjela hale ti lau bata 24 sênghihi inj ahuc. Inj ndê ñapo 7, ma tandô 7, nanj sem dôhôn Anötö ndê ñalau 7 nanj inj kên ñac sêsa sêtên nom ñabatij honj.

⁷ Ma Domba dau gi kôc bapia dau su yêc inj nanj ndöc pôn atu ndê amba andö-ñga.

* **5:1:** Têtj têm Jon to bapia dindac, nanj lau nanj bu sêkên bapia danj têtj lau ñatô, nanj sêkên gêñ ñabalêp gitôm lêlêp me nomdac pi bapia dau bu sêsap dôñ. Ma bocdinanj lau bambalinj gitôm dom bu sêkac bapia dau sa ma sêsam e hóc asê ñamalac nanj bapia dau gic inj ñawaê.

⁸ Inj kôc sa su goc aņela hale ti lau bata 24 sêpônġ haduc têtġ inj. Yêc ŋac honġ si amba sêkôc gêtġ wê-ŋga nanġ sêsam bu hap,[†] ma sùc nanġ sêmasanġ ŋa gol, nanġ sêkêtġ gêtġ ŋamalau ŋayham sip e meŋhu. Gêtġ ŋamalau dinanġ, nanġ mbec honġ nanġ Anötö ndê lau dabunġ sêtenġ têtġ inj.

⁹ Ma ŋac sem wê wakuc danġ bocdec, “Am gitêtġ andô, gitôm bu kôc bapia ma kac gêtġ ŋabalêp su. Nahu bu lau sic am ndu, ma am nem dac gêmlihi lau su sêti Anötö ndê lau. Am gêmlihi lau yêc nom ŋagameŋ honġ, ma yêc lau titorġ-titorġ ma awha têtġtêtġ honġ nanġ sêmbo nom.

¹⁰ Ma am kôm ŋac sêti lau tonġ tigenġ, bu sênem akinġ yac nenġ Anötö sêtôm lau †dabuŋsiga, ma ŋac oc sênem gôliŋ sêmbo nom.”

¹¹ Têtġ dinanġ aô galic ti ganġô aņela daêsam ma daêsam ma daêsam, oc tôm dom bu dasê sa. Ŋac sêŋgihi pônġ atu ma aņela hale ti lau bata ahuc.

¹² Ma ŋac sem wê ŋa awha atu bocdec bu, “O Domba ŋayham kêlêc, am nanġ lau sic am ndu. Yac ampinġ am, bu am gêtġ honġ ŋadau, ma am nem ŋaclai, ti gauc, ma licwalô, ma waêm ti ŋawê ma ŋawasi atu hôc gêlêc su.”

¹³ Têtġ dinanġ aô ganġô gêtġ tali honġ nanġ sêmbo undambê ti nom ma nom ŋapu-ŋga, ma nanġ sêmbo gwêc. Ŋac honġ sem wê bocdec bu, “Kwahic dec, ma tôm bêc honġ, yac ampinġ inj nanġ ndôc pônġ atu, ma yac ampinġ Domba. Bu injlu si waê, ti ŋawê ma ŋawasi, ma ŋaclai atu andô!”

¹⁴ Ma aņela hale sêsôm, “Yomandô!” Ma lau bata honġ sêhu dau sêyêc nom ma sêmpinġ injlu.

6

Anötö ndê Domba kac bapia tilhuŋ sa

¹ Dinanġ su, goc aô galic Anötö ndê Domba dau kôc gêtġ ŋabalêp ŋamata-ŋga su yêc bapia tilhuŋ. Ma aņela hale si danġ ta yom ŋa awha atu gitôm wapap, ma sôm, “Mwenġ!”

² Dec aô tanġhê gameŋ, ma galic hosi sêsêp danġ. Ma aô galic ŋgac nanġ ndôc hosi ŋahô, nanġ kôc bakôc sôp-ŋga danġ. Anötö kêtġ sanem danġ têtġ inj, goc inj sa ti ŋaclai atu bu ku ŋacyo dulu.

³ Goc Anötö ndê Domba kôc gêtġ ŋabalêp tilu-ŋga su, ma aô ganġô aņela tilu-ŋga sôm, “Mwenġ!”

⁴ Ma hosi kokoc danġ sa meŋ. Anötö kêtġ bienġ baliŋ danġ têtġ ŋgac nanġ ndôc hosi ŋahô, ma kêtġ ŋaclai têtġ inj bu kôc yom malô su yêc lau nom-ŋga, bu kôm ŋac sêndic dandi ndu.

⁵ Goc Anötö ndê Domba kôc gêtġ ŋabalêp titô-ŋga su, ma aņela titô-ŋga sôm, “Mwenġ!” Dec aô tanġhê gameŋ ma galic hosi yeyec danġ. Ma ŋgac nanġ ndôc hosi ŋahô kôc gêtġ danem dôhônġ gêtġ-ŋga yêc inj amba. Gêtġ kainġ dinanġ dakôc bu danem dôhônġ gêtġ bu ŋadehe me lolo.

⁶ Ma awha danġ sa akêtġ pônġ atu nanġ kalhac aņela hale ŋalhu, nanġ sôm, “Kêtġ tóbôm sa bu lau nom-ŋga sêpônġa gêtġ sênerġ-ŋga, ma ŋac oc sênem dôhônġ gêtġ bu lau sênemlihi gêtġ danerġ-ŋga ŋagec-ŋagec ŋa ŋaôli atu. Tigenġ kôm ôm a †olib-ŋga ti ôm wain-ŋga tisac dom.”

⁷ Têtġ dinanġ Anötö ndê Domba kôc gêtġ ŋabalêp tihale-ŋga su, ma aņela tihale-ŋga sôm, “Mwenġ!”

⁸ Goc aô tanġhê gameŋ, ma galic hosi yanyanġ danġ. Ma ŋgac nanġ ndôc ŋahô, nanġ sêsam inj ndê ŋaê bu ‘Mbac Ndu,’ ma danġ tiyham, nanġ ndê ŋaê ‘Lambwam’

[†] 5:8: Hap - gêtġ gitôm gita ti wac daêsam, nanġ lau sêndic têtġ ndoc sênem wê-ŋga. Alic Rev 14:2; ma 15:2.

kêkuc in. Ma Anötö kêkin inlu bu sêwhê lau nom-nga hon kôc ndi ton hale, ma sêndic ton dan ndu. Inlu oc sêngilî sin, ma sêkêñ tóbôm ma gêmbac atu ma bôclai bu sêseñ lau ton tihale-nga dinan su.

⁹ Têñ ndoc Anötö ndê Domba kôc gêñ ñabalêp ti-5-nga su, nan galic lau ñatô si gatu sêmbô Anötö ndê alta ñapu. Lau dinan, mun-nga lau nom-nga sic ñac ndu, ñahu bu sêkêñ whin Anötö ndê yom, ma sêhoc in ndê yom asê.

¹⁰ Ma ñac sêta awha atu têt in, “O Pômdau Dabun ma Yom Nandô Nâdau. Têt bêt bocke am oc êmatôc lau sac nom-nga, ma kêñ ñagêyô têt ñac ô yac mba dac nan ñac sêkêc sin su?”

¹¹ Sêsôm yom dinan su, ma Anötö kêñ ñakwê sêsêp baliñ têt ñac tôm gi. Ma in sôm têt ñac bu, “Mac nem asidôwai ñatô sem akin aô sêmbô, nan lau nom-nga oc sêndic ñac ndu gitôm ñac sic mac ndu. Bocdinan ahôn malô e gêñ dinan pacndê su.”

¹² Aô tanhê Anötö ndê Domba ma in kôc gêñ ñabalêp ti-6-nga su, goc tiyhô atu gêm, ma aô galic ac tiyec gitôm sêcyaê, ma ayô tikoc gitôm dac.

¹³ Ma tata umbon-nga sêpeñ sêsip nom gitôm mbu puc atu ma kêwic ahi goc ñalôwê sêpeñ sêsip nom si.

¹⁴ Ma umbon ginnga tôm mbu soc po dan su, ma lôc ti nduc hon sinnga bocdinan.

¹⁵ Tu dinan-nga lau hon nan sêkêñ whin Yisu dom, nan sêtôc dau ñandô, ma sêñsalê gameñ bu sêsin dau. Kin ma lau bata, ma lau sin-nga, ma lau ti lêlôm ma lau ti licwalô atu, ma lau nan sem akin ñadai ti lau nan sêmbô ñambwa, nan hon sêlhô bambalin. Ma sêñsalê mala sêsin dau kwi-nga sêsôc hocsun ti hoc nan sêyêc gameñ lôc-nga, nan ñapu.

¹⁶ Ma ñac sêta yom têt lôc ti hoc bu êngatôc ñac si e in nan ndôc pôn atu, nan oc tôm dom bu lic ñac, ma bocdinan ñac oc sêtap Anötö ndê Domba ndê atac ñandê sa dom.

¹⁷ Sêkôm gêñ dinan, ñahu bu bêt dinan ti bêt sêtap ñandê sa tu ñac si sac-nga, ma lau sac dan oc sêtôm dom bu sêñlêc Anötö ndê matôc.

7

Sêpuc ñadalô pi lau Israel-nga 144,000

¹ Dinan su, goc aô galic añela hale nan sêyob mbu. ñac sêlhac nom ñabatin hale ma sêkôc ñaclai bu sêlhac mbu nom-nga hale ahuc, tu bu sêpuc ñadinda e sêkôm nom me gwêc me a tisac dom.

² Anötö kêñ ñaclai têt ñac bu sêyob mbu e tinambu sêhu mbu nom-nga sin bu kôm nom ma gwêc tisac. Ma aô galic añela dan tiyham nan sa akêñ gameñ ac pi-nga meñ, ma yêc in amba in kôc Anötö Tanli Nâdau ndê gêñ dapuc ñadalô-nga.* In mbwêc ña awha atu têt añela hale dinan ma sôm,

³ “Akôm nom ti gwêc ma a tisac dom, e yac apuc yac neñ Anötö ndê ñadalô pi in ndê lau akin si sêcbala su.”

⁴ In sôm yom dinan su, goc aô ganğô lau nan sêpuc ñadalô pi ñac si sêcbala, nan si namba, nan gitôm 144,000. Ma lau dinan sêmeñ akêñ lau Israel-nga si gôlôwac ton 12.

* **7:2:** Têt têm dinan lau sêkêñ gêñ ñabalêp gitôm lêlêp me nomdac pi bapia bu sêsap dôñ, ma sêpuc ñadalô dan pi lêlêp dau bu têt asê bu ñac sêti bapia dau ñadai. Sêmasan gôlôn amanatu-nga (ring) me gêñ dan nan sêñôn ti kôm bu sêpuc ñadalô dau.

⁵ Yêc Juda ndê tonj, sêkeŋ ŋadalô pi lau 12,000, ma pi lau 12,000 yêc Ruben ndê, 12,000 yêc Gad ndê,

⁶ 12,000 yêc Aser ndê, 12,000 yêc Naptali ndê, 12,000 yêc Manase ndê,

⁷ 12,000 yêc Simeon ndê, 12,000 yêc Liwai ndê, 12,000 yêc Isaka ndê,

⁸ 12,000 yêc Sebulun ndê, 12,000 yêc Josep ndê, ma pi lau 12,000 yêc Benjamin ndê tonj.

Lau daésam sêmpinŋ Anötö

⁹ Tiŋambu aô tanhê gameŋ ma galic lau daésam andô, gitôm dom bu lau danj sêsê ŋac sa. Sêmeŋ akêŋ nom ŋagameŋ honj, ma akêŋ lau titonj-titonj honj, ma akêŋ lau awha têtêtêj. Ma sêlhac pônj atu ti Anötö ndê Domba anjô andô-ŋga. Ŋac honj sêsôc ŋakwê sêsêp, ma sêhóc tómtóm ŋalauŋ.

¹⁰ Ma sêmbwêc ŋaŋga bu, “Yac tampinŋ yac neŋ Anötö nanj ndöc pônj atu, ma inj ndê Domba, bu mwasin nem lau si-ŋga yêc inlu.”

¹¹ Ma anjela honj nanj sêlhac sêŋgihi pônj atu ti anjela hale ma lau bata ahuc, nanj sêhu dau anjô sip nom sêyêc pônj atu ndö-ŋga. Ma sêmpinŋ Anötö,

¹² ma sêsôm, “Yomandô! Yac neŋ Anötö ndê ŋawasi ti gauc ma waê ti ŋaclai ma licwalô hóc gêlêc gêŋ honj su. Bocdinaŋ tampinŋ inj, ma danem danje inj kwahic dec ma tôm bêc honj. Yomandô!”

¹³ Têŋ dinaŋ lau bata si danj meŋ ma ndac aô bocdec bu, “Lau ti ŋakwê sêsêp dindê, ŋac lau asa, ma sêmeŋ akêŋ nde?”

¹⁴ Ma aô gaô inj ndê awha ma gasôm, “O ŋgac atu, am daôm kêyalê.” Dec inj sôm têtj aô, “Lau dinaŋ sêmo nom têtj ndoc ŋawapac atu hóc asê, ma kwahic dec sêmeŋ sêmo lec. Sêŋgwasinŋ si ŋakwê sip Anötö ndê Domba ŋadac, ma ŋakwê dau sêp sambuc.

¹⁵ Tu dinaŋ-ŋga sêlhac Anötö ndê pônj atu ndö-ŋga yêc inj ndê lôm dabuŋ, ma sem akinj inj acsalô ma ôbwêc. Ma inj nanj ndöc pônj atu, nanj oc mbo whinŋ ŋac ma yob ŋac.

¹⁶ Tôm dom bu sêpônnda gêŋ sêneŋ-ŋga ti sênom-ŋga tiyham. Ma ac oc pec ŋac dom, ma gêŋ ŋandê danj oc tap ŋac sa dom.

¹⁷ Ŋahu bu Anötö ndê Domba nanj mbo pônj atu ŋalhu, nanj oc ti ŋac si ŋgac yob ŋac-ŋga, ma wê ŋac sêsa bu sênom bu yêc bubata tanli-ŋga. Ma Anötö dau oc puŋ ŋac tasulu su yêc ŋac tandô.”

8

Anötö ndê Domba kôc gêŋ ŋabalêp ti-7-ŋga su

¹ Têŋ dinaŋ Anötö ndê Domba kôc gêŋ ŋabalêp ti-7-ŋga su yêc bapia, ma gameŋ undambê-ŋga ŋaneŋ sa gitôm acgatu ŋasawa danja.

² Ma aô galic anjela 7 nanj sêlhac Anötö anjô-ŋga, ma inj kêŋ dahuc têtj ŋac honj tôm gi.

³ Ma anjela danj tiyham meŋ kalhac alta gol kêpinŋ pônj atu. Inj kôc lônj gol danj, ma sêkêŋ gêŋ ŋamalu ŋayham daésam têtj inj. Goc inj kêgaluŋ whinŋ Anötö ndê lau dabuŋ si mbec yêc lônj dau, ma kêc pi alta ti da têtj Anötö.

⁴ Ma ŋawasu akêŋ gêŋ ŋamalu ti lau dabuŋ si mbec, sa akêŋ lônj nanj yêc anjela amba, ma pi têtj Anötö anjô-ŋga.

⁵ Pacndê, goc inj kôc ya ŋanda akêŋ alta, ma kêŋ sip lônj gêŋ ŋamalu-ŋga e meŋhu, ma tuc sip gameŋ nom-ŋga gi. Ma aô ganjô ŋakêcsia atu, ma sickac ti wapap gic ma tiyhô gêm.

Anjela hale sêyu dahuc

6 Têñ dinan anjela 7 nan sêkôc dahuc, nan sêmasan dau bu sêyu.

7 Anjela namata-nga yu in ndê, ma sêmbalin u njalhic gitôm ais, ma ya nan sêngalun whin dac nan sip nom gi. Ma ya dau gêñ gameñ nom-nga ti a daêsam su. Aô galic gitôm sêwhê gameñ nom-nga ti a hon kôc gi naton tó, ma ton dan ya gêñ su, ma lu sêyêc njayham. Ma kwan batat-batat, nan ya gêñ hon su.

8 Goc anjela tilu-nga yu dahuc, ma sêmbalin gêñ dan gitôm lôc atu ti ya sip gwêc gi. Ma tiyham aô galic gitôm sêwhê gwêc kôc gi ton tó, ma ton dan gêm dau kwi ti dac, ma ton lu sêyêc njayham.

9 Ma i ti gêñ tali hon nan sêmbo gwêc ti dac, nan sêmbac ndu. Ma wan nan sêpoc gwêc bocdinan, ton dan sinja su, ton lu sêpoc njayham.

10 Têñ ndoc anjela titô-nga yu ndê dahuc, nan tata atu dan peñ sip akên umbon. Tata dau nawê atu, ma peñ sip nom ma kôm bu ti bubata daêsam sêtisac. Aô galic gitôm sêwhê bu ti bubata hon kôc gi ton tó, ma ton dan tisac.

11 Sêsam tata dau naê bu 'Njamakic.' Ma yêc bu nom-nga hon, ton dan njamakic sa ma ton lu sêyêc njayham. Ma lau hon nan sênôm bu njamakic dinan, nan sêmbac ndu.

12 Goc anjela tihale-nga yu ndê dahuc, ma ac ti ayô ma tata natô sêtisac. Tu dinan-nga têñ acsalô, ac pô gameñ gitôm acgatu nasawa 8, ma nasec sa gitôm acgatu nasawa hale. Ma têñ ôbwêc bocdinan, ayô ti tata nawê mba gitôm acgatu njasawa hale.

13 Aô galic gêñ hon dinan su, ma aô ganjô macmpon dan nan hu mbo umbon, ma tan na awha atu bocdec bu, "Oyaê! Oyaê! Oyaê! Anjela hale sêyu dahuc su, ma anjela tó sêmbo dôñ sêmbo. Bocdinan mac lau nom-nga oc atap njawapac sa tiyham."

9

Anjela ti-5-nga yu dahuc

1 Goc anjela ti-5-nga yu ndê dahuc, ma aô galic tata dan peñ yêc umbon sip nom gi. Ma Anôtô kêñ ki têñ in bu yob sun balin sac nan sêsam bu Abis,* nan njagam.

2 Goc in gêlêc gatam dau su, ma yawasu pi akên sun balin dinan meñ. Yawasu dau atu andô, gitôm yawasu têñ ndoc lau sêkêc pwa atu dan. Yawasu dau gêm ac ahuc ma kôm umbon nasec sa.

3 Ma aô galic wakô sêsip akên yawasu sêmên. Nac si naclai gitôm gapingap bu sêkên nandê atu têñ lau nom-nga.

4 Magoc Anôtô gic yao nac bu sêkôm kwan ma gêñ batat-batat ma a tisac dom, ma sêkôm lau nan anjela sêpuc Anôtô ndê njadalô pi nac sêcbala su, nan sêtisac dom. Magoc lau natô, nan wakô dinan oc sêkôm nac sêtisac.

5 Nac sêkôc naclai bu sêkên nandê atu têñ lau dinan gitôm ayô 5, magoc nac oc sêndic nac ndu dom. Ma nandê dau gitôm gapingap señ lau.

6 Têñ ndoc dinan lau oc sêtec bu sêmbo tali. Nac oc tac whin bu sêmbac ndu, tiger nac oc sêmbo tali ma sêhôn nandê njapan.

7 Aô galic wakô dinan sêtôm hosi nan sêmasan tu sêndic sin-nga. Gêñ gitôm gulun gol sac nac si njagôlôn, ma nac si anjô gitôm njamalak.

8 Nac si kêclan balin gitôm lauwhê si, ma nac si njalhô atu gitôm layon si.

* 9:1: Naê 'Abis' (Abyss) kêkuc Yom Grik. Sun balin dinan ti njalau sac si gapocwalô.

⁹ Ma yêc ñac si ñabapo aô galic gêñ ñanğa gitôm lautuc ain. Ma têtñ ndoc ñac sêhu sêmbo lôlôc, ñac si ñamakê ñakêcsia atu gitôm hosi daêsam sêhê kaleta ma sênti bu sêndic siñ.

¹⁰ Ñac si ñanğuc gitôm gapinğap si ñanğuc bu sêtinğ ñamalac. Ñaclai atu yêc ñac si ñanğuc, bu sêkêñ ñandê têtñ lau gitôm ayô amanğan.

¹¹ Ñac si kinğ inğ anęla sac suñ baliñ-ņa. Yêc Yom †Hibru sêsam inğ ndê ñaê bu Abadon, ma yêc Yom Grik sêsam inğ bu Apolion.[†]

¹² Ñawapac dinanğ ti ñawapac ñamata-ņa. Ma ñawapac lu sêyêc dônğ sêyêc.

Anęla ti-6-ņa yu dahuc

¹³ Têtñ dinanğ anęla ti-6-ņa yu ndê dahuc. Ma aô ganğô awħa danğ sa akêñ alta gol nanğ kalħac Anôtô anğô-ņa. Ñapo hale sêyêc alta dau ñakêcsu hale, ma awħa dau sa akêñ ñapo dau ñalħu,

¹⁴ ma ta yom têtñ anęla nanğ yu dahuc bocdec bu, “Sa têtñ anęla hale nanğ sêsô ñac dônğ sêmbo bu atu Yupretes, nanğ ndi, ma êmagapwêc ñac su.”

¹⁵ Muñ-ņa Anôtô kêyalinğ ndoc danğ sa bu anęla hale dinanğ sêndic lau sac ndu, ma ñac sêhônğ ndoc dau sêmbo Bu Yupretes. Goc anęla dau sa gi ma kêgapwêc anęla hale dinanğ su, bu sêwhê lau nom-ņa koc ndi tonğ tô. Ma tonğ danğ ñac oc sêndic ñac ndu, ma tonğ lu sêhu ñac siñ.

¹⁶⁻¹⁷ Têtñ dinanğ aô galic gêñ ñagatu danğ, lau siñ-ņa daêsam kêlêc sêndôc hosi ñahô. Ma awħa danğ sam ñac si namba asê têtñ aô, nanğ gitôm 200 milien. Ma aô galic lautuc ñanğa sêyêc ñac ñabapo. Lautuc dinanğ ñadalô kokoc gitôm ya, ma ñamayanğ gitôm umbonğ, ma yanğyanğ gitôm gêñ ñandê ñaê †solpa. Ma aô galic hosi si ñagôlônğ gitôm layon si, ma ya ti yawasu ma solpa sa akêñ ñac si whasunğ.

¹⁸ Gêñ tô dinanğ, ya ti yawahô ma solpa, nanğ sêsa hosi whasunğ nanğ tôm ñawapac atu bu señ lau nom-ņa ñatô su. Lau tonğ danğ oc sêmbac ndu, magoc tonğ lu oc sêmbo tali.

¹⁹ Hosi dinanğ sêkôc ñaclai atu yêc ñac si whasunğ, ma yêc ñac si ñanğuc whinğ. Bu ñac si ñanğuc gitôm mboc ñagôlônğ bu señ lau ma kôm ñac sêtisac.

²⁰ Ñawapac tô dinanğ kôm lau tonğ danğ sêmbac ndu. Ma lau ñatô nanğ sêmbac ndu dom, nanğ sêlic su, magoc sem si ñalôm kwi dom. Mba! Ñac sêsap ñac si mêtê sac dônğ ñapanğ. Ñac sem akinğ ñalau sac ma anôtôi gwam nanğ sêmasanğ ña gol ti silba ma brons ti hoc ma ña a. Gwam honğ dinanğ gitôm dom bu sêlic gamenğ me sêñğô yom, ma sêñsêlêñğ dom, tigenğ lau nom-ņa sem akinğ ñac ñapanğ.

²¹ Ma ñac sêkôm mêtê sac daêsam tôm sic ñamalac ndu, sêpec balô, sêkôm mêtê mockainğ-ņa, ma sem kanğ gêñ. Ñac sêlic ñawapac dau, magoc sem dau kwi dom, ñac sêsap si mêtê sac dinanğ dônğ ñapanğ.

10

Anęla kêñ bapia saunğ danğ têtñ Jon

¹ Têtñ dinanğ aô galic anęla ñanğa danğ sip akêñ undambê menğ. Inğ ndê ñakwê gitôm dao, ma gasunğ bu êp danğ yêc inğ ñagôlônğ ñahô-ņa. Inğ ndê anğô andô ñawasi gitôm ac, ma inğ gahi gitôm alhô ti ya.

² Ma inğ koc bapia saunğ danğ nanğ kac sa su, yêc inğ amba. Inğ sip gi ma kêñ gahi gasê-ņa kalħac nom, ma gahi andô-ņa kalħac gwêc.

[†] 9:11: Abadon ma Apolion - ñaê lu dinanğ ñahu tigenğ. Danem kwi bu 'Ndic Ndu' me 'Señ su.'

³ Ma in mwêc nanga, gitôm layon dan tan. Têh ndoc in mwêc, nan aô gangô awha 7 sêta yom, nan nâkêcsia gitôm wapap gic.

⁴ Aô gangô awha 7 dinan su, ma bu wato nac si yom sip bapia, tigen awha dan akêh undambê sôm têh aô bu, “To yom nan am ngô akêh awha wapap-nga 7, nan dom. Mba! Kôc dôh ma sêc ahuc yêc am-nga.”

⁵ Goc anjela nan kalhac nom ti gwêc, nan tôc in amba andô-nga pi undambê.

⁶ In bu sôm yom ma puc dôh na Anôtô ndê naê, dec sôm, “Aô wasôm yom nandô yêc in nan mbo tali napan, nan anjô-nga, in nan kêh undambê ma nom ti gwêc, ma gêh horj nan sêmbo gamej dinan. Dahôh têm dan tiyham dom,

⁷ bu gêh horj nan Anôtô kêmatin tidôh mun su, ma yêc sinj dau e mej têh kwahic dec, nan oc mej sa tiawê. Têh bêc nan anjela ti-7-nga yu dahuc, nan gêh horj dinan oc nandô sa tôm in hoc asê gwanan su têh lau propet nan sem akij in.”

⁸ Dinan su, goc awha akêh undambê nan aô gangô su, nan sôm yom têh aô tiyham bocdec bu, “Am sa têh anjela nan kalhac nom ma gwêc, nan ndi, ma kôc bapia nan kac sa yêc in amba, nan su.”

⁹ Bocdinan aô gatêh anjela dau ga, ma gandac bapia saun dinan. Ma in sôm têh aô, “Am kôc su, ma ney. Yêc whamsun am oc êmsahê nganda gitôm lêp. Tigen bapia dau oc kôm am nem nâtac yham dom.”

¹⁰ Aô gakôc bapia saun dau su yêc in amba, ma ganj. Yêc whansun aô kasahê bu nganda gitôm lêp, tigen tinjamu sip aô nâtac gi ma kôm aô nâtac yham dom.

¹¹ Goc Anôtô sôm têh aô, “Am oc hoc yom asê tiyham gitôm propet, ma sôm yom pi lau daêsam, pi lau titon-titon ma lau awha têtêtêh, ma pi kinj sêwhinj.”

11

Anôtô ndê propet lu

¹ Dinan su, goc Anôtô kêh gakoc bali dan têh aô bu wanem dôhônj gêh. Ma in sôm têh aô, “Am ndi, ma nem dôhônj anej lôm dabun, ma alta nan kalhac dê. Ma lau nan sêtoc aô sa ma sêtey mbec têh aô sêmbo dindê, nan sê nac sa.

² Tigen nem dôhônj gamej yêc lôm dabun nâbatêmdô dom, bu aô gakêh gamej dinan têh lau sambuc ti nac si gamej. Ma nac oc sênem gôlinj anej malac dabun, ma sêngwinij anej lau gitôm ayô 42.

³ Magoc aô wakêh nâclai têh anej propet lu, dec injlu oc sêsôc nâkwê yeyec ma sêsôm anej yom asê gitôm bêc 1,260.”

⁴ Propet lu dau sêlhac Pômdau, nan gêm gôlinj nom sambuc, nan anjô-nga, sêtôm a olib lu, ma sêtôm yakaij lu.

⁵ Lau nan bu sêkôm injlu na yom, nan oc sêmbac ndu nalêh bocdec. Ya oc sa yêc injlu whasun ma ney nac su.

⁶ Ma têh ndoc sêhoc Anôtô ndê yom asê, nan sêkôc nâclai bu sêsôm u ndic dom yêc umbon. Ma sêkôc nâclai bu sênem bu kwi ti dac, ma bu sêkêh nâwapac tidau-tidau têh lau nom-nga têh ndoc bocke nan injlu atac whin nan.

⁷ Têh injlu si têm sêhoc Anôtô ndê yom asê-nga pacndê su, nan aô galic bu gêh sac dan pi akêh sun bali sac dinan mey, ma gic sinj têh injlu. Ma in ku injlu dau ma gic injlu ndu.

⁸ Ma injlu si namlar sêyêc nambwa sêyêc malac atu dau na-malac lôm. Yêc malac atu dau lau sic injlu si Pômdau ndu pi a gicso dau, ma bocdinan lau natô sem malac dau naê kwi ma sêsam bu Sodom ma Isip.

⁹ Têj dinan, lau akêj nom ñagamej hoj, ma akêj lau titorj-titorj ma awha têtjêtj hoj tahê injlu si ñamlañ gitôm bêc tō ma ñadañga. Ma ñac sêkêj yao bu lau danj sêjsuhuj injlu dom.

¹⁰ Lau sac nom-ñga sêtisambuc bu injlu sêmbac ndu, ma ñac sêkêj gêj ñayham-ñayham têtj dandi ti atac ñayham atu. Nahu bu muñ-ñga propet lu dinan sêkêj ñawapac têtj ñac.

¹¹ Aō galic bu injlu sêyêc boc-dinanj tôm bêc tō ma ñadañga, goc Anötō kêj inj ndê wayahô tali-ñga têtj injlu dec sêtisa tiyham ma sêlhac. Ma lau hoj nanj sêlic, nanj sêtōc dau ñandō.

¹² Ma aō ganjgō Anötō ta yom awha atu têtj injlu ma sôm bu sêpi sa sêtêtj inj sêmerj. Goc dao danj kôc injlu sa sêpi undambê si, ma injlu si ñacyo sêlic.

¹³ Têtj têm dinanj tiyhō atu gêm, ma malac atu dau ñagamej ñatō sêtisac. Gitôm sêwhê malac dau kôc ti gamej 10, ma gamej 9 sêyêc ñayham, ma gamej ti-10-ñga tisac. Ma lau 7,000 sêmbac ndu. Gêj dau kôm lau nanj sêmbo tali, nanj sêtōc dau atu, ma sêtoc Anötō undambê-ñga ndê waê ti ñaclai atu sa.

¹⁴ Dinanj ti ñawapac tilu-ñga, ma titō-ñga kêpiñ bu hōc asê.

Dahuc ti-7-ñga tanj

¹⁵ Têtj dinanj anjela ti-7-ñga yu dahuc, ma aō ganjgō awha daêsam sêta yom ñanga yêc undambê bocdec bu, “Kwahic dec yac neñ Pōmdau lu inj ndê Mesaya sem gôlinj nom ñagamej sambuc. Ma gôlinj dau oc pacndê dom.”

¹⁶ Ma lau bata 24 nanj sêndōc ñac si pōj yêc Anötō anjgō-ñga, nanj sêhu dau anjgō sip nom, ma sêmpin inj,

¹⁷ Ma sêsôm, “O Pōmdau Anötō Ñaclai Ñadau, am nanj mbo têtj ñamata-ñga, ma kwahic dec mbo. Yac bu anem danje am bu am gêm gôlinj nom ti am nem ñaclai atu.

¹⁸ Lau nom-ñga atac ñandê sa, magoc kwahic dec ñac oc sêñsahê am nem atac ñandê. Ndoc meñ su, bu am êmsahê lau nanj sêmbac ndu su. Ma am oc kêj ñagêyô ñayham têtj lau hoj nanj sem akiñ am, lau propet ti am nem lau dabuj, ma têtj lau hoj nanj sêtoc nem ñaê sa, lau tiwaê, ma lau waêmba sêwhinj. Tigenj lau nanj sêkôm nom tisac, nanj am oc señ ñac su.”

¹⁹ Ñac sêmpin Anötō su, goc gatam yêc Anötō ndê lôm dabuj undambê-ñga kac sa, ma aō galic apa Anötō ndê pwac dabuj-ñga yêc lôm dabuj ñalôm. Ma sickac ti wapap gic, ma aō ganjgō ñantiñ atu, ma tiyhô gêm ma u gic ñalhuc atu ma ñanga gitôm ais.

12

Awhê danj, ma Akô

¹ Têtj dinanj gêj dalô atu danj hōc asê yêc undambê, ma kôm aō gasō. Aō galic awhê danj, ma ac kêgihi inj ahuc gitôm ñakwê. Ayô yêc inj gahi ñapu, ma tata 12 sac inj ñagôlôñ gitôm kinj si sanem.

² Awhê dau daê, ma inj ndê ndoc kôc balêkoc-ñga meñ sa. Tu dinanj-ñga dec inj kêsahê ñandê atu, ma tanj asê.

³ Ma gêj dalô danj tiyham hōc asê yêc undambê. Aō galic gêj kokoc atu gitôm akô danj. Inj ndê ñagôlôñ 7, ma ñapo 10. Ma sanem kinj-ñga 7 sac inj ndê ñagôlôñ 7.

⁴ Ma inj ndê ñanguc gic tata umbonj-ñga daêsam sa, ma kêbalip ñac sêsip nom si. Tata tonj lu gacgeñ sêlhac umbonj, ma tonj danj inj kêbalip sip nom gi. Goc inj gi kalhac awhê dau anjgō-ñga, ma hōj bu inj kôc balêkoc su, goc inj neñ.

⁵ Ma awhê dau kôc balêkoc ñgac* danj. Inj ñgac nanj oc nem gôlinj lau nom-nga honj ti ñaclai atu, gitôm inj kôc tôc kinj-nga ain tu êmatôc ñac-nga. Akô tac whinj bu neñ balêkoc dau, tigenj gitôm dom. Nahu bu sêñgaho balêkoc dau su pi undambê gi, bu mbo whinj Anötö nanj ndôc pônj atu.

⁶ Ma balê dinda kölhö kêtî gi mbo gameñ sawa. Anötö kêyalinj gameñ sa gwananñ yêc dindê, bu yob awhê dau gitôm bêc 1,260.

⁷ Têñ dinanj aô galic sinj atu yêc undambê. Anötö ndê anjela ñamata-nga Maikel ti inj ndê anjela sic sinj têtj akô, ma akô ti ndê anjela sac sic sinj ô.

⁸ Magoc akô ndê ñaclai gitôm dom, dec inj ti ndê anjela sac si mala sêmbo undambê-nga mba.

⁹ Anötö ndê anjela sêsoc ñac su ma sêmbalinj ñac sêsip nom si. Inj akô akwa dinanj, nanj dasam inj ndê ñaê bu Sadanj me ñgac yeyec. Inj êlêmê kêsau lau nom-nga ma kêtôm ñac bu sêkôm mêtê sac.

¹⁰ Têñ ndoc dinanj aô ganjô awha atu danj yêc undambê, nanj sôm, “Kwahic dec Anötö ndê ndoc bu nem gôlinj nom sambuc-nga, nanj hóc asê su, ma inj tôc inj ndê ñaclai asê yêc awê. Inj ndê gwelenj nem lau si-nga kwahic dec ñandô sa, ma lau honj oc sêlic †Mesaya ndê ñaclai. Têñ ñamata-nga Sadanj kalhac Anötö anjô-nga têtj acsalô ma ôbwêc honj, ma kêgôlinj yom pi yac neñ asidôwai. Magoc kwahic dec Anötö kêmasuc inj su yêc undambê.

¹¹ Dac nanj Anötö ndê Domba kéc sinj, nanj puc yac neñ asidôwai dôñ, ma sêhoc Anötö ndê yom ñandô asê. Ma tu dinanj-nga ñac sêku Sadanj dulu. Sêlhac ñannga ma sêtôc dau dom bu lau sêndic ñac ndu.

¹² Bocdinanj mac lau undambê-nga, atac ñayham ma atisambuc. Tigenj ñawapac atu gic mac lau nom ti gwêc-nga ñawaê. Oyaê. Sadanj sip têtj mac menj, ma inj tac ñandê atu andô. Nahu bu inj kêyalê bu inj ndê têtj tiapê su.”

¹³ Têñ ndoc akô gêlic bu sêsoc inj su sip nom gi, nanj inj gic hu kêbulu awhê nanj kôc balêkoc ñgac nanj.

¹⁴ Tigenj Anötö kêñ ñamakê lu têtj awhê dau gitôm macmponj atu danj ndê, bu hu sa ndi mbo inj ndê mala nanj Anötö kêyalinj sa su yêc gameñ sawa. Yêc dinanj Anötö oc yob inj tôm yala tô ma ayô 6, bu akô dau kôm inj tisac dom.

¹⁵ Têtj dinanj akô kac whasunj sa ma guluc bu atu sa bu hêc awhê dau su.

¹⁶ Magoc Anötö gêm awhê dau sa ma kôm nom hóc kôc, e bu nanj sa akêñ akô whasunj nanj sip nom ñalôm gi.

¹⁷ Têtj dinanj akô tac ñandê têtj awhê dau, ma hu inj sinj sa gi, bu ndic sinj têtj inj ndê lau wakuc ñatô. Ñac lau nanj dannga wambu Anötö ndê yomsu ti sêsap Yisu ndê yom ñandô dôñ.

¹⁸ M a akô dau gi kalhac kêpinj gwêc ñadali.

13

Gêñ sac atu danj pi akêñ gwêc ñalôm menj

¹ Ma aô galic gêñ sac atu danj pi akêñ gwêc ñalôm menj. Inj ndê ñagôlônj 7, ma ñapo 10, ma sanem 10 sac ñapo ñahô tôm gi. Ma aô galic ñaê sac sambuc 7 sêyêc inj ndê ñagôlônj 7 dinanj.

² Gêñ sac dau ña-anjô gitôm pôsip pôm atu ñaê lepat, ma gahi gitôm bea ndê, ma whasunj atu gitôm layon ndê. Ma akô nanj kalhac gwêc ñadali, nanj kêñ ndê ñaclai ti licwalô têtj gêñ sac dinanj, bu nem gôlinj lau sac nem inj anjô.

* **12:5:** Awhê dinanj inj ti dôhônj Anötö ndê lau. Ma balê dau Yisu. Ma akô dinanj inj ti dôhônj Sadanj. Inj kêsahê bu senj Yisu su magoc gitôm dom. Dec tinjambu inj kêñ kisa Yisu ndê lau, magoc Anötö yob ñac.

³ Aô galic gamboc atu yêc gêṅ sac ndê ṅagôlônṅ danṅ, nanṅ gitôm sic inṅ ndu su, magoc gêṅ dau tisa ma ṅayham sa tiyham. Lau sac nom-ṅga honṅ nanṅ sêlic gêṅ dau, nanṅ sêhêdaê ma sêṅkuc gêṅ sac dau.

⁴ Ma sêlic bu akô kêṅ inṅ ndê ṅaclai têtṅ gêṅ sac, dec ṅac sêtoc akô sa ma sem akinṅ inṅ, ma sem akinṅ gêṅ sac dau whinṅ. Ma sêsôm têtṅ dandi, “Aluê! Gêṅ sac dinanṅ hôc gêlêc gêṅ honṅ su. ṅamalac danṅ gitôm dom bu ndic sinṅ têtṅ inṅ!”

⁵ Gêṅ sac dau kôc ṅaclai bu sôm yom toc dau sa-ṅga ma yom sac-sac gitôm ayô 42.

⁶ Dec gêṅ sac dau kac whasunṅ sa bu sôm yom sac s ambuc pi Anôtô, ma pi inṅ ndê ṅaê, ma pi undambê, ma pi lau nanṅ sêndöc undambê whinṅ.

⁷ Ma inṅ kôc ṅaclai bu ndic sinṅ têtṅ Anôtô ndê lau dabunṅ ma ku ṅac dulu. Inṅ kôc ṅaclai atu bu nem gôlinṅ lau honṅ, lau akêṅ nom ṅagamenṅ honṅ, ma akêṅ lau titorṅ-titorṅ, ma awha têtṅtêtṅ.

⁸ Ma lau nom-ṅga honṅ nanṅ si ṅaê yêc Buku Tanli-ṅga dom, nanṅ oc sêtoc gêṅ sac sa ma sênem akinṅ inṅ. Anôtô ndê Domba yob Buku Tanli-ṅga dau. Inṅ Domba nanṅ nom dindêc mbasi enṅ, ma Anôtô kêyalinṅ inṅ sa ma kêyalê bu tinṅambu, lau oc sêndic inṅ ndu.

⁹ Asa ndê danṅgasunṅ bu yêc, nanṅ ṅgô yom dindêc.

¹⁰ Yomandô! ṅawapac daêsam oc sêhôc asê. Lau ṅatô sic ṅawaê bu sêndöc gapocwalô, ma ṅatô oc sêndic ṅac ndu ṅa bienṅ balinṅ. Bocdinanṅ mac lau dabunṅ, alhac ṅanṅga ma ahu nem akêṅ whinṅ sinṅ dom.

Gêṅ sac tilu-ṅga pi sa akêṅ nom ṅalôm

¹¹ Têtṅ dinanṅ aô galic gêṅ sac danṅ tiyham pi sa akêṅ nom ṅalôm menṅ. Inṅ ndê ṅapo saunṅ lu, gitôm domba ṅatu danṅ ndê. Magoc inṅ ndê awha atu gitôm layon ndê.

¹² Gêṅ sac ṅamata-ṅga nanṅ sic inṅ pi ṅagôlônṅ magoc ṅayham sa tiyham, nanṅ kêṅ ndê ṅaclai atu têtṅ gêṅ sac tilu-ṅga dinanṅ, dec inṅ gêm gôlinṅ gêm inṅ anṅgô, ma kêgilî lau nom-ṅga honṅ bu sênem akinṅ gêṅ sac ṅamata-ṅga dinanṅ.

¹³ Ma gêṅ sac tilu-ṅga kôm gêṅ dalô atu-tu. Inṅ sôm, ma ya sip akêṅ undambê menṅ, ma lau honṅ sêlic.

¹⁴ Inṅ kôc ṅaclai bu kôm gêṅ dalô nem gêṅ sac ṅamata-ṅga anṅgô, gêṅ sac nanṅ sic inṅ ṅa bienṅ balinṅ, magoc mbo tali. Bocdinanṅ inṅ kôm gêṅ dalô ma kêsau lau nom-ṅga nanṅ sêkêṅ whinṅ Yisu dom, ma kêṅ yatu têtṅ ṅac bu sêmasanṅ gêṅ sac ṅamata-ṅga ndê ṅagatu.

¹⁵ Ma inṅ kôc ṅaclai bu yu wayahô sôc gêṅ ṅagatu, dec gêṅ dau sôm yom asê. Ma lau nanṅ sem akinṅ gêṅ ṅagatu dom, dec inṅ gic ṅac ndu.

¹⁶ Inṅ kac lau honṅ ma sôm ṅanṅga bu sêkôc ṅadalô danṅ pi ṅac si amba andô-ṅga me pi ṅac si sêcbala. Lau tiwaê ma lau waêmba, lau ti lêlôm ma lau ṅalôm sawa, lau nanṅ sem akinṅ ṅadaui ti lau nanṅ sêmbô ṅambwa, lau honṅ inṅ kac ṅac bu sêkôc ṅadalô dinanṅ.

¹⁷ Ma inṅ gic yao bu asa nanṅ kôc ṅadalô dom, nanṅ gitôm dom bu nemlhi gêṅ, ma gitôm dom bu kêṅ gêtṅ têtṅ lau bu sênemlhi. Ma ṅadalô dau dinanṅ, inṅ gêtṅ sac ṅamata-ṅga ndê ṅaê me ṅaê ṅanamba.

¹⁸ Gêṅ sac ṅanamba dau ṅahu yêc sinṅ dau. Asa nanṅ ṅamalac ti gauc atu, nanṅ êṅsahê bu kip namba dau ṅahu sa. Namba dau inṅ ṅamalac danṅ ndê namba, ma inṅ ndê namba 666.

14

Jon gêlic Anötö ndê Domba ti in ndê lau

¹ Tinjambu aö galic Anötö ndê Domba kalhac Lôc †Sayon. Ma lau 144,000 nan inlu damba si ñaê kalhac ñac si sêcbala, nan sêlhac sêwhin in.

² Ma aö ganjô awha dan sa akêñ undambê. Awha dau gitôm bu hêc ñakêcsia, ma gitôm wapap nan gic atu, ma gitôm hap nan lau wê-ñga sic.

³ Lau 144,000 dinan sêlhac pôn atu, ti anjela atu hale ma lau bata 24 si anjô-ñga, ma sem wê wakuc dan. Anötö gêm lau dinan si yêc ñamalac nom-ñga hon ñalôm, ma ñac tawasê sêñyalê wê dau.

⁴ Ñac lau dinan sem dabun dau ñapep, ma mêtê sac nan kôm ñamalac ñadômbwi sa yêc Anötö anjô-ñga,* nan sêkôm dan dom. Gameñ bocke nan Anötö ndê Domba bu ndi, nan ñac sêñkuc in. Domba dau gêmlihi ñac su yêc ñamalac nom-ñga, ma kên ñac sêlhac inlu Anötö anjô-ñga gitôm gên ñandô mbêc.

⁵ Ñac sêsôm yom tasan dan dom, ma ñac si giso mbasi.

Anjela tö si yom

⁶ Aö tanhê gameñ tiyham ma galic anjela dan hu mbo umbon, nan kôc ñawaê ñayham bu hoc asê tên lau yêc nom ñgameñ hon, ma tên lau titor-ñga ma awha têtên hon. Ñawaê ñayham dau oc yêc ñapan, ma oc pacndê dom.

⁷ In sôm ña awha atu, “Atoc Anötö sa ma anem akiñ in, bu in kên undambê ti nom, ma gwêc ti bubata hon. Ma kwahic dec in ndê ndoc êmatôc lau-ñga meñ sa su. Bocdinañ atôc in, ma apo in ndê waê sa.”

⁸ Dinañ su, ma anjela tilu-ñga meñ ma sôm, “Malac atu Babilon† tisac su. Anjô su nan! Babilon tisac sambuc. In hu Anötö sin ma kôm mêtê sac, ma hê lau daêsam sêsa in ndê lên sac sêñkuc in, e ñac si gauc timboloc tôm lau nan sênôm wain ma kênñ ñac.”

⁹ Ma aö galic anjela titô-ñga meñ kêkuc anjela lu dinañ, ma in sôm ña awha atu, “Mac lau hon nan atoc gên sac ma in ndê ñagatu sa, ma akôc in ndê ñadalô pi nem sêmbalam me amam, nan anjô.

¹⁰ Mac oc anjahê Anötö ndê atac ñandê. Yomandô! In ndê atac ñandê atu gitôm wain ñannga nan in kêc sip lac hu bu mac anôm. Mac oc alhac Anötö ndê Domba ma anjela dabun anjô-ñga, ma atap nem ñagâyô sac sa. Gên ñandê solpa ma ya oc kên ñandê atu tên mac.

¹¹ Y omandô! Lau hon nan sem akiñ gên sac me in ndê ñagatu, ma sêkôc in ndê ñaê ñanamba pi ñac si ñamlic, nan oc sêtap ñawapac atu dinañ sa. Gameñ nan ñac sêmbo, nan yawasu oc pi ñapan, ma oc pacndê dom. Ñac oc sêñsahê ñandê atu dau tôm acsalô ti ôbwêc hon, ma ñac oc sêñwhar dau dom.”

¹² Yom dec kên puc mac lau nan danam wambu Anötö ndê yomsu ma akêñ whin Yisu. Alhac ñannga, ma ahu nem akêñ whin sin dom!

¹³ Dinañ su, goc aö ganjô awha dan sa akêñ undambê, nan sôm tên aö bu, “To yom bocdindec. Tên kwahic dec ma ndi, lau hon nan sêsap si sêkên whin Pômdau dôñ e sêmbac ndu, nan oc sêtap Anötö ndê mwasin atu sa.” Ma Ñalau

* **14:4:** Jon to yom ma sôm bu lau dau sêyêc sêwhin lauwhê dom, dec sêmbo ñawasi yêc Anötö anjô-ñga. Magoc lau tigauc daêsam gauc gêm bu yom dau hêganôn mêtê sac tidau-tidau nan kôm ñamalac ñadômbwi sa yêc Anötö anjô-ñga. Awhê lu ñac nan sem dau su, nan bu sêyêc sêwhin dau, dec Anötö oc lic sac dom.

† **14:8:** Tinjambu Jon to yom pi malac atu Babilon, ma gêm dôhôn in pi awhê mockain-ñga dan. Asam yêc Rev 17-19, ma alic footnote yêc Rev 17:1.

Dabuŋ sôm, “Yomandô! Nac oc sêŋwhaŋ dau yêc gwelenŋ naŋ sêlhac ŋaŋga ma sêkôm. Ma ŋac si gwelenŋ ŋa-ŋandô oc êŋkuc ŋac pi undambê ndi.”

Anötô ndê aŋela sic gêŋ ŋandô nom-ŋga sa

¹⁴ Têŋ dinaŋ aô galic dao sêsêp danŋ, ma ŋamalac danŋ gitôm ŋamalac ndê Atu ndôc dao ŋahô. Sanem gol danŋ sac inŋ ŋagôlôŋ, ma inŋ kôc bienŋ mbwê-alô ma ŋamata sac andô.

¹⁵ Ma aŋela danŋ sa akêŋ Anötô ndê lôm dabuŋ, ma ta yom awha atu têŋ inŋ naŋ ndôc dao ŋahô bocdec bu, “Kwahic dec ôm nom-ŋga ŋandô sa, ma gêŋ honŋ tilôwê su. Bocdinaŋ dec kôc nem bienŋ sa ndi, ma ndic gêŋ ŋandô sa pitigenŋ.”

¹⁶ Dec inŋ naŋ ndôc dao ŋahô, naŋ sip têŋ nom gi, ma tim gêŋ ŋandô nom-ŋga ŋa inŋ ndê bienŋ dinaŋ, goc gic honŋ sa sêpitigenŋ.

¹⁷ Ma aŋela danŋ tiyham sa akêŋ lôm dabuŋ undambê-ŋga meŋ, naŋ kôc bienŋ mbwê-alô danŋ ŋamata sac andô.

¹⁸ Ma aŋela danŋ tiyham naŋ yob ya yêc Anötô ndê alta, naŋ sa meŋ, ma mbwêc awha atu têŋ aŋela naŋ hôc bienŋ ŋamata bu, “Kôc nem bienŋ, ma sôc ôm wain-ŋga naŋ yêc nom, naŋ ndi, ma ndic wain ŋandô sa. Bu wain ŋandô kwahic dec ŋalôwê sa su.”

¹⁹ Dec aŋela dau sip nom gi ma tim wain ŋandô nom-ŋga ŋa inŋ ndê bienŋ. Ma inŋ gic sa pi gameŋ sênem kiŋ wain ŋakwi-ŋga. Gêŋ dinaŋ ti dôhônŋ Anötô ndê atac ŋandê pi lau sac nom-ŋga.

²⁰ Ma aô galic bu sem kiŋ wain ŋandô nom-ŋga dinaŋ yêc malac atu ŋamakê. Ma dac atu sa meŋ, ma hêc sa ŋasawa baliŋ gitôm 300 kilometa, ma suŋ ŋagapôŋ atu. ŋagapôŋ dau, hosi danŋ bu lom, dec oc meŋ têŋ inŋ tôkwa.

15

Aŋela 7 ma ŋawapac 7

¹ Dinaŋ su, ma aô galic gêŋ dalô atu danŋ tiyham yêc undambê, dec gasô ŋandô. Aŋela 7 sêkôc ŋawapac atu 7 bu sêkêŋ pi lau sac nom-ŋga, naŋ ti ŋawapac ŋambu-ŋga naŋ Anötô oc kêŋ. Bu ŋawapac 7 dinaŋ oc ndic dabiŋ inŋ ndê atac ŋandê pi lau nom-ŋga e nom ŋatêŋ pacndê.

² Ma aô galic gêŋ danŋ gitôm gwêc naŋ ŋawa gitôm glas, ma ya yêc ŋalôm. Ma lau naŋ sêku gêŋ sac atu d ulu, naŋ sêlhac gwêc dau ŋamakê. Nac lau naŋ sêtec bu sênem akiŋ gêŋ sac dau me sêtoc inŋ ndê ŋagatu sa, ma sêkôc inŋ ndê ŋaê ŋanamba dom, ma ŋalêŋ dau dec sêku inŋ dulu. Nac sêkôc gêŋ wê-ŋga ŋaê hap naŋ Anötô dau kêŋ têŋ ŋac.

³ Ma ŋac sem Anötô ndê ŋgac akiŋ Moses ndê wê ma Anötô ndê Domba ndê wê. Nac sem bocdec, “O Pômdau Anötô ŋaŋga. Am kôm gêŋ atu-tu ti gêŋ ŋayham daêsam. O Kiŋ atu, naŋ gêm gôliŋ nem lau tôm têm honŋ, am nem lêŋ inŋ lêŋ ŋandô ma gitêŋ eŋ.

⁴ O Pômdau, am tigenŋ dabuŋ. Bocdinaŋ solop bu lau honŋ sêtôc am, ma sêtoc am nem waêm sa. Lau akêŋ gameŋ honŋ oc sêmeŋ ma sênem akiŋ am, bu kwahic dec sêlic yêc awê bu am kôm gêŋ honŋ ŋalêŋ gitêŋ eŋ.”

⁵ Dinaŋ su, ma aô galic lau Israel-ŋga si †bac dabuŋ ŋagatam kac sa yêc undambê. Bac dau ti lau Israel-ŋga si lôm dabuŋ yêc gameŋ sawa, naŋ sêkêŋ Anötô ndê yomsu yêc ŋalôm.

⁶ Ma aŋela 7 sêsa akêŋ lôm dabuŋ dau sêmeŋ, ma sêkôc ŋawapac atu 7. Nac sêsôc ŋakwê ŋawasi sêsêp, ma sêkic po gol kêgihŋ ŋac ŋabapo.

7 Ma aņela atu hale si daņ kôc sùc 7 naņ sêmasaņ ņa gol, ma kêņ têtņ aņela 7 dinaņ. Anötö naņ mbo tali ņapaņ, naņ kêņ ņawapac tidau-tidau naņ tôc iņ ndê atac ņandê asê, naņ sip sùc 7 dinaņ e meņhu.

8 Têtņ dinaņ yawasu atu naņ meņ akêņ Anötö ndê ņawasi ti licwalô, naņ gêm lôm dabuņ ņalôm ahuc. Ma tu dinaņ-ņga gitôm dom bu lau daņ sêsôc lôm dabuņ sêndi e aņela 7 sêndic dabiņ si gwelenj sêkêņ ņawapac 7-ņga dinaņ pacndê.

16

Sùc ņawapac-ņga 7

1 Têtņ dinaņ aô gangô awaha atu daņ yêc lôm dabuņ ta yom têtņ aņela 7 dinaņ bocdec bu, “Andi, ma ņawapac têtņ Anötö ndê atac ņandê asê-ņga naņ yêc mac nem sùc, naņ atac sa sip nom ndi.”

2 Dec aņela ņamata-ņga tisa ma pô iņ ndê sùc tuc, ma kêņ ņawapac daņ sip nom gi. Ma lau naņ sêkôc gêtņ sac ndê ņadalô ma sêpôņ haduc têtņ iņ ndê ņagatu, naņ gamboc andô gêm ņac ahuc ma sêņsahê ņandê atu.

3 Goc aņela tilu-ņga pô iņ ndê sùc tuc sip gwêc, ma gwêc gêm dau kwi ti dac yeyec gitôm ņgac batê daņ ndê dac. Ma gêtņ tali gwêc-ņga hoņ sêmbac ndu.

4 Aņela titö-ņga pô iņ ndê sùc tuc sip bu ti bubata, dec sêti dac.

5 Ma aô gangô aņela naņ yob bu, naņ sôm, “O Pômdau dabuņ ņandô, am naņ mbo têtņ ņamata-ņga, ma kwahic dec mbo. Am kêmatôc lau, ma kêņ ņagêyô têtņ ņac ņalêtņ gitêtņ.

6 Ñahu bu lau dinaņ sêkêc am nem lau propet ti lau dabuņ si dac siņ. Ma kwahic dec am kêņ dac têtņ ņac sênom. Ñagêyô dau gic ņac ņawaê solop.”

7 Iņ sôm yom dinaņ su, goc aô gangô awaha daņ sa akêņ alta, naņ ô yom ma sôm, “Aêc, Pômdau Anötö Ñaclai Ñadau. Am kêkuc yom ņandô ma kêmatôc lau, ma kêņ ņagêyô solop têtņ ņac.”

8 Têtņ dinaņ aņela tihale-ņga pô iņ ndê sùc tuc pi ac, dec ac pec lau nom-ņga gitôm ya gêtņ ņac.

9 Ñac sêņsahê ņandê atu ma sêtisac ņandô. Magoc ņac si ņalôm ņadandi ma ņac sem dau kwi dom, ma sêtoc Anötö naņ kêņ ņawapac dau têtņ ņac, naņ sa dom. Mba! Ñac sêsôm yom sac sambuc pi iņ ndê ņaê.

10-11 Goc aņela ti-5-ņga pô iņ ndê sùc tuc pi gêtņ sac ndê pôtņ atu, ma gameņ hoņ naņ gêtņ sac gêm gôliņ, naņ ņasec sa. Gamboc sac daêsam sem lau sac nom-ņga ahuc, ma sêņsahê ņandê atu e kôm ņac sêseņ êmbala. Magoc ņac sem dau kwi ma sêhu si mêtê sac siņ dom. Sêsôm yom sac-sac pi Anötö undambê-ņga bu iņ kêņ ņawapac dinaņ têtņ ņac.

12 Ma aņela ti-6-ņga pô iņ ndê sùc tuc sip bu atu Yupretes, dec bu dau pa. Bocdinaņ kiņ naņ sêmeņ akêņ gameņ ac pi-ņga, naņ si seņ yêc bu sêlom bu dau.

13 Ma aô galic ņalau sac tö, naņ sêtôm pocwê. Daņ sa akêņ akô whasuņ, ma daņ sa akêņ gêtņ sac whasuņ. Ma ņalau sac titö-ņga sa akêņ propet tasanj* whasuņ.

14 Sadaņ ndê ņalau sac tö dinaņ sêkôm gêtņ dalô atu-tu. Ma sêsa si bu sêndic kiņ nom-ņga hoņ sa, bu sêndic siņ têtņ têm Anötö Ñaclai Ñadau ndê bêc atu hóc asê.

* **16:13:** Jon sam gêtņ sac tilu-ņga naņ sa akêņ nom ņalôm (Rev 13:11-18) bu propet tasanj. Ñahu bu iņ kôm gêtņ dalô atu-tu bu êņsau lau nom-ņga. Alic Rev 19:20.

15-16 Ma ñac sic kin hon sa sêmbô gamen nan yêc Yom Hibru sêsam bu Amagedon.

Pômdau sôm yom bocdec, “Ayob daôm ñapep! Aô wakêñ puc pi ndoc wameñ-nga dom, aô wameñ gitôm ñgac kan. Mac lau nan anem ali ma amasan daôm ñapep amaso, mac oc atac ñayham tu atap Anötö ndê mwasiñ sa-nga. Tigen lau nan sêmasan dau dom têtñ bêc aô wambu wameñ, nan ñac oc maya dau atu, gitôm lau nan sêmbô ñamlic ñambwa.”

17 Têtñ dinan añela ti-7-nga pô in ndê sùc tuc pi umbon. Ma awha atu dan akêñ pônñ atu yêc lôm dabun ta yom ma sôm, “Gêñ hon pacndê su!”

18 Ma sickac ti wapap gic ti ñakêcsia atu, ma tiyhô gêm. Tiyhô dau atu andô. Têtñ lau ñamata-nga si têt e meñ têtñ kwahic dec, tiyhô dan gêm atu gitôm in dinan dom.

19 Anötö gauc gêm malac atu Babilon ndê lau si mêtê sac, dec kêmatôc ñac gitôm in kêtñ in ndê tac ñandê atu sip laclhu dan ma kêtñ têtñ ñac bu sênôm. Ma tu dinan-nga tiyhô atu dau gêm e gic malac atu Babilon kôc gi ton tö. Ma lau nom-nga si malac hon sêtisac bocdinañ.

20 Ma nduc ti lôc hon sinğa.

21 Ma u ñalhuc nanğa gitôm hoc ais sip meñ tuc lau. Ais dinan atu sac ma ñadehe gitôm 40 kilogram tôm gi. Gêñ dau kêtñ ñawapac atu têtñ lau nom-nga, ma sêsôm yom sac sambuc pi Anötö.

17

Awhê mockain-nga ma gêñ sac

1 Ma añela nan sêkôc sùc 7, nan si dan têtñ aô meñ ma sôm, “Mweñ ma lic! Ñagêyô nan Anötö oc kêtñ têtñ lauwhê mockain-nga hon ñadinda,* nan ndôc gamen nan bu daêsam sêpoc, n an aô bu watôc têtñ am.

2 Kin nom-nga daêsam sêtêtñ awhê mockain-nga dinan si, ma sêkôm mêtê mockain-nga sêwhin in. Ma lau nom-nga sêñkuc in ndê mêtê sac sêwhin, e ñac si gauc timboloc gitôm lau nan sênôm wain nanğa ma kêtñ in ñac.”

3 Têtñ dinan Ñalau Dabun kôm aô gatun kain dan sa, ma añela dau kôc aô gasa gameñ sawa ga. Ma yêc dindê aô galic awhê dan ndôc gêñ sac kokoc ñahô. Gêñ sac dinan ndê ñagôlôn 7, ma ñapo 10, ma aô galic ñaê sac-sac gêm in ñamlic sambuc ahuc.

4 Awhê dau sôc ñakwê ñayham dadalô kokoc ma ñamayan. Ma in kêtñ ôlôn dau ña gol, ma hoc ñayham, ma ña gêñ ñawasi gwêc-nga nan sêsam bu pearl. Sùc gol dan yêc in amba, ma in ndê mêtê sac ti mêtê ñadômbwi atu nan in kôm, nan sip sùc dau ñalôm e meñhu.

5 Ma in ndê ñaê nan ñahu yêc sin dau, nan sêto pi in sêbala bocdec bu:

Malac atu Babilon.

Lauwhê mockain-nga ma mêtê ñadômbwi nom-nga hon
Ñadinda.

* 17:1: Yêc 17:5 Jon whê sa bu yom nan in to pi lauwhê mockain-nga ñadinda, nan hêganôn malac Babilon, ma Rev 18:1-24 têtñ ñalên nan Anötö oc kêtñ ñagêyô têtñ in, nan asê. Lau ñatô gauc gêm bu in to yom dau pi malac Rom. Ma lau ñatô sênyalê bu yom dau gitôm yom gôlin dan, ma hêganôn lau hon nan sêtec bu sêsoc Anötö ñapu ma sêkên kisa in ndê lau, tôm lau Babilon-nga sêkôm têtñ lau Israel-nga mun su. Mêtê mockain-nga ti dôhôn pi mêtê sac nan lau kain dinan sêkôm (alic Ais 23:16-17; ma Nah 3:4). Jon sôm bu awhê mockain-nga ndôc kêtñ bu daêsam, tôm malac Babilon dau (Jer 51:13).

⁶ In awhtë nan kégilí lau nom-nga bu sêndic Anötö ndê lau dabun nan sêhoc yom asê pi Yisu, nan ndu. Ma aô galic bu dac nan sêkêc sin, nan kôm awhtë dinan ndê gauc tisac, gitôm in nôm wain nanga. Aô galic in ma gasô nandô.

⁷ Goc anjela ndac aô bocdec bu, “Bocke dec am sô? Kêj danam aô, dec oc wawhê gêj sac ti ngâólôj 7 ma nâpo 10, ma awhtë nan ndôc gêj sac dau njahô, nan njahu sa têtj am.

⁸ Gêj sac dinan in mbo mun-nga, magoc kwahic dec in angô mba. Ma tinjambu in oc pi sa akêj sur balin sac ma Anötö oc seŋ in su ninŋa gacgeŋ. Ma lau nom-nga oc sêhêdaê nandô têtj têtj sêlic gêj sac dau. Njahu bu njamata-nga gêj sac dau mbo, ma kwahic dec angô mba, tiger tinjambu oc mbu meŋ tiyham. Anötö kêyalê lau sac nom-nga dinan gwanan su, têtj ndoc in kêj undambê ti nom, dec in to njac si njaê sip Buku Tanjli-nga dom.

⁹ “Lau nan sêkôc gauc njapep, nan oc sênyalê gêj dau njahu. Gêj sac ndê ngâólôj 7 sem dôhôn lôc 7 nan awhtë dau ndôc.

¹⁰ Ma sem dôhôn kin 7 whin. Kin amanjan si ndoc pacndê su, ma kwahic dec kin ti-6-nga gêm gôlin mbo, ma kin ti-7-nga ndê ndoc yêc dôj yêc. Tinjambu kin dau oc meŋ, magoc in oc nem gôlin njasawa balin dom.

¹¹ Ma gêj sac nan mun-nga mbo, ma kwahic dec angô mba, nan oc ti kin ti-8-nga. In oc mbo whin kin 7 si ton, magoc in gic waê bu Pômdau oc seŋ in su ninŋa.

¹² Ma nâpo 10 nan am gêlic, nan sêti dôhôn kin 10 nan si ndoc sênem gôlin-nga yêc dôj yêc. Tigen têtj ndoc gêj sac mbu meŋ bu nem gôlin, nan kin 10 dinan oc sênem gôlin sêwhin in. Magoc njac si ndoc dau oc apê eŋ.

¹³ Njac hon oc sêpin dau dôj, ma sêkêj njac si njac lai têtj gêj sac ma sêsôc in njapu.

¹⁴ Ma njac oc sêndic sin têtj Anötö ndê Domba ti in ndê lau. Tiger Domba dau oc ku njac dulu. Njahu bu Anötö ndê Domba in kin hon si Kin, ma in pômdau hon si Pômdau. Ma in ndê lau oc sêlhac sêwhin in. Njac lau nan in kêyalin njac sa sêti in ndê, ma kêgalêm njac sa, ma sêsap si sêkêj whin in dôj njapan.”

¹⁵ Ma anjela dau gic têtj yom ma sôm têtj aô, “Am gêlic bu daêsam nan awhtë mockain-nga ndôc. Bu dinan sem dôhôn lau titon-titon ma lau awha têtjtêtj, ma lau akêj nom njameŋ hon.

¹⁶ Ma am gêlic gêj sac ti in ndê nâpo 10 nan sêti dôhôn kin sac 10 dinan. Njac oc sêkêj kisa awhtë mockain-nga dau, ma sêkôm in tisac. Njac oc sêkôc in ndê njakwê su, sêneŋ in ndê njamsôm, ma sêkêj ya neŋ in su.

¹⁷ Njac oc sêkôm bocdinan, njahu bu Anötö dau kêj gauc sip njac si njalôm bu sêkêj si njac lai têtj gêj sac ma sêsôc in njapu, ma sêkêj kisa awhtë mockain-nga. Anötö k êyalin ngâyêyô dinan sa gwanan su, ma kin sac dinan oc sêkôm in ndê yom nandô sa.

¹⁸ Awhtë mockain-nga nan am gêlic su, in ti dôhôn malac atu nan kin nom-nga hon s êsôc in ndê ngâólôj sac-nga njapu.”

18

Babilon tisac

¹ Dinan su, ma aô galic anjela dan tiyham sip akêj undambê meŋ. In ndê njac lai atu, ma in ndê njawê ti njawasi atu pô nom.

² Ma in mbwêc awha atu, “Malac atu Babilon tisac su. Aêc, tisac su ma tigasana. Kwahic dec lau dan oc sêndôc malac dau tiyham dom, ma oc ti njalau sac si gameŋ, ma mbac nan seŋ gêj njasu, nan si gameŋ.

³ Malac dau tisac, nahu bu in wê lau nom-nga sêsa sen sac-nga gitôm awê mockain-nga dan. Kin nom-nga sêkôm mêtê sac sêwhin in, ma lau nom-nga bocdina. Nac sênkuc in ndê mêtê sac e nac si gauc timboloc tôm lau nan sênôm wain ma kêjin nac. Ma lau sêtidulu gêj-nga sêtap awa atu sa tu in ndê mêtê êmwasiin dau na gêj nayham-nayham-nga."

⁴ Ma aô gangô awa dan tiyham akêj undambê nan sôm yom bocdec, "O anej lau. Anjô! Alhô su yêc malac dina nan ma ambo awê, mboe mac anjuc in ndê mêtê sac ma atap nawapac atu sa tôm in dau.

⁵ Alhô su, nahu bu in ndê sac pi e gi sun undambê sa, ma Anôtô gauc gêm mêtê sac hon dina.

⁶ Kwahic dec sac nan malac dau kôm têj lau, nan oc sêô tidim lu mbu têj in. In oc ênsahê nawapac atu, nan hôc gêlêc nawapac nan in kêj têj lau, nan su. Oc nditôm in nôm gêj yêc dau ndê lacihu nawapac-nga nan in kêj têj lau sênôm.

⁷ Têj namata-nga in toc dau sa, ma kêmwasin dau na gêj nayham-nayham. Tigej kwahic dec in oc ênsahê nawapac ti nandê atu ô gêj nayham dina su. Tôm nasawa bali in lec in sôm yom pi dau bocdec bu, 'Aô gambo gatôm kwin, ma oc wambo nayham en. Watan dangibo gitôm awê sawa dan dom.'

⁸ Tu dina-nga, yêc bêc tigej nalôm, nawapac daêsam oc nem in ahuc. In ndê lau oc sêpônda gêj danej-nga, daêsam oc sêmbac ndu ma daêsam oc sêtan dangibo, ma Pômdau Anôtô oc kêj ya ne in su. Anôtô in Naclai Nadau, ma in oc êmatôc in, ma kêj nawapac hon dina têj in.

⁹ "Ma kin nom-nga nan sêkôm mêtê sac sêwhin in, ma sêpo dau sa na in ndê gêj nayham-nayham, nan oc sêlic yawasu atu nan sa akêj in. Ma nac oc sêtan atu pi in.

¹⁰ Nandê nan in hôc, nan oc kôm nac sêtôc dau atu, ma nac oc sêlhac ahê ma sêtan bocdec bu, 'Oyaê, Oyaê! O malac atu Babilon. Mu-nga am malac ti naclai atu! Tigej acgatu nasawa tigej lec am tisac, ma gacgej ginam su!'

¹¹ "Ma lau sêtidulu gêj-nga bocdina. Nac hon oc sêtan atu tu in-nga. Nahu bu in gin ga su, ma lau mba bu sênemli nac si wapa tiyham.

¹² Mu-nga lau Babilon-nga semli nac si gêj kain gitôm gol, silba, ma thoc nayham-nayham, pearl, ma po nawasi ti nadalô nayham-nayham. Ma semli a nayham tidau-tidau, ma gêj daêsam nan lau sêmasan na a nayham-nayham, ma na elepan napo ti ain, brons, ma hoc nawasi.

¹³ M a semli gêj nan dakêj sip gêj danej-nga gitôm msê, ma semli a nakwi ti gêj namalu nayham naôli atu-tu, wain, olib nakwi, bolom ma plawa. Ma semli makao, domba, hosi, ma kaleta. Ma semli lau natô tu bu sêti nac si lau akin nambwa-nga.

¹⁴ "B oc dina lau wapa-nga dina oc sêsôm, 'Gêj nayham-nayham hon nan am tac whin, nan kwahic dec gin ga su. Am nem mone ti nawasi hon pacndê sambuc.'

¹⁵ Lau nan sêtidulu gêj dau ma sêtap mone daêsam sa yêc Babilon, nan oc sêlhac ahê ti sêtôc dau atu, ma sêhu dangibo atu asê ti sêtan.

¹⁶ M a nac oc sêmbwêc, 'Oyaê, Oyaê, malac atu! Namata-nga am nem lau sêsôc nakwê nayham gitôm kin si. Ma g ol ti pearl ma hoc nayham-nayham daêsam ti nem gôlôn atu.

¹⁷ Tigej acgatu nasawa tigej ma gêj nayham hon dina singa su.'

"Ma lau nan sem gôlin wan atu gwêc-nga, ma lau nan sêkôm gwelêj sêmbo wan, ma lau nan sêpi wan sêsôc sêsa tu sêtap awa sa-nga, nan hon oc sêlhac ahê ma tahê.

18 Têñ ndoc sêlic yawasu atu nanj pi akêñ malac dau, nanj ñac oc sêsôm, ‘Malac danj hôc gêlêc malac atu dinanj su dom. Yomandô!’

19 Ñac si ñalôm oc ñawapac atu e sêkêñ kop pi ñac ñagôlôñ. Ma ñac oc sêtanj atu ti sêmbwêc bocdec bu, ‘Oyaê, Oyaê, malac atu! Ñamata-ñga inj malac ti lêlôm. Ma wanj ñadau honj nanj sêkôc wapa sêsôc sêsa ñapanj, nanj sêtap mone atu sa yêc inj. Magoc acgatu ñasawa tigenj lec ma inj ginjga su.’ ”

20 Ma aô ganjgô awaha danj sôm yom bocdec bu, “Mac lau undambê-ñga honj atac ñayham atu! Anötô ndê lau ñaposel, ti lau propet, ma lau dabunj ñatô, mac honj atisambuc! Kwahic dec Anötô kênj ñagêyô têtñ malac atu Babilon, ô mêtê sac nanj Babilon kôm têtñ mac.”

21 Têñ dinanj anjela ñannga danj hôc hoc atu danj sa, goc tuc sip gwêc gi, ma sôm, “Ñalêñ tigenj Anötô oc tôc inj ndê ñaclai asê ma senj malac atu Babilon su.

22 Lau danj oc sêbmo malac dau ñalôm tiyham dom. Oc tôc dom bu danjgô lau wê-ñga sêyû gasuc me dahuc ma sêndic hap tiyham. Ma lau nanj sêkôm gwelenj tidau-tidau me lau nanj sêmasanj bolom, nanj si danj oc sêmbô tiyham dom.

23 Lam danj oc ñawê sa dom, ma lauwhê ti ñgac oc sênem dau tiyham dom. Munj-ñga lau Babilon-ñga nanj sêtidulu gêtñ, nanj sêti lau tiwaê nom-ñga. Ma Babilon ndê mêtê sac gic wasu lau honj e ñac si gauc kênjônj ma wê ñac sêsa senj sac-ñga.

24 Ma yêc malac dau, lau sêkêc Anötô ndê lau propet ti ndê lau dabunj si dac sinj, tôc ñac sic Anötô ndê lau ñatô ndu yêc nom ñagamenj honj.”

19

Lau undambê-ñga sêmpinj Anötô

1 Têtñ dinanj aô ganjgô ñ akêcsia atu yêc undambê g itôm lau daêsam sêmbwêc bocdec, “Haleluya! Tampinj yac neñ Anötô, bu inj ndê ñaclai ti waê ma ñawasi atu, ma mwasinj nem lau si-ñga yêc inj tawasê.

2 Tampinj inj, bu inj kêmatôc lau ñalêñ gitêtñ ma ti yom ñandô. Bu malac atu Babilon inj gitôm awê mockairj-ñga danj, ma inj ndê mêtê sac tidau-tidau kôm gamenj nom-ñga honj sêtisac. Ma kwahic dec Anötô kêmatôc malac dau ma kênj ñagêyô atu ô inj ndê lau akinj si dac.”

3 M a ñac honj sêmbwêc tiyham ma sêsôm, “Haleluya! Yawasu atu oc pi akêñ Babilon ñapanj.”

4 Ma lau bata 24 ti anjela atu hale sêpônj haduc ma sêmpinj Anötô nanj ndôc ndê pônj atu. Ma sêmbwêc bocdec, “Yomandô! Haleluya!”

5 Têtñ dinanj aô ganjgô awaha danj s a akêñ pônj atu, nanj sôm, “O Anötô ndê lau akinj! Mac lau honj nanj atoc inj sa ma asôc inj ñapu, mac lau tiwaê ma lau waêmba honj ampinj yac neñ Anötô!”

6 Ma aô ganjgô awaha daêsam sêmbwêc yom tiyham. Ñakêcsia dau gitôm bu hêc atu, ma gitôm wapap gic. Ma sêsôm, “Haleluya! Yac neñ Pômdau, Anötô Ñaclai ñadau, gêm gôlinj gêtñ honj.

7 Datoc inj ndê waê sa ti atac ñayham atu! Bu ndoc meñ sa bu Anötô ndê Domba nem inj ndê awêhê.* Awhê dau kêmasanj dau su,

8 ma Anötô kênj ñakwê ñayham ma ti ñawasi atu têtñ inj bu sôc.” Ñakwê ñayham dinanj gêm dôhônj mêtê gitêtñ honj nanj Anötô ndê lau dabunj sêkôm.

* 19:7: Awhê nanj Domba oc nem, nanj gêm dôhônj lau honj nanj sêkêñ whinj Yisu, nanj sêti inj ndê gôlôwac dabunj.

⁹ Goc anjela dinan sôm têtj aô, “To yom dindec, ‘Atac n̄ayham mac lau hon nanj Anötö kêgalêm mac sa bu anenj Domba ndê mwasinj nem awêhê-nga.’ ” Ma inj gic têtju yom ma sôm, “Yom dindec inj Anötö ndê yom n̄andô.”

¹⁰ Aô ganjô yom dinan su, goc gahu daun gayêc inj gahi-nga bu wampinj inj. Magoc inj kalhac aô ahuc ma sôm, “Mba! Kôm bocdinaj dom! Bu aô ngac akinj n̄ambwa, gitôm am, ma gitôm am nem asidôwai hon nanj sêsap yom n̄andô pi Yisu dôj. Pôj hamduc têtj Anötö ma nem akinj inj tigenj! Bu yom n̄andô nanj lau sêhoc asê pi Yisu, nanj ti lau propet si yom, nanj n̄ahu andô.”

Sinj atu têtj bêc n̄ambu-nga

¹¹ Têtj dinan aô galic undambê kac sa, ma hosi sêsêp danj kalhac aô anjôn-nga. Ma ngac nanj ndöc hosi dau n̄ahô, nanj sêsam inj ndê n̄aê bu “Ngac sôm yom n̄andô ti kôm ndê yom n̄andô sa-nga.” Inj kêmatoç yom ma gic sinj têtj lau n̄alêj gitêj.

¹² Inj tandô gitôm ya n̄awê, ma sanem kinj-nga daêsam sac inj n̄agôlônj. Ma n̄aê nanj Anötö to pi inj, nanj n̄amalac danj sênyalê dom. Inj tigenj kêyalê.

¹³ Aô galic n̄akwê balinj nanj inj sôc, nanj dac hi ahuc.† Sêsam inj ndê n̄aê bu, “Anötö ndê Yom.”

¹⁴ Ma lau sinj-nga undambê-nga sêndöc hosi sêsêp, sêsôc n̄akwê sêsêp n̄awasi n̄ayham, ma sênjuc inj.

¹⁵ Aô galic bienj n̄amata sa yêc inj ndê whasuj bu ndic lau sac nom-nga, ma inj kôc tôc kinj-nga ti n̄aclai atu bu ênjwinij n̄ac ma ku n̄ac dulu. Anötö N̄aclai N̄adau inj tac n̄andê atu pi lau nom-nga, ma ngac dinanj oc kwê n̄ac dôj, gitôm lau sêkwê wain n̄andô dôj e n̄akwi sa.

¹⁶ Ma aô galic bu sêto n̄aê danj pi inj ndê n̄akwê, ma pi inj apuhu bocdec bu, “Kinj honj si Kinj, ma pômduu honj si Pômduu.”

¹⁷ Têtj dinan aô galic anjela danj kalhac ac n̄ahô. Ma inj mbwêc awaha atu têtj mbac honj nanj sêhu sêmbô lôlôc bocdec bu, “Akac daôm sa amenj, bu anenj mwasinj atu nanj Anötö kêmasaj.

¹⁸ Amenj ma anenj lau sac nom-nga si n̄amsôm. Kinj ti lau bata sinj-nga ma lau atu-tu, ma lau sinj-nga ti n̄ac si hosi, lau akinj ti lau nanj sêmbô n̄ambwa, ma lau tiwaê ma lau waêm̄ba, lau honj dinanj mac amenj anenj n̄ac si n̄amsôm.”

¹⁹ Ma aô galic gêj sac n̄amata-nga, ma kinj nom-nga, ma n̄ac si lau sinj-nga honj sêkac dau sa bu sêndic sinj têtj inj nanj ndöc hosi sêsêp n̄ahô ti inj ndê lau.

²⁰ Magoc sêkôc gêj sac dau dôj, ma propet tasanj whinj. Propet tasanj dinanj, inj gêj sac tilu-nga nanj kôm gêj dalô atu-tu gêm gêj sac n̄amata-nga anjô. Inj kôm gêj dalô dinanj ma kêsau lau nanj gêj sac ndê n̄adalô kalhac n̄ac si sêcbala ma sêpônj haduc têtj inj ndê n̄agatu. Têtj ndoc sêlô gêj sac lu dinanj dôj, nanj n̄ac sic injlu ndu dom. Sêmbô tali, ma sêmbalinj injlu sêsip sê atu ya-nga, nanj gêj n̄andê solpa golom n̄apanj.

²¹ Ma bienj n̄amata sa akêj ngac nanj ndöc hosi n̄ahô whasuj, ma gic injlu si lau honj ndu. Ma mbac honj sêhu sêsip ma serj n̄ac si n̄amsôm. Serj ma serj ma serj, e sêlic n̄a tandô.

20

Yala 1,000

† 19:13: Lau n̄atô gauc gêm bu dac dinanj inj ndê n̄acyo si dac - alic Rev 14:14-20; ma Ais 63:1-3. Ma n̄atô gauc gêm bu Yisu dau ndê dac, nanj inj ndê n̄acyo sêkêc sinj.

¹ Ma aö galic anjela dan sip akêj undambê meñ. In anjela nanj kôc ki bu yob sunj baliñ sac ñagatam. Ma inj kôc sen gapocwalô-ña atu danj yêc inj amba.

²⁻³ Inj sip nom gi ma kôc akô dôñ, mboc akwa nanj dasam bu ñgac yeyec me Sadanj. Inj kôc inj ma sô inj dôñ ña sen dinanj, goc kêbaliñ inj sip sunj baliñ gi. Ma inj kêlahi gatam ahuc ma sap dôñ. Sadanj oc ndôc gapocwalô dinanj gitôm yala 1,000. Bocdinanj oc tôm dom bu inj sa ndi bu êñsau lau nom-ña tiyham e yala 1,000 dinanj pacndê su. Ma tinjambu Anötö oc êñgapwêc inj su ma inj oc sa awê meñ ma mbo ñasawa apê.

⁴ Aö tanjhê undambê tiyham, ma galic lau nanj Anötö kêñ ñaclai têñ ñac bu sêmatôc lau, nanj sêndôc si pônj atu. Ma aö galic lau ñatô. Muñ-ña lau dinanj sêlhac ñanja ma sêpuc Anötö ndê yom dôñ, ma sêhoc yom asê pi Yisu. ñac sêpônj haduc têñ gêñ sac ma têñ inj ndê ñagatu dom, ma sêkôc inj ndê ñadalô pi ñac si sêcbala me amba dom. Ma tu dinanj-ña lau ñatô sêkêñ kisa ñac ma sêtim ñac si ñagôlônj kic. Magoc kwahic dec Anötö unj ñac sa sêmba tali tiyham, bu sênem g ôlinj sêwhinj Yisu gitôm yala 1,000.

⁵ Dinanj ti têm lau ñamata-ña sêtisa-ña. Lau ñatô nanj sêmbac ndu su, nanj oc sêtisa dom e yala 1,000 dinanj pacndê.

⁶ Lau nanj sêtisa têñ têm ñamata-ña dinanj, ñac lau dabunj ma sêtap Anötö ndê mwasinj atu sa. ñac oc sêti lau dabunjsiga bu sêlhac Anötö lu Yisu anjô-ña, ma ñac oc sênem gôlinj sêwhinj inj gitôm yala 1,000. Ma ñac oc sêmba ñayham têñ bêc Anötö êmatôc lau, bêc nanj lau sêmbac ndu tidim tilu-ña.

Sadanj ndê têm pacndê

⁷ Tinjambu, têñ yala 1,000 dinanj pacndê su goc Anötö oc êñgapwêc Sadanj su yêc gapocwalô.

⁸ Ma inj oc sa ndi bu êñsau lau nanj sêmba nom ñagamenj hoñ, ma ndic ñac sa bu sêndic sinj têñ Anötö ndê lau. Sadanj oc ndic lau daêsam andô sa, nditôm ganjgac gwêc-ña, oc dasê sa nditôm dom. Anötö ndê ñacyo dinanj sêtôm Gog ma Magog.*

⁹ Aö galic ñac sêti akêñ gamenj hoñ ma sêñsêlêñ tawahô sa e sêhoc asê gamenj nanj Anötö ndê lau sêndôc. Gamenj dinanj malac atu nanj Anötö tac whinj. Ma sêñgihi Anötö ndê lau ahuc bu sêndic ñac, magoc Anötö kêñ ya sip akêñ undambê meñ gêñ ñac hoñ su.

¹⁰ Ma têñ dinanj inj kêñ ñagêyô atu têñ Sadanj nanj kêsau ñac. Inj kêbaliñ inj sip sê atu ya ti gêñ ñandê solpa-ña, nanj muñ-ña sêmbaliñ gêñ sac lu propet tasanj sêsip si su. Yêc gamenj dindê ñac oc sêñsahê ñandê atu andô ñapanj têñ acsalô ma têñ ôbwêc, oc pacndê dom.

Anötö oc êmatôc lau batê

¹¹ Dinanj su, goc aö galic pônj sêsêp atu, ma Pômdau dau ndôc ñahô. Ma umbonj ma nom ginjga su yêc inj anjô-ña, ma pacndê sambuc.

¹² Goc aö galic lau batê hoñ nanj sêtisa tiyham. Lau tiwaê, ma lau waêmbe sêwhinj, hoñ sêtisa s êmba tali tiyham, ma sêlhac Anötö ndê pônj atu ña-ndô-ña. Muñ-ña, têñ ndoc lau dinanj sêmba tali, nanj yom pi ñac si mêtê, ma gêñ hoñ nanj sêkôm, nanj sêto sip buku yêc undambê. Ma kwahic dec Anötö kac buku hoñ dinanj sa, ma Buku Tanjli-ña whinj, bu êmatôc ñac hoñ êñkuc mêtê bocke nanj sêkôm têñ têm sêmba tali.

* **20:8:** Gog ma Magog - ñaê lu dinanj hêganônj lau hoñ nanj danjgapêc têñ Anötö ma sêkêñ kisa têñ inj ndê lau. Alic yom ñatô yêc Ese 38-39.

13 Lau hoj naŋ sêmbac ndu sêsip gwêc si, naŋ sêtisa yêc gwêc ŋalôm. Ma lau batê sêsa akêŋ gameŋ bocke naŋ sêmbac ndu sêyêc naŋ. Ma Anötö kêmatôc ŋac hoj tôm gi, kêkuc gêŋ bocke naŋ ŋac sêkôm su.

14 Pacndê su, goc iŋ kêbaliŋ iŋ ndê ŋacyo lu naŋ sêsam bu, “Ŋaclai Dambac Ndu-ŋga” ma “Ŋaclai Lambwam-ŋga,” naŋ sêsip sê atu ya-ŋga ŋalôm si. Ya atu dinaŋ ti gameŋ bu lau sac sêmbac ndu tidim tilu-ŋga.

15 Ma lau hoj naŋ si ŋaê yêc Buku Tanji-ŋga dom, naŋ Anötö kêbaliŋ ŋac sêsip ya atu sêwhiŋ.

21

Malac Jerusalem Wakuc

1 Têŋ ndoc dinaŋ aô galic undambê wakuc, ma nom w akuc, bu nom ti gwêc ŋamata-ŋga ma undambê ŋamata-ŋga siŋga su.

2 Ma aô galic malac dabuŋ Jerusalem wakuc, naŋ Anötö kêŋ sip akêŋ undambê meŋ. Iŋ kêgôlôŋ malac wakuc dau ŋa gôlôŋ ŋayham kêlêc, gitôm sêŋgôlôŋ awhê daŋ tu bu nem ŋgac-ŋga.

3 Ma aô gaŋgô awha atu daŋ sa akêŋ pôŋ atu meŋ, naŋ sôm, “Kwahic dec Anötö ma iŋ ndê lau oc sêmba sêwhiŋ dau. Iŋ dau oc ndôc whiŋ ŋac ti ŋac si Anötö, ma ŋac sêti iŋ ndê lau.

4 Ŋawapac têm akwa-ŋga hoj pacndê su. Anötö oc puŋ tasulu su yêc iŋ ndê lau tandô. Ma ŋac oc sêmbac ndu me sêhóc ŋandê tiyham dom, ma ŋac oc tasulu sa me sêtaŋ dangibo tiyham dom.”

5 Ma iŋ naŋ ndôc pôŋ atu, naŋ sôm têtŋ aô, “Kwahic dec aô oc wamasanŋ gêŋ hoj tiwakuc. Am to yom naŋ aô wasôm têtŋ am, bu aneŋ yom iŋ yom ŋandô, ma am to sip bapia bu lau sêsam ma sêkêŋ whiŋ.”

6 Goc iŋ sôm têtŋ aô, “Aô gac hu gêŋ hoj, ma wandic dabiŋ gêŋ hoj. Aêc, aô gati ŋamata gêŋ hoj, ma aô gati ŋambu gêŋ hoj. Ma kwahic dec gêŋ hoj ŋandô sa su. Lau hoj naŋ bu yô ŋac, naŋ wakêŋ bu têtŋ ŋac sênôm yêc Bubata Tanji-ŋga. Aô wakêŋ bu dau têtŋ ŋac ŋambwa.

7 Lau hoj naŋ sêlhac ŋaŋga ma sêku sac dulu, naŋ oc sêwêkaiŋ gêŋ wakuc hoj dindêc. Aô wati ŋac si Anötö, ma ŋac oc sêti aneŋ balêkoc awhê ma ŋac.

8 Tigeŋ lau naŋ sêtôc dau ma sêsêc si sêkeŋ whiŋ Yisu ahuc, ma lau naŋ sêkeŋ whiŋ dom, lau naŋ sêkôm mêtê sac ti mêtê mockaiŋ-ŋga, ŋac naŋ sic ŋamalac ndu, lau m bectoma, lau naŋ sem akiŋ gwam, ma lau naŋ sêkôm tasanŋ, lau kaiŋ dinaŋ hoj oc sêwêkaiŋ gameŋ ya-ŋga, naŋ ya sa ŋapaŋ, ma gêŋ ŋandê solpa oc tuŋ ŋac. Gêŋ dinaŋ ti ŋac si sêmbac ndu tilu-ŋga.”

9 Aô gaŋgô yom dinaŋ su, goc aŋela daŋ têtŋ aô meŋ. Iŋ aŋela 7 naŋ sêkôc sùc ŋawapac ŋambu-ŋga-ŋga, naŋ si daŋ. Ma iŋ sôm têtŋ aô bu, “Mweŋ, ma lic! Aô watôc têtŋ am, awhê naŋ Anötö ndê Domba oc nem.”

10 Goc Ŋalau kôm aô gatunŋ kaiŋ daŋ sa, ma aŋela dau kôc aô sa ma kêŋ aô galhad lôc atu daŋ ŋahô. Ma malac dabuŋ Jerusalem, naŋ Anötö kêŋ sip akêŋ undambê meŋ, naŋ iŋ têtŋ têtŋ aô.

11 Anötö ndê ŋawasi gêm malac dau ahuc. Ma malac dau ŋawasi sa gitôm hoc ŋayham jaspâ ma ŋawa gitôm glas.

12 Aô galic tuŋ baliŋ daŋ kêgiji malac dau, ma gatam 12, ma aŋela 12 naŋ sêyob gatam. Ma yêc gatam 12 aô galic ŋaê 12. Lau Israel-ŋga si gôlôwac ton 12 si ŋaê dinaŋ.

¹³ G atam tö sêyêc tunj têtj ac pi-nga, gatam tö têtj ac sip-nga, gatam tö yêc namakê danğa, ma gatam tö yêc danğa.

¹⁴ Tunj dau sêkwê sac hoc atu 12 ñahô. Ma aô galic Anötö ndê Domba ndê lau aposel 12 si ñaê sêyêc hoc 12 dinanğ.

¹⁵ Anjela nanğ sôm yom dau têtj aô, nanğ kôc gêtj danem dôhônğ gêtj-nga danğ nanğ sêmasanğ ña gol, bu nem dôhônğ malac, ma tunj ti gatam.

¹⁶ Inğ gêm dôhônğ malac, ma tap sa bu malac ña-baliğ-nga gitôm dôğ 12,000, ma gic pôc-nga gitôm dôğ 12,000, ma pi lôlôc-nga gitôm dôğ 12,000.*

¹⁷ Ma inğ gêm dôhônğ tunj dau ñadandi, nanğ gitôm dôğ 144.† Inğ kêkuc dôhônğ nanğ ñamalac sênem dôhônğ gêtj-nga, ma gêm dôhônğ malac dau.

¹⁸ Tunj dinanğ, sêmasanğ ña hoc ñawasi jaspera. Ma malac dau sêmasanğ ña gol ñawasi atu ma ñawa gitôm glas.

¹⁹⁻²⁰ Ma hoc atu-tu 12 nanğ tunj sac ñahô, nanğ sêngôlônğ ña thoc ñayham-ñayham. Sêngôlônğ hoc ñamata-nga ña hoc ñayham nanğ sêsam bu jaspera, ma hoc tilu-nga sêngôlônğ ña sapaya, ma hoc titô-nga e têtj hoc a tu ti-12-nga, nanğ sêngôlônğ ña aget, emerel, oniks, kanelian, krisolait, beril, topas, krisopras, yasint, ma ametis.

²¹ Ma gatam 12 dinanğ sêmasanğ ña gêtj ñawasi gwêc-nga 12 nanğ sêsam bu pearl. Ma senğ atu nanğ gic malac dau kôc, nanğ sêmasanğ ña gol ñawasi atu, ma ñawa gitôm glas.

²² Aô tanjhê malac, ma galic bu Anötö ndê lôm dabunğ danğ kalhac dom. Nahu bu Pômdau Anötö Naclai Njatau, lu inğ ndê Domba sêndôc malac dau ñalôm, ma lau malac-nga sêpônđa lôm dabunğ danğ tu bu sênem akiñ Anötö-nga dom.

²³ Ma ac ti ayô mba, nahu bu Anötö dau ndê ñawasi pô malac, ma inğ ndê Domba ndê ñawê ti lam malac-nga.

²⁴ Lau akêñ gamenğ honğ oc sêñsêlêñ sêmbo ñawê atu nanğ sa akêñ malac dau. Ma kinğ nom-nga oc sêsôc malac dau sêndi ti ñac si waê ti ñawasi tôhônğ.

²⁵ Ôbwêc ti ñ asec pacndê sambuc, ma tu dinanğ-nga oc sêsêc gatam ahuc dom.

²⁶ Gêtj ñawasi ma gêtj tiwaê akêñ nom ñagamenğ sambob, nanğ Anötö oc kôc sa sôc malac dau ndi.

²⁷ Magoc gêtj ñadômbwi danğ oc sôc ndi dom. Lau nanğ sêkôm mêtê sac ma lau tasanğ danğ oc sêsôc sêndi dom. Lau nanğ si ñaê yêc Anötö ndê Domba ndê Buku Tanjli-nga, nanğ tawasê oc sêsôc sêndi.

22

Bu Tanjli-nga

¹ Goc anjela dinanğ têtj Bu Tanjli-nga têtj aô, nanğ ñawa gitôm glas. Bu dau hêc sa yêc Anötö ma Domba si pônğ atu,

² ma k eselenğ kêkuc senğ atu nanğ gic malac dau kôc. Ma A Tanjli-nga kalhac bu dau ñamakê danğa lu-lu, ma gêm ñandô tôm ayô honğ. Ma lau nom-nga honğ nanğ sêndôc malac Jerusalem wakuc, nanğ oc gêmbac kôm ñac dom, bu A Tanjli-nga dau ñalauğ oc kôm ñac ñamlic ñayham ñapanğ.

³ Têtj têm ñamata-nga Anötö pucbo nom tu ñamalac si sac-nga, tigenğ têtj têm ñambu-nga ñawapac dau oc pacndê sambuc. Anötö lu Domba si pônğ kinğ-nga oc lhac malac lôm, ma inğ ndê lau oc sênem akiñ inğ yêc dindê.

* **21:16:** Dôğ dinanğ sêsam bu 'Stedia,' ma stedia 12,000 dinanğ gitôm 2,200 kilometa. † **21:17:** Dôğ dinanğ sêsam bu 'Kyubit,' ma kyubit 144 gitôm 65 mîta.

4 Njac oc sêlic in angô andô, ma in ndê ñaê oc yêc ñac si sêcbala.

5 Gameñ oc ñasec sa tiyham dom, bu ôbwêc pacndê, ma lau oc sêpônda lam ñawê ti ac ñawê dom. Nahu bu Pômdau Anötö ndê ñawê oc pô ñac. Ma lau dinañ oc sêmbo ti sênem gôlinj sêtôm kinj ñapañ.

Pômdau Yisu oc mbu meñ

6 Aô galic gêñ hoñ dinañ su, goc añela dau sôm têtj aô, “Yom hoñ dindec in yom ñandô, ma yom ñayham tu lau hoñ sêkêñ whin-nga. Pômdau Anötö nañ kêtj in ndê Nalau puc lau propet dôñ, nañ kwahic dec kêkinj in ndê añela bu tôc gêtj hoñ dindec asê têtj in ndê lau akinj. Ma gêtj dau kêpinj bu oc ñandô sa.”

7 Ma Yisu sôm, “Angó! Kêpinj su oc wambu wameñ. Asa nañ kôc yom nañ Anötö hoc asê gwanaj yêc buku dindec, nañ sa ma ñanga wambu, nañ oc tap Anötö ndê mwasiñ atu sa.”

8 Aô Jon gangô ma galic gêñ hoñ nañ gato sip bapia dindec. Ma têtj ndoc añela tôc gêtj hoñ dau asê têtj aô su, nañ aô gahu dauñ gayêc in gahi-nga bu wampinj in.

9 Tigenj in sôm têtj aô, “Kôm bocdinañ dom! Pôñ hamduc têtj Anötö ma êmpin in tigenj! Aô ñgac akinj ñambwa, gatôm am, ma gatôm am nem asidôwai lau propet, ma gatôm lau nañ ñanga wambu yom hoñ nañ yêc buku dindec.”

10 Goc in sôm têtj aô, “Ndoc meñ kêpinj. Bocdinañ yom nañ Anötö hoc asê yêc buku dindec nañ, sinj kwi dom, magoc kêñ yêc lhu bu lau sêsam.

11 Lau nañ sêsap mêtê sac ma mêtê ñadômbwi dôñ, nañ oc sêkôm sêmbo e Yisu mbu meñ. Magoc lau nañ sêsa lêtj gitêtj ma lêtj dabuñ, nañ sêsap si lêtj ñayham dau dôñ mañ e Yisu mbu meñ.”

12 Ma Yisu sôm, “Am ñgô! Kêpinj su oc wambu wameñ, ma wakêtj ñagêyô ñayham me sac têtj lau hoñ êñkuc mêtê nañ ñac sêkôm.

13 Ñamata-nga têtj gêtj hoñ, ma têtj gêtj hoñ ñambu-nga, aô dec gambo. Aêc, aô gati ñamata gêtj hoñ, ma gati ñambu gêtj hoñ. Aô gac hu gêtj hoñ, ma wandic bata gêtj hoñ.

14 Mac lau nañ ambo ahê mêtê sac hoñ, dec tôm mac añgwasin nem ñakwê ñawasi sa, nañ oc atap Anötö ndê mwasiñ atu sa. In oc kêtj mac aneñ ñandô yêc A Tanli-nga, ma mac oc asôc malac Jerusalem wakuc ñagatam andi.

15 Magoc lau sac oc sêsôc sêndi dom. Lau mbectoma, lau nañ sêkôm mêtê mockaiñ-nga, ñac nañ sic ñamalac ndu, ma lau nañ sem akinj anôtôi gwam, ti lau nañ sêkôm tasanj ma ñac nañ atac whinj mêtê tasanj, lau hoñ dinañ oc gacgeñ sêmbo awê gitôm giam pôm.

16 “Aô Yisu dec, kakinj aneñ añela bu hoc yom hoñ dindec asê têtj mac, bu andic dulu têtj Anötö ndê lau dabuñ hoñ. Aô Dawid ndê Nahu, nañ gambo gamuñ in, ma Dawid ndê Wakuc bocdinañ. Ma aô gatôm Têtênda, tata bêtêc-nga nañ ñawasi atu.”

17 Nalau Dabuñ, lu awhê nañ oc nem Anötö ndê Domba, nañ sêsôm bu, “Mwenj!” Ma am asa nañ ñgô yom dindec, nañ sôm, “Mwenj!” Am asa nañ bu yô am, nañ mwenj, ma nôm Bu Tanli-nga nañ am oc kôc sa ñambwa, ñaôli mba.

18 Tigenj aô wapuc yom hoñ nañ Anötö hoc asê gwanaj yêc buku dindec, nañ dôñ. Ñamalac ñañ bu ndic têtj yom dindec ña in ñañ dau ndê yom, dec Anötö oc kêtj ñawapac hoñ nañ gato ñayom sip buku dindec, nañ têtj in.

19 Ma ñamalac ñañ bu kôc yom ñalhô ñañ su yêc yom nañ Anötö hoc asê gwanaj yêc buku dindec, dec Anötö oc señ in su bocdinañ, ma in oc so gêtj

ḡayham-ḡayham naḡ buku dindec tôc asê. Iḡ oc wêkaiḡ ndê mala yêc malac dabuḡ dom, ma neḡ ḡandô yêc A Tanḡli-ḡga dom.

²⁰ Iḡ naḡ hoc yom ḡandô asê pi ḡêḡ hoḡ dindec, naḡ sôm, “Yomandô! Kêpiḡ su aô oc wambu waloc.”

Yomandô! Mweḡ Pômdau Yisu!

²¹ Pômdau Yisu ndê mwasḡiḡ ndi têḡ Anötô ndê lau hoḡ. Yomandô!

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Matyu 1:1-2:12
2	Matyu 2:13-3:6
3	Matyu 3:7-4:11
4	Matyu 4:12-25
5	Matyu 5:1-26
6	Matyu 5:27-48
7	Matyu 6:1-24
8	Matyu 6:25-7:14
9	Matyu 7:15-29
10	Matyu 8:1-17
11	Matyu 8:18-34
12	Matyu 9:1-17
13	Matyu 9:18-38
14	Matyu 10:1-23
15	Matyu 10:24-11:6
16	Matyu 11:7-30
17	Matyu 12:1-21
18	Matyu 12:22-45
19	Matyu 12:46-13:23
20	Matyu 13:24-46
21	Matyu 13:47-14:12
22	Matyu 14:13-36
23	Matyu 15:1-28
24	Matyu 15:29-16:12
25	Matyu 16:13-17:9
26	Matyu 17:10-27
27	Matyu 18:1-22
28	Matyu 18:23-19:12
29	Matyu 19:13-30
30	Matyu 20:1-28
31	Matyu 20:29-21:22

February

date	Scripture
1	Matyu 21:23-46
2	Matyu 22:1-33
3	Matyu 22:34-23:12
4	Matyu 23:13-39
5	Matyu 24:1-28
6	Matyu 24:29-51
7	Matyu 25:1-30
8	Matyu 25:31-26:13
9	Matyu 26:14-46
10	Matyu 26:47-68
11	Matyu 26:69-27:14
12	Matyu 27:15-31
13	Matyu 27:32-66
14	Matyu 28:1-20
15	Mak 1:1-28
16	Mak 1:29-2:12
17	Mak 2:13-3:6
18	Mak 3:7-30
19	Mak 3:31-4:25
20	Mak 4:26-5:20
21	Mak 5:21-43
22	Mak 6:1-29
23	Mak 6:30-56
24	Mak 7:1-23
25	Mak 7:24-8:10
26	Mak 8:11-9:1
27	Mak 9:2-29
28	Mak 9:30-10:12

date	Scripture
1	Mak 10:13-31
2	Mak 10:32-52
3	Mak 11:1-26
4	Mak 11:27-12:17
5	Mak 12:18-37
6	Mak 12:38-13:13
7	Mak 13:14-37
8	Mak 14:1-21
9	Mak 14:22-52
10	Mak 14:53-72
11	Mak 15:1-47
12	Mak 16:1-20
13	Luk 1:1-25
14	Luk 1:26-56
15	Luk 1:57-80
16	Luk 2:1-35
17	Luk 2:36-52
18	Luk 3:1-22
19	Luk 3:23-38
20	Luk 4:1-30
21	Luk 4:31-5:11
22	Luk 5:12-28
23	Luk 5:29-6:11
24	Luk 6:12-38
25	Luk 6:39-7:10
26	Luk 7:11-35
27	Luk 7:36-8:3
28	Luk 8:4-21
29	Luk 8:22-39
30	Luk 8:40-9:6
31	Luk 9:7-27

date	Scripture
1	Luk 9:28-50
2	Luk 9:51-10:12
3	Luk 10:13-37
4	Luk 10:38-11:13
5	Luk 11:14-36
6	Luk 11:37-12:7
7	Luk 12:8-34
8	Luk 12:35-59
9	Luk 13:1-21
10	Luk 13:22-14:6
11	Luk 14:7-35
12	Luk 15:1-32
13	Luk 16:1-18
14	Luk 16:19-17:10
15	Luk 17:11-37
16	Luk 18:1-17
17	Luk 18:18-43
18	Luk 19:1-27
19	Luk 19:28-48
20	Luk 20:1-26
21	Luk 20:27-47
22	Luk 21:1-28
23	Luk 21:29-22:13
24	Luk 22:14-34
25	Luk 22:35-53
26	Luk 22:54-23:12
27	Luk 23:13-43
28	Luk 23:44-24:12
29	Luk 24:13-53
30	Jon 1:1-28

date	Scripture
1	Jon 1:29-51
2	Jon 2:1-25
3	Jon 3:1-21
4	Jon 3:22-4:3
5	Jon 4:4-42
6	Jon 4:43-54
7	Jon 5:1-23
8	Jon 5:24-47
9	Jon 6:1-21
10	Jon 6:22-40
11	Jon 6:41-71
12	Jon 7:1-29
13	Jon 7:30-52
14	Jon 7:53-8:20
15	Jon 8:21-30
16	Jon 8:31-59
17	Jon 9:1-41
18	Jon 10:1-21
19	Jon 10:22-42
20	Jon 11:1-53
21	Jon 11:54-12:19
22	Jon 12:20-50
23	Jon 13:1-30
24	Jon 13:31-14:14
25	Jon 14:15-31
26	Jon 15:1-27
27	Jon 16:1-33
28	Jon 17:1-26
29	Jon 18:1-24
30	Jon 18:25-19:22
31	Jon 19:23-42

date	Scripture
1	Jon 20:1-31
2	Jon 21:1-25
3	Aposel 1:1-26
4	Aposel 2:1-47
5	Aposel 3:1-26
6	Aposel 4:1-37
7	Aposel 5:1-42
8	Aposel 6:1-15
9	Aposel 7:1-29
10	Aposel 7:30-50
11	Aposel 7:51-8:13
12	Aposel 8:14-40
13	Aposel 9:1-25
14	Aposel 9:26-43
15	Aposel 10:1-33
16	Aposel 10:34-48
17	Aposel 11:1-30
18	Aposel 12:1-23
19	Aposel 12:24-13:12
20	Aposel 13:13-41
21	Aposel 13:42-14:7
22	Aposel 14:8-28
23	Aposel 15:1-35
24	Aposel 15:36-16:15
25	Aposel 16:16-40
26	Aposel 17:1-34
27	Aposel 18:1-21
28	Aposel 18:22-19:12
29	Aposel 19:13-41
30	Aposel 20:1-38

date	Scripture
1	Aposel 21:1-16
2	Aposel 21:17-36
3	Aposel 21:37-22:16
4	Aposel 22:17-23:10
5	Aposel 23:11-35
6	Aposel 24:1-27
7	Aposel 25:1-27
8	Aposel 26:1-32
9	Aposel 27:1-20
10	Aposel 27:21-44
11	Aposel 28:1-31
12	Rom 1:1-17
13	Rom 1:18-32
14	Rom 2:1-24
15	Rom 2:25-3:8
16	Rom 3:9-31
17	Rom 4:1-12
18	Rom 4:13-5:5
19	Rom 5:6-21
20	Rom 6:1-23
21	Rom 7:1-14
22	Rom 7:15-8:6
23	Rom 8:7-21
24	Rom 8:22-39
25	Rom 9:1-21
26	Rom 9:22-10:13
27	Rom 10:14-11:12
28	Rom 11:13-36
29	Rom 12:1-21
30	Rom 13:1-14
31	Rom 14:1-23

date	Scripture
1	Rom 15:1-21
2	Rom 15:22-16:7
3	Rom 16:8-27
4	1 Korin 1:1-17
5	1 Korin 1:18-2:5
6	1 Korin 2:6-3:4
7	1 Korin 3:5-23
8	1 Korin 4:1-21
9	1 Korin 5:1-13
10	1 Korin 6:1-20
11	1 Korin 7:1-24
12	1 Korin 7:25-40
13	1 Korin 8:1-13
14	1 Korin 9:1-18
15	1 Korin 9:19-10:13
16	1 Korin 10:14-11:1
17	1 Korin 11:2-16
18	1 Korin 11:17-34
19	1 Korin 12:1-26
20	1 Korin 12:27-13:13
21	1 Korin 14:1-17
22	1 Korin 14:18-40
23	1 Korin 15:1-28
24	1 Korin 15:29-58
25	1 Korin 16:1-24
26	2 Korin 1:1-11
27	2 Korin 1:12-2:11
28	2 Korin 2:12-17
29	2 Korin 3:1-18
30	2 Korin 4:1-12
31	2 Korin 4:13-5:10

date	Scripture
1	2 Korin 5:11-21
2	2 Korin 6:1-13
3	2 Korin 6:14-7:7
4	2 Korin 7:8-16
5	2 Korin 8:1-15
6	2 Korin 8:16-24
7	2 Korin 9:1-15
8	2 Korin 10:1-18
9	2 Korin 11:1-15
10	2 Korin 11:16-33
11	2 Korin 12:1-10
12	2 Korin 12:11-21
13	2 Korin 13:1-14
14	Galasia 1:1-24
15	Galasia 2:1-16
16	Galasia 2:17-3:9
17	Galasia 3:10-22
18	Galasia 3:23-4:20
19	Galasia 4:21-5:12
20	Galasia 5:13-26
21	Galasia 6:1-18
22	Epesas 1:1-23
23	Epesas 2:1-22
24	Epesas 3:1-21
25	Epesas 4:1-16
26	Epesas 4:17-5:2
27	Epesas 5:3-33
28	Epesas 6:1-24
29	Pilipai 1:1-26
30	Pilipai 1:27-2:18

date	Scripture
1	Pilipai 2:19-3:6
2	Pilipai 3:7-4:1
3	Pilipai 4:2-23
4	Kolosi 1:1-20
5	Kolosi 1:21-2:7
6	Kolosi 2:8-23
7	Kolosi 3:1-17
8	Kolosi 3:18-4:18
9	1 Tesalonika 1:1-2:9
10	1 Tesalonika 2:10-3:13
11	1 Tesalonika 4:1-5:3
12	1 Tesalonika 5:4-28
13	2 Tesalonika 1:1-12
14	2 Tesalonika 2:1-17
15	2 Tesalonika 3:1-18
16	1 Timoti 1:1-20
17	1 Timoti 2:1-15
18	1 Timoti 3:1-16
19	1 Timoti 4:1-16
20	1 Timoti 5:1-25
21	1 Timoti 6:1-21
22	2 Timoti 1:1-18
23	2 Timoti 2:1-21
24	2 Timoti 2:22-3:17
25	2 Timoti 4:1-22
26	Taitus 1:1-16
27	Taitus 2:1-14
28	Taitus 2:15-3:15
29	Pilemon 1:1-25
30	Hibru 1:1-14
31	Hibru 2:1-18

date	Scripture
1	Hibru 3:1-19
2	Hibru 4:1-13
3	Hibru 4:14-5:14
4	Hibru 6:1-20
5	Hibru 7:1-19
6	Hibru 7:20-28
7	Hibru 8:1-13
8	Hibru 9:1-10
9	Hibru 9:11-28
10	Hibru 10:1-18
11	Hibru 10:19-39
12	Hibru 11:1-16
13	Hibru 11:17-31
14	Hibru 11:32-12:13
15	Hibru 12:14-29
16	Hibru 13:1-25
17	Jems 1:1-18
18	Jems 1:19-2:17
19	Jems 2:18-3:18
20	Jems 4:1-17
21	Jems 5:1-20
22	1 Pita 1:1-12
23	1 Pita 1:13-2:10
24	1 Pita 2:11-3:7
25	1 Pita 3:8-4:6
26	1 Pita 4:7-5:14
27	2 Pita 1:1-21
28	2 Pita 2:1-22
29	2 Pita 3:1-18
30	1 Jon 1:1-10

date	Scripture
1	1 Jon 2:1-17
2	1 Jon 2:18-3:2
3	1 Jon 3:3-24
4	1 Jon 4:1-21
5	1 Jon 5:1-21
6	2 Jon 1:1-13
7	3 Jon 1:1-14
8	Jud 1:1-25
9	Revelesen 1:1-20
10	Revelesen 2:1-17
11	Revelesen 2:18-3:6
12	Revelesen 3:7-22
13	Revelesen 4:1-11
14	Revelesen 5:1-14
15	Revelesen 6:1-17
16	Revelesen 7:1-17
17	Revelesen 8:1-13
18	Revelesen 9:1-21
19	Revelesen 10:1-11
20	Revelesen 11:1-19
21	Revelesen 12:1-18
22	Revelesen 13:1-18
23	Revelesen 14:1-20
24	Revelesen 15:1-8
25	Revelesen 16:1-21
26	Revelesen 17:1-18
27	Revelesen 18:1-24
28	Revelesen 19:1-21
29	Revelesen 20:1-15
30	Revelesen 21:1-27
31	Revelesen 22:1-21

YOM NJATÔ NAHU (Glossary)

Mac bu alic ñadalô gitôm: † kalhac whiñ yom ñaŋ yêc buku dindêc ñalôm, ñaŋ tôc asê bu mac atôm bu atap yom ñaŋ sa yêc buku ñatêku dindêc.

ANÖTÖ NDÊ DOMBA (Lamb of God)

Jon, Ngac Kêku Lau-nga, sam Yisu bu 'Anötö ndê Domba' (Jon 1:29, 36). Yêc pwac akwa ñapu, lau Israel-nga sic domba daêsam ndu ma sêkêñ ti da ya ô lau si sac ñagêyô. Yisu in Anötö ndê Domba pwac wakuc-nga ñaŋ kêñ dau ti da dim tigeñ, dec kêmasaŋ lêñ bu Anötö suc lau si sac kwi-nga. Tiñambu Jon to yom daêsam pi Anötö ndê Domba yêc Revelesen (Rev 5:6; 7:10, 17; 14:4, 10; 15:3; 19:9; 21:22-23; 22:1, 3).

ANÖTÖ NDÊ GÔLIÑ / GAMEÑ UNDAMBÊ-NGA (Kingdom of God)

Yêc Yom Lêñsêm Wakuc, Yom Inglis 'Kingdom of God' ñaŋ ñahu tigeñ dom.

1. Têm ñatô 'Kingdom of God' hêganônñ undambê - gameñ ñaŋ Anötö dau mbo, ma gameñ ñaŋ Anötö ndê lau gitêñ oc sêndôc têñ têm ñambu-nga. (Alic Mat 7:21; Luk 13:28-29; 1 Kor 6:9-10; 15:50; Gal 5:21; Epe 5:5; 2 Tim 4:18; ma 2 Pit 1:11.) Bocdinañ yac am kwi bu **Gameñ undambê-nga** me **Anötö ndê gameñ undambê-nga**.
2. Têm ñatô 'Kingdom of God' hêganônñ bêc ñaŋ Pômdau Yisu oc mbu meñ ma êñsahê lau hoñ. (Mat 13:24-30, 41; 13:47-49; 20:1-16; 22:1-14; 25:1-13, 14-30.)
3. Têm daêsam 'Kingdom of God' hêganônñ gameñ ñaŋ me têm ñaŋ dom. Yom ñaŋ hêganônñ Anötö ndê ñaclai tu nem gôliñ-nga. In ñdê gôliñ dinañ in gêñ têm kwahic dec-nga ma hêganônñ gwelêñ ñaŋ in kôm yêc ñamalac si ñalôm. Asa ñaŋ kêñ whiñ ma sôc Anötö ñapu, ñaŋ mbo Anötö ndê gôliñ ñapu su. Yom kainañ dinañ danem kwi bu **Anötö ndê gôliñ**. (Alic yom ñatô yêc Mat 3:2; 6:33; 12:28; 13:44-46; Luk 16:16; 17:20-21; Rom 14:17; 1 Kor 4:20; ma Kol 1:13.)

APA PWAC YOMSUNGA (Ark of the Covenant)

Têñ ndoc lau Israel-nga sêmbo gameñ sawa, ñaŋ Anötö sôm têñ ñac bu sêmasaŋ apa ñaŋ ña a, ma sêmpanñ ahuc ña gol (Eks 25:11-22). Apa ñaŋ sêkêñ yêc †bac dabunñ ñalôm dabunñ andô. Hoc lu ñaŋ Anötö to yomsu amañlu (pwac akwa) pi, ñaŋ sêkêñ yêc apa ñaŋ ñalôm. Ma sêkêñ Aron ñdê tôc ti †mana ñatô yêc ñalôm whiñ (Hib 9:4-5).

Têñ ndoc lau Israel-nga sêkwê lôm dabunñ kalhac Jerusalem, ñaŋ sêkêñ apa ñaŋ yêc ñalôm dabunñ andô (1 Kiñ 8:1-13; ma 2 Kr 35:3). Magoc tiñambu lau Israel-nga si ñacyo sêsenñ gameñ ma apa ñaŋ giñga. Jon to yom pi apa ñaŋ yêc Rev 11:19.

APOSEL (Apostle)

Ñaê ñaŋ ñahu bu 'Lau ñaŋ sêñkiñ ñac sêsa si.' Yom 'misineri' yêc Yom Inglis ñaŋ ñahu kainañ tigeñ.

Têm ñatô ñaê aposel hêganônñ †ñgacsêñomi 12 (Mat 10:1-4; Mak 3:13-19; 6:30; ma Luk 6:12-16; 24:10). ñac sêti lau sêkêñ whiñ-nga si lau bata, ma sêkôm gêñ ñalô ma gêñ ti ñaclai daêsam (Apo 2:42-43). Ma têm ñatô yom ñaŋ hêganônñ lau ñaŋ sêmbo ñgacsêñomi 12 si toñ dom, gitôm Matias (Apo 1:26), Pol lu Banabas (Apo 14:4, 14; Rom 1:1), ma lau ñatô (Rom 16:7).

BAC DABUN (Tabernacle)

Têj têm Moses wê lau Israel-nga sa akêj gamej Isip-nga, ma sêmba gamej sawa, nanj Anötö sôm têtj Moses bu êmasanj bac po tu sênem akiñ in-nga (Eks 25:8-9; 26:1-37). Alic bac dau ñagatu danj yêc p 250.

BELSEBAL - Alic **Sadanj**.

BUKU TANLI-NGA (Book of Life)

Lau hoj nanj sêkêj whinj Yisu ma sêtap Anötö ndê mwasiñ dandöc tanli ñapañ-nga sa, nanj si ñaê yêc Buku Tanli-nga yêc undambê. Alic yom ñapu-nga (footnote) yêc Rev 3:5.

DABUNSIGA (Priest)

Anötö dau kêyalinj Aron ti ndê lau wakuc nanj sêsa akêj †Liwai ndê tonj, nanj sa bu sêti lau Israel-nga si dabunsigna (Eks 28:1). Nac si gwelenj bu sênem akiñ Anötö, sêyob lau Israel-nga si gêj dabunj, ma bu sêkêj da tidau-tidau ma da ô lau Israel-nga si sac ñagêyô-nga.

Sênyalinj dabunsigna atu-tu ñatô sa bocdec bu:

DABUNSIGA ÑAMATA-NGA (High Priest / Chief Priest)

Tôm yala tigenj-tigenj, lau Israel-nga sênyalinj dabunsigna danj sa bu ti dabunsigna ñamata-nga. Inj tawasê gitôm bu söc ñalôm dabunj andô yêc lôm dabunj bu kêtj da ñim tigenj yêc yala tigenj ñalôm. Têm ñatô dasam inj bu **Dabunsigna Atu**.

DABUNSIGA ATU-TU (Chief Priests)

Lau Israel-nga sêsam ñac si dabunsigna ñatô bu dabunsigna atu-tu. Nac lau nanj munj-nga sênyalinj ñac sa sêti dabunsigna ñamata-nga, ma dabunsigna tiwaê ñatô.

DAWID NDÊ ATU (Son of David)

Lau Israel-nga sêkêj bata bu †Mesaya oc sa akêj Dawid ndê wakuc, ma tu dinanj-nga sêsam Mesaya bu Dawid ndê Atu.

DENARIAS

Lau Rom-nga si mone silba danj. Lau semlhi gêj ña mone dinanj yêc gamej nanj lau Rom sem gôlinj. Têj Yisu ndê têm, lau nanj bu sêkôm ñgac danj ndê gwelenj ôm-nga me domba-nga têtj bêc tigenj nanj oc nemlhi ñac ña denarias tigenj-tigenj. Nâê denarias hêganôj mone tigenj. Mone lu me daêsam sêsam bu 'denarii.'

GAMENJ APA-NGA - Alic **Lau Gamej Apa-nga**.

GAMENJ UNDAMBÊ-NGA - Alic **Anötö ndê gamej**.

HEROD

Yêc Yom Lênsêm Wakuc dasam yom pi kinj hale nanj si ñaê Herod. Nac hoj sem gôlinj gamej ñatô sêmba †Sisa ndê gôlinj ñapu.

1. **Kinj Herod (Herod the Great)** - alic Mat 2:1-22; ma Luk 1:5.

Inj kinj ti waê atu nanj gêm gôlinj gamej Judia ma Galili-nga têtj ndoc Yisu dinda kôc inj. Inj ñgac dau dinanj nanj kôm bu ndic Yisu ndu têtj ndoc inj balêkoc dedec. Inj mbac ndu têtj yala 4BC.

2. **Herod Antipas** - alic Mak 6:14-29; ma Luk 23:6-12.

Inj Kinj Herod ndê atu nanj gêm gôlinj gamej Galili ma Perea-nga têtj ndoc Yisu gêm mêtê ti kôm gêj dalô mbo gamej dinanj. Inj ñgac dau dinanj nawhê Herodias nanj sôm bu sêtim Jon (Ñgac Kêku Lau-nga) kachu kic.

3. **Herod Agripa 1** - alic Apo 12:1-23.

Inj Herod Antipas nêsip nanj gêm gôlinj gamej Galili-nga, ma tinjambu gamej Samaria ti Judia-nga whinj. Inj kêtj kisa ti kêmatôc lau ñamata-nga nanj sêkêj whinj Yisu. Inj ñgac nanj gic Jon ndê asidôwa Jems ndu.

4. **Herod Agripa 2** - alic Apo 25:13-26:2; ma 26:19.

Inj Herod Agripa 1 ndê atu. Inj gêm gôliņ ndöc Sisaria Pilipai, ma kêmätöc Pol ma kêkiņ inj têtj Rom gi bu Sisa êmatöc inj ndê yom.

HIBRU (Hebrew)

Têm nätô sêsam lau Israel-ņga bu 'Lau Hibru,' ma ñac si awha naņ sêsam bu 'Yom Hibru' whiņ. Ñaê dau meņ akêņ ñac si apanğac daņ ñaê Eber (Gen 10:21).

Yom naņ sêto yêc Yom Lêņsêm Akwa naņ sêto ña Yom Hibru ñandô. Yom Hibru naņ lau Israel-ņga sêsôm têtj Yisu ndê têm, naņ sêsam yêc Inglis translesen nätô bu 'Yom Aramaik.' Yom dau kêpiņ bu tap Yom Hibru ñandô sa, magoc inj yom ñasaê dau ña-ņga.

HOC NĀYHAM-NĀYHAM (Jewel)

Yêc Rev 21:19-20 Jon to yom pi hoc ñayham-ñayham ma ñaôli atu naņ gêlic yêc malac Jerusalem wakuc. Hoc tigeņ-tigeņ dinaņ bocdec bu:

HOC JASPA (Jasper) - hoc ñadalô batac-batac me ñawa (green or clear).

HOC SAPAYA (Sapphire) - hoc ñadalô ñamayanj (blue).

HOC AGET (Agate) - hoc ñadalô tidau-tidau.

HOC EMEREL (Emerald) - hoc ñadalô batac-batac (bright green).

HOC ONIKS (Onyx) - hoc ñadalô yeyec (black).

HOC KANELIAN (Carnelian) - hoc ñadalô kokoc (bright red).

HOC KRISOLAIT (Chrysolite) - hoc ñadalô yanjanj.

HOC BERIL (Beryl) - hoc ñadalô batac-batac me ñamayanj (green/blue-green).

HOC TOPAS (Topaz) - hoc ñadalô yanjanj.

HOC KRISOPRAS (Chrysoprase) - hoc ñadalô ñamayanj (milky or grey).

HOC YASINT (Jasinth) - hoc ñadalô ñamayanj me batac-batac (blue/greenish-blue).

HOC AMETIS (Amethyst) - hoc ñadalô kokoc (purple-blue).

ISRAEL

Ñaê Israel hêganôņ Jakob, naņ Aisak lu nawhê Rebeka si balêkoc lu dinaņ ñadaņ. Anötö dau kêņ ñaê wakuc Israel têtj inj (Gen 32:28). Ñaê dau sêhê pi lau toņ atu naņ sêsa akêņ Jakob, naņ sêsam ñac bu †lau Israel-ņga.

Ma ñaê dau hêganôņ gameņ naņ lau Israel-ņga sêndöc, naņ sêsam bu 'Israel' me 'Palestine.' Muņ-ņga sêsam gameņ dau bu 'Gameņ Kanan-ņga.'

JAKOB (Jacob) - Alic **Israel**.

JUDA (Judah)

Jakob ndê atui 12 si daņ inj Juda, ma sêsam lau Israel si toņ 12 ñadaņ kêkuc inj ndê ñaê. Têtj ndoc lau Israel sêmbu akêņ gameņ Isip-ņga ma sêndöc gameņ Kanan-ņga, naņ Juda ndê toņ sêwêkaiņ gameņ naņ sêsam bu Judia. Malac Betlehem yêc gameņ dinaņ (Mat 2:6).

Yisu sa akêņ Juda ndê toņ, ma Jon sam inj bu 'Layon naņ sa akêņ Juda ndê toņ' yêc Rev 5:5.

Muņ-ņga lau Israel-ņga sêwhê dau kôc gi toņ lu, naņ sêsam bu 'Lau Israel-ņga' ma 'Lau Juda-ņga.' Toņ lu dinaņ sêņyaliņ dau si kiņ sa tu nem gôliņ ñac-ņga. Alic yom ñapu-ņga (footnote) yêc Hib 8:8.

KĒDÔHÔŪWAGA YOMSU-NĜA - Alic **Skraib**.

KILISI (Christ)

Alic **Mesaya**.

Yom ñalhô 'Kilisi' meņ akêņ Yom Grik *kreistos*, ma yom ñalhô 'Mesaya' meņ akêņ Yom Hibru. Ñaê lu dinaņ ñahu tigeņ, ma danem kwi bu 'ñamalac naņ

sêkêc gêñ ñakwi pi in.’ Muñ-nga lau nan Anötö këyalin ñac sa bu sêti lau Israel-nga si kin, nan sêkêc olib ñakwi pi ñac, bu tôc asê bu ñac kin. Alic 1 Sam 16:12; ma 2 Kin 9:6.

Yom Grik *kreistos* yêc Yom Lêñsêm Wakuc, nan ñahu lu. Têm ñatô yom dau hêganôn Yisu ndê gwelên nem lau si-nga, ma bocdinañ yac am kwi bu †Mesaya, ma têm ñatô yom dau in Yisu ndê ñaê dan, ma bocdinañ yac am kwi bu Kilisi.

LAU GAMEN APA-NGA (Gentiles)

Yom Inglis ‘Gentile’ heganôn lau hon nan lau Israel dom. Lau Israel-nga ñatô sêtoc dau sa bu Anötö këyalin ñac sa sêti in ndê lau, ma bocdinañ sêpu lau gameñ apa-nga hon nan lau Israel dom, ma sêsam ñac bu ‘lau sac,’ ñahu bu ñac sêñkuc Moses ndê yomsu dom (Gal 2:15). Magoc lau gameñ apa-nga daêsam sêkên whin Yisu sêhóc gêlêc lau Israel-nga su.

Lau gameñ apa-nga nan dangasun sambuc ñawaê ñayham ma sêsap lêñ sac-sac nom-nga dôñ ñapan, nan têm ñatô dasam ñac bu ‘lau sambuc.’

LAU ISRAEL-NGA (Jew / Hebrew / Israelite)

Lau Israel-nga nan sêsa akên †Jakob, nan sêsam ñac yêc Yom Inglis bu ‘Jew’ ma ‘Hebrew’ ma ‘Israelite.’

LAU SÊTIM YOM LAU-NGA (Hypocrite)

Yom Inglis ‘hypocrite’ kêkuc Yom Grik *hypocriteis* ma hêganôn lau nan sêsôm yom ñayham-ñayham tu bu lau ñatô sêlic ñac ñayham-nga, magoc ñac dau sêñkuc yom dau dom, ma sêkôm ñandô sa dom. Têm daêsam Yisu pu lau †Palêsai ma lau †Skraib, ñahu bu ñac si mêtê dau dinañ.

LEPRASI (Leprosy)

Ñaê leprasi hêganôn gêmbac ñamlic-nga. Lau ñatô gauc gêm bu gêmbac nan sêsam bu leprasi têt Yisu ndê têm, nan gitôm gêmbac nan dasam bu leprasi têt têm kwahic dec-nga dom.

Lau Israel-nga sêmbo ahê lau ti gêmbac leprasi ma sêyob bu sêmasec ñac dom, bu oc kôm lau ñadômbwi sa yêc Anötö anğô-nga. Anötö kên gwelên têt lau dabunsga bu sêñsahê lau si gêmbac ñamlic-nga (Lev 13:1-46; 14:1-32).

LIWAI (Levi)

Liwai in †Jakob ndê atui 12 si dan, ma sêsam lau Israel si ton 12 ñadan kêkuc in ndê ñaê.

Ma ñac dan ñaê Liwai, in Yisu ndê ñgacsêñom dan nan sêsam in ndê ñaê dan bu Matyu (Mat 9:9-13).

LAU LIWAI (Levites)

Anötö këyalin Liwai ndê lau wakuc sa bu sênem akin in yêc †bac dabun ma flôm dabun, ma bu sênem lau †dabunsga sa (Nam 1:47-53; 18:2-6; ma Diut 10:8-9). Anötö sôm bu lau Liwai sêwêkain nom yêc gameñ Kanan-nga dom. Lau nan sêmbo lau Israel si ton 11, nan sêwhê si gêñ hon kôc gi ton 10, ma sêkên ton dan têt lau Liwai tu yob ñac ti ñac si gôlôwac-nga (Nam 18:21-24). Lau nan sêti lau Israel-nga si dabunsga, nan sêñyalin ñac sa yêc Aron ndê wakuc nan sêsa akên Liwai ndê ton (Hib 7:5-10).

LÔM DABUN (Temple)

Têm ñatô sêsam lôm dabun Jerusalem-nga bu Anötö me Pômdau ndê Andu. Lau Israel-nga sêteñ mbec ti sêlic om tôm ñac si malac yêc ñac si flôm wê-nga. Magoc ñac bu sêkên da ya me da ñatô, nan sêtên lôm dabun Jerusalem-nga si, ma lau dabunsga sêmbo tu sêkên lau dau si da. Ma ñac sêlic om atu-tu yêc lôm dabun dau.

LÔM WÊ-NGA (Synagogue)

Yom Inglis 'Synagogue' menj akêñ Yom Grik dan, nan njahu bu 'gamenj sêkac sa-nga.' Yom dau hêganônñ andu nan lau Israel-nga sêkac sa sêmbu têtñ ndoc Sabat-nga bu sêsam ti sêñgô Pômdau ndê yom, ma sênem wê ti sêterñ mbec têtñ inj. Lau Israel-nga sêkwê lôm wê-nga sêlhac tôm ñac si malac atu-tu ti saun-saun honj gi. Ma yêc lau apa si gamenñ nan lau Israel-nga daêsam sêmbu, nan sêkwê si lôm wê-nga tu sêlic om-nga bocdinañ. Têtñ ndoc Pol kôm gwelenj yêc lau apa si gamenñ, nan êlêmê gêm mêtê yêc lôm wê-nga nan sêlhac gamenñ dinañ.

MANA (Manna)

Têtñ ndoc Moses wê lau Israel-nga ma sêmbu gamenñ sawa gitôm yala 40, nan Anötö gôlôm ñac ña bolom kaiñ danñ nan sêsam bu 'Mana.' Yom dau inj Yom Hibru danñ, ma danem kwi bu 'inj dinañ gêtñ sake?' Bu lau Israel sêsôm yom dau têtñ ndoc ñamata-nga nan sêlic bolom dau (Eks 16:15).

MESAYA (Messiah/Christ)

Anötö gic bata têtñ lau Israel-nga bu êñkinñ Mesaya nan oc nem ñac si ma puc †Anötö ndê gôlinñ dônñ. Yom Grik *kreistos* bu hêganônñ Yisu ndê gwelenj dinañ, dec yac am kwi bu Mesaya.

Alic **Kilisi** whiñ.

MWASIN / OM ATU (Festivals / Feasts)

Lau Israel sêlic om atu-tu ñatö tôm yala honj, bu gauc nem Anötö ti gêtñ atu-tu nan inj kôm tu nem ñac sa-nga.

MWASIN BOLOM YIST MBA-NGA (Unleavened Bread)

Alic Mat 26:17; Mak 14:1; Luk 22:7; Apo 12:3; ma 20:6. Pômdau gic hu Mwasin Bolom Yist Mba-nga têtñ ndoc lau Israel-nga sêmbu gamenñ Isip-nga - alic Eks 12:15-20. Mwasinñ dau yêc tôm bêc 8, ma Pômdau gic yomsu ñac bu sêkac yist honj su yêc ñac si andu, ma sênerñ gêtñ ti yist dom e mwasinñ ñatêm dau pacndê. Têtñ mwasinñ dau ñabêc ñamata-nga ña-ôbwêc, nan ñac serñ Mwasinñ Pasowa-nga.

MWASIN LÔM BAC-NGA (Tabernacles)

Alic Jon 7:2-52. Lau Israel-nga sêndê Mwasin Lôm Bac-nga têtñ ndoc sic bata si gwelenj sêndic bolom ñandô sa-nga tôm yala honj. Ñac sêkwê bac, ma sêkac dau sa gitôm bêc 7, ma gauc gêm têtñ nan ñac si apai sêndöc andu bac yêc gamenñ sawa. Ma ñac sem mbec gêtñ ñandô òm-nga yêc wake dinañ ñalôm (Lev 23:33-43; Diut 16:13-15; ma Sek 14:16-19).

MWASIN PASOWA-NGA (Passover)

Lau Israel-nga serñ Mwasinñ Pasowa-nga tu bu gauc nem ndoc nan Anötö kêgaho ñac su yêc lau Isip-nga amba (Eks 12). Yom Inglis 'Passover' nan danem kwi bu 'êñlêc têtñ ñahô-nga,' ma hêganônñ têtñ nan Anötö ndê anjela nanj gic balêkoc ñgac mbêc Isip-nga honj ndu, nan kêlêc lau Israel-nga si andu.

MWASIN PENTIKOS-NGA (Pentecost)

Alic Apo 2:1; 20:16; ma 1 Kor 16:8. Ñaê 'Pentikos' njahu bu 'bêc 50.' Lau Israel-nga serñ Mwasinñ Pasowa, ma tiñambu bêc 50 pacndê su goc sêlic om atu danñ nan sêsam bu Pentikos. Têtñ ndoc dinañ ñac sem danje Anötö tu bolom wit nan sic sa-nga, ma gauc gêm têtñ nan Anötö kêtñ yomsu amanju têtñ Moses yêc Lôc Sainai. Alic yom pi Om Pentikos yêc Lev 23:15-16; Diut 16:10; ma Nam 28:26-30.

Kwahic dec, lau sêkêtñ whiñ Yisu-nga gauc gêm Om Pentikos nan ñalau Dabunñ gêm lau aposel ahuc (Apo 2:1).

MWASIN SIC GAWI LÔM-NGA (Temple Dedication)

Têḡ yala 167BC lau Siria-ḡga sic siḡ têtḡ lau Israel-ḡga ma sêḡgaho malac Jerusalem ti ḡac si lôm dabuḡ su, ma sêkêḡ si anötö gwam danḡ kalhac alta. Magoc tiḡambu, têtḡ yala 165BC, Judas Makabias kôc gêḡ sac dau su, ma lau Israel-ḡga sic gawi lôm bu ḡwasi sa tiyham. Bocdinaḡ tôm yala hoḡ lau Israel-ḡga sêndê Mwasin Sic Gawi Lôm-ḡga bu gauc nem gêḡ dau (Jon 10:22).

ÑAMALAC NDÊ ATU (Son of Man)

Têḡ têtḡ ḡamata-ḡga, propet Daniel sôm yom pi ḡamalac naḡ Pômdau kêkiḡ bu nem lau sa yêc si sac hoḡ, ma sam iḡ bu Ñamalac ndê Atu. Ñaê dau iḡ ḡahu tigeḡ gitôm †Mesaya.

Yisu sam dau bu Ñamalac ndê Atu, bu whê sa bu iḡ ḡamalac naḡ Pômdau kêkiḡ, ma iḡ kôc ḡaclai ti ḡwasi atu meḡ akêḡ Anötö dau. Iḡ meḡ mbo nom gitôm ḡamalac, tigeḡ iḡ Anötö dau.

Yêc Yom Hibuḡ, ḡaê ‘Adam’ ḡahu bu ‘ḡamalac.’ Bocdinaḡ oc tôm bu danem ḡaê ‘Ñamalac ndê Atu’ kwi bu ‘Adam ndê wakuc.’ Tu dinaḡ-ḡga lau ḡatö gauc gêm bu ḡaê dau ḡahu bu Yisu dau iḡ ḡamalac ḡandö gi tap Adam sa têtḡ ndoc Pômdau kêmasaḡ iḡ, ma iḡ kôm sac su dom. Têtḡ ḡatö Pol to yom pi Yisu ma sam iḡ bu ‘Adam wakuc’ (1 Kor 15:45).

ÑGAC NEM LAU SI-NGA (Saviour)

Dasam Yisu bu ‘Ñgac Nem Lau Si-ḡga,’ ḡahu bu iḡ gêm lau si bu sêtap ḡagêyö naḡ gic ḡac ḡawaê tu sêkôm sac-ḡga, naḡ dom. Bu Yisu dau hóc lau hoḡ si sac ḡagêyö pi dau. Asa naḡ kêḡ whiḡ Yisu, naḡ Anötö suc iḡ ndê sac kwi, ma gêlic iḡ bu ḡamalac gitêḡ tu iḡ ndê kêḡ whiḡ Yisu-ḡga.

ÑGACSÊḡOM (Disciple)

Ñaê dindêc meḡ akêḡ Yom Griḡ *mathetes*, naḡ sem kwi yêc Yom Inglis bu ‘disciple.’ Yom Griḡ dau ḡahu hêḡanôḡ lau kwapuc, me lau naḡ sêndôhônḡ gêḡ. ḡaê dau hêḡanôḡ lau naḡ sêḡkuc Yisu ma sêḡsêlêḡ sêwhiḡ iḡ ti sêkêḡ whiḡ iḡ.

Yêc Yom Lêḡsêm Wakuc, ḡaê ḡgacsêḡom hêḡanôḡ launḡac 12 naḡ Yisu kêyalin ḡac sa bu sêḡkuc iḡ. Magoc lau toḡ atu naḡ sêḡkuc Yisu, naḡ launḡac hoḡ dom, lauwhê sêwhiḡ sêḡkuc iḡ (Luk 8:1-3). Bocdinaḡ yac asam ḡac bu ‘sêḡjomi.’ Ñaê sêḡjomi dau sêsôm pi lau naḡ sêḡkuc Yisu, ma lau naḡ sêḡkuc Jon, Ñgac Kêku Lau-ḡga (Mat 8:25), ma lau Palêsaḡ si sêḡjomi (Mak 2:18).

OLIB (Olive)

A olib iḡ a kaiḡ danḡ naḡ sêpo ḡapep yêc lau Israel-ḡga si gameḡ. U bu ndic dom tôm ḡasawa baliḡ, magoc a olib oc sêlhac ḡayham.

Lau Israel-ḡga seḡ a olib dau ḡandö, ma sêkôc ḡandö tu sêmasaḡ olib ḡakwi-ḡga. Sêkôm gwelenḡ daêsam ḡa olib ḡakwi, sêkêḡ sip gêḡ danaḡ-ḡga, sem oso lau ḡa olib ḡakwi, ma sêkêḡ sip ḡac si lam gitôm buya.

Lôc danḡ ḡaê Lôc Olib kalhac kêpiḡ malac Jerusalem. Malac Betani ma Betpagi sêyêc dinaḡ.

PALÊSAI (Pharisee)

Lau Israel-ḡga si toḡ danḡ. Ñac ti lau †Skraib si gwelenḡ ḡandö naḡ bu sêḡyalê Moses ndê yomuḡ ḡapep eḡ, ma sêndôhônḡ ti sêwhê sa têtḡ lau. Magoc Lau Palêsaḡ sêndôhônḡ yomuḡ ti ḡagôlinḡ daêsam whiḡ, naḡ kêkuc ḡamalac ḡambwa si gauc. Ñac sêḡsahê ḡanga bu sênem dabuḡ dau, sêḡ gêḡ danaḡ-ḡga siḡ tu sêteḡ mbec ma sêtoc Anötö sa-ḡga, ma sêwhê si gêḡ hoḡ kôc gi toḡ 10 ma sêkêḡ toḡ danḡ ti da (Mat 23:23; Luk 18:12). Magoc têtḡ daêsam ḡac sêtoc dau

sa bu ñac gauc gêm bu ñac lau gitêñ sêhóc gêlêc lau Israel-ñga ñjatô su. Ma sêmbo ahê lau nanj sêñkuc Moses ndê yomsu ñapep dom.

Yisu pu Lau Palêsai ma sam ñac bu ñlau sêtim yom lau-ñga (hypocrites), ñahu bu ndoc daêsam ñac sêsôm ti sêndôhôn yom ñayham, magoc ñac dau sêñkuc yom dau me sêkôm ñandô sa dom. Tu Yisu ndê yom dinan-ñga, dec lau Palêsai daêsam sêkêñ kisa Yisu ma sêñsalê lêñ tu sêndic in ndu-ñga.

PARADAIS (Paradise)

Paradais ñahu bu 'ôm ñayham.' Têm ñjatô sêsam gameñ undambê-ñga bu 'Paradais' (Luk 23:43; Rev 2:7).

PASOWA - alic **Mwasinj/Om Atu Pasowa-ñga.**

PWAC SÊSÊ LAUNGAC ÑAMLIC-ÑGA (Circumcision)

Lau Israel-ñga sêsê ñac si balêkoc ñgac honj si ñamlic ñjatô su têñ ñac si bêc ti-8-ñga, sêñkuc pwac nanj Anötô kêmatin whin Abraham (Gen 17:9-14).

Têñ ndoc lau aposel sêhoc ñawaê ñayham asê tiwakuc, nanj lau Israel-ñga ñjatô gauc gêm bu ñlau gameñ apa-ñga nanj sic hu sêkêñ whin Yisu, nanj bu sêñkuc lau Israel-ñga si pwac akwa dinan dom, dec Anötô oc nem lau apa dau si dom. Tigenj Pol ma aposel ñjatô sêlhac ñannga ma sêwhê sa bu Anötô gêm lau si tu ñac si sêkêñ whin-ñga, ma tu sêñkuc pwac akwa yomsu-ñga dom.

RABAI (Rabbi)

Lau Israel-ñga sêsam ñac si lau bata ti kêdôhônwaga bu 'Rabai.' Lau bocke nanj si gauc atu ma ñayham nanj sêkêñ ñaê Rabai pi ñac. (Ñaê **Raboni** nanj Maria sam Yisu (Jon 20:16), nanj ñahu tigenj.)

ROM (Rome)

Malac ñamata-ñga yêc gameñ nanj sêsam bu Itali. Lau Rom-ñga sic sinj ma sêkêñ gameñ daêsam sêsóc ñac si gôlinj ñapu. Ñac sem gôlinj lau Israel-ñga si gameñ whin, têñ têm Yisu mej mbo nom.

Lau Rom-ñga honj si kinj atu nanj sêsam in bu †Sisa. In gêm gôlinj gameñ Rom-ñga sambob têñ têm dinan, ma kêyalin lau ñjatô sa gitôm Herod ma Pailot, bu sênem gôlinj gameñ tidau-tidau sêmbo in ñapu.

SABAT (Sabbath)

Lau Israel-ñga si bêc sêlic om-ñga, kêkuc bêc nanj Anötô gic bata ndê gwelenj kêñ undambê ti nom-ñga, ma kêwhan dau. Anötô sôm bu lau honj sêkôm gwelenj tôm bêc 6 yêc wake danj ñalôm, ma bêc ti-7-ñga nanj ñac sêñwhan dau ma sêtoc in sa.

Lau Israel-ñga si yomsu ti ñagôlinj daêsam hêganônj bêc Sabat-ñga. Ñac sêsôm bu lau sêkôm gwelenj tidau-tidau têñ bêc dinan dom. Lau bata Israel-ñga tac ñandê têñ Yisu tidim daêsam, ñahu bu in kôm lau gêmbac ñayham sa têñ bêc Sabat-ñga.

SADAN (Satan)

Sadan in ñalau sac si ñadau. In kêñ kisa Anötô, ma bu êñgilí lau bu sêkôm mêtê sac.

Sêsam Sadan ndê ñaê ñjatô bu 'Belsebal,' 'Belial,' ma 'nom dindec ñadau' (Jon 12:31; 14:30; ma Epe 2:2). Yêc Yom Inglis sêsam in bu 'Devil.'

SADIUSI (Sadducee)

Lau Israel-ñga tonj danj nanj sêmbo têñ Yisu ndê têm. Ñaê dau kêkuc dabunjsiga têm ñamata-ñga-ñga danj ndê ñaê 'Sadok' (1 Kr 16:39). Lau Sadiusi daêsam ñac lau dabunjsiga, ma ñjatô ñac lau tiwaê. Ñac sêndôhônj ti sêkac lau honj bu sêñkuc yomsu amanlu nanj Anötô kêñ têñ Moses, ma yomsu nanj Moses dau to sip in ndê buku. Ñac lau kainj tigenj gitôm lau †Palêsai, tigenj

lau Sadiusi ma lau Palêsai sêseŋ dau pi yom njatô. Lau Palêsai sêkêŋ whiŋ bu lau naŋ sêmbac ndu su, naŋ oc sêtisa têŋ bêc ŋambu-ŋga, magoc Sadiusi sêkêŋ whiŋ iŋ dinaŋ dom. Ma sêkêŋ whiŋ bu aŋela ti ŋalau daŋ sêmbô dom (Apo 23:8).

SAINAI

Lôc daŋ ŋaê. Yomsu amanlu naŋ Anötô kên têŋ iŋ ndê lau Israel-ŋga, naŋ kên têŋ Moses yêc Lôc Sainai.

SAMARIA

Gameŋ daŋ ŋaê. Gameŋ dau yêc gameŋ Galili ma Judia-ŋga ŋasawa, ma yêc Bu Jordan ŋadali têŋ gameŋ ac sip-ŋga.

Lau Samaria-ŋga sêsa akêŋ apai Israel-ŋga, magoc ŋac sem lauwê apa, ma tu dinaŋ-ŋga lau Israel-ŋga sêlic ŋac gitôm lau Israel-ŋga ŋandô dom. Sêlic ŋac gitôm lau ŋambwa me lau apa.

SANEDRIN (Sanhedrin)

Lau bata naŋ sem gôliŋ lau Israel-ŋga, naŋ sêsam ŋac si toŋ bu ‘Sanedrin’ (yêc Yom Inglis sêsam toŋ dinaŋ bu ‘Council’). Lau dabuŋsiga ti lau bata ma kêdôhônŋwaga yomsu-ŋga gitôm 71 sêmbô toŋ dau ŋalôm. Lau Rom-ŋga sêkêŋ ŋasawa têŋ ŋac bu sênem gôliŋ ti sêmatôc lau Israel-ŋga si gêŋ njatô, magoc ŋac sêtôm dom bu sêkic ŋamalac daŋ ndê yom bu sêndic iŋ ndu. Tu dinaŋ-ŋga dec sêkêŋ Yisu sip lau Rom-ŋga amba (Jon 18:31-32).

SAYON (Zion)

Sêkwê malac Jerusalem kalhac lôc njatô ŋahô, ma lôc dau ŋadaŋ sêsam bu ‘Lôc Sayon.’ Iŋ gameŋ naŋ lau Israel-ŋga si lôm dabuŋ kalhac têŋ Yisu ndê têm. Têm njatô ŋaê ‘Sayon’ hêganônŋ malac Jerusalem ma têm njatô ŋaê dau hêganônŋ lau Jerusalem-ŋga (Mat 21:5; Rom 9:33; 11:26; ma 1 Pit 2:6).

SELOT (Zealot)

Ŋaê ‘Selot’ nahu ‘lau naŋ sêyêm dau su tu sêkôm gêŋ-ŋga.’ Lau Israel-ŋga si toŋ daŋ sêsam bu ‘Lau Selot’ - ŋac lau naŋ sêtec bu lau Rom-ŋga sênem gôliŋ gameŋ Israel-ŋga, ma sêtec bu sênemlhi takis têŋ kiŋ Rom-ŋga. Têm njatô lau Selot sêli dau sa, ma sic siŋ têŋ lau Rom-ŋga. Ŋgac Galili-ŋga Judas (Apo 5:37) iŋ lau Selot si ŋgac bata daŋ.

Yisu ndê †ŋgacsêŋom daŋ ŋaê Saimon sêsam bu ‘Ŋgac Selot’ (Mat 10:4; Mak 3:18; Luk 6:15; ma Apo 1:13). Lau njatô gauc gêm bu muŋ-ŋga iŋ mbo Lau Selot si toŋ, ma njatô gauc gêm bu iŋ ŋgac naŋ yêm dau su tu kôm ndê gwelêŋ, ma tu dinaŋ-ŋga dec lau sêsam iŋ bu ‘Ŋgac Selot.’

SÊŊJOMI (Disciples) - Alic Ŋgacsêŋom.

SISA (Caesar)

Ŋaê Sisa dau hêganônŋ kiŋ atu naŋ gêm gôliŋ gameŋ †Rom-ŋga hoŋ.

SKRAIB (Scribe)

Yom ŋalhô ‘skraib’ meŋ akêŋ Yom Inglis ‘scribe,’ naŋ danem kwi bu ‘ŋamalac to yom-ŋga.’ Bapia hoŋ naŋ Pol to, naŋ iŋ kôc ŋamalac daŋ (scribe) bu nem iŋ sa tu to ndê yom-ŋga, ma iŋ dau to yom apê tu bu ndic bata bapia tigeŋ-tigeŋ-ŋga (Rom 16:22; 1 Kor 16:21; ma Gal 6:11). Esra iŋ skraib ŋamata-ŋga daŋ (Esra 7:6-10).

LAU SKRAIB (Scribes / Teachers of the Law)

Lau Skraib ŋac lau Israel-ŋga si toŋ daŋ naŋ lau ti gauc tu sêsam ma sêto yom-ŋga. Ŋac si gwelêŋ atu naŋ bu sêwhê Moses ndê yomsu sa ti sêndôhôn têŋ lau. Lau Skraib daêsam sêmbô lau Palêsai ti lau Sadiusi si toŋ. Têm njatô dasam ŋac bu **lau naŋ sêndôhôn yomsu** me **kêdôhônŋwaga yomsu-ŋga**.

SOLPA (Sulphur)

Têm njatô sêsam solpa bu 'hoc ti ya' (Yom Inglis: brimstone). Inj gêŋ yanyan nanŋ ŋamalic ŋaŋga. Yêc Revelesen Jon to yom daêsam pi solpa nanŋ hêganônŋ ŋawapac ti ŋandê nanŋ oc tap lau sac sa (Rev 9:17-18; 14:10) ma sê atu ya-ŋga nanŋ lau sac oc sêsip têŋ ndoc sêtap matôc sa têŋ bêc ŋambu-ŋga (Rev 19:20; 20:10; ma 21:8).

YISU (Jesus)

Yêc Yom Hibu sêsam ŋaê dec bu 'Josua' ma ŋaê dau ŋahu bu 'Anötö gêm lau si' (Mat 1:21). Ŋaê njatô nanŋ hêganônŋ Yisu, nanŋ bocdec: 'Yisu Kilisi,' 'Anötö Atu,' 'Ŋamalac ndê Atu,' ma 'Dawid ndê Atu.'